



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

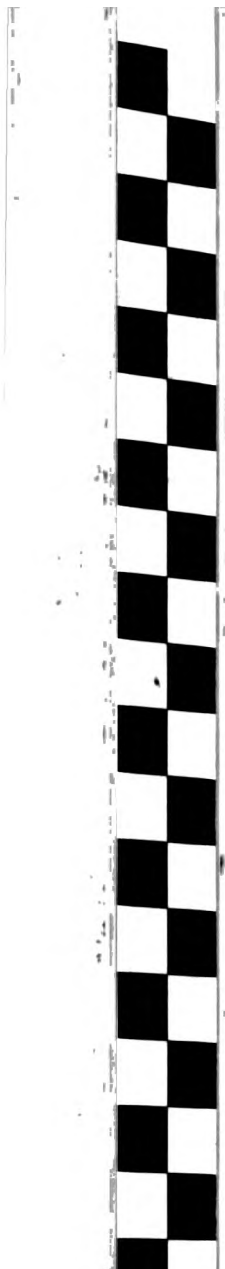
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

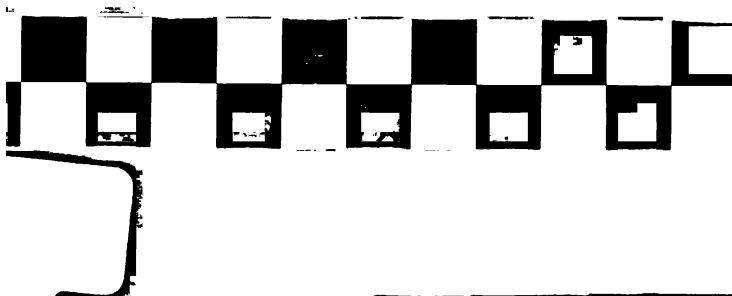
We also ask that you:

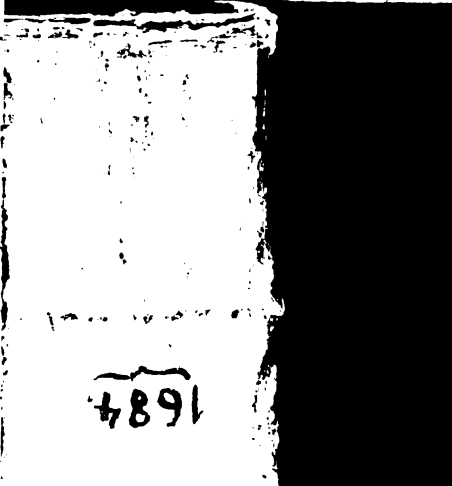
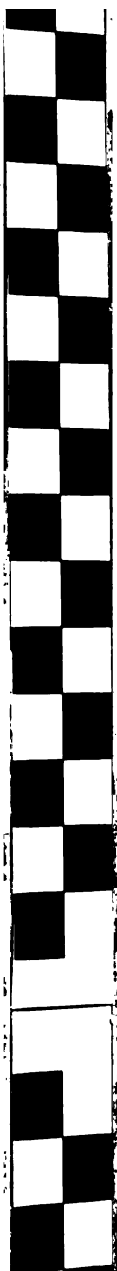
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

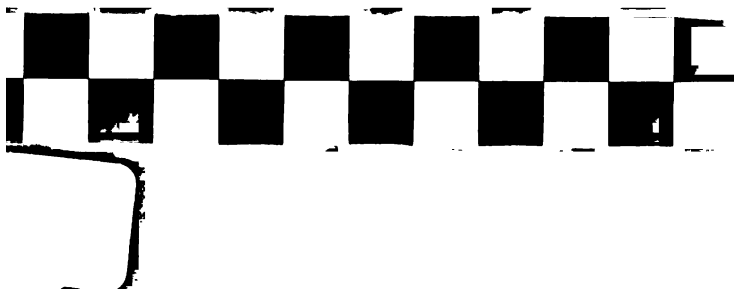
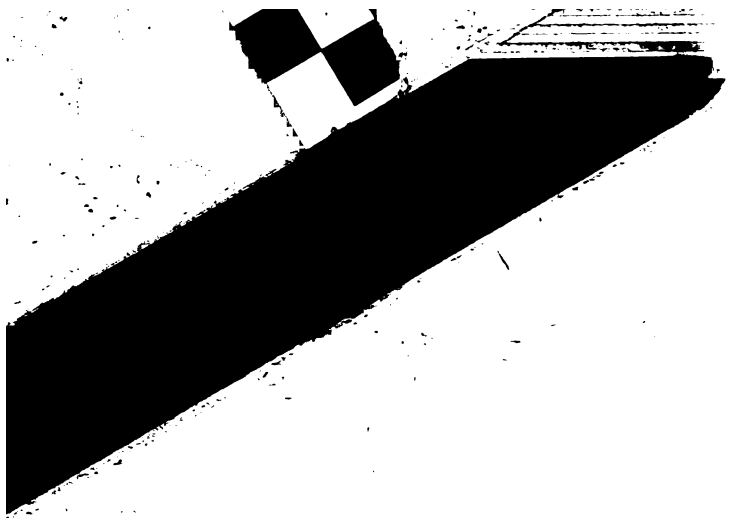
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>







1684



3



pa

P. line 2, -
antig.

2mb
2/2

878

57

538

1684

Dr Jurgens
1878
Neapoli

Mc
150
(B) not 1591

The 10th 12th 13th 14th & 15th
Saturns are thought to be
Interpretations by another author
Simeox 11.120

Juvenalis, Decimus Junius
D. JUNII
JUVENALIS
&
AULI PERSII
FLACCI
SATYRÆ

Cum
VETERIS SCHOLIASTÆ
&
VARIORUM
COMMENTARIIS.

Editio nova.

Qua quid præstitum sit, præfatio ad
Lectorem docebit.



W

AMSTELÆDAMI
Apud HENRICUM WETSTENIUM.
—
clō lōc LXXXIV.

John S. Lawrence Estate
9t
5-11-1926



9-27-28P. 11.

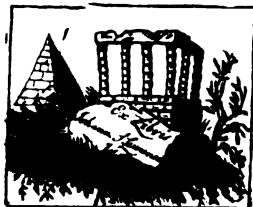
PER-ILLUSTRI
VIRO
CONRADO
BEUNINGIO
URBIS
AMSTELÆDAMENSIS
CONSULI

HENRICUS WETSTENIUS
S.



UENALEM, Satyrico-
rum Romanorum facile
principem oculis Tuis
a 3 sisto ;

4093



878

57

538

1624

Dr Jurgens
1878
Neapoli

P. lire 2, -
antiq.

2 n/6
2/1

Mc
1.50
(B) mod 1891

The 10th 12th 13th 14th & 15th
Saturns are thought to be
Interpretations by another author
Simeon 11.120

Juvenalis, Decimus Junius
D. JUNII
JUVENALIS
&
AULI PERSII
FLACCI
SATYRÆ

Cum
VETERIS SCHOLIASTÆ
&
VARIORUM
COMMENTARIIS.

Editio nova.

*Qua quid præstitum sit, præfatio ad
Lectorem docebit.*



W

AMSTELÆDAMI
Apud HENRICUM WETSTENIUM.

clō lōc LXXXIV.

John S. Lawrence Estate

9th

5-11-1926



9-27-28-44

PER-ILLUSTRI
VIRO
CONRADO
BEUNINGIO
URBIS
AMSTELÆDAMENSIS
CONSULI

HENRICUS WETSTENIUS
S.



UENALEM, Satyrico-
rum Romanorum facile
principem oculis Tuis
a 3 fisto ;

EPISTOLA

fisto, CONSUL INTEGRRIME,
splendido Tuo nomine in ipso fron-
tispicio superbientem. Nimirum ut
aculeatus Poetæ candor oblecta-
mento sit quandoque Viro, qui ce-
teroquin salutis Patriæ omne stu-
dium otiumque impendit. Felices
nos! quibus Tui usura contigit, qui
elegantiorum literarum amore, in-
genii suavitate, candore animi, pie-
tatis laude, omnique virtutum gene-
re ornatissimus es; quinto præterea
Consulatu, legatione alia atque alia
ad maximos Europæ Reges illustris;
ut nempe in tanto dignitatis gradu
constitutus, conspicuas magis red-
deres præclaras illas divini ingenii
Tui dotes. Quantas laborum mo-
les non exantlasti? quantas pro
Pa-

DEDICATORIA.

Patria curas non suscepisti? neque perfunctorie nec fucato animo, sed sincera plane mente ac heroico nisu, spretis propriis commodis, ut Patriæ bene esset, unice consuluisti. In propatulo sunt quæ loquor, nec ulla caligine tecta. Maeste ista Tua virtute, VIR undique MAGNE, Patriæque bonus civis, Urbi Consul egregius esse perge. Ego quantum in me erit, virtutes Tuas immortales mirari nunquam desinam, neque sub illustri præsidio Tuo, ut boni civis officium impleam, partibus meis deero; prolixam denique illam Tuam qua me nuper in Anglia cumulare voluisti humanitatem & benevolentiam, mereri aliquando ut possim,

a 4


sim,

EPISTOLA

sim , omni virium contentione elaborabo. Vale decus Patriæ , civiumque Tuorum ocelle , & præcipuo Reipublicæ Batavæ , Urbisque nostræ ornamento diutissime vive. Dabam Amstelædami Kalendis Januariis clō Idc Lxxxiv.

TY.

TYPOGRAPHUS LECTORI S.

 *N* recudendo hoc Juvenale editionem Schrevelianam secutus sum; ea tamen ratione, ut tautologiae, quarum non paucae extabant, eliminarentur, ac earum loco observationes plurimae, eaeque praestantiores ex Grangæo & aliis succederent. Pauca quasdam alias Cl. Grævius adjecit. Illas etiam quas nuper admodum Oct. Ferrarius in *Electis* suis vulgaverat, suo loco inferui. Indicem omnium verborum, longe accuratiorem eo, qui editioni Britannici accesserat, subjeci: Persio planè novum adjunxi. His omnibus doctissimam Nic. Rigaltii de Satyra Juvenalis dissertationem praefigi curavi, quam Variantes lectiones ex Juvenali MS. qui in Bibliotheca Basiliensi asservatur, excipiunt. Habes hic, benevole Lector, rationem editionis nostrae. Nunc quae de sua praedicet C. Schrevelius, accipe.

BENIGNO LECTORI

S. P. D.

CORN. SCHREVELIUS,

QUum hunc Auctorem publici juris facere docrevissem, aliquot viris nomine ac fama celeberrimis, mentem consiliumque meum aperui, & obnixi petii, ut si quid in hunc Auctorem observassent, communicare mihi dignarentur, honorificam eorum mentionem pollicitus, quo Auctor hic, Reip. literaria bono, auctior tersiorque lucem aspicere posset. Plurimi hoc meum consilium approbarunt & currenti, ut ita dicam, calcar addiderunt, promissisque lactarunt, nihil non polliciti. Interim tum, ut & antehac, comperi, verissimum esse quod vulgo fertur:

Promissis posset quilibet esse dives.
Nihilominus quod inceperam, gnariter absolvere perrexi, & notas variorum Auctorum, quas in meum usum collegeram, in ordinem digessi, & ad incudem revocaui, collatis inter se diversorum notis, selectiores selegi, & precipue quæ ad mentem Auctoris rectè percipiendam & illustrandam maximè conducerebant. Jam vero quod ad textum Auctoris attinet, correctissimum & nitidissimum, si unquam ante, tibi trado: Varias etenim

P R A E F A T I O.

enim accuratissimasque editiones, collatis inter se exemplaribus, inspexi, examinaui, & ex illis precipuas iudicavi, Rob. Stephani & Pithæi editiones, quas etiam præ cæteris, tanquam correctissimas elegi. Et quod silentio non involvendum, usus etiam sum duobus exemplaribus MSS. quæ Vir nobiliss. ac incomparabilis CL. SALMASIUS mihi suppeditavit, cui uni fere & soli debeo, si quid nominis ac fama hac nostra editio merebitur: quique insuper veterem Interpretem propria sua manu, multis in locis castigatum, emendatumque summa cum humanitate ultro mihi obtulit; & ad quem sapissime tanquam ad Oraculum confugi, si quæ loca essent, vel ab Interpretibus intacta, vel intricatiora, candido tum ibi mentem suam aperuit, nihilque quod proposueram celavit, sed semper voti compotem dimisit. Cujus beneficii ergo me plurimum illi debere fateor, maloque illud Timantis vello tegere, & intimis conscientia fibris occultare, quam speciosis verborum pigmentis adumbrare. Cl. Doctiss. Gudius mihi etiam duæ MSS. exemplaria commodavit, quæ cum hac nostra Editione contuli, & si quid notatu dignum, in textum intuli. Veterem ergo Scholiasten etiam integrum, & plurimis in locis ita ut diximus emendatum, trado. Inter commentatores omnes quibus usi sumus LUBINUS præ cæteris mihi placuit, & ne quid illius laudibus detrectem, mihi que arrogem, ubique fere & citavimus & adduximus, ita ut & illum integrum etiam, sed contractum quasi, exhibeam: ut & FARNABII notas etiam integras damus: Interim si quæ loca inciderent, quæ & plurima sunt, ubi non satis clare mentem Auctoris assequuti illi

P R A E F A T I O

illi sunt, alios suggestissimus, adduximusque, qui vicem eorum suppleant; inter quos praecipue BRITANNICUS, GRANGÆUS, TURNEBUS, SALMASIUS, alique complures, praesertim hac quarta Editione; quorum Catalogum post praefationem adiunximus. Persum etiam illustratum, praecipue notis CASSAUBONI & LUBINI huic nostrae editioni addidimus, mole quidem perexiguam sed pondere maximum, & qui revera plus in recessu habet, quam in fronte pollicetur. Qui quamvis, ut abstrusam suam eruditionem ostentaret, dedita opera ac de industria, multis obscuritatibus librum hunc suum involverit, tamen, ut spero, iam omnibus planus ac perspicuus erit. His accedunt duo Indices, tum rerum & verborum laconicissimus, tum & Auctorum in notis citatorum. Quibus ergo, Benigne Lector, frui, & nostro labori, conatibusque nostris, pro animi tui candore, favere, ut ad maiora posthac audenda atque suscipienda, huius nostrae erga te voluntatis comprobatione incitemur. Vale.

NIC.



NIC. RIGALTII DE SATIRA JUVENALIS.

Ad Illustrissimum

JAC. AUG. THUANUM.



ORATII Persique satiras Isaacius Casaubonus & Daniel Heinſius certatim laudibus extulere, ac Persium ille suum tantopere adoravit, ut nihil Horatio, nihil Juvenali præter indignationem reliquiſſe videatur; hic vero Horatium curioſe conſiderando tam admirabilem eſſe docuit, ut plerique jam in Perſio nimia Stoici ſupercilii moroſitas jure diſpliceat. Juvenalis ingenium ambo quidem certe laudaverunt, ſic tamen ut in eo ſæpe acerbiorẽ in-crepandi libidinem, ſæpe etiam rhetoricæ arrogantix quaſi laſciviam, ac demique declamationem potius quam ſatiram eſſe pronunciaverint. Quod judicium, præſtantiſſime Thuane, cum ſit virorum, multiplici doctrina, ſicut optime noſtri, excellentium, magnæ ſemper auctoritatis apud omnes fore non dubito. neque fas eſſe crederem de Juvenalis ſatira ſententiam ab eorum opinione vel minimum diſcedentem aperire, niſi me id cum eorumdem patre ac venia facturum intelligerem, diſceptatione
no-

DE SATIRÆ JUVENALIS

more majorum, honesto scilicet ac verecundo, non calino isto, qui tam multos hodie rabidos agit, instituta: præsertimque apud te, quem illi ipsi litteratæ sapientiæ procures summum sibi suæ causæ judicem dari ambitiosissime postulassent. Itaque hoc primum ex Quintiliani doctrina verissimum esse pertendo, Satiram totam esse Romanam, ejusque originem ab Satyrica Græcorum poësi nullatenus repetendam. Id autem vel maxime probari mihi videtur, quod nomen ipsum Satiræ sive Saturæ sit pura puta Latina vox à vetustissimis auctoribus pro farcimine primitus usurpata; unde & multorum ac diversorum capitum leges, & complures diversi generis historias appellavere fatiras: sed ante hæc omnia ab eadem farciminis significatione jocularia primum deiectandæ plebi Romanæ, mox diæteria quædam carpendis ac describendis moribus composita Satiras vocitabant, easque, ut ait Livius, impletas modis descripto ad tibicinem cantu motuque congruenti peragebant. Et hæc jocandi forma nullo certalicujus argumenti fine continebatur; sed erat varia morum farragine conferta & quasi satura: cujusmodi scriptiunculas apud nos etiamnum variis opprobriis inferciunt vernaculi artifices, quos vulgo factores nuncupamus. Paulatim vero excitatis ingeniis vaga & proterva satirarum dicacitas ad fabularum argumenta transferri cepit, quarum auctorem Livius Andronicum sibi cognominem laudat, eumque ab fatiris ait ausum esse primum argumento fabulam serere: unde manifestissimum fit, scripta sua veteres, quibus non erat propositum alicujus argumenti tractatione suscepta disserere, sed potius varia carptim notare ac reprehendere, ab ea congerie & saturitate inscripsisse fatiras. Qui deinceps titulus ab iis fere qui pravi seculi sui mores descriperunt est frequentatus, ut quod hominum scelera à poëtis velut invitis inter indignationes & suspiria expresserant, non peculiari, sed communi & fortuita appellatione censeretur; essetque quod

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

quod ait Ælius Donatus, sine ullo proprii nominis titulo carmen. Ceterum etsi jure Satiram sibi totam Romani arrogant, non tamen inficior aliquid esse inter Græcorum Satyros & Romanorum satiras commune; nam ut Poëtæ Græci Satyros primum induxere qui dithyrambos & phallica tripudiando canerent, posteaque minutis fabellis & ridiculis canticis Satyrica petulantia fufis tragoedia tandem habitu vultuque graviore culta proxit; sic etiam Romanæ scenæ artifices primum Tuscos ludiones imitari, versus inconditos Fescenninis similes fudere; mox ad pleniores satiras, & post annos aliquot ab satiris ad fabularum argumenta, sicut ex Livio notavimus, processere: quin & Latinæ satiræ cum Satyrica Græcorum in eo convenire videtur, quod utrique ridiculum inest. Sed Græci quidem Satyros dixere ab Satyris agrestibus, quos petulantes & protervos plerique crediderunt: Latini vero ab saturitate & copia congestisque salibus & jocos Saturam appellavere. Denique ut præcipua Satyrorum gratia constabat imitatione, sic & Satirarum, de quibus nunc agimus, dos maxima in descriptione consistit; atque idem omnino est Horatio describere, quod Aristoteli *μιμῆσθαι* nempe mores alicujus figurate notare, ac representando sic deformare & illustrare, ut pæne oculis subjiciantur. Porro cum universi homines à natura sint ad imitandum aptissimi; ut ridere, joculari, ludere, æque naturale est Græcis ac Barbaris: sic etiam eadem natura suadente, mistis jocos diæterisve pravorum hominum mores imitari aut describere, æque pronum fuit Latinis, atque Græcis. Sed Græcis quidem Satyrica protervia; Latinis vero per satiram, *ἐν τῇ ἀνέχιδνασταινῃ*. rursus & Latinos quoque Satyrica petulantia, & Græcos per satiram lusisse quis dixerit, quando protervia illa sive petulans dicacitas, quæ Satyrica nuncupatur, æque naturalis Romano fuerit, atque satira sive miscella jocorum congeries Græco. Imo si curiosius inspiciamus, satira fuit Homeri Margites, ex quo forma-

tam

DE SATIRA JUVENALIS.

ram esse comoediam Aristoteles innuit, quemadmodum ex Iliade & Odyssæa tragœdiam: & fortean præstantissimus poeta opere illo sub persona Margitis quoddam seculi sui fatuos & moriones descripserat: certe varia metrorum genera miscuerat, sicut & Chæremon, cujus inscribitur Centaurus πολύμετρος ἢ μικτὴ ῥαψῳδία. Ac vetustissimas quidem Latinorum sátiras non sola rerum, sed etiam metrorum varietate permixtas fuisse auctor est Fabius; eamque diversitatem, quo saturior fieret satura, ab Terentio Varrone prosa versibus intexta variegatam: neque vero defuisse Varroni, discipulos indicant Petronii reliquiæ & salebrosa Martiani Capellæ ἰγυκλοπαίδεια. nam uterque haud dubie Varronis exemplo satiram condere voluit, non Menippeam quidem, sed simpliciter Varro-nianam: quippe nonnullas Varro, quas salis mordacitate, vel aceti nequitio paullo liberalius consperferat, Menippeas inscripsit; eoque titulo scriptorum asperitatem acerbitatemque, non Satiræ, sed cynico Menippeï stili nominis significari declaravit: ut hoc tandem sit statuendum semel, Satiram non magis esse proprium alicujus scripti nomen, quam sunt illa, παιδικαί, ἰωναί, κίρσι, Ἀμφιλοχίαι, & similia Græcorum lautitiarum vocabula, Pliniana ad Vespasianum Cæsarem præfatione derisa: itemque illa, σιφαιαί, πικραιδία, κίρσις, unde libris suis titulos conficere Meleager Gadareus, & Philippus Thessalonicensis, & Clemens Alexandrinus, & Sextus Aphricanus: quamquam de Aphricani Cestis aliter sentire quis possit, propriæque inscriptos fuisse κίρσις, quod magica quædam amuleta, sive remedia continerent. Alterum porro fuit Satiræ genus, non carminis, sed rerum multiplicitate confectum: nimirum sententiis, jocos, opprobriis, indignationibus, querelis; quibus inepta vota, turpes voluptates, insidiæ, doli, hominum mores graviore tanquam in tabula describuntur: etenim adversus hæc Horatiani stili natus acuitur, & grande Persæ sophos insurgit,

NIE. RIGALTII DISSERTATIO.

git, & vehementissima Juvenalis nostri Nemesis accenditur. Ennius & Lucilius in primis erant nominandi, quandoquidem primi laudem in satira sunt assequuti: sed eorum hodie non supersunt nisi fragmenta quædam & velut ossa disiecta: quæ etsi rite sane viri docti legerint, & in posteritatis memoriam condiderint, tamen ita sunt diutino situ cariosa, ut jam nihil nisi venerandæ antiquitatis nomen exhibeant. Quod si cui forte dolendum esse videatur, ut est sane damnum haud leve, id omne ex tribus istis qui ad nos integri pervenerunt, abunde reparabitur; quorum adeo satiræ triplici dicendi charactere triplicem ethicæ philosophiæ gradum feliciter expleverunt. Nam Horatius quidem humili sermone ludens hoc agit, ut stultos saltem insipientiæ pudeat. Persius autem stili gravioris austeritate honesto pudori generosæ mentis constantiam addit, viamque ipsam qua ad rigidam solidamque virtutem eatur serio monstrat. Juvenalis denique hominum nequitiam impudentem horribili flagello, dolore & indignatione succensus, corripit & castigat. Sic igitur hi tres poetæ per satiram fuere philosophi; neque ulla inter eorum satiras quærenda est differentia, nisi quam diversus pro temporum varietate stilus imposuit; quippe aliter affecta atque animata fuerunt Romanorum ingenia Augusto de reddenda re publica cogitante, aliter Nerone Urbis incendium ad Ilij conflagentis imaginem habitu scenico è turri Mæcenatiana prospectante, aliter etiam Domitiano stupris, cædibus, rapinis dominum ac deum se gerente. Itaque Augusti principatu, rebus lætis, imperio stante, si quid absurde aut indecore peccatum exciderat, carpere & ridere Horatio licuit; at Neronis Domitiani-
que temporibus, etsi omnia pessum irent, ne gemere quidem Persio aut Juvenali fas erat. Quamobrem Juvenalis simul cum risu excandescit & jugulat; quippe
ani-

DE SATIRA JUVENALIS

animum cohibito risu indignatio subit, deinde dolor; qui altius pressus exardet in iram, & poetæ velut aestuantibus præcordiis stilus ignescit, quo mox armatus & vitia & homines ferro flammaque confectatur: sic plerumque tragicæ grandiloquentiæ cothurnum satiris suis inducit; in hoc à prioribus recedens, quod versibus hexametris quasi tragedias per satiram scribat, imitatum Græcis & Romanis ingeniis opus, sicut etiam ipse de se fatetur extrema satira sexta, cum ait,

Fingimus hac alium satira sumente cothurnum

Schicor, & finem aggressi legemque priorum

Grande Sophocleo carmen bacchamur hians

Montibus ignotum Rutulis caloque Latino.

Hinc illud inter Horatium & Juvenalem, non satiræ, sed stili ratione discrimen; quovis enim stilo satira purgat, nihilominus est satira; nisi forte magis satiram illo quis velit, quæ rerum diversarum copia majore stipata est atque conferta; quo sensu Juvenalis non solum Persum, quod erat facile, sed etiam Horatium superavit; nam licet in singulis satiris quorundam argumentorum species præseferat, tamen ea qualiacumque sunt, ita tractat, ut multa præterea summo studio pervestiget, quæ se aliud agenti obtulisse videantur: ac si quando in aliquem survive proponit, adeo truculentus fertur, ut etiam obvios contrucidet; diceres telum tonsille, quo per latus unius plurimos obiter conficeret; si vero quid ridiculum apponit, tot insertis ridiculis struit & cumulat, ut quod erat præcipuum viæ appareat, sed potius exiltat, quæ proprie satira nuncupatur. Jam illa acute arguteque dicta quam multa ingerit: quam multos etiam cum declamare videtur impetu rhetorico rapit & affligit: quam denique omnia illa quæ vulgo moralium maxime placent, susque deque habet: verum sæpenumero fallit, & sub hasta pura præpilatam vibrat; quumquo vehementissimo urget, declamatorio colore

spar-

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

sperso sic adumbrat, ut etiam calumniatores fugiat. Atque operis quidem principio indignatione ob recitatorum rationem ea tempestate importunam effusa, ait se quoque recitasse, simul exemplum recitationis subiungit,

--- & nos

Consilium dedimus Sulla privatus ut alium

Dormiret.

quod sic fere accipitur, quasi hoc tantum significet, se adolescentem adhuc, dicis aut animi causa, suasionem aliquam recitasse, qua Dictatori Sullæ tot civium Romanorum cædibus cruento suaserat ut nihilominus ad securum vitæ privatæ otium rediret; quod utique fecerat Sulla. Verum subest alius præterea sensus: nam hoc sane stupendum securitatis exemplum liberis in spiritus poeta sumpsit, quo turpem ignaviam Romanis exprobraret, qui tam foedæ servitutis iugo capita summisissent sua, ut L. Sullæ, in quo tot Marios senserant, impune fuerit de dictatura descendere, perque urbem privato ac felici ambulare: & abjectissimos Senatorum animos fuisse ostenderet; quos idem Sulla septem millibus civium Romanorum trucidatis tumultuantes una vocula compescuerat. Domitiani tempora, in quæ Juvenalis incidit, haudquaquam meliora Sullanis: imo si ve servitiæ principis, si ve Romanorum socordiam spectes, deteriora fuisse aperte indicat satira quarta extrema:

Atque animam his potius nugis tota illa dedisset

Tempora servitiæ, claras quibus abstulit Urbi

Illustresque animas impune & vindice nullo.

Sed perit postquam condonibus esse timendus

Ceperat. hoc nocuit Laminarum cade madenti.

Eiusdemque animi sunt illa Corellii Ruffi, qui cum gravissimis pedum doloribus Domitiano adhuc grassante ægrotaret, Plinii sui præsentia paululum recreatus, Cur, inquit, me putas hos tantos dolores tamdiu sustine-

DE SATIRA JUVENALIS

re? ut scilicet isti latroni, Domitianum innuebat, vel uno die superſim. Nempe his vocibus erectis & liberis diram ſervitutem fortiſſimi viri exſecrabantur: & noſter quoties ſe dedit occaſio, hujusmodi aculeis & ſtimulis fatiras ſuas feliciffime armavit: ſic tamen ut per duplicis ſenſus ambiguitatem, hebetiore acutior tegetur, ipſe interea rem ageret. Tale quiddam, ni fallor, in hiſce verſibus latet, Satira quinta:

*Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Seſiniſ, cujus patriam titulumque ſenectus
Delevit multa veteris fuligine teſta:
Quale coronati Thraſea Helvidiuſque bibebant
Brutorum & Caſſi natalibus.*

Profecto enim quiſquis erit natus ingenuus & liber, intelliget duobus poſtremis verſibus ingens retinendæ libertatis deſiderium ſignificari: ſicut etiam in iſtis è decima quarta:

—— Catilinam

*Quocumque in populo videas, quocumque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.*
item in hiſ ejusdem venæ:

—— medicamen habendum eſt,

Sorbere ante cibum quod debeat & pater & rex.

Regem cum patre componit, ut ſeculi infelicitatem arguat, adeo deplorandam, ut vitæ ſuæ inſidias ab liberis ſuis patres metuerent, quas rex potius aliquis ab civibus oppreſſis timere debuiffet. Nempe ſtatim poſt exactum Tarquinium Superbum, regis nomen reipublicæ Romanæ odioſiſſimum eſſe cœpit. At Cæſarum, ſi paucos excipias, adeo ſæva fuit & importuna dominatio, ut præ illis etiam Tarquinius bonus haberi potuerit. Tamen Juvenalis Servium Tullium bonorum regum ultimum appellavit:

*Ancilla natus trabeam & diadema Quirini
Et faſces mernis, regum ultimus ille bonorum.*

Unde

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

Unde intelligi voluit, tum primum reges ab Superbo illo male audivisse; ideoque crudelia lanistatum verba, ure, seca, regia nuncupavit initio undecimæ;

Scripturæ leges & regia verba lanista.

Et suorum temporum lævitiam regiorum comparatione exaggerat in tertia:

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas ne

Vomer deficiat, ne marra & sarcula defint.

Felices proavorum atavos felicia dicas

Sacula, quæ quondam sub Regibus atque Tribunis

Uno contentam viderunt carcere Romam.

Quin & decima tertia umbras & manes ex quo sub regibus degere cœperunt, infeliciores fuisse ait, & continuo paratas ijs pœnas:

— *nondum aliquis sortitus triste profundo*

Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluto;

Nec rota, nec furia, nec saxum aut vulturis atris

Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbra.

Atque hæc eo magis feriunt, quo sunt minus prævisa aut expectata; nam eo loci hoc tantum exprobrari videtur, Homines quondam vixisse pietatis fideique cultores: nunc vero tantam esse morum perversitatem, ut si quis forte jurisjurandi religione teneatur, Deumque ultorem fore perjurii credat, ejus simplicitas ut stulta & stolidæ risu excipiat; id autem sic demonstrat;

— *nescis*

Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum

Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis

Esse aliquod numen templis aræque rubenti.

Quondam hoc indigenæ vivebant more, priusquam

Sumeret agrestem posito diademate falcem

Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Juno,

Et privatus adhuc Ideis Júpiter antris.

Nulla super nubeis convivia calicolarum,

DE SATIRA JUVENALIS

*Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam siccato nestare torgens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prædebat sibi quisque Deus: nec turba Deorum
Talis ut est hodie: consensaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere, nondum aliquis sortitus triste profundis
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluto,
Nec rota, nec Furia, nec saxum, aut vultus atris
Pana, sed infernis hilares sine regibus umbra.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo. &c.*

Si quid aliud quam satiram scribere aggressus esset Juvenalis, in sententiam doctissimi critici concederem eatenus ut faterer Juvenalem heic *αἰνῶς* fuisse & verborum prodigum. Nam absit ut gravissimum auctorem in turpem sermonis redundantiam aut puerilem luxuriam incidisse judicemus; at cum ipse librorum suorum materiam farraginem & satiram fore pronuntiaverit, dicamus potius isto sermonis excessu farraginem & satiram pulcre esse confertam: qua nimirum seculi sui *πλοῦτος* derideret, tam inepta quidem & absurda, ut homines ipsos in numinis contemptum adducerent. Quæ ratione autem contemptus causam declarasset, nisi Deorum Dearumque schemata, uti tunc colebantur, descripsisset. Saturnum scilicet fugientem, positoque diademate falce armatum. Jovem Idæis antris delitescentem; inde super nubibus convivia agitantem, adultera & catamito pocula ministrantibus. Vulcanum ab incude fuliginosum. Atlantem cosli destinam sub nimia Deorum turba gementem & pondere oppressum. Hæc enim sunt anilia prope deliramenta, ut cuiuslibet sanæ mentis ludibrium debeant, nedum pro divinis habeantur. Quod autem ait, minore quondam numero ac pondere Deorum pressum fuisse Atlantem, non debuit videri frigidius fabula ipsa qua cælum Atlante fulciri ac sustinere-

neri poetæ finxerunt: nam sive montem sive hominem fuisse Atlantem intelligimus, utique lepidus erit jocus. Ac de monte quidem hæc habet Herodotus: Atlantem Africæ montem in fastigium assurgere undiquaque adstrictum & teres, verum tam excellæ altitudinis, ut cacumen, quasi nubibus insertum, conspiciere non sit; proptereaque coeli columnam ab indigenis appellari. Quo sensu venuste sane dixerit Juvenalis noster, olim cum esset longe minor cœlitum turba, minori pondere pressam fuisse coeli columnam. Sin Atlantem nobis cœli bajulum aut tibicinem fuisse imaginemur, illud etiam aptissime quadraverit: nec erit minus facete dictum, quam id quod Lucianus in Charonte narrat, Atlanti quondam nimio pondere nutanti atque labascanti Herculem suppetias tulisse, ac seipsum oneri supposuisse tantisper dum ille respiraret. Denique nihil video cur insolens judicetur illa *indecima* Juvenalis, metuendum esse ne densiore deorum turba gravatus Atlas fatiscat; cum eidem Luciano venerit in mentem ista consimilis, præ numinum quoque multitudine ambrosiam & nectar defecisse; ejus enim verba sunt, *ἐπιλείπει δὲ τὸ ἀμβροσίαν καὶ τὸ νέκταρ, ὅτε μᾶλλον ἢ τὸν κατόλκον εἶται, ἀπὸ τοῦ πλῆθους τῆς πείρας*. Omnia igitur toto illo versuum ambitu proba & recta, quibus adeo monentur posteri tam stulta & vana esse quæ de natura Deorum poetæ comminiscuntur, ut pietatem jam tum ab orbe condito hominum mentibus insitam funditus eradicent. Hasc ergo fabulas ut perniciosissimas Juvenalis explodit: neque ullam occasionem prætermittit, quin eas aut subfannet, aut conspuat. Sic in decima, mœchorum injecta mentione, statim apponit emblemata Martis in Venere deprehenfi.

..... fiet adulter

Publicus, & pœnas metuet quasçumque mariti

DE SATIRA JUVENALIS

*Irati debent; nec erit felicius astro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat.
& in secunda:*

——— leges revocabat amaras

*Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas.
& in sexta, elegantissimo artificio Jovem Martemque
adulterii & stupri acculat, occasione sermonis de qua-
dam eximiae castitatis matrona;*

*Magna tamen fama est cujusdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis ut vixit in agro,
Vivat Fidenis, & agello cedo paterno.*

*Quis tamen affirmat nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt Jupiter aut Mars?*

Eodemque colore Seneca: Quid ergo est, inquit,
quare apud poetas salacissimus Jupiter defierit liberos
tollere? utrum sexagenarius factus est, & illi lex Pa-
pia fibulam imposuit? Illa vero Deucalionis & Pyrrhæ
quam subtiliter insinuat mendacii satira prima; etenim
poetico more narrare incipit,

*Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aquor
Navigio montem ascendit, sortesque poposcit,
Paullatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.*

Sed inter narrandum innuit futile esse ac perabsurdum
quod poetæ fabulantur, extinctis olim diluvio ceteris
animantibus, Deucalionem & Pyrrham conjuges ob
morum sanctitatem servatos tanquam exempla repa-
randæ posteritati; atque nec Pyrrham quidem ullâ fuisse
castimonia commendabilem, sed potius magam & le-
nam, quæ projectis post terga sua saxis nudas puellas
ediderit, quas maribus conciliaret. Sic Martem falso vo-
citari ultorem demonstrat in xiv.

*Ex quo Mars ulsor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit servare suas.*

Deriso Marte vanitatem fabulæ perstringit & Romanos
igna-

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

ignaviae accusat, qui nihil amplius armis quærerent, sed & olim quæsitæ sibi eripi turpiter paterentur. Ac majori etiam impetu satira secunda in Martem ipsum invehitur, eumque campo Martio excedere jubet; ea fæde scilicet indignum, qui nepotum suorum effeminatissima flagitia non ulciscatur:

*Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quæreris patri? vade ergo, & cede severi
Jugersibus campi quem negligis.*

Supra omnem vero acerbiteriam vehemens est objurgatio illa, qua Jovem ipsum increpat ut socordem, & hominum stuporem arguit, qui simulacris æneis & marmoreis numen inesse aliquod sibi persuaserant:

— *audis*
*Jupiter hac? nec labra moves? cum mittere vocem
Debueras vel marmoreum vel æneus: aut cur
In carbone tuo charta pia tura soluta
Ponimus, & sectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? ut video nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras statuamque Vagelli.*

Cur autem Jovi marmoreo vel æneo pepercisset, qui eadem satira quicquid esse telorum poetæ in cœlestibus armamentariis repositum fingunt, pro nihilo ducit? hoc enim agit his versibus familiari sibi dissimulatione & æv. 44.

— *aspice quanta*
*Voce neget, qua sit fletu constantia vulnus.
Per Solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, & Cirrhai spicula vasis;
Per calamos venatricis pharetramque puella,
Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem:
Addis & Herculeos arcus, hastamque Minerva,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.*

Quæ omnia sic accipienda sunt, tanquam profecta ab rigido veritatis cultore, qui Naturam ducem secutus,

DE SATIRA JUVENALIS

Virtutem pro summo numine habebat, fucum & imposturas detestabatur. Dares illi alium ducem, illum scilicet veritatis auctorem, ipsiusque Naturæ dominum, coelestissimi viri perfectam imaginem absolvisset. At scelera perpetuis tenebris damnanda prodit & exponit, ac pessimo exemplo aperit quæ reprehendit. Quin potius optimo exemplo scelera sic reprehendit, ut ea nemo non execretur; sic aperit, ut ea nemo non tenebris damnet. Quid faceret? Icribebat seculo Cæsarum flagitijs contraminatissimo, legibus una cum elisa magistratum voce evanidis, Romana illa quondam virtute sopore pæne letali marcescente. Ergo quemadmodum lethargicis excitandis picem crudam, lanam succidam, cepas, galbanum, & similia tetros odores vomentia incendere evocatisque sternutamentis cerebrum concutere medici jubent: sic admotis satirarum facibus foetida ganearum gurgustia & obscena prostibulorum lupanaria accendi, noctesque Neronianas illustrari profuit, ut inde excitata spurcicies nares & cerebrum feriret; ac per hoc somniculosus ille marcor qui Romanorum animos oppresserat, vehementi indignatione, tamquam sternutamento discuteretur. Nam quod aliud fuisse dicemus consilium sanctissimorum Patrum, qui tot nefanda ac detestanda poeticæ theologiæ mysteria verbis etiam obscenissimis aperuerunt? certe non minus pudeat legis Nævolum, quam in quinta Arnobii disputatione ithyphallorum Græcorum originem. Plerumque autem quos ab rebus turpibus & flagitiosis nec præmia virtuti posita redemerant, nec poena legibus irrogatæ deterruerant, ingens detectæ turpitudinis pudor revocavit; & Persarum foedissimam fugam, quam nec disciplinæ militaris sacramentum, nec fortia majorum suorum exempla represierant, matronæ Persides peplos ipsæ sibi suos ab imo sustollentes, interrogantque an illuc unde ipsi fugacem pedem in-

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

infantes extulerant confugere vellent, obiecto pudore in mediam persequentium aciem cum victoria converterunt. Itaque non inutile esse videtur rerum surpiter gestarum turpitudinem sic exprobrare narrando, ut pudorem de frontibus etiam impudentissimis exprimamus. Imo hoc potissimum queritur, isto præsertim satirarum genere quod morum imitationibus ac descriptionibus constat.

Quid? cum est Lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem,

Detrahens & pellem visidus qua quisque per ora

Cederet introrsum surpis?

& id quidem fecit Lucilius exemplo veterum Comico-
rum, qui, ut ait idem Horatius,

Si quis erat dignus describi, quæ malus, aut fur,

Quod mæchus foret, aut sicarius, aut aliqui

Famosus, multa cum libertate notabant.

Quare mirari soleo Plinium in historię naturalis opere mirabili ac plane divino sic esse opinatum ut diceret, mira humani ingenii peste sanguinem & cædes condi-
annalibus, unde hominum scelera noscantur. Quasi cunctos ab histõria dehortari voluerit, qui tamen pessimorum Principum, nec minus quidem ipsius Neronis res gestas libris uno & triginta à fine Aufidii Bassi conscripserat, quos libros utinam nobis superiora secula non invidissent, & morem illum veterem, quem ad Pompeii Magni tempora mansisse Cornelius Nepos tradidit, revocari placeret, ut histõria non nisi ab honestissimo quoque scriberetur; sic enim ad exemplorum fidem accederet eximia scribentis auctoritas, magnum utique rerum gestarum narrationi pondus additura. Id autem eo libentius hic commemoro, quod ut histõriam ab honestissimo scribi, sic & morum satiram ab optimo quoque componi addecet; ne aut histõria servili mendacio inquinata vaneſcere incipiat, aut satira in-
ſce-

DE SATIRA JUVENALIS

teleratam auctoris conscientiam retorta prorsus hebetat. Quisquis igitur historicus appellari meruit, res honestas & turpes uti quæque gestæ sunt exponit; recte ne an secus gestæ sint, curæ esse suæ vix putat, cum is sit qui ab Aristotele dicitur *μῆτις καὶ αὐθιγνότης*. Satirarum scriptor censuram agit etiam quum narrat, etenim instat ut accusator, disquirat ut iudex, castigat ut vindex. Est autem communis historiæ satiræque *παρρησία*, qua caretur, ne quid illa veri dicere non audeat, neve quid ista probrosi carpere & notare formidet. Itaque cum ex rerum gestarum cognitione pravorumque morum correctione habeant homines unde prudentiores ac meliores fiant; utrumque autem ab historia & satira jucundissime conficiatur; non usque quaque perperam fecisse videntur, qui ingeniis una cum imperio Romano senescentibus, cum jam libros animo fastidiente male singulos tangerent, adeoque doctrinas ut venena detestarentur, Juvenalem & Marium Maximum curatiore studio, ut inquit Ammianus Marcellinus, lectitabant, nulla volumina præter hæc in profundo otio contrectantes: nempe segnitiae suæ delicias faciebant, existimabantque ingentem scriptorum turbam negligi impune atque insuper haberi, dum esset unde & moribus depravatissimis extrema remedia, & temporibus difficillimis exempla convenientissima suppeterent. Nunquam enim mihi persuaderi patiar Ammianum hæc ideo notasse ut Juvenalis aut Maximi lectionem inter rerum publicarum corruptelas poneret; cum ipse quoties philosophum agit, non pauca commutatis tantum syllabis ex Juvenale transcribat: de quo etiam hoc omni asseveratione affirmetur, & ipsæ sedecim satiræ clamant, adeo pertinaciter vitiis insensum fuisse, ut cum iis homines una sapissime flagellaret. Marium vero Maximum etsi opera ejus, quæ verbosissima & minutis historiis implicata fuisse Flavius Vopiscus autumat, interciderint, tamen

men

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

men strenuum vixisse bonarum partium sectatorem declarant plurima quæ ex eo Lampridius, Spartianus & alii historiæ Augustæ scriptores commentariis suis indiderunt. Dicamus igitur hosce duos auctores ut civilium doctrinarum compendia quædam, illius ævidelicatis maxime placuisse: Marium quidem Maximum, ut copiosa exemplorum varietate locupletem, & omnia Cæsarum historica uberrimis septenariis completum; Juvenalem vero ut magistrum veteris disciplinæ ac totius vitæ humanæ censorem gravissimum, in arcana ipsa morum summo cum imperio penetrantem. Summum voco imperium excelsæ mentis sublimem stilum, quo se supra mortalium nobilissima erigit, & omnia illa tanquam puerorum pupas & crepundia despicit, ut solius virtutis rationem habendam esse commonstret; nam, ut ea mittamus quæ sunt publica & ob oculos omnium posita, puta impietatem, fastum, avaritiam, libidinem, iniqua tyrannicæ potestatis imperia, quæ totis satiris persequitur, si privata, ad quæ ipse quamvis in transcurso divertit, inspicere libet, compariemus etiam in iis quæ præclara sapientibus videntur, nonnulla censoriæ severitatis judicio ac notatione haud immerito fuisse perstricta. Quid in universa humaniore litteratura prius aut antiquius Homero; & tamen pleraque in eo esse quæ defendi nisi antiquitate non possint, innuit satira septima:

Ipsæ facit versus, atque uni cedit Homero

Propter mille annos.

& satira sexta, mulierculas inducit Homerum cum Virgilio contententes, cum ipse interea non solum dubiam faciat illius palmam, sed etiam huic adjudicet.

Committit vates & comparat, inde Maronem;

Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.

Etenim iis versibus plus ponderis & majestatis Virgilio tribui intelligunt, qui in trutinarum & examinum ratio-

DE SATIRA JUVENALIS

tione leviora pondera à gravioribus suspendi attollique non ignorant. Verum hæc obliqua & subobscura. Illa recta & aperta, quibus Homeri fidem elevat, satira decima:

*Rex Pylus, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vita fuit à cornice secunda.*

& in decimatertia:

*Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis:
Vel potius quantum Gradivus Homericus. —*

Satis insolens fuerat superjectio, Stentorem exclamasse quantum alii quinquaginta; illa vero multo audacior; Martem vociferatum esse, quantum decem millia præfractum; tamen ferri poterat in persona dei, & quidem Martis; at deum, & Martem ob inflictum sibi à Diomede vulnus totum olympum tam impotenti boatu quatefecisse, quis alius poeta dixerit, & continuo non explodatur? quomodo enim Martem tantum clamorem; de lateribus adeo firmis ac divinis emisisse homines credent, qui ipsum non secus atque homuncionem vulnerari potuisse acceperint: aut Junonem iratam non vehementius clamasse quam Stentorem? Post Homerum effulsit clarissimum sidus Virgilii, quem & Juvenalis Homero tantum non anteponebat, his versibus ex undecima:

*Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Alti soni dabitur facientia carmina palmam.*

attamen hujus quoque astilbquentiam in fabulis narrandis occupatam notare videtur in septima:

Nam si Virgilio puer & tolerabile desit

Hospitium, caderent omnes à crinibus hydris:

nempe *περὶ τοῦ νοσηλίου*, aut poetam *ἰχθυόεντος καὶ ἰχθυοῦ* videre quis putet, cum audit,

Arma virumque cano. —

ac multo magis si hæc præcesserint,

— *at nunc horrentia Martis.*

quæ tamen veteres neglexisse patet ex Prisciano, qui
vera

NIS. RIGALTII DISSERTATIO.

versum duodecim *Æneidos* principalium principem citat *Arma virumque cano*. neque aliud operis eximii principium agnovit. Martialis in xiv.

Accipe facundi Culicem studiose Maronis,

Ne magis possis Arma virumque canas.

Quod si quis componat cum illo Homeri

Μῆνιν ἄνδρα ῥα ———

sentiet cum Juvenale, aliquid esse in Virgiliano principio horrificum, & velut hydros poetarum crinibus intextos. Quemadmodum vero in Martis Homericæ indecora vociferatione quadam, si ita loqui fas est, absurditas; ita etiam in Virgilii Cyclope vanitas poetica reprehenditur. Describit Virgilius *Æn.* iii. ingentem oculum Polyphemi, & fuisse ait

Argolici clypei aut Phæbea lampados instar.

Juvenalis noxter mendacium poeticum rhetorico mendacio repereussit; dixit enim adeo latam fuisse illius oculi aciem, ut per eam Ulysses evaserit; atque hoc quam inopinate; est enim illic sermo de importuno rogatore, quem dives aliquis increpat, &

Improbis es cum poscis, ait. ———

ille autem obstinatius urget:

——— *sed pensio clamat,*

Posce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi

Lata acies, per quam solers evasit Ulysses.

Cogor, inquit, improbe & pervacaciter poscere, quia poscit à me diaria puer, qui mihi solus est familia. Sed quid unico puero cum Polyphemi oculo? Nimirum, erat illi misero puer unicus, ut unicus Polyphemo oculus; de quo mythologiam diderunt alia, sed hæc imprimis: unoculum fuisse Polyphemum, cum tamen tres haberet oculos; unum in fronte, quem Virgilius depingit ingentem instar Græci clypei aut disci lunaris; alterum in animo, scilicet mentem acerrimam, quæ est iranimosicut pupilla in oculo; tertium in Elpe unica filia, quam velut unicum oculum unice diligebat. Ergo Vlyssis astu
in.

DE SATIRA JUVENALIS

infelicissimus Polyphemus non stipite præusto, sed me
& amoris ignea vi tribus oculis una captus est; nam ex
hausto incautius capaciore poculo ebrius, sopori qua-
leto datus obdormivit, luminis & mentis vigore aliquan-
tis per mortuo: intereaque dum edormiret, dimotis antri
repagulis Vlysses una cum suis evasit; ii vero fugientes
Elpen amoris cestro percitam secum abduxerunt.

— πρὸ ἐρωτικῆς ἑλπίως τὴν θυγατέρα,
ἢ ἐχρησάμενος ὀφθαλμοῖς, ἀρπάσσαντι.

ut est apud Joannem Tzetzem. Tres istos oculos intel-
ligit Artemidorus libro primo, ubi de eo qui paulo post
quam tres oculos sibi esse somniasset cæcus factus est,
ἐχρησάμενος τὸν Κύκλωπος μῦθον, ἀλλὰ διὰ τοῦ τρίτου ὀφθαλμοῦ, ἐξ ἧς
ἄλλου φωνῆς ἐσήμηνε δεινὰ, διὰ τὸ μὴ αὐτοῦ εἶναι τὸ εἰκρινόν.
somnia interpretatur non per tres Cyclopi oculos, sed
per tertium oculum qui tertium & adscititium lumen si-
gnificabat. Idem Artemidorus in disciplina oniro-critica
oculorum specie filios & filias demonstrari docet: *οἰστροῖς*
γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ παισὶν, ὅτε καὶ ποθεῖν καὶ εἰ σώματα ὀδύνην εἶσι
καὶ ἡμέρας. neque filios filiasve tantum, verum etiam
servos custodiæ præpositos, ut vigiles, quorum oculis
ipsi videre dicimur. Ita igitur Juvenalis importuno &
querulo afflectæ unicum fuisse ait puerum, ut Polyphe-
mo persolum oculum. Atque hujus similitudinis occasio-
ne Virgilianæ hyperboles transcendentiam occasio-
ne libertate omnes generatim poetas, qui carminum
suorum exordiis Musas invocant, easque canere jubent,
vanitatis arguit in III.

*Incipe Calliope, licet heic considerare, non est
Cantandum, res vera agitur, narrate puella
Pierides.*

Et in decima quarta,

— *lucris bonus est odor ex re
Qualibet. illa tuo sententia semper in ore
Perseitur, DIs asque ipso Jove digna poeta.*

Deos

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

Deos & Jovem poetæ vocat principes viros, ipsumque Cæsarem, quos poeta quilibet, ut fecit alicubi Martialis, deos suos, Jovemque suum turpi assentatione nuncupaverat; aut, si mavis, Deos poeticos & Jovem poeticum dicit, quasi vanum aliquod & sine numine nomen; ut in XII.

———— si quando poetica surgit

Tempestas ———

id est, vana & commentitia, quo sensu Lucianus in Præceptis historicis ait, *ποινῆς καὶ ἀνὴρ ἐν ἐκείνῳ καὶ ἀνὰ τὴν*. Tertium ab Jove, secundum à Cæsare Mæcenatem poetæ coluerunt. At noster in prima, censoriam illi notam obiter inussit, quod otio ac mollitie pæne ultra sceminam flueret:

———— cum jam sexta cervice feratur

Hinc atque inde patens, ac nuda pæne cathedra.

Et multum referens de Macenate supino.

& in duodecima,

———— vestem

Purpuream, teneris quoque Macenatibus aptam.

Ecce autem, & quis hoc expectabat? reus citatur etiam Quintilianus: qui tamen maxima nominis claritate summus juventutis moderator audiebat & Romæ togæ gloria: verum ob invidendas opes, ob eamque artem quam profitebatur & mire callebat, struendi ac destruendi versutia ancipitem, curren- te severioris satiræ stilo aliquoties perstrictus videtur, ut in sexta,

Sed jacet in servi complexibus, aut equis: dic

Dic aliquem sodes heic Quintiliane colorem.

& in septima,

———— res nulla minoris

Constabit patri quam filius. unde igitur tot

Quintilianus habet saltus?

nostu quæ sequuntur. Ac propterea forte nobilissimus

c

rhe-

DE SATIRA JUVENALIS

rhëtor, cum auctores satirarum censeret, laudato R
 si libro, Juvenalem præterlit; aut per satiram lau
 tum cum aliis quos ipse claros tunc fuisse ait poster
 ti nominandum reliquit. Et ii quidem interciderunt
 solus Juvenalis ætatem tollit; atque ut videtur in
 ger; aut si quid ejus collapsum est, tanta id tam
 vetere ruita accidit, ut nulla nunc rudera uspiam ex
 tent; nihil enim à Servio, Prisciano, aliisve observa
 tur, quod hæc non appareat, ac totidem tributum li
 bris: eaque librorum divisione comprehensum fuisse ar
 bitror quantum una recitatione Juvenalis ediderat: ut
 libri quinque totidem indicent recitationes habitas non
 coram populo in auditorio, verum in cubiculo coram
 amicis. Sic enim plerique viri gravissimi scripta sua le
 gere & recitare soliti erant advocatis familiaribus, ex
 quorum sententia de editione statuerent; itaque advo
 cabant non auditores tantum, sed adjutores; ut jam
 magis magisque retinenda videatur hæc veterum libro
 rum scriptura in Umbricio versibus extremis,

— *Satirarum ego, ni puder illas,*

Adjutor gelidos veniam caligatus in ueros.

Maxime vero cum in Suetonii libro de illustribus Gram
 maticis mentio fiat Ateji philologi declamantium adju
 toris atque præceptoris; & Crassitii cujusdam, qui in
 tio circa scenam versabatur, & mimographos adjuva
 bat. Porto cum hosce libros summus satirarum artifex
 emendatissimi que judicii censor, adhibita etiam recita
 tionis lima poliverit, si quid transeuntes offendimus aut
 incurrimus in continuo proscribendum non est aut de
 turbandum: & quæ negligentia per incuriam excidisse
 credimus, ea si repetantur, appositissima esse reperie
 mus. Ejusmodi autem est desinentis Autumnii descri
 ptio in quarta,

— *jam serifero cedente prunis*

Autumno, jam quadrantem spectantibus ægris
Siridebas deformis hiems.

hæc

NIC. RIGALTII DISSERTATIO

hic enim existimet aliquis manifestam esse ἀνευλογία, qualis est *Aeneide* quarta,

— *tantum sperare dolorem:*

cum tamen proprie dixerit Juvenalis, eos qui desinente autumno ægritudine tentari incipiunt, sperare quartanam: hoc est, non fore continui ardoris, sed tantum quadridui circuitus febrem, quæ, ut asserit Celsus, neminem jugulat. Ea vero febre *φθισιπώρα* μέλινε οἱ ἄνθρωποι ἐλίσσονται, inquit Hippocrates. In iis autem quæ satira secunda legimus,

Solis ara Dea maribus patet. ite profana,

Clamatur. nullo gemit hic tibicina cornu:

si feminam quæ cornu inflat, tibicinam vocasset, aut nihil præterea voluisset; sane plus quam negligentissimum fuisse faterer; sed ait Coryttia sacra, Bonæ Dæe sacris omnino esse dissimilia, ad illa enim solos mares admitti; deinde addit,

— *nullo gemit hic tibicina cornu.*

quod scilicet Bonæ Dæe pulvinaribus acciderat, admissio Clodio, qui sub vestitu cultuque psaltriæ seu tibicinæ, cornu intulerat, nempe virum patrando stupri flagitio paratissimum, atque ut idem Juvenalis ait in sexta,

Majorem, quam sunt duo Caesaris Anticatones.

nam istud etiam si prælicenter positum videatur, non tamen est inconcinnius ea similitudine, quam ex veteri comico notavit Longinus: *ἀλλ' ἔχ' ἐλάττω γὰρ ἰπποκλῆς Λακωνικῆς*. Minime autem culpaverim quod eadem satira dixit,

Ac summum domina femur exclamare coegit,

de alipta qui dominam unguendo fessus erat, ac tandem, ut mitteretur, *ψόφον καὶ πόππωμα* expresserat ab ea dominæ parte, quam in Galla ob consimile vitium Valerius Martialis nequissimo epigrammate garrulam & clamorantem appellavit. Neque existimaverim ambitiose potius

DE SATIRA JUVENALIS

tius quam honeste & decore usurpata fuisse palpitantia & micturiendi vocabula, sicut & rimæ, cristæ, vesicæ, urinæ, offæ; item urticæ, cornu, herniæ: per quæ alia minus speciosa dictu significantur. Et laudi potius quam vitio duxerim, rhombi spatium, pro rhombo tantæ latitudinis, ut esse videretur instar areæ *περιμετρικῆς*, & navem minorem, pro navi quæ jactura facta pauperior evasit. Denique nunquam reprehenderim satiram verbis audacius translatis ferocientem, aut carpendorum vitiorum causâ liberius evagantem; nam illud quidem severitati ac dignitati sermonis, sed hoc inprimis disquisitionis censoriæ libertati convenire censeo. Atque ut uno semel exemplo multa simul ostendam, observemus Juvenalem nostrum celeberrimam figuram, qua poetæ, cum aliquid difficillimum indicant, rerum omnem fidem exuperantium comparationes acervatim congerunt, sed plerumque tam frivolas quam ingeniosas, ad seria sæpenumero transtulisse, complurium moribus pulcre notatis: ut in decima:

— *circumsiluit agmine facto*

*Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
Promptius expediam quot amaverit Hippia mæchos,
Quot Themison agros autumnno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, &c.*

Hæc vero non sunt inania rhetoriæ purpuræ segmenta, verum exquisitissimæ satirarum impensæ, quibus adjici quidem semper aliquid possit; adimi autem non secus quam de farcilibus aut lucanicis pulpæ, cerebella, glandulæ, nuclei, liquamen, piper, & hujusmodi alia: quæ etsi omnino disparata sint, & saporum plurimum inter sese differentium, tamen intrita simul & inferta optimam condiunt satiram, quæ si pauciora contineret, minus satira diceretur. Habes, illustrissime Thuane, totam propositæ controversiæ constitutionem, cui

NIC. RIGALTII DISSERTATIO.

cui dirimendæ vindicias secundum Juvenalem dari abs te potissimum velim. Nam cum adolescens, ac pæne potius puer, eam sis adeptus gloriam, ut cunctis poëticæ laudibus quam maxime excelleres; nunc autem post amplissimos honores integerrime gestos, in arce Virtutis, extra omnem Satiræ petulantiam, velut extra teli jactum sis collocatus; partium proprie tuarum esse arbitror, de poëtica morum censura, quam istæ Satiræ promittunt, deque ipsis Satirarum scriptoribus, judicare. Quod si tibi operam calamo lusisse videar, hoc præterea me præstitisse reponam, quod hæc legentem ab reipublicæ prope nullius tristissima cogitatione paulisper avocaverim, atque id mihi fuerit abunde pretii,

*Si quid ego, Auguste, adjuto, curamve levasse,
Qua nunc te coquit & versat sub pectore fixa.*
Scribebam a. d. III. Cal. Novemb. CIO IOC XV.

Libris quinque Satyrarum Juvenalis continentur Satyra XVI.

LIB. I. SAT. I. Præfatio, cur satiras scribat.

II. Hypocritæ.

III. Urbis incommoda.

IV. Convivæ Domitiani.

V. Parasiti.

LIB. II. SAT. VI. Mulierum flagitia & scelera.

LIB. III. SAT. VII. Artium neglectarum querela.

VIII. Natalium claritas.

IX. Cinædi.

LIB. IV. SAT. X. Vota.

XI. Luxus.

XII. Heredipetæ.

LIB. V. SAT. XIII. Scelera tandem punita.

XIV. Parentum exempla.

XV. Religiones peregrinæ.

XVI. Militiæ privilegia.

VARIANTES LECTIÖNES

I N

JUVENALI

E C O D I C E M S.

ACAD. BASILIENSIS ERUTÆ.

Leſſio Schrœvel.

Cod. MS.

S A T. I.

V. 6. <i>Interge nec-</i>	<i>d temp don-</i>
<i>dum</i>	<i>dum.</i>
40. <i>premat</i>	<i>premit.</i>
55. <i>ſi</i>	<i>ſed.</i>
60. <i>citatq</i>	<i>rotato.</i>
62. <i>cum ſe</i>	<i>dum ſe.</i>
74. <i>aliquis.</i>	<i>aliquid.</i>
80. <i>clavicus</i>	<i>clavencus.</i>
106. <i>purpurâ m-</i>	<i>purpura m-</i>
<i>ſor.</i>	<i>ſus.</i>
119. <i>facient</i>	<i>faciant.</i>
130. <i>Arabarches</i>	<i>Arabâlis.</i>
131. <i>mejere</i>	<i>mingere.</i>
142. <i>amiſſus</i>	<i>amiſſum.</i>
168. <i>ira</i>	<i>trâ.</i>

S A T. II.

V. 5. <i>invenies</i>	<i>invenias.</i>
36. <i>Laronia</i>	<i>Latonia.</i>
44. <i>Scantinia</i>	<i>Scatinia.</i>
49. <i>claviam</i>	<i>claphiam.</i>
50. <i>Hippo</i>	<i>Hypo.</i>
52. <i>veſtra</i>	<i>noſtra.</i>
58. <i>ſolo</i>	<i>ſoli.</i>
65. <i>Laronia</i>	<i>Latonia.</i>
68. <i>Pollineas</i>	<i>Pollucias</i>
<i>Fabulla</i>	<i>Labulla.</i>
76. <i>deceant</i>	<i>deceat.</i>
80. <i>perrigine</i>	<i>prærigine.</i>
92. <i>cotyton</i>	<i>cochiton.</i>
93. <i>ſallum</i>	<i>tinellum.</i>
97. <i>galbina</i>	<i>galbana.</i>
100. <i>arunc</i>	<i>aurunci.</i>
117. <i>quadringenta</i>	<i>quadræginta.</i>
118. <i>cantaverat</i>	<i>cantaverit.</i>
119. <i>dictum</i>	<i>adum.</i>
1204. <i>moriantur</i>	<i>moriensur.</i>
142. <i>nec.</i>	<i>on.</i>

Leſſio Schrœvel.

Cod. MS

146. <i>catuli Paſilique</i>	<i>catulis Paſilifq.</i>
159. <i>illuc</i>	<i>illic.</i>
161. <i>quidem</i>	<i>quid.</i>
160. <i>juberna</i>	<i>viverna.</i>
170. <i>reſerant</i>	<i>reſerent.</i>

S A T. III.

V. 8. <i>de</i>	<i>et.</i>
36. <i>vulgas</i>	<i>vulgum.</i>
83. <i>collosus</i>	<i>cottatus.</i>
118. <i>pinna</i>	<i>penna.</i>
120. <i>Erimanthus</i>	<i>Erimachus.</i>
133. <i>catione</i>	<i>cationa.</i>
158. <i>juvenesque</i>	<i>juvenemque.</i>
169. <i>ſabellam</i>	<i>ſabellam.</i>
177. <i>ſimileſque</i>	<i>ſimilemque.</i>
187. <i>iſtud</i>	<i>illud.</i>
190. <i>gelidâ</i>	<i>gelidâ.</i>
191. <i>Volſinſis ant</i>	<i>Volſinis ant in</i>
206. <i>ſervabat.</i>	<i>ſervavit.</i>
212. <i>Aſturici</i>	<i>Aſcuri.</i>
219. <i>et jam accubitis</i>	<i>etiam occurrat.</i>
220. <i>et</i>	<i>ac.</i>
231. <i>Lacerta</i>	<i>Lacerna.</i>
232. <i>illum</i>	<i>iſſus.</i>
246. <i>Tigritum</i>	<i>ſignatum.</i>
260. <i>obtristum</i>	<i>obtritu.</i>
261. <i>more</i>	<i>morte.</i>
263. <i>ſtrigilibus</i>	<i>ſtrigilibus.</i>
271. <i>percuſſum.</i>	<i>percuſſo.</i>
288. <i>præmia</i>	<i>præmia.</i>
304. <i>ſiluit</i>	<i>ſolvit.</i>
306. <i>tata</i>	<i>tato.</i>
307. <i>pompitina</i>	<i>pompitina.</i>
319. <i>reddidit</i>	<i>reddidit.</i>

S A T. IV.

V. 7. <i>quot</i>	<i>quot.</i>
13. <i>ſerjone</i>	<i>ſerioque.</i>
22. <i>exſpecta</i>	<i>exſpectas.</i>
25. <i>pretio</i>	<i>pretium.</i>

33. ſq

Lection Schreyel.

33. *faria*
 34. *et*
 63. *ne cesset*
 64. *spedant*
 78. *aque*
 84. *illa*
 96. *tam festinata*
 97. *cum*
 117. *aricinas*
 125. *habet*
 127. *Excidet Arviragus*
 145. *Albanam*
 146. *coctus*
 147. *catus*
 149. *pinna*
 150. *illa*

Cod. MS.

- fracta.*
huc.
excessu.
expectant.
aque hic.
ipsi.
jura destinata.
in
aricinas.
habens.
excidit. Arviragus.
Albanam.
coctus.
gatus.
penna.
ille.

S A T. V.

- V. 4. *Gabba*
 5. *credere*
 11. *serdes*
 15. *raro*
 23. *serrata*
 24. *nolit*
 38. *Berylla*
 51. *vobis*
 73. *artocopi*
 74. *vix tu*
 83. *cum*
 84. *camarus*
 90. *Bocchore*
 91. *afros*
 111. *gloria*
 119. *Libya*
 121. *Chironemanta*
 122. *Magistra*
 154. *mali*
 255. *hirsuta*

- Galba.*
redire.
serdes.
raro.
serrata.
nollet.
Beryllus.
vobis.
artocopi.
vix tu.
cum.
camarus.
Boccare.
afros.
gratia.
Libya.
Chironemanta.
Magistr.
pomil.
hirsuta.

S A T. VI.

- V. 13. *compositus*
 52. *tende*
 53. *vix*
 64. *Taccia*
 75. *Quintilianus*
 81. *mirmillonem*
 90. *contemserat*
 100. *maritum*
 103. *juventa*
 120. *sed*
 122. *prostitit*
 128. *necdum*
 152. *quo*
 182. *dico*

- compositusque.*
acce.
vir.
Taccia.
Quintianus.
aut mirmillanum
contemserit.
marito.
juventa est.
et.
constitit.
nondum.
cum.
dico.

Lection Schreyel.

212. *nolet*
 217. *distabitur*
 225. *adrolas*
 228. *numerus*
 237. *filet*
 252. *hec*
 263. *vide*
 273. *exsp. flanti-*
bns
 276. *exsorbes*
 ibid. *quis*
 279. *Quintiliane*
 287. *conungi parva*
sinchans
 290. *in torre.*
 292. *alci fecit.*
 294. *istos*
 306. *collacia*
 307. *cum*
 315. *priapi*
 319. *Sausaja*
 323. *nil ibi*
 328. *jani dormit*
 329. *sumto*
 ibid. *cucullo*
 344. *cladius*
 364. *repntat.*
 384. *Appi*
 385. *et*
 391. *pertulit*
 394. *vos*
 396. *fiat*
 398. *possit qua*
 400. *stribisque*
 407. *flamman*
 412. *qua*
 414. *exorata*
 418. *loto terram*
 440. *tot tint-*
 441. *nemo ara*
 455. *marito*
 458. *extentiz* *magna*
commisit
 472. *dicetur*
 473. *toto*
 478. *flagello*
 482. *transacta*
 485. *praefectura* *do-*
mus
 489. *disponit*
 497. *cessat*
 513. *rupta*
 526. *calidaque*
 530. *loquantur*
 532. *lingero*

Cod. MS.

- nolet.*
distabitur.
adrolas.
numerus.
paret.
et.
videt.
ipsis spectantibus.
absorbes.
quis.
Quintiane.
conungi parva.
sinchans.
torre.
alci fecimur.
histros.
collactea.
mon.
priapa.
Lauscia.
nil ibi.
dormit.
sumto.
cuculla.
claudius.
repntat.
aiti.
cum.
praepolit.
vos.
fiat.
qua possit.
stribisque.
flamman.
qua.
exhortata.
terram loto.
et tint-
atque ara.
maritum.
extentis magna.
committit.
dicatur.
toto.
flagellis.
transacta.
proficisciturque.
domus.
componit.
cesset.
raptus.
calidasque.
loquantur.
lanigero.

Leſſio Schreyel.	Cod. MS.
540. <i>popano</i>	<i>peperio.</i>
542. <i>in</i>	<i>ad.</i>
550. <i>rimabitur</i>	<i>rimatur &.</i>
551. <i>deſerat</i>	<i>deſeret.</i>
581. <i>utrinque</i>	<i>utrumque.</i>
582. <i>duces</i>	<i>ducit.</i>
584. <i>Indus</i>	<i>inde.</i>
591. <i>partes</i>	<i>partus.</i>
595. <i>ſteriles</i>	<i>ſterilem.</i>
601. <i>ſape</i>	<i>ſemper.</i>
608. <i>atque ſuas vi-</i> <i>dens</i>	<i>utque ſuas ſem-</i> <i>per.</i>
622. <i>longa - ſaliva</i>	<i>longam - ſalivā.</i>
647. <i>rabie</i>	<i>& rabie.</i>
657. <i>inſulſam</i>	<i>irviſam.</i>

S A T. VII.

V. 3. <i>celebres noti-</i> <i>que</i>	<i>multi celebres-</i> <i>que.</i>
12. <i>& Theba-gallia</i>	<i>Theba-gallia.</i>
20. <i>vos</i>	<i>nos.</i>
21. <i>ſpectanda</i>	<i>expectanda.</i>
25. <i>componis</i>	<i>conſcribis.</i>
26. <i>clude</i>	<i>claudq.</i>
39. <i>&</i>	<i>aut.</i>
40. <i>maculonis</i>	<i>macculonys.</i>
43. <i>in parte</i>	<i>parte.</i>
45. <i>conſtens</i>	<i>conſtant</i>
60. <i>ſana</i>	<i>ſano.</i>
73. <i>alveolas</i>	<i>albiolos.</i>
80. <i>ſalejo</i>	<i>ſalino.</i>
88. <i>multis.</i>	<i>& multis.</i>
92. <i>Philomela</i>	<i>Philomena.</i>
96. <i>nunc</i>	<i>tunc.</i>
99. <i>petitur</i>	<i>petit hic.</i>
114. <i>lacerna</i>	<i>lacerta.</i>
120. <i>Maurorum</i>	<i>Aſorum.</i>
123. <i>ex ſedere</i>	<i>in ſedera.</i>
134. <i>ſplataria</i>	<i>ſplataria.</i>
139. <i>Fidimus elo-</i> <i>quio</i>	<i>ut redeant ve-</i> <i>teres.</i>
145. <i>Gallus</i>	<i>Caffus.</i>
146. <i>producere</i>	<i>deducere.</i>
149. <i>ponere</i>	<i>imponere.</i>
156. <i>diverſa forte</i>	<i>diverſa parte.</i>
157. <i>vel:nt</i>	<i>volant.</i>
163. <i>fulmina</i>	<i>ſumina.</i>
166. <i>hec</i>	<i>ſſ.</i>
167. <i>vel</i>	<i>&.</i>
215. <i>Celadi</i>	<i>Enceladi.</i>
218. <i>Acanonetus</i>	<i>Acenetus ipſe.</i>
223. <i>ſederet</i>	<i>ſedebat.</i>
237. <i>con pollice du-</i> <i>cat</i>	<i>cum pollice du-</i> <i>cant.</i>
242. <i>citra. ſed</i>	<i>qntas &.</i>

Leſſio Schreyel.	Cod. MS.
S A T. VIII.	
V. 2. <i>piſſoſque</i>	<i>& piſſos.</i>
4. <i>humeroſque</i>	<i>naſumque.</i>
5. <i>Corvinum &</i> <i>Galbanum.</i>	<i>Corvini & Gaba-</i> <i>lanum.</i>
8. <i>fumoſos</i>	<i>famoſos.</i>
17. <i>traducis</i>	<i>producti.</i>
38. <i>ſic</i>	<i>ſis.</i>
47. <i>plebe</i>	<i>gente.</i>
90. <i>exſuſſa</i>	<i>excusa.</i>
109. <i>eripietur</i>	<i>eripietur.</i>
135. <i>ambitio</i>	<i>ambitus.</i>
147. }	
151. }	
167. }	
174. <i>& furibus. ac</i>	<i>aut furibus. aut</i>
201. <i>pugnancem, aut</i>	<i>aut pugnancem</i>
203. <i>faciem.</i>	<i>frontem.</i>
204. <i>libraſa</i>	<i>fibrata.</i>
225. <i>cantus</i>	<i>ſaltu.</i>
229. <i>Antigona</i>	<i>Antigones.</i>
236. <i>veſtra</i>	<i>noſtra.</i>
256. <i>pube</i>	<i>plebe.</i>
258. <i>qua</i>	<i>qui.</i>
266. <i>produnt.</i>	<i>eduxit.</i>

S A T. IX.

V. 14. <i>Bruttia praſta-</i> <i>bat calidi ſibi</i>	<i>Praſtabat cali-</i> <i>di circumſita.</i>
25. <i>ſcelerare</i>	<i>celebrare.</i>
26. <i>quodque ta-</i> <i>ces</i>	<i>quod taceo, at-</i> <i>que.</i>
40. <i>ac caret</i>	<i>atque caret.</i>
46. <i>quam dominum</i>	<i>non dominum.</i>
48. <i>adſcula</i>	<i>aſſecula.</i>
62. <i>legatum</i>	<i>legatus.</i>
69. <i>puerorum aequi-</i> <i>lone</i>	<i>ſervorum men-</i> <i>ſe</i>
84. <i>aſſorum</i>	<i>ancſorum.</i>
100. <i>cara eſt</i>	<i>carga.</i>
106. <i>taceant</i>	<i>clament.</i>
117. <i>Sauſeja</i>	<i>Lauſila.</i>
138. <i>exornare</i>	<i>exorare.</i>
139. <i>figam</i>	<i>ſingam.</i>
149. <i>adſixit</i>	<i>adſigit.</i>

S A T. X.

V. 2. <i>dignſcere</i>	<i>diſcernere.</i>
21. <i>umbram</i>	<i>umbras.</i>
30. <i>andor</i>	<i>alter.</i>
37. <i>in pulvere</i>	<i>pulvere.</i>
73. <i>Remi</i>	<i>tremens.</i>
78. <i>effudit</i>	<i>effugit.</i>
81. <i>panem</i>	<i>pan.</i>

90. *ha*

Lectio Schrevel.

90. habere
97. tanti
116. tant
162. vigilare
164. nec
189. hoc recte vultu
solus hoc &
pallidus optas
211. Citharando sive
silencia.
241. adspiciendum
254. socia
263. quo non
310. Iamque & juve-
nis specie
322. Hippia
341. aurtis

Cod. MS.

- haberi.
tantum.
& totis.
jugulare.
non.
hoc altus ca-
sumque in-
ens, hoc pal-
lidus optas.
Citharandus si-
ve silencius.
aspiciendum.
socia.
quo jam.
Nunc erga spe-
ciem juvenis.
optia.
auris.

S A T. XI.

- V. 4. therma
22. laudabile
49. ostia
91. postremo
97. coronasti
106. venientis
124. mittis
134. nunquam obs-
via.
153. notes

- therma.
miserabile.
ostrea.
rigidique.
coronatum.
fulgentis.
nutrit.
nunquam ulla
obsonia.
notes.

S A T. XII.

- V. 1. dulcior
3. caducus
20. percussus
54. recidis
73. sumen
77. currant
81. Tuti stagna fi-
nas
100. tabellis
106. paratum
110. turbam

- charior.
ductum.
pertusum.
decidit.
numen.
occurrant.
tunc stagnante
fium.
libellis.
solebant.
turbam.

S A T. XIII.

- V. 13. malorum
26. numerus vin
est
laborum.
numero vin
sunt.

Lectio Schrevel.

57. fraga
73. illa
86. in fortuna
qui
119. Vagelli
135. parte
140. ten'o
143. nos viles pul-
li
145. incendia
175. abreptum
226. iudices

Cod. MS.

- ferre.
ille.
qui in fortunam
jam.
Bacilli.
ip parte.
te nunc.
nos viles popu-
lus.
& incendia.
affellum.
vindictes.

S A T. XIV.

- V. 1. 2. Sinistra - &
nitidis.
11. puerum
16. praecipit atque
38. damnandis huius
45. puer est
63. fuerit
67. emendat
95. meliora
111. laudatur
120. miratur - qui
121. putat - horta-
tur
152. quam
164. hac
176. inmodici
184. homini veteris
199. trepidam
228. producit
269. ac vilis
315. habes
1 - Sinistra.
2. Et quod ma-
jorem vitam
sequiturque
minores,
3. Et nitidis.
puero.
p acipitat. qui.
damnis huius
pater est.
fremat.
emendat.
melior.
laudatur.
mirantur - hi.
putant - hor-
tantur.
qua.
ea.
indomiti
homines veteres
trepido.
providit.
ficalis.
abest.
S A T. XV.
V. 46. turba
95. quae ultima
S A T. XVI.
V. 23. malino
29. cum
39. pul-
ripa.
culmina.

D. J U N I I
J U V E N A L I S
V I T A

JUNIUS JUVENALIS liberti locupletis incertum filius, an alumnus, ad mediā fere ætatem declamavit, animi magis causā, quam quod scholæ aut foro præpararet. Deinde paucorum versuum Satira non absurde composita in Paridem pantomimum, poetamque * Claudii Neronis, ejus semestribus militiolis tumentem, genus scripturæ industriose excoluit. Et tamen diu ne modico quidem auditorio quicquam committere est ausus. Mox magna frequentia, magnoque successu bis ac ter auditus est, ut ea quoque quæ prima fecerat, inferebat novis scriptis:

*Quod non dant proceres, dabit histrio: tu Camerinos,
Et Barea, tu nobilium magna æstia curas.*

Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.

Erat tum in delitiis aulæ histrio: multique fautorum ejus quotidie provehebantur. Venit ergo Juvenalis in suspicionem, quasi tempora figurate notasset, ac statim per honorem militiæ, quanquam octogenarius, urbe summotus, missusque ad præfecturam cohortis in extrema parte tendentis Ægypti. Id supplicii genus placuit, ut levi atque joculari delicto par esset. Verum * intra brevissimum tempus angore & tœdio periit.

P. PITHOEI
NOTÆ AD SUPERIOREM
VITAM.

JUVENALIS vita quæ præponitur, non est, opinor, ejusdem interpretis. Et vero in opt. codic. ad finem adscripta fuit recentiore manu, & in plerisque aliis separatim extat. Suetonio etiam à quibusdam tribuitur. Hujus loco, initio vetustiss. ex. ad illa verba, Semper ego auditor, hæc legebantur: Juvenalem aliqui Gallum propter corporis magnitudinem, aliqui Aquinatem dicunt. Ea tempora Domitianus Tyranni, quibus etiam ipse vixit, eo quod in aula ipsius plus histiones, quam bonæ vitæ homines possent, graviter carpsit. Hos autem libros in exilium missos ad civitatem ultimam Ægypti. * Hos ab ipso Domitiano, scripsit. Ideo autem in exilium missus est, quia dixit versum illum,

Quod non dant proceres dabit histrio,

Nunc autem hoc inducit quasi carptum se per figuras à miseris poetis, qui nil novum, sed omnibus notas fabellas recitarent; & dicit magis ideo Satyræ se scribere, ut possit mores illius temporis demonstrando notare. Hactenus vet. ex. quod prætermisimus notui. Quin & illud addam pro Hos, civitatis illius Ægypti nomen reponendum Oasa, sive Oasin peninsulam exiliis celebrem; cujus & hic idem interpretes meminit ad Satyr. 4. Sed & apud Hieron. in Epitaphio Nepotiani male hodièque Assæ, pro Oasæ. Nam de Timasio loquitur, quem Oaso relegatum Zozimus ex advocato fisci clare narrat.

Pag. antec. lin. 6. *Clandii Neronis.*) Hæc verba in quibusdam ex. desunt. Quod sequitur de semestribus militiis, pertinet ad illud Satyr. 7.

Semestri vatum digitos circumligat auro.

Est & semestris Tribunatus mentio apud Plin. lib. 4. Epist.

Ib. lin. ult. *Intra brevissimum tempus parit.*) Non satis hic convenit cum Suida, quem tamen ex Dione sumpsisse verisimile est. Neuter cum his quæ ex Juvenale ipso Sat. 4.6.13. 15. colligi possunt, quæ hic accuratius persequi non est otii poltri. Summa tantum quedam breviter notasse satis erit.

TESTI-

TESTIMONIA VETERUM
SCRIPTORUM
DE
JUVENALE.

*M. Fabii Quintiliani lib. x. Institut. Orat. de Satyræ
scriptoribus.*

Sunt clari hodieque & qui olim nominabuntur.

M. Val. Martialis ex lib. vii. Epigr.

Cum Juvenale meo quæ me committere tentas,

Quid non audebis perfida lingua loqui?

Te fingente nefas, Pyladen odisset Orestes:

Theſea Pirithoi deſtituiſſet amor.

Et Siculos fratres, & majus nomen Atridas,

Et Lædæ poteras diffociare genus.

Hoc tibi pro meritiſ & talibus imprecor auſis:

Ut facias illud, quod, puto, lingua facias.

Ejuſdem ex lib. xi.

Dum tu forſitan inquietus erras

Clamoſa, Juvenaliſ, in Suburra,

Aut collem dominæ teriſ Dianæ;

Dum per limina te potentiorum

Sudatrix toga ventilat, vagumque

Major Cœliuſ & minor fatigant:

Me multoſ repetita poſt Decembres

Accepit mea, ruſticumque fecit,

Auro Bilbiliſ & ſuperba ferro.

Rutilii Claudii Numantini Galli ex Itinerario.

Hujus vulnificiſ, Satyra ludente, Camœniſ

Nec Turnuſ potior, nec Juvenaliſ erit.

Inſtituit veterem cenſoria lima pudorem:

Dumque maloſ carpit, præcipit eſſe bonoſ.

Amm.

Amm. Marcellini ex lib. XXVIII. Hister.

Quidam detestantes ut venena doctrinas, Juvenalem
& Marium Maximum curatiore studio legunt, nulla
volumina, præter hæc, in profundo ocio contrectantes.

*C. Sollii Sidonii Apollinaris ex carmine ad Ma-
gnum Felicem.*

Non qui tempore Cæsaris secundi
Æterno incoluit Tomos reatu:
Nec qui consimili deinde casu,
Ad vulgi tenuem strepentis auram,
Irati fuit histrionis exul.

*Porphyrius, seu, quisquis est, in Horatium
veteris Grammatici.*

Satyra Horatii inter Lucilii Satyræ & Juvenalis est
media. Nam & asperitatem habet, qualem Lucilius:
& suavitatem, qualem Juvenalis.

Jul. Caesar Scaliger Poëtices VI. cap. VI.

Juvenalis autem candidus, ac Satyrorum facile prin-
ceps. nam ejus versus longe meliores quam Horatiani:
sententiæ acriores: phrasis apertior.

Idem alio loco.

Horatius, inquit, est irrisor, & ob id Sermonum
titulo contentus fuit, qui modo sententiæ lacertos ex-
pressos ostendat sermone vulgato, sed lecto tamen;
parum curat numeros; & denique, modò purè diceret,
nihil pensi habuit. In Juvenale omnia contra. Ille ardet,
instat, apertè jugulat. Stylus valdè arridet, in quo
cum Romana puritate juncturas molles felicissimè con-
secutus est. Versus ejus, inquit, longè meliores, quam
Horatiani, sententiæ acriores, Phrasis apertior. Cæte-
rum urbana, inquit, & falsa multò plura Juvenali attri-
buas, quam excipias ab Horatio. Quibus sane locis neque
temere, neque frustra contendemus Juvenalem longè ac-
curatoris Satyræ auctorem esse: & eum tanto antepone-

re

re decet Horatio, quanto melior Horatius Lucilio judicatur. Cum neque argumentorum varietate par sit illi Horatius, neque dexteritate tractandi, neque ubertate inventionis, neque crebritate sententiarum, neque aorimonia reprehensionis, neque facetiis & urbanitate.

Justus Lipsius Theodoro Pulmanno Epist. quæst. Epist. ix.

Juvenalem Poëtam à Scaligero patre, in Satira præpositam Horatio, vidi qui indignarentur. At ille, me iudice, inter multa certi & elegantis judicii, nihil verius protulit.

Idem paulo post:

De Juvenali verè judicat. Ardore, altitudine, libertate, id est, suo quodam genere supra Horatium est, quod ipsum maximè Satyræ proprium videtur. Tangit vitia, objurgat, inclamat: raro jocos, sæpius acerbos sales miscet. Quæ omnia in Horatio contra, qui placidus, lenis, quietus, monet sæpius, quam castigat. Sed ita præclare tamen hoc ipsum, ut in ea parte & arte nihil possit supra eum.

Idem M. Antonio Mureto Epist. Quæstion. lib. iv. Epist. xv.

Quod Juvenalem doces M. Antoni, rectè & ordine te facere puto ut in Sacramenti formulis est. Certe si ulla tempora, hæc Satiram desiderant: & in Satira nemo idoneor ad mores corrigendos Juvenali.

Casaubonus prolegomenis in Persium.

Longe salibus ab Horatio superatur, & à Juvenale Persius: quorum uterque feliciter est affectus, quod voluit noster, nec potuit. Excellunt igitur in eo Horatius & Juvenalis, etsi ratione diversa: nam illius sales *ἐλαφρὸν αἰσχυρῶς*, & ut ita dicam, plebeium aliquid fere sapiunt: hujus omnes joci quibus abundat, sic sunt urbani & falsi, ut acumen sæpe atque eruditionem præ se ferant, & ingenium longo declamandi usu probe subactum.

DE.

DE SULPICIA.

M. Val. Martialis ex lib. 10.

Omnes Sulpiciam legant puellæ,
Uni quæ cupiant viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Uni qui cupiunt placere nupta.
Non hæc Colechidas afferis furorem.
Diri prandia nec refert Thyeste,
Scyllam, Biblida nec fuisse credit:
Sed castos docet & pios amores,
Lusus, delicias, facetiâsque.
Cujus carmina quæ bene æstimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Egeriæ jocos fuisse
Udo crediderim Næmæ sub antro.
Hæc condiscipula, vel hæc magistra,
Esset doctior & pudica Sappho.
Sed tecum pariter simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra namque ea nec Tonantis uxor,
Non Bacchi nec Apollinis puella,
Erepto sibi viveret Caleno.

C. Sidonii Apollinaris ad Magnum Felicem.

Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marfus, Pædo, Silius, Tribullus,
Non quod Sulpiciæ jocus Thalia
Scripsit blandiloquium suo Caleno.

Carato

Catalogus eorum AUCTORUM, ex quibus
Notæ Variorum sunt desumptæ.

A.
Alciiatus.
Alex. ab Alexandro.

B.
Beroaldus.
Boëthius de Boodr.
Bond.
Bongarsius.
Brissonius.
Britannicus, *passim*.
Brodzus.
Budzus.

C.
Camerarius.
Canterus.
Casaubonus, *in Persia passim*.
Castalio
Chalderinus;
Crucius.
Cunzius.

D.
Delrio.
Dorleans.
J. Douza.

E.
Egnatius.
Erasmus.

F.
Farnabius, *passim*.
Ferrarius.
Flavius.
Floridus.

G.
Gatakerus.
Grangæus, *passim*.
Gyraldus.

H.
Junius.

L.
Leopardus:
Lipsius.
J. Loënsis.
Lubinus, *passim*.
Lud. Carrio.

M.
Magius.
Mancinellus.
Manilius.
Manutius.
Marcellinus.
Mercerus.
Meursius.
Muretus.

P.
Parrhasius.
Pierius.
Pithœus.
Pius.
Politianus.
Pulmannus.
Puteanus.

R.
Realinus.
Rhodiginus.
Rigaltius.
Rutgersius.

S.
Salmasius.
Jof. Scaliger.
Scheg.
Scoppa.
Stephanus.

T.
Thysius.
Turnebus.

V.
Valla.
Vossius.



D. JUNII JUVENALIS SATYRARUM

LIBER PRIMUS.

SATYRA I.

ARGV M. Deliberanti Poëtæ jamque in animo habenti temporis sui Poëtis tragœdias recitantibus, vicem referre, & pantheram (quod ajunt) leone remunerare, occurrunt urbis Romanæ scelera, quæ ipsum ab instituta Tragœdia ad Satyræ abducant.

Semper ego auditor tantum? nunquam ne reponam,
Vexatus toties rauci Thesæide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,

Hic

VET. SCHOLIAST.

2. **Thesæide Codri.** Codrus hic Poëta fuit vitiosus, qui Tragœdiam Thesæida scripsit: de quo Virgilius dixit:

— Sedet æternumque sedebit
Infelix Thesæus.

3. **Ille togatas.** Togatæ sunt Comœdiz Latinæ, quales Afranius fecit: Palliatæ Græcæ.

VARIORUM.

1. **Semper ego auditor.** Poëta suam ignaviæ & patientiæ accusat, & ægre fert, quod toties ab aliis audiendi molestia & tædio adfectus; nunquam contra alios, sua poemata recitando, pari molestia affecterit. *Ego.*] *ἡμεῖς τὸν ποιητὴν*. Cum docti & indocti passim omnes aliquid scribant & recitent; ego Juvenalis semper alios audiam tantum, & nunquam alii me vicissim audient? *Nunquamne reponam.*] Scribam, vel recitabo, vicem iis referam, eadem scribendi recitandique molestia obtundens

quæ illi me. *Farnab.* Est translatio à creatoribus, quæ usus est simili in re, dissimili mente Plinius Nepos epist. 1. *Possim iam repetere recessum, & scribere aliquid, quod non recitem; ne videar, quorum recitationibus adsui, non auditor fuisse, sed creator.* Nam ut in cæteris rebus, ita in audiendi officio perit gratia, si reposcatur. Male ergo Lucius Scipio Collect. 1. cap. 27. *Rejicere explicat.* Nec bene Jan. Parrhasius. epist. 23. translationem ductam putat à convivio. Scopum attingit Adrianus Turnebus lib. xx. *Advers.* cap. 8. *Grang.*

2. **Vexatus.**] Toties longo illo & verboso Poëmæ de Thesæo, quod Codrus obscuro Poëta, longa & assidua recitatione raucus, ad ravum usque recitavit, delassatus, molestiaque ac tædio affectus. Sunt qui leg. *Cordi. Toties.*] Cum tot dies mihi impendendi fuerint recitationi *Rauci.*] Clamando, recitando. *Farnab.*

3. **Impune ergo.**] Nec par pari referam & et illum meorum carminum recitatione rursus non puniam. *Ille.*] Per contem-

Hic elegos? impune diem consumserit ingens
 Telephus? aut summi plena jam margine libri,
 Scriptus & in tergo, necdum finitus, Orestes?
 Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
 Martis, & Æoliis vicinum rupibus antrum
 Vulcani. quid agant venti, quas torqueat umbras
 Æacus: unde alius furtivæ devehat aurum

10
 Pelli.

VET. SCHOLIAST.

5. *Summi plena jam margine.*] Notandum marginem fœminino genere dici, cum Ovidius masculino dixerit.

7. *Quam mihi lucus Martis.*] Lucum Martis dicit, qui Romæ est in Appia, in quo solebant recitare Poëtæ. Aut illum, qui apud Colchos est, in quo fuit pellis aurea: aut in quo Ilia peperit.

9. *Vulcani venti.*] Pro foliis posuit.

VARIORUM.

tum. Ut hac ipsa satyra v. 97. *Illatam faciem prius inspicit. Grang. Togatus.*] Argumenti Latini fabulas, à toga Romano- rum habitu dictas: ut & Græcorum palliat, dicebantur. à Græcorum pallis, Scaliger Poët. 1. cap. 7.

4. *Hic elegos.*] Alius impune Elegos, id est, versus impariter junctos, lugubres vel amatorios, mihi recitaverit. *Impune diem.*] Ergo Tragœdia illa ingens, de Telepho Hercules & Auges filio, rege Mysiæ, cui vulnus & auxiliando Pelias hæ- sisset; per totum diem, non sine magna molestia impune me detinuerit. *Lubin.*

5. *Aut summi.*] Periphrasis est ingentis fabulæ de Oreste, quæ in summo vel magno libro scripta, & cujus etiam libri mar- gine, ad summities usque, nevacua quidem sit relicta. Imo vix quæ etiam in tergo vel exteriori membranz parte (quæ vacua delinqui solebat) scripta est. necdum tam finita. *Lubin.* Sidon. Apollin. ex. 16. lib. VIII. Jam venit ad margines umbilica- rum, jam tempus est, ut Sapphicus ait, Orestem quæstrum vel super tergafiniri. Grang.

6. *Orestes.*] Agamemnonis & Clytam- nestæ filius. De quo Maro;

... Scenij agitant Orestem,

Vide de illo Tragœdiam Euripidis.

7. *Nota magis.*] Quasi nulli res sua domestica notior esse possit, quam sibi illæ fabulæ. Quasi diceret, Fabulæ & historiz mihi æquæ notæ sunt ac alteri cuipiam poetarum; si velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famæ mez recitando vestigare, taxarique hic videtur Valer. Flaccus. Vide Jan. Parrha- sii Epist. 2. *Lucus Martis.*] Qui & in Ponto erat, etiam Athenis & Albæ, ubi Rhea peperit. Alludit ergo ad ambitio- las Poetarum descriptiones: vel intelli- git historiam integram Martis, quæ ma- tensia Poetarum amplissima est. Turneb. lib. 20. cap. 8. Flavii Conject. cap. 29. *Lucus Martis*] pro quocunque loco, ad derivationem Poetarum, qui à luci descri- ptione colorem artis perunt. vide Bapt. Egnatii racemat. cap. 6.

8. *Et Æoliis.*] Septem insulis Lipa- ræis in mari Tyrreno. Intelligit autem fabulam Cyclosum & Vulcani. Cujus antrum describit Virgil. VIII. Æneid. Grang.

9. *Quid agant.*] Est autem hic verbo- rum ordo. Platani Frontonis, & cri- vulsa marmora & coluana ruptæ assidu- o lectore, semper clamant, quid agant venti, quas umbras torqueat Æacus. Per- ventos ergo intelligit poemata de venis, & conum effusis, &c. Per Æacum in- telligit poemata & fabulas de interorum judice Æaco, quas animas ille judicet torquendas. *Lubin.* Ad fabulas ventorum, & Orithyæ raptus, &c. Per Æacum in- censeo. Grang. *Torqueat.*] Examine, vel judicet torquendas animas. Idem. Judicet puniet. *Britannic.*

10. *Æacus.*] Jovis filius ex Agina. Alii ex Europæ, unus è tribus apud infe- res judicibus. Vide alios, &c.] Id est, ex quæ

Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani; convulsæque marmora clamant
Semper, & assidue ruptæ lectore columnæ.
Exspectes eadem à summo; minimoque poetâ.

Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Sullæ; privatus ut altum

Dormis

VET. SCHOLIAST.

12. *Frontonis platani.*] In Horatiana domo, in qua Poëta recitabant.

VARIORUM.

ex quo loco, scilicet ex Colchide. *Alibi.* quispiam, scilicet Jason cum reliquis Argonautis. Argonautica & cetera quæ dicuntur de Jason, Medea & vellere aureo. *Græc. Furtiva pellicula.*] Id est, velus autem furim & clam dolo Medea ablatum in Græciam. afferat. *Devebat.*] Ex Colchide in Thessaliam Argo navi transportet. *Lubini.*

11. *Quantas jaculetur*] In pugna illa Centaurosum cum Lapithis, in nuptiis Pirithoi. Notat hanc pugnam à Valerio ambitiose in Argonauticis expressam. Eandem elegantissime Ovid. lib. XII. *Metamorph.* expressit, Monychi memor; licenim ille:

*Fert gravis invito vitæ Nefera tergo
Monychas;*

Jaculetur, id est, Torqueat in hostes Lapithas.

12. *Frontonis platani.*] Synecdochice pro hono, porticu, vel domo, in qua Platani. Erat autem Fronto nobilis quidam Romanus, summus Literatorum & Poetarum fautor: in cuius domo assidue, dicit, recitatur;

— *quid agant venti: quæ torquæas
umbas*

Ætius: unde alius, Ocr

Lubinus. Vide de hoc Julio Frontone Marcellum ad 1. Pers. *Satyr. Convulsæque marmora.*] Quæ assidue recitantium clamentur à parietibus convelli & concutidebantur: nam potentiorum parietes marmorum crustis in tegebantur. *Britannicus.* *Clament.*] Resonant, clamore referunt, quid agant venti, &c. vel per *ægyrononias* marmora in domo Poetarum recitatione

edisserant, & inculcra toties, clamant quid agant venti, &c. *Satyrice*, quasi illa etiam continua recitatione declamare didicerint. *Lubini.* *Platani.*] Porticus, quam adumbrant platani,

13. *Rupra.*] Sic Sat. 7. *Verl.* 85.

Cum fregit subfessia versu. *Statius.* Vide *Grævium* ad *Hesiod. Scanda.* v. 203. *Columna.*] Adium Frontonis. Sic *Virgilius*:
Et cantu querule rumpent arbusta cicada.

14. *Exspectes eadem.*] Cum indignatione legendum, quod non solum docti scribant, sed & indocti; juxta illud *Horatii*:

*Scribimus indocti, doctique poemata
passim.* *Britannicus.*

Eadem.] *Sc.* fabularum deliria, eademque nugæ.

15. *Et nos ergo manum.*] Cum ergo toties ab aliis vexatus sim, & non sint ingenti rudio aliorum fabulas audierim; addo quod docti indoctique scribant: quid restat, nisi ut & ego diturno silentio interrupto, & clementia hac exta, ipse aliquid scribam, ut alios parum molestia afficiam; & reliquis Grammaticæ & declamandi studiis, carmen aliquod scribere aggrediar? *Lubini.* Vel, an ergo nos jam Grammaticen & Rhetoricen didicimus, ut silens & nihil scribamus? cum passim docti indoctique scribant. *Britannicus.* Non jam Grammaticen moror aut eludentiam: uti Poëticæ addictus sum: jam cum Grammaticorum ferulis & Rhetorum declamationibus, mihi nihil negotii, itaque jam valedixi. *Turneb.* lib. XXVIII. cap. 24. *Proverbialis formula* est de his qui studium magistri potestatem exuerunt. *Græculus.*

16. *Consilium dedimus Sullæ.*] Id est; Rhetoricen didicimus, ex cuius præceptis & exercitatione, ficto themate de-

Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus-occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus: 20
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Mævia Tuscum
Fingat aprum, & nuda teneat venabula mamma:
Patricios omnes opibus cum provocet unus,

VET. SCHOLIAST.

20. *Magnus equos Aurunca flexit alumnus.*] Turnum dicit Scævæ Memoris Tragicæ Poëtæ fratrem. Turnus hic libertini generis ad honores ambitione profectus est, potens in aula Vespasianorum Titi & Domitiani. Vel Lenium dicit, qui & ipse Satyras scripsit, vel Silium, & ipsum sui temporis Satyricum. Qui omnes ex Aurunca fuerunt.

VARIORUM.

clamavimus, & difficillima materia propo-
sita fuimus Syllæ, ut dictatura & ty-
rannide deposita, privatam vitam vive-
ret, & alienus à molestiis & periculis, in
utramque aurem, altum & securus dor-
miret. *Lubinus.*

17. *Stulta est clementia.*] Conclusio
est, qua ad scribendum se exhortatur,
suamque ignaviam condemnat. Quasi
dicat: quæ hæc stolidi mea patientia,
cum tot Poëtis occurras quotidie, qui te
toties recitatione verbosorum suorum
carminum, tam inclementer tractarunt,
illos non punire, & pari molestia affice-
re? *Idem.*

18. *Peritura parcere charta.*] Cui si
ego perpercero, alia tamen manu peri-
bit.

19. *Cur tamen hoc potius.*] Hactenus
exposuit causas cur scribendum sibi ali-
quid duxerit. Jam rationes adfert, cur
ad Satyras scribendas animum potius
appulerit. *Campo*, id est, in hoc studio
& studio, hoc poematis genere. *Decur-
rere*, est scribere & ingenii vires exerce-
re, & decurrendo variorum vitia repre-
hendere. *Lubinus.*

Quo

20. *Per quem magnus.*] Id est, in quo
se Lucilius exercuit, quem tamen non
Auruncæ, Rutulorum civitate, sed Sues-
sæ natum dicunt, & Latine Satyræ pri-
mum autorem. Vide Jos. Scalig. *Aulo-
nians.* lect. lib. 11. cap. 11. qui ait, ideo
Auruncæ alumnus dici à juvenale Sues-
sæ oriundum Lucilium, quod cum bel-
lum inter Sidicinos & Auruncos esset or-
tum, opidum deseruerint Aurunci, pro-
fugique cum liberis & conjugibus Sues-
sam venerint, quæ ideo post Auruncæ
dicta. *Lubinus.*

21. *Si vacat, & placidi.*] Si libeat &
sit otium, manifestabo, & dicam.

22. *Cum tener uxorem ducat spado.*]
Difficile est, dicit, aliquem non Satyræ
scribere, cum tener & mollis spado ux-
orem ducat, &c. Nobiliores enim mu-
lieres nolabant parere, ob id nubebant
spadonibus, ut ex Satyræ vi. constat: aut
si ulla ratione concepissent, partum ab-
igebant poculo abortivo. *Spado* ergo est
cui testes evulsi sunt, aut nervi quibus
testes dependent. Castratus, cui colicis &
testes. vide Satyr. 6. 366. vers. *Mævia Tu-
scum, &c.*] Alia indignatio in mulierum
impudentiam, quæ temporibus Domi-
tiani in venationes & pugnas theatrales
descendebant: unde Martialis Epigr. 6.
lib. spect.

Hæc jam fœminea vidimus æstus manu.
Vid. Sueton. Neron cap. 11. Tacit. An-
nal. 15. &c. *Britan.* Sumitur autem *Ma-
via* pro quacunque impudica & lasciva.
Tuscum, ferociorem, utpote à Tuscis.

24. *Patricios omnes opibus.*] Alia in-
dignatio, quod ignobilissimi adulationi-
bus & aliis malis artibus, ad tantas opes
pervernerint, ut suis divitiis omnes pa-
tricio

Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat :
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas
Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,

VET. SCHOLIAST.

26. *Canopi*] Canopus opidum Ægypti, dictum à gubernatore Menelai, qui ibidem mortuū serpentis castigator est.

27. *Crispinus*.] Niliacus, unus de Consulibus Licinix, ac de plebe Ægypti fuit, magnarum postea Romæ facultatum.

28. *Ventilet æstivum*.] Per luxuriam enim annulos æstivos, & hiemales invenit.

VARIORUM.

arctior, ex nobilibus & senatoribus natos, *provocare*, & opibus cum ipsis certare non erubescant. Vide Jac. Loënsium Epiph. 8. cap. 13. *Provocat*.] Adzquet.

25. *Unus, Quo tondente*] Cum unus Cinnamus, qui me puero vilis tonsor erat, cum omnibus patriciis, divitiis certare posset. de quo Mart. lib. 7. Alii Liciniū quendam intelligunt. *Grævis*.] Adeo longa, ut mihi molesta esset & gravis. *Sambæ*.] Sub fortice sonanti cadebat. Videtur alludere ad *ῥιχλὴν* Græcorum, *ῥιχλὴν* ῥιχλὴν dictas, quod inter tondendum stridorem quendam edant. *Junius lib. de Coma*. Hic versus repetitur Sat. x. v. 226.

26. *Cum pars Niliacæ plebis*.] Indignatur Juvenalis, Crispinum hominem Ægyptiū, ex servili conditione, ad centum equestrem esse promotum. *Pars Niliacæ plebis*, id est, servus ex plebe. hincque potissimum est indignatio. *Niliacæ*, Ægyptiæ. Nilus enim est fluvius Ægypti, Africam ab Æthiopia dividens. *Brisante*. Plin. lib. 5. cap. 10. *Canopi*.] Civitas est in Ægypto duodecim milliaribus ab Alexandria distans, fano Serapedis celebris, omnium libidinum atque impuritatum domicilium. Strab. 17. *Barnab.*

27. *Crispinus*.] E servo factus magister equitum Neronis. Quæ vero sequuntur de vestibus purpureis & anulo, equestris signa denotant. *Tyrias*, id est, pur-

Nec

pureas à Tyro. Sat. 10. vers. 38. Apud Scholiasten legendum videtur de conjugibus *Sabina*, & *Sabina Poppæa* intelligenda, Neronis quoque uxor. *Gronov. Humero revocante, &c.*] Quæ vel mollitie vel pondere defluxere: vel quæ rejectæ sunt in humeros:

Suam qui undantem chlamydem quasi sando facit.

Plautus Epidic. Adeo enim fractus erat mollitie, ut penulam in humero propter pondus non retinuerit, sed deorsum vergere passus sit, ita ut humerus ipsum crebro revocaret. *Lacerna* sive penula, erat vestis, quæ tunica vel toga adversus acies injuriam induitur, eadem & *abolla* dicebatur. *Crispinus Tyrias humero revocante lacernas*.] Id est, dibaphas & bis tinctas, & ideo pretiosiores. Idem & alibi indignatur Græcorum fecem conchyliatam incedere. Sat. 3.

Horum ego non fugiam conchyliis?

Id est, lacernas conchyliatas. *Crispinus &c.*] Quem locum veteribus intratum sibi nuper interpretantur, *humero revocante lacernas, quæ mollitie, vel pondere defluxere*. Sed nec mollitie, nec pondere fluere lacernæ poterant, quæ in humero fibula necebanantur. Addunt, *vel quæ rejectæ sunt in humeros*. Plauti verba supra citata hinc quadrant. Atqui undantem vestem facit non qui in humerum rejicit, vel humero revocat, sed potius qui explicat, & vento reflandam atque implendam aperit. Magnus Ægyptii vernæ luxus fuit, qui lacernas Tyrias, id est, dibaphas gestaret, sed major & non ferendus, quod plures in die lacernas mutaret easque Tyrias. Hoc est, *humero revocare lacernas*, quemadmodum Zoius apud Martialem toties in hora syntheses mutabat. *Ferrat, Revocante*, id est, adstrictas fibula & nodatas habente. Vide lib. 2. Observ. cap. 19. *Gronovius*.

28. *Ventilet æstivum digitis*] Delicatus & mollis, quia vix ferre poterat pau-

A 2

Nec sufferere queat majoris pondera gemmae:
 Difficile est Satyram non scribere. nam quis iniqua
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
 Caussidici nova cum veniat lectica Mathonis
 Plena ipso; post hunc magni delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate comesa

Quod

VET. SCHOLIAST.

32. *Mathonis.*] Advocat, qui secleribus dives electus est & lectica, genus vehiculi, quo nobiles vehebantur: plena autem ipso, quia crassus fuit.

33. *Magni delator amici.*] Heliodorum dicit Stoicum Philosophum, qui Licinium Silanum discipulum suum, cum argueretur conjurationis, infanciam, praeter domesticam delationem, etiam testimonio oppressit. Alii Philosophum Egnatium Celerem, Barez Soriani magistrum, qui ipsum apud Neronem detulit, & damnavit: & ipse postea sub Vespasiano hoc, ipsum Mufonio Ruto accusante, damnatus est. Nonnulli Dem etrium caussidicum dicunt, qui multos Neroni detulit.

34. *Et cito rapturus.*] Delatione Siciliae maximam partem proscripturum: ex quorum bonis multa dissipaverunt. Namque hoc, quod raptum dicit, ad crudelitatem refert. Et a Sylla multi occisi sunt & proscripti.

VARIORUM.

lo majoris ponderis gemmam, annulos faciendos citabat ex auro leviori, per aeternam praesentem gestandos, ne graves in sudorem darent digitos. Hoc in Crispino Satyricus norat & carpit, quasi inaudita molliciti argumentum. *Salmasius.* Legendum est *venit lectica affuso digitis sudantibus auro.* Nam dixit Crispinum ventilasse Tyrias lacernas, non aurum sive annulos. Festive cum reprehendit, quod ut annulos & sardonychatam manum offendat, assidue ventilavit togam & sublevarit, infamis illis & teneris digitis, ut vel minimo illo pondere annu-

li aetivi sudarent. Annulos aetivos Martialis, leves vocat. lib. v. ep. 62. *Per cuius digitos currit levis annulus omnes.* Graevius.

29. *Nam sufferere quaeat majoris.*] Duo enim genera annulorum delicatioribus Romanis: hyberni, majoris ponderis: & aetivi, levioris. *Turneb.* lib. xx. Adv. vers. cap. 11.

32. *Caussidici nova.*] Hinc maxime movetur Poeta ad scribendum Satyras, quod sub Domitiano, frequens & pene publice accusandi rabies existeret: adeque enim aures Imperator delationibus patefaciebat, ut nihil propmodum tutum esset: ita ut delator delatorem timeret. Multi igitur, inter quos & Caussidici, cum in ea re quæstum & Principis gratiam esse cognoscere, relictis actionibus forensibus, ad delationes se conferrebant, ut Matho & Pompejus Falco. *Britannicus.* Cum sale re nova, ut qui antea pedes ambularet: & magnopere hunc ut obelum sugillat, dicendo plena ipso; vel quia solus inerat, tanquam superbus & delicatus. *Bröderus* Miscell. vii. c. 6. Sic Martialis. Epigr. 57. lib. 2. *Sella recano Mathonis; ex advocato delatoris inchi.*

33. *Magni amici.*] Vel sui, vel imperatoris & quasi imperatorii. *Magnus delator.*] Britannicus & alii M. Regulum hic intelligi volunt, cum suis & imperatoris amicis, tum ipsis quadruplatiobus formidabilem, verisimilius tamen est dici Heliodorum Stoicum Phil. quo deferre oculos sunt.

34. *Et cito rapturus.*] Absumpturus. nam partem bonorum, delationibus consequebantur, nobilibus ipsis aut in exilium eiecit, aut trucidatis. *Nobilitate comesa.*] Per delationes interemptas nam illorum bona proscriptio absumpturus. *Labia.*

Quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat 35
 Carus, & à trepido Thymele summissa Latino:
 Cum te summoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in cœlum quos evehit optima summi
 Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ:
 Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem: 40

Partes

VET. SCHOLIAST.

35. *Quem Massa timet.*] Massa morio fuisse dicitur, & Carus mimus; Latinus vero, affor mimicus. Hi omnes Neronis fuerint liberi & delitiz Augustis: sed & nequissimi delatores. Latinus autem mimus quasi conscius adulterii Messalinæ uxoris Neronis, ab ipso occisus est. Massa autem & Carus Heliodoro deferente occisi sunt: cuius futuram delationem ita metuebant, ut ei munera darent. Nam Latinus mimus Thymelem mimam summitebat ad mitigandum.

VARIORUM.

35. *Quem Massa timet.*] Delatorem illam amici magni, Massa, Carus & alii delatores timuerunt. Hic est Bebivus Massa, inferioris notæ delator, Neronis libertus, de quo Sidon. ep. vii, lib. v. *Grang. Munere palpat.*] Cui Heliodoro Carus muneribus blanditur & mitigat. *Idem.*

36. *Et à trepido Thymele.*] Cui blanditur Thymele, usu sui corporis ei summissa, à trepido & valde anxio Latino marito, verente ne deferatur ab Heliodoro. *Grangens,* non veram Thymelen intelligit, sed quandam ex matronis Romanis, cuius personam sustinuerat in scena Thymele, cum submitteretur adultero, cuius partes agebat Latinus mimus. *Latinus mimus* fuit, cuius jocus & uxoris Thymeles mimæ plurimum delectatus est Domitianus. *Britannicus. Thymele.*] Mimæ, uxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à *Thymele*, quod est palpitum seu asa theatri, quod hæc vel pœna vel optima fuerit saltatrix. Sed negat Politianus 7. lib. Epist. Thymelen fuisse uxorem Latini summissæ.] Ut vel usu corporis vel blanditiis proprium Latino reddere Helio-

dorum seu Regulum. vel generaliter, uxor à marito missa deprecatrix ad delatorem: cuiusmodi aliquid in Mimo representavit Latinus cum Thymele.

37. *Cum te summoveant.*] Alia est scribenda Satyræ indignatio, quod multi vetularum turpi consuetudine discescent. Vel quod supratrices ex testamento hæredes fiant, & is optimo jure hæredem legitimum, hæreditate summoveant & expellant. *Labii. Male Te summoveant* est, cogaris illis venientibus de via decedere, propter turbam fervorum, qui divites comitabantur & obvios instar licitorum submovebant. Ast hic sensus est versus 46.

Cum populum gregibus cœnium premat his spoliator. Nam populus cum premeretur, cogebatur cedere de via, & quasi submovebatur. *Graev. Incalum quos evehit.*] Id est, quos optima & expeditissima via & ratio summi & maximi processus evehit in calum, & adsummas opes & dignitatem ducit, est vesica: illa pars qua mulier est. *Vetula beata.*] Locupletis & divitis. *Noctibus.*] Id est, nocturni concubitus opera.

40. *Unciolam Proculeius.*] Duodecimam hæreditatis partem, cum hæreditas ut libra divideretur in duodecim partes, seu uncias. Amplificat hanc turpitudinem admodum Satyrice, quod veterum amatores, & adulteri, juxta *inguinis* vel *mentulas* mensuram vel proportionem, etiam magnam vel parvam partem hæreditatis ex testamento obtineant. Inde factum ut *Proculeius*, *unciolam* tantum, vel unam duodecimam partem adeptus sit. Sed *Gillo*, adulter, vir bene mentulatus, *deuncem*, vel undecimam partem hæreditatis habeat: totam scilicet hæreditatem, una unciola dempta. *Libra autem*, sive as, dividitur in 12 partes

Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres;
Accipiat sane mercedem sanguinis, & sic
Palleat ut nudis preffit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira: 45
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? & hic damnatus inani
Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)

Exul

VET. SCHOLIAST.

43. *Palleat.*] Nimia coitus libidine fatigatus, aut expectatione hereditatis, aut pretii adulterii.

47. *Inani Judicio.*] Non ademptis bonis decius dicitur, sine litium estimatione. Legis estimatione illi non prokur. subauditur nota.

VARIORUM.

12. partes, quæ appellantur unciz. Er vid. Turneb. lib. 28. Adversar. cap. 24.

41. *Ad mensuram inguinis.*] Id est, juxta proportionem genitalis membri.

42. *Accipiat sane mercedem.*] Verba Poetæ Satyricæ & acerbe hanc turpitudinem iridentis, Quædicit: Ego sane talem illis hæreditatem non invideo, quam sudore, sanguine & pallore sibi compararunt. *Sanguinis*] Seminis coitu exhausti. *Lubin.* *Sanguinis*] Seminis, quod ex sanguinis quarta digestionem gignitur. *Avicenna*, cap. 3, de causa spermatis. Hinc *Nati* Latinis *Sanguis* dicitur. Virg. vi. *Æneid.* *Proijce tela sanguis meus.* Grang.

43. *Palleat.*] Adulteri enim exhausti & exsanguis, nimia coitus consuetudine, pallent non minus, quam qui pedibus anguem calcavere. *Britan.*

44. *Aut Lugdunensem rhetor dicturus.*] Caligula teste Sueton. cap. 20. Lugduni in Gallia certamina oratoria ea lege instituit, ut victi victorum laudes componerent, vel præmia illis conferrent: qui inaxime displicissent, spongia, linguave scripta à se delecent, nisi maluissent aut ferulis objurgari aut in proximum flumen mergi. Oratores autem il-

lic dicturi, metu pallebant, propositum supplicium metuentes. *Lubin.*

45. *Quid referam.*] Alia indignationis causa: in spoliatores enim, cum pupillorum, tum provinciarum invehitur. Quid enim opus est inquit, me ulterius ire & indignationis meæ causas exponere, & referre quanta ira & indignatione jecur meum continua & frequenti indignatione exsiccatum ardeat; cum videam pupillorum spoliatores, pessimis flagitiis ad tantam potentiam pervenisse, ut gregibus & multitudo comitum ac clientum, cum per publicum incedunt, populum premant, molestiaque afficiant. *Idem.*

47. *Pupilli prostanti.*] Quem ad extremas incitas redegit, ita ut ob paupertatem cogatus victum turpissimo corporis quaestu sibi acquirere. *Et hic damnatus inani.*] Marius Priscus proconsul, cum Africam provinciam spoliasset, ab Afris accusatus jubente Cornuto, septingenta millia nummorum, quæ provincialibus eripuerat, ærario, damnatus intulit, ipsique urbe & Italia interdictum. Qui multis opibus & nummis sibi adhuc relictis, probe genio dies noctesque indulgebat. *Plin. epist. 11. lib. 2.* *Inani Judicio.*] Sic Scholiast. corrigo: *Non ademptis bonis judicium dicitur sine litium estimatione. Litium estimatio illi non obsuit. Quid enim salvis infamia nummis.*] Subauditur notat. *Rug. Var. lect.* *Lege, nocet.* Gronovius.

48. *Inani Judicio.*] Pecunias provinciarum non restituerent. Inane judicium est, aut quod victori non prodest, aut quod reo non talem poenam infligit, qualem meretur, & quam ille non magni facit. Vel quod nullius momenti fuerit. *Ma-*

num

Exul ab octava Marius bibit, & fruitur Dis / *interpretatus?*
 Iratis: at tu victrix provincia ploras.
 Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?
 Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
 Aut Diomedæas, aut mugitum Labyrinthi,
 Et mare percussum pucro, fabrumque volentem?

Cum

VET. SCHOLIAST.

49. *Ab octava.*] Qui iudicio vacabant decima hora cœnabant. Hic enim ab octava.

51. *Venusina digna lucerna.*] Lucernam dicit, quia Saryrici ad omnium vitia, quasi lucernam admovent, & ut adurant, & ut ostendant crimina *Venusinam* autem ideo, quia hæc fuit civitas Horatii. Sive à Venusio, ubi laterum leves succurrit, quæ pro vilissimo vendebant.

52. *Non agitem.*] Non persequar. ut Virgilius,

Palantes Treas agebat.

Heracleas.] Aut columnas in Hispaniis, aut Atlantem.

VARIORUM.

vium condemnasse, & in exilium concessisse, relicta ipsi adhuc parte majori numerorum & opum.

49. *Ab octava Marius bibit.*] Moris fuit Romæ, ut octava hora lavarent, nona decumberent: Ergo ante tempus cibo destinatum, genio indulgit. *Et fruitur Dis Iratis.*] Marius ergo licet Deos haberet iratos ob flagitia, in summa tamen hilaritate vivebat, nullum ab iis sentiens incommodum: probe ergo fruëbatur suo exilio: nam in exilio plus sibi indulget, quam prius. *Fruitur diis Iratis.*] Id est, mollius & lautius vivit, quia deos habuit iratos, quum damnaretur. Nam si damnatus non esset, viveret in negotiis, eoque non ante nonam cœnaret, ut solebant homines frugi & occupati. Sic apud Senecam Juno de Hercule: *superas*

& crescit malis, Iraque nostra fruitur. Gronovius.

50. *At tu victrix provincia ploras.*] *Vitrix*, quia Marius condemnatus est. *Ploras*, quia spoliata es, & nummi tibi restituendi, æratio illati sunt, aut à Mario exule prodiguntur.

51. *Hæc ego non credam Venusina.*] *Hæc* & similia cum flagitiosissima videam, possumus me continere à scribendis Sarytis? nonne merito existimem digna esse hæc scelera *Venusina* seu Horatiana *lucerna* & diligenti lucubratione nocturno tempore confecta. Et existimemus digna esse hæc, quæ *ego agitem*, quæ *ego* mordacissimis Sarytis persequar & insecter? id est, an non digna hæc, quæ Satyra, qualem Horatius scripsit, exagitantur? *Lubin.*

52. *Sed quid magis Heracleas.*] Tacitam objectionem diluit. Respondet enim iis, qui possent dicere, longe satius esse, si scribantur fabulæ. His enim moribus, hoc seculo cur potius fabulas scriberem, cum maritus leno, mœchi vel adulteri bona, pessimis artibus occupet, &c. *Sed quid magis.*] Scilicet scribam. *Pez Heracleas aut Diomedæas*, intellige fabulam de ærumnis Herculis: aut de Diomede ab uxore non recepto & tociis in aves versis. *Turneb. cap. 24. lib. 28. Adversar.*

53. *Mugitum Labyrinthi.*] Intelligit fabulam de Theseo & Minotauro, qui mugitum in Labyrintho à Dædalo fabricato edidit.

54. *Et mare percussum pucro.*] Icarum intellige, qui patris mandatorum immemor, in mare decedit. *Fabrumque volentem.*] Patrem Dædalum intelligit, qui cum medium teneret, incolumis in Siciliam evasit.

A 1

§5. Cum

Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilantem stertere naso,
Cum fas esse putet curam spectare cohortis,
Qui bona donavit præsepibus, & caret omni
Majorum censu, dum pervolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ,

Nonne

VET. SCHOLIAST.

55. *Si capiendi Jus nullam uxori.*] Si
uxor ejus jure impediatur adultero succe-
dere, ipse maritus leno succedit adultero
heres, ut perfidei commissum res adu-
lteri ad adulteram veniant.

58. *Curam cohortis.*] Militum tribuna-
tum.

59. *Præsepibus.*] Propter equos hoc
dixit, & Neronem tangit.

62. *Lacernata.*] Satyrice, habitu vi-
lii sceminam describit.

VARIORUM.

55. *Cum leno accipiat mœchi bona.*] Fœ-
dam sui temporis avaritiam notat, quo
multi mariti, pecuniæ cupiditate ducti,
uxores suas ab aliis tractari permittunt;
idem edocti dissimulare turpitudinis
conscientiam, suspiciendo scilicet lacu-
naria, aut stertendo, cum mœchus in-
grederetur. *Britannic.* *Si capiendi Jus nullum
uxori.*] Domitianus probrosi sceminis
lecticarum usum ademit, iisque capiendi
legata, hæreditatesque. Suet. cap. 8. Cum
ergo per legem, adulterorum suorum
bona capere non possent, ea bona mari-
tis, qui tanquam uxorum suarum leno-
nes erant, relinquebantur. At ergo Juve-
nalis inventæ legi, inventam fraudem.
Idem.

56. *Doctus spectare lacunar.*] In obse-
quium adulteri sursum spectare, & velut
ebrium, simulare profundum somnum
ponchifono naso.

57. *Doctus & ad calicem.*] Juxta calicem.
Vigilanti stertere naso.] Homo enim quan-
to altiore somno dormit, tanto sonantius
stertit. Sonus autem ille stertentis, &
ronchus fit naso, unde sedare hoc loco

dormientis nasum *vigilantem* vocat, cum
sit clamorosus & obstreperus. *Vigilanti naso.*
Id est, ronchos ducenti, stertenti. *Beroald.*
Sic Ovid. V. Eleg. lib. Amorum: *Ipse mi-
ser vidi, cum me dormire putares, sobrius ap-
posito crimina vestra meo.* Vid. Erasmi, in
proverb. Non omnibus dormio. Grang.

58. *Cum fas esse putet.*] Subtexit aliam
indignationis causam: ægreque fert, quod,
qui bona suis equis alendis & aliis inuti-
libus sumptibus consumserant, ad sum-
mas dignitates aspirare non vereantur.
Curam sperare, &c.] Ambire, affectare &
expetere curam & præfecturam cohortis
Prætorianæ.

59. *Qui bona donavit præsepibus.*] Id
est, equis alendis bona sua perdidit. *Et
caret omni majorum.*] Non quod nullum
censum & majoribus habuerit, sed quod
omnem alendis equis decerneret. Doctiss.
Turnebus hic Fuscum intelligit, qui au-
rigando patrimonium dilapidaverat, &
puer aurigæ officium Neroni præstiterat,
postea à Domitiano cohortibus prætorian-
is præfectus. Mancinellus vero & alii
de Tigillino intellexerant, interpretati
illud, *Caret majorum censu*, de majoribus,
qui in nullo censu fuerint, obscuris.

60. *Pervolat axe citato.*] Qui equis
alendis omnia prodigit, dum curru ce-
lestissime incitato, velociter per viam Fla-
miniam vehitur; & illam viam quasi
pervolari *Lubin.*

61. *Puer Automedon.*] Fuscus auriga
Neronis, ut Automedon Achillis. Dicit
autem puer: nam puer bona sua aurigan-
do perdidit: jam senior & pauper, ad
Præfecturam aspirabat.

62. *Ipse lacernata cum se.*] Emphatice,
Ipse Nero, vel Fuscus. Turnebus li-
bro xxxviii

Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio : cum jam sexta cervice feratur
 Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra,
 Et multum referens de Meccenate supino
 Signator falso, qui se lautum, atque beatum
 Exiguistabulis, & gemma fecerat uda?

64

Occur.

VET. SCHOLIAST.

64. *Sexta cervice.*] Lethica, faciente luxuria, à sex hominibus portabatur.

65. *Gemma fecerat uda.*] Saliva tacta, propter signaculi impressionem.

VARIORUM.

pro xxviii. cap. 24. Advers. *Britannicus* hic intelligit Sponum, quem *amicam lacernatam* genere foeminino Poëta per cavillationem appellavit : ac si diceret, *amicæ masculæ*, hoc est, *amicæ*, quæ vir omnino erat : nam lacerna vestis est virilis. Et *jaſtare* se alicui, est seipsum illi dare, ingerere, insinuare. *Ipsæ lacernata cum se jaſtaret amica.*] Satyrus hic de Sporo loquitur, quem uxoris loco habuit Nero, quemque ob hoc Poëta lacernatam amicam vocat, quod *lacerna* virorum tantum esset : quod idem est, ac si quis nunc amicam braccatam vocaret. *Ferrarius.*

63. *Nonne libet medio ceras*] Alia indignationis causa, quod falsarii malis suis artibus, ad summas opes & honores perveniant, & superciliosi & elati, alios contemnant. Quæro an non libeat, vel placeat *capaces ceras*, ingentes tabulas ceratas, & pugillares Satyris implere, occurrente passim & palam per compita Satyrum materia ; idque medio quadrivio & publico loco, in quem quatuor viæ concurrant & plures conveniunt, ut ab omnibus manifeste conspiciantur : cum falsorum testamentorum consignator jam sexta cervice, vel hexaphoro, seu lethica, quam sex portabant, feratur. *Labin.*

65. *Hinc atque inde patens.*] Id est, ab omni parte aperta : & ejus *cathedra* vel *ſella* pene nuda, cui remotæ erant vela

acplagæ. id est, disco aperta, ut ab omnibus conspici possit, ob jaſtantiam. Vel *nuda*, id est, vacua pene, quum in ea nemo esset præter eum. *Martial. 11. lib. epigr. 29. Idem.*

66. *Et multum referens de Meccenate.*] Id est, probe referens & repræsentans, mollem & delicatam Meccenatem, erecta cervice, superbe, & luxurioso habitu incedens. Mollitici enim nomine male audiebat Meccenas, Seneca Epist. 114. *Cassianus* dicit Poëtam hic alludere ad morem eorum, qui vehementissime aliquid à Deo peterent, supini quippe stabant, & , ut ait Horatius :

Carlo supinas forebant manus.

Et de Meccenate supino.] Carpit hic quendam, quem Meccenati comparat. Vocat ergo illum *supinum*, vel propter desidiam & otium ; & quod supino venire dormiret : Vel propter averſam Venerem, quam ille patiebatur. Nam Meccenate in negotiis nihil acrius & negotiosius ; in otio nihil otiosius & mollius & supinum magis ; unde *Malchinus* dicitur ab Horatio. *Dorleans.*

67. *Signator, falso qui se lautum.*] Id est, falsarius vel falsorum testamentorum consignator, qui se *falso*, falsitate & adulterinis testamentis, *lautum*, comitum, mollem ac delicatum reddidit & se fecit *beatum*, divitem & opulentum, compendiosissimo labore, exigente tantum *tabulis* seu testamentis, quæ modico verborum anfractu & paucis verbis conditi essent, ut scilicet omnia bona uni relinquerent, eumque heredem esse facerent. *Brit. Signator.*] Aquilius Regulus testamentorum corruptor. *Plin. Epist. 20. lib. 2. vel Sophonius Tigellinus*, qui trium patrum veneno sublatorum subtractis tabulis & falso signatis, hereditates invaſit. *Labin.* Sic inter-

pangon.

Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas.
 Per famam, & populum nigros efferre maritos.
 Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum,

Si vis

VET. SCHOLIAST.

71. *Locusta.*] Locustam ex Galls matronam veneficam Nero excivit *παρρησια* ad se, propter venena conficienda, quoniam magnæ famæ erat, & in familiaritate habuit, ut etiam cum doceret venena miscere. Inde ait Turpinus in Satyra,

Ex qua Cæsares soboles horrenda Locusta

Occidit, curans savi venenata Neronis.
 Hæc increpitata à Nerone, quod lentum venenum Britannico privigno suo parasset, tam efficax dedit, ut antequam populum Britannicum exhaustiret, in convivio Neronis expiraret. *Propinquas* autem dicit, tanquam à Locusta doctas: vel, ut quidam, uxores. * *

VARIORUM.

pungendum, non ut alii *Signator*, falso & ut doctè Turneb. 28. 24. Adv. *Signator falso*, sc. testamento, qui obsignavit supposititium testamentum, signator in falsis tabulis. Sic *falsi* & *Idis* dicuntur. *Gronov.*

68. *Exiguæ tabulis.*] Compendiosa & brevi opera, falsas testamentorum tabulas condendi. vel, *Exiguæ*, id est, paucis verbis testamentorum tabulis scriptis, quum falsarius se hæredem ex asse inscripserit. *Gemma fecerat uda.*] Id est, annulo signatorio, qui saliva humectatus, imprimitur ceræ, & qui gemmam *estypam*, id est, effigiatam habet inclusam.

69. *Occurrit matrona potens.*] Jam mores urbis Romanæ si ulterius consideres, occurrent etiam mihi Satyræ scriptarum, magnæ & potentes matronæ, quæ venenis maritos suos tollunt. *Potens* ergo, quia nulla acrimonia bibuntur *Fistillæ*. Britannicus hic intelligit Agrippi-

nam, quæ Claudium maritum medicato sustulit boleto, post adoptatum Neronem. *Molle Calenum.*] Id est, suave, dulce & lene vinum, à Calibus opido Campaniæ sic dictum. *Lubin.*

70. *Viro miscet sitiente rubetam.*] Cum videt virum sitire, & dum simulat se vinum miscere, miscet *rubetam*, forte è bufone venenum ita dici potest, quod inter rubos degat. *Sitiente* pro sitienti.

71. *Instituit rudes.*] *Instituit* tanquam in schola, *rudes* & hujus præclaræ artis, & veneficii ignaras *propinquas* & vicinas, efferre ad rogam, impune, marito & nigros, & cadavera veneno lurida. *Lubin.* *Melior Locusta.*] Peritior venefica, quam illa Locusta super veneficii damnata, & diu inter instrumenta regni habita, cujus arteula Agrippina, boletum venenatum Claudio paraverat, ejusdemque ex Gallis vocare Nero usus opera, Britannicum sustulit.

72. *Per famam, & populum.*] Populo sitiente, vidente, adeoque permittente: quia illæ bestię impune abeunt. Vel per famam populi: nam varius solet esse populi rumor; orta veneficii suspicione. *Nigros maritos.*] Quod indicium est veneno sublatos fuisse. Veneno enim extincti contrahunt sibi colorem lividum, & plumbeum.

73. *Aude aliquid brevibus Gyris.*] Sarcastice, cum ira ac summa indignatione. Quasi dicat: Res eo redit, ut si Romæ aliquid effecupias, id est, alicuius existimationis ac in preiis; nulla faciliore ratione ac compendiosiori via eo pervenies, quam si audacter magnum aliquod & pessimum facinus exilio & carcere dignum perpetres. *Gyris.*] Gyros insula in mari Ægeo, una Cycladum, vel Sporadum, locus exilii gravissimi, insula execrabilis & sterilis. *Lubin.* *Dignum.*] Dignum exilio in breves, id est,

Si vis esse aliquis: PROBITAS laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ,
Quem sponsæ turpes, & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemcunque potest: quales ego, vel Cluviænus. 80
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor

75

Navigio

VET. SCHOLIAST.

76. *Extra pocula caprum.*] Dicit emblematum opus. Caper hic præcipue ab omnibus prædicatur, quem etiam Martialis carmine suo laudavit,

Stat Caper in phiala, Thebani vellers Phryxi.

Cultus: ab hoc malis vestra fuisse seror.

VARIORUM.

est, angustias insulas Cycladas, inter quas Gyarus. Sic Sat. 10. *ut Gyara clausus scopulis, parvæque Seripho.*

74. *Probitas laudatur, & alget.*] *Alget*, misera & infortunata est. Id est probitas laudatur quidem, sed parum colitur & frequentatur.

75. *Criminibus debent hortos.*] Illi qui habent hortos excultos, magnifica prætoria, mensas, &c. hæc debent & accepta referunt criminibus, quia per fraudes & crimina, illa sunt assecuti. *Prætoria*] Villas lautorum civium magnifice extructas in suburbanis suis. *Mensas.*] Citreas, marmoreas, eburneas.

76. *Argentum vetus.*] Id est, veteris ætatis & artificii. *Et stantem extra pocula caprum.*] Intelligit, signum Capri seu Phryxi in exteriori parte poculi ætatum & exsculptum: nam variz in poculis figuræ excidebantur.

77. *Quem patitur dormire.*] A Satyra scribenda quiescere. Alia indignationis causa, quod fœderi nurus pecunia corruptas stuprarent. Id est quem Satyricum & Poëtam patitur otio frui & secure

quasi dormire & tacere, ille, qui filii sui uxoris avara corruptor est, & incestum cum ipsa designat; vel qui avaras nurus pecunia corrumpit, ut se violari patiamtur; quibus facile assentiuntur, cum avaræ sint. *Lubin.*

78. *Sponsæ turpes.*] Sunt pueri viris nubentes & sceminæ. *Et prætextatus adulter.*] Id est puer nobilis, qui nondum egressus annum 15. & in prætexta adhuc, didicit adulterum agere, prædicatur. *At prætextatus est magistratu vel sacerdotio præditus, quem omnium maxime hæc flagitia vitare oportebat. Gronovius.*

79. *Si natura negat, facit.*] Conclusio. Quare cum talia ac tanta quis accurate consideret & examinet. Licet natura veruum compositionem ipsi negavit; tamen indignatio, de tot sceleribus versum qualemcunque exprimeret, & talem, qualem ego facio, vel Cluviænus facit. *Lubin.*

80. *Quales ego, vel Cluviænus.*] Se & sua carmina per modestiam extenuat; & simul Cluviænum notat, ut malum Poëtam sui temporis, cum quo se per modestiam confert.

81. *Ex quo Deucalion.*] Ostendit jam quam facile ac proclive sit Satyram scribere, cum tam copiosam materiam habeat. Omnia enim vitia à diluvio Deucalionis, usque ad nostra tempora, & omne illud, quicquid interea agunt homines, est farrago vel materia carminis Satyrici. *Deucalion* erat Prometheus & Clymenes filius. Vide totam fabulam apud Ovid. in *Metamorph. Nimbis tollentibus æquor.*] Id est, repentinis imbribus æquor vel mare tollentibus & cre-

scere

Armigero! simplexne furor festertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere servo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secreto cœnavit avus? nunc sportula primo
Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne

95

Suppo

VET. SCHOLIAST.

92. *Armigero.*] Metaphora à bellantibus, id est, qui arma præbet, tesseras & tabulas, & ipse qui nummos sub pignore portat, vel qui subministrat pecuniam.

95. *Secreto.*] Non in publico convivio, sed privato. Moris autem erat apud antiquos, nequis adderet possessionibus suis, aut ex illis minueret.

VARIORUM.

gestabat, cui hetus amissa pecunia tunicam vult eripere, & in ludo ulterius exponere. Morder Romanos, quifrenni, quasi milites sint in salibus armis, quibus opes & fama attenuantur. *Lubin.*

92. *Simplexne furor festertia.*] Verba sunt dispensatoris irati. Non *simplex furor* profecto, sed inaudita incredibilis insania, uno tempore *centum festertia* alea perdere: ac misero tuo servo, vestium inopia frigore trementi ac horrenti, tunicam nolle dare. *Festertia centum.*] Sunt autem 100. H. S. 2500. Coronati Galli.

94. *Quis totidem erexit villas?*] In extruendis villis luxum notat: nam non una contenti villa, plures extruebant, marmoribusque adornabant. *Quis fercula septem Secreto.*] Taxat etiam luxuriam cœnarum. Quis majorum nostrorum tam fuit perditix luxuriz, qui *secreto* vel in domo sua privatim, *septa fercula canaris*, vel in cœnam apponere, nullo adhibito conviva, ut jam Romanus moris est? Divites enim Romani tanquam sordidi, miseros clientes cœna excludabant. Servius ad 1. *Æn.* Antiquos tantum duobus ferculis epulari solitos fuisse testatur. *Ferculum autem* ut

notat Fulgentius de prisco Sermone, est missus carniū. *Cœnare fercula* dixit eodem modo, quo Horat. *Cœnare porcinas* Grang.

95. *Secreto cœnavit.*] In sua domo privatim, solus. Prisci enim illi in propatulo & atrio cœnabant, frugali & plebeio contenti cibo. Valer. Max. c. 5. lib. 2. Cœnationes habuerunt suas novi isti ganeones, in quibus civium oculos fugerent. *Avus.*] Quis è majoribus. *Nunc Sportula primo.*] Conqueritur, quod divites illi, una cœna septem fercula privatim consumant: suis contra clientibus, loco rectæ cœnæ, sportulam in introitu domus collocant, & appellabatur *Avus de introitu*: erat autem centum quadrantum. *Sportula* dicebatur, quia interdum cibum in sportula accipiebant. *Lubin.*

96. *Limine.*] In atrio, vel introitu & vestibulo domus divitum. *Turbæ rapienda togatæ.*] Id est, clientibus & pauperibus constituta; nam togati in officiis erant. *Rapienda.*] Id est, violenter quasi occupanda, ut apud nos mendici, quorum uni alter præripit. Porro clientes, manus patronos suos salutabant, & officii gratia in forum deducebant: pro hoc officio, vespere ad cœnam vocabantur, rectam, quam tulit Nero, introductis sportula, restituit Domitianus.

97. *Ille tamen faciem prius inspicit.*] Ille custos scit. balnearum (nam ab illo sportula vel centum quadrantes dividebantur) accurate prius inspicit & considerat faciem tuam, antequam sportulam porrigat: Et trepidat: timetque ne suspensus, vel clam loco alterius positus veniat, ac falso & simulato, non tuo nomine polcas tibi, non debui vel destinaui. *Lubin.*

99. *Avus*

Suppositus venias, ac falso nomine poscas.

Agnitus accipies. jubet à præcone vocari

Ipsos Trojugenas. nam vexant limen & ipsi

Nobiscum. da Prætori, da deinde Tribuno.

Sed libertinus prior est: prior inquit, ego adsum.

Cur timeam? dubitemne locum defendere? quamvis

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestraz

Arguerint, licet ipse negem; sed quinque tabernæ. 105

Quadrin-

VET. SCHOLIAST.

100. *Trojugenas*] Patricios majorem gentium.

104. *Natus ad Euphratem.*] Mesopotamini homines effrenata libidinis sunt in utroque sexu, ut Sallustius meminit. *Molles quod in aure fenestra.*] Arguit homines qui cum propter libidinem libertatem meruissent, & in libertinorum corpus & tribus relati essent, pertusis auribus signa libertinorum celare non poterant.

VARIORUM.

99. *Agnitus accipies.*] Si cognoscat te non suppositum; sportulam, vel centum quadrantes accipies. *Jubet à præcone vocari.*] Hinc est omnis Poëtæ indignatio; quod nobilissimi Trojugenæ Romani per extremas sordes, sportulam tenuioribus constitutam præripiant. *Labin*

100. *Ipsos Trojugenas*] Exagitat Romanos, qui à Trojanis & Aenea se oriundos jactabant. *Nam vexant limen & ipsi.*] Limina & atria domuum divitum, nobiscum vexant, terunt & frequentant, & nobiscum mendicatum eunt.

101. *Da Prætori, da deinde Tribuno.*] Verba nobilium, manus porrigentium & clamantium: Prætor clamat, da Prætori: Tribunus, da Tribuno: *Tribunus* est, vel plebis, vel militum.

102. *Sed libertinus prior est.*] Hæc salte Poëta sub persona libertini. Describit jam satis ridicule, contentiones nobilium horum mendicantium de primatu. *Prior est.*] Hæc de tempore intelli-

genda non esse, sequentia indicant. Dicit enim *vineant divitiæ*: ob id, de opibus intelligo. Crispinus autem, teste Fabio, è servo libertus ditissimus evaserat. *Prior adsum.*] Prætor scilicet, & Tribuno.

103. *Cur timeam? dubitemne?*] Verba Crispini vel alius libertini, quæ cum indignatione profert, quasi ab astante aliquo increpatus, quod Prætori & Tribuno, ratione dignitatis non cederet. Cur meum locum non defenderem, quem opibus, vel tempore aliis prior occupo? *Labin.*

104. *Quamvis Natus ad Euphratem.*] Licet ad Euphratem natus & servilis olim conditionis, ex Cappadocia vel Mesopotamia sim oriundus (id quod non inficior, & si maxime negem, fenestra in aure vel fissura aurium, quas habeo more patriz, mendacii me arguerint & convicerint) non tamen meum locum defendere vereor. Perstringit ergo hos, qui cum paulo ante vilissimi nequam servi fuissent; jam malis artibus divites, volebant se prætoribus & tribanis præferri. *Molles.*] An quod hominem mollem ostendant? an per hypallagen, pro molli aure? Vide Erasmi Proverb. *Auricula mollius. Fenestra.*] Foramina in lobis.

105. *Sed quinque tabernæ.*] Quas in foro habeo. Turneb. lib. 20. cap. 8. Hinc stultam hominis elationem ostendit, qui divitiis & bonis tantum fortune gloriatur. Quinque, inquit, sunt mihi tabernæ in foro Romano, ab inquilinis inhabitatz, quæ mihi censum equestrem comparant, ob quem recipior in xiv. gradus theatri, id est, quæ ex ve- stigiali & proventu reddunt mihi qua-

Quadringenta parant. quid confert purpura major
Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
Pallante, & Licinis. expectent ergo tribuni:
Vincant divitiæ: sacro nec cedat honori,

110

Nuper

VET. SCHOLIAST.

106. *Quadringenta.*] Qui erat census antea Equitum Romanorum. *Purpura major.*] Laticlavium.

109. *Pallante & Licinis.*] Pallas & Licinus in aula Claudii Cæsaris præpositi, curam Reip gesserunt, cum libertini essent. Pallas libertus Claudii Cæsaris; officium rationum administravit, & in numerum Prætorum relatus, quod primùm percunctantem Cæsarem de incesto Agrippinæ, ad nuptias confirmasset. Eamque ipse consuetudinem stupri adeo palam fecerat, ut in quodam simulacro Palarinæ Minervæ adscriptum sit, ΠΑΛΛΑC. ΑΙΤΙΝΤΑΙ. Licinius ex Germania puer captus, tantæ industriz fuit, ut reliquias cibariorum inter conservos seneraret, & cui quid credidisset, quali poterat chirographo pugillaribus subnotaret; quos cum in expeditione quadam transiturus flumen in vestimentis recondidisset, C. Julio Cæsari quondam deneganti, ei pugillaribus quicquam annotatum, barbarus lugens eos obrulit. statim ad dispensationem admissus, non multo post manumissus est, dein curationi Galliarum ab Augusto præpositus, eas spoliavit: & cum flagraret invidia, basilicam sub nomine C. Julii Cæsaris edificavit. Decessit sub Tiberio, proinde dives, quod Cassii opes etiam exhausisset, & dictus est habuisse nummos quantum milvi volant. Unde Persius.

Nunc Licini in campos, nunc Crassi mœtiti in aedem.

VARIORUM.

dringenta millia sestertiæ. *Quinque tabernæ.*] Quæ tum quinque & argentariæ, antea dicebantur & erant septem, postea Novem tabernæ. Vid. Liv. lib. 36.

106. *Quid confert purpura.*] Equestris nobilitas purpura & annulo designata. Quid purpura vel laticlavium, habitus equitum, majus & accumulatus bonum potest conferre, quam honores ac tantas divitias? *Lubini.* Quidam pro *major*, legunt, *majus*, & optandum magis.

107. *Si Laurenti custodit in agro.*] Quasi dicat, quid juvat majoribus nobilissimis progenitum esse, si divitiæ non accedant. Siquidem Corvinus nobilissimus, in agro Laurenti, conductas per inopiam, non proprias, sed alienas oves custodit & pascit. Erat autem Laurentum opidum prope Lavinium in antiquo Latio, ubi magni campi & pascua. *Strabo lib. v.*

109. *Pallante & Licinis.*] Id est, summius & Locupletior Pallante, Claudii liberti ditissimo nec non quæstoris & prætoris ornamentis insignito. & *Licinis.*] Licinio Stolone Crasso, P. Licinio cogn. divite, & Licinio Cæsaris liberti & tonsore. In antiquo interprete lege ΠΑΛΛΑΣ ΑΓΙΝΤΑΤΗ Graev. Nisi forte ΑΙΤΙΝΤΑΤΗ. *Expectent ergo tribuni.*] Verba Poëtæ irrisorie & ironice ipsi libertino attributa, quasi dicat, ergo cum divitiis assuam, expectent tribuni, & priorem locum occupet ditissimus.

110. *Vincant divitiæ.*] Id est. Horatian. *Virtus post nummos.* Grang. *Sacro nec cedat honori.*] Est Ironia, quasi dicat: Quia jam libertus ditissimus est, qui nuper, vel ante paucos annos in hanc urbem venit pedibus albis vel gypatis, servus venum expositus, non cedat, nec locum concedat sacro honori vel dignitati prætoris & tribunitis, quæ sancta, veneranda. Consueverant enim pedes servorum venalium, trans mare advectorum, creta vel gypso notare; signato sigillo domini, si privati essent, Republicæ si publicæ mancipia. *Brodaeus 1. Milc. 17. Pim. lib. 35. cap. ult.*

B

Cl. Salmasius

Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis:
 Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas; etsi funesta Pecunia templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.

Sed

VET. SCHOLIAST.

111. *Pedibus qui venerat albis.*] Ostendit plus honoris videri in calceis, quam in persona. Illo enim tempore necdum Senatores nigris calceis utebantur; sed nudis erant pedibus; vel albis pedibus, id est, pulverulentis, vel braccis; vel pedules novos intelligit in bracciis quos pedornes dicunt, ut peregrinos.

113. *Funesta.*] Quoniam per scelera acquiritur: vel quod funenum faciendorum sit causa: vel quod per parricidia congeritur.

116. *Concordia nido.*] Ciconia quæ contra templum Concordiæ ex consilio rostri sonitum fecit. Et saryrice salutato nido, non templo. Templum Concordiæ vetus, in quo ciconia multa est.

VARIORUM.

Cl. Salmas. rō pedibus de braciis vel de pedulibus accipit, & bracas ibi manifesto, propedum quoque tegmine postas dicit. *Pedornes* autem ab ornatu pedum fortasse. *Peregrinos*, quod Romani non essent calcei, sed externi & peregrini.

111. *Albis.*] Qui adeo pauper huc venit; ut nudis pedibus incederet. *Thysius.*

112. *Quandoquidem inter nos, &c.*] Perseverat in Ironia, quasi dicat: Aequissimum est, ut divites omnium sint optimi: & probat hoc. In antiquo Scholiaste legendum videtur quos *Perones* vocant. *Graev.* Quidni cum *Mcursio* legas *pedornes*, quia *Achmes* dicit *prodespita*, rectius *modestia*, i.e. *pedibus apta*: nisi placeat retinere *pedornis*, q. *pedum ornans*, in plur. *pedornes*.

113. *Majestas.*] Amplitudo, reverentia & æstimatio divitiarum, Romæ sanctissima ac inviolabilis est. *Lubinus.* *Etsi templo nondum habitas.*] Quamvis templa & aræ ipsi nondum erectæ sint,

tamen pro Dea colitur; nam aram & delubra habet, quasi in hominum cordibus & animis. *Arnob. lib. 111.* *Quis ad extremum Deam Pecuniam esse credat, quam velut maximum numen, vestra indicant litteræ. lib. 11. cap. 20.* *Funesta.*] Exitiosa. Quod per fas, nefas, per sacrilegia, parricidia, latrocinia, turba congeritur.

114. *Habitas.*] De Diis habitare dicunt primi Poëtæ: *Virg. Habitatant Di quoque sylvas.* *Grang.*

115. *Ut colitur pax.*] Ejus templum Vespasianus toro proximum fecerat, teste *Tranquillo.* *Fides.*] Cujus solenne Numma *Pompilius* instituit. *Liv. l. 1. Virtus.*] Ejus ædes ad portam Capenam. *Liv. l. 29. Victoria.*] Ejus templum unum in Palatio fuisse ostendit *Liv. ibid.* Alterum adhuc fuit in foro Romano, de quo *Publ. Victor. Dionys.* tamen *Halicarnass.* templum victoriæ in *Aventino* constructum prodit. *Grang.*

116. *Quæque salutato crepitat.*] *Turneb.* lib. 8. *Advers.* cap. 18. *Ciconiam* intelligit, quod tunc temporis fontasse in fastigio templi Concordiæ, nidus ciconiarum fuisset, quorum proprium est crepitare. Nam dum ex faucibus redeuntes in nido resident, rostris crepitum faciunt, quasi nidum salutantes. *Ovid. 6. Metamorph.*

Crepitante ciconia rostro.

Vid. Politian. Miscellan. cap. 67. Concordia nido.] *Farnabius* credit *Juvenalem* hic respexisse ad *Ovidii* verbum 5. *Metam.*

Ipsa sibi plaudit crepitante ciconia nido.

Potro ciconias in auspiciis concordiam polliceri scribit *Jan. Doula* ad *Arbitr. lib. 1. Flavius Conjectan. cap. 53.* *Ædem* concordiæ simpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi solitus, testibus *Varrone* & *Lampridio*, & quæ cum

Sed cum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
 Et panis, fumusque domi? densissima centum 120
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor.
 Hic petit absenti, nota jam callidus arte,
 Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam:
 Gallamea est, inquit. citius dimitte. moraris? 125

Profer

VET. SCHOLIAST.

117. *Summus honor.*) Senatorum.119. *Comites.*] Quid facient parasiti, cum fenatores sic avidi sunt ad sportulam?121. *Lectica petit.*] Lecticarum usum primi dicuntur invenisse Bithyni. Cicero: Nam una haud mos est Bithyniæ Regibus vehi lectica, id est, octophoro.

VARIORUM.

cum strepitu confluxere Patres. Sed hæc nuzæ iudicant Grangæo.

Crepitas concordia nido.] Verus Scholiasies inquit: *Ciconia*, qua contra scriptum *Concordia ex consilio rostri sonitum facit*: Quis non videt legendum *concilio*? eleganter enim ciconia ex concilio rostri sonitum & crepitum edere dicitur, quæ rostrum conciliando & componendo, crepitat: sic *concilium nominis* apud Terullian. de pallio, est compositio nominis, ex duabus scilicet vocibus, nomen unum compositum: ut *concilium rostri*, ex duabus rostri partibus, inferiore & superiore, coactio & coagmentatio. *concilium* & *conciliatus* apud Lucret. pro conjunctione & coactione. *Salmasius*.

117. *Sed cum summus honor.*] Invehitur in extremas nobilium Romanorum sordes, qui sportulam, rem vilissimam, inter reditus & proventus annuos numerabant. Cum ergo summus magistratus, prætores, tribuni, (quorum quidem summus honor) computent & numerent, quid referat, quantum pecuniam annuam ei conferat. Quæro, quid

comites, clientes, parasiti & asseclæ facient, qui hinc, nempe ex sportula victum habent & amicum? Vel, quid miseri clientes & pauperes habebunt, cum sportula à ditioribus illis præcipiatur? *Martialis* diserte totum hunc locum expressit, *Epigr. x. lib. x. Lubin.*

120. *Furnusque domi.*] Ignem & ligna intelligit ad concoctionem. *Ligna viridia* dicit; non enim iis tantum est peculii, ut emant ligna acapna, de quibus *Martial. epig. 15. l. 14.* quæ in iure *recolta* vocantur. *Densissima tantum.*] Novam capiendæ sportulæ notat artem. Multi enim collocatas in lecticis uxores suas, languidas, aut prægnantes circumducebant, multi etiam lecticas vacuas, simulantes in his esse conjuges ægroras, eoque modo sportulam captabant. *Britannicus. Densissima.*] Multis Eunuchis stipata: vel plena hero, uxore, liberis: vel denique, potius divitum prætorum & tribunorum frequens densissima multitudo lecticis vectorum.

123. *Hic petit absenti.*] Mira ac novæ captandæ ars exprimitur. *Hic*, id est, alius quispiam *callidus* & versutus *patib* sportulam uxori suæ *absenti*, illam præsentem adesse simulans. Et inquit ad distributorem, uxor mea *Galla* est in lectica hac, da illi sportulam, & citius domum dimitte, quid moras necis?

124. *Ostendens.*] Distributori. *Sellam.*] Differt sella a lectica, quod illa esset apta ad sedendum, hæc etiam ad jacendum. *Lipsius* in elect.

125. *Galla.*] Uxor mea, fictitium nomen.

B 2

126. *Profer*

Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est,
Vestibulis abeant veteres, lassique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longissima, coenae.
Spes homini. caulis miseris, atque ignis emendus.
Optima silvarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit:
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.

135

Nullus

VET. SCHOLIAST.

138. *Mensa*] Mensis citreis, quas antiquitus magno in pretio habebant; aut de ebore.

VARIORUM.

nium, virtutem & vaticinium de imperio, Vespasianus statuam dedit triumphalem. Vide & Turneb. lib. 27. cap. 25. & Flav. Conject. c. 49. Brod. 4. Miscell. 2. Parthas. Epist. 23. *Timor*.] Imaginem, triumphali effigie, & sub ea res gestas breviter positas & explicatas, quod acta vocat Ovidius, *Claraque dispositis acta subesse viris*. Grang. *Arabarches*.] Cuiacius legendum esse censet *Alabarches*: est enim *ἀλαρχα* teste Hesychio, *πύλας ἐφ' ἡμετέρας*, id est, atramentum quo scribimus; *Alabarches* scripturae magister. Cic. ad Attic. lib. 2. Epist. 17. legit etiam *Alabarches*. Vide Brod. Miscell. lib. 4. cap. 2. *Palamannus*. Ruffinus praedictum salis interpretatur, quasi a Graecorum *ἀλα*

131. *Cujus ad effigiem*.] Ad cuius imaginem vel statuam non tantum fas est ac licitum mingere, sed etiam cacare: quod propter honestatem decore subicit. Sic Nero, autore Suetonio, in ludibrium religionis, Deam Syriam urina conspurcavit. Hinc Persi. *Sacer est locus; Extra meijte*. Grangaeus hunc locum aliter exponit, & dicit hujus Aegyptii statuam, tam sanctam à Romanis habitam, ut ne quidem ad eam mejere auderent, tantum si fuisset statua principis.

132. *Vestibulis*, &c.] Id est, ubi veteres clientes & asseclae hunc suum patronum, multum diuque deduxerunt & in forum & ad statuas & rursus domum,

ibique frustra diu expectarunt, sperantes fore, ut ad coenam invitentur: postquam se spe sua excidisse viderint, tandem cundo, stando & expectando defatigati, à vestibulis patronorum suorum abeunt, & tristes domum remeant.

133. *Votaque deponunt*.] Vota sua ac desideria (quanquam diu illa animo conceperunt) de coena recta jam deponunt & abiciunt. Recte, quoniam vota suscipi dicuntur, ideo bene etiam poni, quasi onera. Grang. Dicuntur autem *longissima vota*, quia illi miseri diu votis suis intentifuerunt.

134. *Spes homini*.] Al. legunt *hominum*: Exclamatio est in miseriam cluorum clientum, qui parvo edere coguntur. Sunt qui sic legant, *Quamquam longissima coena spes homini*, ut sensus sit, unica spes illis miseris erat coena, quæ quia fecisset, caules vel olera, & ligna quibus coquant, quadrantibus illis sportulæ sibi emunt, & coenam miserissimam sibi parant. *Aegrotæ dum anima, spes est*. Adagium.

135. *Optima &c.*] i. e. optimas feras & delicatissimos pisces.

136. *Rex horum*.] Dives patronus clientum. *Tantum ipse jacebit*.] Solus accumbet in tricliniari.

137. *Nam de*, &c.] Hoc dictum est in profundam gulam & luxuriam ciborum: dicit enim; tam laute tantoque impendio epulantur divites Romani, ut una coena absumant patrimonia. *Britanni*. Vel delicatissimi illi avarii, comedunt patrimonia & universa bona ex hereditate parentum sibi relicta, prodigunt & absumunt una mensa, ad quam ipsi soli accumbunt, in coena vel obsonio delicatissime & exquisitissime comparato: Vel absumunt

Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas
 Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos 140
 Ponit apros, animal propter convivia natum?
 Poena tamen præfens, cum tu deponis amictus
 Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
 Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

VET. SCHOLIAST.

141. *Ponit apros.*] Apud antiquos munificentia videbatur apparatus, si in convivio aper integer fuisset exhibitus.

142. *Pœna.*] Quia solus voraverit, quod multis sufficere potuisset.

VARIORUM.

absument illa omnia super una mensa, inter tot pulchros, laetos & antiquos orbes, vel mensas. Vel una mensa, id est, sola, nemine ad coenam vocato. Clariss. Grævius dicit, ad hunc locum nihil vidisse interpretes, & pergit. Una mensa est prima mensa, qua carnes & pisces apponebantur: Recte enim Serv. ad 1. *Æneid.* *Duas habebant mensas, unam carum, alteram pomorum:* Nora est mensa secunda Virgil. *Postquam prima quies epulis mensaque remota:* Sed (quod dixisse liceat) omiserunt hæc hic interpretes, putantes hoc non esse hujus loci, quia Poeta per unam mensam, tam secundam, quam primam intelligit, nempe unam coenam, *Pulchris orbibus.*] Citreas mensas, nam cariem, vel putredinem non sentiunt: vel ex ebore intellige, vel etiam argenteas patinas. *Antiquus.*] qui fuissent multorum per successionem domitorum. *Britannic.*

139 *Nullus jam parasitus, &c.*] Magna hic festivitas Poetæ, quasi dicat: At jam pulchre & decore divites nostri sceleratissimum illud genus hominum parasitos & adulatores mensa sua excludunt, & nullum ex ascleis coena dignantur. *Erit.*] Al. legant *Edit.*

140. *Luxuria sordes.*] Luxuriose sibi, amicis sordide. *Sordes*, id est, Avaritiam: hinc *Sordidi* appellantur avari. *Lubin.* *Quanta est, &c.*] Exclamatione Satyri-

cæ, plenâ indignationis; id quod de luxuria dixit, probat. Immensa protectio gula, quæ sibi uni ac soli totum ac integrum aprum apponit; illud inquam animal, quod ob convivia natum est; sed quod pluribus & toti convivio sufficit, primus autem solidum aprum convivio apposuit, Servilius Rullus, ut autor est Plin. lib. 8. cap. 51.

142. *Pœna tamen præfens.*] Quasi dicat, hanc luxuriosam voracitatem ipsis non invidemus, qua morbos & mortem sibi ante tempus accelerant, & sic statim eorum poena comitatur. *Cum tu deponis amictus.*] Nam tu qui solus voraveris, quod multis sufficere potuisset; cum tu lavaturus in Apodyterio, vel, ut ita loquar, exutorio, amictus vel vestes exuis; & deponis, & turgidus adhuc ex nimia repletione ventris pridiana; crudum pavonem, indigestum & incoctum vitio stomachi, in balnea portas tecum, in morbos & mortis pericula incidis. Nihil enim fanitati magis contrarium, quam ubi cruditate laboras, crebra balnea adhibere. Lautiora vero convivia Romæ agitari lavabantur & ungebantur. *Lubin.* ita Persius Sat. 3. *Turgidus hic epulis, atque albo ventre lavatur.* putabant enim Caldariis cruditatem decoquere. *Marcil.* in dicto loc. Persi. *Pœna tamen præfens.*] Horat. *Culpam pœna premit comes.*

143. *Pavonem.*] Ille Romæ in deliciis habitus, omnium difficillimæ concoctionis est, cujus mortui caro nunquam putrescit, quod experientia sæpius probatum, & Augustini autoritate, lib. 21. cap. 4. de Civitate Dei, confirmatur. Pavonem autem primus Hortensius posuit coena pontificia, cum augur esset, Varro.

144. *Atque intestata senectus.*] Subita scilicet morte præoccupatus ac præ-

ventus

It nova, nec tristis per cunctas fabula cœnas :
 Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
 Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 Posteritas: eadem cupient, facientque minores.
 OMNE in præcipiti vitium stetit. utere velis:
 Totos pande finus. dicas hîc forsitan, unde
 Ingenium par materiæ? unde illa priorum
 Scribendi quodcunque animo flagrante liberet

145

150

Sim-

VET. SCHOLIAST.

146. *Iratis plaudendum.*] Quod de ingestione sit mortuus intestatus, de cuius testamento nihil consecuti sunt.

151. *Priorum.*] Lucilii, & cæterorum.

* VARIORUM.

ventus, facere nullum potuit testamentum.

145. *It nova, &c.*] Id est, nova confabulatio, & læta illa quidem, de subitanea tua morte divulgatur passim per omnes cœnas & convivia. Alii legunt & nova. sc. sunt.

146. *Ducitur funus.*] Est verbum funebre. Virg. *Et tristia funera ducunt.* Eodem modo Pers. *Ast illum hesterni capite induto subire Quirites. Iratis, &c.*] Utitur antithetis, cum ait *iratis plaudendum*: non enim facile cum lætitia plaudunt irati. *Iratis.*] Quod ejus mortem tam diu expectaverint: vel quod iis nihil profuerit, & quod non prius mortuus sit: & quibus intestatus, nihil reliquerit. Sic & Pers. *Sed cœnam funeris hæret negliges iratus, quod rem curtaveris Plaudendum.*] Quod mortuus fortasse sit, antequam omnia consumserit: vel quod avari & pessimi hominis casu latentur. Lubin. Nam avarus, nescium moritur, non recte facit.

147. *Nil erit, &c.*] Nil sceleris aut vitii restat, quod, &c. Postquam Poëta varia & diversa vitia populi Romani recensuit, quibus ad Satyram scribendam compulsus sit: concludit jam, eo hominum impietatem crevisse, ut altius conscendere nequeat, & nil esse ulterius sce-

leris, quod posteri depravatis nostris moribus possint addere, & posteros nihil novius sceleris posse excogitare: sed eadem omnino vitia & scelera sint appetituri & facturi: adeoque omne vitium jam constitutum esse in præcipiti, & summo, vel in abrupta summitate & cacumine, adeo ut altius surgere ac crescere nequeat. Quare se cohortatur; ô Juvenalis, jacta tibi sit alca, navim ventis committe, utere velis, & totos finus velorum ventis pande & audacter Satyram scribe. Plin. epist. 4. lib. 8. Discordare videtur Horat. cum inquit, *Ætas parentum pejor avis, tulit nos nequiores, mox daturos progeniem vitiosorem.*

150. *Totos pande finus.*] Supp. velorum. Poëtæ & oratores frequentes in hac metâ hora à nauticis. *Dicas hic, &c.*] Sed tu quilibet es admonitor, forsitan hic dicere mihi posses; ô Juvenalis, unde autem tibi illud ingenium, illæ ingeniî vires & facultates, quibus par sis arduæ illi ac materiæ difficili pro dignitate tractandæ. Deinde ut maxime ingenium adsit, unde illa priorum Eupolidis, Aristophanis & Lucilii aliorumque simplicitas, & proposita, ac libertas dicendi ac scribendi; quæ usquo adeo hoc tempore sublata est, ut ejus nomen amplius dicere non audeam, & cuius nomen vix amplius restat, nedum ipsa. Ad prius autem objectum non respondit, forte quia superius dixit: *Sed natura negat, facis indignatio versum, &c.*

152. *Animo, &c.*] Ira & odio adversus vitia. Id est, quicquid libitum esset animo flagranti, & indignatione, odio adversus vitia & homines flagitiosos ardent. Lubin..

B 4

153. Sim-

Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
 Quid refert dictis ignoscat Mucius, an non?
 Pone Tigellinum, tæda lucebis in illa,

155
 Qua

VET. SCHOLIAST.

155. *Pone; &c.*] C. Fulcinius Tigillinus patre Agrigentino, Scylaceum relegatus, juvenis, egens, verum admodum pulcher, in concubinatum à Vinicio, & Lucio Domitio maritis Agrippinæ, & Julix, sororum Cæsaris, atque hinc utrisque uxoribus suspectus; ob hoc utbe summotus, piscatori machinam exercuit: quoad accepta hereditate reditum sub conditione impetravit, ut concubiu Claudii abstinere. Quare saltibus In Apulia & Calabria comparatis, cum studiosius equos quadrigarios aleret, amicitiam Neronis nactus primus illum ad studium Circensium movit. Mortuo autem Nerone, Galba imperator populo Rom. deponente supplicium Haloti & Tigillini, solos ex omnibus Neronis emissariis, vel malefcentissimos incolumes præstitit: atque insuper Halotum procuratore amplissima ornavit. Pro Tigillino etiam *favina* populum edicto increpuit. *Pone.*] Hoc est in Satyra ponere, vituperare Tigellinum, quem si læseris, vivus ardebis, quemadmodum in munere Neronis vivi arserant, de quibus ille jusserat cereos fieri, ut luce rent spectatoribus, cum fixa essent illis guttura ne se curvarent. Neq. maleficos homines tæda & papyro & cera supervestiebat, & sic ad ignem admoveri jubebat, ut arderent. *Pone, &c.*] Nunc, sicut olim Mutium Lucillius, ut Persius,

— *Securit Lucilius urbem,*

Te Lupe, te Muti, & geminam fecit in illis.

Hunc tamen Mutius fortiter ac sapienter tulit, quanquam in eum dictum sit, Si Mutium interficere, futurum est ut miser sis. Vel, utrum ignoscat Mucius an non, haud laboraveris. Sed si Tigellinum læseris, vivus ardebis, quemadmodum multi imperantē Nerone: Aut, Non tantum non deferenda libertas, sed etiam maxima persona compenda in viis, cum etiam si tacueris, plebeio su-

nere moriturus sis. Vel, quasi ex perionia alterius sit, quæ communem futuram cum vulgibus cadaveribus ustrinam denunciaret, etiam si à Satyra abstinere. notiozem vero futurum, si insignem notaverit. ut sit locus hic ita accipiendus: Pone Tigellinum, nobilem ut Tigellinum, quod nisi facias, in rogam cadavertuum mitteretur, in quo non iacentia corpora, sed ad lignorum paritioniam, flantia exuruntur. Unde putant dici,

Et latum media sulcum deducit arena.

Quod parvus uxor subditi ligni inopias robe subter facto subcaver, ut ardeat possit.

VARIORUM.

153. *Simplicitas.*] Libertas, quæ simpliciter sine velamento aut ambage loquitur quod sentit. *Cujus non audeo, &c.*] Donatianus enim ipsam libertatem oppresserat. Vetus Commentator hic addit. Cum in Senatu Cæsar. m. occidissent, dies qua interfectus, libertati consecratur, & dies libertatis dicebatur: postea Augustus occisis percussoribus Cæsar. sub poena prohibuit, ne quis amplius nomen libertatis, illi diei attribueret; qualidicat, illis libertatis nomen vix aulum dicere; nedum, ut ipsum mihi ausim usurpare. Prol. Flavius Conjectan. Cent. 1. Nunc legit, pro non. Graevius legit *Cujus non audent dicere nomen?*

154. *Quid refert, &c.*] Illo antiquo seculo, o Juvenalis, & Lucilii tempore, nihil referebat, an Mutius à Lucilio versibus ita profectus aut laceratus, Lucilio ignosceret, an non. Hoc vero seculo, si Tigellinum, vel alium quandam Imperatori amicum carpas, vivus ardebis. *Ignoscat Mucius.*] Mucius fortissimus & sapientissimus fuit, qui patienter terebat, quicquid de se dicebatur. *Palm.*

155. *Pone Tigellinum.*] Verba cujusdam respondentis Poëtæ, dicit te omnium nomina impune tangere posse; Tange igitur Tigellinum. Hic est autem C. *Offianus Tigellinus*, Neronis delicia, quem male Scholasticæ

Qua stantes ardent, qui fixo guttore fumant,
Et latus mediam sulcus diducit arenam.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita; vehatur

Pen.

VET. SCHOLIAST.

157. *Et latum, &c.*] Adductus cum per arenam traheretur, sulcum corpore suo fecit: vel fossam, in qua stipites figebantur, in quibus ardebant.

VARIORUM.

liafles vocat C. Fulcinium: nec minus recte alii C. Soffonium Iust. Lips. ad Annal. Tacit. Neque Tigellinus sed Tigellinus, ut vidit Ramires ad Martial. lib. 3. epig. 20. *Pone Tigellinum.*] Fac cum vixisse ævo Neronis, & pro Mutio posuisse Tigellinum, nihil certius fore spondeo, quam ut luceret in illa tæda molesta tunica, & defossus in media arena sulcum latum diduceret, vel mediam arenam sulco aperiret ac divideret. Cato apud Gell.

111. 14. *Homines defoderunt in terram immediatos, ignemque circumposuerunt; ita interfecerunt.* J. Frid. Gronov. *Tæda lucebis &c.*] Accendēdis loco pœnz prolychno, lucerna ac tædis: non secus ac Christiani, qui in usum nocturni luminis à Nerone urebantur. Graevius legit *tæda lucebis in illa &c.* De immani hac in Christianos sævitia vide Tacit. lib. 14. & Lips. & Sulpit. l. 11. *Tæda, &c.*] Id est, *tæda* & lino circumdatus & ince sus, *lucebis* & cremaberis: quæ Christiani stantes & alligati ardebant, cum fixa illis essent guttura, Juvenal. Sat. vii. 11. vers. 235. hoc genus supplicii describit.

Tunica punire molesta.

Vide Brodæum Miscellan. lib. 2. cap. 9. Aliud genus supplicii non absimile notatur à Vulcatio Gallicano in vita Avidii Imp. his verbis: *Primus etiam id genus supplicii invenit, ut stipitem grandem poneret pedum 180. & a summo usque ad imum damnatos ligaret, & ab imo focum apponeret, incensisque aliis, alias summi cruciatu, timore etiam enecaret.* *Tæda.*] Arbor est refinam desudans aptam (ut & ipsa arbor apta) ad comburendum.

156. *Qui fixo guttore.*] i. e. alligato collo: sic Phin in Panegyrico: *Contigit desuper intueri delatorum supina ora repositaque cervicem,* & Sueton. de Vitellio

cap. 17. *Reducto cæna capite, cum nixi silent, atque etiam mento, mucrone gladii subiecto, ut visendam præberet faciem, neve submitteret. Vel unco impacto. Senec. 3. de Ira: circumdati defixis corporibus ignes.* Et ita sulcus est ipsa fossa, Lipsius ibid.

157. *Et latum, &c.*] Sensus est, unco perare nam tractum fuisse maleficum sulcumque quandam impressisse. Veli fossam intelligit; in qua stipites fiebant, in quibus ardebant. Vide Flavii Conject. cap. 48. *Et latum media.*] Lipsius loco citato legit ex vet. cod.

Et latus mediam sulcus diducit arenam.

Ut sulcus sit fossa in media arena, qua defossi & ad palum defixi ctemabantur vivi. Verum ad necis adactæ vel instantæ necessitatem redactis scrobes vel ab aliis, vel ab ipsis præparari solitz, forte ad evitandum casum ægros in ipsa morte. Ejusmodi scrobem Niger tribunus Flavio Vejano affodi in proximo agro iussit. Si per parenthesin inferantur illa verba (*Qua stantes ardent &c. fumant*) & priora verba *Tæda lucebis in illa copulentur cum seq. Et latum media sulcum deducit arena* (uti multi libri habent) sensus erit concinnus & conveniens, *Ardebis in illa tæda, & media arena, per quam tu curris palo alligatus, vel, per quam corpus tuum trahitur comburendum, deducit, seu deducet, i. e. patefaciet, monstrabit latum sulcum, nec obitat, quod ultima in media nom. cal. sit brevis; nam per penthemimerin brevis est producta licenter.*

158. *Qui dedit ergo, &c.*] Respondet Poëta cum indignatione: Tigellinus igitur hominum ille sceleratissimus, qui tribus suis patruis Aconitum & venenum dedit, ut illorum hæreditatibus potiretur, pensilibus plumis in lectica vehetur, & inde ex alto despiciet nos atque contemnet, à nullo unquam ob atrociam ejusmodi malefacta reprehensus? *Lubia Aconitum.*] Lethalem herbæ venenosa succum.

Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos:
 Cum veniet contra digito compesce labellum:
 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Ænean, Rutilumque ferocem
 Committas, nulli gravis est percussus Achilles,
 Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.
 Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens

160

165

In-

VET. SCHOLIAST.

159. *Pensilibus, &c.*] Lætica plumis strata. *Pensilibus*, in altum extructis.

162. *Securus licet, &c.*] Securus de mortuis loqueris, nec metuis legem Juliam, quæ vivorum vitia carpit.

164. *Aut multum, &c.*] Virgil.
Us lituus Hyla Hyla omne sonaret.

VARIORUM.

159. *Plumis.*] Pulvino læticæ ex pluma delicata tumente, alias ex rosis facto. *Lips. in elect.* Lætica, plumis & pulvinis in altum extructis, strata, suffultus. *Despiciet.*] Quidam legendum esse censent *Despiciat.*

160. *Cum veniet, &c.*] Respondet admonitor: Imo vero, cum Tigillinus, vel ejusmodi quispiam contra veniet, obviamque tibi fiet (sic Galli *Venir à l'encontre.*) digito os seu labellum comprime & compesce & etiam atque etiam cave, ne verbis ipsum lædas: ejusdem significationis est simplex *pesco*, unde in sacris *pescito linguam.* Festus.

161. *Accusator erit, &c.*] Id est, si quis tantum vel verbum hoc dixerit, hic est; statim accusator vel delator aderit, qui illum Imperatori prodat. Vel, si pergas dicere in vitia, erit quid dicat imperator: Hic est ille, qui tam audacter vitia notat, & tuos amicos carpit; quamvis vel unicum verbum dixeris. *Qui verbum.*] I. Britannicus legit *Qui verum* &c. ut Poëta occurrat tacitæ responsioni, quæ potuisset hæc esse: Acculabitur tantum, qui falso & mendaciis aliquem perstringerit: imo, inquit, acculabitur etiam qui verum dixerit. *Hic est.*] Recte Lambinus *Hic est.* hic tace, nisi velis perire. Nihil verius videtur Graevio. Legit quoque Lambinus hoc loco; *Hic est idem quod com-*

pesce labellum Autor noster dixerit: quo ad Harpocratem respicit, cujus hæc litera est, silentii nota est. *Lub.*

162. *Securus licet, &c.*] Tutius Epico carmine historias scribes & prælia, ut Virgilius certamina Æneæ & Turni Rutilorum ducis. His verbis indicat, in mortuos scribere Satyræ, tuto licere: contra in vivos periculosissimum. *Committere*, in pugnam deducere.

163. *Committas.*] Allusum ad *invidiosos* vel *invidiosos*, uti committebantur paria in *monoprosæia* aut arena. vel uti committebantur artes expendendæ in oedeo, theatro, locove alio publico: sub præmio indice, spectaculo iudice, voluptate sententia. *Nulli gravis est, &c.*] Neminem offendit historia de Achille, Græcorum fortissimum, percusso. Putem nostrum legisse & innuere illud Ovidii, *Nec nocet Aurore, mollem qui fecit Achillem, infregisse suis mollia fæta modis.*

164. *Aut multum quæsitus.*] Ab Hercule. Hylas puer formosissimus, cum Hercule, à quo amabatur, fuit inter Argonautas; qui missus è navi, ut aquam hauriret ex Ascanio flumine, à Nymphis adamatus & abreptus est; vel, una cum urna decidit in flumen: quem multum & diu Hercules inquisivit, sed frustra; ut *lituus Hyla Hyla sonaret.* Vid. Virgil. eclog. 6. Hygin. Fab. 14 & 271. *Urnæque secutus.*] Qui una cum urna submersus, & in aquam urnam secutus.

165. *Ense, &c.*] Indicant jam, quam periculosum sit in viventes scribere. *Quoties enim Lucilius* egregius ille Satyrus, *ardens ira* & indignatione contra flagitiosos, *valens ense stricto* & evaginato sonitum dedit: *terrorem enim* (si D. Paulo credimus, est instar gladii) & ore indignabundò *infremuit; audistis male sibi*

COR.

Infremuit, rubet auditor cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ, & lacrymæ. tecum prius ergo voluta
Hæc animo antetubas: galeatum sero duelli
Pœnitet. experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminiâ tegitur cinis, atque Latinâ.

170

SAT. II.

VET. SCHOLIAST.

168. *Inde ira.*] Virgilius.

Hinc mihi prima mali labes,

Iracundiâ accenditur nocens, criminum
conscientia laceffitus.

169. *Galeatum.*] Metaphora. tarde
pœnitet indixisse bellum, cum jam pugna
commissa sit.

171. *Quorum, &c.*] Vix in quibus
nobiles sepeliebantur.

VARIORUM.

consciis, cui mens friget & ob commissa
crimina percellitur; ac tacita & latente
culpa pectus illi ac præcordia propter
anxietatem culpæ sudant: quia ægre fert
sua vitia manifesta reddi, hinc auditor
præfens, irâ ardet vindictam cogitans, &
pudore rubet: *inde lacryma* & ardens odium
contra Poëtam. *Lubin.*

166. *Frigida, &c.*] Nam mali, scelerum
conscientia & pœnæ timore, frigore
concutiuntur & horrent. *Frigida.*] Pernicio-
sa, virulenta: Virgil.

Frigidus, à pueri, fugito hinc, latet anguis in herba.

167. *Sudans.*] Mira malæ conscientie
descriptio, qua rei ac consciî, modo frigore,
modo calore alternis vicibus torquentur:
illud fit propter metum, hoc ob pudorem;
nam utrumque malæ conscientie inest.

168. *Inde ira.*] Iracundia incenditur,
criminum conscientia laceffita, cuius
acrimonia etiam lacrymas exprimet.
Sic in Andria Terent. *Hinc ille lacrymas.*
Tecum, &c.] Verba monitoris, Quare,
ô Juvenalis, hæc probe & accurate tecum
voluta & perpende, priusquam clasticum
canas & antequam stylum in Romanos
stringas.

169. *Hac animo, &c.*] Sic cum doctissimo
Turnebo legendum censemus. Alii legunt,
hac anime, ante tubas. Alii *hac animante tuba.* *Galeatum sero duelli.*] Pulchra
sententia: Sero actarde nimis duelli,
bellique eum pœnitet, qui jam ab armigero
galeam acceptam induit. ut congregiatur.
Pugnæ enim commissæ sera pœnitentia.
Sic qui Satyræ scripsit: facta enim insecta fieri,
& vox missa reverti nequit. *Lubin.*

170. *Experiar, &c.*] Responsio Poëtæ
promittentis, morem se fideliter monitori
gesturum, & se tantum mortuos reprehensurum,
quoniam periculosæ est plenum opus alex,
& lege est contra cautum. Nam *non licet scribere in illos, qui
possunt proscribere.* *Via Flaminia, & Latina,*
erant celebrior, stratz lapidibus, & multorum
divitum monumentis ornatz sepulchralibus.
Hinc in inscriptionibus frequens *viatoris* mentio
& admonitio ad illos. *Cinis.*] Nam illo tempore
cadavera cremabantur. Docet ergo se tantum
in mortuos scripturum: tamen Domitiano,
Neropi (ut Persius) non parci-

S A

SATYRA II.

ARGUM. Reprehendit hypocrisim in Philosophis, Judicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus: qui omnes impie de inferorum supplicitis sentientes, ipsi à victis gentibus corrumpuntur, nec non alios corrumpunt.

Ultra Sauromatas fugere hinc libet, & glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.
Indocti primum; quanquam plena omnia gypso

VET. SCHOLIAST.

1. **U**ltra Sauromatas.] Sarmatæ ultimi ultra Pontum sunt, vicini Amazonum, unde Sauomatides appellantur.

3. **Bacchanalia, &c.**] Criminose vivunt: id est, qui sub figmento severitatis, sunt impudici. nam sacra Bacchanalia ex iis condemnata sunt, cum probatum esset Senatui honestissimas feminas ad Stimulæ Deæ lucum fœde adulterari.

VARIORUM.

1. **U**ltra Sauromatas.] In hac Satyra, quæ post primam, quæ proœmii aut Prologi vice esse potest, proxima est, Juvenalis primum in Philosophos hypocrisis invehitur, qui cum essent indocti, & nulla non vitæ, & morum infamia notati, virtutem tamen, honestatem, & sanctitatem verbis profiteri non erubescunt. Sensus verborum hic est: Quoties illi Philosophi, qui verbis, & sermone Curios, viros castissimos, maxime subrios, & continentés, simulant, & præ se ferunt, & præterea in vitæ & moribus vivunt omni scelere contaminati, bacchanalia exercent, & flagitiose vivunt, & aliquid audent, de moribus juxta virtutem instituendis, & confirmandis docere, scribere, & disputare: libet, & placet mihi præ indignatione, ne hypocrisis tales videam & audiam, ubi vis potius terrarum, quam ipse illos esse, & aufugere, & celerissima fuga abripi ultra Sauromatas, popu-

los illos longissimo terrarum tractu à nobis disitos, & ultra Oceanum, mare illud perpetuo frigore induratum. Sunt autem Sauromata, Græcis Sarmatæ, populi qui in superiore Asiæ parte versus Boream habitant circa Mæotidem paludem, Scythiæ vicini, ab Amazonibus oriundi: quæ regio vastissimis nivibus & immensa glacie semper horret & riget. Glacialis Oceanum est mare illud Oceanum, versus Boream glaciale. Ubi jam nova Zembla detecta est ab Hollandis. Ultra Sauromatas.] Ex mente antiquorum, qui hæc loca terrarum terminos existimabant. Grang. Belg. *nid de wereld.*

2. **Oceanum.**] Mare, ad quæcunque celer, & viam fluere. Audent.] Scilicet discedere, aut præcipere.

3. **Curios.**] Continentiam Curii. Bacchanalia. Omnium scelerum seminarium. Id est, vivunt illorum more, qui colebant Bacchanalia: quæ nocturna festa clam in urbibus à maribus & feminis fiebant, in quibus inter vina & epulas promiscua stupra. Lubin. Vide Erasmi Adag. *Baccho more.*

4. **Indocti primum.**] Invehitur omnium primo in illos qui indoctissimi erant: & tamen docti videri volebant comparatis doctrinæ instrumentis & insignibus. *Quanquam plena omnia gypso Chrysippi invenias.*] Id est, quamvis in illorum domibus, & mœcis omnes angulos, omnia loca plena, & ornata invenire possis, gypso, statua, effigie ex gypso, (quod calci non absumile) doctissimi illius, & diligentissimi Philosophi. Fuit ille Stoicus Zenonis & Cleanthis auditor inge-

Chryssippi invenies. nam perfectissimus horum est,
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.

FRONTIS NULLA FIDES: quis enim non vicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia cum sis

Inter

VET. SCHOLIAST.

6. *Aristotelem similem.*] Aristotelis imaginem similem, ut statuam.

7. *Pluteum.*] Armarium.

VARIORUM.

ingeniosus & tantus Dialecticus, ut dicerent, si apud Deos usus esset Dialecticus non fore nisi Chrysippeam. *Labinus.* De eo Carneades, *Nisi Chrysippus esset ego non essem.*

5. *Nam perfectissimus, &c.*] Responderet quaestioni. Nam si quis ex illis *Aristotelem similem*, vel picturam & statuam Aristotelem referentem vel *Pittacum* illum Mitylenæum, unum ex septem sapientibus sculptum vel pictum emit, & sibi comparavit; ille horum omnium perfectissimus, doctissimusque habetur, vel existimat se esse. *Labin.*

7. *Et jubet Archetypus, &c.*] Ordo est: jub. pl. serv. arch. Cl. Id est, quisquis Cleanthem continentissimum illum Philosophum quasi suorum librorum custodem adhibuerit, qui jubet ut Archetypi, & ad vivam imaginem sculpti & picti Cleanthes, pluteum & armarium librorum suorum custodiant. Pulchre dixit illos *jubere* & mandare, ut apposita figuræ, vel statua, museum conservent: nam plerunque indoctissimi illi otiantur, & aliud agunt, & pulchros tantum & egregios libros possident, sibi nec lectos, nec intellegendos. Est autem *Archetypus* hoc loco ipsa principalis, vel originalis figura, ab ipso pictore vel sculptore, ad ipsam vivam alicujus imaginem expressa, vel formata. Derivatur ad *ἀρχή*, quod principium vel origo, & *τύπος*, quod forma aut imago: Alias *Archetypus* sumitur pro antiquo, ut Turneb. libro 21. cap. 24. *Plutonium.*] Dicit potest *ἀρχαῖος*

vel tabularum pictarum repositorium, vel armarium potius; Vel pro Bibliotheca posuit. *Cleanthas.*] Accusativus primæ declinationis simplicium Atticus; quod dicimus Socratas, Diogenas. Turneb. lib. 15. cap. 17. Cæterum Cleanthes primum pugil, inde Athenis Philosophi Zenonis Stoici auditor, cum inops esset, interdiu studiis operam dedit, noctu operam mercenariam in hortis irrigandis, & aqua haurienda locavit; unde *ὀπίσθ' ὕδατος* dictus fuit. *Labin.* Leges, si placet, ex mente Graevii, *Et, jubet archetypos pluteum servare Cleanthas*: hoc est (ait) habeat imagines fidas Cleanthis ex puteo aquam haurientis, ut esset unde se tueretur dum in vivis erat: nam (pergit) *pluteo* hic nullus est locus; cur enim hic magis pluteos servaret quam Aristoteles aut Pittacus, quamvis, inquit Juvenalis, jussit fingi Cleanthas puteum servantes, hoc est apud puteum haudentis aquis stantes. Sic enim legendum censeo & Nic. Heinio persuaseram; sed & postea tus intellexi eandem sententiam fuisse magni Henr. Valesii *Graevius*.

8. *Frontis nulla, &c.*] Id est alium hypocritarum gravis & severa frontis nulla fides adhibenda est. Alii legunt *Fronti*, quod verissimum est. Grang. *Quis enim non?*] i. e. omnes vici sunt pleni. *Tristibus obscœnis.*] Impudicis, qui tristitiam vultu proficiunt, quales hi apud Pers. *ἀναιδέες ὅσους ὁ Σόλων, Ὀλβίῳ καπνὶ & φῖγαντες λυμνὴν τέρων.*

9. *Castigas turpia?*] Tunc scelerate audes turpia aliorum facta reprehendere, cum sis notissima fossa, locus & receptaculum vitiorum inter omnes, qui Cinadi & Pathici pessime vivunt, & interea de vici & moribus honestis, more Socratico disputant. Dicuntur autem *Cinadi* à *κίνησις* quod est movere, & *αἰδία* pudenda. *Labin.*

30. *Inter*

Inter Socraticos notissima fossa cinædos:

Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ

Promittunt atrocem animum: sed podice levi

Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,

Atque supercilio brevior coma, verius ergo,

10

15

Et

VET. SCHOLIAST.

10. *Inter Socraticos.*] Aristophanes lacerat Socratem, & discipulos ipsius, cum sit & ipse pejor plerisque.

13. *Medico ridente.*] Nam invenientes stupri vestigia, Medici rident.

VARIORUM.

10. *Fossa.*] Ego de corporis posteriori fossa illa, non nominanda pathica sentina hæc intelligo, quam sceleratissimi illi infamibus prædiconibus & subagitoribus prostituiebant, abutendam. *Notissima.*] Omnibus enim notissimum est, te esse sceleratissimum. *Lubin. Socraticos.*] Leopard. Emend. lib. 13. cap. 10. legit *Sotadicos*, à Sotade Poëta Mantinensi qui primus scripsit Cinzédica. De quo Suidas. *Cinados.*] Cinzdos & Draucos, qui tamen Socratis sanctimoniam & doctrinam præ se ferunt. & ipse Socrates male audiebat nomine masc. amoris. *Lucian. βίαν πρῶτης & ἀλυσῆς ἰσογίας λόγῳ β.* & *αἰνῶν.* Firmicus libr. 7. cap. 14.

11. *Hispida membra, &c.*] Eo dicit, nam qui in externo habitu neglectiores, illi non facile libidinis turpitudine se polluant: Sic *hispida*, hirta, & pilosa tua membra; & *dura seta*, ut porcorum, per brachia & corpus tuum, promittunt Polyphemum aliquem & Herculeum, atrocem, invidium, gravem & severum animum, non mollem. Polyphemus apud Ovid.

Barba viros, hirtaque decent in pectore seta.

Vide Macrobi. lib. 7.

12. *Podice levi.*] Posteriora intelligit, quæ levia & glabra reddebant, & pilothro vel vellella depilabant, ut molliores & delicatiores, puerorum instar, amatoribus suis apparent. Vita & mores

tui non respondent, sed contrarium demonstrant: Nam *marisca tumida*, seu ulcera inflata ex fædo, & non nominabili coitu masculino nata, *caduntur*, & secantur tibi ferro, in podice levi & depilato. *Lubin.* Sunt qui *levem* dicant quæ friatione assidua politum, ut hic, perpetua prædicatione; alias iis, qui nudo equos insident.

13. *Caduntur.*] Secantur. Itali nostro tempore talia non secant, sed urunt argentea quadam lamina candenti. *Medico ridente.*] Qui novit causam ulceris esse turpitudinem tuam, teque dereftatur, & tuam sceleratam oblocoenitatem. *Marisca.*] Fortè à Chald. *Maras*, quod est *Terre, fricare*. Nalcuntur circa os ani, ut fungi; sicut etiam appellantur. Tubercula in ano ad fici similitudinem sunt. *Gr. σβουρῆ.* Martial. lib. 14. Epigr. 86.

14. *Rarus sermo illis.*] Nam sapientissimi rari sermonis. *Libido tacendi.*] Magna voluptas in silentio; delectantur silentio. *Lubin. Rarus, &c.*] Speciosum silentii studium: Vel ut Pythagoricæ sectæ germani appareant imitatores; qui nihil prius discipulos suos docuit, quam tacere, meditari condiscere, loquitari dediscere.

15. *Atque supercilio, &c.*] Pili capitis breviores supercilio, vel capillus non demissus, usque ad supercilium. Nam Philosophi Stoici detondebantur ad cutem usque, unde illorum discipuli Persio dicti,

— *detensa juvenus.* & hinc Proverb. *Crine Stoicus.*

Comam enim alere parum virile existimabant. *Lubinus.* Aliæ Philosophorum sectæ crinibus longis & proluxa barba conspicuæ erant. *Atque supercilio.*] Male existimant comam abradisse eos, qui hic à Juvenale notantur, ne Cinzédi vi-

deren-

Et magis ingenue Peribomius : hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat veniam: sed peiores, qui talia verbis
Herculis invadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant, ego te ceventem, Sexte, verebor,

20

Infamis.

VET. SCHOLIAST.

16. *Peribomius.*] Nomen Archigalli cinnedi, quem magulum conspurcatum dicimus, qui publice impudicitiam perpessus est.

21. *Clunem agitant.*] Ad patiendum stuprum. *Ceventem.*] Inclinatam ad stuprum, & sustinentem. *Sexte*] Senator.

VARIORUM.

derentur. Comam enim brevem de more ceterorum Philosophorum gerebant. Hæc tamen comæ abrafio modestiæ ac continentię indicium credebatur. Nam qui lasciviores & insolentiores, comam alebant. Ut hæc notâ Stoiconum dogmata persequi videantur & persuadeant credulo popello: Aliz enim scētz Philosophorum crinibus longis prolizaque barba: At qui ex Stoa capillis ralis, & ut loquitur Lucianus ἐν χροῖ καυπίας erant. Vid. Turneb. Advers. c. 17. l. 15, & hoc ex Phocylidis sententia, cujus hæc ἀποκρίσις ἐστὶν ἐν 26. πύ. Sic ergo comam & cæteriæ abradebant, capillos contra in medio capite negligenter tondebant. Seneca Epist. v. *Hæc.* in Adv. l. 1. c. xvi. *Verris, &c.*] Quare cum illi se sanctissimos simulent, eum sint turpissimi, *verius*, rectius, simplicius & magis ingenue facit *Peribomius*, qui vitia sua non celat, sed ingenue fatetur.

16. *Peribomius.*] Divulgator aliquis suæ turpitudinis, nomine ficto. *Hunc ego fatis imputo.*] Unde, quia *Peribomius* mala sua non abscondebat, dicit illi sibi fataliter contigisse. *Fatis.*] Hujus vitia non malitiz suæ, sed, fatis imputo vel crasi, seu potius ἀναγκῆς, imo ἀπολαύσεως,

ut Pers. 3. de Natta: *Sed suspect hic vitio.*

17. *Morbum.*] Id est, peccatum, quod animi morbus. Vitium & turpitudinem suam. Vel etiam corporis morbum, scilicet mariscas. *Incessu fatetur.*] Qui non sancto & severo vultu incedit, sed qualis animo est, talis habitu & externis moribus venit. *Fatur.*] Manifestat facie & pedibus.

18. *Horum simplicitas, &c.*] *Peribomii* & aliorum: Qui vultu sanctitatem aliquam non mentuntur, ut alii: id est, horum inscitia & ignorantia veniam & commiserationem meretur. *His furor ipse.*] Id est, cæcitas mentis, & violentus impetus, cui moderari nesciunt, ita ut furere videantur, veniam hujusmodi dat.

19. *Qui talia.*] Qui tales simplices peccatores: sic *vitium* pro *vitioso*, scelus pro scelerato.

20. *Herculis verbis, &c.*] Qui hæc vitia gravissime & severissime reprehendunt & castigant, cum toti vitiis scateant. Severis, censoriis, quibus Hercules monstrorum domitor, & vitiatorum profligator utebatur, in corripiendis sceleratis: vel quæ Herculem, Prodicum illum, in devio virtutis & voluptatis, decant. *Et de virtute locuti Clunem agitant.*] Id est, ubi multa multis verbis de virtute ejusque majestate, & dignitate splendide, & elegantè locuti sunt, interea vita, & factis flagitiosissimi, dum subiguntur Cinedæ turpissimi, clunem & podicem agitant, & movent ad patiendum stuprum. *Quæ alterum accusas probri, eum ipsum se invicem oportet.* Plaut. Trucul. sic & Pers.

*Ut nemo in sese tentas descendere, nemo!
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.*

21. *Ego, o Sexte, te ceventem?*] posterioraque motantem, & artificiosè stutem

Infamis Varillus ait? quo deterior te?
 Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
 Quis coelum terris non misceat, & mare coelo,
 Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
 Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum?
 In tabulam Sullæ si dicant discipuli tres;
 Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

25

Con-

VET SCHOLIAST.

23. *Loripedem.*] Solutum pedibus, aut curvis.

27. *Clodius*] Clodius C. Cæsaris uxorem in templo Bonæ Deæ adulteravit: & licet Ciceronis testimonio gravatus, tamen absolutus est. Sed & Clodius fratris Domitiani filiam Juliam in adulterio sumserat matrem, cum ipse de adulteris leges severissimas promulgavit.

28. *Discipuli tres.*] Cæsar, Pompejus, Crassus, qui Syllæ fuerat discipuli aut certe Augustus, Lepidus, Antonius Triumviri; qui per cruentum foedus juncti, cum temp. invasissent, Syllam imitari, Senatum, & equestrum ordinem proscribere.

29. *Qualis erat tragico*] Id est, scelerato. Claudium Cæsarem dicit, qui

VARIORUM.

prum patientem, verebor, & timebo? nam quo, vel in quo ego te sum deterior, aut pejor? certe in nullo. Quid igitur me vituperas, & reprehendis? Careat vitio necesse est, qui alterius vitia carpere studeat; & qui recte incedit, *loripedem*, aut curve incedentem *derideat*; & qui albus, pulcher, derideat *Æthiopem* nigrum, & turpem. Est autem *cævere* marium, *crissæve*, mulierum. *Labinus*.

22. *Varillus.*] Ponitur & fingitur hic Sextus pro summo viro, Varillus pro vulgari, qui tempore Juvenalis notissimz fuit infamiz. *Labin. Infamis.*] Libidinis enim comes infamia.

23. *Loripedem.*] Claudium Bonus malum noter, sed non malus malum. *Bris. Erasmi Adag. Chil. 111. Cent. 11. Proverb. 21.*

24. *Quis tulerit Gracchos.*] Tiber. & Cæsum, tribunos, qui dum reducere leges agrarias conarentur, ipsi oppressi sunt cæsiq. Quis ergo tolerare posset, & non indignatione irascatur, si Gracchi illi novarum rerum studiosi, & seditiosi, de seditione querantur? Gracchos pluraliter dicit, quod multi ejus nominis seditiosi. *Labin.*

25. *Quis coelum terris non misceat?*] Id est, quis præ indignatione clamando non confundat? Quis præ indignatione non exclamet, ut apud Terentium, *ô coelum, ô terra, ô maria Neptuni*, Ex Lucretio versus imitatus:

Non si terra mari miscbitur, & mare cale. *Labin.*

26. *Verri*] Qui furtis non unum hominem, non unam civitatem, sed universam Siciliam spoliavit. Vide Asconium & Cicero. ipsum: de reliquis Florum & Plurarch. & Salust.

27. *Clodius &c.*] Mœchorum maximus, nobilis adulterio C. Cæsaris uxoris, & incestu fororum germanarum. In antiquo Scholiaste lego, *Sed & Domitiani Titi fratris filiam Juliam &c.* Græc.

28. *In tabulam, &c.*] Proscriptoriam Sullanam. De tabula Syllæ, Florus lib. 3. cap. 21. Valerius Maximus lib. 1x. cap. 11. *Dicant in tabulam &c.*] Accusent, vel improbant tabulam. Cicero in *Verr. Hæc prima actionis erit accusatio, Dicimus &c.*

29. *Qualis erat nuper.*] Tertium membrum in quo reprehendit Domitianum Imperatorem, qui simili modo in adulteros legem revocavit; ipse omnium adulterorum maximus *Qualis.*] id est, cujusmodi, aut ex quorum numero erat, Domitianus adulter, qui à *Tragicis* scri-

bimetre-

Concubitu : qui tunc leges revocabat amaras
Omnibus, atque ipsis Veneri, Martique timendas;
Cum tot abortivis fecundam Julia vulvam
Solveret, & patruo similes effunderet offas.
Nonne igitur jure, ac merito, vitia ultima fictos

Cona

VET. SCHOLIAST.

occisa Messalina, uxorem impudicissimam, Agrippinam fratris germani filiam matrem Neronis, revocatam ab insula, in matrimonium accepit, concessit jure talium nuptiarum ex senatusconsulto. quam dicit etiam frequenter abortum fecisse, ne ex ipso cohæredem Neroni filio pareret, cui illa præparavit imperium.

VARIO RUM.

bi mereatur, pollutus, & deformatus, nefando incestu : Legestamen de puniendis adulteris ipse tulerat & abolitas revocarat. Is enim Juliam Titi Vespasiani Germani filiam adamavit ; coegitque conceptum à se abigere : unde illa tandem obiit. *Qualis erat.*] Aliorum rigidus censor. *Nostre hos* (inquit Plin. Epist. 22. lib. 1.) *qui omnium libidinum servi, sic aliorum vitiiis irascuntur, quasi invideant ; & gravissime puniunt, quos maxime imitantur.* Farnab. *Tragicus.*] Tragici argumenti. Quid Tragedia dignius, quam fratris filiam constuprare, ipsamque spontaneis abortionibus occidere ? Sueton. Domitian, c. 22. Cum Auctor Juliam nominet, idque nuper factum dicat, constabit de Domitiano hic sermonem esse : nam ad Claudium (quod vet. Scholiast. facit) refertur non possum, quia ille nullis adulteris contaminatus fuit, nedum tragicis, id est, cum mulieribus potentissimis : in nuptiis Agrippinæ non adulter, sed incestuosus fuit. Fuitque Agrippina uxor Claudii quidem crebra abortionibus ; sed non minus etiam Julia post Julium patrum impudicissima.

30. *Qui tunc leges, &c.*] Id est, qui tunc vel eo ipso tempore, quo Julia Sabina nupta, quicum toties adulterium commiserat fecundam matricem vel vulvam solveret & relaxaret per potiones

& veneficia tot abortivis ; i.e. non tempestive ortis partibus ; illas acerbis, & amaras leges de adulteris, nempe legem Julianam, quæ ante ab Augusto lata, revocavit, id est, qui tunc leges contra adulteros revocavit, cum ille maxime adulterum ageret. Et cum Julia effunderet & diceret offas vel frustra carnis nondum formati fortis seu embryonem, vi medicaminis in frustra distractum, offæ instar ; *similes patruo* Domitiano, qui Julæ patruus erat, vel representantia parrem Domitianum, qui deformis erat & similis abortui. *Leges.*] Juliam contra Adulteros : & alteram quæ interdictum mares castrati. *Amaras.*] Id est, adeo acerbis & rigidis, ut non homines solum omnes eas timerent, verum etiam Dii & Deæ ; Mars & Venus olim in adulterio deprehensi. *Lubinus.*

32. *Vulvam solveret.*] Solvere verbum parturitionibus frequens, cujus contrarium item usitatum nesci.

33. *Offas.*] Appellamus quidquid in tumorem crescit : unde hic ipse sat. ult. *Et nigram in facie lividis tumoribus offam.*

34. *Nonne jure & merito, ultima vitia hominum, homines extreme vitiosi & intemperantissimi per Hypallagen, continent, & flocci faciunt fidos illos hypocritas, Scauros, homines nobiles & factiosos : eorumque virtutem & continentiam simulant, qui alios reprehendunt, & ipsa vitia castigata, ipsi homines vitiosi objurgati remordent, & vicissim reprehendunt reprehensores suos.* Fuit autem M. Æmilii Scaurus, teste Salustio, homo nobilis, impiger, factiosus, avidus potentis & divitiarum. Ceterum callide vitia sua occultans : Postulans enim perduellionis à Vario, tribuno plebis, hoc tantum regessit, *Scaurus negat, utrum potius credendum putatis ?* Modeste sane, & cum ingenio, quasi hoc sufficeret. ob

Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
 Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 Clamantem toties. ubi nunc Lex Julia? dormis?
 Atque ita subridens, feliciatempora; quæte

VET. SCHOLIAST.

37. *Lex Julia.*] Julii Cælaris, de damnandis adulteris.

VARIORUM.

Id ait *Filius Scauros*. Porro de M. Scauri continentia, vide Valerium Maximum. *Lubin*

36. *Non tulit, &c.*] Id est, *Laronia* nobilis illa matrona non tulit, nec perpessa est, quendam ex fictis illi hypocritis; qui cum alios severissime castigans, forte & mulierculas reprehenderet, & severo supercilio tanquam magnus Zelotes honestatis & fidelitatis matrimonialis, toties proclamaret: *Ubi nunc lex Julia*, cur non condemnas adulteras illas mulieres? dormis? & jam omnino quiescis? Evigila tandem. *Non tulit.*] Non tolerare potuit. *Ex illis.*] Hypocritis Curiis, Bacchanal viventibus, Socratis Cinzdis, fictis Scauris. *Torvum.*] Atrocem ut supra, severum, gravem, vultu & verbis sanctissimum: vel *Torvè*, nomen pro adverbio. *Laronia.*] Procax & impetiosa meretrix. *Lubin.*

37. *Clamantem toties.*] Frequentissime vociferantem hisque verbis utentem. *Lex Julia.*] Quam Domitianus revocarat, quæ adulteros, masculorum concubitores, ingenuarum stupratores severissime coëcebat, & gladio puniri jubebat. *Dormis.*] Quod nefarias illas adulteras non punis. *Ubi nunc lex Julia?*] Quod sane arguit esse Julium Cæsarem, qui Juliz patruus: licet venus Interpret Juvénalis vers. 29. Claudium putet, aut ut alter, Domitianum. Sed nulla ratione. nam Claudius qui Messalinæ pertulit impudicitias, nullas de adulterio leges tulit, nec ab autoribus memorantur. Domitianus leges de adulteris tulit; sed non æquetimendas, cum poena mors

non fuerit. nec Poëta id scribere ausus vivente Domitiano, qui Juliam quidem neptem corrupti & adegit ad abigendum partum. Sed semel. At Juvénalis loquitur de multis abortivis. Dein scribit, tunc tulisse leges, quum Julia crebros faceret abortus: atqui Domitianus corrupti Juliam vivo patre Tito, & privatus tum, ideoque nondum imperante eo; & quum Domitianus leges in adulteros non lum ferre posset. Et, ut interpretis hujus inconstantiam notes, quod Juliz Poëta & ille tribuit, is Messalinæ aptat in illo versu, *Ausa Palatino, &c.* Ad do Poëtam scribere, *Qualis erat nuper*, quod præteritum tempus arguit: ergo ante Domitianum, sub quo vixit. Et ne te moretur verbum *nuper*, quasi loquatur de tempore non remoto; etiam de longiori tempore usurpatur hoc verbum apud autores & apud Juvénal. Sat. viii.

Cum tennes nuper Marius discerneres Apros. Doreans.

Lex Julia.] Quæ vulgo in libris dicitur lex Julia de adulteriis, ea non Julii Cæsaris, sed Augusti lex est. Quod diserte Ulpianus scribit L. i. ad L. Jul. de adult. Cur igitur *Julia* dicitur? Quia Augustus in familia Julia, & testamento majoris avunculi adoptatus, etiam C. Jul. Cæsar fuit appellatus. *Grang.* Augustus longe Julio clementior fuit. *Doreans.*

38. *Atque ita, &c.* Scilicet ait. *Subridens.*] nam solent subridere irati, i. e. parum ridens, uti *subtristis, &c.* *Felicia tempora.*] Acris & amara Ironia: quasi dicat tempora hæc nostra, alias infelicia futura, vel uno te sunt longe *felicia*, ex ædum adeo & accuratum morum censore sortita, qui obstes vitiis. *Habeat jam Roma pudorem.*] jam turpe aliquid & inhonestum Romanæ designare unusquisque verebitur. Vereantur Romani peccare te præsentem, ut quondam Catone in Floralib. *Lubinus.* Alii ad quem legunt. Bernard. Real. Annotat. cap. 4.

Moribus opponunt. habeat jam Roma pudorem.

TERTIUS è cœlo cecidit Cato. sed tamen unde

40

Hæc emis; hirsuto spirant opobalsama collo

Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ?

Quod si vexantur leges, ac jura, citari

Ante omnes debet Scantinia. respice primum

Et scrutare viros. faciunt hi plura: sed illos

45

Defen-

VET. SCHOLIAST.

sit mihi dominum tabernæ unguentariæ, vel Myropolam demonstrare, ut & nos emamus. *Lubin.*

40. *Tertius, &c.*] Multi fuerunt Catones, è quibus duo nobilissimi; prior Censor, posterior nepos ipsius, qui de mortis loco, dictus est Uticensis.

44. *Scantinia.*] Lex de infamibus puniendis.

VARIORUM.

40. *Tertius è cœlo.*] Id est, sapientum odoratus, aut Cato tertius, severissimus morum censor, quales duo Catones fuerunt, Censorius & Uticensis, cœlitus, vel inopinato nobis datus est, & ad mores castigandos missus; Muret. lib. 13. *Varior. cap. 7. Sed tamen unde.*] Huc usque ironice ipsum laudavit. Iam palam maledicta in eum ingerit. *Sed tamen* cum adeo severus sis morum censor, age dic mihi quæso, unde, aut à quo Pharmacopola emis hæc fragrantia unguenta. Quænam opobalsama, quisnam succus balsami preciosissimi spirat, fragrat, & suavem odorem emittit in collo hirsuto, ac piloso? Vocant autem Balsamum ipsam arbutulam, vitisifmilem (*ab agnâ sî hemen*, i. e. princeps olei) Xylobalsamum lignum arboris, Carpobalsamum, fructum, & Opobalsamum succum eximie suavitatis, qui ex ejus plaga vitro, lapide, ossisve cultellis incisa, fluit: non nisi extreme deliciosus, & luxuriosus, adhiberi solitus. Plin. lib. 12. cap. 15.

41. *Hirsuto.*] Collum hirsutum habebant, ut viderentur graves & severi, interim adhibebant unguenta, quæ animo molles & nefarii erant. *Lubin.*

42. *Ne pudeat, &c.*] Hæc addit; quia videt, cum rubore forsitan persulum: Dic audacter, unde emas, ne pudori tibi

43. *Quod si vexantur.*] Id est, si excitantur, aut provocantur leges, ne dormiant; ante omnes leges, lex Scantinia citari debet, lex inquam, de infamibus, te & tui similibus puniendis: lex hæc erat in prædicatione lata. Alii à Scantinio Aricino dictam, volunt: Alii propter Cajum Scantinium stupratorem masculorum, qui C. Marcelli filio vim adferre conatus, est à patre accusatus. Val. Max. l. 6. c. 1. *Parthas. Epist. 23.* In eos, qui aut alienam pudicitiam sollicitasse, aut suam ipsi prostituissent: primum poena pecuniaria, deinde gladii, quam sanxerunt Constantius & Constans, confirmavit Justinian. novell. 77. & 141. ex S. Scriptura Levit. 20. quod etiam receptum apud Athenienses: Castrabantur apud Gothos: Valentin. Theodos. & Arcad. jubent comburi l. 6. Cod. *Citari.*] Ad executionem provocari. Tu nebi, l. 15. cap. 17. *Lubin. Leger.*] Quamvis autem leges plerumque habent nomen ab eis qui tulerunt; non raro item à damnatis, ut Laia à Laio, qui primus omnium intulit stuprum Chrylippo Pelopis filio.

44. *Respice primum.*] Id est, priusquam in miseris mulieres earumque mores tam rigide & acerbè inquiras; primum viros respice, & scrutare, & exactè examina te, & tui similes viros; hi longe plura, longe majora flagitia faciunt, patiantur, & in se & in alios admittunt. *Lubin.*

45. *Scrutare.*] Vis est in verbo: notatio verbi, quæ est à *scrutus* & *frivolis*, designat inquirere exactè & rimari minime. *Sed illos, &c.*] Id est, sed quæ causa est, cur illorum flagitia non puniantur?

Ga

Hæc

Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia. non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.
 Hippo subit juvenes, & morbo pallet utroque. 50
 Nunquid nos agimus causas, civilia jura
 Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.

Vos

VET. SCHOLIAST.

46. *Defendit numerus.*] Lucan.
 -- *Quicquid multis peccatur, inultum est.*
 Metaphora à bellantibus.

50. *Hippo.*] Vir gravis corrumpitur
 à juvenibus, & patitur, & lambit. *Morbo*
utroque.] Utriusque sexus, inguina lam-
 bentis & propatients.

53. *Coliphia.*] Pulmentum, sive men-
 brum virile, aut potius athletarum ci-
 bum dicit.

VARIORUM.

Hæc scilicet, quod multitudo peccantium,
 peccantibus patrocinetur: illi se invicem
 tutantur, facta quasi testudine, & in le-
 ges conspirant. *Ex phalanges junctæ umbone.*
 id est, multitudo & vis illos defendit. Est
 autem phalanx stabile agmen peditum, ubi
 vir viro, armis arma conferta sunt,
 propria Macedonibus teste Curtio. *Umbo,*
 proprie scutipars media, & quasi umbi-
 licus. *Idem.*

46. *Junctæque umbone.*] Cum junctis cly-
 peis aut scutis in hostes invaditur, vel ho-
 stium impetusexcipitur: Græci *οὐρανὸν* *λέγουσιν*
 dicunt: Hinc I. C. axioma, *Communis error*
facit jus. & Theologor. *Conferunt jura*
peccatis, caput esse licitum quod publicum: &
 Senec. III. de benef. c. 16. *Pudorem enim*
rei tollet multitudo peccantium & desinet esse
probris loco commune delictum.

47. *Magna inter, &c.*] Quasi dicat,
 omnes eodem vitio inquinati sunt, juxta
 illud Catull. ep. 158. *Pulchre convenit*
improbis cinadis. In malis tamen *salutis*
est, quæ in bonis viris vera amicitia. Cicer.
 Nullum autem tam horrendum, & dete-

stabile exemplum erit in toto nostro fo-
 mineo sexu, quam in vestro, à quo etiam
 ipsa natura abhorret. *Molles.*] Effemina-
 tos, qui agunt vicissim & patiuntur. *Lubinus.*
Non erit ullum, &c.] Non invenies,
 inquit, rem tam nefandam in sexu foemi-
 neo, ut mulier mulierem ineat, quod
 inter viros frequens est in usu. *Britan.*
Exemplum.] est, quod sequamur, aut
 vitemus; exemplar, quod simile facia-
 mus: illud animo æstimatur, istud ocu-
 lis conspicitur. *Grang.*

49. *Tædia non.*] Alii, *Media.* Probat
 quod dixit. una mulier, una meretrix
 alteram mulierem vel foeminam non
 lambit, aut, honor sit auribus, fellat; nec
 occisæ castitatis propudium tribadem agit.
Hippo autem vir ille immundus & sella-
 tor, *subit juvenes,* & inclinat se ad pa-
 tiendum, dum prædicatur: & pallidus est
utroque morbo, fellandi, & prædicandi,
 dum agit & patitur. *Lubii.*

50. *Subit, &c.*] It sub amplexus ju-
 venum. *Subire,* substernere, succum-
 bere, inclinare se, conquiniscere.

51. *Nunquid nos agimus, &c.*] Nun-
 quid nos civilia jura novimus aut ullo stre-
 pitu vestra fora judicialia movemus &
 perturbamus? Mulierem causas i. e.
 negotia forensia & lites agere turpissi-
 mum est, & infamiz poena ducebatur.
 Cum mulier aliquando in foro dixisset
 propriam causam, misit Senatus Deos
 consultum, quid nam ea res civitati por-
 tenderet. Plutarch. in compar. Lycurg. &
 Numæ. Vos enim patimini muliebria, &
 nostro officio flagitiosissime contra natu-
 ram abutimini. *Lubin.*

53. *Luctantur paucæ*] Excipit autem
 cum ait *paucæ*: nam superius de hac im-
 puden-

Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
Veltera: vos tenui prægnantem flamine fusum
Penelope melius, levius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.

Notum.

VET. SCHOLIAST.

75. *Horrida, quale facit.*] Magno odio habetur apud uxorem ea, quæ domino miscetur. Ergo hanc inequens gravioribus poenis domina, catena vincit infigit codici, atque ita jubet facere pensâ.

VARIORUM.

pudentia conquestus est, cum ait,

Ma via Thuscum figat aprum.

Et Satyra sexta notat mulieres quasdam certantes & luctantes in theatris, id est. paucæ virorum officia usurpant. *Collophila.*] Erant Athletarum cibi. Plautus: *Collophila ne mihi incocta detis.* Erant panes in similitudinem membri virilis: fortasse ex satyrione & similibus quæ venerem incitant. Ante Pythagoram sicis utebantur. Post illum azymo pane aslo, & carnibus taurorum. *Comedunt, &c.*] Id est, paucæ pugilatum & athleticam exercent. Nam Athletæ partes illas animalium ad victum assumebant, quæ minimum succi & pinguedinis habent, quæque maxime aridæ sunt & siccæ, *καλὰ πτα.* Græci & *καλὰ πτα* vocant. *Salmasius.* *Καλὰ πτα*, pernz. Atticis; *καλὰ πτα*. Phrynich. Vide Athen. ix. *Rigal.* Alii Athletarum panem, *καλὰ πτα καὶ ἰστί*, id est, à membrorum robore, quod *καλὰ πτα* i. e. *membra*, *ἰστί* i. e. *valida* reddant: vide Mart. epig. 66. lib. 7. n. *Junius.*

54. *Vos lanam trahitis.*] Id est, vos viri contra, muliebria officia tractatis, vos lanam netis, trahitis, & carminatis, & refertis, seu reportatis in calathis, vel vasculis ex viminibus contextis, vellera peracta, texta, & carminata ad eos, unde peragenda accepistis. *Calathis.*] Calathus est qualis vel quasillus, in quem netrices penium vel fufum componunt in quo

vasè vimineo glomi & fila ponuntur *Lubin.*

55. *Vos tenui prægnantem.*] Vos torquetis nendo fufum prægnantem, & magis magisque gravidum factum, intumescens, repletum inter nendum; idque facitis melius & doctius Penelope, & Arachne: quasi dicat, nonne vos pudes, quod, cum natura viros vos fecerit, vosmetipsos effœminastis? *Tenui flamine.*] Id est, tenui filo, unde flamen fit. *Lubin.*

56. *Penelope.*] Ulyffus uxor à textura maximopere laudatur, qua quidem castitatem retinuisse testur: pollicita proci, se tum consenturam, ubi telam abfolvisset, qua fingeat se sponte, cui nuptura esset, pallium texere. Illa vero quæ diurno tempore texerat, nocte rexit. Unde natum Proverbium, *Penelope telam texere.* Porro hoc invento tam diu detinuit procos donec rediret maritus Ulyffus. *Arachne.*] Puella Lydia, Palladem in arte texendi in certamen provocare ausa est; à Pallade vero victa, in araneam, quæ Græcis *ἀράχνη*, mutata est. Vide Ovid. *Idem.*

57. *Horrida quale, &c.*] Quale opus & lanificium exercet serva pellex squalida, male habita, & perpetuo lanificio damnata. *Horrida* dicit, quia inculta propter vestes, & miserrimum victum. In maximis enim numerabant malis, colo vitam misere, tenuiterque tolerare. Est autem hoc loco *codex*, ex arborum truncis coagmentatum vinculi genus, robusta quernave sedes, in privatis zdibus adversus servos nequam & improbos, quale in publicis carceribus robur, vel numella. Belg. *Een stock*: quem alligati trahebant, eique insidebant vincti. *Lubin. Pellex.*] Quid pellex, Gell. lib. iv. cap. 3. Festus in *pellexes*. Significat à matre familias servam pellicem vel in adulterio cum domino deprehensam, male tractari, & in vinculis habitam lanifi-

Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto, dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto.
 Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
 De nobis post hæc tristis sententia fertur.
 DAT veniam corvis, vexat censura columbas.

Fuge-

VET. SCHOLIAST.

58. *Hister.*] Infamis, qui omne patrimonium suum vivus donavit uxori, ob hanc scilicet causam, ut simul dormiret is qui & illum corrumperet, & illi misceretur: puellæ ergo consciz sibi, quæ noverat eum corrumpti.

61. *Cylindros.*] Gemmas pretiosas.

63. *Dat veniam corvis.*] Proverbium est corvorum, de impudicis, discretevit sexum per aves. Unde dicunt coire corvos per os, & sic parere. *Columbas.*] Retulit ad simplicitatem.

VARIORUM.

cio perpetuo fatigari. Turneb. lib. 19. cap. 21. Parthal. Epist. 22. *Residens.*] Perpetim sedens.

58. *Notum est, &c.*] Horat. *Omnibus & lippis notum & consoribus.* Damnat jam alia: videlicet Histri, Cinzdi & Pathici scelus, qui libertum suum, quo pedicone Drauco usus erat, solum hæredem in testamento reliquerit, & uxori suæ juveniculæ multa dederit, ne scilicet hoc scelus liberti cum marito, proderet; quasi dicat Laronia: Vos ergo non solum muliebria facitis, verum etiam patimini. *Solo liberto tabulas impleverit.*] Id est, tabulas testamenti implevit, dum solum libertum ex asse hæredem constituerit. *Hister.*] De quo Sat. 12. vers. 128. *Lubin.*

59. *Puella.*] Uxori, quam nescimel quidem attigit, cum ipse muliebria pateretur.

60. *Dives erit.*] Scilicet mulier quæ tacere potest, & dormit in magno divitis lecto tertia, ut inter illam, & Draucum intermedius sit vir vel maritus infamis, & Pathicus, ut tros sint, videlicet maritus, uxor, Draucus seu catamitus. *Lubin.*

61. *Tu nube, atque tace.*] Tu, o mulier vel puella, quæcunque vis ditari,

nube tali viro molli, quia Drauco subagitur; patienti, & æquo animo talia feras, & tace, nec talia flagitia divulga; quia illa secreta facinora, quæ sunt in lecto non divulgata, donant & conferunt uxoribus tacentibus cylindros, pretiosas gemmas, lapillos teretes à mulieribus in pretio habitos, quibus ditissimæ matronæ ornantur, in aures, uniones ovalem formam habentes. De iis Plin. lib. 37. c. 12. & lib. 9. cap. 34. *Idem.* *Cylindri.*] Sunt gemmæ teretis & oblongæ figuræ (ut cylindri vel colamellæ) quia summa commendatio est in longitudine; quum reliquæ gemmæ sint quadratæ, angulosa aut rotunda.

62. *De nobis post hæc, &c.*] Interea dum viri adeo inaudita flagitia in se admittunt, nos miseræ & innocentes mulieres condemnatur, & iustis sententia, ex lege Julia quæ condemnatur, de nobis fertur. Verum hoc quo jure? Dum vos longe flagitiosiores impune abitis. *Idem.* *Posthæc.*] Postea, posthæc, post-idea, posthæc, post id, & post, eadem significatione.

63. *Dat veniam corvis.*] Sceleratis, impuris & spurcis, quales habentur corvi, quia tæda sequuntur & ore coire dicuntur. *Martial.* *Corve saluator, quare sellator habebis.* *Britan.* *Censura, & morum castigatio dat veniam & ignoscit vitiorum malorum nequitia & corvis illis pessimis: & vexat, exagitat, & molestia adficiet columbas, nos ex infirmitate & simplicitate forte peccantes mulierculas.* *Lubin.* *Erasin.* *Chil.* 111. *Cent.* 5. *Proverb.* 73. Sunt inconsiderati, qui per corvos fel intelligunt. *Censura.*] Apprime bene: nam censoriæ leges erant de re uxoria, ideoque Censores rogabant maritos, an haberent uxores ex animi sententia. *Brissot.* 8. de formul.

67. Fuge-

Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem
Stoicidæ: quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alii; cum tu multitia sumas
Cretice: & hanc vestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Fabulla,
Damnetur si vis, etiam Carfinia: talem

65

Non

VET. SCHOLIAST.

63. *Stoicida.*] Dicit contumeliose ut Virgilius:

O vere Phrygia.

Et Persius, *Trojades.*

66. *Multitia.*] Vestes molli intextas subamine, quibus solent uti puellæ.

67. *Cretice.*] Hoc nomine vel quemlibet nobilem significat, vel Julium Creticum, qui sub Cæss. illustres causas egit.

68. *Fabulla.*] De centum una.

VARIORUM.

64. *Fugerunt.*] Huc usque Laroniæ verba: quæ sequuntur Poëtæ sunt, quibus indicat, quod his Laroniæ verbis, si illi, Philosophi Stoici, scelus sibi conficii trepidi aufugerint. *Lubin. Canentem.*] Cum clamore debacchantem in vitia eorum; uti Galli dicunt, *je luy ay chantés verites. Manifesta.*] Omnibus cognita & æque clara, ut ea quæ in vico manu feruntur proapatula.

65. *Stoicida.*] Contumeliose, tanquam scæminæ. Videtur enim scæmineum esse. Vel qui Stoici videri volunt & sunt scæminæ. Porro Stoici vel trepidi Stoicidæ, qui primum Zenonii, cum ait, conjungit iterum contraria: Nam veri Stoici, utpote *ἀπαθείς*, nihil trepidabant. *Quid enim falsi Laronia.*] Dixit scilicet: Nonne illa omnia luce meridiana clariora? nihil circuitione usâ. *Lubin.*

66. *Sed quid Non, &c.*] Quartapars, qua progreditur jam ad castigandos judices, qui molliem suam vel externo habitu prodebant, omni scæmina, etiam mœchis molliores. Est autem locustâ minor. *Faciens.*] Committent: ut Virg. ecl. 3. *Quidamini facient, audent cum talia fures?* *Multitia.*] Vestes (si modo vestes vocanda sunt, inquit Seneca 7. de Benef. in quibus nihil est quo defendi cer-

pus aut denique pudor possit, &c.) sericas vel bombycinas molli intextas subamine, & in tantum tenues, ut per eas singula membra conspici possint. *Ut denudet faminas vestu.* Plin. 11. *Sumas.*] i.e. induas: cujus contrarium pono i. e. exuo.

67. *Cretice.*] Quemvis judicem intellige. Alludit autem affinitate vocabuli ad judicem Creticum, qui sub Cæss. illustres causas egit. Nisi mavis judices acerbos ita vocari à Creta insula, unde *Æacus*, *Minos*, *Rhadamanthus* illi judices internales oriundi; vel quendam ex Metello Cretico (à Creta deviata ita dicto) oriundum nobilissimum. *Et hanc vestem populo mirante perores.*] Id est, declames, & sententiam definitivam teras, qua poena efficiendæ Proculæ, & Pollinæ meritrices & mœchæ, idque facis, populo mirante, & detestante hanc tuam vestem.

68. *Procula & Pollinea.*] Erant mœchæ, ob id adulteras omnes hoc loco ab illis nominat, Proculas & Pollineas. Sunt qui *Pollitas* legant. *Lubin. Est mœcha, &c.*] Hæc verba posunt attribui ipsi Poëtæ. Nam Fabulla mulier illa mœcha est, & adultera turpis facies, & damnetur proinde, nihil contradico. Damnetur etiam, si vis, Carfinia turpior adhuc: certe damnata quamvis turpissima, talem vestem, talem togam qualem tu geris, non sumet, neque induet. *Lubin.*

69. *Etiam Carfinia.*] Carfinia improbissima mulier, invereconde postulans & magistratum inquietans. *Ulpian. lib. 1. De postul. Manut. 3. Talem togam.*] Toga virorum fuit & mulierum: tandem scæminis adulterii convictis non nisi virili toga indutis in publicum prodire licebat remota stola, quæ matronarum erat.

Non sumet damnata togam. sed Julius ardet,
 Æstuo. nudus agas: minus est infania turpis.
 En habitum, quo te leges, ac jura ferentem
 Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
 Montanum positis audiret vulgus aratris.
 Quid non proclames, in corpore judicis ista
 Si videas? quæro an deceant multitia testem.
 Acer, & indomitus, libertatisque magister
 Cretice perluces. DEDIT hanc contagio labem,

70

75

Et

VET. SCHOLIAST.

73. *Vulneribus crudis.*] Recentibus
 bellis.

VARIORUM.

Et est hac de re insignis locus Philip. 11
Sumpsi virilem togam, quam statim mul-
tiorem reddidisti. Primo vulgare scortum:
certa flagitii merces; nec ea parva, &c.
 Rigaltius. Manut. Epist. quæsit. 1. Briss.
 lib. 1. cap. 4. antiq.

70. *Sed Julius ardet.*] Sed excusas te,
 & inculcas æstatis calorem; & æstum;
 & dicis, in æstate media Sol in Julio
 pænse, vel diebus canicularibus calo-
 rem vehementer adauget; æstuo, sudo
 & calore conficior, gravioze vestitu uti
 ob calorem nequeo. At si adeo æstuas,
 nudus age, nudus ambula. *Infania & tur-*
pis minus & minus detestanda est, quam
infamis mollitia, & longe satius est po-
pulus insanum te, qui nudus agas, quam
mollem & mulierolum dicat. Lubin.
Infania.] Grangæus frustraneas dicit esse
 alias interpretationes, & albis dentibus ti-
 dendos, qui legunt *infania* pro *insania*:
 Sed sanam ipsi mentem in sano corpore
 precamur, & nos mordicus *in infania*
 retinemus, quia & multa exemplaria sic
 habent, & sensus est genuinus: illius tam-
 en lectionem & constructionem non
 reprobamus etiam, quæ hæc est, *Minus*
turpis infamia, nudus si peroret, quam mul-
titia indutus.

72. *En habitum.*] En præclarum tuum,
 & viro dignum habitum (est acris &
 amara Ironia,) id est, si tu in tam molli

& effeminato habitu, homo mulierosus
 legem terres, i. e. adferres in medium,
 antiquis Romanis, sub infantia & primis
 incunabulis imperii Romani, bello &
 agriculturæ assuetis, & ab omni mollicitia
 alienis, illi tuam turpitudinem detesta-
 rentur, teque non audirent, tuasque le-
 ges non reciperent. *Habitum.*] Vestimen-
 tum, sic Galli, un habit. *Idem.*

73. *Vulneribus crudis.*] E recenti præ-
 llo redeuntes, antiqui illi & bellicosus
 Romani. *Vulneribus crudis, &c.*] Est ex-
 probratio sævissima. *Modo victor.*] Quasi
 dicat, usque ad nostram fere ætatem.

74. *Positis aratris.*] Tempore nundina-
 rum, vel comitiorum. *Grang.*

75. *Quid non &c.*] Forte ut Tullius *Q*
tempora! O mores! vel ut Plautus, *Mare,*
Terra, Cælum, Di vestram fidem! *Grang.*

76. *An deceant, &c.*] Multo minus
 Judicem. Argumentum est a minore ad
 majus: Nam quanto quis excellentior
 est, tanto magis eum decet honestatis
 esse cultorem, & tanquam cæteris, vir-
 tutis speculum. *Britan.*

77. *Acer est, &c.*] Si multitia non de-
 cent testem, non judicem, multo minus
 philosophum Stoicum *Grang.* *Liberta-*
tisque magister.] Qui in libertatem ve-
 lit asserere flagitiosos: de animi liber-
 tate intelligit, non corporis. *Britannic.*

78. *Cretice perluces.*] De serica & qui-
 dem maliebrni locutum Poëtam censet
 Ferrarius. Nam si ætate Plinii, id est,
 aliquot annis ante Juvenalem Coa vestis
 viris promiscue gestata, labentibus in
 deterius moribus, non erat quod Poëta
 cælum terræ misceret, si Creticus veste
 Coa

Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, & porrigine porci,
UVAQUE conspecta livorem ducit ab uva,
Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amictu.

VET. SCHOLIAST.

81. *Uvaeque conspectæ.*] Et Virgil.
Ne mala vicini pecoris contagia ledant.
 Hoc e Proverbio sumitur, *Uva uvam vi-*
dendo varia fit.

VARIORUM:

Coa incessisset. Hoc enim tolerabile jam fecerat usus. Atqui hoc tanquam insanum ac foedissimum exagitat : Præterea ait Saryricus futurum fuisse, ut meretrices talem togam reculerent. Et ideo infra, eam vestem, *multitia*, appellat, quæ ab eodem formis adscribuntur. *Ferrarius. Dedit hanc, &c.* Inquir jam causam hujus turpitudinis. Sed non mihi latet Cretice, unde hic morbus invaserit, nempe hanc *labem*, maculam, & iniquationem vitæ *dedit* & contraxit tibi *contagio* & commercium cum mollibus & turpibus viris. Et hanc labem & maculam *debis* commercium pecte, & tui similes in plures alios, non secus ac *tutus* grex ovium in *ovis* a *quis* scabiæ ovis *peris* & *cadis*: sic & totus porcorum grex cadit prurigne unius porci ; & *uva* ducit & contrahit *livorem* ab altera *uva conspecta*. vel in umbra alterius *uvæ* exulans corrumpitur : serpunt enim vitia & in proximum quemque transfusiunt, & contactu nocent : unde *contagium dictum* est, *contagio* & *contages*. *Britannic.*

80. *Ex porriginis parti.*] Turneb. l. xv. cap. 17. ē quibusdam libris *pruriginē*, legit, quæ est corporis pruritus & alperitas. *Porrigo* autem est capitis morbus, furfuribus obfcti. Quicquid hic & multo plures Viri docti fenferint, nescio quid obfctet, quo minus rē *porriginē* ſervetur, nam quamvis ſit morbus capitis, eo tamen ipſo morbo cadere poſſit totus grex: deinde offenditur & vetus Editio quæ ſic habet. Ubi quæſo mena?

81. *Vvague, &c.*] Hoc de livefcen-
tibus ſub vindemiam acinis uvarum ac-
cipio, ex populi opinione dictum cen-
ſentis, ubi liveſe & nigreſcere coepit
unus uvæ acinus, & protinus propin-
quum eo conſpecto, velut invidia qua-
dam ſimilem colorem ducere ſolitum eſ-
ſe; dum denique tota uva matureſcere
& nigra eſſet. Turneb. lib. v. cap. 17.
Et vide Eſſer. Chiliad. 111. Cent. 11.
Prov. 42. Suidæ dictum eſt, *βότρυς* *οἰζός*
βότρυς *παραπύρις*, *βοτρυς* *oppoſita* *βο-*
τρὺς *matureſcit*. Britannicus non ita (cum
inquit, *Uva enim facile corruptitur*
contactu corrupti acini) intelligit: quod
Autoris menti magis & textui conſo-
num.

82. *Fadius hoc, &c.*] Offendit jam auctor, ipsum iudicem ex vestium molli-
tute, in turpiora alia viria prolapsurum :
& tu, si iudei quidebis hoc cum tuo ami-
cto & vestitu, aliquando fadius, & ob-
scœnius aliquid. Possumus hic legere :
Fadius aliud. Pergit autem ad reprehē-
dendos illos, qui tœminæ esse volebant,
earumque sacra, vitam & mores imita-
bantur. *Nemo enim repente & è vestigio
fuit aut evasit extreme malus aut turpis-
simus : Qui mali sunt, non suæ matris
ab alvo mali, sed malos faciunt mala contu-
bernia. sed successively & paulatim homi-
nes sceleratissimi, & flagitiosissimi in
suum collegium & consortium rede-
ficient, & accipient ; nempe illi, qui fron-
tibus suis domi, & privatis, (nam pu-
blice hoc non audent) tanquam mulie-
res, longa redimicula assumunt, qui tœmi-
næ tegminum illigamentis capita ve-
lant, Salvia. & apposere sora, & integro
colle monilia, & ornamenta mulie-
bria : Id est, quæ muliebribus ornant,
& muliebria etiam patiuntur habitu &
moribus mulieris. Quandoque.] Apud
Persium, & Horatium significat quando,
vel quandocunque.*

Es quandoque bonus dormitas Homerus.

Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & totoposueremonilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere Deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara Deæ maribus patet. ite profanæ,

VARIORUM.

Illa vero verba (*nemo repente fuit turpissimus*) sunt parenthesi includenda, declarantia rationem verbi sequentis. *Lubinus*.

83. *Accipient te paulatim.*] Illi qui mulieres imitantur, te paulatim assumunt in consonium suum, id est, paulatim animo effœminaberis. Hæc vero de Sacerdotibus Cereris Albanis commode intelligi non possunt.

84. *Paulatim.*] Velut enim per quosdam gradus, paulatim pervenitur ad summam virtutem, ita sensim descendit quis, & præcipitur ad ima vitiorum. *Idem. Qui longa, &c.*] Qui domi & privatim mulieres imitantur, quæ sacra Bonæ Deæ peragunt. *Idem. Qui longa.*] Innuit effœminatos sacerdotes, quos in Albano Domitianus constituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium ibidem consecrasset. Sueton. Domit. cap. 8. atque horum sacra dicit magis Orgia & Corythia referre, quam Gynæcia. *Farnab. Redimicula.*] Quibus mitræ alligabantur. *Monilia.*] Ita dicta, quod virtutis admoneant: nam primo ob aliquod egregium factum dari solebant. *Tiraquell.*

86. *Et cratere magno.*] Id est, vase ingenti, in quo vinum mellarium (quia vinum lac dicebatur) vel etiam lac. *Bonam Deam.*] Hæc Dea Maja creditur alii Proserpina, cui sus prægnans mactabatur, quod ea segetes, quæ Ceres Proserpinæ filia ostenderat mortalibus, omnium prima esset depasta. Vide Macrobius & Plutarchum in Cæsare. Ne ergo existimes Poëtam dicere, ipsos Bonam Deam palam coluisse, sed ostendit mollium illorum vitam, & sacrificia nocturna, nihil

omnino differre à sacris Bonæ Deæ; quæ mulieres operantur. Ovid.

Sacra Bonæ maribus non adeunda Dea.

Lubin.

Atque Bonam.] Minervam Domitiano cultam superstitiose, cujus sacra celebrarent Albani isti Flaviales sacerdotes eadem religione, qua matronæ Rom. colebant Bonam Deam, Majam, Teram, Proserpinam, Opem, &c. *Placant.*] Verbum est sacrificii. *Abdomine.*] i. e. sumine.

87. *Sed more, &c.*] Per omnia sacerdotum ritus, cum fœminarum sacris conveniunt: hoc tantum interest, quod cum sacra Bonæ Deæ, tantum mulierum sint; ipsi sacerdotes eas excludunt, cum ipsi inter se satis molles & effœminari sint. Nam *more sinistro*, & plano contrario, *fœmina exagitata*, ejecta & procul exclusa ab actu & ritibus horum sacerdotum, *limen templi non intrat*, vel ingreditur. *Lubin.* *Sed more sinistro.*] Ritu contrario, amoris scilicet fœminis, ut in *nocturnis juvenalibus* excluduntur mares; ita ut vera sit illa etymologia Apollonii interpretis, Orgia dicta, *ὅτι τὸ ἐξέρχαι*, quod profani arceantur à sacris, ut eunæque alii deducant *ὅτι τὸ ὄρναι*, furore Bacchico, alii *ὅτι τὸ ὄρναι* montibus in quibus celebrantur, &c. *Farnab.*

89. *Solis ara, &c.*] Corythia sacra, Bonæ Deæ sacris omnino esse dissimilia dicit. Ad illa enim solos mares admitti. in his ne effigies quidem maris conspicietas erat, unde alibi, *Testiculi sibi conscius unda fugit mus*. Deinde addit, *nullo gemitu tibi cina cornu*. Quod scilicet Bonæ Deæ pulvinaribus acciderat, admissio Clodio, qui sub vestitu cultuque psaltrix seu tibicinx, cornu intrulerat, nempe virum pa-

uan-

Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
 Talia secreta coluerunt Orgia tæda,
 Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotyton.
 Ille supercilium madida fuligine tactum

Obli-

VET. SCHOLIAST.

20. *Cecropiam soliti Baptæ.*] Baptæ titulus libri, quo impudici describuntur, ab Eupolide, qui inducit viros Athenienses ad imitationem sceminarum saltantes, lassare psalterium. Baptæ ergo molles, quo titulo Eupolis Comœdiam scripsit, ob quam ab Alcibiade, quem præcipue perstinxerat, necatus est. *Cotyton.*] Ad exemplum Cotyti, dicuntur Iliaca sacra celebrari.

VARIORUM.

trando stupri flagitio, paratissimum. *Rigatus. Ite profana.*] Nam ut in cœtu mulierum clamatur, per præficam: ite profani viri, sic hic per præconem: o vos profanæ mulieres, tanquam indecentes, sano excludendæ, ito procul & descedite hinc. De hac solenni formula, vide Brissonium statim in initio, *Lubin.*

90. *Nullo gemit, &c.*] Hic nulla tibicina vel psalteria *gemit*, vel scemininum sonitum quasi gemitum facit. *Nullo cornu.*] Nam in ejus sacris adhibebantur modulationes, & tibicinæ canentes cornibus. *Cornu.*] Tibia, cornu, & tuba, ad sacra vocabant Ethnicos (uti nos campana) & in sacris nocturnis faculæ adhibebantur. *Idem.*

91. *Talia secreta, &c.*] Sensus & ordo: *Baptæ* viri illi molles & impudici, qui Athenis peregrina sacra tempore nocturno cum omni impudicitia & immunditia faciebant, *soliti* vel consueti *lassare*, exercere, vel frequenti sacrificio molestare *Cotyto* illam Deam, tot tantasque abominationes committentes, ut iis vel ipsa libidinis Dea, nunquam alias satiata, quæ antea fuerat psalteria, delasseretur; & nimis saltationis, vel alius ætus impudici, tædio afficeretur. illi, inquam, *Baptæ coluerunt talia orgia*, & impudica sacrificia, in quibus omnia obscena fiebant, *secreta tæda*, nocturna vel mystica face; ne à turpitudine, quovis pudore arcerentur, vel etiam quod pa-

lam non auderent. *Baptæ.*] Fortasse dicti, quod omni vitiorum genere tincti essent, aut quod post nefandas illas pollutiones, sola baptismatione, seu aquæ tinctione, sese purgatos existimarent. *Grang. Talia.*] Neque minore cum turpitudine, scelere & impudicitia, celebrantur hæc Minervæ Quinquatria, quam nocturna illa sacra Cotytia à Thracibus recepta coluerunt Athenis sacerdotes *Dex Cotytus*, *Baptæ dicti*; ut *Romæ* quondam apud nos Bacchanalia, omnium flagitorium seminarium. *Farnab.*

92. *Cecropiam Cor.*] Atheniensem à Cecrope Athenarum rege: ab iis enim summo studio exculta & celebrata. *Cotyto* Thracia fuit, & de ea fuisse *Lil. Gyrard. De Diis gent. syntagm. vi. Grang.* Sunt qui legant *Cotytto*. Et est Accusativus singularis Græcus, quartæ contractorum in *lon-* gum. Ut olim Athenienses molles & sevirati, colebant clanculum Cotytto, religione peregrina sumta à Thracibus. Ita jam Romani perverso ordine tanquam mulieres colebant Bonam Deam. Erat autem Cotytto Dea sceminarum apud Athenienses. ut apud Romanos sceminarum erat Dea Bona. *Lubin Baptæ lassare Cotytto.*] Politian. Miscel. l. cap. 10. *Lassare.*] Crebris invocationibus fatigare. *Juvénis* Adag. Cent. 1. quos ita forte appellat, quod omni vitiorum genere tincti essent.

93. *Ille supercilium, &c.*] Ulterius viros illos, homines turpissimos, acerbissime insectatur, quod non secus ad levissimam mulierculæ, faciem fucis illinerent, & alia viro indigna committerent. *Ille.*] Id est, alius illorum, *produeit* vel extendit *obliquæ*, hoc est incurvata *acu supercilium tinctum* vel imbutum *madida fuligine sumi* ad hoc collecti; vel facit tibi nigra supercilia, ut tanquam mulier amatorum suo placeat; & *attollens* vel elevans *oculos tremantes* fucat eos & *pingit. Petron.* *Supercilia etiam profert de pyxide,*

Obliqua producit acu, pingitque tremantes
Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus scutulata, aut galbina rafa,

95

Et

VET. SCHOLIAST.

95. *Vitreo bibit ille Priapo.*] In vitreum penem, quos appellant drilopotas.

97. *Galbina rafa.*] Polita, tenuiter rafa.

VARIORUM.

pyride. Antiquis enim supercilia nigra in æstimatione, *Labinus. Supercilium.*] Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. cap. 37. Oculos ejusmodi Hieronymus vocat, *orbis sibi fuliginatos.* Farnab. *Fuligines.*] Urinus adeps raritatem superciliorum emendat, mistus cum fungis lucernarum & fuligine, Plin. 38. cap. 11. *Arserius. Tactum.*] Sic Turneb. lib. 15. cap. 17. *Non tinctum:* quia Archetypi & antiqui libri *tactum* habent. *Tangere* autem veteres, imbueret, linere, aspergere. Flavii Conject. cap. 66.

94. *Acu obl. &c.*] Hypallage. Non enim acus obliqua, sed supercilium obliquum. Sunt qui de calamistro intelligunt. Alii de crinali acu, & vofsellis. Ptol. Flav. conj. cap. 67. *Tremantes.*] Naturaliter fit ut oculi tremant, siquid propius eis admoveatur. Vel *tremantes*, pætos, palpitantes, lascivos, ut scortorum. Sic alibi dicit,

— *Oculosque in sine tremantes. & Apul. Oculos tremulos & prona libidine mardicos.*

95. *Oculi.*] *Gemas*, vel pilos oculorum: vel ipsa supercilia. *Vitreo bibit, &c.*] Notat libidinosissimos viros effeminatos. Nam effertat mulieres ex hujusmodi instrumentis bibebant. Alius bibit ex vitreo Priapo non secus, ac si ut mulier, membro virili delectetur. Hos drilopotas etiam *Plinius* initio libri 33. notavit: *In poculo*, inquit, *libidines exulare juvat & per obscenitates bibere.*

Lubin. Nam non satis erat panes in formam pudendorum virilium (*coliphia*) & muliebrum rodere, nisi & bibant vitreis oblectenas formas referentibus. *Grang.* Quod imitari videntur hodierni combibones, quando ex maculis propinant, in memoriam & honorem diobolarum scortorum.

96. *Reticulumque comis.*] Comam nutrit eamque colligit & exornat reticulo aurato, ut mulier. *Idem.*

97. *Cœrulea indutus, &c.*] Et induit vestimenta muliebria cœrulea & scutulata, & galbani coloris tenuiter rafa & subtilia. Hinc apud Maritalem, Galbanos mores habet, pro molli, & effeminato parumque virili positum. *Labinus, Cœrulea,* simili fluctibus marinis colore, ita ut & Venetus & Thalassicus idem sint, *Scutulata.*] Scutularum vestes sunt quæ in formam scutulorum textæ, quarum inventionem attribuit Gallis Plin. lib. 8. cap. 48. *Rafa*, autem sunt, quæ à sua textura nullum habent eminens villum: i. e. polita, & differunt à pæxis, quæ villosa sunt. Colorem autem cœruleum & galbancum tangit, quod uterque sit mulierum, non virorum. Galbanus color est *χλωρός* herbacei coloris, *Grang. Scutulata.*] Vestimenta plurimas scutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. *Farnabius. Galbina.*] Ubi *galbana* hodie legitur. sed non magis galbanum pro galbeo vel galbino dici potest; quam coccanum, pro cocceo vel coccino. si *galbanum* Latine diceretur, media longa utique enunciandum esset. sed cum passim corripitur ab auctoribus, satis signi est vitiose scribi *galbanum* pro *galbino*. Qui scilicet primi mutarunt, apparet eos *galbanum*, hoc est, *τὸν γαλβανόν* in animo habuisse, quasi quicquam commune esset *galbano* cum *galbino*. galbeæ enim & galbinæ atque etiam galbulæ aves sunt viridis aut lutei coloris; hinc galbeus & gal-

Et per Junonem, domini jurante ministro.
Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
Actoris Arunci spoliū: quo se ille videbat
Armatus, cum jam tolli vexilla juberet.

100

VET. SCHOLIAST.

Res

98. *Es per Junonem.*] Non per Jovem, sed per Junonem. Ita, inquit, servi jurant, quomodo solebant ancillæ Neronis, adulantes, per Junonem suam.

99. *Ille tenet speculum.*] Occiso Galba imperatore, Otho invasit imperium: qui tam probrosæ curæ in polienda forma fuit, ut humecto pane faciem lineret ad sollicitandum candorem. utebatur & speculo. Hunc incomparabilis vitæ bello civili Vitellius vicit apud Bebricum campum. Horum bellum scripsit Cornelius, scripsit & Pompeius Plauta, qui ait Bebricum vicum esse à Cremona vicissimo lapide. alias, Bebrici, id est, Pontici, unde pelles *Beverina*. Galba enim Ponticus fuit.

VARIORUM.

galbinus & galbulus, pro viridi. *Salmas. Galbina rēsa.*] Vet. Gloss. Galbæ, *zōpua*. Farnab.

98. *Es per Junonem.* &c.] Hoc loco *Es*, valet etiam, vel insuper. Juramenta alia viris, alia foeminis pecularia: per *Junonem*, erant foeminarum propria. Briffon. 8. de formul. Politian. Miscell. cap. 89. & Parrhas. Epist. 23. *Es per Junonem.*] Ipso servo in tantum molli (more domini sui) ut juret per Junonem, quod mulieres faciunt: uti viri per genium suum, Jovem, Herculem, &c. Sic Quartilla apud Petronium: *Junonem meam iratam habeam si*, &c. Farnab.

99. *Ille tenet speculum, &c.*] Quasi dicat et abiure mollibus his in manu, curiosæ foeminae more, tenet speculum, quod olim Otho Imperator gestaverat, instar hastæ, Otho ille pathicus muliebria pati

solitus, idque tenet, quasi rem magnam, talis nempe viri speculum, munditiarum muliebrum adeo studiosi. *Gestamen.*] Scoprice hoc dicit. Nam *Gestamen*, ad Imperatorem quasi bellicolum & fortem respicit, Virgilius:

Magni gestamen Abantis. Lubin.
100. *Actoris spoliū.*] Quod speculum sacerdos ille occiso Othone ablatum, opimum quasi spoliū, non secus iactabat, ac Turnus apud Virgilium hastam illam, qua Actoris Aruncum spoliaverat. Cujus verba sunt:

*Valida vi corripit hastam
Actoris Arunci spoliū, quasque trememem,*
Vociferans.

Actoris.] Irrisorie & nimis Scoprice: quod mulierosus ille ab Othone habet tanquam à summo Imperatore summum munus. Actor enim Aruncus apud Virgilium fortissimus bellator, ingentem hastam gerebat. Hic etiam Otho summus Imperator, speculum *Pathicus* autem appellatur, quia mutuo stupro Neroni est conciliatus. *Quo se ille videbat Armatum.*] Id est, in quo speculo ille Otho armatus se contemplabatur. *Lubinus.*

101. *Cum jam tolli.*] Magna hic latet acrimonia & petulans insultatio, quasi dicat: cum in signum committendæ pugnae vexilla tolli mandaret Otho, ut jam cum Galba integro exercitu congregaretur: se armatum contemplabatur in speculo. Quid autem ab animo foris militis alienius, quam elegantiam corporis curare illo ipso tempore, cum accipiti prælio de vita & salute cernitur. *Lubin.*
Jam tolli vexilla.] Subobscœnum quid his verbis intelligi credit Grangæus. *Tolli.*] Sic *efferti signa*, formula militaris ducibus usitata ubi in aciem exeundum: contra *statuere*, ubi manendum. *Grang.*

Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Historia, speculum civilis sarcina belli.

Nimirum summi Ducis est occidere Galbam,

Et curare cutem summi constantia civis;

105

Bebriaci campo spoliū affectare Palatī,

Et pressum in facie digitis extendere panem,

Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,

Mœsta

VARIORUM.

102. *Res memoranda annalibus.*] Galli dicunt *Lon en parlera*. Ironice & Scopitice in Ottonem invehitur. Ordo & sensus; nimirum speculum quod inter sarcinas civilis belli fuit, & inter Ottonis arma, res est egregia, & memoranda, per novos annales Civilis belli, quod gestum inter Veronam & Cremonam, ad Bebricum vicum, ubi duabus cladibus Otto est superatus. Et qui tamen constantia mortis more Sardapanali, antea & vitæ molliem emendavit nam dampnatis bellis civilibus, cum ei superesset exercitus, ac de victoria sperare posset, elegantissima Oratione habita se interfecit: Melius ratus unum mori, quam tot egregios milites: quibus sane adeo carus fuit, ut multi viso ejus cadavere se interemerint. *Lubin.*

103. *Civili belli.*] Inter Ottonem & Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipso bello) qui ambitione stolidi luxuriosos apparatus convivorum & irritamenta libidinum, ut instrumenta belli mercarentur. *Farnab. Sarcina.*] Est utensilium, & eorum quæ ad cultum & usum spectant: unde milites, cum castra movere volunt, sarcinas colligere dicuntur, inter quas sarcinas etiam Otto speculum habuit. *Lubin.*

104. *Nimirum summi duci est.*] Amara Ironia scopitica, quasi dicat; Hæc male inter se conveniunt, in bello victoriam ab hoste reportare, quod fortis est & summi duci, & cutem curare & speculum habere, quod foeminæ est & mollis. *Lubin. Nimirum, &c.*] Parum conveniunt inter se hæc Ottonis, qui velari fortis ac summus civis curavit Galbæ interficiendum, simul cum Vi-

tellio de palatio & imperio Rom. dimicavit: idemque mollis se quotidie rasit, & pane lacte asinino madido faciem perpolivit: Sueton. Otto. 12. cap. Sed, non erat Ottonis mollis & corpori similis animus, inquit Tacitus 1. Histor. *Farnab.*

105. *Constantia.*] Et virile facinus est summi egregii civis, cutem curare & fucare, moretæminarum. Ridet constantiam quam Otto morti vicinus ostendit.

106. *Bebriaci in campo.*] Nec constanter facit, qui in campo Bebrici, (Al. Bedriaci, Pheddriaci, Betriaci) in acie & bello contra Vitellium, *spolia palatii*, & imperii *adsellare*, imperium tueri, & retinere conari, & de statione sua & capite dimicare: *Et extendere digitis in facie, panem* asinino lacte madidum, ut cutis candida, nitida & firma sit, vel faciem mangonio & lenocinio fucare & polire. *Lubin.* Propter lac asinum, quod candor faciei custodiretur, Poppæa, uxor Neronis, quocunque ire contigisset sexcentas asellas ducebat. *Spolium.*] Quasi spoliū occupare Palatii, pro palatii.

107. *Extendere.*] Dilatare. Hoc enim rugas è facie eximit, ipsamque teneram reddit, teste Plinio. Panis iste fiebat ex oryza aut fabis. Hodie in illum usum ex amygdalis contusis. *Idem.* Velez farina siliginea.

108. *Quod nec in Assyrio.*] Auget infamiam illam Ottonis molliem, quæ etiam impudicissimas mulieres superavit. Quam rem ne pharetrata quidem illa, vel armata Semiramis regina Babylonis in orbe Assyrio fecit; licet adeo impudica esset, ut equum ad coitum usque adamaverit, teste Plinio. Nec Cleopatra regina Egypti, M. Antonii Triumviri amica,

maesta

Mœsta nec Aëtiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ.
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine senex fanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusque magister.

110

Quid

VARIORUM.

mœsta propter amissam contra Augustum pugnam, fecit in navi, vel *carina Aëtiaca*, in qua in Aëtiaco mari, ab Augusto viſta vehabatur. hoc est, licet Semiramis & Cleopatra lascivæ & molles bella gesserint; tamen in bellis vel castris specula vel fucum nunquam usurparunt, ut fecit *Ostro. Phætrata.* Armata, gerens enim viriles habitus, & simulans se Ninum filium, bella multa felicissime gessit. *Lubin.* Vide Justin.

109. *Cleopatra.* Filia Ptolomæi, regis Ægypti, perdidit mulier libidinis, cum M. Antonio viro, bellum Augusto indicare ausa fuit; cum quo ingenti militum manu conficiens, superata ad Actium Epiri promontorium, & colubris sibi admotis, mortem conscivit. Vide Plutarchum. *Lubin.*

110. *Hic nullus verbis pudor.* Ad effœminatorem Romanorum scelera nunc redit. *Hic Romæ*, inter hos molles sacerdotes Flaviales in collegio Albano. supra ad vers. 86. *Lubin.* Reverentia mensæ. Recte dicitur reverentia; mensæ enim antiquis erant sacræ. Synesius Epist. 57. mensa sacra quadam res est, per quam Deus amicitia conciliator atque hospitalis honoratur. Et Arnobius lib. 2. Sacras facitis mensas sativorum appositis, & simulacris Deorum. Thyſius.

111. *Hic turpis, &c.* Ordo, apud hos molles viros est turpis libertas loquendi, seu sermonis. Qualis erat apud Archigallos sacerdotes turpissimos Deæ Cybeles, semiviros inhonestos & obſcœnos, Hæc etiam Dea Phrygiæ dicebatur: quæ & Saturni conjux fuit, Vesta, Terra, vel Ops. Hanc colebant Sacerdotes Galli, qui seipſos caſtrabant. Fiebant autem Romæ sacra Cybeles. *Lubin.* Turpis Cybeles. Aut quod ante eam sacerdotes obſcœnæ & turpia verba profer-

rent: an quod Cybelem deformem credat? utrumque crederem. *Grangæus. Fracta voce.* Lasciva, enervata, effœminata, ut virgines quædam supine molles & delicatæ, quæ singularem elegantiam putant, si blæſa vel balbusiente voce loquantur. Ludi Romæ turpissimi fiebant Cybelæ, eo die quo lavabatur in Almonte fluvio: ante cujus lecticam, ut Augustinus lib. 11. cap. 111. scribit, spurcissima quaque audiente multitudine, utriusque sexus cantabantur, quæ vel obſcœnissimo cuique pudorem incuterent. *Lubin.*

112. *Et crine senex, &c.* Et huius tam honesti collegii Antistes sacrarum vel præses, senex quidam albo crine, canus & fanaticus, delirus, & dæmoniaco furore correptus. Merum silicernium, quem ætas & experientia multasque usus continentem & sapientem reddidisse debuerat, sed vero gulosus, imo ipsa gula. Tangit autem aliquem sui temporis, mihi, ut ingenuè fateor, incognitum. *Grang. Sacrorum Antistes.* Bonæ Deæ à maribus mulierosis cultæ: nec intelligenda commenta de Albanis sacerdotibus, de quibus nosſter *ord.* Idem, *Fanaticus.* Glossa *inexplumæ*, à sano dictus: ii futura prædicebant, quibus ut fides adhiberetur, se te mente divina correptos simulabant. *Grang.*

113. *Rarum & memorabile.* Qui ingens helluo est & gulo, maximus ciborum devorator, & rarum exemplum immensæ & inexplebilis gulæ. Et dignus qui à tam obſcœnis helluonibus conducatur, ut illorum sacris præſit. *Lubin.*

114. *Magni gutturis.* Infatiabilis ingluvie, vel vocis sonoræ. *Farnab.* Porro hi Galli sacerdotes erant voracissimi, quæ obſolam voracitatem se evirabant, ut gulæ eo magis vacare possint. *Conducendus.* Dignum patella operculum: adeo enim

Quid tamen expectant; Phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuum cultris abrumperre carnem?
 Quadringenta dedit Gracchus festeria, dotem
 Cornicini: sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ: dictum feliciter: ingens
 Coena sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.

120

O pro-

VET. SCHOLIAST.

118. *Cornicini.*] Expertus naturam, tumque grande habere cornu.

VARIORUM.

enim aliis non obsoenitate solum, sed voracitate & gula antecellit, ad instituendos gulosos. In luxum Albanæ mensæ hoc dici putant; illic enim lautissime epulabantur, Imperatoris prodigalitate. Inde Albanas dapes, & Albanam mensam legimus apud Martialem. *Idem.*

115. *Quid tamen, &c.*] Conclusio istius partis. Id est, cum turpis Cybeles mores eis tantopere placeant, cur se non castrant, ut Galli Cybeles Sacerdotes; vel cum oment se more muliebri, & patiantur etiam muliebria, quid multum morantur & expectant facere, quod illis facere jamdudum tempus erat & facere illos oportebat: more Phrygio, vel sacerdotum Cybelis Phrygiæ vel Trojanæ Gallo- rum, virilia membra, & carnem supervacuum (i. e. penem) qua non utuntur: (cum muliebria patiantur) cultris abscondere & violenter amputare. Ut jam nullum viri argumentum reliquum haberent, ac in feminas transisse & degenerasse prorsus viderentur, *Turneb.* l. 29. c. 5. Alii legunt *abrumperre*. fiebat enim castratio illa cultello lapideo, ut & apud Judæos circumcisio. *Lubin.*

116. *Cultris.*] Lapideis, vel testa Samia, ad imitationem Atis pueri Cybelæ dilecti: unde *abrumperre*, non secare dicit, nec abscondere.

117. *Quadringenta dedit.*] Ultimum est membrum; in quo specialiter Gracchos nobilissimos stimulat; tum quod unus ex illis, vir tanquam mulier, viro Cornicini nupsisset; tum quod alter ex Gracchiis, se gladiatorio munere pol-

luisse. Lacerat ergo turpissimas, & auditu indignas masculorum nuptias, quæ quidem ut inter virum, & uxorem celebrabantur, omni servato ritu. *Gracchus* ille generosus & dives, sed *Pathicus*, inter hos molles non postremus; ille nubens pro muliere dedit dotem vel loco dotis, *quadringenta festeria*, vel censum equestrem, *cornicini* cantanti cornu, cui nupsit; sive ne mentias, tibicen illa fuerit, & recto ære cantaverit. *Lubin.* Non tantum dixit aut promissit dotem, sed & dotem dedit, dotis nomine.

118. *Sive hic recto.*] Ad masculam & erectam Venerem alludit. *Thysius.* Cornicen enim cornu recurvo, tibicen ære recto cantabat; ergo periphrasin tibicinis dar. *Grang.* Et sensus est, Cornicini aut certe tibicini. *Cantaverat* Alii *Cantaverit.*

119. *Signata tabula.*] Quid verbis opus est, *tabule* nuptiarum, & dotis, à publico Notario consignata sunt; dictum & acclamatum ab omnibus, cum summa acclamatione, feliciter hæ nuptiæ vobis cedant. *Quod bene vortat mihi & tibi. Quod felix & sanctum, impetritum & inauguratum sit. Felix hoc, Alium desine velle virum.* Neque hoc solum in nuptiis, sed & cæteris solennibus usitatum. *Ingens vana sedet* & posita est. Et nova nupta Gracchus ille noster, qui jam ut femina jacuit in gremio, vel sinu carissimi sui sponsi, & mariti tibicinis. Id est, nuptiæ omnino consummatæ sunt, licet natura & sexus maxime refragentur & reclamitent. *Feliciter.*] De hac solenni formula gratulationis bonique ominis vide doctil. *Brissonium*, lib. 8. Formulæ. *Turnebum* lib. 15. *Advers.* cap. 17. *Muretum* lib. 9. cap. 8. *Variorum.* *Senec.* Ep. 67. *Lubin.*

120. CENA

O proceres, cenfore opus est, an haruspice nobis?
 Scilicet horreret, majoraque monstra putaret,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
 Segmenta & longos habitus, & flamma sumit:
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro
 Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis!

125

Unde

VET. SCHOLIAST.

121. *Cenfore opus est, an aruspice.*] Quo emender, aut quo expiet.

124. *Segmenta.*] Fimbriatas sive vitatas vestes. *Et longos habitus.*] Profusæ vestes. *Flamma sumit.*] Quibus novæ nuptæ cooperiuntur. Vestis pudori similis, quam & propter pudorem accipiebant.

126. *Sudavit.*] Gracchus accepit vestem novæ nuptæ, qui aliquando Salius Martis fuit.

VARIORUM.

120. *Cena sedet.*] *Cenam* pro convivis sedentibus accipe; multi enim coenantes sedent: vel pro *cena posita est*. Cum Lipsio distinguendum olim putavi *Ingeni cena*, (scilicet paratur) *sed & gremio*, quod est, quin & gremio; Pithoeus legit *ingens cena, sedet*: sensus pater. Sed lectio præcedens proba & genuina est. *Nova nupta.*] Ipse scilicet Gracchus. *Mariti.*] Cornicinis aut tubicinis. *Lubinus.* *Gremio jacuit.*] Id vocabant Veteres interiorem jacere, ut docet Lips. ad lib. 11. Annal. Tacit.

121. *O proceres, &c.*] Hæc tam enormia flagitia, & tam portentosa & prodigiola ubi enarravit: cum indignatione exclamat: *O proceres & optimates populi*, qui onera Reip. sustinetis, & qui propiciere debetis ne quid Respublica detrimenti capiat: *opus ne nobis est censere*, qui adeo deploratos mores vestros & populi Romani, qui ejusmodi vitiiis magnam partem infecti estis, corrigat & emendet? an *Haruspice*, qui portenta hæc & prodigia scelerum, hostiarum extis expiet. Haruspicem adhibebant quoties monstra aut portenta evenerant. Nam virum viro nubere par monstrum erat, mulieri parvulenti vitulum, vel bovi agnum. *Lubin.*

Vel qui divinet nobis, quid hoc significet & sibi velit.

122. *Scilicet horreret.*] Cum interrogatione recte hæc leguntur; quasi dicat, minime. Vide Plin. lib. 7. cap. 4. *Idem.*

123. *Vel si bos.*] Id Josephus accidisse scribit in ruina Hierosolymæ.

124. *Segmenta, & &c.*] Inscædatur ipsam adhuc Gracchum, qui aliquando Salius vel sacerdos bellicosus Martis fuerit, & ferens vel portans collo suspensa sacra præponere *nutantia loro* vel corrigio *arcano*, & secrete apposito, *sudavit clypeis ancilibus*, collo appensis, saltando scilicet. Ille, inquam, Salius Martis, *sumit jam segmenta* illa aurea, monilia, gutturi mulierum ornamenta, vel profusæ vestes, & tales quidem rubetas quibus novæ nuptæ utuntur. *Segmenta, & longos, &c.*] Erant profusæ vestes, vel aureæ fascioliæ & fimbriæ, quæ in ordine vestis extrema parte asfutz, ornamento sunt indumentis, vel quibus nova nupta amicitur. Fimbrias mulieribus aureas indultas, testatur Valer. lib. 5. cap. 2. *Farnab.* Hæc ergo *segmenta* vel auratæ fasciæ, quæ prius tantum mulieribus tunicis adfuebantur, postea luxu crescente, virilibus quoque vestimentis adtexi cœpere. *Salmasius.* *Flamma.*] Rubra & lutea tegmina, quibus nova nupta velabatur. *Lubin.*

125. *Arcano loro.*] Retinaculum enim & lorum à corio intrinsecus statuis appositum erat, & latebat. Vel intelligit lorum ab interiore parte annexum ancilli, & pluribus ejusdem formæ immixtum, ne dignosci posset: suggerente *Farnabio*. Vel alii per Hypallagen, *Arcana sacra* intelligunt. *Nutantia, &c.*] Præponere inter portandum huc illud inclinantia. *Idem.*

126. *Ancilibus.*] Scutis rotundis & undique circumcissis. Rege Numæ à cœlo

D

10

Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir;
 Nec galeam quassas, nec terram cuspidē pulsas, 130
 Nec quereris patri? vade ergo, & cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. officium cras

Primo

VET. SCHOLIAST.

128. *Urtica.*] Prurigo.

132. *Jugeribus campi.*] Recede de
 Martio campo, quem tenes, & qui tibi
 coepit ædificari. Hic enim ager Tar-
 quinii Superbi fuit: & pro illius fuga,
 Marti consecratus, dictus est Martius
 Campus.

VARIORUM.

Io scutum decedit *Ancile* dictum, quod
 ab omni parte rescium esset. Respon-
 sum ab Aruspiciis, Illic orbis Impe-
 rium fore, ubi ancile consisteret. Ne
 igitur ab hostibus raperetur, aut inter-
 nosceretur, undecim similia Mamurius
 fabricavit. Inde à saltando Salii sa-
 cerdotes dicti, teste Ovidio. Indigna-
 tur autem cum nubere, & in mulie-
 rem degenerare, qui & nobilissimus,
 & Salius Martis esset, Dei bellico-
 si, virilis & generosi. *Opater urbis.*]
 Id est, ò Mars Gradive, pater Roma-
 næ urbis, (hinc *Mars pater* dictus) qui
 Romulum fundatorem urbis genuisti;
 Unde tantum nefas, tanta flagitia & scelera
 (ut vir nobilissimus nubat) orta sunt pas-
 toribus Latiis vel Romanis: Unde hæc *urtica*,
 hæc prurigo & inaudita libido, tuos teti-
 git nepotes, tuos Romanos à te oriundos.
Idem.

127. *Pastoribus.*] Romanis, à priscis
 Rom. ortis, qui olim durissimi & for-
 tissimi pastores erant: vel qui principes
 populi fuerant, ut Orho, Domitius. *Idem.*

128. *Gradive.*] Mars sic dictus à gra-
 diendo in bello ultro citroque: vel à
gradivum, hastam vibro: vel quod grami-
 ne sit ortus. Grang. *Urtica.*] Libi-
 dinis, & obscœnitatis pruritus; Metaph.
 Herbam vivacis, mordacis, & ardentis
 pruritus, ad libidinis molestiam & pru-
 riginem transtulit. *Lubin.*

129. *Traditur ecce, &c.*] Tanquam

res emta: matrimonium enim per-
 emtionem. Tradere tamen & inter ob-
 scœna dicit se legisse Grangæus apud
 Martial. l. 11. epig. 79.

Ergo subtraham Tironem trade magistra,

Ille virum faciet, non bene Virgo decet.

Ecce, addit tanquam rem novam, inau-
 ditam, & incredibilem; Ecce nobilissi-
 mus ille Gracchus, nubit tubicini. Tu ò
 Mars huiusmodi scelera vides, non in-
 dignaris tamen, nec galeam quæ in capi-
 te tuo est, præ tutore & indignatione
quassas, & frequenter concutis? nec cu-
 spide, quæ est in manu tua terram pulsas?
 Nec de talibus conquereris apud patrem Jo-
 vem, ut immania hæc hominum monstra
 fulminet? *Vade ergo, & cede*, vel exi, è ju-
 geribus & latis spatiis severi tui campi Mar-
 tii, quem tu tua negligentia perdis. Se-
 verus dicitur, Am ob iudicium severum
 adversus Tarquinium, vel quod severum
 in eo iudicium dari debeat: fiebant au-
 tem in illo campo comitia, & exercitia
 militaria. An quod Mars dicatur severus?
Terram cuspidē.] Lipsius dicit se vidisse
 M. S. in quo tempora pro terram: & ad-
 dit, morem fuisse militarem hastis scuta
 & galeam, seu galeatum caput suum
 concutendi in ira. *Nec quereris Patri.*]
 sc. tuo, Jovi. *Vade ergo.*] Verbum expel-
 lentis. *Cede.*] Pro discede, simplex pro
 composito. *Traditur ecce.*] In matrimo-
 nium Doriphoro liberto, sicut ipsi Spo-
 rus, ita ipse denupsit. voces quoque &
 ejulatus vim patientium virginum imita-
 tus. Suet. Ner. cap. 29. *Farnab.*

130. *Cuspidē.*] Gladii hastæque parte in
 acumen desinente. *Lubin.*

132. *Officium cras.*] Ulterius prodi-
 giosas illas nuptias persequitur. Ut au-
 tem hoc scelus vehementius exagitet Sa-
 tyricus, inducit jam personam, inter se
 de matrum nuptiis celebrandis loquen-

Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa officii? quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. liceat modo vivere: fient,
 Fient ista palam, cupient & in acta referri.
 Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
 Sed melius, quod nil animis in corpora juris
 Natura indulget. steriles moriuntur, & illis

135

140

Tur-

VET. SCHOLIAST.

133. In valle Quirini.] Ad invidiam dicit, in valle.

136. In acta, &c. Annalibus contineri.

VARIORUM.

tes. Est qui ita dicat, ab altero quid rerum gesturus sit, interrogatus: *Officium & obsequium amico debitum, cras mihi primo sole, vel diluculo peragendum est, in valle, templo vel potius porticu Quirini*, à Romulo sic appellata. Ibi si alius quærat: *quæ causa officii est, vel quid negotii tibi ibi peragendum est?* Respondet cum indignatione alter: *Quid quæris vel percunctaris, quasi necias?* Amicus nubit, & quia viro nubit, non multos amicos adhibet. Sic officium solebant plerumque usurpare, cum ad nuptias officii causa veniebatur. Turneb. lib. 27. Advers. cap. 19.

134. Nubit amicus.] Nubere proprie privatimque est fœminarum, uti ducere virorum. Grang.

135. Nec multos adhibet.] Ad hæc sponsalia, vel ad hæc nuptias; ut scilicet res secreta maneret, aperte enim non licebat per legem Scantiniæ. Lubinus. Pontice si quas facis, sine testis facis, sine turba. Non adhibes multos, Pontice cautus homo es. Martial. Liceat.] Sunt verba Dialogistæ. Quasi dicat, Noli anxie percunctari quis hæc sit: Si vixeris, vel vivere modo liceat per annos aliquot, illa resciscet, nam haud dubie palam fient istæ nuptiæ, & in acta publica referentur.

136. Et in acta referri.] Publico de-

creto, ut illa, quæ in libros actorum referuntur tanquam res memorabiles, & quæ natæ ac legitimæ sint. vel, liberos habere cupient; quos patres professi in acta publica referebant. Julius Capitolinus in Gordianis & Aureliis. vide quæ ad vers. 83. Sat. 9.

Libris actorum spargere gaudes Argumenta viri. Farnab.

In acta.] sc. matrimoniorum: In codicillos, memoriæ causa. Lubin. Diversa erant actorum genera Romæ: hoc est libri in quostam privata quam publica negotia referebantur, & scribebantur.

137. Interea, &c.] Addit jam scoptice incommodum horum virorum vitis nubentium: licet enim nuptias & omnes nuptiales ritus celebrent, tamen ingens adhuc tormentum & scrupulus illis novis nuptiis hæret, adest & restat: quod nequeant parere. Maximum enim conjugii vinculum & pignus amoris liberi sunt.

138. Partu retinere.] Multæ enim mulieres à maritis domo ejiciebantur, quod essent steriles. Idem.

Fœmina cum senit, retinet connubia partu,

Uxorisque decus matris reverentia pensat.

Non Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo, &c.

Claudian. in Eutropium. Farnab.

139. Sed melius.] Scilicet est, quod natura animis nostris nihil juris in corpora nostra indulget, id est, quod cum velint mulieres esse, in mulieres se transformare nequeant: in animo quidem habent & cupiunt concipere, sed natura vetat. Britann. Sunt qui legant corpore pro corpora. Lubin.

D 2

141. D

Turgida non prodest condita pyxide Lyde:
Nec prodest agili palmas præbere Luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,

Lu-

VET. SCHOLIAST.

142. *Nec prodest agili.*] Steriles mulieres februantibus Lupercis se offerebant, & ferula verberabantur. Hoc homine, qui infra testum * multi feminis credit contra se ob fortunatam dandam palmas ideo dicitur, quia aut * catomidiabantur, aut quia manibus vapulant cuncti per civitatem. tunc & in folio si qua post ipsum descenderit, statim concipit.

143. *Tunicati fuscina Gracchi.*] Qui toga deposita, qua utebantur Senatores, tanquam infame tunica utebantur. Hinc Lanista, vel disoluti dicuntur.

VARIORUM.

141. *Et illis non, &c.*] Id est, Neque hanc sterilitatem medicamentis emendare possunt, nubentes illi viri: & illis crassa illa & turgida ventricosa Lyde unguentaria, condita & referta unguentis & medicamentis pyxide nihil prodest. Lyde enim unguentis & medicamentis sterilitatem se emendaturam pollicebatur mulieribus. *Turgida* dicitur, quia Lydia mulieres erant turgidae. *Lubinus*. Vide Politian. Miscellaneor. cap. 46. Turneb. 19. cap. 17. Grangæus Turpidam existimat, quod turgentis & gravidæ redderet matronas. Beroaldus dicit epitheton esse anui convenientissimum, *Lyde*.] Arachne. Quæ prima reperit linum & retia, fuit puella Lydia. Ferunt (inquit Junius) Physici mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gesserit in sinu. *Farnab.* Nam, ut Plinius narrat, aranearum genus, phalangia dictum, tricenos vermiculos parere. *Pyxide*.] Vox est Græca, quæ significat vas.

142. *Nec prodest, &c.*] Nec prodest talibus sponis, Luperco agili, vel sacerdoti celeriter & sine vestibus percivitatem discurranti & februantii, i. e. lustranti seu purganti, palmas ferula percutiendas præbere, quo fecunditas mulieribus adferri credebatur. Steriles autem mulieres februantibus Lupercis se offerebant,

& ferula verberabantur, vel pelle hircina, ut conciperent eo facilius. Hinc Ovidius: *Nupta quid exspectas? non tu pollemibus herbis,*

Nec prece nec magico carmine mater eris, Excipe sævunda patienter verbera dextra, Jam sacer optatum nomen habebit avi. Lubinus. Ab his lupercalia dicta sunt, i. e. ludi lupercorum: Hinc & lupercal, templum in memoriam beneficii, quod lupa nutriendis infantibus Romulo & Remo præstitit. sed Ovid. aliunde aperit e-tymon n. lupercus, cum ait.

Quid vocat Arcadia dictos da monte lupercos? i. e. à Lyceo monte. Hi & *crepi* dicti sunt, à crepitu pellicularum quibus verberabant. *Palmas*.] Sic & Plutarchus distincte manus nominat. Ovid. tamen alibi terga.

143. *Vicit & hoc.*] Nobiles jam, postquam sacerdotum vitia exposuit, arguit; quod honesta toga deposita, tanquam infames tunica uterentur & in arena gladiatores essent; quod turpius adhuc monstrum ait, quam virum viro nubere; cum jam (quod olim à Nerone coacti fecerant) sua sponte munere gladiatorio se polluerent. Sensus ergo est, *fuscina*, vel tridens, vel jaculum retiarum, Gracchi illius nobilissimi viri jam tunicam induti, honesta toga deposita, & gladiatoriam exercentis, *vicit hoc monstrum* virorum nubentium, id est, Gracchus in ludis gladiatorii retiarum agebat, & cum secutore componebatur. De Gracchi filio intellige, qui ad infamiam usque nobilissimus cum esset, gladiatorum exercuit. Qui amissis opibus & devoratis, vendebat vitam & funus suum prætori, homini ignobili, in cuius ludo conductus pecunia pugnabat, retiarum agens. *Tunicati*.] Tunica, vestimentum sine manicis, quo utebantur retarii: ut forte ad dimicandum essent aptiores. *Fuscina*.] Tridens, vel telum retarii, dente minax, ut Martialis ait. *Idem*. *Fuscina*.] i. e. Fuscina & reti armatus *Farnab*, Gladiatorium alter dicebatur *reti*.

Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catuli, Paulique minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium spectantibus. his licet ipsum
Admoveas, cujus tunc munere retia misit.

145

Esse

VET. SCOLIAST.

144. *Gladiator.*] Gracchi filius habitu gladiatoris plerumque ad infamiam * equabat. retiarius enim fuit.

147. *Hu licet ipsum.*] Nobilibus, non Neroni. Nam & ipse pugnavit ut gladiator, & jam cantavit in scena habitu citharædi, & auriga fuit.

VARIORUM.

retiarius; alter myrmilo sive secutor. Retiarius fuscinam & rete gestabat, quo myrmilonem implicitum caperet. Et in summitate galeæ myrmilonis, qui adversus retiarium pugnabat, piscis erat effigatus, in quem retiarius rete immittens, dicebat, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* Britan. Nam Galli erant myrmilones: *A myrmilō*, i. e. formicæ dicitur & scribi videtur *Myrmillo*, qui propter gravem armaturam repere, non incedere videbatur, uti formicæ.

144. *Lustravitque fuga.*] Et Gracchus nobilissimus Romanorum gladiator, in theatro dimicans, *lustravit* fuga, fugiendo mediam arenam, vel publicum locum arena stratum, in quo dimicabant. Est enim talis ordo; Gracchus qui generosior est Capitolinis, & Marcellis, Catuli & Pauli posteris & Fabiis, & omnibus denique senatorii ordinis qui ad podium spectant in amphitheatro, quibus & ipsum prætorem, in *causa* munere gladiatorio retiarium egit, potes annumeraretur nam & ipso nobilior fuit: Ille, inquam, nobilissimus Gracchus retiarius, à secutore victus, arenam lustravit, & fugiendo circumcursavit. Porro totam hanc rem * Satyr. VIII. explicat his verbis.

Postquam librata pendentia retia dextra Nequicquam effudit. — Idem.

145. *Et Capitolinis, &c.*] Omnibus nobilissimis nobilior. Marcus Manlius ob defensum Capitolium Capitolinus dictus fuit. Capta enim urbe auctor su-

giendi in Capitolium fuit, quod ita fuit servatum. M. autem Marcellus vir Romanus, Gallorum ducem singulari prælio fudit, Syraculas expugnavit, quinque consui: Insidiis tandem Hannibalis circumventus periiit. Alter Marcellus primus Annibalem in Italia vicit. *Lubin.*

146. *Et Catuli.*] Quorum nobilitas initium facit à Quinto Lutatius Catulo, qui ccc. navibus, Carthaginenses naves inter Siciliam & Africam ad Ægeas devicit, & primo bello Punico finem imposuit. *Paulique minoribus.*] Sic enim legit Lipsius & corrigit; quum antea legeretur *Paulisque minoribus. Minoribus.*] non virtute, sed tempore: sicuti dicimus Scipionem majorem. Id est, Pauli Æmilii nepotibus, qui in pugna Cannensi obiit. *Et Fabiis.*] Fucere illi nobilissimi, quorum cccvi. duce Fabio Consule contra Vejentas pugnabant, sæpe victores, insidiis tandem ad unum occisi; unus enim superfuit adhuc. *Idem.*

147. *Omnibus ad podium.*] Id est, omnibus senatoribus in primo vel imo ordine subelliorum spectantibus. Factum enim decretum, ut ait Suetonius in Augusto cap. 44. ut quoties quid usquam publice spectandum proponeretur, primus subelliorum ordo senatoribus vacaret. *Podium.*] Locus est arenæ gladiatoribus proximus, unde principes & nobilissimi, & senatus adeo & magistratus spectabant. *Lubin.* *Proxi-* Gracis est parvus pes; huc trahitur vox ad designandam structuram, quæ ad modum pedis exstat, vel quæ ad pedem adificiorum exstruitur prominentior; locus in Theatro orchestre proximus.

148. *Admoveat.*] Annumeres: Sunt qui legant *Hic licet ipsum admoveas*: sed demovit hoc *Admoveas* Lipsius nam sensus est, quamvis & his nobilibus adjicias

D 2

ipsum

Esse aliquos manes, & subterranea regna,
 Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
 Atque una transire vadum tot millia cymba,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
 Scipiadae? quid Fabritius, manesque Camilli?
 Quid Cremeræ legio, & Cannis consumta Juventus,

150

155
Tot

VET. SCHOLAST.

149. *Esse aliquos, &c.*] *Ἐσθ' οὐκ ἔστιν.* Cic.
 Proclamatio.

150. *Et contum, &c.*] Virgil.

Ipsæ ratem conto subiit, velisque mini-
strat.

nunc hos, nunc accipis illos.

152. *Nisi qui nondum, &c.*] Infantes.
 quia pueri non dant balneaticum.

VARIORUM.

Ipsam Prætozem, vel Munerarium, ta-
 men nobilior est. Quare non ferendus er-
 ror Britannici. *Grang. Cujus tunc munere.*
 Prætozem, qui munera gladiatorum exhi-
 bet, Munerarium. Alii intelligunt Ne-
 zozem, alii Domitianum.

149. *Esse aliquos manes.*] Jam teste
 quærit horum scelerum causam; quasi
 dicat, unde autem hæc scelerum prodi-
 gia, hæc crudelitas & sanguinis sitis in
 genere humano, nisi quod nemo infer-
 nales poenas olim secuturas timeat, aut
 credat: nam esse aliquos manes, aut ullos
 infernos, aut regna inferna sub terris, aut
 contum, aut longam hastam, qua Charon
 ille infernalis portitor utitur, aut nigras
 ranas in Stygio gurgite, vel voragine in-
 fernali, aut una Charontis cymba vel na-
 vicula tot mille animarum vel umbrarum,
 vadum seu alveum Cocyti & Stygis palu-
 dis ad inferos transire; hodie ne pueri qui-
 dem credunt, nisi qui admodum infantes
 sint, aut pusilli, qui nondum dederunt
 balneaticum, aut quadrantem; quod non-
 dum sint quadrimi, licet lavarentur;
 vel quod nondum in thermis lavantur,
 quia quadrantem non habent, vel qui
 nondum sacris initiati sunt. At tu vera esse
 statue, quæ tot Viri egregii credere, qui
 spe alterius viræ pro aris & focis pugnan-
 tes, per virtutem interierunt. *Lubin.*

150. *Et contum.*] Hastam longam, vel

sudem Charontis, qua trajicit. Virg. 6.
 Æneidos:

Ipsæ ratem conto subiit, velisque mini-
strat.

Alii habent pontum. *Nigras.*] Luce caren-
 tes. Quæ apud Aristophanem clamitant
ῥαυκὴν καὶ κόλα καὶ κόλα. Idem.

153. *Curius quid sentit.*] Hic sensus
 est: Quid existimas tot sanctorum viro-
 rum animas sentire apud inferos? Vel
 quid sentit Curius, & reliqui & Cremeræ
 legio, cccvi. Fabii illi ad Cremeram
 Fluvium, à Vejentibus insidiis interem-
 ti; & quid sentit Romana illa Juventus
 ad Cannas ab Hannibale consumta & in-
 teremta? Quoties hinc à nobis turpis
 & flagitiosa umbra venit. Talis inquam
 vir qui alteri pro muliere cubit, à quo
 tamen ipsæ umbræ apud inferos conta-
 minantur: nonne cupiunt lustrari & ex-
 piari, ut contaminati impudicissimorum
 adpectu, si sulphura cum radis &
 lignis pinguibus darentur, & si aspergil-
 lum ex lauro esset (Aspergillum enim
 fiebat e lauro) id est, si esset laurus aqua
 perfusa, & madens ad aspergendam &
 purgandam. Turnebus lib. 15. cap. 17.
Curius.] De quo initio Satyræ dictum.
Lubin.

154. *Ambo Scipiadae.*] Duo fulmina
 belli. P. & Cornelius Scipiones, & si-
 lius Africanus, viri integerrimi. Scipi-
 adæ pro Scipioniadæ, ut Virgilius.
Fabritius.] Lucius, de cuius virtute vi-
 de Florum, Livium, Valerium Maxi-
 mum. lib. IV. de Continentia, Gellium.
Manesque Camilli.] Mortui Camilli ani-
 ma, qui Phaliscos & Gallos subegit, &
 absens dictator creatus erat: homo inge-
 rerrimus. Vide Liv. Idem.

155. *Cannis consumta Juventus.*] De
 hac quarta Hannibalis omnium maxima
 victoria

Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
 Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulfura cum tædis, & si foret humida laurus.
 Illuc, heu, miseri traducimur: arma quidem ultra
 Litora Jubernæ promovimus, & modo captas
 Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos.
 Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
 Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen unus

160

Arme-

VET. SCHOLIAST.

156. *Tot bellorum.*] Lucan. *inlustres bellis animas*. quæ in bello occisæ sunt.

160. *Juberna.*] Juberna insula Britannicæ, sita in Oceano mari, à qua non longe sunt triginta aliæ Orcades insulæ, quas Mela scribit.

161. *Minima contentos, &c.*] Circa solstitium in Britannia prope nox nulla est, hac scilicet causa, quia vicinus occasus & ortus ibidem Solis. Ex obliquo enim terræ margine lux redundat, & proximam sibi insulam & noctibus & diebus illustrem reddit.

VARIORUM.

victoria, vide Livium. Ubi 40000. Romanorum, duo integri exercitus cæsi ad hostis satietatem, donec Annibal exclamaret: *O milis, parce ferro!* Idem.

156. *Tot bellorum animæ.*] Virorum sanctissimorum & integerrimorum, qui tot bellis pro patria pugnantes, interemti; ad campum Elium à corporibus exutæ, migrarunt.

157. *Si qua darentur.*] Apud inferos, ubi talia forte non sunt. Idem.

158. *Sulfura.*] His ad expiandum & lustrandum utebantur. Ovidius;

Terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.

In sacris omnibustres sunt illæ purgationes: nam aut ræda purgantur & sulphure, aut aqua abluntur, aut aëre ventilantur. Grang.

159. *Illus, heu, &c.*] Hoc pendet ex illo versu:

Esse aliquos manes & subterranea regna. Sic Trimalcio apud Petron.

Idem, heu nos miseros! quam totus hominum nil est.

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.

Quorsum ergo attinet nos Romanos ultra Jubernam vel Hiberniam arma promovere, & ultratriginta illas Orcadas insulas, nuper à Romanis captas, & Britannos, cum ad inferos aliquando, sive credamus, sive non credamus, traducendi simus, nostræ vitæ, & ætionum, apud iudices infernales rationem reddituri. *Labin.* Vel, cum in urbe nostra jam neglecta omni honestate committantur peccata, quæ in ipsi devictis provinciis non sunt cognita. *Arma quidem ultra.*] Sine interrogatione ex libro manuscripto legit Turneb. lib. xv. cap. 17. Adv.

160. *Litora Jubernæ.*] Quæ jam Hibernia vel Irlandia dicitur, ultra Angliam vel Britanniam. *Modo captas.*] Paulo ante captas. Nam Claudius illas insulas Imperio Romano adjecerat. Fuere autem Orcades Oceani Insulæ Septentrionales ultra Britanniam & Hiberniam, numero rum temporis xxx. Idem.

161. *Minima contentos nocte.*] In Hibernia enim quæ Britannicæ pars, quemadmodum & Thule, quæ nunc Gronlandia, olim Angliæ vicinior, in solstitio æstivo nulla omnino nox, vel illa exigua, & prope nulla est: ut contra solstitio hyemali, nullus omnino dies, vel saltem dimidia aut unius horæ: Id in Sphæricis ad oculum demonstratur.

162. *Sed quæ nunc sunt.*] Sic de Alexandro Seneca: *Armis vicis, virtutibus eff.* Idem.

163. *Et tamen unus.*] Corrigit, quod dixit, uno contrario exemplo; & ostendit exteros etiam honestissimos con-

Armenius Zalates cunctis narratur ephēbis
 Mollior ardenti sese indulgisse Tribuno.
 Adspice quid faciant commercia: venerat obses.
 Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
 Indulgit pueris, non unquam deerit amator:
 Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
 Sic prætextatos referunt Artaxata mores,

VET. SCHOLIAST.

169. *Mittentur braccæ.*] Dimittentur, ἀπομίσσονται.

170. *Sic prætextatos.*] Id est, mores, quos filii senatorum intra urbem habent obsides, redeunt ad suos reportant, quos ceteri apud se Ephēbi discunt. *Artaxata*, civitas Armeniæ.

VARIORUM

tagio corrumpi. Attamen, ne mentiar, *Zalates* unus nomine, natione *Armenius*, narratur cunctis ephēbis vel adolescentibus imberbibus mollior, & effeminatior. se indulgisse, vel ad libidinem exposuisse & protituisse tribuno libidine ardenti & inflammato. *Idem*. Ardere & ardor de masculorum turpi amore fere.

164. *Zalates.*] Nomen obsidis proprium. Dicuntur autem *obsides*, teste Festo quasi *obsides*, qui dantur ad fidem patriæ præstandam, cuiusmodi multos fuisse, ab Armeniis Clodio & Corbuloni datos, testis est Tacitus. Porro obsides in summo honore custodiebantur. nec unquam ligabantur. Hinc ego obides dictos, putem, quod nempe ut pignora obsidentur, circumfidentur seu custodiuntur. *Cunctis*, &c.] Illam enim ætatem in deliciis habebant scarabei illi. *Lubin*.

166. *Adspice quid, &c.*] Certe conversationem integerrimos corrumpunt: & verissimum illud Menandri à D. Paulo citatum:

ὁδὸς τοῦ ἐν χροῦς ἡμεῖς καὶ καὶ.

Perdit bonos mores malum commercium.

Adspice.] Præsentis nota est testimonii, nec longe petiti exempli. *Græc.*

Venerat obses.] Simplex, integer, & cum honore custodiendus more obsidum.

Lubin

167. *Hic fiunt homines.*] Ironice, egredi, cordati, virtute præditi: imo veniunt huc ad nos viri fortes, redeunt mulieres molles. *Nam si mora, &c.*] Vide quæ Jol. Scalig ad Propert lib. 4 & quæ Casaub. ad Suetonii August. Si pueri exterorum, v. gr. Armenii diutius hic morentur, statim aderit amator vel concubitor masculorum, qui illos corrumpat, & omittent & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis in usu non secus ac Gallis, mores etiam patrios simplices & honestos, atque una cum Romano cultu mores effeminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. *Furnabius.* Si mora longior.] Vel sensus est, si forte pueri externi diutius Romæ manserint, statim aderunt, qui eos ament: mittantque munera, quibus soleant delectari etiam domi suæ. Talibus enim rebus facilius quam pecunia videntur capi posse, & degeri. *Britan.*

170. *Sic, &c.*] Per commercia Romanorum & moram manendi in urbe, *Artaxata.*] Id est, in provincias suas, *Artaxata*, autem numero tantum plura, si, urbs est majoris Armeniæ, sita juxta Araxem fluvium (qui oritur ex eodem monte ex quo Euphrates fluit,) caput gentis. Nomen habet à Rege Artaxia quicam condidit suavis Hannibalis Pœni, ut docet Plutarch. Hanc Strabo *Artaxia*, & Stephanus *Artaxiostra* & *Artaxia* vocant. Hodierni vocant *Choin*, teste Ptole. *Refertur Artaxata.*] Eodem modo dicitur quo *Adi-*

VARIORUM.

Adire Corinthum, Reportage Romam,
Prætextatos mores. Aut mores Romanos, id
 est, qualibet instructi sunt nobiles Rom.
 quum prætexta habuissent fuerit Romano-
 rum; & ut testatur Alconius honesto-
 rum; & toga viliorum. Unde Senec. ad
 Lucil. *Parem autem dico pecuniæ non faciet,*
Deus nihil habet, prætexta non faciet, Deus
mudus est. Aut mores prætextatos, id est,

sordidos & obscænos; unde Sueton. in
 Vesp. *Erat enim dicacitatis plurima, & sic*
scurtilis ac sordida, ut ne prætextatis quidem
verbis abstineret. Britannicus. Consentis
 Grang. Porro prætextatum sermonem
 veteres dixerunt (autore Festo) ab eo,
 quod prætextatis nefas sit obscæno ver-
 bo uti: ergo per antiphrasin. Vel (ut
 quidam ajunt) quod nubentibus, de-
 positis prætextis, à multitudine puero-
 rum obscæna acclamarentur.

SATY.

SATYRA III.

ARGUM. Inducitur Umbritius vir optimus, aruspex illo ævo peritissimus, poetæ causas reddens, cur Bajæ migret à Roma, in qua per Græcorum aliarumque gentium, quæ in urbem conflueret, adulationes, delationes, veneficia, aliasque malas artes; ut & ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim & latrocinia, honesto civi in urbe non sit locus.

Quamvis digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 Janua Bajarum est, & gratum litus amœni
 Secessus, ego vel Prochyta præpono Suburæ.

5
 Nam

VARIORUM.

1. *Quamvis.*] *Quamvis confusus & perturbatus & tristis sum; digressu & abitu amici veteris & optimi Umbritii, laudo tamen ejus propositum, quod ex hac infensa & infesta civitate discedere, suamque sedem & habitationem in antiquissima civitate Campaniæ Cumis figere & firmare; & unum civem Sibyllæ Cumæ addere & augere Cumas uno cive destinet, & animo proponat. Digressu.*] Cujus dulci consuetudine & familiaritate mihi carendum.

2. *Laudo tamen, &c.*] Cumæ urbs in Campania, omnium in Sicilia & Italia urbium antiquissima, quam Hippocles Cumæus, & Megisthenes condidisse perhibent, nomen habet ἀπό τῆς κόμας à fluctibus: nam propinquæ mari. *Vacuis.*] Molestia carentibus, quietis, & à cura liberis; vel potius minus quam Roma habitatis, non civium plenis, ut Roma; ubi ob multitudinem peregrinorum & sceletorum, bonis viris locus non erat. *Lub.*

3. *Destinet.*] Animo constituat, cogitet, deliberet *Civem.*] Incolam, inhabitatorem urbis Cumarum. *Donare.*] Se addere civem. *Sibyllæ.*] Sibyllæ enim facellum Cumis erat, teste Virgilio & Solino: unde & ipsa Cumæ dicta. Sibyllæ fuisse numero decem, à consiliis Deorum annuntiantibus, hoc nomen sortitur, οὐδὲ θεὰ enim Dei consilium significat, οὐδὲ, ist est, Ἀιδε Æolice. *Idem.* Sibylla autem hic pro Cumis, ut vice versa Virg. *Cumæum carmen* dixit, pro Sibyllino.

4. *Janua.*] Commendat urbem Cumas, ab amœnitate loci. *Lubin.* Id est, Cumæ civitas est janua Bajarum, ut euntibus Bajæ ab urbe Roma, necesse sit Cumis iter facere, & ita est tanquam quædam janua, quæ excipiat & emitrat proficiscentes ad opidum Bajæ. Eo multi Rom. tempore ætatis animi causâ migrabant: ibi enim erant aquæ & ad voluptatem & ad sanandos morbos accommodatissimæ. *Horat.*

Nullus in orbe sinus Baji præluet amœnis. Bajæ ergo civitas Campaniæ amœnissima, à Bajo, socio Ulyssis illic sepulto denominatur. *Britan.* Vel, quia Bajæ olim portus dicebantur, ab importandis & bajulandis mercibus. Hodie *Golfo di Napoli.*

5. *Amœni secessus.*] Refugium, discessus in locum solitarium, & minus frequentem, ubi jucunditas & otium, animi relaxandi gratia. Hæc non tantum Italiæ, sed totius terrarum orbis pulcherrima plaga; nihil hospitalius illo mari; hic nobiles illi portus, Cajeta, Misenus, tepentes fontibus Bajæ; Hic amici vitibus montes. *Ego vel.*] Id est, ego Juvénalis vel vilem illam insulam Prochyta in Puteolano sinu, Suburæ vico Romæ longe celeberrimo, præfero & antepono. *Prochyta.*] Insulam dicit in litore Campano Baji vicinam & solitariam, à *Προχύτη* ita dictam, quasi Protusa: Nam Inatime insula, tertæ motum passa, hanc quasi insulam fudit. Alii ab *Æνecz* nutrice ejusdem nominis dictam autumant. *Arthypophora* ergo

Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum aspiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis, & Augusto recitantes mense poetas?
Sed dum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:

Hic,

VET. SCHOLIAST.

11. *Substitit ad, &c.* Sterit expectans
rhedam, ubi solent Proconsoles
jurare, in via Appia ad portam Capenam,
id est, ad Camoenas. *Madidam*, ideo quia
VARIORUM.

est in his verbis. *Subura*.] Per r anicum
scribe & lege: Ita dicta quod fuerit sub
antiqua urbe, ut Junio placet: vel sub
muro terreo, ut Varroni. *Subura* ergo
frequentissima erat, prochyta deserta.
Martialis.

*Dum tu forsitan inquietus erras
Clamose Juvenalis in Subura.*

Labinus. Fab. l. i. cap. 13. Succurram, ut-
pote a Sucufano pigo dictam mutatis li-
teris: cuius rei indicium sit, quod anti-
quitus per c litteram non per b scribeba-
tur. Festus vero id succurrendo dictam di-
xit; quod in ea statione sit praesidium sta-
tivum, ut Esquilis succurreret, Gabinis
eam instantibus. Si Codices non ob-
stant scribatur ergo duplici r.

6. *Nam quid, &c.*] id est, quem lo-
cum unquam tam miserum & solita-
rium extra Romam vidimus; ut non
pejus sit Romæ vivere, & ibi continua
pericula expavescere. Vex, quid alibi tam
miserum, neque aliis admittum malum,
quod Romæ non sit deterius? *Tam solum.*
i. e. desertum: solitudo ipsa miseria, nec
abs re: Sacre paginæ *Va soli*. Grang. Vel
sensus sit, quid tam unice miserum?

7. *Horrere incendia.*] Quæ æbra in
urbe videbantur non sine multorum ca-
lamitate; nam imperante Nerone cea-
rum triginta duz domus, insulæ quatuor,
sex diebus, ut scribit Seneca, arserunt.
Britann. Horrere. i. e. Timere, quod qui
timent, horrescunt.

8. *Lapsus Tectorum &c.*] Est quasi
Satyræ propositio. Aspiduos ædificiorum
guinas. Nam de singulis hisce æget.

Utrumque conjungit Propert.

*Præterea domibus flammam, domibusque
terminam.*

Mille pericula] idem Cicero conquæ-
stus lib. 6. Epist. Equidem nos quod Ro-
ma sumus miserrimum esse duco, non so-
lum quod in omnibus malis acerbius est vi-
dere quam audire. Sed etiam quod omnibus
casibus subitorum periculorum magis objecti
sumus, quam si abessemus. *Mille.*] Plurima,
& tere infinita. *Sæva urbi.*] In qua o-
mnia periculosa, sæva, infensa & infesta,
& ubi quotidie sæva multa acciderunt &
crudelia. *Idem.* Tristis est qui dolet, truci-
lentus & sævus qui terret.

9. *Augusto, &c.*] Inter urbis incom-
moda, Satyrice & facete refert etiam
Poetarum importunitatem, qui odiosi
suis recitationibus obvios pene eneca-
bant, quod (ut etiam in initio primæ con-
questus est) Augusto etiam mense, quo
intensissimus calor & civitas quasi civi-
bus exhausta est, Poetæ occurrentes au-
dire cogebantur. Calendis Julii propter
æstum migrabant Romani. Sed nunquam
adeo urbs exhauriebatur, quin Poetæ
occurreres, qui recitatione te vexaret:
Emphaticæ, quasi hoc omnium sit mi-
serrimum. *Idem.*

10. *Sed dum, &c.*] Describitur jam
locus ubi Umbritium convenierit, &
allocutus sit, id est, dum tota Umbritii
jam abhuri domus & supellex domesti-
ca universa, in unam rhedam imponitur.
ipse Umbritius substitit mecum rhedam
expectans, ad veteres arcus. *Rheda una.*
] Notat Umbritii frugalitatem & conti-
nentiam ac paupertatem, atque cuius
omnes facultates una rheda imponi po-
tuerunt, ut qui paucis contentus vixerit.
Rheda Gallicum vocabulum, quæ vehi-
culi genus, rotam habens. *Idem.*

11. *Veteres arcus.*] Latruncios ab Ro-
mula

Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ,
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Judæis: quorum cophinus, fœnumque supellex.

11b
112
113
114
Om

VET. SCHOLIAST.

Supra eam aquæ ductus est, quem nunc appellant, Arcum stillantem. Primum enim aquæ ibidem fuerunt portæ, quæ porta Capena vocabatur.

VARIORUM.

mulo constructos intellige; postea mar-
morcos; vel arcus Horationum Terge-
minorum, qui ad portam Capenam.
De arcubus aqueductum qui illic
erant, interpretatur Turnebus libro 7.
cap. 27. Arcus.] Qui fiebant, lapidei
in modum pontis, in memoriam ali-
cujus triumphi vel victoriæ egregiæ. Ma-
didam Capenam] Propter fontes & aquæ
ductus, qui in propinquo illius portæ
sunt, unde Fontinalis dicta. Postea arcus
stillans dicebatur: nam super eam
aquæ ductus. Martial.

Capena grandis porta quæ pluit gutta.

Lubin. Madidamque Capenam.] Lego:
Primum enim aquæ ibidem fuerunt.
Capenam.] Portam quæ porta Capena vo-
cabatur. Ruyss. Nunc Divi Sebastiani
dicitur. Ea erat initium viæ Appiæ. Grang.

12. Hic ubi, &c.] Egeriam Nym-
pham intellige, de qua Ovid. Fast.

Egeria est quæ præbet aquas Dea gratæ
Camænis.

Illæ Numa conjux consiliumque fuit.

Porro, Numa Pompilius maximus ille
Romanorum Idololatra, nocturnam
connubium, & colloquium se habere si-
mulabat cum Egeria Nympha, religio-
nis causâ, quo armorum & prædæ studio
flagrantem populum sedaret. Hic ergo,
id est, in hoc loco quo dixi, ubi religio-
sus ille Numa Pompilius, secundus Ro-
manorum rex, amica lux Nymphæ
Egeriæ, (cum qua nocturnos congressus
se habere simulabat, super religione,) con-
suebat colloqui tempus & locum, supra
sacris à se constituendis: vel, uti Farna-
bius, ubi constitutum Egeriæ denunci-
abat. Illud autem factum est in Camæ-
narum ludo, ad portam Capenam. Idem.
Nocturna Numa constituebat amicâ.] Le-
gendum puro, Nocturna Numa consorte.

bat amica. Id est, ubicum amica Ege-
simul dormiebat. Egerias autem ab e-
rendo partu & abortivis faciendis distat.
ajunt Grammatici, non inluaviter. D
leant. Sed sane ioluaviter muratur phi-
siologia (meo quidem iudicio) quæ est
Constituat; quam nos præponimus.
Deinde Egeriam hanc per Æ distingu-
mus ab Egeria Dea, quæ opusculari cre-
dita est parui egerendo, & hinc denomi-
nata.

13. Nunc sacri, &c.] Hujus meminist
Livius lib. 1. Lucus erat, quem medium
ex opaco solum sans perenni rigabat aqua.
Quo quia se perisape Numa sine arbitrio
velut ad congressum Dea inferebat; Ca-
manis eum lucum sacravit, quod etiam
sibi consilia cum conjuge sua Egeria essent.
Plutarchus scribit fontem istum sacris
Vestalibus virginibus constitutum. De-
lubra Camænarum ibi à Numa exadifi-
cata. Interest inter templum & delu-
brum, quod templa singulorum Deo-
rum, ut Jovis, Martis, Apollinis: De-
lubra vero sunt multarum ædium sub
uno tecto. Arguit autem Romanorum
avaritiam, qui loca Musis consecrata &
religiosa Judæis locabant. Id est; Hoc
tempore religiosa illa styra, in qua sacer
fons erat & Delubra vel templa ibi con-
structa, Judæis locantur, quorum post
caedidum urbem Hierusalem, tota uren-
sistum collectio & supellex erat cophinus,
i.e. coibs, vas ex virgultis, in quo victum
& cibum gerebant, & fœnum ad ju-
menti alimentum. Idem. Quæ differe-
tia inter Templum, Delubrum, Fa-
pium, Ædes &c. sit, Vid. Rosin. Anti-
quit. pag. 85.

14. Judæis.] Vel Christianis, qui edicto
Domitiani urbe pulsi sylvas illas inhabi-
tare cogeantur. Nam Christiani & Judæi
apud ethnicos pro iisdem habebantur.
Quam miseris modis sanctam gentem
prophana afflicta verit natio, traditum
in iis libris est, quibus Mosaicæ conti-
nentur leges. instabant duri operum ex-
actores, in cessantium terga levitum
fusti.

Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
Arbor, & ejectis mendicat sylva Camœnis.
In vallem Ægeriæ descendimus, & speluncas
Disfimiles veris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?

20
Hic

VET. SCHOLIAST.

16. *Ejectis mendicat.*] Templa Camœnarum Judæis locantur.

17. *Ægeria.*] Ægeria nympha colebatur in Aricino lacu, cum qua Numa & concubuit & colloquium se habere simulavit, super cultu religionum; quo armorum & pugne studio flagrantem populum Romanum abstraheret.

VARIORUM.

fustibus est, postremo, cuncti servilibus officiis intenti ætatem agere. Judæis in hujus rei memoriam etiam hodie in cœna Paschali puls quædam comeditur, quam peculiari nomine ad id appropriato appellant. Neque profecto causa est, cur juvenalis Judæos Romæ semper cophinum scœnumque habuisse dicat in suppellectile. Enimvero cophinum scœnumque gestabant cum, quod fiscellis stercore lutumque portaverant in Ægypto, tum quia stipulis scœnoque usi erant ad fingendos lateres. Intererat eorum per hæc monumenta, cunctos docere mortales, quam aspera olim & foeda pertulissent. *Cunæus.*

15. *Omnis enim &c.*] Id est, Quilibet minimus locus, in quo ad arbores equus alligari potest, Judæis locatur, & pretium locationis populo Romano cogitur pendere. *Mercedem.*] Tributum, pensionem: imminensam Romanorum avaritiæ crudelitatem perstringit quæ ætiam ex tanta Judæorum inopia exigeret. *Pendere.*] Vel solvere, nam penso ære non numerato debitum solvebant antiquitus, quod & nunc alibi in usu est. *Insuper est.*] A senatu sordido & avaro, qui etiam à locis sanctis tributum exigit. *Lubin.*

16. *Arbor.*] Ad quam jumentum ligari posset. vel sub cujus umbra quiescere liceret. Alii per arborem, lucum vel hortum intelligunt. *Mendicat,* id est,

turpem stipem à Judæis quasi mendicando efflagitat. Vel pauper sit, propter pauperes incolas Judæos. Potest *sylva* pro Judæis in sylva degentibus accipi. Id est, Judæi in sylva degentes mendicant ejectis Camœnis, quibus sacrum erat nemus cum delubro. Sic Satyra. 6.

Cum dedit illa locum, cophino scœnoque relicto

Arcanum Judæas tremens mendicat in antrum. Idem.

17. *In vallem, &c.*] Id est, ad Aricinum lucum, ubi Ægeria colebatur. Ego & Umbritius in vallem illam descendimus, ubi erat fons Ægeriæ Nymphæ, &c. *Speluncas.*] Antra Dearum intellige, vel locum illum ubi fontes erant. *Idem.*

18. *Disfimiles veris.*] Id est, dissimiles & longe distantes ab illis naturalibus & priscis à natura excavatis. Quas posteri expolire arte volentes, profanarunt. Indignatur auctor, quod naturales illas speluncas artificioso ornatu adulteraverint & profanaverint. Dicitur illas speluncas Diis gratiores fuisse fuuras, si nullo artificio adhibito naturales mansissent. *Præstantius.*] Grangæus legit *Præsentius* pro propitiis. Nam cum Dii adsunt, favent.

19. *Numen aquæ.*] Fontis. Nullus enim fons perennis, sine Numine credebatur Ethnicis: id est, Sanctitas aquæ propter præsentiam Numinis longe esset præstantior. *Viridi si margine clauderet undas Herba.*] Id est, Si artificio naturalis fons & spelunca polluta & profanata non esset, & si herba ista nascens circumdaretur, & circumspiceret aquas fontales, virenti & herbosa extemperate. *Idem.* ut antiquitus, non autem muro marmoreo, ut tum.

20. *Nec ingenuum.*] Id est, Si marmoreo

Hic tunc Umbricius, quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem cras
 Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Dædalus exiit alas: 25
 Dum nova canities, dum prima & recta senectus,
 Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.

Ceda-

VARIORUM.

mora arte ibi constructa, & polita non
violant, minusque religiosum redderent,
tophura lapidem scabrum, *ingenium*,
naturalem, & ibi nascentem. *Violarent*.]
 Corrumperent, minus religiosum redderent.
 Naturalia enim licet rudia & impolita,
 diviniore credebant. & vis inferebatur
 topho, qui removebatur.

21. *Hic tunc, &c.*] Incipit jam Umbricius
 causas migrationis suæ recensere. Est enim
 hæc Satyra verba sunt Juvenalis, Umbricius
 jam abiturum parantem, convenientis, &
 alloquentis. *Hic*.] In vallem Egeriz
 postquam venimus. *Labin. Artis honestis*.]
 Belle addit honestis, nam ars anceps vox est,
 tam turpis quam honesta.

22. *Emolumenta*.] Nullus fructus, nulla
 merces, doctis & literarum peritis viris
 honestas artes exercentibus.

23. *Res hodie, &c.*] Id est, Postquam
 res opesque meæ quotidie Romæ decre-
 scunt. *Here*.] Veteres autem multa ad-
 verbia teste Donato per e & i proferebant,
 dicentes tempore & tempori, vespere,
 & vespere: here, & heri. *Atque eadem cras*.]
 Est Gradatio.

24. *Deteret exiguis aliquid*.] Id est, Meæ
 res quamvis in exiguis & minutis, aliquid
 deperdent & amittent cras, ut paulo post
 nihil sint: quia quæ deteruntur, paulatim
 minuiuntur. Sic Horatius *Damnosa quid non imminuit dies? Deteret*.]
 Translatio ducta est à ferro, quod limando
 deteritur atque extenuatur. *Grang. Hinc ire*.]
 Cumas scilicet. *Labin,*

25. *Fatigatas*.] Longo volatu, utpote à Creta in Italiam, vel ut alii, in Siciliam:
 Alii primum Sardiniam, deinde Cumas. Fatigati autem corpore, fessum
 animo dicimur. Servius 8. *Æneid. Dædalus exiit alas*.] Fabula est notissima vel
 ex illis Virgilii verbis 6. *Æneidos. Dædalus ut fama est, &c.* Emphasin & pondus
 habet hæc circumlocutio; quasi dicat: Si Dædalus
 volans, & ex alto terras despicens, sibi hunc locum
 elegit, sine dubio est amœnissimus. *Exiit*.] Deposuit.

26. *Dum nova, &c.*] Hic talis est contentio.
 Nos patria cedamus dum adhuc novam canitiem
 habemus & per ætatem possumus. *Nova canities*.]
 Dum capilli mei, raris & paucis tantum canis
 insperguntur, id est, dum incipio senex esse.
Recta senectus.] Quæ rectum me patitur
 incedere, nondum corpus incurvans, quæ incipit
 anno ætatis LXIV. *Idem*.

27. *Dum superest, &c.*] Dum adhuc portio
 aliqua vitæ meæ vivenda restat. Sic Horat.
Dum res & ætas, & sororum filium patiuntur.]
 Ex figmento Poëtico dicit: qui finierunt Deas
 fatales Parcas quasi ad colum sedentes, vitam
 humanam dispensare. Ut *Clotho colum portet*,
Lachesis trahat, Atropos occet. Lachesis.]
 Parca; à *αλκείων*, sortior, quasi de nostra
 vitâ sortiator; illa autem filum trahere &
 torquere fingitur. *Quod torqueat*.] Filum vitæ
 meæ, quod in gyrum nendo circumagat. *Idem*.

28. *Dextram subeunte, &c.*] Nullo scipione,
 cui incumbam, dextram meam sustentante. *Idem. Senex magnus ille quidem*,
gravatus annis, totus in baculum pro-
 nit,

Cedamus patria: vivant Arturius istic
 Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt, 30
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput domina venale sub hasta.

VET. SCHOLIAST.

29. *Arturius, &c.*] Ignobiles & sordidi, ac malis artibus viventes homines, qui ex sordidis rebus divites sunt facti.

32. *Siccandam eluviem.*] Ut publici fani cloacam.

33. *Domina, &c.*] Qui poscunt à fisco vendi, quasi debitores fisci.

VARIORUM.

nus, & lassum trahens vestigium. Apul. *Bacillo.*] i. e. Scipione.

29. *Cedamus patria.*] Acri bile dictum. Non patria dicit: nam patriæ cedit, qui eam intestam & inimicam habet; patria, qui sponte abit & discedit. *Vivunt Arturius illic, &c.*] Delatores pessimi, sordidi homines. Damnar urbem Umbrilius, quod ejusmodi Gnathones, sectatores, & assecras, & extremæ fortis nebulosæ ad summas divitias evehit. *Idem.*

30. *Qui nigrum, &c.*] De talibus Ovidius dixit:

*Qui facere assuevit, patria non degener
 artis,*

*Candida de nigris, & de candentibus
 atra.*

Qui virtutem in vitium, & vitium in virtutem vertunt. Sicque Poëta ostendit, tale genus hominum gratius esse. Unde & Terent. in *Phorm.*

Hic pretium nunc est, qui recta prava faciunt.

Nigrum.] Vitia, falsa, mala intellige. Bona enim veteres albo, vel candido lapillo, mala nigro notabant. Persius:

Ille prius creta, mox hac carbone notasti.
 Et Horatius de malo:

Hic niger est, hunc tu Romane caveto.
Idem. Quis.] Pro quibus: Alii Quis.

31. *Idem.*] Locum sacrum conducere, & sacris manus admolari; vel in-

Quon-

tellige ipsos publicanos fuisse, & per ædem, templorum loca, vel agros intellige, qui magni constabant. *Ædes* in singulari pro templo, in plurali de domo & templo intelligitur. *Servius. Flumina.*] Integra, quæ majori postea pretio aliis locantur: Aquam venalem, vel è fluminibus vestoriis lucrum. *Farnab. Conducere port.*] Id est, portoria redimere, quæ portitori in portu solvuntur, pro importatis aut exportatis mercibus. *Britan. Portus.*] In quibus naves vestigalia & pretium stationis persolvunt. *Grangæus* intelligit portus reparandos, non portoria.

32. *Eluviem.*] Cloacam, aut lacunæ fossarumve sordes, ad quas siccandas & exhauriendas, ipsi quos volebant requissima mercede contentos mittebant; cum magnos ipsi ex hoc assequerentur redditus. *Portandum, &c.*] Erant enim funeris locatores & conductores. *Bustum,* quasi beneustum, locus in quo mortuus combustus & sepultus est. Utrinam ergo intelligit, ubi cadavera cremabantur. Quo servi illorum portabant cadavera comburenda. *Lubinus. Portanda ad busta.*] Libitinarios designat. Nam in templo Libitinæ ea vendi solebant, quæ ad sepeliendum mortuum fuissent necessaria. *Britan.* Servi libitinarij erant pollinctores, qui sepeliebant. *Bustum* nunc dicitur sepulcrum.

33. *Et præbere, &c.*] Varie variis explicantur hæc. Aut quia avidi lucri sunt, ut se venales exhibeant. Sic Plautus *Mossellaria:*

*Ubi isti, qui trium nummorum causa
 subeunt sub hasta.*

Aut quia solvendo non sunt, se etiam vendi sub hasta in auctione pati possunt. Sic *Turnebus* lib. x. cap. 27. Adv. Aut denique, quibus facile est præbere caput servorum venale sub hasta: vel qui publicis venditionibus præsumt, qui facile

Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verso pollice vulgus

Quem-

VET. SCHOLIAST.

34. *Quondam, &c.*] Symphoniaci parasitorum. Et municipalis, &c.] Gladiatorum, aut venatorum, qui in municipiis pugnaverunt, non in urbe.

36. *Verso pollice.*] Mutata fortuna.

VARIORUM.

cile præfecturam publicæ venditionis possunt acquirere, & caput servi venalis sub hasta domina præbere, venum expositum. Quod ultimum magis probatur: nam superius de hujusmodi officii locutus est. *Hasta.*] Cum publica auctione vendebatur aliquid, hasta figi solebat; quam hic *domina* vocat, quod sub hastæ quasi arbitrio servi emerentur, & cujus potestati & imperio omnia essent subjecta in venditione. Vide Brisson. lib. vi. Formular. Hypallage est: quod sub ea hasta in servitute redigerentur dominis, idcirco *dominam* eam appellat. *Grang.*

34. *Quondam hi.*] Indignatur jam quod Arturius & Catulus & alii olim vilissimi tubicines & cornicines fuerint. Idque non in urbibus, sed in villis extra Romam municipiis, quod illi qui olim in theatro cornicines fuerint viles, jam adeo divites facti sunt, ut in theatro jam munera gladiatoria edant, cedantque quos velint. *Hi cornicines.*] Britannicus legendum esse hic contendit, non *hi*: ut sit, qui hic Romæ quondam cornicines fuerunt, &c. *Municipalis arena.*] In muneribus gladiatorii per municipia, buccas & buccinas locabant. Vel ut alii: Ad contemptum dicere, quod in muneribus gladiatorii, municipio- rum, non urbis, operam locarent. Turneb. lib. x. cap. 27. Advers. Nam in municipiis vel opidis, ut Fundani, Formiani, Cumani, Tusculani etiam Theatra erant; notat ergo eos fuisse gladiatores, & venatores vilissimos, qui in municipiis pugnaverant, non in urbe. Ponitur autem *batena* pro loco ipso, & pro centamine.

35. *Perpetui comites.*] In ludis opidanis frequenter & assidui erant. *Notæque per opida buccæ.*] Quia enim tubicines erant, in municipiis vel theatris opidanis canere solebant, habentes buccas, quibus cornua inflabant satis notas: quasi dicat, in opidis urbis notum & illos cornicines fuisse. *Junius* dicit esse homines, sæpius per vulgi ora traductos. *Lubin. Bucca.*] Neque hoc loco perietui illi comites municipalis arenæ scurræ esse possunt & buccellarii, quis enim gladiatoribus parasitaretur? neque, ab infamibus tibiis, buccæ; sed vel Caussidici municipales & opidani; vel, quod verisimilius est, præcones: & ideo *note per opida buccæ*, in quibus præconium faciebant, hoc est urbanis prætoribus ignobiliores, sicut sectatores non urbanæ arenæ, sed municipalium gladiatorum. Quod autem Interpp. ajunt cornicines istos gladiatoribus canere solitos, hoc nusquam lectum est. In theatro quidem, non in arena. Cornicines in ludis scenicis, id est in Theatro: arenæ autem comites, id est operam gladiatoribus locantes, buccæ, vel vilissimi caussidici vel præcones. Conf. huc quæ infra ad sat. xi. §. 34. *Ferrarius.*

36. *Munera nunc edunt.*] Gladiatoria scilicet; & qui erant olim ministri, nunc eorum præfecti; qui operam suam olim locabant canendo in ludis opidanis, illi jam Romæ in urbe ipsa munera edunt gladiatoria. Neque enim citra census adeoque personæ rationem datum est jus edendi publice munera. Exstat apud Tacitum 4. Annal. S. C. quo cautum, Ne quis gladiatorum munus ederet, cui minor quadringentorum milium res esset. Turneb. *Verso pollice.*] Verso enim pollice tollebatur favor, contra cum favebant, pollicem premebant. Horatius:

Fautor utroque suum laudabit pollice ludum.

Ex more hoc dicit, nam populus spectans, pro gladiatoribus victis, vel læsis inter-

Quemlibet occidunt populariter: inde reversi
Conducunt foricas, & cur, non omnia? cum sint;
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna joculari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum;
Si malus est, nequeo laudare & poscere: motus

40

Astro-

VET. SCHOLIAST.

37. *Vulgus Quem, &c.*] Ab his populus occiditur, quos ante populus jubebat, id est imperabat occidi * populariter * amabilius favente populo.

38. *Foricas.*] Stercora, hoc est, vestigal. Fortire est pro, deonerare ventrem. Fortire est * non foras ejicere. Alii tabernas dicunt foro vicinas. alii vestigal vinarium, quod ex Africa in urbem vehabatur, alii domos publico sumtu zdificatas ad locandum, quarum conductores iacula capiebant.

39. *Quales.*] *Ἀναπόλεστον*, Dicere ante debuit, tales, & si quales.

42. *Es poscere, &c.*] Maleficus non sum.

VARIORUM.

interdum intercedebant, ne ab adversario occiderentur. Vide Polirian. Misc. cap. 42. Turneb. lib. xi. cap. 6. Erasmi Adag. 46. Chil. 1. Cent. 8. *Premere pollicem &vertere pollicem.* Alii legunt, *vulgus Quumlibet occidunt populariter.* Id est, ab his populus occiditur. quos ante populus jubebat & imperabat occidi. *Valgi.*] id est, populi spectatoris. *Lubinus.*

37. *Quemlibet.*] Gladiatorum ab adversario victum & superatum. *Occidunt.*] Mortis illorum causa sunt, dum munera gladiatoria edunt. Martialis in tales: *Innocuos permiste sales, cur ludere nobis Non liceat, licuit dum jugulare tibi.*

Populariter.] More vulgi, passim, leviter. per populum, populo favente; quasi dicat omnibus applaudentibus. Grangus explicat sic, Ut captant auram popularum & studia vulgi sequuntur. *Inde reversi, &c.*] A muneribus, & eade, à

ludis scilicet, si modo ludi sunt, ubi multi per ludum contrucidantur. *Lubinus.*

38. *Inde reversi,*] i. e. à ludis gladiatoris & cædibus hominum. Vel, Hisce relictis. *Conducunt foricas.*] Quidam vestigal stercorearium, quidam visarium, alii domos publico sumtu ad locandum zdificatas intelligunt, ego vero latrinas à servis impuris exhauriendas, pro quibus ingens merces ipsis reponebatur, cum publicis spectaculis immensas opes attrivissent. Vel potius censum qui inferendus erat in ærarium nomine stercoreis & urinz. Vid. lipf. de magnitud. l. ii. c. vi. quod munus viri proceres, ut notat Evagrius, non aliter, quam militarem aliquam præfecturam ambiabant. *Es cur non omnia?*] Scilicet hi conducerent? Omnia enim possunt, cum fortuna ipsis faveat *Idem.*

39. *Quales ex humilibus.*] Quandoquidem sint eorum numero, quos fortuna solet per ludum ex humili loco ad altiora provehere. *Idem.*

40. *Extollit Fortuna.*] Id est, evehit, rursus dejicit, quos fortuna rotat, versat, agit, ludit. *Joculari.*] Ridicula quid, sine ratione agere. *Idem.*

41. *Quid Romæ faciatis?*] Verba sunt Umbritii, & ostendit se Romæ inutillem esse, cum malas aliorum artes ignoret. *Mentiri nescio.*] Ut adulatores & delatores bonorum, Catulus & Artutius, qui hoc egregie norunt. *Mentiri.*] Id est, Nigrum in candida vertere. *Idem.*

42. *Librum Simulus.*] De hac re vide Horatium de arte, & Persium Satyr. 1. *Poscere.*] Librum describendum per adulationem: Vel poscere aliquid pro adulatione mea, tanquam qui mirabiliter placeat, & quo delecter. Vel poscere neque

Astrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
 Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
 Quæ mandat, norunt alii: me nemo ministro
 Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, & cui fervens
 Æstuat occultis animus, semperque tacendis?

45

50
Nil

VET. SCHOLIAST.

43. *Funus promittere.*] Hls, qui sub severo patre agentes, de morte ipsius cogitant.

44. *Ranarum viscera.*] Non sum venenarius.

45. *Ferre ad nuptam.*] Lenocinium exercere non possum.

46. *Menemo, &c.*] Non possum assessor esse furis judicis. bene adluſit de consiliariis.

VARIORUM.

nequeo adulatorie libnum, quem non probō. *Farnab.*

43. *Motus astrorum.*] Ut futura prædicem. Non sum astrologus, ex illo pessimo hominum genere, qui Romæ tamen gratia & autoritate apud omnes valebant. *Promittere.*] Filio illi, qui ante diem patrios inquisit in annos; Vel etiam creditor. *Idem.*

44. *Ranarum viscera nunquam inspexi.*] Alludit ad Haruspicii officium, qui exta & viscera inspiciebat. Plinius inquit: *Ex rana rubeta visceribus; id est, lingua, officulo, liene, corde, mira fieri posse constat, sunt enim plurimis medicaminibus reſerta.* Forte intelligit rubetam vel bufonem, indicans se non esse veneficum, nec rubetarum exis uti ad veneficia. *Idem.*

45. *Ferre ad nuptam.*] Id est, Lenocinia exercere nequeo, non sum inter-nunciator inter adulteram & mœchum, ut meo ministerio talia scelera adjuvem. *Idem. Quæ mittit.*] i.e. munera & literas. *Quæ mandat.*] Hoc est, quæ mandata dat: nam amoris nuntiis præter tabellas quas ferebant, plerumque aliquid aut dicebant facere injungebant. *Grang.*

46. *Norunt.*] Alii norunt: nam ego scire nolo. *Me nemo ministro.*] Id est, non possum assessor esse furis judicis. Id est, meo ductu, auspicio, ministerio, nemo furta perpetrabit. *Farnab.*

47. *Nulli comes exeo.*] Solus Roma exeo, nemo me comitatur, quippe ubi rari boni. Et inde ego solus tanquam mancum & debile membrum ab urbe separor Romana, tanquam à corpore. Comes, iter nobiscum facit, assecra sequitur potentiores; Sodalis, adolescentiæ nomen est. *C. Fronto.*

48. *Mancus.*] Dicitur quasi manu carens: Per hoc Solus, quasi qui ab omnibus repudiet. *Extincta dextra.*] Tanquam membrum emortuæ dextræ, quæ nulli est usui. Neque ego adeo idoneus & habilis officiis adulatoriis scelestis. Des. *Heraldus comitem* hic intelligit, qui alterius latustegens, quasi dextra caſus est, cuius ministerio caret. *Farnab.*

49. *Quis nunc, &c.*] Exponit jam sceleratum crimen illorum, qui aliorum scelera explorabant, atque à sceleratis omnia postea postulabant & impetrabant, & ab illis timebantur, ne proderent illos. id est: Nemo hodie Romæ diligitur, nisi qui conscius est scelerati alicujus facinoris; vel qui novit maximum aliquod scelus domini vel amici sui, à quo magno honore & amore colitur, ne se prodat. *Idem.*

50. *Es cui Æstuat.*] Conjunge hæc Fervens occultis & tacendis. Ita dicit: quasi animus conscientia sceleris, ab altero designati, ferveat; quæ nec tacere facile possit, nec tæto prode. Translatio est à procellis & fluctibus marinis. *Æstuat.*

Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
 Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum, 55
 Ut somno careas, ponendaque præmia sumas
 Tristis, & à magno semper timearis amico.
 Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,

Et

VET. SCHOLIAST.

56. *Ponendaque præmia.*] Quæ depone-
 nere debeas, id est, abjicere, negligere:
 vel reddenda, ut quæ mala arte quæsitæ
 sunt. *Tristis*, quali moriturus: ut mala
 conscientia torquearis.

VARIORUM.

fluat.] Agitur & incalescit, taceatne
 an proferat.

15. *Nil tibi se.*] Id est: ille non existi-
 mabit, quod tibi aliquid debeat, quod
 tibi obligatus sit, nihil etiam in te con-
 feret, vel tibi dabit, qui sua honesta se-
 creta tibi revelavit. Contra, qui autem
 scelera sua tibi aperuit, in omnibus tibi
 erit obsequens.

53. *Carus erit, &c.*] Ostendit quod
 dixit, simili. Id est: è contra vero, qui
 novit Verrem furem esse, illum Verres
 in summo pretio, quamvis invitus, ha-
 bebant; timebit ne ab illo prodatur.

54. *Tanti tibi, &c.*] Est autem egre-
 gia admonitio & exhortatio è curiosa
 illa & scelerata malitia, ne quis hujus-
 modi aliorum scelera arcana scrutetur.
 Id est, nullæ divitiæ tanti tibi sint, quam-
 vis amplissimæ, ut propter illas scelus
 amici occultum, velis percrutari, som-
 no carere, & animo angere, ne è medio
 tollaris ab illo, qui te consilium timet;
 vel ne aliquando tibi obiciat, quod ar-
 cana tibi concredita patefeceris; & ab-
 jicienda & detestanda præmia ab amico
 tuo magno percipere, & illo timeri semper
 cupias. Sic Horatius:

Arcanum neque in scrutaberis ullius un-
quam,

Optimissimumque regas, vel vinctus tortus, &c.
pro.

optimè Lyfimacho Philippides, *πληθὺν
 & ἀποπρίτων.* i. e. præterquam vetita,
 arcana, narratu indigna, supp. scire re-
 fert. Plutarch. de garrulitate. *Farnabius.*
Opaci Tagi.] Densi & turbulenti pro-
 pter auríferas arenas. Vel potius umbris
 arborum obscuri. *Lubin.*

55. *Tagi.*] Fluvii in Lusitania, ob
 arenas auríferas cæteris amnibus prælati.
Quodque in mare volvitur aurum.] Per
 Tagum, vel similia flumina aurifera,
Idem.

56. *Ut somno careas.*] Propter secretum
 commissum, vel propter occupatas divi-
 tias; ætiusque enim insomnis & in-
 quieta custodia. *Ponendaque.*] Quæ cum
 mala conscientia non erant sumenda.

57. *Magno amico.*] Senatore nobili &
 potente. Ita fit ut scelerati & pravi nun-
 quam animo sint quieti, aut enim alios
 timeant, aut ab aliis timeantur.

58. *Quo nunc, &c.*] Alias causas sub-
 jungit, quod Græci & Græcorum mo-
 res, urbem perdunt, id est, pergam jam
 ad illos, qui nostris Romanis, magis
 adhuc quam supradicti scelerum ministri
 sunt grati, & mihi ingratiissimi, & quos
 præcipuè fugio. *Idem. Gens.*] Pro natione
 aut genere hominum, aliàs gens appella-
 tur, quæ confecta est ex pluribus familiis.
Græc. Acceptissima.] i. e. gratissima:
 aliter est anceps vocabulum; nam &
 bene & male acceptus dicitur. *Idem.*
 Hoc loco nostrates dicent. *VVel-koom.*

59. *Quos fugiam.*] i. e. Odi: nam
 quod odio habemus, fugimus; Contra,
 quod amamus, sequimur. Sic Horat.

*Non sequar aut fugiam qua diligit ipse vel
 odit. Properabo, &c.*] E. c. prope, alacriter,
 è vestigio favebor.

B 2

60. Na

Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
 Nec pudor obitabit. Non possum ferre Quirites, 60
 Græcam urbem, quamvis quota portio facis Achææ?
 Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
 Obliquas, nec non gentilia tympana secum
 Vexit, & ad Circum jussas prostare puellas. 65

Ite,

VET. SCHOLIAST.

60. *Non possum, &c.*] Exclamatio, Porro Quirites.

61. *Quota portio.*] Quamvis pauci sunt, tamen Græcam vitiis urbem fecerunt.

62. *Orontes.*] Fluvius in Antiochia civitate, per quem Syros significat: ut Virgil.

Es pontum indignatus Araxes.

63. *Chordas Obliquas.*] Rusticos tibicines, qui in obliquum tangent.

64. *Gentilia.*] Sux gentis, orientalia.

65. *Es ad Circum.*] Et hoc à Græcis translatum dicit.

VARIORUM.

60. *Nec pudor obitabit, &c.*] Ita dicit. nam pudendum erat urbem Romam Græcam esse factam, ut sequitur. *Idem.*

61. *Græcam urbem.*] Quam Romani, vitiis Græcorum fecerant Græcam. Nam & concumbebant Græcæ & dicebant, *ἡ ἡμῶν πόλις* inter complexus, ut Sat. 6. dicitur. Sic Tertullian. *Admodum Gracis estis. Quamvis quota portio.*] Est correctio; quasi dicat: Tamen si verum fatear, minima Romæ portio est turpissimæ gentis & facis Achææ, vel Græcæ. Quasi dicat: Plures aliz nationes præter Græcam, jam Romam pervenerunt. *Facis Achææ, &c.*] Vilissimorum Græcorum. *Idem.*

62. *Jam pridem.*] Non solum inquit Græci in urbem venire, qui divitibus sunt acceptissimi, sed etiam aliz gentes barbaræ ex Syria in urbem novos gentis suæ mores invexerunt. *Syrus.*] Pro Syrius, more suo quo noster solet. *Jam pridem in Tiberim.*] Id est, jamdudum Syri, qui ad

Orontem habitant, Romam ad Tiberim sitam pervenerunt: in Syria autem Orontes fluvius, olim Typhon dictus, & qui Syriam ab Antiochia dividit: sic dictus ab Oronte, qui primus cum ponte junxit. *Labin.* Grangæus ab Oronte gigante dictum refert, cujus in alveo siccato corpus undecim cubitorum repertum sit.

63. *Et linguam &c.*] Syriam, adulatricem, & sceleratos mores. *Chordas obliquas.*] Citharam cui chordæ intenduntur obliquæ, id est obtortæ; aut obliquæ pro forma citharæ. *Britannic.* Porro Syri nobiles in musicis fuere, ut Syrius vel Syrisso ab illis derivatum sit. *Labin.* *Obliquas.*] Cum obliquorum instrumentorum chordis obliquos etiam mores tibicinis.

64. *Gentilia tympana.*] Quibus domi suæ uruntur, & quæ in Syria inventa sunt. à *τυμπανίζω*, id est, verbero: Alii legunt *Tympana*, ut Galli *Tabour* & *Tambour* indifferenter; & derivant à *τύπτω*. Vasa sunt hemisphærica, quæ semper bina feruntur, in quibus ab uno latere pellis extenditur, & virgula percutiuntur: quorum in Cybeles sacris usus, *Idem.* *Gentilia.*] Nam idem est quod ejusdem gentis: Alias gentiles, teste Cicerone in *Topicis*, sunt, qui inter se eodem sunt nomine ab ingenio oriundi, quorum majorum nemo servitutem servivit, & qui capite dimnuti non sunt. *Britannic.*

65. *Ad Circum.*] Abiis mos prostituendi meretrices in Circo maximo Romæ. In quo ædificium *Manianum* dictum, unde ludi Circenses spectabantur, & in quo ad id accommodato stabant meretrices *Maniana* dictæ: de quibus hoc loco. *Jussas prostare.*] Quæritus gratia. Prostare autem dicitur mulier, quæ turpitudine corporis quædam facit:

de

Ite, quibus grata est picta lupa Barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,

Et

VET. SCHOLIAST.

66. *Picta lupa, Gr.*] Meritricēs.

67. *Rusticus ille, Gr.*] Ecce in quantum Romani rustici didicerunt luxuriam, & palæstris uti, & philæteriis ut athletæ ad vincendum. *Trechedipna.*] Vestimenta parastitica, ut *Caligulas Græcas* currentium ad cœnam.

68. *Niceteria.*] Vestes peregrinas vitæ convenientes. vel *Rechedipna* est ipse, qui cœnam facit. ut sit ordo; O Quirine, ille tuus rusticus *rechedipna* sumit & festi *niceteria* collo ceromatico. & est sensus: En tibi ô Romule, rustici tui, in omnem diffundi luxum jam didicerunt, & palæstris frui & philæteriis. Nam & *niceteria* *philæteria* sunt, quæ ob victoriam fiebant, & de collo pendentiæ gestabantur.

VARIORUM.

de Scenicis prostibulis intelligit Lipsius, quæ omnium, non solum libidini, sed & licentiæ exponebantur: Grangæz vero de Semirariis intelligit, quia ejusmodi scorta ex Syria erant.

66. *Ite, quibus Gr.*] Ad Circum ubi profant. Vos huc vos conferte, quibus grata & accepta est peregrina meritrix, habens mitram pictam, & coloribus variegatam in capite more gentis patriæ suæ. Est autem *mitra* vox barbara & significat capitis ornamentum, *Lubin. lupa.*] Quali quæ ad sem non minus sit avida, quam lupa ad cibum: lupa, inquit Isidorus, meritrix est à rapacitate dicta, quod ad se rapiat miseros & apprehendat. *Mitra* proprie cingulum significat, à filo quod Græci *μ. τοι* dicunt, vel ab Hebræo, vel tegumentum corpori congruum, Lydis & Phrygibus, imo & Assyriis usitatum.

67. *Rusticus ille, Gr.*] Indignatur his verbis quod Romani vilissimi manent: contra exteri ad summos honores & opes perveniunt. Id est, ô Romule, tuus rusticus, qui sub regno tuo pastoritæ & rusticæ rei operam dabat, vel à te pastore oriundus est, & ad Græcos & cæteros collatus, plane rusti-

cus rudis & iners est: Ille nihil aliud potest quam mane *τρηχιδέννα* vestimenta induere, quibus ad amicos ad cœnam rectam, vel sportulam promerendam currat. Nihil inquam potest aliud quam clientem, vel in theatro gladiatorem agere, & ferre in collo suo, ceromate perfuso, victoriz præmia in theatris relata. At contra exteri, qui ex omnibus orbis partibus in urbem penetrant, ad summa rerum fastigia evehuntur. Sportula enim dicebatur *δένον* & *σπουδί*. Currebat enim ad hanc sportulam, ut infra Satyra 5. dicitur. Et alibi:

— Cum curat nocte rogatus, Gr.

Et Poëta de Græcis locutus, Græca affert verba, à *τρηχ* curro & *δένον*, cœna. *Lubinus.* Rusticus ille, Gr.] Interpretetur, *Grajas caligulas*, vocat: quæ Græcis *τρηχιδέννα* appellantur, auctori veteris Glossarii *τρηχιδέννα* sunt *gallicula*. Idem *galliculas σαρδάνων* reddit alio loco. sic plane gallicæ & caligæ confunderentur aperte tamen distinguit Tertullianus, & caligam Senatoribus, gallicam, hoc est *σαρδάνων* Iliacis attribuit. *Salmas.* Sumit *trechedipna*, Gr.] Ego gymnasticas intelligo vestes, quæ à *curso* nomen habent & cœna, ut peritringat rusticos Romanos ætiter, qui tam dediti fuerint Gymnasticis & Græcanicis exercitationibus, ut iis prope vitam & spiritum ducere viderentur, ad easque tanquam ad cœnam currenter, qua veste etiam elusitores fortasse Græculi ad cœnam cursitantes uti solebant. quare *trechedipna* hic jocosio vocabulo endromidem appellari reor. de qua Sat. vi.

Endromidas Tyrias & semineum ceromate Vestes, quas *livreas* appellant Galli & Itali. Turneb. lib. 3. cap. 17. Ruger. Var. lect. lib. 6. pag. 591. Glossæ, *Capedocinus*, *τρηχιδέννα*. *Joseph Scaliger* lib. 5. Emendat. tempor. Martinus Turnebum, quod gymnasticas intelligit vestes, longius à vero abire sentit. Quicquid sit, sensus patet. Sed pro *Trechedipna* sunt quæ scribant *Rechedipna*; & quæ Vetus scholiastes *γυμναστρία* scripsit, ut hinc *σποδία*, a Græ-

E 3

ca

Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,

Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70

Esquillas, dictumque petunt à vimine collem,

Viscera magnarum domuum, dominique futuri.

Ingenium velox, audacia perditæ, sermo

Promptus, & Isæo torrentior. ede, quid illum

Esse

VET. SCHOLIAST.

74. *Et Isæo, &c.*] Ictus Romæ orator omnibus eloquentior. De hoc Plinius Secundus ait, *Magna Isæum fama præcesserat; major inventus est.*

VARIORUM.

60 *συλάω*, spolio, illi scribunt *phylacteria* (opinor voluisse *phylacteria*) quasi autor intellexisset chartulas illas, seu amuleta, quæ de collo suspendi solebant.

68. *Ceromatico.*] Vilissimum gladiatorem agit, collo ceromate peruncto; quod unguentum erat ex oleo, cera, & terra in speciem luti, quo ungebantur in Palæstra. *Niceteria.*] *Νικητήριον*. Vestes erant peregrinæ, *phylacteria* alias dicta, quæ victoribus datæ de collo pendebant. Est autem *νικητήριον*, victoriz præmium. *Lubin.* Ut victoriz insignibus ornati tanto melius ad cornam admittantur.

69. *Hic alta, &c.*] Est dissimilitudinis Apodosis. Id est, contra exteri & Græci præsertim ab omnibus Græciæ partibus Romam petunt, & ibi non viles clientes & gladiatores erunt, ut Romani rustici & rudes sunt & manent; sed magnarum domuum inhabitatores erunt, potentes & divites. *Sicyone.*] Insula, teste Plinio, in mari Ægeο contra Epidaurum, alta & eminens. Vel, ut alii, urbs in Peloponneso, vel in Laconia. *Amydone.*] *Προνία* civitas, quæ Trojanis auxilia misit, teste Homero. *Idem.*

70. *Andro.*] Prima erat Cycladum maris Ægæi insula. *Samo.*] In Ionia Chios & Samos est, teste Mela, ubi Iuno maxime colebatur. Vel insula in Icario, quæ Ioniz adjacet. *Trallibus.*] Opidum olim in Asia celeberrimum, situm in vertice quodam plano, qui promontorium natura munim habet. Strabo &

ut Britannicus vult, opidum Phrygiæ. ut alii, Cariz. *Alabandis.*] Alabanda Minoris Asiæ urbs in Caria, duobus montibus subiecta, ubi homines molles & psaltriæ multæ. Quia autem Græcos hoc loco exagitat, & de Græca urbe supra dixit, frequenter etiam Græcis vocibus utitur, ut supra vidimus: Ceromatico, niceteria, Geometres, aliptes, &c. *Idem.*

71. *Esquillas.*] *Εσquilinus* mons, ubi jam templum Mariæ majoris, & Viti. *Τένος* & *Πάριον*; à Rege Tullio, ubi adiectus. Dictæ à regis excubiis, vel quod ab illo excultæ essent. Unde & scribendum *Exquilia*. *A vimine.*] Teste enim Festo, ibi viminum sylva fuit, hinc collis Viminalis dictus. *Idem.* Ubi & ara jovi Viminæo extructa.

72. *Viscera, &c.*] Inhabitatores, ira ingerunt se, ac insinuant in maximas familias suis artibus & familiarium secreta condiscunt, ut etiam hæredes se futuros sperent. Iis quippe est ingenium velox, &c. *Idem. Viscera.*] An quod blanditiis ita chari futuri ut viscera, an quod tanquam viscera omnia absorbeant. *Grang. Domini que futuri.*] Tam callidi sunt, ut à divite in amicitiam & familiaritatem recepti, quasi domini omnia in domo moderentur. *Britannic.*

73. *Ingenium velox.*] Recenset ingenii præclaræ dona, & artes quibus ad tantas opes perveniant. Ingenium velox ad omnia discenda, & excogitanda. *Audacia perditæ.*] Qui per summam impudentiam apud quosvis se ingerunt, ut qui donum audaciz & impudentiz habeant. *Απρωτοσύνη*, adeo perditæ & desperatæ audaciz. *Lub. Salmas.* Sermo *Promptus.*] In promptu, expeditus, paratus, sunt eloquentissimi. *Lubin.*

74. *Isæo torrentior.*] *Ισæος* Orator fuit Athenis

Esse putes? quemvis hominem secum attulit ad nos, 75
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schoenobates, medicus, magus, omnia novit.
Græculus esuriens in coelum, jusseris, ibit.

Ad summam non Maurus erat, neque Sarmata, nec Thrax,
Qui sumfit pennas, mediis sed natus Athenis. 80

Horum

VET. SCHOLIAST.

77. *Schoenobates.*] Funambulus, *Alipies*, unctor.

79. *Ad summam.*] Ad postremum: ut Vergilius: *Hæc summa est*: Ad ultimum omnem vitam dicam.

VARIORUM.

Athenis ejus nominis celeberrimus, Demosthenis præceptor. Alter eo nomine Romæ eloquentissimus. Vide de hoc Plinium in Epist. qui eum laudat, quod admirabilis Rhetor fuerit. *Torrentier.*] Concitator, uberior, vehementior: sum-tum à torrente, qui magna fertur aquarum ubertate & vi. *Britann. Eds.* *quid illum, &c.*] Vult hic probare, quam versuti sint Græci ad omnia. Ait ergo: Dic quid censes? scilicet esse Græcum hominem? quasi dicat; tam astutus, tam vaser est, ut nulla sit prorsus ars, quam ipse non profiteatur: *secum enim attulit omnem hominem*, id est, omnia profite-tur, quæ homo possit facere & scire: ni-hil non permittit sibi. Erit enim gram-maticus, rhetor, &c. *Britan.*

75. *Quemvis hominem.*] Omniscium, omnes artes professum. *Farnab.*

76. *Grammaticus.*] Id est, literatus est, omnes linguas perfecte novit; omnes fabulas Poeticas tenet. *Rhetor.*] Insignis orator. *Geometres.*] Nisi Synaresi aliqua priores duas syllabas pro una scandas, ratio quantævis non constat, produci-tur enim, quod in Græco longam. Nisi forte noſter etymon & compositionem vocis Græcæ considerans, primam syl-labam, quod sit *γᾱ* & *γᾱῖν* in Græco lon-ga, eodem modo voluerit producere, & non *Geometres*, sed *Gemeitra* scripserit:

Saltem sic ego putem. *Pictor.*] Artificiosi pictores Romæ ferme exteri fuerunt. *Alipies.*] Ab *Ἀλῖπῳ*. Unctor: qui in Gymnasio palæstritis inungebat. *Idem.*

77. *Augur.*] Qui ex garritu & aviunt volatu futura prædicat. *Schoenobates.*] Funambulus, à *σχῆμα*, *σχῆμα βαῖον*. Ter-rent. Et populus in funambulo animum occupat. *Magus.*] Vel sapiens ut olim; vel potius incantator & veneficus. *Idem.* Myſteriorum gnarus *Farnab.* Lingua Per-sarum Magus est, qui nostra Romanorum erat Sacerdos, qui rite scit & callet leges cerimoniarum, fas sacrorum, jus religio-num. *Britannic.*

78. *Esuriens.*] Paupertas enim & fa-mes omnes artes excitat. *Perf.* *Magister artis ingenique largitor Venter.*

In celum, &c.] Respondet illi supe-riori: *omnia novit*. Cogente enim fame seu paupertate, quæ excitat artes; si jusseris, volabit alter Dædalus. *Farna-bius.* Quamvis Saryricus hic non loquatur nisi de Dædalo, nil impedit tamen quin ludat in ambiguo, & non tam illum cogit & tangat, quam quidem a terum il-lum Græculum, qui tempore Neronis priorem Dædalum volando imitari vo-lens, Icarum potius imitatus est: Simo-nem Magum puto. *Grang.*

79. *Ad summam.*] Id est, denique ne longius evager. *Non Maurus.*] Dicit, Dædalum illum volantem non Maurum aut Thraciam ortum fuisse, sed Græcum, & quidem Atheniensem. Quorum Græcorum ingeniositatem, artes, & soler-tiam alii populi imitari nequeant, ne nunc quidem. *Lubin.*

80. *Qui sumfit pennas.*] Qui pennas sibi & alas aptavit & applicavit, ut vola-ret,

Horum ego non fugiam conchyliā? me prior ille
Signabit, fultusque toro meliore recumbet,
Adveſtus Romam, quo pruna, & coſſona vento?
Uſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum
Hauſit Aventini bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentiſſima, laudat

VET. SCHOLIAST.

31. *Conchyliā,*] Veſtem fucatam, & togæ crubeſcendæ fucatos habitus: & Romæ togæ * crubeſcendus in capitium purpuram quaſi conchyliā ſignat.

VARIORUM,

31. *Horum ego non fugiam conchyliā?*] Inter alias cauſas ſui ab urbe diſceſſus, unam hanc præcipuam eſſe oſtendit, quod nequit ferre Græcos, qui nuper ex Græciā adveſti, ita ſuis artibus locupletati ſunt, ut nunc inter primores urbis habeantur. Nam purpurati incedunt; priores etiam teſtamenta ſignant, honoriore loco diſcumbunt. *Britan.* Turneb. lib. ix. cap. 5. *Conchyliā.*] Id eſt, veſtes conchyliatas, & purpureas, quibus induiti in publicum procedunt, tanquam nobiles Romæ. Nam *conchylium* piſcis eſt ex genere concharum, ſicut purpura & murex; ex iis autem piſcibus eliciebatur liquor ille tam pretioſus, ad tingendas veſtes. *Idem.*

32. *Me prior ille ſignabit.*] Indignatur peſſimos adulatores, viris bonis præferri, id eſt, ubi ad teſtamentum obſignandum, vel alias tabulas vocati fuerimus, ille tanquam me honoratior, prior ſignabit, & ego tanquam poſterior. *Fultusque toro meliore.*] Id eſt, in conviviis tanquam dignior mihi præferetur, & honoratiori loco, in ſupremo culcitæ triclinariſ loco, recumbet? *Labinus.* *Signabit?*] Legunt quidam *Cæabit?* *Fultus.*] I. e. ſuſtentatus pulvino, quod apponebatur dorſo ipſius. *Toro meliore.*] I. e. auleis ditioribus ſtrato & pluma delicatiori ſarto, ut & qui eſt in loco magis honorato: locus autem ſpectior & honeſtior erat medius.

33. *Adveſtus Romam.*] Id eſt, qui ventalis olim ex Syria Romam adveſtus eſt, una cum mercibus ventalibus, oneraria nave & plena vilis mercis. Id eſt, qui oriundus eſt ex iſta regione, ex qua ad nos advehuntur pruna. *Quo pruna, & Coſſona.*] Id eſt, una cum mercibus Syriæ Romam ſervi ventalis adveſti. Erant autem Coſſona Syro nomine, parvæ Syriæ ficus peculiare, & variè apud autores ſcribitur. alii legunt *Cottana.* Junius dicit hoc eſſe proverbium probroſum in advenas. *Pruna.*] Quæ ex Damasco urbe Syriæ, primum Romam navibus deportantur. *Idem.*

34. *Uſque adeo nihil eſt.*] *Ἐν ᾧ οὐκ ἔστι.* Nihil ergo nos juvat, nihil neceſſe prærogativæ, quod Romæ nati & nutriti fuimus? ærem Romanum hauſimus? *Farnabius.* *Uſque adeo.*] An in tantum?

35. *Aventini.*] Romani. Partem ponit pro toto. Aventinus enim unus eſt ex ſeptem urbis Romæ montibus: dictus ſecundum Varronem, aut ab avibus, quod eo ſe à Tiberi ferrent; aut à rege Aventino, qui ibi ſepultus fuit: aut ab adventu hominum ſeu adveſti. Nam olium paludibus mons hic à reliquis diſcluſus fuit. *Britann. Bacca Sabina.*] Olivæ id eſt fructibus & cibus Italicis, ut ſit ſpecies præ genere; & opponitur prunis & coſſonis Syris. Sabini enim & Romani, commune habuere imperium. *Britan. Farnabius.* Et dicti Romani Quirites à Curibus, Sabinorum opido.

36. *Quid, quod adulandi.*] Tangit jam Græcorum ſordem, & homine indignam adulationem: quaſi dicat, non ſolum ſunt Grammatici, Rhetores, Geometræ, verum etiam adulatores longe peritiſſimi. *Labin.* & adulatoris artis magiſteria. *Quid, quod, &c.*] Subaudi dicit, ſi aliud de Græcis gravius addidit, quod ſcil. &c.

Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis
Creditur. an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Uxorem comædus agit, vel Dorida nullo

90

Cul-

VET. SCHOLIAST.

90. *Vocem angustam.*] Gracilem.

VARIORUM.

87. *Laudas sermonem indocti.*] Hoc vere est nigrum in candida vertere, ut supra dictum est. Et quod se non posse dixit Umbritius, cum inquit:

—— *Mentiri nescio.* Idem.

88. *Et longum invalidi collum.*] Pe-
torosa repandæ cervicis ostentatio. Id est,
aliquem amicum qui collum oblongum
& invalidum habet, vel qui imbellis est
& invalidus, illum comparat cum Her-
cule robustissimo, qui Antæum terræ si-
lium superabat. Turneb. lib. ix. cap. 23.
Longum collum.] Prolixi colli, plerum-
que sunt imbecilliores. *Lubin.* Infirmiga-
tis signum collum longum esse Galli te-
stantur, qui si quem talem viderint, con-
tinuo vocant *ce grand col allongé*, & nostrat-
es *een lang-hals*. *Cervicibus æquat Hercu-
lis.*] Dicit imbecillum fortissimo Hercu-
li similem.

89. *Antæum.*] De pugna inter An-
tæum terræ silium, & Herculem secun-
dum laborem consummantem, vide
Lucanum lib. 4. Dicit autem *procul à
tellure tenentis*; Nam Antæus, quia terræ
silium erat, in lucta illa cum Hercule,
quoties terram matrem pede percutiebat,
vires & robur quintuplex recipiebat; quod
sentiens Hercules, adeo procul à terra
eum elevat, ut terram amplius pede at-
tingere non potuerit, unde Antæus lape-
ratur præfocatus. *Lubin.*

90. *Miratur vocem angustam.*] Id est,
cum admiratione laudat, vocem stridu-
lam, raucam, exilem, mollem, minus-
que virilem, & qualem vocem gallus
maritus gallinæ habet, dum gallinam

mordet ascendens. Ea vox maxime ab
Oratoribus damnatur. Vide Fabium
lib. xi. *Idem.* Vox autem ultra vires ur-
genda non est; nam & suffocatur sæpe,
& majore nixu minus clara est, & inte-
rim elisa in malum sonum erumpit, cui
Græci nomen ab immaturo Gallorum
cantu indiderunt: forte *Βεῖρυλον*. Clave-
rius legit *illa sonat*, *quum mordetur gallina
marito*: Nec hæc lectio inconcinna, imo
& sentius non absonus: de quo docti ju-
dicent, *Marito.*] Gallo, qua ratione
vox sæpius transferretur ad pecudes. *Mi-
ratur.*] Plus est, quam quum dicimus
laudat,

92. *Hæc eadem.*] Id est, nos Roma-
ni possumus eadem facere & laudare, sed
non eodem eventu. Nam illis creditur,
non nobis. *Duo cum faciunt idem, non
est idem.* *Lubin.* *Sed illis.*] Græcis. A
quibusdam rogatus, ut cantaret supercoe-
nam: *Solos scire audire Græcos solosque se &
suis studiis dignos*, respondit Næro, apud
Sueton. cap. 21.

93. *An melior.*] Laudat illos jam Iro-
nice ob histronicam; quod non solum
egregii adulescentes sint, sed histrio-
nes quoque. Id est, An melior histrio un-
quam invenitur, quam Græculus est,
cum in Fabula personam meretricis
Thaidis sustinet; vel cum in Comœdia
honestam matronam agit, & represen-
tat; vel cum imitatur Dorida Nympham
nudam & marinam, nullo palliolo cul-
tam & vestitam, nam Dædæ marinarum
nudæ fingebantur. Indicat Græculum hi-
stionem cuilibet personæ in Scenâ agen-
dæ & representandæ aptum esse. Vide
Brodæum s. c. 6. *Lubin.*

94. *Comædus.*] *Acter Comœdiorum*
E & Histri.

Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
 Non persona loqui: vacua, & plana omnia dicas
 Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comœda est. rides? majore cachinno
 Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit Endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.

VET. SCHOLIAST.

97. *Infra Ventriculum.*] Sine pene, id est, inguine tæmineo. *Et tenui distantia rima.*] Naturam muliebrem significat.

98. *Antiochus aut Stratocles.*] Illius temporis comœdi.

103. *Endromidem.*] Lodicem, quæ se cooperiat.

VARIORUM.

Histrion: Comicus, qui scribit. *Derida.*] Nympham, Oceani & Tethyos filiam nudam, uxorem Næci: ex quo peperit Thetidem minorem, Achillis matrem. *Idem. Agit.*] Agi proprie dicuntur fabulæ, quod cum in scenis representantur, cum gestu vultus & agitu corporis pronunciantur.

95. *Mulier ipsa.*] Quasi dicas, jures ipsam non personatam esse, sed ipsam mulierem loqui. *Non persona.*] Vir personatus; est enim persona oris tegmen, quo Comœdi utebantur & etiam Tragedi, dicta à personando.

96. *Vacua, & plana omnia dicas.*] Id est, cum audias illum mulieris personam agere, tanta id solertia facit, ut existimare possis non virum agere, sed mulierem, & infra ventriculum, non inæqualitatem aliquam esse ut in visis, sed vacua & plana omnia, quæ tenui tantum rima seu fissura, distant. Glossæ veteres: rima, *γυναικῶν σπῆν*. Intelligit naturam muliebrem. Id est, Omnino illum mulierem esse jures; tam dextre agit. *Idem.*

98. *Nec tamen.*] Alii mimi Romani, quamvis optimi sint; illic ubi Græci

sunt, in nullo pretio habentur. Porro Antiochus, Demetrius, Stratocles, illo tempore nobilissimi mimi, comœdi erant: teste Quintil. l. 11. *Idem.*

99. *Cum molli Hæmo.*] Hæmus nobilissimus & ipse Histrion; qui *molli* appellatur, quod molli, fracta, & effeminata voce, mulierum personas cum maximo decore agere potuerit. De quo Sat. 7.

-- *Dicas hæc mollius Hæmo.* *Idem.*

100. *Natio comœda.*] Agendis Comœdiis naturaliter apta. Natio Græca plane est mimica, comica. Damnat autem his, illorum adulationes, in quibus histrionica & mimica multum valet. Natio pro genere & secta sumitur. *Rides? majore.*] *Ἔγλας, ἢ γὰρ δὲ ἐξέθυσσεν γὰρ λῶν.* Juxta illud Terentianum: *Negat quis, nego; ait, ajo.*

Magnas vero gratias agere mihi?

Resp. Gnatho:

Ingentes. *Idem.* Cachinnus est cum voce, risus effusior.

101. *Flet, si lacrymas.*] Id est; Quamvis non doleat, tamen flere potest; cum patroni sui lacrymas aspexit: sunt enim omnia in eo ficta; ut mulieres, quæ,

Ut ferent oculos erudiere suos.

Idem.

102. *Igniculum.*] Ad arcendum frigus. *Idem.*

103. *Accipit Endromidem.*] Id est, Vestem villoriam & crassam, quasi & ipse valde algeat. Eâ hyeme in Gymnasiis utebantur post ludorum exercitationem, ne lufiores calefacti refrigerarent. *Æstuo.*] Id est, *Æstu* & ardore Solis incalisco. *Idem.*

Non sumus ergo pares: melior qui semper, & omni
 Nocte, dieque potest alienum fumere vultum: 105
 A facie jactare manus, laudare paratus
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus:
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum:
 Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipse 110

Sponsus

VET. SCHOLIAST.

108. *Si trulla.*] Si pepederit, alii sic intelligunt, si calix aureus crepitum dedit, cadens è manu divitis.

VARIORUM.

104. *Non sumus ergo pares.*] Græco huic. Nos Romani cum Græculis, qui omni loco & tempore adulatorie possunt, pro voluntate Thralonum suorum alios atque alios vultus inducere. *Idem. Melior &c.*] Præfertur ille, qui temporari potest servire, & sese aliis accominodare.

106. *A facie, &c.*] Quod adulatorum dum admirantur, solent facere. *A facie jactare.*] Qui à facie jactat manus, is utique manu faciem prius tangit, quam eam jactet, hoc est, manum ad os refert, deinde eam jactat & porrigit, postquam eam osculatus est: & sic quodammodo osculum ipsum jactare ac porrigere creditur. *Manu venerari & salutare* hoc dicebant. *Salmas.* Et vide Turneb. *Advers.* lib. 1. cap. 16.

107. *Si bene ructavis.*] Quod incivile habetur, adulator vero ructanti gratulatur, & ructum laudat, tanquam sanitatis signum, ut nos de sternutationibus. Nisi forte hic de posteriore ructu loquantur, nempe de crepitu. Dicimus autem *ructo*, ut hoc loco, & *ructor*. *Si rectum minxit.*] Veluti cum admiratione, *blesse him fesse*. *Parrhasius* Epist. 36. legit, *Si lectum minxit*: id est, culcitram triclinarem. Sic Horat. lib. 1. *Serm.* 3.

Commixxit lectum potus. *Farnab.* *Rectum* pro recte.

108. *Si trulla, &c.*] Missis interpretatione infomniis, hæc ita intellige; si trul-

lam vini ebibit, ita ut fundum invertat, & epoto toto vino, labris sugens, crepuerit, & strepitum dederit. Quod fit, cum quis in fundo spumam reliquam haurire cupit, tunc talis strepitus excitatur. *Turneb.* libro x. cap. 27. *Advers.* *Martial.* lib. 9. *Horat.* lib. 2. Sat. 3. quæ abutuntur nonnunquam, ad onus ventris excipiendum, ut Bassus apud *Martial.* vide *Varr.* lib. 1. L. L. *Si trulla inversa, &c.*] De eo, qui postquam vini calicem hausit, id quod remansit ita elidit in pavimentum, ut resonaret. Quod insolentissimi & petulantis animi est: ita ut ludus inde convivalis foret, quem *portabissim* appellant, cum residuum potum in æneas phialas jactarent; qui si sonantior creparet, se ab amica redamari & mutuo affectu teneri putabant. *Alex.* ab *Alex.* Trulla diminutivum est à Trua, vasis genus. Est aliàs etiam Trulla instrumentum parietariorum. *Britannicus* putat verba Autoris sic intelligenda, quod adulator paratus sit laudare siue recte minuat siue pedas; metaphoricis, si *trulla aurea*, i. e. venter divitum dedit crepitum, hoc est pepedit: Alii interpretantur, quum crepitus sit sordibus alvi decidentibus in trullam, qua exciperentur inverso fundo.

109. *Præterea.*] De adulatione Græculorum sæda hæcenus: jam in illorum sædam libidinem invehitur; quod Romanæ nulla honesta matrona vel virgo &c. sancta, casta, & inviolata maneat, & tuta sit à Græcorum inguine, pene, & membro virili, id est, libidine. *Labini.*

110. *Non matrona Laris,*] Id est, honesta materfamilias, & domus, ne ructa quidem ab illis. *Non ipse sponsus.*] Cui virgo

Sponsus lævis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ.
 Stoicus occidit Baream, delator amicum,

115

Disci-

VET. SCHOLIAST.

112. *Aviam resupinas amici.*] Si nullus horum sit, qui possit corrumpi: si fuerit anus, ad ipsam se convertit.

115. *Facinus majoris abollæ.*] Proverbium, quasi majoris togæ, id est, scele-
 ris potioris. Vel per ironiam dixit, quasi sanctioris Philosophi. Abolla, species est majoris vestis, quasi pallii majoris.

VARIORUM.

virgo desponsata est. *Lævis.*] Id est, glaber & imberbis, talem enim ætatem in deliciis habebant scarabæi illi. Quia à lævi, ergo scribatur *lævis*.

111. *Ante pudicus.*] Id est, antequam vel priusquam hæc peccis à Græciæ, in domum penetrasset. *Idem.*

112. *Horum si, &c.*] Quod polluat scilicet, non matrona, virgo, sponsus, filius. *Resupinas &c.*] Invertit, curiose scrutatur, id est, universam domum & aulam amici patroni sui resupinat, & inquirendo singula invertit, & pervertit. Quod si *aulam* pro olla dictum interpretemur: ita ut sensus sit illam pecunia plenam & desossam evacuat & evertit: ut quemadmodum libidinosam, sic etiam furacem gentem esse dicat. *Britan. Aulam.*] Grang. legit *Aviam*, & *resupinat* pro obsceno verbo sumit: dicens eos & sensum & omnia evertere qui legunt *Aulam*, & interpretantur, domum evertit. Recte Grangæus cum vetere scholiaste legit *aviam*: idque ostendit *resupinare*, quod ineptissime de aula dicitur: & ipse sensus: Cum neminem alium inveniat, quem subagitet, ipsas avias seu vetulas comprimit. *Graev.*

113. *Scire volunt, &c.*] Quidam hunc versum collocari volunt post versum 115. De hoc scelere supra dictum

est, ad illa verba:

Quis nunc diligitur nisi conscius, &c.

Atque inde timeri.] Primum enim non cessant, donec norint. Ubinorint, ibi si à divitiis non adeo laute excipiantur, ut prius, minantur se ea revelaturos, inde illi à divitiis timentur *Lubinus.*

114. *Et quoniam, &c.*] Id est, quatenus Græcorum mentio tacta est, age missam faciamus turbam, & vulgus Græcorum: transeamus autem & migremus ad Gymnasia Philosophorum, ad Stoicos Philosophos, sanctioris, opinione vulgi, familiaris & festæ. *Idem.*

115. *Transi Gymnasia.*] Notanda locutio. Id est, migra ad Gymnasia literaria, indocta plebe relicta. Britannicus vult. poetam per transitum damnare exercitationes gymnucas, quarum usus à Græciis in Urbem invehitus, inventum enervavit: quasi dicat, volo gymnasia i. e. certamina gymnica prætereamus, uti leviora & tolerabiliora, præ aliis, quæ ab iis fiunt, & quæ jam audies. *Audi facinus, &c.*] Id est, audi scelus aliquod Sancti, philosophi Stoici. Vel facinus à philosopho & quidem sanctiorem vitam professo patrum, qui nempe Abollam gestabat. *Abolla.*] Abolla fuit vestis qua & Philosophi & Milites uterentur: Dicitur autem *majoris*, ut sic designetur philosophica vestis seu pallium, tanquam majoris & gravioris auctoritatis, ut sit, Audi quæ fecerit Græcus philosophus, vir magnæ auctoritatis. Nil aliud quam pallium denorat; sed strictiori notatione pallium Philosophorum Stoicorum & Cynicorum: ut *facinus majoris abolla* sit Philosophi Stoici, Egnarii scilicet, qui Soranum discipulum delatione perculerat. *Ferrarius.*

116. *Stoicus occidit.*] Attende inviolosam

Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus: 120
Qui, gentis vitio, nunquam partitur, amicum
Solus habet. nam, cum facilem stillavit in aurem

Lim-

VET. SCHOLIAST.

119. *Ripa nutritus in illa.*] Apud Tar-
fontem civitatis Ciliciz, quam præterfuit
amnis Cidnus: cuius urbis conditor Peg-
seus, qui nomen civitati ex facto dedit,
quia ibi una ex talaribus pinnis equi exci-
dis.

121. *Qui gentis vitio.*] Græci enim so-
li volunt maioribus amici esse, hoc est,
μεγιστοῖς.

VARIORUM.

diosam & atrocem accusationem. Eгна-
tius Stoicus delator falso testimonio cir-
cumvenit Baram Soranum amicum
suum & discipulum sub Nerone & ipsi
causa mortis existit. Tac. 16. Annal. de
eodem Sat. 1.

Magni delator amici.

Vide de ea Tacit. in Nerone. Junius ex
Ml. Heliodorum notat Stoicum. *Lubin.*

117. *Ripa nutritus, &c.*] A patria
crimen exaggerat. Fuit enim Tarlensis;
Tarlus appellata autem est à calu Belle-
rophontis, quod Pegaseus equus Bellerop-
hontis in eo tempore fregit, id est,
plantam vel alam. Est autem Tarlos Ci-
vitas Ciliciz, Divi etiam Pauli patria,
quam præterfuit amnis Cidnus. *Idem.* Et
erat celebre in illa urbe gymnasium lite-
rarum. *Ripa nutritus, &c.*] Natus apud
Thebas in Bœotia ad Heliconem mon-
tem, ubi equus Pegaseus, Neptuni &
Medusæ Gorgonis filius: ut alii vero tra-
dunt ex Medusæ sanguine & cervice à
Perseo resecta procreatus, ad Helico-
nem montem devolvit, ubi ungula sa-
rum feriens aperuit fontem, qui Caballi-
nus Latine, Græce vero. Hippocrene est
dictus. *Britan.* Corinthumne intelligit
ubi Pegaseus pro insigni, & ubi primum

à Bellerophonte prehensus fuit? *Grang.*
Cui adspiciatur *Casaub.*

118. *Pinna caballi.*] Id est, Pegasi
equi alati: hic autem est, quem Bel-
lerophon deprehendit potantem ad Pi-
renem fontem in Acrocorintho, & quo
usus est ad interficiendam Chimæram in
Lycia. *Strab. Idem. Pinna.*] Promiscue
scribitur subinde *Pinna & Penna;* quia
pinna à penna: sed penna nomen
generale est ad plumas & pinnas. Plumæ
enim molliores & exiguz pennæ sunt,
pinnæ autem duriores.

119. *Non est, &c.*] Ulterius conque-
ritur, nullum quæstum Romæ esse bo-
nis & honestis viris, ex quo tempore
Græculi recepti sunt. *Jac. Loëns Epiphil. 2. cap. 14. Lubin.*

120. *Protogenes.*] Non hic pictor ille
nobilissimus, aut alii norantur, sed sunt
ambitiosa & invidiosa nomina summo-
rum adulatorum & delatorum, qui ma-
lis suis artibus apud Imperatorem in
summo honore erant. Valer enim *Prota-*
genes idem quod primi generis, *Diphilus*
idem quod Jovis, & principis amicus,
Erimanthus Mathematicus, quasi conten-
tionis vates, qui suis divinationibus lites
disseminat: Græculis, Græca etiam no-
mina imponit. *Stephan.*

121. *Qui gentis, &c.*] Id est, qui
more & vitio gentis, id est, Græcorum,
amicum non cum aliis partitur & divi-
dit; sed vult esse *μεγιστός*. *Gentis vi-*
tio.] Quasi peculiare Græcorum viti-
um sit, nullum consonem admittere. *I-*
dem.

122. *Nam, cum, &c.*] Id est, cum
Græculus insudit in aurem Domini pa-
troni vel principis sui. *Facilem* ad au-
diendum & credendum, modicum tan-
tum aliquid de veneno naturæ suæ, adu-
latorium scilicet quid, & calumniz ple-

rum.

Exiguum de naturæ, patriæque veneno,
 Limine summoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis.
 Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
 Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
 Currere, cum Prætor lictorem impellat, & ire
 Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,

125

Nec

VET. SCHOLIAST.

129. *Dudum vigilantibus orbis.*] Uti
 sibi Prætor tutorem det, qui eos con-
 temnens festinat.

VARIORUM.

num. *Fallere stillavit.*] Mirum enim
 quam nobiles illi, & divites sint *πολύ-
 πους*, & quam novitatis cupidi & avi-
 di. *Stillavit*, susurrando immisit. *Idem.*
 Metaphora à liquidis rebus unde &
 haurire auribus & bibere dicimur. *Grang.*

123. *De natura, &c.*] Id est, cum
 divitem quasi ad suam propriam naturam
 efformavit, ipsique suos mores instilla-
 vit. *Lubin.*

124. *Limine summoveor.*] A familia-
 ritate & amicitia divitis rejicior. Ego
 vetus cliens (novo cliente Græculo re-
 cepto) domo divitis mei patroni ejicior.
Perierunt, &c.] Id est, quidquid offi-
 cii tot annis præstiti patrono meo, id
 oblivioni traditur, pro vili & nihilo ha-
 betur. *Idem.* Quanquam instar servi in ob-
 sequiis & negotiis fui divitis. Mera phra-
 sis Gallica *cil pour un petit des plaisir cent ans
 de services perdus.*

125. *Nusquam.*] Quam Romæ. *Mi-
 nor est.*] Id est, minoris momenti esse
 putatur. Id est, nullo loco minus repu-
 tatur, damnum & jactura clientis anti-
 qui & pauperis, quam Romæ. *Idem.*

126. *Quod porro, &c.*] Conqueri-
 tur id, quod itidem in prima Satyra fe-
 cit, pauperum nullum Romæ fructum,
 vel emolumentum esse, cum sportula
 & alia à divitibus ipsis præcipiantur. Sen-
 sus hic est, porro ut veritatem dicam,
 ne videar rationes nostras nimium tueri
 quodnam officium nos miseri clientes,

Romæ habemus, & quodnam meritum,
 quam mercedem inde habemus? id ta-
 men nobis relictum est negotii, ut diviti-
 bus officio salutandi occupatis simus co-
 mites, nec hoc sine multo labore. *Blandi-
 ar.*] Blanditias faciam dicendo, nos of-
 ficia demereri; & inde emolumentum ali-
 quid habere. Galli dicant, *A fin que je ne
 me flatte point.* *Idem.*

127. *Si curet nocte, &c.*] His verbis
 probat pauperes nullum emolumentum
 Romæ habere: id est, anne possunt ali-
 quam mercedem consequi; si vel maxi-
 me togam & *περιθερμα* inducere, &
 ad patronum salutandum summo mane
 vel à media nocte currere curent & stu-
 deant; cum prætores per lictores & mi-
 nistros suos, sportulam nobis & sibi in-
 vicem præcipiant. Porro toga viliorum er-
 rat clientum, quam summo mane patro-
 nos ob sportulam salutaturi induebant,
 vel in media nocte etiam, ne ab aliis præ-
 venirentur. *Mart. lib. 10. ad Gal.*

Mane vel à media nocte togatus ero.
Idem.

128. *Cum prætor.*] Habebat prætor
 lictores 6. *Consul. 12.* Vid. *lipf.* Et ip-
 sos magistratus non pudebat, ut hære-
 ditates capterent, salutare potissimum
 viduas & orbos divites. *Et ire, &c.*]
 Hinc vestes illæ *περιθερμα* dicuntur:
 nam Romanorum cura integra, currere
 ad domos beatorum. *Impellat.*] I. e.
 verbis urgeat. *Præcipitem.*] Prono ca-
 pite, quasi præeunte capite, i. e. proclivi
 animo & corpore, festinantem.

129. *Dudum, &c.*] Viris & mulie-
 ribus, liberis orbatis. His enim non ob-
 sportulam solum salutando blandiebantur,
 verum etiam propter testamenti
 partem. *Idem. Vigilantibus.*] Jam luce ap-
 propinquante: vel propter curas & solici-
 tudines,

Nec prior Albinam, & Modiam collega salutet? 130
Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut semel, atque iterum super illam palpitet: at tu,
Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres, 135
Et dubitas alta Chionem deducere sella.

Da

VET. SCHOLIAST.

131. *Claudit latus.*] Aut in medium
servum mittit, aut in sinistra ambulat.

133. *Donat Calvinæ.*] Prætoris cuius-
dam soror, quæ se occidit, tanquam
infamis in fratrem, temporibus Claudii.

136. *Deducere sella.*] Inde sellariz di-
cuntur. unam meretricum à sella sua ab-
ducere conductam cunctaris cum alii
adulteri emant.

VARIORUM.

tudines, locias orbitatis, inquietis: vel
ad excipiendos salutatores adornatis. No-
ta Syntaxin *ire* &c. i. e. ire, cum jam vi-
gilent & expectet sint.

130. *Nec prior* &c.] Alii ne prior. *Albi-
nam & Modiam.*] Matronas divites & or-
bas. Addebatur enim in salutationibus
nomen; ibant & domos eorum, quos sa-
lutabant, duz primæ horæ diei illiusmo-
di salutationibus impendebantur. *Grang.*
Collega.] Ejusdem sportulæ competitor, ad
idem munus missus. Porro qui inter sa-
lutantes primi fuerant, habebantur ma-
gis intimi. *Lubin.*

131. *Divitis hic servi.*] Inter cætera
propter quæ Umbrius Roma abscedere
decreverat, præcipuum illud fuisse dicit,
quod nullus Romæ pauperi locus esset,
nulla laborum merces; quod sportula u-
nicum paupertatis subsidium à Proceri-
bus & Magistratibus pauperi præripere-
tur. Hic indignatur, nullam pauperis
meritum esse, si nocte togatus curreret
ad ave illud matutinum portandum, cum
*prætor litteram impellat, & ire præcipitem ju-
beat, dudum vigilantibus orbis;* hinc fieri ut
ad captandam sportulam ingenuus pau-
per cogatur divites liberos festari, dedu-
cere, & eorum latus tegere, sive exterior
i.e. *Ferrarium.*

132. *Alter enim.*] Ad augendam in-
dignationem ait, servum divitem do-
nare nobilissimis matronis quantum in
legione Tribuni merebat, ut semel atque
iterum cum iis caput limaret. Sed
ingenuum propter paupertatem, cum
illi vilissimæ scorti facies placuisset,
cunctari illud, in fornice sedens, attingere,
quod nummis destitueretur. *Idem.*
Alter enim &c. Rationem subiungit,
quare ingenui claudant divitem servo-
rum latus, quod videlicet hi servi multa
possideant, quæ nobilioribus meri-
tricibus impertiantur: ingenuos autem
vix febriculosa scorta aggredi audere.
Quantum in legione &c.] Antiqui cum
maximum pretium volebant significare,
salaria sive stipendia Tribunorum mili-
tiz in medium adducere solebant *Grang.*
De stipendiis militum & Tribunorum vi-
de Lips. lib. 1. cap. 11.

133. *Calvinæ vel Catienæ.*] Nobilissi-
mis & famosissimis illo tempore meri-
tricibus. Calvinæ meminit Sueton. in
Vespasian. Errat ergo Vet. Scholiast. qui
eam occidisse se Claudii temporibus di-
cit, quum ad Vespasiani tempora vixerit.
Junia Calvinæ, non, ut in libris Julia,
appellatur. *Grang.*

134. *Palpitet.*] Obscœnum hoc est,
quod Satyra secunda dixit.

Covere & chionem agitare. Lubin.

135. *Vestiti.*] Grangæus non dubitat
explicare, plus solito, & non suis, sed
alienis vestimentis ornati. Et addit Bri-
tannicus, Ut sic ostendat Poëta, vix licere
pauperi conducere turpem meretricem.
Vestiti.] Id est togati; nam proprie vestis
pro toga accipitur. Meritricem autem to-
gatas fuisse quis jam ignorat? *Ferrarium*
136. *Sella.*] In sella altiori sedebant
mæ

Datestem Romæ tam sanctum quam fuit hospes
 Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam:
 Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
 Quæstio: quot pascit servos, quot possidet agri
 Jugera, quam multa magnaue paropside cœnat?

140

VET. SCHOLIAST.

137. *Quam fuit hospes.*] Scipio Nafica, quem propter probitatem vitæ Senatus elegit, ut simulacrum matris Deæ de Phrygia allatum, domui suæ haberet, dum ei templum fieret. Hic est Scipio, qui oppressit Tiberium Gracchum, leges Agrarias ferre conatæ.

139. *Vel qui servavit.*] L. Metellum dicit pontificem maximum, qui ardente templo Vestæ, Palladium ex mediis ignibus rapuit, ibique cæcatus est. Iste cum per Latinam viam proficisceretur, augurio corvi in oculos suos involantis, revocatus est: & Palladium cum ex incendio rapuisset, passus est cæcitatem.

VARIORUM.

meritrices, ut accedentes scortatores venalem meretam tenius considerarent. *Profectas, servilicolas, sordidas, Quæ tibi olent flabulum, statum, sellam & sessibulum merum?* Plautus in *Poenul.* Tale scortum non audebat pauper ex alta sella deducere, quod paucis oboliscaret. Neutiquis igitur legendum hic cellæ, cum cellæ sint lupanaria. Quænam autem foret ista alta sella, ex qua pauper dubitat scortum diobolare deducere? *Deducere sella.*] Vet. Schol. in interpretatione ad hunc locum habet *adulteri.* Legendum *adulteria.* Ferrarius.

137. *Da testem, &c.*] Conqueritur, Romæ pauperes, & tenuioris fortunæ homines, nec sint optimi, vitæ integri, & nullo crimine deformati, in nullo omnino pretio & honore esse, nullam virtutem, sed solas divitias Romæ spectant, quod viris bonis, si pauperes sint, nulla fides adhibetur, licet Scipioni Na-

ficæ, Numæ vel Metello, optimis & sanctissimis viris similes sint. Prode Romæ testem vel sanctissimum & integerrimum, &c. nulla ipsi fides adhibetur, nisi sit dives. *Idem.*

138. *Hospes numinis &c.*] Vide notas Veteris Scholiastæ. *Lubinus.* *Numinis Idæi.*] Cybeles, Deæ Phrygiæ ex Ida Romam advectæ quæ à Virg. *Idææ parens* dicitur. Græci ministri ejus nuncupant uno vocabulo *Curetes*, eosdem & *Corybantes* vocant. Vide Strab. *Lubinus.* *Numa.*] Rex Romanus secundus, sanctissimus & justissimus vir. *Farnab.* *Vel qui, &c.*] Vide Scholiastæ.

139. *Trepidam Minervam.*] Miseram Deam, quæ incendium trepidaret. *Idem.* Jac. Nicol. Loënsis lib. 9. cap. 2. Miscell. Epiphyl. legit, *servavit tepidam flagrantem* quasi jam tactam ab igne. Sed *trepidam* corruptam esse quiddam sapit. *Farnab.*

140. *Protinus ad, &c.*] Hæc intellige de examine testium, deque interrogatoriis. Si quis testis adhibeatur, nisi dives sit, non admittitur, & quam dives sit, omnes querunt, nemo quam bonus. *De moribus.*] Contra quam Cic. 2. offic. præcipit: *Sit omne iudicium, non quam locuples, sed qualis quisque sit.* longe aliter etiam Jure consultus: *in primis consideranda persona, secundo origo natalium, postremo facultates.* Grang.

141. *Quot pascit, &c.*] In multitudine enim servorum maximus proveniunt & maximæ divitiæ. *Lubin.*

142. *Jugera.*] Appellabantur quod uno iugo boum in die exarari possent. *Paropside.*] Patina. Id est, quam magno sumtu & apparatu; quam magno vase utatur escano. Pro obsoniorum lance & vase hic ponitur, in quo obsonia reconduntur. In aliis libris *paropside* legitur: *utrum.*

QUANTUM quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet & fidei. jures licet & Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditor, atque Deos, Diis ignoscentibus ipsis. 145
Quid, quod materiam præbet caussasque jocosum
Omnibus hic idem? si fœda & scissa lacerna,
Si toga fordidula est, & rupta calceus alter
Pelle patet: vel si consuto vulnere crassum 150

Atque

VET. SCHOLIAST.

143. *Quantum quisque sua.*] Lucillius;
Aurum atque ambitio Specimen virtutis
utrique est,

Tantum habeas, tantum ipse fies, tanti-
que habeatis.

145. *Contemnere, &c.*] Pauperi, quasi
propter egestatem perjuranti, Dii non
irascuntur.

150. *Consuto vulnere.*] A sutriballo sutus.

VARIORUM.

utrumque bene. Nam Helychius non
paropsidem tantum, sed & *parapsidem* di-
ci observavit. Quod ideo dico, ut
intermortuum vocabulum in libris re-
pullulet. Turneb. lib. x. cap. 27. *Idem.*
Dicitur *παρὰ τοῦ ἀφ' οὗ*, i. e. ad cibum.
Proprie tamen *paropsis* est genus juris seu
condimenti: & sic liquet *Parapsidem* me-
lius de lance dici, & esse ab ἀψις, quæ
rotunditatem significat.

143. *Quantum quisque.*] Sic Horat.
Quia tanti quantum habeas, sis.

Item Ovid. l. i. *Falk.*

In pretio pretium nunc est, dat census ho-
nores,

Census amicitias, pauper ubique jacet.
Idem.

144. *Jures licet.*] Id est, Si vel ma-
xime pauper omnes Deos Romanos &
extraneos in testimonium vocet, nulla
ipsi habetur fides. *Samothracum.*] Id est,
per *Διὸς Δωριῆος* vel *Divipotes*, qui
in Samothrace, καὶ *μυηδὺς*. Illorum
Dii iidem sunt cum Romanorum. Ma-
ximum vero juramentum habebatur,
per Jovem, Junonem, Palladem, &
Penates, qui ex Samothracia Romam ad-
vecti. Alii dicunt, non constare, qui
fuerint Dii Samothracum. Macrobi. lib. 3.

c. 4. *Idem.* Samothracia, seu Samos Thra-
cica insula est in mari Ægeο, Thraciæ op-
posita: Olim Dardania, nunc *Samandrachi*.

145. *Nostrorum aras.*] Ut cum jura-
rent, per Quirinum, Martem, Jovem,
Junonem & Palladem. Jurare aliquem
& per aliquem autoribus nostris fre-
quens. Dubitat Grægeus an *jurare aras*,
sit pot ipsas aras, templa &c. jurare:
an, aras tenendo per Deos ipsos jurare.
Sed cum ethnicorum hoc fuerit, ethnicis
hoc relinquamus, nos melius edocti ipsum
Deum & per ipsum solum jurabimus.
Contemnere, &c.] Creditor, inquit, pauper
non timere Deos, ac per hoc securus
esse ad perjuriam, quia lucri causa facile
quidvis admittit. *Fulmina.*] Quibus Ju-
piter perjuros punire creditur. *Idem.*

146. *Dii ignoscentibus, &c.*] *Ipsis*,
dandi calus. Quasi Dii non attendant ad
peccatum & scelera pauperum, qui ex
inopia sæpe peccent; ut veniam apud
Deos mereantur. *Idem.*

147. *Quid, quod, &c.*] Ulterius mi-
seram conditionem pauperum Romæ
exponit, quo passim omnibus deridi-
culo sint & ludibrio, ob laceras & for-
didas vestes. *Idem.*

148. *Omnibus his, &c.*] Pauper scilicet.
Si fœda.] Cui fœdida & obsoleta penula.
Idem.

149. *Rupta calceus, &c.*] Id est corio
rupto apertus est, ob fissuram & ruptu-
ram; & lacer hiet. *Idem.*

150. *Vel si, &c.*] Id est, si multiplex
cicatrix & rupturæ vestigiis, ostendit
lineum filum densum & crassum. Id
est, si ruptura calcei consuta sit, per cras-
sum & recens filum. Est autem talis
constructio: Si non una cicatrix osten-

F

dis

Atque recens linum ostendit non una cicatrix?

NIL HABET infelix paupertas durius in se,

Quam quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,

Si pudor est, & depulvino furgat equestri,

Cujus res legi non sufficit, & sedeant hîc

Lenonum pueri quocunque in fornice nati.

Hîc plaudent nitidi præconis filius inter

155

Pin-

VET. SCHOLIAST.

155. *Cujus res, &c.*] Othonis, qua jussit eos, qui quadrigentorum sestertiorum haberent reditus, in numero equitum esse.

VARIORUM.

dit crassum lini filum, ubi vulnus confutum est. Vel non una cicatrix ex confuto vulnere & ruptura. *Idem.* Metaphora est à vulnere carnis ad calcei rupturam.

151. *Non una &c.*] I. e. iteratum, densum confuturæ vestigium.

152. *Nil habet infelix.*] Epiphonemate exaggerat paupertatis miseria. Sic Plaut. in Querul. *Huic quantum adjiciunt (paupertati) stultitiam, negligentiam, somnium & gulam.* & Horat. *Magnum pauperies opprobrium jubet quidvis facere & pati.*

153. *Exeat, inquit.*] Theatrarius scilicet qui præstet disponendis ordinibus in theatro. Loquitur ex consuetudine ejus temporis. Quam infelix sit pauper, ab exemplo etiam theatri ostendit: sedebant enim antea omnes promiscue in theatris, nunc illa licentia sublata est. Tota indignatio Poëtæ est in Domitianum, qui legem Othonis, temporum vetustate pene abolitam, restituit.

154. *Si pudor.*] Si quis modo pudorem habeat, quasi summa impudentia sit, honoratiora loca occupare, ditioribus debita. *De pulvino surgat.*] *Gradus* XIV. in theatro erant, qui equestres dicebantur, qui è lapide erant; sæpe etiam ex ligno. Unde repertum ut pulvilli insternerentur, idque primum senatibus, ne audis lapidibus vel asseri-

bus insiderent. Postea etiam equiti concessum, ut hic videre est. Quin & pileos Thessalicos latioris marginis, ne infolatione torquerentur, Theatris inferre concessum erat. Conservandis autem gradibus certi præfecti erant, ut illo tempore Lectius quidam & Oceanus. *Lubin. Pulvinum equestrem.*] Appellat sedilia ipsa theatri, ad similitudinem forte pulvini plumbei. *Britan.*

155. *Cujus res, &c.*] Cui non suppetunt quadringenta millia sestertium, secundum legem Theatralem Roscii, quæ cavet, ne quis in numero equitum sit, qui cccc. H. S. non habeat. *Grangæus. Et sedeant hic.*] Poëtæ Juvenali, vel Umbritio hæc verba attribui possunt, cum indignatione & Sarcasmo in eos prorumpente. Verba enim hic Satyrice cum summa indignatione subtexit, quasi præconis adhuc sint. Quasi dicat: Nimirum pauperes sæpe optimi viri surgant, & contra sedeant hic scortorum pueri, in quocunque prostibulo nati. *Lubin.*

156. *Lenonum pueri.*] Tales enim sæpe pro nobilissimis supponebantur, ut Sat. 6, dicitur. Vel alias, tales solent ex peculiari quadam fortuna ditissimi evadere. *Idem.*

157. *Hic plaudent.*] Exsultent in equitum sedibus, manus percutiant, laudent, gaudeant. In theatro enim plaudebant Imperatori vel principi advenienti. Vel hic in 14. equitum gradibus spectet, & plausum edat filius nitide & bene culti præconis, vel serum venalium proclamatoris olim vilissimi; inter cultos & bene habitos juvenes vel filios Pinnarpi, gladiatoris, & inter juvenes lanistæ vel gladiatorum magistri. *Præconis filius.*] Nullis præcipuis majoribus estimæ, cujus

Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 Quis gener hîc placuit censu minor, atque puellæ 160
 Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
 Quando in consilio est Ædilibus? agmine facto
 Debuerant olim tenues migrasse Quirites.

HAUD

VET. SCHOLIAST.

158. *Pinnirapi.*] Pinnis pavonum ornati solent gladiatores, si quando ad pompam descendunt. Pinnirapos autem dicit lanistas, ex habitu gladiatorum: quia post mortem retiarîi pinnam, id est, manicam rapit, ut ostendat populo se vicisse. Aut ideo Pinnirapos, quia pinnas in galeis habebant, ut Lucilius:

Cum septem incolumis pinnis redit ac recipit se.

161. *Sarcinulis.*] * Nunc doti.

V A R I O R U M.

cujus pater rerum venalium præco fuit. *Idem. Nitidi.*] I. e. lauri & splendidi opibus: Vel ironice: Aut impuri, sordidi, per antiphrasin.

158. *Pinnirapi, &c.*] Id est, inter Juvenes retiarîi seu gladiatoris. Galeas cristatas vel pinnas in galeis gladiatores Samnites habebant. Cum iis compositi retiarîi reti suo, adversarii caput involvere, & ad terram trahere conabantur. Inde pinnas vel cristas rapiebant, & tanquam victores jactabant. Ornabantur autem pinnis pavonum, & hinc, vocabulum illud fictitium. *Turneb.* libro 3. *Adversat.* cap. 8. *Lipf.* 2. *Saturn.* 11. *Cutros juvenes.*] Intelligit filios illorum qui olim vilissimi gladiatores. & eorum ministri fuerant, qui sceleribus ad censum equestrem pervenerant eodem modo ut *Nitidi* supra. *Juvenesque lanistæ.*] Principis gladiatorum, qui gladiatores erudiebat. a laniantis hominibus dicti: ab his differunt lanuli & laniones, qui carnes edules concidunt & venditant.

159. *Sic libit, &c.*] Quasi dicat, nulla fore hujus distinctionis honesta ratio,

sed sic libavit. *Vano.*] I. e. stulto, vel Vertoso & ambizioso, sc. quum id per nimiam ambitionem fecerit: uti Galli dicunt *il est bien vain.* *Othoni.*] L. Roscius Otho legem theatralem tulerat, ut pauperes, & servi separarentur à divitibus, & ne quis in quatuordecim gradibus spectaret, cui non esset centus equestris. *Labin.*

160. *Quis gener.*] Recenset alia pauperum incommoda, quod virgines omni virtute contemta, nulli pauperi nubere; vel quod pauperi cuidam nullus filiam suam elocare velit. Nam divitias tantum spectant, cum filiz sponsus eligendus est. Rectius Themistocles sensit, qui inquebat, *malo virum sine pecunia, quam pecuniam sine viro.* *Censu minor.*] Qui divitiis non sit par puellæ. *Idem.* Censum enim rerum & bonorum æstimatio est. Laudatur Censum in Senatore, ne splendor amplissimi ordinis rei familiaris angustia obscuratur. *Ross.*

161. *Sarcinulis.*] Ornamento muliebri, non zquales divitias habens. Possunt etiam *sarcinula* pro opibus intelligi, & dote; seu pro mobilibus bonis. *Quis pauper, &c.*] In testamenti tabulis. Quasi dicat: Nemo. *Labin.*

162. *Quando in, &c.*] Nam pauperes non solum parum pîi habentur, verum etiam parum sapientes, ideo ad consilia non adhibentur. Rogat ergo quando pauper cum Ædilibus & infimis quoque magistratibus est in consilio? Nunquam, Magistratus de re aliqua cognituri, aut consultaturi, sibi advocabant, quos in consilio haberent. *Ovid.*

Curia pauperibus clausa est, dat censum lanones.

Turneb. libro x. *Advers.* cap. 27. *Idem Agmine facti.*] Id est simul, una, jam dudum

HAUD FACILE emergunt, quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi. sed Romæ durior illis 165
 Conatus: magno hospitium miserabile, magno
 Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
 Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subito ad Marfos, mensamque Sabellam,

Con-

TET. SCHOLIAST.

167. *Servorum ventres.*] Cibaria servorum.

VARIORUM.

dum merito pauperes Quirites Romam reliquissimus, & alio migrassemus, & Coloniæ in aliam regionem eduxissemus, cum jam Romæ tam misera nostra sit conditio. Tangit primam seditonem Pop. Rom. & secessum in montem sacrum, cum male mulctati à tœneratoribus, & Patriciis despiciatui habiti, secesserant quondam; de quo Florus lib. 1. cap. 23. *Idem. Tennes.*] Tenuioris fortunæ, pauperes.

164. *Haud facile, &c.*] Quam sæpe summa ingenia in occulto latent! quæ, res angusta & tenuis caput exserere, & emergere non permittit. *Emergunt.*] Ex obscuro ad dignitates evehuntur. *Virtutibus.*] Ingenio, excellentiæque naturæ, *Idem.* Quod repetit noster Sat. VII.

165. *Sed Roma, &c.*] Sed Romæ inprimis ille conatus emergendi seu ad dignitatem, seu ad victum, longe durior & difficilior est, ubi summo pretio etiam vilissima comparantur. *Durior conatus.*] Quia Romæ ingens annonæ caritas, omnia etiam vilia magno constant. *Idem.* Bene ponitur *Conatus*, nam proprie conatus est ejus rei, quam ad exitum perducere nequeas. *Grang.*

166. *Magno hospitium, &c.*] Constat scilicet, vel conducitur, domus conducticia. *Magno servorum ventres.*] Aluntur scilicet. *Lubin.* Dicitur absolute magno, pro magno pretio, sic & parvo. *Ventres.*] Pro cibis, qui in ventrem descendunt.

167. *Es frugi, &c.*] Id est, frugalis,

parca, & pene famelica cœna. *Idem.* Grangæ explicat cœnam sine carne, ubi solummodo fruges.

168. *Fictilibus, &c.*] Conqueritur ita auctum esse per divitiarum omnium rerum luxum, ut Romæ homines etiam pudeat cœnare in fictilibus, ne sint ludibrio. *Britannic.* Notatenim multorum splendidam Romæ miseriam, qui cum essent miserrimi, tamen ambitiosi erant, & pauperes videri volebant. Egregie Seneca: *Magnum ille est qui fictilibus sic utitur, quemadmodum argento: nec ille minor est, qui argento sic utitur, quemadmodum fictilibus.* Lubinus. *Quod turpe negavit.*] Grangæ corrigit scribens *negabit*, ne sit locus errori qui peperit historiam de Curio Dentato; quæ nihil, ut inquit, ad Dionysium.

169. *Translatus subito.*] Curium Dentatum intelligunt, de quo in principio Satyræ secundæ dictum. Ille post tot victorias, tot ex hostibus devictis triumphos, Legatis Samnitum aurum offerentibus, cum ipse in foco rapas torreret: *Malo hac inquit in fictilibus meis esse, & aurum habentibus imperare.* Ut sic, de improvviso ab aratro Romam vocatus, Dictator creatus ad triumphalem dignitatem, quam de Marfis & Sabellis devictis reportavit, translatus esse intelligatur. Sunt autem *Sabelli* à Samnitibus, quos Curius devicit. Sic hæc specialiter de Curio Dentato. Alii P. Corn. Scipionem intelligunt. Sed conveniet magis si generaliter intelligatur. Si quis Roma repente vel subita mutatione, ad Marfos, vel Sabellos Italiz populos, qui iidem Sabini, & Samnites, transferretur, minime putaret id turpe. Ibi enim modestius vivitur, ubi nulla ambitio: & ubi turpe non ducitur fictilibus cœnare. Sic veteribus Romanis privatus census erat

Contentusque illic Veneto, duroque cucullo.
Pars magna Italix est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
Festorum herbofo colitur si quando theatro
Majestas, tandemque redit ad pulpita notum

170

VET. SCHOLIAST.

170. *Veneto, &c.*] Aut crasso habitu, aut quales cucullos habent Perusini: vel à colore, aut provincia, Venetos.

172. *Nemo togam, &c.*] Ut ei supra lectum mittant, dum mortuus efficitur.

VARIORUM.

erat brevis, commune magnum. Vide Beroaldum Annotat. cap. 32. *Idem. Translatus subire.*] Nimis longe accessita sunt quæ de Curio Dentato vel Scipione Interpp afferunt. Quomodo enim Curius domitis Samnitibus translatus ad mensam Sabellam? legendum igitur puto *quod turpe negabit.* Pudor erat Romæ cœnare fisticibus, & Samnio luto mensam onerare, quod in Italix opidis & municipiis minime turpe erat, ubi ex veteri frugalitate fisticilium usus: sicut duri & crassi cuculli sive lacernæ, soloci filo contextæ, cum rarus præterea aut nullus togæ usus esset. Ergo cum omnia pauperibus Romæ magno constarent, & turpe haberetur cœnare fisticibus, satius fuisse, aiebat Umbricius, Urbe migrare, & eo concedere ubi hæc adhibuisse nullus pudor esset. *Ferrarius*

170. *Veneto cucullo.*] Crasso habitu & rustico sacro, quo Veneti piscatores olim usi. Vel *Veneto*, marini colores, è crasso panno vestimento. *Cucullo.*] Id est, regimine vel indumento capitis, rustico & nautico. *Duro.*] Id est, crassi filii. *Idem.*

171. *Pars magna.*] Laudat jam Umbricius vitam modestam in opidis, & ostendit longe facilius esse ibi vivere, ubi nulla sit ambitio. De urbibus extra Romam intellige. Extra Romam enim in Municipiis; non ille typhus & fastus iavictæ & amictus in vestibus, qui Ro-

mx. *Etin quibus* (ut Martialis dicebat) *tunicata quies erat: quippe ubi togulam vix induere solebant.* *Idem.*

172. *Nemo togam sumit.*] Quam Romæ quotidie induebant, cum paternos salutarent: ut nosstrates pallia sua. *Nisi mortuus.*] Vulgaris mos cuiusque nationis, ad sepulturam honestissimis vestimentis indui: unde Romæ Censores purpura funerabantur; Magistratus prætexta, cætera plebs toga. *Lips.* Elect. lib. 1. cap. 5. *Manut.* 3. quæst. 1. Græci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus. cives verò rusticantes seu in municipiis agentes togam raro induebant, tunicati usque. *Plin.* Ep. 2. lib. 1. *Ipsa dignum.*] Simplicitas in spectaculis municipalium commendatur. est autem talis sensus, *Majestas*, celebritas, vel solennitas dierum festorum, quando in municipiis extra Romam celebratur & colitur, non in marmoreo, sed virenti, & herbofo theatro, è vivo cespite factis, & arborum frondibus & ramis ornatis; & finitis fabulis, idicolum illud carmen *exodium*, ad recreandos spectatores in publico recitatur. Et cum *insans rusticus*, talibus spectaculis adfectus, in gremio matris sedens horret & formidat hiatus, rictum & oris appeturam deformem persona larvatz & *pallentis*: Ibi, inquam, in spectaculis nulla est ambitio, omnia sunt æqualia, vestes, & habitus. Romæ omnia contra sunt. *Herbofo theatro.*] Herbis enim cespitibus & frondentibus ramis, faciebant sibi similitudinem amphitheatri in opidis. *Lubin.*

173. *Herbofo theatro.*] Licet intelligi possit de temporario & ex cespite congesto, nihil tamen obstat, quin accipiamus de vero theatro, sed propter infrequentiam ludorum herbescente; atque enim si quando, id est, raro. *Ferrarius.*

174. *Tandem.*] Ita dicit: nam finitæ fabulæ

Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans :
Æquales habitus illic, similesque videbis
Orchestra, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ summis Ædilibus albæ.

VET. SCHOLIAST.

175. *Exodium.*] Exodiarus apud veteres in fine ludorum intrabat, quod ridiculus foret: ut quicquid lacrymarum atque tristitiæ coëgisent ex Tragicis affectibus, hujus spectaculi risus detergeret. Hujus & Lucilius meminit:

Principio exitus dignus, exodiumque sequetur.

178. *Orchestra.*] Orchestra spatium, in quo saltat pantomimus. Vel qui in Orchestra procedit, aut spectatur.

VARIORUM.

fabulis demum Exodium recitabatur. *Tandem.*] Alii interpretantur post annum. Mallet ego *tandem* finitis severioribus ludis, & spectaculis. *Rediit.*] Pro rediit, ultimam syllabam ob syncopen producit. *Adpulpita.*] In quibus sedebant, canentes sua ridicula exodia: Nam in theatris exstruebantur Scenæ & pulpita ad commodum spectantium. *Notum.*] Tritum, usitatum, singulis annis repetitum & recitatum. *Idem. Pulpita.*] Locus in quo mimi & pantomini ludos dabant. Vide inf. ad Sat. VIII. v. 195. *Ferrarius.*

175. *Exodium.*] Exodium in his Atellanis fabulis, diverbium vocatur, quod post Tragediorum è scena exodon sequatur, vel exitum: quodque ab Exodiaris ad recreandum spectatorem subiciebatur. Sed & in fine fabularum, mimisum movebant salibus & facetiis, quæ *Exodia* dicta. De *exodio* vid. *Turneb.* lib. x. cap. 27. *cum persona.*] Exprimit qualia illa fuerint. Cum personati viri horrentem formam, & obscuram vocem rusticus infans, qui talia nondum viderat, trepidat. *Pallentis.*] Larvæ enim horribili colore solent imbuti. Fesc, vel

Hic

colore squalido illit. *Fernab. Hiatum.*] Id est, larvæ deformem rictum, & oris aperturam. *Lubin.*

177. *Illic.*] In opidis extra Romam. *Lubin.*

178. *Orchestra similem.*] Æqualiter exornatum spatium, in quo saltat Pantomimus, nec, ut in Theatris, alia loca vulgo Romæ, honoratiora equitibus, honoratissima Senatoribus; sed in opidis omnia loca cunctis spectantibus similia erant. Non sunt distinctæ sedes & subsellia. *Orchestra* ergo proprie est chori & saltatorum spatium. Ab *ἐξίς*, *ἐξίς*, id est salto. *Idem. Clari velamen.*] id est, ædilibus vel magistratibus in summo honore constitutis, qui annonæ & ludis præstant, *tunica alba*, ibi satis sunt & sufficiunt; quæ tunica ibi sunt *velamen* vel vestis, in indicium clari honoris & magistratus. Erat autem albus color dignissimus, libertatis proprius. *Idem. Orchestra & populum similes.*] Male hæc Interpretes explicant de æqualiter exornato spatio in quo saltabat pantomimus, ibi scilicet omnes confuse spectasse, nec fuisse loca honoratiora Equiti & Senatori, sicut Romæ in theatris. Male hæc inquam nam *similis orchestra & populus* nil aliud est quam quod paulo ante ait *æquales habitus illic*: id est, habitusidem Senatorum sive decurionum & populi, quia omnes in tunicis, nulla toga aut prætexta conspiciantur. *Ferrarius.*

179. *Sufficiunt tunica summis Ædilibus alba.*] Loquitur ibi poeta de vita rustica, quæ in pagis & opidis agebatur, ubi ait togas non fuisse in usu, atque ita Ædiles satis habuisse, si in tunicis albis conspicerentur: qui habitus omnibus communis erat. *Summis.*] Grangæus putat summos vocari hic, quod ludos curarent. Sed Ædiliū tunicæ vel candidæ: vel quod vetus; recens lotæ. *Ferrarius.*

Hic ultra vires habitus nitor : hic aliquid plus,
 Quam fatis est : interdum aliena sumitur arca.
 Commune id vitium est : hic vivimus ambitiosa
 Paupertate omnes. quid te moror ? OMNIA Romæ
 Cum pretio. quid das, ut Cossium aliquando salutes :
 Ut te respiciat clauso Vejento labello ? 185
 Ille metit barbam, crinem hic deponit amati :

Plena

VARIORUM.

180. *Hic ultra vires.*] Supple est. Antapodosis dissimilitudinis. Id est, contra hic Romæ omnia superba sunt, & ambitiosa, & quidem supra opes & ultra quam facultatum sustinere vires possunt, *Plus quam satis.*] Tantus est rerum luxus, ut plus etiam faciant, quam oporteat. *Britan.* Non observant illud Pythagoricum *μὴ δὲ δύναι, ne quid nimis.*

181. *Aliena arca.*] Mutuato alieno ære, unde sibi emant tam pretiosas vestes, vel furto etiam ablato, elegantiorum habitum sibi quam fas erat, comparant : vel etiam quod vestem alienam conducant ; ut infra de Ogulnia dicitur.

Ut spectet ludos conducti Ogulnia vestem. Lubin. *Arca* sumitur pro pecuniis vel vestibus, quæ in arca sunt clausæ. Sic Seneca : *Cujus auriculis utrimque bina patrimonio dependent.*

182. *Commune id, &c.*] Omnibus & singulis tenuioribus. Ita ut illos (uti alibi dicit) defendat numerus. *Ambitiosa paupertate.*] Quæ ultra vires studet nitori & pretio vestium : cum sumus pauperes, velimus videri divites. Elegantissime, si quisquam alius antithesis utitur. *Idem.*

183. *Quid te, &c.*] Quid te detineo ? Unde formula dimittendi Senatus : *Nihil te moror P. C. Omnia Roma cum pretio.*] scilicet : Id est, nihil Romæ gratis alicui contigit, nam magno omnia comparentur, ut superius dixit. *Idem.* *Aurum æmnes videri jam pietate colunt.*

184. *Quid das.*] Domesticis & janitoribus scilicet, ut intronitarius, ad salutandum Cossium, virum illum nobilem, & ex præcipua familia oriundum : nimirum dimidium lucris vel

sportulæ janitoribus dare cogeris. Domesticis ergo regum munera offerenda, alias te non admitterent. *Idem.*

185. *Ut te respiciat.*] Fabricius Ventero vir nobilissimus, quod multa probrosa in Patres composuisset, tandem codicillis & libris suis famosis exultis, à Nerone Italia expulsus est. Cæterum adeo superbus erat, ut salutantes vix respicere, nedum alloqui dignaretur, quod hoc loco indicat. De hoc & hujus conjugis, Satyr. 6. dicitur. Vide *Turnebum* lib. 13. cap. 19. *Lubin. Clausa.*] Te non ore, vix nutu dignarus. Sic Galli, *Faijant le petit bec.*

186. *Ille metit barbam.*] I. e. Alius quidam dives, uti *Hic* iterum alius quidam. Hæc intellige de clientibus, qui ut in gratia dominorum patronorum manerent, pueris à dominis in deliciis habitis, & catamitis omnis generis officiis palabantur. Et quia dies ille lætus, quo crines, & barba deponebatur, munera & liba illis mitunt. Eo enim die quo primum radebant barbam exuebant juventutem, transibantque tunc in viros, unde is dies Romanis imo & Græcis festus, genialis, lætusque *Metit barbam.*] De servo intellige grandiori. Nam Catamiti imberbes erant. *Crinem hic deponit amati.*] De Cinzdo puero intellige. *Lub.* *Crinem hic deponit.*] Ubi deponit, tonderi curat primæ barbæ lanuginem & crines puer delicatus & domino dilectus, quæ numini alicui consecrare moris erat. Excedentes enim ex ephebis ; comæ (quam pueri aluerant) detonæ primitiis, Phœbo consecrabant plurimi Delphos profecti, Æsculapio alii ; alii fluviis patriis, aquæ hunc honorem tribuentes, ut alimoniam parenti, viæque conservatrici. *Fab.*

Plena domus libis venalibus. accipe, & istud
Fermentum tibi habe. præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia servis.

Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam, 190
Aut positis nemorosa inter juga Volturnis, aut
Simplicibus Gabiis, aut prona Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine sultam

Ma-

VET. SCHOLIAST.

188. *Fermentum.*] Dulcium malum, quod stomachum indigestum præstat.

189. *Cultis.*] Bene vestitis, quippe festo die sua servis donare cogimur, ut admittamur ad salutationem domino- rum.

192. *Simplicibus.*] Non ornatis. *Prona Tiburis arce.*] In præcipiti posita, ut Horatius:

--- *Civumque supinum.*

193. *Tenui tibicine.*] Tibicinatam, tanquam tibicina, id est, materia gra- cili.

VARIORUM.

187. *Plena domus, &c.*] Erat dulcia- rium ex melle, oleo, farre, quale mu- peris loco mittebatur, cum alicujus dies natalis erat, vel cum aliquis detonderetur. *Liba* clientes donabant & alia, quæ deinde puer vendebat, ut peculium sibi compararet & augeret. Alii legunt, *Li- bis genialibus.* Nam natali die solebant mittere munera. *Accipe & illud.*] Audi etiam illud malum, ob quod merito sto- macheris & indigneris. Cum libis fer- mentum, id est, fervoris & iræ causam, quod non tantum patronis in Nuptiis, Natali, Opere novo, sed & servis eorum cogimur præstare tributa. Sic & *fermentum*, pro ira apud Plautum. *Esse in fermento, Σωμίζω.* Sumta trans- latio, quod intumescit, & hic significat indignandi & effervescenti materiam: Dicitur & de cæteris animi affectioni- bus.

188. *Præstare tributa.*] Id est, nos pa- tronorum servis sumus tributarii, & ipsi quotannis certam pecuniarum summam da- re cogimur. *Lubiq.*

189. *Cultis.*] In deliciis habitis, & bene vestitis. *Peculia.*] Id est, illa bona

quæ extra potestatem dominorum pe- culiariter habentur, in quæ bona domi- no nullum jus erat. Quasi dicat: Servi nostris pauperum muneribus ditescunt. *Idem.*

190. *Quis timet, &c.*] Laudat com- moda aliorum opideram extra urbem: & assidua incommoda & pericula urbis Romæ detestatur, ut erant assidua ruina & incendia, à quibus qui extra Romam, Præneste, Volturnis vel Gabiis, vel quæ Tiburæ habitabant, immunes essent. *Præneste.*] Opidum Thulciæ situm in colle, & ob id gelidum. Vel ab aquis frigidis. *Gelida.*] Feminino enim genere invenitur & alibi, sed tum à no- minativo est Prænestiis: alias Præneste est neut. gen. Sed dixit Stephanus male, gen. Prænestus. *Ruinam gelidâ præne- ste.*] Notetur syntaxis, & subintelli- gatur præpositio regens ablativum; tam- hic, quam in sequentibus.

191. *Volturnis, &c.*] In Hetruria inter montium colla, sub vertice existentia, & arboribus undique cincta.

192. *Simplicibus Gabiis.*] Non orna- tis: vel simplicitate sua captis, nempe Sexti Tarquinii dolo. Vide *Florum* lib. 1. cap. 7. In via Prænestina siti erant. *Prona Tiburis.*] Urbe præcipiti posita. Quia in declivi longe ex inter- vallo montis positum, videntibus ruenti- bus simillimum erat. In Romæ vero conspectu sunt Tybur, Præneste & Tufu- lum. *Idem.*

193. *Nos urbem colimus.*] Antapodo- sis dissimilitudinis. Contra Romæ zdi- ficia maxima ex parte vetusta sunt, & sulta, assidue ruinam minitantia. *Ur- bem.*] Id est, domos in urbe veteres, & ruinosas. *Sultam tenui tibicine.*] Id est, exili & facile fracto sustentaculo ex ti- gno;

Magna parte sui. nam sic labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contextit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon, tabulata tibi jam tertia fumant.

195

Tu

VET. SCHOLIAST.

196. *Dormire ruina.*] Rupturas parietum calce modica perfundunt, & inquilinos jubent manere, tanquam si restaurassent ruinam.

199. *Tabulata, &c.*] Superiora recta & tritega. *Ucalegon.*] Ex Virgilio:

--- Jam proximus ardet
Ucalegon. ---

VARIORUM.

gno; sunt autem *ribicines* columellæ, quibus ruiturum ædificium sustentetur. *Id.*

194. *Nam se, &c.*] Idem est, illis ædificiis, quæ alias laberentur: nisi illis fulcro & sustentaculo subveniretur. Id est, sic ruinam minitantibus ædificiis, rusticus, & villicus ob id ex agro in urbem vocatus occurrit & subvenit, exilibus quibusdam columnis & adminiculis. *Idem, Villicus.*] I. e. servus ille, qui ruris curam habet, ad hoc opus idoneus.

195. *Et veteris rimæ.*] Rimæ testudinis, aut parietes veteris ædificii, modica calce perfundit, & inquilinos jubet manere, tanquam ruinam restaurasset, donec aliquando ruina opprimantur. *Contextit.*] Modica calce interrupta contextit, & rursus conunxit.

Idem, Villicus, & veteris, &c.] Duplex horum sententia esse videtur. Vel ut villicus hic intelligatur satyrice Urbis præfectus (ut de *Pegaso* infra Sat. IV. 76.) qui procumbentibus in ruinam ædibus ita obstat, ut contentus sit rimas & parietum vitia obducere; cum pilis ac substructionibus firmare ac fulcire deberet. Vel: ea ratione domini ædificia prolapsa reparant, qua villici-rusticas ædes instaurant, rimas tantum obstruendo; atque ita circa Ro-

mæ, pendente ruina, securos somnos captabant. Prior tamen explicatio rectior videtur, *Ferrarius.*

196. *Securo pendente, &c.*] Id est, postea villicus quasi omnia probe restauravit, nos jubet securos esse de ruina, & confidenter dormire, pendente interea tamen & assidue imminente ruina. *Pendente,* pro impendente. *Idem.*

197. *Vivendum est illic.*] Pergit ad alia incommoda, frequentia scilicet incendia Romæ, quæ alibi non metuantur. *Nulli nostro metus.*] Ubi nihil opus est ut quis nocte metuat: ubi aliquis securus dormire queat. *Idem.*

198. *Jam poscit.*] Id est, nam Romæ, modo *Ucalegon*, vel quivis civis incendium passus, aquam ad ignem restringendum poscit: modo pauper frivola, & vilia sua pauperis suppellectilis, ex incendio erepta alio transfert. *Idem.*

199. *Ucalegon.*] Non hic intelligitur vicinus ut quidam judicant, sed ipse domus domicilii, qui subter pauperem in primis tabulatis habitat. *Frustra ergo hic est Farnabius.* Ut *Isler*, ad Virgilium alludit Poeta:

--- Jam proximus ardet
Ucalegon. ---

Ponitur pro cive quovis. *Tabulata tibi, &c.*] Id est, contignationes superiores, in quibus tu inquilinus habitas; indicat domum divitis multis contignationibus excessam. *Tabulata tertia.*] Ita ait: nam ditiores superiorem ædium partem inquilinis tenuioribus locabant, quæ coenacula dicebantur: ut inferius dicetur.

Rarus venit in coenacula miles. Imam autem partem sibi retinebant. Omnium tenuissimi autem coenacula vel tabulata tegulis proxima habitabant. *Martialis:*

Tu nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis; 200
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
 A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
 Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci: nec non & parvulus infra
 Cantharus, & recubans sub eodem marmore Chiron, 205
 Jam-

VET. SCHOLIAST.

200. *Gradibus ab imis.*] A prima scala.
 202. *Columba.*] Quia super tecta columbaria fiunt.

204. *Ornamentum abaci.*] Quod nos Delsicam dicimus.

205. *Cantharus, &c.*] Quemadmodum solent e marmoribus facere sigilla diversa, *recubans* enim à posteriore parte recubens, Hippocentaurus fingitur.

VARIORUM.

Et scilicet habito tribus, sed altis.

Fumant.] Id est, tertia habitatio vel conignatio domus, in qua tu habitas, jam tibi fumat, & incendium concepit noctis tempore, idque te ignorante, & forte dormiente. *Labin.*

200. *Tu nescis.*] Tu miser inquiline dormis. *Nam si.*] Si ab ima domus parte ignis incipiat; nam incendio ingruente trepidatio.

201. *Ultimus ardebit.*] Ardebit etiam, quamvis ultimus. *Quem tegula.*] Intelligit illum, qui habitat in suprema parte ædium sub tegulis. *Idem.*

202. *Molles columbæ.*] Venerex & salaces, quæ gaudent superiori loco domum. *Idem.*

203. *Lectus erat Codro.*] Exemplo Codri, quod dixit, declarat. Quod scilicet misera pauperum Romæ sit conditio. Sensus est: Codrus Poëta erat pauperissimus, forte ille raucus, de quo prima Sat. Erat illi quippe paupercula supellex, *lectulus* brevis, vel brevior Procula conjuge sua brevissima: intelligit autem lectum discubitorium. Erant ipsi præterea *sex urceoli*, vel parvula vascula ad aquam hauriendam, erant ei ornamentum & decus *Abaci* vel repositorii, & parvulus *cantharus* vel vasculum

anlatum ad potandum *infra* abacumerat, & sub abaco pendeat. Et opus Chironis in medicina, ad quam artem potissimum Codrus inopia coactus se contulerat, jacebat *sub eodem marmore* abaco. i. e. materiâ eadem, sc. argillâ facta. *Chiron* autem notat trapezophorum sive statuam aut effigiem Chironis centauri fictilem, quæ poculorum mensam sustinet. Assentitur Grangæo Farnabius. Sed qui priorem sententiam defendunt, putant, sic Codri paupertatem planius ostendi, qui libris ne commoda quidem repositoria habeat. *Lectus Procula minor.*] De eo dicitur, qui ea in paupertate est, ut ne quidem lectum sibi æqualem comparare possit. *Grangæus. Urceoli sex.*] Ut solebant divites, in quorum Delphicâ semper comparia vasa esse solebant.

204. *Ornamentum abaci.*] Quasi dicat, egregium ornamentum. *Satyrice & irrisorie. Turneb.* lib. xxviii. cap. 15. *Labin.* Quæ latinis abacus Delphica, Gallis hodie vocatur *la credance*.

205. *Sub eodem marmore.*] Mirantur Interpp. inter Codri trivola enumerari abacum ex marmore, & sub eodem pro fulcro Chironem excubantem; propterea fuisse ex argilla credi volunt. Verum abaci vulgo ex lapide, sive etiam marmore, pauperiorum quoque supellex fuit; cum divites mensas & abacos ex citro, & quidem plures tunc haberent, quæ eburneis pedibus fulciebantur, adeo ut (quod ait Poëta Sat. xi. v. 128.) argenteus mensarum pes idem illis esset quod in digito annulus ferreus. Horat. l. i. 6. *Lapis albus pocula cum cyathis duo sustinet.* Nil ergo mirum si Codro & abacus & sustinens abacum centaurus ex marmore fuit. *Ferrarius.*

200. *Jam-*

Jamque vetus Græcos servabat cista libellos,
Et divina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. quis enim negat? & tamen illud
Perdedit infelix totum nihil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & frustra rogantem 210
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
Si magna Asturici cecidit domus: horrida mater,

Pullati

VET. SCOLIAST.

207. *Et divina Opici.*] Opicein Græci dicunt de iis, qui imperite loquuntur. Alii opicos dicunt, eos qui tordam vocem habent.

210. *Frustra rogantem.*] Aut sine causa, aut panem petentem.

VARIORUM.

206. *Jamque vetus.*] Cista jam vetus conservabat autorum Græcorum libros, quibus Codrus Poëta ante studuerat. Lubin.

207. *Et divina Opici, &c.*] Forte indicat hunc Codrum missa Poëtica se ad medicinam contulisse paupertate coactum, jamque libros Græcos & Poëtas abjecisse, & divina sua carmina Opicis muribus rodenda abjecisse. *Opici*, Barbari & doctis carminibus infecti, Sat. 6.

--- *Opica caligat amica*

Verba.---

Erant autem Opici ἀπυλωτοὶ nefandæ libidinis & ligitores: Inde à lingen- do tacete Opicos mures dixit. Glossarius ab H. evulgatus legit, *apici*. Lubin. Alii dicunt *Opicos* appellati eos, qui Græce nesciant, licet Latine non sint indocti, ut per lusum mures Poëta appellet *Opicos*, qui carmina Græca rodebant, quæ nec intelligebant; in qua opinione dicitur esse Gellius l. x. cap. 16. *Britan- nicus*.] Proprie populi Campani, qui & Oscii sunt: Judicante Servio *Ophici* dicti, vocabulo Græco, quod ibi multi serpentes abundarent. Festus in *Oscum*: *Lip- pini* Epist. quæst. 25, lib. 4. & Epist. 6. l. 5. aut mures terrestres, ab ὀρεὶ *caverna, foramen*, quæ muribus latebræ. Vel ab ὀρεὶ *vespertilio*, citante Crispino è Suida. *Farnab. Opici mures.*] Appellat, quia sa-

lem lingentes concipiant, & ita Vene- rem quodammodo exercent. *Mures.*

208. *Nil habuit Codrus.*] Quasi dicat: Summarum summa est, parum habuit Codrus, aut nihil habuit. *Quis enim negat.*] Quasi dicat: nemo negare potest, ipsum longe fuisse pauperrimum. Lubin.

209. *Perdidit, &c.*] Suam paupertatem omnem, quæ nihil esse videbatur, perdidit incendio miser & infelix. *Ultimus autem.*] Miserrimum fuit incendio suam paupertatem perdere, sed longe miserrus fuit, quod rursus à nullo homine sublevabatur. *Idem.*

210. *Ærumna cumulus.*] Incrementum aggregatum, & quasi summa. *Ærumna*, quæ hic laborem onerosum, proprie significat furcillam qua viatores sarcinas suas religatas tabella interposita sustentare conlueverant. *Nudum.*] Qualis ex incendio evasit. *Et frustra.*] Veteres adverbialia in æreuntia, interdum etiam corripuerunt. Rufus Festus in aratro.

Ima velut cati luxit dum frustra fre- quenter.

Melius tamen *frusta* legitur, pro frustis panis & fragminibus. Et sic in antiquis legit *Manesbellus*, Idem. Sic & *Grangau*, & *Farnab.*

211. *Tectoque.*] Cogebatur miser sub dio cubare. Exprimitur mira Roman. erga pauperes inhumanitas. Lubin. *Juvabit.*] Alii juvabat.

212. *Si magna Asturici.*] Antapodo- sis dissimilitudinis: quasi dicat, tam im- misericordes & inclementes sunt erga pauperes & calamitosos. Verum si dives aliquis Asturici vel Catulus incendium patiatur, sive domus ruat, omnes certatim ipsi opem ferunt, omnis civitas eius casum

Pullati proceres, differt vadimonia Prætor.
 Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas. hic nuda, & candida signa.
 Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
 Hæc Asianorum vetera ornamenta Deorum,
 Hic libros dabit, & forulos, mediamque Minervam:

Hic

VET. SCHOLIAST.

213. *Pullati proceres.*] Cum nigris vestibus lugentes.

214. *Tunc odimus ignem.*] Non incendium laris nostri. at præ tristitia, aut propter casum, nec focum in domo nostra fieri patimur, quod & lugentes observare solent.

216. *Candida signa.*] Statuas marmoreas.

217. *Euphranoris, &c.*] Atheniensium czlatorum.

218. *Hæc Asianorum.*] Superstitiosæ gentem nominavit.

219. *Et forulos.*] Armarium, sive Bibliothecam.

VARIORUM.

casum dolet. *Afyrici.* [*Afyricus*, ut alii, *Asturius* vel *Arturius* pro divite, nobili & facinoroso. *Arturii* hujus supra meminit, cum dixit, vers. 29.

--- *Vivant Arturius illic,*

Et Catulus. ---

Forte *Offorl.* P. Ostorii Scapulæ Consulis sub Claudio meminit lib. Digest. 39. capite 4. & Tacit. lib. 12. *Magna*] Splendida, superba, magnifica, eminens. *Horrida mater.*] Roma scilicet, quæ tanquam mater filii casum lugeat, & in lugubri veste squalida est, quasi in luctu publico, in quo solebant matronæ, matres Romanæ, deponere ornatum. *Latin.*

213. *Pullati proceres.*] Nigris vel pulvis vestibus induti lugeat primores, & Senatores. *Differt vadimonia.*] Sponsiones sistendi se & dictionem juris: fideiussiones, & denique omnes causas forenses in aliam diem differt; publicum iustitium, tanquam in publica calamitate indicitur. *Idem.* Sic nostri *Hymerck* *uodserming.*

214. *Tunc gemimus, &c.*] Quasi unius Arturii calamitas ad totam urbem pertineret. *Tunc odimus ignem*] Non solum incendii, verum etiam nostri foci, quod lugentes observare solent. Tunc detestamur ignem, tanquam rem damnicam. *Idem.*

215. *Ardet adhuc.*] Dum Arturii domus adhuc ardet, statim præsto est aliquis, qui ei marmor conferat, ad reedificandam splendidam & regalem domum. Id est, dant materiam ad novam domum, dant ornamenta novæ domus, dant argentum ad faciendos sumtus. *Latin.*

216. *Nuda.*] Non fucata, sine tegmine, ex una materia; vel imagines nudorum corporum ad vivum excisæ in Pario lapide vel marmore ad ornatum. *Candida signa.*] Statuas marmoreas. *Idem.* Simulacra ex marmore candido.

217. *Euphranori.*] Ille teste Fabio, in pingendo & fingendo fuit artificiosissimus: in Polyclete statuatio summa diligentia, & decor fuit. *Idem.*

218. *Hæc Asianorum.*] Ut intelligamus utrumque sexum proferre, utitatus & imagines Deorum ex Asia Romanam deportent. *Turneb.* lib. x. Advers. cap. 27. *Salm.* Alii legunt *Phacasiarum.*] Pro *Phacasiarum*, i. e. Deorum quos Phacasi sacerdotes Atheniensium & Alexandrinorum ad calceamentis candidis denominati, coluerunt. Vel deorum est Græcia latorum: Phacasia enim Hefychio sunt, rustica calceamenta, quibus calceati pingebantur dii Græci. *Far-nabius. Vetera.*] Quæ antea diu fuerant in templis deorum.

219. *Hic libros dabit.*] Id est, omnis generis suppellectilem necessariam ad o-

oma-

Hic modium argenti: meliora, & plura reponit
 Perficus orborum lautissimus, ut merito jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,

Aut

VET. SCHOLIAST.

221. *Perficus.* Perficum, quasi divites posuiss; eo quod Perfæ divites. Sic Horatius:

Perficus odi.

Terentius:

Dinumeret nunc ille Babylonias.

VARIORUM.

ornatum & cultum. *Dabit.* Interpositio-
 ne huius verbi & superiores orationis
 partes comprehenduntur & inferiores.
Et formos. Thecas, plutcos, capsulas,
 armaria, conditoria librorum. *Mediam.*
 Non integram, & perfectæ statutz, sed
 dimidiatam tantam, & usque ad umbili-
 cum. Hinc jocus Ciceronis, *Frater meus*
dimidiatus major est quam totus. Lubin.
 Britannicus vult statum Minervæ
 in medio reponendam; ad exornandam Bi-
 bliothecam. *Mediam Minervam* vocat
Æscopius Minervæ, quæ in omnibus Bi-
 bliothecis dedicabatur: quo nomine pa-
 tronam librorum vocaverit. Itaque non
 immerito librum plus uno seculo vive-
 re optat, quem Minerva in Bibliothec-
 as receperit. *Scaliger* in Catull.

220. *Hic modium, &c.* Quæ men-
 sura erat librarum 44. Sed pro indefinita
 mensura capiatur. *Meliora reponis Per-
 ficus.* Notavit Romanos in beneficentia
 erga Arturium; jam idem dicit de Per-
 fico, qui illo tempore sine liberis erat,
 & ditissimus. Ob id hæredipetæ vultures
 ita ipsi palpabantur, mittendo optima
 quæque. *Reponit.* Refarcit, reparat. *Lubin.*

221. *Perficus.* Ditissimi orbi nomen:
 dicunt alii eo nomine pro divite usum
 esse, quia Perfæ divites forte. *Perficus.*
 Fabius Perficus. vide Sat. 8. vers. 14. vel,
 quod hic Arturium Persa fuerit. Vide
 Martial. Epigr. 51. lib. 3. *Orborum lautis-
 simus.* Id est, inter omnes illos, qui li-
 beros hæredes non habent, delicatissime
 & lautissime vivens. *Idem.*

222. *Suspectus.* Perficus, tanquam
 ipse incendit suas ædes. Sic Martialis

de Tongiliano, lib. 3. Epigr. 51.

*Emta domus fuerat tibi, Tongiliano,
 ducentis,*

*Abstulit hanc nimium casus in urbe fre-
 quens.*

*Collatum est decies. Rogo non potes ipse vi-
 deri*

Incondidisse tuam, Tongiliane, domum?

Idem.

223. *Si potes avelli.* Indicat jam in
 opidis extra Romam, optimam habi-
 tandi rationem emi poste, illo pretio,
 quo Romæ non domus quidem vilissi-
 ma conduci poterat. Id est, si vana &
 inanis delectatio ludorum Circensium,
 te non adeo in urbe delectat, ut ab illis
 avelli queas, optima domus illo pretio
 tibi comparatur Soræ, &c. & munici-
 piis aliis Italiz, quo pretio Romæ tene-
 brosam tantum domum ad unum an-
 num conducis. *Avelli.* Quasi per vio-
 lentiam. Nam cives Romani illo tem-
 pore teste hoc Juvenale, *Duas tantum*
res anxii optabant, Panem & Circenses.
 Usque adeo studio spectaculorum infa-
 niebant. *Circensibus.* Nam hi ludi, qui
 tanta omnium spectabantur delectatio-
 ne, in Circo maximo fiebant, unde &
 nomen sortiti sunt. *Maximus* autem ap-
 pellatus est, quod amplitudine longe
 major esset, quam Circus intimus &
 circus Flaminius. Nam ut scribit Plin.
 lib. 36. longitudine fuit trium stadio-
 rum, & latitudine unius; sed cum zdi-
 ficii quaternum jugerum. Capiebat
 autem ducenta & sexaginta millia ho-
 minum sedentium. Ludi autem insti-
 tuti fuerunt in honorem Cybeles ma-
 gnæ Deorum matris, qui vocabulo
 Græco dicti Megalenses, Latino magni,
 ἡ δὲ μεγάλη μήνη. Vel, quod diis
 magnis, i. e. larisbus, Urbis Romæ dati
 sunt: vel, ut *Asconius* ait, ludos magnos
 esse appellatos, quod magnis impensis sint
 dati. Circenses ludi, iidem etiam plebei
 sunt appellati, quod initio veteris, statò so-
 lenni-

Aut Fabrateria domus, aut Frusinone paratur;
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum! 125
 Hortulus hic, puteusque brevis, nec recte movendus,
 In tenues plantas facili defunditur haustu.
 Vive bidentis amans, & culti villicus horti,
 Unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
 Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu, 230
 Unius sese dominum fecisse lacertæ:
 Plurimus hic æger moritur vigilando: sed illum

Lan-

VET. SCHOLIAST.

224. *Aut Fabrateria.*] Civitatum nomina Campaniæ.

231. *Focisse lacerta.*] Notandum quia foemino genere dixit, Lacertæ, cum Virgilius masculino dixit Lacertos. & aut ad animal retulit, quia sunt in agro quamplurimi, aut lacertam pro horto posuit, per quem discurrere & latitare consuevit.

VARIORUM.

Iennique die celebrabantur magno totius plebis studio & delectatione: Vel quod ex actis regibus, pro libertate plebis facti sunt, aut pro reconciliatione plebis. Ludi etiam Circenses, in honorem Cereris celebrabantur. *Britannicus. Sora.*] Sora urbs Campaniæ, non longe ab Arpino, Tullii patria. *Lubin.*

224. *Fabrateria.*] Opidum Campaniæ, in via Latina. *Frusinone.*] Urbs Frusino in via Latina, quemadmodum & Fabrateria. Vel, ut Probus, civitatis Campaniæ nomen. Strabo libro 3. *Lubin.*

225. *Tenebras.*] Pro tenebrosa domo, aut vili habitatione. *Idem.*

226. *Hortulus hic.*] In his opidis. *Puteusque, &c.*] Non profundus. *Nec recte movendus.*] Puteus, unde non fumbus nec recte aut ullo labore aqua exhauritur, sed manu possis eam attingere. *Idem.*

227. *In tenues plantas.*] Honorum scilicet, facili haustu diffunditur & irrigatus. *Idem.* Alii leg. *In teneras plant. Temet.*] Quæ recentur humo fixæ sunt, & ob id debent irrigari. *Grang.*

228. *Vive bidentis amans.*] Id est, ibi

pro libitu jucundissimam agriculturam exerce. *Lubin.* Satiùs inquit, est agricolationi vacare, quam habitare intra urbem, inter tot vivendi molestias. *Britan. Bidentis.*] Sarculi lignei, aut ferramentorum rusticorum: aut furcæ vel rastri genus rusticorum: aut furcæ vel rastri genus est. Quod autem de ovis interpretantur, non placet, paulo enim post meminit Pythagoreorum, qui ab omnibus animalibus abstinebant. *Lubin.*

229. *Unde.*] Id est, ex quo homo centum Pythagoreis epulum dare possis. Illi enim olera cruda vel elixa tantum comedebant, & à carnibus abstinebant. *Idem.*

230. *Est aliquid.*] Non minima res est. Est operis pretium. Ut omnino ostendat longe melius esse in villula exigua habitare, quam in urbe.

231. *Dominum &c.*] Exigui hortuli, quem lacerta occultare posset. *Lacerta.*] Exigui agri, aut hortuli, ubi lacertæ commorari & apicari solent, per Metonimiam posuit contentum pro continenti. Sensus est; Ex urbe migrans quocunque te receperis, optimum putas domicilium, ubi tuam habeas domum & hortum tam exiguum, ut vix una ipsum discurras lacerta. *Lubin.* ut dici solet, *amius vermiculi.* Belgice *een voer lands*, *een hant vol lands*: & hoc sensu noster scribens lacerti, potuit ad mensuram referre, ut sit tantum agri, quantum est spatium brachii nostri inter scapulæ & cubiti ossa.

232. *Plurimus hic ager.*] Subtexit alia urbis Romæ, incommoda, quod ob perpetuam strepitum, diurnam & nocturnam, in

Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe,
Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto
Vicorum in flexu, & stantis convicia mandræ
Eripient somnum Druso, vitulisque marinis.

235

Si

VET. SCHOLIAST.

234. *Meritoria.*] Tabernæ, ab eo, qui mercedem præstat.

235. *Magnis opibus dormitur.*] Magna potentia silentium imponitur vicinis tabernariis, ut magno pretio somnus constet.

237. *Mandra.*] Locus in quo porci includuntur.

VARIORUM.

in plateis & foro, nemo dormire queat; quod ob id multi ægroti, assiduâ insomnia vel vigiliâ pereant. Satius est, inquit, quoquo modo extra urbem vivere, quam ut in urbe tor molestis premaris. Martialis:

Otia me, somnusque juvas, quo magna negavit

Roma mihi. Idem. *Plurimus.*] I. e. ingens multitudo, uti passim apud alios. Ignare ergo legunt *Pluribus. Grang.*

233. *Cibus imperfectus.*] *Ααστῖπας*, indigestus, non concoctus. Nimirum qui recte concoqui nequit, ob assiduas vigilias, & ob id crudus & indigestus, ardenti & febricitanti stomacho adhæret. *Hærens.*] Stomachus enim cibum non absolvit, antequam concoxerit. *Lubin.*

234. *Nam qua meritoria.*] Id est, quæ officinæ Romæ in quibus mechanici opus meritorium exercent, admittunt somnum, vel permittunt aliquem dormire? *Lubin.* Loca meritoria dicuntur, quæ mercede locantur inquilinis, à merendo; unde & tabernæ meritoriarum ipsa stabula dicuntur, hoc est, cauponæ. Nam mereri est, causâ quæstus aliquid operari, unde & meretrices dicæ, quod turpitudinæ corporis æs merentur. *Mor-*

cesque præmium appellatur, quod datur pro laboribus susceptis: inde etiam dicuntur pueri meritorii, qui aut sponte sua, aut jubente domino præstant, turpi- que quæstus æs merentur. Britan.

235. *Magnis opibus.*] Id est, divites facile dormire possunt, sed ubique misera pauperum est conditio: Id est, si quis Romæ noctu dormire velit, magnas opes exponat necesse est, vel magno constet pretio domus à strepitu remota. Vel quod à magnis & potentibus dominis vicinis tabernis silentium magno pretio imponatur, ita ut somnus magno pretio constet. *Lubin.*

236. *Inde caput morbi.*] Hæc causâ malorum: Hinc illæ lacrymæ. Quod nemo ibi dormire queat. *Rhedarum transitus arcto.*] Currum fragor, & strepitus in angustiis platearum locis, & multa maledicta mandræ & mulionis. *Idem.*

237. *Vicorum in flexu.*] Nam vici vel regiones adeo oblique Romæ erant, ut difficilem vehiculorum transitum facerent. *Es stantis convicia mandræ.*] Quis subsistere cogitur: hoc loco pro mulione qui alterum à quo impeditus erat maledictis incessit, verberare & verbo increpat mandram. *Mandra* mulorum est multitudo, qui olim vehicula trahabant. *Idem.* Propterea est brutorum receptaculum, cubile; item eorum agmen significat, metonymice, locus pro loco. Vox Græca est, conveniens latinæ *mansio.*

238. *Eripient.*] I. e. adimunt, impediunt. *Druso.*] Sui temporis hominem maxime somniculosum obiter notat. *Vitulisque marinis.*] Id est, phocis, quibus nullum animal graviore somno premitur. Vel quod in somno similes vitæ edant naugius. *Plin. l. 9. Læp. Britan-*

nicus

Si vocat officium, turba cedente vehetur
 Dives, & ingenti curret super ora Liburno,
 Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
 Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos

240

Qui

VET. SCHOLIAST.

239. *Si vocat officium.*] Si officium faciendum sit Consuli à Prætoribus, disponit qui viam faciant.

240. *Liburno.*] A lectica magna Liburnarum, & Getulos Liburnos. Ipse, tarde venisse Liburnos in secundo libro.

VARIORUM.

nicus vero somnos urfi, legendum esse contendit, hac maxime ratione; quod quum dicat somnum eripi vitulis marinis, recte procedat, ut de aliis belluis, quæ alte dormiunt, potius loquatur, quam de homine. Nam urfi, ut scribit Plin. lib. 8. cap. 36. primis diebus bis septenis, tam gravi somno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant. Qui vitulis marinis Romæ possit somnus excuti dicant qui vitulos marinos dormientes viderunt aut Romæ, aut usquam terrarum. Locum mendosum esse nemo non videt. Legendum autem videtur: *Vetulisque maritis.* Nam senes sunt somnolenti: quamvis alia possit ratio dari cur vetuli marini, qui juvenculas duxerunt, somno alto sopiti jaceant. Græv.

239. *Si vocat.*] Exponit jam, quanta commoditate & celeritate, divites Romæ quo velint, pervenire possint: contra quantis molestiis & difficultatibus remiores, pedites incedentes: in plateis premantur, si forte diviti aliquo eundum sit, ita postulante officio. *Liburnus. Officium.*] Significat, si ad officium nuptiarum dives vocatus est, aut ad aliam celebritatem, vel ad aliquod negotium publicum aut privatum: in his enim per se nomen officii poni solet. Turneb. l. x. cap. 27. Ejusmodi officium appellat

Martialis operam togatam. *Græv. Turba, &c.*] In lectica vel sella gestatus, à servis bajulis, idque omni populo locum dante, urpote diviti. *Liburn.*

240. *Et ingenti, &c.*] Liburnum, magnam lecticam dicit, quasi navem & ejus bajulos Liburnos. Est enim navis species à Liburnis populis: vel intellige de lectica & grandibus à Liburnia servis, id est, à grandibus à Liburnia servis lecticariis in sublimi elevatus, super ora & capita aliorum alte elatus curret, & velociter vehetur. *Idem. Super ora.*] Nam pauperes obvii prosternuntur conculcanturque in luto pedibus servorum & lecticariorum.

241. *Atque obiter, &c.*] Ibi in lectica sua potest obiter, *παρὰ πρὸς*, perviam, quæ vult, agere, idque obiter, & interea dum illum locum petit, quo vocatur. *Idem.*

242. *Namque, &c.*] Clausa erat undique lectica, nisi quod fenestræ quædam in ea ad prospectum. Ex ipse velo, plagula lecticaria sive linteo tegebantur, quod dimovere seu deducere licebat, pro voluntate vestri. *Idem.*

243. *Ante, &c.*] Est Tmesis. Id est, ille studens, legens, scribens, dormiens, citius, eo, quo volet perveniet; quam nos tenuiores, vel maxime festinantes, quia ei ceditur. *Nobis, &c.*] Id est, contra si nos tenuiores aliquo properemus, turba, quæ ante nos est, illa nobis obstat, quæ post nos, illa nos premit & molestia afficit. *Idem. Obstat, &c.*] Unda pro populo, ad modum undæ disfluente turbæ quasi fluxu & refluxu, vel populi multitudine stantis ad officium. Nisi legendum potius *turba prior.*

244. *Premittit agmine.*] Impellit, premit, urget; multitudine agminatim incedente

Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit assereduro
 Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
 Pinguia crura luto, planta mox undique magna
 Calcor, & in digito clavus mihi militis hæret.
 Nonne vides quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivæ: sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res

VET. SCHOLIAST.

244. Unda prior.] Populi multitudo
 stantis ad officium.

245. Assere duro.] Amite* lecticæ le-
 cticarios significat.

246. Metretam.] Vas, quod ampho-
 ram capit.

249. Fumo.] Apparatione.

250. Centum convivæ.] Perinde con-
 vivium. quia sibi faciunt in commun-
 e. *Sequitur, &c.*] Pulmentaria portans se-
 cum, comparata ex sportula.

251. Corbulo.] Alii dicunt athletam
 illius temporis fortem, Corbulonem
 fuisse: alii genus navis.

VARIORUM.

ecedente, à fronte & tergo. *Idem. Latio-
 bus, i.e. dorsum.*

245. Cubito.] Dum lecticam portat,
 manuum asserem lecticæ admota. *Assere
 duro.*] Pro amite lecticæ, lecticarios in-
 tellige; vel assere pro ligno eminente, pa-
 lo, pertica, qua lectica continetur. *Sic.
 Satyr. 7.*

*Perque forum juvenes longo premis assere
 duro.*

Martialis asserem pro ipsa lectica dixit.
Idem.

246. At hic, &c.] Lignum lon-
 gius, trabem, quam per plateam gestat,
 tabulam. *Metretam.*] Vas quod ampho-
 ram capit: Capit 10 sextarios: Sextarius
 6 congios. *Idem.* Vox Græca est *metretis*,
 menor. Liquidiorum autem est metreta,
 solidiorum medimnus. *Græc.*

147. Pinguia, &c.] *Supp. sunt. Cœ-
 nola, turpia, immunda. Plantæ mox.*]
 Pedibus, fonselle, ingentis cujusdam
 bajuli, vel totius multitudinis conculcor.

148. Et in digito clavus &c.] I. e. Cal-
 ceis multis clavibus lustratis, vel tibia-

le clavosum militis, vel calcar ocreati
 peditis, qui hic in turba adest, digito pedis
 mei infigitur. Milites utebantur in ti-
 bialibus multis clavis fabricatis, unde cla-
 vata vestimenta, aut calcamenta clavis
 infixa, ut *Sar. ult.*

*Cum duo crura habeas offendere tot cali-
 gas tot*

Idia clavosum, Lubin.

249. Nonne, &c.] Confirmatis pau-
 peres nimia multitudine in via concul-
 cari, divitum Romanorum gulam, &
 sportulæ desiderium iterum infestat, &
 servorum miseriam exponit. Docissi-
 mus Turnebus libro x. cap. 27. Advers.
 sportulam hic vel 100. quadrantes non
 intelligit; sed cœnam, quæ quod initio
 in sportula dabatur, nomen meruit: un-
 de Græcis *ἀντὶ τοῦ ἀποφύτου*, vel cœna in
 calatho appellatur. *Celebretur.*] Id est,
 quanto studio & concursu petunt vel
 potius quam frequenter, vel quam
 illustratur seu colatur. *Fumo.*] Eo dicit;
 ignis enim obsoniis in cœnam in sportu-
 la datis, subiciebatur, ne frigererent.
 Id est, quanto igni obsoniis subiecto
 vel quanta festinatione, apparatu, studio,
 ut ergo ea calida conservarentur, cum
 fore domum ferebantur à servis. *Idem.*

250. Centum, &c.] Illi qui sportu-
 lam acceperant & celebrant, *supp. adiunt.
 Sequitur sua, &c.*] Focus & suppellex.
 Id est, centum clientes à divitibus sportu-
 lam petunt, & unumquemque sequi-
 tur suppellex culinæ varia, qua obsonia
 varia data, excipiunt in ollis, & ignem
 ipsis subjiciunt in sportula tanquam cu-
 lina. Putat autem quod per servos sportu-
 lam petierint, qui una vasa & ignem &
 ollam secum gestaverint. *Idem.*

251. Corbulo, &c.] *Vix fons & vali-
 dus,*

Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix, & cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicæ sartæ; modo longa coruscat
 Sarraco veniente abies, atque altera pinum 255
 Plaustra vehunt, nutant altæ, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
 Axis, & eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus; quis membra, quis ossa
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver 260

More

VET. SCHOLIAST.

257. *Ligustica.*] Nomen Insulæ.

VARIORUM,

aus, tempore Neronis, rebus in Armenia gestis claruit: De illo Tacitus lib. 13. *Corpore ingens, verbis magnificus, super experientiam, sapientiamque etiam specie inanium validus.* Alii dicunt Athletam fuisse; alii genus navis. *Tot vasa, &c.*] Universam fereculinam. *Idem.*

252. *Impositas capiti.*] Ad sustinenda autem melius talia vasa, supponebant capiti circulum, qui proprie latinis Arculus dicitur. *Quas, &c.*] Id est, erecto & eminente vertice; ne jus obsoniorum effundatur. *Idem.* Mallet legi. *Quot.*

253. *Servulus infelix.*] Propter miserabilem laborem. *Et cursu.*] Id est, tam velociter currit, ut ignem curcendo ventilet, & exfulciet leberi suppositum. *Ignem.*] Qui obsoniis, ne frigerent, subiectus, capiti impositus portabatur.

254. *Scinduntur, &c.*] Servorum tunicæ paulo ante confusæ scinduntur & dilacerantur, tanto onere; vel ab aliis prementibus, vel stipantibus. *Longa coruscat.*] Motat; tremat, vacillas. Ita Seneca epist. 90. *longa vehiculorum ordine pinus ante abies deferbatur, vicis instaurantibus.* Exponit pericula quæ à vehiculis obveniunt.

255. *Sarraco.*] Sarracum vehiculi genus fortissimum, quo ligna & lapides vehiebantur. Id est, valido vehiculo vel Sarraco veniente, vel obviam procedente, longa arbor abies, illi vehiculo imposita respenderit, & ex intervallo coruscat, motat & tremat. *Altera.*] Vicina

sarraca vel plaustra, vehentia pinum. *Lubin.* *Sarraco veniente abies.*] Satyr. v. vers. 23. *Soracum* ubique scribendum. Festus: *Soracum* dicitur, quo ornamenta portantur scegicorum, &c. Græcum putum est, *Σαργα*. Hesychius: *Σαργα*, *αγγειον* ut ο *οὐκ* *κρηδία* *λε*. *Mewf.* Exerc. Critic. part. 11. cap. 5. pag. 117. 118. Sic & *Grang.*

256. *Nutant, &c.*] Illa Sarraca vel plaustra celle contremiscunt; vel potius proceræ arbores in ipsis. Deducta metaphora ab ipsis, qui capite nutant. *Alta.*] vel *altè* pro ut libet. Nam in altis illis vehiculistales arbes vehiebantur. *Minantur.*] Exitium scilicet, ruinâ vel casu. *Lubin.* *Populo.*] Multitudini pauperum.

257. *Nam si, &c.*] Id est, si axis vel currus subversus, prostratus, vel fractus fuerit. Id est, si ruat, & homines prætereuntes ruina vel casu obruat. *Saxa, &c.*] Ex Liguria in Apenninis montibus inter Galliam & Hetruriam sita, ubi Latomi multi saxa incidentes. Probos ait: *Ligustica* nomen Insulæ. Silicem Lunentem, qui terra secatur. *Grang.*

258. *Axis.*] Id est, plaustrum ipsius pars pro toto. *Lubin.* *Eversum, &c.*] Saxum, montis partem; vel saxum ingens è monte excessum, vel montis instar, una cum plaustro prostratum, & agmina populi prætereuntes obruens. *Idem.* Hyperbolicus.

259. *Quid superest, &c.*] Scilicet hominum, plantarum & saxi obrutorum. Quasi dicat, nil: quia transillatum obstruitur. *Idem.*

260. *Obtritum, &c.*] Id est, obstritum, &

More animæ domus interea secunda patellas
 Jam lavat, & bucca foculum excitat, & sonat unctis
 Strigilibus, & pleno componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros varie properantur: at ille
 Jam sedet in ripa, tetrumque novitius horret
 Porthmæ; nec sperat coenosi gurgitis alnum

265

Infe-

VET. SCHOLIAST.

261. *More animæ.*] Sicut animæ non videtur, ita cadavera minutatim concubuerunt.

263. *Lintea gutto.*] Et apparatus ad balnea ferre si venerit, quem nescit periculum. Gutto autem ab eo, quia guttum mittit. quos habent capillari. Strigilia autem est, quod strigam dicunt, unde oleum deterunt.

266. *Porthmæ.*] Carinam Porthmæum dicit non angulum trajectum.

VARIORUM.

vanescit, & ad nihilum redigitur omne, i. e. totum cadaver, ut amplius non appareat.

261. *More animæ.*] Hic sensus est: Sicut animæ à corpore volant, & non videntur; ita cadavera minutatim concubuerunt: vel ita corpus frustatim contrahitur, oculorum fere aciem effugit. *Domus, &c.*] Id est, familia ejus, cujus cadaver continetur, nil sciens de morte, *scire*, nihil de paupere domino timens, vel de confesso, adventum spoutule expectat, & patellas faturæ carne lavat, & bucca vel odo ipsam ad ignem focum excitat, exulciscit, viriisque. *Patellas.*] Lances, paropides, quibus spoutulam volunt excipere, sed quæ nolite debebat, posuit. *Idem.* Vel quæ illa ad rem dilabatur, antequam coarctarent. *In-magna plene.*] cum ille nature concessit. *Idem.*

263. *Idem, &c.*] Aliis lapronum preparantibus, lintea, guttum, &c. strigilibus, unde unctis, Strigil-

inter alia lavantium, ferrum instrumentum ad radendum corpus, sudoremque tergendum. Soliti autem veteres, priusquam comederent, lavari: quare venturo domino ad balneum necessaria parabantur. Erant enim strigiles aureæ, argenteæ, æneæ, &c. licet distigiles spongias purpureis uterentur, strigilam loco. *Plin. cap. xi. lib. 31.* Alii dicunt strigilem velaria esse, unde Athletæ post laborem striguntur. Traquilus scribit: *Obviam etiam lassæ catenæ nimis strigilis uso, strigibiles plene &c.* Quia strigil primam corripit, legunt strigilam &c: vel est Procellosus. Hoc instrumentum graphicè descriptum Apuleius lib. 2. *Florida. Unctis.*] Oleo perfusus, quo minus cutis faderet.

263. *Et plene.*] Id est, ordine ponit lintea, quibus madida corpora succentur, idque gutto vel vaskulo ex cornu, à gurgite dicto, unde aliàs oleum guttatim diffundat, olei pleno; quod lotis, jamque sicis superfundebatur. *Lubin.*

264. *Hæc inter, &c.*] Scilicet divites in domo: vel talia ministeria inter pueros & famulos domesticos sunt, & ad futuram coenam, expectantes puerum cum spoutula. *At ille, &c.*] Ille miser & infelix servus, à plausu saxi obrutus: ejus, inquam, anima, cujus cadaver ita continetur & insculptum jacet; ille in ripa Acherontis sedet; transvehit cupiens, sed non tradendus. *Idem.*

265. *In ripa.*] Acherontis & Stygis. *Plin. annotat. post. cap. 48. Tetrumque, &c.*] Ille autem novitius, i. e. ignarus & nescius inferni monis, vel de novo jam recens accedens, cum horrore expectat terribilem & immanem portitorem & transvehitorem Charontem. *Idem.*

266. *Porthmæ.*] Accusativus Græcus G 2 à 265.

Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem. possis ignavus haberi,
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
Intestatus eas. adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ.

270

275

Ergo.

VET. SCHOLIAST.

267. *Ore trientem.*] Nummum, stipem. Et nunc apud Athenienses mortuis solent in ore nummum immittere, ut apud inferos non tanquam inopes errent: unde naulum Charon accipere solebat: ut Virgilius,

Hac omnis quam cernis, inops inhumataque turba est.

270. *Unde testa, &c.*] Id est, quante in excello sunt insulæ, (an insidiæ?) vel quemadmodum conjuncta.

VARIORUM.

267. *Quem porrigat*, quod non carinam hoc loco significat, ut quidam arbitrati, sed portitorem Charontem, qui animas transferat. *Nec sperat.*] Quia inhumati non credebantur trajici, sed 100. annos errare: deinde naulum non habebat: Ergo ait ipsum navem non sperare, qua trajiciatur. Virg. vi. *Æneid.* *Cenosi, &c.*] Lutosi, immundi, foedi fluvii Acherontis vel Stygis. *Alnum.*] Cymbam Charontis ex alno. *Idem.*

267. *Quem porrigat*] Charonti, stipem vel naulum, pretium trajectus. *Trientem, &c.*] Id est, non habet tertiam assis partem, quam ore, ipsi Charonei, nauli loco, exhibeat. *Idem.* Grangæus confirmat *Nec habet ore trientem quem porrigat.*

268. *Respice, &c.*] Recitat alia Romæ incommoda, quod nocturno tempore ex altissimis fenestris testæ, & pelves plenz immunditiarum, una cum testis in prætereuntium capita projiciantur. *Noctis.*] Emphatice, dixit enim superius de diei incommodis. *Idem.*

269. *Quod spatium, &c.*] Id est, quale & quam altum spatium è sublimibus tectis in terram. Id est, quantum è cœnaculis est spatium usque in terram, tantum est periculum ex altitudine formidandum: quibus sublimibus tectis testa aliqua decidens, prætereuntium caput vel cerebrum ferit & percutit. *Sublimibus.*] Nam in cœnaculis ipsi tecto vel tegulis proximis, inquilini habitabant. *Idem.*

270. *Testa.*] Hoc loco, pro fragmento sis, aliis etiam ipsa vasa integra sic vocantur. *Rimosa vasa.*] I. e. rupta quidam & fissa, sed adhuc coherentia. *Curta.*] I. e. mutilata & jam fracta, curata. Lubinus dicit, sine fundo & ansa.

271. *Quanto, &c.*] Ita dicit, quia moles illa frivolorum vasorum, in pavimentum silicibus strarum decidens, pene silicem frangebat, vel saltem magnum vestigium in illis relinquebat. Ob id ait, *signent.* Lubin.

272. *Possis ignavus.*] Id est, Tui negligens, parum industrius & circumspectus Romæ merito haberi possis, si nocturno tempore Romæ, ad cœnam eas, & prius testamentum non condas, tanquam moriturus. *Idem.*

273. *Et subiti, &c.*] Qui tales casus subitaneos antea non mediteris, quitamen Romæ sunt frequentissimi.

274. *Adeo, &c.*] Tot mortis genera, tot pericula: nam ex singulis fenestris aliquid deici potest, quod prætereuntem interimat. *Idem.*

275. *Vigiles.*] In quibus cœnaculis inquit,

Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
 Ut sint contentæ patulas effundere pelves.
 Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
 Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus:
 Ergo non aliter poterit domire? quibusdam
 Somnum rixa facit: sed quamvis improbus annis,

280

Atque

VET. SCHOLIAST.

277. *Ut sint, &c.*] Ut stercore perfundaris potius, quam alio gravi pondere feriaris. *Pelves.*] Conchas, in quibus pedes lavant, ut vasa fœtalia, *prodivinæ.*

280. *Amicum Pelidæ.*] Achilles, qui morte Patrocli mortuus fuit.

282. *Quibusdam, &c.*] Juvenes libidinosi & luxuriosi libentius dormiunt, si ceciderint aliquem.

VARIORUM.

Inquilini adhuc vigilant. *Idem.* Quibus lumen apparet, vigilæ signum. *Grang.*

276. *Ergo, &c.*] Milerum enim est orare, ut urina aut immunditia perfundaris, ne in universum occidas. *Idem.* *Votum.*] Persius vota dixit preces emat; quia in votis pactio quædam inest, preces autem sunt sine obligationis vinculo.

277. *Ut sint, &c.*] *Fenestra* scilicet, pro illis, qui e fenestris projiciunt, ut patulas & capaces pelves effundendo tantum evacuent, ne una etiam ipsas pelves deiciant. Vel ut e fenestris stercore tantum perfundaris, quod in pelvibus; quam alio graviore pondere feriaris. Alii *desundere*, pro deorsum fundere. Turneb. lib. x. cap. 27. *Idem. Pelves.*] Proprie sunt vasa ad lavandos pedes: verum hic pro quocunque vase. *Britannic.*

278. *Ebrius.*] Aliud incommodum: discunt petulantes & ebrii, lascivientes & unicuique molesti & graves; qui tenuiores obvios percutiant, & nisi aliquem percusserint, dormire nequeunt. *Idem.*] Lasciventer unumquemque

molestans. *Qui nullum.*] *Lego quia nullum.* I. e. quia illa nocte neminem percussit, dormire non potest; & ob id dat pœnas, & talem noctem calamitosam patitur, qualem Achilles habuit. Vide ultimum librum Iliad. Homeri vers. 12. *Lamb.*

279. *Dat pœnas.*] Discrucietur, est in luctu & mœnore, quod neminem percussit. *Patitur, &c.*] *Pelida*, id est, Achilles, filii Pelei & Thetidis, qui audita morte amici carissimi Patrocli, cum quo apud Chironem educatus erat, ab Hectore interfecti, mortuus & insomnis tota nocte fuit, nec potuit quiescere. Sic petulans hic nebulo. *Idem.*

280. *Cubat in, &c.*] Describit illos, qui noctis tempore ob res molestas oblectas, insomniâ vexantur. *Idem.* Homerus Iliad. 6.

Nunc lateri incumbens, iterum post paulo supinus

Corpore, tum pronus, tum surgens, denique reclusus.

281. *Ergo.*] Indignatio. Itane vero nebulo ille perditissimus, aliter dormire non potest, nisi prius aliquem percussit? Poëtæ videntur verba, Umbritium alloquentis. *Quibusdam, &c.*] Juvenes luxuriosi libentius dormiunt, si aliquem ceciderint. Id est, quidam non nisi post rixam dormire possunt, qualem rixam postea describit. Responsio Umbritii videtur. *Lambin.* Sic in S. literis? *Non enim dormiunt, nisi cum male fecerint; non capiunt somnum ab eis, nisi supplantaverint.* Unde proverb. *Non capis somnum, nisi hoc aut illud feceris.*

282. *Sed quamvis.*] Id est, etsi junior est, & ob illam ætatem improbius, & petulantior: & licet etiam ebrius sit, & vino fervecat; tamen à magistratu & quibus

Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina lænā
 Vitari jubet, & comitum longissimus ordo:
 Multum præterea flammæ, & ænea lampas. 285
 Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen
 Candelæ, cujus dispenso, & tempero filum,
 Contemnit. miseræ cognosce procemia rixæ,
 Si rixa est, ubi tu pullas, ego vapulo tantum?
 Stat contra, starique jubet, parere necesse est. 290
 Nam quid agas: cum te furiosus cogat, & idem
 Fortior? unde venis? exclamat. cujus aceto,

Cujus

VET. SCHOLIAST.

283. *Coccina læna.*] Purpura, qua divites olim utebantur. Virgilius:

— *Tyrique ardebas murice læna.*
 aut antiqui amphimallum lænam appellabant. * Quod Græci coccinum, sive Cocceum dicunt, Latini veteres birrum vocarunt.

289. *Ubi tu pullas.*] Cædis, ut Terentius:

Ego vapulando, ille verberando usqueambo defessi sumus.

VARIORUM.

tionibus obviam factus, ne & ipsos petulantè incurrat, abstinere didicit. Sic Poëta docet, solam pauperatē ubique esse ludibrio.

283. *Cavet hunc.*] Vitat, intactumque relinquit. *Coccina læna.*] Qua utebantur divites, purpurea; vel coccinea, purpurea chlamys. *Idem.*

284. *Et comitum.*] Habebant enim divites & magistratus in comitatu plures servos & clientes. *Idem.*

285. *Flammæ, &c.*] Faces multæ prælatæ. *Ænea, &c.*] Candelabrum ex ære Corinthio, quo etiam Tribuni utebantur. *Idem.*

286. *Me, quem, &c.*] Id est, contra me Umbrium hominem pauperem contemnit, floccifacit, contumelia afficit, verberat, pullat. *Luna.*] Pauperes enim, vel amantes, ad lunæ lumen domum petebant, vel candelis, autore Festo, utebantur. *Idem.*

287. *Cujus, &c.*] Cujus funiculum dispono, ne citius absumatur, aut ex-

stinguatur. Indicat suam temperantiam, & frugalem parsimoniam, cujus candelæ papyrum temporibus parior, utque durare possit, dispenso, dispono; vel etiam dispenso, ne id crassius ardens, subito lucernam evacuet. *Idem. Filum.*] I. e. ellychnium, mergulus, scirpus laneus, funiculus cera vel sevo obvolutus.

288. *Miseræ.*] Id est, operæ pretium est, considerare exodium nostræ rixæ vel pugnæ. *Procemia.*] Id est, præludia, exordia, incitamenta rixæ. Quidam legunt, *Præmia*: Sed tum metum non constaret, & sensus non rectè procederet. *Idem.*

289. *Rixa.*] *Rixa* est inter litigantes & æqualiter se defendentes. Mutua enim altercatio atque utrimque pugna requiritur, ut rixa verè dicatur. *Lexicon vetus Græco-Lat. Rixa, μάχη ἢ διαλέγων. Torrent. Si rixa est &c.*] Certe non sine dubitatione rogat, nam non est mutuum referre, quando unus tantum vapulat ab altero.

290. *Starique jubet.*] *Galli dementelà;* Formula militaris, *sive stare. Grang.*

291. *Nam, &c.*] Quid agere debeas vel possis. Si enim non parcas, in majora incidis incommoda. *Es idem, &c.*] Non enim ignis exstinguitur igne, sed malum patientia tollitur, injuria obsequio vincitur. *Grang.*

292. *Cujus, &c.*] Insultat pauperi, illum irruens, contumeliose & superbe rogans, cujus vappam pauper & famelicus bibisti. Itaque dicit ex lasciva ac petulantia

Cujus conche tumes? quis tecum scetile porrum.
Sutor, & elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem. 295
Ede, ubi consistas? in qua te quæro profœucha?
Diceresitentes aliquid, tacitusve recedas,
Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde

Irati

VET. SCHOLIAST.

293. *Scetile porrum.*] Folia porri, sive condimentaria. *Cujus conche.*] Cujus faba inflatus es.

296. *Profœucha.*] Quidam nomen loci dicunt ad convivium constitutum, ex gaudio dictum, alii locum ad quem convenire solebant mendici ad stipem petendam. alii tabernam, in qua pauperes vivant. *μεγαλὴ* enim Græce orare dicitur. & Profœucha, locus Judæorum, ubi orant.

298. *Vadimonia, &c.*] Postea acculant.

VARIORUM.

Ianti malitia, cum quo tu vilissimam vappam bibisti; vel cum quo *conchem* vel vilissimam fabam viridem comedisti?

293. *Cujus conche, &c.*] Cujus faba inflatus es? Est enim *conchis*, fabæ species. *Lubin.* Per contemptum pauperiei, corticem, folliculum & concham quasi fabæ, non fabam integram quidem putat. *Conche tumes.*] Fabis in siliquis coctis iisque non oleo inunctis, sed aceto conspersis. *Quis tecum.*] Quinam sordidi convivæ tecum una cornabant? *Scetile porrum, &c.*] Folia porri vel condimentaria intellige. Porrum in frugali & pauperis mensa apponebatur. Plinius duos genera porri dicit scetile & capitatum. *Grang.* ut & *Britannic.*

294. *Quis sutor, &c.*] Id est, quis homo pauperrimus tecum porrum scetile, & labra vel caput vervecis vel arietis castrati, elixi & bulliti comedit. Erat autem hic cibus villis & miserorum. *Vervecis, &c.*] Id est, Vervecinum caput. Antiquitus in Apophoretis mitteba-

batur caput Vervecinum inter cetera munera. Ebrius igitur aperte interrogat, sciens hoc munus esse in usu apud pauperes. *cs. Lubin.*

295. *Nil mihi, &c.*] Verba nebulonis petulantis ad pauperem. *Aur. dic.*] Quod ex te quæro: responde quod rogo. Vide Brodzum Miscell. 8. cap. 16. *Aur. accipe calcem.*] Aut ego te protulcabo. *Farnab.* Antiquis enim mos erat calcem cadendi, quod non tantum tupe erat, quia immundi, sed & grave atque molestum, quia clavis suffixi erant.

296. *Ede, &c.*] Id est, ede & eloquere ubi habites? in qua profœucha te convenire possim, ubi opus erit? *Profœucha.*] Locus ubi mendici stipem petunt, & visitant. à *μεγαλὴ*. Erant autem illo tempore Judæorum fana ita dicta; & loca ubi mendici conveniebant, seu pons, seu crepido, vel alius locus. *Lubin. Politianus* Miscell. cap. 30. pro templo & synagoga Judæorum, ut & *Philo Judæus, Junius.* Vide *Turneb.* lib. 1. Advers. cap. 19. pro crypta seu subterraneo & abdito loco, simili iis, in quibus Christiani preces facturi, sese abscondere solent. Quod dictum non sine aceto contra Christianos.

297. *Dicere, si, &c.*] Perinde est sive aliquid loquere, sive taceas; nam sive hoc, sive illud facias, vapulare te oportet. *Si, hoc loco pro sese* ponitur. *Idem. Aliquid.*] Forte supplendum aliud: ut sit sensus, quod non faciat ad rem, vel quod mihi non placeat.

298. *Tantundem est.*] Perinde est, eodem recidit. *Feriant, &c.*] Sive loquere, sive taceas, te vapulare necesse est. *Pariter.*] Unanimiter, æqualiter. *Vadimonia.*] Postea, quando petulantes hi nebulones male aliquem multarunt, ipsos se simulant & vadimonia vel fide-

Irati faciunt: libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.

300

Nectamen hæc tantum metuas: nam qui spoliat te
Non deerit, clausis domibus, postquam omnis ubique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.

Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et Pomptina palus, & Gallinaria pinus.

305

Sic

VET. SCHOLIAST.

304. *Fixa catenata.*] Quia catenas grandes ferreas per singulos axes inducunt.

305. *Grassator.*] Miles.

306. *Armato.*] Quoties latrones, præditiis conlocatis, à solitis locis depelluntur, ac dejiciuntur, Romam quasi ad certas prædationes, & ad paratos pulsus confugiunt.

307. *Es Pomptina.*] Loca sunt abundantia latronibus in Campania.

VARIORUM.

Justionem exigunt, hoc est, eos adhuc citant, ut constituto die adsint in iudicio, quasi iusti & provocati id fecerint.

Idem.

299. *Libertas, &c.*] Ironia, indignatione plena. *Idem.* Imo misera servitus.

300. *Rogat.*] Veniam petit. Expri-mitur maxima & intolerabilis molestia. Pulsatus epim & pugnis concisus, ro-gat & orat, ut sibi liceat inde domum reverti. *Idem.*

301. *Paucis cum dentibus.*] Non intotum excussis tibi dentibus. Plautus, *Qui mi si essillet probe.*

302. *Nec tamen, &c.*] Aliud incommodum, spoliatio, & rapina. Quasi dicat, non solum Romæ metuendum, ne vapules, sed etiam ne spolieris. *Idem.*

303. *Clausis, &c.*] Id est, postquam domus meritorie clausæ sunt, & nemo

in auxilium, injuriam & vim patienti, venire potest. *Postquam, &c.*] Id est, postquam noctis tempore, omnis compa-ctio & coagmentatio ex asseribus tabernæ meritorie, catenis munita, fixa, firma, satis tuta, & clausa silentium fecit, in-tempesta nocte. Quia catenas grandes ferreas per singulos asseres inducebant adversus expilatores, qui tabernas noctu effringere solebant: & in his, ipsum Ne-ronem taxat. Vide Sueton, Neron. cap. 16. *Idem.*

304. *Siluit.*] Silentium fecit, qui diurno strepitu & maximo, vicinis molesti erant, ut supra dictum. *Compago.*] Compactio, conjunctio, congruatio, combinatio ex asseribus in taberna meritoria. *Taberna.*] Cauponz, vel Apothecz. *Taberna,* à tabulis vel asseribus dicta. *Idem.*

305. *Interdum, &c.*] Aliud incommodum, quod latrocinia Romæ noctis tempore exerceantur. *Subitus.*] Id est, subito, ex improvise apparens. *Grassator.*] Latro vel miles vias obsidens. *Idem.*

306. *Armato, &c.*] Id est, cum pa-lus Pomptina in antiquo Latio, & pinus vel sylva pinorum Gallinaria, loca insidiis latronum apta, ejectis latronibus tuta tenentur, obsidentur & custodiuntur. *Idem.*

307. *Pomptina, &c.*] Quam Julius Cæsar fertur exsiccasse: hodie le lac de Pon-ria: scribitur etiam *Pontina.* *Gallinaria.*] Sylva in sinu Cumano potest intelligi, multis arboribus, pinu & id genus, densa, & in multa stadia protenta. *Idem.*

308. Sic

Sic inde huc omnes tanquam ad vivaria currunt.

Qua fornace graves, qua non incude catenæ?

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310

Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula defint.

Felices proavorum atavos, felicia dicas

Secula, quæ quondam sub regibus, atque tribunis

Viderunt uno contentam carcere Romam.

His alias poteram, & plures subnectere causas: 315

Sed

VET. SCHOLIAST.

311. *Vomer, &c.*] Ferramenta, quibus terra colitur.

313. *Atque Tribunus.*] Qui post reges, Consulari potestate Reip. gubernarunt.

314. *Viderunt uno.*] Tulliano scilicet, ejus æque & Salustius meminit.

315. *Hu alias.*] Umbricii verba.

VARIORUM.

308. *Sic inde, &c.*] Ordo: quoties id fit, & quando latronibus ibi sedes negantur, omnes latrones & facinorosi Romam sic fugiunt, tanquam ad vivaria: Vel ad paratos pastus, vel ad profugium & receptum. *Vivaria.*] Loca ad victum abunde sufficientia. Proprie loca sunt, in quibus aves, pisces, & feræ vivæ ad victum custodiuntur. *Idem.* Tanquam Roma sit vivarium in quo homines occidere & persequi liceat, tanquam feras in vivariis. *Grang.* Quum *vivarium* proprie sit piscium, Galliceun *vivier*, latrones eo convolabant, ut homines instar piscium stupidos & incautos obruant.

309. *Qua. &c.*] Ostendit jam latro- num copiam. Id est, in qua fornace, vel in qua incude jam non graves catenæ ad coercendos sceleratos conficiuntur? Quasi dicat: In omnibus officinis ferrariis, vincula & catenæ sunt quibus constringantur latrones, & tamen illa omnia nihil prosunt, nec sufficiunt. *Incude.*] In qua ferramentum aliquod cuditur, Belg. *Aenbeel.*

310. *Maximus, &c.*] Id est, maxima ferri mensura & copia in vinclis faciendis consumitur, ut periculum sit &

merito timere possis, ne ferium defecere incipiat, ad instrumenta rustica facienda. *Lubin.* *Modus.*] Proprie pro temperatione, mediocritate, ratione sumitur; aliquando pro magnitudine, quantitate & mensura, uti hoc in loco.

311. *Marra, &c.*] Instrumenta rusticorum, & ferramenta quibus terra colitur, & inutiles herbæ exciduntur. An à Mar quod Rabbinis ligo, vel à *marpa*, c. scindo, divido; an vero à *manu*, manus, quod sit pro manu? *Sarcularum.*] Ferramentum bicornè, quo commoveatur terra; dicitur ita à *sarcendo* vel *fo-* diendo. *Lubin.*

312. *Proavorum, &c.*] Proavus est avi pater. *Atavus.* est quintus pater. *Felicia, &c.*] Per comparisonem priorum temporum, quibus reges imperabant, ostendit tempora sua esse infelicia, quibus contingat tam multa scelera fieri in urbe, ut plures non sufficient carceres ad punitionem reorum: quum unus tantum olim sufficeret. *Britannic.*

313. *Sub regibus.*] Qui prius imperium tenuere: qui septem fuer. *Atque, &c.*] Qui sedecim annis post exactos reges creabantur. *Lubin.*

314. *Uno, &c.*] Tulliano scilicet, ab Hostilio Tullo ædificato: cujus meminit Salust. *Pornab.* Ancum Marcium ædificasse dicit Grangæus: quod ex Livii lib. 1, cap. 33, habet: Rosinus Servio Tullio adscribit: Forte ille incœpit, alter ampliavit & perfecit.

315. *Hu.*] Tot à medicis causis discessus mei. *Subnectere.*] Addere, consequenter subtexere. *Lubin.* Alias aliisnectere, quemadmodum annuli catenæ subnecti solent. *Grang.*

G 4

316. Ja-

Sed jumenta vocant, & Sol inclinat; eundem est:
 Nam mihi commota jam dudum mulio virga
 Adnuit: ergo vale nostri memor: & quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino;
 Me quoq; ad Helvinam Cererem, vestramque Dianam 320
 Convelle à Cumis: satyrarum ego, ni pudet illas,
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

VET. SCHOLIAST.

319. *Reddet Aquino.*] Civitati Campaniæ, unde fuit Juvenalis.

320. *Ad Helvinam Cererem.* Namque apud Aquinum colunt numina earum Dearum, quæ colunt in Galliis.

VARIORUM.

316. *Jumenta, &c.*] Equi, muli cellarii, qui rhedam mearum rerum trahunt. *Vocant.*] Præcedunt & monent me, ut lequar. *Lubin.* Vel eorum recordari & misereri debeo, quia onusta sunt. *Sol inclinatur.*] I. e. vergit ad occasum.

317. *Nam mihi, &c.*] Scutica vel flagello quassato. *Mulio.*] Rector vel ductor mulorum. *Idem.*

318. *Adnuit.*] Signum dedit: propriè tamen capite innuimus. *Ergo vale.*] Ultima Umbriti valedicentis verba. *Quoties te.*] Id est, quoties tu Aquinum patriam refici, & recreari cupiens vis invisere, me quoque ad te convelle, & abstrahere, id est, me ad te accersere. *Lubin.*

319. *Tuo Aquino.*] Aquinum magna civitas Volscorum, in via Latina, & est Juvenalis patria. *Te refici, &c.*] Id est, cum te molestiarum & urbis tædium coepit: ut in secessu patriæ tuæ minus populosè, te reficere velis. *Idem.* Ordo est. *Et quoties Roma reddet te properantem refici tuo Aquino.*

320. *Me quoque, &c.*] Id est, me Umbritiū ab urbe Cumani avoca. *Ad Elvinam.*] Id est, ad Aquinum, ubi templum est Cereris Aquinæ. *Elvinam Cererem.*] Apud Aquinum colebatur Ce-

res Elvina. Dicta *Elvina*, à fonte non longe ab Aquino, qui Eluinus dicebatur ab eluendo, quod ibi eluerentur, & corpora purgarentur. Nam qui sacris Cereris initiabantur, lavabantur, ut ait Aristophon. Alii *Helvinam Cererem*, id est, flavam dictam putant, ut spicarum color est, ut Scoppa Collect. lib. 2. cap. 1. Brodus 4. Misc. 25. Sunt qui legant *Me & ad Eleusinam Cererem*; quod epitheton Cereris magis notum. *Vestramque Dianam.*] Quam vos Aquinates colitis, in loco Minturnensi. *Idem.*

321. *Convelle.*] Agere quasi avelle, tanquam à loco gratissimo. *Satyrrarum.*] Id est, ego ad te veniam, & satyras scriberete juro, nisi illas satyras mei auxilii pudet. Turneb. lib. x. Advers. cap. 27.

322. *Adjutor.*] Id est, ego velut audax, fortis & strenuus miles satyrrarum adjutor, ibi tibi præsto ego: qui & urbis vitia detestatus, acriter & audacter in illa velim invehi. Liber collegii Catharinæ manu exaratus *Auditor* habet. *Idem.* *Caligatus.*] Quia Aquinum in frigidiore loco Campaniæ, ob id addit gelidos agros, quia dixit veniam ad frigidos vel frigidulos agros. Vel instar militis caligatus venit Umbritiū, ut Turnebus vult, lib. x. c. 27. ut proinde mirum videri non debeat, ipsis Satyris, si non satis idoneus adjutor visus fuerit, quum habitu non Poëtico, sed militari venerit: sicque modestiam suam commendat. *Caliga.*] Genus fuit calceamentum militaris. *Lab. Britan.* Quidam exponunt, *Caligatus*, id est, tenuibus vestibus indutus.

SATYRA

SATYRA IV.

ARGUM. A libidine & luxuria Crispini, sumta occasione describendi ridiculum quoddam Domitiani super rhombo pisce concilium, Senatorum in hanc rem sententias, lepide & salsè exponit.

Ecce iterum Crispinus, & est mihi sæpe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitis, æger, solaque libidine fortis:
Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.

Quid

VET. SCHOLIAST.

1. **E**cce iterum.] De quo superius. Crispinum dicit, qui sua terra Ægypto egentissimus fuit, & postea factus est magister equitum Neronis. *Mibi, &c.*] A me, qui sæpe vitis ipsius excitor, ut crimina ipsius dicam.

2. *Ad partes.*] Quasi convivii & copulationis mensæ. Ita & Sefenus libro 11. ait, Non dignus in quem debeam Saturam calente vi adingere, aut, ad partes operis mei. Metaphoram facit à Comœdia, quia scenici ad partes suas solent vocari.

3. *Æger, &c.*] Figura. Quid est Crispinus?

--- *Ægra solaque libidine fortes Delicia.* ---

Fortes, ut quem nullus potest etiam à consuetis vitis decurrere.

4. *Spernatur adulter.*] In minore debilis scelere.

VARIORUM.

1. **E**cce iterum, &c.] Principium abruptum & Satyricum; Particula autem illa *Ecce*, utimur in rebus mirabilibus & improvisis. Virgil. 2. *Æneidos*:

Ecce autem gemini à Tenedo, tranquilla per alta, &c.

Iterum.] Quia in prima Satyra ejus meminuit. Hic quoniam ille est Crispinus Ægyptius, qui ex servili conditione, ad equestrem dignitatem Domitiani indulgentia provectus est, *Crispinus.*] Accusaturus Domitianum crudelitatis, gulæ, avaritiæ, à Crispino orditur, in quo & principem notat. Nam Domitianus in-

cesta virginum Vestalium severe coërcuit. Crispino autem adultero notissimo, & virginis Vestalis stupratori notissimo, ignoscebat. Eum ergo Poeta infestatur, & quasi adulter & stuprator sit notissimus, & quod gulæ indulgentissime obsequatur. *Est.*] Alii libilegunt *adeff.* Id est, occurrit mihi scripturo Satyram ultro, de illo nec querenti nec cogitanti, seque mihi Satyrice perstringendum offert. *Mibi sæpe, &c.*] Id est, cuius crebra in satyris meis facienda mentio. *Lubin.*

2. *Ad partes.*] Ad Satyras, quæ partes sunt operis mei. Metaphora à Comœdiis sumta, ubi personæ primas, secundas, tertias partes agere dicuntur. *Briann.* Cui adscitur Grægorius: nisi quis forte à re judiciali translatus credat. *Monstrum.*] Adeo fœdis, & in omnem turpitudinem moribus projectis vitæ, ut naturæ monstrum digito monstrandum inter homines videri posset. *Nulla virtute, &c.*] Quem nulla virtus à consuetis vitis revocaverit & à sceleribus liberaverit. Vel qui nullam in se virtutem habet, quæ se tanquam pretio à vitis redimat. *Lubin.* Metaphora est à captivo, qui ære se ab hostibus redimit, ne in eorum sit potestate.

3. *Æger.*] Quasi dicat, qui alias imbecillis est, & animi morbis valide ægrotat, una & sola libidine strenuus est & fortis. Ambigue & Scoprice fortitudinem vocat, nulla libidine, stupris & adulteriis fatigari. *Idem.*

4. *Delicias viduæ.*] Ut ostendat illum tantum jucundiora sectari adulter-

gia.

Quid refert igitur quantis jumenta fatiget
 Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.

10
 Sed

VET. SCHOLIÆT.

6. *Nemorum, &c.*] Viridaria, ubi solent gestari.

7. *Jugera.*] Hortos, aut spatia dicit in suburbio.

9. *Cum quo nuper.*] Ultimum Flavii gentis Domitianum dicit. hoc enim ordine regnaverunt, Nero, Vespasianus, Titus, Domitianus.

10. *Sanguine adhuc vivo.*] Hæc virginibus Vestæ pœna fuit decreta, si vitiatæ fuissent, vivæ in parietibus struebantur, aut sub terra obruebantur.

VARIORUM.

ria, voluptatis gratia, non lucri. Quasi dicat, adeo fortiter libidinem exercet, ut à nullo sexu, ætate, &c. abstineat; promiscue viros, foeminas; juvenes, puellas, stupro & adulterio sine detractione polluat. Unico hoc excepto, quod à solis tantum viduis abstineat, quas cum fastu contemnit, cum alias omnia adulteriis suis contaminet: nam qui viduas aut anus sequebantur, id lucri gratia faciebant. *Delicias.*] Venereas voluptates. *Lubin. Agr. sol. lib. fort. Del.* Vetus Schol. super his verbis sic: *Quid est Crispinus?* *Agr. solaque libidine fortis delicia:* quæ lectio non inepta.

5. *Quid refert.*] Ostendit Crispinum quamvis ditissimum, ne quis ei forte ob opes invidear, miserum tamen esse, quod malus sit: Quid igitur ipsi prodest &c? *Jumenta, &c.*] Dum vehitur: Nam Romani ad omnem luxum profusi gestationes in hortis extruebant. *Fatiget.*] Dum vestitur diu in illis porticibus, à mulis & jumentis, quibus in

gelidis gestationibus vehitur, & porticibus cum pluit. Vide Sat. vii. vs. 178. *Idem.* Mortuos non vivos (ut diximus) cum taxet Poeta, de Crispino loquitur ac si viveret, alios designans.

6. *Nemorum.*] Viridaria & hortos egregios intellige, qui erant in ipsis beatorum domibus urbanis, in quibus vectabantur & umbram captabant in calore ætatis. Plin. Epist. 17. lib. 2. Lips. ep. 11. centuriæ Miscellan. *Jugera quot.*] Id est, quot spatia domibus & tectis occupata, & jugeribus æqualia eo in loco, ubi sunt carissima, in foro mirum, in medio ferme Urbis. Vel ædes & hortos foro vicinos intelligit. *Idem.*

8. *Nemo, &c.*] Egregia & generalis sententia, quæ Crispino accommodatur. *Minime, &c.*] Scilicet felix est; qui in supremo malitæ gradu quasi est: Crispinus ergo infelicitissimus, qui corruptor. *Idem.* *Nemo malus felix, minime corruptor, &c.*] Lege meo periculo; *mima corruptor;* id est, qui cum mimis consuevit, qualis M. Antonius. Sic audacter *Schiopius.*

9. *Incestus.*] Qui incestu, vel incestu concubitu se polluit, dum virginem Vestalem constupravit, ut sequitur. Est autem *incestus*, qui illegitimam tentat Venærem. *Vittata.*] Sacerdos virgo Vestalis, vittis redimita. Erat enim *Vittæ* commune quoddam capitis sacerdotale ornamentum. *Idem.*

10. *Sanguine adhuc.*] Pœna virginum Vestalium vitatarum, quod vivæ in parietibus struebantur, aut terra obruebantur: Sic autem à Numa constitutum, Severe etiam puniebat hæc adulteria Domitianus. Nam Corneliæ defodi, & stupratores in comitio ad necem eadē imperavit. *Idem.*

11. P.

Sed nunc de factis levioribus! & tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio, Scioque, decebat
 Crispinum. quid agas: cum dira, & foedior omni
 Crimine persona est? nullum sex millibus emit, 15
 Aequantem sane paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
 Consilium laudo artificis, si munere tanto

Præ-

VET. SCHOLIAST.

12. *Sub iudice morum.*] Damnaretur à Censore.

13. *Nam quod, &c.*] Inrisive laudat comparatione Crispini bonos dicens * non ea obiciens quæ in eum turpissima sunt.

15. *Persona est.*] Non homo, sed persona.

16. *Aequantem.* Sex librarum, qui tantum potuit habere in pondere, quantum in pretio.

17. *Qui de magnis.*] Divites, gluttones.

VARIORUM.

11. *De factis, &c.*] Crispini dicimus. Quasi dicat. Hæc Crispini flagitia leviora adhuc, præ delationibus & aliis gravioribus scelerebus, quæ perpetravit. Quasi dicat: Jam tantum de levissimis Crispini flagitiis dicam. *Et tamen alter.*] Correctio. Quasi dicat: Quamvis hoc scelus levius sit, tamen si alter idem flagitium commississet, à Domitiano iudice morum, quasi vero, & Censore, damnaretur, & occideretur. Plin. epist. 11. lib. 4. *Lubin.*

13. *Nam quod turpe.*] Nam ob quæ alii viri honesti, tanquam ob turpia damnantur & puniuntur; illa honori & decori sunt Crispino. Sic infra dicit:

Ille crucem sceleris pretium feret, hic diadema.

Titio Scioque.] Viros optimos è vulgo intelligi, & quosvis. Hi enim ex officina jurisconsultorum, pro quavis è vulgo & plebe persona. *Idem.*

14. *Quid agas?* Cum tam flagitiosus, & sceleratus sit Crispinus, quid agas? qui te contineas, quin objicias, quod quidem in eo est turpissimum. His verbis se ad scribendum Satyræ hortatur in Crispinum. *Dira.*] Est autem dirum, horrendum, execrabile, quasi Deorum ira immisissum. *Festus.* *Fodior omni crimine.*] Quasi dicat: Crispinus, ipso vitio turpius quid adhuc & pejus. *Idem.* Comparativum præ absoluto, *Fodior.*

15. *Nullum seu millibus.*] Lascivie cum condemnavit; jam gulæ & luxuriz. *Mullus* piscis, qui alias barbio vel barbo dicitur, ab inferioris barba labri.

16. *Aequantem.*] Sex libras ille nullus pendebat, totidem sestertia æquabat, quot libras habebat: quæ sex sestertia, sex millia efficiunt nummorum. *Salmas.* 150. aureos. Vide Budzum de æsse lib. 1. *Sane.*] Scoptice, luxuriam quasi laudat & miratur. *Idem.* *Sane.*] Friget: forte legendum *insane*, hoc est, insano pretio, sic *insania mensurarum* apud Plin. est insani sumtus quos faciunt in citreis mensis emendis. *Graev.*

17. *Ut perhibent.*] Ut Attestantur. Adulatores & parasiti, qui semper majora loquuntur, & omnia dicendo adaugent. *Idem.* Sic passim Poëtæ de re incerta & fabulosa. *Qui de magnis &c.*] etenim *Fama malum, quod vires accrescit eundo.*

18. *Consilium.*] Occurrit objectioni, qua quis diceret: Forte tam præclari piscis munere, alicui seni orbo, ac diviti palpatu est, sibi que acquisivit portionem hæreditatis in testamento partem; vel si nobili alicui amico hunc piscem

218

Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
 Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,
 Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale expectes: emit sibi. multa videmus,
 Quæ miser & frugi non fecit Apicius. hoc tu
 Succinctus patria quondam Crispine papyro,
 Hoc pretio squamæ? potuit fortasse minoris
 Piscator, quam piscis emi. provincia tanti

25

Vendit

VET. SCHOLIAST.

19. *Præcipuam, &c.*] Primam in qua heredes primi scribuntur.

21. *Antro.*] Læticam mulieris, aut sellam clausam dicit. Gr. *ἀντρον*.

23. *Apicius.*] Auctor præcipiendarum cœnarum, qui scripsit de jussellis, fuit enim exemplum gulæ.

24. *Succinctus patria.*] Biblio Nilotica. Fuit nam Ægyptius Alexandrinus, in qua Papyrum nascitur in Nilo. Sicut vult Juvenalis, Crispinus cartapola fuit.

25. *Hoc pretio squamæ.*] Piscis, à parte totum.

26. *Provincia tanti.*] Anthypophora. quasi Crispinus hoc responderit; Quid mihi invides? Apulia * curiosos vendat, ut majores pisces vendit, quos tu provincialibus gratis abstulisti. & Ionia, majores Apulia vendit.

VARIORUM.

muneris loco misit. *Constitutum.*] Commensum, & callidum inventum. *Artificis.*] Crispini, qui ita artificiose alios capret.

19. *Præcipuam.*] Primam hereditatem in tabulis testamenti ceteris. Sic in prima cera. *Orbi.*] I. e. divitiis, qui sine liberis.

20. *Est ratio ulterior.*] Vel potest esse alia adhuc causa & melior, cur tanto pretio nullam emisse potuerit. *Magna.*] Prædivitiis.

21. *Qua vehitur, &c.*] Læticam clausam & coopertam dicit, cujus læticæ fenestrix vel antrum clausum est latis lapidibus specularibus. Est autem lapis specularis pellucidus in tenuissimas brachas scissilis, quo crebantur loco fenestrarum nobiliores. ut nos fenestris vi-

treis utimur, admittendæ luci & excludendo vento. *Latis specularibus.*] Fenestrix læticæ è lapide speculari. Ibi Interpres *Basternam* seu vehiculum muliebri interpretatur. Sed læticam testam intelligit Juvenalis, quæ ab hominibus portatur, forma nihil distans à Basterna, nisi quatenus hæc à burdonibus seu mulabus; illa vero ab hominibus portabatur. *Salmasius in Æl. Lamprid.*

22. *Nil tale, &c.*] Responder objectioni negando; quod scilicet Crispinus neque orbo, neque amicæ cuidam hunc mulam emiserit, sed sibi, suæ privatæ gulæ. *Lubin.*

23. *Apicius.*] Homo perditissimæ gulæ illo tempore, qui gulæ exemplum, de paranda cœna libros, de jussellis & condiendis cibis scripsit. Amplificat ergo luxuriam Crispini; quod Apicius ille ad Crispinum collatus, pauper sit ac frugi, moderatus ac temperans. *Plin. ep. 5. lib. 2. Senec. epist. 95. Lubin.*

24. *Succinctus.*] Aut curte vestitus, aut seminudus. Quod non fecit Apicius, hoc tu fecisti, pessime Crispine, qui olim servus ex Ægypto huc advectus es, papyro vestitus. *Patria.*] Ægyptiaca. fuit enim Crispinus verna Canopi. *Papyro.*] Papyrus nascitur in palustribus Ægypti locis, illis peculariis, ex quo navigia texant, & è libro vela tegetesque, nec non & vestes, stragula, funes. *Plinius. lib. 9.*

25. *Hoc pretio squamæ.*] sc. emuntur. Quidam pretiam legunt. Tantumne piscis squamosi pretium fuit? Admirabundus hoc dicit. *Potuit fortasse.*] Multi centeservi minoris emi sunt. *Idem.*

16. *Provincia tanti.*] In provin-

cuis

Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Qualis tunc epulas ipsum glutisse putamus
Induperatorem: cum tot sestertia, partem
Exiguam, & modicæ fumentam de margine coenæ
Purpureus magni ructarit scurra Palati,

30

VIT. SCHOLIAST.

27. *Sed majores.*] Amphibologia, ut
tas agros, an malos: vel per Anastro-
phen polysyndeton sit, sed, hoc pacto,
sed uno majores Avulio vendit. vel cer-
te, provincia tanti vendit agros, quanti
in malos emittit.

29. *Induperatorem.*] Neronem dicti
genem, ut Dominianus sub Nerone
sorum interret.

31. *Purpureus.*] A vestis colore, Cris-
pini laetiles est idem Dominianus.

VARIORUM.

dis extra Italiam, pro sex sestertiis
vel 110. coronatis Gallicis emos a-
gros, sed in Italia etiam majores a-
gros tanti emas: quasi dicat, una coe-
na totum agrum devorat. Nihil cor-
ruptius quam quæ ad hæc verba vetus
Interp. habet. legendum *apulia carum a-*
gro vendit, aut *majores piscis vendit*.
Sed hæc nihil ad Juvenalis mentem.
Nam si patres intelligamus, quis un-
quam in Apulia malos, pretio & ma-
gitudine pastures, provenire tradi-
dit: neque hic sermo est de multi ma-
gitudine. Patres si multi in Apulia
majores venditi fuissent, potius Cris-
pini laetum exultaret quàm posttrin-
geret Poeta. Si autem majores agros in
Apulia venditores intelligamus, tota sen-
tentia potest: non enim gratum & ma-
ginitudo agrorum enutritur, sed agri
precarie piscem vendunt post indignatio-
em. Quare Apulia hic non est suple-
mentum, sed malis perditis or-
bis, que donatos à capaxioribus piscis
carum vendebat: & ita cumulo non
maior illi majores ingratum est, ut
respondet veteri, postea nam ven-
dit agros. *Amplius.*

27. *apulia.*] *apulia* quæ: pro

ipsa Italia. *Apulia.*] Forlas Aurelia,
de qua infra Sat. V. §. 98. quæ ne-
scio quo fato hic in Apuliam convec-
ta est: ut sit *sed majores Aurelia vendit*.
Duo enim hic de more perstringit Ju-
venalis: Crispinum, qui milibus sex
modum emerat: & Aureliam sive A-
puliam, quæ hamata haudciperatum
numera, majores vendebat: inter quæ
jure nulli hære tunc pretiosissimi. *Ar-
ruiet.*

28. *Qualis, &c.*] Postquam Crispi-
ni scelera exagitavit, jam Dominianum
ipsum per occasionem & sensum accorat,
tuncque immensam ejus gulam invenit.
Si Crispinus, qui imperatorii Palatii vi-
lissimus, licet purpureus, scurra fuit: una
coena tot sestertia consumit, haud du-
bic sumtuosiores epulas absumit: argu-
mentum à minori ad majus. *Qualis.*]
Cum admiratione. Imo, quæ caræ,
quæ magnificæ. *Glutisse.* Ingurgitasse,
devorasse. *Idem.*

29. *Induperatorem.*] Scoptice & irri-
sorie dictum. Est autem Epithetis, pro
Imperatore. *Ann. &c.*] Ordo talis: cum
Crispinus tanta tot sestertia usque ad ra-
tionem ingurgitaret, quæ Sestertia
suæ tantam ædificans pars, si ad coenam
Imperatoriam conferantur. *Sestertia, &c.*]
Apposito. Et dicit hoc respectu mensæ
Imperatorie. *Idem.*

30. *Et modica, &c.*] Id est, quæ se-
stertia suæ tantum exigua pars, summa
de modica & non nimis luxuriosa Im-
peratorie coenæ. Vult dicere, margine
vel extrinsecum & levem partem Impera-
torie coenæ, etiam modicæ & frugalis,
sistit equare illam Crispini coenam sex
sestertiorum. *Idem.*

31. *Purpureus.*] A vestis colore, cum
eius Dominiani laetiles. *Aufert.*] In-
vidiosè, hoc est, comederet nullam tot
sestertia emmam. Proprie significat etiam
de coenæ in hæc coenæ ante coenatum
exultare

Jam princeps equitum, magna qui voce solebat,
Vendere municipes Faria de merce siluros!
Incipe Calliope, licet & confidere. non est
Cantandum, res vera agitur, narrate puellæ
Picrides: profit mihi vos dixisse puellas.

35

Cum

VET. SCHOLIAST.

32. *Jam.*] Magister equitum Rom. factus est scilicet.

33. *Fracta de.*] Id est, *fracto*, vase sardarum ejusdem municipii: unde ipse Ægyptius. Siluri nam pisces sunt Alexandriæ, unde fuit Crispinus, nullius pretii, quos inopes in Ægypto venditant.

34. *Licet.*] Aut summisse dicere, aut propriè, restenues dicere.

36. *Profit, &c.*] Virgilius:
-- profit nostris in montibus ortas.

Id est, ad laudem vestram sufficiat vos puellas nominatas.

VARIORUM.

ventose per os efflare. *Scurra.*] Qui in gratiam principis turpiter risum capiat ab auditoribus, nulla sui & aliorum habita ratione. *Scurra palati.*] I. e. Scurra aulicus.

32. *Jam, &c.*] Id est, magister equitum. Ad censum enim equestrem indulgentia Domitiani pervenerat. *Magna, &c.*] Indignabunde, qui olim in municipiis extra Romam, præco piscium venalium vilissimorum erat. *Idem.*

33. *Municipes.*] Ægyptios & conterrancos. In eodem forte municipio ex quo Crispinus natus. vel per municipia. Dicit Probus: Siluros esse pisces Alexandriæ nullius pretii, quos inopes in Ægypto venditent. *Lubin. Vendere, &c.*] Sic legendus hic versus. Antiquum hujus loci mendum est, *Faria de merce*, pro *Faria de merce*. Hinc omnes libri partim *farta* legunt, partim *fracta*. Vetus interpretes agnoscit *fracta*, & interpretatur *fracto vase Sardarum*. Quod est ridiculum. *Faria* merx, *Siluri*, *Nili* pisces. *Eos* vocat municipes Crispini, quia is Alexandrinus. Sic eadem *Satyræ, patriam*

Crispini, *papyrus* vocat, id est, municipem: Et alibi Creticas lagenas, *municipes Jovis* appellat Sat. XII. *Salmasius* Plin. Exercit. Britannicus, qui etiam *fracta* legit, intelligit non integram mercem, sed siluros, quos minutatim venderet, tanquam vilissimi cetari. *Grægorius* quos vili aut nihilo sibi comparaverat à piscatoribus, qui per viam aliquos casu, aut alia aliqua ratione fregrant, *Farnabius* putat è fracto vase vel aliena merce surreptos. Qui *Farias* præponunt, procul dubio *Phariam* volunt, ab insula *Pharos* dictam, quæ olim Nili ostio Canopico objecta fuit. *Fracta.*] Probat quoque Gronovius, & significari putat, illum vendere siluros chartaceo cucullo involutos, qui fuerit ruptus. Verum mihi videtur de suo loco excidisse, & legendum *palla mercede siluros*. Mercedulam sibi pepigit pro opera, quam aliis navabat in vendendis siluris. *Græv.*

34. *Incipe Calliope.*] Quasi ad piscis magnitudinem exprimendam divino Mularum auxilio opus sit. *Lubin.* Vanitatis arguit omnes Poetas, qui carminum suorum exordiis Mulas invocant, easque canere jubent. *Rigaltius. Incipe.*] Id est, ego hic cursum Satyricæ venæ luminere cogor, nec amplius aliquid dicere possum. Tu ergo Musa, quia sequuntur res magnæ & mirabiles memorabilesque, incipe. *Licet, &c.*] In his ab Imperatore tam præclare gestis immorari. Mallem ergo hic legere *confidere*, pro *confidere*, & pro, &, hic. *Lub.* Antipophora est, possent enim dicere Musæ; nolumus in hac re fista tempus atterere, & ipse respondeat, potestis profecto hic sedere & immorari.

35. *Non est cantandum.*] Tanquam in jocularibus & fabulosis. *Res, &c.*] Non fabulosa aut jocularis. *Idem.*

36. *Picrides.*] Musæ ex Pietio monte Thessaliæ, vel regione Macedoniæ: & mihi

Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, & calvo serviret Roma Neroni,
Incidit Adriaci spatium admirabile Rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon, 40
Im:

VET. SCHOLIAST.

38. *Ultimus.*] Hoc convicium in Fl. Domitianum, Titi fratrem, Vespasiani filium jactat, qui calvus fuit, ut Suetonius refert. propter quod Juvenalis, sub specie honoris relegatus est ad cohortis curam in Aegypto, Hoasa, ubi mortuus est. Ultimum autem dicit, quia in illo Cæsarum origo defecit: & cum Vespasianus, & Titus, & Domitianus Flavia ex gente fuerint, Domitianus ultimus illorum, & dissimilimus imperavit. Meminit hoc Valerius Martialis in Epigrammate. his * vero sibi finit;

Flavia gens, quantum tibi tertius abstulit heres.

Pene fuit tanti non habuisse duos.

39. *Rhombi.*] Piscis formæ magnitudo.

40. *Quam Dorica, &c.*] Anconâ Dorica: id est, Græca civitas, quam Græci in Italia condiderunt.

VARIORUM.

mihî vel ob hoc sitis propitiz, quod vos dixerim pœllas, hoc, est juvenculas & quidem castas, puras & intactas: quæ tamen non potestis non esse vetulæ, ab antiquissimis pœtarum usque invocatz. *Farnab. Profr, &c.*] Juvet me & ad laudem vestram sufficiat, vos puellas à me esse nominatas & invocatas. *Lubin.*

37. *Cum jam.*] Tanquam rem memorabilem narranturus, primo tempus quo gesta sit prolixè describit, & historiam recitat ex rhombô pisco ingenti capta. Jactat autem hoc convicium in Flaviū Domitianum, quem calvum Neronem vocat, quod teste Tranquillo calvus ille fuerit, & Neronis veltigiis crudelitate & tyrannide probe institit. *Ultimus* Flavius appellatur hoc loco, quod in eo Flavio familia, & Cæla-

rum origo defecerit & defierit. *Semianimum.*] Male & misere afflictum, semivivum. *Laceraret.*] Miseris modis affligeret, crudelitate & tyrannide lancinaret. *Idem. Orbem.*] Nam non modo Urbis sed univèrsus orbis eum lenit.

38. *Calvo Neroni.*] Sic Aufonius: *Quem dixit calvum sua Roma Neronem.*

Ita ait, Nam omnes mali imperatores Neronēs appellati, & Domitianus per omnia Neroni similis fuit hoc unò ab ipso distinctus, calvus quod esset. Porro in tantum calvitio suo offende-batur, teste Suetonio, ut si cui calvitie objecta fuisset, illud in se dictum existimaret, & dicentem acerrime puniret. *Turneb. lib. xii. Advers. cap. 8. Serviret.*] Invidiose dicit. In servitutum à tyranno redacta. *Idem.* Nam cæteri ante illum nomen Domini vel edicto respuerant, hic autem se Domi-num & Deum primus appellari voluit. Dominus autem est servorum, Imperator militum, Princeps civium.

39. *Incidit.*] Casu in portum & sinum venit, prope Anconam. *Adriaci rhombi.*] Piscis in Adriatico mari nutriti, & capti. *Spatium, &c.*] Id est, ingens & incredibilis piscis magnitudo, & admiratione digna amplitudo. *Lubinus.* Ejus loquutionis nomine, tam graves pœnas viro docto dare non debuit Satyrus. Nulla enim in phrasi κακοζημία notanda est, vel improprietas, utpote quam verustissimi, nec Poëtæ tantum, sed etiam πρῶτοι usurparunt hoc sensu. Sic Ovid. de Remed. amor. *spatiosum saurum* dixit pro magno, Lucianus, *spatium elephantis*, de magnitudine ac mole illius bellux: *Nec tutus spatio est Elephas.* *Salmas. Plin.*

40. *Ante, &c.*] Per domum Veneris, templum ejusdem intellige. Dicit ergo ante zdem Veneris, quam civitas *Ancona* mari Adriaco vicina à *Dorici* vel

H

vel

Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
 Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
 Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
 Desidia tardos, & longo frigore pingues.
 Destinatus hoc monstrum, cymbæ, linique magister, 45
 Pontifici summo. quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet: cum plena & litora multo
 Delatore forent: dispersi protinus algæ

In-

VET. SCHOLIAST.

42. *Implevitque, &c.*] Id est, retia. Virgilius.

Implevitque sinus sanguis.

42. *Quos, &c.*] Quia qui in Ponto & Mæotia palude capiuntur pisces, immanes & pingues ex ipsa tarditate, quoniam quando gelat, in glaciæ hærent. Sallustius: *Itaque tempestate piscium vis Ponto erupit.*

43. *Solibus.*] Id est, soluta à Sole glaciæ. *Torrentis.*] Perfluentis, currentis, illic nam reuma quoddam trahit mare.

46. *Pontifici, &c.*] Ironia.

47. *Curo, &c.*] Non solum fora.

VARIORUM.

vel Græcis condita *sustinet*, & in qua civitate ædes Veneris posita est. *Lubinus. Dorica Ancon.*] A Græcis condita, qui Syraculis advenerant, Dinoyfii tyrannidem fugientes. *Farnab.*

41. *Implevitque sinus.*] Id est, concava retia. Vel per *sinus* intelligit angulos & curvaturas ejusdem portus: quos Itali vocant *Golfi*. *Neque enim minor.*] Est sensus: Rhombus iste, de quo dico, maximus erat, & in retibus hæserat, non minor illis ingentibus rhombis, quos glaciæ Mæotidis paludis tota hyeme operit & regit, & quos glaciæ illa calore *Solis* rupta & soluta magna copia ad ostia Euxini Ponti, torpentis, stagnantis, & tarde aut parum refluxentis effundit & emittit. *Idem.*

42. *Mæotica.*] I. e. glaciæ Mæotidis paludis. Mæotis palus est, quam efficit Tanais, ea in Pontum effunditur. *Plinius.*

43. *Solibus.*] Solis calore æstivo. Nota plural. num. *re effundit* denotat

ingentem multitudinem piscium. *Torpentis.*] Segnis, frigidi, glacialis, vel segniter fluentis, propè stagnantis. Alii ut & Probus legit *torrentis*, id est, perfluentis, currentis. *Idem. Ostia.*] Fluviorum exitus, per quos in mare exonerantur. *Idem.* Hic autem designat ostia ipsius paludis quæ exeunt in Pontum.

44. *Desidia tardos.* longa mora segnes. *Longo frigore.*] Quod coacti, diu in fundo hæserunt; unde pingues reddit. *Idem.*

45. *Destinatus hoc monstrum.*] Hunc monstrorum magnitudinis rhombum, tanquam marinam belluam scaphæ piscatoris præfectus, seu piscator, adjudicatus & offert Domitiano. Hoc loco *destinatus est mittit. Linique.*] *Linum* pro rete. *Idem.* Sic alibi, *Cespitem confedi dum lina madentia siccio.* Grang.

46. *Pontifici summo.*] Domitiano. Omnes enim Imperatores Rom. summi pontifices: & qui quasi pontifex maximus erat sacerdotum, quos instituerat Albæ. vide Sat. 2. vers. 112. *Proponere.*] supp. *venum.* Aliis venalem exponere ad vendendum, vel in cenam. Nemo privatorum facile id ausit. *Lubin.*

47. *Cum plena, &c.*] Ratio: nam ubique Romæ delatores, nec in foro solum, verum etiam in litore. *Litora.*] In quibus pisces capiebatur. *Lubin.*

48. *Dispersi protinus.*] Qui statim actionem & accusationem contra piscatorem nudum & miserum instituerent. *Alga, &c.*] Rerum etiam levissimarum, ut algæ, delatores. Sed ab hac sententia & mente deterret nos Grangæus. Ergo pro illis qui maris litori præficiuntur, *Alga enim vis illa herba, quam*

Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
Depastumque diu vivaria Cæsaris: inde
Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
Quicquid conspicuum, pulchrumque est æquore toto,
Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat jam lethifero cedente pruinis

Au-

RET. SCHOLIAST.

53. *Si quid, &c.*] Palfurius Consul-
laris filius, in agone cum virgine Lace-
dæmonia sub Nerone luctatus est. Post
inde à Vespasiano Senatu motus, trans-
iit ad Stoicam eccliam, in qua cum præ-
valeret & eloquentia, & artis poëtice
gloria, abulans familiaritate Domitiani,
acerbissime partes delationis exercuit.
quo interfecto, Senatu accusante dam-
natus est cum fuissent inter delatores
potentes apud Domitianum & hi Armil-
latus, Demosthenes, & Latinus archi-
minus: sicut Marius Maximus scripsit.

56. *Non pereat.*] Fisco, quod jam dis-
trahi non potest.

VARIORUM.

mare, in quo nascitur, projicit, & pro-
liore hic ponitur. *Dispersi protinus al-
gae inquisitores agent cum remige nu-
do.*] Alga pro litore poni Judæus A-
pella credat, non ego. Censleo scriben-
dum: *dispersi protinus alii inquisitores*;
hoc est navium naufragarum & disper-
sarum inquisitores, quales erant Palfu-
rius, & Armillatus. *Graev.*

49. *Agerent.*] Illi delatores cum pau-
pere & nudo piscatore, nisi sponte pi-
scem illis relinqueret, tanquam ex viva-
riis Cæsaris elapsum, causam agerent,
eumque accusarent furti. *Idem.*

50. *Nas dubitaturi.*] Certo affirma-
turi. *Fugitivum.*] Qui è vivario Cæsaris
aufugerit, in quo minutos alios pisces
depastus sit; & devoraverit. *Idem.*

53. *Si quid, &c.*] Palfurius Sura, &
Armillatus magni viri, & consulares

fuerant, sed postea delatores pessimi, &
fisci causas per calumnias & sacrilegas
interpretationes agebant, omnia præ-
clara illi adjudicantes.

55. *Res, &c.*] Pertinet ad mensam
Imperatoris, in quacunque maris parte
tandem lateat, vel in quocunque tan-
dem loco inveniatur: Quod contra jus
naturale. *Fiscus* proprie receptaculum
erat nummorum, capiturque pro ipso
æratio. *Idem.* *Donabitur ergo.*] Fisco vel
imperatorii: ne pereat, quod jam dis-
trahi & tuto retineri non potest; sunt
piscatoris hæc verba, donabitur liben-
ter & cito. *Idem.* Mihi videtur delator
continuare sermonem. Vel sunt verba
Poëtæ subannantis talem legum per-
versionem.

56. *Ne pereat.*] Fisco. Vel sic intelli-
ge hæc. Misit ille piscator maximo ope-
re properabat piscem Imperatori offerre,
quod opus non fuisset tanta festinatione,
quia tempore brumæ, piscis non tam
cito mortuus esset, aut corruptus com-
putruisset. *Ille, &c.*] Ne pereat vel cor-
rumpatur. *Jam, &c.*] Hi quatuor se-
quentes versus ita inter se coherent:
Sub autumnii finem, quo quartana febris
favere solet, inamœna hiems rigida erat
& stridebat vi ventorum tunc dominan-
tium, & piscem captum à putrefactione
servabat; tamen delirus piscator jam pi-
sce capto, ita properabat, tanquam Aus-
ter flaret, æstatis tempore omnia putre-
factiens & corrumpens. Deridet ergo pi-
scatorem, quod putrefactionis metu hic-
malis tempore adeo festinaret. *Lethifera*]
Dicitur autem lethifer Autumnus, quia
morbos & mortes excitat; propter mu-
tationes, aliasque causas Medicis & Phy-

H 2

fici

Autumno, jam quartanam sperantibus ægris.
 Stridebat deformis hiems, prædamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Aufser.
 Utque lacus suberant, ubi quamquam diruta, servat
 Ignem Trojanum, & Vestam colit Alba minorem,
 Obstitit intranti miratrix turba parumper,

Ut

VET. SCHOLIAST.

59. *Aufser.*] Ventus calidus, quo pisces corrumpuntur.

60. *Utque, &c.*] Id est, cum prope lacus Albanenses jam venisset piscator.

61. *Ignem, &c.*] Romani Tullo Hostilio rege, cum deseruissent Albam, sacra sublata Romam transulerunt, & Deos penates: quorum penetrabile tam venerabile deprehensum est, ut lapidatio de cælo caderet supra * memorati ponderis, propter quod prodigium, ex libris Sibyllinis iussi Pontifices ex S. C. Albæ sacra renovare. Tanta enim repente, cum ea vellent transferre, grando cecidit, ut intelligerent suis locis sacra non esse movenda. Inde ibi perseverant, ideo & Vestam minorem dixit ad compositionem.

VARIORUM

sicis satis notas. *Idem. Pruinis.*] hoc est hyemi: Annus enim in perpetuo motu, cujus partes sese invicem expellunt.

57. *Sperantibus.*] Καταχρηστικ. Id est, timentibus, Virgil.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Lubin.

Rigatus diciteos, qui desinente autumno ægritudine tentantur, sperare quartanam: hoc est, non fore continui ardoris, sed tantum quadrimi circuitus febrem, quæ ut asserit Celsus, neminem jugulat. vide Ptol. Flavium 17. cap. Conject. Omnes fere acyrologiam suam tenent, nec persuadentur à Ptol. Flavio: Sed quicquid ogganniant, retinemus nos genuinam & propriam verbi (*sperantibus*) interpretationem, putantes hoc quod Itali *Febre quartana no fasonare campana*. Ad stipulatur Flavio & nobis Grangæus.

58. *Stridebat.*] Vento & frigore omnia intestabat. *Deformis.*] ab effectu, quod hieme prorsus omnia sint deformia: Eadem ratione Horat. vocat *informem*. *Prædamque, &c.*] A. corruptione immunem servabat. Lubin.

59. *Velut, &c.*] Periculo scilicet putredinis. *Idem.*

60. *Utque lacus suberant.*] Ubi jam piscator delatoribus comitatus, lacus sub moenibus Albæ superarat, & ad Albam appropinquarat; hic vero in Albano monte erat Domitianus: ubi etiam piscis ipsi offerebatur. In hoc Albano monte, obsecrati illi Minervæ sacerdotes à Domitiano constituti erant, quorum Pontificem summum superius Domitianum joculariter appellavit. Alii *sperant* legunt. *Diruta.*] A Tullo Hostilio, post supplicium sumtum de Metio Suffetio Albanorum dace rebelles: Templum tamen edificio regis temperatum est.

61. *Ignem Trojanum.*] Vestam, quæ nil aliud quam ignis: Ovid. *Nec tu aliud Vestam quam vivam intellige flammam.* qui Trojâ in Italiam ab Ænea delatus. *Grang. Vestam, &c.*] Ad differentiam illius Vestæ templi, quod condidit Numa in urbe, novum, rotundum & majus. *Idem. Minorem.*] i. e. quam consecrat minore religione quam Romæ.

62. *Obstitit, &c.*] In illo loco ad Albam. *Miratrix, &c.*] Forte sacerdotum Albanorum, qui pessimi erant, & in quorum collegio Domitianus summus pontifex erat. Mirabantur enim piscis enormitatem. Lubin. *Obstitit intranti miratrix turba.*] Sententia hujus loci hæc est, advenienti rhombo ab atriensibus & janitoribus primo oclusa fuit janua, postea reintellecta exclusum admiscere.

Ut cessit: facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclufi fpectant admiſſa opſonia patres.
 Itur ad Atridem. tum Picens, accipe, dixit,
 Privatis majora focis; genialis agatur
 Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
 Et tua ſervatum conſume in ſecula rhombum.
 Ipſe capi voluit. quid apertius? & tamen illi
 Surgebant criſtæ, nihil eſt, quod credere de ſe

65

70
Non

VET. SCHOLIAST.

65. *Picens.*] Piſcator de provincia, ubi piſcis captus fuerat.

67. *Laxare, &c.*] Alii, *ſagittis*, ut ſit ſenſus, acutis curis, ut exercitatione ſagittarum digeſtioni, inquit, & harenis, quibus veſtari illum debere dicit ob cibum futurum. Legitur & *ſaginis*, id eſt, eiſis futuris ſtomachi indigeſtum præparare.

29. *Et tamen, &c.*] Adſentatione, ac laude intumeſcebat imperator, quamvis falſa.

VARIORUM.

miſere, & patribus ſpectandum exhibueret. *Graev.*

63. *Ur, &c.*] Locum poſtea dedit ipſi piſcatori. legendum *ur*, id eſt, poſtquam.

Facili, &c.] Januz vel valvæ aperta ſunt, cardine circa quod janua vertitur facili. Valvæ tamen templorum proprie januz; forte eo adludit, quia ſuperius Pontificem dixit. *Idem.*

64. *Excluſi, &c.*] Patres vel ſenatores excluſi præ foribus expoſtant; opſonia vero, vel piſcis admiſſus eſt ſive admitendus. Pluris enim faciebat Imperator piſcem, quam omnes patres, qui Domitianum fuerant comitati. *Idem.* Pro ſpectant, alii legunt *exſpectant*.

65. *Itur.*] Perrexit narrationem, & exponit quomodo piſcis oblatus ſit Imperatori. *Ad Atridem.*] Scoprice dictum, id eſt, ad regem & imperatorem. Nam ut Agamemnon ſummus imperator Græcorum, ita hic Domitianus Romanorum erat. Vel Neronem alterum, qui matrem ſuam Agrippinam interemit, ſicut Oreſtes Atræi Nepos & Agamemnonis filius matrem ſuam Clyt-

mnestram. *Picens.*] De piſcatore intellige; cuius vel nomen erat, vel ſaltem gentile, utpote Picena regione oriundus, quæ mari Adriatico adjacet. Eſt autem hic piſcator adulator peſſimus. *Accipe, &c.*] Inſignem rhombum, adeo magnum, ut à privato quodam, in foro coqui & in cibum apponi non debeat, ſed dignus ſit menſa imperatoria. *Idem.* *Itur ad Atridem.*] Id eſt, ad Domitianum, qui crudelitate Atrides, & Tibertio par. Vocatur etiam *Ajax*, id eſt, furioſus ab eodem Poëta, Satyr. x. *Quam times vitæ ne penas exigas Ajax.* Dorianus.

66. *Genialis, &c.*] Lætus, ut natalis, quo indulgetur genio. vide 2. Satyræ Poſſii, verſ 3.

67. *Propera, &c.*] Evacua & ſolve ventrem tuum, eumque maxime capacem redde, & hiſce deliciis excipiendia illum præpara. vel *laxare*, eſt extendere hiſ deliciis & *πρωμαγία*. *Lubinus.* *Saginis.*] iſt eſt, cibus: alias ſagina eſt *αγνός*, ſartura. *Salmaſ.*

68. *Et tuo, &c.*] Qui nec alio tempore capi voluit, quam tuo, ut à te comederetur. *Lubin.*

69. *Ipſe, &c.*] Id eſt, hic piſcis ſponte ad retia pervenit, ut caperetur, & à te comederetur. *Quid, &c.*] Poetæ verba ſunt utrobique dicentis, Hac piſcatoris turpi adulatione nihil potuiſſe eſſe apertius & maniſeſtius; Et tamen, Domitianus adeo ſtolidus erat, ut hæc tam frigida adulatione elatus & ſuperbus, animum attolleret, falſaque laude intumelceret. *Idem.*

70. *Surgebant, &c.*] Metaphora à gallis gallinaceis. Dicitur & ſimili mo-

Non possit, cum laudatur Diis æqua potestas,
Sed decrat pisci patinæ mensura, vocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ, magnæque sedebat
Pallor amicitiae, primus, clamante Liburno,
Currite, jam sedit, rapta properabat abolla

75

Pega-

VET. SCHOLIAST.

71. *Diis, &c.*] Regnum scilicet.

73. *Quos, &c.*] Hoc ad mores infert regis, non ad illorum merita.

75. *Pallor, &c.*] Simulata. Cic. *Nulla est occultior res insidiis, quæ latent in simulatione officii.* *Clamante, &c.*] Qui admissionibus præerat.

VARIORUM.

do tollere cornua. Ista adulatione intumescere; quasi etiam bruta illius imperio & voto obsequerentur. *Nihil, &c.*] Id est, Domitianus & alii Imperatores & tyranni, qui, si Diis placeret, Divis æqualem habent potentiam, (unde dicti humani Joves) adulatoribus omnia grandia & maxima, turpissime de se mentientibus, fidem habent. *Credere, &c.*] Aliis mendacibus adulatoribus adfirmantibus. Egrege Horatius:

Sed vereor de te, ne aliis plus, quam tibi credas. Idem.

Sequitur hinc, ut ideo mutari nolint, quia se optimos esse credunt.

71. *Cum, &c.*] Scoptice hoc dicitur. Tanti enim stoliditatis & amentie fuit Domitianus, ut cum se Deum per libellum nominari audiret, statim ediceret, ne posthac alia præfatione appellaretur, quam *Dominus & Deus noster.* Idem.

72. *Sed decrat.*] Describit jam factum stolidi & fatui Imperatoris ridiculum & ineptum. Cogit autem concilium Senatorum suorum, ut deliberet quo pacto piscis coqui debeat & apponi; cui ob insolitam magnitudinem nulla patina æqualis erat, quæ eum coquendum integrum caperet. Vel potius, quæ illum assum, aut elixum & jurentum, & sic mensz

inferendum capiat. *Vocantur ergo.*] O ineptias! Ita nimirum stolidi illi, quid in buccam venit, imo quicquid somniant, stolidè persequuntur. Quid autem stultius quam Romani impeiti procerum concilium cogere, non de Rep. sed de rhombo & patina æduros?

73. *Quos, &c.*] Id non ad procerum merita, sed ad mores crudelis tyranni referendum, qui etiam adulatorem & defatores suos e medio tollebat. Intelligendum enim hoc de nobilibus, in quos atrocissime grassabatur. *Lubin.*

74. *In quorum, &c.*] Describuntur antea illa compedes aulicorum, & viræ aulica & amicitie imperatoris magnæ quidem; at miseræ. Id est, in quorum procerum facie apparebat pallor, in signum timoris, &c. Unde non absurde, à quoque dictum, *Male se in aula, quam in aula vivere.* *Miseræ.*] Imperatoris: *Erat enim Domitianus non solum magna, sed & callida inopinataque favitia, &c.* Sueton. 11 cap. Domit. Et miserum est cum tyranno amicitiam colere, à quo continua mortis pericula immineant.

75. *Pallor.*] Ab eo, quod præcedit timorem. In timoris signum; quis enim non palleat, qui cum Leone, Basilisco, & Dracone cogatur vivere? *Idem. Primus.*] Procerum vel Senatorum. *Clamante, &c.*] Id est, cum præco è Liburnia oriundus, nomenclator, qui commissionibus præerat, clamaret & convocaret senatores. *Lubin.* Patres enim ad Senatum vocabantur plerumque edicto: hic autem per præconem. *Brissotius.* 11. de formul.

76. *Currite, &c.*] Verba præconis clamantis. Id est, festinate o senatores ad Concilium: Imperator jam in solio suo sedet, deliberaturus de re scilicet graviss.

Pegasus, attonitæ positus modo villicus urbi.
Anne aliud tunc Præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi

80

Ju-

VET. SCHOLIAST.

77. *Pegasus.*] Trierarchi filius, ex
cujus Liburnæ parafemo nomen accepit,
juris studio gloriam memoriz meruit,
ut liber vulgo, non homo diceretur.
Hic fundus omni honore, cum provin-
ciis plurimis præfuisse, urbis curam
administavit. Hinc est Pegasianum sci-
lceet jus, quod Jurisperitus iuerat.

80. *Inermi, &c.*] Quanquam opti-
mus. tum pro tempore omnia injuste
agenda credebat.

VARIORUM.

gravissima. Graphice vocem clamantis
& trepidantis expressit. *Rapta, &c.*]
Propere induit tunicam suffultam &
duplicem; ne moraretur sævissimum
tyrannum. *Lubinus, Rapta properabat &c.*]
Loquitur ibi poeta de Pegaso, à Domitia-
no in Albanum accito. De abolla supra-
dictum Sat. 3. ubi pro veste Philoso-
fica, hic pro Senatoria. *Grang. Rapta.*]
I. e. veste festinanter arrepta. *Farnab.*

77. *Pegasus.*] Hic civis Albanus erat
Jurisconsultus multo honore fundus,
qui multis provinciis præfuit, postea
etiam urbi Præfectus à Vespasino; hinc
dicitur Jus Pegasianum. *Lubin. Pega-
sus.*] *Cland. Salmastius* Vet. Scholiasten
sic ibi corrigit, Pro *parasia, parafemo* sub-
stituens, Pegasus enim parafemon i. e.
insigne trieris, unde Trierarchus filio
nomen imposuit. *Villicus urbi.*] *Villi-
cum* veteres non de solo villæ præfecto
usurparunt, sed quemvis præpositum
aut procuratorem, dispensatoremque
ita vocant. Tibullus ætati præfectum
villicum dixit, hoc Epigrammate:

*Villicus ætati quondam, nunc cultor
agelli.*

In antiquis lapidibus villicus alimentor-
um, est qui alibi dicitur procurator ali-
mentorum. *VIL. AB. ALIM.* Id est, vil-

licus ab alimentis. *Salmast. in Ad. Lam-
prid. Modo villicus.*] Id est, paulo ante
sub Vespasiano constitutus Præfectus ur-
bis Romæ. Vocat i, sancti Scopie ac de-
spective villicum, ostendens Romam
jam non esse urbem suis privilegiis sua-
que libertate gaudentem, sed villam,
hujusque præfectum villicum esse. *At-
tonita urbi.*] Sarcastice dictum in igna-
viam Romanorum, qui Iugo tyranni-
co oppressi, metu & sævitia tyranni pla-
ne percussi & obstupefacti animum ab-
jecerant. *Lubin.*

78. *Anne, &c.*] Probat quod de vil-
lico dixit, scilicet Romam quasi villam
esse cuiusquam privati dominio subje-
ctam, ejus præfectos nihil aliud esse
quam villicos; vel potius ludit in ambi-
guo, mox enim villicus pro præposito
& custode, jam pro rustico & extraneo,
minime Romanum origine designans
& qui potius campestris quam urbani-
tatem redolet. *Anne aliud?*] Scilicet erant.
Quasi dicat: Certe nihil aliud erant.
Anno aliud.] Neque enim sub avaro prin-
cipe Vespasiano fuerunt præfecti aliud
quam villici; qui omni ratione omnia
undecunque corradabant, & tamen ex
his Pegasus erat optimus. *Farnab. Quo-
rum, &c.*] Pegasum intellige, qui in-
ter omnes præfectos fuerat optimus, &
Jurisconsultus integerrimus. *Idem.*

79. *Omnia, &c.*] Est levis quidam
correctio. Erat quidem Jurisconsultus
sanctissimus, & vir optimus, interea
tamen pro iustitia de Pegasus non aude-
bat pronunciare. *Idem.* Severitate pena-
rum sc. non coercenda probra, sed om-
nia miris agenda.

80. *Temporibus diris.*] Intesta & ex-
crabili ætate Domitiani, qua non lice-
bat in homines sceleratos Imperatori
charos, iustitiæ rigorem exercere. Ob
id tempore inferiebatur. *Inermi, &c.*]
Debili & languida, qualis tunc est, cum
vel libere non pronunciatur, vel cum
exic-

Justitia: venit & Crispi jucunda senectus,
Cujus erant mores qualis facundia, mite
Ingenium. maria, ac terras, populosque regenti
Quis comes utilior; si clade, & peste sub illa
Sævitiā damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni?

8.

Cum

VET. SCHOLIAST.

81. *Crispi, &c.*] Lucan. *Fractisque modestior annis*. Crispus municeps Vilellienſis tirocinio suo in Senatu ita corripit, P. C. & tu Cæſar. propter quod simul oratione plenissime à Tiberio conlaudatus, plurimas sponte cauſas apud C. V. eggit. pro qua re in baſilica Julia ejus ſtatua poſita eſt. Conſulatus duos geſſit. uxores habuit duas, primam Domitiam, deinde Agrippinam, illam amitam, hanc matrem Neronis Cæſaris. Poſſedit bis HS. omnium principum gratiam appetivit, ſed præcipue Cæſaris, quem iter facientem ſecutus eſt pedibus. Hic nullo audiente à Nerone interrogatus, habere ne, ſicut ipſe, cum ſore germana conſuetudinem. Nondum, inquit, *quantumvis decenter & caute*; ne aut negantem eum argueret, aut adſentientem ſubimet mendacio deſonare. Perſæ per fraudem Agrippinæ, quam heredem reliquerat & funere publico elatus eſt.

VARIORUM.

exſecutione caret. Utrunque illi ſeculo competebat. Nam Crispinum obſort adulteria, imo tot inceſtus, non accuſare audebat, ſedum condemnare & punire, quia Imperatori carus erat. *Idem*.

81. *Venit, &c.*] Intelligit Vibium Crispum Placentinum, virum facetiſſimum & integerrimum. Hic Tranquillo teſte, interroganti cuiquam: *Esſerne quis intus cum Cæſare Domitiano, reſpondit, ne miſca quidem*: unde Poëta jucundam ſenectutem appellat. Domitianus enim initio principatus ſui quotidie ſecretum horarium ſibi ſumere ſolebat, quo muſcas captabat, eaſque ſtylo præacuto conſigebat. *Crispi, &c.*] Id eſt, ipſe Crispus ſenex. Hic ſolus ferme inter tot nobiles ſenſcere potuit, in quos Domitianus atrociter & immaniter

graſſabatur. *Idem. Crispi ſenectus.*] Crispus ſenex jucundus, ut *ισογ' αἰσ' Αλκμοίω, ἢ Τωμπίοιο, ſapientia L. lii, &c.* Alii Paſſicum Crispum hic intelligunt. Quintilian, libro 10. cap. 1. & libro 6. cap. 2. Sueton. in Nerone. Tacit. ad cujus Annal. 22. lib. vide qua Lipſius pro Paſſieno, & Torrentius pro Vibio ad noſtrum hunc. *Farnabius*. Cert: non Vibio, ſed Crispo Paſſieno conveniunt quæ vetus Schol. ei attribuit. Grang. *Venit & Crispi.*] Vetus Interpres Juvenalis contigendus. *Interrogatum Paſſicum à Cæſo* (quem male Nerone vocat, ut male Claudium virum Meſſalinæ nominat etiam Nerone) *haberetne cum ſore germana conſuetudinem*. Nondum inquit, *quantumvis decenter & caute*? Doſſeaus.

82. *Cujus erant, &c.*] Qualis moribus, talis etiam eloquentia erat. Utrique erat jucundiſſimus & dulcis. *Mæ ingenium.*] Blandum, manuſuetum, placidum. *Labin.*

83. *Maria, &c.*] Id eſt, Imperatori & Monarchæ Domitiano, quis utilior comes adjungi vel Conſiliarius potuiſſet, quam hic Crispus? *Idem*.

84. *Si clade, &c.*] Adjungit conditionem. Nemo hoc Crispo fuiſſet Imperatori utilior, ſi tyrannus Imperator non eſſet, & pati poſſet crudelitatem & vitia condemnari, & ſi honeſtis conſiliis obtemperaiſſet. *Clade, &c.*] Id eſt, ſub Domitiano, qui clades & interitus peſtiſque fuit omnium nobilium, bonorum præſentium. *Idem*.

85. *Sævitiā, &c.*] Id eſt, in Domitiano tyrannidem & atrocem crudelitatem ſine metu libere arguere. *Es honestum.*] Utile & ſalutare. Talia autem non admitteret Domitianus. *Idem. Aſſerre Al. Ferre.*

86. *Sed quid, &c.*] Eximia ſententia. *id eſt,*

Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimboſo
Vere locuturi tatum pendebat amici.

Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem; nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & vitam impendere vero. 90
Sic multas hiemes, atque octogefima vidit
Solſtitia. his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus ejuſdem properabat Acilius ævi

Cum

VET. SCHOLIAST.

87. *Cum quo, &c.*] De rebus ſrivilis & ulualibus.

90. *Nec civis, &c.*] Aut ipſe Cuiſpus, aut quicumque.

91. *Et vitam, &c.*] Ut Virgil.

Animaſque in vulnera ponunt.

94. *Ejuſdem, &c.*] Virg.

Ut regem aquavum.

Acilius.] Conſul ſub Domitiano fuit, indignus pati quæ paſſus eſt. Hujus cum filium juvenem Nero occideret, ipſum Acilium ſervavit, qui poenas ſentiret orbittatis.

VARIORUM.

id eſt, quid terribilius, formidabiliuſque quam auris tyranni, honeſtæ admonitionis, & ſalutaris conſilii impatiens. Quæ admodum tenera, libera admonitione & ſevera caſtigatone exaſperari non debet. *Idem.*

87. *Cum quo, &c.*] Quid aſperius eſſe poſſet illo tyranno, Domitiano ſcilicet, cum quo ſi amicus non omnia grata loquatur, ſed etiam in leviffimis, ſeu potius, incertis; ut de auræ mutatione, de pluviis hyemalibus, de calore æſtatis, de vere nimboſo & inaniceo, ex imprudentia quædam dicat, in mortis periculæ ſe conjiciet. *Nimboſo.*] Pluvioſo, ingrato & injucundo futuro. *Lubin.*

88. *Fatum, &c.*] Id eſt, mors imminet, & inſtat: quicumque enim ingrata dixiſſent, illos occidebat. *Idem.* *Pendebat.*] In ambiguo erat, veluti res pendulæ in ambiguo ſunt ne cadant.

89. *Ille, &c.*] Laudat Criſpi prudentiam, qui diris illis temporibus didicerit *πολλὰ λατρεύειν, μὴ δὲ διατρέχειν σὺν ποσὶ.* Id eſt, nunquam quidquam fecit

contra impetuoſam violentiam tyranni, omnia torrentis inſtar ſecum rapiantis. *Per torrentem*, obſtinatam & efficienciam Cæſaris violentiam notat, cui Cuiſpus nunquam contradixit. Metaphora a nantibus, qui ſi contra flumen natare volint, fluminis impetu retroaguntur. *Idem.* 90. *Nec civis, &c.*] Generaliter loquitur de omnibus, cum tacita nota degeneris ignaviæ Romanorum. *Qui libera, &c.*] *τὴν παρρησίαν.* Qui vere & libere animi ſententiam poſſet eloqui, ob tyranni crudelitatem, & delatorum co-

91. *Et vitam, &c.*] Id eſt, qui vellet pro vero vel veritate, quam palam proſiteretur, more Papiniani Jæi vitam impendere, vel qui poſſet vivere, & libere veritatem & virtutem proſiteri. *Idem. Vero.*] *Pour dire la vérité.* Hæc enim, ut ait verus verbum, odium parit.

92. *Sic multas, &c.*] His artibus & prudentia temporis inſerviente, octogenerius evaſit, & ſenex factus eſt in illa aula, in qua ſub Nerone vixerat. *Octogefima, &c.*] Annos octuaginta ipſum natum indicat. Hoc proſeſo miraculū loco erat, hominem nobilem ad tantum ſenium Romæ ſub Nerone, & Domitiano perveniſſe. *Idem. Solſtitia.*] Œſtiva & brumalia: vel abſolute pro æſtivo, ut ſere ſemper alias ſumitur.

93. *His armis.*] Et artibus aulicis, adſentatione, comitate, taciturnitate & diſſimulatione, quibus muniebatur adverſus Imperatoris ævitiā. *Ille in aula.*] *Εἰς μακρὰν* dixit. Quasi diceret: idque in aula tam crudeli, in qua nemo tutus erat. *Idem.*

94. *Proximus.*] Deſcribit jam alios duos Senatores, patrem Acilium Glabrum &

Cum juvene indigno, quem mors tam sæva maneret, 95
 Et domini gladii tam festinata: sed olim
 Prodigio par est cum nobilitate senectus:
 Unde fit, ut malim fraterculus esse Gigantis.
 Profuit ergo nihil misero, quod cominus urfos

VET. SCHOLIAST.

98. *Fraterculus, &c.*] Ut omnes me oderint, aut timeant, aut contemnant, id est, ignobiles pro gigantibus.

99. *Urfos.*] In Iulio Cæsaris juvenis iste urfos læpe, quasi venator occidit,

VARIORUM.

brionem; qui, teste Plinio. singulari prudentia & fide fuit; quem tamen postea, tanquam res novas moliretur, exilio multavit. *Proximus.*] Post Cæsum. *Ejusdem avi.*] Cozæneus cum Crispo, & ipse octogennarius, *Idem.*

95. *Cum, &c.*] Cum optimo filio, Domitio, ut nonnulli putant, qui indigna morte à Domitiano fuit sublatus. Quamvis Farnabius dubitandum recte dicat quis ille juvenis fuerit, sunt tamen qui de Elvidio filio Elvidii intelligant, & Vet. Interp. audacter de filio Acilii Glabronis: sed ille à Nerone interemptus jam erat, & nulla de hoc juvene existat historia, quamvis Domitianus plurimos interemerit. *Maneret.*] Certissime futura expectaret. *Idem.*

96. *Et domini gladii.*] Id est, quæ mors jam dudum designata; deputata, & destinata erat gladii Imperatoris. *Jam, &c.*] Id est, illo ipso tempore jam mortis à Domitiano adjudicatus erat. V. C. meus legit *Destinata*, male: Destino enim mediam corripit. Alii legunt *designata*. Sed *Festinata*, id est, prope-rata ante tempus senectutis, quæ juvenem opprimat. *Sed olim.*] Vera sententia etiam nostra ætate, qua plerique nobiles vitam atterunt vel luxu, & perpotationibus; vel libidine. *Olim*, i. e. lupenioribus temporibus; Hinc Britannicus apparere dicit, Juvenalem Sat. suam non

Fige-

scripsisse sub Domitiano. Et tam multos Domitianus efferata quadam crudelitate cives interemit, ut prodigii loco haberetur aliquem in urbe senem nobilem & patricium offendere. Tum illud jam *olim* etiam Neronis tempore usitatum esse, qui nobilissimo cuique exitium destinabat. *Britan.*

97. *Prodigio par.*] Monstro vel ostento simile, rarissimum quid. *Cum nob.*] Alii legunt *in nob.*

98. *Unde, &c.*] Ob id, quia tantis periculis nobiles expositi sunt, ego vos lo potius esse terræ filius, ignobilis & obscurus, & ob id à persecutione tyranni tutus. Nobilium enim potentia Imperatori formidolosa erat. Et alias: *minus in parvo: fortuna furit. Qui procul à Jove, procul à fulmine. Fraterculus, &c.*] Festive & sat lepide à Poëta dictus fraterculus non frater, diminutive. Id est, terræ filius & vilis Gigantum frater, qui è terra nati finguntur, ut & nomen indicat. Homines autem obscuros, quorum parentes ignorabantur, è terra natos dicebant. *Lubin.* Politian. Miltcell. c. 18. Erasim. Cent. viii. Ad 86. Chiliad. 1.

99. *Profuit, &c.*] Probat vel explicat quod dixit, juveni mortem à Domitiano destinatam fuisse, quam nulla arte evitare potuit eximius juvenis. Id est, misero huic juveni suæ artes, quibus invidiam & odium Cæsaris declinare studebat, nihil profuerunt, quando nimirum stolidum se simulabat, in arenam descendebat, cum leonibus nudus depugnabat, ut ita Imperatori stolidus videretur, & ab illo non timeretur. Stolidi enim & pene infames habebantur nobiles, qui se munere gladiatorio polluebant. *Quid, &c.*] Quod stultitiam simulans, in theatro Albano, de propinquiore loco, ente, vel venabulo conficeret, trucidaret, vel transdigeret. *Lubin.*

Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. quis enim jam non intelligat artes
Patricias? quis priscum illud miratur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere Regi,
Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ veteris reus atque tacendæ;

100

105
Et

VET. SCHOLIAST.

101. *Artes.*] Fraudes.

103. *Barbato.*] Tarquinio Superbo; propeam enim barbam habuit, cum socer ejus* Servilius adronsam haberet, quem ipse occidit. Dicit ergo cinz dum non facile posse falli, & facilius eludi posse fortem, quam infamem. Stoliditatem sinxerat Brutus, ne à Tarquinio occideretur. *Barbato* & rustico intelligitur.

105. *Rubrius.*] Rubrius iste aliquando tibiam in pueritia corruerat, & verebatur ne pro hac mercede poenas ab ipso reposeret.

VARIORUM.

100. *Numidas.*] Libycas, Nam in Libya feræ majores. Intelligit autem Leones. Africa enim & Numidia sicca & arida non habet urfos, qui frigidis gaudent. Sed & Romani veteres rudes, ex Africa advestos Leones, obvia & nota voce urfos dixere. Vide Plin. l. 8. cap. 6. Cui quamvis multi contradicere audent, discordare nefas autumabit, qui electum virum & elegantem Justum Lipsium consuluerit, lib. 2. elect. c. 4. Sic Virgilius Accestem tegit,

---Pelle Lybistidos ursa; & alibi;

Leoninam intellige, viro forti Herculis exemplo dignam. *Nudus.*] Sine armis, imo vestibus. Hoc dicitur Emphatice, quo facto stolidus & imprudens videri volebat. *Albana arena.*] Nam in Albano, quinquatria Minervæ celebrans, Domitianus feras in theatro consiciendas exhibebat, & ipse consiciebat, adeo, ut, teste Suetonio, centenas aliquando prostraverit. *Idem.*

101. *Quis, &c.*] Id est, Quis Im-

peratorum adeo jam fatuus est, ut calliditates, artes, & versutias nobilium non intelligat; qui more M. Junii Bruti se brutos & stolidos simulabant, ut ita tyrannorum crudelitatem evitarent. Sed probe omnia hæc callebat Domitianus. *Idem.*

102. *Quis, &c.*] Qui Brutus, cum videret inter alios nobiles etiam fratrem suum occidi, stoliditatem simulabat, ut Tarquinii Superbi crudelitatem effugeret, ne interficeretur. *Priscum acumen.*] Id est; acutum ingenii tui inventum, priscis temporibus admirandum, non hoc seculo. Longe enim jam versutiores & callidiores sunt. *Mirretur*, alii, *Labin.*

103. *Facile, &c.*] Id est, ó Brute, tum factum nulli jam mirabile videretur. Facile enim erat illo prisco, rudi, & simplici tempore, quo reges barbati & intonsi erant, simplicem & rudem regem decipere. Illo enim tempore barbam alebant, quo Romæ tonsores nondum erant, qui primi ex Sicilia Romam adsciti. *Imponere.*] Hinc impostores. *Idem.*

104. *Nec, &c.*] Subjungit jam reliquos Consiliarios adulatores & delatores pessimos. Et ipse non latior, sed æque pallidus metu: quamvis hic nobilis non esset, nihilo confidentior erat. Certe aula illa atrox & crudelis fuit, in qua etiam malis & nebulonibus pessimis fuit periculum, quibus tamen aula tutissimum solet esse receptaculum. *Idem.*

105. *Rubrius.*] Gallus. Hanc autem veterem culpam & offensam, ob quam poenam à Domitiano pallidus metuebat, quidam censent, quod contra Cæcinnam pro Flavio Gabinio locutus sit, vel ut V. C. metus, quod cum Domitiani conjuge concubuerit; Tale enim scelus aus-

cos.

Et tamen improbius Satyram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus :
 Et matutino sudans Crispinus amomo ,
 Quantum vix redolent duo funera. sævior illo
 Pompejus tenui jugulos aperire susurro :
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis ,

110

Fuscus

VET. SCHOLIAST.

106. *Improbior.*] Qui in aliis sua vitia reprehendebat.

107. *Montani, &c.*] Montanus pinguis & ventrosus erat, & acerbe, ventrem potius, quam ipsum venire dixit.

108. *Et matutino, &c.*] Orientali unguento mane sumto.

110. *Tenui, &c.*] Levi susurro alios deferens, neci tradere : aut per leves suspiciones solitus homines jugulare.

VARIORUM.

con simile fuit : aut enim, offensam tacendam. *Idem.* Quod Tibiam in juventute corruerat, ut quidam volunt, & viderut ex seq. *Farnab.* Ego de hoc adhuc querendum censeo : Certe illa quæ superius afferuntur, ad rem Poëtæ minime sunt accommodata.

106. *Et tamen, &c.*] Id est, qui licet veteris culpæ reus esset, & sceleratissimus, tamen in alios invehebatur : & maledicentior erat castigatior, vel nequior : quod est inconvenientissimum. *Lubinus.* Vel licet inquit Rubrius ignobilis esset & humili loco ; tamen improbius fuit Nerone ipso, qui Satyram scripsit in Quintianum, appellavitque eum mollem & effœminatam, quum ipse esset cinædus. *Tacit.* 15. *Britan.*

107. *Montani, &c.*] Curtius Montanus ventrosus & pinguis erat, cujus & Tacitus meminit. Cujus hoc loco ventrem potius, quam ipsum venisse Scopitice dicit. Unde eum in sequentibus ostendit magnam habuisse edendi perisiam. *Abdomine, &c.*] Id est, ob summen vel pinguedinem, quæ est sub umbilico ad pubem, defatigatus & segnior veniebat.

Pinguis aqualiculus propenso sesquipeda exstat. *Pertius.*

108. *Et, &c.*] Scilicet etiam adest, unguentis pretiosis orientalibus sudans, madidus, undus, delibutus. *Matutino.*] Vel quo mane ungebatur : vel amomo, quod in Oriente nascitur, ubi Sol est matutino tempore. *Amomo.*] Unguento ex flore Amomi, pretiosissimo. Amomum est frutex, flore candido, &c. nascitur in Assyria: Vid. *Plin.* lib. 13. cap. 1. *Crispinus.*] Hunc ubique carpit. De quo in fronte hujus Satyræ dictum est. *Lubin.*

109. *Quantum, &c.*] Id est, qui tantum unguentorum suo corpori impendit, quantum vix impenditur duorum nobilium funeribus. Divitum enim cadavera opobalsamo, amomo, aliisque pretiosis aromatibus inungi & condiri solebant, ut nostro etiam tempore Cæsarium, regum, &c. *Idem.* *Redolent duo.*] Ceu respicias odores funeri impentos, ad foetorem ustrinx emendandum, ceu aromata ad corpora perungenda : vel ossibus & cineribus miscenda. *Farnabius.* *Savior, &c.*] Id est, illo Crispino adhuc crudelior adest Pompejus Ruffus, delator crudelissimus, alter consiliarius Crispinum secutus. *Savior aperire.*] Græcismus. Id est, qui adhuc crudelior erat delationibus suis ad aperiendum, incidendumque aliorum jugulos, id est, ad alios jugulandos. *Tenui susurro.*] Tenui & testa delatione per susurrum clanculum in aurem Domitiani tyranni immissa, jugulos & guttura aliorum, ferro aperiebat. *Idem.* Nota, quod jugulus & jugulum dicatur.

111. *Et qui, &c.*] Id est, aderat etiam Cornelius Fuscus, quem Domitianus contra Dacos cum exercitu postea misit, à quibus occisus est. *Vulturibus.*] Vulturibus

Fuscus, marmorea meditatus praelia villa:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
Grande & conspicuum nostro quoque tempore monstrum,
Cæcus adulator, dirusque à ponte satelles,

Di-

VET. SCHOLIAST.

112. *Fuscus*.] Fuscus sub Domitiano exercitui præpositus, in Dacia periit. Notat autem eum quia cum luxuria disfluere inter delicias, bellorum actus exercebat.

113. *Et cum, &c.*] Delatore. *Prudens, &c.*] Utrum ad nocendum, an ad sapientiæ rigorem, an adulandi pruritus & temporum.

114. *Qui, &c.*] Cæcus enim amator fuit Catullus.

116. *Durusque, &c.*] De numero mendicorum.

VARIORUM.

tures enim cadavera adeo avide sequuntur, ut triduo ante, aut biduo volare eo ubi cadavera futura sunt, tradantur. *Plin. lib. x. Vulturibus Dacis.*] Id est, rapacibus, crudelibus & sævis Dacis, qui quasi vultures erant, & à Germanis Danubio dividebantur. *Viscera*, quæ vultures in cadaveribus potissimum appetunt. *Servabat.*] Reservabat. Mors enim in illo bello ipsi designata erat. *Idem.*

112. *Fuscus, &c.*] Hunc Domitianus contra Dacos cum exercitu mittit, & qui belli imperitus nunquam in acie fuerat: sed in marmorea villa, in summo otio, deliciis, pace, & tranquillitate meditatus erat, quomodo praelia cum Dacis committenda essent. *Idem.* Sic, dum Roma senatus consultum, capitor, perit Sanguinis. Vel qui exercuerat velitationes, pugnas imaginarias vel præparatorias in villa, tentans, quid posset contra hostem efficere, & nihil amplius.

113. *Et cum, &c.*] Subiungit jam alios duos Consiliarios, Fabritium Veientonem & Catullum Messalinum, quorum hic etiam teste Plinio epist. 22.

libro 4. cæcus fuit, ingenio atroci, qui delationibus suis multus exitio fuit: ille Veiento fuit nobilissimus, & superbus admodum, ut ex præcedenti Satyra videre est. Conjugem habuit Hippiam pessimam meretricem, quæ cum Sergio quodam gladiatore mœcho in Ægyptum aufugit. Vide Satyr. 6. *Mortifero, &c.*] Hic delator fuit atrocissimus, ingenio sævo, non verebatur, non erubescere, non miserabatur. *Idem.* *Prudens.*] Vel quia doctus; vel Ironice potius, quod deferendi & adulandi fuerit prudens, & temporis inserviens: & quod Imperatoris molles aditus & tempora sandi nosceret: vid. Sat. 3. *Idem.*

114. *Qui, &c.*] Homo profecto Catullus pessimus fuit, qui seneæ, & cæcus, & tamen amator: & amabat quod nunquam viderat, mendacii arguens Græcum illud: *ἐκ τοῦ ἰπᾶν ἴδεν τοῦ ἰπᾶν* Quomodo hoc factum, quum sint oculi in amore duces, vident rerum naturalium scrutator.

115. *Grande, &c.*] Id est, quamvis nostro tempore multa monstra sint, ut Crispinus & alii. Tamen hoc nostro tempore, hoc monstrum latius conspicuum & notabile est. *Idem.* *Monstrum horrendum, ingens, cui lumen ademptum.*

116. *Dirus, &c.*] Dirus dicitur ob crudelitatem. *Lubin. A ponte, &c.*] Hoc est, dignus, qui ad pontes mendicaret, in quibus solent confidentes pauperes stipem à transeuntibus petere. Grangæus contra interpretatur, ex portitore factus satelles: aut potius dignus, qui fuisset satelles pontis, sive custos, sive portitor, aut quid inferius; vel qui Aricinis curribus stipem emendicaret. Ironice vero *satellitem*, quasi pontis custodem appellavit ascleam & consiliarium principis: nam *satelles* proprie est, qui ad custodiam principis assest.

117. *Di-*

Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaue devexæ jactaret basia rhedæ.

Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit

In lævum conversus: at illi dextra jacebat

120

Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,

Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.

Non

VET. SCHOLIAST

117. *Dignus, &c.*] Qui ad portam Aricinam, sive ad clivum mendicaret inter Judæos, qui ad Ariciam transierant, ex urbe missi.

118. *Devexæ, &c.*] Qui cæcus rheda ferenti mulieres, inclinatz & per clivum descendenti, oscula jactaret.

119. *Nemo magis, &c.*] Quam Catullus cæcus adulator. Nam in sequenti dixit, *non cedet Veiente utique Catullo.*

122. *Ad, &c.*] Ad alta theatri velamina.

VARIORUM.

117. *Dignus, &c.*] Quasi diceret: Profecto hic à ponte assumendus non fuisset, sed majori calamitate adfigendus. *Aricinus.*] Clivus Aricinus erat ad portam Aricinam abundans mendicis; ubi & Judæi & Christiani mendicabant, qui ex urbe pulsi Ariciam transierant. Erat enim Clivus hic extra urbem, ob id ait, eum non dignum esse, qui in ponte urbis mendicet, sed qui extra urbem debeat migrare. *Ad axes.*] Id est, currus, vel rotas descendentes, qui Ariciam tendebant, & inde redibant. *Turnob.* libro 30. cap. 7. *Lubin.*

118. *Blanda, &c.*] Verba, preces, oscula ipsa, more mendicantium & cæcorum; ut eo magis humilem supplicemque se demonstraret, & alios ad misericordiam commoveret. hoc ait, nam supra cum amatorem dixit puellæ non visæ. *Lubin.* *Blanda basia.*] Mendicantium more, qui pluries, jam hoc, jam illud deosculantur, & honoris ergo huc illuc oscula spargere assueverant. *Dionys.*] Declivi, deflectæ, inclinatz in

descensu ac pronæ. Erat enim clivus. *Lubin.* *Jactaret basia.*] Jactare autem osculum is proprie dicitur, qui manum osculatur, deinde eam porrigit ad eos, quorum honori ac venerationi dar illud osculum, nam protensione manus, quam prius erant osculati, quodammodo osculum ipsum porrigere & jactare ad eos videbantur, quibus honorem illum deferrebant. *Salmas.* in *Flav. Vopisc.*

119. *Nemo magis.*] Describit hoc loco miram & ridiculam quandam adulationem cæci illius Messiani Catulli, qui laudabat rhombum, quem videre non poterat, & tamen videre videri volebat, & sic faciem ad latus lævum convertebat, cum piscis ad dextram jaceret. Nemo ergo tantopere piscem captum cum stupore admirabatur, quam hic Catullus cæcus. *Nam, &c.*] In commendationem rhombi. *Idem.*

120. *At illi dextra, &c.*] Est nominandi casus: Piscis dexter, id est, ad dextram jacens.

121. *Bellua.*] Ob enormitatem dixit. *Idem.* *Sic pugnas, &c.*] Sic turpiter, adulatorie & impudenter in theatro laudabat gladiatorem robustissimum, à Cilicia Africæ minoris regione, ejusque pugnas, & ictus in adversarium prædica-
bat, quæ tamen non videbat. *Lubin.* Vel *Cilicis*, more Cilicis armati. *Farnab.*

122. *Et pegma.*] De pegmate Lipsius de Amphith. cap. 22. Dicitur autem Pegma Græcis πῆγμα à πῆγνυμι, quod est compingo, eo quod moles fuerit lignea, varia & occulte arte compacta. Et erat machina vel *αὐτοσπέρτω* in Theatris, ludis gladiatoris aliisque adhiberi solitum, quod per se cum summa spectatorum admiratione in sublime insurgebat, Huic pueri solebant imponi, qui repente in sublime elati ad velaria theatri

rapi-

Non cedit Veiento: sed ut fanaticus œstro
 Percussus Bellona tuo divinat & ingens
 Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi. 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus. peregrina est bellua. cernis
 Erectas in terga fudes? hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
 Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo 130

Dede-

VET. SCHOLIAST.

126. *De temone, &c.*] Ad pedes de regno, Falcatis nam curribus Britannorum rex Arbifa."

129. *Fabrício.*] Veientoni: nam ipse est Fabricius.

130. *Quidnam, &c.*] Nero dicit.

VARIORUM,

rapiebantur. J. C. Scalig. 1. Poët. 21. *Inde.*] Pegmate cui insidebant; subito, occulta quadam machina. Et vanns est Britannicus, qui hoc de raptu ad obscœna intelligit. Videtur representatus esse Ganymedes ab aquila raptus. *Farnab. Ad velaria.*] I. e. ipsa vela. Hæc per ærem expansa ad pluviam & Solem arcedendum erant purpurea, quibus theatrum superne tegebatur. Hæc omnia cæcus ille nebulo laudabat, qui videre non poterat. *Idem.*

123. *Non cedit, &c.*] Subtexit, quomodo Fabricius Veiento, Catulli adulationi nihil concesserit, quin etiam insuper futura ob rhombum captum divina verit & nescio quem triumphum Domitiano pollicitus sit. *Ut fanaticus.*] Numine affatus, ut Minervæ sacerdos: vel, tanquam furiosus, qui in fano insaniebat, & spiritui immundo exagitari divinabant. *Labin. Oestro Bellona, &c.*] Bellona, Minerva, Dea belli & armorum, soror & auriga Martis. Huic Deæ sacerdotes sem divinam faciebant proprii sanguinis effusione, & tunc Bellona percussit, vel divina ejus additu correpti, præsentia explicabant, & futura vaticinabantur. *Oestro.*] Oestrum genus mulcæ, boves exagitans æstiva tempore: quod rabens & æstivus appellatur: pontusque hic pro futuro simulo, quo æstivam

stimulet aculeo, fugere compellit. *Idem.* Ordo est: *Veiento ut fanaticus percussus tuo œstro, à Bellona, divinat.* Et sic Domitianum alloquitur. *Omen habes, non habet, ut quædam editiones; nam hoc nec ratio metri, nec sensus fert.*

124. *Ingens omen.*] Maximum portentum, & signum est hic piscis captus, de futura ab hostibus victoria reportanda, deque insigni, ex illa victoria, triumpho. Formula usitata antiquis *Actipio omen.*

126. *Regem, &c.*] Quem in bello perduces tuos superaveris. *Aut de, &c.*] Arviragus Britannorum rex, de imperio, regimine, & regni administratione deturbabitur. Quia enim peregrinus & magnus piscis tibi captus est, peregrinum etiam & magnum aliquem regem capturus es. *De temone.*] Eo dicit: nam Britannii in præliis, curribus utebantur, ex quibus regem victum deturbandum esse vaticinatur. Pars pro toto. *Idem.*

127. *Peregrina, &c.*] Ergo etiam peregrinum regem devinces. *Idem. Cernis, &c.*] Id est, vides in tergo piscis spinas tanquam fudes erectas: etiam hosti tuo in tergo fugienti hastilia insiguntur.

128. *In terga.*] Pro in tergo. *Sudes.*] Metaphorice, catachrestice & superlative, spinas, cristas, pinnas. *Hoc, &c.*] Omnia quæ in laudem & commendationem rhombi dici poterant, satis copiose dixit Fabricius Veiento; uno hoc excepto, quod ejus patriam & annos recentiter non potuerit. *Labin.*

130. *Quidnam, &c.*] Suadet hic Montanus rhombum in frustra non esse concidendum; sed capicifinam patriam

Dedecus hoc, Montanus ait: testa alta paretur;
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ, subitusque Prometheus.
 Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia: noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
 Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno

Arde-

VET. SCHOLIAST.

131. *Testa, &c.*] Patella, in qua possit integer coqui.

133. *Debetur, &c.*] Figuram hic dicitur posuisse propter Magnum Pompejum: quoniam Patina dictus est, qui sustulit caput ipsius. *Prometheus.*] Satyrice, figulus.

138. *Aliamque, &c.*] Libidinis oris perversum. hoc ideo, quia aviditas cibi sequitur nimiam perpotationem.

VARIORUM.

nam à singulo quoquam ipsi faciendam esse. *Quidnam, &c.*] Verba sunt Imperatoris ad Vejentonem. Censesne hunc pisce in frustra concidendum? Vel potius Juvenalis verba sunt, quid putas lector de pisce decretum esse? Annc conciditur? *Absit, &c.*] A tam nobili pisce hæc contumelia absit, qui integer coqui & apponi debet. *Idem.*

131. *Testa, &c.*] Id est, propere fiat vas aliquod fidile vastum, grande, spatiosum, & tanti piscis capax, & in quo integer coqui possit. *Idem.*

132. *Qua tenui, &c.*] Id est, quæ non crassa sit, sed tenuem habeat murum è subtili creta, ut eo facilius concoqui possit. *Tenui.*] Magna figulorum laus est, teste Plinio; ut cretam tenuem in conficiendis patinis ducant. *Spatiosum, &c.*] Id est, capacem extremitatem comprehendat. Allusum forte ad Vitellii illud, de quo Plin. lib. xxxv. cap. 11. Athercule Vitellius in principatu suo ducentis sestertiis condidit patinam, cui faciendæ bornax in campo exzificata erat. *Colligat.*] Circuitu comprehendat. *Idem.*

133. *Debetur, &c.*] Id est, figulus aliquis magnæ æstimationis & nobilis,

& qui propere opus aliquod possit facere, huc patinæ faciendæ est adhibendus. *Prometheus.*] Qualis Prometheus, prudens & ingeniosus figulus, qui hominem primum ex argilla finxisse fingitur, solerti profecto fictione. *Idem. Subitus.*] Aut qui subito veniat, aut qui subito acceleret patinam. *Grang.*

134. *Argillam, &c.*] Vox Imperatoris: Vel etiam Montani adhuc. *Argillam.*] Tenacem terram. *Rotam, &c.*] Figulinam rotam propere adferre. *Sed ex, &c.*] Ut eos scilicet in consimili casu non diu cogaris quærere, sed apud te semper & in promptu habeas. *Lub.* Nota *properare* cum accusativo; imprimis observa acrem & mordacem animum Poëtæ, *Sequantur castra,* cum aliis nempe fabris & reliquo comœatu.

136. *Vicit, &c.*] Exponit jam quid conclusum sit ex sententia Montani, cuius immensam luxuriam demonstrat, & perstringit. *Vicit sententia.*] Id est, hæc sententia potior fuit, approbata est ab omnibus. *Digna viro.*] Tanto epulone & gulone voracissimo, crasso & pingui. *Scoptice. Idem. Noverat, &c.*] Diu enim & multum in aulis multorum Imperatorum versatus fuerat, & luxuriæ fomenta accurate pernoscebat. Id est, norat quid prisci Imperatores in parandis oboloniis facere consuevissent.

137. *Noctesque, &c.*] Nero ut Suetonius testatur, epulas de die media in medias noctes protraherebat. *Lubin.* An vero de Domitiano, qui supra *calvus Nero*: refotus sæpe calidis piscinis, ac tempore æstivo nivatib.

138. *Jam, &c.*] Quas inter comestiones solitus erat traducere. *Aliamque,*

Arderet. nulli major fuit usus edendi
Tempestate mea. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu,
Et semel aspecti litus dicebat echini.

140

Surgitur, & misso procures exire jubentur
Concilio: quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris

145

VET. SCHOLIAST.

139. *Nalli.*] Quam Cæsari Domitiano, aut certe Montano.

141. *Lucrinum, &c.*] Locus Brutiorum. *Rutupinove.*] Locus in Britannia, sive civitas.

147. *Tanquam, &c.*] Gentes Germanorum sive Francorum.

VARIORUM.

que, &c.] Id est, noverat fomenta vel incitamenta ad aliam novam & exquiritam famem rursus excitandam: vel norat, quibus epulis imperatoris venter, vino & epularum copia & varietate obutus, refici, & in famem excitari rursus deberet. *Ann pulmo, &c.*] Id est, cum imperator Nero, vino Falerno ardentissimo incalcesceret, vel nimia crapula ferreter. Quamvis potus minime ab ore in pulmonem descendat, est tamen magna affinitas inter potum & pulmonem. De quo Medicorum principes consultantur. *Falerno.*] Ardente vino à Falerno monte.

139. *Nalli, &c.*] Id est, meo tempore atque ætate nemo Romæ vixit, qui petitiore fuerit in delectu ciborum exquirendo; vel nulli major fuit experientia vel petitiæ ciborum, atque Montano. *Idem.*

140. *Circei, &c.*] Id est, Montanus hic, si tantum semel morsu leviter gustasset ostrea, poterat dicere, an nata essent in Campaniæ litore, in rupibus juxta montem Circeum; an ad Brutiorum saxum, scopulorum in lacu Lucr-

no. Id est, fuit omnium peritissimus artifex in dignoscendis cibis, & ostris.

141. *Rutupinove, &c.*] Promontorium & litus à Rutupis opido Cantiorum in Britannia dictum. Ang. *Richberow.* *Farnab. Fundo, &c.*] In maris profunditate nata. *Lubin.*

143. *Et semel, &c.*] Id est, cum semel tantum obiter insperisset echinum, statim dicebat ejus litus vel mare in quo natus esset. *Echini.*] Degeneris cancerum piscis semipedalis, spinosus, & hirsutus, & spinæ in illo, loco pedum. Est piscis suavissimus, inque illius seculi delicias. Ad cujus similitudinem castanearum pyramina solemus, echinos appellare. *Idem.*

144. *Surgitur.*] Exponit jam, quomodo concilium sit dimissum, quod ob rem nugacissimam fuerat convocatum. *Misso concilio.*] Id est, absoluto, dimisso, peracto. Voce Consulis dimittebatur Senatus, iis verbis: *Nisi vos moramur Patres Conscripti. Proceres.*] Senatores, consilarii. *Idem.*

145. *Quos, &c.*] Quos senatores summus imperator Dominus noster Domitianus celeriter advenire compulerat, obstupescens, tanquam de re maxime ardua, vel summo Reip. periculo deliberandum esset. *Albanam arcem.*] Ubi templum Vestæ erat. Hic enim commorabatur Domitianus. *Dux magnus.*] Itonice. *Lubin.*

146. *Traxerat.*] Precipites, violentes festinare jussit. *Idem.*

147. *Tanquam de Cattis.*] Qui jam dicuntur Galli. V. m. C. legit *Giatis*, & addis,

Dicturus, tanquam & diversis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola pinna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sævitæ: claras quibus abstulit urbi,
Illustresque animas impune, & vindice nullo.
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus

VET. SCHOLIAST.

149. *Epistola, &c.*] Antea si quid nunciabant Consules in urbe, per Epistolas nunciabant: Si victoriz nunciabantur, laurus in epistola * figebatur. si autem aliquid adversi, pinna figebatur.

153. *Cerdonibus.*] Ignobilibus. Cerdo est proprie turpis lucri cupidus.

VARIORUM.

addit, Giatz sunt Scotti. Scheg. præm. 5. Tanquam consulturus de expeditione aliqua in Germanos. unam autem suscepit sponte in Cantos, alteram necessario in Sarmatas, legione cum legato simul cæsa. Sueton. Domitian. 6. cap. Lubinus legit de *Geticiis*. Getz verò erant Scythæ circa pontum Euxinum, ad quos Ovidius relegatus. *Torvisque, &c.*] Id est, tanquam rem arduam maximi momenti prolaturus, de hostium irruptionibus. Erant autem Sicambri populi Germaniæ, finitimi Cauchis ad Oceanum, Bruæris & Cimbris, ubi jam pars Westphaliæ & Geldria. Ideo de his ait, quia Domitianus hos domuerat. *Torvis.*] Trucibus, immanibus. *Idem.* Grangæus legit *tortis*, secundum hoc Martialis *Crinibus in nodum tortis venere Sicambri*: quod Schegkii in præmissis notet & Ramires in Martialem: sed torve nimis & inconsulto reponi *torvis* pro *torvis* hoc Juvenalis loco indignatur Farnabius, & jure quidem merito.

148. *Tanquam, &c.*] Id est, tanquam ex variis terræ partibus, Gallia, Hispania, Africa, Germania adversi aliquid summa festinatione, tanquam pennis vel avium volatu esset allatum. *Idem.*

149. *Anxia, &c.*] Anxietatis index, vel valde festinans more anxiorum, vel

quod anxios redderet homines. *Venisset.*] Allata esset. *Præcipiti pinna.*] Ita vocat cursorem velocissimum, propter celeritatem nimiam. Nam & veredarii pennam avis surrectam gestabant in capite, ob signum velocitatis. Quidam hæc de avibus & columbis intelligunt, quæ literas pedibus sibi alligatas in castra & urbem detulerunt. Sed illud hoc loco jam non placet. Addit M. V. C. quando laureata epistola mittebatur, victoriam denuntiabat; quando vero pennata, populationem & stragem. *Penna* ergo pro pennato, seu pinnis insignito cursore, quia instat Mercurii, qui sub ejus tutela sunt, pennas fronte gerunt. Uti docet doctiss. Casaubonus: Cui subscribit Grangæus.

150. *Atque, &c.*] Excusat jam hoc ridiculum super rhombo habitum concilium; dicens optandum esse, ut Domitianus in hujusmodi nugis totum potius imperii vel tyrannidis suæ tempus attrivisset. Sic enim tot præclari viri non intererant fuissent. Quasi dicat: Satiis fuisset ipsum nugas quam tyrannidem & crudelitatem exercuisse. *Lubin.*

151. *Claras, &c.*] Ut Cerealem Salvidienum, Acilium Glabionem, Domitium filium, Lamiam, Salvium, Salustium, Lucanum, Flavium Sabinum, & sexcentos alios. *Abstulit.*] Id est, è medio sustulit tot illustres viros. *Idem.*

152. *Impune, &c.*] Emphatice hoc dicitur. Quasi dicat: Idque nullo nobilium ulciscente. inter quos nemo inventus, qui tam crudele factum, suæ vitæ contemtu ulcisceretur. *Idem.*

153. *Sed periit.*] Id est, tandem, ubi extinctis nobilibus, in viles operarios iidem sævire coepit, ab iisdem occisus est.

Cœperat: hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

VET. SCHOLIAST.

154. *Hoc nocuit, &c.*] Hoc nocuit, ut occisis nobilibus, & à cerdonibus timeretur. Ut jam non essent nobiles qui timerent, omni nobilitate extincta. In Lamiis indignatur Satyrus. Tunc perlit, cum eum populus timere cœpisset, extincto jam Senatu.

VARIORUM.

est. Cerdonibus.] Popello. Cerdones sunt, qui lucri gratia opes exercent, *ut est al-*

duc. Ponuntur hic pro ignobilibus. Erant autem ejus occisores Clodius Cornicularius, Maximus Partheni libertus cubicularius, Stephanus procurator Domitillæ. Confossus est 7. vulneribus. Suetonius in Domitiano cap. 17. *Idem.*

154. *Nocuit.*] Id est, hoc exitio fuit. *Lamiarum, &c.* Interfecit, teste Tranquillo; inter alios. *Ælium* Lamiam nobilissimum: & *Lamias* ponit hic pro nobilibus, qui à vetustissimo Lamo orti erant, Horat.

Æli vetusto mihi nobilis ab Lamo. Lubin.

SATYRA V.

ARGV M. Parasitum à coenis divitum dehortatur, in quibus contentum, misere & contumeliose tractato non liceat frui nedum tangere delicias, quæ ipsius divitibus apponuntur. Vide Luciani epist. *ἰσαπέστειλε χαλπεῖν*

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
SUt bona summa putes, aliena vivere quadra;
 Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas

Cæsa-

VET. SCHOLIAST.

3. *S* *I* potes illa, &c.] Sarmentus natione Tusculus, è domo Marci Favonii incertum libertus, an servus, plurimis forma & urbanitate promeritis, eo fiducia venit, ut præter equitem Romanum ageret: decuriam quoque quæstoriæ compararet. Quare per ludos quibus primum is quatuordecim ordinibus sedet, hæc à populo in eum dicta sunt,

Aliud scriptum habet Sarmentus, aliud populus voluerat.

Digna dignis. Hic Sarmentus habeat crassas compedes.

Rustici ne nihil agitis; aliquis Sarmentum alliget.

Demum ut causam usurpatæ dignitatis egit, pro cive is & gratia summoto accusatore dimissus est. cum apud iudices nihil aliud docere tentaret, quam quod concessa sibi libertas esset à Mecenate, ad quem relictio bonorum ut favor pertinuerat. Jam autem ut senex in maximis necessitatibus, ad quas libidine, luxuriisque deciderat, coactus est auctionari, cum interrogaretur, ut conscriptum quoque censorium venderet, non infacete, bona sua memorie esse perditæ.

VARIORUM.

2. *S* *I*n, &c.] Initio Trebium à conlectandis divitum coenis dehortatur; ostendens propositum illud turpe esse: intolerabilia esse, quæ ibi pati ipsium oporteat; ibi ipsum miserrime

tractari, adeo ut longe satius sit mendicare. Lubinus in initio *Sic*, legit, & non *Si*, & talem inde sensum elicit: Siccine te nondum turpis illius tui propositi pudet? Itane vero in priori tuo turpi atque inhonesto adulandi proposito perseveras? *Sic* ergo valet, *Siccine? Propositi.* Illius turpis, consecrandi divitum coenas. *Atque, &c.* Id est, siccine perstas in priori mente & sententia? *Idem.* Tangit autem sub persona Trebii omnes parasitos & beatorum assecclas.

2. *Ut bona, &c.* Ut summæ felicitatis, & supremæ beatitudinis loco habeas. *Idem.* Summum autem bonum definit Cicero, quo referuntur, & cuius causa sunt omnia. *Aliena, &c.* Impensis alienis, cui contrarium, propria quadra vivere, quod inter proverbia retulit Erasmus. Quare autem quadra pro impensa, Scaliger ad Moretum late explicat. Quadra etiam pro pane, quæ victus & impensæ præcipua pars; nam in quadras dispertiri solebat panis: unde Romanis dicti, panes quadrati. *Grangæus.* Sed & Quadra pro frusto placet quadrato: Horat.

Et mihi dividuo findetur munere quadra.

3. *Sic, &c.* Itane vero tam intolerabilia opprobria, tam indignas homine libero injurias & contumelias, potes sustinere, itaque tolerare apud privatum civem Romanum, quæ vilissimi scurræ Sarmentus & Gabba, ne in Cæsaris quidem Augusti mensa unquam tolerassent. *Sarmentus, &c.* Nobilis scurræ tempore Cæsaris Augusti, & ab Horatio nobilitatus lib. 1. Sat. 5. *Iniquas.* Probra enim & con-

Cæsaris ad mensas, nec vilis Gabba tulisset,
 Quamvis jurato metuam tibi credere testi.
 5 Ventre nihil novi frugalius : hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod mani sufficit alvo.
 Nulla crepido vacat? nusquam pons, & tegetis pars
 Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
 Tam jejuna fames; cum polcis honestius illic

10
 Et

VET. SCHOLIAST.

4. *Gabba.*] Parasiti Cæsaris fuerunt. Apicius Gabba sub Tiberio scurra nobilis fuit.

8. *Nulla, &c.*] Crepido est ora terræ quam aqua alluit: ex hoc appellata, quod ibi aqua allidens concrepiter. *Et tegetis, &c.*] Mattæ, sporis, aut tegetes de stirpe factæ.

10. *Illic.*] In crepidine.

VARIORUM.

& contumelias, tales scurræ devorare cogebantur. *Iniquas, &c.*] Mentis iniquæ sunt, in quibus non exdem epulæ Domino & convivis apponuntur, nec idem vinum datur. Vel in quibus non omnes æquales, sed alius alio major. *Brodæus* Misc. lib. ix. cap. 1. In Scholiaste habetur *Conscriptum Censorium*, id est, tabulas quibus in numerum civium à Censoribus essent adscripti. *Darleans.*

4. *Cæsaris, &c.*] Emphatice. Quæ scurra vilissimus ne in mensa quidem optimi & maximi Augusti Cæsaris perferret. Hæc tu perferre potes in mensa cujusdam privati. *Vilis, &c.*] Scurra sub Tiberio nobilis, Apitius Gabba dictus, cujus crebram mentionem facit Martialis. Sunt qui legant *Gabba*. *Lubinus.* *Galbam* dicunt Galli præpinguem.

5. *Quamvis, &c.*] Quamvis jures ô Trebi, hæc iniquissima tibi non molesta esse, tamen non credam tibi vel juranti. Rationem statim addit autor. *Jurato, &c.*] Id est, tibi juranti, quod ista opprobria æquo animo perferre possis. *Jurato* Adverb. positum. *Idem.*

6. *Ventre.*] Non de Trebii ventre in-

tellige, sed in genere dicitur illud, quod toties à Seneca inculcatur; *Naturam paucis esse contentam. Parvo famem constare, magno fastidium.* Verum, ut idem alibi ait: Plerisque major fames, quam venter. Est ergo hic sensus: Venter paucissimo contentus est, & si hoc paucissimum, quo contentus est, forte tibi desit, nonne satius est te illud mendicando acquirere, quam adulando. *Hoc ipsum.*] Cibum & potum paucum & modicum. *Idem.*

7. *Defecisse, &c.*] Age, ponamus illud tibi deesse. Est *verborum.* *Quod inani, &c.*] Id est, jejuno, & famelico ventri implendo satis. *Idem.*

8. *Nulla, &c.*] Id est, nullibi locus est ubi mendices? Est autem crepido ora litoris, quam aqua alluens, & allidens crepitat. Vel ut sit, ergo *nulla pontis crepida?* *Crepido* in ponte vel vico locus est paulo eminentior, separatus ab equorum & currum via. vel caverna in muro seu ripa. *Nusquam, &c.*] Ubi mendicando stipem petas. In ponte mendici mendicabant, eo quod ibi maxima semper hominum frequentia per pontes transiret. *Et tegetis, &c.*] Id est, tegetes mutilata, vel minima ejus pars: tales tegetes de stirpe fiebant. Nam in iis solent jacere pauperes. Possumus etiam proleuchas vel mendicantium casas vetustate minutas, dirutas, tegetibus decurtatis testas, intelligere. *Lubinus.*

9. *Tantine, &c.*] Tantine tibi est injuriosa & contumeliosa cœna; ut propter eam turpissimum adulatorem velis agere, & tor mala, tor opprobria & contumelias potius perferre velis, quam mendicare. *Lubinus.*

10. *Tam, &c.*] In mensa enim di-

Et tremere, & sordes farris mordere canini?
 Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnae, cibus: imputat hunc Rex,
 Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post 15
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,

Una

VET. SCHOLIAST.

11. *Farris, &c.*] Cantabrigiae Panis fordus canum est.

14. *Imputat, &c.*] Quid aliud non imputet, ubi & hoc quod vile est imputat?

17. *Tertia, &c.*] Apud veteres, accubitorum usus non erat, sed in lectulis discumbentes manducabant. Tres autem lectuli erant, in quibus discumbebant: unde hodie triclinia appellantur.

VARIORUM.

vitis misere cibabantur, & plerumque jejuni dimittebantur. Id est, tantumne apud te valet probrosa illa & famelica jejuna tractatio apud divitem: ut propter eam tanta mala velis perpetui? *Quin, &c.*] Haec mea lectio vera est. Si enim legas, cum possis, peccat verius. Id est, quin tu longe honestius postulas & praoptas &c. *Illic.*] Emphatice. Longe rectius & honestius illic in ponte, quam in mensa divitum, ubi nulla tibi melior conditio. *Idem.* His verbis nullam subesse sententiam facile videbunt, qui animum advertent; idque librariorum culpa. Juvenalis manus fuit: *Tam jejuna fames? quin possis honestius illic Et tremere.* Fames ne tanta est, ut illas patiaris conumelias. Quin mendicas in ponte, aut crepidine. Honestius est illic frigus pati, & sordido pane vesci, quam in mensa divitum tam indigna pati. *Quin legendum esse viderunt alii quoque.* Graev.

11. *Tremere.*] More mendicantium, qui male vestiti, frigore horrent. *Et sordes, &c.*] Qualis ex hordeo sordidus panis mendicis & canibus objiciebatur. Id est, sordidum caninum panem e farre. *Idem.*

12. *Primo.*] Id est, primo omnium

loco hoc pone, quod te merito à divitum mensa consecranda deterruerit, quod quando te patronus tuus aliquando ad coenam vocat, existimat omnia tua diuturna officia & labores se satis solide compensasse. Quasi magno beneficio, cum te semel ad coenam vocavit, te adfecerit.

13. *Solidam.*] Ironice. Egregiam, integram, ut nihil amplius tibi debeatur. *Vetrum.*] Pro servitio tot dierum, imo mensium & annorum. *Idem.*

14. *Fructus, &c.*] Id est, ex magna illa, quam cum divite habes, amicitia, hunc fructum capis, quod interdum, quamvis rarissime, vilem cibum in domo ejus capis, in coena quasi recta: sic Galli: *il n'a que le brouet.* *Imputat, &c.*] Reputat hunc cibum mercedis loco datum tibi: Vel, Imputat tibi satisfactum & relatum. sic Galli *il le met en signe de conte.* Male, qui hic exprobrare audent. *Rex.*] Patronus tuus dives. Sic enim vocabatur. *Lubin.*

14. *Et, quamvis, &c.*] Id est, quamvis raro ad coenam voceris, tamen hunc rarum cibum tibi mercedis loco imputat. *Ergo, &c.*] Explicat quod dixit: Si dominus te clientem, diutissime neglectum, post duos menses tandem aliquando semel ad coenam vocet (quod tamen non facit ut tibi prosit, sed ut culcitam triclinarem tantum impleat) tu laborum & vororum tuorum fructum & finem abunde consecutus es. *Idem.*

16. *Si libuit.*] Regi & patrono tuo. *Neglectum, &c.*] Id est, te Parasitum tandem ad coenam vocare. Alii libri legunt *accire.* Sed *adhibere* melius, quia verbum convivorum peculiare.

17. *Tertia, &c.*] Salte dictum. Tu

non

Unafimus, ait. votorum summa: quid ultra
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat, & ligulas dimittere, sollicitus, ne
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri ferraca Boötæ.

VET. SCHOLIAST.

19. *Trebius.*] Nomen parasiti.
20. *Et, &c.*] Calciarii cum festinant,
& anfas caligarum prætereunt nonnul-
las, dictæ autem ligulæ a ligando.
21. *Peregerit, &c.*] Compleverit nu-
merum cathedrarum.
23. *Serraca.*] Plaustra Septemtrionis,
id est, media nocte. Uriz dux vocan-
tur, Elice, & Cynosura: Boötes autem
Arcturus: quorum siderum Lucanus quo-
que sic meminit:

-- Sub nocte soporâ

*Parthasis obliquos Elice cum verteret
axes.*

VARIORUM.

non tui boni gratia invitaris, neque quod
tua præsentia dominus magnopere dele-
ctetur, sed ne locus vacet, cum forte
vocatorum electorum convivarum quil-
piam se exculavit, Belg. *Tot een nood-
behulp.* Porro veteres discumbentes man-
ducabant, & culcitæ, quæ formam liti-
æ Sigma C, vel dimidiatæ lunæ refere-
bat, tresculi erant; unde culcita tri-
clinariis dicebatur, quæ ad summum 7.
hominum capax. Mart.

*Septem Sigma capit, sex sumus, adde
Lupum.*

Tertia, &c.] Tertium & extremum la-
tus culcitæ, in quo minus honorati ja-
cebant. *Vatua, &c.*] Id est, otiosa esset
& vacaret. *Idem.*

18. *Una simus, ait.*] Dominus clienti
suo, hodie apud me in cœna una erimus.
Votorum, &c.] Quando apud patronum
tuum in cœna es, consummationem &
plenitudinem votorum tuorum habes.
Quid, &c.] Ulterius nihil sperare potes.
Idem.

Qua-

19. *Habet, &c.*] Mutat Ironice per-
sonam. Id est, Trebius semel ad cœnam
vocatus, omnium suorum officiorum
fructum & quasi summum bonum, ple-
nissime jam capit, quod toties summo
mane & intempesto abruperit somnum,
ut patronum salutet & comitetur ipsum
alios salutaturum. infra vers. 73. & Mart.
lib. 3. epigr. 36. *Farn.* Actis hic Ironia.
Propter, &c.] Propter quod mane, imo
mediæ noctis tempore somnum abrum-
pere, & ad patronum salutandum pro-
perare debeat. *Lubin.*

20. *Et ligulas, &c.*] Nam qui pro-
perabant ad salutandum non poterant
se colere. Id est, negligere & non liga-
re: ne salutantium ultimus sit. Quibus
ligulis vestes vel braccæ thoraci alligan-
tur. Vel etiam ligulas calceorum intel-
lige. *Sollicitus, &c.*] Valde anxius &
timens, ne tu inter salutantes ultimus
sis. *Lubin.*

21. *Salutatrix, &c.*] Id est, omnia
multitudo clientum, tuorum competi-
torum. *Orbem, &c.*] Ordine, quasi in
orbem circumstantes omnes patronum
salutarint, ut ira circuitus salutantium
jam absolutus sit. Qui primi enim vene-
rant, magis intimi habebantur. *Idem.*

22. *Sideribus, &c.*] Id est, dubia luce,
summo mane vel diluculo. *Aus illo, &c.*]
Id est, vel à media nocte, cum in se-
ptentrione plaustra circumaguntur. *Idem.*

23. *Quo se Frigida.*] Quo tempore fri-
gida plaustra in Septentrione Boötæ vel
Arctophylacis pigri & tarde se commo-
ventis, se siccant, quod media nocte
fieri observatur. Est ergo noctis descri-
ptio. Non media nocte, ut putat Lu-
binus, sicuti Vetus Schol. sed extrema no-
cte, paulo ante diluculum, ut *Grang.* &
Britann. *Frigida.*] Utpote in septe-
nrione, quod mundi clima frigidissi-
mum

Qualis coena tamen? vinum quod succida nolit
 Lana pati: de conviva Corybanta videbis;
 Jurgia proludent: sed mox & pocula torques
 Saucius, & rubra deterges vulnera mappa:
 Inter vos quoties, libertorumque cohortem
 Pugna Saguntina fervet commissa lagena:
 Ipse capillato diffusum Consule potat,

25

30
Cal-

VET. SCHOLIAST.

25. *De conviva, &c.*] Sic enim vinum malum, mentem turbat, quomodo lana tincta mutatur.

27. *Rubra.*] Cruentata.

29. *Saguntina.*] Civitas Hispaniæ, in cuius territorio malum vinum nascitur.

VARIORUM.

num. Vel, quia tum salutes non parum frigent. *Pigri.*] Lente circumacti, quia polo vicinissimi, & sic modico stectur gyro. Quo vero stellæ a polo remotiores, hoc magis incitato cursu moventur. *Serrata.*] Vel ut alii, *Sarrata.* Plaustra, currus, Græcis ἀμαξæ, uræduz Helice & Cynosura. *Boota.*] Est signum proximum septem stellis uræ majoris, quod ob id alias dicitur Arctophylax, custos Erimanthidos uræ. *Lubin.*

24. *Qualis, &c.*] Quasi dicat: Invitantur quidam ad coenam, quamvis raro. At videmus, qualis illa coena sit, ad quam vocentur. *Vinum &c.*] Id est, lana succida, i.e. nondum lota, humida, quæ sine discrimine omnem humorem imbibit, tam crassum & seculentum vinum quod vobis apponitur, respuerit, & imbibere non posset; vel quod vinum tam vile & insipidum sit, ut ne ad lanas quidem inungendas adhiberi posset. *Lubin.* Lana enim præparanda & imbuenda vino, quo melius sumat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat. *Farnab.* Succida mediam habet correptam, ut liqueat non esse a succido, sed a succus. Accipitur autem hic succida lana pro ipsa ove, cui lana detonsa recens est, quam ovem, non lanam (ut nu-

gatur Lubinus) abluebant, æste Varro. l. 2. de re rust. c. 11. Erit ergo vinum quod ovi detonsæ ungendæ vix conveniens sit: ut judicat Grang.

25. *De conviva, &c.*] Temulentum, insanum instar Corybantis. Vel vappa, vinum malum ita mentem tibi perturbat, ut Corybantis cuiusdam more furiosus insanias. Erant *Corybantes* Cybeles ministri, qui Bacchico vel Diabolico spiritu adflati, & furore correpti, cum strepitu, clamoribus, tympanis, armis, inter sacrificandum caput vibrabant, & rotabant. Videbis è convivis sanis, furiosos & insanos esse factos. *Idem.*

26. *Jurgia proludent.*] Proludia jurgiorum primo fieri incipiunt, quæ mox subsequitur vera pugna. Est enim *proludium* imitatio veræ rei, cum quis exercet ludum, similitudine veritatis. Paulo post ex velitatione & pugna joculari, terio pugnat cantharis & poculis. *Sed mox, &c.*] Id est, non diu post verberatus & vulneratus ab illo, in quem convicia dixeras, ut illum ulciscaris, pocula rursus in eum impellis, & projecis. *Lubin.*

27. *Et rubra, &c.*] Id est, sanguineo & cruentato mantili, detergis vulnera tibi inflixa.

28. *Inter, &c.*] Id est, quoties inter vos clientes & parasitos, & inter libertos patroni vestri, pugna exorta est.

29. *Pugna servet.*] Cum summo fervore & animi concitatione committitur. *Saguntina lagena.*] Id est, fidei poculo vel vase, quod è Sagunto, Hispaniæ opido Romam advectum. Vide Polyb. l. 3. *Idem.* Et quia fidei erant, atque ob id modici pretii, apponebantur pauperibus convivis. *Britann.*

30. *Ipse, &c.*] Ostendit jam è contrario

Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam, titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testæ:

35
Qua-

VET. SCHOLIAST.

32. *Cardiaco.*] Cor dolenti. *Cyathum*,
mensuram modicam.

34. *Setinis.*] Vinum de montibus Al-
banis, ita vetus, ut non possit ex super-
scriptione, antiquitate deleta, cognosci
quanti sit temporis.

VARIORUM.

trario vel dissimilitudinis Antapodosi,
Iauritias cœnz domini regis & patroni.
Id est, Rex vester, vobis vappam & pes-
simum vinum bibentibus, interea bibit
vina generosissima & antiquissima. *Lub.*
Capillato.] Id est, antiquo Consule. Ve-
teres enim intonsi erant, & promissos
crines & comam prolixiorem nutrie-
bant. *Brodzus* 1. *Miscellan.* cap. e 3.
Diffusum.] Vinum autem diffusum est,
quod in amphoras & cados apothecarum
ad aservandum fustum est. De diffuso
vino ita Horatius:

Vina bibes iterum Tauro diffusa.

Aliud est vinum de dolio, seu doliare,
quod novum & asperum, & minoris
pretii. Porro in amphoris vinum recon-
debatur & addebatur nomen Consulis,
& patriz ubi natum erat, ut ita sciretur
unde & quanti temporis vinum esset.
forte Lucilium Opimium inquit, quo
Consule diffusa sunt vina, quæ in ducen-
tesimum annum servata fuerint. *Farnab.*
Turneb. lib. 1. *Advers.* cap. 1.

31. *Calcatamque, &c.*] Id est, rex
vester in phiala tenet liquorem, qui cal-
cibus ex uvis expressus est, Julio Cæsa-
re, & M. Philippo, vel etiam L. Opi-
mio Coss. quo tempore bellum sociale
gestum fuit, teste Floro lib. 3. cap. 17.
Lutrin. Quo bello nihil unquam calamita-

tosius fuit.

32. *Cardiaco, &c.*] Id est, amico vel
clienti suo ægroto, & cordis dolore la-
boranti, nec cyathum quidem, vel mo-
dicam mensuram daturus. *Cardiacus* do-
lor est, cum cor palpitat & adfligitur,
cui adfectioni aliquando bonum vinum
medetur, teste Plinio. *Cardiacorum*
morbo unicam spem in vino esse certum est.
Seneca Bibere & sudare vita Cardiaci est.
Cardiaco.] Vel stomachi vitio ab humo-
re acri vellicante & rodente. *Cyathum.*]
Emphatice. Ne exiguum quidem men-
suram. *Cyathus* enim 4. continet ligulas.
Idem.

33. *Cras, &c.*] Id est, hodie bibit vi-
num vetustissimum, & optimum ex Al-
banis montibus, cras aliud bibet, &c.
Erant autem Albani montes non procul
ab urbe, teste Plinio lib. xrv. c. 6. *Idem.*
Aut de, &c.] Setini montes erant juxta
Pontinos campos: vel ut alii, juxta Se-
tiam opidum Campaniz. Porro Divus
Augustus Setinum omnibus vinis præ-
ferebat, teste eodem Plinio ibidem.

34. *Cujus, &c.*] Vinum commendat
vetustas. Ita vetus, inquit, ut non pos-
sit amplius ex superscriptione, vetustate
deleta, cognosci, unde, & quanti sit
temporis. Ita dicit: nam amphoræ &
cadi in quibus vinum erat conditum
notis & titulis signabantur. *Titulum-*
que.] Gypsis picatisque amphoris, à
cervicibus affixa erant pittacia, cum
inscriptione ubi natum sit vinum &
quo Consule conditum. *Farnabius.*

Senectus.] Vetustas. *Turnebus* lib. 1. ca-
pite 1. *Bradens* *Miscell.* 1. cap. 3. *Briss-*
nius libro 8. Formulæ.

35. *Veteris, &c.*] Tali enim muco-
re vasa ex antiquitate obduci solent.
Testæ.] Vasis fictilis, in quo illo tempo-
re vina adservabantur. *Idem.*

Quale coronati Thrasea, Helvidiusque bibebant,
 Brutorum, & Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas, & inæquales Beryllo
 Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;

Vel

VET. SCHOLIAST.

36. *Thrasea, &c.*] Elvidius Priscus post damnationem soceri Patii Thraseæ, interdicta sibi Italia, Apolloniam concessit. Sed post interfectum Neronem restitutus à Galba, non aliter quam libero civitatis statu egit. Hic tam industrius, ut cum sub Nerone Achaiam Quæstor administraret, civitates quædam quas non adierat, inclamarent, A I H M B I N I P E I O N. *Hic postea Vespasianum ita studio libertatis offendi, ut putaret, id optante avunculo Claudio, pristinum libertatis statum posse revocari: quo nomine reus, ac præter spem absolutus est. Sed Thrasea Nerone in Senatu de nece matris agente, cum quasi patricidium damnans à Curia se proripuisse, etiam ex urbe discessisset, accusatus crimine majestatis, defendi se noluit, secandasque venas præbuit: conversusque ad Demetrium Cynicum, Nonne tibi libare videor Jovi liberatori? Ac sic singulis amicis oscula offerens, exanimatus est.

37. *Brutorum, &c.*] Qui Cæsarem in Senatu occiderunt.

38. *Heliadum, &c.*] Heliadum, ut Virgilius:

*Implevitque mero pateram, quam Belus,
 & omnes.*

A Belo solisti.

Et inæquales, &c.] Phialas ex gemmis factas.

VARIORUM.

36. *Quale &c.*] Quale optimum vinum Thraseas Patrus & Helvidius socer bibebant. *Coronati.*] Nam in solennibus conviviis Romani epulabantur coronati, sumpta consuetudine ab Ionibus populis Asiæ; qui unguenti coronarumque in convivio dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem, haud parva luxuriz instrumenta, repperunt. *Britannicus. Bibebant.*] Libertatis studio & odio tyrannidis, celebrabant so-

lennem memoriam Junii Bruti, qui Tarquinium expulit: & D. Junii Bruti & Cassii, qui Cæsarem confoderunt. Coronis fersisque capita revincti in conviviis potare soliti erant: Primum quidem edere: raris; quod insita frigiditate vaporis resistunt, vinique potentiam sistunt: tum ex apio, mox myrtis, quippeque adstringunt & vini etiam exhalationes arcent: tum etiam à rosæ & quæ gravitatem capitis sedant, & potione æstuantem refrigerant. Corona insuper plenitudinis & libertatis symbolum, festis conviviisque competit, ut & capiti, quod rationalis animæ sedes. *Farnab.* Hæc autem historia à Poëta inserta est, non tam, ut bonum vinum designaret, quam in invidiam Domitiani, qui Jun. Rusticum necari jussit, quod Thraseæ & Helvidii laudes edidisset: tradit Sueton.

37. *Ipsæ, &c.*] Dominus Virro, fictitio nomine, bibit ex poculis ex electro beryllo factis, aureis & gemmatis, miseri clientes ex vilibus vitreis: jamque fractis poculis. Est autem talis ordo: Iple Virro, seu rex qui te invitavit, tenet capaces phialas.

38. *Et inæquales Beryllo Virro tenet.*] Quia viridis color optime cum auro convenit, gemmas viridantes in oculandis poculis ut plurimum adhibebant, inter quas smaragdus tenet primatum. Beryllus quoque, quia viridis, ad hunc usum translatus. Hoc ergo loco Poëta dicit phialas beryllo textas, & per hoc inæquales, asperitate & extuberantia gemmarum. Hodie perperam legitur ac distinguitur:

-- *& inæquales Beryllis.*

Salmas. in Plinian. Exerc. Plin. l. 37. c. 5. *Tibi non, &c.*] Id est, poculum ex auro tibi non conceditur. *Lubin.*

39. *Phialas, &c.*] *Electro, &c.* Crustis Heliadum confectas. Id est phialas ex electro & beryllo factas. Hæc autem phia-

Vel si quando datur: custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas unguetque observet acutos,
Da veniam: præclara illic laudatur Jaspis.
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis; quas in vaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ,

45
Tu

VET. SCHOLIAST.

42. *Da, &c.*] Id est, venia danda est, si custodiaris cum acceperis in phialam, quoniam gemmæ pretiosæ in poculo sunt, & calices gemmati.

45. *Zelotypo, &c.*] Figura diafyrtica, ut Virgilius.

46. *Tu, &c.*] Quidam furor fuit Benevento, qui grandem nasum habuit.

VARIORUM,

Id beryllo ornatæ, non fuerunt ex electro naturali, gemma, succino seu ambra: sed artificiali, quod confiatum est ex auro & quinta parte argenti: & hujus generis fuisse hanc phialam ex seq. liquet. Per *Heliadum crassas* ergo crassum electrum in poculum excavatum intelligit. *Heliades Solis* filiz ob casum *Phætonis* tam diu flevisse dicuntur, ut mortuæ in alnos arbores conversæ sint, quæ arbores adhuc lacrymantur, & quæ lacrymæ aqua induratur in electrum vertuntur. *Ovid. Metamorph. 11.* Quam fabulam sic intelliges, ut cum *Heliades à Sole* parente sic dicantur fabulose, pro vero scias aurum & argentum *Solis* esse factum, & *Solem* ipsum Græce electrum vocari. An autem *inaequales phialas beryllo*, ob asperitatem & extuberantiam gemmarum? an ab inæquali numero? an spatio? an (ut dicit *Plinius*) quod sexangula forma poliantur? an quia alii alius majores? In incerto est.

49. *Vel, &c.*] Exprimatur magna clientum miseria, qui netantum quidem fidei apud patronum habuerint, ut soli sine custode ex aurea phiala biberent. *Adfixus.*] *Scoptice*, Obsecrans ne quid

furtim abradas. *Idem.*

41. *Gemmas, &c.*] Pretiosos lapillos poculis insertos. *Unguetque, &c.*] Aduncos, furaces & rapaces, quibus gemmas effodias vel abradas. *Idem.* Nam eradendis gemmis illa acies non inutilis esset, quæ elegantiz gratia unguet a-cuebant antiqui. Alii legunt *amicos*, i. e. qui delectantur & inhiant.

42. *Da veniam, &c.*] Nec injuria, namque, Excusat *Scoptice* hoc factum divitis. quasi dicat: venia danda est si custodiaris cum acceperis phialam auream, cum pretiosæ gemmæ insertæ sunt, & pretiosa *Iaspis* in illo poculo fulget, quam si furto auferres, non id maximo heri tui damno fieret? *Iaspis.*] Vide *Boëthium de Boet. lib. 11. cap. 50. de Gemmis. Idem.*

43. *Nam Virro, &c.*] In luxuriam Romanorum dictum, qui pocula gulæ & luxuriz instrumenta, præclaris gemmis exornent, quibus pater ille fortissimus *Romani sanguinis Æneas* arma & gladium suum ornabat. Notat Romanos à fortitudine proavorum suorum ad luxum descivisse.

44. *A digitis*] Ab anulis. *Quas in, &c.*] Est *πυργον* Æneæ, id est, quas gemmas Æneas, qui *Hiarbæ* regi *Libyæ* apud *Elysiam* vel *Didonem* in amore prælatus vel præpositus est, solebat gerere in maxime specioso & eminenti loco, nempe, in vagina fronte, hoc est, capulo vel manubrio ensis. *Virgilius lib. 4. Æneid.*

- *Stellatus Jaspide fulva Ensis erat.* —

Lubinus.

45. *Zelotypo.*] Nempe qui quod prælatus esset, erat ob amorem & mulus, iratus, invidiosus Æneæ: spreto enim *Hiarba* *Dido* nupsit Æneæ. *Lubius.*

46. *Tu.*

Tu Beneventani futoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura vitro.

Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque:
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar:
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula curfor
Gætulus dabit, aut nigri manus ossa Mauri,

50

Et

VET. SCHOLIAST.

48. *Quassatum, &c.*] Ut solent, in urbe calices fractos, sive caldariolas componere. *Sulfura*.] Qui hoc solent vitrum solidare, id est, malthare.

VARIORUM.

46. *Tu, &c.*] Est Apodosis hujus secundi Argumenti: id est, tu cliens contra è calice vili atque deformi vitreo bibes, qualem habuit Vatinius futor Beneventanus, qui calix quatuor rostra instar nasorum protensa habuit: uti & nos hodie talia pocula habemus, & qualia rostra videre est in aqualibus. *Beneventanni, &c.*] Tanquam deforme illius vitrum sit, quod ille futor habuit. V. M. C. ait Vatinium hunc fuisse meribubum & potorem, qui è magnis & vilibus poculis biberit. Unde adhuc magna vasa vilia & vitrea, Vatiniana dicuntur. *Turnebus lib. ix. cap. 24. in fine. Mart. epigr. 96. lib. 14.*

47. *Siccabis, &c.*] Ebibendo exhauries.

48. *Et, &c.*] Qui calix jam ruptus sit. *Lubin. Poscentem sulfura.*] Ibi vetus Interpres: quia hoc solent vitrum solidare, id est, malthare. Et paulo supra ad eundem versum: ut solent in urbe calices fractos: sive caldariolas componere. Non tamen hic Juvenalis sensus, calicem vitreum ruptum sarciri solitum ac solidari sulphure. Sed vitrum fractum sulphura polcere dixit, quia vitreis fractis permutabantur sulphurata. Nota etiam quod *solidare* & *malthare* dixit infirma lainitas, pro componere. Veteribus *solidare* significavit *indurare*.

49. *Si stomachus.*] Id est, si luxuria & nimia ingurgitatione cibi & potus fer-

veat vel incaluerit stomachus vel ventriculus patroni sui Virronis.

50. *Frigidior, &c.*] Aqua enim post decoctionem magis alget, & Nero insuper decoctam suam multa nive includebat. *Pruinis, &c.* Id est, nivibus, quæ perpetuè in altissimis Scythiæ montibus ac scopulis. Erat autem Scythica regio frigidissima & septentrionalis. Vel simpliciter, nivis Scythicæ æmula. *Grægorius legit Geticis: quod eodem recidit, nam bybæni Geta dicti Propertio, sunt populi Scythiæ. Idem. Petitur, &c.*] Adfertur ipsi Domino aqua decocta. *Neronis inventum fuit aquam decoquere, vitroque demissam in nives, refrigerare. Plin. lib. 31. cap. 3. Suet. Neron. 48. cap.*

51. *Non eadem.*] Id est, paulo ante querebar quod eadem vina dominis & vobis clientibus ac parasitis non apponerentur. Imo vero peiorem etiam aquam bibitis. Hoc non fecit Cato cum navigaret in Hispaniam; nam non aliud vinum bibit quam remiges. *Poni vina.*] Nam cuique convivæ poculum in mensa ponebatur; uti jam fere etiam moris est apud divites nostros.

52. *Aliam aquam.*] Peiorem, indecoctam, crudam. *Idem. Tibi pocula.*] Dicit jam, quod clientibus ministrant nigri & deformes Æthiopes, Dominis vero ex Asia pueri formosissimi. *Tibi.*] Clienti & parasito. *Curfor, &c.*] *Un lac-may.* Niger pincerna ex Gætulia Africæ regione, vel pocillabitur tibi niger Æthiops. *Idem.*

53. *Manus ossa.*] Macilenta ut os existimes, vel putes hominis esse mortui, cujus præter ossa omnia contrabucunt. *Lubin,*

54. Et

Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ. 55
 Flos Asiæ ante ipsum, pretio majore paratus,
 Quam fuit & Tulli census pugnacis, & Anci:
 Et, neteteneam, Romanorum omnia Regum
 Frivola. quod cum ita sit, tu Gætulum Ganymedem
 Respice, cum sities. nescit tot millibus emtus 60
 Pauperibus miscere puer: sed forma, sed ætas,

Di-

VET. SCHOLIAST.

56. *Flos, &c.*] Pulcher puer Asiæ, casu pretio comparatus.

59. *Gætulum, &c.*] Maurum pincernam.

VARIORUM.

54. *Et cui, &c.*] Id est, cui non libenter media nocte occurreres, cum transis per sepulcra viz Flaminez aut Latinæ. Nam existimares *μορμαλίνος*, mortui umbram, phantasma, vel osseum spectrum esse. Vel quia Æthiops inauspicatus & mali ominis. Unde proverb. *Qui te conspexerit augurium capere poterit.* Brodæus lib. 4. Misc. cap. 1. *Turnebus.* libro 15. cap. 24.

55. *Clivosæ.*] Id est, dum veheris noctis tempore per sepulcra viz Latinæ, clivosæ, & inæqualis ob clivos. Vide 1. Satyr. in calce. *Lubin.*

56. *Flos Asiæ.*] Apodosis dissimilium. Id est, contra, pulcherrimus puer, & quasi flos ex Asia ante ipsum Virronem stabit, & ministrabit; qualis Jovi raptus Ganymedes. *Pretio, &c.*] Id est, qui puer majori pretio emtus fuit, quam omnium septem regum Romanorum pauperulæ opes tuerentur. *Idem.*

57. *Quam.*] Id est, opes vel substantia Tulli Hostilii illius bellicosi, qui Albam subegit; tertius Romanorum rex. *Et Anci.*] Qui, quod bellicosus esset, Martius dictus, Numæ nepos, quartus Romanorum rex.

58. *Et, ne, &c.*] Multa verborum circumlocutione. Ne longior sim. *Romanorum, &c.*] Id est, denique omnium regum

Romanorum bona *frivola*, & utensilia inferiora fuerit hujus pueri pretio. *Idem.* Ita ut *Julium* quondam ejus pretii puderet, sicut rationibus veteret inferri. Sueton.

59. *Frivola.*] Nugacia & nullius momenti bona, si ad hujus seculi opes vel etiam ad pretium pueri Asiatici referantur. *Quod, &c.*] Ut nimirum dominus formosissimum, cliens deformem & nigrum ministrum & pincernam habeat. Conclusionis formula est, aptæ epistolis & sermonibus. *Tu Gætulum, &c.*] Id est, tu cliens, cum voles bibere, respice ad nigrum pincernam tuum ex Gætulia. Iterum suo more false conjungit contraria. Fuit enim Ganymedes filius Trois regis Trojani, & Callirhoes, propter eximiam pulchritudinem aquilæ misterio in cælum raptus, & Jovis pincerna delectus, ut tabulatur Homerus. Saryce vocat Ganymedem spurcum, & Æthiopem servum. *Gætuli*, vero, vel Mauri sunt nigri, monstrosi & deformes. *Lubin.*

60. *Respice.*] Id est, Considera & majoris fac, quamvis videatur tibi Gætulus, est tamen Ganymedes. *Nescis, &c.*] Id est, ille pulcherrimus domini pincerna, qui tot millibus numerorum emtus est, ille non vult pauperibus clientibus infundere. *Idem. Misere.*] Pro infundere: nam quamvis meram esset, implebantur pocula ea mensura, qua quisque petebat, & hoc dicebatur *miscere.*

61. *Sed forma, &c.*] Rationem superbiz addit, quia & puer sit, & formosus, & quod ob id merito superbiat: vel Asiaticum illum puerum, non pauperibus aptum dicit; sed rege superbo dignum, qui

Digna supercilio. quando ad te pervenit ille?
 Quando vocatus adest calidæ, gelidæque minister?
 Quippe indignatur veteri parere clienti.
 Quodque aliquid poscas, & quod se stante recumbas. 65
 Maxima quæque domus servis est plena superbis.
 Ecce alius quanto porrexit murmure panem
 Vix fractum, solidæ jam mucida frustra farinæ,
 Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum. 70

Sed

VET. SCHOLIAST.

62. *Digna, &c.*] Quia pulcher & juvenis, ideo superbit.

64. *Veteri, &c.*] Jam antiquo olim noto, amico domini sui.

66. *Servis, &c.*] Agre hoc semper servi habent, quod illis stantibus, amici domini sui discumbunt.

VARIORUM.

qui supercilio ipso vinum petit, loqui dedignans. Sic & digitorum tantum crepitu matulam pitebant, & quicquid aliud nutu, vel saltem unico verbo: unde proverb. *Omnis herus suo serbo monosyllabus.*

62. *Supercilio.*] Fastu, ut te contemnatur.

63. *Quando, &c.*] Ut tibi ministret ille formosus puer? Nunquam. *Calda* quidam legunt. *Calidæ* etiam aquæ in conviviis usus frequentissimus, præsertim hieme, ut ex Græcis Athenæus lib. 2. cap. 2. probat, & Lipsius Elect. 1. cap. 4. *Lubin.*

64. *Indignatur.*] Agre fert formosulus ille pulsio. *Veteri.*] Emphasin habet.

Nam omnia vetera facile evilescunt.

Id est, non vult tibi veteri clienti inservire, qui vetustate & longo servitio contemptum tibi contraxisti. Nam omnia nova gratiora.

65. *Quodque, &c.*] Tibi porrigi vel ministrari à se. Putat enim se longe meliorem & digniorem. *Et quod, &c.*] Agre hoc servi ferunt, præsertim illi venustiores; quod se stantibus clientes recumbunt, quibus tanquam vilioribus inservire indignantur.

66. *Maxima, &c.*] Omnia domus

magnorum patronorum & divitum servis fastu tumentibus plena est, qui pauperes & miseros Cyclopice contemnunt. *Dignum nempe patella operculum*, ut ait Eurip. *Servi dominorum morbis inficiuntur.*

67. *Ecce alius, &c.*] Loquitur jam de pane qui domino apponitur siliginæ & niveus, clientibus ater, mucidus, & sordidus. Qui si per impudentiam, domini niveum panem velint tangere, cum dedecore cogentur eundem rursus deponere. *Ecce.*] Quasi dicat: Aliud majus incommodum de pane. *Alius.*] E servis & libertis superbis. *Quanto, &c.*] Stomacho, indignatione, projecit tibi panem secundarium & vilissimum.

68. *Vix, &c.*] Non scissum, quod ob duritiem quam vetustate contraxit, fieri non poterat, sed vix cum summa difficultate fractum. *Frusta.*] Id est, fragmenta durissimi panis, quæ jam mucorem longa vetustate contraxerint. *Farina.*] Materia pro materiato.

69. *Quæ, &c.*] Id est, quæ frustra, cum ob duritiem, molam non admittunt, solidum & robustissimum dentem inter molares fortissimum, & classent & defatigent. Genuinus dens dictus, quod à genis pendeat. *Fest.*] Mihi à gignendo dicuntur, quod novissimi in homine gignantur, ut *γῆστοι* à *γίγνομαι*: sunt & stabilliores & robustiores hi dentes, ut propterea mereantur nomen *genni*. Ergo non idem vinum, non idem servi, non idem potus, non idem panis.

70. *Sed, tener, &c.*] Contra optimus panis domino Virroal apponitur. *Malis, &c.*] Ex alica, sine ullo tursure, molis,

Sed tener, & niveus, mollique filigine factus
 Servatur domino. dextram cohibere memento.
 Salva sit artoptæ reverentia: finge tamen te
 Improbulum, superest illic qui ponere cogat.
 Vin' tu consuetus, audax conviva canistris
 Impleri, panisque tui novisse colorem?

75

Sci-

VET. SCHOLIAST.

72. *Artopta.*] Pistoris vel vasis, in quo panis coquitur.

75. *Panisque tui.*] Qualem mereris manducare.

VARIORUM.

lis, candidus & tener admodum. Gall. *pain le blanche.*

71. *Dextram, &c.*] Id est, Cave dextram tuam extendas ad panem illum mollem, non tibi destinatum.

72. *Artopta, &c.*] Id est, Pistoris, qui illum domino, non autem clienti coxit. *Reverentia.*] Honor, & dignitas illata maneat: Vel cave ladas existimationem pistoris, qui illum panem domino, non autem tibi præparavit, & tibi è manibus sit excussurus. Alii explicant *Artoptæ*, elaborati panis: quod ab illo pane candido & studiose elaborato abstinere debeat, cum reverentia quadam. Legendum vero est *Artopta*, & *arptus* ab *ἀρτομα* derivatur: Et significat dispensatorem vel observatorem & custodem panis, plane ut dicitur *ἀρτὸν*, qui retia observat, *ἀρτὸν*, vini inspector. Quod Vet. Interp. habet *manifesti per pulviam*, forte exit *mane itasti per pluviam*. *Finge, &c.*] Id est, age, finge & improbulum & impudentiorem, ut etiam domini panem candidiorem velis tangere. *Idem.* Gall. *pose le cas.*

73. *Superest, &c.*] Id est, super te astat observator vel custos panis *arptus*, qui candidum illum domini panem quem tetigisti, te rursus cogat deponere. *Idem.* *Artopta.* [Malè Interpp. ajunt servum fuisse, ab inspicendo pane sic dictum. Non servo sed ipsi panis reve-

rentia debebatur; sive artoptus legatur pro pane artificiose elaborato; sive artopta sit panis velut assatus, fortasse elcharitis, qui pretiosus. *Ferrarius.*

75. *Vin', &c.*] Et hæc mea lectio vera haud dubie. Nam si *vix*, legas, nullam unquam concinnam hic sententiam extruxeris. Est autem hic sensus: Visne tu audax hospes, & convivam impotune (sunt enim verba increpantis *arptæ*) consuetis canistris, id est, panibus, quibus soles impleri & saturari, & panis tui hordeacei, & durioris, quo quotidie cibaris, colorem nosse? qui per summam impudentiam etiam candidum domini panem non tibi destinatum & appositum, attingas. *Canistris.*] Pro pane in canistris contento. *Idem.* *Vin tu.*] Sic corrigunt Interp. quod aliter nulla concinna sententia extrui possit. Sed nec hoc modo verus sensus elici potest. Curenim conviva *nolis impleri consuetis canistris?* id est pane communi & plebejo, hoc enim consueta canistra indicant: potius diceret, *vin' tu domini panem audax attingere?* sed si *vix* retineatur quod in vulgatis existat, neque sic sensus constat, nisi intelligatur *vix potes aut debes*. Ita non aliter poetæ mens intelligetur, nisi pro *audax* legamus *audeas*, duarum vocalium collisione, ut verba non servi sed ipsius poetæ sint, *vix tu audeas pane tuo & reliquorum convivarum saturari, illiusque colorem nosse, nedum herili panis improbas manus admove*. *Ferrarius.*

76. *Scilicet, &c.*] Verba sunt Parafiti vel clientis, cum dolore & indignatione de hac contumelia sibi illata, & de ingratitude patroni sui conquerentis. Quasi dicat: Hæc est illa coena, quam tanto labore quæsi. Hoccine præmium officiorum & laborum meorum. *Scr. [scilicet.]*

Scilicet hoc fuerat, propter quod læpe relicta
 Coniuge, per montem adversum, gelidasque cucurri
 Esquillas, fremeret sæva cum grandine vernus
 Juppiter, & multo stillaret pænula nimbo.
 Adspice quam longo distendat pectore lancem, 80
 Quæ fertur domino, squilla, & quibus undique septa
 Asparagis, qua despiciat convivia cauda,
 Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo

Ponitur

VET. SCHOLIAST.

79. *Et multo, &c.*] Propterea semper * manicasti per pulviam.

81. *Squilla.*] Genus piscis, aut cammari.

VARIORUM.

licet.] Acerb alronia, qua sibi ipse insultat. *Hoc, &c.*] Id est, illa causa, ut scilicet tanta adficeret contumelia. *Relicta, &c.*] Id est, lecto, in quo conjux jacebat. Sæpe enim de media nocte surgebant.

77. *Per, &c.*] Per collem quendam, qui mihi magna cum difficultate ascendendus, cum patronum meum Virronem deberem salutare, vel comitari ad salutandum alios. *Adversum.*] Mihi objectum, qui superandus erat.

78. *Esquillas.*] Montem illum, vento ob altitudinem expositum & frigidum. Hic plurimi habitabant divites. *Fremeret, &c.*] Id est, cum ær, veris tempore, nive, grandine, & pluvia fremeret, & horreret. Hinc maxime emergit querela.

79. *Juppiter.*] Aër ventosus & pluviosus. *Et multo, &c.*] Id est, Cum exterior villosa vestis contra frigus assumpta, aqua madida diffunderet. Hanc hyeme superinduebant tunice: hinc proverb. *Æstate pænulam deteris.*

80. *Adspice.*] Demonstrat diversam opioniam diversimode dominis & clientibus apponi. At dicit, ô Trebi aspice, squilla illa, quæ domino Virroni apponitur, & in cibum adfertur, quam lon-

go, extento & exprorecto pectore, lancem quasi distendat. Indicat squillæ magnitudinem, quasi illa suo pectore suæque magnitudine quæ ampliore faciat lancem, dilaretque. *Distendat.*] Quasi distendat, impleat. *Metaph.* Alii legunt *Distinguat.*

81. *Squilla.*] Est piscis delicatus. Nobis forte ignotus. *Gall. Cyvade.* Squilla gibba, *Bel. een Garner.* Idem. *Quibus, &c.*] Id est, quibus asparagis & herbis delicatissimis ille piscis undique sit conditus & circumdatus. Sunt autem asparagi aculei in summis habiti deliciis. *Idem.*

82. *Qua, &c.*] Id est, quanta, quam longa cauda, ille piscis ad mensam allatus quasi convivia deorsum aspiciat, cum superbe & alte ad mensam in altum elevata adfertur. Depingit habitum ministri, cibum ad mensam adferentis. *Convivia.*] Mensam & accumbentes intellige. *Cauda.*] Inter cætera, cauda squillæ gratissima helluonibus. *Idem.*

83. *Cum venit.*] Cum ad mensam adfertur. *Excelsi.*] Proceri & oblongi famuli: tales enim ferculorum ministros habebant, ut omnia majora & sublimiora viderentur. *Sublata.*] In altum elevata. *Idem.*

84. *Sed, &c.*] Apodosis. Id est, contra tibi vilissimus piscis apponitur. Cammarus inter canctos marinos vilissimi saporis, alias astacus dicitur, qui ova, ut cancri, sub cauda gerit, quæ novilunio constricta, imminuta sunt, semiplena. *Dimidio ovo.*] Potest intelligi de ovibus Cammari, ut dixi quia ovibus suis immixti coquebantur: potest etiam de gal-

Ponitur, exigua feralis coena patella.

Ipsē Venafrano piscem perfundit: at hic, qui.

Pallidus adfertur misero tibi caulis, olebit

Laternam; illud enim vestris datur alveolis, quod

Canna Micipsarum prora subvexit acuta:

VET. SCHOLIAST.

83. *Ministri.*] Inferioris.

86. *Venafrano.*] Oleo bono civitatis Africæ.

88. *Alveolis.*] Vasa, in quibus manducantur.

89. *Canna, &c.*] Genus navis, quæ Gandeia dicitur, ut sic Gandeia Micipsarum, id est, Astorum Gandeiam enim soli Atri, id est, Zamxi, vel, ut alii, Byzaceni, ut alii, Barcæ invenerunt. Significat oleum Tripolitani.

VARIORUM.

gallinæ ovīs, quæ in piscis condimentum addita sunt; & ejus condimentum, media parte ovi confectum. Lips. putat dixisse sic, quia ova lustrationibus adhiberi solent. Et simul notat sordes Virronis in eliotas. Idem. Posset quoque intelligi de patamine ovi dimidiato, in quo appositus sit; addit ut olim exigua patella. *Constructus.*] Al. *constructus*, i. e. paratus, conditus. *Cannam.*] Vel Gammari.

85. *Ponitur, &c.*] Apponitur in exigua lance vel patina, & revera talis coena feralis; jejuna & famelica, quæ mortis danti solet, quæ manes placabantur. Vide Lips. lib. 7. Tacit. Idem. Ad majorem diminutionem non tantam patellam, sed dictæ & exiguam, solent Poetarum more. Forte fuit dimidiata ovi patamē ipsa patella exigua; ut supra monui. *Feralis.*] Qui hanc vocem derivant à voce *Ferula*, errant; nam hæc primum habet brevem, illa productam: Est ergo à *φω* *Rolice* pro *φω* i. e. *feru*; quæ mors fera est & fera; sic ergo & illa, quæ ad hanc pertinent, cruenta & fera videntur.

86. *Ipsē.*] Jam de oleo, quod domino optimum, clienti pessimum daretur.

Proo

Ipsē.] Dominus Virro, vel potius dispensator, aut minister Ganymedes, qui Domino præsto est: vel, si ipse Dominus, exiit perfundi pro perfundi subest curat. *Venafrano.*] Oleo optimo quod provenit Venafræ in Campania. *Idem.* Absolutè dicit, quod Martial. *Venafrum unctum.*

87. *Pallidus caulis.*] Brassica languens & flaccescens, quæ tibi misero offertur, illa condita est oleo ex lucernis collecto: Vel oleo Africano vilissimo, quo utebantur in lucernis. Caulis antiquitus cum nitro coquebantur, ut viriditatem conservarent, nam pallidas fastidiebant.

Olebit.] Quod quia vile & male olens, in lucernis comburi consuevit. Videtur alludere ad illud in Demosthenem iactarum, *πυλὸν ῥη*. Quasi ungebatur fraudatis Natali lucernis. Horat. Alii, offertur. Idem. *Laternam.*] Al. *Lucernam.*

88. *Alveolis.*] Sunt vasa lignea concava. Hic significat patellam exigua ligneam. Forte quod ex illis olus vel brassicam comedunt. Interpretes per *Alveolis* ventriculos intelligunt. Malo autem patopsides & lances intelligi. *Ternebus* libro 24. cap. 4.

89. *Canna.*] Probus censet esse dololum factum ex canna, acuminatum formâ pyramidalî. Quod vasculum vel dololum è cannis Africanorum illud oleum navi Romam subvexit. *Labinus.* Ad quem locum Glossæ veteres nondum edite: *Canna* genus navis, unde & *cannicæ* dicuntur: quos *cannicæ* haud facile sibi reperias. Sed quæ navis hæc ex arundine fuerit, videtur annuere verus Poetæ interpres. Quod olim ex arundine navigia confecta fuerint, Plin lib. 7. cap. 11. Jam *Donica.* Et in India arundines sunt tantæ præcæritatis & magnitudinis, ut ex singulis internodiis naviculæ fiant; quæ alveo suo aliquando etiam ternos homines ferunt, quæ incolæ *Cannæ* vocant. *Mithyarmum* id

Propter quod Romæ cum Bocchore nemo lavatur; 90
 Quod tutos etiam facit à serpentibus Afros.
 Mullus erit domini, quem misit Corfica, vel quem
 Tauromenitanæ rupes, quando omne peractum est;
 Et jam defecit nostrum mare. dum gula sævit
 Retibus asfiduis penitus scrutante macello 95
 Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.

VET. SCHOLIATS.

92. *Corfica.*] Insula in Tyrrheno mari posita.

93. *Tauromenana.*] Oppidum Siciliz.

94. *Dum, &c.*] In suburbatio mari.

96. *Nec patimur.*] Ex asfidua piscatione. Refert illa ad versum præcedentem.

VARIORUM.

Id est, Afrorum. Micipsa enim nomen proprium Africani regis. *Præra, &c.*] Id est, navi Romam in cannis reportavit. *Lubin.*

90. *Propter, &c.*] Id est, illud Africanum oleum adpro maleolens & cetidum est, ut cum Africani illo inungantur, tam foede redoleant, ut nemo cum ipsis lavare sustineat. *Lubin.* Cum Bocchore.] Ita scribe, non Baccare, ut vulgo excusum est. Bocchor enim Maurorum regis nomen, idem cum Boccho. *Salmas.*

92. *Quod, &c.*] Non laedunt illos, qui illo oleo inuncti sunt, ejus enim olei teterrimum odorem sustinere non possunt. Malum profecto oleum sit oportet, quod sua graveolentia, venena possit avertere. *Afros.*] Id est, Africanos. Multi enim ibi serpentes ob loci calorem. V. M. C. legit *avis*, id est, diris, nigris, luridis. *Rurgeri.* Var. lect. lib. 2. c. 17. Horat. l. 2. Sat. uk.

--- Velut illis

Canidia efflasset peior serpentibus avis. *Lubin.* Sunt & qui legant *Afris*, ut idem sensus resiliat, qui ex *avis*, vel ut simpliciter sit pro Africanis: Nec Mauris animam mittor anguibas. *Horat.*

92. *Mullus.*] Mulli & murex no-

bilissimi pisces dominis apponuntur: Clientibus vero, anguilla vel piscis in Tiberi captus, cloacis urbis Romæ pinguis redditus. *Domini.*] Alii, *Dominus.* *Mist.*] Romam. *Corfica.*] Insula Tyrrheni maris. Græcis Cygnos. *Lubin.*

93. *Tauromenitana rupes, &c.*] Vel ut alii, *Tauromenitana.* In mari captus juxta Taurominum opidum Siciliz prope Messanam, loco, longo à Roma intervallo disjuncto. *Quando, &c.*] Scopitice, in luxuriam Romanorum dictum; ut, quibus suum mare non sufficiebat, imo qui ex lusu continuis piscationibus Tyrrhenum mare exhausissent, ita ut è mari Siculo delicias suas petere cogantur. *Quando.*] Siquidem mare Romanum Tyrrhenum, omne inanitum, evacuatum, & expiscatum est. *Idem.* *Quod disolutus delictis.* *Romachus* vix admittat, ab ultimo petitor Oceano; vomunt ut edant, edunt ut vomant. *Sedec.*

24. *Defecit.*] Piscibus est vacuum. *Dum, &c.*] Id est, dum gulositas & luxuria vehementissima est, & immanitas. *Lubin.* Terrarum marisque vastitas.

95. *Retibus, &c.*] Id est, dum quilibet piscator, qui pisces in macello vendit, asfiduis retibus proxima & vicina maria perstrutetur, ut nihil ferme piscium ipsi relinquatur. *Scrutante.*] Penitissimos angulos inquirente, investigante. *Lubin.*

96. *Proxima.*] Intelligit mare Tyrrhenum sive superum, Romæ proximum. *Nec patimur.*] Id est, dum gula Romanorum, non permittit piscem in mari Tyrrheno proximo crescere, ob asiduam piscationem. *Tyrrhenum* autem pars Italiz, dicta à Tyrrheno rege Lydis, postea dicta *Tyrrhæna Plo.* l. 4. cap. 5. *Alii*

Instruit ergo focum provincia : sumitur illinc
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Virroni muræna datur, quæ maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster, 100
 Dum sedet, & ficit madidas in carcere pennas,
 Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.

Vos

VET. SCHOLIAST.

98. *Captator.*] Herodipeta. *Aurelia.*]
 Mulier, quæ distrahebat pisces.
 100. *Dum, &c.*] Jocatur. Id est, non
 stante Austro,
 102. *Lina.*] Piscatores.

VARIORUM.

Alii legunt, *Patimur. Tyrrhenum.*] Pi-
 scem in Tyrrheno, mans mediterranei
 & meridionalis parte. *Idem.*

97. *Instruit, &c.*] Id est, quia in
 mari Italico & Romano nihil piscium
 reliquum est. Insulæ Corfica, Sardinia
 Sicilia, & reliquæ provincie instruunt
 nostrum focum & culinam opsoniis &
 piscibus. *Instruit focum.*] Nostræ culinæ
 opsonia præbet, & subministrat pisces.
Provincia.] Aliæ regiones extra Italiam
 in Provinciam redactæ, & à Romanis
 subactæ, eisque tributariæ. *Sumitur il-
 linc.*] Ex Sicilia & aliis provinciis acci-
 pitur. *Idem.*

98. *Quod, &c.*] Herodipetæ capta-
 tores, pisces magno pretio ex disitis
 longe regionibus comparatos, orbis da-
 bant, eosque sibi hisce muneribus de-
 vinciebant, ut ita præcipuas in tabulis
 testamenti partes consequerentur. *Au-
 relia vendat.*] Forte piscium venditricem
 dicit. Interpretes (& quidem rectius)
 divitem matronam orbem intelligunt,
 quæ pisces à captatoribus dono missos,
 vendere coacta sit ob illorum copiam,
 ne corrumpere. *Idem. Aurelia.*]
 Eadem forsitan quæ superius Sat. IV. 7
 27. *Apulia dicitur. Ferrar.*

99. *Virroni, &c.*] Dixit de nullo:
 idem jam dicit de muræna. Est autem
 nobis piscis notissimus, Romæ in sum-
 mis deliciis, anguillæ non absimilis.
Idem.

100. *Gurgite de Siculo.*] Ex medio
 Siciliæ mari periculoso & formidabili,
 advecta quæ est. *Nam, &c.*] Quia rem
 prope incredibilem dixit in Siculo ma-
 ri pisces capi posse, in quo Scylla &
 Charybdis erant. Reddit jam hujus rei
 causam. Cum enim, inquit, auster non
 fiat, & mare tranquillum est, &c. *Con-
 tinet.*] Dum non fiat. *Idem.*

101. *Dum sedet.*] Contra *Venti sur-
 gunt.* *Est ficit, &c.*] Ad naturam il-
 lius venti respicit, qui aquosus & plu-
 vius. Dicitur enim Auster ab hauriendis
 aquis, sine aspiratione tamen, ut & au-
 xis, eadem originatione. *Grang.* Inde
 ab Hyeron. vocatur *piucerna pluviarum*
 quod notat Rhodigin. Alii tamen ab *æuo*
accendit, & Alii ab Austro derivant.
Siccat.] Postquam diu multumque
 pluit. *In carcere.*] Aëlio antro.]
 Poëticè dicit juxta Virgil. 1. *Æneid.*

— *Ille se jactat in aula.*

*Ætius, & clauso ventorum carcere re-
 gnat.* Lubin.

Pennas.] Ob velocitatem, ventis pennæ
 adfinguntur, quos Poetæ alatos fingunt.

102. *Contemnunt mediam.*] Id est, te-
 merarii piscatores cum linis & retibus
 suis ingrediuntur mediam voraginem
 Siculi maris, & ibi murænas capiunt.
Lina.] Intelligit ipsos piscatores, cym-
 bæ linique magistros. *Charybdim.*] Lo-
 cus in mari Siculo ante Messanam ur-
 bem, adjunctus Peloro, profundus &
 immensus, quo inundatione freti naves
 mirum in modum distrahuntur per ma-
 gnas circumductiones, & vortices præ-
 cipitantur. Erat autem Charybdis in dex-
 tra, Scylla in sinistra parte; cumque
 usum volebam evitare, in alterum in-
 cidebant, unde Proverbium: *Incidiſſi
 in Scyllam cupiens vitare Charybdim.*
Lubia.

Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, & ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloacæ,
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem,
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat

105

Lar-

VET. SCHOLIAST.

103. *Cognata, &c.*] Similis colubræ.
 105. *Pinguis.*] De sordibus, qui in
 cloacis nutritus est.

109. *A Seneca.*] Hic sub Claudio
 quasi conscius adulteriorum Juliæ Ger-
 manicæ filiz, in Corsicam relegatus: post
 triennium revocatus est. Qui etsi magno
 desiderio Athenas tenderet, ab Agrip-
 pina tamen erudiendo Neroni, in pala-
 tium adductus, lævum immanemque
 narum & sensu citro, & mitigavit: inter
 familiares solitus dicere: Non fore lævo

VARIORUM.

103. *Vos, &c.*] Apodosis dissi-
 militudinis. Contra vos loco muræ-
 næ anguillas vilissimas comeditis. *Ma-
 net.*] Expectat, vel reservatur vobis
 dum muræna domino apponitur. *Idem.*
Longa cognata &c.] Alludit ad etymo-
 logiam: nam, ut ait Isidorus angui-
 liz similitudo angui dedit nomen. inde
 Ptol. Flav. *cognatam* interpretatur simi-
 lem: Alii autem id dictum putant, quod
 anguillæ cum serpentibus commiscean-
 tur. *Grang.*

104. *Aut glacie.*] Forte lupum in-
 telligit, qui sine maculis melior credi-
 ter. Has autem maculas glacie & frigo-
 re contrahere creduntur. *Brodeus.* Milc. 7.
 cap. 27. *Tiberinus.* Vix inter Tiberinos
 numerandus, & adventivus.

105. *Vernula, &c.*] Id est, qui
 & ipse Tiberinus piscis alumnus est, in
 ripis quidem Tibris vagans, cum nempe
 Tibris plenior ripas ingreditur: Sed non
 geminus. *Pinguis &c.*] Nutritus & e-
 ducatus sordibus cloacarum quæ in Ti-

berim corrivantur ex urbe, postea in
 ripis lasciviens. *Torrente.*] Jan. Rut-
 gerius Variar. lect. 2. cap. 17. legen-
 dum putat, *Torpente.* Cloacas enim
torpere, non autem *torrere* scimus, inquit.
 Sed cum Cloacæ dictæ sint, quod iis
 percolentur aquæ, quidni servetur *tor-
 rente.*

106. *Solitus, &c.*] Qui subterra-
 neos illos meatus, qui sunt sub Subura,
 per quos sordes in Tiberim defluunt, in-
 greditur. Vel qui cavernas & loca ri-
 parum excavata, ut quandam Subu-
 ram percurantur depalcentes & proxi-
 me ripas & sterus insectantes: Mo-
 nendum autem hic, quod Martinus ut
 & Becmanus Suburam & Saburram
 confundant, male hoc fieri. De ad-
 mirandis cloacarum ductibus, & sub-
 terraneis meatibus vide Lips. in Admi-
 randa urbis Romæ magnitudinelib. 3.
 cap. xii. De Subura supra dictum. *I-
 dem.*

107. *Ipsi pauca.*] Epanorthosis Poë-
 tæ ad ipsum Virronem obiter directæ, quæ
 ipsum ob hæc sordes objurgat. *Ipsi.*]
 Virroni scilicet, homini avarissimo,
 pauca velim dicere, ne molestum sit.
Labinus.

108. *Nemo, &c.*] Non ingentia dona
 à te requirimus, quæ, seu qualia munera
 Piso, Seneca, & alii viri liberales &
 optimi, clientibus suis donabant. Hoc
 solum petimus, ut ad cœnam vocati,
 iidem ferulis tecum perfruamus.
Modicis.] Tenuioribus clientibus. *I-
 dem.*

109. *A Seneca.*] Anno Seneca, Ne-
 ronis præceptore, optimo & sanctissimo
 viro. *Piso, &c.*] C. Piso Calpurnius,
 sub Claudio vixit, teste Probo, in ami-

699

Largiri; namque & titulis, & fascibus olim
Major habebatur donandi gloria: solum
Poscimus, ut coenes civiliter. hoc face, & esto:
Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
Altillis, & flavi dignus ferro Meleagri

VET. SCHOLIAST.

VARIORUM.

illi leoni, quin, gustaro semel hominis
cruore, ingenua redeat seditia. Huic
postremo, quod habitus esset inter con-
scios conjurationis Pisonianæ, Nero per
Tribunum, ultimam necessitatem de-
nunciavit. Hic interitus, amicorum
animos, quibus jam ejus casus lacrymas
exciderat, ad firmitudinem revocavit,
rogitans, Ubi præcepta sapientiz? ubi
tot per annos meditata ratio adversus
immensitatem? cui præterea ignara fuerit
Neronis seditia? neque aliud superesse
post matrem fratremque interfectos,
quam ut educatoris præceptorisque ne-
cem adiceret. Deinde sibi venas præ-
secans, crurumque venas abrumpens,
& durante tractu lenti tudineque mor-
tis, haustu veneno, & postremo calidæ
aquæ stagnum introiens, exanimatus est.
Que, &c.] Piso Calpurnius, ex antiqua
familia, scenico habitu tragœdias acti-
vit: in latrunculi lusu tam perfectus
& callidus ut ad eum ludentem curre-
retur. Ob hæc insinuat C. Cæsari, * re-
pentem etiam relegatus est, quod consue-
tudinem pristinæ uxoris abduxit sibi ab
ipso, deinde remissæ, repetiisse existi-
mabatur. Mox sub Claudio restitutus,
& post Consularem materna hereditate
ditatus, magnificentissimus vixit, me-
ris sublevari inopes ex utroque ordine
solitus, de plebe autem certos quotannis
ad equestrem censum dignitatemque
provehere.

112. *Ut clientis, &c.*] Sine injuria
clientum.

113. *Pauper amicis.*] Id est, avarus.

115. *Altillis, &c.*] Pasta est pinguis.
Meleagri.] Propter Calydonium aprum,
quem irata Diana, quod conremta esset
ab Oenoe in sacrificiis, agris suis immi-
serat. quem Meleager filius occidit.

cos pariter & ignotos liberalitatem exer-
cuit. *Cura.*] Aurelius Cotta & ipse Ne-
ronis tempore vixit in amicos liberalissi-
mus. *Lubin.*

110. *Namque, &c.*] Id est, olim lon-
ge major honor & gloria ex largitionibus
& munificentia ipsius divitiibus erat, quam
ex titulis & honoribus. *Gratia enim sequi-
tur cum qui dat, non cum qui capit.* Ari-
stot. *Titulis.*] Fumosis majorum imagi-
nibus, cum inscriptione. *Fascibus.*] Im-
perio, magistratu, dignitate. *Idem.*

111. *Solum, &c.*] Id est, hoc unum
& solum nos miseri clientes à te posci-
mus, ut comiter communibus summi-
bus & epulis sine injuria clientum coe-
nes. Sic Martial. *Cum sine te agno, cum te-
cum Pontice canem.*

112. *Hoc face, &c.*] Si tantum hoc
in coena facias, in aliis pro voluntate
tua age, & vive, tibi luxuriosus, ami-
cis pauper & sordidus. Hoc Satyr. 1.
appellavit: *Luxuria sordes.* Idem. *Faci
pro fac,* Comico more.

114. *Anseris.*] Dicit; ut omnis ge-
neris deliciæ, anserum exta, altilla, a ri,
tubera domino apponantur & per di-
ribitorem solenni manuum elegantia
distribuantur: ad quæ omnia, ut sequitur,
cliens ne quidem hincere audeat. *Ante
ipsum.*] Patronum, Virronem tuum.
Anseris jecur.] Extæ anserum in summis
deliciis habebantur: mulsæ, lacte, sicu
& carica factæ. Vide Martial. Epigr. 58.
libro 13. *Lubin.* Magni jecoris meminit
Mart.

*Aspice quam timent magno jecur anser ma-
jus.*

115. *Altillis.*] Id est, aves domesti-
cæ ad victum altæ, ut gallinæ, anates,
alique quæ ad saginam alebantur, pa-

Fumat aper: post hunc tradentur tubera, si ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua coenas
Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectes, & cheironomonta volanti

120

Cul-

VET. SCHOLIAST.

117. *Es, &c.*] Quia tubera tonitruis dicuntur nasci: ut coctez.

118. *Allodium, &c.*] Gulosus.

121. *Chironomonta, &c.*] Manus ducentem, & artificio incidentem omnia.

VARIORUM.

res & dignitatesque anserum extis vel intestinis.

116. *Es aper, &c.* Id est, magnus aper coctus, & domino integer appositus fumat. Ut aper Caledonius olim, quem interemit Meleager: quasi dicat, qui Caledonio apto à Meleagro occiso non fuit absumilis. *Flavi.*] Epibeton Homeri, à quo *ἄπερ* dicitur, à capillis formosi, pulchricomi. Fabulam vide apud Ovid. lib. Metamorph. *Fumat.*] Coctus & appositus. Alii, *spumat.* Idem. *Post, &c.*] Id est, ad escam præparatur tubera, quæ in luminis deliciis Romæ habebantur. Alii, *raduntur* i. e. purgantur abrafo cortice, cum apponuntur. *Si ver, &c.*] Nascuntur enim veris tempore, cum imbres autumnales sunt & tonitrua. Tenerima & laudatissima in Africa proveniebant. *Idem.* *Post hunc tradentur tubera.*] Lege, ut non nullæ rectius scribunt editiones, post hunc tradentur tubera. *Græv.*

117. *Optata, &c.*] A luxuriosis, quibus tunc crescebant tubera, & ob id tonitrua optabant. Dicimus *tonitrus* & *tonitrua*. Brodus Miscellan. IV. lib. 2. *Plinius* lib. XIX. cap. 111.

118. *Majores, &c.*] Quas nimirum taberibus augebant, quæ secunda poma apud Mantialem. *Tibi habe, &c.*] Id est, Alledius vir gulosus & maximus tuborum vorator, optat, ut frumentum po-

tius Africani retineant, modo tubera mitterent: tanto illorum tenebatur desiderio. *Tibi habe.*] Id est, ô Libye, Africæ regio eximia fertilitatis, serves &c. *Idem.*

119. *Disjunge, &c.*] Nihil ares, & frumenti causa tubera crescere prohibeas. *Dum.*] Dummodo tubera illa tua nobis mittas, frumentum nihil moramur. *Idem.*

120. *Structorem.*] Superaddit jam structores, Apulejo diribitores, qui fercula puerorum manibus allata commodè disponebant, collocabant, & quodam quasi corporis tripudio, manuum gestu admodum festivo, omnia opsonia singulari artificio, elegantia & decore concidebant. Struit enim diribitor convivium, ut Imperator aciem. *Lib. Structorem, &c.*] Est hic *εὐνομήτης*. Nam minister, qui prius *structor* dicitur, id est, caprior sive scissor: vel, ut vetus Poëta huius interpret vocat, *infector*, is postea *Χεῖρὸν μὲν* appellatur, ut placet Lipsio libro 11. Sat. cap. 2. Vel potius, qui prius saltans, hoc est, pantomimus; is postea à manuum gestificatione *Χεῖρὸν μὲν* vocatur; ita ut idem significetur per saltantem structorem & chironomonta volanti cultello. *Vossius.* Sed Grangæus distinguit unum ab altero, quamvis hoc sine causa. *Ne qua, &c.*] Id est, ut nihil non sit quod quod indigneris, qui videas dominò non solum omnia lautissima apponi, sed etiam singulari elegantia dissecari & apponi: tum tu interea vix sordidum caninum panem habeas. *Embinus.*

121. *Chironomonta à theatro ad mensas evocati, ubi ad symphoniam aves & reliqua opsonia, gladio scissorio dividebant.* Stiores dicti Petronio: Seneca, scinden-

Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia: nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Ducéris planta, velut ictus ab Hercule Cacus, 129
Et ponére foris, si quid tentaveris unquam
Hilcere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
Virrotibi; sumitque tuis contacta labellis

Pocula?

VET. SCHOLIAST.

127. *Tanquam, &c.*] Alii sic intelligunt, tanquam fur sis, ut pro tribus literis, tria nomina posuerit. Sed melius sic, tanquam nobilis sis, ut habeas tria pronomina, ut Gajus Cornelius Scipio, & si quid simile. *Quando, &c.*] Dat calicem, in quo ipse bibit.

VARIORUM.

scindendi opsonii magistri. *Grangano. Volanti, &c.*] Agiliter in manu versato cultro. Nam artificiose, & singulari elegantia & solertia apposita fercula scindebant, & agiliter cultellum in manu versabant. *Lubin. Senec. Infelix qui huic rei vivit, ut atrilia fecit decenter:* Nam erant culinariae artis doctores, qui & modum secandi cibos docebant, per varia animalia formata ex ligno: Ut & nunc fit.

122. *Donec, &c.*] Id est, donec persequatur omnia praecepta sui magistri Triphori, qui ipsum artificiose fercula incidere docuit. ut Sat. 11. vs. 137. *Idem.*

123. *Nec, &c.*] Iniquice taxat luxum & vanam illam autem. Quasi dicat: nam magnum & ingens discrimen est inter dissectionem gallinae & leporis. *Idem.*

125. *Ducéris.*] Aliud genus contumeliae, & alia disuasio, quod in mensa divinum clientibus nulla dicendi libertas, ne dum comportandi & convivendi familiariter cum Domino. Tu, & Trebi, Si &c. Tum velut Cacus pedibus trahitur extra domum patroni tui ejiceris. *Vetus, &c.*] Fabula notissima est, Cacus Vulcani, Herculi ex Hispania re-

deunti, boves furo ablatos noctu cauda in antrum suum protraxerat. Quo furto aperto, Hercules in antrum Caci irruit, ipsum clava ictum & occisum, pedibus foras protexit: unde Proverb. *Pedibus trahere.* Erasmus Chil. 2. Cent. 1. proverb. 17. *Idem.*

127. *Hilcere.*] Mutire, leviter contradicere. Hiare, nec loqui posse. *Tanquam, &c.*] Tanquam qui vis Romanus, ex magna tibus, tui juris, & liber sis; & ob id libere loqui audeas. Habebant autem ingenui tria nomina, prænomen, nomen, agnomen: Ut Publius Cornelius Scipio. Alii, forte minus recte, ita explicant, tanquam pessimus servus sis, & tribus nominibus appelleris; Cappadox, Cilix, Cretensis. Non debuit qui per tria nomina intelligant trium literarum hominem & nomen, qui est Eur. Sed prior explicatio melior. Vide Polit. Misc. c. 31. & Flavii Conject. c. 66. *Quando, &c.*] I.e. nunquam. Notat factum & contemptum, qui non dignos deputabant clientes, quibuscum biberent. *Lubin. Propinare* etiam pro tradere usitatum Autoribus. *Tanquam habeas tria nomina.*] Vides hic huiusmodi interpretes. Vir doctissimus exponit, tanquam sis libertus, quia liberti prænomen, & nomen & agnomen imponebatur, imo & tribus: ut G. Trebii Velina. Sed hic non possum huius sententiae subscribere: legendum *quaequam habeas tria nomina*, hoc est, quamquam sis nobilis, si tamen pauper es, in divitis mensa non audebis hilcere, nisi velis ejici. *Grang.*

128. *Sumitque tui.*] Adeo tu ipse autem mores, adeo te fastidit. *Idem.*

Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ 130
 Non audent homines pertusa dicere læna.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dīs,
 Et melior fatis donaret, homuncio, quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
 Da Trebio. pone ad Trebium. vis frater ab ipsis 135
 Ilibus? ô nummi, vobis hunc præstat honorem,
 Vos estis fratres, dominus tamen, & domini rex

Si

VET. SCHOLIAST.

131. *Pertusa, &c.*] Paupere panno.
 132. *Quadringenta.*] Sceleria dederit
 scilicet.

133. *Quantus, &c.*] Unanimis amicus statim fies, si pecuniam habueris.

135. *Da Trebio.* Cujuslibet nomen.

VARIORUM.

129. *Quis vestrum.*] Qui nimirum semetipsum se perderet, ut qui tanta *impetoria* dicendi libertate erga patronum suum uteretur. *Labin.*

130. *Ut dicat &c.*] Ut poscat sibi à Rege seu divite propinari. Vel illud usitatum *inquit à dicitur*, dicat audaculum nimis. *Plurima, &c.*] Id est, homines, pauperes, quorum læna vestis, palliumve detritum & pertusum est, non habent libertatem loquendi. Qui etiam optima loquentes contemptui sunt & ludibrio. *Labinus.* Vide Proverb. *Lacer pannus.* Et *Vestis virum facit.* Porro præcipuus lænæ usus in conviviis fuit, quod scilicet à balneis redeunt lænam gestarent, ne corpus calore solutum frigoris inclementia læderet, atque ideo eadem ferme veste discumberent, atque eadem ab amicorum cœna domum redirent. In convivio ergo hyeme læna adhibita; æstate synthedes, quæ ex lino ac leviori materia erant. *Fertur.*

132. *Quadringenta.*] Ostendit ergo Trebium jam contentum, in summo honore habitum iri, si dives evadat. *Quadringenta.*] H. s. scilicet, censum equestrem, qui valet 10000. coronatos Gallicos. *Similis diis.*] Heros aliquis beneficus, & magnus. Nemo enim, teste

Seneca, propius ad Deum accedit, quam qui hominibus salutem dat, & beneficium. *Labin.*

133. *Melior fatis.*] Quam tua fata. Fata enim pauperem & miserum te esse voluerunt, contra hujus beneficio dives & felix evaderes. *Homuncio, quantus.*] Ita distinguo, &c., ut spero, recte, cum hoc sensu: Si repente Deum aut hominum munere dives evaderes, tunc tu, qui jam es homuncio nullius pretii, quam magnus & honorabilis continuo evaderes? quanto mox tores in pictura apud ipsi. Conjungit autem, suo more, contraria. *Idem.*

134. *Quantus, &c.*] Qui jam vilis minutusque es a secula. *Labin.*

135. *Da Trebio.*] Mimicis. Hæc enim verba Virroni adtingit, quæ Trebio, si dives esset, distans esset inter cornandum. His verbis autem Strabonem compellaret Virro: Da de hoc delicatioris ferculo Trebio, *Pone, &c.*] Appone hoc Trebio, ut comedat. *Vii, &c.*] Jam dives ipsum compellat Trebium. Attende quam benevole invitet & roget. *Ab ipsis.*] Id est, delicatis pulpamentis, quæ inter coram & ventrem. *Fratri* autem nomen erat blandissimum.

136. *Nummi vobis.*] Poëtæ ecphrasis. Nummi in honore habentur, non homo ipse. Virro divitiis hoc tribuit; blanditur nummis, non tibi. *Al.* legunt *Vos hunc præstatis honorem.* De hac re dixit Sat. 1. *Idem.*

137. *Dominus tamen.*] Correctio est, illius quasi, quod dixerat: Si dives fueris in magno quidem honore habebis, frater.

Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
 Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.
 Jucundum, & charum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
 In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
 Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
 Affferri, minimasque nuces, assenque rogatum,
 Ad mensam, quoties parasitus venerit infans. 145
 Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,

Boletus

VET. SCHOLIAST.

138. *Nullus, &c.*] Virgilium videt.

141. *Sed tua, &c.*] Nomen mulieris, ex ipsa coitione.

143. *Gaudebit nido.*] Id est, puerorum. *Viridem, &c.*] Armiclausiam pralinam, purpuram aut similem.

146. *Ancipites, &c.*] Mortiferi, venenosi.

VARIORUM.

fraterque appellaberis: Si autem insuper orbis fueris, in majori adhuc honore eris, & dominus & rex ab illo domino vocaberis; tunc enim Virgo te captabit, & à te sibi aliquid sperare potest. *Dominus.*] Hæ enim dominorum & regum appellationes majorem adhuc reverentiam, observantiam, honorem denotabant.

138. *Parvulus Æneas.*] Id est; non filiorum tuorum quispiam in domo tua ludat. Ponitur enim *parvulus Æneas* pro quovis hærede. Sumtum ex Virgilii 4. Æneid. Sunt enim Didonis verba: *--- Si quis mihi parvus in aula*
Luderet Æneas.

139. *Dulcor illo.*] Filio gratior ipsi patri filia: parentibus enim alii filii alius magis placeant, & pletisque filia magis quam filii. Vel qui filius & filia dulcior tibi & carior sit, quam captator Virro. *Idem.*

140. *Jucundum, &c.*] Hæredipetis captatoribus, quibus orbi tales jucundi & cari sunt. *Labin.*

141. *Sed, &c.*] Quasi dicat; Verumtamen quamvis orbis non sis, sed liberos habeas; modo dives sis, in honore habebis à Virrone. Imo vero ipse Vir-

ro tuis pueris ex uxore Mycale dicta, etiam munuscula dabit. Ostendit quantum divitiæ Romæ valeant. *Et, &c.*] Licet tua uxorum qua commiseris, fecundissima multos filios generet, & simul tres tibi pueros pariat. *Idem.*

142. *Fundat.*] Sic supra effundere offas. *Ipsæ, &c.*] Id est, ipse tamen Virro, quia dives es, loquacitate, garrulitate & ludis tergeminoz filiorum tuorum gaudebit, & se tibi amicum simulabit. Quin etiam vestes & munuscula liberis tuis donabit. Scit enim divitem gratiam referre. *Loquaci nido.*] Metaphora ab avibus: Ut sunt aviculæ garrulæ in nidis.

143. *Viridem, &c.*] Id est, vestimentum pectoris viridis coloris, quo puer delectetur, per famulum adferri curat, & puero donat, aptum fatuis & morionibus. *Thoraca* pro thoracem, ut versus constet. *Viridam thoraca jubebis Ausferri.*] Scribe adferri, ut legisse quoque videtur Labinus. & in sequente versu: *Ad mensam pro ac mensam.* *Græv.*

144. *Minimasque nuces.*] Avellanas. Talibus enim pueri delectantur. *Assenque rogatum.*] A puero, qui notos ita compellat: Da mihi numulum, ad poma, pyra, nuces emenda. *Idem.*

145. *Ad, &c.*] Id est, quoties tuus filius in ædes Virronis ad mensam venerit petens munuscula. *Parasitus.*] Ut pote qui alienas mentas, ob vilia munuscula tanquam parasitus sectetur. *Idem. In-fans.*] Puer balbutiens, & vix potis fatis; Similis parasito, vel parafiti instar.

146. *Vilibus.*] Subjungit jam quod Virroni delicatissimi boletii, & poma

K 5 optima:

Boletus domino : sed qualem Claudius edit
 Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi, & reliquis Virronibus illa jubebit
 Poma dari, quorum solo pascaris odore:
 Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
 Credere quæ possis surrepta fororibus Afris:
 Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,

VET. SCHOLIAST.

147. *Claudius edit.*] De Clandio Nerone dicit, quia fungo, uxore sua faciente, mortuus est.

151. *Qualia, &c.*] Videt de Homero.

152. *Servibus Afris.*] De Hesperidis dicit.

VARIORUM.

optima: clientibus ancipites fungi, & poma scabiosa apponantur. *Vitis, &c.*] Clientibus, quos supra modicos amicos vocavit. *Ancipites, &c.*] De quibus dubitare possis, mortiferi, an salutare sint: Fungi enim, nisi ante 3. diem ex quo nati sunt, legantur, mortiferi sunt, & totas sæpe familias è medio sustulerunt. Vide Plinium libro 22. capite 22. *Ponentur.*] Apponentur. *Lubin.*

147. *Boletus, &c.*] Boletus species fungorum solus innocuus, Romanis in summis deliciis. Postea boletus immenso exemplo in crimen adductus est, quod Agrippina Claudium imperatorem conjugem venenato boleto, Locustæ veneficæ artificio, interemerit. Delectabatur enim ille mirum in modum boletis, quod etiam hic hotatur. *Juvius Animadvers.* lib. 1. cap. 17.

148. *Ante, &c.*] Id est, antequam comederet mortiferum illum boletum ab uxore Agrippina datum, comedeat optimos & electissimos. vide Saryra 6. vers. 621. *Pest quem &c.*] I. e. qui illi ultimus cibus fuit mox morituro: quare Nero illudens boletos vocabat *pestes* *boles*.

149. *Es, &c.*] Qui Virroni opibus &

lautitiis pares sint. Vel convivoribus & congerionibus Virronis. *Turn.* l. 12. c. 17. *Illa poma.*] Qualia erant orbiculata. Mafilia; medica, & alius generis delicatissima. *Lubin.*

150. *Quorum, &c.*] Id est, tu nihil inde percipis præter odores. Virro autem cum sui similibus illa gustat, & comedit. *Idem.*

151. *Qualia, &c.*] Qualia poma, juxta Homerum, Phæaces, & illorum rex Alcinous habuerunt. Ubi horti describuntur perpetuos fructus ferentes, nulloque tempore frugibus deficientes; nam pyrum pyro, malum malo, si. ui ficus succedebat. Obid ait, *perpetuus autumnus.* Nam Poma dat autumnus. *Idem.* Phæacia eadem est cum Corcyra, hodie *Corfu*.

152. *Credere, &c.*] Atlas Mauritaniz in Africa fingitur rex, speciosissimum pomarium habuisse in quo aurea poma nascebantur, illumque hortum tenuerunt Atlantis filiz, Hesperides, & Draco quidam pervigil cum custodiebat. Huc missus ab Euristheo Hercules, perempto Dracone, fructus illos in Græciam pertulit. Varro non *poma*, sed oves attulisse refert, atque errorem esse in ambiguo vocabulo *juviana*. *Surrepta.*] Ab Hercule. *Idem.*

153. *Tu scabie.*] Apodosis. Id est, tu contra scabiosa mala comedis. *Quod in, &c.*] Quod scabiosum & immaturum pōnum miles tiro, levis stipendii, & famelicus devorat in aggeris castrorum. *Idem.* Demetrius autem inquit simiam intelligi insidentem capræ, & edosum tironis instar, jaculâ inde vibrare. *In aggere*, hoc est, eminenti triclinii loco. Grangæus quoque periphrasin simii esse putat, in cujus capite galea, in manu parma erat, tanquam

Qui tegitur parma, & galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuto jaculum torquere Capella.

Forfitan impensæ Virronem parcere credas :
Hoc agit, ut doleas. nam quæ comœdia, mimus
Quis melior, plorante gula? ergo omnia fiunt:

Si-

VET. SCHOLIAST.

154. *Metuensque, &c.*] Qualem simiam manducat. *Qui, &c.*] Tiro.

155. *Discit, &c.*] A senæ magistro. Capella, campi doctore.

VARIORUM.

quam alius levis armaturæ militis, quem histrio aliquis arcum tendere docebat, quare flagellum te. ebat, quo simium, si aberraret, severe castigaret. Intelligit ergo per *Capellam*, campidoctorem aliquem histrionem per convivium sic appellatum, quod ejusmodi homines caprarum instar hirsuti esse soleant: unde Pers. *De gente hircosa-centurionum*, quod minime commentum novum est: Quare *hirsuta capella* legit, & addit, sic habere exemplaria. *Agger.*] i. e. in castris. Tiberius enim Romæ castra constituit, quibus Prætorianæ cohortes, vagæ ante id tempus & per hospitia dispersæ, continentur. Ea inter portas Viminalem & Tiburinam sita, urbi que muris conjuncta ostendit Panvinius, unde *agger* dicta sunt. *Ferrarius.*

154. *Qui, &c.*] Descriptio militis tironis, qui discobat jaculari sub magistro. Ob id ait, *metuens flagelli*. Nam vapulabant qui non didicissent. Vide Gangræi notas in hunc locum. *Flagelli*] Poëtica licentiâ flagellum pro vite Centurionis, qua milites pledebantur, à juvenale positum. *Ferr.*

155. *Ab hirsuto, &c.*] Intelligunt alii hic form, velamentum è corio capellæ factum haste alligatum, quo missa retrahi poterat. Alii censent capellam vivam scopi loco positam, ad quam jacularentur, ut hac ratione à scopio istius capellæ jaculari differrent: sed inæpè. Sunt, qui per *capellam* intelligant arcum è cornibus caprinis, & revera de milite misero hic sermonem esse putent: Alii censent Capellam quandam fuisse gladiatorem & jaculatorem optimum, qui

tirones exercebat & à quo tirones jaculari didicerint, qui, quod hirtus corpore esset, *Capellæ* aomen sortitus sit, vel quod induebatur sago Cilicio. vide Brodæi *Milcel.* l. i. c. i. Ruperf. var. lect. lib. 3. cap. 15. *Idem.* *Hirsuto Capella.*] Recte Venus Interpres hæc de Campidoctore, explicat, quem senem vocat, quod iusta ætate & plena barba centuriones fierent: sive quod hirsuti & impati altioris ætatis esse viderentur. Confer que infra Sat. xiv. p. 194: Et Persius: *Hic aliquis de gente hircosa-centurionum*. Quod ex illuvie hircum olerent, & promissa barba, intonsisque capillis horrerent. Miror nulli *Interpretum* hic in mentem venisse Ammiani Marcellini verba de Juliano Cæiare, quem consummæ causæ *capellam* dictum notat: *in odium venit cum victoriis suis capella non homo, ut hirsutum Julianum corporantes*. Hinc patet hirsutum capellam esse Campidoctorem vel Centurionem, erudientem tironem in *agger*, id est, castris prætorianis. *Ferrarius.*

156. *Forfitan.*] Exponit jam causam, quare patroni suos clientes tam misere trahant, atque esse non avaritiam, sed potulentem malitiam & malevolentiam; non quod summi parcant, sed quod illis cupiant ægre facere, illosque ridere. *Lubinus.*

157. *Ut doleas.*] Ut fœas, & ipsi spectaculum jucundissimum in menta exhibeas. *New, &c.*] Id est, nulla Comœdia, nullus Mimus tanta voluptate quempiam adfecerit, quam tu Virronem, dum tu effris & ploras. *Momms.*] Qui gestibus mores factaque hominum imitatur. *Idem.*

158. *Molior.*] Jucundior, & accommodator ad excitandum risum. *Plorante.*] Præ fame & inedia. *Ridens* aque nullus est, quam quando esuris. *Plaur.* *Ergo.*

Sinefcis, ut per lacrymas effundere bilem

Cogaris, preffoque diu stridere molari.

160

Tu tibi liber homo, & regis conviva videris:

Captum te nidore suæ putat ille culinæ:

Nec male conjectat. quis enim tam nudus, ut illum

Bis ferat; Etruscum puero si contigit aurum,

Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?

165

Spes bene cœnandi vos decipit. ecce dabit jam

Semefum leporem, atque aliquid de clunibus apri.

Ad nos jam veniet minor altilis: inde parato,

In-

[VET. SCHOLIAST.

164. *Puero, &c.*] Antiquitus nobilium pueri bullas aureas habebant: pauperum de lotis, signum libertatis. *Bis ferat.*] Ut denuo ad domum ipsius redeat.

165. *Signum, &c.*] Id est, corrigiam parthicam, unde foler bulla pendere, signum ingenuitatis.

V A R I O R U M.

Erge, &c.] Repetit quod dixit. Quasi dicat: Ergo si nescis, ego tibi dicam: Omnia tam contumeliola in mensa divitum sunt, ut per amaram bilem, vel iram; vel præ ira, lacrymas effundere cogaris.

159. *Effundere.*] Id est, egerere, & testari iram lacrymando. *Idem.* Nam *Expletur lacrymis egeriturque dolor.*

160. *Preffoque*] More iratorum, qui dentibus fremuunt, frendent, strident. Sunt autem *molaris dentes* ultimi, qui præmorsa à prioribus dentibus, postea molunt. *Idem.*

161. *Tu tibi, &c.*] Monstrat, jure & merito servos & vilia mancipia ita tractari. Talem enim Trebium esse ostendit. *Liber, &c.*] Censes te quantivis pretii hominem & regis convivam, cum sis ventris & alieni cibi asclela, omnium mancipiorum pessimum & gulæ servus. *Regis, &c.*] Scopitice ludit, ambiguitate vocabuli *regis*.

162. *Captum te.*] Id est, ille contra Virro censet te servum & mancipium suum esse, & ob id merito tractari. *Nidore.*] Exhalatione & odore ciborum suæ

culinæ. *Idem.*

163. *Nec male, &c.*] Quia ejus & tui ventris pessimum es mancipium. *Quis, &c.*] Quis adeo pauper & miser est, sive ingenuus sit, sive libertinæ conditionis, qui ejusmodi contumelias bis velit peti, & ubi semel passus sit, denuo velit redire. Ne pauperissimi quidem, quibus vel gutta libertatis inesset, vel ingenuitatis, hanc contumeliam bis parentur. *Illum.*] Virronem, ejusque ignominiosam tractationem. *Idem.*

164. *Hetruscum, &c.*] Si ingenuus sit. Ira ait: nam ingenuorum & nobilium pueri bullas aureas & argenteas gestabant. Libertini tenuiores, aliquod signum coriaceum vel nodum lorumque in libertatis indicium. Bullam scorteam, ex scorta i. e. pelle factam. *Hetruscum* dicit. Nam illam consuetudinem, bullam auream gestandi, Tullius Hostilius ex Hetruria primum Romam advexit. vide Persii Saryr. 5. vers. 31. *Signum.*] Bulla figuram cordis repræsentabat: Vel potius bullæ, in indicium humanæ fragilitatis. *Idem.*

166. *Spes, &c.*] Reddit rationem cur Parasui in suo proposito perseveret, quia semper sperent fore, ut melius cœnent, & tractentur. *Ecce, &c.*] Dicitis vos abjecti asclelæ in animo vestro, Virro nobis de suorum ferculorum reliquiis aliquid dabit, de semicomesto lepore, apro, gallina. Miseri clientes, qui tantum ferculorum reliquis speraverint, & tamen falsè & frustrati sint.

168. *Adpri, &c.*] De gallina aliquid. *Nam*

Intactoque omnes, & stricto pane tacetis;
Ille sapit, quite sic utitur. omnia ferre
Si potes, & debes: pulsandum verticeraso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico,

VET. SCHOLIAST.

171. *Pulsandum, &c.*] Etiam capite
raso alapas accipies.

VARIORUM.

Nam anser major altitis dici poterat.
Britannicus intelligit altilem à Virrone
imminutam, qui partem ejus comedit.
Jude, &c.] Inde, quia leporem & alti-
lem expectatis, panem paratum habetis,
ut cum aliquid à domino missum fuerit,
comedatis.

169. *Intalle.*] Non enim tangitis pa-
nem, sperantes fore, ut lautitiz vobis ap-
ponantur. *Stricto, &c.*] Arcto, duro,
confrecto duritie, vel parato. Metaphora
defuncta à gladiis. *Tacetis.*] Spe alicujus
opsonii cum silentio expectatis. Alii le-
gunt, *jacetis.* Lubin.

170. *Ille, &c.*] Ille Virro patronus
tuus profecto sapiens est, qui te Gnatho-
nem suum tam misere trahet. Quasi di-
cat: tu es stultissimus, ille vero sapit.
Omnia, &c.] Siquidem omnia contume-
liosa tolerare potes, æquum etiam est,
ut illa omnia etiam patiaris. Est conclu-
sio. Quasi dicat: Quia omnia, quæ Para-
siti patiuntur, pati potes, æquum est, ut
non solum epulis à domino tuo male
traheris, sed verberibus etiam & plagis.
Idem. Quod non sine stomacho Poëta di-
cit. *Omnia ferre si potes, & debes.*] Copula
hic locum non habet: sententia postulat, ut
scribas: *Omnia ferre si potes ut debes.* Græv.

171. *Si potes, &c.*] Quum antea
multis criminationibus, illos qui men-

sas potentiorum sectantur, poëta fuerit
infectatus: post multa quæ sub alieno
imperio digna atque indigna pati necesse
est; ut tandem se in libertatem vindi-
cent, suadendo concludit, ultima illis in-
terminatus. *Pulsandum quandoque caput
vertice raso:* In dedecus & irrisionem
contumeliosam tonsis capillis servili ri-
tu in duram servitutem mitteris verberi-
bus & plagis expositus & subiectus, ali-
quando alapas accipies, aliquando ca-
put sandalio vel fuste pulsabitur; Hoc
enim æquum est te abiectionem & obsti-
natum parasitum perpeti.

172. *Quandoque.*] Hic valet *aliquan-
do.* *Nec dura, &c.*] Quasi dicat: liqui-
dem omnia ferre, & verum Parasitum
potes agere, æquum erit te hæc quoque
tuz perionæ convenientia, æquo animo
ferre. Lubin.

173. *His epulis.*] Id est, dignus, qui
talibus epulis vilissimis & miserrimis
traheris, & talem etiam amicum domi-
num & patronum habeas, qui in te suum
Parasitum tam contumeliosus, & inju-
rius sit; quia tam servili animo es.
Quod Britannicus & alii dicunt, desi-
gnari hic modum quo quis liber à præ-
tore per vindictam sit; quod scilicet si qui
ex servitute in libertatem vocabantur,
raso capite ad Prætorem irent, qui eo-
rum caput bis terve percuteret, vel per
littorem percuti juberet, deinde virgula
seu festuca (quæ vindicta est) in eum
jacta, postquam dominus cum vertisset,
elata voce servitum eximeret prætor; pro-
fecto hujus non esse loci, & contra men-
tem esse Ausonii, quis non videt?

D. JUNII



D. JUNII JUVENALIS
SATYRARUM
LIBER SECUNDUS.

SATYRA VI.

ARGV'M. Utidium Posthumum ab uxore ducenda dissuasurus, acriter satis insurgit in mulierum ludos scenicos, libidines, superbiam; Græcæ linguæ, liberalium artium, critices, politices, imò gladiatorum inverecundam affectationem, superciliosam in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, superstitutionem, denique & veneficia.

CREDO, pudicitiam Saturno Rege moratam
In terris, visamque diu: cum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
Et

VARIORUM.

Hanc Satyræ interpretatur: summa opem niti debet, ut caute & caste agat, ne procax juvenis, quorum mentes facile ad vitia moventur, salivam movent, aut turpia audiendo flagitium cogitet aut ætas: sed ut animos à turpitudine avertat, & castitati illiberos servet.

1. **C**redo pudicitiam.] Superiori ergo libro in visum vitia introitus est. Hæc tota Satyra, ingenti usus arte, mulierum horrenda scelera exagitat, nihil omittens, quod ad partes dissuasionis pertineat: Vult enim dicere pudicitiam in mulieribus viguisse aureo seculo & simplici, sub Saturno, quæ ætate Jovis perierit, quæ libidinis regnate occæperit, quæ ex illo tempore semper cæverit: adeo ut suo

tempore nulla fere casta inveniat. *Credo.*] Plerumque de incerta re dicitur, unde sæpe additur, *non vana fides*. Nec enim certum est pudicitiam aureo seculo intactam mansisse. *Saturno &c.*] Id est, regnante Saturno, aureo seculo, quo omnis virtus colebatur, viguisse aliquamdiu in terris & versatam inter homines. Vide de hoc Hesiodum *Opus & Dies*.

2. *Cum, &c.*] Id est, cum subterranea crypta & caverna in terra & rupibus excavata, humiles domunculas habitantibus præberet. *Frigida.*] Utpote sub terra. *Idem.*

3. *Ignemque, &c.*] Id est, cum frigida spelunca ignem foci & larem, & pecus & dominos vel pastores una aliqua communi umbra clauderet & circumdaret. *Larem.*] Familiarem Deum, domus custodem,

Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
 Silvestrem montana torum cum sterneret uxor
 Frondibus & culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus: haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cujus
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem ructante marito.
 Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
 Vivebant homines: qui rupto robore nati,

10

Com.

VARIORUM

1. *Idem*, quem colebant in foco, qui Deorum penatium ara erat. Ut autem lares domi colerent, inde ortum docet Serv. quia tum mortui in domibus suis sepeliebantur, hos ut Deos domesticos venerari ceperunt.

4. *Communi*, &c.] Testo, specu umbroso pecori & domino communi. Cubile enim, & stabulum una caverna erat. *Labin.*

5. *Silvestrem*, &c.] Nam ex herbis, frondibus & foliis stramenta faciebant, teste Varone. Dicitur Fescio *terru* à totis herbis. *Montana uxor.*] In montibus cavernosis & silvis degens habitansque. *Idem.*

6. *Culmo.*] Calamis segetum paleisque, stramine. *Vicinarumque.*] Propinquarum, inter quas versabantur. Nam ex ferarum pellibus, non modo lectos sternebant, sed & vestes sibi conficiebant. *Idem.*

7. *Haud similis.*] Quæ non adeo ambitiose culta & ornata fuit, ut Cynthia Propertii amica. De qua ipse Propertius:

Cynthia sola suis miserum me cepit oculis.

Et cuprum multis ante cupidinis hinc.

Fuit autem hæc fornicatissima & cultissima, census induta nepotum, Nec, &c. Lesbiam Carulli amicam intellige, quæ mortuum passerem deservit. De qua Catullus ipse:

*Passer mortuus est mea puella,
 Flendo iunguâs rubens orati.*

Quem pater illa oculis suis amabat.

Pudica uxor montana, impudicæ illæ.

8. *Turbavit*, &c.] Lacrymis. Nam ob illum in lacrymis & moerore erat. *Idem. Nitidos.*] Metaphora pulchre ducta ab aëre.

9. *Sed*, &c.] Non sugenda tantum, sed potanda ubera exhibens. Credibile enim est illo tempore infantes grandiores natos fuisse. Grangrus putat magis dici pro adultis, quia tum non tam cito arcebantur à matris: quod non probo, quamvis narret verum, si verum est. Dicit Hesiodus primo seculo natos centum annis sub matris imperio stitisse, tantum adhuc infantes. *Idem.*

10. *Horridior.*] Quæ nullum ornatum adhiberet, neglectior & victu & amictu, quam ipse maritus. Contra jam fieri consuevit. *Fornice* enim longe superbiores viris. *Glandem*, &c.] En dicit, nam prisco ævo glandibus, fragis, pomis, pyris, aliis arborum & herbarum fructibus vivebantur. At ergo ructante, tantum qui glandes ad saturitatem usque devoraret. *Idem.*

11. *Aliter*, &c.] A voluptatum deliciis, malorum elcis alienissimi. *Tunc*, &c.] Notanda hæc initii mundi testimonia. *Cœloque*, &c.] Quod noviter à Deo constructum paulo ante fuit. *Idem.*

12. *Qui rupto*, &c.] Ex sigmento Potitico loquitur, & Virgil. respicit:

Gensque virum truncis, & rupto robore nata.

Hanc fabulam eo natam dicit V. C. quod prisca antequam domos conderent, in excavatis arboribus noctu quieverint, and

Compositive luto nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsân,
 Aut aliqua exstiterint, & sub Jove, sed Jove nondum 15
 Barbato, nondum Graecis jurare paratis
 Per caput alterius, cum farent nemo timeret
 Caulibus, & pomis, & aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad superos Astraea recessit
 Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.
 Antiquum, & vetus est, alienum Posthume lectum 20

Con-

VET. SCHOLIAST.

20. *Dua pariter, &c.*] Fides & Pudicitia.

VARIORUM.

unde mane egressi, radibus hujus fabulæ occasionem præbuerint. Alii hæc ad duriciem mortuorum referunt. *Rupro videri.*] Ut exprimeret roboris partum. *Idem. Robore.*] Pro omni arbore.

23. *Compositive luto.*] Vel à Deo, vel à Prometheus, qui hominem è limo teræ formasse fingitur. *Nullo, &c.*] A quibus scelera discedent. Nam erant Teræ filii.

14. *Multa, &c.*] Nactenus de prima, sequitur jam de secunda ætate sub Jove, vel de seculo argenteo; quo pudicitia per Jovem incipit deficere. Fuere forte sub Jove primo tempore etiam adhuc reliquæ illius præse pudicitia, quæ sub Saturno fuit. *Forsan.*] Dubitanter merito loquitur, ob incredibilem salacitatem illius nebulonis Jovis. *Lab.*

15. *Aut aliqua.*] Saltem. *Sed, &c.*] Sæpe Deum summi irridet. Id est, Jove nondum adulto, nondum ad virilem ætatem perducto, ut possit adulterum agere. Illo enim adultior, mores seculari cum rege mutati sunt, cum nullis non libidinibus frena diffusissime laxaret. Cum infamavit stupris sequi suamque domum. Jove nondum barbato.] Nondum pubescente. *Ferrar.*

16. *Nondum, &c.*] Graecis perfidiz nota passim ab autoribus innuitur. Cum

nondum Dii essent per quos jurarent. Cum nondum esset perjurium.

17. *Altitudo.*] Parentum, liberorum aut aliorum quos charos habebant: quæ solennis jurandi formula, uti &, per suum caput. Hoc verbo indicat se scivisse Deos illos Ethnicorum, homines fuisse, & homines jurare per caput Jovis. Apollinis, Herculis, qui homines fuerunt. *Cum, &c.*] Id est, cum divitiæ & opes nondum essent, ob id nondum etiam fures erant. Cum olera, quibus illo tempore vivebant abunde ornantibus & singulis suppetebant, ita ut nemo illa furaretur. *Idem.* Postea enim multi fuerunt fures, inde appositus Priapus ad hortorum custodiam. *Grang.*

18. *Es, &c.*] Sine ullo furum & raptorum metu. *Labin. Aperto.*] Incustodito, sepimentis haud munito.

19. *Paulatim.*] Astræa, Justitia, filia Astræi, qui Cui & Eurybiæ filius, ut Hesiodus ait:

Vista jacet pietas, & virgo cede mudent.

Ultima caelestem terras Astræa reliquit.] *Paulatim.*] Improbitate. & libidine ipsius Jovis luonumque subditorum. *Idem.*

20. *Hac comite.*] Pudore scilicet, vel castitate. *Dua, &c.*] Justitia & Pudicitia individuas sorores uno tempore aufugerunt, sceleratam terram deferentes. *Idem.* Aliter tamen Hesiodus *Grang.* 21. *Antiquum, &c.*] Applicat, quæ supra dixit, suo proposito, Libidinem nempe in mulieribus inde ab argenteo seculo vigere, & tamen Uxoriæ Posthumum

Concūtere, atque sacri Genium cōtemnere fulcri.
 Ōmne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
 Viderunt primos argentea secula mœchos.
 Conventum tamen & pactum, & sponsalia, nostra 25
 Tempestate paras, jamque à tōnfore magistro
 Pect̄eris, & digito pignus fortasse dedisti.
 Certe sanus eras. uxorem Posthumē dūcis?
 Dic qua Tisiphōne, quibus exagitare colubris?

Fet-

VET. SCHOLIAST.

22. *Fulcri.*] Lēcti jugalis.

26. *Antifore, &c.*] Non severus es, ut maritus, qui à pueris ad magistrum tōnforem transis. aut certe, delūti pueros sectari, qui jam uxori nonnulla munera misisti, & solito diligentius ornaris, ut uxori placeas, cui anulum dedisti.

27. *Posttris.*] Componis te.21. *Certe, &c.*] Furis, insanis.

VARIORUM.

hamum adeo insanum esse, ut uxorem castam le inventurum speret, quam ducat: cum longe satius sit se suspendere, vel quovis modo interimere, quam uxorem ducere. *Antiquum.*] Indefcilicet à Jovis tempore: *Hoc est quod nec promitti, nec prohiberi potest, &c.* Plaut. Quer. Utitur autem noster dissuasiōe à vituperatione rei. *Alienum, &c.*] Id est, adulterium committere, alteriusque mariti lectum ascendere, turbare, violare. *Lubin.*

22. *Et sacri, &c.*] Id est, conjugalis vel matrimonialis fulcri seu tori genium præsidentem, qui matrimonio præest & qui vim obtinet rerum omnium gignendarum, cōtemnere. *Sacri* ait, nam lectus nuptialis Genio sacra. *Fulcri.*] Quo lectus fulcitur. *Lubin.*

23. *Omne, &c.*] Id est, post argenteum seculum, ferrea ætas mox omnia reliqua scelera produxit, præter adulterium, quod jam priori seculo fuit, & inter vicia omnium primum. *Lubin.*

24. *Viderunt, &c.*] Id est, seculo argenteo primi adulecti, & primi scelerati visi sunt Jupiter, Neptunus, Mars, &c. qui omnium mœchorum, quotquot vi-

xerunt, famosissimi. *Idem.* Ut ait Tibull. *Glans aluit veteres & passim semper amavit.*

25. *Conventum, &c.*] Verba prisci juris, huic rei propria. Sententia hæc est: Cum inde à Jovis tempore nulla castitas, nullus pudor in matronis fuerit, quæ dementia & infania est, te hisce perditissimis temporibus aliquam castam te inventurum sperare, cumque illa matrimonium velle contrahere? *Conventum*] Perperam vulgo distinguitur: nam conventum ac pactum idem est, quod *pactum conventum*. Dotale pactum intelligit. *Salmasius. Sponsalia.*] Furtivarum nuptiarum promissiones. *Nostre, &c.*] Sic Salustius creberrime; id est, nostro seculo pessimo, quo tot regnant adulteria.

26. *Jamque, &c.*] Ut nitidior placeas uxori futuræ. *Tenderis.*] Ex more antiquorum, qui ad consistentem ætatem comam nutriebant, postea circa nuptias detondebant. *Idem.*

27. *Et, &c.*] Annulus ferreus ipso nuptiarum die sponse mitti solebat, & sine gemmis, qui proutibus dicebatur. *Digito.*] Quarto; seu medicinali, manus sinistra, quia in eo vena quædam sanguinis, quæ ad cor ulque pervenit. *Gell. l. 10. c. 10. Macrobi. l. 7. c. 13.*

28. *Certe, &c.*] Olim eras liber, rationis & mentis compos, jam vero in furorem raperis. Vel lege interrogatorie, *Certe sanus eras? Uxorem, &c.*] Interrogatorie admiratur insaniam & furorem Posthumi, uxorem ducturi. *Idem.*

29. *Dic, &c.*] Id est, quibus tu Fulvii agitaris? Sunt autem fulvæ tres Acherontis filix, Aletho, Tisiphōne, Me-

L

gria

Ferrepotes dominam salvis tot restibus ullam?

30

Cum pateant altæ, caligantesque fenestræ?

Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?

Aut si de multis nullus placet exitus, illud

Nonne putas melius, quod tecum pufio dormit,

Pufio qui noctu non litigat? exigit a te

35

Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod

Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles.

Sed placet Urfidio lex Julia: tollere dulcem

Co-

VET. SCHOLIAST.

32. *Æmilius, &c.*] Quod ibi lupanaria essent.

34. *Quod, &c.* A facto nomen.

37. *Et lateri, &c.*] Si parum feceris, non irascitur ut uxor.

38. *Lex Julia.*] Quæ jubet eos hereditatem capere, qui filios habent.

VARIORUM.

Æra, quæ colubros & serpentes loco crinium habent. Hæ sunt impiis assidua domesticæque furiz, quæ dies noctesque parentum poenas à sceleratissimis filiis repetant. *Idem.*

30. *Ferre, &c.*] Id est, cum tot restes adhuc reliquæ sint & superint, quibus te possis suspendere: quæ te dementia vexat, ut uxorem velis tolerare, quæ tibi dominabitur; cuiusque tu servus necessarius futurus es. *Idem.* Argute dicit *dominam non faciam*, quasi cujus servus sit futurus: unde apud Comic. *Dote imperium vendidi.*

31. *Cum, &c.*] De quibus te potius præcipitem dares. *Alia, Caligantesque.*] Quæ tantæ altitudinis, ut caliginem visui obducant. vel, noctis tenebras, *Lubin.*

32. *Cum, &c.*] Ut scilicet indete in aquam præcipientes, & submergas. Fuit autem pons Æmilius à Marco Æmilio Scauro in via Flaminia dictus & conditus. *Lubin.*

33. *Aut si, &c.*] Scopitice jam ex iplo quærit, si se ipsum à medio nolit tollere, cur non in priori sua libidine & puerorum amore perleveret? *Idem.* De *multis.*] Quos suppl. dixi. *Exigit.*] Ad montem &c.

34. *Nonne, &c.*] Malum, imo sceleratissimum auctoris nostri consilium foret, si Urfidio horrendum pueri concubitus potius, quam matrimonium serio suaderet. Verum minime existimandus est Juvenalis, Satyricus, morum & honestatis magister integerimus, alii auror esse, quod ipse Sat. 1. 2. & aliis infinitis locis eodemmodat. Verum scopitice & hyperbolice notat, omnia potius mala toleranda, omne scelus perpetrandum esse, quam uxorem ducere. Existimaram etiam longe satius tibi esse, ut puer pathicus tecum dormiret. Ludit ergo falsè & scopitice Posthumum. *Idem.*

35. *Pufio qui, &c.*] Antiquè *pufus* puer, & *pufa* puella dicebatur. Hoc loco pro puero Pathico ponitur. Attendendum illud quod *dormis* dicat, non dormiat. *Litigat.*] Vel ut effere libidinis mulieres pensum à maritis absolvi cupientes: Vel ob alias causas, de quibus inferius inquit. *Exigit, &c.*] Pro concubitu; more illarum, quæ temperantiores vel continentiores videri volunt. *Illic.*] I. e. ante, vel in ipso actu, non post actum.

36. *Nec, &c.*] Quemadmodum solent uxores. Ea enim pars immoderato concubitu insigniter leditur. *Martial.*

— *Usque dum mihi*

Venus jocosæ molle raperit lætari.

Idem.

37. *Nec, &c.*] I. e. parces tibi, non coëas, non tam assiduus sis in coitu, quam jussit: quod fecerim tacere conineverunt. *Idem.*

38. *Sed placet.*] Cui legi nimirum obedire vult, quæ lata est de adulteris puniendis &c. de medicandis ordinibus, post-

Cogitat hæredem, cariturus turture magno;
Mullorumque júbis, & captatore macello.

40

Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla

Ursidio? si mœchorum notissimus olim

Stulta maritali jam porrigit ora capistro,

Quem toties textit perituri cista Latini?

Quid, quod & antiquis uxor de moribus illi

45

Quæritur? ô medici mediam pertundite venam.

Deli-

VET. SCHOLIAST.

40. *Mullorumque*.] Quos hereditæ petunt. *Jubis*.] Crisis.

44. *Quem, &c.*] Qui toties superveniente marito, sub cista celatus est, ut in mimo. *Latini*.] Latinus mimus fuit, qui mœchus in cistam devolutus, superveniente aliquo tegebatur: qui postea propter adulterium Mæsalinæ punitus est.

VARIORUM.

postquam diu satis adulterum egit. De lege Julia audivimus Satyr. 2. *Lapp.* ad 111. *Annal. Taciti. Toller, &c.*] Id est, vult legitimos hæredes ex conjugis suscipere & nutrire, non vult captari ab hereditæ petis. *Turneb.* libro xxi, cap. xi.

39. *Cariturus, &c.*] Est turtur nobilis avis & piscis. Quamvis Britannica de ave intelligat, depisce potius intelligendum est, quia *magnum* dicit, & adhuc ob aliam tacendam rationem. Talia autem munera orbis à captatoribus miti solebant. *Labin.* Et qui liberos habebant, non accipiebant. *Cariturus*.] Ducta uxore captatorum muneribus nequequam sollicitandus. *Fernar.*

40. *Mullorum júbis*.] Barbæ et mællæ. *Apoic*, crisis, vel barbæ: nam duplicem barbam à lætre oris habent. Talia miti solita fuisse orbis ex Satyr. 4. videmus. *Captatore macello*.] Obliuio, quæ è macello à captatoribus hereditatem emta, orbis mixtebantur. *Idem.*

41. *Quid, &c.*] Quasi dicat: omnia jam sunt possibilia: siquidem Ursidium, qui paulo ante omnium mœchorum tur-

pissimus fuit, jam matrimonii vincula cogitat subire. Quis hoc unquam credidisset? Certe jam omnia vel præter naturam fieri possunt. *Ulla*.] Uxor vel conjux in matrimonium. *Labin.*

42. *Si mœchorum, &c.*] Famossimus Ursidium intelligit. *Idem.*

43. *Maritali, &c.*] Matrimoniali vinculo, conjugali jugo, vel freno. Est metaphora ab equis. *Idem.* Tollenda est omnis occasio, & luxuria puerilis nuptialibus pedicis colliganda. *Apul.*

44. *Quem, &c.*] Qui sapius periturus, superveniente marito sub cista celatus est, ab ejus adultera uxore; qualem Latinus Mimus in mimo vel ludo expressit. Nam ille in Mimo adulterum representabat in cista conditum subito mariti interventu, ne deprehenderetur, aut occideretur. Ob id perituri dicit; quia semper verebatur ne delationibus periret; dicent alii, quos talli putat Grangæus, illam opera delatorum perisisse tandem. Indicat ergo Ursidium consimilia pericula perinde sepe expertum esse. *Idem.*

45. *Quid, &c.*] Auget indignationem suam & stultitiam Ursidii. Primo enim absurdum esse dixit mœchorum famosissimum, matrimonium cum uxore quaquam velle contrahere. Deinde quod cum ipse sit turpissimus, matronam honestam & castam & antiquis moribus prædnam sibi quærat. *Antiquis moribus*.] Quales vixerunt aureo seculo sub Saturno, ut dicitur. *I. Loenfr.* Epiph. 3. cap. 23.

46. *O medici, &c.*] Et liberate Ursidium à furore & insaniam: qui furiosus est, dum ipse impudicus pudicam quærit. *Physici* tradunt tres in brachiis esse

Delicias hominis. Tarpeium limen adora
 Pronus, & auratam Junoni cæde juvencam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ,
 Quarum non timeat pater oscula. nocte coronam
 Postibus, & densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinæ vix sufficit. ocyus illud
 Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.

50

VET. SCHOLIAST.

50. *Cereris, &c.*] Quæ possint sacerdotes Ceteris esse.

VARIORUM.

venas descendentes ab hepate, unam Basilicam, alteram Cephalicam, tertiam Medianam, nigram sive communem. Porro *media vena* in brachio incidi solet hujusmodi furiosis. Vel si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte secetur, &c. Paulus Aegineta 3. lib. cap. 8. de Phreniticis & Aëtius libro 6. cap. 3. *Farnab.*

47. *Delicias, &c.*] Est exclamatio. Quasi dicat: O hominem delicatum & mollem, qui quidem moribus suis non contentus, electissimam uxorem querat, idque ab alio requirat quod ipse non præstet. *Tarpeium, &c.*] Id est, si tu adeo felix es, ut non sine singulari Deum benignitate hoc seculo turpissimo casta matrona tibi contingat. Aequissimum profecto erit, ut Jovem adores, eique gratias agas. Per *Tarpeium limen*, Jovem Capitolinum intelligit, in introitu arcis Tarpeæ, ubi Jovis, Junonis, & Minervæ templum. *Idem.*

48. *Pronus.*] In terram cum maxima animi devotione prostratus. *Es auratam.*] Auratis cornibus. Junoni ait, quod illa mulieribus impudicis & adulteris maxime infecta esset, & cui vinula jugalis cura, conjugii præsidii, promissæ. Majores autem hostiæ auratis cornibus immolabantur, teste Plin. lib. 24. cap. 4. *Idem.*

49. *Si tibi, &c.*] Qualis hoc tem-

pore non invenitur, & quali tu etiam non dignus es. *Tibi.*] Cum emphasi dictum. Indignus enim turpissimus scortator honesta matrona. *Idem. Capitis.*] Pars pro toto, i. e. corporis pudici.

50. *Pauca.*] Matronæ dictæ sunt, quæ Cereris sacerdotes fiant, & cujus mysteria non nisi castis foeminis sunt celebranda. Vel quæ dignæ judicatz essent, quæ tanquam castæ & honestæ, Cereris vittas contingant; quod ab impudicis fieri nefarium putabatur. *Farnab.* Capita enim statuarum vittis insignita erant.

51. *Quarum, &c.*] Tanquam parum casta oscula, sed tarpis libidinis indicia. Eo dicit, nam occurrentes cognatos & notos veteri instinctu osculari solebant. V. C. ait, filias impudicas patris osculo privari solitas fuisse, quod magis pœnæ loco sit habitum. *Noctæ coronam.*] Salsæ Ursidium verat, Ironice ipsum exhortans ad matrimonium. Id est, ô Ursidi, para te ad futuras nuptias. *Idem.*

52. *Postibus.*] Eo dicit, nam ipso nuptiarum die postes & janux coronabantur. *Corymbos.*] Fructum & racemos hederæ. *Idem.*

53. *Unus Iberina.*] Scopitice hæc dicit. Fuit autem haud dubiæ Iberine illa, quam ducere voluit Ursidius. Quasi dicat. Nimirum Iberine tua casta est. *Ocyus illud.*] Explicat per ironiam. Imo vero illa uno oculo potius contenta esse velia quam uno viro. Quasi dicat: ipsam suis oculis moechos cariores habere. *Idem.*

Præcipue multivola est uxor. Catull.

54. *Extorquebis.*] Magna difficultate ab illa impetabis. *Idem.* Si extorque-

quere

Magna tamen fama est cujusdam rure paterno

Viventis: vivat Gabius, ut vixit in agro:

Vivat Fidenis, & agello cedo paterno.

Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt Juppiter & Mars?

Porticibusne tibi monstratur foemina voto

Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis

Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?

Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo

60

Tuccia

VET. SCHOLIAST.

63. Bathyllo.] Pantomimo.

VARIORUM.

quere velis veritatem, illa ocyus respondebit illud Horatian. *Eripies quivis oculos citius mihi*, quam ut uno viro sim contenta.

55. Magna, &c.] Obiectio. Quod in agro quzdam casta inveniantur. Quasi dicat: Si Iberina casta non est, saltem extra Romam in agro quzdam casta in venit. *Fama.*] De castitate & pudicitia ejus. *Idem.*

56. Vivat, &c.] Responder Poëta: Illud non tam virginis ingenio deberi, quam loco. Nam si vel Gabius vel Fidenis in vilibus & desertis urbibus degat (necum Romæ) statim corrumpetur, & degeneraret. Illa enim casta non est, quæ non impudice vixit, ad quod locus & occasio sæpe aliquem adjuverit, sed quæ animum pudicium habet, & etiam inter impudicos scortatos pudicitiam suam potest retinere. *Lubin.*

58. Quis, &c.] Corrigit illud quod concessit. Quasi dicat; Et tum quis jurare velit ipsam etiam in patrio agro caste virisse. Usque adeone Mars, Juppiter, & alii qui passim in montibus & speluncis agrorum scortabantur, senuerunt, ut puellæ rusticæ ab illorum incurfibus tutæ sint, & non possint amplius virgines imminuere præ senectute? *Nil altum, &c.*] Licet enim palam forte stuprata non est, clam illud fecisse poterit.

59. Senuerunt.] Adeo ut senio impediti, rusticas virgines amplius corrumpere non possunt. *Idem. Adeo.]* In tantum? Itane?

60. Porticibus.] Intelligit porticum Pompeii & Idis, in qua mulieres conveniebant. *Voto, &c.]* Id est, quæ desiderio tuo satisfaciatur, quæ sit ex animi tui sententia. Id est, quæ pudica sit. *Lubin.* Primum præceptum in amore. An ille locus, ubi invenias quod amare velis, in porticibus, Circo, & theatris.

61. Cuneis, &c.] Pars pro toto: cunei enim in theatro sedes sunt in eis, receptacula & capacitates graduum instar cuneorum. *Lips. de Amphitheat.* Id est, an in totis & universis Amphitheatris, & eorum cuneis, sedibus, & receptaculis, in quibus tot centena mulierum conveniunt, aliqua habetur, quam sine cura & metu de ejus libidine, & incontinentia, secure diligere & amare possis.

62. Excerpere.] Tibi deligere, & diligere. *Lubin.*

63. Cheironomon, &c.] Quia de Theatro dixit, reddit jam rationem quare mulieres Romanæ tam parum pudicæ sint. Id fieri ait spectaculis ludorum levissimorum, & propter multas voluptates, & libidinum illecebras. Id est, dum in theatro mollis ille & levis saltator Pantomimus Bathyllos saltando representat Ledam illam insignem saltatricem, (quod certa manuum & pedum lege & motu fiebat, unde *ῥυθμικός* dicitur.) Tunc ejus spectaculo mulier ex Thuscæ libidine incenditur. Legatur ergo *Tuscia*: vel sit nomen fictitium *Tuccia*.

L. 1

Dicit

Tuccia vestis non imperat: Apula gannit,
 Sicut in amplexu: subitum, & miserabile longum 65
 Attendit Thymeles: Thymeles tunc rustica discit.
 Astalix, quoties aulaea recondita cessant;
 Et vacuo, clausoque sonant fora sola theatro,
 Atque a plebeis longe Megalesia, tristes

Pera

VET. SCHOLIAST.

66. *Disgit.*] Penam ut habent in mīmo.

68. *Sonant, &c.*] Jurisdictio quando est.

69. *Megalesia.*] Ludi Megalesiaci.

VARIORUM.

Dicit hic *Chironomen* in genere foemini-
 no, imitatione Græca, quia composita
 in sunt generis foemini. *Bradens*
Misc. ix. cap. 1. Jac. Læssis Epiph. 4.
cap. 9. J. C. Scalig. 1. lib. Poet. 14.
cap.

64. *Tuccia, &c.*] Rustica. *Vesica.*]
 Per libidinis pruritum urinam retinere
 non potest. *Valer. Maximus lib. 8. cap. 1.*
Apula gannit.] Per hæc nomina Tuccia
 & Apula, videtur innuere mulieres ex
 Thuscia vel Apulia rusticas, quæ cor-
 rumpantur Romæ tam obscenis & la-
 scivis spectaculis. *Gannit.*] Id est Gan-
 nitu & murmure libidinosum faceret at-
 tectum: vel gannitu obmurmurat non
 secus ac si quicum concumberet. *Labin.*
Gannire proprium est vulpibus & canibus
 ob herorum adventum, inde sumitur ad
 obscena.

65. *Sicut, &c.*] Id est, illo specta-
 culo incensa, gannitum & voculas illas
 amantium edit, quales inter se ample-
 xantes & amantes. Quasi dicat: non se-
 cus ac si tenacissimis complexibus mi-
 mum quem videt, ad coitum comple-
 xura esset. Videntur autem hæc comu-
 de cum sequentibus conjungi posse. *Gan-
 nit subitum & miserabile.* Id est, odio
 subitas & miserabiles voculas. Alii per
 hæc; *Subitum, miserabile, longum*, in-
 telligunt nomina gestuum, & mo-
 tum, quos exprimebat mimus, ut do-

cet *Julius Pollux.* Et quos gestus tanto
 studio Thymeles illa mulier rustica ob-
 servat, non aliter ac si illos velle discere.
 Festive autem illa mulier ab Auto-
 re Thymeles nuncupatur, sive quod Thy-
 meleus exprimat, seu quod Thymeles
 (cui nomen scena dedit) furax sit. Hæc
 autem omnia eo spectant, ut demon-
 strent etiam rusticam libidinem. Quasi
 dicat: Si honestæ hæc rusticæ es-
 sent, hujusmodi improbis spectaculis
 abstinere. *Idem.*

67. *Ast. alix.*] Dicitur hoc in illas
 mulieres, quæ finitis ludis mimorum
 tractabant ornamenta, ludosque age-
 bant, quando aulaea & tapetia, quibus
 theatra ornantur & sol arcetur, in su-
 um locum reposita cessant & non sus-
 pendentur. Id est, quando Mimorum
 ludi in theatris non exhibentur & ferix
 sunt. *Aulaea.*] Erant vestes peregrinæ,
 vel etiam vela depicta, theatri ornamen-
 ta. *Labin.*

68. *Et vacuo, &c.*] Id est, cum Am-
 phitheatrum vacuum & clausum est, &
 fora sola, in quibus jus dicitur, sonant.
Idem.

69. *Atque, &c.*] Id est, cum Ludi
 magni Deæ matris Cybeles longe ab-
 sunt à plebeis ludis, vel longo tempore
 intermittuntur, & longissimo post illos
 ludos plebeios tempore exhibentur: in-
 terea illæ lascivæ mulieres tristes ob in-
 termisissimos ludos, ipsæ agunt inter se il-
 los ludos, & mimorum vestes & orna-
 menta tractant. *Servius. Annotat. cap. 8.*
Megalesia enim, ut videtur est in Cal-
 lendatio, celebrabantur Nonis Aprilis.
 Plebei vero ludi xvi. Calend. Decemb.
Longe.] Absunt, vel post exhibentur.
Megalesia.] Ludi erant Circenses, qui
 in honorem matris Deæ cele-
 brantur, dicati à Junio Bruto, quod

Personam, thyrsūque tenent, & subligar Acci, 70
Urbicus exodio risum movet Attellanae
Gestibus Autonoës: hunc diligit Ælia pauper.
Solvitur his magno comœdi fibula: sunt quæ

VET. SCHOLIAST.

70. *Subligar Acci.*] Vestem tragœdi.
72. *Gestibus, &c.*] Quando Autonoen saltat.

73. *Solvitur, &c.*] Ut cum comœdis concumbant. Nam omnes pueri vocales, fibulas in naturis habent, ne cocant.

VARIORUM.

docet Livius. *Tristes.*] Ob intermissa spectacula. *Lubin.*

70. *Personam.*] Id est, tum tenent interea, morz illius impatientes, larvam & personatam faciem, & hastam pampinis involutam. Ludunt ipsæmet in privatis zdibus indutæ vestimentis Mimorum. Et rerum, quas in theatro viderant, quandam retinent speciem. *Tenent.*] Tractant, & sequæ illis oblectant. *Subligar.*] Subligaculum, quo virilia Acciis illius Mimi inter agendum religabantur & velabantur. Subligaculum erat *velum*, pudendorum velamen: neque tamen femora contegebat, ut braccæ *draupides*, quæ ob id foeminalia dicuntur. *Farnab. Acci.*] Mimi seu poetæ. Alii, *Acne. Idem.*

71. *Urbicus.*] Ordo & sensus est: Urbicus ille actor movet risum inter mulieres illas, in privato spectaculo. Exodio inculto illo & lascivo ac ridiculo carmine, in ridicula illa fabula de Autonoë Cadmi filia. *Urbicus exodio.*] Ego Urbicum existimo actoris quoddam genus significare, & centum quoddam Poëtarum genus: erantque hæc fabulæ urbanissimæ, & urbis jocos elegantiamque imitabantur, & ab urbe (in qua primum coepit) Attella, nomen erant adeptæ: itaque earum actores *Urbici* vocabantur. *Turneb. lib. 3. Advers. cap. 17.* Illa autem carmina risum moventia, si ante fabulam

fierent, dicebantur *obedia*: si in media fabula *incedia*: si in fine *exodia*. *Vi. de Sat. 3. vi. 125. Exodio.*] Exodium hic significat *res idæ pæpæpæ*, quod non est de fabulæ argumento, sed illi inseritur: *exodia* enim, id est, *obiter*, & præter argumentum fabulæ iacturata sunt. *Risum movet.*] Quæ verba ita interpreto, Mimum movisse spectatoribus risum, cum in alioquus *Attellana* fabulæ *Exodio* ad manum saltaret nescio cujus Autonoës opprobria & ridicula quædam representans. *Petitus.*

72. *Autonoës, &c.*] Fabula conscripta de Autonoë Cadmi filia, *Matte. Aëtio-* nis in cervum conversi. *Ælia, &c.*] Fuit Ælia familia Romæ pauperrima, teste Val. Maximo. Hæc mulier hujus nominis diligebat Urbicum exodiarium. *Lubin. Pauper.*] Ut ostendat non minus pauperes quam divites mulieres libidinis zstu flagrare, jocus ergo est in contrariis pauper & magno.

73. *Solvitur, &c.*] Id est, aliz di- riores adulteræ mulieres imo & ipsa Ælia prodiga in paupertate, magno pretio à Comœdis, quos amant, impetrant ut fibulam solvant, & secum concubant. *Fibula* autem urebantur Comœdi & Tragœdi, non tam ut velarent pudenda, quam ut à coitu, ne rauce- cerent, prohiberentur. Coitus enim statim vocem invadit & depravat. Erat autem *fibula* circulus æneus: vel ut alii volunt filum æneum argenteumve præputio trajectum. Vel indumentum quo comprimebantur simul & tegebantur inguina. *Celsus libro 7. capite 25. Idem.* *Solvitur his magno Comœdi fibula, &c.*] Usus fibulæ notus: sed qualis ea fuerit non ita compertum est. Communior sententia est, fuisse anulum æreum vel argenteum quo trajiciebatur cucula, eam partem operiens, quam exerceri nolebant. Non quidem totum virile mem- brum transigens, sed tantum currem.

Chryfogonum cantare vetent : Hispulla tragædo.
 Gaudet : an exspectas , ut Quintilianus ametur? 75
 Accipis uxorem, de qua citharædus Echion,
 Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque choraules.
 Longa per angustos figamus pulpita vicos;
 Ornentur postes, & grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80
 Nobilis Euryalum myrmillonem exprimat infans.

Nupta

VET. SCHOLIAST.

75. *Ut Quintilianus.*] Ut scholasticus.
 77. *Aut Glaphyrus.*] Id est, sub te
 marito alieni filii.
 79. *Ornentur postes.*] Ad honorem nup-
 tiarum. Sic enim solent in nuptiis præ-
 parare.
 80. *Ut, &c.*] Hoc est, linum te-
 nuissimis maculis variatum. quia Latine
 Conopeum culicæ dicunt. Sic Hora-
 tius:

— signa militaria,
 Sal aspiciat Conopeum.

VARIORUM.

glandis velamen. Quo modo & pueros
 custoditos scimus, ne pubescens ætas in
 virilitatem præcipitaretur. *Ferrar.*

74. *Chryfogonum cantare, &c.*] Qui
 scilicet toties pretio à lascivis mulieribus
 ad concubitum invitatus, raucus factus,
 cantare non possit. Chryfogonus fuit Cy-
 tharædus & cantor. *Sunt quæ, &c.*] Sunt
 (explicat Grægeus) quædam matro-
 næ quæ tantopere Chryfogonum coitu
 delassarunt, ut raucus factus sit. Ego
 putem Poëtam his verbis commendare
 fibulæ usum, quod scil. coitus voci no-
 cecat eam raucam efficiens, ideo fibula
 inventa sit : per parenthesis hanc in-
 ferens. *Hispulla.*] Hispulla hæc crassa at-
 que pinguis matrona fuit: ob id inferius
 Sat. 11.

Pinguiar Hispulla traheretur taurus.
Lubinus.

75. *An, &c.*] Mulieres adulteræ mi-
 mos & histriones amant, non bonos
 graves & doctos viros, qualis rhetor Fa-

bius Quintilianus; utpote qui à tali tur-
 pitudine abhorreant. *Lubin. Quintilia-
 nus.*] Ut maritus caste ametur.

76. *Accipis.*] Id est, tu Ursidi ali-
 quam uxorem ducis, è qua prolem per
 adulterium suscipiat, & pater fiat, non
 tu, sed alius quispiam histrio. *De qua.*]
 Pro ex qua.

77. *Choraules.*] Tibicen, qui in cho-
 ro fistulam inflat. *Idem.*

78. *Longa, &c.*] Ironia & amara in
 illos irrisio, qui conjuges ducebant. Id
 est, nos nuptias magnis sumptibus facia-
 mus, ut alii histriones, ludii, & pugi-
 les ex nostris uxoribus per adulterium
 liberos suscipiant, quos nos tanquam
 nobiles, & ex nobis natos nutriamus.
Longa, &c.] Erigamus theatra in pla-
 teis; in quibus nuptiarum tuarum ludi
 agantur. *Per, &c.*] Per angiportus. vel
angustos, ob multitudinem spectantium.
 Hoc autem solebant facere in nuptiis. *Lu-
 bin.*

79. *Ornentur, &c.*] Id est, domus no-
 stra frondibus è lauro in honorem nup-
 tiarum ornetur; & omnia fiant, quæ per-
 tinent ad solennitates nuptiales; & in-
 fans tuus, qui ex te natus & nobilis puta-
 tur, gladiatoris alicujus vel retarii sui ve-
 ri patris faciem exprimat & repræsentet.
Grandi, &c.] Id est, ingentibus ramis laure-
 is. *Idem.* Sed & integra arbor possibus ap-
 ponebatur. Ironia permixta est fat amara.

80. *Ut tibi.*] Nobilissimo. *Cono-
 peo, &c.*] Sub velo culicari, ex lino te-
 nuissimo, quo culices arcebantur à
 corporis culex. Talibus enim circum-
 dabantur nobilissimorum liberi in cu-
 nis. *Idem.* Sumit pro ipsis cunis testudi-
 nis modo concavis.

31. Ne

Napta Senatori comitata est Hippiia Ludum
 Ad Pharon, & Nilum, famosaque mœnia Lagi,
 Prodigia & mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domus & conjugis, atque sororis, 85
 Nil patriæ indulgit, plorantesque improba gnatos:
 Utque magis stupeas, ludos Paridemque reliquit.

Sed

VET. SCHOLIAST.

83. *Munia Lagi.*] Alexandriam dicit, quam Lagos tenuit, pater Cleopatraz & Ptolomzi, armis post magni Alexandri occupatus Ptolomæus cognominatus Lagos, atque deinceps ceteri reges, Lagi sunt appellati.

87. *Paridemque, &c.*] Paridem dicit illius temporis pantomimum, quem postea ob adulteratam uxorem ab eo suam Domitiam, Domitianus occidit.

VARIORUM.

81. *Nobilis, &c.*] Quod filium tuum esse censet, & nobilem. *Euryalum, &c.*] Gladiatorem vilem & infamem. *Exprimat.*] Imaginationem vel faciem suam, & vultum referat in cuius iacens.

82. *Napta, &c.*] Quod de gladiatore vel Myrtillo adultero dixit, demonstrat jam memorabili exemplo Hippiæ, quæ fuit mœcha famosissima, & cum Sergio quodam gladiatore mœcho suo in Ægyptum profugit. *Senatorii.*] Fabricio Vespentoni tumido & superbo. De quo Sat. 4. v. 113. *Comitata, &c.*] Adulterium mœcha secuta. *Hippiæ.*] Potest nomen fictitium esse ad rem, nempe ob libidinem: Scilicet ante omnes furor est insignis equarum. *Ludum.*] Athletam, gladiatorem Sergium. *Lubin.*] Apud veteres ludii non alii dicebantur: quam saltatores & histriones: At sequentibus temporibus, ludii proprie dicti sunt gladiatores, à ludo gladiatorio: nec ludii tantum, sed & ludi sunt appellati, ut regna pro regibus. Hinc ludiam vocat eandem Hippiam, quasi ludii & ludi uxorem. *Salmasius in Trebell. Poll.*

83. *Ad Pharon.*] Insulam Ægypti Alexandriæ oppositam, & eidem ponte

junctam. *Nilum.*] Nobile Ægypti flumen. Mos Poëtarum est per fluvios denotare ipsas provincias. *Famosaque, &c.*] Id est, Alexandriam, quam Lagos pater Cleopatraz & Ptolomzi tenuit. *Famosa.*] Vel quod reges pessime ibi viverint, & ob luxum & molles delicias infamia: vel famosa Pompeii cæde. *Lubin.*

84. *Prodigia, &c.*] Exaggerat scelus. Ita etiam, ut Canopus Ægypti civitas, quamvis propter libidinem & luxum infamis, tamen ob huius sceleris prodigium, ob turpissimos Romanæ urbis mores, hoc factum Hippiz detestaretur. Quasi dicat, Tantum flagitium, etiam homines flagitiosi condemnabant. *Prodigia.*] Prodigio profecto simile erat, civem & nobilem matronam Romanam in Ægyptum usque gladiatorem sequi. *Canopus* civitas Ægypti impurissima, distat ab Alexandria centum & viginti stadiis. *Lubin.*

85. *Immemor, &c.*] Ob mœchi amorem omnium suorum oblita fuit. *Illæ.*] Hippiæ. *Idem.*

86. *Nil, &c.*] Nulla patriæ charitate commota fuit. Nil pensi habuit, nulum habuit patriæ respectum. *Plorantis, &c.*] Paulatim magis magisque exaggerat hoc scelus, inter alia, inhumanam discipulæ.

87. *Utque, &c.*] Scoptice hoc dicit in Romanorum otia. Alii *Quodque, &c.* Quasi non tam mirandum sit, quod maritum & liberos reliquerit, quam, quod ludos Circenses, quos omni Romanorum conditioni maxime in votis & deliciis esse, ubique arguit Satyr. 10. v. 81. Satyr. 11. v. 53. *Paridem.*] Nobilem illum histrionem & pantomimum Domitiano charum, qui juvenali ex filii causa, ut inferius exponitur. Paris, quod

L i

quod

Sed quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
Et segmentatis dormisset parvula cunis:

Contempsit pelagus: famam contemserat olim, 90
Cujus apud molles minima est jactura cathedras,
Tyrrhenos igitur fluctus, lateque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, & honesta; timent, pavidoque gelantur 95
Pecto-

VET. SCHOLIAST.

89. *Et segmentatis.*] Segmenta dicit vitam pendentem de vestibus, intextam auro.

94. *Mutandum, &c.*] Diu navigatura de Tyrrheno mari ad Adriacum, de Adriaco ad Aegzum transitura.

VARIORUM.

quod Domitian conjugem constupravisset, ab eodem occisus est, *Lubin.* Vel per *Paridem*, scenicos ludos innuit.

88. *Sed quanquam.*] Licet mollissime & delicatissime educata esset, tamen amore turpis moechi mare intrare sustinuit, & contempsit marina tædia. *Pluma, &c.*] Molli lecto in domo patris & tenera educatione. *Idem.*

89. *Segmentatis, &c.*] Erant segmentatis, pendentes de vestibus auro intextæ, vel fasciolæ, quæ assuuntur extremis vestium oris, ornatus causa. Id est, præsegminibus, vel vermiculato emblemate pictis. Alio sensu habentur. *Sat. 11. Parvula.*] Ex toto illo tempore, quo parva adhuc puella fuit, utita in iuginis deliciis quasi enutrita sit. *Idem.* Vide *Sat. 2. vers. 124.*

90. *Contempsit, &c.*] Quod quidem in tali educatione miraculum erat. *Famam, &c.*] Et pudorem. Quem qui contemnit, facile illa omnia contemnit. *Idem.* *Omnis si perdas, famam servare memento, &c.*

91. *Cujus, &c.*] Cujus honestæ famæ amissio apud delicatas & molliter educatas virgines nullius momenti esse

reputatur cum jam eam amiserunt. *Molles, &c.*] Id est, apud illas, quæ in molli-bus, & pulvinaribus suffultis cathedris vel lecticis vestantur, & sedent in theatris: bene addit *molles*, quia foeminarum; nam erant etiam doctorum cathedræ: Foemina vero molliter & otiose sedent in Cathedris nihil operis facientes. Talis enim fortuna facile famam negligit. *Turnebus lib. xxx. cap. 30. Cathedræ.*] Foeminas, quæ molli-bus cathedris vestantur aut sedent. Cathedra enim proprie est sella muliebris, quæ discreta à virili, *Lipf. 1. Elect. Far-nab.*

92. *Tyrrhenos, &c.*] Pertexit ulterius cœptam historiam, simulque malitiam adulterarum demonstrat, quæ in honestis rebus molles & fractæ, in sceleribus suis perpetrandis robustæ, fortes, & audaces essent. *Tyrrhenos.*] Fluctus Tyrrheni maris, sive inferi. Tyrrhenum dictum, quod litus Tyrrhenum radat; nam mare à locis, quæ alluit, nomen capit. Hoc mare Alexandriam petentibus transcendendum. *Latr, &c.*] Dum fluctus in scopulis franguntur. Est autem Ionium mare pars maris mediterranei inter Siciliam & Cretam. *Lubin.*

93. *Constanti pectore.*] Navigantibus enim firmo opus est & minime trepido corde.

94. *Mutandum.*] Ut dictum enim per Tyrrhenum, Ionium, Aegzum, illi transcendendum erat. *Iusta, &c.*] Id est, si ex honesta aliqua causa maris periculum subire debuisset, *auxa* & trepida fuisset. *Lubin.*

95. *Pavidoque, &c.*] Id est, pavore &

Pectore, nec tremulis posunt insistere plantis:
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est conscendere navim
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aer:
 Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. illa maritum
 Convomit: hæc inter nautas & prandet, & errat
 Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
 Qua tamen exarsit forma, qua capta juventa
 Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur

105

Coeperat,

VET. SCHOLIAST.

104. *Ludia, &c.*] Ludii serviens gladiatoris uxor.

105. *Nam, &c.*] Sergiolum nomine, qui gladiator fuerat, armavit; qui de Ludus dictus est. Quia sit diu demoratus in ludo. qui, ut requiem gladiaturæ haberet, Bellonarium se fecerat. quo mos est in talibus sacris lacerans suos secare.

VARIORUM.

& timore tanquam frigore gelido congelantur. vel præ formidine, frigore & gelu torpescunt. *Idem.*

96. *Næ, &c.*] Præ anxietate trepidantibus, titubantibus, & vacillantibus plantis firmiter stare non possunt. *Idem.*

97. *Fortem, &c.*] Eximia sententia. Id est, fortissimum animo fuit in rebus turpissimis. *Idem.* Quid finat in ausum semina præcepti furor. Senec.

98. *Si, &c.*] In honesta scilicet & iusta causa, tunc sunt mollissima, & delicatissima. *Conscendere.*] Ea ratione etiam dicitur *Conscendere aequor*, quoniam altius est terra.

99. *Tunc, &c.*] Tum conqueritur aquam illam in imo vel fundo navis gravolentem esse, & teterrimi odoris, & vomitum provocare, & stomachum subvertore. *Vertitur, &c.*] Aeris & spirituum quedam vertigo oculis oboritur, quod ex nausea fieri consuevit: omnia enim sursum versum ferri videntur. *Idem.* Grægorius dicit hanc explicationem meras esse nugas, & dicit mulie-

rem se tum excusare, quod tempestas oriatur. Perinde est.

100. *Quæ, &c.*] Contra vero quæ per scelus mœchum suum gladiatorem, Sergium sequitur, illa sine omni difficultate, nulla nausea premitur. *Illæ, &c.* Quæ invita sequitur & comitatur, maritum suum vomitu & frustis esculentis conspurcat, & conspuat. *Idem.*

101. *Hæc, &c.*] Quæ mœchum sequitur. Inter fortidos & maleolentes nautas, prædium capit, & huc illuc lata curret, & spatietur per posteriorem navis partem.

102. *Et duros gaudet.*] Id est, delectatur si contingat choras, quibus vela nautica, sive malus ligantur, & anchoræ firmantur. *Idem.* Quod viri vix audent.

103. *Quia tamen.*] Jam opere pretium est investigare causam amoris Hippie in Sergium, quam ait esse non formam, aut juvenilem ætatem, (ait enim quod senior & admodum deformis fuerit) sed quod crudelis & quod cruentus gladiator esset. *Quæ, &c.*] Haud dubie eximia, ob quam, maritum, natos, sororem, patriam, tot & tanta sustinuit relinquere. *Idem.* Hac interrogatione acius tangit illam.

104. *Quid vidit?*] Adeone venustam faciem conspexit? ex visu enim amor: ut supra. *Ludia,*] Ludionis & gladiatoris uxor potius, quam Senatoris. Quasi dicat: necesse est fuisse causas gravissimas. *Idem.* *Sustinuit.*] Toleravit, passus est.

105. *Nam, &c.*] Respondet quasi ad super-

Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in facie deformia; sicut
Attritus galca, mediisque in naribus ingens
Gibbus; & acre malum semper stillantis ocelli.
Sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos:

110
Hoc

VET. SCHOLIAST.

106. *Requiem, &c.*] Rudem, ut solent in amphitheatro accipere gladiatores.

108. *Attritus, &c.*] Apparet cum lecutorem fuisse.

110. *Sed, &c.*] Crudelitas tantam deformitatem decorabat, atque illi formosum & pulchrum exhibebat.

VARIORUM.

superiora interrogata, Sergium neque adeo juvenem, neque formosum fuisse. Quasi dicat: Pulchellus ille Sergiolus cœperat jam, utpote senior, plenam barbam alere, & guttur radere intertendendum. vide vers. 217. infra. Quasi Hippiz adfertiens illum *Sergiolum* diminutive vocat: sic enim ejusmodi matrona apud Apul. *Teneo te meum palumbulum, meum passerulum.* Sed hoc noster itonice, & per contemtum. Maxime autem æstimabantur inberbes:

Charior est auro juvenis cui levia fulgent Ora, Nec amplexus aspera barba terit.
Tibull.

Nam Sergiolus &c.] Hæc ita explicat: Sergiolus utpote senior jam cœperat plenam barbam alere, & guttur radere intertendendum. Quæ non solum falsa sed etiam contraria sunt; falsum quod seniores barbam alerent, eam enim totam radebant; huic contrarium, quod iidem guttur raderent. Quomodo enim idem barbam simul alat & radat, & quidem inter tendendum; quasi tondere & radere eadem res sit? Quærebatur Poeta quid Hippium Senatori nuptam impulsisset, ut ludium sive gladiatorem sequeretur in Ægyptum, cum ille nec juvenis esset nec formosus, Nec fuisse juvenem ex eo arguit,

quia jam guttur radere cœperat, quod solum viri faciebant; nam juvenes utque ad virilitatem barbam nutriebant, (sive, ut cum Pindaro loquar, *florem lanuginis serpere genis patiebantur*), & cum excreverat tondebant; Viri jam facti eam ponebant, totamque deinceps faciem radebant. Hinc Sergiolum non esse juvenem arguit Juvenalis, quia guttur & mentum raderet, quod juvenes non faciebant. *Ferrarius.*

106. *Et secto requiem.*] Id est, rudem vel missionem à munere gladiatorio, cum brachium vel aliud membrum aliquando ab adversario ipsi ruptum vel sectum esset. Nam gladiatores membro aliquo mutilato missionem impetrabant, & rude donabantur. *Labin.* Nondum tamen hanc missionem impetraverat, sed sperabat.

107. *Præterea multa.*] Multa erant ad deformitatem faciei, vel habebat multa, quæ faciem ejus deformarent. *Idem.* Quamvis deformis & attritus cicatricibus, tamen, quia gladiaturam exercebat, satis erat formosus Hippiz.

108. *Attritus.*] Refert illa, quæ faciem Sergii deformabant. Galea quam in capite gesserat attritus erat, contusus nempe multo attritu galeæ percussus. *Mediisque, &c.*] Deformis tumor ex percussione. *Idem.*

109. *Et acre, &c.*] Præterea aspero & difficili malo sippitudinis infestabatur, quo oculi illi semper fluebant: ita ut mirum videri possit, quod ab Hippia sit dilectus. *Idem.*

110. *Sed, &c.*] Exponit causam, quare Sergium adamaverit, quia terrum mulieres amant. *Facit, &c.*] Hoc facit ex illis turpissimis & deformibus gladiatoribus formosissimos; qualis Hyacinthus ille ab Apolline adamatus, à quo inter ludendum imprudenter discos occisus.

Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa sorori,
Atque viro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Vejento videri.

Quid privata domus, quid fecerit Hippiæ curas:

Respice rivales Divorum. Claudius audi

Quæ tulerit. dormire virum cum senserat uxor,

115

Aufa

VET. SCHOLIAST.

113. *Vejento.*] Senator maritus contemptus.

114. *Quid, &c.*] Miraris hoc factum.

115. *Rivales, &c.*] Ridens, quia imperatores inter Deos referuntur.

116. *Uxor, &c.*] Messalina tantæ libidinis fuit, ut se immutaret habitu, & cum una ancilla descenderet de palatio, atque publice in Circo prostaret per noctem; quoniam antea meretrices propter sacrorum celebrationem ab hora nona totam noctem prostabant. unde etiam Nonariz dixit. Hæc eadem ex Claudio Britannicum sustulit, qui per eam, ut superius dixi, à Nerone interfectus est, de qua est & illud:

Et patruo similes effunderet ossas.

VARIORUM.

ius est. Fuit ille Oebeli filius, & in florem sui nominis conversus fuit. *Lubinus.*

111. *Hoc pueris.*] Nimirum maritum gladiatorem habere prætulit propriis suis liberis. *Patriæque, &c.*] Quæ nemo bonus non plurimum amat.

112. *Ferrum, &c.*] Quasi dicat: non amant formosos vel juvenes, sed amant crudeles gladiatores. *Idem.* Præter Faustinam certum est multas alias Romanas mulieres insanisse in hoc genus hominum. *Grang.* Sed latet in voce *Ferri*, quod pro solido forte dicitur, majus quid obscenum abominandum. *Hic, &c.*] Hic Sergius gladiator non per se, sed ob gladiatoriam amabatur: qui, si rudem emeritis acciperet & gladiatoriam non amplius exercebat, continuo deformis, & non formosus amplius Hippiæ videretur. Sed inci-

peret talis videri, qualis Vejento, qui ipsi Hippiæ turpis & deformis videbatur, (utpote non gladiator) & ob id, ipsum deseruit. *Idem.*

113. *Rude.*] Duplex fuit rudis, una quæ donabantur veteres gladiatores, eaque ex ferula, alia ferat gladius è ligno, quæ sese exercebant & verberabant invicem thrones: Hanc. Polyb. *ἐλάττω μὲν αὐτοὺς*, Dionysius *ἐλάττω*, baculum ceu virgam, signum missionis à gladiatura vocat.

114. *Quid, &c.*] Si aliqua te cura & cupido tenet sciendi flagitia Hippiæ mulieris privatæ, habebis quod magis adhuc obstupeas. Nam hoc nihil est præ illis quæ sequuntur, quæ ad rem publicam, utpote ad imperatorem summum pertinent. Dixit de Hippiæ uxore privata Vejentonis: subjungit jam aliud exemplum majus monstrorum libidinis in Messalina conjuge Imperatoris Claudii. Atque ita paulatim per gradus majores dignitatum, ad majora multorum scelera progreditur. De qua *Plinius* lib. 10. cap. 72. *Cujus Barbam.*] Quia juvenia seminum tuam frequentavit. *Ferrat.*

115. *Respice, &c.*] Quasi dicat: Rivale Fabritii Vejentonis unus tantum erat gladiator Sergius. Respice quot & quales adulteros rivales habuerit Imperator Claudius. Vid. *Tacit. ann. 11. Divorum.*] Irreforice. Nam Imperatores inter Deos haberi volebant, & volebant Divi videri. *Idem.*

116. *Quæ, &c.*] Opprobria & contumelias ab uxore Messalina passus sit. *Dormire, &c.*] Narrat incredibile libidinis facinus. Est autem hæc constructio. Cum senserat virum dormire, deseruit & linquebat maritum. *Florid. Subsec. 3. cap. 5. Uxor.*] Messalina.

117. *Am*

Aufa Palatino tegetem præferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 Linquebat comite ancilla non amplius una:
 Sed nigrum flavo crinem abscondente galero, 120
 Intravit calidum veteri contone lupanar,

Et

VET. SCHOLIAST.

117. *Tegetem, &c.*] Tegetes, ut matta, supellex cubilis oblectari; aut forte hoc tegete, tegitur domus mendicorum, ut tegumenta fornicis.

120. *Sed, &c.*] Crine supposito, rotundo muliebri capitis tegumento, in modum galez facto, quo utebantur meretrices. Flavio, nigro enim crine matronæ utebantur.

121. *Veteri.*] Ut velo ex pannis facto.

VARIORUM.

117. *Palatino cubili.*] Id est, thalamo imperatorio: nam Imperatorum sedes & domicilium erat in palatio ut plurimum; unde & cubili. *Tegetem.*] Qua cellæ meretriciæ tegebantur, vel etiam quæ erat in cella meretricia. Vel mattam, quæ contone cooperta pro lecto erat, alii pro lupanari ipso sumunt. *Farnab. Lubin.* Certe pro ipso vili homine in tegete cubante.

118. *Sumere.*] Ausa scilicet est. Non hic sumendum *sumere* pro sumebat, ut quidam volunt; hoc quidem aliquando alibi locum habet. *Augusta, &c.*] Imperatoria conjux ex Augusteo stemmate agens meretricem. *Cucullos, &c.*] Breve & vile capitis tegmen ad pluviam nocte arcendum, quo nocte uia fuit, cognosci notens. *Idem.* Dicit *cucullam* scem. gen. Grægus, & hoc Buchanani pides dicit; sed, ait, aut malitia aut ignorantia, quia & Ambros. & Hieronymus. & Paulinus. scem. gen. dicunt: Ast certe non hi sunt apud linguæ Latine magistri, & impingit sic Grægus. *Cucullos, Sed nigrum, &c.*] Ubi alia res fuit cucullus, alia galezæ, quævis utrumque capitis tegmen. Nam *galerus* est capillamentum

adscititium, quod & galericulum appositum, alienum & textile, Gall. *un per-rugue*. Rotundum mullebre capitis tegumentum in modum galez & galericuli factum. Verus Scholiastes interpretatur, quo utebantur meretrices. Quod vero adjicit, ideo flavum sumtum, quia nigro crine matronæ utebantur, Grammatici deliramentum est. Quis enim credat matronas omnes nigro, meretrices flavo crine fuisse? sed credibile est, Messalinam, cum nigris capillis esset, flavum galerum sumisse; sive ne dignoscere-tur, sive ut formosior amantibus videretur. Flava enim coma olim meritoria habita.

119. *Linquebat.*] Cubile imperatoris, Claudii scilicet mariti. *Comite, &c.*] Cum ante innumeris famulis tanquam imperatoria conjux stiparetur, nunc unam tantum secum habebat, rerum suarum consciam, quam ex prostituta elegerat. Hanc autem elegerat in certamen libidinis.

120. *Sed, &c.*] Habitu meretricio incedens, nigros suos capillos, quales matronæ pleræque habebant, flavo pileo in modum galez facto abscondebat, Moschos obtesto rapire cucullo, per lupanaria nocte vagari solitos notum ex historiis. Quin & meretrices obnuptas fuisse; non novum. *Farnab. Flavii Conject. c. 44. Sed nigrum, &c.*] Galeum non omnibus sumere licitum; usus enim ejus matronis Cereis-que sacerdotibus quasi privilegio quodam concedebatur, ut & virga, quam non omnes fornicariæ gerebant, sed solæ matrone.

121. *Intravit, &c.*] Vel frequentatum, & nimia frequentia celebratum, vel quod vetus centro calorem retinebat. Vel potius minime calidum & quasi vero, nam addit *veteri contone*; quæ verba sic

Et cellam vacuum atque suam: tunc nuda papillis
 Prostitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
 Ostenditque tuum, generole Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit
 Mox, lenone suas jam dimittente puellas;
 Tristis abit: sed quod potuit, tamen ultima cellam

125

Clau-

VET. SCHOLIAST.

123. *Prostitit, &c.*] Quoniam in cellis nomina meretricum superscripta fuerunt, hoc est, pro quadam Lyciscæ meretrice, ipsa cellam ingressa est.

124. *Britannice.*] Ipse Britannicus, quem pro Messalinæ matris nece, concia Agrippina, Nero in convivio suo necavit.

125. *Excepit.*] In meritorio.

126. *Max lenone.*] Id est, de meritoriis recedentibus puellis, ipsa tristis efficiebatur, quod per totam noctem lassata quidem ex coitione virorum, tamen adhuc desiderans, non satiata, & ultima recedebat.

VARIORUM.

sic componi possunt, alias se junguntur. Vel calidum à Lyciscæ recens egressa. Contraxerat autem cum meretrice Lyciscæ nobilissima, & à multis ganeonibus petita. *Veteri, &c.*] Laneo & vili panno diversis coloribus & variis panniculis textis, super quem coibant, villosis & dextris. *Idem.*

122. *Vacuum.*] E qua paulo ante exierat Lyciscæ, à qua illam conduxerat. *Suam.*] Quippe quam Messalina jam conduxerat, à Lyciscæ in suum utrum: sed interdiu Lyciscæ concesserat in fornice enim distinctæ unicuique meretrici cellæ erant. *Tunc nuda.*] In prostibulo constitit, habens papillas nudas auro undique redimitas, in circuitu. *Scheg. pro-ecm. 5.*

123. *Prostitit.*] Alii. *Constitit.* Sed frustra; nam tam unum, quam alterum huic rei conveniens. *Auratis.*] I. e. pulchris: more Gæconum, quosque

vox tam aurum quam posticum significat? quid enim pulchrius auro? Alii ornatis auro, vel syndonio connero aureis annulis: videatur Xiphilin. in Heliogab. ad hanc rem: nisi forte syndonium illud intelligatur rectius de velo quod lupanaribus & cauponis oppandebatur, atque annuli sint illi, per quos velum adducitur & reducitur. *Farnabius. Titulum, &c.*] Præfigens cellæ suæ titulum Lyciscæ ne proderetur aut agnosceretur quali meretrice Lyciscæ in cella illa prostaret. In cellis autem nomina meretricum solebant præfigi, & superscribi simul & stupri pretium. Et ita se gerebat Messalina pro meretrice Lyciscæ. *Labinus.*

124. *Ostenditque, &c.*] Id est, ó generole & nobilissime Britannice, qui generosus es in Imperatoris domo, natus à Claudio scilicet, si credere fas est, tua mater Messalina ventrem in quo tu conceptus es, & ex quo tu prodisti, vel proditurus eras, ostendit. *Generole, &c.*] Quasi minime generosus, qui forte ganeonis es filius. Quidam hunc versum poni volunt post sequentem 125. *Labinus.*

125. *Blanda.*] Blanditiis alliciens meretricum more. *Atque, &c.*] Stupri scilicet mercedem, ut crederetur vere publica meretrix esse. *Idem.* Unde apud Apul. meretricum postsumus.

126. *Max, &c.*] Cum lenone meretrices suas, quarum dominus erat, sub noctem ferre mediam, jam dormitum dimitteret. *Labinus.* Incipiebant autem hora nona noctu, unde *Umaria Persio* disticha. *Græg. Pualas.*] Inquit, sic denominantur à potiori parte.

127. *Tristis, &c.*] Quod ipsi tam subito discedendum erat, cum adhuc libidine

Claudit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
 Et lassata viris, necdum satiata recessit,
 Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
 Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,
 Privignoque datum? faciunt graviora coactæ

130

Im.

VET. SCHOLIAST.

131. *Fœda.*] Obscenum odorem lupanaris pertulit ad lectum maritalem.

132. *Hippomanes.*] Quod de partu equarum rapitur à fronte pulli, statim ut nascitur. quod mater ab eodem lambit. quod datum in poculum ad amatorias res facit.

133. *Faciunt, &c.*] Graviora faciunt in aliis rebus, quam quod persuadet libido & minus peccant forte quam quod libido desiderat.

VARIORUM.

bidine æstuarer. *Sed, &c.*] Quæ potuit tentavit, ut saltem ultima esset inter discedentes. *Lubin.*

128. *Ardens, &c.*] Insaniens, & fervens prurigne atque tentigine rigidæ. inflatæ & tumidæ vulvæ. Quidam hic inserunt hunc versum.

Et resupina jacens multorum absorbit istius. Idem.

129. *Lassata, &c.*] Defatigata à stupratoribus. *Nondum, &c.*] Nondum exsaturata inde ex lupanari recessit. *Idem.* *Ceteris satietas in coitu, homini nulla.* Plin.

130. *Obscurisque, &c.*] Deturpata, & denigrata fuligine in fordido lupanari; vel turpata crebro tactu, crebrisque osculis amplexantium. *Fumoque, &c.*] Fuligine lucernæ fœdata. Prostabant autem meretrices ad lucernas, ut notat Lips. lect. 1. c. 3. *Idem.*

131. *Lupanaris, &c.*] Turpem, fœdum, & obscenum odorem lupanaris, pertulit ad pulvinar vel lectum maritalem Imperatoris. *Idem.* Grægorius per pulvinaria intelligit lectisternia in templis,

quibus accumbunt Dii, quales censentur Imperatores.

132. *Hippomanes.*] Tangit jam alia mulierum scelera, quæ libidine longe erant pejora. Id est, describamne jam veneficia & amatorias pocula. Est autem *Hippomanes* quod de partu equarum rapitur à fronte pulli, caricæ magistritudinæ, & colore nigro, quod statim edito partu devorat fœta equa mater, aut pullum ad ubera non admittit. Est & Hippomanes virus ab inguine destillans, dum libidinis furore equæ agitantur, & unde propriè nomen habet. Hoc veneficæ ad philtrea, furorem conciliandum, & ad veneficia sua utebantur. *Carmen.*] Incantatorium, quo amatorum animos fascinant. Virgilius:

Carmina vel cælo possum deducere Lænam.

Coctum, &c.] Temperatum, & admissum dulcibus cibis. *Idem.*

133. *Privignoque, &c.*] Inter privignum & novercam semper similitudines, si non palam, clam saltem exercentur. Historiæ multæ de tali odio novercalli, & veneficio. *Faciunt, &c.*] Duplici sensu hæc dici videntur. Vel; illæ coactæ ab imperio sexus muliebri, ab odio, ira, invidia, & reliquis adfectibus, quos muliebri sexus imperium vocat, vel, quibus infirmitatibus ad omne flagitium facile impelluntur, & quorum affectuum imperio haud graviter obsequuntur, graviora adhuc scelera committunt, atque illa sunt, quæ faciunt ob libidinem. Vel per *Imperium sexus*, muliebrem vel foemineum sexum vocat, subditum virili vel maritali. Quasi dicat: Viri imperium ægre ferunt, & libenter illud excutere, inde semper in vetum nituntur, multa sæpe machinantur, multa interdum etiam

Imperio sexus, minimumque libidine peccant.
 Optima, sed quare Cæsennia teste marito? 135
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
 Nec pharetris Veneris mācer est, aut lampade fervet:
 Inde faces ardent, veniunt à dote sagittæ.
 Libertas emitur: coram licet innuat, atque
 Rescribat, vidua est locuples quæ nupsit avaro: 140
 Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?

Si

VET. SCHOLIAST.

135. *Optima, fid.*] Anthypophora est. tanquam ab alio interrogatus sit.

139. *Libertas, &c.*] Mariti, ut peccante uxore contentus sit tacete, propter avaritiam. ut Horat.

Non sine conscio surgit marito.

140. *Vidua, &c.*] Tanquam vidua peccat sine crimine dives mulier, quæ avaro nupsit marito

141. *Cur desiderio.*] Anthypophora.

VARIORUM.

etiam perpetrant, quippe quibus pectus natura dolo instruxit, sed vires negavit. *Lubin.*

134. *Minimum, &c.*] Per alios generibus sceleribus, quæ committunt, ira, odio, vindictæ cupidinē. Talia erant veneficia, cædes, parricidia. *Lub. Peccant.*] Hoc verbum Poëtæ quamplurimum ad dictam turpem actionem transferunt.

135. *Optima, &c.*] Obiectio est Posthumii, cui respondet Poeta versi seq. *Sed quare.*] Cum rudicas omnes malas esse & impudicas, quare ergo testimonio mariti sui ubique Cæsennia optima iactatur? Alii legunt *Cesennia, Censennia, Censonia, Censoria, Cæsnia* communis est; quam & nos proponimus, quia verior nulla liquet.

136. *Bis, &c.*] Respondet auctor noster, maritum Cæsenniam conjugem suam castam vocare, quia ipsi contulit amplissimam dotem, quæ forsitan alias impudica est. Sunt autem bis quingenta, id est, mille Sestertia vel talenta. Et pro immensa dote seu ingenti summa ponuntur. *Turneb.* libro 18. cap. 30. Lipsius ad 11. Ann. Tacit. observat decies

centena numerum esse dotis legitimum & solennem apud autores. *Tanti, &c.*] Maxima dotanti & tam boni testimonii causa est, non rei veritas.

137. *Nec, &c.*] Macer est. Id est, non maceratur Veneris cupidine; non, fœvet flammis Veneris, sed dotis flagrat amore. *Lampade.*] Non tæda vel flamma Veneris & Cupidinis nec ejus sagittis: Nam illius Dei *Altera tela arces, altera tela facies.*

138. *Inde.*] A dote, flammæ amoris ardent in marito. *Sagittæ.*] Jacula amoris veniunt à dote.

139. *Libertas, &c.*] Id est, libertas faciendi quidquid libet, emitur à mulieribus divitibus, dote. ut Horat. *Non sine conscio surgit marito.* Plaut.

Uxorem accepi, dote imperium vendidi. *Coram, &c.*] Dives & dotata mulier etiam præsentem marito omnia flagitia designat, & tamen à marito tanquam pudica laudatur. Et licitum est etiam ei coram vel præsentem marito, moeche innuere; illique rescribere quæcunque velit. Nam visi, quidquid in mulieres agunt, illud laudant; cum sint dotatæ. *Innuat.*] Amatori nutum faciat. In indicium consensus, quod nimirum velit ad ipsum certo loco & tempore venire. *Idem.*

140. *Vidua, &c.*] Dives mulier quæ avaro alicui nupsit, illa in conjugio suo iusta est, ac æque libera est ac si esset vidua, ac si nulli matrimonio juncta esset. Vel, quibus voluerit, illis commiseretur tanquam vidua esset, & maritum non haberet. *Lubin.*

141. *Cur, &c.*] Altera obiectio Posthumii de Bibula. Id est, cur Sertorius maritus tanto amore atque desiderio

Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
 Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes, oculique minores:
 Collige sarcinulas dicet libertus: & exi;
 Jam gravis es nobis, & sæpe emungeris, exi
 Ocyus, & propera: sicco venit altera naso.
 Interea calet, & regnat, poscitque maritum
 Pastores, & ovem Canusinam, ulmosque Falernas.

VET. SCHOLIAST.

144. *Oculique, &c.*] Præ senectute: id est, fiat anus.

146. *Es sæpe, &c.*] Mucosa es.

149. *Es ovem.*] Id est, greges in Calabria, & vineas in Falerno.

VARIORUM.

rio tenetur erga Bibulam conjugem? *Labin.*

142. *Si, &c.*] Si ipsam veritatem accuratius aliquanto percruteris, & inquiras. *Facies, &c.*] Non tam uxorem amat, quam pulchritudinem. Non amat eam ut bonam, sed ut formosam. Sic apud Terent. dilente.

Quippe formâ nostrâ nos amatores colunt.

Hæc ubi immutata est, suum animum alio conferunt.

Uxor.] Uxor enim est respectu animi. *Idem.*

143. *Tres, &c.*] Probat quod dixit, ipsam non ob virtutem, sed formam amari; nam dum per ætatem formosa est, à marito adamatur, qua forma per senectutem pereunte & flaccescente amor mariti etiam flaccescit, qui eam paulo post domo ejiciet. *Tres rugæ.*] Ipsam invadant, corripiant, vel in faciem ejus succedant. *Subeant.*] I. e. veniant. *Es, &c.* Id est, deficiente succo & sanguine, arida cutis se laxam faciat, inque rugas se ex laxitate contrahat. *Arida.*] Exsucca, marida, senilis. *Idem.*

144. *Fiant, &c.*] Quod fit, quia nigrescant. Ovid. 3. de Arte.

Quan-

Quid si præcipiam ne fuscet inertia dentes, Oculique, &c.] Contrahantur, quod interdum præ senectute fit, humore deficiente. *Idem.*

145. *Collige, &c.*] Verba libenti, eam jam animum domo ejicientis. Formula à re militari translata ad divortium: quæ est, *Restitue tibi habeto. Res tuas tibi agito.* *Brisson.* Form. libro. viii. *Eni.*] E domo heri mei. Sic *Martial.* l. xi. *Uxor vade foras ante moribus uteri nostris.*
 146. *Jam, &c.*] Hac tua senili ætate nobis es molesta, quia scæda & deformis anus es. *Sæpe, &c.*] Vetulis enim stititia de aduncis naribus semper dependet. *Labin.* Vel, jam ingenium tuum hebertatum domesticis ludunt, & fraudulentis servi & ancillæ, & alii quicunque te pecunia tua emungunt & fraudant. Sed prius magis consonum.

147. *Sicco, &c.*] Juvenis & formosa, tibi successura, substituetur, quæ se ob senilem ætatem toties non emungat. *Idem.* Vel, magis sedula & astuta.

148. *Interea.*] Quamdiu annis & forma floret. Notat jam mulierum procacem petulantiam, & in viros imperium, dum adhuc juvenes & formosæ sunt. *Calet.*] Viget, vegeta, vivida est, & prompta ad omnia tractanda. Non calet, ut scriptum erat: idque ex correctione *Passeratii.* *Regnat.*] In domo, viro imperans. *Labin.* *Poscit, &c.*] Id est, poscit à marito quidquid volet, pastores & greges ovium in Calabria, vineas in Falerno, & alia pretiosa.

149. *Ovem, &c.*] Canusinam opidum Dauniorum in Apulia, ubi optimæ oves, & pretiosa lana. *Ulmosque, &c.*] Quæ vili maranda supponitur, ulmus est. *Sumi.*

Quantulum in hoc? pueros omnes, ergastulata, 150
 Quodque domi non est, & habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumæ, quo jam mercator Iason
 Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crySTALLINA, maxima rursus
 Myrrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices 155
 In

VET. SCHOLIAST.

150. *Ergastula tota.*] Ergastula proprie dicuntur loca, in quibus ad poenam vincti, opus faciunt. Hic ergo ergastula dixit rusticorum servientium multitudinem.

152. *Quo jam, &c.*] Illud significat, quod Romæ in porticu Trajanarum Thermarum tempore Saturnaliorum sigillaria sunt. Tunc mercatores casas de linteis faciunt, quibus picturæ obstant. Ideo autem dicitur, mercator Iason: quoniam antea in porticu Agrippinarum sigillaria proponebantur, in qua porticu historia Argonautarum depicta est, & casæ cum fierent, picturæ obstant.

154. *Grandia, &c.*] Sic & Cinna dicit: *Atque imitata nives luens legitur crystallus.*

155. *Myrrhina.*] De myrrha pocula tincta facta.

V A R I O R U M.

Sumitur hic pro vite, & vino. Id est, nobilissima vina ex Falerno Campaniæ monte. *Lubin.*

150. *Quantulum, &c.*] Quod poscit scilicet. Quasi dicat: minimum adhuc illud est si reliqua species. *Pueros, &c.*] Magnam servorum multitudinem à marito exigit, ad agricolationem. *Ergastula tota.*] Omnes servos vinctos in ergastulo; & ibi opus facientes: vel servos omnes ex ergastulis. *Lubin.* Quindecim vinctos servos in villa ad agriculturam, vel ad pistrinum. *Apul.* *Quindecim liberti homines populus est, quindecim servi familia, quindecim vincti ergastulum.*

151. *Quidque.*] Id est, quicquid ipsa non habet, sed vicinus habet. *Idem.* Attende importunitatem & invidiam mulieris, quæ dolet se non habere quod habet vicinus;

Fertilior seget est alienis semper in agris, Vicinumque pecus grandinis uber habet.

152. *Mense, &c.*] Notat servitia & miseram conditionem maritorum, qui hiemali tempore, cum reliqui mercatores, & negotiatores cessant propter frigus, coguntur uxoribus suis crySTALLINA & myrrhina pocula, & pretiosos lapillos, non sine vitæ discrimine adferre. *Mense brumæ.*] Cum bruma sævit & horret. Mense Decembri, quo *Περχὺ* est ἡμαρ. *Lubin.* Liber M. S. Junii legit, *Numa.* Dicitque ita Februarium dictum, quem Februus, id est, Plutoni consecravit Numa: sed verior akera lectio. *Pulmann.* *Iason, &c.*] Iason pro quovis mercatore vel negotiatore navigante ponitur. Alludens ad Iasonem, qui Colchos navigavit ad vellus aureum rapiendum. *Clausus* supp. domi, dicitur, quia per hiemem mare navigatus clauditur. Ver enim aperit navigantibus maria. Ex die III. Iduum Novembr. usque in diem sextum Iduum Martii, maria clauderentur.

153. *Et, &c.*] Id est, cum nives, quæ omnia conegunt, impedimento sunt. Cum casa vel domuncula nautarum candida, & nivibus conspersa, nautis obstat; qui alias instrumentis suis ad navigandum armati, accincti, & instructi sunt ad navigandum ex impetio uxoris importunæ. *Lubin.* Illa enim instrumenta nautica arma vocantur.

154. *Grandia, &c.*] Tunc à longinquis regionibus vasa crySTALLINA à marito tolluntur, & uxori adferuntur. *Idem.* Errat hic Lubinus; nam ex mercatoris officina elevarunt solente marito.

155. *Myrrhina.*] Pocula de myrrhæ tacta, quæ primus in urbem inexit
 M 2 Pomph.

In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa forori,
Observant ubi festa mero pede sabbata Reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.

Nul-

VET. SCHOLIAST.

157. *Barbarus.*] Barbarum Ptolomæum significat, & Beronicem sororem ejus. *Dedit, &c.*] Juliam neptem Augusti significat, quæ nupta Emilio Paulo, cum is majestatis crimine perisset * à Barbaro relegata est: post revocata, cum semet vitis addidisset, perpetuo exilio damnata est. Supplicio hujus Agrippa frater, propter morum feritatem in Sicilia ab Augusto relegatus, post cujus mortem iussu Tiberii interfectus est. * Beronice soror Ptolomæi, verum neptis Augusti Julia, cum qua commisit incestum, & pro ea ab Augusto relegatus est. *

158. *Observant, &c.*] In Judæa regione, ubi est synagoga.

159. *Es vetus, &c.*] Id est, majoribus porcis parantur. nam minores manducant.

VARIORUM.

Pompejus. *Plin.* libro 37. capite 2. & 8. Orens, inquit, myrrhina mittit ex humore sub terra calore densata. in pretio sunt ob nitorem & coloris varietatem, purpurei, candidi, & tertii ignescentis. Aliqua & in odore commendatio est, &c. *Jos. Scalig.* ad versum illum Propertii lib. 4.

Murreaque in Partbis pocula collecta focis: adversatur Plinio, asseritque myrrhina pocula ex Signino cocto apud Sinas facta esse, quæ nos *Porcellana* vocamus. *Earn.* Meo quidem judicio recte dicit Scal. in odore commendationem esse, unde colligere licet vasa myrrhina fictilia fuisse ex argilla, conchylibus, vel alia materia, quæ fragrantæ & bene olentæ myrrha erat condita. Absit ergo tantus doctorum de hac vocabulo labor. Qui *myrrinam* à mari ducunt, unde præcipua sit materia, sc. à conchis,

itidem vani sunt. *Deinde, &c.*] Nobilissimus ille & durissimus lapis, tollitur vel comparatur à marito. *Es, &c.*] Quod regina Judææ, Herodis uxor cum in digito gesserit, & ideo majori pretio venundatus. Alii intelligunt Beronicem, quæ post Herodis mortem cum Agrippa prioris conjugis fratre concubuit. Et sic in digito incestæ reginæ lapis pretiosior redditus est. *Scoptice.* Nec hoc moveat, quod bis repetatur *dedit*, nam hoc sæpe fit apud Poetas: sed, Di boni, quot hoc fecerit interpretes.

156. *Hunc, &c.*] Repetitur bis hoc loco *dedit*. Quasi dicat: hunc nobilissimum adamantem, barbarus ille rex Judææ, Herodes Agrippa, dedit incestæ suæ sorori Beronicæ, cum qua incestum commiserat, utpote quæ ante nupta erat patruo suo Herodi. *Lubin.* Satyrice: Factus pretiosior adamas, non quod tantum hunc Beronice rulerit, sed & quod ab Agrippa fratre, cum quo solebat concumbere, acceperit.

158. *Observant.*] Est descriptio Judææ. Id est, ibi in Palæstina hoc factum est, (vel inde hic annulus petitus) ubi reges nudis pedibus festa sabbata observant. Hebræi enim sacra loca non ingrediebantur nisi nudis pedibus. Beronice autem nudipes & capillos rafa venit Hierosolymam, Deo vota pro salute solutura. *Joseph.* libro 2. Judaici belli, & Egesippus. Hinc forte hujus digressionis casus, ad mores Judæorum, facta Beronices mentione. *Farnab.* Ridet obiter Judæos. *J. Gyrard.* Dialag. x.

159. *Es, &c.*] Apud Judæos, inquit Tacitus, senescunt porci, & veteri lege Judæis prohibitum, ne vescerentur porcis. Unde cum porci non occiderentur, senescebant. *Vetus, &c.*] Clementia quæ ex veteri more & lege introducta fuit, quod esset animal immundum, ungulam fundens, non ruminans, *Levit.* 11. 7.

NON

Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
 Sit formosa, decens, dives, foecunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni,
 Crinibus effulsis, bellum dirimente Sabina:
 RARA avis in terris, nigroque simillima cycno.
 Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,
 Malo Venusinam, quam te Cornelia mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus adfers

165

Gran-

VET. SCHOLIAST.

162. *Porticibus.*] Cujus avi triumphantes in imaginibus picti & positi in porticibus.

163. *Bellum, &c.*] Sit castior Sabinis, quæ foedera inter Tatium & Romulum fecerunt.

VARIORUM.

non ut falso Tacitus s. hist. in memoriam cladis, quod ipsos scabies quondam turpaverat (idem etiam mentio Justiniano lib. 36.) cui id animal obnoxium. *Indulget.*] Longam vitam, ut valde fescant, *Lubin.*

160. *Nullane, &c.*] Ostendit ulterius nullam uxorem esse ducendam. Probat hoc de malis. Subjungit postea ideam quasi optimæ formæ, quam postea ostendit raro inventi, & ut maxime inveniantur, fore superbam, propter illas suas animi & corporis dotes, & ob superbiam illam fore intolerabilem. *Nullane.*] *Προκαταλέγε.* Anne quædam ex illis, quas memoravi, digna tibi videtur tuo matrimonio? *Idem.* Sed miror neminem hic argutum Poëtæ intelligere, qui de *tantis gregibus* porcorum loquens false innuit foeminas, ad has ab illis cito transiens.

161. *Sit formosa.*] Describitur ergo quædam ex voto mulier, non qualis datur, sed qualis merito esse deberet, si daretur. Et quæ, si vel maxime daretur, ob saltum esset intolerabilis. *Sit formosa.*] Est concessio. Age si illa quam tu desideras speciosa, *Decens.*] De moribus intellige venustis. *Dives.*] De quibus prima quæstio esse solet. *Fœcunda.*] Quæ foecunditate sua conjugium reddat

latius. *Lubin. Vetusser, &c.*] Sit etiam nobilis & generosa.

162. *Avos.*] Imagines majorum, quas in porticibus & atriis ordine disponere solebant. Vel cujus avi triumphantes in imaginibus picti sint. *Intactior omni.*] De moribus ultimo loco dicit, ex consuetudine peritæ temporis. Sit etiam castior & inviolatior Sabinis mulieribus castissimis, quæ bellum inter Tatium & Romulum dirimebant, & foedera faciebant. Vide Livium. *Lubin.*

163. *Crinibus effulsis.*] Sparsis & passis, & veste scissa infestas acies utrinque dirimente, & bello finem impo-
 nente. Quæ belli modus & foederis inter Tatium & Romulum existit.

164. *Rara avis.*] Sicut phoenix, quæ una avis in terris tantum reperiri dicitur. Proverbii speciem habet & per parenthesim dictum est.

165. *Quis, &c.*] Id est, prædicta omnia si maxime uni uxori adessent, quis illam ferre posset. Nam ob hæc dotes superba esset, & propter superbiam intolerabilis. Uno virio laborabit, quod omnibus his bonis præponderabit. *Cui, &c.*] Cui suppetant, præsto sunt & ad-
 sunt prædicta omnia.

166. *Malo, &c.*] Nota, quod serio reperat *Malo*, *Malo.* Satiùs est paucere & extranem ex Venusino opido sibi uxorem ducere, quam Corneliam Gracchorum matrem nobilem, divitem, superbam, sibi dominam introducere. Hæc Cornelia tuis insignis pudicitæ, Scipionis Africani filia, quæ nupsit Cornelio Graccho, mater Caji & Tiberii Gracchorum. *Idem.*

167. *Si, &c.*] Id est, si cum his rari-

Grande supercilium, & numeras in dote triumphos,
Tolle tuum præcor Hannibalem, victumque Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra, 170
Parce precor, Pæan & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.

Extur-

VET. SCHOLIAST.

168. *Et numerus, &c.*] Imputes.
172. *Nil pueri, &c.*] Committunt.
ut Lucanus:
Crinino quo parvi cadem potuere me-
ret?

VARIORUM.

& prædictis virtutibus, pulchritudine, divitiis, sæcunditate, castitate, superbiam tecum adfers & non secus ac magna dos esset, mihi imperiosa insultare velis. Nam certe Cornelia magnæ eloquentiæ fuit & eruditionis unde Græchorum eloquentiæ multum contulisse legitur: deinde etiam insignis fuisse probitatis creditur; quod Campanæ matronæ liberos suos ostenderit tanquam maxima sua ornamenta: insuper mirum in modum pudica fuit, præterquam quod optimo genere nata esset.

168. *Supercilium.*] Superbiam & fastum, quæ in supercilio apparet. Hinc proverbialia. *Tollere supercilium, & parere.* Et, &c.] Id est, si triumphos majorum tuorum Scipionum, loco dotis tecum adfers. Id est, si propter nobilitatem & gloriam majorum tuorum tibi subiectus esse cogar. *Idem.*

169. *Tolle, &c.*] Tolle iactationes de Annibale, &c. à tuis devictis, & recede. Habetibi res tuas, inter quas numeras victorias & triumphos majorum tuorum. Hæc verbis indicat satius esse talem superbiam uxorem deferere, & dimittere, quam illi cohabitare. *Annibalem, &c.*] Quem toties mihi objicias exprobrando. *Victum, &c.*] Aldrubalis & Siphacis copias juvante Masinissa fudit, & utriusque castra facibus illatis,

una nocte delevit. *Florus.*

170. *Et cum, &c.*] Recede è domo mea cum tota gloria Scipionum majorum tuorum, quos retulerunt ex Carthagine devicta. *Lulin.*

171. *Parce precor.*] Mulierum superbiam intolerabilem esse, quæ vel Deos contemunt, indicat exemplo Niobes. Quæ Amphionis uxor nobilitate & sæcunditate superba, Thebanas mulieres Latonæ sacrificantes redarguit, sibi sacrificandum esse disitans; quod ipsi Latonæ, ob numerosam prolem, merito fuerit anteponenda. Quæ matris injuria, Diana & Apollo commoti, Niobes filios, ad unum omnes una die sagittis confecerunt. Unde mater Niobæ præ dolore in saxum fuit conversa. *Parce, &c.*] Est Proleptica Amphionis deprecantis mortem liberorum suorum à Diana & Apolline sagittis confectorum. Id est, O Pæan Apollo, parce meis liberis. *Et tu, &c.*] Tu Diana scilicet, quem tolles, si mecum scripseris, ut Juvenalem scripsisse persuasissimum habeo.

Parce precor Pacan, & tu depone sagittas.

Tu Diana & Apollo recondite vestra tela, quibus Nioben conficitis. *Græv.*

172. *Nil, &c.*] Nihil culpæ admiserunt. *Ipsam, &c.*] Niobem, quæ sua superbia hanc calamitatem concitavit. *Idem.*

173. *Amphion.*] Jovis ex Antiope filius, Thebanus. *Sed, &c.*] Id est, Apollo nihil commotus miserabili voce patris, omnes filios immisericorditer sagittis

Extulit ergo greges natorum, ipsumque parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scrofa Niobe fecundior alba,
Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? hujus enim rari summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloës quam mellis habet. quis deditus autem

175

180
U

VET. SCHOLIAST.

174. *Greges, &c.*] Quia plures fuerunt, & diversi sexus, id est septem masculi, & septem formine.

176. *Scrofa Niobe.*] Lulit. Scrofa alba Trojanorum, quæ visa est Æneæ cum triginta foetibus.

180. *Plus, &c.*] Plus amaritudinis ex superbia, quæ se tibi semper profert, quam dulcedinis ex castitate.

VARIORUM.

gittis conficit & trucidat. *Contrahit.*] Ut tendat & ut feriat filios Amphionis. *Idem. Contrahit.*] I. e. tendit.

174. *Extulit, &c.*] Ad sepulturam una cum patre Amphione adfert. *Efferri* enim dicuntur mortui, cum ad busta feruntur. *Greges, &c.*] Id est, multitudinem confossum : De quorum numero variant Autores. Vid. Agell. *Ipsamque, &c.*] Ipsam Amphionem, quem tamen non occidit, sed qui calamitate filiorum, & morte corundem contabuit. Vide Ælian. var. hist. lib. 12. cap. 36. *Lubis.* Sicuti Britannicus inepte *extulit* caput pro occidit, sic non minus inepte omnes interpretes per *parentem* intelligunt Amphionem, cum aperte satis, imo luce meridiana clarius, ex textu pateat intelligendam esse Niobem; & quæ obijci possent, nullius sint momenti & ne relatione quidem digna : Lego itaque *ipsamque parentem*. Lubinus ex Æliano narrat Amphionem contabuisse, sed dicit Ovid. 6. Metam.

Nam pater Amphion ferro per passus adesse.

Finierat moriens pariter cum luce dolorem. Imo Ælianus ne verbum quidem de Amphione aut ejus morte, sed de incerto numero liberorum; quem ipse etiam certum scribit; sed expunxi, ne lectori dubia (ne quid magis dicam) pro veris obrutandis & indubitiis.

175. *Dum, &c.*] Dum Niobe existimat se generosiorē esse quam Diana & Apollo, Jovis ex Latona filii; dumque videtur sibi fecundior, quam alba illa scropha, quæ triginta filios peperit, de qua Virgilius, Æneid. 3. *Idem.*

177. *Quæ, &c.*] Id est, quæ morum gravitas & honestas, & quæ pulchritudo & formositas tanta esse possit, ut patris æquo animo, ut per superbiam se & suas dotes, virtutes & formam tibi obijciat & exprobet.

178. *Imputet.*] Tibi semper insultat, supputans & dinumerans sua bona & virtutes. *Hujus, &c.*] Ut vel maxime formosam, nobilem, & castam ducas (quod tamen rarissimum inventu) si superbia accedat, nulla inde ad te voluptas perveniet. Et plus aloës vel amaritudinis ex superbia ejus, quam mellis & dulcedinis ex formositate & castitate ejus consequeris. *Lubis. Summiquæ.*] Neque enim quicquam potest esse majus; quam ut mulier formam pudicitia & honestate venustet.

179. *Nulla boni.*] Subaudi *est. Quoties, &c.*] Quando illa gratia & voluptas omnem suam jucunditatem deperdit per animi fastidium & superbiam. Quo malo mulieres laborant.

180. *Plus aloës.*] Plus amaritudinis. Est herba amarissimi succi. Vide Erasmi Chil. 1. cent. xi. proverb. 66. *Lub. Quis, &c.*] Quis superbiam exoritur tanto

M 4

petit

Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem septenis oderit horis?

Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis;

Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla

Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est: 185

De Sulmonensi mera Cecropis? omnia Græce,

Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.

Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,

Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?

Concumbunt Græce. dones tamen ista puellis:

190

Tunc

VARIORUM.

pere amore prosequitur ob castitatem,
ut illam non majori odio prolequatur.
Deditus.] Obnoxius, indulgens adeo,
& uxorius. *Idem.*

181. *Quam, &c.*] Ob morum gravitatem, & corporis pulchritudinem.
Idem.

182. *Horreat.*] Ob superbiam & fastum. *Inque, &c.*] Id est, ut singulis diebus illam septem horis oderit, quinque tantum amet: id est, majori diei parte oderit, quam amet. Dies singuli Romanis in duodecim horas dividebantur. *Idem.*

183. *Quædam, &c.*] Id est, referam quædam modica, & exilia vitia, graviorum respectu: sed viri tamen non toleranda. Vel *parca* hoc loco lege, & sic interpretare: Quædam mulier parca quidem est, non superba, magnifica & sumtuosa: sed tamen non toleranda est, quod Græco sermone, ut blandior videatur, utatur. *Idem.*

184. *Nam, &c.*] Intolerabilius, putidius, scædus nihil; nihil est magis auribus insectum, quam cum mulieres Græce loquuntur, balbutiendo turpia inserentes: Sic Persi. Sæc. 1. *Rancidulum quiddam balba de nate loquutus.* *Quam, &c.*] Nisi, quæ ante Romana vel Thusca lingua vernacula, & materna usæ, Græca lingua utatur. *Idem.* Thusca autem primum Romanorum fuit, & hæc contempniti sunt.

186. *De Sulmonensi,*] Sulmo Italiz

urbis, patria Ovidii. *Mera, &c.*] Proflus & tota Attica est vel Atheniensis, à Cecropio Athenarum primo rege originem ducens. Quia Græcorum quinque sunt linguæ, Jonica, Dorica, Æolica, Communis & Attica, ex quibus omnia elegantissima habetur ultima, ideo Satyrice puram putam Atheniensem dicit. *Omnia, &c.*] Sc. proferunt, existimantes eo sermone venustatem & elegantiam sibi conciliaturas esse. *Idem.*

187. *Cum, &c.*] Cum tamen nostris Romanis pro summa turpitudine habeatur Latine loqui nescire, & vernaculam linguam ignorare. Videtur allusisse ad Ciceronis illud in Bruto, *Non enim tam præclarum est scire Latine, quam turpe nescire.* Farnab. Mallet hoc loco legi: *Cum sit turpe minus.*

Florid. Subl. lib. 2. cap. 1. Grangæus à lectione Farnabii cavendum censet; sed nimio, & ut spero, irrito conatu.

188. *Hoc, &c.*] Græco sermone omnes adfectus, & secreta animi proferunt, & pavorem & timorem animi exprimunt. *Iram, &c.*] Omnes animi perturbationes. *Idem.* Signanter dicit *effundunt.*

189. *Quid, &c.*] Supp. dicam. Quid progrediar ulterius singulos adfectus recitando?

190. *Concumbunt, &c.*] Dum inter se concumbunt, Græco sermone utuntur. Sic quidem Lubinus: sed non modo Græcos sermone, verum & turpi concubitu zmulantur. Hænos sit auribus: prohi infandum scelus! Poeta initio quid majus

Tune etiam; quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græce? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud,
ΖΩΗ' ΚΑΙ' ΨΥΧΗ', modo sub lodice relictis
Uteris in turba. quod enim non excitet inguen 195
Vox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamen omnes
Subsidant pennæ; dicas hæc mollius Æmo,

Quan-

VET. SCHOLIAST.

191. *Tune.*] Signum est impudicæ mulieris, quæ cum sit valde senex, alienam vult linguam imitari.

194. ΖΩΗ' ΚΑΙ' ΨΥΧΗ'.] Quibus sermonibus Græce mulieres in concubitu solent blandiri.

195. *In turba.*] Etiam in publico.

196. *Digitos.*] Excitat, tanquam in manu palpetur.

197. *Subsidant.*] Longam ætatem. pennæ aut metaphora; quia vetulæ hiacescant. *

VARIORUM.

maius dicere volens mox desistit, & ne nimius sit, de sermone tantum loquitur. *Dones.*] Concessio: qua innuit hanc Græcæ linguæ & rei turpissimæ adfectionem puellæ juniori esse condonandam; in vetulis vero prorsus esse intolerabilem. *Lub.*

191. *Tune.*] Quis ferat 86. annorum decrepitas vetulas & anus, sibi illas Græcas delicias usurpare.

192. *Pulsat.*] Concuat, immixtuit, senio & langore vexat. *Adhuc Græce.*] Græce concubis vel loqueris. *Non est.*] Id est, hic sermo Græcus, etiam in vetula turpis, & impudicus est, præsertim si lasciva illa verba inscrantur, quibus Lais nobilissima illa meretrix, in concubitu juvenibus adblandiebatur: ΖΩΗ' ΚΑΙ' ΨΥΧΗ', mea vita, mea anima. *Idem.*

193. *Lascivum.*] Quo lascivæ uruntur. *Idem.*

194. *Modo.*] Indignatio. Tu pessima vetula utis in turba vel com-

muni sermone, illis verbis lascivis Græcis, quæ paulo ante sub lodice, stragulo, vel coopertorio lecti reliquisti; & quibus paulo ante ipsa fuisti in concubitu & cubili. *Idem.*

195. *Quod.*] Quem hominem non excitat vel incitat in libidinem, hujusmodi nimis blanda & nequam Græcorum vox, quæ nimis insidiosa est homini pudico. *Idem.* Sic Pers. *quæ carmina lumbum intrant.* & *sternula scalpantur ubi intima versu.*

196. *Nequam.*] Quæ profecto multa mala docet. *Digitos.*] Id est, illa vox non minus libidinem excitat, quam si admota impudicæ mulieris manu libido exciteretur. *Ut tamen omnes subsidant.*] Male & inconcinne Lubinus, sed hic sensus est: quando autem omnes alæ demissæ sunt, quando omnes frigent, & omnes libidinis prurigines cessant, licet tum hæc blanda verba dicas Hæmo & Carphoro, è facie tamen tua norunt fastidiendam tuam senectutem, & sicte fugient anum decrepitam. Accedit huic sententiæ Grangæus, se & etiam Farnabius, & Britannicus; sed non sine errore immixto; nam crux fuit hic locus omnibus, qui mihi prius statim fronte patuit. *Subsidant.*] Lego: Pennæ autem metaphora, quia vetulæ flaccescant. *Rutgers.* *Subsidant penna.*] Vel *subsidant.* Quavis vel maxime auditores ad libidinem excitentur & omnes libidinis prurigines subsidant & inferius in inguen delabantur. Sic Lubinus, sed indigne: sic vero, licet, vel potius, quando inguina quiescunt & jacent; metaphora deducta ad avibus, quæ aliquando demissæ & compositis alis sedent morientes. *Dicas.*] Licet Græcæ illa verba

Quamquam & Carpophoro, facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis pactam, junctamque tabellis
 Non es amaturus: ducendi nulla videtur 200
 Causa: nec est, quare coenam & mustacea perdas
 Labente officio, crudis donanda: nec illud,
 Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
 Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.
 Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni 205
Est

VET. SCHOLIAST.

198. *Et Carpophoro.*] Nomen est scenici efforminati, sive histriionis.

202. *Labente, &c.*] Discedentibus praeformis, qui officii causa conveniunt. Solebant enim antea per nuptias recedentibus dulcia erogari pro apotoretis. *Crudis.*] Sarutis & indigentis.

203. *Lance, &c.*] Ampla aut plena.

204. *Dacicus, &c.*] Solidi ita signati, qui pro virginitate deposita, novae nuptiae donantur.

VARIORUM

mollius, & effoeminatius, fragilius & liguivius pronuncies, ad Hæmum & Carpophorum; tamen facies tua (cum te turpem & deformem vetulam esse prodar) in causa est, ut à nemine amaris. *Hæmo & Carpophoro.*] Robustis & petulantibus adolescentibus.

198. *Computat annos.*] Enumerat ætatem tuam; quia vox tua juvenulæ est, facies vero est rugosa & decrepita vetulæ. *Idem.* Tuo indicio te quasi forex prodis.

199. *Si tibi.*] Pergit Urfidio persuadere uxorem non esse ducendam, hoc dilemma: Aut amabis à te ductam uxorem, aut non amabis. Si non amabis, causa nulla est, cur uxorem ducas. Si vero amabis, miser eris, & ab uxore tua misere torqueris, & excruciaris. *Legimus, &c.*] Certis sponsalibus & instrumentis, super futuro matrimonio legitime confectis. *Idem.* Quæ in tabulas referebantur: quamquam scriptura ad id non necessaria.

201. *Nec, &c.*] Id est, nulla causa est quare impensas facias. *Coenam.*] Nuptialem. *Mustacea.*] Gen. neut. Sed dicuntur & masculino. Sunt lenia cibaria ad stomachum reconciliandum, & fercula facilis digestionis, quæ dabantur crudis, & qui imbecillioris erant stomachi. Genus erat panis, quod in nuptiis convivis dabatur loco apophoretorum sub finem officii. *Idem.* Ordo est, donanda crudis, labente officio.

202. *Labente, &c.*] Pro abeunte. Cum jam illi abeunt, qui officii gratia conveniunt. *Muretus.* 11. cap. 3. Vel labente officio stomachi, quia addit, *crudis donanda. Nec, &c.*] Nec est quod perdas pro virginis flore prima nocte decerpens, donum, quod novæ nuptiæ à marito datur. *Brissot de rit. nupt.*

203. *Cum, &c.*] Cum hoc loco est adverbium temporis. Est descriptio illius matutini muneris: id est, cum in divite lance, numis & auro plena, numus aureus radiat inculptus & figuratus imagine Domitiani: qui à Dacis & Germanis devictis, Dacicum & Germanicum teste appellavit. Solebant enim in lance novæ nuptiæ hujusmodi munera offerri. *Beata.*] Plena, ampla, vel divite. *Lubin.*

204. *Scripto.*] Cui literæ quasi inscriptæ & inculptæ sunt. Alii leg. *Sculpto.* ex M. S. Posset & legi *Scripto*, judicante Dempstero. *Radiat.*] Splendorem emittit radiis solis parem.

205. *Si, &c.*] Alterum Argumenti membrum? sin simpliciter & omnino unam conjugem vis amare eique in omnibus obedire; necessarium est te esse miserum. Vel si simpliciter uni uxori animus tuus deditus est. Si tibi est illa,

Est animus: summitte caput cervice parata
 Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti.
 Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
 Et spoliis. igitur longe minus utilis illi
 Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus. 210
 Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
 Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolet, emetur:
 Hæc dabit affectus: ille excludatur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
 Testandi cum sit lenonibus, atque lapistis 215

215
 Liber.

VET. SCHOLIAST.

208. *Ardeat, &c.*] Quantumvis amet mulier, tamen poenis ejus delectatur admodum quem amat.

213. *Amicus, &c.*] Qui ab ineunte ætate amicitias tuas inherat.

VARIORUM.

φειλομένης, illa mulierofitas, & cupido scæmineæ voluptatis. Viderur hic ludere in ambiguo, vocat enim *Simpliciter*. &c. unam & simplicem uxorem habere: sed ironicos, cum nihil minus simplex quam scæmina. *Grang. Simpliciter*.] Placer, velcordi est. *Lubin.*

206. *Submitte, &c.*] Expedias te ad jugum subeundum, & mala innumera ferenda. Inclina caput tuum ad capistrum & servitium. *Lubin.* Sumta translatione ab armentis, quæ jugum cervicibus excipiunt: vel inde, quod jugum imponebatur matrimonio conjungendis. At jugum signum servitutis.

207. *Nullam, &c.*] Nulla invenitur uxor, quæ, si sentiat maritum se amare, amantem maritum non miserum habeat. *Lubin.*

208. *Ardeat, &c.*] Id est, licet ipsa uxor maritum redamet, & suo amore vehementissimo, marito respondeat: tamen tanta in ipsa est malitia, ut naturaliter gaudeat tormentis sui mariti se amantis, & illum spoliare bonis. Hinc vocat *Martial. Amicam spoliatricem. Tormentis*.] Ac si dicat, omnibus mariti incommodis.

209. *Igitur, &c.*] Concludit. Ergo quo quis melior erit, suamque uxorem debito honore magis est complexurus, hoc minus utilis illi uxor est, & hoc magis ille à muliere cruciabitur. *Lub.* Tanto ei damnosior erit uxor & magis importuna.

210. *Bonus optandusque.*] Qualem virum matrona merito sibi optet. *Lubin.*

211. *Nil unquam.*] Ostendit jam qualem imperitum uxor in virum exerceat, à quo se amari sentit. Nihil cuiquam muneris loco dare poteris, si uxor tua hoc nolit. *Vendes, &c.*] Ejus arbitrio donatio, emptio & venditio instituitur.

213. *Hæc, &c.*] Ut nullum amare vel odisse queas, nisi quemcumque illa voluerit. *Ille, &c.*] Id est, hac uxore tua instigante vetustissimus & optimus tuus amicus, qui tibi à puero notus & familiaris fuit, ille inquam, hac imperante è domo tua ejcietur, & excludetur. *Idem.*

214. *Cujus barbam.*] Qui juvenis tuus cliens fuit, domumque tuam salutare solebat, cum adhuc esset juvenis, & primam barbam alere inciperet. Juvenes enim barbam alebant ad ætatis annum XXI. deinceps radebantur. *Lubin.* Qui à tenera etiam ætate, quo tempore cœpit barba ipsi crescere, tibi familiaris fuit, & ad ædes tuas te compellatum venit, te patronum coluit.

215. *Testandi, &c.*] Senfus est: Cum etiam homines infames, ut lenones, & glæ.

Libertas, & juris idem contingat arenæ,
 Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
 Pone crucem servo: meruit quo crimine servus
 Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est. 220
 O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto.
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
 Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,

Per-

VET. SCHOLIAST.

217. *Non, &c.*] Illius adulteros facies hæredes, illa summittente quos voluerit.

220. *Nulla, &c.*] Hoc tibi uxor respondebit. De nece ingenui nulla dubitatio. An de servi morte causa querenda est?

VARIORUM.

gladiatores ipsi jus habeant pro suo arbitrio testamentum constituere, fingere, & refingere. Contra tibi forma testamenti ab uxore tua dictabitur: libertatem illam non habebis, sed pro arbitratu uxoris tuæ rivales etiam tuos, idque non unum, sed multos in testamento tuo hæredes bonorum tuorum relinques. *Lubin.* Metaphora à discipulis, quibus scribenda didant præceptores.

216. *Et, &c.*] Cum idem jus, & eandem libertatem habeant gladiatores, qui in arena theatri versantur. *Arena* ergo pro arenariis, id est, pro iis qui in arena seu Amphitheatro propugnant. *Idem.*

217. *Tibi.*] Emphatice. Tibi soli & uni contra. *Rivalis.*] *Avvregisne*: aliàs & proprie, qui eundem rivum habet communem & agros habet eidem rivo contiguos. *Dictabitur.*] Satyricè: Quemadmodum discipulis, quibus imperamus, & qui morem nobis gerunt.

218. *Pone crucem.*] Sunt verba mulieris viro imperantis, ut servum cruci adfigendo è medio tollat. Id est, constituat crucem. Servorum erat supplicium peculiare crucis: Phrases autem ad hoc

supplicium sunt, *cruci affigere, cruci suffigere, in cruce figere; & ad crucem figere, configere, cruciari.* De quibus *Lip.* l. 1. de cruce. *Meruit, &c.*] Responsio miseri illius mariti *juravit, &c.* *Idem.* & causam supplicii ab uxore percunctantis. Quid peccati condemnerit? *Lubin.* Totum hoc ex jure Romano. Sic accusator rei nomen & causam referebat, iudex questionis recipiebat. *Briffon, v. de formul.*

219. *Quis testis.*] Cujus testimonia ille tanti sceleris vincitur? *Quis detulit.*] Quis indicavit crimen ejus, eumque accusavit? *Idem.* *Audi, &c.*] Sunt verba adhuc mariti ad uxorem, uxorem suam admonentis: Audi o mea conjux. Non tam subito, & inconsiderate de morte alicujus hominis statuendum est. Nam nulla cunctatio, nulla mora, nulla deliberatio de morte hominis potest esse nimis longa. Nec omnia nimis accurate in judicio capitis observari possunt. *Lubin.* Potest enim poena dilata exigi, non potest exacta revocari. *Sence.*

221. *O demens, &c.*] Verba uxoris maritum suum imperiose obiurgantis & increpantis: O demens, stulte, & stolide vir! Itane vero tam vilissimus servus etiam homo judicandus est? quasi inter homines recensendus? hoc modo ut tu reris. Age, esto quod nihil fecerit, & admiserit dignum poena. Ego volo & jubeo ipsum interfici. Tyrannica verba sunt, quibus qui vocantur principes hodie ut plurimum uruntur.

223. *Imperat, &c.*] Eandem rem confirmat, quod mulieres dominium imperiose in maritos exerceant. *Sed, &c.*] Dum secum sua regna ad alium trans-

scita

Permutatque domos, & flamea conterit: inde
 Advolat, & spreti repetit vestigia lecti.
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numeris, sic fiunt octo mariti,
 Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
 Desperanda tibi salva concordia socru:
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
 Illa docet missis a corruptore tabellis,

225

230

Nil

VET. SCHOLIAST.

224. *Et flamea.*] Genus amicti, quo se cooperiunt mulieres die nuptiarum. Est enim languineum propter ruborem custodiendum. *conterit* autem, exterit saepe nubendo.

231. *Illā docet.*] Socrus filiam suam lenat, & docet eam moechis suis caute scribere.

VARIORUM.

fert, id est, paulo post priorem domum, in qua regnaverat imperiosa, relinquit, & maritum repudiat. *Lubin.*

224. *Permutatque*, &c.] Dum ab uno marito ad alium, ex una domo ad alias secedit. *Et*, &c.] Toties aliis atque aliis nubit, ut frequenti usu vestes nuptiales & *flameas*, quibus novæ nuptæ velabantur, conterat, & perdat. Vel priora lacerat, & nova sumit, *flameas*, id est, velamenta rubei coloris, quibus novæ nuptæ caput cooperiebatur. *Farn. Inde*, &c.] Mox alium. Inde rursus ad alium avolat, & quandoque ad primum revertitur.

225. *Et*, &c.] Repetit nudus priorem maritum, quo spreto se paulo ante ad alium contulerat. *Repetit.*] Per eadem vestigia, eandemque viam per quam maritum deseruerat, ad maritum revertitur. *Lubin.*

226. *Ornatas*, &c.] Id est, fores secundum mariti in nuptiis frondibus exornatas relinquit, & se ad alium confert. *Paulo*, &c.] Facile enim tales bestias alicujus mariti fastidium capit, *Penden-*

tia.] Paulo post nuptias cum vela vel aula adhuc suspensa sunt.

227. *Adhuc*, &c.] Indicat quod paulo post nuptias, novum maritum relinquunt. I. e. qui adhuc non aruerunt.

228. *Sic crescit*, &c.] Scopitice hæc dicuntur. Sensus est: Hac ratione, dum uxores viros frequenter deserunt, fit ut numerus maritorum exiguo tempore valde crescat, & ut quinque autumnis vel annis una mulier octo maritis nubat. *Sic fiunt*, &c.] Ad octavum enim maritum licebat uxori nubere, nec ultra. *Nec consulum sed maritorum numero annos suos computant*, &c. Senec. 3. de Benef. 16. *Marialis lib. 6. Lubin.*

229. *Quinque*, &c.] Id est, quinque annis. *Titulo*, &c.] Scopitice, quæ res digna est, quæ in memoriam apud posteros lapidi sepulcri incidatur. Eo dicit, nam maritorum nomina sepulcris uxoribus inscribi solebant. *Turneb. lib. 14. cap. 10.*

230. *Desperanda*, &c.] Aliud matrimonii incommodum, quod socrus vel uxoris mater, filiam suam ad omne malum erudiat, quæ socrus quamdiu superstes sit & viva, nec concordiam, nec amorem conjugalem sperari posse. *Salva.*] Viva, superstiti, incolumi.

231. *Illā docet.*] Illa docet filiam suam, ut sumtuoso victu & vestitu, omnibus bonis miserum maritum spoliat, & nudum relinquit. *Nudi.*] Nequitia & sumtus uxoris ad paupertatem redacti. *Lubin.*

232. *Missis*, &c.] Id est, Epistolis vel literis à moecho missis accurate respondere. *Idem. A corruptore.*] Moechum vel adulterum intelligit.

223. Nil

Nil rude, nec simplex rescribere: decipit illa
 Custodes, aut ære domat: tunc corpore sano
 Advocat Archigenem, onerosaque pallia jactat.
 Abditus interea latet, & secretus adulter,
 Impatiensque moræ silet & præputia ducit:
 Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
 Atque alios mores, quam quos habet? utile porro
 Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

235

240

Nulla

VET. SCHOLIAST.

235. *Archigenem.*] Medicum magnum illius temporis. Simulat ægritudinem focus, ut habeat facultatem ad se filia veniendi, causâ adulterii.

236. *Secretus, &c.*] Pro Medico intrat adulter.

237. *Silet, &c.*] Metuit, & manu sua penem fricat sibi. Hic vesiculus in quibusdam codicibus non est.

240. *Producere.*] Meretricem.

VARIORUM.

233. *Nil rude, &c.*] I. e. Nil rusticum, sed politum & limatum: *Nil simplex.*] Nil stolidum, sed callidum & artis plenum. Ita ut mater filiam suam ad adulteria erudiat, eamque doceat non ruditer, & rustice, sed doctè & artificiose respondere: ut quæ non sit nequitiarum rudis. *Decipit, &c.*] Socrus vel mater conjugis, custodes, qui à marito conjugii adhibebantur custodiendæ pudicitie, decipit, vel pecunia data contumpit, ut moechi tuto filiam adire possint. *Idem.* Hos autem custodes fallendi varios modos docet nequitie magister Ovid. 111. de Arte, pari joco & morfu. *Domat.*] I. e. sibi morigeros & obsequentes reddit, dans illis bovem in lingua, ut taceant.

234. *Tunc, &c.*] Exprimit dolum & artes, quibus custodes & maritum decipiunt. Plangit enim focus filiam ægrotare, & Archigenem (nobilem medicam Domitiani tempore) advocat. Ut sub medici nimirum persona quivis adulter latrare possit. Videntur hæc omnia magis

& rectius socri convenire, quasi quæ per eam ægritudinem simulatam possit filiam suam ad se accire & ibi sub prætextu detinere. *Corpore sano.*] Filia; vel (ut dixi) suo proprio, quæ ægrotans non est, sed valens sano corpore; cuius tamen ægritudinem simulat. *Lubin.*

235. *Onerosaque.*] Id est, mater abjicit pallia & alia, quibus filia in lecto tegitur, tanquam illa onerosa sint filie ægrotanti, & tanquam illa ferre nequeat. *Lubin.* Vel illa ipsa ægrotans potius focus ex lecto dejicit strata, sive operimenta, in molesto quasi febris æstu.

236. *Abditus, &c.*] Id est, interea dum visitur à medico, adulter, qui sub persona medici etiam intrare potuit, in aliquo secreto loco abditus latet. *Idem.*

237. *Impatiens, &c.*] Ex Veneris ætrem desiderio. *Silet.*] Lubinus legit tacet, alii pavet, id est timeret, vel formidat ne videatur. *Præputia, &c.*] *Masturbatio,* Masturbatorem agit. Hic ultimus obscenus versus juxta Probum, in quibusdam exemplaribus non invenitur. *Lubin.*

238. *Scilicet, &c.*] Alloquitur Ursidium, quasi dicens non absurdum esse, si mala ex matre, mala etiam filia progignatur. Mater filiam meliores mores atque ipsa habet docere non potest. *maxe negans maxime.* *Expectas.*] Quasi dicat: Frustra protecto expectas, si hoc facis. *Lubin.*

239. *Utile porro.*] Scortationibus enim & adulteriis filia, mater sustentatur, vestitur, nutritur.

240. *Producere.*] *Παραγαγεν*, quod inter alia significat prostituere. *Aut er-*

89

Nulla fere caussa est, in qua non foemina litem
Moverit. accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsae per se, formantque libellos,
Principium, atque locos Celfo dictare paratae.
Endromidas Tyrias, & foemineum ceroma
Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat asfiduis sudibus, scutoque laceffit,

145

Atque

VET. SCHOLIAST.

241. *Liters, &c.*] Uxor cum marito litigat.

244. *Celfo.*] Oratori illius temporis: qui septem libros Institutionum scriptos reliquit.

246. *Vulnera, &c.*] De palo pugnantium habuit gladiatorum.

247. *Quem, &c.*] Obvando illum ferulis, in mediatione pugendi.

VARIORUM.

go utile ei esse producere vel prostitueret filiam, & ita quæstum facere. *Parthas. Epist. 27.*

241. *Nulla.*] Subtexit jam alia, quod mulieres in foro causas agant, & in arena vel in theatro gladiatorum exerceant. *Nulla, &c.*] Quasi dicat: Pene in omnibus causis, quæ in foro agitantur, foemina litem movent, vel alios accusant & reos agunt. *Labin.* Foemina enim prompta est ad litigandum.

242. *Accusat, &c.*] Id est, mulier si non defendentis partes, habet accusantis; in utrumque parata. *Manilia.*] Scortum, quæ Hostilium Mancinum lapide percussit, & per Tribunos plebis absoluta est. *Agellius lib. 4. cap. 14.* Posuit autem hanc, pro quacunque litigiosa.

243. *Componunt, &c.*] Notat illas mulieres in litibus & causis forensibus probe versatas. Id est, formulas vel libellos accusatorios, petitorios, &c. componunt propria industria & ope, sine auxilio virorum jutorum & advocatorum. *Labin.*

244. *Principium, &c.*] Adeo versatae sunt in causis forensibus, ut Cornelio

Celfo oratori & jâo eximio, orationis exordium, & locos argumentorum, tanquam discipulo, dictare promtè atque paratè sint. *Lacin.*] Unde argumenta deumuntur, argumentorum sedes. *Idem.*

245. *Endromidas.* Arguit jam mulieres, quæ vestibus, & unguentis athletarum crebantur, & in campo Martio more tyronum exercebantur. Sensus est: Quis ignorat vestes gymnasticas athletarum Endromidas & Tydo cocco tinctas, quibus foeminae utuntur, & ceroma, vel unguentum athletarum, foemineum, vel quo foeminae utuntur. *Labin.* Duobus locis, *endromidas* athletis quasi propriam ac peculiarem vestem attribuit. Graeci quidem etiam *endropidias* athletis tribuunt, sed quod misere, non de vestis genere, verum de calceis interpretantur. *Salmast.* Vide Satyr. 3. vers. 68. & 103. *Turnebus lib. 3. cap. 17.* *Endromidas Tyrias, &c.*] Non recte Tyrias molliores explicari videmus. Nam omnes omnino endromides pingues crassaeque erant, quippe accendo frigori. Sed divites, ut saltem colore distinguerentur, eas absurdo luxu purpura luebant. *Ferraz.*

246. *Quis, &c.*] Nam more tyronum ad palum exercebantur, & pugnant. Figebatur autem palus in terra sex pedum, contra quem tiro tanquam contra adversarium, cum crata & clavo velat cum gladio se exercebat. *Vulnera pali.*] Quæ mulier gladiatoris more insert cum sudibus & fustibus, eminus & cominus tanquam res cum vero hoste ageretur. *Labin.*

247. *Quem cavat.*] Perforat hastis & fustibus, dum se exercet. Et quem palum scuto suo tanquam adversarium laceffit, & provocat. *Idem.*

248. *Idem.*

Atque omnes implet numeros. dignissima prorsus
 Florali matrona tuba: nisi si quid in illo
 Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
 Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
 Quæ fugit à sexu, vires amat? hæc tamen ipsa
 Vir nollet fieri. nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat,
 Balteus, & manicæ, & cristæ, crurisque sinistri

250

255

Dimi-

VET. SCHOLIAST.

248. *Atque, &c.*] Hoc est, universa
 efficit dictata, ut tantum curat in exer-
 citio, quantum gladiator.

249. *Floralis, &c.*] Qua committun-
 tur ludi florales, in quibus meretrices
 nudatis corporibus per varias artes lu-
 dendis discunt, & armis certant gla-
 diatoriis atque pugnant. Hi ludi à Flora
 meretrice instituti sunt in honorem Flo-
 rz Dez, quæ floribus præst. Ludi sunt
 impudici.

251. *Quem, &c.*] Id est, si nudo vul-
 tu pudorem non capit, cooperta quando
 erubescat?

254. *Auctio, &c.*] Fit nam & priva-
 tum auctio.

VARIORUM.

248. *Atque, &c.*] Id est, nil omittit
 ex legitima exercitatione, implet om-
 nem præceptorum ordinem, id est, om-
 nia facit, quæ ad athleticam spectant, &
 quæ à lanista vel magistro gladiatorum
 didicit. *Dignissima prorsus.*] Has mulie-
 res, quæ ad palum exercebantur, dignas
 ait esse, quæ nudæ in Floralibus se ex-
 ponant. *Idem.* Hoc dictum cum ingenti
 Homacho à Poëta.

249. *Floralis tuba.*] Tubæ sonitu vo-
 eatz discunt. Ludi erant impudici, ad
 quos meretrices pertubam convocabant.
 Tali tubæ eam adhibendam dicit. *La-
 biant.* lib. 1. cap. xx. Et idem est ac si
 dicat, Hæc inter impudicas numeran-
 da, quando tam impudenter sese ha-
 bet. *Nisi, &c.*] Nisi forte ejus ma-
 tronæ pectore virilius aliquid adhuc
 & magis masculinum sese movet, quam

ut ad Floralia vocetur. *Idem.*

250. *Plus, &c.*] I. e. cogitat. *Veræque,*
&c.] Id est, nisi forte sese præparat & dis-
 ponit ad veram pugnam, ne aliquando
 vere in batena more gladiatorum depu-
 gnet. Id fecisse mulieres docet plane *Li-
 psius Saturnal.* l. 11. cap. 4.

251. *Quem, &c.*] Quasi dicit, illa
 necessario frontem insigniter pertrahit,
 quæ à sexu suo naturali formineo fugit, &
 arma virorum induit, & vires vel robur
 virorum amat.

252. *Vires amat.*] Id est, virilia exer-
 citia & arma, artem gladiatoriam, id
 quæ vires & robur corporis potissimum
 valent: & quam viri exercent. *Idem.*

253. *Vir, &c.*] Ratio est, quia viri
 cito, mulieres nunquam voluptate coi-
 tus satiantur. Fabula est apud Ovidium
 in Metamorphosi. Ubi hac ipsa de re in-
 ter Jovem & Junonem contentionem
 ortam, suo arbitrio dirimit Tiresias;
Brodeus. 5. Miscell. 27. & Hippocr. libro
de morbis mulierum, &c. *ἡ δὲ γυνὴ
 οὐκ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξε, πλεονάζει τὸν
 χρόνον.*

254. *Quale decus.*] Id est, quam egre-
 gium & eximium ornamentum vestium
 muliebrium venum exponeretur, si ve-
 stimenta conjugis tuæ sub hasta vel au-
 ctione venderentur? Qualem mundum &
 ornatum muliebrem videres? *Auctio.*]
 Est publica venditio rerum privatarum,
 sub auctione. *Labim.*

255. *Balteus.*] Scilicet exponeretur,
 vel inveniretur in mundo tuæ uxoris
 cingulum militare ex corio, è quo
 arma pendebant. *Manicæ.*] Quibus ma-
 nus muniuntur inter pugnam, fer-
 rea digitalia. *Cristæ.*] Fianz vel orna-
 menti

Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
Prælia, tu felix ocreas vende puelle.
Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombycinus urit.
Adspice, quo fremitu monstratos perferat ictus, 260
Et quantogaleæ curvetur pondere, quanta
Poplitibus ledeat, quam denso fascia libro,

Et

VET. SCHOLIAST.

257. *Tu felix, &c.* Si in auditione vocis venient arripa gladiatoria, *ocreas* accipiem. Ocreas dicit, quas retiarum aut secutores habent.

259. *Panniculus, &c.* Sericus. Id est, etiam sericis vestibus gravatur.

260. *Monstratos.* A campi doctore.

262. *Poplitibus, &c.* Super poplites suos sedit, quod dicitur sedere & surgere. *Fascia libro.* Volumen in specie libri. Id est, longa fascia.

VARIORUM.

menta galearum in cono galeæ desig-
nit. *Crurisque, &c.* Ita dicit, nam crus
sinistrum tegmine ferreo tegebant, &
quidem dimidium tantum crus, ne ni-
mium ponderosum esset, reliqua par-
tem clypeo tegebant. Congressi enim
cum adversarii sinistrum pedum prope-
debant, qui ne laederetur tegmine illius
tegebant. *Idem.*

256. *Vel, &c.* Ironice, ut omnia
quod si uxor tua etiam diversa prælia re-
nantiorem, scæporum, myrmillonum, &
alia pugnarum varia genera obire velit,
tu felix eris. *Idem.*

257. *Tu felix.* Impice. Summe tibi
erit laudi, si tuæ puella vel uxor tua in
auditione etiam ocreas vendit, quales ge-
nunt retiarum & secutores. Quali dicat,
minime felix. Cui hæc res dederat &
pudori erit. *Lubin.*

258. *Ha, &c.* Perstringit ferocissi-
mas illas mulieres, quæ tamquam alias ad-
modum delicatæ & teneræ erant, & vi-
desse volebant, ut etiam in tenuissima ves-
te funderentur. Nunc in hoc turpi opere nul-
lum sentiant laborem. *Cyclade.*
Id est, in cycladii arundinis veste ex re-
pissimo filo facta. *Idem.*

259. *Quarum delicatæ.* Quarum te-
nerum & delicatum corpus, pannus ex-
tremum bombycinus, tenuissimus, & mol-
lissimus, vel pannus sericeus urit, suo
pondere gravat, molestat. *Lubinus.* Gran-
gens hanc differentiam dat, quod seric-
um sit ex arborum lana, bombycinum
ex vermibus. Sed revera Sericum est i-
psium bombycinum ex vermibus qui
apud Seres lanam suam in ramis ar-
borum texunt. Salmastius nulla alia
re distare putat quam generis ratione;
Præstantissimum enim, ait, apud Seres
provenit, quod Sericum appellatum est
nunc *isogel.* Scio quidem veteres au-
tores lanuginem sylvanum appellasse se-
ricum: sed sciant tirones, lanuginem
illam vermicum; quos Græci bombyces
vocant, fuisse opus, quod multis auto-
rum locis comprobavimus ad Tullia-
ni pallium. *Salmast.*

260. *Adspice, &c.* Gestum mulierum
pugnantium exprimit. Id est, aspice
quam magno pondere, quanto fremitu,
qua ferocia, perferat & excipiat ictus
laevæ, & gladiatorum magistro. *Idem.*
Monstratos. Antea à laevâ eductos &
dictatos.

261. *Quanto, &c.* Dum viriæm ga-
leam ponderosam gerens, *curvetur.* In-
ter pugnam danti ictum declinat. *Id.*
Quanto, &c. Flexura genium ad evi-
tandos ictus, quam fortis & valida illa
in poplitibus vel suris suis sedent, dum
flectit genua inter pugnam. Expres-
so ferentis ictum. *Quanto?* I. e. quam
contracta, & sic quam valida: Alii le-
gant *ictum Quanto*, & tum Ordo est:
quanto, quam denso libro fascia sedet
poplitibus.

262. *Quanto, &c.* Hæc incipit inter-
pre-

Et ride, positis scaphium cum fumitur armis;
Dicite vos neptes Lepidi: cæcive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asylli?
Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,

265

In

VET. SCHOLIAST.

263. *Scaphium cum.*] Et cum posuerit arma post meditationem, & ut ceperit vas ut bibat, ride.

265. *Quæ ludia.*] Quando hoc habitus sit uxor gladiatoris,

VARIORUM.

pretantur, quam denso volumine & complicatione vestes ejus suaverent & complicentur, quod fascia succinæ pugnaret. Veram sicut Samnitibus, ut tradit Livius, pro lorica sponsa erat pectori adpressa; ita conjicio pro eadem lorica fuisse fasciam ex pluribus tilisum contabulationibus dentatam, vestis quendam tabellarum instar Codicis compaginationem, muniendo pectori adversus idus. Vetus Interpres improprie volumen appellat quod Codicem dicere debuerat, multiplici tabellarum serie compactum. *Ferrat.*

263. *Et, &c.*] Scaphium pro vase vel marcella, in quam mulieres immergere solent, ponitur hoc loco. Merito autem rideas, si quem in armis vinum esse ratus es, eam mingentem mulierem esse videas. Alii *Scaphium* lumunt pro muliebri ornamento, quod & Galli *Escaphion* vocant. Tum enim risui locus, cum positis armis videmus suavere vestimenta muliebria, eas, quas antea viros credidamus. *Turnebus lib. 2. cap. 30. Grang.* Qui non placet commentum Turnebi, 2. adversar. cap. ult. Nec quæ Doula ad Plautum. *Positis armis.*] Cum deposuerit arma post meditationem pugnae. *Ride.*] Nam ridet, quod tacebat.

264. *Dicitur.*] Ironice hæcenus in illam mulierem turpitudinem fuit introductum. Jam utriusque obijciat & per-

stringit, quod nobilissimæ matronæ per ingens dedecus, gladiatorum arma induant, quod ne vilissimæ quidem gladiatorum uxores faciant. *Vos neptes.*] Id est, & vos nobilissimæ matronæ Romanæ, quæ Lepidi, Metelli, Fabii Gurgitis centurionum neptes estis. Ergo mulieres severæ & ex parentibus severis nate. Dicite vos, quæ nunquam ludia vel gladiatoris uxor hunc gladiatorum habitum, quem vos indultis, induit? Quasi dicat: Nulla. *M. Æmilius Lepidus* Censor vir optimus fuit, qui moriturus filiis suis præcepit, ut lecto sine linteis strato, & sine purpura summi essent in reliquum, ne plusquam aris denos consumerent. *Cæcivi Metelli.*] De hoc Metello Censore & Pontifice maximo superius dictum. *Satyr. 3. vers. 139: Labin.*

265. *Gurgitis, &c.*] Qui primo patrimonium suum dilapidavit, unde gurgis dictus. Inde ad frugem reverfus exemplum abstinence & omnium virtutum fuit. Erat Fabii Maximi filius, & summus belli Imperator. *Idem, Ludia.*] Uxor ludii alicujus.

266. *Quando, &c.*] Quando uxor illa Asylli gladiatoris ad palum sese exercet per summum dedecus. Et quando illa delassata vel defatigata gemitum facit ad palum, quem laibis laceffit. *Labinus.* Bene dicit gemit, non quod doceat animove succumbat, sed quia profundenda voce omne corpus intenditur.

267. *Semper, &c.*] Aliud incommodum matrimonii, quod non interdixit solum, sed noctu etiam in lecto uxoris cum maritis, & vilissimæ mariti cum uxoris contendant & fringit. *Idem, de uxore, dicitur de mariti lites.* *Quia dicitur ac miter cum rati atatem ex.* *Plaut. Alterna, &c.*] Quæ alterna vice

In quo nupti jacet: minimum dormitur in illo.
Cum gravis illa viro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti concilia facti:
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
In statione sua, atque expectantibus illam,
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc curruca places, sicutinque labellis

270

275

Ex-

VET. SCHOLIAST.

273. In, &c.] Metaphora à militibus in statione: quoniam milites semper ad ambulandum parati sunt, quacunque illis hora jubeatur.

275. Tu, &c.] Unica mimologi stupidi nomen fuit, quia ferme quasi frequenter fallit, cum magis de pedenam mariti, vel ut alii dicunt, sensus est animalis fœdi, spinosi, ut ericius. Uruca autem est proprie illud, quod in faba nascitur, ut gurgulio.

VARIORUM.

bus, modo à viro, modo ab uxore moventur. *Idem.*

268. Nupta.] Legitimus conjux. *Mimulus, &c.]* Quando ne nox quidem & quietis locus, rixæ finem & quietem potest imponere. *Idem.*

269. Tunc, &c.] Exprimuntur infignis mulierum malitia, quæ quo gravius scelus ipse admiserant, hoc gravius cum marito contendebant, cumque eo gravius accusabant, ut ira omnem de se suspicionem amolirentur. *Orba, &c.]* Id est, tunc furiæ, immatior, & truculentior est tigride, cui canuli ablati sunt; quod tum gemitus & dolorem simulat, præ se ferens, quod de marito adulterium suspiceretur. Tunc tamen facit, quæ maritum peccasse simulat, ut suum peccatum latet. *Idem.*

270. Curruca, &c.] Dum concilia sibi facti occulti, id est, adulterii commisit, maritum scelerum & adulteriorum imitator, & plorat, ut maritus credat

se vehementer ab uxore amari, & ut ipsa hac ratione tutius moechari queat. *Lutium.*

271. Pueris edit.] De pueris meretricis loquitur Poeta, quique marito in deliciis, quos non minus quam pellicem confidam uxor detestatur. *Femur, Aut, &c.]* Simulat se pellicem habere, quam maritus amet, & ob id plorat, quasi doleat, quod non redametur. Hoc autem facit, ne quid mali maritus de illa suspicari possit. *Idem.*

272. Uberibus, &c.] Abundantibus. Ex natura mulierum, quibus lacrymarum copia semper suppetat: *Ut fletum oculis erudiere suus.*

273. In, &c.] Metaphora à militibus, qui stant in loco vel statione sua parati, ut signo dato excurrant, quo imperator jubeat; ut sic lacrymarum etiam effluant & excurrant, cum jubeantur. *Atque, &c.]* Id est, ejus imperium & jussa respectantibus, quomodo, quo loco & tempore illas manare jubeat.

274. Tu, &c.] Jucundissimus locus. Est autem apostrophe ad maritum. Id est, tu o miserrime vir, quando vides uxorem tuam ita plorare, credis quod tui amore id faciat. *Lutium.*

275. Tu tibi, &c.] Tu o miserrime cucule gaudes & tibi places quod uxorem consecutus sis, quæ tanto tui amore tepetur, *Curruca.]* Similis es avi curruca, quæ aliena cuculi ova, pro propriis fovet & excludit, ita tu alienos liberos pro tuis. Alii legunt, *Uruca.* Al. *eruca:* Al. *eruca.* Gellius. 3. de avib. *Curruca* nomen à latinis per onomatopoeiam factum putat. Alciat. autem vocem quidem barbaram putat, sed nullibi

Exsorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas;
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ!
 Sed jacet in servi complexibus, aut Equitis. dic,
 Dic aliquem fodes hic Quintiliane colorem.
 Hæremus, dic ipsa. olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu quod velles; nec non ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
 Confundas, homo sum. nihil est audacius illis

280

VET. SCHOLIAST.

279. *Quintiliane.* Quintilianus orator egregius: dic orator colorem, ad defensionem hujus causæ.

280. *Hæremus, &c.* Tanquam orator responderit, mulier deinde suum crimen defendit.

283. *Homo sum.* Nata sum ut peccem.

VARIORUM.

Nullibi alibi reperiri, magisque hic vel *ur-*
ticam vel *erucam* legendum asserit. *Fletum-*
que, &c. Id est, conjugem tuam consolari,
 amplecteri, & fletum & lacrymas ejus
 sistas, labellis tuis inter osculandum ab-
 sorbes. *Idem.*

276. *Quæ scripta.* Id est, o miserrime vir, qui tibi tantopere places ob amorem conjugis, quæ & qualia scripta & quas literas à mœchis uxori tuæ missas visurus & lecturus esses, si scrinia uxoris tuæ perscutareris, vel si cista uxoris tuæ tibi retegatur & aperiretur. *Idem.*

277. *Zelotypa, &c.* Iterum antithesis, & elegantissime quidem, utitur. Id est, conjugis tuæ pessimæ adulteræ, quæ se tamen optimam, & zelotypam simulat. Et quæ adulterii sibi male conscia; seclum suum ut regat, te suspitione pellicis vexat. *Farnab.*

279. *Sed jacet, &c.* Persequitur hanc rem & amplificat, quod matronæ Romanæ non solum occulte mœchentur, verum etiam palam à maritis in adulteris deprehensæ, rationes purgandi se, invenire possint, quod ne clarissimis qui-

dem oratoribus possibile esset. *In servi complexibus.* In adulterio commissio cum servo, vel equite. *Idem.*

279. *Dic aliquem, &c.* Id est, age tu o Quintiliane oratorum disertissime, dic aliquem colorem quo hoc tantum scelus positis excusare. *Lubin.* Quintilianus hic perstringitur: credo ob invidendas opes, obque artem quam mire callebat, fruendi & destruendi versutia anticipem. Ac ideo forte nobilissimus rhetor, cum autores Satyrarum recenseret, laudato Persii libro, Juvenalem præceperit. *Rigaltius.* Sodes. Pro si audes, hoc est, si vis & placet.

280. *Hæremus.* Verbum Quintiliani: Nos oratores hic hæremus, ambigimus & subsistimus, nihilque invenimus, quo tantum scelus excusari possit. *Dic ipsa.* Verba Poëtæ per Apostrophen ad ipsam mulierem, in adulterio deprehensam. *Dic ipsa,* o mulier quomodo te purgabis? *Olim &c.* Verba se purgantis adulteræ, satis procacia & malitiosa. Convenit inter me & maritum jam olim inde à contractis nuptiis, ut ille viveret ut sibi complacitum esset, & ego itidem mihi indulgere possem, quodcumque vellem. *Lubinus.*

282. *Clames licet.* Quasi dicat: O vir, licet præ indignatione exclamans coelum & terram confundas, nihil profeceris, nec me aliter a se seceris: nam, homo sum, & talis nata quæ ex sebus imbecillitate peccet, & veniam meretur. Vide Sat. 2. vers. 25.

283. *Homo.* Appellatione hominis, mas & foemina continetur. *Idem.* *Homo sum, humani nihil à me alienum puto. theme-*
nium est amari, humanum autem irascere.
est.

Deprensif. iram atque animos à crimine sumunt.
Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
PRÆSTABAT castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiiis contingi parva sinebant
Tecta labor, somnique breves, & vellere Tusco
Vexatæ, duræque manus, ac proximus urbi
Hannibal, & stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis

290

LUXURIA

VET. SCHOLIAST.

284. *Iram, &c.*] Quanto ingentius crimen est quod admittitur, tanto deprehenſe majorem induunt ad defendendam audaciam.

288. *Tecta labor.*] Nam labor custos & castitatis.

290. *Collina turre.*] Collino monte, i. porta.

VARIORUM.

1. Crimen à se removeret, in seculum immixtillatam transferens. *Nihil, &c.*] Verba Poëtæ incredibilem illarum morum audaciam & impudentiam detestantis. *Idem.*

284. *Iram, &c.*] Ut quo enormius elus amiserunt; unde animo deſciji, per teſereri maxime deberent, hoc enim majorem audaciam & indignationem animo concipiant. *Acrimine.*] A sagittitudine & enormitate ſcleris. *Idem.*

285. *Unde &c.*] Inquit jam Poëta, uenam ſit cauſa hujus mali, quod vix la Romæ ſortina bona & pudica immutatur: Cauſam vero eſſe inquit omnem & luxuriam, omniumque rerum undantiam. *Hæc, &c.*] Hæc ſclerum ſemina, portentosa & prodigia, quæ nunciat. *Vel, &c.*] Ex qua cauſa, quæritur, ſtatuit hæc ſclera. *Idem.*

286. *Præſtabat, &c.* i. e. efficiebat & ſervabat. Ostendit e contrario quod paupertas, labor, vigilia olim Italas vel omanas mulieres caſtas & pudicas conſtituebat. *Humilis, &c.*] Paupertas, quæ innocentem matrem, & genitricem omnium virtutum, & magnam. *Idem.*

287. *Nec vitiiis*] Ordo eſt; nec labor & caſtiffuditas ſinebat vel per mittebat parva & humilia tecta à vitiiis, turpitudine atque libidine infici & contingi. Otia enim dant vitia. *Lubin. Parva tecta.*] I. e. pauperes domos, pro humilibus hominibus inhabitantibus: Sic Alii *humiles caſas*: *Romuleque recens barbebat regia culme.*

288. *Somni, &c.*] Vigiliæ, & labor nocturnus. *Et vellere.*] Traſtando lanam Thulcam. Nam in vico Thulco Romæ, lanificium exercebatur. Id eſt, manus mulierum aſſiduo opere induræ, & vexatæ & exercitatæ lanificio, vel vellerebus ex ovibus Thulcæ. In tali lanificio honeſtiſſimo deprehenſa eſt Lucertia à Tarquinio.

289. *Ac proximam.*] Aſſidua bella cum Carthagenſibus. Eo dicit, nam tempore belli cum exercebantur viri, & fortius timida & meticuloſa, non facile libidini fenestra patebat. *Idem.* Alludit ad illud *Hannibal ad portas*: Sic Saluti in lurgit. *Metus hoſtilis in bonis artibus civitatem retinebat.*

290. *Et &c.*] Mariti Romani ſtantes vel excubantes ad portas Collinam, & Eſquilinam in turri contra Annibalem, cum tertio ab urbe lapide caſtra poſuiſſent. *Lubin.*

291. *Nunc, &c.*] Apodoſis contrariorum. Id eſt, jam contra longa pace omnia mala nobis nata ſunt, & luxuria imprimis, quæ omni hoſte ſævior & immanior, nunc Romanos punit & adſiſcit. *Sævior, &c.*] Veriſſima ſententia. Certe luxuria Romanos, Græcos, Alexandrium Magnum, Germanos, & quos nullus hoſtis unquam ſuperavit, domavit.

Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad istos
 Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, & Miletos, 295
 Atque coronatum, & petulans, madidumque Tarentum.
 Prima peregrinos oblecta pecunia mores

In-

VET. SCHOLIAST.

292. *Victumque, &c.*] Orbem quem nos subegimus, lascivitasque nos invasit, defendit.

295. *Et, &c.*] Sybarim civitatem in Italia, Philoſtetz cōtines considerunt: quæ urbs postea in tantum protapſa eſt in omne probum continua felicitate, ut nomen ad ſignificationem impudicitiz ſignificare videatur. Similiter & Rhodos & Miletos in Græcia civitates. *Petulanus* autem dicit, qui adverſum Romanos bellum ſæpe moverunt, & ſe Pyrho ſociarunt. *Coronatum*, in conviviis madidum, fluxum.

297. *Oblecta pecunia.*] Quia ore obſceno ſunt. Horatius de huiusmodi:

*ſuperbo provocas ab inguine,
 Ore adlaberandum eſt tibi.*

VARIORUM.

domuit, deque illis triumphum egit. *Lubinus.*

292. *Incubuit.*] Invaſit, obſedit, occupavit, & oppugnavit. *Victumque, &c.*] Nos orbis victores vicit luxuria. Summiſſi ſupplicium & vindictam de Romanis.

Orbem nam totum viſſit Romanus habebat.

293. *Nullum, &c.*] Peritit quod crepit.

294. *Paupertas Romana.*] Id eſt, ex quo, poſtquam Romam pauperes eſſe deſierunt, & magnas opes, ſummam potentiam ſunt conſecuti. *Perit.*] Pro perit. *Iſtos, &c.*] Alii legunt *Iſtroi*: Al. *Indoi*. Al. *Iſthmoi*. Quasi dicat, Romanos ſuis vitiis, luxu & libidine etiam alios homines, tantum contagio, infeſiſſe. Erant autem Iſtri populi in litore Illyricæ. Verum legendum *Iſſoi*, hoc perſpicio ſenſu. *Hinc* ex opulentia, potentia, & Inturia Græcorum

mores Romanæ venerunt, & ad illos laptem urbis Romæ colles fluxerunt. *Peſſitian.* Miſicell. cap. 15. *Parrhaſ.* Epift. 28. Quod Britann. *hinc* explicat ex urbe Roma, abſonum eſt.

295. *Et Sybaris.*] Ipſa Sybaris i. e. Deliciz Sybaritarum. Sybaris, eſt opidum ab Achivis conſtitutum, ſitum inter Crathidem, & Sybaridem fluvios, cujus cives deſſenti & luxuria diſſiuebant: populi in ea Italiz parte, quæ magna Græcia dicta eſt. Vide Proverb. *Sybaritica ſun. Et Rhodos.*] Inſula in Lycia, Homerii patria. *Rhodus & Mil.*] Luxuria Græca, & Aſiatica. Miletos enim civitas eſt in ſinibus Ioniz & Cariz, in Aſia minori, & Rhodos inſula in mari Carpathio, Cariz adiacens. *Parrhaſ. Miletus.*] Inſula in mari Siculo, Thaletis patria, jam Malta dicitur. Vide Prov. *Fuerit quondam ſtrenui Mileſii.* *Lubinus.*

296. *Atque, &c.*] Tarentini, qui inter potandum coronis ornantur, petulantres, madidi, & vino diſſuentes, & unguentis madentes. Tarentum civitas Apuliz, olim Calabria caput, poſitum in ipſis Adriatici maris faucibus. *Petulanus.*] Vel quod fuerit opulentum; vel potius, quod non modo per ſuperbiam res Romanorum in portu ſuo captas reddere noluerint, ſed & alterum è legatis Romæ qui à ſena:u miſſi fuerant, ad eas repetendas, urina reſperſerint. *Madidum.*] Vino & unguento diſſuens. *Lubinus. Madidumque Tarentum.*] Vel propter vicinum mare: vel, ut verius loquar, propter affluentes delicias. *Dorlaan.*

297. *Prima, &c.*] Extendit quid caſtitate conſervavit, labor ſcilicet & parvis contenta frugalitas. Jam demonſtrat, quid eandem expulſerit, pecunia ſcilitet: & rerum copia, otium, & luxus. *Prima.*] Horum omnium ma-

num

Intulit, & turpi frugerunt secula luxu
Divitiæ molles. quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina, nescit:
Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
Cum bibitur concha, cum jam vertigine tectum
Ambulat, & geminis exsurgit mensa lucernis:
I nunc & dubita, qua sorbeat aëra fanna

300

305

VET. SCHOLIAST.

301. Cum, &c.] Non calicibus.
305. Quæ, &c.] Revocato naribus
spuma, intulit ebris, ac per hoc ron-
chos docet.

VARIORUM.

sum causa. *Obscena, &c.*] Ab effectu,
quod vitam turpitudine & obcenitate
deformant, castitate prostigata. *Peregrini.*
] Externos, impudicos, turpes Græ-
corum & Persarum mores. *Idem.*

298. Intulit.] In urbem Romam. *Et*
turpi.] Id est, Divitiæ, quæ homines
molles & effeminatos faciunt, fruge-
runt & corrumperunt secula & ætates Ro-
manorum, turpi & obsceno luxu. Hoc
est, corrumperunt præci temporis fruga-
litate & pudicitiam. *Idem.*

299. Quid, &c.] Egregia sententia.
Si enim Venus furiosa, alio furore ebris-
tatis incitetur; facile omnem honesta-
tem contemnit, nihilque pensi habet.
Venus ebria.] Libidinosa & ebria man-
liet. *Idem.* Libidini addita ebrietas. *On ne*
sententia ebris & intendit & detegit, ob-
sceno malis moribus vorandam remo-
vet. Senec.

300. Inguinis, &c.] Proverbialiter di-
ctum. Notat autem tales mulieres, quod
nimia libidine etiam sellarices sint. Id
est, nescit ebris femina vulvæ & oris
differencias. *Brutus* 2. Miscell. cap. 21.
Obscenitatem coram, qui sunt spirituum
puro, quique oris morigerantur & capiti
illudunt, docet. *Græg.* Fas atque notas
indifferenter agunt.

301. Quæ quæ.] Cohærent hæc

Tullia,

cum antecedentibus. Id est, quæ ebris
& luxuriosa Venus etiam media nocte
fomenta libidinis adhibet, & ostrea
comedit ad provocandam libidinem. *Q-*
strea.] Ad Venerem miris modis insti-
gant, inde turpissimæ illæ bestię ostrea
comedeabant, ut ad Venerem promptio-
res essent. *Lubin.*

302. Cum, &c.] Id est, cum un-
guenta puro Falerno vino perfusa & de-
lubata spumant, & effervescent; id est,
cum vino & unguento madidæ sunt: eo-
sc. invalescente luxuria, ut odorem pro-
digum ex utraque corporis parte capra-
rent, & non tantum iis lincerentur, sed
etiam biberent. *Si foliata sit.* Mart. lib.
14. Ep. 110. *Plin.* lib. 31. *Brutus* 4. *Mi-*
scell. cap. 4. *Al. spumant.*

303. Concha.] Explicat amplum vas
& quidem vinarium, in quod è doli-
cha est vas unguentarium; non so-
lum enim unguenta vino miscebant,
sed ipsi vasculis unguentariis porabant.
Hinc Martial. lib. 24. epigr. 110. *Hæc licet*
in gemma qua sorbet omnia Cuspi, luxurio-
so bibas si foliata sit. Cum jam, &c.] Cum
ipsis valde ebris, totum in gyrum cir-
cumagi & ambulare videtur, quod fit
cum spiritibus copiosi è ventriculo adfocen-
dentes, cerebrum perturbant. *Lubin.*

304. Ex geminis.] Cum omnia, quæ
videntur, gemina & bina appaerent: ubi
oculorum nervis potu discantis & debi-
litis, distrahuntur radii, cuius rei ra-
tionem vide apud Alex. Aphrodisiæum in
Problem. Unde proverb. *E duobus tria*
videt. *Exsurgit.*] Exurgere videtur. *Idem.*
305. I nunc, &c.] Loquela nostra fa-
miliaris. Non ergo dubites vel deri-
scas.

Tullia, quid dicat notæ Collatia Mauræ;
 Maura pudicitiae veterem cum præterit aram.
 Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
 Effigiemque Deæ longis siphonibus implent,
 Inque vices equitant, ac Luna teste moventur.
 Inde domos abeunt: tu calcas luce reverfa
 Conjugis urinam magnos visurus amicos.

310

Nota

VET. SCHOLIAST.

308. *Hic, &c.*] Apud Pudicitiz aram concumbunt, & urinam faciunt.

309. *Longis, &c.*] Iactationibus lotii.

311. *Tu calcas.*] Tu cum mane procceris, lotium calcas uxoris tuae.

VARIORUM.

reus quot sint sellatrices, aut cunnilinguæ. *Quæ fanna.*] Cum vides tales mulieres ad capitis vertiginem se inebriare, est ne causa, quare ambigas, qua & quali fanna, vel quo sonitu & roncho narium, qua oris distortionem, aerem & spiritum per nares sorbeat, dum os lingendo occupatum est in fœdo illo opere. *Lubinus.* Insulse hæc Lubinus, quam poster exprimat gestum irridendum, qui extensis paulum labris cum certo sibilo solentæta sorbere: quasi dicat, quam distorto & hianti ore respiciat & respiceret in contemptum deæ, cum juxta illius aram præterit: I & dubita unde, qua causa, aut quomodo hoc à Tullia fiat.

306. *Quid, &c.*] Id est, quam multa ignominiosa effutiat in ipsam impudiciam Collatia illa mulier, & dicat Mauræ alteri mulieri, sibi cognitz propter stupri & crissationis commercium. Quidam legunt *Collatæ*, quæ quasi eodem lacte nutrita est. *Lubinus.*

307.] *Pudicitia.*] Dixit Emphaticè, quod ad statuum illius veterem & venerandam imprimis impudiciz essent. Duo Pudicitiz templa Romanæ: unum Patriciz in foro boario, quod antiquius: alteram plebeiz in viculo longo. *Idem.*

308. *Noctibus, &c.*] Id est, hic ad Pudicitiz aram matronæ lecticiæ veteræ conveniunt, & inter se concumbunt. *Micturiunt.*] Prurigne libidinis correptæ. *Idem.*

309. *Effigiemque Deæ.*] Statuam Deæ longis urinæ vel vesicæ meatibus tanquam siphonibus, tubulis & canalibus, turpant & contraminant. *Lubinus.* Per siphones intelligit ipsam urinam; longo tractu in effigiem Deæ projectam, quod faciebant mulieres impudicæ, manu suos locos premendo, diutuleque eam retinendo: sic enim urina prius coacta majori profilit impetu, quem tractum urinæ exsiliensis, *siphonem* appellat. *Grægorius.*

310. *Inque, &c.*] *Ἐπὶ δὲ τῆς ἀρχῆς παρὰ φῶτος αἰδῶς.* Id est, alternis vicibus una aliam crissando adscendit. Nam & mulieres inter se libidinis coitum obibant, & quæ agebat *τελεῖ* vel *frictrix* dicebatur. De his Paulus 1. ad Romanos. *Luna, &c.*] Id est noctis illud faciunt, nec quenquam suorum facinorum vestem vel conscientium habere censent. Verum falluntur, nam

--- *Sidera testel,*

Intendunt oculos. ---

Et, quod magis est, ille Pater luminum, cujus oculos nemo fallit, cui omnia patent. *Movementur.*] Subiguntur & agitantur à se invicem. *Lubinus.*

311. *Inde, &c.*] Post tanta perpetrata facinora. *Tu calcas.*] Id est, tu ô matrite, cum mane surgis & magnos tuos patronos visitaturus, & sportulæ gratia salutarurus es, dum in platea Pudicitiz aram prætergredieris, conjugis tuæ urinam, quam ibi sparsit, pedibus inter ambulandum conculcas, quam præter-

tua

Nota Bonæ secreta Deæ, cum tibia lumbos
 Incitat: & cornu pariter, vinoque feruntur
 Attonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi 315
 Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus! quæ vox saltante libidine! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens!
 Lenonum ancillas posita Saufcia corona

Pro-

VET. SCHOLIAST.

313. *Nota, &c.*] Templum ubi intravit Clodius pro psalteria, & cum uxore pontificis concubuit. ibi nam saltat matrona cum tibia.

315. *Priapi.*] Id est, non Liberti patris Bacchæ, sed Priapi.

319. *Saufcia.*] Sacerdotis nomen.

VARIORUM.

rita nocte libidinem exercens ibi reddit. *Lubin.*

313. *Nota.*] Et sceleta & flagitia, quæ in secreto in sacris Bonæ Deæ admittuntur, satis omnibus jam cognita sunt. vide Sat. 2. vers. 85. *Cum, &c.*] Cum in his sacris matronæ saltant ad tibiam, vel ut in Bacchanalibus. De hac re vide Plutarchum in Cæsare. *Lubin.*

314. *Incitat.*] Ad saltandum concantu suo commovet. vel utalii, ad libidinem, ut Pers. Sat. 1.

Cum carmina lyrobium intrant.

Lumbi enim à libidine, quod in eis sit Venetis sedes. *Grang. Et cornu.*] Id est, cum ad saltandum cornu canente, & vino pariter, quod immodice biberunt instigante, agitantur. *Lubin.* Hæc lucem afferunt illis Sat. 11. 90. *Nullo gemit hic tibicina cornu:* quod ad Clodium perperam viri docti referunt, qui vestitu cultuque psalteriz sive tibicinæ ædem Bonæ deæ ingressus, cornu intulere; nempe vitium patrandi stupro paratissimum. Verior interpretatio est, in illo turpissimo cœtu semivirorum Bonam deam celebrantibus, fornicatas omnes tanquam prophanas subnotas fuisse, ita ut nulla ibi tibicina

cornu inflaverit, ut in veris sacris deæ illius fiebat, sed omnia virorum ministerio peracta. *Ferraz.*

315. *Attonita.*] Instigata, & quasi extra se raptæ. *Crinemque, &c.*] Circumducunt crinem sparsum, Bacchantium furiosarum more caput agitant. *Ululanteque, &c.*] Alii legunt, *Ululante Priape.*

316. *Priapi Mænades.*] Recte hæc explicat Verus Interpres non Bacchi, sed Priapi Mænades. Sic vocat mulieres libidine & vino furentes ad instar Baccharum in sacris Bonæ Deæ, ubi nullus Priapi sacerdotibus locus. *Græv. Mænades.*] Mænas, est furiosa Bacchi sacerdos, *ἡνὶ τὴν μανίαν.* Sic has appellat, quod multa bacchanalibus similia peragerent. *O quantus.*] Id est, o quam vehementi desiderio concubitus, tunc cum ita Bacchanalia Priapi furiose agunt, tenentur. *Illis, &c.*] Id est, illis mulieribus. *Ardor.*] Ardens desiderium. *Idem.*

317. *Quæ, &c.*] Id est, quam lascivæ, & obscenæ illarum voces sunt, quem edunt gannitum, quum pruriginæ & tentiginæ libidinis, etiam subilire coguntur. *Idem. Quantus, &c.*] Id est; quam abunde ob libidinis impatientiam à mulieribus vino veteri potis, & libidine instigatis inter saltandum urina emittitur. Quod de spermate collecto dicit Britannicus, errat. *Torrens.*] Quam copiosus rivus, vel fluxus.

318. *Meri veteris.*] Optimi vini, quod se inebriantur. *Per crura, &c.*] Per quam urina defluit. *Idem.*

319. *Lenonum, &c.*] Publicas meretrices & prostitutas. Invehitur jam in infames illas Tribades sese invicem ad certamen libidinis proposito præmio

N 3

pro-

Provocat, & tollit pendentis præmia coxæ:

320

Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat

Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.

Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient

Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo

Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.

325

Tunc prurigo moræ impatiens, tunc foemina simplex,

Et

VET. SCHOLIAST.

320. *Premia coxa.*] Ad certamen facit crisare alias *perna*, ut pro præmio perna esset.

321. *Ipsa, &c.*] Dux Medallinæ eodem fuerunt tempore: ex quibus una Val. Claudio nupta fuit: altera Neroni prior nota omnibus probis, quam hic significat: posterior famæ honestioris. *Crissantis.*] Crisare mulierum, coere virorum est. Hinc ceteres, molles & ob-sceni appellantur. *Frictum.*] Id est, habet potiorē in obsecenis motibus motum, sive suum.

VARIORUM.

provocantes. Sensus est, *Sauscia*, vel ut alii legendum censent, *Laufella*, matrona Romana, proposita *coxa*, vel præmio victoriæ, provocat in certamen libidinis Sodomiticæ, *ancillas lenonum*, vel lenonum puellas meretrices, easque vincit: & tanquam victrix præmia victoriæ proposita auferit. *Idem.*

320. *Provocat, &c.*] Utra citius delasseretur, quasi melius libidinatura. *Et, &c.*] Tanquam quæ vicerit *Lauscia* duc in umbratili & muliebri hac *Laosodia*. *Pendentis coxa.*] Quod succubuerit, & tribadem sublimi coxa incumbentem exceperit. *Idem.* Pendulæ Veneris præmium. *Grang.*

321. *Ipsa, &c.*] Ut supra Laufellam vel Sausciam inferiori loco, ita hoc superiori loco tribadem egisse notat. *Medullina.*] Hæc Valerio Claudio nupta fuit, & omnibus probis nota. *Frictum.*] Frictionem & pruriginem libidinofam. Hinc frictices dicebantur. *Crissantis.*

Inferiori loco se apte moventis, & jacentis. *Adorat.*] Adorare est genu flectere. Tribas autem genu flectit & incurvatur genibus ad frictum, dum incumbit.

322. *Palmam, &c.*] Generosior existimatur, inter illas quæ melius crissat, id est, ipsa crissandi vel patiendi virtus & potentia æquat palmam vel victoriam in certamine illo crissandi, cum ipsis natalibus vel generis nobilitate. *Inter, &c.*] Inter terminas frictices & victrices. *Lubia.*

323. *Per, &c.*] Non ludant simulacra libidinis effinguntur, sed omnia vero quasi virorum concubitu sunt, & quidem ita ad vivum, ut illarum aspectu etiam Laomedontis filius Priamus, quamvis jam senior & ævo frigidior, ad libidinem inflammari possit. *Idem.*

324. *Ad verum,*] Tanquam virili membro *à se* armata. *Idem.*

325. *Nestoris.*] Membrum virile Nestoris, qui jam tertiam ætatem vivebat, hernia laborans. Per Priamum autem & Nestorem omnes extremæ senectutis intelligit. *Hernia.*] Decrepiti senectutis sacculus contrahitor. Est autem hernia proprie, cum omento rupto intestina in testiculorum tunica vel scrotum devolvuntur. *Idem.*

326. *Tunc, &c.*] Cum saltatione, vino, & obsceno illo spectaculo & actu probe ad libidinem excitata sunt, tentigo & prurigo libidinis excitata & inflammata, ulterius motum & delationem ferre nequit. *Mors, &c.*] Non potest ulterius expectare virorum abiectionem. *Femina, &c.*] Id est, femina tunc simpliciter foemina esse videtur, & viri opem se indigere statuit. Quasi dicat:

Et toto pariter repetitus clamor ab antro.
 Jam fas est: admitte viros. jam dormit adulter?
 Illa jubet sumto juvenem properare cucullo.
 Si nihil est, fervis incurritur. abstuleris spem 330
 Servorum, veniet conductus aquarius. hic si
 Quæritur, & desunt homines: mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem summittat atello.
 Atque utinam ritus veteres, & publica saltem.

His

VET. SCHOLIAST.

334 *Et, &c.*] Quia habebant & privati sua sacra antea.

336 *Qua psalteria.*] De psalteria, id est, de Clodio dicit, qui templum Bonæ Deæ ingressus habitu psalterii adulterium admisit.

VARIORUM.

dicat: Quæ ante virili instrumento se quidem armarat, videt, istud ficticiam instrumentum non sufficere, & forminam illo armatam, esse tamen, & manere simpliciter forminam, & neque vere viri opus obire posse; sed umbras tantum opus, quo libido non satietur, sed exciteretur potius. *Simplex.*] Nihil virile potens. *Idem.* Vel ironice, quæ quasi virum nondum cognovit: vel, quæ non agit virum, non tribas esse vult, non tritrix, sed partes suas sibi proprias sustinere vult; Vel, ut ait Brimanicus, simpliciter omnia agit mulier, nec turpitudinem aliquo pudoris velamento tegit.

327. *Et, &c.*] Id est, ab omnibus mulieribus similiter in toto antro, in quod libidinis exercendæ ergo conveniunt, clamor in sequentia verba sæpe iteratur. *Idem.* *Ab antro.*] i. e. A loco fœdorum illorum sacrorum occultiore.

328. *Jam, &c.*] Verba mulierum præ libidine clamantium: O janitrix jam non amplius nefas est virum Bonæ Deæ sacra adire. Tu vero jam viros intro ad nos admitte: an adulteri jam dormiunt, qui ad nos in sine sacrorum venire solent? *Idem.*

329. *Ma, &c.*] Una ex illis per ancillam jubet juvenem adulterum properanter ad se venire, cucullo sumto, ne cognoscatur. Erat enim vestis muliebris, de qua Sat. 11. dictum. *Idem.*

330. *Si nihil est, &c.*] Supp. amantium, vel adulterorum. Id est, si juvenem adulterum ancilla missa non inveniat, tum terros sollicitat. *Incurritur.*] Impetus in illum fit. Sic supra:

Sed jacet in servi complexibus.

Abstuleris, &c.] Si servi non adsint, nec illorum adventus spes sit, vilissimus lira, qui mercede constituta ad aquam gestandam conductus est, ille veniet ad matronam. *Idem.*

331. *Hic, &c.*] Et non invenitur.

333. *Mora, &c.*] I. e. nihil impedit, vel non cessat. Cum nulli homines, & ne vilissimi quidem adsint, supponit se asello, & ut libidinem expleat, per extremam enormitatem ab asello se subagitari patitur. O prodigiosam & incredibilem libidinem! *Idem.*

334. *Atque utinam.*] Conqueritur insequentibus, quod passim publica sacra, & veteres religiosi sacrificiorum ritus à Nume instituti hujusmodi libidinibus, & sceleribus polluerentur. Qua occasione invenitur in Clodium, qui in domum Cæsaris sub psalterii habitu ad sacra Bonæ Deæ penetravit, ibique Pompejam Cæsaris uxorem celebrantem sacra Bonæ Deæ, constupravit. *Ritus veteres.*] A majoribus Romanis, & à Numa constituti. *Idem.* *Et publica.*] *Turanica,* pro salute publica nuncupata. *Atque utinam &c.*] Dolet Poeta in mulieribus tantam esse libidinis urendinem, ut Deorum etiam templa horrenda turpitudine profanæ

His intacta malis agerentur sacra: sed omnes 335
 Noverunt Mauri, atque Indi, quæ psalteria penem
 Majorem, quam sunt duo Cæsaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
 Quæcunque alterius sexus imitata figuram est: 340
 Et quis tunc hominum contemtor numinis? aut quis
 Sympvium ridere Numæ, nigrumque catinum,

Et

VET. SCHOLIAST.

337. *Duo, &c.*] Cæsar bello civili, cognita Catonis morte, (cujus virtutem dialogo illo qui inscribitur Caro, Cicero etiam laudavit) libros duos famosissimos in vitam Catonis edidit, quos Anticatones inscripsit.

338. *Testiculi, &c.*] Ad templum, ubi non est fas intrare, nec murem masculum.

340. *Alterius sexus.*] Masculini.

341. *Sympvium.*] Vas sacrificiis aptum, in quo Pontifices lavare solebant. Sympvium autem, quia omnes sacerdotes simul bibebant: inde sympvix illa dicitur, quæ porrigit poculum ipsud.

VARIORUM.

ment. *Ritus veteres.*] I. e. Solennia sacrarum vetera.

335. *His, &c.*] Incorrupta & integra à libidine, stupris, & adulteriis. *Sed, &c.*] Sensus est, Jam vero publica etiam sacratalibus sceleribus polluantur.

336. *Noverunt Mauri.*] Nam omnibus Mauris atque Indis à nobis remotissimis, atque adeo toti mundo notum est, quæ psalteria, vel quis adulter sub psalterii habitu maximum virile suum membrum in sacra Bonz Dez intulerit, quo virum accedere nefas. *Idem. Qua, &c.*] Maximus adulterorum Clodius tangitur.

337. *Quam, &c.*] Nam duo libri Cæsaris adversus Caronem in unum volumen complicati, haud male figuram ingentis visilis scapi referbant, qualem

Clodius intulerat in pulvinar bonz Dez. Cæsar autem indignatus, quod Cicero libellum in laudem Catonis Uticensis scripsisset, duos libros Anti-Catones dictos scripsit. Facere noster penem Clodii duplo majorem Cæsaris pene, & propter tam opulentum peculium, Pompejam Cæsar uxorem magis dilexisse Clodium, quam maritum, dicit. *Cæsaris.*] Magna hic *επίπνευ* Satyrica. Obiter vexat Cæsarem ob Anticatones scriptos. Et simul teste innuit, illam intamiam suæ uxori esse illatam, quæ major fuerat, quam illa probra Catoni im merito in Anticatonibus objecta. *Labin.* 338. *Illuc, &c.*] Ridicule & Satyricè dixit, quasi cum locum ob reverentiam etiam mures masculi fugiant. Ad quem locum vel murem masculum intrare nefas, qui sciat se habere testiculum. *Idem.*

339. *Ubi, &c.*] Testatur hoc Seneca Epistola 98. *Submotis extra conspectum omnibus viris, ut pictura quoque masculorum animalium contegantur.*

340. *Alterius sexus.*] Masculini. *Labinus.* Sensus est, ubi pictura maris imaginem exhibens absconditur.

341. *Et quis tunc.*] Id est, anne tunc, prisco nimirum seculo, quisquam inventus fuit, qui numina contemneret? quasi dicat: Non. Nam, ut alibi:

Improbis prisco fuit admirabilis auge. Idem. Hic obiter notandum est, quod Juvenalis noster revera sit unus ex illorum numero, de quibus Horatius

Laudator temporis acti.

342. *Aus qui Sympvium, &c.*] Quis prisco seculo illud sacrificiis aptum, & à Numa in Sacris adhibitum, irridere tanquam fictile & non aureum, aulus fuisse?

Et Vaticano fragiles de monte patellas
 Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
 Audio quid veteres olim moneatis amici:
 Pone seram: cohibe. sed quis custodiet ipsos
 Custodes? cauta est, & ab illis incipit uxor.
 Jamque eadem summis pariter minimisque libido:
 Nec melior, silicem pedibus quæ conterit atrum,
 Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum,
 Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,

345

350

Con-

VET. SCHOLIAST.

344. *Ad quas non Clodius.*] Pro Clodius. licet nam per communionem, ut Clodius & Claudius, ut cotes & cautes, ut origa & auriga.

345. *Pone, &c.*] Januæ, id est, includere uxorem.

347. *Et ab illis incipit uxor.*]

Qui nunciat sive furta puella.

Hac mercede silent, crimen commune sceleris.

349. *Pedibus, &c.*] Quæ pedibus suis ambulat.

350. *Quam, &c.*] *Alsepy*, significat. Syrorum, servorum; verbo ulus est comico. Nam antiquitus scervi nomina ex gentibus suis porcebantur, ut apud Terentium frequenter legimus. *Vehitur*, id est, in lectica, ut Cicero, nam, et mos est, lectica ad forum ferebant.

VARIORUM.

fuisse? Quasi dicat: Nemo. *Junius Animadv.* 2. cap. 10. & vide Erasmus in Proverb. *Nigrum, &c.*] Vas fictile & nigra terra à Numa in sacrificiis constitutum. *Idem.* Alia lectio est *pristumque catinum.* Grang.

343. *Et, &c.*] Eo sit, quia in monte vel colle Vaticano, fictilia vasa fiebant. *Idem.*

344. *Ausus erat.*] Qui profecto capitis periculum incurrisset. *Sed, &c.*] Subaudi, *accedis.* Antapodosis. Quasi dicat. Contra nostro tempore ad omnes aras, templa, & sacrificia, Clodii similes adulescentes inveni-

untur. *Lub.* Alii *Claudius.*

345. *Audio, &c.*] Respondet admonitioni vel consilio amicorum, dicens, janua seram esse adponendam, & libidinosas illas mulieres custodiendas esse. *Lubius.*

346. *Pone seram.*] Pone janua seram, cohibe illas, & intro contine, & custodibus adhibitis observari cura. *Sed, &c.*] Respondet Poeta non posse custodiri mulieres, quia ipsas custodes ad concubitus sollicitaturæ essent. *Quintus* libro 4. de Amoris. *Lubius.*

347. *Cauta est.*] Bene sibi cavet, ne prodatur à custodibus, nam adulterium primo omnium cum illis incipit. *Idem.* Cum illis linat caput, & pecunia, vel alia fraude illos expugnat.

348. *Jamque eadem.*] Ostendit luxuriam & libidinem communem esse omnibus mulieribus Romanis, divitibus & pauperibus. *Idem.*

349. *Nec, &c.*] Id est, non melior & honestior est pauperula uxor, quæ suis pedibus per plateas, & nigras ac lutosas silices in plateis stratos ambulat. Indicat ergo suo seculo vitam proflue esse corruptam. *Idem.*

350. *Quam, &c.*] Id est, quam illa quæ in summis deliciis mollis, & dives est, in lectica, cervice, vel humeris magnorum & procerorum Syrorum, servorum, leficariorum portatur. *Syrorum.* Ex Syria enim & Media servi lecticarii proceri, & robusti eligebantur, ut sublimiores ferrentur. *Lubius.*

351. *Ut spectet.*] Jam luxuriam mulierum damnat, etiam pauperulum, quæ

Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, & flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen argenti superest quodcumque paterni
Levibus athleticis, ac vasa novissima donat.

355

MULTIS res angusta domi: sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quem dedit hæc, posuitque modum. tamen utile quid sit,
Prospiciunt aliquando viri: frigusque, famemque
Formica tandem quidam expavere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem foemina censum:

360

At

VET. SCHOLIAST.

359. *Prospiciunt*, &c.] Et suam paupertatem dispositione utili gubernant. *Frigusque*, famem, vitam & vestem.

VARIORUM.

quæ, ut divites viderentur, conducunt comites, vestes, lecticam. *Lecticam*.] Circenses & Theatrales. *Oxybala*.] Nonnullæ mulieris pauperis & ambiciose. *Idem*.

392. *Comites*.] Pedissequas. *Sellam*.] In qua gestatur sedens, ad theatrum, & in qua spectabit ludos. *Cervical*.] Pulvinar, super quod caput inclinatur. *Amicas*.] Quas tanquam dives habeat loco clientulam. *Idem*.

353. *Nutricem*.] Simulat se tanquam prædilectam liberis suis nutricem alere. *Erythron*.] Id est, pulchram & comantem aliquam ancillam, cui tanquam domina, mandata imponat. Quidam meretricem intelligunt, quæ clare utebatur coma, quasi illi det mandata ad adultum suum. *Idem*.

354. *Hæc*, &c.] Hæc Ogynia mulier, bene valde pauper, & parum admodum habet, tamen quidquid habet, & reliquum illi est, ex hereditate paterna, illud omne confert in athleticas. *Idem*.

355. *Lectibus*.] Glabris, formosis & imberbibus athleticis, gladiatoribus, sumptuosissimis. *Athletis*.] I. e. pugilibus. *Uoc loco sumum obsecantem videtur ver-*

bam, ut sit metaphora: sicuti Galli dicunt *les piqueurs*. *Vasa novissima*.] Omnium ultima, ut nihil restet. *Idem*.

356. *Multis*, &c.] Est quasi superiorum correctio: Id est, multæ mulieres pauperculæ sunt. *Sed nulla*.] Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur & derideatur ab aliis, si cultus & sumtus ultra fortune suæ modum vela pandat. Vel, non est pudica & frugalis, uti decet pauperem. *Farnab*. *Pudorem* &c.] Nam pauperes prudentes esse solent, frugales & pudici. *Idem*.

357. *Nec*, &c.] Id est, nec se continet intra limites & terminos, quos paupertas ipsi præscribit. Quasi illum modum, luxuriæ & intemperantiæ excederent. *Idem*.

358. *Dedit*, &c.] Paupertas. *Tamen*, &c.] Levi limitatione corrigat quod dixit. Viros tamen interdum temperantiam colere, cum contra prodigæ mulieres omnia consumant. *Idem*.

359. *Aliquando*.] Interdum. *Frigusque*, &c.] Id est, exemplo formicæ in tempore de victu & amictu sunt solliciti, & frigus ac famem reformidant. *Idem*.

360. *Formica*.] Horatius: *Parvula, nam exemplo est magni formica laboris*. *Idem*.

361. *Prodiga*, &c.] Apodosis dissimilium. Id est, contra prodiga & profusa mulier non animadvertit continuis impensis & sumptibus immodicis paulatim censum, res, & opes imminui, & perire. *Idem*.

362, 40

At velut exhausta recidivus pullulet arca,
Nummus, & è pleno tollatur semper acervo,
Non unquam reputat, quanti sibi gaudia consent.
Sunt quas eunuchi imbellies, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbæ,
Et quod abortivo non est opus. illa voluptas
Summatamen, quod jam calida & matura juventa

Ingui-

VET. SCHOLIAST.

164. *Nm, &c.*] Hic versus in quibusdam non est.

165. *Sunt, &c.*] Iuvenes ad concubim.

& f. quando ad prætia ventum est. Ut quondam sipulu, magnis nam viribus ignis

Incessum furit.

Horatius:

— non prætia virginum

Sectis in juvenes ugnibus accrimo.

167. *Er, &c.*] Poculo faciente abortum. Pro patina.

168. *Jam, &c.*] Tunc faciunt eunuchos, quando jam pubuerunt.

VARIORUM.

162. *Ar, &c.*] Id est, mulier prodiga non unquam reputat secum & perpendit, quam magno pretio gaudia sibi comparentur. Non secus ac si inani jam & exhausta arca nummus redivivus repullulet, & rursus crescat. *At velut exhausta redivivus, &c.*] Longe venustior vetus scriptura: *Ar velut exhausta recidivus pul.* *&c.* Metaphoram enim ab arboribus castis & renascentibus usurpat, quod verbum pullulat ostendit. *Recidiva arborum sunt, ait Lisdorus, quæ aliis sectis repullulant.* Schioppius. *Exhausta.*] Ex tam sumtuosis prodigæ mulieris impensis, exinanita *Redivivus.*] Ex magno consumitur. Pullulat in arca nummus renascitur. *Pullulat.*] Copiosius nudus crescat. Ut in seculo illa Fortunati, de quo fabula Germanica. *Idem.* Metaphora deventu facis, rearsionis, & plenæ.

164. *Nm, &c.*] Non animo perpendunt, & considerant, quantus summus luxuria, voluptate & gaudiis consumatur. Et non querunt unde habeantur isti sumus, sed oportet habere. *Idem.*

165. *Eunuchi, &c.*] Id est, sunt mulieres, quæ delectantur imbellibus Eunuchis. *Impbellies,* impotentes, non ad concubitum, sed ad impregnandum. Hinc Terentiatum illud:

Ajunt illos maxime mulierum amatores, sed nihil potest.
Vide quid de his dixerimus, Sat. 1. ad illa verba:

Cum tener uerum ducat spado.
Broden 4. Miscellaneor. 1. Mart. 1. c. 11.
Scalig. Exercit. 171. *Martial Ep. 67 l. 6.*
Mollia oscula.] Levia: carent enim barba & pilis Eunuchi. *Idem.*

166. *Desperatio, &c.*] Desinitio & absentia barbæ, quæ in Eunuchis nunquam sperari potest ob inopiam caloris, qui pilos creat. *Idem.*

167. *Et, &c.*] Id est, quæ non impregnatur ab Eunuchis, nec opus habent abortivo poculo conceptum partum abigere. *Ille, &c.*] Reddit jam rationem cur mulieres Eunuchos amant. Quamvis Eunuchi sint & castrati, mulieres tamen summam ex illis voluptatem capiunt, eo quod tum demum cum ad maturam ætatem pervenerunt, castrantur, & cum illorum membrum in justam magnitudinem excrevisset tantum adimuntur, membrum in sua ipsa quantitate manet, quo tales bellis sine delatione excreverunt. *Leban.*

168. *Super, &c.*] Quia inguine illorum vel testis cutandi medicis modum non inveniri solet, cum jam calidi & maturi

Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
 Ergo expectatos, ac jussos crescere primum
 Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
 Tonforis damno tantum rapit Heliodorus.
 Conspicius longe cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie custodem vitis, & horti
 Provocat, à domina, factus spado. dormiat ille
 Cum domina. sed tu jam durum, Posthume, jamque

370

375

Tun-

VET. SCHOLIAST.

372. *Tonforis, &c.*] Quia non habent
 barbam. *Heliodorus.*] Medicus.

VARIORUM

maturi testes. *Idem.* Ordo est, quod
fam calida & matura inguina, juvenia, i.
e. tempore juvenitiz traduntur, &c.

369. *Inguina, &c.*] Testes evellendi
 traduntur. Melius fors legitur *raduntur.*
Medici.] Chirurgis, penis castrandi.
Jam, &c.] Id est, tum demum castran-
 tur. Pube jam nigris pilis obducta. *Pe-*
llene.] Pro ipsa pube, à pilis, qui sunt
 instar radiorum pectinis.

370. *Ergo, &c.*] Exponit idem fusius.
 Ut prius crescerent, & ad justam magni-
 tudinem pervenirent. *Jussos, &c.*] Suam
 justam magnitudinem capere permisos.
Primum.] Id est, prius, quam evelleren-
 tur. *Idem.*

371. *Postquam, &c.*] Duarum libra-
 rum, quibus mentula pedalis respondet.
Idem.

372. *Tonforis, &c.*] Id tantum fit
 in fraudem tonforis, qui cum barba Eu-
 nuchis non crescat, nihil licti ex barba
 detondenda consequitur. Non autem fit
 dominæ vel mulieris damno, cui mentula
 pedalis relinquitur. *Heliodorus.*] Chi-
 rurgus, castrator. *Idem.*

373. *Conspicius tunc.*] Id est, quem-
 cunque domina spado necti fieri curat, ille
 præ exteris virili membro probe arma-
 tus est: Tales enim in balneis mulieri-
 bus & viis mollibus & Cnædis elige-
 bantur, in quæ nuditerabant. Id est,
 quicumque à domina spado factus est, ille

mentulatissimus haud dubie est, & lon-
 ge conspicuus intrat balnea, & spectabi-
 lis ob mentulæ enormitatem, & ob id à
 cunctis notabilis. *Idem.*

374. *Nec dubie.*] Confidenter & au-
 dacter tanquam suæ causæ bene confi-
 dens ipsum nequitiz Deum, custodem vi-
 tis & horti, Priapum (qui cum mem-
 bro enormis magnitudinis pingitur) in
 certamen membri magnitudine pro-
 vocat. *Labin.*

375. *À domina.*] Emphatice. Quæ
 nempe sibi prospicit de probe armato.
Idem.] *Dormiat, &c.*] Scaliger ille do-
 ctus. de hoc loco ita: Eunuchum tradere
 est, castrare, vel Eunuchum tradere, vel
εινυχίζω. Ut sensus sit, Noli itaque
 castrare catamitum tuum jam grandio-
 rem, ne uxori tuæ forte majori usui sit.
 Notat autem in hoc Juvenalis loco
 proverbium non fuisse animadversum
Βεβηκτον εινυχίζω. Ego licet ab aucto-
 ritate tanti viri invitatus recedam, hunc
 locum ita explico: O Posthume, talis
 Eunuchus membro egregie instructus,
 dormiat cum domina sua, id est, con-
 juge, quæ illius membris enormitatem
 facile sustinere & tolerare poterit. At
 vero concubito rem tuum Bromium,
 quamvis jam durum, virilem & jam bar-
 barum & tondendum, cave hujusmodi
 Eunuchum committas. Si cum illo enim
 dormierit, illum sua enormitate prorsus
 diffunderet, & corrumperet. Et sic
tondendum legi debet. *Dormiat, &c.*]
 Scoptice ait. Quasi dicat: Hujusmodi al-
 quem Eunuchum ale ad dominæ uxoris
 tuæ concubinum, quæ tale potest tolerare
 membrum.

376. *Cum domina.*] Tu, o Viridi,
 uxore,

Tundendum eunucho Bromium committere noli.

Si gaudet cantu: nullius fibula durat

Vocem vendentis Prætoribus: organa semper

In manibus: densi radiant testudine tota

Sardoniches: crispo numerantur pectine chordæ,

Quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc se.

Sola-

VET. SCHOLIAST.

377. *Bromium, &c.*] Puerum ephubum & comatum non committes Eunuchoch.

378. *Nullius, &c.*] Fibulam dicit cithellos, quos Tragœdi sive comœdi in pene habent, ut coitum non faciant, ne vocem perdant.

379. *Organa.*] Organa dicit citharas eorum quos amant.

381. *Crispo.*] Eburno, qui crispet & agiter cordas: aut scutulato & pulchro.

382. *Quo tener, &c.*] Hic citharœdus fuit: tener autem ad ætatem reuulit.

VARIORUM.

uxore, potius, quam concubino, quem videtur *intelligere* *diapylus Farnab. Jam, &c.*] Aetatis provectoris, qui poster ex robusta ætate aliquid sustinere, verum tantæ chormitati ferendo non est. *Lub.*

377. *Bromium.*] Puerum in deliciis habitum jam ætatis provectoris intelligo, concubinum domini Urfidii Posthumi. *Idem.* Formosum, qualis fuit Bromius Bacchus.

378. *Si, &c.*] Id est, si mulier cantoribus delectetur, tunc nullius cantoris est id conducti fibula vel conexio subligaris (qua utuntur ad arcendam Venerem, & vocem retinendam) durat, ut non statim proposito coitus pretio à cantatoribus dissolvatur. Id est nullus adolescentens ad canendum conductus, qui infibulatus est, potest tam diuturnum canendi laborem perferre. *Fibula.*] Cithellos erat æneus vel argenteus, quo Co-

mœdi & Tragœdi circa penem utebantur, ut ira non coirent & vocem perderent. *Idem.*

379. *Vocem, &c.*] Id est, cantoris, & citharœdi, à prætoribus ludos edente, ad canendum conducti. *Organa semper.*] Id est, tali mulieri citharæ, & instrumenta Musica cantorum, quos amant, assidue in manibus versantur. *Idem.*

380. *Densi, &c.*] Sic interpretes exponunt, quasi mulier instrumenta musica gemmis ornat. Verum hæc videtur sententia, quod mulier, quæ digitos gemmis & annulis ornatos habeat testudinem pulsaret, & sic digiti & gemmarum in testudine micuerint. *Idem. Densi, &c.*] Plurimi & copiosi lapilli, quos in digitis gestat. *Testudine.*] I. e. Cithara; quam Mercurius primus ex testudine fecit, ut testatur Eratosthenes. Vel lyra, ut notas Servius.

381. *Crispo, &c.*] Id est, Chordæ in cithara per ordinem & numerum, artificiose crispo plectro vel pectine pulsantur. *Crispo* ait, citharæ, vel crispante, quod ex pilis fere conficeretur. *Numerantur.*] Id est, numero & ordine pulsantur chordæ à muliere in cithara. *Lub.*

382. *Quo tener.*] Id est, quo pectine mollis ille & tener ac junior Hedymeles citharædus utebatur. *Hedymeles.*] Nomen fictum ex *hēdē dulcis* & *hēdē cantus*. *Operas dedit.*] Supp. cantui. *Hunc tenet.*] Pectinem vel plectrum, quem in magno pectio habet ob citharædum Hedymelem, qui illo usus. *Idem. Hoc, &c.*] Dum abest citharædus, vel etiam forte mortuus est, consolatur se hoc plectro, quando ipsius citharædiciopiam habere non potest, & plectrum illud propter Hedyme-

Solatur, gratoque indulget basia plectro;
 Quædam de numero Lamiarum, ac nominis Appi,
 Et farre, & vino Janum, Vestamque rogabat,
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare, & fidibus promittere, quid faceret plus
 Egrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiodum? stetit ante aram, nec turpe putavit
 Pro cithara velare caput, dictataque verba

385

390
Per.

VET. SCHOLIAST.

384. *Ac nominis Appi.* Appias significat.

386. *An, &c.* Olympiam coronasti, id est, sacrificabat nobilis matrona, utrum citharædus Pollio ejus amatus, in agone Capitolino coronam accipere posset. Quercum dicit, quia inde solebant coronari.

390. *Dictataque verba.* A sacerdote, sive auspice.

VARIORUM.

Hedymelem gottum & amatum, offendit, tanto ejus amore tenentur.

383. *Grato.* In gratiam prioris domini.

384. *Quædam, &c.* Infestatis jam illas, quæ pro commodis, salute & victoria citharædorum adulterorum suorum Deos orabant, vota faciebant, & sacrificabant. *Lamiarum.* Ex gente nobilissima, de qua dictum in fine Sat. 4. *Nominis Appi.* Ex gente Appia. Magni, superbi, nobilissimi. *Idem.* Alii, alii quod præponit Garangzus.

385. *Et farre.* Sacrificio. Oblatibus facis, & vini. *Janum, &c.* Deo: Romanorum primarios. *Idem.*

386. *An Capitolinam.* Id est, sacrificio dato Deos interrogabat, an Pollio citharædus, adulter suus, in certamine quod Jovi Capitolino à Domitiano institutum, victoriam assequeretur, & coronam ex quercu, qua victores ornabantur, sperare posset, & fidibus suis, & citharæ

tharæ chordis, i. e. suo lusu & certamine, victoriam polliceri. *Lubinus.* *An, &c.* Olympiam coronam vocat quercum Capitolinam, quam merebant. *Poëtæ,* qui in agonibus Capitolinis poemate vicerant. Illi agones Capitolini primum à Domitiano instituti sunt, xxi. die, & ejus Sergii Cornelii Dolabella Consulatu, exemplo ludorum Olympicorum. In his agonibus omne genus artifices certabant. *Scoliger* Aulon. lib. 1. capite 10. *Marialis* Ep. 54. libro. 4.

387. *Quid, &c.* Supp. posset. Exclamatio Poëtæ cum indignatione. Id est, quid ipsa mulier majus & diligentius facere posset, si vir vel maritus ægrotaret. Vel si filius periculosos morbo laboraret, adeo ut medicis de salute ejus desperantes tristes essent. *Lubinus.*

389. *Stram, &c.* Habitu sacrificantis exprimit. *Briffonius* de formulis. Salutabant enim Deos non de geniculis, sed stantes. *Garang.* *Nec, &c.* Non sibi turpitudinem futurum dant pro citharædo inter sacrificandum more solito sacrificantibus, caput velare. *Lubinus.*

390. *Pro, &c.* Ut illavinceret. *Velare, &c.* Erant signa adorationis, velari & sedere. *Distansque, &c.* Distans ab haruspice, nam certa verba de scripto distans faceret haruspice repetere sacrificantes oportebat, ne præposuere dicerentur, aut aliquid præterirent. *Briffon.* de formulis.

971. 21,

Pertulit, ut mos est, & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc, quæso, dic antiquissime Divum,
Respondes his Jane pater? magna otia coeli:
Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te consulit: illa tragœdum
Commendare volet, varicosus fiet haruspex.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & cœtus possit quæ ferre virorum,

395

Cum

VET. SCHOLIAST.

391. *Pertulit.*] Ad Deos scilicet secundum consuetudinem. *Palluit.*] De eo sollicita, vel de responso, extra intuendo, an ille coronam posset consequi.

392. *Dic mihi.*] Apostrophe ad Deos.

393. *Respondet his.*] His de scilicet rebus responsa datis.

396. *Varicosus, &c.*] Multum stando, dum Deos, aut extra consulit, aut certe tantum patientiæ sumit insipientis extis ut varicosi aruspices doctior videatur. Potest & nomen esse aruspices cuiusquam.

VARIORUM.

391. *Et, &c.*] Cum corpus agnæ aperiretur, sollicita tuit extra intuendo de haruspices responso, an ille Pollio coronam etiam posset consequi. *Palluit.*] Summum mulieris desiderium notat; inter spem & metum constituta palluit, sollicita & anxia de responso. *Lubinus.* *Pertulit.*] *Lege protulit;* agit enim de proferendis voti verbis solennibus. *Derleant.*

392. *Dic mihi, &c.*] Quia dixit, mulieres Deos consulere de salute adulterorum. jam indignatus Poeta Janum percontatur, an huiusmodi adulteras audiat, eisque respondeat. *Antiquissime Divum.*] Apostrophe ad Janum. querit autem ex illo, an tam impudicis mulieribus respondeat. Janus enim regnabat in Italia ante Saturnum, quem regno pulsum hospitio excepit. *Idem.* *Janus omnino est ad hæc verba Gram-*

æus, transferens hac versum Persii.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinxit. Quasi hæc esset descriptio antiquissimi. Omnes autem Deos patres appellatos; in primis Janum, ostendit multis Brissoni. lib. 1. de formul.

393. *Magna, &c.*] Supp. Sunt. Ridicula exclamatio. Id est, si adulteræ cupiditatibus in sacrificiis inservis, aliud quod agas in cœlo non habes. *Idem.*

394. *Non, &c.*] Iridet suos Deos. *Idem.*

395. *Hæc de.*] Persequitur quod dixit: id est, una mulier de salute Comœdi adulteri sui te consulit; altera Tragœdum adulterum suum vicissim & sacrificiis tibi volet commendare. Et hac malitiosa mulierum importunitate & malitia homines etiam offenderentur; multo ergo magis Dii.

396. *Varicosus.*] Cui varices sunt tumidi: vel qui venas tumidiore habet; quod fit diuturna statione deos consulentibus, cum sanguis crassus & melancholicus deorsum in pedum venas decumbit. Hippocr. 6. Aphor. 21. *Idem.* Haruspex ergo diu stando, dum extra consulit, fiet varicosus.

397. *Sed, &c.*] Vagas, audaces, & rerum novarum avidas & sciscitantices mulieres jam carpit. Satiус esse dicens eam cantu gaudere; quam vagam & impudentem esse, omnia nova explicari, conventicula & cœtus virorum ingredi, & cum militum ducibus loqui. *Pervolat.*] Dissolute per totam urbem vagetur, ut nunc multæ. *Lubinus.*

398. *Audax.*] Confidens, impudent

Cumque paludatis Ducibus, præfente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisque mamillis.

400

Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe.

Quid Seres, quid Thraces agant: secreta novercæ,

Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter.

Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo

Mense: quibus verbis concumbat quæque, modis quot. 409

Instan-

VET. SCHOLIAST.

399. *Cumque, &c.*] Euntibus ad militiam, chlamidatis scilicet. Sallustius, togam paludamento mutavit.

400. *Strictisque, &c.*] Adhuc exstantibus, vel sine sudore.

402. *Qui, &c.*] Galliarum gentes, aut Scythæ.

403. *Et, pueri.*] Quid noverca cum privigno suo agat. *Quis, &c.*] Quis ad poenam raptus est.

VARIORUM.

Et cæcus] Id est, inter viros sine pudore & verecundia versari. *Lubin.*

399. *Cumque, &c.*] Id est, ut possit cum chlamydati & paludamento ornatis ducibus & militibus in bellum cunribus, adulteris forte suis, etiam marito præfente familiariter loqui. Est autem paludamentum chlamys vel vestis militaris. *Idem.* Duces ergo atque imperatores paludati proficiscebantur in hostem: cum è bello reverterentur, posito paludamento togati urbem ingrediebantur.

400. *Recta facie.*] I. e. erecta: Inverecunde. In qua facie nullum pudoris signum, quæ facies non turbata sit pudore & verecundia. *Strictisque, &c.*] E sinu exsertis & patentibus. ita coarctatis, ut in summo narent sinu. Sic dicimus strictum gladium, pro evaginato. Alii legunt *fecis*, sed non placet. *Idem.*

401. *Hæc, &c.*] Jam damnat earundem mulierum curiositatem & loquacitatem, quæ omnia explorabant, non

solum quæ in tota urbe, verum etiam quæ in toto orbe fiebant. *Guil. Canterus Animad.* lib. 2. Novar. lect. cap. xii. *Id quod in aurem rex regina dixeris; Sciunt, quod Iuno fabulata cum Iove; Quæ neque futura neque facta sunt, tamen sciunt.* *Plaut. Trinum.*

402. *Quid, &c.*] Populi Scythici Asiatici, apud quos bombyces. *Plin. Secreta, &c.*] Novit hæc curiosa mulier, quid novercæ cum privignis pueris secreta agant. *Lubin.* Vel, quæ privignos adamant.

403. *Quis amet.*] Adulter alterius conjugem, vel quis virginem amet. *Quis decipiatur.*] Ab illa quam amat. *Idem.* *Quis decipiatur adulter.*] Antiqui codices: *quis diripitur adulter.* Quod merito probat vir excellenti ingenio & doctrina, Albertus Rubenius. Sententia est, quis à pluribus mulieribus ametur adulter. Eleganter enim ii dicuntur diripi, qui multis sunt in amoribus & deliciis. *Mar. vii, 75:*

Quod te diripiunt potentiores

Per convivium, porticus, theatrum.

Senec. de brev. Vitæ cap. 7: Diripitur illa toto foro patremus. Id. III de ira 23: *Ac tota civitate direptus est.* Sic omnes M. S. quod perperam editores non intellecta vi verbi, mutaverunt, monente eodem Rubenio. *Graev.*

404. *Dicet, &c.*] Hæc eadem polypragmon mulier dicit, quis viduam imprægnaverit, quo mense id factum sit, quibus verbis, quæque mulieres coëant cum amatoribus, quotque quibusque modis concumbant. *Satyrice.*

405. *Quibus, &c.*] Græcis an Latinis. Sic supra dixit *Concumbant* *Græc.* *Idem.*

406. *Idem.*

Instantem Regi Armenio, Parthoque cometem
 Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit isse Niphatem
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras,
 Quocunque in trivio: cuicunque est obvia narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quæ
 Vicinos humiles rapere, & concidere loris
 Exorata solet. nam si latratibus alti

410

Rum-

VET. SCHOLIAST.

406. *Parthoque, &c.*] Hujus stellæ ortus magnum regibus portendit exitium: unde & Lucanus,

— & magnum terris adflare cometem.
 Latine autem hæc stella cincinnata dicitur. Alii crinitam vocant.

410. *Diluvio.*] Inundasse Armeniz fluvium. *Subsidere terras.*] Terræ motum fieri.

413. *Vicinas, &c.*] Pauperes vicinos rogata, loris cædit, cæterum irata fustibus si canes latraverint in vicinia, & exporrecta fuerit.

V A R I O R U M.

406. *Instantem, &c.*] Id est, ipsa omnium primò sidus crinitum & caudatum regi Armenio & Parthis exitium portendens & minitans videt, inque cœlo animadvertit. *Instantem.*] Imminentem, minitantem exitium. *mutantem regna cometem:* Lucanus 1. *Armenio.*] Rom. nomini inlenso: Cui ergo male ominari velit. *Parthoque.*] Refert hæc ad Trajani ævum, qui expeditionem in Armenios & Parthos suscepit. *Lubin.*

407. *Famam, &c.*] Illa ad portas, quid novi alibi agatur ex nunciis explorat, antequam in urbem veniant. *Recentes.*] De quibus nemo in urbe ante aliquid rescivit, & ob id recentes. *Lubin.*

408. *Excipit.*] Peregre redeuntes solenne illud sciscitatur, *μή τι καὶ δὴν.* *Quosdam, &c.*] Id est, ipsa fingit spargique rumorem, Niphatem fluvium Armeniz inundatum, quosdam populos aqua obruisse. *Isse, &c.*] In quosdam

populos fluxisse, eosque diluvio absumpisse. *Idem.*

409. *Magnoque, &c.*] Id est, in Armenia omnia arva obrui, teneci, & inundari magno diluvio. *Idem.*

410. *Nutare, &c.*] Terræ motu ruinam & casum minitari. Refert hæc ad famosum illum terræ motum, qui tempore Trajani Antiochiam, & vicina loca concussit, ut subsidisse montes, & fluvios erupisse, Dionis abbreviator refert. *Lips.* Epist. quæst. 4. Epist. 20. *Subsidere, &c.*] Deorsum & pectus ire.

411. *Quocunque, &c.*] Id est, quovis loco, & unicuique obvio hæc narrat & exponit nova. *Idem.*

412. *Nec, &c.*] Illud curiositatis vitium non adeo intolerabile est, quam vitium crudelitatis. *Idem.*

413. *Quam quæ &c.*] Melius, Quam quod. Quando pauperes vicinas oblevissimam quamque causam, ad flagra rapit, & rogata vel exorata ne id faciat, crudelius adhuc loris illas concidit. *Humiles.*] Infimæ conditionis pauperculas mulieres. *Concidere, &c.*] Flagellis ex coio concidere & sæviter lacerare. *Idem.*

414. *Exorata.*] Compositum pro simplici, i. e. orata. Ne quid crudelius in eos statuat. Vel cum exorata & quodammodo placata est, loris illas concidit, alias illas plane occisura, vel ad mortem mulctatura. *Nam si, &c.*] Causas hujus sævitæ levissimas adfert. Id est, si latratibus vicini canis, altus & profundus somnus hujusmodi crudelis mulieris, forte rumpatur, tunc mane surgens in-

O &

quit

Rumpuntur somni: fustes huc ocyus, inquit,
 Adferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
 Deinde canem: gravis occurfu, teterrima vultu
 Balnea nocte subit: conchas, & castra moveri
 Nocte jubet: magno gaudet sudare tumultu;
 Cum lassata gravi ceciderunt brachia massa,
 Callidus & cristæ digitos impressit aliptes,
 Ac summum dominæ femur exclamare coëgit,

415

420

Con-

VET. SCHOLIAST.

417. *Gravis occurfu.*] Visione terribili. ut Virg.

Nec visus facilis.

418. *Castra, &c.*] Instrumenta balnearia.

420. *Cum, &c.*] * Alteras dicit, quibus utuntur athletæ, cum exerceant: quasi plumbis ponderibus exerceatur.

422. *Exclamare coëgit.*] Non cogit exclamare quod fecerit, illa non exclamat, sed patienter tolerat.

VARIORUM.

quit: O famuli ocyus huc fustes adferte; quibus allatis fustibus, primo vel ante alios dominum latrantis canis feriri & pulsari jubet: deinde ipsum canem. *Idem.*

417. *Gravis, &c.*] Molestia, iracunda, inhumana. *Teterrima. &c.*] Maxime torva & immitis domesticis suis. *Idem.*

418. *Balnea, &c.*] Nocturno tempore importune lavat. *Subit.*] I. e. intrat. *Conchas, &c.*] Id est, jubet noctis tempore conchas, vasa ampla, quibus lavatur, & castra vel instrumenta balnearia moveri, & in balnea portari, & præparari. Metaph. à militia. *Idem.*

419. *Magno, &c.*] Ambitioso strepitu, servis molesto. Vel, Tumultuoso exercitio, quod magno fit strepitu, sudorem in balneo sibi excitat. Ex consuetudine hoc dicit, nam sudaturi plumbea massa, quam varie jactabant & agitabant, in balneis se exercebant & sudo-

rem eliciebant. Antequam lavarentur. *Idem.*

420. *Cum, &c.*] Dum tandem satis sudavit, ejusque brachia exercitio diuturno gravis & ponderosa massæ plumbeæ, delassata sunt. *Ceciderunt.*] Quieverunt otiosa ab exercitio. *Massa.*] Plumbea illa massa ad sudorem eliciendum se exercebant. Vide Senec. Ep. 57. *Idem.*

421. *Callidus.*] Dum undor versutus & dolosus, qui sciat dominam suam hujusmodi titillatione, & contestatione gaudere, cujus moechus forsitan est. *Crista.*] Id est, dum ille morum ejus non ignarus, inter ungendum, obscœno naturali & vulvæ, digitos inseruit. Vocat ergo *Cristam*, partem mulieris pudendi, quæ à Græcis Nympha seu *κλειτορ* appellatur. *Idem.* *Ac, &c.*] infamiam naturam, & obscœnum mulieris membrum. *Summum femur*, i. e. Summa pars femoris.

422. *Exclamare.*] Qualis crepitus editur, dum madida & undata corpora perfricantur. *Lubin.* vel significat crepitum concavæ manus inter ungendum illius, vel obscœnius quod poppysima. *Farnab. Exclamare, &c.*] Loquitur hic de alipta, qui dominam ungendo, tessus erat, ac tandem ut mitteretur *ψέρον χριπταρυσμα* expresserat ab ea dominæ parte, quam in Gallia ob consimile vitium Val. Martialis nequissimo epigrammate, *carculam* & *clamosam* appellavit. Neque existimaverim ambitiosè potius quam honeste & decore usurpata fuisse palpitandi & mituriendi vocabula; sicut & rimæ, cristæ, &c.

Veli-

Convivæ miseri interea somnoque, fameque
Urgentur: tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna 425
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, & loto terram ferit intestino.
Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum
Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus 430
Deciderit serpens, bibit, & vomit. ergo maritus

Nau-

VET. SCHOLIAST.

427. *Ducitur.*] Bibit, ut digerat.
428. *Es, &c.*] Cum coeperit ebria
reicere. Id Græci dicebant *τὸν ἰσχυρὸν*
ἀποτῖν.
429. *Marmoribus.*] In triclinio mar-
moreo.
431. *Deciderit, &c.*] Ita post vomit-
um bibit, tanquam serpens, quando in
dolum vini ceciderit, bibendo vomit,
& vomendo denuo bibit.

VARIORUM.

vesicæ, urinæ, offæ, item uricæ, cornu,
herniæ: per quæ alia minus speciosa di-
ctu significantur. *Rigaltius.*

423. *Conviva, &c.*] Convivæ & clien-
tes, qui expectant dum domina è balneis
redit (quæ ibi diu commorata fuit, ex
mulierum natura) somno & fame urgen-
tur & premuntur. *Lubin.*

424. *Tandem, &c.*] Id est, tandem
progredditur ex balneo, post longam cun-
ctationem rubicundula, & tantum sitit,
ut totum oenophorum exhauriat. *Rubi-*
cundula.] Subrubens ex calore post bal-
nea. *Lubin. Totum, &c.*] Totum vas vi-
narium sitiens & exsicicans.

425. *Sitiens.*] Capiens vel exhauriens.
Sic ille: *Sitis quadrantal*, id est, capit.
Mos autem erat apud Romanos ut exo-
nerandi stomachi gratia statim è bal-
neis redeuntes amyntum vel uno ductu
multum vini biberent, & deinde sta-
tim rursus evomerent, & ita ventricu-

lum lavarent. Id quod Erasistratus tan-
quam oculis noxium improbavit, & hic
juvenalis reprehendit. *Idem. Plena, &c.*
Quod oenophorum è plena urna ipsi ten-
ditur à ministris, & ori admovetur,
offertur, & bibendum porrigitur. Gran-
gæus dicit, quod sit urnæ capax.

426. *Admotum, &c.*] Id est, ante
pedes positum oenophorum prope men-
sam. *De quo, &c.*] Ex quo oenophoro vel
vase vinario duo sextarii educuntur &
ductim exhauriuntur. Vide Martialis. Ep-
79. lib. 6. *Lub.*

427. *Ante, &c.*] Quos sextarios duos
epotat antequam cibum capiat, qui ra-
bidum appetitum potanti excrabitur bi-
bendo & vomendo. Unde Seneca: *Vo-*
muus ut edans, edens ut vomans. *Idem.*
Orexis.] Est appetitus comedendi.

428. *Dum, &c.*] sc. è stomacho. Id
est, dum sextarius epotus per vomitum
rursus ejicitur. *Et, &c.*] Id est, & terram
vel pavementum, luto vel abluto & pur-
gato stomacho, decidens ferit & percutit.
Luto.] Luto, lavato, abluto. Alii *luta*, alii
luto, ut sit Synizesis. *Idem.*

429. *Marmoribus, &c.*] Id est, inte-
gri rivi ex vomitu, in pavimento coe-
naculi marmore strato, fluunt & prope-
ranter currunt. *Rivi.*] Vomitus: Hy-
perbolice. *Aut lata.*] Id est, pelvis lata
vel allata, in quam vomit, vel in quam
exciipiunt ministri vomitum, olet Faler-
no vino, quod illa antea biberat. Alii leg-
aurata. & pro *Falernum Falerna.* *Idem.*

430. *Nam sic.*] Id est, adeo avido bi-
bit post balneum, tanquam serpens, quan-

Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
 Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ,
 Committit vates & comparat, inde Maronem,
 Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turbajacet, nec causfidicus, nec præco loquatur,

435

AI-

VET. SCHOLIAST.

433. *Illæ, &c.*] Statiliam Messalinam infestatur, quæ post quatuor matrimonia diverso exitu soluta, postremo Neroni nupsit: post quem interitum, & opibus, & forma, & ingenio plurimum viguit. consecrata est ulum eloquentiæ usque ad studium declamandi. Illo tempore duæ Messalinæ fuerunt. hæc, & Valeria, de qua Claudius Britannicum filium sustulit.

VARIORUM.

do in vini dolium ceciderit, bibendo vomit, & vomendo iterum bibit. *Idem.* Plinius libro 7. & 1. x. cap. 72. Testatur, quod serpentes vini avidissimi sunt. Testatur idem Aristoteles l. 8. de historia animalium. Putem ego quod Autor velit inuenire serpentem vino immersum mucore & sordibus suis inficere vinum, & hinc vomitum creari: hinc dicit *sic bibit & vomit*, i. e. quamprimum bibit etiam vomit. Nam & sic sentiunt Medicorum filii. *Ergo: &c.*] Id est, nausea addicitur ob vomitum obscœnum uxoris. *Idem.*

432. *Atque, &c.*] Id est, clausis oculis ob hanc uxoris turpitudinem indignatur, & bilem ad indignationem clausis oculis substringit, contrahit, & coarctat. *Substringit.*] Ob oculos ita dicit, quos ob nauseam contrahit, ut compesceret vomitum: vel clausis oculis iram dissimulat & continendo se, choleram compescit. *Idem.*

433. *Illæ, &c.*] Jam ad garrulitatis vitium transit, & taxat mulieres Criticas & doctas, quæ sapientissimæ sibi visæ inter cœnandum solæ loqui, & de rebus gravissimis, arduis & sublimibus

judicare; quæ Poetas inter cœnandum inter se conferebant, & de iis judicabant. *Gravior.*] Molestior, & intolerabilior, quam imperiosa & immunda. vel ridendo, ait Poeta, eam majoris esse gravitatis, quæ etiam in cœnis disputet de Poëtis. *Britann. Discumbere.*] Ad mensam. *Lubin.*

434. *Laudat, &c.*] Ejus ingenium, & divinum carmen. *Peritura, &c.*] Miseretur ejus, quod ex amoris impatientia sibi mortem consciverit. vel condoleret Didoni, eique veniam dat, quod deserta ab Ænea, mori destinaret.

435. *Committit, &c.*] Comparat Poëtas Græcos & Latinos inter se Criticorum more, & uter excellentior sit inquit, & sententiam de illo fert. *Turnebus* lib. XXI. cap. 29.

436. *Atque, &c.*] Criticorum more, quasi in trutina vel lance perpendit Virgilium cum Homero, ecquis horum melior. *Lubin.* His versibus plus ponderis & majestatis Virgilio tribui intelligunt, qui in trutinæ & examinum ratione leviora pondera à gravioribus suspendi attollique non ignorant. *Rigaltius. Intrutina.*] In lance vel statera exacti sui judicii, quæ videlicet Criticorum munus de Poëtis & Oratoribus sibi delegatum putat. *Suspendit.*] Metaphora à libra. *Lubin.*

437. *Cedunt, &c.*] Id est, Grammatici illi, qui loquaces maximi, illa præsentente tacere coguntur, adeo ipsa vocalis est. Vel coguntur illi mulieri doctæ concedere, quamvis illorum proprium munus sit de Poëtica judicare. *Vincuntur, &c.*] Ab illa muliere, quamvis dicaces, & clamorosi rabulæ. *Idem.*

438. *Omnis, &c.*] Totum convivium illa loquente silet, & illam dicentem admi-

Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis;
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari. jam nemo tubas, nemo æra fatiget;
Una laboranti poterit succurrere Lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Silvano porcum, quadrante lavari.

440

445

Non

VET. SCHOLIAST.

442. *Una, &c.*] Sonitum fieri adsolet, quando luna deficit.

443. *Imponit, &c.*] Etiam philosophiam tractat.

445. *Crure, &c.*] Id est, accipere debet virilem habitum, & cingi ut vir.

446. *Cadere, &c.*] Silvano mulieres non licet sacrificare,

VARIORUM.

admiratur. *Nec, &c.*] Garrulitate caussidicum, & vocis vehementia præconem, & omnes alias mulieres superat. *Idem.* Ac si dicat, si caussidici, aut præcones, aut altera mulier loquerentur ea præsentem, non exaudirentur.

439. *Verborum, &c.*] Nam tanta verborum vis & copia à muliere profertur, ut tam multas pelves, tot cymbala & tintinnabula pulsari dicat, dum illa loquitur. *Idem.*

440. *Tot, &c.*] Quot verba. In tantum sonora est. Alludit ad proverb. *Ἀκούσαι χαλκῶν.* Erasmi Chil. 1. cap. 1. proverbio 7. *Tintinnabula.*] A sonitu fictum nomen, quod tinniat. *Labin.*

441. *Jam, &c.*] Ex superstitione Romanorum hæc ridicule dicit. Credebant autem Lunæ, Eclipsin patienti, subveniri posse æris & pelvium sonitu, & cornuum ac tubarum clangore. Unde *ars auxiliaria Lunæ.* Poëta Tibul. dixit. Id est, si Luna deficit, & eclipsin, quasi mortem, patiatur excantationibus, (nam sic credebant antiqui) non opus est tubas insari, & pelves atque æra

pulsari: nam hæc una mulier, sua dicacitate Lunæ laboranti potest succurrere; adeo vocalis & clamosa est, & tantum tinnit. *Plin.* cap. 22. lib. 11. *Turnebus* cap. 22. *Advers.* cap. 24.

442. *Laboranti.*] Eclipsin patienti.

443. *Imponit, &c.*] Sensus est: Mulier, quæ sapiens videri cupit, instituit sectam, & finem certum rebus honestis assignat, ad quem omnia dicta & facta tanquam ad scopum dirigat. Vel more Sapientum & Philosophorum de summo bono disputat, dat præcepta de ratione recte vivendi; docet, quid sit honestum, quid sit utile, quid pulchrum.

444. *Nam, &c.*] Quæ docta & eloquens, tanquam sapiens videri cupit, & Philosophia. *Idem.* *Nam si docta nimis.*] Perstringit hic Satyricus mulieres, quæ literas callere videri volebant doctius, quam ut probas deceret. Si ergo, inquit, mulier vult literas tractare, de scriptoribus judicium ferre, philosophari, & reliqua quæ sunt virorum propria; etiam virili habitu incedat, quæque sunt virorum munia tantum peragat. Primum, medio crure tenus tunicas succingat, quum mulieres stolis talaribus uterentur: Alterum, *Cadere Silvano porcum*, id enim tantum viris licitum. *Ferrar.*

445. *Crure, &c.*] Id est, virorum Philosophorum more, crure medio tenus, vestes suas debet succingere, virilem habitum accipere. Demissæ enim tunice forminarum sunt. *Turnebus* libro xi. cap. 23.

446. *Cadere, &c.*] Id est, non ut mulier Cereri: sed ut vir Philosophus, Silvano porcum debet sacrificare. Vel Epicuram

Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit;
 Dicendi genus, aut curvum sermone rotato
 Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes;
 Sed quædam ex libris & non intelligat. odi 450
 Hanc ego, quæ repetit, volvitque Palæmonis artem
 Servata semper lege, & ratione loquendi,

Igno-

VET. SCHOLIAST.

451. *Palæmonis artem.*] Grammatici, magistri Quintiliani oratoris.

452. *Servata, &c.*] Analogia.

VARIORUM.

cuream professa, cedere Silvano porcum. *Silvano.*] Arvorum & pecorum Deo mares porcum mactabant, & nullo modo, isti sacrificio foeminis adesse licebat. *Cato lib. de rust. Quadrante, &c.*] Exigua mercede, qualem persolvunt pauperes Philosophi : quod Horatius objicit Philosopho Stoico, regem se esse adfirmantis, quod sapiens sit.

— *Dum tu quadrante lavatum*

Rex ibis.

Britannicus.

457. *Non, &c.*] Non sit ea eruditione, ut ex arte possit dicere, cognoscatque genera dicendi, quæ tria sunt, grande, mediocre & humile. *Britannic.* *Non habeat, &c.*] Persequitur quod cepit de mulieribus Criticis & damnat mulieres, quæ nimiam doctrinam & Rhetoricam exercebant. *Lubin. Recumbit.*] In lecto, matrimonio tibi conjuncta. *Lubin. Curvum sermone rotato Torqueat enthymema.*] Male sic recentiores editiones, Vetusiores & membranæ recte, *curvum enthymema. Graev.*

448. *Dicendi, &c.*] Non rhetorum more certum aliquod dicendi genus adflectet. *Aut curvum.*] Alii *curvum.* Non uxor tua concilium illud & succinum dicendi genus adflectet, nec inter orandum curvum aliquod Enthymema rotato sermone torqueat, & proferat. *Sermone, &c.*] Reverbis comprehenso, expedito, volubili. Eo, quod rotunda, rotatu faciliora, quam quadrata. *Turne-*

bus lib. 3. cap. 17. Sermone rotato hoc loco intelligit, orationem conversione conclusam, & ambitu comprehensam: Quod genus dicendi Cicero in Partitionibus versum, Aristoteles *εὐριστά* *προσδιόκει* *Μυρ. Var. lib. 8. cap. 21.*

449. *Torqueat.*] Jaculetur, utpote brevem, & acutissimam sententiam. *Enthymema*] Argumentum Dialecticum, alteram partem animo concipiens, unde & nomen habet. hic pro universa Dialectica ponitur, quasi dicat, nec habeat uxor tua Dialecticam. *Farnab. Noc, &c.*] Id est, non sit historica, ut omnes historicos perlegerit. *Lubin.*

450. *Sed quædam, &c.*] Martialis ait; *Sis non doctissima conjux.*

Quædam tantum ex historiis sciat, ne omnino elinguis & rerum ignara sit. *Lubin.* Neque ullum verbum facias perplexabile, neque ulla lingua sciat loqui nisi *Attica.* *Plant. Afinar. Odi, &c.*] Id est, odi ego nimis doctam mulierem, quæ sit Grammaticæ & historiarum, fabularumque peritissima & arrogantissima.

451. *Repetit, &c.*] Sedulo studet & meditat. *Palæmonis, &c.*] Remmius Palæmon fuit Grammaticus arrogantissimus, Fabii Quintilianii præceptor, fuit is tantæ superbiz, ut literas secum natas, & secum morituras dixerit. Cæterum M. Varronem Romanorum doctissimum, porcum literatum per superbiam appellavit: Jactavit nomen suum non temere in Bucolicis positum, sed vaticinatum Poëtam, fore aliquando omnium Poëtarum & Oratorum Palæmonem judicem. *Idem.*

452. *Servata, &c.*] Quam Palæmon ipsi prævit, ut ab ejus stylo, loquendi modo & analogia, quam curiose observat, ne latum quidem unguem recedat. *Idem.*

454. *Ignor-*

Ignotosque mihi tenet antiquaria verus,
 Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
 Verba. solœcismum liceat fecisse marito.
 Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
 Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
 Auribus extensis magnos commisit elenchos.
 Intolerabilius nihil est, quam fœmina dives.
 Interea foeda adspectu, ridendaque multo

455

460
Panc

VET. SCHOLIAST.

453. *Tenet, &c.*] Quæ antiquitatem tenet, & ut antiquarius, versus dicit.

455. *Opicæ, &c.*] Imperitæ: male pronunciantis.

454. *Nil, &c.*] Id est, omnia. Nam duo negativi unum confirmativum faciunt.

457. *Cum, &c.*] Monilia circa col- lum miserit. virides, prasinæ.

458. *Magnos, &c.*] Uniones, margaritas oblongas. Magnarum gemmarum elenchos, quos & Titulatos appellant.

VARIORUM.

453. *Ignotosque mihi.*] Quæ novit versus mihi ignotos, quæque sit Critica, antiquissimorum Poëtarum studiosa, & me viro longe doctior. *Idem. Antiquaria.*] Antiquitatum, vel, veterum Poëtarum, & mihi inauditorum, versus tenens, vel, antiquæ locutionis investigatrix & Critica. *Farnab.* Quæ verba ab usu remota, à Saliorum carminibus petita, ipsi Evandri mari non intellecta, & jam exauclorata scrutantur & profertur. Veterum Poëtarum & Historicorum studio Antiquarii dicuntur.

454. *Nec, &c.*] Quæ castigat & reprehendit verba amicæ suæ minus elegantia & Latina. Et quæ verba minora sunt, quam ut à viro gravi & honesto curentur, utpote è mediis antiquitatis tenebris erupta. *Opicæ.*] Indoctæ, barbaræ, & non analogia & lege observata

loquentis, quæ Osce fortassis, & Volscæ ac barbare loquitur. Vide Sat. 111. vers. 207. *Idem. Ofci* enim *Opici* dicti vulgo *Opici*. Grang.

455. *Solœcismum.*] Hoc Satyricæ Poëta dicit, deprecans, ut saltem viro vitiose loquenti parcat, ut ipsi liceat solœcismum ex imprudentia facere in loquendo, & patrando forte. Quod fiet, si uxorem non doctam duxerit. Vel eo dicit, quasi condemnet sermonem viri, eumque non curet. *Solœcismum.*] Vitiosam verborum compositionem. Vide Martial. Epigram. 20. lib. 11. *Lubin.*

456. *Nil, &c.*] Id est, omnia mulier superba sibi licere putat, præsertim cum jam vestium ornatum adhibuerit. *Idem*

457. *Cum, &c.*] Cum monilia ex viridibus gemmis & smaragdis collo suo circumdedit. *Idem.*

458. *Et, &c.*] Postquam auriculis suis ponderosis gemmis extensis, & deorum tractis, *magnos elenchos*, & oblongos uniones, fastigiata longitudine in pleniorum orbem desinentes, seu margaritas oblongas ovali figura, conjunxit & lociavit. *Farn.*

459. *Intolerabilius.*] Quia miser maritus misere illi inservire cogitur. Hæc intelligenda de illis, de quibus supra: *Imperat ergo viro.* *Idem.*

460. *Interea.*] Recitat alia mulierum scelera, quæ pane, fucō, lacte asinino apud maritum sese fucarent, quo fucō mariti labia inter osculandum conglutinant, cum contra suis mœchis pretiosis unguentis delibut & lotæ occurrerent. Dum ergo dives omnia sibi li-

CCX

Pane tumet facies, aut pinguis Poppæana
 Spirat, & hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad mœchum lota veniunt cute: quando videri
 Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
 His emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit: 465

In-

VET. SCHOLIAST.

461. *Pane, &c.*] Medicamen ad tendendam faciem, aut cutem magis. *Ant, &c.*] *Poppea uxor Neronis*, adeo diligens in excolenda forma fuit, ut eam quinquaginta asinz sequerentur missam in exilium, quarum lacte candorem corporis provocabat, earum natuxa fucata est. Decessit calce à Nerone percussa. Medicaminis ipsius autem nomen *Juvenalis Poppeana* dixit, quasi ab illa inventum sit.

464. *Foliata.*] Unguenta foliis plena, vel aliis aromatibus.

465. *Quicquid, &c.*] Odorum.

VARIORUM.

cere existimat, nihil maritum curat, apud quem dum versatur facies ejus aspersu tœda est & ridicula. vide Sat. 2. vers. 107. *Idem.*

461. *Pane, &c.*] Panem lacte asinino madidum, ad sollicitandum candorem cutis adhibuisse, supra dictum est Sat. 2. vers. 107. *Lubin.* Alia autem erant *καταπλασματά*, illa *σμήματα*, quibus utebantur ad cutem poliendam: sublati enim cataplasmatibus *τα σμήματα* adhibebant. *Salmasius. Tumet.*] Incrustatione panis, quam apud maritum non abluit. *Pinguis, &c.*] Id est, emitit odorem pinguium & fragrantium unguentorum, quæ *Poppea* Neronis uxor invenit: quæ adeo diligens in curanda forma fuit, ut eam in exilium missam 50. asinz sequerentur, quarum lacte candorem corporis provocavit. Decessit gravis, calce à Nerone percussa. *Lubin.*

465. *Et, &c.*] Conglutiuntur inter

saviandum. *Idem.*

463. *Ad, &c.*] Id est, contra, ubi ad mœchum accedit, omnia illa medicamenta faciei abluit, & ipsi placere studebit, ut sit nitida, tersa, à fūco mundata. *Lubin. Lota cute.*] Id est, lomento expolita vel sinegmate, sublato *πρωχέλω. Salmasius. Veniunt.*] Potius Veniet. *Quando videri.*] Lege cum interrogatione. Quasi dicat: domi non curat suam formam. *Lubin.*

464. *Mœchis, &c.*] Cum mœchum vult accedere adhibet unguenta foliata, vel *Nardina*, pretiosissima. *Plin. 13. lib. 1. cap. Idem.* Unguenta ex spicis & foliis nardi atque aliis odoris.

465. *His emitur.*] Omnia aromata, quæcumque ex India huc Romam advehuntur, emuntur à mulieribus Romanis, non suis maritis, ut illis placeant, sed his mœchis, & in mœchorum gratiam. *Quidquid.*] Aromatum, odorum, unguentorum. *Graciles.*] Tenuēs, macri, non corpulenti ob lolis xlitum, ut contra pinguedo à frigore & humore. *Lubin.*

466. *Tandem, &c.*] Persequitur idem mulieris vitium, quod tandem postquam multum diuque faciem illevis, vultum aperit, fucum remover, agnolci incipit. *Tectoria.*] Sunt proprie incrustationes & cooperimenta cosmetica, quibus muri & parietes obteguntur, ut novam faciem induant. *Lubin.* Tectoria verohic vocat panem illum, quo madido faciem linebant, ac veluti tectorio quodam inducebant, *τῶν τεκτορίων καὶ χρωτῶν*, quod tectorium seu *καταπλασμα* abstergebant *σμήματα* ex lacte asinino, cum ad mœchos irent. *Salmasius in Ed. Spars.*

467. In-

Incipit agnoscī, atque illo lacte fovetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exsul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque filiginis offas
Accipit, & madidæ; facies dicitur, an ulcus?
Est curæ pretium penitus cognoscere, toto
Quid faciant, agitentque die. si nocte maritus
Aversus jacuit: periit libraria; ponunt

470

475
Cof.

VET. SCHOLIAST.

467. *Illo lacte.*] Asinino lacte faciem
liniit, ut cutem tendat, & candorem eliciat.

471. *Collaque, &c.*] Candidi panis.

473. *Est, &c.*] Operæ pretium est.

475. *Aversus, &c.*] Libidini ipsius
satis non fecit. *Periit, &c.*] Lanipendia.

VARIORUM.

467. *Incipit, &c.*] Id est, tum demum
incipit agnosci qualis vera sit, cum antea
fucata fuerit. Nimirum faciem habens
rugosam & tetram. *Atque, &c.*] Quia
amplius se pane incrustare non potest,
ob id rugosam faciem lacte asinino fovet,
quod teneram, erugatam & candidam
reddidit conservatque cutem. *Idem.*

468. *Propter quod.*] Ob quod lac ha-
bendum, semper asellas apud se habet, &
secum ducit, ut Poppæa, etiamsi in ex-
siliū & in extremas mundi oras ipsi eun-
dum sit. Plin. lib. 11. cap. 14. *Idem.*

469. *Exsul, &c.*] Ducit secum asinas
lactis causa, si etiam apud Hyperboreos
ipsi exsulandum sit. Quocunque ipsi etiam
migrandum sit, in ærumnis & exsilio
etiam voluptatibus indulget. *Hyperboreum.*]
Hyperborei sunt, qui super aquilonis fla-
tum habitabant, apud quos mundi car-
do vel axis esse creditur. ob id dixit
Hyperboreum axem. *Idem.*

470. *Sed, &c.*] Sed illa facies, quæ
tot fucis & medicamentis commutatis,
parius ac diversis inducitur & illipitur,

& quæ facies tot offas filiginis coctæ &
lacte asinino madidæ accipit & adhibet,
an illa facies dicitur, an vero hulus?
Inducitur.] Cooperitur, illinitur. *Fove-
tur.*] Conservatur, custoditur, retinetur.
Idem.

471. *Colla, &c.*] Id est, candidi pa-
nis offas vel frustra & crustas lacte asi-
nino madidas, quibus faciem incrusta-
bant: vel candidi panis è filigine, fabæ
aut oryza cocti maceratique lacte asinino
ad cosmeticon & faciem emendandam.
Farnab.

472. *Ulcus.*] Eo dicit, nam ulcera
medicaminibus & offis vel incrustatio-
nibus curari solent. *Idem.*

473. *Est, &c.*] Locus jucundus, quo
rursus in mulierum sævitiam invehitur,
quam in familiam & domesticos exerce-
bant tota illa die, qua præterita nocte à
marito, venereo aliquo complexu conso-
latæ non essent. *Cura.*] Alii *opera.* Di-
gnum consideratione exacte pendere,
quanta rabiosa crudelitate sævant in do-
mesticos. *Idem.*

474. *Si, &c.*] Id est, si forte maritus
noctū libidini conjugis non satisfacere-
rit, si faciem ab uxore averfam habuerit.
Idem.

475. *Periit libraria.*] Serva lanipendia
(quæ à librando penso ita dicitur & dis-
pensando lanam aliis ancillis) male ab
ipsa tractatur, & pene occiditur: quum
enim in maritum animadvertere & sævire
non possit, in familiam invehitur. *Pe-
nant, &c.*] Id est, ancillæ quæ mundum
& vestes domini curant, & ornatum
domini custodiunt, & purgant, depo-
nunt

Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
 Cogitur. hic frangit ferulas; rubet ille flagello,
 Hic scutica. sunt quæ tortoribus annua præstent.
 Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas, 480
 Aut latum pictæ vestis confiderat aurum,
 Et cædit; longi relegit transversa diurni,
 Et cædit, donec lassis cædentibus, exi

In-

VET. SCHOLIAST.

476. *Cosmeta, &c.*] Eos dicit, qui ornamentis præstunt, non tamen & ornatrix. ponunt tamen & tunicas, ut vapulent. *Liburnus.*] Nuncius, aut certe læticarius. aut genulus læticæ, quæ liburnata est.

477. *Alieni, &c.*] Somni mariti pœnas præstat familia.

479. *Hic, &c.*] Lorus latus, *corium non confectum adulator* vocant Græci. *Tortoribus annua.*] Salaria quæstionariis, sive carnificibus.

481. *Aut, &c.*] *Auroclavas* vestes miratur. Alibi *Scutulatas* vocat.

482. *Transversa diurni.*] Rationcinium diurnum accipit in transversa charta scriptum, in opistographo.

483. *Exi, &c.*] Quasi in causa disceptaverit.

VARIORUM.

nunt tunicas, & vestes exuunt, ut nudæ virgines cædantur. *Brodaus* 10. cap. 17.

476. *Cosmeta.*] Non sunt ancillæ, ut placet interpretibus, sed ornatores: qui ponunt tunicas ad pœnas. *Salmast. Tarde, &c.*] Servus Liburnus læticarius, si aliquo sit missus, tarde rediisse dicitur, & ob id vapulat. *Lubin.*

477. *Et, &c.*] Ille miser servus, ob ignaviam domini sui, quod ille dormient, cum uxorem suam amplexari, & vigilare debuerit, pœnam subire cogitur, & plectitur. *Alieni.*] Domini sui. *Idem. Pendere.*] Proprie is dicitur, qui ob delictum pecuniam solvit, quia pœnas are utebantur. *Festus.*

478. *Hic, &c.*] In dorso suo dum vapulat; vel franguntur ei in dorso ferulæ seu virgæ à ferula. *Rubet, &c.*] Dum tamdiu flagro vel scutica cæditur, donec rubeat, & sanguis prope sequatur. *Idem.*

479. *Sunt, &c.*] Id est, quædam crudelissimæ bestię solvunt carnificibus annua salaria, ut, cum iratæ sint, familiam suam cædant, ut quando volunt, & quos volunt flagellent. *Idem.*

480. *Verberat, &c.*] Summa mulieris malitia & crudelitas exprimitur. Id est, sævissima mulier flagellari curat servos suos & interim obiter & quasi per otium aliud agens, fucum, de quo dictum est, adhibet. *Audit amicas.*] Id est, interea dum servi flagellantur, ipsa cum amicis confabulatur. *Idem.*

481. *Aut, &c.*] Vel pretiosas suas vestes aut & acupictas Phrygionum arte, contemplatur & perpendit, quasi tranquillo animo, alias res interea agens. *Idem.*

482. *Longi transversa diurni.*] Sic in sui teniporis codicibus lectum fuisse Vetus Scholiastes ostendit, & bene explicat Grangæus jure probus. *Græv. Al.* legunt *transacta. Aut, &c.*] Id est, relegit rationem transactionum totius longi diei tempore. Id est dum alios flagellari curat, recognoscit interea rationem omnium quæ illo die sunt peracta.

Diurni.] Græcè Ephemeris. Moris enim fuit unumquemque domesticam rationem per singulos dies scribere. Alii legunt *dici.* Grangæus.

483. *Et, &c.*] Id est, tamdiu cædit, donec carnifices, qui cædunt, jam delassati sint verberando. Et tunc demum horrenda vocē terribiliter per modum toni-

Intonet horrendum, jam cognitione peracta,
Præfectura domus Sicala non mitior aula.
Nam si constituit, solitoque decentius optat
Ornari, & properat, jamque expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraia lenæ:
Disponit crinem laceratis ipsa capillis,
Nuda humero Psecas infelix, nudisque mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit

485

490

VET. SCHOLIAST.

485. *Præfectura, &c.*] Tyrannorum dicit Phalaridis, aut Dionysii. Phalaris Agrigentinus missos in æneum taurum homines, subiecto igne torquebat: de quo Cicero dicit inclusorum hominum gemitu mugiebat taurus.

488. *Isiacæ.*] Apud templum Isidis, Lenæ, conciliatrices quia in hortis templorum adulteria committuntur.

489. *Disponit crinem.*] Componit crines dominæ, ipsa lacerata per iram.

490. *Nuda, &c.*] Psecasin Græce dicunt, quando minum, sive rarum pluit. Ornatrix igitur componentes rarum ac parvum aquæ solent mittere, ac velut *Pluere*. Ergo nominis etymologiam ab hac sumit.

VARIORUM.

tonitrus quasi intonat; Exi sceleratissime, nunquam domum meam reversurus; quasi jam causam recognoverit, & disceptaverit. *Labin.* Sic Cicero dixit *impari, verborum fulmina. Horrendum pro horrendo.*

484. *Jam, &c.*] Cognitio hic est iudicium vel judicatio & examen. *Idem.*

485. *Præfectura.*] Supp. Est. Quod per exclamationem legendum. Administrat & gubernat ædes. Vel in tali domo vel familia, administratio, præfectura, & gubernatio nihilo mitior & clementior est, quam quæ fuit in aula Sicala, tempore crudelissimorum tyrannorum Phalaridis, & Dionysiorum. *Scheg. pro-tem. 6.*

486. *Nam, &c.*] Al. *Aut si &c.* Id est,

si talis mulier dives, solito aliquanto accuratius & decentius exornari constituit. *Constituit.*] Proposuit, vel constituit tempus & locum moecho suo. *Labin.*

487. *Et properat.*] Ad moechum suum in hortum, vel alium locum. *Jamque expectatur.*] Ab adultero suo. *Idem.*

488. *Aut, &c.*] Id est, vel potius dum à moecho suo expectatur in templo vel Sacratio Isidis, ubi adulteria & stupra promiscue fiebant, ut in domo lenonis. Ob id, illam *lenam* vocat. *Lenæ.*] Dicit quasi magistræ & gubernatricis ac præfectæ meretricum. *Idem.* Nam in ejus templo maxima dabatur adulteriorum occasio.

489. *Disponit, &c.*] Id est, tunc Psecas vel quævis ancilla dum satis decenter illam exornare nequit, male à domina sua adfigitur, & ipsa crinibus & capillis diffusis & ab irata matrona laceratis, exornat capillos dominæ suæ. *Idem.*

490. *Nuda, &c.*] Ad verbera, si quid peccet. Vel, humeros & mamillas nudas habens, discissa veste à domina. *Psecas, &c.*] Quod talem dominam habeat virulentam & crudelem. Id est, ipsa admodum deformis, dominam suam exornare cogitur, vide Proverb. *Psecas aut ros. Psecas.*] Ancillæ nomen sumtum ex Ovidio, qui ita Dianæ ornatricem nominat. forte à *Argæon*, ornatrices enim pauculum irrorabant aquæ ad compositionem crinium. *Farnab.*

491. *Altior, &c.*] Furiosæ atque iratæ dominæ verba se in speculo contemplantis & ancillam objurgantis & pulsantis: Quare non ubique æqualiter capillus mihi compositus est? quare hic

614

Continuo flexi crimen, facinusque capilli.
 Quid Pfecas admisit? quænam est hîc culpa puellæ,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera lævum
 Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem.
 Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emerita quæ cessat acu: sententia prima
 Hujus erit: post hanc ætate, atque arte minores
 Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
 Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris

495

500
Tot

VET. SCHOLIAST.

494. *Si tibi, &c.*] Si ru foeda es. *Altera, &c.*] Altera componit crinem, dum illa cæditur.

496. *Est, &c.*] Lanipendia matris facta ornatrix, quasi magistra.

497. *Emerita.*] Quæ ornatrix est, sed jam quasi emerita cessat.

VARIORUM.

cincinnus altior est cæteris & inæqualis? *Cincinnus.*] Est capillus crispus & condensatus. *Taurca, &c.*] Id est, statim postquam verba hæc dixit, flagro vel scutica de pene trautino, ipsam ancillam cædit, & punit perinde quasi esset maximum illud crimen & facinus, quod capillus & cincinnus inæqualis, & non satis compositus fuisset. *Faxinus, &c.*] Satyrice, scriptice, & ridicule dictum. *Labin.* Quod ipsa putat & vocat crimen & facinus.

493. *Quid, &c.*] Verba Poëtæ, quibus mulierum malitiam notat, quæ cum sæpe deformes & foedæ essent & satis ornari ab ancillis non possent, eas verberabant, & iis imputabant quod deformes essent. *Idem. Pfecas.*] Ab irrorandis capillis dicta ancilla. *Hic.*] I. e. in hac re.

494. *Si, &c.*] Si deformis sit nasus tuus. Si foeda & deformis es, an illud miseræ puellæ imputabis. *Altera, &c.*] Id est, altera ancilla in læva sinistra parte capillum extendit, componit, & pectine exornat, eumque circumducit in orbem vel circumulum. *Magius.* 3. cap. 2. *Volvit in orbem.*] Multimodis revolutionibus componit, ut fiant capillorum volutina,

496. *Est, &c.*] Convocatur ad consilium formæ atque ornatus, Sensus & ordo est: *Matrona* jam senior, quæ (ac quasi jam emerita) à nendo cessat, & quæ jam lanis admota est & lanificium exercet, est in consilio, ut domina rite ac dextre ornetur, ut de hoc sententiam suam ferat. *Junius* de coma cap. 7. *Est, &c.*] Est ejus consiliaria, cum sententia de ornatu dicenda est. *Labin.* Similis jocus de rhombo pisce, supra.

497. *Emerita.*] Illa dicitur quæ functa est munere suo & vacationem habet. *Britann.* Quæ cessat ac.] De acurinali dictum censeo, cujus hanc peritam olimque exercitam, accessit in consilium. *Farnab.* Sic quidem ille, Sed merito præfertur aliorum expositio: quæ heret per annos oculorum acie à suendo cessat. *Sententia prima.*] Illa in consilium admissa prima est inter consiliarias, in dicendo de ornatu formæ, matronæ vel dominæ. Id est, prima sententiam dicit, utpote senior, & ob id prudentior. *Labin.* Juxta huic rei solennem formulam *De eare ita censeo*: princeps enim Senatus à Consule relatione facta, prior sententiam dicebat, cæteri ordine rogabantur.

498. *Post, &c.*] Post hanc, juxta ordinem ætatis, artis ac prudentiæ, ut in magnis conciliis fieri consuevit, reliquæ etiam in concilio vocatæ censebunt, & suam sententiam dicent. *Idem.*

499. *Tanquam, &c.*] Tanquam periculum agatur de fama & vita, adeo sollicita est de formâ. *Idem.*

500. *Tanta est.*] Tam magni præstiti esse censetur cura de pulchritudine & decore

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Edificat caput. Andromachen à fronte videbis:
 Post minor est: credas aliam. cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
 Virgine Pygmæa, nullis adjuta cothurnis,
 Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum: vivit tanquam vicina mariti.

505

Hoc

VET. SCHOLIAST.

506. *Ad oscula.*] Mœchi scilicet.

508. *Damnorum.*] Quæ in domo fuerunt. *Tanquam, &c.*] Tanquam extranea,

VARIORUM.

decore formæ quærendo. *Scheg.* proœm.
 5. *Al. Tanti.*

501. *Tot, &c.*] Deridet easdem, quod caput tot ornamentis exaltent, ut aliæ à fronte quam à tergo videri possint. Id est, illa matrona tot fasciis capillorum in ordinem confectis, caput suum premit & aggravat, & tot compagibus, & conjunctionibus rerum per modum ædificii exaltat, ut si illam à fronte videas, excessam & proceram virginem esse credas, qualis Andromacha fuit. Sin illam à posteriore parte vel à tergo videas, tunc minor est, ut aliam illam esse credas, non illam quam à fronte vidisti. *Parthæstus* Epist. 57. §. 2. *Junius* de coma cap. 7. *Compagibus*] Fasciis & tiaris.

*Celsa procul aspice frontis honores,
 Suggestumque coma.*

Papin. Sylv.

502. *Edificat.*] Καταρτίζουσα καὶ οὐκ ἀναρτίζουσα. *Andromachen.*] Hæctoris conjugem te videre putares. Hanc Dares Phrygius & Ovidius, longissimam fuisse testantur. *Lubin.*

503. *Cedo, &c.*] Est autem hic sensus: Et quidni illa alia videatur à fronte, quam à tergo. *Cedo* enim & dic, an non alia videri queat, cum à natura parva sit & brevis. Vel est concessio Itonica & Satyrica. Da & concede hoc parvis illis mulieribus, & permisce acindulge, ut per

artem caput suum ita ædificent, ut si natura brevioris sint staturæ, & breve spatium parvi corporis consecutæ sint. *Idem.* Vel, *Cedo*, id est, dic quomodo facit quum vult osculari mœchum? si sortita est breve spatium lateris parvi, & si videtur brevior virgine pygmæa, adjuta nullis cothurnis; si & levis est, id est, minime ponderosa, quum sit pusilla; consurgit, inquit, ad oscula, *planta erecta*, hoc est, ipsa se erigens plantis. *Britannicus.*

504. *Breviorque, &c.*] Id est, si illa mulier matrona nullis cothurnis vel altioribus calceamentis adjuta, tunc brevior esse videtur aliqua virgine pygmæa, quæ quidem est brevissima. *Lubin.*

505. *Pygmæa.*] Brevior tribus spithamis vel cubito. Dicuntur enim pygmæi à πῆχυς, id est, cubitus, quod cubitum longitudine exæquant. *Virgine Pygmæa, nullis adjuncta.*] Non ineleganter ex v. l. legas *adjuncta*. Parvam puellæ staturam exprimit, dum eam cothurnis adjunctam ait, *Schioppius.* *Cothurnis.*] Altis è subere calceamentis, suram ambientibus, quibusque personarum majestas & proceritas requisita adjutabatur. *Idem.*

506. *Et, &c.*] Ipsa ob breve & exiguum corpus levis & agilis, ad oscula mœchi planta sursum erecta, & talis inhiæ, consurgit. *Idem.*

507. *Nulla viri.*] Id est, interea dum nobilis, & dives matrona ita se linit, colit, laute ornat, virum proflus negligit, & illum parum curat. *Idem.*

508. *Damnorum.*] Quæ miser maritus patitur, ex tam luxurioso mulieris cultu, ex tot impensis sumtuosæ & prodigæ conjugis: & negligit res domesticas, quasi ad eam non pertinerent. *Tanquam, &c.*]

P

Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit,
 Et servos. gravis est rationibus. ecce furentis 510.
 Bellonæ, matrisque Deum chorus intrat, & ingens
 Semivir, obsceno facies reverenda minori;
 Mollia qui rupta secuit genitalia testa
 Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeia, & Phrygia vestitur bucca tiara, 515
 Grande

VET. SCHOLIAST.

509. *Quod, &c.*] Quod vicina non facit.

510. *Gravis, &c.*] In lomentis, & balneariam pecuniam erogando.

511. *Bellona, &c.*] Sacerdotes, sive mystæ.

512. *Reverenda, &c.*] Quia minorem penem habet.

515. *Er, &c.*] Sacerdotis habitu. Tiara nam galea sacerdotis est, quæ per malas veniens, mento subligatur. Tiara est Phrygium quoddam.

VARIORUM.

&c.] Nihilo familiarius cum marito vivit, tanquam ejus conjux non magis elicit, quam reliquæ vicinæ.

509. *Hæc solo.*] Correctio. Hoc uno & solo, non tanquam vicina viri est, sed tanquam proxima, quod amicos & servos ob mariti odium, odit, quod vicinæ non faciunt. *Lucretius.*

510. *Gravis, &c.*] Suis immodicis sumptibus, quos nimio cultu aggravat, gravis & molesta est. *Ecce, &c.*] Pergit jam ad superstitionem mulierum, quæ de rebus futuris sollicitæ, & nimis credulæ timeant, quæ à Sacerdotibus Cybele & Isiacis horribiliter prænuncientur. Sententia est: Ecce chorus Sacerdotum Bellonæ vel Minervæ & Pallados Bellorum Deæ, quæ sacerdotes suos furentes facit, &c. intrat, grande sonat, & metum incutit aliis. *Idem.* Conjungit Bellonam & matrem Deum, ut quæ una eademque Dea diversis nominibus & numinibus. *Græci.*

511. *Matris Deum.*] Vestis vel Cybeles, sive terræ. De utraque Dea, ejusque sacerdotibus dictum Sat. 2. vers. 111. *Lucretius. Chorus.*] Sacerdotum. *Ingens, &c.*] Satyrice. Est autem descriptio summi Sacerdotis, qui *semivir* ob abscissos testes, & in ingenti existimatione. Quod ingenti sit membro, ut ideo facies dicatur *reverenda obsceno minori*, i. e. sacerdotibus reliquis qui minus habent membrum virile.

513. *Mollia, &c.*] Eo dicit, nam Sacerdotes Deæ Cybeles, vel Phrygiæ sese castrabant, cultello petriño, quem *ruptam testam* hoc loco vocat. *Mollia,*] Ad molliem creata. Vel quia Eunuchi molles sicut foeminæ. *Rupta.*] Fracta testa Samia, vel cultello ex petra, ut & Judæi, *Plin. lib. 11. cap. 49. & Sat. 2. vers. 116. Alii leg. Rupta.*

514. *Jam pridem.*] Ad sequentia, & præcedentia potest referri. *Cui, &c.*] Id est, cui reliquorum sacerdotum, ranca cohors tanquam digniori, cedit. *Cui, &c.*] Cui tympana, quæ à vulgaribus & plebeis sacerdotibus pulsantur, tanquam Antistiti suo, & summo Pontifici cedunt, & locum dant. *Ranca.*] Cantu, vel, quod eunuchis, ut & forminis ex frigore & superflui humoris abundantia arteriam asperam crassiorē reddens, vocis meatum angustat. *Farnab. Tympana.*] Id est, Galli infimi ordinis, tympanoribus. *Lucretius.*

515. *Er Phrygia.*] Cui summo sacerdoti vel antistiti mentum, vel os, Phrygiæ galero, vel infula Trojanis olim usitata, tegitur & operitur. *Tiara.*] Tiara alia est regum, alia sacerdotum. Regum tiara recta & cum apice, sacerdotum sine acumine, eoque *cidaris* dicebatur. *Græci.*

516. *Græci*

Grande sonat, metuique iubet Septembris, & Austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi;
 Ut quidquid subiti, & magni discriminis instat,
 In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
 Hibernum fracta glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet: inde Superbi

520

Totum

VET. SCHOLIAST.

§18. *Et, &c.*] Vestes scilicet, quæ ad
 usum matronarum fuerunt, ampelini co-
 loris, qui inter coccinum & muricem
 medius est. Xeron vero siccum significat.

VARIORUM.

§16. *Grande sonat.*] Id est, ille sacer-
 dotum Antistes hætenus descriptus, ela-
 ra voce superstitiones suas proclamat &
 inculcat, illis mulieribus metum incu-
 tit. Vel alta voce canit. *Metuque ju-
 ber.*] Id est, ille iubet & prædicat, si quæ
 mulier Romana centum ovis sacerdoti
 datis, se non expiet & lustrat, fore, ut
 mensis Septembris & Austri illo mense
 flans ipsi febrem, pestem, morbum, &
 mortem adferat. *Ova* expiationibus lu-
 strationibusque adhibebantur, ac præci-
 pue in sacris Ilidis. *Brodaus. Miscellan.*
lib. 1. cap. 25.

§18. *Et, &c.*] Nisi ipsi sacerdoti ves-
 tes suas veteres Xerampelini coloris
 (qui color inter muricem & coccum me-
 dius est) donarit. *Xerampelina.*] Vestes
 coloris sicca rosæ: vel cuiusmodi est in
 autumnalibus vitis frondibus. *Farnabius.*
Lubinus. Ex superstitione veteri hæc
 dicuntur. Nam tales vestes solebant sus-
 pendere, & lustratione facta credebant
 omnes morbos, & infortunia in vestes
 illas derivari. Ut ex sequentibus liquet.
 Hoc autem artificio potiebantur vestibus
 illi sacerdotes. Alii pro veteres legunt ve-
 stes. *Gual. Canterus Novar. lect. 1. 3. c. 6.*
pro ipsi, legit igni. Xerampelina, &c.]
Vet. Interpres, Vestes ampelini coloris, qui

inter coccinum & muricem medius est, quod
scilicet coccineus color clare rubesceret;
muricis, pressior esset ac subobscurus; ut
Xerampelinus sit rufus ex flavo & fusco
temperatus: vel quod eo colore sit, qui
est foliorum vitis arefcentium. Ferrar.

§19. *Ut, &c.*] Id est, ut quidquid è
 vestigio vel improviso superveniens ad-
 versum, vel infortunium evenire illi
 mulieri possit, expiatione in tunicam
 averruncetur. *Instat.*] Mulieri imminet.
Lubin.

§20. *In, &c.*] Non vestes solum, sed
 etiam & effigies, & simulacra solebant
 suspendere ex lana in Compitalibus, ut
 manes illis imaginibus & simulacris con-
 tenti, vivis parcerent. *Idem. Totum an-
 num.*] Mala totius anni. *Expier.*] I. e.
 purget. *Semel.*] I. e. sola hac lustratione.

§21. *Hibernum fracta.*] Exagitat jam
 miseram illarum mulierum superstitione-
 nem, quæ omnia agebant, etiam dan-
 tissima, quæcunque sacerdos jussisset.
Idem.

§22. *Ter, &c.*] Ut se expiet ex præ-
 cepto sacerdotis, & glaciem frangat, &
 mane Tiberis aqua submergetur. *Perf.*
Satyr. 2.

Tiberino in gurgite mergit, &c.
Idem.

§23. *Timidum caput.*] Vel ob mala
 futura, quæ sacerdos prædixit, vel su-
 perstitiosum, superstitio enim ex incu-
 tia & timore. *Abluet.*] Ablutio fiebat sa-
 cris Superiorum, respectu inferorum.
Marcil. ad Perf. Sat. 11. Inde superbi.]
 Id est, manibus & pedibus instar bruto-
 rum, per totum campum Martium, vel
 agrum Tarquinii Superbi, quem Brutus

Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
 Erepet genibus: si candida jusserit Io,
 Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in ædem
 Isis, antiquo quæ proxima surgit ovili.
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.

525

En

VET. SCHOLIAST.

524. *Totum, &c.*] Brutus agrum Tarquinii Superbi cjecti totum Marti consecrav. unde hodieque campus Martius appellatur.

525. *Iusserit Io.*] Io Inachi fluvii filia, quam Juppiter stupravit: & deprehensus à Junone, in vaccam eam transfiguravit, celare volens factum, quod Juno sciens, dono eam sibi petit, & accepit, quam acceptam, IArgo custodiendam tradidit, Hic Argus centum oculos dicitur habuisse, quem Mercurius jussus ab Jove occidit. Hanc igitur Io in tantum persecuta est Juno, ut per omnem mundum eam minaret. Quæ cum venisset errans in partibus Ægypti, in Nilum fluvium, lassata coepit orare, prout potuit, requiem malorum. Juppiter Junonem dilexit, * petit, indulgit pellici, & reversa in suam figuram, recepta est inter Deas. Et ipsa est Dea Isis. Inde etiam sacra de Ægypto.

527. *A Meroë.*] Civitas est Ægypti.

528. *Isidis, &c.*] In Martio campo templum Isidis vetustum. *Ovili.*] Quia ibi Romulus & pastores adsueverant pecora pascere, aut regiam dicit Romuli, ut palatium.

529. *Se voce.*] Ut putet ipsam Deam per Gallum loqui matrona, usque adeo superstitiosa est.

VARIORUM.

Marti consecravit, perrepet, idque genibus attrita pelle cruentis, & nuda illud faciet, & frigore tremebunda.

524. *Nuda ac tremebunda.*] Rependo. If. Calaub. ad Suetonium in Augusto, accipit hunc locum pro nudipedalium suspensione,

Huc pede matronam nudo descendere vidi,
 Ovid. vi. Fast.

525. *Si, &c.*] Io Inachi filia, quam Juppiter stupravit, & à Junone deprehensus, in candidam vaccam eam transformavit. Vide Fabulam apud Ovidium. Quæ tandem intercedente Jove, Junoni reconciliata & in veterem formam transformatam, inter Deas in cœlum relata, Isis postea dicta, & ab Ægyptiis culta fuit. Id est, si Isis dicatur hoc jubere per sacerdotem suum. *Lubin.*

526. *Ibit, &c.*] Si jubeatur ab Iside ad Ægypti extremitatem ire, & à Meroë Æthiopiz insula aquas calidas petere, ut illas in suam ædem vel templum spargat, illud confestim faciet. Quum in templo Isidis aqua tantum simulata esset, si juberet Io, vel ejus Sacerdos, etiam pedibus hæc religiosa, seu potius superstitionosa matrona ad Nilum usque itura esset, veramque Nili aquam allatura. *Grang. Calida.*] Ob illam regionem, cui Sol ad verticem propius accedit. *Brodeus Miscellan. 4. capite 2. Alii leg. Calidas.*

527. *Meroë.*] Civitate Ægypti, ut alii, Nili insula in Æthiopia, quam describit Heliodorus lib. 10.

528. *Antiquo.*] Id est, quod templum surgit vel ædificatum est ad proximum antiquo ovili, vel palatio, vel regie Romuli. Alii censent, quod fuerit in campo Martio vicinum ovili, quod ibidem in memoriam, quia ibi Romulus & pastores pecora paverint, extructum sit. *Beraudus in Servium §. 38. Ovili.*] Sunt qui de septis intelligunt, in quibus claudebatur populus ad suffragia. de his vide quæ ad Martial. Epigr. 14. lib. 2. cap. *Farnab.*

529. *Credit, &c.*] Id est, matrona adeo superstitiosa est, ut cum monetur à sacerdote, credat se admoneri voce ipsius Isidis

En animam, & mentem, cum qua Dii nocte loquantur. 530
 Ergo hic præcipuum summumque meretur honorem,
 Qui grege linigero circumdatus, & grege calvo
 Plangentis populi currit derisor Anubis.
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
 Concubitu, sacris, observandisque diebus, 535
 Magnaque debetur violato pœna cadurco,

Et

VET. SCHOLIAST.

532. *Qui, &c.*] Sic enim symmetiz quando Osirim quærent.

533. *Derisor Anubis.*] Utrum quod ipse derideat, an quod aliis se præbeat deridendum. Dictus anubis, quia caput caninum accepit per mysteria.

535. *Observandisque diebus.*] Festis.

536. *Violato, &c.*] Membrum mulieris intelligitur, cum sit membri velamen. vel, ut alii, infita, qua lectus intenditur. Unde ait Sulpitia,

*Ne me cadurci destitutam fasciis
 Nudum Calano concubantem proferas.*

VARIORUM.

Midos dominz? vel credit in somnis illam sibi apparere, & talia jubere. *Lubin.*
Domina.] Dii enim domini, Deæque dominz antiquis vocabantur. *Grægens.*

530. *En animam, &c.*] Amara ironia. Nimirum tu mulier adeo impudica & flagitiosa, digna es, cum qua Dii nocturna colloquia instituunt. *Lubin.*

531. *Ergo hic.*] Id est, hic igitur Isis Antistes, qui circumdatus est multitudine hominum candido linteamine cinctorum, & summus, & præcipuus & in summo honore est apud supersticiosos hæsebeftias. *Lubin.*

532. *Grege, &c.*] Ita dicti reliqui sacerdotes Isis, summum sacerdotem comitantes, qui veste linea utebantur. *Pithæus* legit, *lanigero. Grege calvo.*] Quia His sacra celebraturi, capillum funditus deradebant. *Junius* de Coma, cap. 11.

533. *Plangentis.*] Multitudinis, Apim boyem, cum plañtu quærere solita.

Derisor.] Haud dubie enim nebulo ille sciebat, talibus sacris populum ludibrio haberi. *Anubis.*] Antistes sustinens personam Anubidis, filius fuit Osiridis, qui in specie canis colebatur, quod in insigni canem gessit, ut Macedo frater lupum. *Diod. Sicul. l. 4. Lubin.*

534. *Ille &c.*] Antistes. Notat hic superstitionem mulierum, quæ cum à concubitu diebus festis, & cum reverentia observandis non abstinuissent, adibant hunc Antistitem, ut pro illis intercederet. *Lubin.* *Ille, &c.*] Horum versuum sententiam nemo recte explicavit. *Marronæ* quæ in casto Isidis aut Cereris erant, concubitu abstinebant: & per eos dies quibus castum observabatur, secubabant in lectis suis actoris genialibus, & stramentis incubabant in templo ipso, in quo & pervigilia celebrari mos fuit. Sic mulieres *ἱεροπορεῖσθαι* apud Athenienses, per totos sacrorum dies stramenta habebant in templo, quibus incubarent. Ea stramenta ut plurimum iis herbis ac foliis facta fuere, quæ castitati conducere existimantur. Maritus ergo ejus mulieris, quæ sacris observandisque diebus non abstinerat concubitu, cogebatur pro ea veniam petere per sacerdotem, & magna mercede ac pœna violatum Cadurcum redimere. Violatum autem Cadurcum sive stramentum intellige ab illa muliere, quæ in casto non fuerat, nec stramento incubuerat cum reliquis *ἱεροπορεῖσθαι*. Sic Cadurcum pro stramento omni, quum proprie calcita sit ex lino Cadurcenti. *Salmasius Plinian. Exercit.*

536. *Magnaue debetur.*] Hoc mulieri perfrudent, se magnam pœnam

Et movisse caput visa est argentea serpens.
 Illius lacrymis, meditataque murmura præstant,
 Ut veniam culpæ non abnuat, anseremagno
 Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris. 540
 Cum dedit ille locum: cophino, fœnoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos

Arbo-

VET. SCHOLIAST.

537. *Argentea serpens.*] Quæ est in templo Isidis.

538. *Illius, &c.*] Isiaci antistitis.

541. *Cum, &c.*] Cum Gallus sacerdos ac lustrator abcesserit, Judæa mulier advenit, quæ in aurem susurrando, sub obtentu religionis, aliquid petit. Dixit nam superius Judæis hæc os datos, quos colentes, præstabant pensiones: modo, inquit, laborem horti declinantes, transferunt se ad Deos lucris causa, legem Moysi exponentes. *Cophino fœnoque.*] Suppellectile, quod his pulmentaria sua, & calidam aquam die sabbati servare consueverunt.

VARIORUM.

promernisse, quod cadurcum violarit. *Lubinus. Violato cadurco.*] Id est cum leæus concubitu esset contaminatus.

537. *Et, &c.*] Quamvis culpa & poena gravis sit, tamen intercessione, & lacrymis illis antistitis, argentea serpens in templo Isidis & imagine Osiridis canem & lupum complectens, illa caput in signum venæ movisse visa est, & precibus adfensisse. *Lubius.* Vel, iratæ similis, caput movisse (ut Sat. 2. vs. 130.) draconis effigies in Isidis templo; de qua vide Diod. Sicul. & Macrob. l. 1. Sat. 20. c. *Farnabius.* Alianus prodit Isidis simulacrum ab Ægyptiis effingi solitum, ut quodam Diademate aspium coronaretur; unde in illius pompa serpens ferebatur. *Græc.* Qui etiam movisse caput explicat, ut irati solent.

538. *Illius.*] Isiaci sacerdotis. *Mediataque, &c.*] Id est, tacite antistitis

preces cum susurro pro muliere jam ante meditatz & animo conceptæ, efficiunt, ut Isidis veniam culpæ det. Est Itonia. *Idem.*

Hinc Pers. Sat. 11.

Haud cui vis promtum est murmurque humilisque susurros

Tollere de templis & aperto vivere voto;

Non abnuat.] I. e. non deneget, non recuset.

539. *Anseremagno.*] Est ergo irrisio. Nimirum Deus ille Osiris victimis & sacrificiis corruptus, à poena abstinet. *Anserem.*] Alite Isidi sacro: solebant ergo eam anserem colere, & popano, id est, placenta tenui, lata & rotunda, teste Herodoto libro 2. *Idem.*

540. *Osiris.*] Deus ille qui *Anubis* vers. 535.

541. *Cum, &c.*] Cum Isidos sacerdos abiit, & locum dedit, tum Judæa suppellectili sua paupercula (cophino & fœno) relicta, ipsi succedit, male vestita ac tremens. Vide quæ vers. xiv. Sat. 111. dicta sunt de cophino fœnoque. *Parthas.* Epist. 18.

542. *Arcanam*] Cum non Deorum, sed Dei unius nomine stipem peterent, palam id facere non audebant. Romani enim Deos patrios negligi indignissime ferebant. Ergo non palam stipem rogat, sed clam in aurem arcam mendicat. Vel cui arcana & secreta insusurrat. *Lub. Mendicat.*] Insusurrat aliquid de sua religione, simulque opem petit, sed recte, ne in periculum adducat matronas Romanas, quibus damnosum foret Judæicam profiteri religionem. vide Martial. Epig. 54. lib. 7.

543. *Interpres legum.*] Hierosolymitarum & Judæarum, quæ in veteri testamento

Arboris, ac summi fida internuntia cœli.
 Implet & illa manum, sed parcius, ære minuto 545
 Quali acunque voles Judæi somnia vendunt.
 Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius, vel Commagenus haruspex.
 Pectora pullorum rimabitur, exta catelli, 550
 Interdum & pueri: faciet quod deferat ipse.

Chal-

VET. SCHOLIAST.

544. *Ac, &c.*] Quid Dii cogitent de hominibus, vel disponant.

546. *Quali acunque, &c.*] Mala sive bona, etiam res vanas, quas pro magno proferunt.

550. *Pectora, &c.*] Inspiciens, ut Virgilius:

Pectoribus inhians spirantia consultat exta.

551. *Faciet, &c.*] Hic Egnatium Philosophum significat, qui filiam Barez Sorani, quam cum ipse ad magicam descendisset, hortatus derulit Neroni. ob quam rem mori cum patre iussa est à Nerone. Egnatium autem hic Poëta ob delationem hanc ipsam sæpe lacerat, ut superius dixit,

Stroicus occidit Baram delator amicum, Discipulumque senex.

VARIORUM.

mento habentur. *Lubin, Legum, &c.*] Solymas autem appellavit, quia quæ Hierosolyma dicitur, antea *Solyma* vocabatur. *Britannic. Et, &c.*] Quæ ut sacerdotes Dodonæ, sub quercu & fago responsa & oracula potest reddere, teste Herodoto. *Lubin.* Sed Lubinum fabulari & minime ad rem, dicit Grangæus, addens, quod Judæi arboribus urbi proximis alligabant jumentum, ibique tota nocte cum familia dormiebant, unde mane surgebant, ut in urbe vaticinatum venirent. Quæ conveniunt cum Aotiris verbis Sat. III. ut hinc dicatur *Sacerdos arboris. Magna &c.* & ac summi fida &c. à Judæos subfannante.

544. *Arboris.*] In nemore Aricino visitans. Vide quæ ad Senecæ Medeam Farnabius, versu 349. *Et summi.*] Quæ

Dei nuncia ad nos; & nostra ad Deum deferat, idque certe ac fideliter. *Idem.*

545. *Implet, &c.*] Id est, mulier superstitiosa his Judæis etiam aliquid donat, sed parcius, quam sacerdotibus Isidis. Legunt & distinguunt alii hoc modo, *implet & illa manum, sed parcius: ære minuto Quali acunque voles &c.* Ut sententia sit distincta, illa dat quidem, sed parca manu; vel implet quidem manum, sed rebus frivolis: & tum aperitur nova sententia. *Ære, &c.*] Id est, pro minuto etiam ære (pro mercedis qualitate & quantitate) Judæi quali acunque somnia & qualescunque vanitates tibi vendere non gravabantur. Notat imposturas Judæorum irrisorie. Quos eodem modo, ut nos Ægyptios & Bohemos habet. *Grang.*

547. *Spondet, &c.*] Id est, aruspex aliquis ex Armenia, vel Commagenus ex parte illa Syriæ, cum pulmonem vel intestina columbæ adhuc calidæ & palpitantis inspexit, mulieri tali omnia futura & felicia futura prædicit, ipsique amatorem tenerum & formosum inde pollicetur, vel maximam & ingentem hereditatem ex testamento divitis cuiusdam otbi. *Lubin.*

548. *Calida.*] Paulo ante dissecit, adhuc vivæ & palpitantis. vel, salacis. *Pulmone.*] Inspexit extis. *Idem. Columba.*] Sacrificabatur enim Veneri, ad quam res amatoris pertinent, columba.

549. *Tractato.*] Id est, quem scrutatus & manibus rimatus est aruspex. *Idem.*

550. *Pectora pullorum.*] Id est, studiose pectoris & intestina & pullorum catelli introspicit. *Parthas. epist. 18.*

551. *Interdum, &c.*] Scilicet occidit & ma-

Chaldæis sed major erit fiducia: quidquid
Dixerit Astrologus, credent à fonte relatum
Ammonis: quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cujus amicitia, conducendaque tabella

555

Ma-

VET. SCHOLIAST.

553. *A fonte, &c.*] Tanquam si à Jove ipso Ammone sit dictum. Apollo nam indignos homines putat quibus futura respondeat. Nam magis sic intelligitur, quod Alexander damnavit templum Apollinis in Delphis, ne sint homines futurorum præscii.

556. *Præcipuus, &c.*] Deest fuerit. Horum autem, id est, magorum, aruspicum, mathematicorum.

VARIORUM.

& mactati exta inspicit. Notandum hoc loco extremam illam superstitionem, ne sanguini quidem humano pepercisse. *Faciet, &c.*] Id est, aruspex ipse illud committet, quod ipse accuset & objiciat aliis, vel patrabit infanticidium, quod judicio suo postea detegat, ut propositum præmium delationis consequatur. *Parricidius Epist. 18. Deferat.*] Accuset.

552. *Chaldæis, &c.*] Indicet jam quod superstitione illæ mulieres, plus tamen tribuant Chaldæis & Astrologis Babylo- niis & Syris, quam aruspici- bus. *Lub.*

553. *A fonte, &c.*] Tanquam ex sacro tripode profectum, ut ab ipso Jove Ammonedictum: alii legunt à *fonte*, Sed male: Nam ibi non responsa, ut apud Delphos verbis dabantur, sed nutu & signis. Templum enim Ammonia conditum eo loco in quo fontem invenit Bacchus in Indiam iter faciens, ut docet *Servius*.

554. *Ammonis.*] Jovis, ab *ammon*, id est, arena, in arenosis enim Africæ desertis templum illi à Baccho conditum est, propter fontem ex ariete conspecto inventum. Vel Hammonis ab Hebraico solarium, simulacrum Jovis in sublimi

constructum. *Farnab. Quoniam, &c.*] Scopitice hoc dicit, quasi illi astrologi oraculorum defectum supplere deberent. Scripsit Plutarchus librum de Oraculorum suo tempore defectu: Christus autem suo adventu Demones profligavit, & omnibus oraculis Demorum, æternum silentium imposuit. *Lubin.*

555. *Et, &c.*] Quoniam inquit mortalitas hac una re damnatur & affligitur, quod futura noscere non possit. *Britannicus. Caligo*] Obscuritas & ignorantia rerum futurarum. *Lubin.*

556. *Præcipuus, &c.*] Acrius invehitur in superstitionem mulierum credentium Astrologis, quibus ut perniciosissimus quisque erat, ita maximam habebat fidem, & qui ob vaticinia sua sæpius quam reliqui in exilium ejectus est, sed quia eventus vaticinio respondit, id est, qui sceleratissimus, ac per hoc sæpius missus in exilium. Seleucum Astrologum hic designat. *Britann.*

557. *Cujus, &c.*] Per cujus amicitiam, & tabellas judiciorum Astrologorum magno pretio ab Othone emendas, cui contra Galbam victoriam pollicebatur, Sergius Galba Othonis hostis obiit, ut Astrologus fuerat vaticinatus. Vel per cujus amicitiam & familiaritatem cum Othone, & per cujus tabulam vel chartam, cui judicia sua Astrologica inscripsit, & quæ magno pretio conducenda erat, mors & cædes futura magni Romani civis imperatoris Sergii Galbæ prædicta fuit. *Amicitia.*] Quasi Otho amicitiam, & tabellas illius Mathematici pretio redemerit. *Tabella.*] In qua thema & constitutio cæli, addito de illis judicio, & vaticinio. Sueton. 4. Otho. *Lubin.*

558. 4:

Magnus civis obit, & formidatus Othoni.
 Inde fides artis, sonuit si dextera ferro,
 Lævaque si longo castrorum in carcere mansit. 560
 Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit, & parva tandem caruisse Seripho.
 Consulit iætericæ lento de funere matris,
 Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem 565
 Effec-

VET. SCHOLIAST.

559. *Sonuit, &c.*] Si jam in catenis fuit, aut in castrorum custodia.

561. *Nemo, &c.*] Quasi ob nimiam peritiam scilicet fuerit damnatus.

562. *In, &c.*] In insulam Cycladam relegari. Sensus hic est. Peritissimus astrologorum ille est, qui tale aliquid admisit: cum facinus non exilium semper mereatur.

565. *Tanaquil tua.*] Modo pro qualibet uxore posuit nomen. Hæc autem Tanaquil fuit Tarquinii Prisci uxor, soceri Servilii Tullii, quæ dicitur mathematicam artem optime scisse.

VARIORUM.

558. *Magnus civis.*] Sergium Galbam intelligit, *Obit.*] Pro *obvixit*, vel *obiit*. *Syncope*, quæ producit hanc syllabam. *Formidatus.*] Quem Otho formidavit. *Æmulus* enim Imperii erat. *Junius* ex libro Suisi legit, *formidandus*.

559. *Inde, &c.*] Hinc Astrologicæ arti fides habetur à sceminis, si aliquoties ante Astrologus fuerit in vincula conjectus, manicis & catenis ferreis victus: & postea dimissus cum honore, quando comperebatur vera esse quæ prædixerat. Vide *Lipsium* libro 11. *Annal. Taciti. Longo.*] I. e. diuturno.

561. *Nemo, &c.*] Id est, nemo Mathematicorum genium vel animum futuris rebus dignoscendis aptum & perspicacem habere creditur, qui aliquoties non sit condemnatus. *Labin.*

562. *Sed, &c.*] Qui sua arte prope

vitz periculum incurrit. *Cui, &c.*] Qui supplicio addiciendus; & cui per singularem gratiam & misericordiam vix ægre contigit exilio mulctari, & in Cycladam insulam mitti ut effugeret præsentem mortem. Erat hæc insula in Ægæo sinu, exilio noxiorum destinata. *Idem.*

563. *Et, &c.*] Erat Seryphus una Cycladum, ad quam, ut in Gyaron noxiæ relegabantur. Erat autem Seryphus græve exilium. *Labin. Et &c. caruisse.*] I. e. Revocari ex illa exilii insula. *Tandem.*] I. e. post longum tempus.

564. *Consulit.*] Notat jam, quid quærent mulieres ex Astrologis, & quod plurimæ mulieres ipsæ Astrologiam exercerent. Id est, Tanaquil uxor tua Astrologis summopere dedita, consulit Astrologum, quando tandem mater moritura sit, quæ tardo morbo iætero laborat, quam cupit jamdudum mortuam. *Iæterica.*] Iæterus est suffusio bilis flavæ per totum corpus, morbus regius & arquatus etiam dicitur. *Idem. De funere lento.*] I. e. de morte quæ nimis moratur, & nimium differtur.

565. *Ante, &c.*] Id est, de te tamen viri sui funere, prius cum consulit, quem citius adhuc mori quam matrem desiderat. Tum, quando sororem & paruos mortuos ad sepulturam efferat, eorumque bonis potiarur. *Idem. Tanaquil.*] Pro qualibet supersticiosa ponitur, qualis fuit illa Tarquinii Prisci uxor Astrologi peritissima, quæ Mathematicæ fuit studiosissima. Tanaquil est uxor imperiosa, ut apud Aulon. in ep. *Tanaquil tua nesciat illud.*

Efferat, & patruos: an sit victurus adulter
 Post ipsam. quid enim majus dare Numina possunt?
 Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur
 Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
 Qui mensis damnis, quæ dentur tempora lucro. 570
 Illius occurfus etiam vitare memento,
 In cujus manibus, ceu pingua succina, tritas
 Cernis ephemeridas: quæ nullum consulit, & jam

Con-

VET. SCHOLIAST.

566. *An, &c.*] Κατὰ νόμῳ consuli-
 lit, si superstes illi sit adulter suus.

568. *Quid, &c.*] Superstitiose. Vir-
 gilius:

Frigida Saturni sese cum stella receptas.
 Lucanus.

---Veneris salubre sidus.

571. *Illius, &c.*] Quasi dicat: Tole-
 rabilius illa est, quæ consulit alium: non
 ferenda vero ea, quæ ipsa mathesin pro-
 ficetur.

572. *Ceu, &c.*] Membrana mathe-
 maticorum, ut ætus diurnus, quæ ad-
 sidua tractatione colorem suum mutavit,
 & * epoclea facta est. colorem fecit, ut
 succinum.

VARIORUM.

566. *An sit, &c.*] Id est, quærit de
 morte viri, & vita sui adulteri, an et-
 iam ille diutius victurus sit. *Idem.*

567. *Quid, &c.*] Scoptice & Satyri-
 ce. Quali nihil majus & excellentius
 tali mulieri à Diis dari possit, quam
 longa felicitas & valetudo ac vita mœ-
 chi sui. *Idem.*

468. *Hæc, &c.*] His sequentibus jam
 notat illas mulieres & insultat illis, quæ
 ipsæ erant Astrologæ, dicens illas tolera-
 biliores esse, quæ astrologos consulant,
 eo quod astrologiam ipsæ ignorent, &
 quæ sint qualitates & potentia Planeta-
 rum. Vel, quæ talia tali & tanto scrutentur
 studio, nec curent magis quæ in rem
 suam sint. *Sidus triste.*] Inominata illa
 sicca, & frigida stella Saturni, malefi-

cum, & infortunatum sidus: & quibus
 in ortu affulserit infelicitatem ponens.
 Propert.

Et grave Saturni sidus in omne caput.

Britann. Lubin.

569. *Quo, &c.*] Cum quo signo vel
 sidere Venus orta læta sit ac fausta, for-
 tunata, ac benigna: quos planctas habe-
 at amicos. Lubin.

570. *Qui, &c.*] Quæ tempora ex stel-
 larum constitutione lucrum, & quæ da-
 mnnum allatura sint. Hæc à stolidis illis
 alogis astrologis verbosissime tractantur.
Idem.

571. *Illius, &c.*] Jam contra Anta-
 podosi demonstrat, prorsus intolerabi-
 les & pessimas illas esse, quæ ipsæ Astro-
 logiam didicerint, & in manibus Ephe-
 merides quotidie vel assidue terant, ni-
 hilque incipiant nisi prius ex libro vel
 Ephemeridibus sumto iudicio. Simul-
 que monet, periculosum esse, talibus
 mulieribus occurrere, & obviam fie-
 ri; tanquam aliquid non boni omi-
 nis.

572. *In, &c.*] Id est, quæ Astrolo-
 gorum Ephemeridas quotidiano usu in
 manibus versans, ita attrivit, ut colorem
 papyri mutent, & manuum sudore ac
 pinguedine, pinguibus ac pellucidis suc-
 cinis non dissimiles sint. Lubin. Quem-
 admodum teri solet succinum, ut magis
 flagret; dicit Grangæus: sed inconsulte.
 Dixisse debuisset, unctas, flavas & pel-
 lucidas ut pingua succina.

573. *Ephemeridas.*] Singulorum die-
 rum coeli constitutionem continentes.
Qua, &c.] Astrologum, cum ipsa ejus
 artis sit satis perita. *Idem.*

574. Con-

Consulitur : quæ castra viro , patriamque petente
Non ibit pariter numeris revocata Thraſylli.

575

Ad primum lapidem vectari cum placet , hora

Sumitur ex libro : si prurit frictus ocelli

Angulus , inspecta geneſi collyria poſcit,

Ægra licet jaceat , capiendò nulla videtur

Aprior hora cibo , niſi quam dederit Petofyris.

580

Si

VET. SCHOLIAST.

574. *Non, &c.*] Ut præſcia futuri periculi. Thraſyllus multarum artium ſcientiam profeſſus , proſtremo ſe dedit Platonice ſectæ , ac deinde mathēſi : quæ præcipue vigit apud Tiberium , cum quo ſub honore ejuſdem artis familiariter vixit : quem poſtea Tiberius in inſula Rhodo præcipitare voluit in pelagum , quaſi conſcium præmiſſæ dominationis. Quem dolum cum præſenſiſſet , fugit.

576. *Ad primum, &c.*] Si geſtari voluerit , horam ex ſignis eligit convenientem.

580. *Petofyris.*] Alter auctor artis mathematicæ.

VARIORUM.

574. *Consulitur.*] Id eſt , quæ ipſa Aſtrogiam didicit , & ob id ab aliis tanquam peritiſſima conſulitur. *Quæ caſtra, &c.*] Quæ non una cum viro , ſive caſtra petat , ſive è militia domum repetat , proficiſci vult , ſi videat , cœli faciem infortunatam eſſe per calculationem , numeros , vel Ephemerides Thraſylli , qui fuit nobilis Mathematicus Tiberii temporis. *Idem.*

575. *Revocata.*] Suis aſtrogicis calculationibus , imminenti ſibi periculi præſcia , impedita. *Thraſylli.*] Multarum artium ſcientiam ille profeſſus. Vide Sueton. in Tib. cap. 15. Tacit. Annal. 6. Dio. 55. lib. Hic ponitur pro quocunque Mathematico.

576. *Ad, &c.*] Exaggerat ſuperſtitionem illam Aſtrogicam ſatis Satyrice.

Si illi mulieri placeat carru vel vehiculo vectari ad unum miliare , hora & oportunitas ſumitur ex libro mathematico & Ephemeridibus. *Lubin.* Numerabantur enim miliaria per lapides vel columellas lapideas : quæ erant ex inſtituto Gracchi notis numerorum incifæ. Numerus autem omnium miliarium incipiebat , vel deſinebat , in columna aurea , quæ erat in foro Romano , inquam omnes viæ Italiz ſinebant , idque ex Auguſti inſtituto. *Sumitur ex libro.*] Quem ſupra *tabulam* vocavit , poſtea *ephemeridas*.

577. *Si prurit.*] Miram ſuperſtitionem notat , & irridet. Id eſt , ſi vel angulus ocelli fricando attritus prurit , prius inſpicit ſuum thema , vel genituræ ſæ calculationem , & tum demum oculorum medicamina adſumit. *Idem.* Huc ſpectat Melampodis liber *περί παλμών* , & illud , *Oculus mihi dexter ſalutis*. Ex alicujus enim membri pruritu , antiqui conjicere ſolebant. *Junius, Erasmus* Cent. iv. Proverb. 37. Chil. 11. Ex libris *Ἱατρικῶν μυστικῶν συντάξεων* , quando cibis aut catharticum dandum eſſet ægrotis , colligebant , & quando quidquam rerum in vita agendum auſpicandum. *Salmaſius de annis Climaſtericis.*

578. *Geneſi.*] Nativitatis themate. Quæ Manilio *genitura* dicitur , aliis *horoscopus*.

579. *Ægra, &c.*] Licet morti vicina ſit , & cibo ſalvari poſſit , illum tamen cibum non prius ſumit , quam librum Petofyris Aſtrogologi conſuluerit. *Petofyris* Ægyptius , inſignis fuit Aſtrogologus , & Medicus , teſte Plinio lib. 7. & Suida. *Lubin. Dederit.*] I. e. indicaverit , vel permilerit.

581. Si

Si mediocris erit, spatium lustrabit utrinque
 Metarum, & sortes ducet; frontemque, manumque
 Præbebit vati crebrum popysma roganti.
 Divitibus responsa dabit Phryx augur, & Indus
 Conductus, dabit astrorum, mundique peritus, 585
 Atque

VET. SCHOLIAST.

581. *Si, &c.*] Si pauper erit mulier superstitiosa, in circo querit quos consulat. ibi nam antea proponere solebant hujus artis professores. *Spatium, &c.*] Quod circulatores hoc consueverint adhibere, ut delectis sibi locis duobus, eos lustrant, id est circueant, deinde per eos sortes, id est, taxillos jactitent, quo exinde, quod suæ generoseos signum se accommodaverit, inspiciatur, numquid vivet, & quandiu. Et paucis ex verbis ibidem conscriptis sortes educunt suas.

583. *Popysma.*] Oris pressi sonus, ut labiorum in se collisionum strepitus, qui lætitiæ prædicere mala * adfolet, vitare vota.

584. *Phryx, &c.*] Ille Phryx qui Romæ moratur. Sunt enim ob hoc qui ab ipsa Phrygia exhibitæ sunt.

VARIORUM.

581. *Si mediocris.*] Dixit de divitibus matronis, earumque ridicula superstitione; pergit jam dicere de tenuioribus, & mediocris fortunæ mulieribus, quæ non hamspices & Astrologos, sed sortilegos adibant. *Spatium, &c.*] I. e. Circum inter duas metas, quibus definitum circi spatium. Propositarum scilicet metarum. Sortilegi enim duos locos sibi eligebant quos lustrabant & circumibant. Nam in circo maximo circa metas solebant confidere, qui sortes dabant vulgaribus, ut Acron tradit. *Idem.*

582. *Et sortes ducet.*] In triviis & compitis erant urnæ, in quas lapilli, aut quæ alia res, conjiciebantur, deinde puer quidam manu sua educebat. *Frontemque.*] Id est, Metoposcopo frontem introspicendam præbebit, profuturi hominum mores, naturas & futuros

etiam eventus ex vultu, fronte peroscere & prævidere, & Chiromanti, seu Chiroscopto, divinanti è lineis & incisuris manuum, dabit manum inspiciendam: vati inquam pro mercede postulanti *crebrum popysma*, labiorum inter se collisionum strepitum, osculum cum sonitu, vel crebram pertractationem: nam *popysma* est manu pertractare. *Idem.*

583. *Præbebit.*] Metoposcopo & chiromanti roganti sibi manum ostendi & frontem, ut facere solent, præbebit crebrum popysma, quod est, adulabitur & assentabitur, captans ejus benevolentiam, ut sibi fata sua canat, & eum prope adorabit. *Turneb.* lib. 4. cap. 15. & 5. cap. 23. *Popysma.*] Proprie est, ut ait Vetus Interpres, *oris pressi sonus & labiorum in se collisionum strepitus.* Sed quoniam, cum equi ferociores palpo demulcentur & mitigantur, labiorum collisione hoc fit, hinc etiam factum utpro manuum tractatione accipiat. Ergo cum Vates frontis ac manus inspectione non fututa modo prædicebat, sed etiam præteritos casus narrabat, crebrum assensum & admirationem exposcebat, quæ etiam nunc labiorum collisione exprimitur. Nam quæ de adulatione & adoratione Turnebus assert, forte quia fulgura poppyssimis adorari solita tradit Plinius, non sunt hujus loci. *Ferrar.*

584. *Divitibus, &c.*] Divites adibant augures & astrologos quos consulunt. *Phryx, &c.*] Cic. 1. de divinatione, testatur, quod Phryges, Cilices, & Arabum natio, significationibus avium plurimum obtemperant. *Et Indus, &c.*] Id est, Indus aliquis astrologus & Philosophus, Gymnosophista, Brachmanes, à mulieribus ditioribus constituta mercede conductus. Plurimi legunt, & inde, id est, ex Phrygia *Lubini.*

585. *Dabit.*] Supp. responsa.

586. *At-*

Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante Phalas, Delphinorumque columnas,

An

VET. SCHOLIAST.

586. *Qui, &c.*] Condi fulgura dicuntur quotiescunque Pontifex dispersos ignes in unum redigit & tacita ignorataque prece locum aggestione consecratum it. Lucanus:

---- Et tacito cum murmure condit,

Datque loci nomen.

587. *Plebeium, &c.*] In circo * in spina hoc ideo quia illic pauperes sortes accipiunt. Vid. Cassiodor. p. 196.

VARIORUM.

586. *Atque, &c.*] Id est, qui habet aliquam publicam curam fulgurum. Nam cum fulgura cadebant, aderant expiatores, qui locum cæsis bidentibus expiarent; quadam tacita prece colligebant reliquias aut vestigia fulminis, & ibidem sepulcro condebant, transferre enim nefas. Eum locum deinde sepiebant cespitate, sacrum & inaccessum habebant (sic & illi, qui fulmine icti, terra condebantur non ut ceteri cremabantur) quem locum clausum & septum *bidental* appellabant. *Lub. Senior.*] Presbyter, Sacerdos. *Qui publica fulg.*] Hetruscus fulguratorum conditor & expiator. Persl. Satyr. 2. vers. 26.

587. *Plebeium, &c.*] Ait jam rursus quos vates tenuiores, & plebei habeant. id est, Responsa quæ dantur plebeis de fato, i. e. de iis quæ imminet, habentur ex divinatoribus qui in circo habitant. Plebei vates, homines vilissimi & æstivi, ludii, astrologi, conjectores fanatici in circo morantur aut sedent, & in aggere Tarquinii Superbi, qui est ad Circum. Horat. itaque appellat *Fallacem circum*: de his Ennius: Non vicanos haruspices, non de circo astrologos &c. Farnab. *Parthasius* ad Cicer. Mil. 832. m. *In circo.*] In ludis Citsensibus. *In aggere.*] Qui erat ad circum. De aggere Tarquinii

Superbi intelligit Britannicus.

587. *In Aggere.*] Vetus Interpres, *in circo, in spina* addenda vox est supplendo hiatui, *in aggere, in spina.* Nam spina agger dictus; paries medium circum, sicut spina dorsum, intersecabat. Plebeium ibi fatum positum, quia ut idem ait illic pauperes sortes accipiebant. Ferrar.

588. *Nudis cervicibus.*] Hic plebeiam mulierem inducit Poëta, nudis cervicibus longum aurum sive monile gestantem. Quod quia vix credibile viris doctis visum est, pronudis, nullis reposuerunt; cum nihil opus sit correctione, verbis illis vitæ liberioris mulierem denotantibus. Nam cum matronæ ita stola talari & manulcata operire essent, ut nihil præter faciem appareret; contra libertinæ & quæ licentiam stupri vulgaverant, non cervicem modo, sed humeris atque lacertis conspicuis ac seminudis erant. Nuda ergo cervicem monile suspendebant quibus stolæ cuncta operientis jus non erat. Sed quid opus conjectura? Nonne Ovidius hæc clare lib. 1. de rem. Am.

Auferimus cultu: gemmis auroque teguntur Omnia: pars minima est ipsa puella sibi.

Atqui paulo post subjungit:

Nil mihi cum nupta: Thais in arte mea est, Thais in arte mea est.

Sed quod magis mirum jure videbitur, iisdem (lib. 2. de arte am.) etiam purpuram & quidem Tyriam assignat, vestemque auratam. Ferrar.

589. *Fala, &c.*] Fala & Delphini in Circo. Ibi viles & triviales Astrologos consulunt plebeiz foemina. *Phalas*] Falæ nihil aliud quam obelisci aggeri impositi, instar turrium sublimes

Ibid. Delphinorumque.] Delphini & ova machinæ lignæ, delphinatorum & ovorum figuræ, ad quadrigaram curricula numeranda & distinguenda, ut ad singula spatia & metz flexus, qui septem erant, ovum ligneum quod erat exemptile auferretur, ex quo numerus curricula

culorum

An saga vendenti nubat caupone relicto.
 Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
 Nutricis tolerant fortuna urgente labores;
 Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
 Tantum artes hujus, tantum medicamina posunt,
 Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos 595
 Con-

VET. SCHOLIAST.

590. *An saga, &c.*] Negotiatori sagario.

592. *Fortuna urgente.*] Cogente paupertate, non solum partus periculum, sed etiam educationis subeunt laborem.

593. *Sed jacet.*] Vix est ut puerperium sustineat dives mulier. Nam sterilitatis, aut abortus poculum sumit ab obstertrice, aut malefica. Puerpera dicitur puella, quæ primitus parit.

VARIORUM.

culorum intelligebatur. *Panvinus.* Hæc de ovis recte se habent, sed cur Delfines apponerentur qui explicaret nondum reperi. Cum quatuor essent Circi factiones, à tunica coloribus distinctæ, Venetæ, Prasina, Alba & Russata: duæ tamen præcipuè Venetæ & Prasina; (nam altera Venetæ altera Prasina adhærerebat) & Venetæ quidem tunica cærulea à colore maris, Prasina viridis sive à porraceo colore sive à terra viridante erat. Cum ergo duæ illæ factiones in Circo de victoria bigis & quadrigis certarent, ut intelligeretur quænam prius septies metam flecteret, necesse fuit utriusque factionis curricula denotari; nec ova utrique factioni curriculum numerum notare poterant, unde etiam Delfines appositi. Cumque Venetæ factionis agitatores essent rei maritimæ studiosi; Prasina autem reliquos populum, continentis incola, ut ægicolas, mercatores &c. Hinc factum ut Venetæ aurigationis nota Delfinus esset, Prasina autem ovum seu lignea ovalis machina. Hinc etiam factum suspicor ut in argenteis nummis Romanarum familiarum, sub bigis aut quadrigis mo-

do tridens modo spica conspiciatur, ut illo Venetorum victoria, hæc Prasinarum indicaretur. *Ferrari.*

590. *An saga.*] An caupone priore marito defuncto, vel mortuo, negotiatori sagario, qui saga & alias vestes militares vendit, nubere debeat. Caupo enim est, qui meritoriam tabernam exercet. *Lubinus.* *An nubat.*] I. e. Consulit, an satis sibi datum sit & liceat.

591. *Hæ tamen.*] Pauperculæ. Excusat jam tenuiorum mulierum superstitionem, quæ tamen labores partus subirent, & transit ad ditiorum scelera, quæ partus dolores subire nolentes, per portiones partus abigebant. *Partus discrimen.*] Nam quæ pariunt in summo versantur periculo. *Et, &c.*] Id est, educant. *Idem.* Quasi, quæ ob inopiam liberos nutricibus alendos tradere non possunt.

592. *Fortuna, &c.*] Paupertate, & partus & educationis labores subeunt. *Urgente.*] Rei familiaris angustia cogente. *Idem.*

593. *Sed, &c.*] Dives mulier, quæ in aurato lecto jacet, nunquam est puerpera. Partus enim dolorem sustinere non vult. *Idem.*

594. *Tantum, &c.*] Obstetricis; vel veneficæ malæ artes & veneficia, quæ suis potionibus mulieres facit steriles. *Medicamina.*] Venena partum existigunt & expellentia. *Idem.* Non est, inquit, mirum, si mulier dives non concipiat, aut partum abigat: nam hoc possunt artes mulieris veneficæ.

595. *Atque, &c.*] Id est, quæ pro mercede constituta conducit homines in utero matris conceptos & formatos necandos & expellendos. Nota, quod foetus conceptos, homines appellet.

596. *Gna-*

Conducit: gaude infelix, atque ipse bibendum
 Porridge quidquid erit: nam si distendere vellet,
 Et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Æthiopis fortasse pater, mox decolor hæres
 Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
 Transeo suppositos, & gaudia, vota que sæpe
 Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
 Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
 Corpore laturos. stat Fortuna improba noctu,

600

VET. SCHOLIAST.

602. *Ad spurcos, &c.*] Illuc nam deferiebantur expositi partus, atque ibi proiciebantur. decepta autem vota, quia suppositus est filius, id est, factus nobilis ex supposito.

VARIORUM.

596. *Gaude, &c.*] Apostrophe ad infelicem maritum. Id est, tu o miserrime, gaude cum uxor tua abortum facit, & non dole. *Idem. Ipse, &c.*] Ut partum abigat, quem non ex te, sed forte ex Æthiope adultero suscepit.

597. *Quidquid erit.*] Veneficii vel porionis ad abigendum partum; ut citius & certius abortum faciat. *Nam si distendere.*] Id est, si uxor tua adultera gravida fieri, & uterum suum implere ac distendere vellet, ipsumque vexare & aggravare pueris salientibus usque ad legitimum tempus partus: tunc tu fortassis appellareris pater Æthiopis, tanquam illum ex te concepisset. *Lubin.* Salire autem dicuntur & moveri incipere mares quadragesimo post conceptum die, foemellæ nonagesimo.

599. *Max, &c.*] Scoptice hæc dicit, Sensus: & postea hunc nigrum & decorem filium, non tuum, sed servi Æthiopis, ex testamento hæredem constituere cogeretis, qui testamenti tui tabulas esset impleturus & hæres futurus solus & ex assc. *Idem.*

600. *Nunquam, &c.*] Hoc eo dicit, quia inauspicatum habebatur, si Æthiops mane prius alicui occurrisset, & crede-

batur mali quippiam portendere. *Lubin.* Unde supra: *Et cui per mediam noles occurrere noctem.*

601. *Transeo, &c.*] Per occupationem. Sic Horat. *Complures alios, doctos ego quos & amicos Prudens praterco.* Jam illas norat, quæ se gravidas simulabant, cum per mollitiem partus ærumnas subire nollent, & tamen videbant maritos suos desideria puerorum teneri. *Suppositos*, pro legitimis suppositos, & acceptos e mentito partu, maritis tanquam de se natos obtrudebant. Et hos nobiles matronæ pro suis educabant. *Gaudia, &c.*] Qui de suppositis tanquam ex se natis gaudent, & vota pro illis nothis & spurciis tanquam ex se natis & legitimis concipiunt.

602. *Ad, &c.*] Intelligit lacum Velabrensem immundum. Eo enim deferiebantur, & exponebantur spurii: Unde nobiles matronæ pueros inventos petebant & asportabant, & pro suo partu maritis ostendebant. Qui postea tanquam nobiles ad magnos honores evehuntur, eliguntur pontifices maximi, & Salii sacerdotes Martis. Hæc autem dignitas summa erat. *Lubin.* Vide Parrhal. sp. 28.

603. *Salios.*] Martis sacerdotes. *Scaurorum, &c.*] Qui nobilissimorum Romanorum liberi creduntur, & Scaurorum, sive aliorum quorumlibet nobilium, nomina ferunt. Sed falso corpore, & supposito, quod non à Scauris, sed à ganeo ne forte habent. *Idem.*

604. *Stat, &c.*] Indicat, quamquam miris modis fortuna talibus nothis & spurciis tanquam suis filiis faveat, & ad divi-

divi

Arridens nudis infantibus. hos fovet omnes,
 Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
 Secretumque sibi mimum parat. hos amat, his se
 Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
 Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit
 Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
 Et solea pulsare nates. quod desipis, inde est,
 Inde animi caligo, & magna oblivio rerum,

605

610

Quas

VET. SCHOLIAST.

606. *Domibus, &c.*] Nobilibus.
 608. *Producit.*] Tanquam suos tuctur.
 609. *Hic, &c.*] *ἀεικέλιος* * nescit
 qui aliter, qui cantus magicos nobis quos
 matronis superstitiosis vendat. Philtra,
 amatoria.
 611. *Quod desipis.*] *Ἀπορογὰν* ad
 maritum.
 612. *Inde, &c.*] * Tondit lethargus
 morbus. * Caligulam significat Cæsarem,
 quem adeo medicatis potionibus uxor
 Cæsonia in amorem suum deduxit, ut
 de nimia impotentia furens, sæpe eam
 nudam amicis ostenderet.

VARIORUM.

divitias & honores evchar. Hinc apud
 nos notum proverbium: *Die Huren Kin-*
der haben das beste Glucke. Sic Horatio *for-*
tunatissimi fortuna filii. *Improba.*] Cæca,
 stolidâ, & sine ratione agens, astat no-
 cturno tempore nudis illis, & miseris in-
 fantibus cum favore adridet. *Idem.*
 605. *Nudit.*] Expositis nudis. *Hic,*
&c.] Omni ope humana destitutis sub-
 venit fortuna, & sinu suo, quasi adfectu
 aliquo materno, involvit. *Lubinus.*
 606. *Domibus, &c.*] Nobilibus fami-
 liis. Id est, ut nobiles matronæ illos pro
 genuinis, maritis suis obrudant. *Idem.*
 607. *Secretumque sibi.*] Facit ex hu-
 mili præaltum, ex obscuro nobilem.
Mimum ait *secretum*: nam ut mimus mo-
 do perionam pauperis, mox divitis re-
 præsentabat; ita etiam hi pueri. *Secretum*
 ait: nam adulteræ conjugii hoc solum

fuit notum. *Idem. Mimum.*] Ludum &
 varium jocum ex his suppositis captura.
Farnab. His, &c.] Id est, in hos se & sua
 dona largiter profundit.

608. *Atque suos.*] Suos alumnos mi-
 serimos pueros ad summos honores,
 maximas divitias producit. Alii, *utque.*
Ridens.] Fortuna, jocans ac favens. *Idem.*
 Quæ facit magna gaudia ex malis, &
 mala iminentia ex maximis gaudiis.
Grang.

609. *Hic, &c.*] Nunc invehitur in
 amatoria & magicas artes mulicrum, quæ
 viros etiam in furorem compellant. *Brit.*
Magicos, &c.] Necromanticas incanta-
 tiones. *Thessala, &c.*] Nam Thessalia
 veneficiis olim abundabat, teste Apuleio
 lib. 1. Florid. Est autem *philtro*, pocu-
 lum amatorium. *Lubinus.*

610. *Quibus, &c.*] Torquere præ
 amore, & furiosum ac dementem red-
 dere. *Idem.*

611. *Et solea.*] Ita sibi subicere, ut
 pro libidine eos tractare, & quidquid in
 illos mulieres velint, possint, ut calcea-
 mentis suis muliebribus maritorum na-
 tes imperiose & petulanter pulsare pos-
 sint: quod evenire solet *γυναικας ἐκτρο-*
πέσειν. Terent.

Mitigari tibi videam sandalis caput.
 Et Perius Sat. 5. vl. 149.

Solea puer objurgabere rubra.
Quod desipis.] Id est, quod insanus es,
 quod à sano & communi sensu declinas.
Inde est.] Ex illo philtro & amatoris
 hoc provenit.

612. *Inde, &c.*] Offuscatio & cæcitas
 mentis, ac per hoc ignorantia: hi enim
 effectus philtrorum. *Idem.*

613, Ta-

Quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias; ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quam si tecisset Juno maritum

615

Inf.

VET. SCHOLIAST.

613. *Tamen hoc tolerabile, si non.*]
Semper aquam portes timosa ad dolia:
Semper
Istud onus subeas ipsis manantibus urnis,
Quod rabidum nastro Phalarim de rege
dedisti

Es furere, &c.

Qui versus referuntur à Probo.

615. *Tremuli, &c.*] Mox scilicet nati
equini, cui in fronte pileum ut pelli-
cula erepta, præstat amorem: ut Virgi-
lius:

Quaritur & nascentis equi de fronte re-
vulsus,

Es matri præreptus amor.---

616. *Qua, &c.*] Si regina hoc fecit,
quanto magis aliz mulieres?

617. *Ardebant, &c.*] Sonante Claudio
scilicet ex furore.

618. *Non aliter, &c.*] Fuxor ille, quem
Cæsonia avunculo Neronis immisit,
multis nocuit per unum. Nam in mul-
tos sæviebat unius Imperatoris infania,
ut si per^o Jovis insaniam totus mundus
agitur.

V A R I O R U M.

613. *Tamen, &c.*] Quod magicis illis
philtiris, bardus, stupidus, & obli-
vius evadas. *Idem. Si, &c.*] Si modo
profusus furiosus & insanus non reddar-
is.

614. *Ut, &c.*] Id est, Cæsar Caligula,
quem Cæsonia perditæ lasciviz, uxor
medicaris potionibus adeo in sui amo-
rem pellexit, ut nimia amoris impa-
trentia, fureret, Sueton. Calig. c. 50.
Idem.

615. *Cui, &c.*] Id est, Hippomanes,
vel totam illam carunculam, quæ pullo
equino recens nato fronti adhæret. Vir-
gil. de quo supra. *Tremuli.*] Recens
nati, frigore trementis. *Lubinus.*] Tremuli,
&c.] Interpres vetus pileum interpreta-
tur, & pelliculæ instar esse ait. Quod
nescio quomodo convenire possit cum
Aristotele & Plinio, qui tuberculum esse
produnt, caricæ simile. Nec enim *pileum*
dici potest hujusmodi parva caruncula
fronti innata. Sed τὸ χέρον contudit illo
Scholiastes, hoc est, membranam sive
pelliculam, qua involvitur foetus, quam-
que adeo equa ante partum projicit. Et
πίλον vocabatur illa membrana. *Salma-*
sius. Infudit.] i. e. bibendam dedit: sic
Horat. epod. v.

———— *Majus infundam tibi Fastidium*
poculum.

616. *Qua, &c.*] Id est, si regina Im-
peratoris conjux hoc fecit, quo magis
aliz mulieres. *Lubinus.* Reliquæ mulieres di-
gnioris exemplo commotæ idem facere
non verebuntur.

617. *Ardebant, &c.*] Id est, universa
in Imperio Romano tanquam igne quo-
dam furore Imperatoris ardebant & ab-
sumebantur, & universa ruebant compa-
ge & vinculo imperii quasi fracto & so-
luto, non secus ac si nutassent res cælestes,
jove in furem versæ. Reip. enim caput
& colligativæ princeps: quo perturbato &
ipsa perturbatur. Irisione autem Caligula
cum Jove confert. *Idem.* Ad-
dit Vet. Scholiast. *Sonante Claudio ex*
furore: quæ adulterina, ut probum num-
mum accepit Aurumhus. Mâla enim
manu fuerat scriptum *Claudio pro Caio*.
Caligula scilicet qui apud Autores *Cajus*,
& *Cajus* princeps simpliciter nominatur.
Grægus.

Q

619.

Infanum, minus ergo nocens erit Agrippinæ
 Boletus: siquidem unius præcordia pressit 620
 Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
 In coelum, & longa manantia labra saliva.
 Hæc poscit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet:
 Hæc lacerat mixtos equitum cum sanguine patres.
 Tanti partus equæ, quanti una venefica constat. 625
 Ode-

VET. SCHOLIAST.

619. *Minus, &c.*] Exemplum de Agrippina, quæ principem Claudium matrem suum veneno necavit, ut filio suo Neroni conferret imperium. Agrippina mater Neronis. Cælonia uxor. Agrippinæ maritus Claudius.

621. *Descendere, &c.*] Ridens, pro ad inferos, & apothecosin deridet. Deum fecit Imperatorem.

622. *Et, &c.*] Senem dicit.

623. *Hæc, &c.*] Quam Caligula scilicet bibit, temperatam à Cælonia uxore sua.

624. *Mixtos, &c.*] Id est, omnes ordines sine distinctione occisos.

VARIORUM.

619. *Minus, &c.*] Jam satius esse ait hominem proles e medio tollere, quam infanum reddere. Et ratio valet: Nam mortuus non mordet. Id est, tolerabilis est peccatum Agrippinæ, quæ Claudium boleto venenato interemit, ut filio Neroni imperium conferret, quam Cæloniæ, quæ Caligulam furiosum reddidit. Porro de hoc Agrippinæ factio, & boletis dictum Satyr. 5. *Idem.*

620. *Boletus.*] Quo venenato sustulit Claudium Imperatorem. *Siquidem unius.*] Probat, quod dixit. Id est, boletus ille unum Claudium tantum e medio sustulit, & statim mortuus est. post acceptum boletum. Sed Caligula furiosus, in multos & plurimos sævit. *Idem.*

621. *Senis.*] Nam excessit annum ætatis 65. *Tremulumque caput.*] Ob senilem ætatem, vel ob naturæ vitium. Sueton. Claud. 3. cap. *Descendere, &c.*] His verbis nil salius & magis mordens:

Quia ille qui ab hominibus interdivos relatus, à Diis in Orcum tractus fuit. More suo contraria conjungens, & Scopice irridentem *Senem* Claudii, de quo vide Senecam in Ludo, ubi ait Claudium coelum adscendisse, sed decreto Deorum ad inferos fuisse detrusum. *H. Junius Animadv.* libro 1. capite 17.

622. *Et longa.*] Labra longa, saliva fluentia & madida. *Lubinus.* Nam sic de eo narrat Suetonius: *Caputque tum semper, tum in quantulocunque alio vel maxime tremulum; erat & spumante rictu, humentibus naribus.* Dio notat & tremulas habuisse manus & ex capitis tremore linguæ titubantiam. Alii leg. *longam salivam.*

623. *Hæc, &c.*] Contra Cæloniæ potio, furore imperatoris, multos ferro necavit. Vide Suetonium. *Lubinus.* *Hæc torquet.*] Id est, hæc potio est in causa, ut homines variis cruciatibus afficiantur & torqueantur à Caligula. *Britan.* Hæc ergo potio & philtum Cæloniæ Caligulam in furiosam crudelitatem impulit. Exquisitum aliquod veneni genus placebat, quod turbaret mentem & mortem differret. Tacit. 12. Annal.

624. *Hæc, &c.*] Nam quæstorem flagellavit; horreis præclusis populo famem indixit. Sine discrimine autem ordinem Senatorium, equestrem, plebeum, igni & ferro laceravit. *Lubin.* Arque identidem exercituum cædes, famem, pestilentiam, incendia, hiatum aliquem terræ optabat.

625. *Tanti, &c.*] Id est, tanti constat Hippomanes, vel tantum mali intulit, quantum ab una venefica proficisci potest. Vel, si per Hippomanes tanta calamitas imperio Romano infecta est, quan-

Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet: jamjam privignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ:
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis: quidquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.

639

Fingia

VET. SCHOLIAST.

626. *Oderunt, &c.*] De priore uxore, aut certe de amica.

627. *Jam, &c.*] Exemplum & in Agrippinam, quæ privignum suum Britannicum veneno necavit, ut filio suo Neroni conferret imperium.

629. *Et, &c.*] Nec maternæ.

630. *Livida, &c.*] Dulcia placenta veneno plena. *Livida, &c.*] Livida, lubrica, dulci suffusa succo. Sequuntur duo versiculi,

Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa

Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.

qui in aliis non sunt.

VARIORUM.

quantas clades venefica excitare potest, quæ venenis aliis innumeris & infinitis armata est. Pro *quanti*, quidam contendunt, legendum esse *tanti*. Ut idem sit bis repetitum, atque ita hac acclamatione summa Poëtæ indignatio ostendatur: sic

Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt.

Tantum admirari, tantum laudare diserto.

Et hic sit sensus: non jam opus est impensis in conducendis veneficis, satis est, si comparetur caruncula, quæ nascitur in fronte equæ.

626. *Oderunt.*] Alia scelera mulierum taxat, quod non solum de pellice & concubina natos oderint, & si possint, interimant, quod quodam modo excusari posset, cum hoc odium naturale sit, &

Junonis exemplo comprobatum. Verum etiam privignos, imo proprios filios ob pecuniam & opes veneno interimant. *Nemo, &c.*] Concessio. Leve id vitium esse ostendit. *Lubin.*

627. *Jam, &c.*] Imo privignos etiam immerentes & innoxios de medio tollunt, & existimant peccatum non esse. Sic Agrippina privignum suum Britannicum veneno sustulit, ut ad filium Nerone imperium transferret. *Idem.*

628. *Vos, &c.*] Verba Poëtæ, & ratio cur non nefas sit privignum occidere vel pupillum, eo quod mulieres Romanæ proprios liberos divitiarum cupidine inducunt, interimant. *Pupilli.*] Quibus pater mortuus est, qui estis sub tutore. *Idem. Amplior est res.*] Ejus contrarium res angusta: significat ergo divitias & lautum patrimonium. *Custodite animas.*] Vivite circumspècti & cauti, curam habete vitæ vestræ.

629. *Mensæ.*] Cibo in mensa appposito, à noverca vel matre dato. *Idem.*

630. *Livida, &c.*] Id est, pinguis fercula adipe plena, veneno infecta, & livorem inducentia, admodum frequentia sunt, veneno à matribus dato. *Idem.*

631. *Mordeat, &c.*] Id est, cibos & potus à matre propria liberis datos aliquis prægustator prælibet, & papas, vel ille qui pueros alit, pocula præbibat, *Mordeat.*] Prægustet. *Idem.*

632. *Quæ, &c.*] Ipsa mater, quæ ut grætificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore marito, ut ad illum rem integram deferat. intra de Pontia. *Timidus.*] Metu veneni scilicet. *Lub. Papas.*] Pædagogus vel pupilli custos. *Papas* enim lingua infantulorum est *papa*.

Fingimus hæc, altum satyra fumente cothurnum,
Scilicet, & finem egressi, legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, cœloque Latino.
Nos utinam vani: sed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,

Quæ

VET. SCHOLIAST.

633. *Fingimus.*] Anthypophora. dices forte, quod de proposito egressus, Satyræ dimisi, & ad Tragediam me contuli, fingens dicta. Sed Pontia non negat, se fecisse. Igitur quod ait, legem priorum, id est, Satyræ proposuit.

635. *Grande, &c.*] Id est, Tragediam scribimus,

637. *Nos, &c.*] Utinam nos hoc mentiremur, & non rea facti confiteretur. Pontia Publii Petronii filia, quam Nero convictam in crimine conjurationis, damnavit, defuncto marito filios suos veneno necasse convicta, cum largis se epulis onerasset, & vino venis incisus saltans, quo maxime studio oblectabatur, extincta est.

VARIORUM.

ter. Mos vero prægustandi cibos & potum, libera repub. ignotus fuit, cœpitque sub Augusto. Prima origo à regibus Persarum, ut conjicit *Lipsius* ad xii. *Annal.* Tacit. *Parthas*. Duo quoque ordines prægustatorum in mensa fuerunt, Alii enim cibum, & hi *κατ' ἐξῆλιν* prægustatores. Alii potum explorabant, & hi *Ἀποτίωνες* dicebantur. Erant etiam in coquina prægustatores, quorum munus erat ex gustu judicare, an esculenta bene essent cocta & condita: illi *ὀψιφρονες* vocabantur. *Meurs.* exercit. Critic. part. ii. c. iii.

633. *Fingimus, &c.*] Anthypophora & obiectio. Dicas forte, quod à proposito mei finibus egressus, non Satyræ, sed Tragediam scribam, & incredibilia proferam, ut finxisse videri quam. Sed utinam fingeremus, & mendaces essemus! Verum pro dolor! hæc, quæ dico, sunt verissima. *Satyræ, &c.*] Id est, as-

fumente sublime dicendi genus, quale in Tragediis. *Altum.*] Vel quod calceus ille altus esset, ad majestatem personæ agentis adjuvandam. Vel ob res & verba quæ tractantur alta, vix credibilia. *Lubin.*

634. *Et, &c.*] Limites & terminos illorum, qui ante me Satyras scripserunt, præterivimus. *Legem priorum,* à prioribus quasi latarum, quæ adeo horrenda scelera Tragica, suis Satyris non inservunt.

635. *Grande, &c.*] Sublime Tragicum carmen, tanta vocis contentione & hiatu, quo Sophocles usus est, & qui tragediæ proprius, ira & indignatione furiosi, debacchamur. *Idem. Bacchamur.*] Poëtico instinctu furor, canimus Tragica. *Farnab.*

636. *Montibus, &c.*] Id est, quod quidem carmen nemo unquam in Latio ante me cecinit in Satyris suis: Id est, nunquam fuit auditum in his regionibus, tale scelus perpetratum fuisse, quodque à Poëtis celebratur, ut mater proprios filios necaverit. *Rutuli.*] Populi sunt Latii, quibus Turnus imperavit: & per hos, Romanos intelligit. Nam Latinus Rex habuit regnum finitimum cum Rutulis. *Brian.*

637. *Nos, &c.*] Respondet Poëta ad objectionem. Utinam hæc Tragica vera non essent, & à nobis tantum fingerentur. *Sed, &c.*] Non autem sumus vani. Nam Pontia se hujusmodi scelera admisisse, & ut adultero nuberet suos duos filios veneno absumere voluisse, confitetur, & clamat: *Feci ego hoc.* Pontiam hanc Publii Petronii filiam fuisse ajunt. *Janus Parrhasius* Epist. 28. ait, Vectii Bolani uxorem fuisse. *Lubin.* Sic quidem Parrhas. & Lubin. Sed illa tantum tenuit filios à medio tollent, non perfecit loqui.

Quæ deprensa patent. facinus tamen ipsa peregi.

Tune duos una sævissima vipera cœna?

640

Tune duos? septem, si septem forte fuissent.

Credamus tragicis, quidquid de Colchide torva

Dicitur, & Progne. nil contra conor, & illæ

Grandia monstra suis audebant temporibus: sed

Non propter nummos. minor admiratio summis

645

Debetur monstis, quoties facit ira nocentem

Hunc sexum. rabie jecur incendente feruntur

Præ-

VET. SCHOLIAST.

642. *De, &c.*] De Medea. Progne filium suum occidit, propter sororem à marito stupratam.

VARIORUM.

Loquitur ergo de Titi Pontii filia, Drymonion uxore, quæ duos filios consumsis veneno. Ut testatur Vetus lapis:

Pontia Titi Pontii filia hic sita sum &c.

639. *Quæ, &c.*] Id est, quæ venena à me parata, vel quæ parricidia à me patrata, palam deprensa patent, ut ulteriori quæstione non sitopus. *Idem.*

640. *Tune, &c.*] Exclamatio Poetæ cum admiratione. *Sævissima, &c.*] Respicit ad crudelitatem viperarum, quæ maritos inter concumbendum interimunt, & è natis postea talionis poenam recipiunt. *Plin. lib. 8.*

641. *Septem.*] Respondet bestia illa & vipera Pontia: Imo septem voluisssem interimere, si septem fuisset. Monstrosa crudelitas notatur. *Lubin.* Vel pergit Poëta indignabundus: Adeo crudelis fuisti, ut non solum crediderim te duos filios potuisse occidere, sed etiam septem, si septem tibi fuissent.

642. *Credamus, &c.*] Poetæ verba. Jam harum mulierum scelerum magnitudine inductus, adfirmat illa fabulosa non esse, quæ Tragicæ dixerunt de Medea, aut Progne: quæ præ zelotypia proprios liberos interemerint. Vel hic sensus est, Fabulosa omnino sint, quæ à Tragicis referuntur de matribus, quæ necaverint liberos, sed puremus esse vera, tamen in ejusmodi fabulis nulla mater fingitur, quæ filios ob aliquod præmium

interemerit, sed ex ira, aut propter aliquem saltem dolorem. *Torva*] De crudeli & immani illa Medea è Colchide, quæ liberos in conspectu patris Jalonis trucidavit *Idem.*

643. *Progne.*] Quia filium Itrym trucidatum & coctum matito Tereo epulandum apposuit, quod sororem Philomelam adulterio incesto constuprasset, eique linguam præscussisset. *Nil, &c.*] Nihil contradico, concedo illa jam esse verissima *Idem.*

644. *Et illa Grandia, &c.*] Progne etiam & Medea suis seculis grandia scelerum monstra & prodigia, & quæ præter naturam perpetrare ausæ sunt. *Idem.*

645. *Sed, &c.*] Ut jam fieri videmus. Ostendit peiores esse sua ætate mulieres, quæ ob nummos & ex cupiditate lucri filios suos interimant; cum Progne & Medea amoris & iræ impatientia illud fecerint. *Minor, &c.*] Minus quis dentirari debet scelerum monstra in mulieribus, *Lubin. Summis monstis.*] i. e. maximis sceleribus.

646. *Quoties ira.*] Quoties mulieres ira incensæ in filios proprios sæviunt. *Idem.* Nam, ut inquit Ecclesiast. c. 25. non est ira super iram mulieris, & Pub. Syrus, Aut amat, aut odit famina, nil est tertium. Est autem hic intelligenda, quæ ab injuria, vel vera, vel quam sibi fingunt, descendit.

647. *Rabie.*] Id est, cum iræ & furoris rabies illas incendit & inflammat, in vindictam & scelus præcipites agitantur. *Idem. Feruntur, &c.*] Non leviori ruinâ, quam prærupta & ruinam mini-

Præcipites: ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.

Illam ego non tulerim, quæ computat, & scelus ingens 650

Sana facit, spectant subeuntem fata mariti

Alcestim, & similis si permutatio detur,

Morte viri cupiant animam servare catellæ.

Occurrent multæ tibi Belides, atque Eriphylæ:

Mane

VET. SCHOLIAST.

648. *Ut, &c.* Virgil.

Excisumve obice montis.

650. *Qua, &c.* Quæ propter avaritiam peccat, ut Eriphyle, quam dicunt donis sollicitatam maritum coëgisse, ut iret ad bellum, & mortuus est.

651. *Spektant.* In theatro * parapallium.

652. *Si, &c.* De vita mariti, aut catuli.

654. *Belides.* Danaides, quæ pro patre suo maritos occiderunt. *Atque, &c.* Eriphyle uxor Euryphili, filii Telephi: qui Telephus cum venisset ad auxilium Priamo, plagatus est ab Achille, & cum non posset curari, sortitus est ab Achille se solo posse curari. Venit supplex. Petit se curari, promisso hoc, ut nunquam jam auxilium ferat Trojanis, nec ipse, nec de suis aliquis curatus est. recessit. Post mortem hujus, filius Euryphilus vir fortis fuit. Hunc læpius ad auxilium petit Priamus, ille negavit, monitus scilicet à patre suo. Ergo cum non posset aliter Priamus eum sollicitare, fecit viam ex auro, & misit ad uxorem ejus Eriphylem. Hæc accepto munere tanto, marito persuasit. venit in Trojam auxilium ferens. Hunc occidit Pyrrhus filius Achillis.

VARIORUM.

quantia fuga montium, subducto clivo seu radice parte.

648. *Ut, &c.* Quia præcipites dixit, jam describit quasi præcipitium & rapidam incitatem iræ vim. Cum tanta animi concitatione & impetu feruntur & abripiuntur, ut saxa non dissimiles sint, quæ suo pondere ab jugis montium avulsæ abripiuntur: quæ tanto vasto impetu ruunt, ut nullo robore humano inhiberi

possint. *Quibus, &c.* Inferior, cui incumberebant. *Idem.*

649. *Clivoque, &c.* Cum latus, vel magna montis portio recedit, & avellitur à clivo pendente, prono & ruinam minitante, quæ postea immenso impetu deorsum ruit. *Idem. Recedit.* I. e. retrocedit, labitur.

650. *Illam, &c.* Illa mulier Romana, omnium pessima est, quæ non ira inducitur & maximum scelus designat, sed ad facinus perpetrandum, consulto & animo quieto accedit. *Computat.* Quæ deliberat & ratiocinatur, quo pacto scelus commodissime sit inceptandum. *Lubinus.* Vel, quot nummi, si occiderit filium, ei evenire debeant. *Grangæus.*

651. *Sana facit.* Non furore iræ quasi insaniens, sed sana & ratione constans, & animo placido & quieto. *Spektant, &c.* Sensus est: Mulieres Romanæ in theatris spectant, singulare illud exemplum repræsentatum in ludis, de Alceste, quæ regis Thessaliæ Pelæ filia fuit, & pro viro suo Admeto mortem subire voluit. Ille enim gravi morbo oppressus, ex Oraculo didicit, sanari non posse, nisi inveniret, qui pro se sponte mortem subire vellet. Cum in toto regno nemo inveniretur, demum fidissima conjux inventa est, quæ pro eo mori voluerit. *Dionysius l. 5. Subveniem.* Mariti Admeti vitam sua morte redimentem.

652. *Et, similis.* Id est, si oraculo Apollinis consimilis permutatio daretur, & mulieres sua morte virorum suorum mortem possint avertere. *Lubinus.*

653. *Cupiant, &c.* Mallent vitam catellæ in deliciis habere potius servare, quam viri. *Idem.*

654. *Occurrent, &c.* Id est, quoquo

Mane Clytemnestram nullum non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam dextra lævaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
Sed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

VET. SCHOLIAST.

655. *Mane, &c.*] Quæ maritum suum occidit Agamemnonem.

656. *Bipennem.*] Hoc interest, quod illa securi occidit.

658. *Rubetæ.*] Ranz, cujus viscera venenosa sunt.

659. *Sed, &c.*] Aliquotiens gladio, si jam manducaverit maritus quod veneno obsit.

660. *Pontica, &c.*] Mithridatem dicit, quem Lucullus, & Sylla, & Pompejus vicerunt. ideo ter victi. hic tale sibi fecit medicamentum, ut non posset aliquando veneno perire.

VARIORUM.

ee in urbem circumagas, multas Belidas & Eriphylas, paucas Alcestides invenies. *Belidas.*] Danaï filiz, Belides ab avo, vel Danaïdes à patre dictæ, quæ 50. numero, patris sui Ægypti filios totidem sponsoz suos, prima nocte jussu patris omnes interemerunt. De Belidibus *Ovid.* 1v. *Metamorph.* *Eriphyla.*] Quæ vatem Amphiarum conjugem, ne ad Thebanum bellum proficiretur (in quo ex oraculo se meriturum dicerat) latentem, monile aureum prodicionis pretium ab Etheocle, vel ut alii, à Polynice, accipiens, prodidit. *Idem.*

655. *Mane, &c.*] Matutino tempore quando exis, & saluta patronos tuos, in singulis vicis urbis Romæ, videbis mulieres Clytemnestra similes, quæ Agamemnonem conjugem è decennali bello Trojano domum redeuntem, bipenni amiserunt, corrupta ab adultero Ægy-

stho.

656. *Hoc, &c.*] Hoc tantum interest. Hoc tantum est discriminis inter illam Clytemnestram, & nostrates: quod illa Tyndari filia Clytemnestra, insulsa, stolidi & fatua maritum suum interemit securi. At nostræ mulieres longe sunt callidiores, quæ idem parva veneni portione præstare norunt. *Lubin.*

657. *Insulsam.*] Non artificiosam eadem, quale nostratum venenum. *Farnab.* *Dextra, &c.*] Utraque manu tenebat, & in caput conjugis impingebat. *Idem.*

658. *At, &c.*] Jam cades victorump peraguntur ab uxore, pulmone & intestinis tenuibus alicujus bufonis. *Rubetæ.*] De hac re & hoc scelere dictum Satyra 1. veri. 70. *Idem. Agitur.*] Perficitur, peragitur. *Tinnis &c.*] Punculo veneno.

659. *Sed, &c.*] Id est, nostrates Clytemnestra, etiam ferro viros suos adgrederentur, si Atrides vel maritus, Antidotum sumeret contra venena; vel si maritos suos veneno extinguere non possent. *Prægustaret.*] Id est, si Mithridaticum contra venena adhiberet. Alii loquunt, *Prægustabit.* *Idem. Atrides.*] Agamemnoni similis quilibet, pro quovis marito ponitur.

660. *Pontica, &c.*] Fuit enim Mithridates, à quo Antidorum illud nomen habet, rex Ponti. *Ter, &c.*] A Sylla, Lucullo & Pompejo. Et est descriptio Mithridatis, subacti felicitate Syllæ, virtute Luculli, magnitudine Pomp. *Camæus.*] Prudens, circumspexus. *Medicamina.*] Alexipharmaca & antidota. Quæ composuit Mithridates Rex Ponti. *Plinius lib. 23. cap. 24. Idem.*



D. JUNII JUVENALIS
SATYRARUM
LIBER TERTIUS.

SATYRA VII.

ARGVMENTVM. Ad Telefinum Poëtam, Cæsarem quidem studia & artes respicere, cæterum apud alios Romanos poëtarum, historicorum, caussidicorum, Rhetorum & Grammaticorum studia & labores pro levi & vili esse.

ET spes, & ratio studiorum in Cæsare tantum:
Solutus enim tristes hac tempestate Camœnas

Re-

VET. SCHOLIAST.

2. **E** *T spes.*] De sterilitate studiorum loquitur, Neronem palpat. Talis autem est sensus: Poëticæ artis periisset industria, nisi propter egestatem in studia diversâ tendentibus, Cæsaris subvenisset humanitas. *Studiorum.*] Literarum.

2. *Tristes hac, &c.*] Tacentibus Poëtis.

VARIORVM.

2. **E** *T spes.*] Cum spes, tum ratio. Quasi nihil habeant, quod sperent docti, nisi ab Imperatore. Vult dicere, Poëticæ artis & studiorum industriam, divitum culpa, sordibus, & avaritia petiisse, Poëtasque in alia vilia & plebeia studia animos jam tenuisse, nisi Imperatoris munificentia fuissent revocati. *Et spes, &c.*] Neronem hoc versu palpari notat vetus interpret. in epte. nec aptius est, quod in eadem Satyra versum hunc,

Præfatum Pelopea facit, Philomela Tristis,

de Nerone accipit, & propter hunc versum in exilium à Nerone missum Poëtam scribit. atqui tradunt eandem glossæ ad Sat. iv. à Domitiano relegatum eum fuisse sub specie honoris in Ægyptum, ad cohortis curam, ut hinc clarescat, non ejusdem auctoris esse glossularum illarum compilationem. *Salmas. Plin. Exercit. Ratio.*] Causa, quare ad studia Poëticæ impellantur. Ut jam non amplius passim docti indoctique scribant. *In Cæsare.*] Trajano: alii, Nerva: alii Domitiano, qui cætera vitiosus, favebat tamen literis fovebatque Musas. Vide vit am Juvenalis. *Farnabini.* Grangæus quidem de Trajano intelligit, sed errat. Nam à Domitiano fuit in exilium ejectionis Juvenalis. Scripsit vero hanc Satyræ ante exilium. *Graev.*

2. *Solutus, &c.*] Rationem subjungit. *Tristes, &c.*] Poëtis tacentibus ob nulla labo,

Respexit, cum jam celebres, notique poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent: nec foedum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum, desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ,
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit

5

10

Stan-

VET. SCHOLIAST.

4. *Balneolum Gabiis.*] Ut mediastinus fieret. *Furnos.*] Ad panem coquendum.

6. *Præcones fieri.*] Emissarii. *pavo-côlos.* Gr. *Aganippes.*] Locus in Bœotia Musis sacer Callimachus tamen dicit fontem esse Permessi fluminis.

7. *Migraret, &c.*] Ostharius, & custos attrienfis.

8. *Nam, &c.*] Pieria, locus sub radicibus Olympi montis, cui Pierus Poëta nomen dedit, qui primus sacrificasse Musis dicitur: unde & Pierides dictæ. *Quadrans tibi.*] Denarius, inde quadrantes.

VARIORUM.

laborum emolumenta. vel potius inopes, famelicos & tristes poëtas, Musarum vel Camœnarum cultores.

3. *Respexit.*] Dei more, qui genus hominum miserans respicit. *Lubinus.* *Cum, &c.*] Id est, cum nobilissimi Poëtæ inopia sua & poëleos neglectu coacti, jam inciperent Romæ & in opidis extra Romanam desertis Musis, sordidum virz genus, balneatorium, & furnariam exercere. *Idem.*

4. *Gabiis.*] Volcorum urbe, 70 millibus passuum ab urbe. *Furnos.*] Ut furnariam exercerent, tum ut calefierent, tum ut cibari posset; pauperes enim erant, & frigebant. *Furnarii* erant, qui hieme aut frigido aëre furnos calefaciebant, ad quos calefiebant homines pro oblato pretio. *Idem.*

5. *Nec fandum alii.*] Dedecus enim erat & turpe, desertis liberalissimis studiis ad deformia illa & turpia lucra se conferre, & præconem fieri, qui in extremo contentu Romæ erat. *Idem.* Sed tamen præconum ars pecuniosa erat. Hinc Martial. *Si duri puer ingeni videtur, Præconem facias, vel Architectum.*

6. *Cum, &c.*] Cum poëtæ, Clîds & Musarum cultores inopes, famelici, & esurientes, loca Musis sacra: valles, & recessus *Aganippes* Bœotiz fontis reliquentes, in atria se conferrent.

7. *Atria.*] Ut attrienfes & janitores fierent. Vel potius quod atria & januas divitum sportulæ gratia quasi mendicantes clientes adirent. Vel, ut Turnebus, ait, ut in Atriis Liciniis, & aliis foro vicinis, sub auctione præcones aliquid venderent. *Id. Clio.*] Una ex Musis: & hic pro Poëta Clîds cultore. *Idem. Esuriens.*] Extrema fame laborans & mendicus Poëta: nam amor ingenii neminem unquam divitem fecit.

8. *Nam, &c.*] Si carminibus faciendis ne numulum quidem consequeris, & Poëta ad tantam inopiam redactus es, ut fame perire cogaris, satius est te nomen & victum Machæræ illius amare, hoc est, fieri præconem, quam per scelera & alias artes malas ad divitias pervenire. *Pieria arca.*] Id est, Musica & Poëtica, in quam illud quod ex Poësi vel Musis collendis lucranis, conjicias. *Lubin.* Sunt qui hic pro arca legant, *umbra.* Sed prius melius, ut sit, si componis carmina *nullos referentia nummos.*

9. *Machæra.*] Hic illa ætate satis nobilis præco fuit. *Idem.*

10. *Et vendas.*] Instituas venditionem sub

Q 5

Stantibus: œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcyonem Bacchi, & Thebas & Terea Fausti.
 Hoc satius, quam si dicas, sub Judice, vidi,
 Quod non vidisti. faciant equites Asiani;
 Quanquam & Cappadoces faciant, equitesque Bithyni 15
 Altera quos nudo traducit Gallica talo.

VET. SCHOLIAST.

11. *Stantibus*.] Popularibus. armatis militibus.

12. *Alcibeen Pacis*.] Nomina fabularum, aut malorum Poëtarum, qui has fabulas scripserunt.

13. *Quam, &c.*] Quam si calumniam facias, falsa dicens, falsus es testis necessitati.

14. *Equites Asiani*.] Equites Romani ex Græcis facti. *Faciunt*.] Fallum testimonium dicant.

16. *Altera, &c.*] Id est, Gallo-græci, quia Galli in Græcia condiderunt. Ipsos ergo dicit, & est sensus, qui nudis pedibus ambulant ac per hoc abjecti Galatæ.

VARIORUM.

sub auctione publica tibi à magistratu commissam & concessam: vel, ubi licitantes utrinque pretio pugnant, & quasi committuntur. Est autem auctio rerum privatarum publica venditio: & *auctio* dicebatur, quod pretium in illa à licitantibus augeretur. *Briffon*, formul. lib. VI.

11. *Stantibus*.] Turbæ in foro circumstanti. *œnophorum*.] Recenset quales res venales sub auctione vendantur. *Tripodes*.] Mensæ tripodes, qualis erat apud Delphos, sub qua oracula reddebantur. Et pro vasissimis, ad quas calefaciendas, sumuntur. *Armaria*.] Majora repositoria librorum, & variarum rerum. *Cistas*.] Scrinia, caplas.

12. *Alcyonem Bacchi*.] Tragedias, Bacchi & Fausti Tragicorum Poëtarum. Hi inepti erant. *Alcyonem*.] Tragediam de Alcyone, Ceycis uxore, quæ cum marito in avem conversâ. Vide Ovid. lib.

11. *Metamorph.* Alii legendum censent. *Alcibeen Pacis, Thebas*.] Tragediam de

Nemo

rebus Thebaicis. De Lajo, qui ex Jocaſta Oedipum suscepit, à quo postea ex Oraculo fuit occisus pater. Oedipus matrem uxorem inscius duxit. Postea hoc scelere cognito, seipsum visu privavit. *Terea*.] Tragediam de Tereo, cui Procne uxor proprium filium Itym disiectum & coctum in cibum apposuit, quod Philomelam sororem viſtu praellet, eique linguam præsecuisset. *Lubin. Fausti*.] Mali Poëtæ. *Bacchi, &c.*] Ego puto *Alcibeen* scribend. Credo enim intelligi fabulam Alcithoës, quæ cum pertinacius Bacchi nomen sperneret, in vesperilionem mutata est. *Rutgers*.

13. *Hoc satius*.] Id est, melius est ut præco fias, & quaquaratione te honeste sustentas: quam si more Asianorum terrorem falsis testimoniis & perjuriis divitiis quæras, & censum equestrem consequaris. *Si, &c.*] In iudicio, quando ad testimonium dicendum vocaris.

14. *Quod, &c.*] Ut faciunt qui falsa testimonia & perjurya exhibent & committunt. *Lubin. Faciant, &c.*] Tangit obiter Romanos, qui servos (quorum magna pars ex Asia) equestri donabant censu, relictis & rejectis Poëtis. *Grægens. Asiani*.] Jam equites, olim servi Asiatici. Erant fidei dubiæ & fluxæ in testimoniis perhibendis. *Lubin*.

15. *Cappadoces*.] Equites è servis Cappadoc. Quorum regio juxta Armeniam in 10. præturas divisa. Hi autem perjurio & infidelitate infames. vexel proverbio notantur: *Tela xatrua xaluxa*, videlicet, *Kpirtes, Kaxatrua, Kixatrua Bithyni*.] Equites è servis Bithynis, Asiæ populis, juxta Phryges, & Gallogræciam, quam hoc loco alteram Galliam vocat. *Idem*.

16. *Altera quæ*.] Qui ex Gallia alia

scm

Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, necsit quicunque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, ô juvenes: circumspicit & stimulat vos, 20
 Materiamque sibi Ducis indulgentia quærit.
 Si qua aliunde putas rerum spectanda tuarum

Præ-

VET. SCHOLIAST.

18. *Necsit quicunque.*] Qui carmen vocale efficit per modos, id est, Poëta.

20. *Hoc agite.*] Hortatur Poëtas temporibus Neronis carmina scribere, ô juvenes, huc venite.

22. *Si, &c.*] Si aliunde magis præfidiam speras per carmina, quam à principe Nerone; incende libros tuos, & trade Vulcano, ô Telephus.

VARIORUM.

tera, vel Gallogræci servi venales Romam navibus transvehuntur, qui postea perjuriis & falsis testimoniis equites sunt. vide Luc. Florum lib. 2. c. 11. Quod Grægorius hic traducere exponit risu omnium exponere, posset ferri. *Nudo solo.*] Eo dicit: nam gypsis, aut nudis pedibus Romam servi venales exponantur. Vel ob inopiam non calcatos. *Idem.*

17. *Nemo, &c.*] Quamvis hucusque studia in nullo pretio fuerint, tamen nemo in posterum, quisquis excellens Poëta fuerit, frustraneum & inanem laborem studiis impenderit, quia ducis Traiani munificentia, magnifice sustentabitur. *Indignum &c.*] Inediam & exilium non feret. Misera conditione non amplius erit, & frustra non laborabit. *Cogetur.*] Nam volentes nolentes antea affigebantur. *Laborem, &c.*] Infrugiferum, frustraneum, qualis labor studiis indignus est. *Lubin.*

18. *Posthac.*] Ex quo Musas respexit. *Necsit, &c.*] Id est, quisquis Poëta excellens Poëma condiderit. *Scalig.* 14. Poëtices. *Canoris.*] Legibus carminis, quæ potissimum constant modo & numero. *Grægorius.* Sonoris verbis & apta mo-

dulatione suavis.

19. *Eloquium, &c.*] Poëma sonorum, grande, plenum, numerosum. *Laurumque, &c.*] Qui gustavit dulcedinem ex gloria coronæ laureæ, qua ornatus est, tanquam excellens Poëta. *Momordit.*] Poëti sc. initiatus, & sacer Apollinis vates factus momordit laurum, quæ manducata, numine inflare credebatur. Hinc vates *δαυρηάτωρ*. Ergo tertia, imo prima conditio Poëtæ, ut divinitus inspiraretur. *Grægorius.* Farnabius.

20. *Hoc agite.*] Ritale verbum & in sacris solenne. Hortatur jam Poëtas ad conscribenda carmina, ut favorem, & clementiam Imperatoris sibi devinciant, cum eis indulgeat & faveat. *Bredius* & attentis animis in eam curam cogitationemque incumbite, nec cunctanter, perfunctorie aut ohsitanter huic rei operam date. Potest & legi *Huc agite*, huc vos ad Imperatorem vestrum patronum conferte. *Gyrald.* Dialog. 16. *O juvenes.*] O Poëtæ, quibus præmium & gloria proposita est. *Circumspicit.*] Ordo est: Ducis & Imperatoris indulgentia & munificentia undique circumspicit, & respicit, ut Poëtas inveniat, quibus benefaciat. *Stimulat vos.*] Id est instigat, & impellit vos sua munificentia ad præclarum aliquod opus tentandum, ut illius encomia & laudes scribere incipiat. *Briffon.* 1. formul.

21. *Materiamque.*] Querit occasionem vobis beneficiendi, & de vobis bene merendi.

22. *Si, &c.*] Id est, si qua aliunde, quam ab Imperatore studiorum & rerum tuarum præsidium & emolumentum expectandum putas, falleris. Imo debes potius igne tua carmina comburere, quam aliis tradere; quia reliqui cives Romani doctos & doctos tantum laudant, & ad-

Præsidia, atque ideo crocææ membrana tabellæ
Impletur: lignorum aliquid posce ocyus, &, quæ
Componis, dona Veneris, Telefine, marito;
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos.
Frangere miser calamos, vigilataque prælia dele,
Qui facis in parva sublimia carmina cella,
Ut dignus venias hederis, & imagine macra.

VET. SCHOLIAST.

27. *Vigilataque prælia.*] Utrum quæ tu pugnaris cum animo scripseris, an ea quæ de pugna conscribis.

29. *Hederis.*] Corona. *Es, &c.*] Corpore exili, propter vigilias. quia Poëtæ sic piunguntur, quasi ad summam maciem nimio labore confecti.

VARIORUM.

& admirantur, nihil autem illis contemunt. *Idem.*

23. *Præsidia.*] Subsidia, auxilia, suppetias. *Atque ideo.*] Id est, si ideo tabellastuas carminibus impleas, ut ab aliis quoque adjuveris, frustra es, & igni potius carmina tua, quam illis committe.

2. *Lutinus. Membrana*] Folia ipsa, in quibus scribebant: vel aliquando pro pelle sumitur, qua libri operiebantur. Illa autem membrana erat bicolor, ut ait Pers. Sat. 3. alba scilicet, interiore parte, ab altera vero, in qua fuerant pili, crocea seu flava Quod Britann. de Cedrinis tabellis effutit, huc non quadrat. *Tabella, &c.*] Hoc est, quæ tabellis cedrinis coarctatur. *Grægæque.*

24. *Impletur.*] Versibus, poemate. *Lignorum, &c.*] Ad ignem accendendum, ut carmina tua comburas potius. *Lutinus*

25. *Dona, &c.*] Consecra Vulcano, qui conjux Veneris. Pro igni ponitur, *Telefine.*] Ad hunc fortassis hanc Satyræ scripturæ, quamvis generaliter per hunc quemvis Poëtam intelligere possumus. *Lutinus,*

26. *Aut clude.*] Id est, non divulgare vel recita, sed cistæ vel capis include. *Positos*] Sepositos, abditos, inclusos. *Tinea, &c.*] Blattis & tineis, vermiculis libros infestantibus, illos absumi, pertundi, & perforari sine, cum nihil lucri de illis sis consecuturus.

27. *Frangere, &c.*] Dehortatur jam Poëtæ à carminibus in laudem civium Romanorum scribendis, quod nullam inde utilitatem consecuturi sint. Frangere calamos, quibus scribis, id est, nihil scribe. *Vigilataque*] Abole egregia illa carmina, quæ tu summis vigiliis & nocturnis lucubrationibus de aliorum rebus gestis, bellis, & præliis conscripsisti. *Idem.*

28. *Qui, &c.*] Inopiam Poëtarum notat, qui exiguis cellulis inclusi carmina scribebant. *Sublimia.*] Grandia, Epica & Heroica Poëmata de rebus bellicis præclare gestis. *Idem.*

29. *Ut, &c.*] Scopitice subjungit, quid suis vigiliis & laboribus consequantur Poëtæ, nimirum ut digni sint, qui aliquando in æde Apollinis Palatini, imagine vel statua hedera coronata donentur. *Venias.*] Plerumque pro sis usurpatur. *Hederis &, &c.*] Nam primariis viris, ut Poëtis & Oratoribus imagines & statuas coronatæ in Bibliotheca Apollinis Palatini dedicabantur, quas inde quidam domus suas transferebant. Hinc tales eorum imagines. *Hederis.*] Lauri, & hedera coronabantur Poëtæ. *Es, &c.*] Eo dicit, quod plerique Poëtæ nimis studiis & lucubrationibus pallorem & maciem sibi contraxissent. [Vel quod exile sit præmium: Ut ninos, *het is eem mac-gers loom.*

Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Ut pueri Junonis avem. sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis, atque ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
Terpsichoren odit facunda & nuda senectus. 35
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & Musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit versus, atque uni cedit Homero

Pro.

VET. SCHOLIAST.

30. *Spes, &c.*] Nummorum scilicet, nisi hedera & imagines.

VARIORUM.

30. *Spes, &c.*] Præterstatuam hanc nulla tibi alia continget merces. *Didicit, &c.*] Id est, nobilis aliquis & dives Romanus avarus, & illiberalis. *Idem.*

31. *Tantum, &c.*] Nihil autem illis dare, aut ipsorum inopia subvenire. *Idem.*

32. *Ut, &c.*] Apta similitudo. Pavonem intelligit. Cæterum pueri comatam ejus caudam laudant & prædicant, nihil autem ei dant: imo verò, plumas cum possunt, illi extrahunt. *Sed, &c.*] Dehortatur inutile studium Poëticum relinquendum esse. Nam inutili illo studio vita tua atteritur, ac juvenia tua infamitur, quæ mercaturæ, militiæ, & agriculturæ impendi posset. *Idem.*

33. *Es, &c.*] Quæ commoda erat mercibus à longinquis terris Romam transportandis, ut fieri posses mercator. *Cassidis.*] Armis belli gerendis, ut miles esses. *Ligonis.*] Quæ apta esset instrumentis rusticis portandis, ut agriculturam exerceres. *Idem.*

34. *Tædia.*] Id est, tum in senectute, quando ætas defluxit, sera poëpudentia animos invadit, sua studia &

inutiles labores devovent, & execrantur. *Seque, &c.*] Se, suaque studia Musica & Poëtica proflus inutilia.

35. *Terpsichore.*] Una ex Musis: hic pro studio poëtico. *Idem. Odit.*] Unde nimirum nuda, misera senectus nihil habet præsidii. *Facunda.*] Tunc facundi multis verbis suam dementia accusant, quod tam inutilibus studiis vitam attulerint. *Idem.* 00000000.

36. *Accipe, &c.*] Exponit jam sordidos divitum astus, & artes. *Ne, &c.*] Ne dives ille patronus tuus, quem colis, propter carmina tua tibi aliquid muneris donet vel conferat, ipse versus facit, & suo judicio excellens Poëta est; omnes Romanos & Græcos superat, uni tantum Homero concedit propter ætatem, eo quod ipse longe sit antiquior. 00000.

37. *Musarum, &c.*] Spicito & contempto judicio & censura doctorum virorum, quod in æde Camœnarum & Apollinis, ubi versus recitabantur, fieri solebat, versus non facit. Vel eo dicit, quod recitantes Poëtas ibi negligat, vel quod nihil curet, si statua ibi non donetur. Vel nullo Musarum instinctu, sed invita Minerva carmina aggressus. *Farnab. Lubin. Musarum.*] A Mario Philippo extructa. *Apollinis.*] Ab Augusto in Palatio consecrata. *Idem.*

38. *Ipse, &c.*] Sua opinione elegantissimos. *Lubin. Atque, &c.*] Nulli præter Homero cedit, tantum sibi suisque carminibus tribuit. *Lubin. Quia Græcorum sunt antiquissima quoque Scripta,*

Propter mille annos. & si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonis commodat ædes;
 Hæc longe terrata domus servire jubetur,
 In qua sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare libertos extrema in parte sedentes
 Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia consent,

40

45
Et

VET. SCHOLIAST.

39. *Propter, &c.*] Dinumerato tempore fortasse usque ad ætatem suam, Poëta dixit mille annos fluxisse ex tempore Homeri. Fuit autem Homerus annis ante urbem conditam centum LX. post Ilium captum, ducentis LX.

40. *Maculonis.*] Alii sordibus dixit: alii piæz.

41. *In qua, &c.*] Valde tibi indicendum.

42. *Servire, &c.*] Cum fuerint clausæ domini calamitate. tristes effectas & sollicitas propter incurSIONem hostium.

44. *Comitum, &c.*] Novit disponere auditores.

45. *Subsellia.*] A Græco tractum: id est, subsellia super quæ altius sedearur. gradus superiores scansiles.

VARIORUM.

vel optima, Romani pensantur eadem scriptores trutina. Horat. epist. 1. 1. 1. ita ingenium quasi vinum probant vetustate.

39. *Propter, &c.*] Non quia Homerus melior, sed quia vetustior, & ideo apud omnes multum auctoritatis habeat. *Et, &c.*] Al. *Ar.* Sin vero ut famam & honorem consequaris, cupias recitare, illi divites domum quidem in qua recites tibi accommodabunt, cæterum sumtus & impensas ipse sustinebis.

40. *Succensus.*] Si gloria & laude ductus & accensus es, *Maculonis.*] Virdives & sordidus hic, ut & Fronto, de quo supra. Alii legunt, *Maculorum.* Idem.

41. *Hæc, &c.*] Amplissima & splendida domus, ferro clartisque ferreis valde munita tibi serviet, ut tu nimirum in illa recites. Obiter notat luxum Romanorum in ædificiis exstruendis, in quibus janua, instar portarum urbis magnifice exstructæ erant. *Idem.*

42. *Sollicitas portas.*] Cujus janua ea cura & labore unumquemque admittit, qua peregre redeuntés, tempore belli in civitatis portas recipiuntur. Vel quæ urbis portæ sollicitè munitæ sunt ferro, & repagulis instar portarum civitatis oblectæ. *Lubin.* Vel quod tanta circa eas turba, quanta circa portas, cum hostis adventat. *Grangani.*

43. *Scit, &c.*] Disponit hinc inde libertos in extrema parte ordinis vel totius cœtus sedentes, qui tibi adplaudant. *Extrema, &c.*] Qui maxime remoti, ut illi reliquos etiam intermedios ita ad plausum invitarent. *Lubin.*

44. *Et, &c.*] Magna voce tibi adplaudentium & acclamantium *Euge, bene, &c.* Id est, omnia faciet, quæ tibi ad famam aucupandum possint conducere. Sed nemo sumtus & impensas tibi refundet. *Comitum.*] Id est, clientum suorum. *Lubin.*

45. *Nemo, &c.*] Jam pergit ad lodes illorum, qui ne tantum quidem Poëtæ darent, quantum bajuli & fabri recipere, qui subsellia apportassent, & Orchestram exstruxissent. *Nemo regum.*] Patronorum, divitum, & nobilium, quorum laudes recitas. *Subsellia.*] Conducenda, adportanda, reportanda. Ex his autem auditorium exstruebatur. *Miserima profecto Poëtarum conditio.* *Idem.*

46. Et

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere fulcos
Ducimus, & litus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali: tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.

50

Sed

VET. SCHOLIAST.

46. *Tigillo.*] *Testo*, diminutive.
47. *Orchestra.*] *Spatium in Theatro* dicit, * qui *Pantomimo saltanti vacat.* Ejusmodi autem & *Poëta* elegit in quo *trans recitet*, aut *tabulata.*
49. *Et, &c.*] *Metaphora ab arantibus.* *Litus pro agro posuit*, *agrum pro auditoribus.* id est, *scribimus*, & *nihil commodi inde consequimur.*
50. *Laqueo, &c.*] *Poëtica mores*, ut *vinculum.*
51. *Insanabile, &c.*] *Mali mores*, *mala consuetudo scribendi*, quæ *oblivisci non potest.*

VARIORUM.

46. *Et, &c.*] *Quantum gradus, scalæ, vel Anabathra constant*, quæ *dependent facta ex conducto tigillo, tigno, vel tabulis unde gradus fiebant.* *Pendent.*] *Utriusque gradus, & scalæ solent.* *Idem.* *Anabathra.*] *Græcum vocabulum, scalam vel gradum significans*, ab *αναβαθρον* adscendo.
47. *Reportandis, &c.*] *Non enim ibi ut in theatris perpetua erant sedilia; sed eo, ut usus postulabat, portabantur.* & *ad eos finita carminis recitatione, à quibus conductæ erant, reportabantur.* *Idem.* *Orchestra.*] *Tanquam in theatro, sive ad similitudinem theatri, i. e. pulpitem, in quo Poëta sedes altior ceteris, præcipui auditorum paulo infra: Deinde ratione dignitatis, reliqui in Anabathris, hoc est gradibus, per quos aditus ad pulpitem: unde recte de liberis. Grang.*
48. *Nos, &c.*] *Id est, nos Poëta li-*

- cet ex carminibus scribendis nihil emolumentum consequamur tamen in stulto nostro proposito perseveramus.* *Defatigamur sine ullo laboris præmio. Tenuique, &c.*] *Id est, infrugiferos, & frustraneos labores suscipimus.* *Metaphoricè, ut sit, inter cives avaros & steriles, qui nihil dant.*
49. *Et litus.*] *Frustra laboramus, oleum & operam perdescentes.* *Ovidius: Nil profecturissimè bubus arat.* *Vide Proverbium, Araro litus. Versamus.*] *Veritatem, aram cum labore.*
50. *Nam, &c.*] *Si à proposito carmina scribendi discedere velis, & te conferre ad lucrosam vitæ genus. Tum consuetudo, ambitiosi illius & honoris cupiditatis mali, qua carmina scribis, laqueo quasi vincitum detinet, & retinet, ne possis discedere, & aliis rebus animum applicare.* *Laqueo, &c.*] *Quasi vincitum oborto collo te tenet.* *Ambitiosi*] *Laudem affectantis poëtae. Idem.*
51. *Consuetudo.*] *Poëticae studium quod adsuævisi: quod semper exercuisti.* *Consuetudo, Altera natura, quam mutare difficillimum.* *Tenet, &c.*] *Eximius versus & nostro seculo cum primis usurpandus.* *Id est, mala consuetudo scribendi, & sua scripta recitandi, & ex recitatione laudem & gloriam vendendi, multos cum morbo, qui curari non potest insanabilis invadit & tenet, itaque illa consuetudine ad senium usque perseverat.* *Politianus Miscellaneor. capite 46. Sen super huius studio, sive est insaniam nomen. Ovid.*
52. *Et ægro.*] *Id est, animo ambitioso, & tanquam morbo laboranti.* *Ille enim morbus remanet ad ultimam senectutem, & una cum homine senescit.*

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta: 55
 Hunc qualem nequeo monstrare, & sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus silvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aënidum: neque enim cantare sub antro

Pie.

VET. SCHOLIAST.

53. *Cui non, &c.*] Communis, sive vulgaris, qui nihil abjectum, subtile, & gracile, nihil trivialiter scribat, sive male.

56. *Hunc, &c.*] Ordo hic est, Poëtam bonum facit omni sollicitudine, vel tristitia carens animus, ut nihil acerbi patiat: qualem ego animo sentio, ostendere autem non possum.

58. *Cupidus, &c.*] Avidus, ut Horatius: *Bacchum in remotis carmina rupibus, Vidi docentem.*

VARIORUM.

Lubin. Nullus dubitem scribendum esse, aegre scribendi hoc cacoethes aegre, hoc est, difficulter tenescit in pectore. Magna cum difficultate, vix unquam scribendi carmina cupiditas expellitur. *Graev.*

53. *Sed vatem.*] Subintellige dico, vel puta, vel quod sequitur *animus facit*. Jam demonstrat, quam pauci inter illos, & fere nulli vere Poëtæ sint. Et causam huius rei exponit, quod nemo plenum & grave carmen possit cantare, nisi cui animus sit liber, hilaris, ab omni cura & sollicitudine alienus, cui liberalis victus & amicus abunde suppetat. *Cui, &c.*] Communis, vulgaris, plebeia, quæ nihil abjectum, humile, & triviale, ut omnes fere, componit. Qui ingenio, iudicio & eloquio valeat. *Idem.*

54. *Qui &c.*] Id est, qui nihil omnibus patens, humile, vulgare & obivium, carmine producat, sed abdita, nec cuius obvia, & nova inveniat. *Deducere*] Producere, proferre, egregie & subtiliter, veluti tenui filo, tra-

zum à mulieribus nentibus. *Idem. No, &c.*] Qui non vulgari nota & stylo carmina condit. Metaphora à monetariis signantibus, qui semper unius notæ numos procedunt. Sic tales semper eadem chorda oberrant. *Feriat.*] Fabricet, quasi fixer incude. Ut argentum, quod signatur ferri dicitur, & sic ferri carmen, & istud in carmine deus scilicet & *Stor.* Triviale.] Rude plebecium, vel vile, quale in triviis cantari solet. *Idem.* Effugicandum est ab omni verborum vilitate, & sumenda voces à plebe summata. *Petron.*

56. *Hunc, &c.*] Id est, cuiusmodi egregii Poëtæ. Ideam solummodo in animo & cogitatione sentio & concipio, qualis sit, sed monstrare illum non possum, cum huiusmodi nostro tempore non inveniat. *Lubin.* Omnibus nempe numeris perfectus & consummatus.

57. *Anxietate carens.*] Hunc qualem ad unguem expressi, & mente descriptum habeo, facit animus omni tristitia & sollicitudine carens, qui nihil molesti & acerbi patiat. *Omni, &c.*] Molestiis vacuus & liber.

58. *Cupidus, &c.*] Qui gaudeat esse in otio, secessu, silvis, & amcenioribus locis, ubi speculationis suis indulgere sine interpellatione possit. *Apollinus, &c.*] Qui idoneus sit ad Musarum fontes bibendos: qui dignus sit, cuius animus Apollo inhabitet, & furore Poëtico concitet. Est autem Aënius fons in Boeotia, Musis sacer. *Idem.*

59. *Neque, &c.*] Sensus & ordo talis est: Paupertas sana & furoris Poëtici expers, non potest cantare sub Pierio antro, id est, non potest canere Musis & Apolline digna. *Antro, &c.*] In Parnasio monte. *Idem.*

40. Pier.

Piërio, thyrsūve potest contingere sana
 Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
 Corpus eget. satur est, cum dicit Horatius, Evæ.
 Quis locus ingenio: nisi cum se carmine solo
 Vexant, & dominis Cirrhæ, Nysæque feruntur
 Pectora vestra, duas non admittentia curas?
 Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
 Attonitæ, currus, & equos, faciesque Deorum

65

Ad-

VE T. SCHOLIAST.

60. *Thyrsumque, &c.*] Insanire pauper non potest, aut moveri ad scribendum: quia familiaribus rebus consulere cogitur. Dicunt namque nisi insanum, Poëtam esse non posse

64. *Et, &c.*] Apollini & Libero.

VARIORUM.

60. *Piërio.*] Supra verlus 8. *Thyrsum-ve.*] Furorem *θυρσισμῶν*, quali in Or-
 giis Thyrsigeræ feruntur Bacchides. Poë-
 tæ enim in tutela Bacchi. *Farnabius.*
Thyrso enim dicuntur percuti Poëtæ,
 quorum mens furore Bacchi afflatur,
 disti ob id uno verbo *θυρσισμῶν*. *Sanna*
&c.] Bene sana, nullo furore Bacchi &
 Apollinis percita Horat.

--Excludit *sanos Helicone Poëtas*

Democritus.--

Grangæus. Intelligit Poëtam pauperem & sapientem; pauper ergo Poëta, quamvis sit sanæ mentis. Vel *sana*, sicca & sobria, quæ poëtis hand convenit, qui non nisi mero (quod animæ educit instrumenta) madidi & male sani carmina scribunt. vide Epigr. Antipatri 2. lib. Antholog. *συμπότικα ἀντισμῶνα.* *Farn.*
 Optime quædam editiones habent *masu*

61. *Atque, &c.*] Cujus adminiculo semper opus est, cum munus omnium rerum sit vicarius. *Lubin.*

62. *Satur, &c.*] Id est, cum Horatius divinum carmen fundit, & omnibus numeris absolutas odas feliciter ex-
 primit, & Bacchum furiosus invocatur, potus & vino plenus, ac satur est. Respicit autem ad oden xix. lib. 2. Vel *satur* est, & *satus* dives, indulgentia Mæconatis, a quo

sanctis muneribus est donatus. Britan.

63. *Quis, &c.*] Esse scilicet potest. Vel quomodo ingenium vires suas potest exferere, nisi cum uni rei intenditur? *Nisi, &c.*] Nisi cum nostra pectora se sollicitant in solitis carminis confectio-
 ne, non autem externis curis vexantur. *Lubin.*

64. *Et, &c.*] Quando rapiuntur & agitantur nostra pectora à Domino Cyrrhæ, id est, Apolline, & Nysæ, id est, Baccho. Hoc est, cum Apolline & Baccho agitata, ad divinum carmen fundendum singulari mentis furore feruntur. *Cyrrha* urbs vetusta, sub rupe Parnassii montis, Apollini sacra. Unde Apollo Cynthæus dicitur, ut Bacchus Nysæus, à Nysa Arabiæ urbe. *Ægypto* propinqua, in qua Bacchus educatus. Alii dicunt Cyrrham & Nysam, duos colles fuisse Parnassii. *Idem.*

65. *Festiva.*] Alii, *nostra duas, &c.*] De re Poëtica & domestica. *Idem.*

66. *Magna, &c.*] Confirmat idem exemplo Virgilii. Sensus est: Conspicere & mente concipere currus, equos, & Deorum imagines, & illa omnia ingenioso carmine representare, ut Virgilius facit, est opus magni & excellentis ingenii. *Lodice, &c.*] Id est, de vili lecti stragulo emendo, quo expaupertate careat. Ponitur hic pro quavis re domestica necessaria. *Lubin.*

67. *Attonita.*] Quæ anxie quasi curiosa sit, & ex cura illa graviter perculsa, & quasi attonita, & nimis sollicita. *(Mirus.)*] supp. bellicos, quales describuntur à Virgilio in bello, quod inter se gesserunt Æneas & Turnus. *Facies, &c.*] Multis passim locis apud Virgilium Deorum

R

rum

Adspicere, & qualis Rutulum confundat Erinny's.
 Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
 Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri:
 Surda nihil gerneret grave buccina. poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
 Cujus & alveolos, & lænam pignerat Atreus.

Non

VET. SCHOLIAST.

72. *Rubrenus Lappa.*] Tragicus Poë-
 73. *Et, &c.*] Fœcerator, vel quia
 Atreum scribitur linitus habere, & res
 suas pignori dat. *Atreus* est tabula cal-
 culatoria; *lufaria*.

VARIORUM.

rum præsentia exprimitur. *Idem*, & in toto
 ejus opere varia numina describuntur.

68. *Adspicere.*] Mente concipere,
 considerare, fingere, & prius contem-
 plari. Nam quidquid scribimus, prius
 in mente quàm imaginando aspicimus &
 contemplantur, postea verbis & versibus
 exprimimus. *Et qualis, &c.*] Id est,
 quam terribilis & formidabilis Furia
 infernalis. Sunt autem tres, *Alecto*,
Tisiphone, *Megæra*. *Rutulum*] Turnum
 intelligit Rutulorum regem. *Confundat.*]
 Perturbet, in desperationem conjiciat.
Idem.

69. *Nam si, &c.*] Id est, si Virgilius
 Mæcenatis liberalitate & munificentiâ
 tantas commoditates vivendi non ha-
 buisset, nunquam tale carmen conteri-
 pisset. *Puer.*] Famulus, misister, qui
 domini mandata exsequeretur. *Tolera-*
bile.] Mediocrius habitandi commodi-
 tas, in quo hospitio quiesce & tranquil-
 le posset vivere. *Idem.* Pro decessit, alii
desit.

70. *Caderent, &c.*] Id est, non potuis-
 set tam ingeniose fingere & describere
 illam *Alecto* furiam, loco crinium ter-
 rentes & hydros habuisse. Id est, desui-
 sent etiam ipsi omnia eloquentiæ orna-
 menta, quibus in furiarum descriptioni-
 bus usus est. *Idem.*

71. *Surda nihil.*] Id est, non potuisset
 etiam tam ingeniose fingere *Alecto* fu-
 riam buccinam inflare, & gravem soni-
 tum edere. Sed buccina illa fuisset furda,

muta, non audita, vel rauca. *Catachresis.*
Surdum non solum dicimus qui non
 audit, sed etiam qui non auditur. *Ni-*
hil, &c.] Terribile, horrendum. *Ge-*
meret.] Cum gemitu rauco sonaret. Sic
 supra:

-- nullo gemit hic cornicina cornu. *Idem.*
Poscimus, &c.] Innuat, si suo tempo-
 re Mæcenates sint, qui Poëtas in ho-
 nore haberent, fore ut multi excel-
 lentes sint Poëtæ. Id est, desideramus,
 ut Rubrenus Lappa, Poëta ille Tragi-
 cus ingeniosissimus, sed pauperrimus,
 non minorem etiam vivendi commo-
 ditatem habeat, quam veteres Tragicus,
 & illis facile, si non superior, par sal-
 tem & æqualis futurus est. *Poscimus.*]
 Est conditionalis locutio, cum quædam
 conjuncta.

72. *Non minor.*] Non minori pretio
 & æstimatione: vel ut aliis, Non vilio-
 rem vivendi commoditatem habeat. Ha-
 beat suos Mæcenates. *Antiquo, &c.*] Sit
 in illo honore, æstimatione, & loco, quo
 fuerunt prius Poëtæ Tragicus, *Æschylus*,
Euripides, *Sophocles*, quibus magnæ
 divitiæ, summi honores habiti. Est au-
 tem *Carbureus* altus calceus Tragicus.
 Hic pro Poëtis Tragicis ponitur. *Laben.*
Rubrenus Lappa carbureo.] Legerem li-
 benter, *Rubrenus Lappa*, & nisi me ani-
 mus fallit, intelligit de quodam *Rabie-*
no, mordaci & amarulento ingenio, qui
Rabienus ideo dictus est, vocatque illum
Lappam ob mordacitatem: illi enim ut
 dicebat idem Poëta:

Vetus in ore

Pastre, quod haud domas pistrina radere len-
sa.

Doricæ.

73. *Cujus, &c.*] Qui dum *Atreum*
 tragediam scribit, opprobrium pauperum
 te, *supellectilem pignori expone*, & con-
 jicitur

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi,
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum: constat leviori bellua sumtu,
Nimirum & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio

75

80

Glo-

VET. SCHOLIAST.

74. *Nam, &c.*] Animo, non facultatibus, nam dives fuit.
75. *Quintilla.*] Meritici
77. *Constat leviori.*] Ironia est. Leo levius pascitur, quam Poëta: & ex indignatione hoc dicit.
79. *Contentus fama.*] Ideoque facile otium ad scribendum carmen habuit, dives Lucanus.
80. *At, &c.*] Nomina sunt Poëtarum pauperum: aut, Serrano * vas fidele, in quo Serranus solebat mendicare. Saleio ut mendico catillum fidelem, in quo ea quæ falsa sunt adponuntur. Si non sit, inquit, pecunia, gloria quid prodest?

VARIORUM.

gitur *alveoli*, id est, lanceas suas & paropsideas, & *lanam* vel penulam, qua vestitur, oppignerare. Qui hunc locum hæcenus explicarunt, putabant Atreum nomen esse feneratoris, qui res Poëtarum pigneraret, quasi pignere sit pignori accipere: sed sic nec sensus, nec latinitas ulla constat. Ita ergo dictum sit, uti illud *purpura vendis caussidicum*, i. e. purpura est in causa, ut caussidicus conducatur pretio. Quidam legunt *Albiter*, id est, tabulas scriptorias, calcularias, & fororias. *Turneb.* lib. xxi. Advers. cap. 4.

74. *Nam, &c.*] Id est, infelix ille & pauper Numitor (ironia est, fuit enim ille divitissimus) non habet quod amico suo Poëtæ, viro optimo muneris loco mittat. Verum quod Quintillæ meritici donet, illud vero habet. *Nam*

miter.] Pro quolibet nobili positum, & divite, & proavos iactante.

75. *Quintilla.*] Meritici. *Nec, &c.*] id est, Pecuniæ satis habuit, eum voracissimum illud animal leonem vellet emere. *Idem.*

77. *Jam, &c.*] Hanno Fornus primus docuit leonem domare. testis Plinius. *Constat, &c.*] Ironice pronuncia, & contrarium intellige. Leo scilicet nutritur minori sumtu & expensâ, quam Poëta; quod absurdissimum. *Idem.*

78. *Nimirum.*] Ironiz particula. Refert hoc, quasi nobiles illud ad sui defensionem dixerint. *Et capiunt.*] Plus vorat Poeta, quam leo.

79. *Contentus, &c.*] Occurrit initio tacitæ objectioni alius cujusdam divitis fordidi: Poëtæ sola gloria & fama contentos esse debere, quæ illis debeat sufficere. Respondet auctor, Lucanum, qui dives ad poësin accessit, & qui bellum Pharsalicum conscripsit, & alios ditissimos Poëtæ gloria contentos esse posse. Venum Serrano, Saleio, & aliis tenuioribus poëtis gloriam inutilem esse, si non habeant unde vivant. *Jaceat.* Maneat in otio & voluptate, in secessu delitescat. *In hortis, &c.*] Fuit enim ditissimus, teste Tacito. *Lubin.* Simul luxum Romanorum ostendit, qui hortos suos etiam maximore ornarent. *Britannicus.*

80. *At Serrano.*] Illis vero pauperibus, si vel maxime ingens sit gloria, quidrum postea? Saleius Bassus & Serranus, erant nobiles Poëtæ sub Domitiano, sed pauperes. *Tenni.*] Inopi, pauperi, famelico. *Lubin.* Saleio.] Bassus, ad quem Martialis frequenter scripsit: & cui Vespasianus quingenta sestertia dari præcepit, cum ei poëma recitasset.

R 2

11. *Quan-*

Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
 Thebaidos, latam fecit cum Statius urbem,
 Promisitque diem; tanta dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
 Auditur: sed cum fregit subsellia versu,
 Efurit, intactum Paridi nisi vendat Agaven.

85

Ille

VE T. SCHOLIAST.

82. *Amica Thebaidos.*] Græz, significat Poëma Statii de bello Thebano.

83. *Latam, &c.*] Latam, ideo quod libenter audiebat. Est enim & Poëma ipsum delectabile, & ipse dicitur bonam vocem habuisse,

86. *Sed cum, &c.*] Post tantum favorem audientium, nisi cantionem inauditam Pantomimo vendidisset, non habebat unde se sustentaret.

VARIORUM.

81. *Quantalibet.*] scil. sicut. Quantumvis maxima. *Quid erit?* quid tum postea? si tantum sit inanis gloriola. *Gloria, &c.*] Quæ sine ullo sit commodo, utilitate, lucro. *Idem.*

82. *Curritur, &c.*] Probat quod dixit exemplo Statii. Erat enim ille Poëta optimus, omnibus gratissimus, gloriam consecutus maximam, nemo tamen cum liberali munere pascere & sustentare volebat, & ea gloria parum ipsi prodesset, nisi carmina à se composita Paridi Histrioni & aliis vendidisset. *Curritur.*] Ab omni populo Romano, qui valde delectatur Statii Poëmate, concursus fit ad auditorium, in quo Statius poëma suum de bello Thebano jucunda voce recitabit. *Idem. Amica, &c.*] Græz, acceptæ. Significat autem Poëma Statii de bello Thebano, quod etiamnum exstat.

83. *Latam, &c.*] Quando nimirum programme promittebat diem, in quo carmen illud recitare volebat, quem diem Romani cum desiderio expectabant. *Lapin.*

84. *Tanta, &c.*] Animos auditorum suorum, versuum suorum dulcedine irrecitos. *Idem.*

85. *Libidine, &c.*] Cupiditate, voluptate, gaudio. *Idem. Vulgi.*] Omnium, tam summorum quam infimorum.

86. *Sed cum, &c.*] Poëtæ mens non alia est, quam ut doceat optimos quoque Poëtæ, cum maximè placent, & in ore omnium versantur, nihil tamen ex eo commodi percipere præter inanem gloriam. Adeo ut victus causa, illa ipsa, ob quæ tolluntur in cœlum, Poëmata cogantur vendere turpiter. *Frangere vero subsellia*, poëtica licentia, vel *servitium* potius dictum accipio, pro vehementissime placuisse: sic ut plausu & *κρότον* *euge* & *sophos* acclamantium, quasi frangerentur subsellia. *Ca'saub. Fregit, &c.*] Vel Satyrice dicit, cum *fregisset subsellia versu*: quod, ut Comici loquuntur, recitans non stetit, sed excidit, id est, non placuit. *Scalig. Aufon. lect. Vel. fregit*, vehementi recitatione, ut Sat. 1. *Rupta lectore columna.* Sic Martianns Capella: *cognoscentium quoque fregere subsellia. Hunc olim perorantem, & rhetorica sedilia plausibili oratione frangentem, &c.* Sidon. lib. 5. Epist. ad Sapaulum. *Fernab.*

87. *Efurit.*] Id est, post tantum populi favorem nemo est, qui ipsum aliquo pecuniæ honorario donaverit. Et nisi fabulam nondum divulgatam Paridi vendidisset, non haberet quod ederet. *Intactam.*] Novam, à nullo antevitam, tractatam, recitatam. *Agaven.*] Fabulam compositam de Agave, matre Penthei Thebarum regis, qui quod Bacchum contemnisset, in specie apri, ut alii, vituli, à matre, vel maresteris fuit laceratus. Hyginus Fab. cxciv. *Parrhasi.*

Haud tamen invidas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Meccenas? quis nunc erit aut Procleius,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter? 95
 Tunc par ingenio pretium: nunc utile multis
 Pallere, & vinum toto nescire Decembri.
 Vester porro labor fecundior, historiarum
 Scriptores: petitur plus temporis, atque olei plus:
 Namque oblita modi millefima pagina surgit
 Omnibus, & crescit multa damnosa papyro. 100

Sic

VET. SCHOLIAST.

97. *Toto, &c.*] Quo mense scilicet
 solet maxime lucubri.

98. *Vester porro.*] Isonia.

VARIORUM.

Thyestæ, cum qua ipse pater concubue-
 rat, ex quo incestu natus est Agylhus
 adulter Chytemnestræ, qui Agamemno-
 nem occidit. *Bibulomela.*] Tragedia de
 Frogne, & Philomela sororibus. De hac
 fabula superius dictum. *Idem.*

94. *Quis, &c.*] Conqueritur suo tem-
 pore Poëtis tales patronos non esse, qua-
 lis olim fuerit Meccenas Virgilio & Ho-
 ratio. *Procleius.*] Vir optimus, eques
 Romanus, liberalissimus in consanguineos
 & amicos. De hoc Horatius:

Vivet extante Protuleius avo,

Notus in fratres aventi paterni.

Idem.

95. *Fabius.*] De Fabii Maximi libera-
 litate vide Valerium Maximum lib. iv.
 cap. 8. *Cotta.*] De hujus liberalitate di-
 ctum est Satyra v. *Iturus.*] Id est, quis
 denuo jam talia potroas exit. *Lentulus,*
&c.] Quasi dicat, non inventi al-
 terum, qui sit tam liberalis ut Lentulus.
Lubin.

96. *Tunc, &c.*] Prisco nimirum se-
 culo, quo quis ingeniosius carmen scrip-
 sisset, eo majus pretium conseqneba-
 tur. *Idem. Nunc, &c.*] Alii codices ha-
 bent *nunc*, hoc sensu: Illo prisco tem-
 pore utile & frugiferum erat studio &
 vigiliis pallorem sibi contraxisse: quia,

quo quis meliora scripsisset, hoc munus
 etiam erat melius. Verum potest & *nunc*
 legi hoc sensu: Contra nunc multi illam
 utilitatem consequuntur ex Poëmatibus
 suis, ut palleant, & ne tantum quidem
 habeant, quo vinum sibi mense Decem-
 bri, quo Saturnalia ab omnibus latis ac
 lubentibus celebrantur, comparare pos-
 sint. *Idem.*

Hinc Horat.

Age libertate Decembri.

98. *Vester.*] Sequitur jam pars secun-
 da, in qua confert historicos cum Poëtis,
 & causidicos, Rhetores, quorum condi-
 tionem nihilo meliorem esse ostendit.
Porro labor.] Est Isonia. Vos autem
 historici sine dubio lautiores habetis
 conditionem, qui majoribus laboribus,
 & lucubrationibus nocturnis ingentia
 volumina conscribitis. *Porro.*] Sane,
 certe, profecto; vel ut porro dicam, ut
 pergam. *Fecundior.*] Utilior, plus com-
 modi & emolumentum adferens, quam
 Poëtarum *Lubin.*

99. *Petitum, &c.*] Requiritur à vobis
 plus temporis, & plus olei ad nocturnas
 lucubrationes ad lucernam, in qua o-
 leum. Vetus meus codex habet, *petit hic*
plus. Id est, hic vester labor requirit
 plus operæ & olei. *Idem. Olei plus.*] Im-
 pensæ in oleo ad lucernam.

100. *Namque, &c.*] Rationem sub-
 jungit, quare historici plus temporis &
 laboris requirant; cum scribant ingentia
 volumina. *Lubin. Oblita modi.*] modum
 sibi non statuens, finem vix inveniens,
millefima. Numerosa.

101. *Est, &c.*] Id est, vestri libri im-
 m,

Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
 Quæ tamen inde leges? terræ quis fructus apertæ?
 Quis dabit historico, quantum dare vacat legenti?
 Sed genus ignavum, quod tecto gaudet & umbra. 109
 Dicitur, quid causidicis civilia præstent
 Officia, & magno comites in fasce libelli?
 Ipsi magna sonant: sed tunc, cum creditor audit,
 Præcipue, vel, si tetigit latus acrior illo,

VET. SCHOLIAST.

102. *Rerum, &c.*] Ordo historiz.
 104. *Alia, &c.*] Exceptori.
 107. *Comites, &c.*] Breves significat.

VARIORUM.

mmensum crescunt, damnosi vobis, ob
 multam papyrum, quam impenditis hi-
 toris scribendis sine lucro. *Damnosa.*]
 Nam pretium pro papyro (seu charta ex
 papyro facta) exponitis, quod vobis non
 emendat. *Idem.*

102. *Sic, &c.*] Id est, lex & ordo
 omnis historiz exposulat, & multitu-
 to rerum describendarum, ut pagina,
 & liber in ingens volumen excrescat.
Operum lex.] Ut mihi scilicet de historia
 omittatur. *Idem.*

103. *Quæ, &c.*] Respondet & pergit:
 Quis tamen fructus ex scriptione historiz?
 Metaph. ab agricultura. *Terra, &c.*]
 Proficisse, & aratro inverſe. Cum mul-
 tum laborant, quem fructum inde ha-
 bent? *Turneb.* lib. xiv. cap. 24.

104. *Quis, &c.*] Obiectio avari nobi-
 lis, historicis merito tantum non con-
 ferri, quantum Jcto, vel acta legenti: co-
 quod ignavi semper sub tecto, & umbra
 sedent, & scribant; cum Jurisconsulti
 in forum & curiam procedant, ibique
 summis laterum vinibus dicendo con-
 tendant. *Alia legenti.*] Scribz, seu a-
 ctuato, vel advocatione. *Lubini.*

105. *Sed, &c.*] Historici sunt genus
 hominum deses, & ignavum. Dicit il-
 lud ratione Juriconsultorum, qui ma-
 gna vocis contentione causas agunt, cum
 historici quasi otiosi & silentes vagantur

scribant. Lubinus. Quæ, &c.] Alii le-
 gunt *lectis*: in lectis enim se compone-
 bant antiqui, scriptioni aut meditationi
 operam daturi: intelligitque lediculam
 lucubratoriam, *Davidson.* Ita Senece 72.
*Ep. Quædam sunt, quæ positi in ciso stie-
 bere, quædam lectum, & otium, & so-
 cretum desiderant.* Et Persius Satyr. 3.
*Non quid, quid denique lecti Scribitor in
 citreii. Farnab. Es umbra.*] Qui seclusus
 volunt esse. Quod est otiosorum fere &
 mollium. Unde Horat.

*Pessimus si quid vacui sub umbra, &
 Somno gaudens & umbra.*

106. *Dic, &c.*] Sunt verba Poëtæ
 avaro respondentis. Age igitur dic nobis,
 quidnam præstant illis civilia illa sua offi-
 cia & actiones causarum vilium? ostendit
 hac interrogatione, neque causidicos
 & rabulas, qui se longe aliter in torren-
 sibus actionibus exercent, multum tu-
 crari. *Quid, &c.*] Fructus, commodi,
 emolumentum. *Lubinus.*

107. *Et magno*] Id est, magnus li-
 bellorum acervus, in quibus causam &
 actionem consignatam habent, quos se-
 cum in iudicium adferunt. *Lubini.*

108. *Ipsi, &c.*] Advocati, causidicis
 qui magna vocis contentione clamant,
 & causas agere cogantur. *Magna.*] Pro
 magnum & grande Adverbialiter. *Sed,
 &c.*] Tunc potissimum, cum creditor,
 cujus causam agunt, in iudicio adest, &
 præsens auleulat. *Creditor.*] Qui debi-
 torem accusat. *Lubini.*

109. *Vit, &c.*] Vel cum alius qui-
 dam dubiam & suspectam causam ha-
 bens, qui nomina & debita sibi arrogat,
 forte sibi non debita, cum ille inquam
 possem cum urget, & pollicitationibus
 R 4 iari

Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.
Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
Conspuiturque sinus. veram deprendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia caussidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacernæ.

VET. SCHOLIAST.

119. *Qui, &c.*] Cautionem habens multorum temporum. Creditorem argentarium significat, qui instantius debitum perit, si debitor ei coeperit esse suspectus.

111. *Folles.*] Buccas dicit.

112. *Conspuiturque sinus.*] Propter fascinum verborum terribi in sinu spuant, & videtur fascinum arcere, ut Persius de matertera. vel, incipiunt muka sibi promittentes, in sinum spuere, vel alloquendo multum spuant.

114. *Pons, &c.*] Nomen aurigæ abjecti, ex colore Russatus. Lacerna sub Dominiano auriga fuit.

VARIORUM.

invitat, tum præcipue grandi voce agit. *Terigit latus.*] Urget, instigat. *Arripit illo.*] Priore creditore. *Idem.*

110. *Qui, &c.*] Adserendum vel probandum. Quidam hoc intelligunt de caussidico adversario, qui ex grandi codice Juridico velit probare nomen illud dubium esse, & cujus causam orat, debita non teneri. Vel qui debitore inficiante, negat id debere, paratus ostendere libros accepti & expensi. *Farnab. Grandi, &c.*] Vel legum & juris codice; vel codice, in quo processus, acta, confirmatio, refutatio. *Bernald. Annotat. cap. 31. Nomen.*] Debitum. Dicit Poëta, Caussidicos magna sonare, cum à debitore, qui magis urget & instat quam creditor, conducuntur, qui quidem debitor venit ad debitum dubium diluendum & refutandum, cum codice accepti & expensi. *Nomina* igitur sunt tituli debitorum, præsertim in his debitis, ubi nomina scripta sunt eorum,

quibus pecunie sunt commodatæ; in ut nomina debita & debitores idem sint. Hinc Alphius dixit, *Bona nomina aliquando mala fieri, nisi interpellas.*

111. *Tunc, &c.*] Egregia rabularum descriptio. Id est, tum vero quantum posuat summis laterum viribus & laboribus mentiuntur. Utpote quorum lingua venalis. *Cavi, &c.*] Pulmones, quibus incit spirandi vis. Vel cavas buccas & fauces intellige, vento & mendaciis plenas, ut folles credas. *Lubin.*

112. *Conspuiturque sinus.*] Nimia verborum copia, vehementia, & dicendi fervore, sinus & vestes sibi metipsis conspuunt. *Veram, &c.*] Dixit de summis caussidicorum laboribus; jam indicat quid inde lucri consequantur. Quod si caussidicorum messem & annuos proventus liber cognoscere, in una libræ lance pone centum caussidicorum patrimonia, in altera unum & solum patrimonium Russati illius Lacernæ, videbis omnes caussidicos, eorumque annuos proventus vel ab unius Russati Lacernæ opibus & redditibus annuis superari. *Veram.*] Lego hic *verum*, hoc sensu: Labores quidem Jureconsultorum gravissimi, verum messis vel fructus, quem inde consequuntur, perexiguus; quem si voles cognoscere, &c. *Idem. & Farnab.*

113. *Hinc.*] Ab hac parte in una libræ lance. *Lubin.*

114. *Solum.*] Unum & solum Russati Lacernæ patrimonium tanti est, quanti centum caussidicorum. *Russati, &c.*] Variâ admodum hic lectio. Codex meus habet, *rusi Sati pone Lacerna.* Legendum potius Russati Lacertæ vel Lacernæ, quem ajunt Domitiani aurigam fuisse, veste russata vel rubra indutum. *Britannicus* dicit Lacertam esse militis nomen fictum. Nam milites Romani usi sunt in prælio vestibus russatis,

Confedere Duces: surgis tu pallidus Ajax
 Dicturus dubia pro libertate, Bubulco
 Judice. rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
 Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas

Pela-

VET. SCHOLIAST.

115. *Pallidus Ajax.*] Ajacem pro recitatore potius advocato. Hic vero Ajax auriga non * iſtilius temporis.

116. *Figantur, &c.*] Spationum scilicet, ad inſtar gladiatorum victoriz. Scalas armatoriæ advocatorum: vel ut quidam, caſæ & ſtationes. Cicero in Cornelianæ, Contrepiſit, inquit, in ſcalas. Armariæ namque advocatorum apud veteres ſcalas habebant.

119. *Siccus, &c.*] Vocabulum piſcium ſalſorum.

VARIORUM.

ris, quas Græci phœniceas, nos vero coccinas appellamus.

115. *Confedere.*] Eſt hemiſtichion ex initio 13 libri Metamorph. Ovidii; ubi Ajax & Ulyſſes in iudicio de Achillis armis inter ſe contendunt. Per duces hoc loco iudices. per *Ajacem*, ſceptice cauſidicum intelligit. *Surgis tu pallidus Ajax.*] Pronomen * iſtilius lege, nobilis illius temporis. vel potius, * iſtus illius temporis. Sed quod ait, aurigam quendam Ajacem nomine hoc loco tangi, fides penes auctorem eſto. Ego poetam non alio, quam ad illa Ovidii alluſiſſe ſcio: *Confedere duces, ac vulgi ſtante corona Surgit ad hoc clypei dominus ſeptemplicis Ajax.* Rurſus. Ergo, iudicibus ſedentibus pro tribunali, tu oras & cauſam alienam dicis. *Pallidus, &c.*] Id eſt, tu cauſidicus, tanquam Ajax ille apud Ovidium, ſurgis ad dicendum. *Pallidus.*] Ob malam cauſam quam ſoves, vel ob dubium eventum meticuloſus, vel ob egeſtatem macilentus & pallidus, *Lubin.*

116. *Dicturus dubia.*] Pro eo, cuius libertas in quæſtionem vocatur, & in ambiguo eſt: ut Cic. pro Archia. Vel,

pro oftendenda libertate alicuius non facile probabili, contra eum, qui illum in ſervitutem vult mittere. *Dubia, &c.*] Quæ ſit ne danda, an non, nondum erat iudicatum. *Bubulco, &c.*] Poſſe illius temporis iudicis eſſe nomen; vel intellige rudem, ruſticum, indoctum. Ait enim Aſconius Pedianus ex ſingulis tribubus urbanis ſufficis, quæ erant numero 36, ternos iudices fuſſe electos. *Lubin. Farnab.*

117. *Rumpe, &c.*] Tanta vocis contentione clama, ut jecur tuum irâ inflatum & intentum pene rampas, & ſumma fide cauſam age, ut poſtea laudem ex victoria conſequaris, ſed mercedem viliffimam. Alii hoc loco per jecur, pulmonem intelligunt. *Ut tibi laſſo, &c.*] Ex longa debacchatione. *Idem.*

118. *Figantur, &c.*] Ut cum jam declamando laſſus & deſatigatus es, rami palmarum adhuc virides, tibi in ſignum victoriz adſigantur, id eſt, ut laudem habeas, ſino præmio. *Lubin.* *Figantur, &c.*] Scalæ hic ſunt aditus domus, janua. ita autem vocat *impetratæ* ad indicandam oratorum pauperiem, qui more omnium tenuium & mendicorum, in cœnaculis habitabant; ut habitaciones ſuas niſi ſcalis introire non poſſent. Erat autem moris oratorum & cauſidicorum, victoriam paratam in foro, teſtari appenſa foribus palma. *Caſaub. Brodeus 9. cap. 1.*

119. *Quod, &c.*] Sed quodnam lecrum eſt vocituz, qua cauſam egiſti? Reſp. *Siccus, &c.*] Lardi fumo indurati exiguus & exſiccatus petalo, vel perna. *Siccus.*] Aut quia fumo induratus, aut quia vetulus rancidus & ſucco exauſtus eſt. Exiguum ſane precium, quo hoc tempore advocati non contenti forent, *Lubin.* *Var.*] Fidile vel ligneum, in quo conditi piſces, viliffimi Thy-ni, Pelamides & j

caim

Pelamydum: aut veteres, Maurorum epimenia, bulbi: 120
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
 Si quater egisti, si contigit aurum unum,
 Inde cadunt partes, ex foedere pragmaticorum.
 Æmilio dabitur, quantum petet, & melius nos
 Egimus: hujus enim stat currus æneus, alti

125

Qua-

VET. SCHOLIAST.

120. *Epimenia.*] Grace dixit. Nam Latine menstrua dicuntur dantium.

121. *Tiberi, &c.*] Non transmarinum, id est, cibarium.

122. *Si, &c.*] Id est, Pro quatuor actionibus unum solidum.

123. *Pragmaticorum.*] Iurisperitorum, qui negotiales causas agunt.

124. *Æmilio, &c.*] Qui hoc pacto quintas acciperet, in pretium consiliatorum clientium. *Es melius nos.*] Pauperes scilicet.

VARIORUM.

enim pisces falsi & viles ἀπὸ τῶν πλάτῃ velluto, in quo perpetuo volutantur. *Labin.*

120. *Et veteres bulbi.*] Pisces exigui & vilissimi, qui apud Afros Epimenia sunt, id est, munera menstrua Afrorum, quæ ex Africa singulis mensibus Romam adferuntur. Alii censent sordida munuscula ipsorum Afrorum esse bulbos. Plin. lib. 19. Lips. Epist. 2. lib. 2. Quæst. Ep. Nescio quid de Epimenidio tertio Scyllæ genere, ad Epimenidem nomen suum referente, in hunc locum nugantur commentatores. Ego manuscripti codicis fidem secutus, & Grammatici prevestiti annotationem, ἐπιμηνία intelligo, exilia munuscula, ac veluti xenia sordida, quæ in singulos menses pro navata opera conferebant; ejusmodi nominat rancidos illos & veteres bulbos *Junius*. *Empeidon*, menstruum stipendium. *Labin. Maurorum epimenia, &c.*] Epimenium, stipendium militis in mensem, quod exiliter & sordide dari caussidicis Poëta notat. Dinzi libet legit *Bulbi*, sic & Glossæ ad gram-

scriptæ; quam lectionem non de nihilo esse docet Vetus Glossarium ab Henrico Stephano. *Maurorum.*] Atirleg. *Afrorum.*

121. *Aut, &c.*] Id est, vile & ingratum, vinum; Vecturam per Tiberim Romam deorsum vectum, non transmarinum. Et ejus quidem quinque lagenas pro quatuor actibus. Quasi dicat: In signum summæ liberalitatis una lagena dabitur supra numerum, vel ultra numerum actionum tuarum. Ironice. *Idem.*

122. *Si, &c.*] Quod si forte etiam numi tibi deatur, & aureus unus atque quando contingat, non illum tibi integrum habere potes. Sed oportet ut ex illo partem aliquam Pragmatico vel advocato tribuas. *Pragmatici* Pediano advocati sunt, qui caussidicis leges monstrabant, & quos tanquam peritiores adibant, & consulebant. *Idem. Ex foedere.*] Ex pacto, quia ita pacti sunt pragmatici cum illis.

124. *Æmilio, &c.*] Conqueritur jam de iniqua conditione pauperum advocatorum & divitum. Id est, ille tantum præmii ex suis actionibus & caussis agendis consequitur, quantum perit, ob nullam aliam causam, nisi quia dives est. *Et, &c.*] Et tamen nos temeriores caussidici majori fide & diligentia causas nostras agimus, quam ille. *Idem.*

125. *Hujus, &c.*] Notat obiter artes caussidici Æmilii, qui ut multum præmii à clientibus consequeretur, simulabat se esse ditissimum, luxuriose suam statuum equestrem æream curru in curru, in vestibulo domus suæ posuerat. *Currus, &c.*] Ex quo majores suos triumphasse ostentat. Porro etiam ipsa caussidicis statum equestres engebantur. *Idem. Alti, &c.*] Equi quaterni alti & sublimes ad majorem magnificentiam curru trahentes.

326

Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curvatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur praelia lufca.
Sic Pedito conturbat, Matho deficit: exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit asserere Medos

130

Emtu-

VE.T. SCHOLIAST.

128. *Et, &c.*] Cujus oculus introitus cedit.

130. *Magno, &c.*] Id est, magno gutto. quod sicut Rhinoceros, sit ingentis nasi.

VARIORUM.

126. *In, &c.*] In domum introitu, in atrio, in porticibus. *Atque, &c.*] Amilius equestrem sibi in vestibulo statum crexit, & ibi feroci equo belligero insidens, curvatum hastile eminus & e longiore intervallo, tanquam adversarium percussurus, intentat & quasi mimatur adversario. *Lubin.*

127. *Bellatore*] Equo feroci & indomito. Scopitice, quasi qui egregius bellator fuerit, cum non armis, sed lingua & conviciis bella gesserit. *Hastile.*] Curvatum. Scopitice dictum. Et innuere voluit, quam imbellis & ineptus bellator ille sit, cum hasta sua incurvata. Vel vetustate incurvarum. *Minatur.*] Se missum quasi inadversarium. *Idem.*

128. *Et, &c.*] Eo dicit, vel quod Amilius unoculus fuerit, vel saltem luscus. Vel quod unum oculum clausit, ut eo certior sit ictus. *Idem.*

129. *Sic Pedito.*] Id est, prorsus eodem modo per hasce artes, per ostentationem divitiarum & gloriæ, Pedito reliquos tenuiores causidicos confundit, supplantat & superat. Vel ut Farnabius exponit, *Conturbat* decoquit, & æ alienum contrahit, novis creditoribus solvens, veteribus non ita, dum se divitem præfert. Verbum juris est, conturbare rationes, fortunas. *Matho.*] Sic

Matho alios tenuiores dejicit & vincit in judiciis. *Legō Dejecit.* Quod si *conturbat* illud intelligamus de debito & defectu Mathonis, tum explicanda hæc erunt de simulatione; quod etsi essent tenuiores & ære alieno obruti, quod solvere nequeant; tamen simulent se esse divites, ut ita pluri, vel pro majori pretio causas possint agere. *Conturbare* ergo & *deficere*, significat solvendo non esse, & ad paupertatem redigi. Posterior explicatio porro. *Turnebus* libro. 22. cap. 23. Sic ergo Matho adhuc infelicior altero, quia alter quidem res turbatas & anxias habet, sed hic jam penitus tractas, & ad incitas redactus est. *Exitus, &c.*] Ut nimirum Tongillus quamvis pauper, tamen simulat se divitem: lectica vehitur, lavatur magna clientum turba stipatus. Ut ita magis illi credatur.

130. *Magno, &c.*] Vel eo dicit, quod nasutus fuerit instar rhinocerotis, quod de Tongiliano testatur Martialis, cum ait:

Nil præter nasum Tongilianum habet.
Vel potius, quod gutto in balneo usus sit magno, ex rhinocerotis cornu. Quod vasculum synecdochicè Rhinoceros appellatur: pauperioribus autem in usu erat guttus ex cornu taurino. *Guttur* est vasculum, & quo oleum guttatim distillat. *Lubin.*

131. *Et vexat.*] Id est, implet perturbans & molestans turba comitum suorum lutulentam, quam tanquam pompam secum circumducit etiam in balnea. *Idem. Lutulenta.*] I. e. luto obdita; nam illicomites solent matutinum ferre patique lutum, huc usque cum regis suo discurrerent per lutum & fordes.

132. *Perque, &c.*] Id est, qui ad

06-

Emturus pueros, argentum, myrrhina, villas.
 Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
 Ettamen est illis hoc utile: Purpura vendit
 Caussidicum, vendunt amethystina: convenit illis

135

Et

VET. SCHOLIAST.

134. *Stlataria, &c.*] Illecebrosa. En-
 dius,

*Es melior navis, quam quæ stlataria por-
 tas.*

Id est, multifonalis, quæ vulgo dicitur
 Batalaria.

VARIORUM.

ostentationem à servis suis læsticariis ex
 Media ortis, læstica portatur. *Longo as-
 sere.*] Id est, ligno, quo læsticarii ser-
 vi utebantur ad sustinendam læsticam.
Britannic. Premat.] Illos servos, & one-
 ri illis est. *Medos.*] Lipsius legit, *Mas-*
us. Nam Medi & Parthi expertes erant ser-
 vitutis Romanæ. At ex Mædia erant læsti-
 carii: ut Sat. 1x. Vani ergo hic sunt Bri-
 tannicus & quicunque alii.

133. *Emturus.*] Simulat se ibi velle
 servos vel pueros emere, argentea po-
 cula, myrrhina, & villas, ut ita diuor
 videatur, & à pluribus conducatur.
Myrrhina.] De his poculis dictum Sat.
 præcedenti, vers. 155. Martial. Epi-
 stol. 113. lib. 14. *Villas.*] Domos cum
 agris. *Idem.*

134. *Spondet, &c.*] Exponit se tan-
 quam divitem. Id est, lata ejus vestis
 purpurea, & latus clavus, quem gestat,
 læstica, comites, pro illo fidem faciunt,
 quod prædicta possit emere. *Stlataria,*
&c.] Id est, latus clavus purpureus. Di-
 xerunt autem præci, Alirei pro litem,
 stlatum pro latum, teste Festo. Glossæ
 veteres, *Stlatarius, ὑπὸ πλάτῃ.* Item
Stlatarius, ὑπὸ πλάτῃ. Festus, *Stlata ge-
 nus navigii latum magis quam altum.*
Stlataria ergo dicitur purpura fallax, quod
 eo vestimento homines decipiuntur.
Tyrio filo.] E lana Tyrio colore tincta.
Labin. Stlatarium Interpretes pro lato
 clavo accipiunt. Quod si verum, nulli-
 tum caussidici in pretio, nisi qui & Sena-
 tores, quibusque lati clavi jus. Nisi qua

limus de lacernis Caussidicorum in-
 terpretari:

---- *Purpura vendit*

Caussidicum, vendunt Amethystina.

Nam lacernas in caussis agendis adhibi-
 tas, testatur idem Sat. 16. *Jam faciendo
 ponente lacernas Caditio.* Nisi rectius sit
 dicere, magnam etiam equitum partem
 perea tempora latum clavum usurpasset.
 Vide & Turneb. libro 19. cap. ult. *Fer-
 rarius.* *Spondet enim Tyrio stlataria pur-
 pura filo, &c.*] Ubi de lacernis loquitur
 poeta, non de lato clavo. Alioqui omnes
 caussidicos Senatores fuisse oportet, &
 laticlavios. Lacernæ ergo purpureæ
 clientes alliciebant. nam lacernas in
 caussis adhibitas docuimus ex eodem
 poeta. Quamquam non ita compertum
 mihi sit, fueritne ille Cæditius pa-
 tronus, an Judex: & si patronus fuit,
 quia illum faciendum appellat, cur po-
 suerit lacernas? non quod defatigatus
 esset expectando, neque dicendo de-
 lassatus, nondum enim causa coepta erat.
 Fortasse quia dicturi, lacernas depone-
 bant. Videantur *crudiri.* *Ferrari.*

135. *Et, &c.*] Quod tam ambitio-
 se multitudini sese ostendant. Nam eo
 facilius conducuntur, cum videantur
 quantivis pretii. *Purpura, &c.*] Id est,
 vestis purpurea commendat & facit, ut
 caussidicus pluri conducatur à clientibus.
Idem. *Purpura vendit Caussidicum,
 vendunt amethystina.*] Hoc est, lacernæ
 purpureæ & amethystinæ in causa sunt,
 ut caussidicus conducatur, hæc ipsum
 commendat & in pretio esse faciunt:
 nam toga nulla oratoribus purpurea,
 sed communis: nisi de lato clavo intelli-
 gamus. quod fieri non potest, quia
 non omnes patroni laticlavii; deinde
 nullus amethystini usus in clavo. Non
 nisi ergo de lacernis aut laniis intelligere
 possumus, quæ togæ injiciebantur. *Fer-
 rarius.*

136. *Vident, &c.*] Id est, vesti-
 menta

Et strepitū, & facie majoris vivere census.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens. 140
 Respicit hæc primum, qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, an post te sella, togati
 Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quam Gallus agebat,
 Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno. 145

An-

VET. SCHOLIAST.

142. *Togati, &c.*] Togati, nominativus est pluralis: ut sit sensus, an togati sint tibi ante pedes, qui litigent, qui te consulant.

VARIORUM.

menta violacea Amethystini coloris. Quidam gemmas intelligunt. *Conveniens illis.*] Id est, illis rabulis proprium & conveniens est, ut & verborum strepitū, quo vani maxime vigent, vel comitum turba & ostentatione, & facie, specie, habitu corporis & vestitus splendore plus per se ferant, quam adfint. Absque hac enim ostentatione & impudentia esset, ut plurimi cogerentur mendicare, qui jam opibus & honoribus vel maxime vigent. *Idem.*

137. *Majoris, &c.*] Majores divitias & opes simulare, & præ se ferre, quam possideant. *Idem.*

138. *Sed finem.*] Id est, Romani luxuriosi & prodigi nullum modum ponunt sumtum & impensarum faciendarum. Tanta autem insana ambitio Romæ erat, ut vestes & comites fœnore conducerentur, ut ditiores aliis viderentur. *Ferrarius.*

139. *Fidimus, &c.*] Alii legunt, *Ut redeant veteres.* Probat ulterius nullam eloquentiam, nullam scientiam juris, Romæ in pretio esse, nisi cum divitiis & honoribus. Id est, etsi vel maxime in vitam postliminè redirent Cicero,

Crassus, Hortensius, & alii summi causidici, illis nemo ducentos numos jam daret, nisi suas opes ambiriose annulis & gemmis in digitis fulgentibus ostentare possint. *Lubin.*

141. *Respicit, &c.*] Ridet stultam clientum opinionem. Cui lis est in judicio, ille antequam causidicum conducatur hoc primum respicit, & considerat, quod sequitur. *Idem.*

142. *Decem, &c.*] Clientes, qui te officii gratia comitentur. *An, &c.*] Id est, an lexicam, octophoron habeas, quæ ab octo servis lexicariis portetur. Nam ditissimi octophoro, mediocres hexaphoro, portabantur. *Post te, &c.*] In qua sedes, si collibitum fuerit. *Idem.* *Togati, &c.*] Anteambulones, qui per ambitionem dominum præcedebant. Circumpedes sunt obsequia servorum: Antepedes amicorum. *Turneb. libro 3. cap. 23.*

143. *Ideo, &c.*] Hoc sciens Paulus causidicus à litigantibus divitias & censum equestrem spectavi, quia animadvertibat istas ostentationes opum esse utiles, data mercede conducebat Sardonyches, & alias pretiosas gemmas & vestes, ut dives videretur, & ob id pluris & majori pretio agebat causam, quam Gallus, [alii *Cassius* leg.] Basilus, & alii tenuiores causidici. *Lubin. Agebat.*] Causam dicebat.

144. *Sardonycho.*] Nobilissima gemma in auro. *Idem.*

145. *Rara, &c.*] Male & ex opinione vulgi,

Πολύ

Quando licet Basilo flentem producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia, vel potius nutricula caussidicorum
 Africa, si placuit mercedem ponere linguæ.
 Declamare doces, ô ferrea pectora Vetti,
 Cum perimit sævos classis numerosa tyrannos.
 Nam quæcunque sedens modo legerat, hæc eadem stans
 Perferet, atque eadem cantabit versibus iisdem.

150

Occi-

VET. SCHOLIAST.

154. *Crambe, &c.*] Proverbium sic
 παραμυθία δίδωται, omnibus tritum.
 cum nihil sibi tam fuisse cognitum si-
 gnificare voluerint. tractum à nimis fre-
 quenti relatione historiz siue fabulæ ab
 aliquo tum scriptæ.

VARIORUM.

Πάλλας καὶ κρηγεὶς ἀνὴρ μέλα καὶ
 εἰς ἄνθρωπον. *Idem.*
Quam Gallus quam Basilus.] Quam unus &
 alter pauper Caussidicus.

146. *Quando, &c.*] Id est, Basilo
 pauperi nunquam licet aliquam gravem
 causam agere, & flentem matrem &
 orantem pro vita & salute filii ad mis-
 ricordiam judicum commovendam, in
 judicium adducere. Id est, nunquam
 illi committuntur causæ capitales, cum
 de capitis periculo agitur. *Idem.*

147. *Quis, &c.*] Nam illud non nisi
 divitibus permissum erat. Eo dicit: Nam
 nihil probabatur in paupere, etiam si o-
 mnium eloquentissimus esset. *Idem.*

148. *Accipiat, &c.*] Compellat Basi-
 lum, vel alium quemvis pauperem caus-
 sidicum. Si vis linguæ mercedem im-
 ponere, vel dicendo aliquid lucrari, in
 Galliam vel Africam te confer, ubi pau-
 perioribus adhuc caussidicis locus, &
 præmium propositum est, si bene agant.
Nutricula, &c.] Utraque provincia Gal-
 lia & Africa tum temporis satis litigiosa
 erat, maxime autem Africa. ergo quasi

Caussidicorum alumna.

150. *Declamare.*] Transsit jam ad
 Rhetores vel Sophistas, qui juvenes in
 scholis declamare docebant, summo
 cum labore & minimo fructu, quorum
 conditionem viliorum adhuc esse de-
 monstrat, adeo ut illos ferrea pectora &
 nullius laboris non patiuntissima habere
 adlerat; qui tantos labores in docendis
 discipulis sustinere valeant, *Vetti.*] Alii
Vetti legunt, potest esse genitivus & vo-
 cativus. Ponitur hic pro quocunque præ-
 ceptore. *Idem.*

151. *Cum, &c.*] Id est, cum classis
 Scholasticorum numerosa satis ficto
 themate de tyrannis declamet, eosque
 perimendos & à medio tollendos pro-
 bet. Lubinus censet, Juvenalem hic re-
 sponderisse ad Dionysium, qui de rege in
 hoc pistrinum fuerit conjectus: vel ad
 miserimam præceptorum conditionem.
 Id est, tu potesne hos labores perferre,
 cum hujusmodi classis scholasticorum
 etiam sævos tyrannos (ut Dionysium)
 excarnificet, & perimat, deque illo sup-
 plicium sumat, miserrimis modis?
 Quid autem miserius insuper, si vix ex
 tantis laboribus tantum consequuntur,
 ut commode sese sustentare possint? *Clas-
 sis, &c.*] Tantus discipulorum grex,
 multitudo. *Idem.*

152. *Nam, &c.*] Probat præcepto-
 ribus incredibiles ærumnas, & tedia
 esse devoranda, & institutionem pne-
 rorum quovis tormento graviores esse.
Idem.

153. *Atque, &c.*] Verbis iisdem, ea-
 dem crebro clara voce quasi cantans in-
 cul-

Occidit miseros crambe repetita magistros.
 Quis color, & quod sit causæ genus, atque ubi summa 155
 Quæstio, quæ veniant diversæ forte sagittæ,
 Nolle velint omnes mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ
 Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sexta 160.
 Quaque die miserum dirus caput Hannibal implet.
 Quidquid id est, de quo deliberat, an petat urbem

A Can-

VET. SCHOLIAST.

159. *Scilicet, &c.*] Id est, quid magister peccat, si tu cor non habes?

160. *Arcadico.*] Asino, ac per hoc stulto, hebeti.

162. *An, &c.*] Id est, deliberativa ejus quam recitat.

VARIORUM.

culcabit. *Idem.* Alii, *proferet.* & pro *idem*, *idem*.

154. *Occidit, &c.*] Græcum proverbium expressit, *ἄνθρωπος δάμαρ*. Brassica nimum recalcata, & bis terve in cibum apposita, fastidium & nauseam pene morte molestiorem parit. Sic miscelli magistri dum eadem discipulis suis toties repetita inculcant, tædio & molestia pene occiduntur. *Politian.* Miscell. cap. 33. Scoppa Colled. lib. 2. cap. 2.

155. *Quis, &c.*] Id est, omnes discipuli nosse volunt rationem de unaquaque re probabiliter dicendi; quis color sit, quod causæ genus, quæ summa quæstio, quid ab adversario contradici possit. Sed nemo mercedem vult rependere. *Color.*] Ornamenta verborum & sententiarum, schemata, tropi, & alia, quibus oratio pingitur & ornatur. *Causæ &c.*] An sit demonstrativum, an judiciale, an deliberativum. *Ubi, &c.*] Ubi controversæ sit status. *Lubin.* Rei cardo, in quo res maxime vertitur.

156. *Qua, &c.*] Metaphora. *Sagitta,* pro contrarietatis, & adversarii argumentis, quæ in refutatione solent dari.

Hæc omnes volunt scire, & nemo mercedem solvere. *Idem.* Alii legunt, *diversa parte.*

158. *Mercedem, &c.*] Obiectio discipuli. Quasi dicat: O præceptor, tu mercedem appellas & exigis? Quid enim scio? quid à te didici? quasi dicat, nihil. *Culpa, &c.*] Respondet præceptor: Itane vero mea præceptoris te docentis culpa arguitur & accusatur, quod tu stupidus, vecors, & obtusus asellus es, & quod tibi juveni Arcadico & asinino nihil salis in sinistra parte mamillæ vel præcordiorum, id est, quod tu nihil cordis & ingenii habes. *Lubin.*

159. *Lava, &c.*] Id est, quod sis excors, & stupidus. Hinc Adagium, *Cerpui sine pectore.* *Idem.*

160. *Arcadico*] Apposite. Id est, ignavo, pingui, hebeti: quales sunt Arcades, teste Philostrato libro 3. Asini enim & muli in Arcadia maximi. Miserum certe, quando egregia semina sterili terræ, salutaria præcepta bardo & blenno discipulo incassum mandantur. Scoppa Colled. 1. cap. 27. *Brodeus Misc.* 1. ix. c. 17. Vide proverb. *Ἀπὸ δὲ τῶν ἄνθρωπων. Cujus, &c.*] Id est, cum quo immensos labores sustineo, & cujus declamatio de Annibale, diro illo & infesto Romanis hoste, singulis sex diebus mihi audienda est, cum summo tædio. *Sexta die*] Qua eadem repetit. *Lubin.*

161. *Miserum, &c.*] Miseras aures, quæ toties una & eadem re obtunduntur. *Dirum, &c.*] Quasi Deorum ira immissus Annibal.

162. *Quidquid, &c.*] Hannibal scilicet

A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
 Circumagat madidas à tempestate cohortes.
 Quantum vis stipulare, & protinus accipe, quod do, 165
 Uttotiens illum pater audiat. hæc alii sex,
 Vel plures uno conclamant ore sophistæ,
 Et veras agitant lites, raptore relicto:
 Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
 Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.

170
Ergo

VET. SCHOLIAST.

163. *An, &c.*] Cum à tertio ab urbe lapide castris positus, fulmine territus, eo quod propius accederet.

164. *Circumagat.*] Retroducit ad Africam.

165. *Quantum, &c.*] Proroga quantum tibi dem. *Dispensatores, qui hunc prorogatores dicuntur.*

167. *Vel plures.*] Omnes scilicet profectores.

168. *Et, &c.*] Cum mercedes repossunt. alii exponuat, transeundo ad causas, reliquis controversiis scholasticis. *Raptore, &c.*] Thernata quæ in auditoriis recitantur deliberatarum & controversiarum. ut si uxor venenum triverit, maritus recipiat oculos, &c.

VARIORUM.

licet. Cujus consilia & deliberationes discipulus in ficto themate proponit, & de illis declamat. Exempli gratia, post Cannensem victoriam Annibal deliberat, an à Cannis urbem Romam statim petat. *Idem.*

163. *A Cannis.*] Cannæ locus in Apulia Romanorum strage nobilissimus. Ubi Terentii Varronis temeritate, Romani ab Annibale ad internecionem occisi. Livius lib. 22. *An, &c.*] An ipse Annibal cautus, & prudens post horribiles nimbos, fulmina, ac tonitrua, quæ illo tempore fuerunt, suas cohortes militum propter tempestatem madidas, alio per circuitum ducat & reducat. Talia tractabant in declamationibus, quæ erant in genere causarum deliberativo.

Post, &c.] Annibal enim tertio ab urbe lapide, cum super Anienem castra posuisset, prohibitus est fulmine & tempestate, ne propius accederet, & Romam invaderet. *Lubin.*

164. *Circumagat.*] Reducat. Nam deinde ad Thuriam fluvium castra tetulit. Livius lib. 26. *Lubin.*

165. *Quantum vis.*] Dicit dispensator, qui Rhetori discipulum tradit: Posce à me tibi dari quantum vis, & statim tibi dabo. *Stipulare.*] A me scilicet. Est enim generis communis.

166. *Hæc alii.*] Hortatur auctor noster præceptores illos, ut relicto illo scholastico pulvere ad veras causas agendas potius se conferant, ubi tantum molestiarum non sustinent, exemplo sex & plurium aliorum. *Lubin.*

167. *Uno, &c.*] Uno modo, quum omnes idem agunt. Hinc forum passim *clamosum* vocatur. *Idem. Sophista.*] Idem fuerat apud antiquos qui rhetores dicuntur.

168. *Et, &c.*] Non fictas controversias & declamationes, ut in Scholis. *Raptore, &c.*] Declamazione de Raptore. Ut de Jafone, qui Medeam rapuit, vel Paridem intellige, qui rapuit Hætenam. *Idem.*

169. *Fusa, &c.*] Declamatio de Medea, quæ veneno Cretensam Jasonis conjugem, suam quasi pellicem, absumsit, ab ipsis non amplius tractatur, sed *ficta* quasi. *Malus, &c.*] Fictum thema de Jafone, qui malus pariter & ingratus maritus erat Medæ, cujus ope salvus ex Colchide evaserat, & quam tamen dese-
rebat. Idem.

170. *Ei, &c.*] Fictum thema de eadem Medea, quæ certis pharmacis magis

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
Consilia, & vitæ diversum iter ingreditur,
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
Summula ne percat, qua vilis tessera venit
Frumenti. quippe hæc merces lautissima. tenta
Chryfogonus quanti doceat, vel Pollio quanti

175

VET. SCHOLIAST.

172. *Diversum iter.*] Alii qualibet.
173. *Qui, &c.*] Esse * nam Academicam sectam, quæ rhetoricam in se continens militiam.
174. *Summula.*] Ne annonam perdat. Symola modum (an medium) significat gradibus panis.
176. *Chryfogonus, &c.*] Per diversos vadunt magistros, ubi vilius possint studere tentantes.

V A R I O R U M.

gicis in mortatio tritis, Peliam ex fene cæco puerum se reddituram filiabus pollicebatur. Ovid. in Metamorph. Alii censent significari filium in mortario medicamina contundentem ad patris oculos sanandos: quæ noxæ superveniens venena esse dicat, & beneficii ac parricidii filium acculet. Pater hoc credens testamentum mutet. Ait ergo Poëta tales declamationes à Sophistis relinqui, & veras causas agi. *Idem.*

171. *Ergo, &c.*] Ergo ipse præceptor, qui relicta illa umbratili & ficta lite in Schola, ad veram pugnam & veras controversias in forum descendit: *ille sibi ipsi rudem dabit*, seque à laboribus scholasticis mancipabit, & aliud vitæ genus diversum à munere præceptoris ingreditur: si mea consilia aliquid momenti apud ipsum habebunt. *Lubin. Rudem.*] Libertatis à Rhetorica. Metaph. à gladiatoribus, qui rude donati cessant. *Farnab.*

173. *Et vitæ, &c.*] A Rhetorica, & laboribus scholasticis. *diversum iter*, contrariam à superiore viam.

175. *Ad pugnam, &c.*] Ad verum

Lau-

certamen, id est, ad veras lites & causas forenses. *Britanic. Rhetorica, &c.*] Eo dicit, nam fictæ Rhetoricæ declamationes verarum controversiarum forensium umbræ tantum & imagines sunt. *Lubinus.*

174. *Summula.*] Id est, ne illa exigua pecuniæ summa tibi desit, quæ venditur vilis frumenti tessera in singulos menses popello & tenuioris fortunæ hominibus. Romæ frumentorum curatores distribuebant tesseras. Non enim frumentum ipsum à curatoribus, (vile id & multarum molestiarum munus fuisse) sed tesseras frumentarias, live symbola quadam in ligno vel plumbo capiebant quibus acceptis ire iis licebat ad horrea publica, petiitum frumentum. Frumento si opus non esset, tesseras illas vendebant. *Vili.*] Utpote ex ligno vel plumbo, cui signum impressum: figuræ erat quadratæ, unde & nomen; quandoque rotundæ. *Idem.*

175. *Quippe, &c.*] Hæc merces, quam ex controversiis forensibus adquiris, collata ad *διδασκαλον*, vel annuam præceptorum mercedem, est adhuc lautissima. *Idem.*

176. *Chryfogonus doceat.*] Inquire, inquit, & vestiga, quanti citharædi filios nobilium doceant fidibus; ut ostendat longe uberius esse citharædorum lucrum, quam sophistarum & caussidicorum. *Britannicus.* Verum videtur mihi per Pollionem & Chryfogonum intelligere Rhetores sophistas in scholis docentes, hoc sensu: Si non vis credere, quam exiguum mercedem præceptores Rhetores consequantur, explora tantum, quam vilissima mercede Rhetores illi Chryfogonus & Pollio ditissimorum civium Romanorum filios doceant. *Lubinus.*

S

177.

Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
 Balnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
 Gestetur dominus, quoties pluit; anne serenum
 Exspectet, spargatque luto jumenta recenti? 180
 Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
 Parte alia longis Numidarum fulta columnis
 Surgat, & algentem rapiat cœnatio Solem.
 Quanticunque domus, veniet qui fercula docte

Com-

VET. SCHOLIAST.

177. *Artem, &c.*] Dividens.
 178. *Balnea, &c.*] Balneas & porticus aificant, ubi gestetur, ne eos pluvia contingat, & mercedem pro filiis suis dare non possunt.
 183. *Et, &c.*] Solaria in superioribus hicmallia, marmoribus & columnis ornata.
 184. *Qui, &c.*] Structor, aut coqus.

VARIORUM.

177. *Lautorum.*] Nobilium. *Artem, &c.*] Id est, Rhetoricam Theodori Gadasei, cujus meminit Suetonius in Tiberio. *Scindens.*] Ad diligentiam refer. Id est, præcepta ejus artis minutatim dividens, & ingerens præcepta thetorica, pro nulla mercede. Vel lacerans & deridens: Pollio (inquit) irridet artem rhetoricam, quum plus ipse lucretur arte sua. *Britann. & Grang.*

178. *Balnea.*] In ædificiis & obsoniis condiendis plurimum absumunt, in liberis educandis & instituendis nihil vel parum. De balnearum luxuria *Seneca Epist. xxcvi. Sexcentis.*] Nummis scilicet constant quotannis. Qui dantur balnearioribus, & in alios sumtus in balneis conferuntur. *Pluris, &c.*] Id est, via strata sub uestro, qualis est ambitus in cœnobiis & claustris. vide Sat. 4. vers. 6. *Idem. In qua gestetur, &c.*] A lecticariis servis, vel à jumentis cum pluebat. Solebant autem lautiores quotidie gestari in lecticiis, sanitatis, vel animi gratia.

179. *Annis, &c.*] Ironia. Anne dominus adeo dives, si vestari voluerit, tam diu deberet exspectare, donec sudum sit, vel æris serenitas oriaur, ut tunc vestetur. *Idem.*

180. *Spargatque luto.*] Dum per plateas & pluviam vestatur à mulis, quasi indignum sit mulæ ungulas luto inquinari. *Jumenta.*] Mulas, à quibus vestatur. *Recenti luto.*] Nuperrime nato ob pluviam. *Lubin.*

181. *Hic potius.*] In porticu scilicet gestetur, non autem sub dio cum pluit, & via lutosâ est. *Namque hic.*] Sub porticu scilicet, ubi non pluit, neque lutum est. *Nitet.*] Dum luto non inquinatur. *Idem.*

182. *Parte alia.*] Id est, in hoc ergo loco balnea & porticus sumtuosissime æstruit. Alio loco cœnatio vel cœnaculum alte exzdicatum surgit, fultum longis columnis è Numidia advectis. *Lubinus.* Vide Horat. Od. 18. lib. 2.

Columnas ultima recisas Africa.

183. *Algentem solem.*] Orientalem, qui salubrior, vel quod cœnatio ædificata, ut septentrionem respiciat & ortum, præsertim æstate. *Casanbovus* dicit, de triclinio hiberno Poëtam loqui. Luxuriosis enim hominibus Romanis triclinia pro tempore diversa. *Varro. iv. de Ling. Lat. Rapiat.*] Excipiat, intromittat. Solem matutinum & opacam admittet. *Artion.*

184. *Quanticunque domus, &c.*] Id est, quantocunque pretio domus consistet, nihilominus habebit etiam structorem, qui ex arte omnis generis fercula & obsonia doctissime componat. *Idem.*

185.

Componat, veniet qui pulmentaria condit. 185
 Hos inter sumptus sestertia Quintiliano,
 Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
 Constabit patri, quam filius. unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus? exempla novorum
 Fatorum transi: felix, & pulcher, & acer: 190
 Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
 Adpositam nigræ Lunam subtextit alutæ:

Felix

VET. SCHOLIAST.

188. *Unde, &c.* Anthypophora. Unde tantum possidet Quintil. si parum accepit?

189. *Exempla, &c.* Contingit ut unus sit fatus felix, Rhetor, vel orator.

192. *Adpositam, &c.* Patricius Senator est, lunula nam aditura calceis discernuntur patrici à novitiis.

V A R I O R U M.

185. *Qui, &c.* Coquus è foro, isque magno conductus. Qui oblonia debito ex aromatibus condimento, præparet. *Idem.*

186. *Hos, &c.* Id est, cum tot sumptus in res nihili prodigaliter profundat, Quintiliano, vel cuivis summo Rhetori & præceptoris duo H. S. vel quinque libraræ ad summum loco annui salarii sufficiunt.

187. *Ut, &c.* Ut magnum pretium, ad summam. *Res, &c.* Sententia pulcherrima. Nihil enim avaris illis Euclionibus vilius, quam sui liberi, in quos erudiendos, quidquid impenditur, illud perire putant. *Idem.*

188. *Unde, &c.* Obiectio avari divitis. Si oratores in scholis docentes nihil lucrantur, unde ergo Quintilianus Rhetor tot saltus habet, tot sylvas, unde tam dives est? Hic primus Romæ publicam scholam aperuit, & salarium è fisco accipit. *Cassiod. Lubin.*

189. *Exemplis, &c.* Respondet Pot-

ta, præteri, ô quicumque hoc mihi obijcis, hæc exempla novorum & inapditorum fatorum, & noli mihi upum aliquem obijcere, quem fata ditantur. Ac si dicat nullum alium inventum, qui ex liberalibus studiis sit ditatus: *nescio, quo modo bona mentis foris est, pauperis as. Nova fata.* Latini dicebant, cum inusitata & insolita, inauditaque felicitas cuiquam obtigisset. *Turneb. lib. 27. cap. 2.*

190. *Felix, &c.* Hoc vult dicere, quicumque felix est fatorum & stellarum favore, ille omnia habet corporis; fortunæ, animæque bona. Beneficiis fortunæ factum est, ut in Quintiliano omnia agnoscerentur, quæ in fortunato homine conveniunt, ut omnibus sit numeris absolutus: iterum atque iterum felix est. *Pulcher.* Membris & forma corporis decorus. *Acer.* Animo vegetus & strenuus. *Lubin.*

191. *Sapiens.* Bonis animi abunde instructus. *Nobilis, &c.* Hæc ad bonam fortunam externam spectant, ob id subeunt, & addit *Idem.*

192. *Adpositam nigræ.* Id est, gestat nobilium ornamenta, & patriciorum; qui lunula ad calceos aditura, calceis à reliquis dicernebantur. Hæc autem forma centenarium numerum denotabant, per litteram C. Eo quod initio tres senatores tantum fuerint. Instituit autem Numa, ut per eam litteram seles è numero centum patrum esse admonerentur. *Nigra.* Primo enim Senatores calceos nigros induebant, postea cæcos, galbeos; coecinos, &c. *Farnab. Subtextit.* Addit, adpositam nigræ alutæ, vel calceo ex alutæ. *Jac. Loinsu Epiph. 4. & 5. cap. 25. & 2. Justinus Adag. cent. 3. In aristigalis nobilitas.*

Felix, orator quoque maximus, & jaculator.
 Et si pertrixit, cantat bene, distat enim, quæ
 Sidera te excipiant modo primos incipientem
 Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.
 Si Fortuna volet, fies derhetore consul;
 Si volet hæc eadem fies de consule rhetor.
 Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam

Sidus,

VET. SCHOLIAST.

194. *Et, &c.*] Infrigidatus fuit.

196. *A matre, &c.*] Mox ut natus fuerit.

199. *Ventidius, &c.*] Ventidius ex mulitione Cæsaris Dictatoris, fuit ut Tullius in Epistolis, & in Philippicis loquitur; opitulante Antonio Augusto usque eo provectus est, ut ei crederetur Parthicum bellum. *Quid, &c.*] Is captivus in urbem perductus, postea triumphavit.

VARIORUM.

193. *Felix, &c.*] Id est, facundia etiam & eloquentia præstat. Quod autem toties *re* felix reperit, innuit tantam felicitatem non tam doctrinæ, quam fortunæ beneficio esse assequutum. *Jaculator.*] Argumentator, egregius Dialecticus & Sophista, qui quidquid in causam faciat, accuratissime investigat, & in adversarium detorquet. *Lubin.*

194. *Et, &c.*] Refrigeratio vocem raucam facit. *Martialis:*

Perfrixisse tuas quæstæ est præfatio fauces.
 Vel, adeo fortuna Quiniliano adspiravit, ut etsi quid peccatum sit, in illius tamen laudem ventatur, ut raucus ex frigore etiam bene cantare dicatur. *Farnab.*
 Cui Deus fatumque favet, illi nulla res nocere potest. *Distat, &c.*] Rationem reddit, cur quidam felices & fortunati sint. Id est, multum refert & interest, quæ constellation, quis siderum positus, felix an infausus fuerit tempore tuæ nativitatæ, quis siderum aspectus in ortu tibi affulserit. *Lubin. Qya, &c.*] Prospere, an adverse.

195. *Modo primos.*] Id est, eo ipso momento, quo te ex matris utero natura profundit. *Lubin.*

196. *Vagitus.*] Primos ploratus. in partu enim, quam primum infantes in lucem prodeunt, plorant. *A matre, &c.*] Ad colorem nuper editorum infantium respicit. *Brod. 9. cap. 17.*

197. *Si, &c.*] Ostendit humanam felicitatem tum fato, tum fortuna evenire, non à nostro hominum arbitrio dependere. ubi notandum, quod inter fatum & fortunam non distinguat. Pulcherrime Seneca: *Natura, fatum, fortuna, casus, unius & ejusdem Dei nomina sunt.* *Lubinus.* *Fies de rhetore.*] Ut Cicero.

198. *Fies, &c.*] A summis dignitatibus ad ima detruderis: ut Valerius Licinianus. *Lubin.*

199. *Ventidius, &c.*] Addit hujus rei duo exempla. Id est, Ventidius Bassus est, qui genere Picens ex captiva Asculana natus, ductus in triumphum à Strabone Cnei Pompeii patre, primo rhedarius, deinde mulio; deinde eodem anno prætor & consul factus est. Exercitui deinde dux constitutus, de Parthis triumphum duxit. Itaque qui ante captivus carcerem exhorruerat, victor Capitolium felicitate celebravit. Vide Valerium Maxim. libro 6. cap. 10. *Tullius.*] Marcus Cicero, qui homo novus, Arpinas humili loco natus, postea consul factus. Sic quidem aliqui inepti putarunt, sed revera (*un* ex sequentibus clarescit) intelligit Tullium, qui ex fœva natus, Tarquinio Prisco in regno Rom. successit. *Anno aliud.*] Id est, anne illorum felicitas aliud est, quam sideris, & constellationis approbatio. *Lubinus.*
Venti-

Sidus, & occulti miranda potentia fati?

200

Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.

Felix ille tamen; corvo quoque rarior albo.

Poenituit multos vanæ, sterilisque cathedræ,

Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi

Carrinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ, 205

Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.

Dii majorum umbris tenuem, & sine pondere terram,

Spiran-

VET. SCHOLIAST.

201. *Servis, &c.*] Servium Tullium & Ventidium significat.

202. *Felix, &c.*] Quintilianus.

204. *Sicut, &c.*] Rhetoris apud Athenas, qui suspensio petiit.

206. *Nil, &c.*] Socrates veneno perierat, cum fugeret pauperatē. *Gelidas.*] Mortiferas. Mors enim frigida est.

V A R I O R U M.

Ventidius, &c.] In Scholiasten. *Ex mulierum Caesaris.* Multitio, melitionis, pro cura mulorum. Adjicit, ut *Tullius in Epist.* &c. Rectè; nam Cicero muliorem vocat, *Epist.* 10. *Fam.* Mox subiungit Scholiastes, *apud Antonia Augusti.* accipit autem Augustum pro Octavio, nam tum Octavius nondum Augustus. *Dorleant.*

200. *Er, &c.*] Id est, incogniti nobis, non intellecti, & imperitabilis. Nam *Defectum memi hominum fati.* Idem.

201. *Servis, &c.*] Servium Tullium ex serva natum, regem Romanum factum intellige. Idem. *Captivus.*] Ur Ventidio.

202. *Felix ille.*] Concludit, Quintilianum ex fato & fortuna talem felicitatem consecutum esse. Sed tales felices, talemque felicitatem esse rarissimam. *Corvo, &c.*] Proverbialiter dicit, ut supra Sat. 6.

Rara avis in fœbris, nigroque simillima cygno. Idem.

203. *Poenituit multos.*] Multi contra inveniuntur rhetores, quæ poenituerit inanis & sterilis studii rhetorici. *Lubin.* Vel professionis theopne, quam ex-

cebant sedentes in cathedra. *Farnab.*

204. *Sicut, &c.*] Probat quod dixit duobus exemplis. Thrasymachus hic Carthaginiensis, Platonis & Hocratis discipulus, cum cœpisset Rhetoricam profiteri, ob exiguum lucellum desistit. *Exitus.*] Finis, qui ex inopia desperans, laqueo vitam finit. *Secundi, &c.*] Secundum exemplum. Hunc Dio scribit, quod ob inopiam Athenis desertis, Romam se contulerit. Inde quod orationem per exercitum in syngagos è medio tollendos dixisset, à Caligula in exilium pulsus fuit. Idem.

206. *Nil, &c.*] Notat obiter Athenienses, obiciens illis æternum illud probum ob Socratem cicuta interemtum. *Gelidas.*] Est enim frigidissima in ultimo gradu. *Ausa.*] Quæ hoc per extremam scelus ausæ effus. Vide Persium Sat. i. vers. 1. Idem.

207. *Dii, &c.*] Id est, Dii dent manibus & cineribus majorum nostrorum defunctorum terram tenuem, & minime ponderosam, vel mollem sepulchram. Solebant autem hoc defunctis, quibus bene volebant, precari. De qua solenni formula vide Briffonium. *Lubin.* Hinc illa septicris literæ, S. T. T. L. Credebant enim in ipsis sepulchris mortuorum animas una cum corporibus aliquantulum residere, ipsaque mole ponderis affici: unde inimicorum execrationes.

Sit tibi terra gravis, ægeat ossa lapis: quo animæ quam sepulchro una cum corpore condere credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut ægrè devolare, atque ægreulrò citroque ad sepulchra committeret in solennibus funereis. *Grangæus.* *Farnab.* Quod Grangæus per *umbras* sepulchra intel-

Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc
 Eliceret infum citharædi cauda magistri?
 Sed Rufum, atque alios cædit sua quæque juvenis:
 Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis grævo Celadi, doctique Palæmonis adfert, 215

Quan-

VET. SCHOLIAST.

208. *Spirantesque croci.*] Notandum quia masculino genere dicit Crocum, ut Virgilius:

--- *crocumque rubentem.*

Sallustius dicit neutro, In qua crocum signatur.

212. *Citharædi, &c.*] Chironis:

213. *Sed Rufum.*] Qui Gallus fuit, & valde disertus.

214. *Allobroga, &c.*] Allobroga, Gallia.

VARIORUM.

intelligit, hoc fuisse est, quia sc. essent in sepulchris arbores, quæ umbram facerent. Sed revera notum est per *ambitas* intelligi ipsos defunctorum manes, & hoc loco cineres reliquias corporis mortui.

208. *Spirantes croci.*] Tangitur, cineres & ossa odoribus miscendi. Tibull. Eleg. 3. lib. 3. *Perpetuum, &c.*] Veteres, quorum felicitatem plerumque humanam videri volebant, dicebant de vivis, ex eorum vestigiis flores nasci; mortuis terram ipsam sponte sua in illorum honorem flores producere: hinc ver opabant perpetuum tumulis, eoque fuit perpetuo manes honorum credebant. *Cassiodorus* in Pers. *Perpetuum ver.*] I. e. perpetui flores.

209. *Quis, &c.*] Nempe quibus, ut ille dixit Philoſophus, plura, quam ipsis parentibus debemus, cum ab his parentibus vivendi, ab illis bene vivendi rationem adipiscamur. *Latini.*

210. *Mentis, &c.*] Præbat, quod di-

xit exemplo Achillis, qui ætate jam maturior, sub præceptore fidibus canere didicit, & præceptorem more discipulorum reveritus est, ejusque virgam timuit. Idem Quod hoc loco Grægorius *grandem* corpore, non amissis dicat, inane est.

211. *Pæonii, &c.*] In Pelio, monte Thessaliæ. *Er, &c.*] Id est, quis vel illo tempore talem præceptorem non risisset, qui caudam equinam haberet? Chiron enim centaurus erat, Saturni filius, habens caudam equinam. *Idem.*

212. *Citharædi.*] Chironis.

213. *Sed, &c.*] Antapodosis dissimilium. Quasi dicat: Contra nostro tempore etiam pueri suos præceptores verberant, tantum abest, ut si grandiores sint, eos colant. *Sms. &c.*] Id est, discipuli suos quoque præceptores, in quorum disciplinam sunt traditi, pulsant. *Idem.*

214. *Rufum, &c.*] Obiter notat Rufum Superbum Rhetorem, qui vel Ciceronem culpavit tanquam Allobroga, id est, more Allobrogum, crasse & barbarè loquentem. *Allobroges* Galli erant circa flumen Rhodanum. Pro qua, alii quæ. *Idem.* Habet autem suam Ephaphrasin hæc repetitio *Rufum*, quasi diceret non contemnendum, utpote Rhetor optimus qui erat. Sed uti quidam alii, sic & illo iniquissimam litem de principatu eloquentiæ cum Cicerone habuit. Hic illius uti redandam notavit, alius eum elumbem & fracturam nominavit, & alius solum atque enervem. *Allobroga* ergo, Allobrogem, i. e. Gallum & Barbarum. Vel potius Galliarum historiam tangit, de qua fuisse Sallustius.

215. *Quis, &c.*] Grammaticorum

adq

Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunque est (minus est autem, quam rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acænonætus,
Et, qui dispensat, frangit sibi. cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrefcere: non aliter, quam 220
Infitor hibernæ tegetis, niveique cadurci:

Dum-

VET. SCHOLAST.

218. *Discipuli, &c.*] Eunuchus. pædagogus, aut communicarens sensu. proprium papatis.

219. *Et, &c.*] Et qui prærogat, de eadem sorte tollit sibi.

221. *Infitor, &c.*] Negotiator, qui pro qualitate temporis mercem suam distrahit. Sic Terentius, *Scisti uti foro*. Niveique, &c.] Cadurcum quidam cucullum dicunt candidum, propter hie-mes & nives comparatum, alii tabernaculum, aut tentorium * dixerunt esse, * quibus merces suas protegere conue-verunt. Hibernæ autem tegetis, est ædificiî frigidi. Virg.

Qualis ob hybernâ Lyciam

VARIORUM.

adhuc longe omnium miserrimam conditionem probat. Id est, quis è discipulis præceptoris suo Grammatico Enclado, Palæmoni tantam mercedem reponit, quantam suis laboribus promeritus est? Quasi dicat: Nemo. *Gremio.*] Quasi sedentibus præceptoribus, discipuli *Al-*
laureæ in sinum infundant. Pro Celadi, alii lex, Encladi. *Doctique, &c.*] Hujus mentio facta Satyr. 6. vers. 458. *Docti* ait, quia tantæ arrogantie fuit, ut literas secum natas, secum morituras dixerit. *Lupin.*

217. *Quodcunque.*] Tantum scilicet mercedis, vile & perexiguum, & longe minus quam Rhetorum æra aut merces, tamen ab illa mercede à pædagogo pueri, & dispensatore furtim aliquid aufertur. *Idem.*

218. *Præmordet.*] Aliquid furtim abradit, intercipit, & delibet. *Acænonætus.*] Ipse custos discipuli, vel forte à Poeta solum nomen à aliquo, proprium, non

commune commodum spectante. *Idem.* Pro *Acænonætus*, alii legunt *Acænitus ipse*. In nomine forte illo alludat ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton. cap. 5. *Neron. Farnab.*

219. *Qui &c.*] Dispensator, Oeconomus, frugum & pecuniæ condus & promus. Qui plerumque ejusmodi fures. *Frangit.*] Ex solita mercede magistri aliquid sibi præcidit. *Britannicus.* *Cede, &c.*] Scoprice à Poeta dictum, in arrogantissimum Grammaticum: ô Palæmon, patere, neque ægte feras aliquid à tua mercede detrahi. *Idem.* *Cede* Palæmon de jure tuo: vel Concede, permittre.

220. *Inde.*] A constituta mercede. *De rescera.*] *Immanis Noni. &c.*] Id est, velut infitor, qui hibernas tegetes solet vendere: ille prima magnam requirit mercedem, postmodum à prius indicto pæcto aliquid decedere patitur. *Lupin.*

221. *Infitor hibernæ tegetis, niveique cadurci.*] Hic pro vili mercede tam cadurcum, quam tegetes ponitur. Cadurcum vestis stragula, sive lodix ad frigus arandum, densa scilicet & villola. *Idem.* Interpres ad illud supra:

Magneque debetur violata pæna cadurco. Cadurcum membrum, quo foemina sunt explicat, vel membri velamen, vel institam, qua lecti intedantur. Sed non aliud cadurca fuisse, quam lodices & stragule, & culcitæ ex lino Cadurceæ, quæ apud Juvenalem pro lecto sumuntur. Nam cum in sacris ludiis per novena dies stremanz secubarent, si per eos dies mariti matrimonii jus usaspèrent, à sacerdotibus petenda erat concubitus venia, magnaque pæna debebatur violato lecto, siue cadurco. *Farrinus. Alburna.*] Apud pellendum frigus, & aerem hibernum. *Nivei. &c.*] Strumentum intelligit. Cadurcum enim Romani vocabatur stragula.

Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo federet,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dummodo non pereat totidem oltecisse lucernas, 225
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione Tribuni

Non

VET. SCHOLIAST.

224. *Qui docet obliquo.*] Aut, lanarius, *arvensis.*

225. *Oltecisse, &c.*] Cum quibus nocte veniunt ad Grammaticos, ut lectiones accipiant.

227. *Flaccus, &c.*] Codex Horatii & Virgilii, in quibus legebant. quia & Horatius & Virgilius nigri coloris dicuntur fuisse. Ideo diasynce dixit deprehendo.

VARIORUM.

mentum, quod ex lino Cadurco fieret. *Salmas.*

222. *Dummodo, &c.*] Id est, dummodo non in universum frustra laboraris, & aliquid mercedis saltem tibi relinquatur pro infinitis tuis laboribus, quod sæpe ad mediam usque noctem fuderis, & illa meditaturs sis, quæ doceres tuos discipulos. *Lubin.*

223. *Sedisti.*] Sedebant, inquit Grangus, doctores discipulis stantibus: Sed miror viri doctissimi vagum ingenium, qui tam sæpe intempestiva dicit. Hic certe sermo est de studentibus, non docentibus. *Qua, &c.*] Id est, qua media nocte nemo faber ferrarius, nemo carptor vel carminator lanarum fidebat, & opus faciebat. *Idem.*

224. *Qui, &c.*] Carminaturus. Qui lanam carminat, id est, carmine trahit, & attenuat. *Idem.* *Obliquum* illud ferrum dicitur *Carmin.*

225. *Totidem, &c.*] Lampadas olei fetidi, & male olentis, quas pueri pau-

perum noctu adferebant. *Oltecisse.*] Ingratus enim lucernarum odor. *Idem.* Quod pro maximo fastidio sumit.

226. *Quod, &c.*] Ante te dictata recitantes, & lectiones audientes, *Cum, &c.*] Id est, cum liber Horatii Flacci, in quo discunt pueri, ex fumo lucernæ decolor, turpis, & niger esset assidua pueri commotione. *Idem.*

227. *Et hæreret.*] Id est, cum nigro & inilere contaminato libro, in quo Poëma Virgilii inscriptum, crassa fuligo & vapor male olentis lucernæ adhæreret. *Idem.*

228. *Rara.*] Licet immensi labores sint, & merces pro illis perexigua, raro tamen illa præceptoribus obtingit sine interventu litis, aut judicatione & coactione Tribuni, qui parentes cogat, & accusatos compellat solvere. *Lubin.* Quum velit ostendere Poëta magistrum minimam referre pro didactro mercedem, eamque non sine judicis cognitione adipisci, non Senatorem, non Equitem, sed Tribunalum ærarium nominat, utpote qui de minimis rebus cognosceret. Dices autem debuisse nominare Ducenarium: nam cum Senatores de maximis causis judicabant, Equites de mediis, Tribuni de minoribus, Ducenarius iucumbat cura minimorum. Sed icias sublatos esse hos Ducenarios. Nec putes ærarios dictos, quod exigerent pecunias ærarii publici, quod munus quæstionum fuit, sed quod minores causas præferebant ærarias, sive mavis pecuniarias cognoscerent. *Grang.* Etgo quoque de Tribuno plebis non intelligendum, nam is æris non habebat cognitionem.

Non egeat. sed vos sævas imponite leges;
 Ut præceptorī verborum regula conſitet; 230
 Ut legat hiftorias, auctores noverit omnes,
 Tanquam ungues, digitosque ſuos, ut forterogatus
 Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
 Nutricem Anchifæ, nomen, patriamque novercæ
 Archemori: dicat quot Aceſtes vixerit annos, 235
 Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut ſiquis cera vultum facit: exigite, ut ſit

Et

VET. SCHOLIAST.

229. *Sed ver.*] Raræ ſine lire magiſtris redduntur merces. ſed enim vos o Tribuni, duras conditiones magiſtris imponite, ut & ſine vitio loquantur, & omnes hiftorias & Poëtæ teneant, & ut quacumque ſint hora etiam de rebus exiguis & impoſſibilibus ſtatim reſpondeant.

233. *Aut, &c.*] Privatæ balneæ, quæ Daſnæ appellantur.

234. *Nutricem Anchifæ.*] Tiſiphone.

VARIORUM.

229. *Sed, &c.*] Licet cives Romani præceptoribus exigua mercedem, & quidem coacti ſolvant, tamen & præceptoribus ſæviſſimas leges, obſervatu perdifficiles, imponunt. Imprimis ut ſint doctiſſimi, & ſumma diligentia & ſolertia liberos ſuos in literis ac moribus erudiant. *Labin.*

230. *Ut præceptorī.*] Ut præceptor omnium verborum & phraſium exactam cognitionem habeat, & ſine vitio exactiſſime loquatur. *Conſet.*] Id eſt, intelligatur, explorata ſit. *Idem.*

231. *Legas, &c.*] Fabulas Poëticas & hiftorias. Hæc de filio poſtumuſ intelligere. *Auctores, &c.*] Exactiſſime ſciat, quid in quoque auctore contineatur. *Labin.*

232. *Tanquam, &c.*] Proverbiū ſa-

tiſtritu. *Ut forte, &c.*] Quocumque loco & tempore filius ad omnia exacte poſſit reſpondere. *Idem.*

233. *Dum, &c.*] Omni loco & tempore. Exempli gratia, dum pater itinere eſt, & Phœbi calida balnea petit. In thermis proprie ſudabatur, in balneis lavabatur. *Idem.*

234. *Nutricem, &c.*] Huiusmodi, quæ ut Seneca ait, *ſcire nec juvas, nec prodeſt*, Grammatici, & Critici diligentiffime ſolent inquirere. Huiusmodi quaſtionibus Grammaticos vexare ſolebat Tib. Nero. Sueton. vide & Agell. 14. 6. & Senec. Epiſt. 88. *Farnab. Nomen, &c.*] Hanc dicunt vocatam eſſe Caſperiam, de cujus patria nihil conſtat. *Idem.*

235. *Quot, &c.*] Aceſtes Trojanus, rex Siciliæ. Sunt autem tales quaſtiones nugacæ & frivolæ. *Idem.*

236. *Quos, &c.*] Id eſt, quot vini cados vel urnas, Siciliæ ille rex Aceſtes Æneæ ſociis Phrygiis ex Trojâ profugis donavit. *Idem.*

237. *Exigite, &c.*] I. e. Requiratis & poſcatis hoc ab illo magiſtro. Triâ fuerunt requiſita, ut linguam puro ſermone, ut mentem variarum rerum cognitione, ut denique animum virtute, pudicitia, & honeſtis moribus imbuat. *con, &c.*] Id eſt, formet. Eſt Metaphora à cera, quam digitis ducendo in quamque formam effingimus. *Labin.*

238. *Ut ſi, &c.*] Quæ in omnes formas

Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. non est leve tot puerorum
Observare manus, oculosque in fine tremantes.
Hæc, inquit, cura, sed cum se verterit annus,
Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

VET. SCHOLIAST.

240. *Nescians, &c.*] Nesci corrumpant.

241. *Observare manus.*] Ne præputia ducant.

242. *Et, &c.*] Hæc exposcunt à magistris, & post omnia in annum unum solidum accipient.

243. *Victori populus.*] Ut in theatro solent petere quinque aureos. Nam non licebat amplius dare.

VARIORUM.

mas fingi potest. *Exigite, &c.*] Ut præceptor illum cœtum suum scholasticum paterno amoris adfectu prosequatur, & à malo deterreat. *Idem.*

239. *Neturpia, &c.*] Intelligit turpem illam Sodomiticam libidinem, qua pueri alternis vicibus sese corrumpebant. *Idem.*

240. *Non est, &c.*] Quod Sat. 6. inquit, cum ait:

---- præputia ducit.

Id est, tot pueros exacte observare, ne scelera perpetrent, difficillimum est. *Idem.*

241. *Oculosque, &c.*] In fine libidinis, vel post perpetratam libidinem molliter natantes: & ut quidam legunt *patrantes*. *Idem.* sic Apul. Oculos uidos & tremulos, ac præna libidinis marcidos, jam jamque semiadapertulos.

242. *Hæc, &c.*] Id est, has leges terrea, inquit civis Romanus, filium suum præceptori commendans. *Et cum, &c.*] Hæc verba sunt auctoris nostri, quibus non sine acri Sarcasmo miserum Grammaticum irridet, & Romanis civibus

Eutlionibus sordes suas exprobat. Quasi dicat, cum omnia laboriosissima & difficillima egeris, finito anno exiguum mercedem interventu litis accipe. *Labin.* *Sed cum.*] Vel *Et cum se verterit annus.*] I. e. Eo anno finito: nam, ut ait Vitruvius, cum Sol redit ad signum in Zodiaco, ubi cœpit, perficit spatium vententis anni. Finiebatur a. annus mense Martio, cum Sol ad Arietem rediisset, eoque mense mercedem & minerval exolvebant magistro.

243. *Accipe, &c.*] Mercedem, quam populus tanquam arbitri tibi à Tribuno dari postulat, tanquam victori, ut qui patrem in judicio viceris, id est, mercedem minimam accipe, quantula certaturis offerebatur. Erat autem stera merces Scenicorum quinque auri. *Labin.* Farnabius non inepte interpretari posse credit de auro, quod gladiatoribus in amphitheatro, aut aurigis victoribus, vel ipsis equis postulari moris erat à pop. in Circo, quasi dicat, Annua Grammatici merces non excedit summam auri, quod datur aurigæ pro unius horum opera. vide Martial. Epigr. 74. lib. 10. Non de rogatione populi, aut scito plebis, intelligi arbitramur, sed vetustum potius morem præsignari, qui apud Romanos in sacris certaminibus inolevit frequens. Post emensum ergo annum, & edocendis pueris labores impenso, *Accipe,* Poëta inquit, mercedem, qualem victori in ludis populus postulare solet: ac si dicat, vilem assem, & nimis tenuem mercedem, qualis est stipendium, quæ à populo in ludis postulatur, cum ære collato victor à plebe donatur, consequeris. *Alex. ab Alenaride.*

SATYRA VIII.

ARGUM. Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verum in sua virtute sitam esse. Frustra ostentari fumosas parentum imagines, si ipsi ignavos, falsarios, ganeones, mimos & gladiatores, per omnem turpitudinem degenerantur.

STEMMATA quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo Sanguine censeri, pictosque ostendere vultus Majorum, & stantes in curribus Æmilianos, Et Curios jam dimidiòs, humerosque minorem Corvinum, & Galbam auriculis nasoque carentem?

5
QUIS

VET. SCHOLIAST.

I Non qui majorum suorum nobilitate confisi, nimis se jactant, cum ipsi nihil sua virtutis ostendant.

1. *Stemmata.*] Stemma est generis ordo, ut gradus.

5. *Nasoque, &c.*] Vetustate pictura ita effectum; aut quia breviorem nasum habuit.

VARIORUM.

1. *Stemmata, &c.*] Hæc ergo Satyra scripta est in Ponticum, & alios nobiles Romulidas, qui nobilitate majorum suorum confisi intumescabant, cum ipsi contra vecordes & ignavi, nihil vera nobilitate dignum agerent. *Stemma* Latine proprie solum dicitur. Inde usurpatum pro statu majorum coronatis. Dicuntur & *stemmata* lineæ vel ramusculi, quibus genealogiæ & gradus cognationum delineantur & discernuntur, quibus notatur, quis pater, avus, proavus, abavus, atavus, tritavus, &c. fuerit. Perhæc:

Stemmata quod Thysco ramum millefium dicitur.

Est enim hic sensus: Quid facit, prodest, vel confert ordo generis, vel genealogiæ gradus ad veram nobilitatem? Quasi dicat, nihil. *Longa, &c.*] Amicis, longa, & prolux majorum senec à vetusta an-

tiquitate per multa secula deducta. Plin. lib. 2. cap. 33. *Lub.*

Sanguis ergo pro genere & stemmate.

Langus, cui multi sunt nobilitatis gradus.

Altum dixit Virg. *Genus alto à sanguine Divum.* Aliquando *priscum*.

2. *Censeri.*] Recenseri, judicari, numerari. Hinc Censores dicuntur. *Pictosque, &c.*] In foribus, vestibulis, atriis ædificiorum. Habebant autem imagines majorum pictas, vel sculptas ex marmore lapide, vel ære, vel ex cera expressas. *Lubin.* Signanter *vultus*; non enim totius corporis, sed oris, & usque ad pectus imagines.

3. *Es stantes, &c.*] Æmilianorum statuas triumphales. De statu & curribus triumphalibus vide Plin. l. 34. Erant enim diversæ statuarum species, Colosæ, Curules, Equestres, Pedestres. *Æmiliani.*] Majores tuos, qui triumpharunt. Intellige Scipionem Æmilianum, qui Carthaginem & Numantiam delevit. *Idem.*

4. *Curios.*] Id est, vetustate exelas statuas Curiorum, jamque dimidia parte dirutas & mutilatas. De Curis dictum initio Satyræ 2. *Idem.* *Humerosque minorem.*] Alii *mosumque minorem Corvini.*

5. *Et Galbam.*] Intelligit Sergium Sulpitium Galbam, qui Neroni successit, & ab Othone occisus est, qui à Jove genitus suum deducebat. Vel potius aliquam

Quis fructus generis tabula jactare capaci
 Corvinum, & posthac multa contingere virga
 Fumosos equitum cum dictatore magistros,
 Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
 Tot bellatorum, si luditur alea pernox
 Ante Numantinos? si dormire incipis ortu
 Luciferi, quo signa Duces & castra movebant?

10

Cur

VET. SCHOLIAST.

6. *Tabula, &c.*] Imagine perpetua.
 7. *Multa, &c.*] Multis fascibus, dignitate.

9. *Si, &c.*] Anteimágenes Lepidorum.

10. *Alea, &c.*] Per totam noctem si luditur. Virgilius,
Dura jacet pernox in strato.

VARIORUM

quem ex majoribus ejus. Cujus antiquissimam statuum aure ac nato careat ait. *Idem.*

6. *Quis, &c.*] Quæ est utilitas, aut quid prodest aliquem magna & capaci tabula genealogica, in qua genus & familia notantur, ad jactantiam ostentare Corvinum & fumosas majorum imagines. Vel quid tibi tu (immemor virtutis majorum, cujus tibi hæc monumenta legenti memoria erat subijcienda) jactas genus tuum & familiam ampla tabula Genealogica descriptam, & veteres jam fumo suræque oblitus imagines majorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii Magistri equitum fuisse. *Farnab. Lubin.*

7. *Et posthac.*] Id est, post illum Corvinum, longa seric, longis ramis vel virgis arbore illa. consanguinitatis deducere ac derivare. Hic versus in quibusdam Codicibus non invenitur. *Marta, &c.*] Intelligit ramos & virgas ex stirpe discurrentes in stemmate. Alii lictores intelligunt, qui multos virgarum fasces præferebant, Dictatori 24. Consuli 12. Magistro equitum 6. *Lubin.* Vel insipienti cuidam curioso delineationem hanc sui generis in tabula factam, iterum & sæpius virgula quadam vel bacillo tangendo ostentare & significare.

8. *Fumosos.*] Id est, fumo longa vestustate tinctos & denigratos. Porro magistri equitum summam jus in equites habebant, ut Dictatores summum jus in populum. *Cruceius cap. 5. Broderus.*

1. *Miscell. 13.* Nobiles & illustres. Quidam *Famosos* legunt. & *Famosus* non infamem semper significat, & in malam partem rapitur, sed sæpe in bonam.

9. *Si coram, &c.*] Id est, si male vivitur à Lepidis. qui filii pessimi oriundi ab optimis majoribus, qualis fuit Æmilii Lepidus. *Coram.*] Emphatice.

Quasi dicat, nihil prodest præterita majorum egregie facta, & nobilitatem jactare illis minoribus vel posteris, qui doctam in præsentia flagitiose vivunt, & vitis obruti sunt. Vel coram imaginibus clariss. majorum, quales fuero Æmilii Lepidus & Scipio Æmilianus.

Effigies, &c.] Id est, quid tibi proluat, vel ad quid valent tot imagines majorum tuorum, qui bellatores fortissimi fuerunt, si minores posteris, imbelles & ignavi, per totam noctem degeneres à virtute majorum, alea ludunt. *Lubin. Alea pernox.*] ita dictum, ut vigilas teneat:

11. *Ante, &c.*] Id est, ante statuas Scipionis avi, vel proavi tui vini continentissimi, qui deletæ Numantia solum titulum in triumphum tulit, nullo cive numantino invento, qui cænenatus in triumphum duceretur. *Numantinos.*] Scipio Æmilianus, ut supra dictum, Carthaginem & Numantiam delevit, inde dictus est Numantinus & Africanus. *Idem.*

Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius Lare, si cupidus, si
Vanus, & Euganea quantumvis mollior agnà:
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squalentes traducit avos, emtorque veneni

15

VET. SCHOLIAST.

13. *Cur Allobrogicis.* | Gallicis possessionibus, aut titulis victoriarum, aut ædibus.

14. *Natus, &c.*] Magna ara ad Herculeum dicitur Romæ, juxta Circum Flaminium. Fabius ex genere Herculis.

15. *Et, &c.*] Tarentina, Calabria, aut Veneta.

16. *Catinenſi pumice.*] Catina opidum Sicilia, usque ad probra dissolutum notatur, ut & Bibaculus,

Osse senex, Catinaque puer, Cumana meretrix.

17. *Traducit avos.*] Dedecorat parentes suos. *Emtorque veneni.*] Ἀπὸ πονέως.

VARIORUM.

Ortu, &c.] Mane summo, paulo ante Solis ortum cum Lucifer oritur. Veneris est stella, & quoties Solem sequitur Hesperus, Vesperugo, sive Vesper dicitur, cum Solem antecedit, & antelucano tempore conspicitur, Phosphorus, vel Lucifer appellatur. *Idem.* Si, inquit, heliæ & calcator pernox & intempestivus sub tempus matutinum dormire incipis, quo tempore majores tui signa & castra & exercitum movere, alio profecturi, vel locum commodiorem capturi, & ex uno loco in alium ducere solebant, & res præclaras gerere. Alæ a. nomen omnem fortunæ lulum complectitur, non tantum talorum, aut reserarum ex pyxide, fritillo, seu phimo.

13. *Cur, &c.*] Cur Fabius ille degener ex nobili illa Fabiorum familia natus, honoribus majorum suorum delectetur & gloriatur, & Allobrogibus à Fabio maximo devictis, & magna ara Herculis, quæ sola Fabiæ genti hæreditaria erat, gaudeat, si ille sit mollior, vanus

Fran-

& ignavus? *Turneb.* lib. 12, cap. 9. Val. Max. lib. 3. cap. 5. Senec. 4 de Benef. 30. Fabius ille Persicus homo fuit, prostituti corporis, & intamis ore. *Allobrogicis.*] Id est, titulis & honoribus, & appellationibus majorum suorum de devictis Gallis & Allobrogibus. *Magna ara.*] Per hanc intelligit aram Herculis in foro boario constitutam, vel juxta circum Flaminium, ex quo Hercule Fabiorum familia. *Lubin.* Magnam dicit pro maxime ratione carminis.

14. *Lare.*] Id est, in domo & familia Herculis. *Si, &c.*] Majorum suorum gloriam sibi usurpare non potest, qui est cupidus, avarus, vanus & mendax, qui denique maxime effeminatus, & magis mollior, quam ovis. *Lubin.*

15. *Euganea.*] Altina vel Patavina, vel, ut alii, Tarentina, & Veneta. His autem ovibus nihil erat mollius, & lanæ valde laudabantur. *Plinius* libro 4. cap. 20.

16. *Si, &c.*] Id est, si Fabius ille Persicus libidiniosus & pathicus, lumbos suos Catinenſi pumice atterit, lavigat, politque in amatorum suorum gratiam, & hac infanda libidine avos suos ob scelus nepotis sui merito lugentes & squalidos, traducit & dedecorat, & deridendos præbet. *Tenerum.*] Mollem & libidiniosum lumbum attritum habens. *Lubin.* Lumbum poluit pro pudice, quem ut teneri & veluti mulieres viderentur, depilem, glabrumque sibi reddebant. *Britannicus. Catinenſi.*] Ætneo pumice, vel cavernolo lapide, qualem Ætna sæpe evomit. *Plinius* lib. 37. Hinc Catinenſes dicti homines molles, qui se pumice læves & glabros reddebant, à Catina urbe Sicilia. *Turneb.* lib. 7. cap. 20.

17. *Squalentes.*] Pilis horridos, & spurcos & sordidos. Vel Statuas sive & fuligine sordidatas, & squalidas. *Traducit.*]

Dede-

286 D. JUNIUS
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Totalicet veteres exornent undique ceræ
Atria, **NOBILITAS** sola est, atque unica virtus. 20
Paulus, vel Cossius, vel Drusus moribus esto:
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Præcedant ipsas illi te Consule virgas:
Prima mihi debes animi bona. sanctus haberi,
Iustitiæque tenax factis, dictisque mereris. 25
Agnosco

VET. SCHOLIAST.

22. *Hos, &c.*] Mores tuos antepone
virtutibus eorum, & præcedant mores bo-
ni tuis.

24. *Prima, &c.*] Κατὰ νοῦν. debes
animo bonus, & justus esse.

VARIORUM.

Dedecorat, & irridendos præbet. *Stralzi*.
Polyb. *παρὰ τὴν ἑξῆς*. Metap. à noxiis
per forum traductis, appensis collo titulis
& inscriptionibus criminum. *Farnab.*
Emtorque, &c. Cum venena miscuit,
& alios interimat, & suam familiam &
gentem, quam suo scelere miseram
& infamem reddidit, funestet. *Lubinus.*
Id est, qui ob

18. *Frangenda, &c.*] Idem, qui ob
beneficentia dignus, cuius statua inter ma-
jorum statuas posita demolitur. Moris
ratum, ut si quis turpi & immani-
tissime damnatus esset, neceretur, &
rangeretur ejus etiam statua, in ex-
quis ferretur. *Miseram, &c.*] Ob tan-
quam maculam, & quod tam vitiosus pe-
teretint nepotes. *Fune fiat.*] Inquinat,
& contaminat. *Idem.*

19. *Tota licet.*] Id est, licet universa aetria vel vestibula zdificiorum plena sint veterum & majorum imaginibus cereis, tamen illud nihil ad veram nobilitatem conducit, quæ est sola & unica virtus. *Veteres geræ.*] Id est, imagines majorum, & cæra expressa, quæ in atriis disponentur. *Martial.* *artat imaginibus.*

Attingit inmodicis artat imaginibus.
[dem. Quasi dicat: Non

21. *Paulus, &c.*] Quasi dicat: Non
maiorum tuorum statuas in atriis tuis,

[sed illorum mores honestos in tua vita ostende. Si vis nobilis esse, imitare vitam & mores Parentum tuorum, si similis ipis vita & moribus. Porro de Paulo Æmilio dictum superius. *Crisp.*] Vir optimus bellicosus, qui Voluminum regem Veientum, manu sua occidit, & opima spolia in Capitolium reportavit. Vel, Cossium intelligit, qui se sub Augusto Getulos domuit, quia sequitur, *salve Germanice. Farnab. Drusius.* Qui ab hostium duce Druso interfectus, hoc nominis in familia sua propagavit. Germanicus à Senatu nuncupatus, non per privationem, sed ex merito. *Cæsar*is privationem.

22. *Huius, &c.*] Id est, hosce virorum optimorum mores proponere ante statuas majorum tuorum, ut illos mores citius vel potius intuearis, quam statuas. *Idem.* Ut sit sensus: Fac ut imagines tuorum majorum videant vitam bene compositam in te esse.

23. *Præcedant.*] Id est, cum tu consulēs, tibi quēque à lictoribus fasces præferuntur, ante ipsos fasces debent præcedere honesti tui mores. *Præcedant.*] Ut tecum illos semper habeas ob oculos, eosque tecum præferas. *Idem.*

24. *Prima, &c.*] Expositamque
requirantur in vere nobili: si vis utro
dicam nobilem, prius require to te ani-
mi bona, id est, virtutes, ut sunt pru-
dencia, iustitia, fortitudo, temperantia.
Sanctus haberi.] Etenim si promeritis cu-
ditis simul & factis viri sancti & iusti
nomen, tum te agnosco procerem, id est,
nobilem Romanum. *Lub. rē Meritis* qui
legunt cum interrogatione, asserente
Grangæo contra fidem omnium MSS.
faciunt

25
Agnosco

PET. SCHOLIAST.

VARIORUM

VARIORUM

[illegible]

Agnosco procerem, salve Getulice, seu tu
 Silanus, quocunque alio de sanguine rarus
 Civis, & egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat Ofiri
 Invento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
 Indignus genere, & præclaro nomine tantum
 Insignis? nanum cujusdam Atlanta vocamus:

Æthio.

VET. SCHOLIAST.

19. *Populus, &c.* Tibullus de Ofiri dixit:
Primum aratra manus solerti fecit Ofiris,
Est tamen ferro sollicitavit humum.
Primum incepta commisit semina terra,
Pomæque non novis legibus arboribus.
 Populus Ægypti invento Ofiri dixit,
Ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ Ὀφίριος.
 32. *Nanum, &c.* Ut cum indignus sit,
 majoris alicujus eum nomine nuncupemus:
 ut si nanum gigantem vocemus
καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ γίγαντος.

V A R I O R U M.

faciunt: dicent enim subintelligi particulam *Si*. ut in illo versu in *contum*, *jusseris*, *ibis*. *Falsis* *disiisque*.] *Maximum enim est* sapientia officium & indicium, ut verbis opera concordent, ne orationis visa dissentiat. Seneca.

26. *Agnosco, &c.* Nobilem, virum egregium & laudabilem. Id est, si hæc & consilia veræ nobilitatis opera exhibueris, præ gaudio exclamabo, (ut Ægyptii in sacris quæsit & invento Apibore, vel Ofiride,] me tandem invenisse, quem tanto tempore frustra quæsi. *Proceres* proprie sunt capita trabium, quæ exstant & emiunt extra parietem, quasi præcedat. *Grævus* præiuncte Isidoro. Sed præter ego, quod sint quasi *proceres*, à *progre*: quod primo sint lapides qui protruguntur. ideo. *ἠπὸς ὧν* Græcis dicuntur: deinde sunt primores civium, quia civitas quasi ædificium, in quo sunt proceres & angulares lapides. Nam olim C. erat pro C. *Salvi, &c.* Id est, si talis es, tunc merito te appello & saluto

nobilissimum. Vel, & Getulice vir nobilissime, tanquam qui Getulos viceris. Indicat hic, virtute præditos non minus esse nobiles, quam illi sint, qui magnas gentes subegunt. *Idem*.

27. *Silanus.*] Hic teste Tacito, *eximia nobilitate fuit. Quocunque alio.*] Si ve quocunque alio sanguine nanus, honoris, & decori es tuæ patriæ, ob virtutem tuam ovanti & exsultanti. *Idem*.

28. *Rarus civis.*] Rari quippe boni. *Contingit.*] Datus es. *Ovanti.*] De te præclaro & bene merito. *Idem*.

29. *Exclamare libet.*] Id est, si te talem invenero, solenne illud exclamabo, quod populus Ægyptius exclamare solet in sacris Isidis & Ofiridis, cum Apim bovem quæsit, qui Ofiridem, id est, frumenti larionem repræsentet, exclamantes: *Ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ Ὀφίριος*. Quasi Pœta dicat, se optimum civem invenisse, & tandem incidisse in illum, quem diu quæsierat. *Jac. Leinf. Epiph. 6. cap. 10.*

30. *Quis, &c.*] E contrario hoc ait, quod contra nemo generosus sit, qui indignus genere & nobilitate majorum suorum sit, nihilque nobilitatis habeat, præter nomen. Pulcherrime Fabius: *Quis nobilissimus, nisi qui optimus? Lubinus. Insignis.*] Subaudi est.

32. *Nanum, &c.*] Id est, si te hominem turpem, nobilem dicamus, idem facimus, quod cum nanum nobili cuidam in deliciis, vocamus Atlantem, Ironice ac Scoptice, & *καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ Ἰσίδου*. *Pollitiam* Miscellan. cap. 13. *Atlanta.*] Arias Promethei frater, rex Mavritaniæ, & Gigas fuit, in montem sui nominis conversus. *Lubim.*

Æthiopem, *cycnum*: pravam
Europen. canibus *pigris*, scabieq;
Lævibus & sicce lambentibus
 Nomen erit *pardus*, *tigris*, *leo*;
 Quod fremat in terris violentius.
 Et metues, ne tu sic *Creticus*, aut
 His ego quem monui? tecum est
 Blande. tumes alto *Druforum* ste
 Feceris ipse aliquid, propter quod
 Ut te conciperet, quæ sanguine fu

VET. SCHOLIAST.

33. *Æthiopem*, &c.] Id est, nigrum
 hominem, *Ægyptium*, *cycnum* voces,
 ut candidum.

34. *Europen*.] Ut formosam.

38. *Netu*, &c.] Hoc est, ne sis tan-
 tum nominibus nobilis, ac turpiter vi-
 vas.

40. *Blande*.] Nam *Blandus Rubellius*
 dicebatur.

42. *Quæ*, &c.] Nobilis de genere
Trojano.

VARIORUM.

33. *Æthiopem*, &c.] Id est, hominem
 surpem, nigrum, eadem figura voca-
 mus candidissimum. *Pravam*.] Id est,
 puellam gibbosam, & extorta membra
 habentem, vocamus *Europen*, proce-
 ram & speciosissimam virginem, *Age-
 noris* filiam, quam *Jupiter* in taurum
 mutatus compressit. *Lubin*. Aliileg. *par-
 vum*.

34. *Canibus pigris*.] Id est, sic canes
 ignavos, & ad venationem inutiles, &
 qui in culinis ora & extremitates lucer-
 narum lambunt, appellamus *tigris*,
pardos, *leones*, aut aliud quoddam ani-
 mal ferocissimum. *Scabie*, &c.] Id est,
 quibus ob veritatem scabiei pili exci-
 derunt, qui ob id glabri & laeves sunt.
Idem.

36. *Si quid*, &c.] Id est, si quid præ-
 terea adhuc in terra ferocius animal est,
 illius nomen *pigro cani* damus, hac di-

37
 tigris

37
 cave

caris

mus

Leo.

rum

& C

lis si

nobi

Cret

inis

36
 est,

nus:

40
 libro

belli

pari:

cui n

lia.

quien

21

Sit e

Cafu

alro.

nobi

sis.

quan

ac fi

4:
 greg

na al

Julio

Non quæ ventoso conducta sub aggere texit:
Vos humiles; inquis, vulgi pars ultima nostri;
Quorum nemo queat patriam monstrare parenti:
At ego Cecropides, vivas, & originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies. solet hic defendere causas
Nobilis indocti, veniet de plebe togata,
Qui juris nodos, & legum ænigmata solvat.

45

50

Hic

VET. SCHOLIAST.

43. *Inciperet, &c.*] Plebeia mulier. pauper, in castris natus.

45. *Quorum, &c.*] Plebei aut peregrini.

46. *Cecropides, &c.*] Nobilis. Cecrops rex fuit Atheniensium.

49. *De, &c.*] Id est, senatoria.

50. *Legum, &c.*] Quaestiones obscuras.

VARIORUM.

ut sit tua mater non vilis aliqua mulier & plebeia *Idem.*

43. *Non qua.*] Mulier paupercula, foras militis alicujus contubernalis, quæ in castris pretorianis, vento per vias, telam texebat. *Sub aggere.*] Tiberius Romæ castra constituit, quibus pretorianæ cohortes vagæ ante id tempus & per hospitia dispersæ continebantur; ea inter portas Viminalem & Tibulinam sita, urbisque muris conjuncta offendit Panvinus, unde *agger* dicta sunt. *Ferrat.*

44. *Vos, &c.*] Supp. estis. Verba tumidi & fastuosi Rubellii Planti, aliis subfannantis, & generis obscuritatem objectantis. Id est, o vos Romani reliqui humili loco nati, quorum nemo scit, unde & à quibus parentibus originem duxerit. *Latin. Humilis.*] Passim pro ignobili.

45. *Patriam, &c.*] Obscuri estis, & terret filii. *Idem.*

46. *At, &c.*] Ego sum nobilissimus à principe civitatis originem duceus, ut Athenienses nobiles à Cecrope antiquissimo, & primo suo rege. Unde proverbium, *Cecrope generosior*, de homine antiquissimæ nobilitatis. *Vivas.*]

Respondet Poëta Scoptice, & jactabundum illum Thralonem festive iudificatur. Quasi dicat: Vivas felix, & ex hac originetua diu multumque latebis. *Idem.* Sic Pers. *Dinomaeches ego sum; suffla: sum candidus, esto.*

47. *Tamen, &c.*] Jam serio Poëta respondet. Quasi dicat: Licet sis nobilissimus, non tamen propterea omnino omnes ex plebe despicias & contemnas. Nam etiam in infima plebe Quiritem vel civem Romanum facundissimum, & doctissimum invenies, cujus opera nobiles etiam velint nolint indigent, & uti coguntur. *Latin. Sic Plant. Summa sapie ingenia in occulto latent.*

48. *Solet hic, &c.*] Id est, ignobilis è plebe sed doctissimus, & eloquentissimus, solet in foro causas viri nobilis, sed indocti & rudis defendere. *Idem.* Ita multi nobiles (proh. dolor!) nihil magis affectant, quam nescire literas: cum tamen patritio & nobili viro nihil magis turpe sit, quam jus ignorare. *Pompan. l. 2. §. 43. D. de Orig. jur.*

49. *Veniet, &c.*] E plebe clientum, & turba libertinorum, qui rogam induci patronos suos salutant, veniet; qui legum interpres sit doctissimus, qui *no-* dos & intrinsecos sensus juris, & *legum ænigmata*, & obscuras quaestiones solet solvere. *Idem. De plebe togata.*] Ubi plebs togata non est minuta & sordidior; sed quæ iudiciis, eloquentiæ & causis agendis operam dabat, & propterea in toga, *Ferrarius. Togata.*] E plebe tui clientes, patroni tui evadent, & suam operam dum tu litigas tibi locabunt. *Latin.*

50. *Legum, &c.*] Obscuras, velatas quaestiones. Ejusmodi à Græcis *λυτὰ* dice-

Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius: at tu
 Nil nisi Cæcropides, truncoque simillimus Hermæ.
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta

55

Quis

VET. SCHOLIAST.

52. *Euphratem.*] Fluvius est in Oriente. Id est, nomen militiz dat, & curam cohortis sumit. Batavi, gens Galliarum. Lucanus,

Batavique truces.

53. *Nil, &c.*] Quasi Alcibiades, in famis & nobilis. *Truncoque, &c.*] Hermæ effigies æneæ, aut marmoreæ, sine manibus. quales videmus in Circo. Hermas Athenienses ante januas pro religione positos habuere. In hoc igitur tantum distas ab Hermulis.

56. *Animalia, &c.*] Etiam in animalibus virtus quaeritur, non genus.

VARIORUM.

dicebantur, quasi solutores, qui in iure tantos progressus taceant, ut de eo respondere, & quaestionesolvere potuerint, illi erant qui responsis prudentum, & quaestionibus operam dabant. *Turneb.* lib. 2. cap. 19. in fine.

51. *Hic petit, &c.*] Sensus est. In vulgo non solum doctissimi, sed etiam fortissimi & bellicosissimi sunt. Nam hic vel alius quisque e plebe juvenis, in bello armis strenuus, cum exercitu ad Euphratem fluvium in Armeniam & alias regiones, exteris militum proficiscitur. *Euphratem.*] I. e. Partes orientales: Hunc fluvium major fundit Armenia, qui magnis excursibus Babyloniam dividit, & tandem in sinum Persicum defertur. *Domitique, &c.*] Id est, conjungit se exercitui & signis vel vexillis Romanis, quibus Batavi jam domiti custodiuntur, ne rebellent. Domuerat autem Domitianus Batavos, quæ adhuc puer. Fuit autem *Batavum* illa regio Belgica, quæ jam ad

Rheni ostium. Olim fuerunt fortissimi, teste Tacito. *Lubin.*

52. *Aquila.*] Vexilla: nam Aquila Romanorum erat insigne. *Britannicus.* vel potius legiones. *Custodes.*] Ad limites, ne Populi domiti, aut aliqui extraneus hostis publicam quietem turbaret. *Attu, &c.*] Id est, ille quidem ex plebe, animo nobilis est, & manu fortis. Tu vero nihil habes præter nudum illud nomen, quod scilicet Cæcropides appellaris: hoc est, genere speciosus, Romulidam te iactans, uti se Cæcropidas Athenienses. *Lubin. Farnab.*

53. *Truncoque, &c.*] Id est, Hermæ vel Hermetis seu Mercurii statuz similis es, in qua caput solum eminebat, reliquum corpus erat rude & informe. Id est, tu non majoribus similis es, sed illoz statuis, quæ ipsis ob res præclare gestas donatz, à quibus tu nihil differis, nisi quod tu vivas, illæ vita careant. *Hermæ.*] Græco vocabulo, ut solet, usus. *Eppas* enim Mercurium significat, a verbo *ἐπιπλάττω* quod est interpretor. Nam ipse Deorum nuncius & interpretor. *Lubin.* Hermæ erant lapidei vel lignei cippi in bivis trivisque, erecti ad viarum discrimina indicanda, Hermetis æmuli, iisque vetera longa ut Priapi, unde Poëta Cæcropidem hunc taxans, simillimum Hermæ dicit, ut qui nihil præter caput & pænem haberet.

55. *Tua vivit.*] Quamvis vita & mors ignavorum juxta æstimanda.

56. *Dic mihi, &c.*] Ulterius veram nobilitatem non in genere, sed propria cujusque virtute consistere probat: Simili quodam ab animalibus desumpto. *Teucrorum proles.*] Rubellum Plantum intelligit, qui materno genere ab Augusto, & Julio Cæsare oriundus fuit. Id est, dic mihi, o Rubelli, qui te à Julio ortum iactas, & à Tancris vel Trojanis

Quis generosa putet, nisi fortia? nēpe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, & exultat rauco victoria circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios, & primus in æquore pulvis:
Sed venale pecus Corythæ, posteritas &
Hirpini, si rara jugo victoria sedet.

Nil

VET. SCHOLIAST.

61. *In, &c.*] Aut in Circo aut in Campo, quando bellum est, de quocunque venit armento.

62. *Corythæ, &c.*] Corythæorum, id est, equorum. in Aclia prima nobilitas fuit.

63. *Hirpini.*] In ivitio Sabinis. Hirpinus mons est, ubi optimi equi nascuntur.

VARIORUM.

Janis. Animalia muta.] Nemo autem muta animalia, ut equos & canes existimat fortia & generosa esse, quod ex fortibus animalibus nata sint, si ipsa sint ignava, & à parentum generositate aliena.

Lubin. Muta.] Nam vox articulata à pecoribus homines sequetur.

57. *Nēpe, &c.*] Quasi dicat: Sic laudamus velocem & volucrem equum tantam generosum: non quod natus sit ex equis generosis & velocibus, sed quod ipse velox. *Idem.*

58. *Facili, &c.*] Id est, cni ad cursum, facili & agili cum fervore, acquiritur plurima ac frequens victoria.

59. *Fervet.*] Frequenter contingit, celebratur. *Fr, &c.*] Id est, cui victoria cum gaudio & exultatione à spectatore populo studiose acclamatur, in circo sedente, ob nimium clamorem rauco, vel sonoro. *Idem.* Vel potius, quem plurima victoria ex veloci cursu esse versare & gaudere facit, sonore & ad ravim usque acclamante populo: nam qui in Circo ad cursum juncti, non dubium intellectum adorationis & gloria færentur. *Plin. & Tantalus amor laudum equis scil.*

tanta est victoria cura. Virgil.

60. *Nobilis hic.*] Hic equus quisquis sit, quia velocissimus est, nobilis esse existimatur à quoquo etiam gramine vel pascuo veniat, & è quibusque etiam equis natus sit. Ergo & homo, non quia à Cecrope, vel Roinulo oriundus, sed quia virtute maxime excellit, nobilis esse censendus est. alii legunt *germino*: Nec male *Lubin. Cujus, &c.*] Id est, qui perspicue & evidenter alios equos præcurrit. *Virg.*

Celeremque fuga prævertitur Hebrum. Fuga.] Pro cursu.

61. *Et primus.*] Id est, qui omnium equorum primus pulverem movet in æquore, id est, circi cavea vel campo ceteros cursu prævertitur. *Aquor enim non de maritolum dicitur, sed etiam de camp. p. planitie. Virg.*

At prius ignotum ferro quam scindimus aquor.

Lubin.

62. *Sed venale.*] Quasi dicat: Ut equos celeres & fortes, è quocunque etiam gramine vel gramine prodierint, laudamus: Sic contra tardos ac degeneres equos, quamvis optimis equabus (qualis fuit Corytha) vel generosis caballis, (ut erat Hirpinus nati sint, non moramur, sed vendimus si degeneres sint, & raro certamine vincant, *Venale.*] Contemtim. Nam plerumque ob vitium aliquod equi venales exponuntur, raro vero optimi. *Corythæ, &c.*] Natus ex laudatissima equa Corytha, & generoso equo vel caballo Hirpino. *Lubin.*

63. *Si, &c.*] Id est, si raram consecutus fuerit victoriam, dum jugum seu curum in curuli certamine trahit. *Brian.* Veli victor raro sedet in curru, quæsi ille jugo traxit. *Idem.*

Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum, dominos pretis mutare jubentur
 Exiguus, tritoque trahunt ephredia collo
 Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
 Ergo, ut miremur te, non tua; primum aliquid da,
 Quod possim titulis incidere præter honores,
 Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes. 70
 Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit

VET. SCHOLIAST.

64. *Gratia, &c.*] Non attendit de quo armento venit. nihil præstant parentes, qui quasi umbram quandam videntur præbere

65. *Dominos, &c.*] Distrahuntur.

66. *Ephredia.*] Ornamenta thedærum, aut plautra.

67. *Molam, &c.*] Molere in pistino.

VARIORUM.

64. *Nil, &c.*] Ejus majores, quamvis equi nobilissimi non respiciuntur, sed equus vilis habetur & vili pretio venditur. *Gratia, &c.*] Ridicule ait *umbrarum*. Quasi dicat: Nulla commendatio majorum & mortuorum equorum, à quibus, nobilissimis licet ortus sit, imple continentur. *Idem.*

65. *Dominos, &c.*] Constructio talis est. Equi segnipedes, & ignavi, digni qui Nepotis molam circumagant, exiguo & vili pretio venduntur, & dominos suos mutant, & trahunt ephredia trito collo. *Idem.*

66. *Tritoque, &c.*] Id est, trahunt vehicula, vel thedæ, collo assidue jugo attrito. *Idem.* Alii, *trito ducunt.* *Ephredia.*] Ex duabus peregrinis composita vox, Græcæ & Gallicæ, qua & currum notat.

67. *Segnipedes.*] Ad Græcum illud *ἄργυρος* effictum, quod asini Epitheton. *Versare molam.*] Nam *versatilis* mola asinorum & equorum erat, *iru-*

facilis hominum. *Nepotis.*] Nomen molitoris avari proprium, qui pistinum habuit, in quo die & nocte equos vexabat.

58. *Ergo, &c.*] Redit post collationem ad Rubellium. Id est, o Rubelli, ut te ipsum miremur, non autem tua, id est, genus tuum & honores tuorum; in vita & factis tuis aliquod egregium facinus ostende, & demonstra, quod tuis titulis & stans incidere possim, præter honores majorum tuorum, qui tui non sunt, sed sunt majorum tuorum, quibus tu debes omnia. *Te.*] Tuas virtutes & egregia facta. *Non tua.*] Id est, genus tuum, & majorum tuorum egregia facta: præclare enim Seneca:

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum. *Idem.*

69. *Præter, &c.*] Id est, quod præterea titulis tuis addere possum, quod scilicet à te sit profectum, non à majoribus. *Labini.*

70. *Quos, &c.*] Quos referimus acceptos tuis majoribus, qui illos promeriti sunt; non tibi, cujus illi non sint. *Quibus, &c.*] Ex quorum honoribus totus pendes. Per te enim nihil habes, nullam virtutem, nullam doctrinam, sed nudum tantum nomen nobilis, quod majorum est, non tuum. *Idem.*

71. *Hæc, &c.*] Abioluta, quam fecit, digressionem ad Rubellium, redit ad Ponticum. Hæc dicta sufficiant ad Rubellium, quem fama est inflatum superbi, & intumescere, quod Neronem propinquum habeat. Quod illi pudori potius & dedecori esse debet, propinquum habere crudelem tyrannum.

Trai

On January 1, 1968, the following were the names of the persons who were members of the organization:

[illegible]

... non habet, sed habet...
... quibus tu debes omnia. It.] Tunc
... & gratia ista. Nunc.] Id

genus tuum, A: dispositum tuum
 igitur facta: praeclare enim Seneca:
 est tuum, fortasse quod fecit tuum.
 Id est quod prae-

maius addere possum, quod scilicet
perfectum, non à maioribus.

majoribus, qui illos prome-
non tibi, cujus illi non fin-
Ex quorum honoribus
Res enim nihil habes,

utem, nullam doctrinam,
tantum nomen nobilis, quod
non tuum. *Idem.*
7. Absoluta, quam te-

ne ad Rubellium, redit ad
Hæc dicta sufficiunt ad Ro-
nem fama est inflatum
interfere quod Nero-

um habeat. Quod illi po-
te dedecori esse debet,
habere crudelem tyrannum

72. Nerone, &c.] De quo magis debuit erubescere.

& patriz hostem ; ideo recte addit, ipsum
 comuni sensu carere. *Idem.*

72. *Inflatum.*] Ventus enim pro superbia. *Plenum, &c.*] Id est, rumentem surgidum fastu, & arrogantia plenum ob Nerone *Idem.*

73. *Rarus, &c.* Est pulcherrima & verissima sententia, quod illi in amplissima illa fortuna & nobilitate consistit, plerumque *seu communi*, id est, prudentia & ratione destituantur. *Stultissimi* enim patiuntur opes. *Sensus communis.* princeps Cricorum nostri temporis Causabonus per *sensum communem* intelligit civilitatem, quæ conveniens est civi, quæ civis est, & quæ popularis Suetonio dicta in vita Galbæ, à Platone *μετρετά*, à Seneca *juris civis aequalitas*. *Grang.* In illa, &c. Superba nobilitate & divitiis. *Eubinus.*

74. *Sedte, &c.*] iam cum Pontico
mirius agit, eumque honoratur, ut studeat,
ne tam majorum suorum laude atque
nobilitate censeatur nobilis, quam ipse a-
liquid agat vera nobilitate dignum. *Idem.*
Græseri. Estimari.

75. *Enchiridion*, &c.] Egregia facta, ob
quæ futuro tempore post mortem, ut
majorestui, laudari merearis. *Idem*.
76. *Miserrum*] Nihil

& nobilitatem habere; sed parentum

nobilitati incumbere:

77. *Ne collapsa,*
Columnas vocat lau-
ne & laudes majori-
bus sustentaris, &
propria virtute noi-
id est, netu ipse
amotis laudibus in
proverbium colum

78. *Syratus*, &
ria, à vite, quæ
fulta sit ad terram
mesium prostrat
posse & adurgere
bus fulcitur & ni
duas, &c. | Orbat
rimonio deducta.
mi, tanquam uxo
gantur, adeo ut si
leratur, viduum qu
vites maritare, id est
gere. *Lubin.*

79. *Efto., &c.*] *lumnis nobilitatem
am fulcire debeat.
fortem & magnani
or, &c.*] *Pupillis*

esto fidelis. Arbitre
tu, si quæ res tuo a
mittitur, integer e
paxis, & sincere sec
tuam pronuncia. I

80. *Ambigua*,
fictiz administrato
biz & ambiguz,
facias, prout gest
& honesto ne lai
discedas, & nulli

Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
 Falsus, & admoto dicet perjuriam tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cænet licet ostrea centum
 Gaurana, & Cosmi toto mergatur æno.
 Expectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumque,

Pone

VET. SCHOLIAST.

84. *Er, &c.*] Dum vis vivere ita agas, ut vita non indignus videaris.

85. *Dignus*] Sic habendus, qui morte dignus est, quasi jam perierit, licet quotidie copiose vivat. *Ibid. Cænet, &c.*] Habes licet tripodas æneos, ubi Heroës lavabantur, & ostrea à lacu Lucrino. Cosmus luxuriosus fuit, qui solium, in quod descendebat, multis diversorumque unguentorum odoribus miscebat.

VARIORUM.

morum tyrannorum gratia, & tyrannis eo te adigit, ut contra conscientiam tuam falsa dicas, & perjurus evadas. *Idem.*

81. *Phalaris.*] Aggredientinorum tyrannus fuit.

82. *Et admoto.*] Id est, licet ille æneum suum taurum in terrorem admoveat, & ante te ad ferri curet, minitans sese te in illum conjecturum, nisi fallum pro se testimonium velis dicere, & perjurus fieri, tamen tu nihil perturbare. vide Pers. Sat. 3. vers. 39. *Idem* Sic Horat. *justum & tenacem propositi virum non civium ardor prava jubentium, non &c. Dicet.*] doceat, vel suadeat & auros tibi sit, ostendat quomodo tibi jurandum sit.

85. *Summum, &c.*] Id est, in consimilibus periculis summum nefas esse existima, mortem timere, & animam vel vitam suam pudori & honestati præponere. Ubi satius nimirum est tauri tormenta subire, quam honestatem deserere. *Idem.*

84. *Et propter, &c.*] Id est, deserere

vel amittere virtutem, constantiam, bonam conscientiam; hæ enim causæ sunt vivendi, propter quas vita hominum à Deo instituta est. *Vivendi ergo causas* vocat virtutem, probitatem, integritatem, ad quam teste Cic. natifumus. *Idem.* Alias vivendi causæ sumuntur pro facultatibus, quibus vitam nostram sustentamus: ut advertit Turneb. *Advers. xxi. cap. ult.*

85. *Dignus, &c.*] Præclara & vere aurea sententia. Qui vitam sceleribus & flagitiis inquinatam habet, vel virtute & vitæ integritate deferta non dignus est, qui vivat: ille perierit, & pro mortuo tanquam qui perierit judicandus est, quamvis dissimulus sit, & quotidie copiose & luxuriose in supinis deliciis vivat. Id est, ut vel maxime vivat, tamen perierit. Et ratio est, quia nemo malus felix. Vis ergo nunquam tristis esse? recte vive. *Cænet, &c.*] Id est, licet cænando assumat singulis diebus centum ostrea Lucrina vel Bajana, ad Gaurum montem Campaniæ, prope mare situm, capta. *Idem.*

86. *Et Cosmi.*] Licet pretiosissimis unguentis quotidie ungatur, ut luxuriosus ille Cosmus, qui in solidum ahenum, ex ære vas, multis ac diversis odoribus & unguentis pretiosissimis plenum descendebat, seque illis immergebat. *Lubin.*

87. *Expectata diu.*] Cujus præfecturam tanto tempore expectasti, & omnibus votis expectivisti. *Provincia.*] Regio à Romanis subacta, ut Africa, Sicilia, Gallia. *Lubin.*

88. *Pone, &c.*] Tractum à tenacibus equis: Nullam crudelitatem exercere in miseros

Pone & avaritiæ: miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exsucta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quam fulmine justo
Et Capito, & Numitor ruerint damnante Senatu
Piratæ Cilicum. sed quid damnatio confert,

90

VET. SCHOLIAST.

89. *Miserere, &c.*] Provincialium.
90. *Exsucta, &c.*] Exhausta, à rectoribus.

91. *Et, &c.*] Spoliatores sociorum. Cilices nam piratæ sunt. Ergo principes piratarum, aut spoliatores latronum. Bene igitur Capitonem & Numitorem nescio quem, Poëta repetundarum damnatos à Senatu, dixit piratas Cilicum: sive propter depredationem injustam, sive ut eos facinorosos ostenderet, qui piratas olim Cilicas exspoliaverunt.

96. *Praconem, &c.*] Senlus hic est: Quid tibi prodest Chærippe, si damnatur iudex, quem tu damnandum accusasti, cum illius successor plura ablaturus sit tibi? Magis provide tibi praconem, & auctionem fac rerum tuarum, quæ superaverunt: ut in pecuniam totum converteras, ne & ipsos pannos tuos perdas, qui remanserunt. Nam nec accusatio tibi prodegit, & insuper naulum perdes.

VARIORUM.

miserere provinciales. Horat.

-- *Animum rege, qui nisi pareat, Imperat; hunc frenis, hunc tu compescis catena.* Idem.

89. *Pone, &c.*] Id est ne compiles avaritia tua miserere provinciales; ut Verres Siculus fecit. *Miserere, &c.*] Provincialium, qui jam in societatem Romanorum recepti sunt. *Inopum*, quia bello subacti omnia perdidierunt. Et, ut recte Ovidius ait,

Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis. Idem.

90. *Ossa, &c.*] Hoc est, ossa vacua exsuctis medullis. Dicuntur hæc in spoliatores provinciarum nobiles. Vides il-

Cum

los, qui olim reges & potentes fuerunt in provinciis, à provinciarum præfectis adeo usque exhaustos esse, & spoliatos, ut ossa appareant, in quibus ne medulla quidem amplius reliqua. Alii *exhausta* leg. *Idem.*

91. *Respice quid.*] Ne fines æquitatis & iustitiæ transgrediaris. *Quid, &c.*] Senatus, qui Magistratibus in provinciis euntibus mandat, ut fidem populo Romano servent, nec crudelitate & avaritia sua miseros provinciales ad rebellionem irritent. *Idem.* Ex Varrone enim duo Curiarum genera, Senatus & Sacrorum.

92. *Pramia, &c.*] Id est, quæ præmia bonos gubernatores, & quæ poena malos à Senatu maneant. De poena exemplum addit. *Maneant.*] I. e. Expectent & parata sint. *Quam, &c.*] Id est, quam gravè & iusta poena è supremo honoris & dignitatis gradu tanquam fulmine deturbati sint, Capito & Numitor, illi Cilicum spoliatores, quos Senatus condemnavit. *Idem.*

93. *Capito.*] Capito Cossilianus, à Cilicum legatis repetundarum accusatus est, quod Cilicum provinciarum legatus spoliavit, teste Tacit. libro 4. *Lubinus.* *Numitor.*] Sunt qui legant Tutor, prænomine Julius, qui etiam damnatus, quod eandem provinciam rapinis vexasset. *Farnab.*

94. *Piratæ, &c.*] Quasi dicat: Piratæ piratarum, & prædones prædonum: Nam ipsi Cilices olim mare infestabant navibus piraticis; quos Pompejus domuit. *Sed, &c.*] Correctio est. Quid prodest provinciis, quosdam condemnari spoliatores, si veteribus novi peiores succedant & sufficiantur? Neque enim provinciis illa pecunia restituebatur, licet spoliatores condemnarentur. Ut l. Satyræ

Cum Panfa eripiat, quidquid tibi Natta reliquit?
 Præconem Chærippe tuis circumspice pannis,
 Jamque tace. Furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
 Damnorum, fociis florentibus, & modo victis.
 Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
 Nummorum, Spartana chlamys, conchyliæ Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis

VET. SCHOLIAST.

98. *Non, &c.*] Olim non sic gemuerunt provincie à Romanis afflictæ spoliataque jure bellorum, quando sunt devictæ, quomodo nunc cum sunt à judicibus deprædatæ.

101. *Conchyliæ Coa.*] Metaphora. purpura Græca, Coa.

VARIORUM.

conquestus est, vers. 47.

--at tu vixisti provincia ploras. Idem.

95. *Cum, &c.*] Id est, cum posterior recens & novus præfectus spoliator auferat, quidquid Natta præfectus prior tibi reliquit: Unde satius fuerat priorem retinuisse. Idem.

96. *Præconem, &c.*] Id est, o provincialis Chærippe, noli accusare præfectum spoliatorem tuum. Sed potius circumspice aliquem præconem, qui tuos pannos & vestes sub auctione vendat, ne & illas novus præfectus tibi auferat, vel, pro tributis solvendis, cum nihil unde solvas jam tibi supersit. *Grang. Jamque tace.*] Noli accusare illum præfectum. Nam inania in illum judicia exercentur, ut Saryra r. dictum.

--at hic damnatus inani

Judicio: quid enim salvus infamia numis? Idem.

97. *Furor est.*] Furentis & insani est, cum multa damna à præfectis provincia-

rum perpesus sis, & ad extremas angustias redactus, insuper naulum, navigationis pretium, perdere, & navibus conductis Romam petere, & fures & spoliatores accusare. Poterat forte *naulum* etiam intelligi de triente, Charonti post mortem persolvendo. Idem.

98. *Non, &c.*] Ostendit provinciis olim in bello, cum à Romanis subigerentur, longe tolerabiliorem conditionem fuisse, quam jam in pace. *Gemius.*] Quia tum divites jure belli ab hostibus: nuncinopes contra jus & fas ab amicis spoliantur. *Vulnus par.*] Non equalis læsio, cum damnum acciperent. *Lubin.*

99. *Sociis, &c.*] Cum florent adhuc divitiis, urpote qui modo vel paulo ante victi erant, & in societatem Imperii Romani accepti. Idem.

100. *Plena, &c.*] Id est, divitiis, opibus, numis abunde pollebant. Idem.

101. *Spartana, &c.*] Laconica purpura, quæ pretiosum fuit militare indumentum. *Plin. lib. 9. cap. 36. Cassiodorus lib. 6. Epist. 21. Conchyliæ Coa.*] Vestimenta purpurea, tincta conchyliis, vel purpuris in Co insula inventis. *Conchyliæ autem cum purpura florem illum tingendis expetitur vestibus, in mediis habent faucibus. Liqueoris hic minimi est in candida vena, &c. Plin. Lubin.*

102. *Et, &c.*] Id est, in illorum domibus inveniebantur magnorum artificum monumenta, ut pictoris Parrhasii tabulæ, vel picturæ, & signa marmorea & eburnea Myronis & Phidias eximiorum statuariorum. *Plin. lib. 35. cap. 9.*

Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
 Multus ubique labor: raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde 105
 Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
 Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
 Nunc focus juga pauca boum, grex pravus equarum,
 Et

VET. SCHOLIAST.

103. *Phidiasum*.] *Pictorum*, *fictorum* & *sculptorum* sunt nomina, qui olim magni artifices fuerunt. *Phidias* *statuarius* fuit. *Vivebat*, &c.] Cum *imperatorum* pronunciandum.

104. *Rare, &c.* } Sine torumate.

105. *Inde. Gr.*] Antonius * trium
Antoniorum corruptor ille Salustius, qui
oræ mariimæ qua Romanum esset im-
perium, contrarius piratis. Hi omnes
locios, & maxime Græcos, Asiaticos,
ac Siculos, fortunis omnibus spoliave-
runt. C. Antonius à Cæsare accusa-
tus.

VARIORUM.

103. *Phidiacum*, &c.] Id est, statuz eburnez sculptz à Phidia. *Vivebat.*] Ad vivum sculptum erat, tanquam viveret. *Nec non*, &c.] Id est, multiplicia & varia monumenta & opera Polycleti ingeniosissimi statuarii. *Lubin.*

104. *Rara, &c.*] Id est, vix ulla mensa in domibus provincialium inveniebatur, in qua pocula vel vascula non essent à Mentore facta. Fuit autem hic in vasis celandis mirus artifex.

105. *Inde, &c.*] Primi illi præfecti provincialibus nuper victis, & locietate Rom. donatis, integras & inradas relinquebant opes, tabulas, statuas, opera nobilium artificum. Quæ tamen omnia præfectorum secunda quali progenies, Dolabella, Antonius, Verres, &c. evertebant. Tertia verò progenies & agros provincialibus eripiunt. *Farn. Inde Dolabella est, &c.*] *Antonius* * *trium Ant.* Fontalis legend. hoc modo: *Antonius trium Antoniorum* Cos. pater ille, qui *era maximus, quæ Remanorum esset imperituri*

præfuit, contrarius piratis Salustius. Scio quidem C. Antonium Consulē non fuisse, sed tamen proconsulari dignitate Macedoniæ præfuit. Possum etiam hoc modo, Antonius Antoniorum Triumv. & Coss. pater. Rutg. Dolabella,] Qui Afiz fuit proconsul, damnatusque est repetundarum, a cufante M. Scuro. Antonius] Cajus Antonius Senatus motus, quod Achaiam deprædatus esset. de quo Padianus. *Idem.*

106. *Sacrilegus, &c.*] Siciliz præfe-
ctus, qui nec lacris parcebat: hunc Cicero
accusavit. *Navibus, &c.*] *Occulta* dicit,
quia clam & furtim, tanquam furto ab-
lata illa Romam profundis & capacibus
navibus advehebant. Ultima syllaba in
occulta producitur, ob mutam & liqui-
dam sequentem. *Lubin.* Vel legatur *Occul-
ta & Spolia.*] More prædonum, qui
rapinas suas Spoliorum nomine ador-
nant. Frang.

107. *Er, &c.*] *Elegantissime*, ut solet, antithetis utitur. *Dolabella*, &c. plura spolia, prædas & exuvias, tempore pacis, dum præfecti provinciarum erant, retulerunt; quam tempore belli, cum provincias in potestatem Romanorum redegerant. *Id. m.*

108. *Nunc faciu.*] Sequitur jam Apodosis collationis. Quasi dicat: Jam contra quæcumque provincialibus à tot spoliatoribus relicta sunt, quamvis perexigua, succedentes spoliatores in universum abripiunt. *Juga, &c.*] i. e. Bourmparia, supp. eripiuntur. *Quæ* forte adhuc reliqua ex immenso armento. *Grex, &c.*] Nota quod *grexis* vocabulum etiam de equis usurpet. *Idem.*

109. *Et, &c.*] Emphaticè dictum. Taurum vel equum admissarium intelligit: ita ut nulla spes restaurandi armentis relinquatur. *Capro agello.*] Una cum

T &

agro

Et pater armenti capto eripiat agello:
 Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum: 110
 Si quis in ædícula Deus unicus. hæc etenim sunt
 Pro summis: nam sunt hæc maxima. despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum:
 Despicias merito, quid resinata juvenus,
 Cruraque totius facient tibi lævia gentis? 115
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,

VET. SCHOLIAST.

109. *Et, &c.*] Taurus, aut admissa-
 rius.

113. *Forsitan, &c.*] Ut ostenderet
 has civitates gymnasiis, hoc est, exerci-
 tationi palæstræ deditas. putes, inquit,
 has civitates "furtus non esse accusatu-
 ras, quod de resina pilos sibi tollant, ut
 cinædi. Sic de canna occidere. *Marcell.*
Emp.

116. *Horrida, &c.*] His parce genti-
 bus, ne pro injuria rebellent, aut accu-
 sent repetundarum.

VARIORUM.

agro ipso eripitur. *Idem.* vel postquam
 jam ager ereptus est,

110. *Ipsi, &c.*] Paulatim ad graviora
 & majora scelera progreditur. Id est,
 postea Deos penates & domesticos au-
 ferent. Valde bene *ipsi*, quasi qui mi-
 nime violandi. *Si quod.* Id est, si quod
 præterea simulacrum alicujus Dei pul-
 chrum & conspicuum in illorum domi-
 bus vel etiam ædícula, vel templo inven-
 nitur. *Idem.*

111. *Hæc, &c.*] Id est, spolia hæc, quæ
 dixi, maxima de summa sunt, & maxi-
 mos spoliatores decent. *Hæc, &c.*] Ad
 deorum imagines referendum. Quæ illis
 sunt relicta pauca. *Sunt pro summis.*] Me-
 lius convenient summis viris Rom. Iro-
 nice. Vel, hæc jam utcumque tenuia pro
 summis habentur a pauperibus, quibus
 reliqua sunt hæc ut maxima. *Farnab.*

112. *Despicias.*] Occurrit quasi ob-
 jectioni. Poterat enim Verres & alius
 quispiam dicere: quid facient mihi im-

Illy-

belles & luxuriosi Rhodii vel Corinthii,
 qui cum in supinis deliciis vivant, meri-
 to spoliantur? Respondet Poëta per con-
 cessionem: Se hoc concedere de Rhodiis
 & Corinthiis. Verum eodem modo de
 Gallis, Hispanis, Illyricis non esse ju-
 dicandum, qui fortissimi, si nimium ir-
 ritentur, sunt rebellaturi. *Idem.*

113. *Imbelles.*] Nam luxuriosi erant,
 ut dictum Sat. 6. vers. 294. *Unctamque,*
&c.] Voluptatibus deditam, & unguen-
 tis perfusam & delibutam. Erat Corin-
 thi templum Veneris locupletissimum,
 in quo Deæ Veneri supra 200 puellæ
 quotidie prostabant. *Idem.* Vel divitem:
 Hinc proverb. *Unctum caput*, pro divite.
Grang.

114. *Despicias.*] Respondet per con-
 cessionem, illos merito contemni posse:
 utpote qui sint ignavi, & voluptatibus
 diffuant. *Quid, &c.*] Imbelles & Ci-
 nædi juvenes, qui resina pilos ex obsce-
 nis locis in amatorum suorum gratiam
 avellunt, & crura vel membra & corpo-
 ra torius populi lævia, glabra, mulierosa
 & ignava, nihil tibi facient. *Plin.* lib. 13.
 cap. 19. Diversa lætio est: Raderus læ-
 git nec resinata: Baptista Pius quid enim resi-
 nata: Melior nostra lætio, nam duæ
 primæ in resina sunt longæ.

116. *Horrida.*] Dixit, quæ gentes con-
 temni possint, jam & contrario addit,
 quænam timeri & vitari debeant. id est,
 gens contra Hispanorum, bello aspera,
 inculta, & in curanda cute minus occu-
 puta, tibi spoliatori vitanda est: nam ir-
 ritata rebellabit. *Gallicus axis.*] Eo dicit,
 vel quod Galli curribus uterentur, vel
 quia Gallia, respectu Romæ, ad axem,
 vel ad Septentrionem jaceat. *Axis ergo*
 pro

Illyricumque latus. parce & messoribus illis,
 Qui saturant urbem, Circo, scenæque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus, & miseris. tollas licet omne quod usquam est
 Auri, atque argenti: scutum, gladiumque relinques,
 Et jaculum, & galeam: spoliatis arma supersunt.
 Quod modo proposui non est sententia, verum est. 125

Cre-

VET. SCHOLIAST.

117. *Messoribus, &c.*] Afros significat. Et tenues, quod nuper eos Marius spoliaverat, de quo superius:

Exul ab oſſava Marius bibit.

125. *Non, &c.*] Non sunt nuda verba. In sententia nam solet interdum aliquid esse falsi, sed est oraculum verum.

VARIORUM.

pro climate vel tractu. Porro hi sub Othone, Vitellio & Vespasiano sæpe rebellant. *Lubin.*

117. *Illyricumque latus.*] Id est, Illyria, sita ad latus dextrum maris Adriatici: Sclavonia dicta. *Parce, &c.*] Id est, parce etiam agricolis Africanis, qui nos ignavos & otiosos Romanos nutriunt. Nos, inquam, qui nihil agimus, sed tantum indulgemus ludis theatralibus & Circensibus. *Lubin.*

118. *Qui servant urbem, &c.*] Dorceans legendum censet, qui saturant urbem, id est, pop. Romanum. Nam per urbem, cum plebe comprehendas etiam primores civitatis: at Juvenalis intelligit tantum de plebe, quæ circo & scenæ dedita nil aliud curat. *Dorceans. Urbem, &c.*] Scoptice notat in transitu ignavos Romanos. Sic Sat. 6. dixit:

— duas tantum res anxius optat,

Panem & Circenses.

Lubin.

119. *Quanta, &c.*] Quia de Attris dixit, eosque vitandos esse monuit; jam

ulterius addit, illos usque eo exhaustos esse per provinciarum præfectos, ut nihil ulterius ab illis auferri possit. Id autem eo dicit; nam Marius illos paulo ante spoliaverat. *Quanta.*] Id est, quam exigua & pene nulla. *Dira culpa.*] Scelerosæ & impie spoliationis. *Idem.*

120. *Cum, &c.*] Id est, cum Marius Priscus, paulo ante inopes & miseros Africanos ad cincturam usque spoliavit. Tractum ab iis, qui vestimenta alicui erepturi zonam dissolvunt: *discinxerit* pro zonam abstulerit, i. e. pecuniam, quæ in zonis est, ut putat Grangæus. *Marius.*] De hoc dictum Satyr. 1. vers. 43.

Exul ab oſſava.

Idem.

121. *Curandum, &c.*] Id est, illud cum primis cavendum est, ne magna injuria inferatur a præfectis spoliatoribus illis, qui animo & corpore fortes sunt, & miseri ob ereptas opes & fortunas. *Lubin.*

122. *Fortibus & miseris.*] Fortibus iisdemque miseris factis, qui injuriarum ultionem cogitabunt. *Farnab. Tollas, &c.*] Omnia potes illis auferre & spoliando recipere; arma vera, quibus olim se potuerint ulcisci, illis non eripies. *Idem.*

125. *Quod, &c.*] Digressus sum ab instituto veræ nobilitatis characterismo: quæ tamen leviter tetigi, non minus veralunt, quam oracula, quæ foliis inscripsit Sibylla. *Farnab.* Vel illud, quod modo de rebellionē Astorum dixi, non quidem est sententia & voluntas mea, quod

Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
 Sit tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
 Vendit Acerseeomes, si nullum in conjugè crimen,
 Nec per conventus, & cuncta per opida curvis
 Unguibus ire parat nummos raptura Celæno:
 Tunc licet à Pico numeres genus, altaque si te

130

No-

VE T. SCHOLIAST.

127. *Si, &c.*] Si nemo servorum tuorum actus tuos vendit. Si Ephebus intonsus non est puer, pro quo sententia distrahatur, si uxor tua te administrante nihil rapit: denique si vir es bonus, patiar ut falso licet, tamen ex quovis genere nobili, tibiingas originem, vel à Pico, qui Fauni pater fuit.

VARIORUM.

quod cupiam ita fieri; sed vos tamen verum futurum credite, & me vobis aliquod Sibyllæ folium vel oraculum recitare.

126. *Folium, &c.*] De re enim certissima Latini dicere solebant, *Folium Sibyllæ* Sibylla autem Cumæa palmarum foliis oracula inscribebat. *Idem.*

127. *Sit tibi*] Redir ad ostendendam veram nobilitatem, quæ sita est in ipsorum præfectorum, eorumque ministrorum vitæ sanctitate & innocentia. *Tibi.*] Nobilem provinciar præfectum intelligit. *Sancta, &c.*] Si nemo servorum & domesticorum tuorum malus & injustus est. *Cohors.*] Sunt comites & socii negotiorum, qui à Rep. dabantur Magistratui. *Grang.* *Si nemo, &c.*] Si nullus puer pathicus, intonsos capillos habens, & tibi per scelus in deliciis habitus, tantum apud te auctoritate valet, ut tribunal vel iudicium tuum aliis litigantibus pro suo arbitrio possit vendere. Id est, ut tu cogaris in iudicio pronunciare, quidquid Cinædus tuus capillatus tibi imperaverit. *Farnab.* Bene autem tribunal, tantum majoris iudicis. *Grang.*

128. *Vendit Acerseeomes, &c.*] Græco vocabulo usus est: ἀκέρσεως & ἀκέρσεως intonsum significat, &

de puero hic loquitur, qui in provinciar præsidis cujuspiam comitatu, quam domini gratiam ætatis fosculo demeruit, venalem babebat. Idem Sat. xi cœnam amico apparatus, istiusmodi puorum delicias longè à se abesse ostendit. Ut autem ἀκέρσεως, sic κομήτης eadem significatione apud Græcos accipitur. Porro delicatuli isti, cum vel ætas amores ultra non permitteret, vel uxorem ducerent domini, quorum libidini servierant, solemoni quodam more tondebantur. Idque ut fieret ipsa præcipue sponsa allaborabat. Quinetiam si quis insigniter insaniret, cæsariem illam, deorum alicui, maxime Apollini, ideo credo, quod & ipse comatus nobis fingitur, consecrabant. Quanquam id etiam de ingenuorum coma fieri solere crediderim. *Torrent.* *Si nullum, &c.*] Id est, si conjux tua integerrimæ vitæ non avara & rapax sit. *Idem.*

129. *Nec per, &c.*] Loca in quibus populi provinciar à magistratibus iudicis, teque adeo prætoris, juris dicendi gratia congregantur. *Farnab.* *Curvis unguibus.*] Alludit ad etymologiam Harpyiarum.

130. *Celæno.*] Uxor tua tanquam Harpyia & Celæno. Erant autem Harpyiæ Zephyro vento natæ; Aëlio, Ocyrete, Podarge, Celæno. *Æncid.* 3. Rationes Severi Cecinnæ suadentis, ne quem magistratum, cui provincia obvenisset, uxor comitaretur, vide apud Tacitum 3. *Annal.* *Lubin.*

131. *Tunc, &c.*] Id est, si tu cum tuis omnibus adeo sanctus & integer es, tum tibi licitum est, ut re nobilissimum esse existimes, & genus tuum vel à Pico Latinorum omnium primo rege deducas, vel derives, atque adeo vel ab ipso Japeto vel Titanibus. *Altaque, &c.*]

Si

Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter majores, ipsumque Promethea ponas.
De quocunque voles proavum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitio, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

135

140

Quo

V E T. S C H O L I A S T.

137. *Hebetes &c.*] Retunse, feriendo capita damnatorum. Id est, si crudelis nimium sis.

139. *Nobilitas, &c.*] Hoc quod & Salustius dixit, Majorum gloria posteris quasi lumen est. Neque bona, neque mala in occulto patitur.

140. *Omne, &c.*] Pro persona crimen admissum culpatur. Salustius:

Qui magno imperio præditi.

V A R I O R U M.

Si delectaris *altis*, & alte ac longe à primis seculis repetitis nominibus, omnes Gigantes, qui in pugna Titanica fuerunt, & ipsum Promethea virum antiquissimum inter majores tuos numera. Ponitur autem *Titanida pugnam*, pro Titanum, vel Titanicam, patronymicum pro possessivo. *Lubus. Alta.*] Quæ Ovid. *magna*: Martial. & Stat. *ingentia*: Seneca *clara*: Albinovan. *tanta*.

133. *Promethea.*] Fuit hic Japeti & Climenes filius sapientissimus, quem ignem e cælo abstulisse, & in terram hominibus attulisse ferunt, etiam primum hominem è luto formasse. *Idem.*

134. *De quocunque.*] Scriptore. Vel: De quacunque historia vel fabula originem familiaritæ desumas, nam reuera nobilissimæ es. *Idem.*

135. *Quod si, &c.*] Jam è contrario ostendit, si ambitiosus, libidinosus, avarus, & crudelis sis, tunc nobilitatem

ipsi dedecori potius esse, quam honori. *Præcipitem.*] Id est, si ambitione & libidine præceps raperis. *Idem.*

136. *Si frangis, &c.*] Id est, si provinciarum præfectus adeo sævus & crudelissus, ut virgas vel flagella in dorsis provincialium frangas, & ad sanguinem usque flagelles. *Idem. Si te, &c.*] Id est, si delectaris, quando secures, quibus sociorum provincialium cervices præcidisti, ex frequenti istu hebetes & obtusæ factæ sunt; idque lictore vel carnifice tot hominum cæde defatigato. *Idem.* Primum enim virgis cædebantur damnati, tum demum securi feriebantur anteleget Porcias & Valerius.

138. *Incipit, &c.*] Id est, tum nobilitas tuorum parentum incipit tibi obesse, nocere, & stare contra te, teque magis vituperabilem reddere, quo majores tui nobiliores fuerunt. *Idem.*

139. *Claramque, &c.*] Id est, nobilitas parentum tuorum pudendis & turpibus tuis factis, faciem præfert, ut turpitudine tua eo clarius pateat, & omnibus innotescat. Qui enim in excello tratem agunt, eorum facta cuncti mortales novere, itaque in maxima fortuna, minima licentia est *Salust.*

140. *Omne, &c.*] Egregia & perspicua sententia. Id est, omne peccatum eo majus & enormius peccatum esse perhibetur, & eo magis notum & perspicuum omnibus evadit, quo ille major & nobilior est, qui peccatum in se admisit. Isidorus in eandem sententiam inquit: *Quanto splendoris honore celsius quisque*

Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
 Præter majorum cineres, atque ossa volucris
 Carpentio rapitur pinguis Lateranus, & ipse,
 Ipse rotam adstringit multo sufflamine Consul:
 Nocte quidem; sed Luna videt, sed sidera testes

VET. SCHOLIAST.

142. *Quo, &c.*] Κατὰ νοῦν.

145. *Tempora, &c.*] Id est, birro Gallico. Nam apud Santonas oppidum Galliz conficiuntur. *Cucullo.*] Galero fusco & horrido ardeliunculo, quales sunt latrunculatorum: aut ex lucerna turpi intincto.

148. *Ipse, &c.*] Sufflamen, vinculum ferreum, quod inter radios mittitur, in *carabathmo*, M. V. C. dum clivum descendere coeperit rheda, ne celeres rotæ sequantur, & animalia vexent.

VARIORUM.

quisque est; tanto, si delinquit, peccato major est. Lubin.

142. *Quo mihi te.*] Non de Rubellio vel Pontico intellige, sed κατὰ νοῦν de quocunque. Quorum tu te mihi tanquam nobilem jactas: vel ad quid, vel qua fronte, te inquam, qui es vitiosissimus, & solius more falsariorum falsas contractuum & testamentorum tabellas obsignare, & illud quidem in templis, quæ majores viri optimi, & vere nobiles fecerunt: vel ante triumphalem statuam, quam parens tuus virtute & præclaris in Remp. meritis, promeruit. Lubin. *Tabellas.*] Pro testamenti tabellis, ἀπὸ τῆς Græc. *In templis.*] In quibus testamenta asservari solita. *Idem.* Adde & scribi, & consignari.

144. *Quo, &c.*] Vel Quorum tu jactas, &c. si nocturno tempore adulter larvatus discursas, & per plateas vagaris in ignobili habitu, ne agnoscaris. *Idem.*

145. *Tempora Santonico velas adoperta cucullo?*] Quia lacerna & birrus eadem res fuit, inde birrus pro pileo sive cucullo. Vel interpres *Birrum Gallicum* explicat: nam apud Santonas Galliz oppidum conficiebantur. Certum ergo bardocucullum hic notari. *Ferrar.*

146. *Præter, &c.*] Damasippum vel Lateranum aliquem nobilissimum infestatur, quem turpe aurigandi studium & exercitium non pueret. Multi autem Neronis tempore aurigare didicerunt in Imperatoris Neronis gratiam, qui eodem studio tenebatur. Nobilissimus Damasippus deliciis & flagitiis pinguis, cum equis & vehiculo velocissime juxta parentum suorum nobilissimorum sepulcra, in via Latina vel Flaminia vehitur. Vide Sat. 5. vers. 170. *Idem.*

147. *Carpentio.*] Curru, vehiculo propriè matronarum. *Idem Lateranus.*] Alii leg. *Damasippus.* quasi equorum dormitor. *Et ipse.*] Consul. Indignationem ingeminat, ut turpitudinem magis ob oculos ponat. Id est, ipse consul sufflamine cohibet rotam, ne in montium descensu labi possit. quod Herodes Atticus *τρυχιδίλλω* appellavit. Nam rotam *sufflamine stringere*, est catenam rotæ injicere, ne currus è declivi monte descendens in præceps feratur. Erant autem Romæ multi declives colles.

148. *Stringit.*] Arctat, cohibet, ne circumire possit. *Idem.*

149. *Nocte, &c.*] Obsecro. At illud facit nocte, nemine vidente. *Sed Luna, &c.*] Respondet Poëta, Si nemo mortalium illam turpitudinem, certe & saltem sidera coelestia, & ipsi Dii vident, qui testantur se hanc levitatem nobilium videri.

dise,

Intendunt oculos. finitum tempus honoris
 Cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
 Sumet, & occursum nunquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virga prior annuet, atque maniplos
 Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
 Interea, dum lanatas, torvumque juvencum
 More Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
 Solam Eponam, & facies olida ad præsepia pictas.
 Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,

Obvius

VET. SCHOLIAST.

152. *Et, &c.*] Non gravioris amici occursum timebit.

153. *Atque, &c.*] Mannas fœni. vino nam solet fœsis animalibus infundi hordecum.

157. *Solam, &c.*] Quia mulio est, qui consulitur. Epona dea mulionum est.

VARIORUM.

disce. Lubin. intendunt &c.] Attente vident & considerant.

150. *Finitum, &c.*] At vero, ubi annus consulatus præterit, consulatu deposito, non erubescet diurno tempore aurigam agere, & flagellum sumere. *Idem.*

151. *Lateranus, &c.*] Alii *Damasippus. Flagellum.*] Quo jumenta & equos agitet. *Idem.*

152. *Et occursum.*] Id est, non erubescet si senior aliquis & gravis senator ipsi obvius fiat. *Lub.*

153. *Et virga, &c.*] Id est, tantum abest, ut honesti viri occursum trepidet, ut ei aurigas virga innuat, eumque saluet, ut ab amico videatur, quasi rem egregiam gerat. *Atque, &c.*] Id est, postea equos pascet, eisque manipulos fœni solvet, & proponet: vel jugales. *Lubin.*

154. *Et infundet.*] Id est, avenam & alia frumenta equis lassissimis infundet, & omne aurigæ officium palam exercebit. *Lubin.* Hordecum, non avena Italica equis

pabulum. *Grang.*

155. *Interea, &c.*] Infectatur ulterius insanum aurigandi, & equos alendi studium eorum, qui, dum sacrificant, non per Jovem, vel Herculem jurant, sed tanquam muliones per Eponam Deam, præfectam aurigis & mulionibus. Hoc eo dicit, quia per ea numina quisque jurabat, quæ maximi faciebat: sed turpe erat viro, per Junonem, vel aliquam aliam Deam jurare. *Lanatas.*] Oves quibus lana est, lanigeras. *Torvum.*] Bovem cornu petentem. *Lubin.* Boves perpetuo epitheto *torvi* Poëtæ appellant, quod præcipua frontis asperitas in hoc peccare apparet: Unde *torvitas*, ut Pompejo placet, quasi taurorum acerbitas dicta. *Grang.*

156. *More, &c.*] Scopitice dixit. Quasi dicat, Cæsar sapientissimi, & religiosissimi regis mores nobiles, nostri posterum tam probe imitantur. *Jovis, &c.*] Sacri legi & summæ quasi impietatis loco habet, ante aram Jovis per Eponam turpem mulionum Deam jurare. *Lubin.*

157. *Solam Eponam.*] Quidam hic *Hippomam*, vel *Hippo* legunt, sed male. *Turneb.* lib. 24. cap. 4. *solam Hipponam.*] I. e. Hippone facies pictas. *endiadis*, inquit *Grangus*, cum una res in duas dividitur. *Et facies.*] Per imagines illorum Deorum, quæ ad fortida & malevolentia præsepia equorum pictæ sunt, quæ illis præfunt. *Lubin.*

158. *Sed, &c.*] Quando placet Damasippo, & animo ejus lubitum est, aurigandi studium aliquandiu intermittere, & popinas, in quibus gule & luxu-

Obvius asfiduo Syrophœnix udus amomo
 Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
 Hospitis affectu dominum, Regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagena,
 Defensor culpæ dicet mihi: fecimus & nos
 Hæc juvenes. esto: desisti. nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. breve sit, quod turpiter audes.
 Quædam cum prima refecentur crimina barba,
 Indulge veniam pueris. Lateranus ad illos

160

165

Ther-

VET. SCHOLIAST.

160. *Currit, &c.*] Idume civitas Orientis. inde occurrit Damasippo tabernarius, qui prope portam manet, tabernam volenti intrare.

162. *Et, &c.*] Nomen tabernariæ, pro qualibet. Scortum.

163. *Defensor, &c.*] Qui contra hæc defendere voluerit.

167. *Lateranus, &c.*] Sive Damasippus.

VARIORUM.

riæ operam det, rursus instaurare, & per totam noctem exercere: ibi tunc viri & mulieres unguenta vendentes ipsi præsto sunt. *Lubin. Pervigilet.*] Noctæ dieque patentes, propter multitudinem confluentem. *Britannic. Instaurare.*] Solemniter repetere. Derelictus propter equorum studium & desiderium, denuo invisere. *Grang. Popinas.*] Erant loca desidiz & luxuriæ apparatus, ubi ungebantur, & genio indulgebant. *Lubin.*

159. *Obvius asfiduo.*] Tunc ipsi Damasippo obvius currit unguentarius quispiam ex Syria & Phœnicia, qui udus & madidus est unguento ex amomo, quod assidue tractat. *Syrophœnix.*] Unguentarii nomen, qui popinam ingredientibus statim præsto erat, ex Syria & Phœnicia oriundus: inde enim unguenta mittebantur. *Pius* annotat. post cap. 93. *Obvius asfiduo, &c.*] Dorleans legendum censet, *Affrica.*

160. *Idumæa.*] Qui Judæam vel Hierosolymitanam portam inhabitat. Hæc porta ita dicta, quod eam ingressi sunt Vespasianus & Titus, de Judæis & vici-

nis Idumæis devictis triumphantes. Est autem Idumæa Syriæ pars, Judææ vicina. *Lubin.* Britannicus dicit, qui domus incolit portas Syrias: Sed insulse hoc.

161. *Hospitis, &c.*] Salutat eum dominum & regem blande & assentatorie, ut hospes advenientes solet salutare, à quibus lucrum sperat. *Idem.*

162. *Et, &c.*] Id est, mulier Cyane tabernaria, & popa, succincta ut eo expeditius currere possit, lagenam optimi vini ipsi venale exponit. *Idem.*

163. *Defensor.*] Occurrit objectioni. Poterat aliquis hanc culpam defendere, tanquam juvenum, qua ætate omnes dissolutiores vivant. *Idem.*

164. *Esto.*] Respondet Poëta per concessionem. Factum fateor. Juvenili ætate dissolutius vixisti, sed nimirum desisti, nec ultra illam juvenilem ætatem hunc luxuriæ errorem fovisti. Sed Damasippus hæc maturiori ætate facit. *Idem.*

165. *Breve sit.*] Pulchra sententia. Si vis veniam delictorum tuorum consequi, aliquando turpitudinem exosus, honestiorem vivendi rationem ingredi. Innuitergo poëta, cuiusvis hominis esse ut erret; sed nullius nisi insipientis in errore perseverare. *Britan.*

166. *Quædam, &c.*] Id est; necesse est, ut quædam pueritiæ & adolescentiæ vitia una cum prima barba deponas: quæ refecta ponebatur primum anno ætatis vicesimo. *Lubin. Farnab.*

167. *Indulge, &c.*] Id est, pueris talia condonari possunt, sed non Damasippo

Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Istro. præstare Neronem 170
Securum valet hæc ætas. mitte ostia Cæsar,
Mitte: sed in magna legatum quære popina:
Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permistum nautis, & furibus, ac fugitivis,

Inter

VET. SCHOLIAST.

168. *Inscriptaque, &c.*] Hoc est, pictis velis popinæ succedit, aut linteis* cabfariiciis tergit. vel ubi esculenta publice venduntur.

170. *Amnibus, &c.*] Armeniam Tigris proluit, Euphrates Parthos, Hister Sarmatas, & Ponto influit. Rhenus inter Allamanniam & Gallos Oceano in fluit.

172. *Legatum, &c.*] Πάρα νηυσὶν, pro castris.

173. *Cum, &c.*] Sicario aut gladiatore.

VARIORUM.

sippo, qui puer non est, sed illa ætate turpitudinem hanc exercet, qua militiam exercere poterat. *Idem.*

168. *Thermarum.*] Quibus in thermis bibunt. *Labinus.* Ut plurimum enim in thermis bibendi locus erat. *Inscriptaque lintea*] De velo oppanlo coparum institorio & orbiculos quosdam habente, ut adduci & reduci facilius posset, accipiendum. *Causabonius.* Alii picta thermarum sudaria intelligunt. *Flavius, Conject. c. 47.* scortum interpretatur: & ideo dici *inscripta*, quod titulum ostendant in fornace. *Inscriptaque lintea.*] Vela popinis & therinis, quæ promiscuè cum lupanariis confunduntur, oppanla; eaque ut plurimum lintea & acu picta; qualia visuntur in Italia & Hispania; nisi per *inscripta* melius intelligamus, inscriptionem rerum ibi venalium, cu meretricum in cellis prostantium: ut *titulum* *inscripta* *Lycisca.* vide quæ adnotata ad

vers. 124. Sat. VI. *Farnab.*

169. *Maturus, &c.*] Id est, non puer amplius, sed vir & bello militiæque adhibendus. Grangæus sic legit & interpungit, *Maturus bello. Armenia, Syriaque tuendis Amnibus &c. Syriæque tuendis.* Id est, qui possit tanquam miles tueri fluvios Syriæ, Euphratem, & Orontem, id est, ipsam Syriam provinciam ab incursione hostium defendere. *Lubin.*

170. *Rheno, &c.*] Qui poterat defendere provincias Romanorum, ad Rhenum & Danubium, à vicinis, Teuronibus, Batavis, &c. Vel ne deficiant Galli aut Germani horum fluviorum accolæ. *Præstare, &c.*] Id est, hac ætate Neronem potes defendere, pro illo militare, ipsumque ab hostibus securum reddere. *Perneronem, quemvis imperatore & Domitianum forte intelligit. Idem.*

171. *Mitte, &c.*] Mordet nobiles Romanos, qui non in castris; sed in popinis inter homines turpissimos invenerunt. O Cæsar, desine & relinque ostia, vel noli quærere nobilem aliquem legatum ostiis, ubi naves, quibus milites in alias regiones transvehuntur; sed in popinæ ipsum quære. Vel: An tibi opus est nobili viro o Cæsar. quem mittas ad ostia Tyberis, ut ibi navim conscendat cum mandatis & legatione? quære illum in popina. *Lubin. Farnab.*

172. *Legatum.*] Lateranum; Damasippum, vel alium quemvis nobilem, quem legatum eo mittas. *Lubin.*

173. *Invenies aliquo.*] Egregia nobilium descriptio. Id est, cum hominibus infamibus, gladiatoribus & latronibus facinorosis. *Percussore.*] Sicario. *Idem.*

174. *Fugitivis.*] Servis, qui à dominiis

Inter carnifices, & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli:

175

Aqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli:
Quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.

180

At vos Trojugenæ vobis ignoscitis, & quæ
Turpiacerdoni, Volefos, Brutumque decebunt.

Quid,

VET. SCHOLIAST.

175. *Er, &c.*] Si sandaliorum tutores ac per hoc abjecti foris homines. Si ¹ Sandanafallo, infamis hominis nomen est. Si sandapilarum, lectorum in quibus gladiatores mortui, de amphitheatro ejiciuntur.

176. *Es, &c.*] Ebrii, aut turpia patientis.

177. *Aqua, &c.*] Popinæ, ac per hoc communis est.

182. *Turpia, &c.*] Græce dixit turpem; vulgarem, lucri cupidum. Si pauper & popularis adulterium committat, crimen admisisse dicitur; si dives, jocus appellatur.

VARIORUM.

nis auferunt, vel qui poenæ metu patriam deteruerunt. *Idem.*

175. *Fabros. &c.*] Sandapila, tectum populare vilissimorum & damnatorum hominum, quorum fabri abjecti foris homines erant viles, & pene infames. *Lub. Sandapilarum.*] Emendo *Sardanapali*. Nimirum hoc dicit. In aliis, pro eo, quod hoc loco *sandapilarum* legitur, *sandaliorum* legi. In aliis etiam *Sardanapali*, ac utramque lectionem explicat. *Rugesi.*

176. *Et resupinati.*] Ignavi, vel ebrii. Id est, inter homines ebrios, molles & infames sacerdotes Deæ Cybeles, quorumque instrumenta pulsantia cessant & orum agunt. *Lubin.* Tympanorum usus minime in bello Romanis, imo effe-

minatorum pulsare tympana. *Grang.*

177. *Aqua, &c.*] Dicendi & faciendi omnia, sine ullo personarum respectu. *Communia pocula.*] Ubi liatores, carnifices, & fures unum commune poculum habent cum Damasippo nobili. *Lectus, &c.*] Ubi non honoratior lectus discubitorius est nobilis, quam fuscis, aut liatoris. *Lubin.*

178. *Non alius.*] Non diversus, non magis ornatus uni, quam alteri. Laudanda certe talis æqualitas, inter æquales. *Nec, &c.*] Ubi consule & gregatium sine ratione dignitatis aut discrimine personarum vivitur. *Remotior.*] Honoratiori loco posita, & tanquam dignior à vulgari mensa remota. *Idem.* Vel contra, separatior in loco abstruso.

179. *Quid, &c.*] Id est, o Pontice, si servorum quempiam haberes, qui ita viveret, tam turpiter & flagitiose, ut Damasippus, & similes nobiles, age quid illi faceres, qua ratione illum punires? *Idem.*

180. *Nempe, &c.*] Id est, in Hetruriam, ut ibi glebam inverteret; vel in ergastula Thulicæ, ubi servi victi foedebant & opus faciebant. *Idem.*

181. *At, &c.*] Vos nobilissimi Romani à Trojanis scilicet oriundi, vos nequam servos puniris, sed vobis ipsis veniam datis, licet sitis longe nequissimi. *Er, &c.*] Quæ scelera vilibus & ignobilibus hominibus turpitudinem, illa nobilibus honorem & decus adferunt. *Idem.*

182. *Volefos.*] Intelligit nobiles Romanos quolibet. Alii *Volefos* leg. *Idem. Cæ.*

Quid, nunquam adeo foedis, adeoque pudendis
 Uimur exemplis, ut non pejora supersint?
 Consumtis opibus vocem, Damasippe, locasti
 Sipario, clamorū ageres ut phasma Catulli,
 Laureolum velox etiam behe Lentulus egit,

185

Iudice

VET. SCHOLIAST.

185. *Vocem, &c.* Id est, præco fuisse in mimo. Siparium velum est, sub quo latent paradoxī cum in scenā produnt: aut hospitium mimī, aut quod appellatur comicum.

186. *Catulli, &c.* Nomen est mimographi: & Phasma, nomen fabulæ. *Catulli* Q. Lutatium Catullum dicit, qui voranum servitū furacissimum habuisse fertur, de quo hic posterius scurra Catulli. De quo etiam illud traditur, cum deprehensus à nummulario esset, cujus de mensa nummos subtractos in calcæos sibi interceverat, quidam jocans in eum, Belle, inquit, si te nummularius in ius vocet, tu ei zs ablatum ex calceco abjiceres.

187. *Laureolum.* Hoc ideo, quia in ipso mimo Laureolo figitur crux. Unde vera cruce dignus Lentulus, qui tanto detestabilior est, quantum ille gestum imitatus est scenicum. Hic Lentulus nobilis fuit, & suscepit servi personam in agendo mimo, & deprehensus in falso crucifixus est.

VARIORUM.

Vul. Volusii: Volusii originem ex Sabi-
 nis coeperunt, temporibus Romuli in
 Urbem recepti.

183. *Quid, &c.* Quasi dicat, nihil
 tam fœdum & pudendum de Romanis
 dici potest, quin adhuc fœdiora & ma-
 gis pudenda dicenda supersint. *Lubri.*

184. *Ut non pejora.* Quasi hactenus
 dicta, levia adhuc & nullius momenti
 sint, præ histriōicis & gladiatoria.
Idem.

185. *Consumtis.* Duplex crimen
 Damasippo obicit, & quod opes & bo-
 na pariter suppet in populo cum in

famibus hominibus attiderit, tum quo-
 iis consumtis in aliam turpitudinem
 pētorēti prolapsus sit, & histriōiam
 exercuerit. *Vatini, &c.* Id est, pro dato
 pterio vocem suam accommodatū, quan-
 do præco fuisse Minicius. *Idem.*

186. *Sipario.* Actori vel mimo. Vel
 ludis scenicis. Est enim *Siparium* au-
 læum seu velum sub quo latent mimī.
Farnab. & ponitur hic pro aite scenicæ scē-
 theatrali. *Clarussum, &c.* Id est, cum
 ageres fabulam, *Phasma*, inscriptam,
 cum multo clamore peragendam, mi-
 mographi illius Catulli. *ut.* Id est,
 cum, vel quando. *Catulli.* Non nobi-
 lem illum Poetam Catallum Verōnen-
 sem intellige, sed alium quemvis mi-
 mographum. *Idem.* *Sipario*, *clamosum*
ageres ut phasma: Catulli, &c. Sic di-
 stingguendum censet Petrus. nam
 minem veterum esse dicit, qui *Catullo*
Phasma adscribat, si hūc exceperis lo-
 cū: at vero *Laureolum* mimū à Ca-
 tullo fuisse compositum, nemo, puto,
 ambigit, & testis est locupletissimus
 Tertullianus lib. adversus Valentinos
 cap. xiv. Refert enim cum stomacho
 Poeta, patricios operam suam locasse
 scēz, & nescio de quo, cui nomen fa-
 cit *Damasippo*, memorat, eum ubi sua
 dilapidavit bona, addixisse suam opē-
 ram ludicris his artibus & mimos egis-
 se. Adeoque enim in agendis mimis
 profecisse, ait; ut non minus peritē
 quam Lentulus, cujus nomen ma-
 gnum in illaudatissima hac arte, egerit
Catulli mimum, qui *Lentulus* diceba-
 tur, quum tamen *mimū* in eo agendo
 ante opus esset, cuius argumentum hoc
 est, ut ē Josepho constat, *scipionē* la-
 cūc *tyrannū*, *crucem* autem *supervola-
 bat*, ut ē Tertulliano diffimus, unde
Juvenali velox dicitur egisse *Laureolum*.
Cruciani autem *deducuntur in trichē*

V 3

à qua

Judice me, dignus vera cruce. nectamen ipsi
 Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
 Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum:
 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. quanti sua funera vendant,

Quid

VET. SCHOLIAST.

189. *Ignoscas, &c.*] Qui patitur nobil-
 es agentes mimos spectare.

190. *Triscurria, &c.*] Jocos, tres scur-
 ras nobilium fabulas agentes: dictum,
 quia tres simul * exeant, quamvis ali-
 quid quærentes.

191. *Planipedes, &c.*] Nobiles neani-
 scolos.

192. *Mamercorum, &c.*] Turpitudinis
 crimina.

VARIORUM.

à qua vocetricharia formavit Juvenalis,
 quæ à populo spectari dixit: *Qui sedet*
& spectat tricharia patriciorum. Quia spe-
 ctabant cruciarium *Laureolum* in *tricha-*
destitutum. Ita ut pro *triscurria* legen-
 dum sit *tricharia.* Petrus.

187. *Laureolum.*] Id est, alius Len-
 tulus Velox nobilis, suscepit servi per-
 sonam in agendo mimo Laureolo, in
 quo crucifixus est tanquam servus in
 fallo deprehensus. Hanc fabulam scrip-
 sit Laberius. *Velox.*] Cognomen Len-
 tuli. Vide Martial. lib. Spect. Epigr. 7.
Idem. Vel forte epitheton ei conveniens
 propter agilitatem in agenda fabula, &
 mira strenuitate.

188. *Judice me.*] Ait cum Lentulum,
 vera, non ficta cruce dignum fuisse: qui
 nullahonestatis & nobilitatis, suorum-
 que majorum habita ratione, scurriliter
 mimum egerit. *Nec, &c.*] Id est, ita re-
 prehendas nobiles, ne interea populo Ro-
 mano ignoscas, qui hæc nobilium dede-
 cora sustinet spectare, non sine applausu.

189. *Populi frons.*] Quæ nullo pudore
 adicitur, nec erubescit, ad turpia hæc
 spectacula. *Idem.*

190. *Qui sedet.*] Qui tam turpia vi-
 dere sustinet, & hanc patriciorum scur-

ritatem. *Lubin.* Qui sese potest conti-
 nere, & præ indignatione non insultat,
 sed assidet quietus & attentus. Ait
Scaliger in v. De emend. t. mp. Ju-
 venalem *transcurria* vocare ludos, ad
 quos ex senatu transibant senatores:
 quando scilicet ex senatoribus fiebant
 scurræ, & sic transisse ad scurras, id
 est, orchestram. Sunt qui scribere
 malunt: *Spectat triscuria pat.* Triscu-
 rium ingens cura, ut est reipub. quæ
 sane cura digna patritiis. *Lubinus* di-
 cit *triscurria* esse verbum antiquum fi-
 ctum, grandem scurrilitatem designans.
 Nam particula *τρίς*, pro superlativo
 Græci & Latini utuntur. Sic dicimus
τρισμύητος.

191. *Planipedesque.*] Qui in theatro
 audit nobilissimos Fabios planipedes, fa-
 bulas & mimos agentes. Qui, teste Dio-
 mede, planipedes dicuntur, quod acto-
 res Comici, planis, id est, iveris vel nu-
 dis pedibus uterentur, & in proscenium
 introirent. *Lubin.* Cothurno tragici,
 socco Comoedi pedes inducebant; ipsi
 autem mimici nudis pedibus agebant,
Scalig. Poët. l. cap. x.

192. *Mamercorum alapas.*] Nobilif-
 simos Mamercos, colaphis percussos:
 nam in mimis prodibant scurræ & pa-
 rasilii, qui alapas & verbera patiebantur
 ab iis, qui augustiores sustinebant per-
 sonas. Scaurorum prænomen erat Ma-
 mercus & à Plinio c. 11. l. 36. De
 Scauris arenariis nunc loquimur, longè
 digredientibus à Veterum Scauro-
 rum vita & moribus. *Dorleans. Alap-*
as.] Insuper contumeliis alaparum
 sic os objicit, quasi de præcepto domi-
 ni ludat. Tertullian. de spectaculis:
 Istibus infelix facies locatur, ut infe-
 licior venter saginetur. *Cyprian. Far-*
nabini. Quanti, &c.] Inventus lupo-
 rius in nobiles, qui histioniam exerce-
 bant

Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone.
Nec dubitant Celsi Prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone: 195
Quid satius? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharædo Principē mimus

Nobi-

VET. SCHOLIAST.

193. *Nullo, &c.*] Tyranno scilicet.

194. *Celsi, &c.*] Ignobilioris, quam ipsi sint.

196. *Quid, &c.*] Utique mori, quam mimum agere. nec debet quis mortem sic horrere, ut in arena se locet, sed ut minimum agat.

198. *Res, &c.*] Non est turpe, nobilem, mimum agere, cum ipse imperator citharædus sit, & in scena cantaverit. Non est mirum, si hæc mavult sequens ludium principem, quam mori, quando ipsum imitatur Neronem.

V A R I O R U M.

bant; jam damnat illos nobiles, qui manus gladiatorum tanquam vilissima mancipia obibant, idque sponte & ultro. *Funera.*] Id est, corpora de quibus funera futura erant. Nam cum vitæ periculo ibi pugnabatur. *Idem.* Et illi sui æris inopes, divites alieni, re cum spe consumpta ad extremum deherabant gladiatores fieri.

193. *Quid, &c.*] Illud adhuc parum est, & facile excusari potest, collatione *Histrioniz*, quæ pejor, & viro nobili indignior. Nihil refert quanto pretio se exaudderent & sua funera vendant: sed hoc dolendum quod se ultro & nullo jubente vendant. *Nullo, &c.*] Dominiano non oegente eorum, ut fecit Nero, qui in ludis ad ferrum exhibuit 400 Senatores, 600 equites. *Idem.* *Nullo &c.*] i. e. sponte nulloque jubente scenæ operam dabant. *Ferr.*

194. *Nec, &c.*] Non exulescunt omni pudore spreto, etiam in ludis, quos

prætor homovilis & ad præturam evectus & sublimatus exhibet, funera & supplicia sua vendere. *Lubinus.* Vel *Celsus*, hic est sublimis & in curru sedens, quem ludis habitu triumphali prælit, ut Sat. 10. vers. 360.

195. *Finge, &c.*] Id est, esto quod Nero supplicio proposito cogat nobiles histrioniam agere, vel gladiaturam. Quid satius vel agendum magis? Nonne satius esset mori, quam mimum agere? *Jac. Lausius* Epiph. 2. cap. xi. Ergo pulpita pro loco in quo mimi & pantomimi ludos dabant. *Ferrus.* *Inde.*] Id est, ex altera parte gladiatorum munus vel mortem, hinc ab hac parte, histrioniz turpissimum munus. *Lubius.*

196. *Quid Satius?*] Utrum horum eligendum? *Mortem, &c.*] Respondet auctor noster. Adeone quisquam mortem timuit, ut malit artibus scenicis contaminari, ut non mori malit gladiator, quam in *histrionia* Latinum mimum agere, qui zelotypia uxoris suæ moechæ Thymeles labores. Et ut malit esse collega & socius alterius mimi Corinthi, stupidi & ignavi, ac stolidi. *Satyr.* 1. vers. 36. *Lubinus.*

197. *Zelotypus.*] Ut in mimo simulet se esse zelotypum Thymeles, more *Latinis* maniti, & alterum *alapis* percutiat, quod supra innuit, cum dixit: *Mamercorum alapis* Lubinus. Vel Thymeles mima personam sustinebat uxoris alienius, quæ viro zelotypo verba daret, quem virum, quia nobilis aliquis locatus theatro, agebat, is à Juvenale *Thymeles* zelotypus appellatur. *Politian.* lib. 7. Epist. 33. *Stupidi.* Corinthi. Mimi plañipedarii.

1. 2. *Res haud.*) Non mirum est nobilem

Nobilis. hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
 Dedecus urbis habes. nec myrmillonis in armis, 200
 Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina,
 (Damnat enim tales habitus, sed damnat, & odit)
 Nec galea faciem abscondit; movet ecce tridentem,
 Postquam librata pendente retia dextra
 Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum 205
 Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.

VET. SCHOLIAST.

200. *Nec, &c.*] Mirmillo armatus Gallicæ nomén, ex pike inditum, cujus imago in galea fingitur.

201. *Aut, &c.*] Thracum armatura intelligenda est, quibus proprium telum, sicca est.

203. *Movet, &c.*] Infamis est, sicut gladiator, aut indicatur, aut vestis sancti Gracchi spernentis armaturam secutoris.

VARIORUM.

bilem mimum esse, cum Imperator sit Citharædus. Porro Nero, ut refert Ammianus, adeo Citharædia delectabatur, ut nomen suum inter citharædicis iussit. *Lubin.*

199. *Hæc, &c.*] Quasi dicat, ulterius vel porro ultra urbs Roma, erit ludus, histrioia. *Et gladiatoria: Erillud, &c.*] Reprehendit iam nobiles, & ex illis potissimum Gracchum quendam nobilissimum, qui abiecit omni verecundia, in urbis & totius nobilitatis dedecus, in arenam more hominum infamiam sese demittebat.

200. *Dedecus, &c.*] Gracchum, nobilem; Apposito. *Idem. Nec, &c.*] Id est, more myrmillonum vel secutorum galea caput velat, nec clypeo pectus tegit. Id est, non vult esse myrmillo, qui vultum suum galea abscondit, sed retarius, qui galearum vel pascum oblongiorem habet pado vultu, eoque pacto ab omnibus cognoscitur. Erat autem retarius losco clypeo rete, locogla hii fuscina vel tridens. Vide Satyr. 2. vers. 143. *Idem.*

201. *Aut falce, &c.*] Indicat etiam illum non fuisse Thracem, cui erat pascina vel securum brevis, falx vel sicca, id est, gladius incurvus, quem hic *supinam. fal-* *tem vocat. Idem.*

202. *Dampat, &c.*] Id est, Satyricus, ille Gracchus, Thracum arma & habitus, quibus teguntur, odit & avertebat. *Lubin.*

203. *Nec galea.*] Id est, solo galeæ vel pisco contentus est; & Retarius esse vult, qui solus clypeo gladiatoribus aperta facie pugnat, ut videatur & cognoscatur. *Faciem.* Alii *leguntur. Movet, &c.*] Sinistra enim tridentem vel fuscina gerebat. *Idem.*

204. *Postquam.*] Oculis quasi exponit solentem illud pugnantem. Docti enim erant retarii ante quadam collosum lusingumque dextra manu rete, in adversarii caput projicere, & si cessarent, et fustugere, donec forte iterum rete recolligissent. *Vibrata.* Alii, *librata.* Id est, exaete quasi perpendiculari. Solertia enim opus erat, ne nimium vires dextera, aut intenderentur, aut remitterentur inter projiciendum. *Lubin.*

205. *Noquicquam, &c.*] Frustra in myrmillonem, vel secutorem adversarium emisit, ut eum caperet. *Nudum ad, &c.*] Nudam suam faciem ad spectatores erigit. *Ad spectacula.*] Id est, ad spectatores, forte orans, ne pollicem viderent, sed pro se incederent. *Idem.*

206. *Tota, &c.*] Id est, in toto theatro fugit insequentem secutorem. *Idem. Agnoscendus.*] Vel palam omnibus inspecantibus, et licet tuo indicio miser prodens.

Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
 Porrigat, & longo jactetur spirâ galero.
 Ergo ignominiam graviolem pertulit omni
 Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?
 Cujus supplicio non debuit una parari
 Simia, nec serpens unus, nec culeus unus.

210

Par

VET. SCHOLIAST.

207. *Credamus, &c.*] Tunicam de faucibus quidam vestem gladiatoriam dicunt, quam fibula morderet faucibus pugnaturi. Alii, qua Galli utuntur in sacris, in modum organi utrimque decre-scentibus virgulis purpureis. * nam fortissimi sunt veluti indicantibus partem corporis esse aputandam. hi dubii habebant quoniam munera edebant, ut extremas partes tunicæ ad guttur ornarent, quo famam haberent.

208. *Et, &c.*] Pileo, quem habent retiani. Galenus est humero impositus gladiatoris hujusmodi aliquid, quo citius spersum funem, vel jactatum retium colligar.

212. *Senecam, &c.*] Ignobilem, sed virum bonum.

213. *Cujus, &c.*] Hoc ideo, quia paricidis in culleo clausis ad prænam, simia & serpentes jungi solebant. A Nerone autem mater occisa est, & amita, & uxor, & Antoni Claudii illa que illi pro hereditate morte rubere nolebat. Sed apertius dixit, quia & matrem occideret & uxorem Octaviam, eandemque sororem adoptivam, & Britannicum fratrem adoptivum filium Claudii peremit.

VARIORUM.

207. *Credamus tunica &c.*] Gracchus Salus erat, & Martis sacerdos in Veneris castra transfugerat; hinc non erit difficile, quid ante illa spirâ fuerit in tunica salutaris faucibus, purpureæ & auro distinctæ. igitur Gracchus in sola tunica quidem, (nam omnes tunc retiani qui inde simplici-

ter tunicati dicti sunt) sed eadem saliarî in arenam descendit, ad cujus fauces, hoc est oram superiorem, segmenta, id est insitæ aureæ, sive spirâ aurea, quæ etiam galero & quidem longo sacerdotali addita erat. *Ferrar.*

208. *Jactetur.*] Huc illuc ventiletur.

209. *Ergo, &c.*] Id est, secutor, cum à Nerone cum Graccho retiarîo pugnare jussus esset, victor explosus & irrisus est à spectantibus, qui nobilem retiarium & imperitum per totam arenam sequeretur: majorem ignominiam hoc ipso pertulit, quam si occisus concidisset. *Lubin.*

210. *Jussus.*] A prætore ludi præfecto, cui operam suam vendidit *Secutor.*] id est myrmillo, qui retiarium, postquam ab eo captus non est, insequitur.

211. *Libera, &c.*] Id est, si liberis & sine omni superioris potentie timore aut metu, populo Romano suffragia, vota, judicia ferre liceret; nemo adeo perditus, adeo deploratus, & sceleratus esset, qui virum optimum, Senecam, virulentissimo illi, & crudeli, omnibusque sceleribus contaminato tyranno, præferre dubitaret. *Lubin.* De Seneca tamen longe aliter sensit Dio in Nerone.

213. *Cujus, &c.*] Nec enim unum commiserat patricium. Solebant patriciæ virgines primum exsi. in culco cum simia, gallo, serpente, & cane includi, & in flumen abjici, ut ita omnibus elementis privarentur. *Idem.*

214. *Una simia.*] Nam non unum patricium perpetravit, qui præceptorem Senecam, matrem Agrippinam, amitam, uxorem Poppam, &c. patricio sit.

¶ 4

Sulcata.

Par Agamemnonidæ crimen: sed causa facit rem
 Dis similem. quippe ille Deis auctoribus ultor
 Patris erat cæli media inter pocula: sed nec
 Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
 Miscuit, in scena nunquam cantavit Orestes,
 Troica non scripsit. quid enim Virginius armis

Debuit

VET. SCHOLIAST.

216. *Quippe, &c.*] Orestes, qui & matrem occidit, sed ut patrem ulcisceretur & defenderet.

218. *Aut, &c.*] Helene, vel Hermione.

221. *Troica, &c.*] Hoc ideo, quia Nero Troados libros scripsit. Unde & maxime insanivie, quia Poëta fuit. Virginius autem unus de conjuratis, qui Neronem occiderunt.

VARIORUM.

Fulerat. Culeus.] Quo insuebantur paricidæ, erat saccus ex corio. *Idem.*

215. *Par, &c.*] Idem scelus commisit etiam Orestes, Agamemnonis filius qui matrem Clytæmnestram interfecit; sed non ob eandem causam. *Idem.* legabatur enim passim tempore Neronis: *Νέμω, Οπίσσω, Αλκίμαν μνηστικός.*

216. *Dis similem, &c.*] Orestes justissimam, Nero improbam & nefariam causam sui sceleris habuit. *Quippe ille.*] Rationem addit. Orestes Deo jubente, matrem suam cum adultero Agistho interemit, ut patrem Agamemnonem ulcisceretur, quem illi inter media pocula incautum interemerant. Deinde enim matrem necis reus, in Arcopago, æquatis Deorum sententiis, interventu Minervæ absolutus est, ut videre est initio Odyss. Hom. *Idem.*

217. *Patris.*] Agamemnonis. *Media, &c.*] Cum convivio susceptus fuisset: ut alli, in balneo dum vestem indueret sine capitis. *Lubin.* Sed nec, &c.] Id est, sororem suam non interemit Orestes, ut Nero Britannicum fratrem.

218. *Electra jugulo se polluit.*] De Octaviæ morte capere hunc versum. Nam Octaviam poëta comparat Electræ, quæ soror Orestis, ut Octavia soror Neronis. Sed Nero jugulavit Octaviam: Orestes non jugulavit Electræ. Orestes insanus erat; at Nero sanæ mentis, si nequam ille aliquid sapiebat, sororis & conjugis parricidium paravit. Nero ergo pejor Oreste & improbius. *Dorleaus.* *Jugulo, &c.*] Dum ferro jugulum petiit, & ita nece sororis suæ se polluit. *Aut Spartani, &c.*] Id est, Orestes Hermonem uxorem suam, Menelai Spartæ regis filiam, non occidit; ut Nero Octaviam, Antoniam, & Poppæam istu calceis, gravidam, conjuges suas interfecit. *Lubin.*

219. *Conjugii.*] Pro conjugis. *Nudlis, &c.*] Ut Nero Britannicum fratrem suum adoptivum, & Domitiam amitam, Locustæ veneficio interemit, & Pyrrham præfectum, remedium ad taucæ pollicitus, toxico occidit. *Lubin.*

220. *In scena, &c.*] Ut Nero, qui teste Suetonio nihil æque doluit. quam quod tanquam malus Citharædus increpitus esset: & Tragedias in scena cantavit: Orestem matricidam, Herculem insanum, &c. *Idem.*

221. *Troica, &c.*] Hoc eo dicit, quia Nero Troados libros scripsit. Et ut Ilium conflagrare spectaret, magnam urbis partem incendit, quod incendium ipse in turri Meconatiæna prospectans, lætabatur flammæ, ut ajebar, pulchritudine. *Quid enim, &c.*] Nihil fuit quod Virginius Rufus cum Sergio, Galba, & Vindice Junio, magis ulcisci & punire deberet, quam hoc pessimum flagitium.

Debit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæva crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæ sunt generosi Principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu
Prostitui, Grææque apium meruisse coronæ.
Majorum effigies habeant insignia vocis,
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigonæ, seu personam Menalippes,

225

Et

VET. SCHOLIAST.

226. *Graiaque apium.*] Quia apud Isthmios Agones, victores apio coronantur. Nero non autem Isthmiaco certamine intercitharædos certans, apio, uti mos erat, coronatus est.

227. *Habeant, &c.*] Vocis missaria hoc est, *Θύρα, missa*,

228. *Ante, &c.*] Alii Domitium Senatorum volunt, qui a Nerone coactus est mimum agere.

229. *Syrma.*] Vestis tragica est. Has autem personas Nero saltavit. Menalippus est, qui Tydeum occidit.

VARIORUM.

in hac immani bellua, & terrifico terrarum orbis monstro. Hi tres, in Galliis & Hispania à Nerone delciverunt, & Neronem ex Imperio ejicere à Senatu jussi sunt. *Lubinus.*

223. *Quid, &c.*] Id est, quidnam fecit Nero toto tempore tam sævæ & crudelis tyrannidis, nimirum saltatorem & citharædum. *Crudaque.*] Crudeli, immani, & inhumana. *Lubinus.*

Quid Nero, &c.] Quidnam maxime fuit inhonestum & indignum, quod in omni sua tyrannide admisit Nero? certe prostituisse se in nostris Græcisque scenis, citharædum, histionem, saltatorem, &c. *Farnab.*

224. *Hæc, &c.*] Est amara Ironica responsio ad quæstionem, nimirum hæc opera & hæ artes quæ dictæ sunt. *Hæc opera.*] Troica. *Artes.*] Citharistica, & histriquia. *Idem.*

225. *Gaudentis.*] Hæc de Nerone can-

tante, cum in Græcia palpitum citharædus confendit. *Ferrar.*

226. *Prostitui.*] Metaph. à meretrice: *Graiaque, &c.*] Coronam hanc tuam ex apio. *Plinius* libro 19. capite 8. *Junius Animadv.* 5. capite 21. *Alexander ab Alex.* libro 5. cap. 8. Proverbium: *Apio egere.*

227. *Majorum, &c.*] Irrisorie & Ironice ludit Neronem. Id est, cum alii insignia rerum egregie gestarum & triumphorum statuis majorum suorum addigant: tu Nero quoque coronam ex apio, tanquam vocis, cantus, & saltationis insignem & præmium, quam victor voce & saltu consecutus es, ad majorum tuorum imagines appendere potes. *Lubin.*

228. *Ante, &c.*] Id est, ô Nero ante pedes statuarum atavi, vel patris tui Domitii, pone longum *Syrma*, vel vestem tragicam, in Tragedia acta de Thyeste: undete Tragediarum actorem vel mimum possis ostendere. *Thyestæ.*] Tragediam de Atreo intellige, qui Thyestæ patri proprium filium Plysthenem occisum & coctum epulandum apposuit. Hanc Tragediam egit Nero. Vide Hyginum Fab. xxiv. & ecl. viii. *Lubin.*

229. *Syrma.*] Sunt qui *Syrma* signantius & impudenter tribui volunt *Thyestæ* & *Antigone*, personis scilicet regii spiritus & elati animi. *Farnabius.* *Antigones.*] Notat Tragediam de Antigone Oedipi filia, quæ cæci patris dux fuit. *Hygin.* Fab. 67. 72. *Jac. Lœnf.* Epiph. 2. cap. 10. *Personam.*] Larvam faciei, qua in agendis Tragediis Nero usus, vel qua persona usus est in fabula Menalippes: vel quia sub ejus persona Euripides Anaxagoræ præcepto-

V 5

26

Et de marmoreo citharam suspende Colosso.

230

Quid Catilina tuis natalibus, atque Cethegi

Inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos

Nocturna, & flammis domibus, templisque paratis,

Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,

Ausi quod liceat tunica punire molesta.

235

Sed vigilat Consul, vexillaque vestra coercet.

Hic

VET. SCHOLIAST.

230. Et, &c.] Colossus, statuem ultra mensuram, suspende statua citharam, non trophæum: ut Nero scilicet.

234. Ut, &c.] Gallos significat, & deest teneant. Allobrogæ Galli sunt. Ideo autem dicti allobrogæ, quoniam *bragæ* Galli agrum dicunt, *Alla* autem, aliud. Dicti igitur, quia ex alio loco fuerant translati.

235. Tunica, &c.] Vestis ex charta facta, pice ialita, in qua ignibus poenæ additi ardere solent. Aut, si estis id conati, quod hoc pacto debent puniri.

VARIORUM.

zis sui sederam animum & philosophicam exprimit sententiam. Vide Dionysii Halicarnassi comment. *de re ignota*. Farnabius. Hyginus Fab, 186. *Menalippes*.] Quæ à Neptuno adamata & gravis facta, in vineula à parte coniecta, filium Bæothum peperit in stabulo, fortu à bubus pene obruto. Unde & Bæothus dictus. *Lubim*.

1230. Et, &c.] Responset ad illa quæ de Nerone Suetonius scribit, quod citharam ab iudicibus ad se delatam adoravit, festique ad Augusti statuem iussit. Id est, ad marmoream Augusti statuem, de qua majores tui arata & spolia hostium pendebant, tu citharam pendes, nam in hac triumphasti. Vel tunc adludat colossus Neronis miræ magnitudinis, quem per Zenodotum Gallia accitum, edificavit. Plin. 34. lib. 7. cap. *Idem*.

231. Quid, &c.] Ostendat ulterius nobilitatem in virtute animi, non in sanguine consistere, nec esse nobiles qui ex generosis orti pessime agant, quod Ca-

tilinæ & Cethegi exemplo demonstrat. *Catilina*.] Fuit enim is nobilissimus, sed patris perditio & proditor: ut Cicero contra ignobilis, sed patris pater. *Tuis, &c.*] Tuo genere, familia & nobilitate. De Catilina vide Sallust. *Cethegi*.] Hic cum Catilina, Lentulo, Statilio, contra Remp. conjuravit, omnes nobilissimi. *Idem*.

232. Quisquam.] Alii legunt, *quisquam*. *Sublimius*.] Nobilior: nam nobiles alti & sublimes dicuntur. Sensus est, nihil genere tuo Catilina nihil Cethegi familia fuit nobilior, tamen &c. *Arma, &c.*] Licet nobilissimi, sceleratissimi fuistis, & vestre patris domibus, templis & focis atque aris, noctis tempore bella & incendia ad moliti estis. *Idem*.

234. Ut, &c.] Ut quondam Galli Narbonenses ex braccata Gallia oriundi; vel filii Senonum, ex Lugdunensi orti; olim sub Brenno, totam urbem Romam incendio abolere conati sunt. Simile facinus vos moliti estis. Vide Florum. *Lubimus*.

235. Ausi, &c.] Id est, illud ausi estis, propter quod digni eratis, qui veste & tunica ex charta, cannabæ, stuppa, bitumine, pice, cera illita induti, noctis tempore pro lucerna accendimini. Quod supplicii genus in illos qui incendia moliti erant constitutum erat; & quo usus fuit crudelis ille Nero in Christianos, quos incendii infimulavit, cuius ipse auctor fuerat. Vel Herculem Otteum representantes. Sat. 1. vers. 155. Hanc vestem. tunicam molestam vocant, de qua Satyr. 1.

-- Tada lutebis in illa, &c.
Vide Brodæum-Meekl. lib. 2. cap. 9. & 10.
236. Sed, &c.] Id est, M. T. Cicero vigi-

Hic novus Arpinas ignobilis, & modo Romæ
Municipalis Eques, galeatum ponit ubique
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tiruli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis Octavius abstulit udo
Cædibus assiduus gladio. sed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat

243

145

Pos-

VET. SCHOLIAST.

239. *Et, Gr.*] Quia in montibus con-
dita est Roma. Legitur & pontibus, pro-
pter Molyiam, ubi Caulinæ conjurati,
& Allobroges deprehensi sunt.

241. *Non Leucade.*] Propter Anto-
nium & Cleopatram, quia bello navali
sub Leucade promontorio Epiri, devicta
sunt ab Augusto.

242. *Thessaliæ campis.*] Ibi nam ab Au-
gusto victi sunt Brutus & Cassius, &
Pompeius à Cæsare.

244. *Roma, Gr.*] Non per adulatio-
nem, ut Augustum. Hos nam differt
ab Augusto Cicero, quia ille armatus,
alia pacatus defenderit libertatem & ci-
vitatem, ut Lucanus,

*--- Romam maximus auctor
Tullius eloquitur, cuius sub jura togata, Gr.*

V. A. R. I. O. R. U. M.

vigilando, vestra nocturna facinora &
Incendia prohibuit. *Vexillaque vestra.*]
Id est, vestras turmas. Centurias & fu-
ros vestros, & conatus, frenat & re-
primit. *Lubin.*

237. *Hic, Gr.*] Id est, vestra nobi-
lium pessima, facinora, ætæna, nominis
fama & laude repressit. Cicero igno-
bilis; ex Arpinas Volscorum oppido naus.
Romani nam nominant qui ex se clare-
sunt. *ignobilis.*] Variant de genere Ci-
ceronis. Sed ipse à regibus se ortum di-
cit Tuscum. 1. *Et modo.*] Id est, modo im-
perit in equestrem ordinem adscitus,
qui ex municipio Arpinas oriundus
est.

238. *Municipalis.*] Pro obituro pos-
tus. *Turrah. lib. 3. cap. 9. Galeatum.*] Id

est, civibus Romanis de se nova attoni-
tis, & stupefactis, armatum præsidium,
& custodiam armatorum ubique ponit,
contra machinas conjuratorum. *Lubin.*

239. *In, Gr.*] Pro omni gente Roma-
na, pro summis & infimis, vel fatigatur
in universo populo, dum omnes & sin-
gulos ad Reip. salutem exhortatur. Alii
habent *Monte*, & intelligunt VII. colles
Rom. *Idem.* interpretantur de equestri,
senatorio & plebeio ordine: Ego in omni
gente, non tantum Romæ, sed etiam in
municipiis, *Grang.*

240. *Tantum, Gr.*] Id est, Cicero
ignobilis consul, tantum nominis, ho-
noris, & tituli consecutus est Romæ in-
tra muros, tempore pacis & togæ, sua
sapientia, sine bello, cæde, & sanguine.
Tantum, Gr.] Pater enim patriæ dictus
est. *Lubin.*

241. *Quantum, Gr.*] Quantum no-
minis & honoris Augustus non reporta-
vit ex victoria sanguinolenta, quam sub
Leucade Epiri promontorio obtinuit,
cum Antonium & Cleopatram victi, na-
vali scilicet prælio. *Lubin.*

242. *Thessaliæ, Gr.*] Apud Philippas
Macedoniæ urbem, in Thessaliæ contra
Cassium & Brutum, quos cum Antonio
vicit. *Fler. lib. 4. cap. 6. Abstulit.*]
Reportavit, adeptus est. *Udo gladio.*] Ex
assidua cæde, semper sanguine madente.
Lubin.

244. *Parentem, Gr.*] Hoc nomine ip-
sum primum omnium appellavit M. Cæ-
sar. *Libera.*] Liberata ex ancipiti illo pe-
riculo. *Idem.*

245. *Arpinas.*] Subjungit jam alla-
do

Poscere mercedes alieno lassus aratro;
 Nodosam post hæc frangebatur vertice vitem,
 Si lentus pigra muniret castra dolabra:
 Hictamen & Cimbros, & summa pericula rerum
 Excipit, & solus trepidantem protegit urbem. 250
 Atque ideo, postquam ad Cimbros, stragemque volabant
 Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega secunda.

VET. SCHOLIAST.

247. *Nodosam, &c.*] A centurione vapulando suo venice frangi patiebatur Marius vitem, cum militat.

251. *Atque ideo.*] Mario, inquit, debellante Cimbros, corvis avibus fuit miraculum ire ad majorum cadaverum prædam, quia grandi statura sunt Galli. Virgilius:

--- Scutis protecti corpora longis.

253. *Lauro, &c.*] Secundo, per Marium familia nova. Nam primo per Ciceronem nobilitati, hoc est, ut triumpharet. Vel, secunda lauro dixit, quia secundo loco triumphavit post collegam suum.

VARIORUM.

duo exempla, Marii nimirum & Deciorum, qui & ipsi ignobiles, optimi & vere generosi fuerunt. *Arpinus alius.*] Alius ex Arpino Volscorum opido ortus, qui teste Plutarcho, obscuro proflis genere parentes habuit pauperes. Is postea septies consul fuit, & Cimbros in Gallia, Teutonas in Italia, & Jugurtham in Africa superavit. *Val. Maxim.* lib. 11. cap. 1. Arpinum patria fuit communis Marii & Ciceronis.

246. *Poscere, &c.*] Id est, cum juvenis esset, conductus & mercenarius, tolebat aliorum agros arare. *Alieno.*] Paupertas notatur, cum ne ipse quidem agrum habuerit. *Lubini.*

247. *Nodosam, &c.*] Id est, postea inter milites faber erat, & castra muniabat, & si aliquando tardus & ignava opera castra muniret & laboraret, sudas

& palos necessarios ad munienda castra præpararet, à centurione vite verberabatur, & vapulando in tergo & capite vitem frangebatur. *Sat. 14. vers. 199.* Vitem hanc centuriones pro insigni gestabant. Perlius:

--- aut vitem posce libello.

Est autem *dolabra* illud instrumentum, quo lignum dolatur, complanatur, & levigatur. *Idem.* Sed non tam de dolabra fabrilis, quam de cetero operemilitum intelligendum. Hinc dictum Domitii Corbulonis, *dolabra vincendum hostem*, i. e. operibus. *Grang.*

249. *Hic, &c.*] Id est, licet ignobilis, & qui crevit tam a parvis initiis sua tamca virtute summum belli imperatorem evasit, & Cimbros ac Teutonas (qui ex Dania & Germania maximo cum exercitu Romam contendentes, magnam terrorem Italici incusserant) excepit suo exercitu, & funditus delevit. *Florus* lib. 3. cap. 3. *Cimbros.*] Illi magno corpore, horrendisque oculiserant, & apud Germanos, prædones appellabantur. Jam hostati Cheronesum Cimbricam inhabitant. *Lubini. Et solus.*] Ob insigne meritum, quasi sine Collega Cautulo res peracta sit.

251. *Atque ideo.*] Postquam ergo Cimbros & Teutonas ingenti strage delevit, & corvi, ad ingentia Cimbrorum cadavera, volabant. *Stragemque.*] Interfectorum Cimbrorum. Nam traduntur cæsa ibi à Mario, centum & quadraginta quinque millia, & sexaginta millia capta.

252. *Majora, &c.*] Nam vasta & magna Cimbrorum corpora. *Lubini.*

253. *Nobilis, &c.*] Quintus Luctatius

Ple-

Plebeia Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis; atque omni pube Latina
Sufficiunt Diis infernis, Terræque parenti.
Pluris enim Decii, quam quæ servantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit Regum ultimus ille bonorum.

255

260

Exu-

VE T. SCHOLI AST.

254. *Plebeia, &c.*] Decii pater & filius, somnio moniti, pro incolumitate Populi Romani se devoverunt, alter bello Latino, alter Gallico. Nam pater cum esset collega L. Manlii Torquati, essentque somnio admoniti, eam partem virtricem fore, cujus dux in prælio ceciderit, Decius calcariibus equo incitato, in medios hostes inruit, ibique pugnans interfectus est. Cujus cum corpus milites liberare contenderent, cum plena sunt reversi victoria. Hoc exemplo patris pro bello Samnitico & Tusco, bello Gallico ab hostibus est filius interemptus. de quibus & Virg.

Quin Decius Brutusque.

259. *Ancilla natus.*] Ocriculana (an Corniculana) captiva, Servius Tullius.

260. *Regum, &c.*] Nam fuerunt reges postea superbi. sextus à Romulo: nam, septimus Tarquinius fuit Superbus.

VARIORUM.

tius Catulus, qui cum ipso Cimbros fudit, genere nobilis & factus: de quo in Sat. 11. Errat lubinus & plures qui aliter explicant, faciendo nobilis genitivi casus. *Lauro secunda.*] Nobilis collega Q. Catulus Lucratus secundo loco triumphavit, cum uni Mario homini novo, victoriz honos tribueretur, licet utriusque Coss. auspiciis res gesta sit. *Fornax.* At ignobilis Arpinas, Marius, primo loco: nam honor ei totius belli attributus.

254. *Plebeia.*] Quantum Deciorum patris & filii exemplum, qui & ipsi non ex nobili, sed plebeia familia oriundi, &

uterque tamen animi nobilissimi pro salute Reipub. se devoverunt. *Val. Maxim.* lib. 5. cap. 6.

256. *Atque omni pube.*] Alii, *plebeia Latina.*] i. e. Romanâ. Bene autem distinguit pubem latinam ab auxiliis: nam auxilia in bello sunt socii exterarum nationum.

257. *Sufficiunt.*] Sufficere dicimus ei, cujus desiderium implemus. *Britannic. Diis, &c.*] Quia illi se solennibus ritibus & verbis devovebant Diis Manibus, Terræque matri, & omnia populi Romani pericula in sua capita derivabant. *Lubinus.* Certe Decii, Pater, Filius, Neptus, bello Latino, Hetrusco, Tarentino, pro patria sua obtulerunt capita. *Terræque parenti.*] Cui se devoverunt, & in cujus visceribus ipsi dicuntur esse inferi.

258. *Pluris, &c.*] Decii quamvis ignobiles, sanctiores & Diis acceptiores fuerunt, quam populus Romanus universus, quia ipsi propter Decios pepercerunt. *Idem.*

259. *Ancilla, &c.*] Ultimum argumentum de Servio Tullio, quem ait Valerius ex ancilla vernam esse natum, & cujus mater Ocriculana dicta, captiva fuit; qui sua tamen virtute promeruit trabeam & fasces, id est, imperium & regnum. *Trabeam.*] Vestem regiam, purpuream & albam: vel, trabibus pannorum albis & purpureis intertextam. Vel, ut Livio placet, togam circum distinctam purpura, subtegmine puniceo. *Alex. ab Alexandro capite 18. libro 5.* *Diadema.*] Id est, coronam Romuli primi regis. *Lubinus.*

260. *Fasces.*] Virgarum cum securibus, qui à 12. licitoribus præferebantur. *Ultimus, &c.*] Nam sextus erat Postumum.

Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
 Exsulibus juvenes ipsius Consulibus, & quos
 Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coclite Mucius, & quæ
 Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
 Occulta ad patres produxit crimina servus
 Matronis lugendus: at illos verbera iustis

265

Affi.

VET. SCHOLIAST.

262. *Juvenes, &c.*] Ipsi Brutii filii, qui à patre securi percussi sunt, portas aperiebant, ut Tarquinius Superbus intraret.

264. *Cum, &c.*] Horatius Cocles cum fessos milites suos ab Etruscis videret, pontem publicum subduci iussit, ne proflinus hostes ad urbem irent, & ipse solus interim exercitum Porcennæ sustinuit, dehinc armatus Tiberim transnavavit ad suos.

265. *Virgo, &c.*] Clælia virgo inter obfides data Porcennæ à Romanis, simulans ritu patrio velle se in ripa Tiberis cum cæteris virginibus sacra facere, adlegatis custodibus transnavavit. & per legatos à Porcennæ recepta, intanto honore habitata est, ut cum cæteris obfidibus in patriam remitteretur. Hujus rei causa & statum equestrem invenit inauratam.

267. *Matronis, &c.*] Propter Lucretiam scilicet vindicatam, vel quia Superbo sub tyranno vium patiebatur castitas matronarum. Vindicius, servus qui indicavit filios Brutii, Traquinio velle portas referare, quos pater securi ferit.

VARIORUM.

cum autem septimus & ultimus Tarquinius Superbus pessimus erat. *Lubin.*

261. *Prodita, &c.*] Laudavit ignobiles multos ut optimos, qui consilio, fortitudine, vita & sanguine Reip. profuerunt: reprehendit jam nobilissimos, adeoque ipsius Junii Brutii cotiſulis filios qui patriam prodere, & tyranniam ac regibus à patre exactis, portas volumine aperire, ac proinde à patre securi percussi sunt. *Prodita, &c.*] Id est, portas aperiebant proditores patriæ. *Laxabant.*] Aperiebant, referabant. *Idem.* i. e. La-

xare volebant, conspirabant. *Tyrannis exsulibus.*] Tarquiniis exactis & in exsilium pulsas, quos reducere & restituere volebant.

262. *Juvenes.*] Titus & Tiberius, Junii Brutii ipsius primi omnium consulis filii. *Florus* lib. 1. cap. 9. *Et quos*] Id est, & qui exemplo optimi patris consulis, magnam aliquod & egregium factum, licet cum vitæ periculo conjunctum, pro patriæ libertate subire debebant. *Pro dubia.*] Id est, periclitante. Hanc enim eripere rursus volebat Traquinus. *Lubinus.*

294. *Quod miraretur.*] Quod beneficium & quam rem præclaram cum stupore demiraretur Horatius Cocles, Mutius Scævola, virgo Clælia. *Coclitæ.*] Horatius ille Cocles *Florus* lib. 1. cap. 2. *Mutius.*] Scævola, qui in necem Porcennæ urbem Romam obsidentis, cum conjurasset, & cum errans in persona, scribam pro rege obtruncasset, ad focum igne ardentem propere accessit, & dexteram, quod aberrasset, spectante rege combussit. *Livius* lib. 2. *Et quæ, &c.*] Ille enim tempore Thulci campis & agros omnes ad flumen Tibim possidebant, qui Romani imperii firmis erat, quod tum temporis angustis terminis erat circumscriptum.

265. *Virgo.*] Clælia.

266. *Occulta, &c.*] Vindicius servus occulta & clandestina scelera filiorum Brutii dominorum suorum, patribus indicavit. Cui ob indicium hoc, pecunia ex aratio, libertas & civitas data est. Ab hoc Vindicio Vindicta nomen habet, per quam servi in libertatem adiebantur. *Idem.* *Produxit.*] Patrefecit.

267. *Matronis, &c.*] Orbis filius. Ob servi enim indicium, matres orbis factæ sunt

Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Therfites, dummodo tu sis
Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capeffas,
Quam te Therfitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvās
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

270

275

VET. SCHOLIAST.

ſervum autem ut conſervatorem patriæ non manuſiſit, ſed ut delatorem dominorum, cruci adſiſit. quod factum matronæ planxerunt.

268. *Prima, &c.*] Quia primus Conſul Brutus ſecures accepit.

273. *Nomen, &c.*] Romulus ut augetet populum Romanum, ſecurus Athenienſium morem, aſylum in luco conſtituit.

275. *Aut, &c.*] Quos collegit Romulus. *Quod, &c.*] ſervus aut infamis, vel ſatro. Nam latronum, aut perditorum collegit populum.

VARIORUM.

ſunt propter ſupplicium filiorum. Vel cujus ſervi mors lugenda eſſet matronis, quas Tyrannorum impudicorum vi, in dicio ſuo liberaſſet. quæ ſententia præſtat. nam vindictum illum mortuum tantam nobilem, per totum annum matronæ lugerent. *At illo, &c.*] Id eſt, illos conſulis filios patriæ proditores, dum virgis ceduntur, verbera juſtis pœnis adſciunt, & ſecuris, qua per lictores percuſſi ſunt. *Lubin.*

268. *Et legum.*] Virgis caſos, conſulatus ille primus imperium liberum primum ſecuri percuffit. *Farnabius. Legum, &c.*] Id eſt, primum ſupplicium poſt exactos reges, in filios Bruti ſtatutum. Vel eo dicit, quod ante leges conditas, reges Romani falces & ſecures uſurparunt. *Idem.*

269. *Malo, &c.*] Concluſio nobiliſſimæ Satyræ. Id eſt, ſatius eſt te vitiſſimis, obſcenis, turpibus, ignavis majoribus ortum filium, vite integrum, factis ſtrenuum eſſe, quam ex nobiliſſimis & optimis natum filium, eſſe de-

generem & ignavum. *Therſites*] Monſtrum hominis, admodum turpis & deformis. De illo vide Homerum lib. 2. *Iliad. Idem.*

270. *Æacida, &c.*] Achilli. qui ab avo Æaco nomen habet. *Vulcaniaque, &c.*] Id eſt, qualia Achilles geſtavit, per matrem Thein à Vulcano Deorum fabro conſecutus. Vide Ovidium 12. *Metamorph. Lubin.*

271. *Quam te, &c.*] Id quod ſæpe fit. Nam plerumque quod dicitur Heroum filii noxx. *Producit.*] i. e. generet.

272. *Et tamen, &c.*] Concludit reſponſione ad conſeſſionem quandam. Age concedam te à primis urbis incunabulis nomen, familiam, & genus tuum poſſe repetere & revolvere. Verum quoniam illi primi tui parentes ſub initium conditæ urbis fuerunt? *Idem.*

273. *Nomen.*] Id eſt, genus & familiam tuam. *In ami, &c.*] Nam Romulus Aſylum conſtituit, quo ſicarii, fures, facinoroſi, & raptoreſ conſuebant, ex qua conſluge, hī adeo generoſi & nobiles erant oriundi *Florus* libro 1. cap. 1. *Servius* Aſyli originem ad nepotes Herculis refert. *Aſylum.*] Templum quod violari non debet, ab a privativo, & *ovludo*, id eſt, rapio. *Lubin.*

275. *Paſtor*] Quemadmodum & ipſe Romulus. *Quod, &c.*] Propter turpitudinem; à quo ſi te oriundum conſideres, erubeſcas juſtius, quam ut generoſam turpitudinem magnopere oſtenderes. Ut ſervus, fur, ſatro, ſicarius, ſacrilegus, parricida, vel ſpurus & lupz filius *Idem.* Reſtituentia eſt, qua tamen non inconcinne Romulum notat, ut latronum ducem, deinde etiam parricidam, Amulio avo & Remo fratre trucidatis.

SATYRA

SATYRA IX.

ARGV M. Obscenam Cinædorum & Pathicorum turpitudinem, acriter, ac nimis aperte inlectatur: Tu ergo, candide lector (quod sedulo te monitum velim) turpes tolle jocos, cætera purus eris.

SCIRE velim quare toties mihi, Nævole, tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marfya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum iucutimus lambenti crustula servo.

VET. SCHOLIAST.

In hac Satyra Navolus Philopygista queritur, quod divites cinædi avarissimi sunt, & nihil de obsequio libidini possit adquirere.

2. Marfya victus. Aut proprie ab eo quem Apollo vicit, aut advocatum temporis illius.

4. Ravola, &c. Fecisti vultum tristem, qualem Ravola fecit, cum deprehenderetur lambens. Ibid. **Rhodopes.** Turpia. Rabula, à factio etymologiam nominis sumisit Poëta.

5. Nos, &c. Sensus talis est: Servus colapho percutitur à nobis, si placentam linguat: Rabula autem cum lambat inguina foeminarum, impunitus incedit. Crustula, species operis pistorii. Lucullus. *Gustavi crustula solus, placenta.*

VARIORUM.

1. Scire, &c. Tota hæc Satyra Dialogismo inter Nævolum & Juvenalem absolvitur. Alloquitur autem initio, & acerrime vexat Nævolum hominem turpissimum & Draucum, quem solito eristiozem videns, causas morositatis interrogat. Quæ verba Poëtæ se ad 27. versum extendunt, ubi ille respondens, de avaritia civium Romanorum Pathicorum conqueritur, à quibus conductus fuerat, quibusque summo labore toties operam dederit, & nihil pene mercedis loco receperit. Unum autem lecto-

res volo admonitos, ne quod Poëta obscenus est, nobis imputetur; neque hinc aliena vitia discant, sed sua emendent. Urque magis bonam Auctoris mentem, quam aperta ejus verba advertant & considerent. **Navole.** Nomen impurissimi Drauci, qui Virionis domini & patroni sui infanda libidine inlantientis (utpote qui Nævolo Drauco pro se & uxore sua uteretur) spurca flagitia postea depromit. **Lubin.** Eundem hunc esse, de quo Martialis sæpe, ex fortuna & moribus facile dignoscitur.

2. Fronte, &c. Quasi nube, id est fronte non exporrecta, sed caperata, in rugas contracta, quod signum est meroris. **Ceu, &c.** Respicit ad notam tabulam de Marfya Phryge, qui cum Apolline cantu certavit, & ab eodem victus, tristissimus fuit; nam postea exco-riabatur. Ovid. 6. Metamor. **Lubin.**

3. Quid, &c. Id est, quid sibi vult talis vultus, cur geris tristem, & perturbatum vultum, qualem habebat Ravola ille fellator, dum Rhodopæ turpissimo scorto operam dans in foedissimo illo opere, aliorum intervenitu deprehensus expalluit. *Idem.* Vel, quid tu cum vultu.

4. Rhodopes. Pro meretrice qualibet posuit, obfamofam Rhodopem, genere Thraciam, Ancillam jadmonis Samii, conservam Æsopi fabularum scriptoris. **Grang. Teris** Atterit, lambit. **Inguina.** Muliebri membrum intelligit. **Lubin.**

5. Nos, &c. Nos servo crustula lambenti, colaphum iucutimus, quanto ma-

gis

Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non invenit. unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus; 10
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida siccæ
Silva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem

Brut-

VET. SCHOLIAST.

8. *Es fatuos, &c.*] Qui ei scilicet pecunias credant, non soluturo.

11. *Es, &c.*] Id est, facetiis urbicis abundas, id est, es urbanus, id est, qui solebas in conviviis jocos omnes fatigare. *Pomaria.*] Loca appellantur, quæ intra muros sunt, hoc est, pone muros.

VARIORUM.

gis hujusmodi cunnilingus credendus erat. Nisi forte jocose & scoptice hæc ait. Quasi dicat: Non immerito Ravola metu expalluit: nam nos cum deprehendimus servum dulciora lambere, illum solemus colaphis percutere. Ob id merito etiam Ravola sibi timuit, dum deprehenditur. *Incutere colaphum* ea ratione, qua Terent. *Impingere*, dicit. *Ravola autem cum lambat, &c.*] Legend. *Ravola*: is enim est quem Poëta exagitat. *Rutgers. Crustula.*] Erat dulciarii genus quod pueris dabatur. Horatius:

— Ut pueris olim dant crustula.

Idem.

6. *Non, &c.*] Hac tua facie ô Nævo-le, nihilo miserabilior vel tristior erat Pollio ille Crepereius, qui consumptis opibus pecuniam in fœnus quærebat, pollicitus se triplicem usuram daturum. *Rutgers.*

7. *Triplicem usuram.*] Ter amplius, quam quod legibus permissum & usu receptum. *Præstare,*] Solvere, reddere. *Idem.*

8. *Circuit.*] Forum, ubi sceneratores, & quærit ubique qui sibi fœnerent, & pecuniam in usuram credant. *Fatuos.*]

Quasi dicat: Tam perditus & deploratus erat Pollio, ut quisquis pecuniam dedisset, cum non sit solvendo, merito fatuus esset judicatus. *Unde repente.*] Tibi natæ; Unde tanta tristitia, quæ per rugas ostenditur?

9. *Certe modico.*] Antea modicum quidem possidens, jucundissime vivebas. *Idem.*

10. *Vernam.*] Id est, inter vernas & viles servos antea non minori hilaritate vivebas, quam si eques Romanus fuisses. Unde ergo hæc subita mutatio? Vel vernam cum esses, equitis animum & opes æquabas animo, cultu, nitore. Facete eum indigitat equitem, & quidem vernam equitem, cum verum non possit. *Grang. Agebas.*] Referebas, repræsentabas. *Conviva joco*] Sc. Erasque conviva &c. Id est, jucundus antea, & hilaris eras in Symposiis & elegans conviva, dicaci sermone ad risum omnes provocans. *Lubin.*

11. *Salibus, &c.*] Facetis sermonibus Copiosis, quibus omnes in conviviis solebas fatigare. *Intra, &c.*] Non rusticis & inter has naris jocos, sed urbanis, & elegantibus intra muros civitatis natis. Sunt autem *pomaria* loca, quæ intra muros sunt: id est, pone vel post mœnia, quæ nec habitari nec arari fas erat. *Idem.*

12. *Omnia, &c.*] Sc. sunt tibi: Quasi dicat: antea eras, omnia sese jam contra in te habent. Nam hilaritas frontis tuæ in mœrorem versa, ex jucundo & polito, tristis & horridus factus es. *Idem.*

13. *Silva.*] Metaphora. Cujus neglecti crines instar arborum sese exerunt.

X

ste

Bruttia præstabat calidi tibi fascia visci:
 Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domestica febris?
 Deprendas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore, deprendas & gaudia: sumit utrumque
 Inde habitum facies. igitur flexisse videris
 Propositum, & vitæ contrarius ire priori.

15

20

VET. SCHOLIAST.

14. *Fascia visci.*] Psilotrum significat, dropacem quo solebat se accurare.

16. *Quid macies, &c.*] Ita macer & decolor, tanquam quarantarius.

17. *Domestica febris.*] Consuetudo, familiaris.

18. *Deprehendas.*] Id est, omne vitium corporis, sive ægritudo, ex faciei colore deprehenditur.

19. *Sumis, &c.*] Id est, & lætitiæ & ærumnarum.

VARIORUM.

Sicca.] Comæ. Non unctæ, aut aromate pretioso delibutæ. *Nullus tota.*] Id est, decorem & ornatum corporis tui prorsus neglexisti. *Idem. Qualem, &c.*] Qualem cutis nitorem antea tibi medicamentis solebas provocare. Intelligit autem Psilotrum, unde fiebat viscus cum resina & cera tenacissimus, quibus pilos evellebant, & cutem levigabant. Viscus, pro psilotro positum. *Junius de Coma.*

14. *Bruttia præstabat.*] Perperam hodie *Bruscia* legitur & *Brustia*, & *Brucida*, *Bruccia*. *Bruttia* pix nota est, cuius mentio sæpe occurrit apud Medicos etiam Græcos, qui *βρυττὴν* eam nominant. ea utebantur tanquam optima, cum ad alias res, tum ad tollendos pilos. Ut & Usticulæ *παραπλησίου* dictæ, quod pice calida uterentur ad evellendos & urendos pilos. *calidum viscum* vocat Juvenalis. *Salmas.* Alii censent hunc versum ita legendum esse:

Præstabat calidi circumlita fascia visci,
Sic Grægzus, & sic Faunab.

Nuper

15. *Sed, &c.*] Id est, fruticis instar subnascente, & crescente. Studebant enim turpissimi illi, esse mollissimi. Inde non solum in barba, sed etiam aliis locis non nominandis, & toto adeo corpore pilos evellebant. Id est, crura tibi non lævia & depilata, sed inculta, & horrida propter pilos, qui in fruticum modum dense ibi proveniunt. Tales pilos viticus antea tollebat. *Lubin.*

16. *Quid macies &c.*] Supp. sibi vult. Quasi dicat: Tam macilentus & decolor, es, ut videaris vetus aliquis ægrotus, valerudinarius, qui longo tempore quartana febris laboravit. *Tempore longo.*] Nam quartana febris tarde admodum finitur, præcipue autumnalis. *Idem.*

17. *Torret.*] Exsiccat, & quasi consumit, more æstus febrilis. *Had. Junius* Animadv. III. capite 1. *Quarta dies.*] Quartanam febrem notat. *Olimque, &c.*] Jam pridem familiaris, & consuetudo. *Idem.*

18. *Deprendas, &c.*] Secunda persona pro tertia i. unusquisque facile possit deprehendere, colligere & cognoscere, omnes animi adfectus, voluptatem, dolorem, iram, gaudia, metum ex facie & vultu ejusque habitu & colore. Quasi dicat: Hoc conjicio ex tua facie. *Labinus.*

19. *Utrumque.*] Habitum scilicet gaudii & mœroris, inde, ab animo sumit facies. Nam facies plerumque animi index & character est. *Idem.*

20. *Igitur, &c.*] Concludit ex facie ipsum à proposito & vita sua jucunda atque hilari diflexisse, & vitæ genus & propositum suum mutasse. *Idem.*

21. *Propositum.*] Sc. iter vitæ tuæ. *Es, &c.*]

Nuper enim, ut repeto fanum Isidis, & Ganymedem,
 Pacis, & adveſtæ ſecreta palatia matris,
 Et Cererem (nam quo non proſtat ſœmina templo?)
 Notior Aufidio mœchus ſclerare ſolebas,
 Quodque taces, ipſos etiam inclinare maritos.
 Utile & hoc multis vitæ genus: at mihi nullum

Inde

VET. SCHOLIAST.

22. *Fanum, &c.*] Statuæ, ad quas conveniebant cinzdi.

24. *Et, &c.*] Matris Deum myſte-
 ria, cujuſtemplum in palatio eſt.

26. *Quodque, &c.*] Solebas ſcilicet, quod non confiteris. Hoc autem velut ex perſona Poëta eorum reſert, qui divites * inclinant viros, & tam modica conſequuntur.

27. *Utile, &c.*] Navolus hoc reſert

VARIORUM.

&c.] Ut cum vita prior læta fuerit, hæc triſtis ſit, & injucunda. *Lubinus.*

22. *Nuper, &c.*] Ordo ſenſusque hic eſt. Nam (ut memoria mecum repeto) nuper tu, ô Navole, tanquam mœchus & adulter, ipſo Aufidio mœcho nobiliſſimo notior & ſamoſior, ſolebas celebrare templum Iſidis, & omnia denique loca in quibus conveniunt libidinoſæ mulieres, ibique non ſolum mulieribus, verum etiam viris tuis operam ſolebas præſtare. *Fanum.*] De hoc ſano Iſidos, dictum eſt Satyr. 6. ad illum verſum 488.

Aus apud Iſinaca potius ſacraria Iſena.

Ganymedem pacis.] Id eſt, ſolebas frequentare ſtatuum Ganymedis in templo pacis, à Veſpaſiano factam. Et hoc loco turpes & laſcivi viri & fornicæ ad ſui libidinem & corruptionem abutebantur. *Flavii Conjeſt. c. 74.* legit *Ganymedes.* & regi vult à præced. *fanum. Ganymedem.*] Qui legunt *Ganymedem pacis*, & intelligunt ſtatuum Ganymedis in templo pacis (quod probant ex verſu corruptiſſimo Martialis, quique nihil adrem) Certe nimium quantum errant: imo & illi qui legunt *Ganymedes*, & ſubintelligunt fanum;

nam nullibi Ganymedis fuit templum. Per Ganymedem ergo intellige effigiem Ganymedis ante pedes jovis arque in ejus templo: ſicque inſerpunge *Ganymedem, Pacis, &c.*

23. *Pacis.*] Cujus templum in quarta Urbis regione fuit. *Et, &c.*] Id eſt, ſolebas ſacra Cybeles Deæ Phrygiæ ex Pergamo adveſtæ, frequenter celebrare. Matris Deum myſteria, cujuſtemplum erat in Palatio. De huius infamibus ſacerdotibus dictum Sat. 2. *Lubini. Palatia.*] Templum in Palatino monte. *Secreta.*] in quo ſacra arcana, quæ vulgare nefas.

24. *Et Cererem.*] Cereris autem templum ſolum caſtæ & pudicæ eſſe ſolebant. Sat. 6.

Pauca adeo Cereris viſtas contingere digna.

Poſtea etiam meretrices & adulteræ ad ejus ſacra & templa penetrabant. Unde ait: *Nam quo, &c. Nam, &c.*] Cum ſumma indignatione oſtendit, pudicitiam non modo in locis prophanis, ſed ne ſacris quidem eſſe tutam. *Britann.*

25. *Notior, &c.*] Chio, qui adultæriis nobilis, quem in transito notat. *Celebrare,* quidam leg. Imo ſclerare. *Lubinus.*

26. *Quod taceo atque ipſos.*] Sic quidam legunt. *Παράλογος.* Dicit enim ſe illud tacere, Navolum ſcilicet Draucum infamem agere, & viros ad ſtuprum etiam inclinare, quod tamen vel maxime dicit. *Inclinare.*] Habitum deteſtabilis illius libidinis exprimit. *Idem.*

27. *Utile.*] Huc uſque Juvenalis. Reſpondet jam Navolus, & prolixè mœro-
 ris ac triſtitie ſuæ cauſas exponit. Quod ergo dicis ô Juvenalis, viros inclinare & Draucum agere, illud officium & vivendi genus adeo abſurdum non eſt. Nam multi ſuis ſuavioſum
 & utile

Inde operæ pretium: pingues aliquando lacernas;
 Munimenta togæ, duri, crassique coloris,
 Et male percussas textoris pectine Galli
 Accipimus, tenue argentum, venæque secundæ.
 Fata regunt homines: fatum est & partibus illis,
 Quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi,

Quam-

VET. SCHOLIAST.

28. *Pingues, &c.*] In alio pingues, ut ostendat grossas, ac per hoc pluviales quæ muniant à pluvia, non quæ ornent.

30. *Et, &c.*] Male textas. *Textoris, &c.*] Veneti, ut albidum cadurcum cucullo. ut alibi,

Atqui ibi contentus Veneto duroque cucullo.

Niveique cadurci, alibi.

31. *Tenue, &c.*] Modicum aut leve, prosum.

33. *Quas, &c.*] Penem dicit. Ibid. *Nam, &c.*] Si te non adjuvat fatum.

34. *Mensura incognita.*] Ante non visa, quæ excedat opinionem hominum.

35. *Spernanti, &c.*] Quia salivofus fuit. Vitro nomen divitis. Quamvis, inquit, ille dives Cinædus penem tuum confpexerit, & cupiditate blandis te epistolis & *diptychis* sollicitet, nihil tamen accipies, nisi stellas bene positas in genefi habueris, quæ tibi hoc præstent.

VARIORUM.

& utile. *At mihi, &c.*] Id est, ego vero nullam inde utilitatem percepi, nisi quod interdum vilem aliquam vestem, aut exigui valoris numum inde consequor. *Lubin.*

28. *Pingues, &c.*] Id est, interdum hinc mercedis loco accipio ab avaro meo Pathico. lacernas seu penulas ex pingui & crassa lana confectas. *Παθὸ ἰσχυρῶν*, hibernum, *σπέρων*, crassioris è Gallia lanæ & fili: unde addit, *percussas textoris pectine Galli*. De lacernis vide, quæ ad vers. 62. Sat 1. *Farnab.* Vel quod illæ jam antea ab avaro attritæ sint & im-

mundo usu pingues redditz. *Lubin.*

29. *Munimenta.*] Id est, quibus togam tegam, id est, quæ togam à pluvia muniant, non quæ ornent. *Duri.*] Viles, & rustici coloris. *Idem.*

30. *Et male, &c.*] Eo dicit, quia Galli viliores & crassiores vestes texebant. *Et, &c.*] Bene percussas vestes, *concutit* & *concutia* dicebantur, & *concutia*, quas Græci *κρυπταὶ καὶ ἀσπαρτῆς* vocant & *πυκνὸς ὅμιλος*, pavidentes scilicet & bene condensatas. nam concutere est *κρίειν*, vel *ἀσπαρτῆν*, unde *concutis concutis* radius erat vel pecten, quo vestes percutiebantur. Sic à decutio *decutes toga seu detrita*. *Salmast. in Trebell. Poll. Pectine.*] Instrumento textorum pensili, quo subtegmen stamini inseritur & appellitur.

31. *Tenue, &c.*] Non crassum argentum non magni ponderis, sed levissimum; nec purum & mundum argentum, sed secundæ venæ. *Lubin.* *Venæque secundæ.*] Non argenti puri: non etiam ejus quod intermixtum dicitur, sed adhuc vilioris, quod jam non amplius argentum, sed ex Gallico *billon* vocamus. *Grang.*

32. *Fata, &c.*] Si quæris cur ego miser sim, & alii mei similes Drauci felices ac dites, scias fatum vel voluntatem divinam, me miserum esse, constituisse atque velle. Sine cuius numine, quamvis vel maxime vocationis tuæ officia diligentissime obeas, nihil profeceris. Etiam *swini?* Cinædus iste scaberrimus.

33. *Quas, &c.*] Intelligit virile membrum, quod licet maximum longumque sit, nihil tamen acquirere potest sine voluntate Dei. *Sinus.*] Proprie præcinctorium vel illa vestis, quæ regit virilia. *Nam, &c.*] Si te non adjuvat fatum, nil pro-

Quamviste nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blandæ asfiduæ, densæque tabellæ
Solicitent. αὐτὸς γὰρ ἐφίλησεν αὐτὰς κίναςδους.

Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox pluratulisti.
Computat, accevet. ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri. numera sestertia quinque

Omni-

VET. SCHOLIAST.

37. ΑΤΤΟΣ ΓΑΡ.] Ipse ad se trahit.

38. Quod, &c.] Id est, dives avarus, infamis Virgilius:

Tristius haud illo monstrum, nec savior ulla.

39. Hæc tribui.] In aliotulisti. verba divitis.

40. Computat, &c.] Fiat computatio. Cevet, criat.

VARIORUM.

prodest mensura penis non visa vel incognita. *Lubin.* Sic *Petron.* O *Enothea* hunc adolescentem, quem vides, malo astro natus est: neque puero neque puella bona sua vendere potest.

35. Quamvis, &c.] Id est, licet vel maxime *Pathicus* ille tuus *Virro* summo tui desiderio veneatur, ut qui te immenso membro præditum in balneo viderit. (Hic enim *Pathici* draucos suos eligebant) teque adsiduis & crebro missis literis ut ad se venias, sollicitet, atque te ad sui consuetudinem invitet: parum tamen ab illo consequetis, quia fato infelix es. *Spumanti.*] Præ libidinis nimirum furore, & desiderio concubitus saliva fluente. *Idem.*

36. Tabella.] Non mensas & convivia, ut quidam inepte, sed literas intellige, quibus *Virro* *Nævolum* blande ad sui concubitus multis pollicitationibus invitabat. *Idem.*

37. ΗΘΟΥΣ ΓΑΡ ΓΑΤΚΟΣ, &c.] Supp. *πρίως, expedit.* Si ita legendum, respicit ad blandas tabellas de quibus dixit: tanquam ajat:

Hominem enim *Cinædum* & *Pathicum* moris blandi atque dulcis esse convenit. Melius alia exemplaria habent: αὐτὸς γὰρ ἐφίλησεν αὐτὰς κίναςδους. Ipse enim *Cinædus* tanquam mulier virum appetit & ad se trahit. Ut intelligamus molles illos viros & effœminatos, parcos & illiberales esse in suos subactores. *Turneb.* lib. 24. cap. 28. Sciendam autem τὸ αἰσθα, amplum illud peculium significare, quod *Cinædus* labris videlicet spumantibus: Sic latinis *Vir* est illa pars, qua viri sumus. *Grang.*

38. Quod, &c.] Ultra quod aliud dari non potest pejus & deterius. *Monstrum.*] *Monstri* & ostenti protecto loco est, hominem libidinosum & avarum esse. *Lubin.*

39. Hæc tribui.] Verba *Virronis* *Pathici*, quæ *Nævulus* illi attribuit, & recitative profert, quibus beneficia ipsi *Nævolo* collata exprobat. *Idem.*

40. Computat.] Sunt autem verba *Nævoli*, quibus turpis avaritia *Virronis* notatur. Id est, computat quæ mihi *Nævolo* mercedis loco dederit, & iterum ad libidinis intemperantiam continuo devolvitur, inter computandum libidine frangitur. *Cinædus* meus *Virro* adeo avarus est, ut etiam dum in obsceno opere occupatus est, non desinat rationem & calculum mecum subducere. Alii legunt *cavet*, scilicet sibi, ne in computatione decipiatur. *Ponatur.*] Id est, fiat per calculos computatio tui laboris & acceptæ mercedis. *Idem.* Subducatur ratio accepti & expentis. *Adsint, &c.]* Computatoria scilicet, in qua rationes subducemus.

41. Numera, &c.] Si omnes res quæ tibi contuli æstimas, invenies illas quinque

Omnibus in rebus: numerentur deinde labores.

An facile & primum est agere intra viscera penem
Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?

Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45

Quam dominum. sed tu sane tenerum & puerum te
Et pulchrum, & dignum cyatho, cœloque putabas.

Vos humili adseculæ, vos indulgebitis unquam

Cultori, jam nec morbo donare parati?

En, cui tu viridem umbellam, cui succina mittas 50

Gran-

VET. SCHOLIAST.

43. *An, &c.*] An putas quod & in
corrumpendo labor non est.

47. *Es, &c.*] Hoc est, Ganymedi te
comparas.

49. *Cultori.*] Id est, tenui clienti,
quemadmodum tu donabis, qui libidini-
suz conferre dubitas?

50. *Succina, &c.*] Gemmata dextro-
cheria.

VARIORUM.

quinque sestertia constituere tantum;
sed numerentur labores mei, hos in-
venies longe majores, quam munera
tua.

42. *Labores.*] Quibus mihi operam
dedisti. *Lubin.*

49. *An, &c.*] Merito hic exclama-
rim: *Averte hinc oculos pudor.*

*Esse procul casti, procul ô procul esse pu-
dici.*

Versus autem hi duo extremæ impurita-
tis, sunt verba Nazoli, quibus immen-
sos suos labores commendat, sibi que sa-
tisfactum esse negat, & quibusdam vi-
detur, illos non esse Juvenalis, sed ab
alio quodam impuro nebulone insertos.
Ethic locus ex eorum numero est, pro-
pter quorum insolentiam toto Juvenalis
opere abstinere, bonum virum jubet
Jul. C. Scalig. 3. Poët 9. *Idem.*

44. *Legitimum.*] Justæ mensuræ &
magnitudinis, utpote Drauci. *Illic.*] In-
tra viscera. *Hesternæ cœnæ.*] Comestio-
nis prioris diei excrementis. Reprehenden-
dus protecto Juvenalis, quod enormia
tam aperte exprimat. Verum quisquis
animo castus, illi obsecra talia non os-

fecerint. *Idem.*

45. *Servus erit.*] Ille servus meliorem
conditionem habebit, & minus miser
erit, qui agrum coluerit & ararent, quam
qui ipsum dominum colat, aret, & fo-
diat. *Idem.*

46. *Sed, &c.*] Acris Ironia & Sarcas-
mus in hisce verbis Nazoli ad Virro-
nem. Quasi dicat: Sed nimirum tu puta-
bas me tua pulchritudine & formositate
inductum, gratis operam tibi daturum:
tanquam tener, mollis & formosus esses,
ut Ganymedes aliquis, qui Jovi est à cy-
athis, & per aquilam in cœlum raptus.
Tenerum.] Cum minime tenerus, sed
hitpidus, hirsutus, & turpis. Alii *tener*

48. *Vos, &c.*] Verba Nazoli. Quasi
dicat: Quid possunt clientes, qui vos pa-
tronos colunt, à vobis divitiis Cinædis
adeo avaris boni expectare, cum nihil;
ne in ipso quidem libidinis morbo, ali-
quid in nos velitis conferre. Quidam le-
gunt, *affecit*. *Idem.* Vocat pravam & dia-
bolicum illum habitum Venereum, mor-
bum, ut Sat. 11. --- & morbo pallus
utroque.

50. *En, &c.*] Ironia, qua Nazolus
per irrisum Virronem pathicum ex-
agitat. Quasi dicat: En tibi formosulum
illum pusionem Virronem, cui tanquam
amicæ mittas munera, cui viridem um-
bellam vel velum ad faciendam um-
bram, & pocula è succino mittas die na-
tali, vel festis matronalibus. Solebant au-
tem diebus natalibus & festis matrona-
libus amicis & conjugibus munera mit-
tere. *Viridem, &c.*] Umbella; Marciali
est umbraculum, capitis operculum, ad
et.

Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit. & strata positus, longaque cathedra
Munera foemineis tractas secreta Kalendis.

Dic passer, cui tot montes, tot prædia servas
Apula, tot milvos intra tua pascua lassos?

Te Trifolinus ager foecundis vitibus implet,
Suspectumque jugum Cumis, & Gaurus inanis.

Nam

VET. SCHOLIAST.

51. *Aut, &c.*] Marronalibus scilicet, quæ sunt Kalendis Aprilibus, quibus est natalis Veneris.

52. *Et, &c.*] Cervitalibus stratum scamnum dicit.

53. *Munera, &c.*] Kalendis Martiis, quibus Junonis sacra celebrantur à Romanis: quia & tunc Illa composita est à Marte. Tunc nam Marronalia sunt.

55. *Tot milvos.*] Vult ostendere magnitudinem possessionum Poëta, quam lata sint agris, ut nec milvi transvolare eas possint. *lassos* igitur, id est, volantes in agris tuis.

57. *Suspectumque jugum.*] Quod imminet Cumis, valde altum. Ibid. *Et Gaurus.*] Gautus mons Campaniæ. Inanis autem, superexhaustus; ut transactio vindemiarum tempore: aut quia vaporiferos specus habet: aut melius est sic intelligere, quia omni arbore expoliatus est, & solis vinetis vacat.

VARIORUM.

defendendum solem & imbrem comparatum, Græcis *ὠκεῖον*. Dicitur autem ab umbra facienda, nec aliud tegmen fuit, quam quo hodie in Italia & in Indiis, sub sole fervente, passim supra caput suspenso utuntur per viam & in æstu, ipsis *Capelletto* dicta. illis *convresol*. Hisp. *Quito Sol*. *Succina*.] Pocula è succino intelligit, tum temporis in delitiis vel armillas è succino. *Idem*.

51. *Natalis.*] Ipsiis Cinzdi Virronis *Aut, &c.*] Hoc dicit, nam tempore veris, quod plerunque madidum, calendæ Martiæ sunt, quibus dona mulieribus dabantur. Quare initium veris pro ipsiis Calendis posuit. Ethæc festa dicebantur matronalia, ubi natalis Veneris vide, quæ Martial.

epigr. 85, lib. 5. *Idem*.

52. *Incipit.*] Nam principium veris incipiebat Calendis Martiis. *Et, &c.*] Tapetibus scilicet ornata. Solebant mulieres Calendis Martiis domum ornare & sedes vel cathedras tapetibus sternere, cum illis eo die mariti vel amatores dona mitterent, eas adirent, iisque operam darent, Quod hic Nazolus Virroni suam tanquam amicæ etiam præstitisse non sine indignatione refert. *Labin*.

53. *Famineis, &c.*] *Famineis* Emphatice, cum Virro vir fuerit. *Secreta.*] Secreto tibi missa, nam palam se Cinzdam gerere, non erat tutum. *Idem*. & non audebat ea palam proferre, quod ei tanquam foemini à Draeco mitterentur, ob conscientiam malefacti. Pro tractas Gramæus legit *tractas*.

54. *Dic, &c.*] Jam aperte in Virronem debacchatur, & ex ipso querit, in cuius gratiam tam avarus sit, & tot divitias referret. *Passer.*] Mollis, lascivus, salax ut passer: cui salacitas terminum vitæ quinquennio longius negat. *Montes.*] Immenso agros in montibus *Prædia Apula*.] In Apulia, agros & prædia. *Labin*. *Farnab*.

55. *Tot milvos.*] Immensa pascua, quibus pervolandis etiam milvi defatigari queant. *Milvos* pro agris. *Farnab*.

56. *Te, &c.*] Erat hic ager in Campania, optima vina producens. Ita dictus, quod vina ferret trifolina, hoc est, quæ tertio foliorum exortu, nempe tertio anno ad bibendum tempestiva forent. *Plin.* lib. 14. cap. 6. *Implet.*] Vel cellam & dolia tua vino, vel te locupletem reddit. *Labin*.

57. *Suspectumque.*] Id est, jugum, illud Miseni promontorii Cumis proximum.

Nam quis plura linit victuro dolia musto?
 Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans
 Cum matre, & casulis, & conlusore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?

Im-

VET. SCHOLIAST.

58. *Victuro, &c.*] Multum duraturo.
 59. *Lumbos, &c.*] Magis debes illi donare possessionem pauperi clienti tuo, qui libidini tuz satisfacit, quam puero, qui in agro tuo natus est.

62. *Cymbala, &c.*] Archigalli cymbala percutientis: ac per hoc Gallo * inquit, dixit. legetur, id est, legatario donabitur.

VARIORUM.

zum, & imminens, & quod Cumanis suspectum est, ne aliquando princeps se obruat. Hic optima nascebantur vina. *Et, &c.*] Campani mons optimarum vitium ubertate nobilis, non procul à Bajis. Plin. lib. 14. cap. 9. *Inanis.*] Id est, concavus & cavernosus. *Idem.* Grangzus explicat, Tibi non sufficiens, quique tibi tam inutilis, ac si nihil haberes.

58. *Nam, &c.*] Quis civium Romanorum te est ditior, qui plura vini dolia luto vel pice obturet, in quibus mustum vel vinum diu duraturum. *Linit.*] Pice vel resina obturat, & recondit. Inde limum deradere, pro doliū referre. *Victuro.*] Multum duraturo: atque diu vigorem & animam servaturo. *Lubin.*

59. *Quantum erat &c.*] Vera sententia hæc est: conqueritur Draucus de avaritia heri, digito caput uno scalpentis, aitque non grande damnum futurum fuisse, si in præmium obsceni laboris se paucis agri jugeribus donasset; esse enim iniquum ut puer rusticus melius & majus legatum capiat à viro cymbala pulsante, id est: Pathico, quam Draucus ipse qui opus mariti fuisset. Nam cymbala fuisse effeminatorum notum est, & ideo Gallorum Cybeles sacerdotum gestamina, qui in feminam fracti erant. Hinc factum ut Interpretes de Gallis Matris deum hoc acceperint, & Vetus Interp. *Archigallum* explicaverit. *Ferrar.*

60. *Melius ne.*] Id est lautius legatum

accipit villici filius, quam qui non agitur colit sed dominum. Illud autem *casulis*, fortasse melius, cum *casulis*, quæ vox apud Plautum, pro servo militari, hic pro servo rustico, sive vernula. Sed si *casulis* retineatur, de mapalibus, & ategiis erit intelligendum. Si cui tamen prior interpretatio magis arrideat, tum hic erit sensus: quod cum ipsis prædiis coloni atque operarii, agro illi additi, & obnoxii legabantur, cum matre, pueris, & servis, aut casis: Ita impudicus ex morum, & patientiæ similitudine, illi potius qui turpia patiatur, quam qui faciat; nempe obscæno, obscæno. Ut cymbala pulsans, non sit Gallus Cybalis, sed quilibet iis similis. Magis tamen placet, ut de testatore intelligatur, quam de legatario, ut ille, non hic sit, cymbala pulsans, & sexum fugitans. *Ferrar. Meliusne.*] Est ne melius, æquius & iustius, ut bona tua, agri, rustici pueri cum cane & matre, amico cymbala pulsanti Gallo & impuro donentur, & ex testamento legentur potius, quam mihi, qui toties tibi operam dedi. Vel meliusne legabitur Gallo sacerdoti, quam mihi prædiolum cum puero, matre sua & catello collusore. *Farnab. Lubin.* Grangzus hæc verba sic explicat: Certe melioris conditionis est comes, idemque Draucus Galli cymbala pulsantis, quem per provincias errans stipem mendicandi gratia ducit una cum matre & reliquis fratribus, iploque catello, quam ego, qui tecum soleo.

61. *Casulis.*] Domunculis vilibus rusticanis in prædio. Facete *casulas* vocat canistra, seu mavis scirpeas agno impositas, quibus per viam mendicantes illi, tanquam in domo, sive casula, omnia sua trivola recondunt. Alii legunt *Caculis*. Grang. *Conlusar.*] Intelligit rusticum catellum, quicum infans puer lusit. *Lubin.*

62. *Cymbala, &c.*] Gallum intelligit mu,

Improbis es, cum poscis, ait, sed pensio clamat,
Posce: sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam solers evasit Ulysses.

65

Alter emendus erit: namque hic non sufficit: ambo
Pascendi. quid agam bruma spirante? quid, oro,
Quid dicam scapulis puerorum Aquilone Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?

Verum

RET. SCHOLIAST.

63. *Sed pensio.*] Tributum, aut quod
in conducto maneat.

64. *Ur, &c.*] Unicus oculus Cyclo-
pis, quem Ulysses excacavit.

66. *Ambo, &c.*] Id est, ideo peto,
quia pueros palco, & vestio.

67. *Bruma, &c.*] Hiemis tempore,
cum petunt calcearium, quid dicam?

69. *Expectate, &c.*] Aestivum tempus.

VARIORUM.

mulierosum Cinzadum, & ob id Virro-
nicarum. Hi solebant pulsare tympana.
Idem.

63. *Improbis es.*] Sunt verba Virro-
nis, quæ recitative Nævulus profert.
Improbis.] perulans, importunus, inju-
riosus, cum tantum à me poscis, *Sed, &c.*] Responder Nævulus Virroni, & suam
importunitatem excusat, tanquam di-
cat: fateor me esse importuniorem; sed
pensio, quam de domo & agello meo
persolvere debeo, illa me cogit, & ad
me quotidie clamat: tempus solvendæ
pensionis me monet, *Posce*, & solve.
Lubin.

64. *Sed, &c.*] Servus qui mihi unus
est, nec unus servire potest, ille me co-
git, ut alium emam. Vel, ne hoc de-
ficiente, ego prorsus destituar, tanquam
Polyphemus, &c. *Farnab.* Forte legi
potest *appellat*, id est, cogit, & me
adigit huc. *Ur, &c.*] Unicum servum
habeo; ut Polyphemus unicum oculum
habuit, quem vaser ille Ulysses cum ex-
cacasset, incolam is evasit. Quasi dicat:
Si Polyphemus duos oculos habuisset,
non fuisset excacatus, ita neque ego

multis molestiis premerer, si duos ha-
berem servos. *Ilygin. Fab. 125.*

65. *Lata acies.*] Erat enim, teste
Virgilio, 3. *Æn.*

*Argolici clypei, & Phæbea lampadis in-
star.*

Id est, unicus ingens Cyclopi Polyphe-
mi oculus. Notandum vero in hac Sa-
tyra auctorem nostrum Nævolo, ut stoli-
do nebuloni, ineptissimum interdum
sermonem attribueret. Quid enim in-
eptius quam oculum Polyphemi cum
servo comparare. Verum auctor noster
de industria hoc facit, ut stoliditatem
ac stuporem, cum insigni turpitudine
conjunctam, in hoc nebulone exprime-
ret. *Solers.*] Prudens, astutus, & sa-
pienter. *Lubin.*

66. *Alter, &c.*] Unus adhuc servus.
Ambo, &c.] Et hic quem habeo, &
ille alter, qui emendus. Id est, ideo
peto, quia me duos pueros pascere &
vestire oportet. *Lubin.*

67. *Quid, &c.*] Id est, quomodo il-
los sustentabo hiberno tempore brumali
vento. *Quid, oro?*] Oro te quid tunc faci-
am? quid dicam membris & scapulis
servorum meorum, in eorum solamen,
cum hiemis tempore non sis vestiti
sunt? Anne tunc illis dicam? Tolerate
hoc frigus ulque ad tempus æstivum,
quo cicadæ canunt, tunc ær est calidior.
Idem.

68. *Scapulis puerorum.*] Alii legunt,
Scapulis servorum mense Decembri. i. e.
ipsis servis vel pueris nudas scapulas ha-
bentibus, male vestitis. *Aquilone De-
cembri.*] i. e. Hyberno: nam Aquilo
æstivus dicitur *Etesias.*

69. *Et, &c.*] Cum calceos non ha-
bent. *Durate.*] Nunquid illis dicam,
X ;

Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus. fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, & jam
Signabat. tota vix hoc ego nocte redemi
Te plorante foris. testis mihi lectulus; & tu,
Ad quem pervenit lecti sonus, & dominæ vox.

VET. SCHOLIAST.

70. *Verum, &c.*] Negligas, dimittas,
71. *Quod, &c.*] Id est, nisi tibi omni
animo devotus fuisset, uxorem tuam
non devirginalsem.

74. *Fugientem, &c.*] Volentem recedere de domo tua.

75. *Tabulas, &c.*] Dotalis tabulas frangentem, & repudium volentem tibi dare, & signantem tabulas, sive alii ut nubat, sive ut alium faceret heredem, sapius revocavi, dormiens cum ea, satis faciens.

78. *Ad, &c.*] In coitu non tacentis, quod virgo erat. ut sit mariti major infamia. aut, cum virginem imitatur.

VARIORUM.

expectare ætatis tempus, quo non friger, & vestibus opus non habetis? Interea illi hyeme, frigore perirent. *Idem.*

70. *Verum, &c.*] Hic Nazolus alia beneficia ipsi Virroni Cinzdo exprobrat, eique objicit, quod magno ipsum beneficio adfecerit, cum ab eo rogatus uxorem suam gravidam factam imprægnarit, quæ alias virgo mansisset. Et ita auctor noster hac Satyra falsissime & virulentissime exagitat molles illos Romanos & effeminatos. *Mittas, &c.*] Quando tibi scilicet operam dedi in te ipso corrumpendo. *Idem. Quanto, &c.*] Quanta mercede dignum putas officia mea in te? *Metiris.*] Estimans.

71. *Ni, &c.*] Absque me, mea opera, virtute & auxilio, uxor tua à te impræ-

gnari non potuisset. *Lubin.*

72. *Devotusque.*] Omnino addictus, & tibi semper paratus cliens. *Idem. Virgo maneres.*] Intacta, integra, non imminuta, & à te non imprægnata.

73. *Scis certe.*] Non te potest fugere, quam sapissime istud petieris, ut tuo loco cum uxore tua concumberem, & prolem sub tuo nomine tibi generarem. Scis etiam quæ munera mihi pollicitus sis pro hoc meo labore. *Idem.*

74. *Fugientem, &c.*] Id est, uxorem tuam, quæ de domo tua aufugere voluit, ob tuam impotentiam, ego amplexu meo de fuga retractam, tibi reconciliavi. *Idem.*

75. *Tabulas, &c.*] Tuas nuptiales: Hoc est jam tecum divortium volebat facere. Alteras, quas cum alio viro contraherat, & alteri nubere, suæque bona legare, obsignare parata erat. Hanc ego virtute mea revocavi, & tibi reconciliavi. *Tabulas.*] Moris erat ut illis dotalibus & matrimonialibus tabulis ruptis, matrimonia solverent: in quibus verba solennia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratia uxorem duci.* *Brisson. de form. 6. Lubin.*

76. *Tota, &c.*] Totius noctis labore, ego hujusmodi vestra dissidia vix composui. *Idem.*

77. *Te, &c.*] Id est, cum tu metu infamiz & repudii, ante januam cubiculi extra plorares. *Testis mihi.*] In quo cum uxore tua dormivi. *Idem.*

78. *Lecti sonus.*] Qui foris spondæ crepitum, & virilem meam fortitudinem auribus percepisti. *Dominæ vox.*]

Aud,

Instabile, ac dirimi cœptum, & jam pene solutum
 Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
 Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
 Nullum ergo meritum est ingratis, ac perfide, nullum,
 Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
 Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
 Argumenta viri. foribus suspende coronas, 85
 Jam pater es: dedimus quod famæ opponere possis.

Jura

VET. SCHOLIAST.

79. *Instabile.*] Exclamatio est.
 81. *Quo, &c.*] Quo te veritas ad hæc
 quæ diciturus est.
 84. *Tollis.*] Nutris: & libris actorum
 propter professionem scilicet *, quia
 apud ærarium patres nomina deferrebant
 natorum filiorum. Vel nominum noti-
 cium divulgare contestatione publica.
 86. *Quod, &c.*] Ne dicaris cin-
 dus,

V A R I O R U M.

Audivisti etiam foris uxorem tuam in
 complexu meo, libidinis impatentia
 gannientem *Idem.*

79. *Instabile.*] Quasi dicat: Adultero-
 rum beneficio, uxores viris ignavis ad-
 hærent, à quibus alias facerent divor-
 tium. *Dirimi, &c.*] Ob impotentiam
 virorum Pathicorum, qui ipsi mulierosi,
 mulieribus à se ductis, non possunt sa-
 tisfacere. *Idem.*

80. *Adulter, &c.*] Qui vices impo-
 tentis mariti suppleat. *Idem.*

81. *Quo, &c.*] Id est, o Virro ingra-
 tissime, quocunque etiam te veritas, sub-
 terfugia quærens, ut te à meis objecti-
 onibus liberes, velis nolis, multa te
 mihi debere, & accepta referre oportet,
 cum præsertim meo beneficio pater &
 hæres factus sis. *Prima, &c.*] In excu-
 sationem tuam, & ut mea beneficia ex-
 tentues. *Lubin.* Sic Dido, quæ quibus ante-
 feram? *Æneid.* 4.

82. *Nullum ergo.*] Verba indignatio-
 nis plena. *Idem.* Et occurrit tacite obje-
 ctioni: Posses enim dicere ærari, meri-

ta ejus nulla esse.

83. *Filia, &c.*] Ingens profectio be-
 neficium. *Idem.*

84. *Tollis enim.*] Id est, illos qui ex
 me nati sunt tollis, nutris, & pro tuis
 educas. Ex ritu antiquo, quum humi
 positos infantes tollebant. *Et, &c.*]
 Gaudes te inscribi in libros, in quibus
 publica negotia actorum in judicio, & sus-
 ceptorum liberorum argumenta; vel in
 probationem quod vir sis. Ita dicit,
 quia apud ærarium, patres filiorum na-
 torum deferrebantur, notato die & Con-
 sule. *Brisson.* antiq. lib. 1. cap. 5.
 Origo hujus instituti à Servio Tullio.
Lipsius in Tac. Id est, gaudes tuos filios
 quasi ex te nati sint, in acta publica
 referre, ut annozetur. *Libris actorum.*]
 Aliter *titulis actorum.* De his diximus
 Sat. 11. ad illa verba *Cupient & in acta*
referri. *Spargere.*] Immiscere libris a-
 ctorum, & cum aliis conjungere, quasi tu
 genueris. *Lubin.* *Tollis enim & libris a-*
ctorum spargere gaudes, &c. *Legatum*
omne capis, nec non & dulce caducum.]
 Dicit, Filium ex uxore sublatum,
 tuum tecisti, cujus uxoris beneficio ci-
 vis Romani fructus privilegiis, ut etiam
 ad caducarum hæreditatum admittaris
 successorem. *Gloss.* *Isidori:* *Bona ca-*
duca, quibus nemo succedat hæres. Dem-
 pter.

85. *Argumenta viri.*] Liberos, qui
 arguunt aliquem esse virum. & maxi-
 mum viri argumentum generatio est.
Foribus.] In valvis domus suspendo
 coronas, in signum puerperii recentis. *Idem.*
 Nam nato puero frondibus postes
 ornabantur in signum lætitiæ.

86. *Quæ fama.*] Impotentis & mol-
 licis

Jura parentis habes, propter me scriberis heres,
 Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.
 Commoda præterea jungentur multa caducis,
 Si numerum, si tres implevero. iusta doloris
 Nævole caussa tui. contra tamen ille quid adfert?
 Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
 Hæc soli commissa tibi celare memento,

90

Et

V. E. T. SCHOLIAST.

87. *Jura, &c.*] Hæc omnia ad jus civile Poëta reulit. Id est, meo labore habes filios, & scriberis heres, & non pateris pœnas orbitaris.

90. *Si, &c.*] Si tres filios fecero. Nam à tutela excusant liberi, & in fascibus sumendis prior est, qui præstat numero filiorum.

92. *Negligit, &c.*] Non curat, sed alium quærit, qui cum corrumpat.

93. *Hæc soli, &c.*] Nævulus amico dicit, tibi soli hæc secreta credidi.

V A R I O R U M.

litiei infamiz. Quia eras infamis, tanquam Pathicus & Cinædus esses, jam qua credunt te liberos generasse, censent te esse virum, & fallum esse, quod de te locuti sint alii. *Idem.* Hoc illis jam oggerere potes detrectatoribus.

87. *Jura, &c.*] Per me & meo beneficio non pateris pœnas orbitaris. Ceterum parentum jura apud Jureconsultos vide. Qui enim patres erant, præferabantur aliis in petitione magistratus, & sorte provinciali, præcedebant collegas, &c. *Farnab. Jac. Loënsii* Epiph. 9. cap. 9. *Scriberis, &c.*] Ab uxore vel quocunque, eo quod pater es, quod aliàs non poteras. Nam cœlibes lege julia & Papiæ, ex testamentis nihil capiebant, nisi è proximè junctorum; orbi, non nisi dimidium. *Farnab. Lubin.* Et nisi intra centesimum diem matrimonium contraherent.

88. *Legatum, &c.*] Quidquid in testamento à testatore tibi legatum est, id capis, quod sine sobole non faceres.

Legata sæpe concipiebantur his verbis, *quandoque liberos habuerit.* Et lex Papiæ ab Augusto lata continebat, ut si vir vel uxor liberos non haberet, quod alter alteri reliquisset, decima pars fisco adjudicaretur. *Dulce* appellat quia ex imperato contingit. *Dulce, &c.*] *Caducum* est legatum relictum sub conditione, qua deficiente vel vivo, vel mortuo, id cadat & perveniat, vel ad restatorem vivum, vel ad substitutum eum mortuo. Vel quod ab uno cadit in alterum per hæreditatem. Vide in cod. leg. de tollend. caducis. *Idem.*

89. *Commoda.*] His caducis, quæ revera sine mea opera caduca fuissent, multa adhuc commodà, privilegia, & immunitates tibi accedent per me, si numerum trium liberorum implevero, tum enim jus trium liberorum habebis. Inter alia à tutelæ laboribus & molestiis liberi excusabant: in fascibus sumendis priores erant: Tesseram etiam frumenti triplicem accipiebant, &c. Qui in Urbe tres filios, quinque in Italia, septem in provinciis habebat, immunitatibus illis donabatur.

90. *Iusta, &c.*] Respondet Poëta & simulat, se illi condolere. o Nævole, tuam vicem dolco, quod post tot labores exantlatos, post tot collata beneficia, parum pretii consequeris. Sed quid ille contra avert Vitro, quomodo sese excusat? *Lubin.*

92. *Negligit.*] Respondet Draucius Nævulus, non curat; & aliam Draucum & simplicem bene caudatum sibi quærit, qui illum itidem nullo dato pretio corrumpat. *Idem.*

93. *Hæc soli.*] Monet jam Nævulus Juvenalem, caveat ne secreta hæc de

Vul-

Ettacitus nostras intrate fige querelas.

Nam res mortifera est inimicus pumice levis.

95

Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim quidquid scio. sumere ferrum,

Fuste aperire caput, candelam apponere valvis

Non dubitat. nec contemnas, aut despicias, quod

His opibus nunquam cara est annona veneni.

100

Ergo occulta teges. ut curia Martis Athenis.

O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum

Esse

VET. SCHOLIAST.

95. *Nam, &c.*] periculosus est Cinædus iratus, aut offensus.

97. *Sumere, &c.*] Occidere, aut incendere domum.

99. *Nec, &c.*] Ne tibi despectus sint quas habet Cinædus iras. Venena dat quanticunque distrahantur.

101. *Ut, &c.*] Quia in Arcopago primus accusatus est Mars à Neptuno, eo quod filium ejus Palinrothion peremisset. vel, in Arcopago Athenis, ubi sententia feruntur graviores.

102. *O Corydon.*] O stulte.

VARIORUM.

Virronis turpitudine, soli sibi commissa & concredita divulget. Cui postea respondet auctor noster, nullum turpe facinus diu occultari posse. *Idem.*

94. *Et, &c.*] Quæ querelæ fixæ in animo tuo mancant, neque unquam inde ad alios eliminantur. *Idem.*

95. *Inimicus.*] Cinædus iratus. *Lub. Lavis pumice.*] Mollis & effœminatus, qui pumice vel dropace, cutem sibi polit. *Britannic.*

96. *Qui modo.*] Id est, qui conscium me fecit secretæ suæ turpitudinis, & scelera sua mihi concrediderat; quæ si divulgem, ex amico omnium maximus inimicus eievado. *Lubin. Ardet.*] Irascitur, ira accenditur.

97. *Sumere, &c.*] Me occidere non dubitabit. *Idem. Ferrum.*] Gladium, en-

sem, ad occidendum.

98. *Fuste.*] Baculo capiti meo vulnus infligere. & illud comminuere. *Candelam, &c.*] Id est, domum incendere facibus adhibitis tenrabit. *Satyra 13. versu 146. Idem.*

99. *Nec, &c.*] Quod dico: Quod Cinædus sit mollis & mulierosus; quod si viribus nihil valeat, veneno rem gerit. *Nec.*] Divitis Cinædi iram ne contemferis, quamquam alias sordidi & avari. *Idem.*

100. *Hic, &c.*] Hujusmodi opes habentibus, nulla veneni annona cara est. *Annona, proventus. Lubin.*

101. *Ut, &c.*] Arcopagum, qui Athenis fuit, intelligit, ubi teste Macrobo. Arcopagitæ, vel severissimi illi & justissimi judices tacentes judicabant & sententiam & vota sua characteribus & litteris significabant. Hinc Persius 4. *nigrum scis ponere Theta.* dicitur Arcopagus, ab *A'pæ*, Mars, & *πᾶς*, &c., saxum, collis: hic enim à Neptuno Mars homicidii accusatus, coram duodecim diis, sex sententiis absolutus est. *Farnab. Lubinus.* Fac, inquit, non minore solentio hæc regas, quam consilia sua tegit senatus Atticus. *Britannic. Beroald.* Annotat. capite 35.

102. *O Corydon.*] Verba Poëtæ, quibus respondet & irridet Nazvolum; ô stulte Nazvole, existimasne tu divitum secreta cæleri posse, quod impossibile esse ait. *Corydon.*] Simplex, rustice & stolidæ. Hemistichium Virgil. *O Corydon, Corydon, quæ te dementia capis. Lubin.*

105,

Esse putas? servi ut taceant: jumenta loquentur;
 Et canis, & postes, & marmora. claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollite lumen 105
 E medio taceant omnes, prope nemo recumbat:
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. quod enim dubitant componere crimen 110
 In dominos, quoties rumorbus ulciscuntur
 Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
 Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem.

Illos

VET. SCHOLIAST.

109. *Archimagiri, &c.*] *Insertores*, qui inlata carpunt.

112. *Baltea.*] Lora, quibus cæsi sunt. *Per, &c.*] Quadrivia.

VARIORUM.

103. *Servi ut taceant.*] Quamvis taceant servi. *jumenta, &c.*] Bruta & res inanimata scelera patefacient.

104. *Marmora.*] Columnæ, vel muri ex marmore.

105. *Junge ostia.*] Conduplicentur ostia, vel januam claude. *Idem.*

106. *Taceant omnes.*] Alii, *Clament omnes tollite lumen è medio. Prope nemo &c.*] i. e. licet sis solus, absque arbitris.

107. *Quod, &c.*] Ordo: Quod tamen ille dives facit, ad cantum secundum galli, sub mediam scilicet noctem, vel antelucano tempore, proximus caupo sciet ante diem. *Lubinus.* Hypallage est.

108. *Audiet, &c.*] Vicinus tamen caupo omnia rescisset mature, & maleficus ille cinædus audiet famosa carmina, quæ librarius, Archimagiri, carptores, inimici & hostes Pathici illius Virronis, in infamis pathici & Cinædi Virronis flagitia, quæ præterita nocte perpetravit, consecravit.

109. *Librarius.*] Bibliopola, ut Sosii Romæ, vel qui libros excribit: vel qui

penſa librat. *Idem.* *Archimagiri.*] Magistri & principes coquorum.

110. *Carptores.*] Antiquis illi, qui cibum scindentes carpentesque præministrabant: vel etiam carminatores, id est, carptores lanarum. Vide Sat. 5. vers. 119. & Sat. 11. vers. 136. *Quod.*] Alii *quid.* i. e. non dubitant, sed audent. Vel omnia crimina criminari student. Vel non est mirum, si dominos suos accusant, quum vellint ulcisci verbera.

111. *Rumoribus.*] Diffamationibus & infamia, quam de dominis suis passim spargunt, ulciscuntur baltea, flagella, lora, quibus à dominis cæsi sunt. Sunt autem *baltea* hoc loco, balteorum verbera & lora, quibus olim cæsi sunt. *Idem.* *Balteum* cingulum è corio bullatum.

112. *Nec, &c.*] Quin invenietur etiam familiaris aliquis polypragmon, qui revel in compitis vel in quadriviis quærat, ut secreta domini flagitia & crimina tibi revelet. *Compita.*] Loca ubi plures concurrunt viz, ubi solebant rustici compitalia celebrare & compotare. *Lub.*

113. *Nolentem.*] Tamen illa audire, vel invitus cogeris. *Miseram.*] Miserrimum enim & molestissimum est, cum quis garrulum, nolens, audire cogitur. *Id.* *Vinosus.*] Id est, qui ebrius & vinosus (*ebrietas enim aperta recudit*) secretis sui domini factis revelandis, tuas aures imbuat & implicat. Galli dicunt, *il m' en yvre de son caquet.* *Inebriet.*] Secretis domini sui repleat, fatiget, enect. *in-ebrians*

Illos ergo roges quidquid paulo ante petebas
 A nobis. taceant illi: sed prodere malunt
 Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
 Pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.
 Vivendum recte est cum propter plurima, tunc his
 Præcipue caussis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas. nam lingua mali pars pessima servi. 120
 Deterior tamen hic, qui liber non erit illis
 Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
 Idcirco ut possum linguam contemnere servi,

Utile

VET. SCHOLIAST.

113. *Vinosus, &c.*] Impleat te ebrius
 secretis dominorum.

117. *Pro populo, &c.*] Sacrificans virgo
 Vestæ. Virgilius:

*Cum faciam vitulum pro frugibus ipse
 venito.*

VARIORUM.

ebriari tribuitur auribus, ut & bibere.
 Sic. Ovid.

Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.

114. *Illos ergo.*] Illos servos qui tacere
 nequeunt, roga ut taceant quod à me au-
 tea petiisti: supra enim dixerat,

Et tacitus nostras intra te sige querelas.

Potebas.] Dixerat enim:

Hæc soli tibi commissa celare memento.

Lubin.

115. *Taceant.*] Qui tacere non pos-
 sunt, ob id addit & subiungit. *Prodere,
 &c.*] Notat garrulorum mores, qui nihil
 libentius faciunt, quam ut secreta suæ
 fidei commissa divulgent. *Idem.*

116. *Subrepti, &c.*] Furtivi, atque
 hinc dulcissimi. Ordo est: Sed servi illi
 malunt arcanum domini sui prodere,
 quam potare tantum Falerni subrepti,
 quantum Saufeia pro salute pop. Roma-
 ni, sacra bonæ Deæ faciens & sacrificans,
 bibebat. Cæterum in sacris bonæ
 deæ) ut Satyr. 6. vers. 313 ostensum) mu-
 lieres ad extremam usque ebrietatem se-
 se invitabant. *Idem.*

117. *Pro, &c.*] Bonæ deæ enim fa-

era scilicet populo fiebant. Sic. lib. 2. de
 legib. *Nocturna mulierum sacrificia ne
 sunt, præter illa, quæ pro populo rite fiunt.
 Faciens.*] Sacrificans, & rem divinam per-
 agens. Virgil.

Cum faciam vitulum. Lubin.

Saufeia.] Alii, *Lanfella.* Mulier vinolenta.

118. *Vivendum.*] Pulchra sententia; qua
 laudat vitæ innocentiam, & integri-
 tem, ob eam potissimum causam, ne quis
 servos garrulos timere cogatur. Et vir
 bonus non solum à crimine, sed etiam à
 criminis suspitione studet esse alienus.
Idem. Tamen testimonia servorum non
 valebant iure civili.

119. *Linguas, &c.*] Miserum profecto,
 cum nihil mali commiseris, male audire.
Idem.

120. *Lingua mali.*] Quasi dicat: Cum
 universus servus malus sit, lingua tamen
 servi, pars in illo est longe omnium pes-
 sima. *Idem.*

121. *Deterior, &c.*] Sensus hic:
 Quamvis servi sunt pessimi, tamen do-
 minus hic adhuc est deterior, qui servos
 suos semper ob maleficia sua, quorum
 conscii sunt, timere cogitur, suorumque
 servorum servus est, & nunquam liber
 erit, ab his suis servis quos ipse nutrit.
 Et longe pejor est hic dominus illis ser-
 vis suis. quorum vitam suo pane & ære
 sustentat. Lubin.

122. *Animas.*] Id est, vitas, farre,
 id est, pane. *Magius* Micellan. 1. cap. 12.

123. *Idcirco, &c.*] Verba responden-
 tis Nazoli, id est, dedisti mihi utile
 consilium, ut recte vivam, ut sic singulis
 malo-

Qui digito scalpunt uno caput. altera major
 Spes superest: tu tantum eruciam imprime dentem.
 Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho
 Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 O parvi, nostrique Lares, quos thure minuto,
 Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus

135

A. te.

VET. SCHOLIAST.

133. *Alter, &c.*] Multos imberbes habes tibi crescentes. *Qui, &c.*] Cinædi cum muliebri more componunt caput.

134. *Tu, &c.*] Dicitur hæc herba ad coitum inflammare, & vires dare.

135. *Hæc, &c.*] Respondet Nævulus.

136. *Si, &c.*] Utque adeo infelix sum, ut vix industria inguinis ad victum sufficiat.

137. *Thure, &c.*] Thus minutum manna vocant. & in invidiam Deorum penatium, *minuto* dicit.

138. *Exornare, &c.*] Id est, coronatus floribus, precari.

139. *Quando, &c.*] Constituam, componam, habeam. aut certe quia in ceris vota figuntur apud templa: aut habeam ubi maneam, aut supra quod incumbam senex.

VARIORUM.

133. *Qui, &c.*] Id est, cinædi & molles, qui muliebri more caput componunt, ne ornatum capitis ambitio-
 sum perturbent. Relpicit Poëta ad Calvi Poëtæ vericulum, qui Pompejum taxavit:

— digito caput uno
 Scalpit, quid credas hunc sibi velle? vi-
 rum.

Politian. Miscell. cap. 7. Altera, &c.] Id est, futuri temporis spes longe major & melior, quam præteriti tibi superest. *Lubin.*

134. *Tu, &c.*] Tu tantum para te, ut sis fortis: tu herbam illam salacem, quæ Veneream excitat, & ad libidinem ex-

stimulat comede, teque ad futurum prælium exstimula, & præpara. *Plinius* libro x. capite 43. *Martial. Epigr. 74. lib. 3.* Per eruciam omne Veneris excitamentum intelligit.

135. *Hæc exempla.*] Respondet Nævulus. *Fer, inquit, hæc exempla & præcepta excitandæ libidinis felicibus. Quasi diceret, se in tali re minime esse fortunatum. Britannicus. At mea, &c.*] Fatum, vel parca mea contentum me esse jubent, si teneum meo opere victum mihi compagem, nedum multam rem faciam. Alii per *Clotho* & *Lachesis*, vitam intelligunt.

137. *O parvi, &c.*] Sequitur jam ridiculum & stultum Nævulivotum, quo omnia ut putabat, maxima, à Diis Laribus sibi optat, cum minimo contentus vivere nequeat: quod tamen stultus, ut ipse superius falsus est, fato facere cogitur. *Parvi.*] Nam stultis sua omnia parva videntur esse. Vel ex affectu eos sic vocat. *Nostrique lares.*] *Nostri* Dii familiares, ergo non sine Emphasi ait: ut omnia quæ nostra sunt parva, exilia, & minuta sunt. *Thure, &c.*] Talia enim Diis domesticis offerebantur: *minuto* autem ait ob inopiam. *Lubin.*

138. *Farre.*] *Plin.* libro 11. capite 2. Numa instituit deos fruge colere, & mola salsa supplicare, & far torrere. *Et, &c.*] Sertis enim illis solebant coronare. Ut sæpius inculcatum, & perivium legentibus. *Exornare.*] Alii legunt *exorare*, id est, coronatus floribus, precari soleo. *Lubin.*

139. *Quando ego figam aliquid, quo sit, &c.*] Veteres ubi Vota concepissent, concepta Tabellis inscribebant: ita conscripta signabant; obsignata affigebant

X

Deo.

A tegete & baculo? viginti millia fœnus
 Pignoribus possitis, argenti vascula puri,
 Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
 De grege Mæstorum, qui me cervice locata
 Securum jubeant clamoso insistere Circo.
 Sit mihi præterea curvus cælator & alter,

140

145
Qui

VET. SCHOLIAST.

140. *A tegete.* Casa mendici. à mendicitate. *Viginti, &c.* Decet, ut sint.

142. *Sed, &c.* Plus sibi decem libris argenti petit. Fabricius Censor collegam suum notavit in Senatu, quia supra decem libras argenti, unam hialam invenit. Antea enim non licebat Senatori plus habere. *Et, &c.* Læticarios, ait, quorum laturas locem, & securus Cicerenses spectem. id est, quos locem ut meferant.

145. *Curvus, &c.* Id est, opifices, servi argentarii, laboriosi, anaglypharii.

VARIORUM.

Deorum statuis, seu genibus, ea enim misericordiarum sedes consecrata est. Affigebant autem cem. atque Sat. x. Propter quæ fas est genus incertare Deorum. *Rutgers. Figam, &c.* Constituam, componam. Id est, fixum aliquid, vel certas divitias vobis adjutoribus acquiram, ne res meæ in senectute ad baculum & mendicitatem redigantur. *Idem.*

140. *A tegete.* A casa mendici, & paupertate, id est, à mendicando. sic Sat. 5. vers. 8.

Et tegetis pars Dimidia brevior. *Viginti, &c.* Id est, ut sic mihi fœnus viginti millia sestertiorum, quæ fœnus sint ex capitali summa in fœnus data, & quæ alias mihi pecunias pariant. *Idem.*

141. *Vascula.* Quando mihi figam scilicet, ut mihi sit lupullex ex optimo argento. *Idem.* *Argenti puri.* Non calat. *Grang.*

142. *Sed quæ.* Quæ censuræ notam mereantur. Agellius lib. 4. scribit, Cæsum Fabricium & Q. Æmiliū Papum

Censores Publ. Cornelium Ruffinum, qui his consul & senator fuerat, tenatu movisse, causamque ipsi notæ subscripsisse, quod compertissent cenzæ gratia, decem pondo argenti habere: quod se sibi argentea vasa comparasset. Id est, habeam puri argenti vascula, quæ pondere suo decem libras superant. Val Max. 24. quæ invidiosa etiam sint, ut mereantur à Fabricio notari. *Et, &c.* Supp. sint. Duos ex Mælia servos læticarios mihi comparem, qui me humeris suis in lætica portent ad ludos Circenses spectandos. *Lubin.*

143. *De, &c.* Id est, servorum ex Mælia, unde læticarii eligebantur, ut qui erant robustissimi. *Locata.* Id est, sub me locata. *Idem.* Supposita, ut illic me in circo succollantes terrent.

144. *Clamosus, &c.* Ob ludos & plausus. *Securum.* De nulla re sollicitum, ut quijam opes habeat. *Idem.* Vel potius, cui nullum periculum sit à premente populo.

145. *Curvus, &c.* Præterea sint mihi servi argentarii. *Curvus,* cum enim laborat, se incurvat, vel *curvus* qui assiduus in opere sit; ridiculum votum, quo notat stoliditatem Nizvoli. *Cælator.* Qui pocula cælare & sculperé novit. *Idem.* *Et, &c.* Ut sunt plastæ, vel pictores qui velocissime aliquid pingunt. *Lubinus.* Quidam legunt, *Qui malitia, &c.* Quid malitia ad picturam facit? *Alii, Qui multas facies pingat cito.* Legendum est eo loco constare:

Qui multas facies fingit cito. ---
 Plastas intelligit, & recte ita interpretatus est vetus Scholiastes, quorum proprium est cito plures facies fingere, quas uno modulo ac typo exprimunt. *Salmass. Plin.*

146.

Qui multas facies fingit cito: sufficiunt hæc.
Quando ego pauper ero? votum miserabile, nec spes
His saltem. nam cum pro me Fortuna rogatur,
Adfixit ceras illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige furdo.

150

VET. SCHOLIAST.

146. *Sufficiunt hæc.*] Plautz, archetypus.
147. *Quando, &c.*] Non dico dives, at pauper, inquit, quando ero? Nam modo nec pauper sum. ut Terentius, *Nam mihi nihil esse, religio est dicere.*
149. *Adfixit, &c.*] Ad auriculas, id est, surda est. *Ille, &c.*] Ulyxis, ut Sitenarum periculum posset evadere.

VARIORUM.

146. *Sufficiunt hæc.*] Quoniam paupertas mihi à fato est. Voluit plura exoptare, sed reprehendit se iniqui, quando ad paupertatem redactus ero, hæc quæ petii sufficiunt, quibus paupertatem meam solari possim. *Labin.*
147. *Votum, &c.*] Hoc meum est scilicet. Id est, preces hæc meæ adeo miserabiles sunt, ut nec sperare quidem possim, me voti compotem futurum aut hæc consecuturum. *Idem.* Estque veluti ac-

clamatio, quasi qui errorem suum jam cognoscat.

148. *Nam, &c.*] Rationem subiungit, cur sperare nequeat se voti compotem fore: eo quod fortuna ad preces suas aures obruret, illa cera, qua Ulyssis socii remiges, aures suas obturantes surdi fuerunt, & non audientes Sirenum cantus, incolumes & salvi evaserunt. *Hygin. fab. 125. Labinus.*

149. *Adfixit, &c.*] Fortunam obturare aures eleganter dixit, & ritu antiquo: nam virgines aures de more obcerabant, & obicænis occludebant auditum & auditum. *Grang. Ceras.*] Ulysses enim à Circe admonitus, ne pateretur se allici Sirenum juxta Siciliam habitantium cantu, sociis cera auribus obruravit, & se ad malum navis alligari iussit, atque ita prætervectus est. *Farnab. Illa de nave.*] Sc. Ulyssis.

150. *Siculos, &c.*] Sirenum, juxta Siciliam habitantium. *Remige, &c.*] Socii remigantibus propter ceram auribus adfixam, nihil audientibus, & ad rempus surdis. *Labin.*

Y 2

D. JUNII



D. JUNII JUVENALIS
SATYRARUM
 LIBER QUARTUS.
 SATYRA X.

ARGVMENTVM. Pulcherrimæ hujus Satyræ argumentum sumtum est ex Platonis Alcibiade secundo. Videtur etiam ante oculos habuisse Persii 2. Sat. & illud Socratis de *Votis*, referente Val. Maximo cap. 2. lib. 7. Est enim absolutissimæ hujus Satyræ propositio. In qua Poëta docet vota mortalium prope execrationes esse, qui divitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à diis precantur, quæ tamen plerumque votorum compotes pessumdant. Verum petendam esse puram mentem, cætera Deo permitrenda, qui novit quid cuique conveniat.

OMNIBUS interris, quæ sunt à Gadibus usque Auro-

VET. SCHOLIAST.

1. **O** *Mnibus in, &c.*] *Totum* *ov-*
indoxi. à parte totum: Nam
 cum Occidentem & Orientem significa-
 re vellet, locum posuit, Gades scilicet
 & Gangem, breviter complexus orbem.
 Nam Gades sunt in Atlantico mari, Hi-
 spaniæ proximæ, ubi se angustissimo di-
 vortio inter oolumnas Hercules in Medi-
 terraneos sinus Oceanus infundit.

VARIORUM.

2. **O** *Mnibus, &c.*] Juvenalis accusat
 hac Satyra, ignorantiam homi-
 num, qui à Diis per summam impru-
 dentiam ea optant quæ perniciose sunt,
 & docet quid homines à Diis impetrare
 debeant. Est autem hic iustus sensus:
 Tanta est humanæ mentis cæcitas, tanta

bonorum & malorum ignorantia, ut ab
 ortu Solis usque ad occalum, paucissimi
 inveniantur, qui vere bona à malis, &
 contra possint discernere. Cicero etiam
 lib. 1. de finibus ait: *Ignorantia verum*
bonarum & malarum, maxime hominum
vitam vexari. A Gadibus.] Id est, ab
 extremo occidente, ad orientem extre-
 mum. Insula est sita ultra fretum Hercu-
 leum, quod ab ea Gaditanum Latini
 dixerunt: Græci vero Herculeum, ex
 Poëtarum figmentis, qui duas columnas
 ibi statuisse Herculem volunt. Mauri
 illud fretum vocaverunt Gibraltar. Extre-
 mum occidentem credebant antiqui;
 unde elogium Herculis columnis inscrip-
 tum, NE PLUS ULTRA, quod
 ipsum, nomen *Gades* designat, *Gadir*
 enim Punica vox est, quæ sepe signifi-
 cat, seu terminum & finem; hodie ab
 Hispanis *Calis malis* dicitur. *Grangæus.*
Alia.

Auroram, & Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona, atque illis multum diversa, remota
 Erroris nebula, quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
 Conatus non pœniteat, votique peracti?
 Evertère domos totas optantibus ipsis
 Dii faciles. nocitura togâ, nocitura petuntur
 Militiâ. torrens dicendi copia multis,
 Et sua mortifera est facundia. viribus ille

10
 Con-

VET. SCHOLIAST.

8. *Di, &c.*] Satyrice, ad mala petenda faciles. vel ideo faciles, quia preces stultas audiunt. *Nocitura, &c.*] Optantibus dignitates, nocituras in pace, & in bello.

9. *Torrens, &c.*] Abundans eloquentia, aut fluens.

10. *Viribus, &c.*] Ut Milo Crotoniates, qui cum arborem manibus scinderet, brachia ejus occupata sunt, & à lapidibus consumtus est.

VARIORUM.

Illustrat hanc Satyrâ Stephanus 2. c. 2.

2. *Auroram.*] Ad extremum orientem, ubi Sol oritur. *Gangem.*] Nobilissimum Indiz Orientalis fluvium. *Pan- ti, &c.*] Vitia enim nobis sub virtutum nomine obrepunt. *Senec.*

3. *Vera, &c.*] Quæ animi tantum sunt, virtus, justitia, & vitæ integritas: quæ fracta nave cum possessore enatare possunt. Nam recte Seneca:

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

3. *Idem, &c.*] Id est, mala, quæ bono contraria, & sæpe tamen bona apparent. *Idem.* *Remota, &c.*] Id est, ignorantiz velo ablati, cum ex errore opinantur bona esse, quæ mala sunt. Hinc Proverbium: *Nubem subvertere.*

4. *Quid, &c.*] Quæcumque timeamus, & petimus, quæ fugimus, & optamus: facimus, non ratione, nec

bona aut mala in se ipsis, sed extrinsecus tantum consideramus, & merimur. *Labin.*

5. *Quid tam, &c.*] Alii concupis. Sed prior vox prævalet, quia votis est conveniens. Id est, quid tam dextero aut propitio conatu aut auspicio à Diis petis, concupis & precaris, ut non olim tuæ petitionis & voti te pœniteat? *Dextra* cura erant numina favere credebantur, *lata* contra. *Turnebus* lib. 29. cap. 35.

6. *Conatus.*] Contentions, appetitus, desiderii. *Pœniteat, &c.*] Ut te postmodum non pœniteat desiderium & votum tuum à Diis completum & peractum esse. *Labin.*

7. *Evertère.*] Dii prompti nimis & faciles ad largiendum & obsequendum votis hominum, dum dant, quidquid homines petunt mala & noxia, totæ domus & familias perdiderunt. *Idem.* *Evert. domos totas optantibus, &c.*] Riterhusii v. c. *operantibus*, id est, sacrificantibus. Vide *Brissou.* de formul. *Schiopp.* *Optantibus ipsis.*] Dominis: ut Neptunus exauditis Theci votis de Hippolyto. *Farnab.*

8. *Nocitura, &c.*] *Toga, & militiâ.* in auferendi casu, id est, pace & bello petimus, quæ nobis noceant. *Idem.*

9. *Et torrens.*] Multis eloquentia abundans, & torrentis instat fluens, mortifera & exitialis est, & sua facundia multis exitium attulit. *Moltis.*] Ut Ciceroni, Demostheni, & aliis, ut infra 114. *Idem.*

10. *Viribus, &c.*] Intelligit Milonem Crotoniatem, qui insensit manibus quæ-

Confusus perit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto Delphinis balæna Britannica major.
Temporibus diris igitur, jussuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædivitis hortos
Claudit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in coenacula miles.

Pauci

VET. SCHOLIAST.

13. *Strangulat.*] Apoplexin passi moriuntur.

14. *Balæna, &c.*] Metaphora in Tiberium, & divites,

15. *Temporibus, &c.*] Tyrannicis scilicet, cum jussisset Nero omnes prædatis, ad domos divitum milites cucurrerunt, pauci ad domos pauperum.

VARIORUM.

cui fuisse, eam divellere conatus, excussis cuneis, & in suam naturam quercus revocata, has compressit, eumque feris lacerandum præbuit. *Plinius* lib. 7. c. 20. *Valer. Maximus* lib. 9. Exempl. 12. *Gellius* lib. 14. cap. 16.

12. *Nimia, &c.*] Non sine vitæ periculo sepe. *Lubin.*

13. *Strangulat.*] Opprimit, suffocat. Seu potius strangulati & opprimi facit, non enim ipsa nocet pecunia, sed propterea nobis nocetur. *Et cuncta.*] Dum omninatione laborant, ut suus census tanto excedat aliorum census, quanto balæna Britannica exsuperat Delphinus mole. *Farnab.* Qui sit valde extra communem divitiarum menturam.

14. *Delphinus.*] Dicimus Delphin, & Delphinus. *Balæna, &c.*] Quod in Britannia majores, imo maximæ, spectantur. *Lubin.*

15. *Temporibus diris.*] Quibus Nero imperator undique occasione quaesita, insidiabatur divitum opibus. *Farnabius.* Exemplis jam demonstrat divitias multis obfuisse. Ordo est: tota militum co-

hors, claudit diris illis & tyrannicis temporibus, Nerone imperante & jubente, Longinum, & Senecæ divitis hortos: & obsidet ædes Lateranorum divitum; rarus autem miles in pauperum casulas, & coenacula venit. *Idem.*

16. *Longinum.*] Cajum Cassium Longinum jureconsultum intelligit, quam interfici jussit Nero, non alio injecto crimine, quam quod Cassii unius & Caesaris percussoribus statum retinisset, cum revera opibus illius inhiaret Imperator: & per Longinum, intelligit Longini domum. *Magnos, &c.*] Quos Nero ipsi dedit, & Seneca præceptore occiso, postea rursus abstulit. *Idem.* *Seneca.*] De hujus optimi & sanctissimi viri divitiis, v. 12, & morte superius aliquoties dictum. Vide Tacitum libro XIV. & Xiphilin. Nerone.

17. *Lateranorum.*] Nam & Plautium Lateranum consulem designatum, Nero adeo praeptere interfici jussit, ut non completi liberos, non illud breve mortis arbitrium permitteret, manu autem Tutii tribuni trucidatus est. Tacit. 15. *Britann. Obsidet.*] Ut Lateranus comprehendatur, & ne qua aufugiat. *Lubin.*

18. *Tota, &c.*] Militum Neronianorum ab Impera ore missorum ad interficiendum Lateranum. Tacit. 15. *Annal. Rarus, &c.*] Scilicet ad pauperes & inquilinos, jussu Neronis occidendos. *Coenacula.*] Ad quæ scalis ascenditur; illa autem superiora domus tabularia, testis proxima, pauperibus & inquilinis locabantur, utpote divitibus incommoda. De his dictum Sat. 3. vers. 129. *Turneb.* lib. vi. cap. 12.

Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contrumque timebis,
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram;
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notissima templis
Divitiæ, crescant ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fistilibus: tunc illa time, cum pocula fumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.

Jam.

VET. SCHOLIAST.

19. *Pauca, &c.*] Licet modica tibi sit res familiaris, meruis tamen impetum militis à Tiberio missi ad procriptionem tuam.

21. *Et, &c.*] Ut Virgilius, *Simul ipsa silentia terrent.*

24. *Ut, &c.*] Ulque ad Cerealem præfectum, in foro Trajani arcas habuerunt Senatores, in quibus argentum, aut pecunias tutius deponebant. Propter ea & locus ipse in quo erant arce posita, Opes dictæ sunt.

25. *Aconita, &c.*] Id est, pauperes venena non timent. Et bene Poëta, ut ostenderet pauperem innocuam à crimine, & divitiis malis oppressas, vasa potiora ad demonstrandam diversitatem potuit.

27. *Et, &c.*] Vinum à Setio. Inaurata, inquit, fiala cum vinum coloratum acciperis, time venena. Et ardebit, quia vinum inplendescit in auro.

VARIORUM.

19. *Pauca, &c.*] Probat jam, divitias, quantalucunque etiam sint, curas & metum possidentem creare, præsertim nostris temporibus, insidias & pericula metues. *Puri argenti.*] Ad extenuationem dicit, non enim illud tanti, quantum cælatum Emblematis. *Turneb. lib. 29. c. 1.*

20. *Gladium.*] Latronis. *Contrumque.*] Conti, hæc longiores & robustæ. *Lubinus.*

21. *Et mota ad Lunam, &c.*] Sic Virgilius:

Simul ipsa silentia terrent.

Ad lunam.] i. e. ad lumen lunæ.

Victriam, &c.] *Tua autem enim posses.*

Sy. Idem.

22. *Cantabit.*] Securo animo erit, quia, cui nihil est, nihil aufertur potest. Illis autem maxime timendum, quibus maximæ divitiæ. *Idem. Senec. ad Lucil. Nudum latro transmittit, etiam in obsequia via pauperi pax est.*

23. *Prima, &c.*] Subaudi sunt. Damnat jam hominum dementia, qui imprimis à Diis maximas divitiis peterent, olim sibi perniciosas & fraudi futuras. Quam dementia non immerito Democritum risisse, & Heraclitum desisse innuit. *Cunctis, &c.*] Ut quæ in omnibus templis ad Deos concipiuntur, qualia erant, quæ ob turpitudinem cum murmure & susurro ad Deos concipiebantur. *Lubius.*

24. *Ut maxima, &c.*] Ne quis civium Romanorum nobis sit ditior. Eo dixit, nam in foro Trajano Senatores & ditiores arcas hebebant, in quibus argentum & pecuniam deponebant, ut ab incendio tuta esset. Vide Satyr. 14. vers. 260. majorem pecuniæ summam in fœnore habebamus: Fœneratores enim in foro. *Grang.*

25. *Sed nulla, &c.*] Id est, in Samiis & fistilibus valibus venena non propinantur, sed aureis; & ratio est, quia pauper pauperi nihil invidet.

26. *Fistilibus.*] Bene Poëta; ut ostenderet pauperis securitatem & innocentiam, & divitiarum solitudinem. *Idem. Pocula, &c.*] Id est, gemmis ornata. De vino Setino dictum Sat. 5. vers. 43.

27. *Ardebit.*] Eo dixit, nam in auratis poculis, liquor quasi ardentem lu-

Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties de limine moverat unum,
 Protuleratque pedem: flebat contrarius auctor?
 Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
 Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo ritu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quanquam non essent urbibus illis
 Prætexta, & trabæ, fæces, lætica, tribunal.
 Quid, si vidisset Prætorem curribus altis
 Exstantem, & medio sublimem in pulvere Circi

30

35

VET. SCHOILAST.

33. *Pulmonem, &c.*] Quia ex splene risum dicunt gigni.

35. *Prætexta.*] Quarum Tarquinius Priscus ulum invenit, & Romæ intulit, palmatam dicit.

VARIORUM.

eidam flammam imitatur. Vel ardebit veneno. *Idem. In lato auro.*] in capaci & amplopoculo aureo.

28. *Jamne, &c.*] probat illa hominum vota stulta esse, auctoritate eximiorum duorum Philosophorum, Democriti & Heracliti: quorum hic illam demerentiam semper deservit, ille semper asistit. *De, &c.*] Democritum Abderitiam intellige. Vide de illq mira apud Suidam. *Idem* Democritus enim & Heraclitus vocati sapientes.

29. *Quoties.*] Quoties vel extra domum prodierat, & vel semel hominem intuitus esset. *Idem.*

30. *Flebat, &c.*] Heraclitus Ephesus notatur, qui semper hominum demerentiam deserviebat. *Lub.* Pro auctor, alii habent, *mirer.*

31. *Sed, &c.*] Jam hosce duos contrarios adfectus inter sese comparat, demonstrans promptius ac facilius esse ridere, quam flere. *Rigidi.*] Effusi, & petulantis. *Censura cachinni.*] Id est, de re inepta ac ridicula iudicium. *Lubin.* Vel potius taxatio & censura, quæ per cachinnum & ridendo.

32. *Mirandum est.*] Unde nimirum Heraclitus, semper materiam fierus, vel potius lacrymas ad flendum habere potuerit. *Idem.*

33. *Perpetuo.*] Id est, Democritus suo tempore semper ridebat, quo homines tamen longe melius vivebant. Quanto magis risisset nostro tempore. *Pulmonem, &c.*] Quia ex splene risum dicunt gigni. *Idem.*

34. *Urbibus illis.*] Ut Abderit, patriæ Democriti, & reliquis Græciæ, vel Thraciæ urbibus non erant tales ineptiæ. *Idem.*

35. *Prætexta.*] Vestis, qua pueri utebantur usque ad tirocinii diem, id est, usque ad annum decimum septimum. Erat ergo talis toga, cujus ora & circuitus purpura prætexta erant. Erat etiam nobiliorum. *Trabæ.*] Regum vestes purpureæ, albæ. *Lætes.* Virgarum, quoslibet Diætoribus, Consulibus, & Prætoribus, præferebant. *Lætica.*] Quæ ditiores portabantur. *Tribunal.*] Unde Prætor iudicat, & sententiam dicit. De his omnibus vide Satyr. 8. vers. 259. *Idem.*

36. *Quid, &c.*] Id est, quid acturum fuisse putas Democritum, quantos cachinos editurum, si vidisset prætorem illum ignobilem & superbum in sublimi curru vectum, & exstantem, habituque triumphali ludos Circenses agentem & spectantem & disponentem. Vide Satyr. 8. vers. 194. *Idem.*

37. *Medio, &c.*] Al. *mediis.* In mediis hominum corona in circo spectantium. *Idem.*

38.

In tunica Jovis, & pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæ togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi Consul
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, sceptrum quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niveos ad frena Quirites,
Desossa in oculis, quos sportula fecit amicos.

40

45

Tum

VET. SCHOLIAST.

38. In, &c.] Mappam mittentem in Circo Consulem describit poeta. Nam tunicam Jovis, togam palmaram dixit, Tyria purpura censebam, hoc est Sarrana. pro insectam. ut Virgil.

Us gemma bibat, & Sarrano dormias offa.

39. Ex, &c.] Eleganter aulæ quasi latis velis. Cicero: velis amictos non togis.

40. Tantum, &c.] Tantam multitudinem.

43. Da, &c.] Virga, quam consules portant, quia super ea aquilas faciunt.

45. Et niveos, &c.] In candidis togis officium facientes.

46. Quos, &c.] Non amor verus, sed sportula.

VARIORUM.

38. In, &c.] In palmata trabea, id est, in picta & triumphali toga, quam ex templo Jovis sumtam induebant, ut indicat Livius lib. x. Sarrana, &c.] Id est, purpurea, Tyria. Tyrus enim Sarrana olim dicta à pisce, cujus succo purpura tingebatur, maximus usque ibi bonum piscatus. Aulæa dicit Satyrice, quod tam amplæ & sinuolæ essent, ut aulæa, id est, vela regia videri merito possent, quibus patietes teguntur. Idem.

39. Ex humeris, &c.] Sc. dependentia. Toga, &c.] Acu Phrygionum arte, quæ pendebat ex humeris prætoris. Magnæque, &c.] Ordo est: Si Democritus vidisset Prætorum ferentem tantum orbem magnæ coronæ. Notat hoc loco coronam triumphalem tantæ ponderis & magni-

rudinis, ut triumphantis una cervix ipsi portanda non satis esset. Labius.

40. Non sufficit.] Supple, Ferendo.

41. Publicus.] Servus scilicet. Teste Pediano, Consul olim Prætor dicebatur, & veteres etiam omnem magistratum, cui pareret exercitus, Prætorum dicebant. Et sibi consul.] Præfiscine ad exorandam Nemesin, comitem assiduam rerum iztarum & vices suar, triumphantibus à tergo in eodem curru adstabat servus publicus, qui coronam illam auream immensæ ponderis & amplitudinis sustinebat, & simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta curru appensa, tintinnabulum scilicet & flagellum; atque subinde interclamabat: Respice post te: Hominem te esse memento. Labius, Farnabius.

43. Da, &c.] Persequitur ulterius triumphalia ornamenta, quæ Democritus risisset. Id est, adde his sceptrum eburneum, quod triumphans in manibus tenet, in cuius summitate aquila sculpta est. Idem.

44. Illinc, &c.] Ab una parte. Hi cornicines præcedebant coronati triumphantis currum, militibus permixti.

45. Agminis, &c.] Id est, longissimi ordines clientum & servorum, qui officii gratia comitantur triumphantem, ex altero latere præcedentes. Niveos, &c.] Circum equos & currum triumphantis, in candidis togis officium facientes cives & clientes. Manu. 3. Quæst. 1. Turneb. lib. 21. cap. 3.

46. Desossa, &c.] Scopitice hoc dicitur. Inuit autem cives Romanos utilitate omnia metiri; qui paucos suos

Y J

NON

Tum quoque materiam risus invenit ad omnes
Occursum hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Verecun in patria, crassoque sub aere nasci.
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi:
Interdum & lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.

Ergo

VET. SCHOLIAST.

47. *Tunc, &c.*] Tunc quoque invenit Democritus materiam risus, cum hæc quæ in urbe fiunt, necdum essent reperta, id est, major severitas, & minor vanitas esset.

50. *Verecun, &c.*] Apud Abderim, aut Megarim, quæ fuit patria Democriti: nam ex cœli vitio regiones solent æstimari: Nam fuit Democritus, ubi stulti, solent nasci, id est, Achivus. Vult igitur Democritum inter stultos prudentissimum natum.

52. *Cum, &c.*] Cum fortunam contemneret, nihil dicens habere quod ab ea expectaret; quiaimo infamæ digito ei turpiter insultaret.

VARIORUM.

non ob virtutem, sed utilitatem & fortunam ament. *Idem. Despecta, &c.*] Velut in terra, quasi nunquam inde egressura sit: facete & latrice in avaros. *Grang.*

47. *Tunc, &c.*] Emphatice dictum, cum scilicet homines longe prudentiores & longè rectius viverent. Suo nempe tempore inculto & agresti. *Ad, &c.*] Quoties exivit, & quoties homo illi occurreret. Quanto magis nostro tempore hominum vanitates videret. *Idem.*

48. *Cujus, &c.*] Digreditur in laudes Democriti. Democritus ex Abdera Thraciæ obscura urbe oriundus, ostendit viros inclytos ubique posse nasci, juxta Senecam illud; *Potest etiam ex angulo vir magnus prodire.* *Idem.*

49. *Magna, &c.*] Virtutis, Prudentiæ, Fortitudinis. *Idem.*

50. *Verecun, &c.*] Apud Megarim

aut Abderim Democriti patriam: in Thracia sc. ubi barbari sunt & rudes instar verecun. Stupidorum autem ac stolidorum convitium est, *vervex. Atia vero verecun caput.* Plaut. *Verecun*, positum hic pro homine simplici ac rudis. *Crassoque, &c.*] Quælis erat in Bæotia: Quæ etiam male audiebat ob id inter paræmiographos. *Basilica autis:*

Bæotum in crasso jurares aere natum.

Horat. Porro ex cœli vitio etiam ingenia solent æstimari. *Idem.* Crassus æter pingues & hebetes reddit, ut contra tenuis ingeniosos.

51. *Ridebat, &c.*] Omnes hominum actiones, curas, gaudia, dolores, & omnia fortuita deridebat, cum ipsi nulla fortuna, sed ipse fortunæ dominaretur. *Lubin.*

52. *Cum, &c.*] Nam cum fortuna ipsi minaretur mali aliquid, ille ipsam fortunam contemnens, ipsi laqueum, quo ipsa se suspenderet, trans mittebat, & infamæ digito cum contumeliâ & contemptu turpiter ipsi insultabat. *Idem.*

53. *Mandaret, &c.*] Infamæ digiti objectu, qui mediusest, ipsum in quem obicitur, infamem notari dixerunt. Fuit enim prisci moris, ut si quos floccipenderent, aut insigni contumelia, vel deformi convicio afficerent, id objectu medii digiti protenti, non autem compressi, denotarent: quod est à Græcis usurpatum, ut contractis reliquis digitis, medium ignominie causâ protenderent, quod *συνελαίον* dixerunt. *συνελαίον* enim, prætentare est digito an gallinæ ora conceperint: sicut *ἀσθίσαν*, ubi quempiam floccifacere ostendunt. Quare ab Atheniensibus medius carpygos, quasi cinædus & scortum adpoinatur, quod

Ergo supervacua aut perniciofa petuntur,
Propter quæ fas est genua incrare Deorum.
Quosdam præcipit subiecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
Pagina, descendunt itatuz restemque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.

55

60

Iam

VET. SCHOLIAST.

55. *Genua, &c.*] Insignis insignare, vota facere.

57. *Honorum, &c.*] Quæ pagina, quæ ante imaginem eorum stans, omnes eorum gradus honorum inscriptos continet: quam nunc dicunt, tabulam patronatus.

58. *Restemque, &c.*] Trahuntur, ducuntur.

59. *Impacta, &c.*] Si intacta: nova: si impacta, percussa, ab eo quod est in:ingo.

60. *Et immeritis, &c.*] Quibus vecti sunt honorati. Nam Poeta equestris statuas & consulares dicit immerito pernam sustinere, aut recte trahi, quod aut sequi, aut certe constari, qui inimicorum fuerunt. Cum illi quorum fuerint propriis moribus dignam sustinuerint sententiam, ex quo ostendit per hoc vitam nobilium.

VARIORUM.

quod infamiam incuteret & convicium faceret. *Alexand. ab Alex. Martial. 28. Epigr. lib. 2. Pers. 2. 33.*

54. *Ergo, &c.*] Concludit disputationem de opibus, quas homines optant, demonstrans illas aut esse supervacuas, ut sine quibus homines beate possint vivere, aut perniciosas *Lubinus*.

55. *Genua, &c.*] Hoc est, cereas tabellas literis signatas, quæ vota explicabant, Deorum imaginibus affigere. Nam vota insculpebantur aut inscribebantur in cera in genibus statuarum. Incrabant autem Deorum genua, qui votum susceptum signabant, læque voti

reos constituiebant. *Quidam* arbitrantur ex veterum consuetudine hæc dici, qui vota in charta concepta & obligata Deorum genibus adfixerunt. In genibus autem misericordiz situm putabant; unde dicimus, ad *genua alieni supplex accidere*. Vel est tot actoties prehendere Deorum genua, qui habitas est misericordiam implorantium, ut sudore incrassarentur, & videretur illis quasi cera superposita. *Turneb. lib. 1. cap. 17. & lib. 30. cap. 19.*

56. *Quosdam, &c.*] Transiit jam ad honores, quos & ipsos, æque ut divitiis pluribus exitio fuisse, ostendit exemplis Sejani *Subiecta, &c.*] Verissime dictum, *Lubinus*.

57. *Mergit.*] Obruat, pessumdat, perdit, *Longa, &c.*] Forte intelligit stemmata, proavorum honores, generis rationem, & res gestas continentia. *Idem*.

58. *Descendunt.*] Dejiciuntur, recte in terram trahuntur, proculcantur. *Moris* autem erat, ut 8. Sat. dictum, damnatorum statuas dejicere; & divallas in Gemonias trahere, teste Tac. l. 3. *Annalium*. *Restemque, &c.*] Nam laqueos altioribus statuis solebant injicere; atque ita detrahere. *Idem*.

59. *Ipsas, &c.*] Id est, triumphales equestris statuz dejiciuntur, & rotæ curruum, securibus franguntur & caduntur. *Impacta.*] Percussa, immissa, vel impulsæ in statuas. *Idem*.

60. *Et, &c.*] *Ridicule & Satyrice* dixit, quasi & nec illi equi immerito pernam & scelera Sejani domini sui luant. Dicuntur autem hæc de *Alio Sejano*, qui præfectus Prætorii erat, & apud Tiberium tanta auctoritate valebat, ut ejus imagi-

æca

Iam strident ignes, jam foliis atque eaminis
 Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
 Sejanus: deinde ex facie toto orbe secunda
 Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
 Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes. quæ labra? quis illi

65

Vultus

VET. SCHOLIAST.

61. *Jam, &c.*] Constat statua, ut pecunia inde fiat.

63. *Sejanus.*] Sejanus fuit Tiberio usque adeo carus amicus, ut nihil esset quod ei à Tiberio petenti negaretur: usque adeo etiam de eo cogitaverit necem, ut dispositis conjuratione sociis occiso Tiberio ipse regnaret. cum hoc cognovisset Tiberius, super ejus nomine Epistolam ad Senatum misit, & sic per Consules damnatus est, cum omni progenie sua: usque adeo ut filiam ejus virginem juberet Senatus à carnifice stuprari, & sic occidi, ut jure videretur fuisse occisa. *Orbe, &c.*] Quia Præfectus urbi fuit, venerabilis, secundus à Cæsare Tiberio.

65. *Pone, &c.*] Hoc quasi populus loquitur.

66. *Cretatumque, &c.*] Candidum. Quid tibi, inquit, profunt Dii, cum Sejanus nihil profuerint. ut Lucretius: *Cretatumque bovem duci ad Capitolia magna.*

VARIORUM.

nes aureæ passim colerentur, ejusque natalis dies publice celebraretur. *Idem. Immensis.*] Innocentibus.

61. *Jam, &c.*] Quibus statua liquefuit. Alii strident. *Idem.*

62. *Ardet, &c.*] Liquefuit, quod ante in tanto honore habitum. *Crepat, &c.*] Magna statua, magni, imo ingentis illius Sejanus, in fornacem cum crepitu resolvitur & liquefuit. *Idem.*

63. *Sejanus.*] Statua Sejanus. *Ex, &c.*] Ex capite statua Sejanus. *Toto, &c.*] Tiberius enim totus orbis Imperium ob-

timebat, à quo Sejanus perpetuus collega Imperatoris in consulatu, ob summam potentiam à principe sibi traditam, secundus erat. Vide Tacit. Annal. 4. *Lubin.* Faciebant enim sacra statuis ejus, non aliter quam statuis Tiberis: Et per fortunam ejus jurabant, eumque Tiberis collegam appellabant, non in consulatu, sed in orbis terra imperio. Xiphilin.

64. *Fimut, &c.*] Postquam ab artificibus est liquefactum. *Urceoli, &c.*] Vasa diversa. *Idem.*

65. *Pone, &c.*] Ironice Poëta hæc de Sejano. Vel sunt verba populi, quem introducit Tiberio gratulantem, quod hostem Sejanum oppresserat, & occiso insultantem. *Lubin.* Quod fieri solitum in lætitiâ publica, in qua frondibus domus ornabatur. *Grang.* Farnabius explicat, Coronatus jovi sacrificia. *Duc, &c.*] Id est, candidum bovem, quem Jovi Capitolino ex triumphantium more immoles in gratiarum actionem. *Lubin.*

66. *Cretatum.*] Id est, album, Jovi gratum. quod vestes addito cretæ genere fiant candidiores, ut docet Isidor. Superis enim victimas candidas immolabant; inferis nigras. Hinc apud Persium, *ambitus cretæ*, quod qui magistratus ambirent, candidioribus solito togis uterentur, à quibus candidati dicti. *Britannicus. Ductur.*] Trahitur: *pulvone. Unco.*] Sontium enim pueri infigebantur unci à carnifice, ut traherentur ad scalas Gemonias, vel in Tiberim.

67. *Spectandus.*] Qui paulo antè alios in triumphum ducebat, jam ipse ducitur, aliis spectaculum exhibiturus. *Gaudet, &c.*] Ejus interitum, ne quis illi amicus videretur. *Que, &c.*] Ita ait populus à spectaculo tam tristi revertis, occiso

Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 Delator? quibus indicibus, quo teste probavit? 70
 Nil horum: verbosa & grandis epistola venit
 A Capreis: bene habet; nil plus interrogo. Sed quid
 Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, & odit
 Damnatos. idem populus, si Nurtia Tulco
 Favisset, si oppressa foret secunda senectus 75

Prin-

VET. SCHOLIAST.

71. *Verbosa, &c.* Multa nam superflua ad populum principes solent scribere.

72. *A Capreis.* Insula in Campania, Virgilius:

Teleboam Capreis cum regna teneret.

Ibi nam Nero habitabat.

74. *Si, &c.* Fortunam vult intelligi Poëta, quæ apud Nyniam solitur, unde hinc Sejanus.

VARIORUM.

occiso Sejano insultans, omnes in horas mobilis. Quisnam illi occiso vultus?

68. *Nunquam, &c.* Est occupatio, quasi dicat aliquis: Ego quidem illum nunquam amavi. Sed tamen libenter scirem sub quo crimine ceciderit, & occisus sit. *Idem.*

69. *Cecidit, &c.* Quid sceleris commisisse dicitur, ob quod occisus cecidit. *Quisnam, &c.* Qui ipsum detulerit, tantum res novas molitur. *Idem.*

70. *Indicii.* Alii legunt *indiciis*, qui illi sunt, qui consilii sceleris alios accusant. *Quo teste, &c.* Imperator, Sejanum sibi insidiatum esse. *Idem.*

71. *Nihil, &c.* Respondet alter de populo, qui introducit. Quasi dicat: Princeps non longo processu utitur. Sed tantum scripsit ad Senatum, ut Sejanum e medio tollerent, cum tota familia. *Nihilhorum.* Quæ scilicet in iudicio capitali fieri debent. *Verbosa.* Quia Tiberius multa superflua ad suos scripserat. *Idem.* Tiberii epistola ad Senatum scripta, & Nazio Sertorio Macroli data. Quare Sueton. in Tiberio, non epistolam sed orationem vocat.

72. *A Capreis.* In hanc Campaniæ insulam Tiberius secesserat. Alii insulam in mari Tyrreno dicunt. Unde & Senatui scripsit. *Bene, &c.* Respondet jam prior ille, se jam omnem rem tenere. Sic Græci καλῶς & X. *Lubin.* Nil plus, &c. Jam acquiesco, & nihil est quod magis rogem. *Sed, &c.* Quid interea agit populus Remi, id est, Romanus populus, qui antea tanto opere colebat Sejanum, Remus plerumque pro Romulo. Non placet vulgata lectio: *Turba tremens, vel fremens.* Tremens. Amicorum Sejanum, quasi in gratiam imperatoris, ne Sejanus lavisse videretur.

73. *Sequitur, &c.* Innuit quam fluxa paniter & perniciose res sit potentia, Felicium enim multi cognati: ut dicit verus verbum. *Ut semper.* Sc. fecit in aliis. *Odit, &c.* Exempla habes in Pompeio, Mario, & mille aliis: Nam quo fortuna, eodem & favor hominum inclinatur. *Lubin.*

74. *Idem, &c.* Explicat quod dixit: *Sequitur fortunam.* Id est, idem populus & Sejanus superior, Tiberium oppressisset: Sejanum in Tiberii locum assumisset, cumque saluasset Augustum. *Nurtia.* Natus erat Alius Sejanus Volsinensis, in Thulcia, quod hodie dicitur *Bolsena.* Peculiaris autem Volsinienfium Dea Nouthia, vel ut libri meliores, Nurtia. *Lubin.* Quia ergo Sejanus Volsinienfius, ideo acute & non sine morbo hoc dictum. *Lipinus.*

75. *Si, &c.* Id est, si Sejanus, principem Tiberium, senectutem in insula Capreensi placide & secure agentem, oppressisset. Miram populi levitatem arguit. *Lubin.*

Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
 Augustum. jam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effudit curas. nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat,
 Panem, & Circenses. perituros audio multos.
 Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi

80

Bruti.

VET. SCHOLIAST.

76. *Hac, &c.*] Qua illi detrahit potestatem imperii secuta.

77. *Ex quo, &c.*] Id est. ex quo non est imperium populi, quod per suffragia diversis vendat. Hoc post Augusti monarchiam, ex quo imperatores esse ceperunt.

81. *Perituros, &c.*] Iterum sibi loquitur populum, pavens cum Sejanus traus est.

82. *Magna, &c.*] Multos habet fornax quos exurat.

VARIORUM.

76. *Hac ipsa hora.*] Qua oppressus foret princeps Tiberius. *Diceret Augustum.*] Imperatorem proclamaret.

77. *Ex quo.*] Inde a tempore Monarchiae Julii Caesaris. *Suffragia, &c.*] Ostendit in creandis magistratibus quos ad arbitrium suum populus per suffragia creare solebat, nunc nullam ei esse creatorum potestatem, sed omnia tantum Imperatoris nutu geri. *Britannici.*

78. *Vendimus, &c.*] Conlueverant enim competitors magistratuum in comitiis tribuum suffragia sibi comere muneribus & largitionibus. *Idem.* *Effudit curas.*] Eligendi magistratum curam reliquit, & deseruit, & quem magistratum fors offert, illum ambabus manibus amplectitur. Ostendit populum nihil audere Imperatoris timore. Alii: *Effudit curas.* Electionis & comitionum, quae permittit Imperatoribus. Creandum quippe Consulium comitia ad se transtulere Imperatores, exemplo Julii

Caesaris, comitia cum populo partiti, & alterum Consulium creantis. *Farnab. Nam qui.*] Populus scilicet, qui eligebat olim consulium. *Lubin.*

79. *Imperium.*] Dictaturam, consultum, praetoriam. *Legiones.*] Exercitus, belli praetoriam. *Lubin.*

80. *Continet.*] Otium agit, lectus est. Contentus est dummodo habeat unde vivat, & ludos Circenses spectare possit. *Idem.*

81. *Panem, &c.*] Panem ad victum, & voluptatem ludis Circensibus. Alii legunt *Pana.* *Alciatus* parerg. 8. cap. 5. Alii *pannam.* Panem sc. quem distribuere jubebant imperatores singulis diebus: nam ut popellus operas & impensas pictorias lucrificeret, non semper distributum frumentum, sed etiam panis, qui quod certis gradibus per regiones urbis distribui solet, idcirco *gradilis* dicitur. Qui *Panos* scribunt, intelligunt luperciales ludos in honorem Panos. *Perituros, &c.*] Rursus autem populus pavens introducit, cum Sejanus unco traheretur: & plures innuit perituros. *Lubin.*

82. *Nil, &c.*] Ita alter à populo, qui introducit, respondet, innuens etiam multos esse perituros. *Fornacula.*] In qua ardet Sejanus statua, & quae multos alios continere potest. Dicunt interpretes *fornacem* pro ira exstante poni. Non delunt, qui intelligant *fornacem* ad noxios exurendos à Caesare constitutam. *Pallidulus mi.*] Id est, ille amicus meus praetimore pallidus est, metuens ne forte & ipse Imperatoris tanquam amicus Sejanus suspectus sit. *Idem.* *Mi* pro mihi.

83.

SATYRA X. LIB. IV.

Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo, victus ne poenas exigit Ajax,
 Ut male defensus! curramus præcipientes &
 Dum jacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, & pavidum in jus
 Cervice obstricta dominum trahat. hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutaris sicut Sejanus? habere
 Tantundem? atque illi summas donare curules?
 35
 85
 90
 Illum

VET. SCHOLAST

84. *Exigat, &c.*] Tiberius Nero quasi infans, si interior fuerit in bella, aut si scierit se a nobis fuisse contentum.
 85. *Ut male, &c.*] Timeo ne cum Tiberius occidat, cum se dicat a Senatu male defensum, & parum aliquid in Sejanum factum.
 87. *Sed, &c.*] Proprii ejusque servi ne dicant dominos suos ad trahendum non convenisse ne calumnientur. Quoniam dederat servis potestatem, ut licet dominos accusare quibuslibet criminibus. ne ergo indicium de dominis facerent, si minus Cæsarem vindicarent in corpore Sejani.
 90. *Visne, &c.*] Hoc quasi ex persona Poëtæ inferitur.
 91. *Summas, &c.*] Consules facere.

VARIORUM.

83. *Ad Martis fuit obvius aram.*] Legerem libenter: *fugit oculus aram.* Quasi in ara Martis præsidium inventurus. Evocat suum Brutidium, aut quod sanguine aut amicitia ei junctus foret. vel quod illum habuerit in declamando magistrum & authorem; Vel quod ejus libros assidue legeret. *Dorians. Ad Martis.*] Utoris scilicet.
 84. *Quam, &c.*] Brutidius Rhetor, qui cum ceteris Sejani familiaribus accusatus quum esset, causam ipsemet peroravit suam, & victus fuit a delatore.

non secus quam Ajax ab Ulysse: Uterque etiam libi violentas manus intulerunt.

85. *Curramus præcipientes.*] Verba populi fortunam sequentis & damnatorum oloris.

86. *Dum jacet.*] Sejanus. *In ripa.*] Sub scalis Gemoniis insculptus. *ἔσθ' αὖτ' ὁ δ' ἄλλος ὁ δ' ἄλλος ἡμίταις ἐκφυλάσσοντο.* Dio lib. 58. *Calcemus Cæsaris hostem.*] Pedibus, inquit, proteramus Sejanum.

87. *Sed, &c.*] Id est servi nostri etiam atque etiam videant, nos Sejani cadaver, ut hostem, pedibus conculcasse. Dederat autem servis potestatem, ut dominos liceret accusare. *Idem. Ne quis neget.*] Cæsaris hostem nos calcasse, ipsiusque fautores fuisse accusari.

88. *Obstricta.*] Alii *adstricta.* Obtorto collo. *Hi sermones.*] Quos recitavi illo tempore. Hucusque ergo populus. Sequuntur jam verba Poëtæ. *Lubin.*

89. *Secreta, &c.*] Hujusmodi tacite & secreta populus inter se murmurabat *Lubin.*

90. *Visne, &c.*] Postquam docuit quæ acciderunt Sejano potenti, nunc interrogat Poëta lectorem suum, num velit eadem pati, quæ Sejanus passus. Hæc enim ita connexa sunt, ut serenitatem separantur. *Grang. Tantundem &c.*] Sc. divitiarum possidere.

91. *Atque, &c.*] Tantæ esse potentia, ut hunc magistratum vel consulem, illum exercitus ducem, vel magistrum militum efficiat. *Sellæ curules Magistratum*

Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis Augusta Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldaeo? vis certe pila, cohortes,
 Egregios equites, & castradomestica? quid ni 95
 Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
 Posse volunt. Sed quæ præclara, & prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?

Hu-

VET. SCHOLIAST.

92. *Illum, &c.*] Magistrum militum facere. *Tutor, &c.*] Patricius fieri.

93. *Angusta, &c.*] Tiberius Nero secessum cum elegerat: de qua insula Augustus *ἀνεργήσας* dixit, quod ibi esset otii locus, ut ait Suetonius. Sedentis, significat * & diu turpiter vixisse Capreis, insula in Campania, Tiberium, qui Sejanum velut tutorem habuisset.

94. *Cum, &c.*] Cum magis, aut mathematicis.

95. *Et castra, &c.*] Juxta aggerem primus castra posuit Sejanus, id est super Diocletianas: quæ dicta sunt castra Prætoria.

97. *Sed quæ, &c.*] Quid juvat tanti æstimare bona, si cum his & mala perveniant.

99. *Prætextam, &c.*] Id est, prætoris & Consul esse, cum periculo. an securus minorem dignitatem administrare, ut si ædilis, aut curator cujuscumque parvæ civitatis, ut juberet tabernaculis.

VARIORUM.

tum æctriumphantium erant. Alii legunt *illis fellas don.*

92. *Tutor, &c.*] Vicarius Imperatoris esse, ejusque munera obsequi, dum Capreis in secessu otium agit cuncta Mathematicis, quibus maxime addictus est.

Labin.

93. *Angusta Caprearum in rupe.*] Quid si legatur, *angusta rupe* per injuriam? quod stricta & angusta esset & indigna principe? *Doricani. Angusta.*] Quasi dicat, transferentis sedem Imperii à Roma

ad insulas Capreas. Heraldus vero *sult* *sedentis* intelligi de *fellaria*, quam exco-gitavit Tiberius arcanæ libidinis fellam. Sueton. Tib. cap. 34. Vide Torren-tium ad locum prædictum. *Farnab. Caprearum.*] Erant autem Caprea, parva insula ultra Surientum Campaniæ ur-bem. *Idem.*

94. *Cum, &c.*] Thrasyllum intellige Mathematicum Chaldaicum, cujus mon-itis imprimis, teste Suetonio, obtem-perabat. vide Satyr. 6. vers. 575. *Labin. Vis, &c.*] Ersicio re velle imperia mili-taria, & præesse cohortibus Prætorianis, quibus Sejanus præfuit. Cohors est pars decima legionis. *Britan. Vis certe pila cohortes, &c.*] Reprehendo fugitivam syllabam. & lego: *vis decere pila cohortes.* *Schoepnius. Pila.*] Tela sunt Romano-rum. Dixit autem *pila*, pro peditibus, pilis munitis. *Labin.*

95. *Castra, &c.*] Sunt ipsi equites, qui ad Imperatoris custodiam excuba-bant, Prætoriani dicti. *Grangæus. Castra domestica.*] Prætoriana (tanquam Im-perator) quæ primus ad muros urbis, non procul à porta Viminali posuit Se-janus. *Farnab.*

96. *Hæc cupias?*] Non est, inquit, mirum, si tales honores cupias, nam & qui nolunt occidere quenquam, velint tamen posse occidere, ac proinde esse po-terentes de principes. *Britann.*

97. *Sed, &c.*] Hæc omnia quæ præ-dixi prospera & præclara, læta & lauta tan-ti constant, ut quantum commodi de læ-titiz, tantum etiam damni & mali inde consequaris. Nil enim adeo prosperum, quin plus iustititatis secum tra-hat. *Labin.*

99. *Hujus, &c.*] Id est, nonne præ-optas in opido aliquo prætor esse vel

Ædilis

374

Summus nempe locus nulla non arte petitus,
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine cade, & vulnere pauci
 Descendunt Reges, & sicca morte tyranni.
 Eloquium, aut tantam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, totis Quinquatribus optat,
 Quisquis adhuc uno partam colit alle Minervam, Quem

VET. SCHOLIAST.

110. *Summus, &c.*] Honorum culmen, regnandi cupiditas.
 111. *Magnaque, &c.*] Dii nam irati exaudiant, & prestent contraria futura percutiunt.
 112. *Et, &c.*] Iacimenta, ac per hoc natural morte sua.
 113. *Et festis, &c.*] Diebus festis, quibus Minerva colitur. aut quod intra quinquatria sit. atria abundat nam dies quinque in uno festi.
 114. *Uno, &c.*] Vilioris pretii fignis Minerve signum. aut certe eum nunc ostendit poetam, qui adhuc discit, & arcula sequitur eum: aut qui tenue adhuc eloquium habet.

VARIORUM.

sim Symbolum dominationis. Namque libera manente civitate, civem Romanum virgis cædi nefas, nedum flagellis. *Farnabius. Domitius, &c.*] Romanos cives in servitutem redactos. *Lutius.*

110. *Summus, &c.*] Responder jam Poeta ambitionem, & nimiorum honorum studium exitio illis fuisse, & numinum vel Deos malignos & malevolentes, qui nimium indulgentes, promittes, qui nimium vota exaudierint. *Nul- de faciles illorum vota exaudierint. Nul- la non arte petitus.*] Omnibus modis & rationibus, omni assu, studio, & labore quæsitus. Nam, ut ille ait:

Si sui violandum, regnandi gratia Violandum est, ceteris rebus pietatem
colat. quod Julium Cæsarem ex Eu- ripide semper in ore habuisse testatur Cicero.

111. *Magna, &c.*] De rebus magnis & totius orbis imperio. *Dii, &c.*] Id est, quæ vota Dii, irati, maligni & maligni exaudiverunt, & dederunt percutiunt noxia & adversa. *Idem.*

112. *Ad generum, &c.*] Id est, pauci tyranni & imperatores, qui per fraudem, eadem, & sanguinem ad imperium pervenerunt, moriuntur incruentam, naturali, & sua morte. Nimirum qui plerumque interfesti & trucidati ad generum Cereris, Plutonium, (qui Proserpinam, Cereris filiam, rapuit) & ad inferos descendunt. *Idem.*

113. *Sicca morte.*] i. e. sine sanguine.

114. *Eloquium, &c.*] Hucusque demonstravit divitias & honores multis exitio fuisse. Jam idem probat de eloquentia, exemplo Ciceronis & Demosthenis. Hicque innuit syllabarios pueros, festis quinquatribus Minervæ sacris, ipsam Deam jam postulare eloquentiam Ciceronis aut Demosthenis: ut liquet ex seqq. Est ergo hic ordo: Quisquis colit Minervam partam uno assu incipit optare & porro optat totis quinquatribus eloquentia & fama Demostheni & Ciceroni esse par.

115. *Totis, &c.*] Id est, integris quinque diebus, quibus celebrantur Quinquatria, festa in Minervæ, ingeniorum præsidis, honorem, instituta à Domitiano in Albano. Putabant enim se is diebus magis exaudiri. *Farn.* Aut quod intra quinque atria sit; aut atria abundat. Nam, &c. *Rutgers.*

116. *Colit Minervam.*] In his studiis & primis rudimentis adhuc versatur & illis inhæret. *Uno assu.*] Scopitice & invidiose in Romanos dictum. Id est, exiguo admodum

SATYRA X

Quem sequitur custos angustæ
Eloquio, sed uterque perit or
Largus, & exundans letho de
Ingenio manus est, & cervix c
Sanguine caufidici maduerunt
O fortunatam natam me Confi
Antoni gladios potuit contem
Omnia dixisset. ridenda poem

VET. SCHOLIAST.

117. *Capla.*] In qua signum, aut co
dices reponit.

118. *Eloquio, &c.*] Demosthenes, &
Cicero. Nullus enim tanti fuit ingenii.
Ergo ambos affluens ingenium & elo
quentia morti subiecit. Ille nam à Phi
lippo, hic ab Antonio occisus est.

122. *O fortunatam.*] Hic versus male
compositus, est Cicero. Et est caem
phaton. dicit ergo, si Cicero nihil peri
tus scripserat, non interficeretur, pro non
interfectus fuisset.

VARIORUM.

modum pretio jam comparari potest elo
quentia, quam vili pretio magistelli
docebant: ideo addidit, *non esse partam*,
id est, exigua mercede. Vide Politian.
Miscellan. cap. 21.

117. *Quem, &c.*] Id est, quem par
vus servulus in ludum sequitur, ducit &
reducit, qui parvulam captam custodit,
in qua libri continentur ipsius pueri. Ul
pian. in L. si collectaneus. 13. de manu
missis vindicta, ait. vel capfarius, id est,
qui portat libros. *Idem.*

118. *Eloquio, &c.*] Probat eloquen
tiam absolute bonum non esse, utpote
in qua vitæ periculum est, & qua abusi pe
rientur. *Perli.*] Ultima syllaba longa,
quia contracta *ex perit.* Lubinus. *Uter
que.*] Cicero & Demosthenes:

119. *Largus, &c.*] Utrumque orato
rem, superabundans ingenii & eloqui
ous morti dedit. Vide de utroque Pla
tarchum. *Idem.*

120. *Ingenio, &c.*] Probat quod di

110
illum exercitum
Principis Angustæ
Cum grege Chalcidæ
Egregios equites, &
Hæc cepit & dicit
Postquam
Utiles huiusmodi

VET. SCHOLIAST.

117. *Capla, &c.*] De rebus m
tibus non impo. *Dicit, &c.*
118. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
119. *Largus, &c.*] *Id est,* p
120. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

118. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
119. *Largus, &c.*] *Id est,* p
120. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

122. *O fortunatam.*] *Id est,* p
123. *Uterque, &c.*] *Id est,* p

124. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
125. *Largus, &c.*] *Id est,* p
126. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

127. *Capla, &c.*] *Id est,* p
128. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
129. *Largus, &c.*] *Id est,* p
130. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

131. *Capla, &c.*] *Id est,* p
132. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
133. *Largus, &c.*] *Id est,* p
134. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

135. *Capla, &c.*] *Id est,* p
136. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
137. *Largus, &c.*] *Id est,* p
138. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

139. *Capla, &c.*] *Id est,* p
140. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
141. *Largus, &c.*] *Id est,* p
142. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

143. *Capla, &c.*] *Id est,* p
144. *Eloquio, &c.*] *Id est,* p
145. *Largus, &c.*] *Id est,* p
146. *Ingenio, &c.*] *Id est,* p

Quam te conspicuæ divina Philippica famæ,
 Volveris à prima quæ proxima. sævus & illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, & pleni moderantem frena theatri.
 Diis ille adversis genitæ, fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
 A carbone, & forcipibus, gladiosque parante
 Incude, & luteo Vulcano, ad rhetora misit.

125

130

Bello-

VET. SCHOLIAST.

128. *Frena, &c.*] *Μεταφράσις*, cohibentem vulgum tumultum.

129. *Diis, &c.*] Philippus rex Macedonum cum vicisset Athenienses, & pateret civitati, Demosthenem sibi dari ad supplicium petivit. Verum cum hoc ageretur, summo veneno se interemit. Filius autem fabri ferrarii fuit Demosthenes.

VARIORUM.

nium tibi reddidisti insensissimum. *Idem.*

125. *Conspicua, &c.*] Nunquam moxizuræ. *Lubini.* *Philippica.*] Orationes suas in Antonium Philippicas inscripsit, quod libertate dicendi & eloquentia, Demosthenem maxime sit imitatus, qui in Philippum multas scribens actiones, eas Philippicas appellavit. *Britanni-*

126. *Volveris, &c.*] Id est, secunda: quæ inter alias Antonium acrius læsit. Ordo est: *Malò ridenda poemata, quam te o Philippica divina conspicua fama, qua proxima volveris à prima. Sævus, &c.*] *Hæc* à Cicerone, digreditur jam ad Genus de Cicerone. Hic ob eloquentiam Demosthenem. Hic ob eloquentiam Athenis miraculo. *Lubini.* *Es illum.*] Demosthenem, qui accepto nuntio de Antonii adventu, ex Athenis in tipatru & Crateri adventu, ex Athenis in Calabriam Thraciæ profugit ad templum Neptuni, à cuius ara cum Archias satellites cum abstrahere conaretur, Demosthenes veneno, quod in calamo habuit, hausto interit. *Farnab.*

128. *Torrentem.*] Eloquentiam in De-

mosthene, in modum torrentis fluentem, quæ eloquentia ille regebat & gubernabat totum theatrum & auditorium plenum civibus Atheniensibus. *Theatri.*] In theatris orationes etiam recitari solitas, vel ex actis Apostolorum liquet, ad quæ in Reip. periculis populus conflu-

bat. *Idem.*
 129. *Diis, &c.*] His verbis indicat auctor, Demosthenem Diis exosum fuisse, qui ad tantos honores & ad tantam eloquentiam tam crudeli exitu eventus sit. Et tantis agitur est adversitatibus.

130. *Pater, &c.*] Faber ferrarius, cui oculi fumo & fuligine ignis massæ ferreæ, continuo fluebant. Pater enim Demosthenis officinam gladiatorum Athenis egregiam, & multis artificibus servis insignem habuit, ob id *patris* dictus, ipse tamen non fabricabat. *A* patre, Demosthenes 7. annorum reliquum amplo patrimonio, ad eloquentiam animum adpulit. Præceptorem habuit Isum oratorum facundissimum. *Idem.* *Lippus, &c.*] Qui enim ferrariam exercere sunt lippus & rubenibus oculis.

131. *A carbone.*] Relictis instrumentis fabrilibus, ad eloquentiam discendam misit, qui si faber mansisset, tutius vixisset. *Lubini.*

132. *Incude.*] Super qua gladios fabricantur fabri. *Luteo.*] Non de luteo colore vel rusto intellige: sic enim prima syllaba produceretur. Sed *luteo*, id est, luto, deformi, obsecro, nigro. Fabri etiam ipsi plerumque vultu fuligine ac fumo nigro & deformes sunt. *Lub.* *Ad rhetora.*] Scholam rhetoris, *Idem.*

354

Quant te confpicit crum Philippica fante,
Videris a prima expositus teris & illum
Exitus eripit, cum veniat Athenae
Totentum, & piam mactem fira theatri.
Dus ille aveto gemit, faque fultro,
Quo pax pax pax pax pax pax pax pax
Acrius, & crepus, gloriose parante
Lacit, & laro laro, ad rictum.

Bel

VIT. SCHOLIAST.

134. *Loricæ, &c.*] *Monstrum, co-*
llocum sup. p. 134.

135. *Aplustre, &c.*] *Deus, &c.*
dum can uide. Accurro, & q
pauca orat. Democritus in di
a in Apollonia pect. Tunc can
huc apert. Tunc uero in uo
one. Tunc uero in uo in De
matione.

VARIORUM

134. *Loricæ, &c.*] *Faber tunc*
135. Aplustre, &c.] *Faber tunc*

136. *Aplustre, &c.*] *Deus, &c.*
dum can uide. Accurro, & q
pauca orat. Democritus in di
a in Apollonia pect. Tunc can
huc apert. Tunc uero in uo
one. Tunc uero in uo in De
matione.

137. *Ad, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

138. *Loricæ, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

SATYRA X. L

'Bellorum exuviae, truncis affixa tr
Lorica, & fracta de casside buccula
Et curtum temone jugum, victæque
Aplustre; & summo tristis captivus
Humanis majora bonis creduntur: :
Romanus, Grajusque, ac Barbarus
Erexit: causas discriminis, atque l

VET. SCHOLIAST.

134. *Loricæ, &c.*] *Spolia quæ tropæis*
solent addigi bello crepta.

135. *Aplustre, &c.*] *Id est, in arcu*
triumphali, quæ solent imponi. Aplu-
stra, tabulatum ad decorandum super-
ficiem navis adpositum, alii dicunt ro-
stra, navis ornamentum puppis, & pla-
sa.

137. *Ad, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

VARIORUM.

133. *Bellorum.*] *Transit jam ab elo-*
quentia, ad glorias, laudes ac victorias
bellicas, quas & ipsas multis exitio
fuisse, demonstrat exemplis Alexandri
Magni, Annibalis, Xerxis, &c. *Bel-*
lorum, &c.] *Senius est: Gloria ex victo-*
ria in bellis, à plerisque reputatur esse
priorius summum bonum, & quæ tan-
topere à plerisque appetitur, quasi bo-
num priorius divinum esset. *Exuviae.*]
Triumphus, tropæa, & spolia de hosti-
bus, quæ victis, in bellis exuuntur.

134. *Loricæ, &c.*] *Solebant victores tropæum*
in victoriæ signum, in tumulto
aliquo vel colle ex detruncatis arbori-
bus constituere, & arma hostibus vi-
ctis crepta & alias exuvias ad tropæum
adfixas suspendere. *Tropæum* dicitur
à convertendo, quod ibi à perse-
quendis victis hostibus fuerint reversi:
dicitur & à tropæis regibus. *Idem.*

134. *Loricæ.*] *Optimè ex loris fiebat.*
Im ex hamis five annulis. *Et fracta,*
pibal. Idem.

135. *Aplustre, &c.*] *Id est, in arcu*
triumphali, quæ solent imponi. Aplu-
stra, tabulatum ad decorandum super-
ficiem navis adpositum, alii dicunt ro-
stra, navis ornamentum puppis, & pla-
sa.

137. *Ad, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

138. *Loricæ, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

139. *Loricæ, &c.*] *Id est, non propter*
virtutem posse volunt, sed propter fa-
mam & gloriam: cujus causa etiam im-
petrium adsumtum est.

Inde habuit. Tanto major famæ fuit est, quam
 Virtutis. **QUIS ENIM** virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, & laudis tituli que cupido
 Hæfuri faxis cinerum custodibus: ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora ficus: 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Hannibalem: quot libras in Duce summo
 Invenies? hic est, quem non capit Africa Mauro
 Percussa Oceano, Niloque admota tepenti.

Rurfus

VET. SCHOLIAST.

140. *Fama, &c.*] Corruptæ gloriæ cupiditas & desiderium.

143. *Gloria, &c.*] Id est, Cæsaribus & Pompeji, & aliorum.

144. *Hæfuri, &c.*] Id est, inscribendi sepulcris.

145. *Discutienda, &c.*] Dirumpenda, in quibus faxis caprificus nascitur.

147. *Expende, &c.*] Examina, pensa.

148. *Africa, &c.*] Quantum ab Oriente distans Oceanus. pro distat.

VARIORUM.

140. *Inde, &c.*] Ex ambitione scilicet & laudis ac victoriæ cupidine, hi ter discrimina, pericula, ærumnas & labores in se sulce, erunt. *Tanta major.*] Nam omnes virtute relicta, famam & gloriam bellicam quæsiuerunt. *Idem.*

141. *Quis, &c.*] Id est, si honorem, famam & gloriam, quæ virtutis præmia puerique recipiunt, tollas, nemo virtutem curabit. *Idem.*

142. *Patriam, &c.*] Sic patriam calamitate oppresserat, ambino Sulla, Mammiæ opprimerat, Cæsaribus, Octavii, Cinna, Pompeji, Cæsaribus, Octavii, &c. *Gloria.*] Præteritis seculis. Sic Annibal gloriosus, patriæ suæ ruina fuit. *Idem.*

143. *Et, &c.*] Desiderium gloriæ inscriptionis, & extimæ tituli, qui inscriptionis & inhaerens est faxis sepulcris & monumentis, in quibus urnæ & cineres mortuorum condebantur &

custodiebantur: ob id dicit, *custodibus.* *Idem.*

144. *Hæfuri, &c.*] Inscribendi. *Ad, &c.*] Notat scopice stultitiam hominum, qui propter eximiam sepulcrorum inscriptionem, tanta pericula & tantos labores lubrent, cum illa sepulera à caprificis disrumpi & frangi possint. Hæc enim natura illius arboris caprifici. *Idem.*

145. *Mala, &c.*] Sunt enim steriles ficus, & nulla in re profunt. Scindunt autem validissimos muros & saxa in quibus nascuntur. *Marialis. lib. 10. Epist. 2. Idem.*

146. *Quandoquidem, &c.*] Nam ipsis etiam sepulcris, sepulcrum vel mors data est, cum ipsa etiam validissima monumenta frangantur & rumpantur. *Idem.*

147. *Expende, &c.*] Ponderando vel librando explores cineres Annibalis, maximi illius ducis, quot librarum illos esse censet? Vix unius aut duarum. Opponuntur autem inter se paucæ libæ & summus dux. *Idem.*

148. *Hic est, &c.*] Annibal ille in cuius mortui cineribus vix unam & alteram libram invenias, ille fuit, quem vivum tota Africa non cepit, quæ à Septentrione alluitur mari Atlantico, iuxta quod Mauri habitant ab ortu Nil. Qui tamen hoc tanto imperio non contentus, Romanum adjungere volebat. *Africa.*] Quarta orbis pars: tunc tertia. *Idem.*

149. *Percussa, &c.*] Alii, *perjussa.* i. e. quam

SATYRA X. L

Rurfus ad Æthiopum populos aliosque
Addit imperiis Hispania: Pyrenæu
Transiit. opposuit natura Alpemque
Diducit scopulos, & montem rumpit
Jam tenet Italiam: tamen ultra perger
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœne
Frangimus, & media vexillum pono
O qualis facies, & quali digna tabella

VET. SCHOLIAST.

150. *Rurfus, &c.* * Dux sunt Orientis & Occidentis in occasum Garamantici degeneres, in ortum Macrobi praeferant eos qui junguntur Mauritanix, & quitate, & tate, virtute.

151. *Additur, &c.* Hannibalis, quia & eam obtinuit.

153. *Diducit, &c.* Nam dicitur primus Hannibal per Alpem viam fecisse, dum saxa montium ingentia igni primum exurteret, deinde acutum acrum suprafundebat, & sic cecidit, & viam fecit, qui & in Alpibus à frigore oculum perdidit.

VARIORUM.

quam alluit Oceanus. *Nilo, &c.*] Ægypti fluv. Ut qui majori sui parte solem ad verticem habet. Unde ob loci & regionis calorem *repens* dicitur. *Lubin.* Quia repentem Ægyptum irrigat, & per ardentia decurrit.

150. *Rurfus, &c.*] Notatur incredibilis regnandi aviditas in Annibale, qui Hispanix quoque imperium, populus Lybiae & Æthiopum, quibus imperabat, adjuungebat. *Æthiopum, &c.*] Duplex enim Æthiopia. Intelligit autem illos qui erant in Lybia. *Alibi.*] Hoc est, oppositos. Nam & Asia & Africa producit elephantos. Videret Mauritaniam vel Lybiam intelligere, ubi etiam Elephantum, qui & in India. Alii legunt, *alibi.* Idem.

151. *Hispania.*] Quam Amilcar & Admibal primus inestavit, & Annibal deum obtinuit. *Pyrenæum.*] Montem,

Gallias ab per Gallias *fit.*] Ut c balis patefac dicitur Pyre

152. *Opp* montes ni inde Italia men super Italix pro tum barbar pes Galliar *Idem.*

153. *Di* Distraxit, c *Et, &c.*] aceo, & bit. Quod ta omittit.

154. *Jam* quatuor pra Capuam sin *men, ultra.*] tenere, nisi gere.] Alii t binus.

155. *Alk* quibus mira le exprimio Et recte, hæc

156. *Er n* gnum Impi sumo illo t pono. *Subs* ita dictus, c *Idem.*

357. *O g* vanitatem & Qui tamen *Quali, &c.*]

Cum Getula Ducem portaret bellua luscum!
 Exitus ergo quis est? o gloria! vincitur idem
 Nempe, & in exilium princeps fugit, atque ibi magnus 160
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria Regis,
 Donec Bithynio libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa dabunt, nec tela, sed ille
 Cannarum vindex, & tanti sanguinis ultor

165

Anulus.

VET. SCHOLIAST.

158. *Cum, &c.*] Constat nam Hannibalem à fulmine istum oculum perdidisse, Camelo soletum vehi vel Elephanto.

162. *Donec, &c.*] Prusia in Virinia civitas. Per annos sedecim Hannibal Italia pulsus, & in Africa victus ab Scipione, & postea pulsus à civibus, fugit ad Antiochum Syriæ regem, quem male impulsit ad bellum Romanis inferendum, victus cum regia classe deseruit; inde descendit ad Prusiam Bithyniæ regem. Quo cognito Romani legati mittunt ad Prusiam, Quintum Flaminium, ut sibi daretur perducendus ad urbem Romam. Quod ne fieret, prævenit Hannibal hausto veneno, quod suo anuli gemma omni tempore habuerat.

165. *Cannarum, &c.*] Quia populus apud Cannas vicum Apuliz ab Hannibale occisus est.

VARIORUM.

clerum à pictoribus, in tabellis pingitur. *Britannicus.*

158. *Cum, &c.*] Cum Elephas è Getulia, ducem luscum portaret. Posuit luscum pro unculo. Perdiderat autem oculum in transitu Alpium Apenninum: vel ut alii volunt, vigiliis, & paulatim crebro dum in Etruriam descendere. *Lubin.*

159. *Exitus, &c.*] Quis eventus fuit huius talis ac tanti Imperatoris? *O gloria!*] Quæ scilicet tantorum malorum & calamitatum causæ. *Veletiam Scipio hæc in Annibalem dicta. Vincitur.*] A Scipione. Dum scilicet victoriam ad Cannas non persequitur, dum Italiam postea relinquit, & Scipio in Africam cum Romano exercitu penetrat. Nam,

quam primum pedem extra Italiam portere cepit, inclinare ejus etiam fortuna incœpit, ut ipse apud *Jugurtham* conqueritur. *Idem.*

160. *Et in, &c.*] Cum scilicet à Scipione victus esset, exilio nudatus, ad Antiochum Syriæ regem proiugit, quem sibi suspensum postea deseruit, & ad Prusiam Bithyniæ regem pervenit, pro quo adversus Eumencem victor bellum retit. *Atque, &c.*] Scipio & Sarynce iure more quasi contraria conjuncti: *Magen, mirandus, & cliens.* Mirandus revera, qui quidem ante summus dux fuerat, jam cliens, & è triumphatore fugitivus. *Idem.*

161. *Ad prætoria. Licet. Seder.*] Expectat ad prætoria Antiochi regis Syriæ, donec libeat transire & mereri sub Prusia rege Bithyniæ: vel Prusiam ipsius, donec evigilare regi libeat. *Farnab.*

162. *Libeat, &c.*] Tam diu sedet ad prætoria regis, tanquam cliens mane regem expectans, ut illum salutarer, donec illi non amplius dormire, sed vigilare & surgere libeat. Alii legunt, *jugulare, Lubin.*

163. *Finem, &c.*] Qui omnia humana inexplebili gloriæ & potentie desiderio, cæde, sanguineque subvertebat, illi mortem inferet, non gladius, non saxa, non tela, sed exigua admodum veneni portio, quam sub palea annuli gestabat in illum usum. *Quæ.* Sc. anima, pro vita. *Miscuit.*] Contudit, perturbavit.

164. *Sed ipse, &c.*] Indicat quam levissima re etiam robustissimi heroës domari possint. *Idem.*

165. *Cannarum, &c.*] Respicit haud dubie

D. JUVENALIS
C. Genua D... bellu...
F... meruridem
N... Regs,
D...
I... microlim,
S... mille
C... Arc.

163. *Forma, &c.* Qui omnia humi-
 li nobilitati gloriæ & potentie do-
 mina, cadit, sanguineque sacrosanctæ,
 in mortem inferret, non gaudes, non
 non tela, sed crucis ad nos unum re-
 son porro, quam sub oculis nostris ge-
 nitum illum usum. *Sec. Sc. Maria,*
 164. *Sed ipse, &c.* Constat, curantur.
 165. *Lazarum, &c.* Respicit hanc
 dubie

Anulus. idemens, & sævas curro
Ut pueris placeas, & declamatio
Unus Pellæo juveni non sufficit or
Æstuat infelix, angusto limite mu
Ut Gyra clausus icopulis, parva
Cum tamen à figulis munitam intr

167. *Ur, &c.*] Ut dete pueri studentes dicunt. In scholis deliberativa, Handiluram de Alpius recederet.

168. *Quas, &c.*] Alexandro magno. Hic nam in Pella natus est Macedoniz ciuitate.

169. *U Gyra, &c.*] Infulez angustz, emulz as apriz.

170. *Am, &c.*] Baby'lonem significat Persarum ciuitatem: quam condidit urbem Semitarz is Nimilux: & coedificauit: munitz qum hostie diuinus ordinariam in adema. I qh facitqz urbe Alexander deuitis Perlis ingreßus ueneno perit. Hæc urbs sexaginta milium in circuitu patet ex latere cocto circundari. turis. quorum latitudo ducentos pedes detinet, altitudo quinquaginta.

171. *Sarcophago, &c.*] Quem vivum mundus non cepit, mortuus exiguolaco contentus est. *locus, pro loculo.*

dubie ad famosam illam Romanorum
 cladem ad Cannas, ubi tot nobiles Ro-
 mani perierunt, ut etiam aliquot men-
 suras annulorum, et nobilium occiso-
 rum digitis detractorum, Carthaginem
 miserit. Dicit ergo tam insignis Roma-
 norum cladis ad Cannas, anulum An-
 nibalis, sub quo venenum occultabat,
 ultorem fuisse. *Lubin.*
 166. *Annulus.* In cuius palca vene-
 num in hunc usum habuit. *I demens.*
 Infultat jam Annibali, qui jam mortuus
 est: laboribus, tot tumultibus, bellis,
 cladibus, nihil reliqui habeat, quam ut
 scholasticis pueris in Scholis materiam
 declamandi praebeat, ut *Sar. vi. l. ver. 16.*
gavus, &c. Horrendas, nixolas, ap-

ras, i
pertul
168
xander
rum i
tus vi
tentu
men
iens
inger
coas
chus
de
set,
terre
fletu
sunt,
unia
Alex.
civita
Philip
16.
clavi
duces
mun
vivere
171
angus
effec.
altera
rum d
Script
facine
atum
And
Parva
modu
171
magn
quan
muri
lone
quen

Ulc

[illegible]

*Sed etiam de rebus, quae sunt ad
fieri. De Iona regis facta descriptio.
Huiusmodi vero, quia omnes qui
cum interfectis morantur, necesse est
utantes sint. Sic Florinus,
— Sicut et cum
Mauritius.*

1. *... videtur iustitiam lib. XII.*
 2. *... Moxiam ...*
 3. *... id est,*
 4. *... 7 Sepulcro, ...*

[illegible]

173. Contour, etc. Transit ad Ker-
man Postoffice again, qui de apte lin-

menſo ſuo imperio non contentus, etiam Græciam bello petiit. Deſcribit autem immenſum ejus exercitum, quo Athonen Macedoniz montem perforavit, & continenti abſcidit, illumque navium velis circumdedit. *Idem.*

174. *Veſtigat.*] Velis rectus & navigans. *Es quidam,* &c.] Notat obiter vanitatem Græciz, quæ in ſuis laudibus admodum verbosa, ut gloriam ſuam magis amplificare, incredibile de immenſo Xenis exercitū ſcriptis, veris hiſtoriis fabulas admixciſ. *Labeo.* Græcia mendax erubet.] Hinc Aurel. Victor in Calig. *Græcorum dicta quæſi augendi omnia ſtudium eſt.*

175. *Constratum, &c.*] Iisdem classi-
bus quibus Athos velificatus erat, cre-
ditur & scribitur mare constratum & co-
nstrum. *Yussius* lib. 2.

opertum. *Justinus* lib. 2.
1: 6. *Sopitumque*. &c.] Nam, ut
Justinus ait. quædam maria pontibus
iternebat, & Abydum cum Sesto juxtit.
Rotas ergo caruam intelligit, quæ per
pontem transibat. *Solidum*.] Iplum,
rastrum mare. *Credimus*, &c.] Profundus
fluvius evacuatus fuisse; cum exercitus
versus biberet. *Herod.* 1. 2.

177. Medo, &c.] Exercitu Xerxis ex
Medis & Persis. Lubin.

178. *Er madidus.* ¶ *Credamus illa*,
quamvis fabulosa, & reliqua quæ Poeta
Sofistras de expeditione Persarum
Græciani scripsit: qui potus & ebrius fu-
rore Poetico, tanquam declamator pro-
digiola argumenta trahebat, & nimis al-
te volans, pleraque mentitur. *Idem*.
sic ergo Lubinus, Grægeus & reliqui
ad ebrietatem ex furore Poetico re-
citantur, quod Ver. Schol. ad sudorem re-
cantantur, qui primum sub alis, seu
caillis incipit. 179.

SATYRA X. LIB. I

Ille tamen, qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atque Eurum solitus sævire fla-
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carceri
Ipsū compedibus qui vinxerat Ennofig;
Minus id sane, quod non & stigmatē dig-
Credidit, huic quisquam vellet servire D
Sed qualis rediit? nempe una nave cruen-
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera p

VET. SCHOLIAST.

179. *Salamine, &c.*] Cum victus à
Græcis fugit.
180. *In Corum, &c.*] Solebat verbera-
re flatus, sic nam fingunt Græci Poëtæ.
182. *Ipsū, &c.*] Dicebat nam Xer-
xes ulque adeo vicisse se procellas Hel-
lesponti, ut ventos flagris compesceret,
& ipsum Neptunum compedibus vinci-
ret.
183. *Mitius, &c.*] Ironia. quia non
cecidit, ne maculam interret notæ se-
cundum jus. *Stigmatē.*] Quia non hoc
inscribi iussit.
184. *Huic, &c.*] Quia pontem mari
superposuit, sinxerunt illi servisse Ne-
ptunum: quemadmodum Laomedonti
regi Phrygiæ. Vel propter Apollinem,
quia servivit Admeto.
185. *Sed, &c.*] Interrogative pronun-
ciandum.

VARIORUM.

179. *Ille, &c.*] Age, licet illa vera
esse ponamus; verum qui cum tanto
exercitu adveniat, qualis ille ad an-
gustias Salaminii freti à Themistocle vi-
ctus in patriam rediit? *Salamine.*] Ubi
cum paucis Abydon ad pontem conren-
dit, quem cum hybernis tempestatibus
fractum videret, piscatoria scapha tre-
pidus turpissimè trajecit. Est autem Sa-
laminia insula è regione Atticæ, juxta Æ-
gineam, ubi cladem accepit, & nava-
li prælio à Themistocle superatus est.
Lulinus.
180. *In Corum.*] Scoptice, Qui ante

mari & ventis in
Corum atque Eu-
sævire, quod po
Herod. 7. *Lulinus.*
181. *Barbarus.*]
appellat, idque es-
volentes Xerxem
dicunt, quasi vasa
&c.] Scoptice. (
rex, tam inhu-
ventorum Deus
& antro misero:
inhumaniter & ci-
cit ad Virg. *Æne-
Lucantes ventus
nat.*
182. *Ipsū, &c.*
dibus vincit. ab
troas concussio &c.
183. *Mitius,*
Ironia. Mitius &
cum Neptuno, i
ussent, neque vi-
ptunum statuerit.
184. *Huic, &c.*
tam temerario &
servire vellet Deo
185. *Sed, &c.*
Jam ad priora re-
mine in patriam
Nempe, &c.] Pi-
pidus aufugit. Ca-
litum suorum en-
occidit. *Idem.* Ne
de frage exercitū
fugientis Xerxi ac-
gus.
186. *Tarda.*]
plenum efficit, q
diebant. *Idem.*



D. IUVENI JUVENALIS

Hic tunc cuncta exopta gloria poetas.
 De iuventute vix, multos de Juppiter annos:
 Hic tunc vultu fuit hoc & pallidus optas.
 Sed tunc cunctis, & cunctis longa senectus 190
 Fuit tunc: decorem, & tetrum ante omnia vultum
 Dissimulatumque ac, decorem pro cute pellem,
 Fugientesque genas, & tales aspice rugas,
 Quas imbriferis tibi pandit Tabraca salus,
 In senibus tibi jam noster finia bucca 195
 Plurima sunt utremque discrimina, pulchrior ille
 Hic. tunc tunc abo: multum hic robustior illo.

Una

NOTAE SCHOIAST.

189. *Sed, &c.* Recitat jam infinita
 comoda incommoda. Nimirum in
 cruce tanquam in mare omnia vitæ ad-
 versa de incommoda fluunt. *Idem.*
 190. *De senibus, &c.* Tu quicunque
 es, qui senem tibi exoptas, aspice quæ-
 sita. *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*
 191. *De senibus, &c.* Nam senes
 utramque vultus, non videntur idem
 esse, qui ante faciunt. *Sed.* *Olim iuven-
 tis.* *De senibus, &c.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*
 192. *De senibus, &c.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*

VARIANTIA

189. *Sed, &c.* Recitat jam infinita
 comoda incommoda. Nimirum in
 cruce tanquam in mare omnia vitæ ad-
 versa de incommoda fluunt. *Idem.*
 190. *De senibus, &c.* Tu quicunque
 es, qui senem tibi exoptas, aspice quæ-
 sita. *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*
 191. *De senibus, &c.* Nam senes
 utramque vultus, non videntur idem
 esse, qui ante faciunt. *Sed.* *Olim iuven-
 tis.* *De senibus, &c.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*
 192. *De senibus, &c.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*

193. *Et, &c.* Ordo est: Tales in
 senibus rugas aspice, quales finia jam
 intercalat in vetula bucca, in illa regione
 ubi Tabraca pandit salus umbriferos.
Idem.
 194. *Umbriferas, &c.* Ingentes & o-
 pacas ac densas filvas. *Tabraca.* *Idem.*
 195. *Jam, &c.* Anno finia, & ob
 id derormior. *Labin.* *Bucca.* *Idem.*
 196. *Plurima sunt.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.* *Idem.*

Una senem facit. *Idem.*

198.

SATYRA X. LIB. IV

Una senum facies, cum voce trementia mi
Et jam læve caput, madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi.
Usque adeo gravis uxori, gnatisque, sibi
Ut captatori moveat fastidia Cossa.
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio: ve
Coneris, jacet exiguus cum ramice nervu
Et, quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
Anne aliquid sperare potest hæc inguinis æg
Canities? quid, quod merito suspecta libi

VET. SCHOLIAST.

198. *Una, &c.* Id est, dissimiles & multæ figuræ sunt juvenum, & est unicuique sua gratissima: quoad quidam pulcher est, alter fortis, alter eloquens: senibus enim una esse videtur forma.

199. *Madidique, &c.* Ira nam senibus humor de naso, ut infantibus pendet.

200. *Frangendus, &c.* Notandum malculino genere dixisse, ut hic gingiva. quia dentes ruerunt, gingiva panis frangendus est.

202. *Cossa, &c.* Heredipetz.

203. *Non, &c.* Nullus illi sapor est.

204. *Nam, &c.* Ut Virgilius:

Frigidus in Venerem senior.

205. *Jacet exiguus, &c.* Penis, ut Virg. *Ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis.*

Ramicem, dicit intestinum.

205. *Et quamvis, &c.* Fricetur, præparietur, vel propudietur.

208. *Suspecta, &c.* Ut infames dicantur, qui sine ullo calore coitum desiderant.

VARIORUM.

198. *Cum, &c.* Vox & membra, præ senio æque omnibus trepidant. *Idem.*

199. *Et, &c.* Calvum & depilatum, capillo ob humorem radicalem deperditum jam defluente. *Madidique, &c.*

Vel quod nonnulli ad infantiam redeant; vel quod senibus humor de naribus deperdeat, ut infantibus. *Idem.*

200. *Frangendus, &c.* Aliud incommodum, quod misero & edentulo seni,

panis gingiva frangendus sit, cum dente dicitur, quod d Male ibi verus malculini vult est

201. *Uque,* gravis, ac molesti uxori & liberis sit, ut evadat, veru Cossa hæredipetsum, qui licet o senibus orbis, inte formitatem senum Lubin.

203. *Non, &c.* quod nullam am voluptatem capiat gustandi vis illis tundatur senio. *Idem.*

204. *Nam, &c.* minus ex rebus vi piunt: ut potere quoti. *Idem.* Vel, &c reas repetere frustiguis nervus vel p bus jacet. Est aut nus morbi & tum hercia. Sat. 6. ver

206. *Et quam* blanditiis irritati &

207. *Anne, &c.* me. Utpote cum sit canum & imbecilis canities ob d calia. omnium ne

Quæ Venerem affectat sine viribus? adspice partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas, 210
Sit licet eximius citharædo sive Seleuco,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
Quem dicar venisse puer, quot nunciet horas.
Præterea minimus gelido jam in corpore sanguis

Febre

VET. SCHOLIAST.

216. *Quem, &c.* Quia per ætatem nec videt, & nisi puer admoneat, nihil sponte sentit.

217. *Præterea, &c.* Ut Virgilius:

„Gelidus tardante senecta,
Sanguis habet.

VARIORUM.

208. *Quid, &c.* Quid inquit, dices, quod ii qui in coitu operam præstare non possunt, suspecti sunt, ne sint fellatores, ita enim facilius arguntur: unde Martialis: *Summa petas, (i. e. os) istic mentula vivit* Britannicus.

Vide quæ Sueton. cap. 44. de Tiberio scribat. Priorior erat (inquit) ad id genus libidinis & naturæ & ætate. & Martialis. 50. Ep. lib. 4.

209. *Affectat.* Cupit, appetit. *Adspice, &c.* Subjungit jam alia senectutis incommoda, quod nimirum ob surditatem, vel præstantissimis Musicis canentibus, nullam voluptatem inde percipiant. *Lubin.*

210. *Partis alterius.* Aurium, sive auditus. *Nam, &c.* Id est, citharædo etiam eximio cantante, nihil audiunt, nullam voluptatem capiunt. *Lubin.* Ordo est, quæ voluptas cantante citharædo sive Seleuco, sit licet eximius?

211. *Citharædo.* Alii legunt, *Citharædo* sive *Seleucus*. Etiam eximius tibicen, qualis fuit Seleucus. *Farnabius.* *Sive, &c.* Hic optimus tibicen fuit ætate illa. *Idem.*

212. *Et, &c.* Id est, optimi & præstantissimi tibicines; illi enim variata veste induti, & gemmis auroque ornati, per theatrum cantando solebant pervagari. *Horat. in arte:*

Transitque vagari per pulpita vestem
Tibicen. --- *Idem.*

Et quibus aurata mos est fulgere lacerna. Lacerna aurata citharædorum peculiaris fuit, quorum habitus cultusque notabilis. Auctor librorum ad Herennium, dat iidem pallam auratam & chlamydem purpuream: *Uti Citharædos cum prædieris optime vestitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea coloribus variis intexta, cum corona aurea, magnis fulgentibus gemmis illuminata.* *Festarius.*

213. *Quid, &c.* Ait frustra senes in theatro sedere, cum vix cornicines & tibicines, qui in theatris adhibentur, audire possint. *Idem.*

215. *Clamore, &c.* Si amicus aliquis adveniat, ipsumque saluter: ut hoc audiat & intelligat, multo clamore opus est. *Idem.*

216. *Quod, &c.* Quotam diei horam. Non enim scit amplius diei tempus & horas. *Idem.* Diis in templis horas nuntiatus docet *Lips.* & pueri nuntiabant horas dominis.

217. *Præterea, &c.* Aliud incommodum, quod omni fere calore naturali deficiunt, sint exsucci & exsangues.

Gelido, &c. Calor enim paulatim absumitur. *Idem.*

218. *Febre, &c.* Satyrice. Non nisi in morbo vel febri calens, quod quidem est

Febre calet sola: circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus: quorum si nomina quaeras,
 Promptius expediam, quot amaverit Hippia moechos, 220
 Quot Themison ægros autumnno occiderit uno,
 Quot Basilus socios, quot circumscripterit Hirrus
 Pupillos: quot longa viros exforbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus,
 Percurram citius, quot villas possideat nunc,

225

Quo

VET. SCHOLIAST.

219. *Merborum, &c.* Id est, omne genus ægitudinis. ut Terentius:

Regas? Senectus ipsa morbus est.

221. *Quot, &c.* Advocatus illo tempore prævaricator. *Quot, &c.* Tutor.

223. *Quot, &c.* Hanc ostendit ore fuisse impuram.

224. *Quot, &c.* Magister infantum corruptor.

Idem.

221. *Quot, &c.* Nobilissimus Archiater ejus temporis, quem obiter venat, quasi ille innumerabiles ægros uno autumnno curando occiderit. Porro autumnno morbi & mortes sunt frequentissimæ. *Lubin.*

222. *Quot Basilus socios.* Dorleans hunc fuisse advocatum vult. & ait, *scis*, quod non modo prævaricatione Basilus extraneos proderet, sed & sibi conjunctissimos. *Socios* vocat clientes, quod cum comitarentur. *Dorleans. Quot, &c.*

Quot præfectus ille & spoliator Provinciarum Basilus, Provinciales in societatem Romanorum receptos, spoliaverit. Pro *Hirrus Alii Iru.* *Circumscripterit, &c.* Id est, quot pupillos suæ tutelæ commissos, infidelis ille & fraudulentus tutor Hirrus deceperit, & defraudarit. Hæc omnia tanquam impossibilia profert, quæ tamen possibilia sunt enumeratu, quam senectutis morbi. *Idem.*

223. *Quot, &c.* Quot viros una die, formosa illa & procerâ meretrice Maura, Venere & concubitu exhausta, & evacuet. De qua Sat. 6. vers. 307. *Idem.* Errat hoc loco Vet. Schol. qui ad otis impuritatem hæc refert. Sed *exforbere* etiam alii parti convenit. Eodem sensu dicitur *vorare* & *peragere*.

224. *Quot, &c.* Ille infamis magister, *Padico pullipremo*: Ut cum Aulonio loquar in Eunum magistrum ita scribentem, quot discipulos ille ad stuprum inclinavit & incurvarit, ad libidinem per portentosam illam *ἀπορρηξιν*. *Magius 2 cap. 3. Sat. 9. vers. 26.*

225. *Percurram, &c.* Supra, *promptius expediam*. De hoc dictum est Sat. 1. vers. 252. *Ubi*

VARIORUM.

est miserrimum. *Circumfilit.* Aliud incommodum, quod omnes morbi senectutem confluant, in scnes agminatim incurrant. Terentius:

Senectus ipsa est morbus.

Idem. Hinc Senec. in epist. notat Virgilium una posuisse morbos & senectutem *Subeant morbi tristisque senectus. Senectus insanabilis morbus*, ipse Seneca. *Agmine facto.* non unus morbus, sed multi simul, catervatim. Virgilianum est, quo & usus ipse Sat. III.

219. *Quorum, &c.* Hemistichium Ovidianum est. De variis autem morborum generibus inter alios Pineda in Iob.

220. *Promptius, &c.* Locus vere Satyricus, in quo quasi aliud agens obiter multos acerrime flagellat, quod primæ Satyriconum virtus est. Quasi dicat: Citius tibi enarrem infinitos Hippia dolores, quam senectutis morbos, qui prorsus sunt innumerabiles. *Hippia.* Uxor Senatoria, quæ cum Sergio gladiatore in Ægyptum profugit, ut Sat. 6. vers. 82. dictum est. Alii legunt *Oppia*.

D. JUNI JUVENALIS

Quo tendente gravis juveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
 Percussit ille oculos, & luscis invidet, hujus
 Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.
 Ipse ad conspectum coenae diducere rictum
 Suctus, hinc tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. sed omni
 Membrorum damno major dementia: quæ nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præterita coenavit nocte, nec illos
 Quos genuit, quos eduxit. nam codice sævo
 Hæredes verat esse suos, bona tota feruntur

VET. SCHOLIAST.

226. *Quo, &c.*] Licinius ex tonsore
 Senator factus.
 227. *Ille, &c.*] Redit ad lenes.
 229. *Digitis, &c.*] Chiragra debilis,
 quæ ab alio cibatur.
 230. *Diducere, &c.*] Os applicare, ut
 pulli hirundinis, quæ pleno ore volat
 dum incibat filios suos.
 233. *Major, &c.*] Ad postremum
 quod desipere efficiuntur.

VARIORUM.

Ubi alii Licinium ex tonsore senatorem
 factum intelligunt. Alii *Cinnamum*. Id
 est, citius dicam quod villas ille nunc ha-
 beat, & quam dives ille malis artibus
 factus sit, qui me puero vilis erat tonsor.
Lubin.

227. *Ille, &c.*] Postquam multos obi-
 ter ex obliquo lacinavit, redit jam ad
 senum incommoda, morbosque recen-
 sendos. *Idem.*

228. *Et, &c.*] Id est, omnino cæ-
 cus est; & illis, qui unicum adhuc ocu-
 lum habent, tanquam felicibus invidet.
 Apposite dixit, *Invidet*. Invidere enim
 senum proprium est. *Idem.*

229. *Pallida, &c.*] Exsanguia. *Digitis, &c.*
 Chiragra fractus, manum ori admove-
 re, & suis manibus cibum capere non potest,
 sed id ab aliis cibatur tanquam puer. *Idem.*

230. *Ipse, &c.*] Alius senex os tan-
 tum potest aperire, ut pulli hirundinis,
 qui mira aviditate cibum captant. Con-
 specto cibo rictum oris diducit, & am-
 plius aperit. *Lubin.*

231. *Hinc tantum, &c.*] Jam ob rigorem
 nervorum in senectute vix os aperit & la-
 bia aliquatenus deducit. *Ad, &c.*]
 Exprimat egregie adfectum matrem,
 quæ ipsa jejuna cibum suos pullos. *Lu-
 bin.*

232. *Sed, &c.*] Subjungit jam plu-
 rima alia senectutis incommoda, & pri-
 mo quidem quod plerique *sic* *maius*
ci *regretus*, *Hic pueri senes sunt*. Ordo
 est: Dementia, omni membrorum dam-
 no (quod senes cæci, surdi, vel claudi
 evadunt) major est. Miserrimum profe-
 cto, cum organa mentis aut cerebrum
 senes destituunt, ut ratio titubet, me-
 moria flaccescat. *Idem.*

233. *Major, &c.*] Quo scilicet animus
 præstat corpore. *Idem.*

234. *Nec nemina, &c.*] Multis e-
 nim ratio & memoria omnino peni-
 tem. *Idem.*

235. *Nec, &c.*] Proprios filios non
 amplius novit. Notat enim obiter mali-
 tiam quorundam senum, qui dementati
 à scellaricibus suis, mulieribus alienis
 bona sua legabant, & suos liberos ex-
 hæredabant. *Idem.* *Quæcunq;* i. e. e-
 duxit.

236. *Nam, &c.*] Sævis, iniquis, &
 iniustus

Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis,
Ut vigeant sensus animi ducenda tamen sunt
Funera gnatorum, rogus adspiciendus amatae
Conjugis, & fratris, plenaeque sororibus urnae.
Hæc data poena diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus; inque
Perpetuo mœrore, & nigra veste senescant.
Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.

240

245

VET. SCHOLIAST.

238. *Ad, Gr.*] Imputam hanc fuisse demonstrat Poëta, interea & artificem ad inquietandum lenis inguinem.

339. *Quod, Gr.*] Ex eo quam diu proficitur.

240. *Ut, Gr.*] Pone ut non sit demens, qui diu vixit, tamen omnes effert ipse filios suos.

242. *Plenaque, Gr.*] Urnæ, vasa in quibus mortuorum ossa componebantur, postquam corpus arsisset.

VARIORUM.

Iniustus testamenti tabulis, suos liberos verant suam hereditatem adire, illecei à fellatricibus bestis.

238. *Ad, Gr.*] Meretricem fellatricem suam, quam ex asse heredem constituit, quæ seni libidinoso & itumatori fellandi obsequio serviebat, ejusque animum sibi devinciebat. *Idem. Tantum, Gr.*] Tantrum impuro suo ore præstitit, dum foedissimam & abominabilem operam seni locat. *Halitus.*] Tractus oris cum halitu. *Idem. Oris artificis.*] i. e. Artificio: quod tum fellatione, tum blandiloquio hereditatem lenis captaverat. *Græg.*

239. *Quod, Gr.*] Per os intelligit Phialam meretricem, quam ostendit multis annis in lupanari tanquam in obscuro angulo & lustrato tanquam carcere profuisse. *Latin.*

240. *Ut, Gr.*] Alia incommoda sub-

Felix

textit, & occurrit tacite objectioni talis: tamen multi etiam in extrema senectâ corpore & animo vident. Respondet Poëta: quamvis maxime vigeant, tamen in longa illa vita multa quæ noli, vident, omni morte graviora. Ut mortem filiorum, conjugis, fratris, sororum, & alios luctus, mœrores, ærumnas innumeras. *Ducenda, Gr.*] Ad sepulturam. *Latin.*

241. *Rogus.*] Lignorum strues, quæ cadavera conterebantur. *Idem.*

242. *Plenaque, Gr.*] Id est, vasa in quibus mortuorum sororum cineres & ossa componuntur. *Latin.*

243. *Hæc, Gr.*] Unde sapiens dixit: *Hæc mihi longa vita attulit, ut multa quotidie qua nolim, videam.* *Idem.* Et Seneca *Rarum est felix idemque senex.*

245. *Nigra, Gr.*] Pulla & lugubri: propter perpetua funera. *Domus senescant.*] i. e. incolæ domum.

246. *Rex, Gr.*] Jam exemplo Nestoris & aliorum demonstrat illos, qui diu vivunt multa adversa experiri. *Pylius.*] Nestor cujus pater Neleus Neptuni filius. Quem senem Pylium vocat Ovid. Patria illi Pylius in Laconico mari incumbens. *Idem.*

247. *Exemplum vitæ.*] Id est, trecentos annos vixit, & proxime ad comiciis ætatem accessit, quæ vivere dicitur ix. secula vel ætates. *Plin. lib. 7. cap. 48.*

Secunda.] Cujus vita non tam longæva quam cornicis, nec illi par, sed secundæ ab ea, & post eam maxime longæva.

Felix nimirum, qui tot per secula mortem
 Distulit, atque suos jam dextra computat annos,
 Quique novum toties mustum bibit. oro, parumper 250
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum, & nimio de fame, cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem: cum quærit ab omni,
 Quisquis adest socius; cur hæc in tempora duret,
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
 Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,

At-

VET. SCHOLIAST.

246. *Rex, &c.* Nestorem dicit, qui dicitur tertiam usque ætatem vixisse, id est ccc. annos, ut dicit Homerus.

250. *Quique, &c.* Qui multos autumnos vidit.

253. *Antilochi, &c.* Filium suumploravit Antilochum, quem Memnon auxilium patri ferentem occidit in Troja.

VARIORUM.

248. *Nimirum, &c.* Velserio loquitur ex vulgi judicio; vel Ironice ex sua sententia. Immo vero infelix, quod probare vult. *Tor.* Tria sc. Mortem, &c. Et ita diutissime mortuus est. *Lubin.*

249. *Atque suos.* Hoc vult innuere: Nestorem jam implevisse 300. annos. *Lubin.* Antiqui enim per digitos numerare soliti: Numerus qui infra centum, digitis sinistræ manus numerabatur: Centenarius vero numerus & major illo, digitis manus dextræ. *Tertull.* *Grægorius.* *Dextera computat.* Videtur poeta innuere, Nestorem 300. annos vixisse, cum alii 30. annis, ætatem terminantes, 90. eum vixisse dicant. *A. de justis?* *Lycomphron.* de qua ratione vide *Cæl. Rhodigin.* 23. lib. cap. 12. & *Lilii Gyraldi.* dialog. 2. & *Epigr.* *Græc.* lib. 2. cap. 9. de annis præ qua Nestor non erat senex, ut *202. laus digne a. ed. iud.* *Strabo.* *de Asia.* *Farnab.* Qui legunt *dextera*, in nominativo ponunt.

250. *Quique, &c.* Qui tot autumnos.

vixit, quibus novum mustum solet esse in deliciis. *Oro, &c.* Alii leg. *Ore.* Recenset jam ætumnas, quas Nestor longa sua vita expertus est, & de quibus ipse conqueritur, vitam nimirum sibi contingere nimis longam. *Lubin.*

251. *De, &c.* Vos nimis longis, vel iniquis, quæ se tanto tempore in miseris vitam transigere permittant. *Lubin.*

252. *Fatorum.* Cui Parca nimium parcant. *Nimio, &c.* Quod nimis prolixum sit, & quod stamen Parca vel Atropos non citius abruperit. Respicit enim ad Parcas, quæ unicuique stamen vitæ longum vel breve distribuere à Poëtis finguntur. *Cum, &c.* Cum desset filium suum, cum ejus cadaver combureretur. Hic enim Antilochus cum patri opem ferre vellet, à Memnone fuit occisus. *Arrii.* Fortis, bellicosi. *Lubin.*

253. *Barbam.* Cum videt fortem filium suum jam grandem & barbatur Antilochum occisum & rogo ardentem. *Farnab.* Nam quærit, &c. *Al.* Cum quærit. Interrogat omnes familiares, cur non mortuus sit, antequam hæc calamitates experiretur. *Lubin.*

254. *Cur, &c.* Quidnam deliquerit, quomobrem filii natu grandioris mortem spectare coactus sit. *Idem.*

255. *Quod, &c.* Ut puniatur tam diuturna vita, quæ nihil est aliud, quam prorogatio longi meroris. *Idem.*

256. *Hæc, &c.* Sc. Conqueritur hæc ætas de Nestore. sequitur secundum exemplum de Peleo. *Æaci filio,* cujus filius Achilles quem ex Theide suscepit, ab Patide & Deiphobo in templo Apollinis Thyum

Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus venisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla:
Si foret extinctus diverso tempore, quo non

260

Cæ

VET. SCHOLIAST.

257. *Atque, &c.*] Lætes, propter Ulyzem naufragum.

259. *Assaraci, &c.*] Id est, felix, etiam fuisset Priamus, si ante incendium Trojæ fuisset mortuus, cujus funus omnes filii sui deduxissent.

260. *Portante.*] Quæ solent à filiis in funere patris fieri.

VARIORUM.

Thymbrazi, sagittis confossus est, cum Polyxenz nuptias speraret, & quem pater senex adhuc superstes descevit. *Idem. Raptum.*] Immatura morte.

257. *Atque alius.*] Tertium exemplum Lætræ, qui admodum senex, Ulysem filium luxit. *Cui fas.*] Quem decet, & cui par est & convenit. *Alui.*] Non frustra nomen patris obiect, utpote incertum. Nam constans fama erat Anticleam Ulyssis matrem dum Læntem peti, à Sisypho compressam, & inde Ulysem natum, quod & Ajax lib. 13. *Metamorph.* Ulyssi obiectat.

Ithacum.] Ulysem filium suum Ithacæ ducem. *Natantem.*] Decem annorum errore per mare jactatum. Vel simplici ter naufragio enatantem ad Calypsus insulam. *Odyss. 11. Farnab. Lubin.*

258. *Incolumi Troja.*] Quartum jam Priami exemplum subiungit. Id est, felix etiam fuisset Priamus, si Troja adhuc incolumi, & florente regno, vel ante excidium, & incendium Trojæ mortuus fuisset. Tunc enim magnis solennitatibus à quinquaginta filiis funus ejus

deductum fuisset. Et tot malis, regnique sui interitum non fuisset expertus. *Umbras, &c.*] Ad sepulcra majorum: Reliquiis avi sui fratris fuisset adjunctus, magna universæ urbis Trojanz solennitate. *Idem.*

259. *Assaraci.*] Tros genuit Assaracum & Ilionem, Ilion Laomedontem, Priami patrem. *Britan. Hellor, &c.*] Ex veterum consuetudine hoc dicit. Nam filii olim funus patris portabant. *Plin. lib. 7. de Q. Metullo. Latet felicitas humanæ exempla numeratur. Lubin. Farnab.*] Corpus Priami patris.

260. *Reliquis, &c.*] Humeris enim portabantur funera. Teste Homero, quinquaginta illi filii erant, & duodecim filiz. *Idem.*

261. *Inter, &c.*] Describit solennitates funebres. Fleviscent autem mortuum suum regem & patrem, Iliades & Trojanz mulieres. *Et, &c.*] Cassandra enim quia vates erat, futuram patris mortem præcivisset, & ob id primæ omnium, & prius quam reliquæ sorores flevisset, tanquam præfica. Præfica enim modum plangendi cæteris dabant. *Grangæus.*

262. *Scissaque palla.*] Lacera oblonga muliebri veste, ob luctum patris mortui. *Polyxena.*] Virgo pulcherrima & fortissima, cujus nuptias Achilles appetebat, qui ab Alexandro Paride, ut supra dictum, occisus est. Ob id hæc, everfa Troja, ad Achillis tumulum in sigro interfecta fuit à Pyrrho Neoptolemo Achillis filio. *Lubin.*

263. *Et, &c.*] Si mortuus fuisset priusquam filius Alexander neves illas effugabat, quibus Helenam Menelaus

Coeperat audaces Paris ædificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
 Everſa, & flammis Aſiam, ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
 Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue, & miſerabile collum
 Præbet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
 Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
 Latravit riſtu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.

265

270

Et

VET. SCHOLIAST.

264. *Audaces, Gr.*] Bene, audaces: quia Helenam alienam uxorem ablatum erant.

265. *Omnia, Gr.*] Ut Virgilius: *Urbis ubi capta caſum, collapſaque vidit, Gr.*

Ergo hoc illi proluxa vita præſtitit.

268. *Et ruit, Gr.*] Ut Virgil.

Sanguine ſaltantem quem ipſe ſacraverat igni.

270. *Ab, Gr.*] Contemptus ab aratro ſenex, qui non poteſt laborare, id eſt, arare.

271. *Sed, Gr.*] Hecubam dicit, quæ excecato Polymeſtore, cum faxis impelleretur à populo Thracum, verſa in canem fertur. An quia Græcis convicia congregabat, canem nominaverunt?

VARIORUM.

conjugem abducebat. Quæ rapina caſſa fuit excidii urbis Trojanæ. *Idem. Diverſo tempore.*] Prius quam.

264. *Audaces.*] Recte, quippe illis alienam conjugem abduſturus erat. Vel ille audax, *Idem.*

265. *Longa, Gr.*] Nimirum hoc ipſi contulit, ut multas extremas calamitates, morte atrocioreſ experiretur. *Dies hic pro tempore. Quid contulit?*] Nichil profuit. *Omnia Gr.*] Id eſt, illa da malorum & calamitatum, longa vita expertus eſt, ruinam Aſiæ Imperii ſui. *Idem.*

266. *Aſiam.*] Aſiæ partem magnam.

267. *Tunc, Gr.*] Priamiuſ depolito pileo vel tiara, qua pacis tempore utebamus, ſenex, & annis tremulis arma induiſ,

& geſſavit. Reſpicit ad illud Virgilio 2. *Æneid.*

Arma diu ſenior deſueta trementibus avo.

Circumdant nequidquam humeris, & inuſiſſe ferrum

lingitur.

Vide & Briffonium 2. de regno Perſi. *Idem.*

268. *Ante, Gr.*] Aram. Jovis Herci, ubi à Pyrrho filium tuum inſequenter trucidatur, cum filium Politem vellet defendere. *Ruit.*] Cadiſ occiſus. *Vetulus boi.*] Jam ætate legnis ac inutilis.

Lubin.

269. *Qui, Gr.*] Qui boſ, ob ſenectutem aratro jam inutilis, maſſatur ab ingrato agricola. & illius cultris credendum offert collum ſenectutis tenue & milerandum.

270. *Ingrato.*] Ab ipſo agricola ingrato, id eſt, quem jam agricola ingratus faſtidivit. *Britan. Faſtiditus.*] Contemptus ab aratro, cui jam inutilis eſt. *Lubin.*

271. *Exitus.*] Fatum & mors. *Heminiſ.*] Dicit Poëta: caſum Priami utcunque tereandum eſſe, qui quidem homo ſit mortuus. Cum uxor Hecuba in canem mutata, canis ſit mortua. Cuius calamitas longe atrocior. *Lubin. Vid. Ovid. 13. metamorp. Hygin. fab. 111. & 243.*

272. *Latravit.*] Ita ſiſum, nam Græcis convicia torva ac truculenta fronte ingerebat, ob id canis dicta. *Riſu.*] Os enim in riſum diſtrahunt latrantes canes. *Idem.*

273. *Fa-*

Festino ad nostros, & Regem transeo Ponti,
Et Croesum, quem vox iusti facunda Solonis
RESPICERE ad longæ iussit spatia ultima vitæ. 275
Exsilium, & carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis,
Hinc causas habuere. quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatus unquam,

Si

VET. SCHOLIAST.

273. *Et Regem, &c.*] Mithridates cum per quadraginta annos adversus Romanos dimicasset, cum Pharnacem filium suum apud ceteros ejus fratres voluisset occidere, ab omni reliquis exercitu est: & exhausto veneno perit. Accepto frequenter antidoto, ut perire non posset. postea vero Pharnaces succellit ejus imperio.

274. *Et, &c.*] Cum interrogatus fuisset Solon à Croeso, si aliquem vidisset tam gloriose regnantem; ille dixit, debere vitæ ultimæ eventum expectare, quem cum Cyrus captum victor vivum jussisset in toga poni, clamare coepit, Solonem non sibi esse mentium: atque ita à Cyro est liberatus, timente ne alio quid sibi faceres in extremo vitæ spatio perdurante.

276. *Exsilium, &c.*] Cum Sylla cum Jugurtha in Africa pugnaret, Marius supra ipsum ambiit, & missus est, illo remoto, vixit. Posthæc cum denuo ad Mithridatem Sylla mitteretur, & profectus esset in Campaniam, iterum coepit ambigere supra eum, & inde discordia inter eos nata est. Verum cum Sylla reverteretur ob hæc causam, Marius fugit, & latuit in Gallis in Minturnarum paludibus. Quicum fuisset ibidem magnus, in carcerem missus est, & cum carnifices ad occidendum eum missi esset, visa circa eum tanta majestate, vel quid futurus esset, relicto gladio pavens fugit, ac relictis cognatis suis à quibus missus fuerat. Illi cum dimissi jusserunt. Quicum fuisset dæmossus, in Africam abiit, id est, Carthaginem. ibidem solutus exstulit Romam venit, & omnes Syllanos occidit, & receptus à Cinna tunc

Consule, tenuit urbem. Postea Consul VII. fuit. Sylla postea in bello qui ante adventum * Syllæ fato suo mortuus est.

VARIORUM.

273. *Festino, &c.*] Missis jam Græcis & externis exemplis, pergo ad nostra Romanorum exempla. *Regem, &c.*] Mithridatem intelligit, qui vixit annos 69. & cum Romanis per 40. annos varia bella gessit, & 57. annis regnavit, ter à Sulla, Lucullo & Pompejo victus: quique 40. annorum belli tædia, veneno cum non posset gladio, finivit. Vide Flor. lib. 3. cap. 5.

274. *Et Croesum.*] de hoc vide Herodotum libro. 1.

275. *Respicere, &c.*] Quam sententiam egregie expressit Ovid.

Sed scilicet ultima semper

Exspectanda dies homini, dicique bestia
Ante obitum nemo supremæque funera de-
bet. Lubin.

276. *Exsilium, &c.*] Pergit jam ad Romanos. Ex primum exemplum proponit Manum Arpinatem, qui sciprius consul fuit. De quo Florus lib. 3. cap. 21. *Exsilium.*] In Asiæ refugium, & tam laibula, quam carcer quæ Minturnis Marius invenit. Tangit Historiam notam de Mario. *Carcer.*] Nam Minturnenses cives eum, captum in carcerem coniecerunt. *Minturnarum.*] Strabo lib. 5. ait Minturnas opidum Latii prope mare a iater Firmios, & Sueffam liras, quæ dividit Liris amnis. Lubin.

277. *Victa, &c.*] In ruderebus Carthaginiis. *Idem.* i. e. Carthagine jam devicta.

278. *Hinc, &c.*] Ex longa vita. Nam
A a a

Si circumducto captivorum agmine, & omni
 Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
 Cum de Teutonico vellet descendere curru?
 Provida Pompejo dederat Campania febres
 Optandas, sed multæ urbes, & publica vota
 Vicerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
 Servatum victo caput abstulit. hoc cruciatu
 Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethegus
 Integer, & jacuit Catilina cadavere toto.
 Formam optat modico pueris, majore puellis

Mur-

VET. SCHOLIAST.

283. *Provida, &c.*] Nam dicitur Pompejus mox quam suscepit bellum civile contra Cæsarem, in Capua vehementer aggravesse: & quia non potuit febre emori, servatus est, ut à Cæsare occideretur.

287. *Lentulus.*] Qui proditor fuit. Et Cethegus conjuratus Catilinæ, laqueo quasi conjuncti, non gladio perierunt.

VARIORUM.

stictus illis honoribus & triumphis de-
 functus mortuus esset, in tantas calamita-
 res non incidisset. *Quid, &c.*] Nemo
 in toto terrarum orbe, nemo in Urbe,
 fuisset beator C. Marii, si mortuus fuis-
 set junior, & illo tempore cum de Teu-
 tonibus triumpharet. *Idem. Tullius.*]
 Procreasset.

280. *Circumducto.*] Triumphum in-
 dicat, in quo captivi circumducebantur.
Idem. Captivum.] Cimbrorum & Teu-
 tonum.

281. *Animum, &c.*] Florentem, & ce-
 lestem, lætam & triumphantem. Alla-
 tio est ad spolia optima, quæ dux duode-
 cim trahit. *Britannicæ.*

282. *Teutonibus, &c.*] Quo de
 Teutonibus triumphans vivebatur. *La-
 binus.*

283. *Provida, &c.*] Hic locus de-
 sumptus ex Cicero. Testatur. 1. Id est even-
 tum Pompeji, qui ante bellum civile,

magnis rebus gestis Capua (ut alii, Nea-
 poli, nam Neapolis etiam est civitas Cam-
 pania) febris correptus est. Quasi mor-
 tuus esset, felix fuisset, & in miserum il-
 lud civile bellum non servatus. Vide *Velle-
 jium Paternulum* lib. 11. *Provida.*] Favens
 & benevola, quæ cum voluit Cæsaris
 manibus eripere, ejusque gloriæ consu-
 mere. Quæ ipsum tantis calamitatibus
 præreptum voluit. *Labinus, Febres, &c.*]
 Optandum certe ipsi fuisset febre mori,
 ne cum ignominia victus moreretur.

284. *Publita, &c.*] Quæ in multis ur-
 bibus pro salute Pompeji concipiebantur,
 illum mori eripuerunt, ut postea
 multis moreretur ab Actilla & Photi-
 no occisus. *Idem.*

285. *Igitur, &c.*] Adversa fortuna
 Pompeji & urbis Romæ. *Florus* lib. 1v.
 cap. 9.

286. *Servatum.*] Adhanc ignominiam.
 Per preces, & publica vota. *Vide.*]
 Pompejo, à Cæsare. *Flac, &c.*] Capitis
 scilicet amputatione. Scoprice exaggerat
 zramnas Pompeji oblongam vitam, quas
 graviores esse dicit, quam Lentuli, Co-
 thegi, Catilinæ, &c. *Labinus.*

287. *Hæc poena.*] Ut non capite mu-
 diati, sed integri occiderent. *Lentulus.*]
 Sæpi, Senatorii ordinis. Vide Sallustium.

288. *Catilina.*] Qui cum hostibus
 acriter pugnavit, confusus est, & lon-
 ge à suis inter hostium cadavera repe-
 ritus, ut scribit Sallustius.

289. *Formam.*] Dicit de divitiis, ho-
 noribus, gloria, potentia, & eloquen-
 tia, & de senectutis voto. Transit jam
 ad

Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater
Usque ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
Corripas? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suum Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregii, miseris, trepidosque parentes
Semper habet. RARA EST adeo concordia formæ,
Atque pudicitia; sanctos licet horrida mores

295

VEI. SCHOLIAST.

290. *Cum Veneris, &c.* Id est, cum ad templum Veneris vadit.

291. *Usque, &c.* Id est, usque ad hoc delicti hominum veniunt, ut pulchritudinem optent filiis suis.

292. *Pulchra, &c.* A maiore ad minus.

293. *Sed, &c.* Lucretia uxor Tarquinii Constatini, quam Tarquinius, amorem ejus non sustinens, invitam dicitur corripisse, propter quod illa mortem sibi adiecit dicitur.

294. *Cuperet, &c.* Virginiam Appii Decemviri adamatam, clienti, quem ob hoc subornaverat, in servitutem addiderat. Propter quod eam pater Virginus interemit; Decemviri impetum abrogatum. Appius in carcere necatus est.

VARIORUM.

ad votum pulchritudinis, quam & ipsam multis exitiosam & pestiferam fuisse demonstrat. *Opus.* Ordo & sententia est: Mater anxio, & de filiorum ac filiorum salute admodum sollicita, paucis verbis & modico murmure optat, sed filius pluribus verbis, & maiore murmure, idque facit in templo Veneris. *Lubin.*

290. *Veneris, &c.* Illa enim venustatis Dea, quæ vel Puritudo iudicæ Deorum pulcherrima. *Lubin.*

291. *Usque, &c.* Mater enim de delicias votis concipit, suis formam omni-

quæ ad votorum delicias tantum spectat. *Anxia.* Sollicita de liberis. *Usque ad.* i. e. Usque ad delicata nimis vota. Sic fere omnes: Sed ego conjungo *videtur usque*, ut sit visitat læpe, vel semper ad delicias votorum, ut pro ipsa vota deliciarum plena concipiat. *Cur, &c.* Currus nos talem pulchritudinem libetis nostris petentes corripis & reprehendis? Tamen facimus illud Deæ Latonæ exemplum, quæ suo filio Apollini formosam & Diana filia pulchra gaudet. *Idem.*

293. *Sed, &c.* Respondet Poeta ad objectionem: Ut maxime Latona hoc faciat, tamen Lucretia, quæ propter formam, per vim corrupta à Tarquinio Sexto, formam exoptare vetat, cum sibi probro & exitio fuerit. *Valer. Maxim.* lib. 6. cap. 1.

294. *Cuperet, &c.* Virginia, quam Pater Virginus Appio Claudio appetitam de illius stupro destinatam occidit, velle potius gibbosa & deformis fuisse. *Vid. Flor.* lib. 2. cap. 15. *Rutila.* Laura Rutila, ut Plin. lib. 7. scribit, nonaginta septem annos excoxit, gibbosa & deformis.

295. *Suum.* Hoc quod suum erat a suam formam. Ergo & sunt qui legant *suam. Fitiis, &c.* Pulchritudo enim abique periculum est. *Idem.*

296. *Trepidus, &c.* Timeant ne ad stuprum rapiantur, nec matronis adincentur, & propterea in visæ dissimulata incidunt. *Idem.*

297. *Rara, &c.* Egregia sententia. Plerumque enim formam sicut esse impudici. *Idem.*

298. *Sanctas, &c.* His verbis in-

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:
Præterea castum ingenium, vultumque modesto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu (quid enim puero conferre potest plus
Custode, & cura naturæ potentior omni?)
Non licet esse viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum

VET.SCHOLIAST.

301. *Sanguine, &c.*] Cito erubescen-
tem. [Utrum omnia interim ad

304. Nas, &c.] Ut omnia interim ad
custodiendum fiant, inter viros perma-
nere formosus non potest.

VARIORUM.

car, quam difficile sit ipsis pulchris Romanis pudiciam tutari ac defendere. Erit autem hic scelus verumtamen aliquot frequentum: Scilicet simplex & inculta domus à lascivia & libidine aliena, alicui attribuit moribus sanctissimos, & quæ domus veteres Sabines mulieres castissimas imitetur & repræsentet; licet etiam ipsa natura prætere, quæ potior est omni magistro & disciplina, aliquem à natura castum, & à libidine alienum efformatum; tamen Romæ viri manet, & casti pudoris decus tutari æque custodire, ipsis non licet. *Horrida, Gr.* In exiguâ ac paupercula casula sine cultu & deliciis, in quolibet puerumque pudicitia & sanctitas inveniantur solummodo. *Sancti mores.* Nulla libidine aut turpitudine inquinatos. *Idem.*

299. *Sabinae*, Ox.] Quæ sine cultu & ornataeque & pudicæ. De castitate Sabinarum lege *Ald. Maurus*. libro 3. per Alii *Sabinos*.

300. *Prætor, &c.*] Coniunxit duo, quæ plinimum faciunt ad honestos mores, pudicitiam & castitatem, educationem & naturam. Vult ergo innuere, etiam si quis à natura confectus animum castum, modestum & verecundum; tamen Romæ corrumpetur. Utpote ubi

tanta padiconum, & nebulonum in
multitudo, qui aure omnia expugnent.
Lubin.

391. *Sanguine, &c.*] Pudoris gratia
rubore sparsum, vel cito erubescens,
optimi animi documento, virtutis enim
tinctura dicens. *Idem.*

302. *Quid, &c.*] Quid alicui puero ipsa natura plus ad pudicitiam tutandam tribuere possit. quam naturalem inclinationem ad castitatem & modestiam. *Plus, &c.*] Cautâ institutione.

Plus, &c.] Causa institutionis.
303. Natura, &c.] Egregie dictum.
Naturæ enim vis omnem institutionem
& custodiam superare. (ura, &c.) Insti-
tutione, adluేశatione, doctrina, exer-
citatione. Quæ & ipsa tamen multum
valent, sed plus natura. *Idem.*

304. *Nam, ꝑꝛ.* Tamen inquit difficillimum est, ut viri illi permaneat, & cum pulchri sint, ut non corrumpantur. Nam, ut sequitur, quia pulchri sunt, aut castrantur aut corrumpuntur, hoc est, aufpadores fiunt, vel Cinadi & Parthici. Porro qui castrantur pene abeunt in feminam, quod & vox illorum indicat. Porro Cin vedi muliebria patibantur, ut merito dictum sit:

Non licet esse virg.

Nam, &c.] Improbæ corruptoris mun-
erum prodigalitas, ipsos parentes solici-
tare non erubescit, ut lumbis muni-
bus pariantur filios suos corrumpi.

396. *Tanta, &c.*] Id est, usque adeo
confidunt muneribus suis, quibus omnia
expugnantur :

spugnantur :
Munera, crede mihi, placant hominesque
Deosque.

Deosque.
Nullus, &c.] Aliud periculum indicat
tormentos imminere. Castrabantur enim
pueri

Deformem sœva castravit in arce tyrannus;
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, nec
 Strumofum, atque utero pariter, gibboquetumentem,
 I nunc, & juvenis specic lætare tui, quem 310
 Majora expectant discrimina, fiet adulter
 Publicus, & pœnas metuet, quasunque maritis
 Iratis debent: nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
 Concessit, necat hic ferro, secat ille cruentis

VET. SCHOLIAST

312. *Et panis, &c.* Id est, Tyrannus nullum ephebum in arce sua tentum in adulterium sedum castravit, nisi formosum. Id est, cum adulterat.

313. *Nec, &c.* Qui cum Venere deprehensus est in adulterio.

VARIORUM.

pueri ante 14. annum, quibus postea per exitum scelus ad libidinem abucebantur, ut Satyra 6. vers. 370. dictum. Eligebantur autem à mulieribus bene armati à nascita, ut Sat. 6. etiam notatum. Nero autem in arce Tarpeja vel Capitolio etiam ephebos castrare solebat, sed formosos. Imo Spurius suum vel Sporum genitibus exsecratis, plane in mulierem efformare voluit. suet. Nerone, cap. 28. Subin.

307. *Saua.* Nam ibi spoliabantur illis partibus, à quibus viri nominamur. Idem.

308. *Nec, &c.* Probat tyrannicis Neronis temporibus periculum tantum fuisse formosis, non autem dormibus. *Prætextatum.* Nobilem puerum ad stuprum rapuit. *Loripedem.* Claudum, contortum, oblique incedentem, & cui in lori modum oborta sunt crura. Idem.

309. *Strumofum.* Strumæ sunt, quæ barbaris vocantur Scrophulæ, Gallis *Efruelles*, hinc strumofus, qui illo morbo laborat. *Grangens.* Gibbo, &c. Qui gibbosus pariter & ventrosus fuerit. *Lubinus.*

310. *Inno, &c.* Ridet stultos patres & matrem pueritudo sine-

rum suorum gaudentem, ob quam etiam in majora discrimina sunt precipitandi, quam illa de quibus paulo ante de Nerone dixit. Idem. *Juvenis.* Filii tui *Specie.* Forma.

311. *Discrimina.* Pericula, damna. *Fict, &c.* Ab omnibus matronis propter fomam sollicitatus.

312. *Es, &c.* Omnes illas pœnas adulterii metueret cogetur, quas debent adulteri iratis maritis, quorum uxoris in adulterio abusi sunt, si ab ipsis deprehendantur: de quibus mox.

Canterus Nov. lect. 3. cap. 6. Lips. Epistolæ quæstion. libro 4. Epistola 24. Maritis, &c. Al. legunt. *Maritis Exiguitatibus.* Al. *Mariti Irati debent.*

313. *Nec, &c.* Argumentum ab imparibus majoribus, quod ne ipsi quidem Marti impune fuerit adulterum esse, ne dum tibi: id est, in vincula incidet, ut Mars cum Venere in adulterio à Vulcano deprehensus, catenis victus est. Vide Ovidium 4. *Metamorph. Hyginus Fab. 148. Afro Martis.* Alludit ad malignitatem astri Martis & proprio Marte ponit.

314. *Exigit, &c.* i. e. poscit. Exaggerat jam illas pœnas. *Lubinus.*

315. *Ille, &c.* Quem maritus patitur, dum adulterum deprehendit. *Plus, &c.* Multi enim impatientia doloris illius, crudelissime & atrocissime seviunt in adulteros. De legibus diversarum gentium quibus puniuntur adulteria. *Lipsius 4. Comment. ad Annal. Tacit.*

316. *Necat, &c.* Adulterum depre-

At

Ver-

320

Hip-

... 1 Polio grandis
... quae in podicem
... solchit im-

[illegible]

Ad moerem usque
Alladit ad sup-

317. *Quidam*, etc. Alludit ad sup-
plicationem, quo cum Astrologici perpe-
tuo affliguntur, in aditu ad deum deprehen-
di: ut cum deprehendit notes cinere co-
lata, deinde expulsi et emigres in po-
pulo circumstant. *Gramsci*. Est au-
tem hic: nupel incredibilis vocaturis pi-
ctus, verum mentem supplicium. *Lut-*
318. *Et*, etc. *Ironia*. Compellat au-
tem matrem fecundis iuvenis. Sed pul-
chellus ille cum, et amabilis Eud-
mionis falsis nuptiae et dilectis amabi-
litate. Iam vero ille omnia adulter
est, et illius enim, quam non amat,
modo precibus illa dedit. *Eudmionis*.
Fornicarius, et Eudmionis Luna

202023. Hygie, Feb. 275.

319. *Max cum, &c.*] id est, turpis & deformis Servilia Bruti mater, ipsum munus co adiger, ut se amare, quam tamem ob deformitatem non amat, cogatur. *Latinum.*

320 Exmet, &c.] Id est, Servilia illa nihil filio tuo denegabit, omnia dabit, etiam corporis omnia ornamenta, ut libidini suae satisfaciat. *Idem.*

321 Quid, Gr.] Mulier quæcumque etiam si mercha sit, nihil negotiis adulteris, modo libidinem expleat. Per uia ingenua, membrum muliebre intelligit.

322. *Sive est, &c.* Id est, sive alias sit prodiga & nobilis ut Hippla, sive avara, ut Canalla, in adulterium satis liberalis. *Idem.* Alii legunt, *Oppia*.

323. *Deterror, Gr.]* Formina, quæ
 alius in rebus deterior & avara est, illic
 in crapula aliquid in adulterum habet
 rotos mores, optime morata & liberalis
 est. Vel omnes mores habet, liberali-
 tatem, beneficentiam, humanitatem.
Latin.] Totus habet, Gr.] Fotam indu-
 striam, omnes corporis & animi servos.
Illic.] In corruptiendis famulis pretio
 & precibus.

324. Sed, &c. } Objectiones. Quod si
quidam castus sit, illi nulla forma vel
pulcritudo fraudi esse possit. *Cæsa.* } Qui
naturalis est. *Quid, &c.* } Aliud agunt,
quod profuit ergo. alii. } Jam occurrit
objectioni, & demonstratur falsum esse
exemplis Hiippolyti, & Bellerophonis.
Id est, Hiippolyto, tamquam grave illud &
severum propositum casti vivendi, ni-
hil profuit. Illo enim sine spectulato
sibi acceditur. *Agnes.* Babul. 47. 49.

325. Ed-

SATYRA X.

Hippolyto grave propositum? quæ
 Erubuit nempe hæc, ceu fastidita
 Nec Schenobæa minus quam Cre
 Concussere ambæ. Mulier sævissi
 Cum stimulos odio pudor admo
 Suadendum esse putes, cui nube
 Destinatus optimus hic, & formæ
 Gentis patriciæ, rapitur miser ex
 Messalinæ oculis: dudum sedet il

VET. SCHOLIAST.

326. Nempe, &c.] Phædra Minois filia, uxor Thesei, noverca Hippolyti.
 327. Nec, &c.] Proeti uxor, quæ amavit Bellerophonem.
 329. Cui, &c.] Dum læsa, aut contenta erubescit, dum læsus amor irascitur, ut Virgilius:
 --- Duri magno sed amore dolores
 Polito, notumque furcens quid fœmina posuit.
 330. Cui, &c.] Uxor Clandii Messalina: quæ Gaius Silio palam nupti, inducitur etiam Claudio, ut tabulas doriales obfigaret: quod quasi de induitria simularetur, ad averendum periculum quod immineret ipsi, * per quem dum portenta ostenderentur Hostilium transcurrentem per forum rapuit Claudius, & necavit.
 333. Messalina, &c.] Vidente ipsa, id est, ante oculos amatus crucifigitur.
 V A R I O R U M.
 325. Bellerophanti.] Vide Hygin. Fab. 57.
 326. Erubuit, &c.] Ordo est: Hæc Schenobæa ceu fastidita & repulsam passa erubuit, nec minus eadem Schenobæa excanduit vel irata fuit, quam Phædra illa Circensis, de qua prius. Labeus.
 Alii Repulsa. Erubuit.] Rubet enim qui in turpi facinore vel ab aliis vel à seipso deprehenditur.
 327. Creffa.] Phædra, Minois filia, & Pasiphaëa, quam Theseus à Creta à Minotauri caede rediens, in Græciam rapuit. Labeus.
 328. Concussere.] Ad ultimum &c.

excit
 ment
 iram
 tier,
 pudu
 dum
 re, l.
 32
 tat.
 adeo
 lio,
 chrin
 sissim
 lina
 uxore
 palam
 cogni
 cit. lib
 Messa
 Quasi
 illi cor
 effugia
 330.
 sus libi
 strum.
 &c.
 331.
 iam ce
 sis &c.
 333.
 los Me
 qui ex
 stea vic
 jus, cr
 Eo dic
 bantur
 conjug
 tam it

[Illegible handwritten notes]

... Poëte ad in
... hoſce con-
... criffi na.
... parci ſci-
... I-

...e loco
 Ho-
 ...fla;
 ...nu-
 ...haz di-
 ...o Sítio
 ...occi-
 ...de c-
 ...Sua
 ...Cia
 ...

1. The first step is to identify the problem.
 2. The second step is to define the problem.
 3. The third step is to analyze the problem.
 4. The fourth step is to develop a solution.
 5. The fifth step is to implement the solution.
 6. The sixth step is to evaluate the solution.
 7. The seventh step is to monitor the solution.
 8. The eighth step is to maintain the solution.
 9. The ninth step is to improve the solution.
 10. The tenth step is to document the solution.

SATYRA X. LIB. III.

Dedecus ille domus sciet ultimus: interea tu
 Obsequere imperio, sit tanti vita dierum
 Paucorum. quidquid melius, leviusque puta
 Præbenda est gladio pulchra hæc & candida cæci
 Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis
 Permites ipsis expendere Numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris:
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Di
 Carior est illis homo, quam sibi. nos animoru

VET. SCHOLIAST.

942. *Interca, &c.*] *Interca* dum ad il-
lum pervenit crimen admissum, tu illi
vel tibi fac latas. nam siue indulteris, siue
negaveris, tantundem erit.

346. Nil, &c.] Obsecro cum interrogatione.

347. *Permittes.*] Poncs in voluntate
Deorum.

350. *Catier, &c.*] Ipsi non petita bona præstabunt. Plus enim nos ipsis cariores sumus quam nobis.

VARIORUM.

342. Dedecus, &c.] Id est, omnium ultimo loco & tempore resciscet hoc probum, dedecus & infame adulterium suæ famulæ. Hinc Xiphil. in Claudio: *Quæcumque viderentur & audirentur ab omnibus, ea solus Claudius ignoraret. Illæ.]* Claudius. Interea tu.] Scoprice illum jam quasi hortatur ad obsequium Messalinæ, parvulum illum vitæ moram æqui & boni consulendam. Idem.

343. *Obscure, &c.*] *Mesalinx* quam
ducas. Si nimirum paucorum dierum vi-
ta tanti tibi est, ut adhuc per unum atque
alterum diem potius vivere velis, quam
statim mori, si recuses. *Idem.*

344. *Quicquid melius &c.*] Utcunque
feceris, moriendum tibi tamen est ob
formam.

345. *Prabenda, &c.*] *Pulchra* hoc loco
Emphatice dicitur. Nam pulchritudo ipsi
crucialis fuerat. *Idem.* Hoc for-
mosum & candidum collum à carnifice
amputandum erit, & sic tu capite mul-
taberis.

346. Nil, &c.] Haecenus dixit & ex-

posuit, quid non sit opta
non opes, non potenti
omnia plerique exitio
dedit ergo objectioni, quod
horum nihil orandum
mines nihil prorsus à E
Illi respondet, orandos
Ceterum quæ optima
biturati esse permittit
consilium vis. Verba

& salutare subministr
347. Permittere ipsi.
scentia. Quasi dicat:
quidquid autem tibi uti
novit. & tibi dabit. C
cum mala velle non p
bie optima dabit, & cu
sit, optima potest elige
Considerare. Vide S
in Val. Maxim. lib. 5
Iulium Socrat. apud Xer
mum. α. ὁ κατὰ φύσιν
ἀνθρώπου ἀντιλαμβάνεται τὰς
ἀπορίαις αὐτοῦ, &c. Ide

349. *Novus, &c.*] Pro
inconsulto, & inconsi
lucundissima videntur, I
aptissima, utilissima, & f
Aptissima, &c.] Optima
venientia. Valerius lib
pientes dictis, hanc rem
Cabin.

350. *Carion, &c.*] Quid multa perniciosa à Diis nobis ipsis infesti, & iniuri, vero non mala, sed bene, tanquam nobis amici. à tuum impulsu, non à

Flameolo, Tyriusque palam Genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur

337

Antiquo: veniet cum signatoribus auspex.

Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas?

Non, nisi legitime, vult nubere: quid placeat, dic:

Ni parere velis, percundum erit ante lucernas.

Si scelus admittas, dabitur mora pervula, dum res
Nota urbi & populo contingat Principis aures.

De

VET. SCHOLIAST.

334. *Flameolo.*] Quo novæ nupta operitur. *Genialis.*] Lectus ubi concumbunt.

335. *Centena, &c.*] Dos scilicet secundum morem.

336. *Auspex.*] Auspices ut solebant nuptiis interesse.

337. *Et, &c.*] Clanculo celebrari.

338. *Non, &c.*] Adultera.

VARIORUM.

saria jam esse parata. Vide Sat. 2. vers. 125. *Idem.*

334. *Tyriusque, &c.*] Id est, purpureus genialis vel conjugalis aut nuptialis lectus, palam sternebatur in hortis Lucullianis. Dicebatur *lectus genialis* vel quia genio aut Junoni sacer erat, vel quia liberis gignendis destinaretur, ita vocabatur omnis cossa. vide Pers. Sat. 2. vers. 3. *Palam.*] Utin licitis nuptiis. Exprimitur incredibilis mulieris audacia. *Idem.*

Hortis.] Lucullianis.

335. *Et, &c.*] Sestertia, scilicet, ingens dos, de qua dictum fuit 6. Satyra. Erat autem hic numerus in dote lautiorum litigimus & solemniss. Subintelligebantur autem *centena millia*. Ita ut decies centena, infinitam pecuniam significarent. *Turnebus* libro 16. capite 30. *Ritu, &c.*] Dos enim marito dari instituta fuerat, propter matrimonii onera.

Lubin.

336. *Cum, &c.*] Qui obsignabant tabulas & instrumenta matrimonialis contractus, id est, cum notariis. *Audi verba, & aspiciam verba, sacrificavit, dis-*

luis interconvivas. Sic Tacit. 11. Annal. Consularem designatum, cum uxore Principis, pradiſta die, adhibitis, qui obsignarent velut suscipiendorum liberorum causa, convenisset; atque illam auduisse aspiciam verba, subisse, sacrificasse, &c. *Auspex.*] Nullæ nuptiæ, præsertim legitimæ, fiebant sine auspicio. *Idem.*

337. *Hoc, &c.*] Verba Poëtæ ad infelicem Gajum Silium, qui hocce concubitus furtivos & clam fore existimavit. *Paucis commissa.*] Quod pauci scirent, inter vos nuptias contrahendas. *Idem.*

338. *Non, &c.*] Exprimitur hoc loco cæca libido in Messalina, quæ imperatore marito vivo & superstiti, jamque Hostiam tantum profecto, sacrificii causa; tamen legitime & palam alteri veller nubere. *Quid, &c.*] Ad Silium hæc dicuntur non sine mortu. Elige ergo o Sili, quomodo mori velis, à Messalina occidi, an à Claudio. Si nolis Messalinam ducere, ab illa statim occideris hodie. Si id obsequaris, paulo post ab ipso Claudio occidendus es. Hoc autem malum tuæ formæ debes. *Lubin.*

339. *Ante, &c.*] Te Messalina curabit occidi, antequam nox adveniat. *Lubin.*

340. *Si, &c.*] Id est, si contra Messalinæ morem gesseris, parvulam vitæ mortem consequeris, donec vestræ hæ nuptiæ, quæ toti urbi & omni populo innotuerunt, etiam ad principis Claudii aures perveniant. *Mera, &c.*] Unius aut alterius diei. *Dura res.*] Velut læclera & nuptiæ tragicæ. *Idem.*

341. *Principis.*] Imperatoris Claudii Hostiæ, tertio lapide à Roma urbe commorantis. *Idem.*

342. Di

Dedecus ille domus sciet ultimus: interea tu
Obsequere imperio, sit tanti vita dierum
Paucorum. quidquid melius, leviusque putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc & candida cervix. 345
Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis,
Permites ipsis expendere Numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris:
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Carior est illis homo, quam sibi. nos animorum 350

Im.

VET. SCHOLIAST.

342. *Interea, &c.*] Interea dum ad il-
lum pervenit crimen admissum, tu illi
vel tibi fac tatis. nam si ve induleris, si ve
negaveris, tantundem erit.

346. *Nil, &c.*] Ob, editio cum inter-
rogatione.

347. *Permites.*] Pones in voluntate
Deorum.

350. *Carior, &c.*] Ipsi non petita bo-
na præstabit. Plus enim nos ipsis ca-
riores sumus quam nobis.

VARIORUM.

342. *Dedecus, &c.*] Id est, omnium ul-
timo loco & tempore resciet hoc pro-
brum, dedecus & infame adulterium suæ
familiz. Hinc Xiphil. in Claudio:
*Quæcum viderentur & audirentur ab om-
nibus, ea solus Claudius ignorabat. Ille.*]
Claudius. *Interea tu.*] Scopitice illum
jam quasi hortatur ad obsequium Mes-
salinz, parvulam illam vitæ moram æ-
qui & boni consulendam. *Idem.*

343. *Obsequere, &c.*] Messalinæ quam
ducas. Si nimirum paucorum dierum vi-
ta tanti tibi est, ut adhuc per unum atque
alterum diem potius vivere velis, quam
statim mori, si recuses. *Idem.*

344. *Quidquid melius &c.*] Utunque
feceris, moriendum tibi tamen est ob
formam.

345. *Præbenda, &c.*] Pulchra hoc loco
ovis Emphatice dicitur. Nam pulchri-
tudo ipsi extialis fuerat. *Idem.* Hoc for-
mosum & candidum collum à carnifice
amputandum erit, & sic tu capite mul-
taberis.

346. *Nil, &c.*] Hæcenus dixit & ex-

posuit, quid non sit optandum, nimirum
non opes, non potentia, &c. cum illa
omnia plenique exitio fuerint. Respon-
det ergo objectioni, qua quis diceret: Si
horum nihil orandum est, sequitur ho-
mines nihil prorsus à Diis debere petere.
Illi respondet, orandos quidem esse Deos:
Cæterum quæ optima sint, Deorum ar-
bitratui esse permittendum. *Idem.* Si
consilium vis.] Verba juvenalis bonum
& salutare subministrantis consilium.

347. *Permites ipsis.*] Pia & Christiana
sententia. Quasi dicat: Tu tantum ora,
quidquid autem tibi utile sit illud Deus
novit. & tibi dabit. Quæ Dei voluntas
cum mala velle non possit, haud du-
bie optima dabit, & cum sapientissima
sit, optima potest eligere. *Expendere.*]
Considerare. Vide Socratis dictum
in Val. Maxim. lib. 7. cap. 2. & e-
jusdem Socrat. apud Xenophont. *Ἄνω-
μυμ. α. ὁ κατὰ νόμον τῶν θεῶν ἀλλοτρί-
α γὰρ διδόναι, οὐκ ἐστὶν θεῶν κέρδιον εὐδαι-
μονία ἀγαθὸν ἐστὶν, &c. Idem.*

349. *Nam, &c.*] Pro illis, quæ nobis
inconsulto, & inconsiderato appetita
jucundissima videntur, Deus nobis dabit
aptissima, utilissima, & salutaria quæque.
Aptissima, &c.] Optima nobis, & con-
venientia. Valerius lib. 7. cap. 2. de sa-
pienter dictis, hanc rem latissime tractat.
Lubin.

350. *Carior, &c.*] Quasi dicat: Nos
multa perniciofa à Diis petimus, quasi
nobis ipsis infesti, & inimici sumus: illi
vero non mala, sed bona nobis dant,
tanquam nobis amici. *Nos, &c.*] Adse-
quum impulsu, non rationis. *Lubin.*

351. Co.

D. JUNII JUVENALIS

382

Impulsu, & cæca, magnaue cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
Uttamen & poscas aliquid, voveasque facellis
Extra, & candiduli divina tomacula porci: 355
ORANDUM est, ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, mortis terrore carentem:
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quosunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores 360
Her-

RET. SCHOLIAST.

351. *Cæca, &c.*] Cæco sive vano de-
ficio.
353. *Notum, &c.*] Sciunt futura.
354. *Voveasque, &c.*] Votum facias
in templis.
355. *Tomacula, &c.*] Pingua quæ-
dam viscera.
357. *Es mortis, &c.*] Qui mortem
contemnat.
359. *Natura, &c.*] Quicquid impe-
rat natura.

VARIORUM.

351. *Cæca, &c.*] Inconsiderata, stulta,
impressa, inexplebili. *Idem.*
352. *Conjugium, &c.*] Forte nobis
petiferum & exitiale h daretur. *Partum,*
&c.] Respicit ad 2. Alcibiadem Platonis,
ubi dicitur, Invenias præterea eodem pa-
tri nonnullos homines, qui filios votis
exoptant. At cum filios adepti sunt, in ca-
lamitates doloresque maximos inci-
dunt. *illis, &c.*] Qui sciunt futura, quæ
nos ignoramus. *Idem.*
353. *Qui pueri, &c.*] i. e. quales. Qui forte
puerum in utero forent. *Quævis, &c.*]
Xanthippe vel Andromacha quædam. *Idem.*
354. *Ut tamen, &c.*] Jam demum sub-
jungit, quæ homo orare debeat, animi
simum bona, & valitudinem corpo-
ris. *Voveas, &c.*] Ut votum facias, ut
in templo alicujus sacrificii te reum fa-
cias.
355. *Extra, &c.*] Inessina delicata. *Lubin.*

Extra, &c.] Quod ea diis profectur, quæ
maxime exstant eminentique (inquit Fe-
stus) at rectius quia exsecta. *Farnabius.*
Tomacula, &c.] Farcimina pingua è porci-
nis carnibus, jecore, & aliis involutis
Tomacula, quasi incisio vel sectio, &
tripes, vel *tripes,* id est, incisam &
dissectam pinguem carnem. *Candiduli.*
In nuptiis & re uxoria porcus candidus
solebat sacrificari, teste Varrone. *Divi-
na, &c.*] Quod rebus divinis & sacrificiis ad-
hiberentur. *Idem.*

356. *Orandum, &c.*] Egregie monet aut
omnia, vera veni hominis bona esse pe-
tenda, id est, animi bona. *Mens, &c.*
Nam quæ potest homini major esse po-
na furore & dementia. Ora ergo Pruden-
tiam. Roga bonam mentem, bonam v-
letudinem animi, deinde corporis, &
Senec. epist. 10. *Idem.*

357. *Fortem, &c.*] Fortitudinem,
alias virtutes. *Mortis, &c.*] Qui forti-
tudinem mortem contemnat. *Lubin.*

358. *Qui spatium, &c.*] Qui sci-
ent mortem munus aliquod naturæ esse
quod munus omnibus obeandam, n-
mini defugiendum. Est autem Sapien-
& fortis libenter subire, quod vitare a
quis nequeat. Hoc ait, quasi mors nat-
ralis sit, & ponenda inter naturæ mura.
Hinc dicimus: *Natura cessit,* id e-
mortuus est. *Idem. Inter munera, &c.*] In
dona & benignitates.

359. *Qui ferre, &c.*] Dolores. Vi-
satur enim Virtus inter voluptates & d-
lores. *Lubin.*

360. *Nesciat, &c.*] Ita enim &
pu

umelo, & ratur, & quo: & tu f on, & par cclat ca v

HT. SCHOLIAST.

13. *Quis, &c.*] Cuius fuit rano de
14. *Natus, &c.*] Scitur futura.
15. *Totusque, &c.*] Votum facia
16. *Totusque, &c.*] Pinguis qu
17. *Et mortis, &c.*] Qui mortem
18. *Natus, &c.*] Quicquid impo

VARIORUM.

[illegible]

Est. Quod ea diis profecerunt, quæ maxime essent eminecæ (augur Festus) ac rectius quia exorta. *Furnulus.* *Tumulus.* Fartissima pinguis est porcum canibus, jecore, & aliis involutis. *Tumulus.* qui incipio vel scilicet, à *vipera*, vel *viperâ*, id est incipiam & disseciam pinguem carnem. *Candidus.* In iupis & re uxoria porcus candidus solebat sacrificari, teste Varro. *Divina.* Quod rebus divinis & sacrificiis ab-

356. *Orandum.* Egregie monet aut
omnia, vera veri hominis bona esse pe-
renda, id est, animi bona. *Ment. Or.*
Nam quæ potest homini major esse po-
tuitur & dementia. Ora ergo Pruden-
tiam, bonam mentem, bonam ra-
tionem animi, deinde corporis, &
c.

57. *Fortem, Gr.*] *Fortitudinem, f*
virtutes. Mortis, Gr.] *Qui locis*
tem contemnat. Latin. *Qui fix*

rem continetur. *Quis spiritum, &c.* Qui scilicet spiritus aliquod naturæ esse, & munus omnibus obsequendum, ac defugendum. Est autem Sapientis virtus libenter subire, quod vixit amentis libenter nequeat. Hoc ait, quasi non naturæ sit, & ponenda inter naturæ munera. Hinc dicimus: *Natura offerit, id est, hunc esse. Idem. Inter munera.* Inter beneficia & benignitates. *Dolores. Ver-*

359. *Qui ferre, &c.*] Dolores. Ver-
fatur enim Virtus inter reliquas & do-
lores. *Lubin.*

360. Nesfian, G. J. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573. 2574. 2575. 2576. 2577. 2578. 2579. 2580. 2581. 2582. 2583. 2584. 2585. 2586. 2587. 2588. 2589. 2590. 2591. 2592. 2593. 2594. 2595. 2596. 2597. 2598. 2599. 2600. 2601. 2602. 2603. 2604. 2605. 2606. 2607. 2608. 2609. 2610. 2611. 2612. 2613. 2614. 2615. 2616. 2617. 2618. 2619. 2620. 2621. 2622. 2623. 2624. 2625. 2626. 2627. 2628. 2629. 2

Herculis ærumnas credat, sævosque
Et Venere, & cœnis & pluma Sati
Monstro, quod ipse tibi possis duci
Tranquillæ per virtutem patet uni
Nullum Numen habes, si sit prout
Nos facimus, Fortuna, Deam,

VET. SCHOLIAST.

361. *Herculis, &c.* Id est, laborum gloriam ferat, & præferat labores deliciis.

361. Et, &c.] Sardanapalus rex Assyriorum luxuriosus: de quo Tullius in tertio de Republica sic ait, Sardanapalus ille vitiis multo quam nomine ipso deformior.

365. *Nullo modo*, &c.] Ne quid Deos qui
sapiat, timebit.

366. *Nos te, &c.*] Dum petimus aut speramus aliquid.

VARIORUM.

pido, alique adfectus à norma iustitiae hominem solent transverſum agere. Sic ergo nobis depingit propriis ſuis coloribus Stoicum ſapientem; quem volumus imperturbabilem eſſe, præcipue nuſquam iracſi. *Cupias, &c.* Cupiditas enim hominem mancipat, & ſervum viſſimum reddit. *Et potiores.* Qui in vita ſua potius Herculis labores & virtutes imiteret, quam voluptates & Veneres Sardanapali. *Idem.*

362. *Es Venerere.*] Id est, quam sunt
deliciz & voluptates, quales secutus est
Sardanapalus. Vide Iustinum, Diodo-
rum, &c. Britan.

363. *Monito, &c.* Ego te doceo. Ut ex te
& tua virtute omnia bona & felicitatem
petere possis. Ne aliorum implores auxilia,
bonum animum tibi ipsi dare potes. Eth-
nice dixit, quasi hæc omnia suo Marte

quispi
bant ei
ctorem
esse fab
via ad
dir per
vivi, r
dixit 11

365.

denter
ruas, i
for...

Fortun
favebu
Disio

Dick :
quæ ne
nufc...

ret, ne
si...

iam in

recte d
nativus,
fuerunt

Just pore,
Abest pi

386.
tutem n
Cad = 0.8

led non
vel non
ignori ?

**ignavi &
metimur
conflic**

**Conflic-
tunz tai
fi bene.**

mus, q
evenari

EVERETT
CUFAMU

ARUM. Perfico, quem ad cenam invitat, frugalitatem commendat : pauperum perstringens luxum, docet faciendos esse sumtus pro suarum cuiusque facultatum modulo.

ATTICUS eximieſci coenat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens. quid enim majore cachinno
 Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
 Convictus, thermæ, ſtationes, omne theatrum
 De Rutilo. namdum valida, ac juvenilia membra

Suffi

VET. SCHOLIAST.

Ad Persicum scribit in eos, qui ultra vires familiaris rei, pretiosas opulas comparant ad exstruenda convivia.

1. *Atticus.*] Poëta nomina duo posuit, cum de generalitate loquatur. Per Atticum vero, divitem vult intelligi quæmilibet: per Rutilum autem, pauperem: quem dementem ideo dixit, quia in divitibus, quæ humanitas dicitur, hæc in paupertate dementia habetur.

3. *Omnis, &c.*] Deest loquantur omnes.

VARIORUM.

2. **A** *Titius, &c.*] Scripsit hanc Satyram ad Persicum quendam, quem ad convivium invitat, & cui frugalem coenam, & tranquilli otii mensam pollicetur. In qua Satyra & veterum frugalitatem commendat, & sui temporis luxuriam & prodigalitatem condemnat. Principio autem reprehendit pauperes luxuriosos. *Atticus, &c.*] Id est, si divites quikquam summo apparatu convivio instituat, liberalis, laurus & munificus habetur. Si pauper, contra: Nam *Duo si faciant idem, non est idem Atticus.* Nomen nobilis & divitis, qui ex nepotibus Titu Pomponii, cognomine Arpiti, quod Attice optime loqueretur, *Eximius.*] Libris eximius & pluribus *plebis.* *Grang.* *Lentus.*] Magnificus in epulis. *Idem.* Vel laudatur.

2. *Rutilus.*] Ex Rutilorum familia, qui omnia sua bona paterna, gula attriverat. Qui cum jam tenuem rem familiarem haberet, lautissimas tamen palamarias vendidit. Unde non immerito dicebatur mendax. *Quid enim.*] Rationem redditur cur dicens, quam cum nihil magis sit ridiculum, quam cum pauper quisquam, sumptuosius & gulosius, qualis Apicius fuit, esse velit. *Majore, &c.*] Soluere & effluere nifi.

3. *Pauper, Gr.*] Redactus ad pauperiem ex luxu, ut Apicius, de quo Sat. 1x. vers. 23. vel, pauper qui luxuriosus. *Panab* Proflus proverbii speciem habet in illum, qui gulosus & inops est. *Lubin. Omnis, Gr.*] Omnes irident Rutilum, qui ob gulam pauper factus, nec tamen gulam contrahit. *Convivia. Therna.*]

4. *Convivius*.] *Convivia*. *Therma*.]
Homines plurimi in thermis sedentes &
lavantes. Lipf. asserit se vidisse M. S.
in quo *Convivius*, *therma*. *Stationes*.]
Homines in quodam loco simul stan-
tes, interque sese colloquentes. Do-
nissimus Turnebus libro 1. cap. 21. ait,
in foro Romano fuisse Municipiorum
stationes. Vel loca sunt, ubi frequen-
tes conveniunt, confabulandi, vel ani-
mi recreandi gratia : in aliis Senatores
in aliis juvenes, &c. *Συζητοι*, cir-
culi. Turnebus libro 1. cap. 17. De
Rusilo.] *Paupere* & prodigo fabulatur
& ridet.

s. Nam, &c.] Rutilus, qui gula bona
sua attrivit, quia adhuc corpore juvenis,
rob-

Et cito casurus jam perluciente ruina.
 Interca gustus elementa per omnia quærunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
 Attendas, **MAGIS ILLA** juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est, perituram arcescere summam
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
 Et quadringentis nummis condire gulosum.

Ficti.

VET. SCHOLIAST.

14. *Interca, &c.*] Hos gustus, masculinum.

15. *Nunquam, &c.*] Intense, emunt, quæ curius distrahantur. Hæc enim eos plus delectant.

17. *Perituram, &c.*] Non dubitant mutuo accipere, quæ perdant magis, quam erogent.

18. *Lancibus, &c.*] Id est, argenti vendere, ut matris suæ imaginem, si in aëre picta est, ac in argento.

19. *Emunt, &c.*] Hypallage: nam gulosum, pro eo quod gulosis paratur. Ficti autem præstam accipiens ac caecum, gulosis cibis compositum.

V. A. R. I. O. R. U. M.

divum est, à Grammaticorum regulis àliatum, quo & Lucretius usus est:
Nam ubi est egrædo, quanto res florent, &c.

Præteritus 171.

13. *Esce, &c.*] Ad extremam pauperiem indigendus: valet autem hoc loco *esce*, idem quod *decedere*. Qui enim virgil in paupertatem, *caute* dicitur. *Jem, &c.*] Metaphora, à nimio dicitur. *Jem*, qui facile ruit, id est, avaro & pellacido, qui facile ruit, id est, egestate jam apparente. *Lubin.*

14. *Interca, &c.*] Interim licet obstrui, & ruine proximi sint, rationem per omnia elementa quærunt gustus, id est, omnia elementa quærunt gustus, in cibis & potus, in terra nobiles vocant nobiles pices, in aëre nobiles vocant lucres. *Gustus, &c.*] Quæ scilicet gustant, & quæ illis sapient. *Idem.*

15. *Nunquam, &c.*] Id est, nullum magnum parvum. *Motum appetit, &c.*

desiderio obstat. Etiam pretiosissima emunt, dummodo gula & ingluvie satisfactiant. *Interca, &c.*] Si penitus, aliquanto interius illorum anitus inspicias, quo secula casiora, eo magis sapient. *Idem.*

17. *Ergo, &c.*] Reddit jam rationem, qua plerique ad tantam inopiam redigantur, nimirum per imminentem gulam. *Haud, &c.*] Cum omnia carissima emere studeant, facile possunt magnam pecuniam summam, pro pignore in totius aëre, mox perituram. *Perituram, &c.*] Quam à creditoribus lancebus argenteis, loco pignoris repositis, accipiunt. Vel: Facile est ita viventibus pecuniam à creditoribus mox perituram acquirere & contrahere, quam mox aliis quis perdat. Dum nimirum adhuc habent quod oppignorare possint. *Idem.* nam oppignori est oppignere. *Al. legitur appropinquat.*

18. *Lancibus, &c.*] Emphatice. Præteritum si quis adhuc lances & alia utensilia habeat, quæ pignoris loco possit opponere. *Matris imagine, &c.*] Notat forte ex historia sui temporis, quendam hominem extreme gulosum, qui statuat matris fractam vendiderit, sibi quoque delicatos cibos emerit. *Imagine, &c.*] Ex auro & argento fusa, à filio vendita. *Fracta, &c.*] Ne cognoscatur, quod filio & familie fuisset de decori. *Lubin.*

19. *Et quadringentis, &c.*] Gulosum, petulum, & capax aliquod fictile vas, ferculis, quadringentis nummis constantibus vel emtis, implere. *Gulosum, &c.*] Vel per Hypallagen, quod gulosis compositum: Vel vas capax. *Condire, &c.*] Id est, cibos in fictili vase condire, delicatissime quæ præparare. *Idem.*

Fictile: sic veniunt ad Miscellanea ludi.
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & a censu famam trahit. illum ego jure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus: hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab arca

20

25

Sac

VET. SCHOLIAST.

20. *Sic, &c.* Id est, cum non habeant unde manducent, distrahunt se ad ludum. genus miserabile ferculi. Miscellanea, cibum gladiatorum, id est, ultima cena. Ideo miscellanea, quia omnia quæ apponuntur eis miscent, & sic manducant.

22. *Laudabile, &c.* Bonum nomen, vel famam accepit.

24. *Qui, &c.* Id est, pauper, qui novit quantum distet à divite, & tamen non se agnoscit, & quasi dives luxuriatur. Atlas. Metaphora à montibus.

26. *Quantum, &c.* Id est, à majore patrimonio paupertas, aut mediocres res familiarias.

VARIORUM.

20. *Sic veniunt.* Censeo Poetam vel-
le, quod luxuriosi dum ita vivant, co-
gantur denique ob inopiam gladiatores
& ludii fieri, & à delicatissimis ferculis
se se conferre ad cibum gladiatorum,
mixtum ex quam pluribus: *Miscellanea*
enim cibi sunt gladiatorum, ita dicti,
quod omnia apponit eis miscant. *Miscellanea*, ultimam cenam recte interpre-
tatur Vex. Scholiast. quam supremam coe-
nam vocat Tertullianus. *Ludi*, pro ludii,
sunt gladiatores. Optimæ Glossæ:
Lanista, *adverbium*, *verbis* *per glossæ*.
Salmasius in Trebell. Pollion. Vel ab-
sumptis opibus cogantur fieri ludii & hi-
stiones: quales solent convenire in Mi-
scellis ludis. Sic etiam Britannicus inter-
pretatur *miscellanea* ludos & ludicras ar-
tes, eademque esse dicit cum *miscellis*
ludi.

21. *Refert, &c.* Est egregia senten-
tia. Id est, multum rehet, distet, &
interest, dives aliquis an pauper sum-
tus faciat, & opipare vivat. Nam quam-
vis eadem & unus sumtus fercula sint,
tamen non iidem sunt, qui illa parant:
in divite enim laudantur, in paupere
vituperantur. *Qui*. Dives scilicet an
pauper. *Parat*. Sibi in cenam com-
parat. *In Rutilo*. Divite & nobili quor-
dam, jam inope ex luxu. *Lubinus*.

22. *Luxuria, &c.* Ut qui ultra vires
suas, cum pauper sit, luxuriatur. *Ven-
dio*. Divite & pollente. Persius Satyra
4. vers. 24. *Laudabile nomen famis*. Non
censetur luxuria sed honestius accipit no-
men, quasi qui nihil superfluum faciat.

23. *A censu, &c.* Si census magnus
liberalitatis, si exiguus, luxuria famam
obtinere. *Illum, &c.* Stultus est, qui
novit Atlantem montem sublimiorem
esse reliquis, & ignorat distitissimos cives
Romæ, qui ferratas arcas in foro ha-
bent namis plenas, majores sumtus su-
stinere posse, quam tu, qui tantum ha-
beas sacculum. *Idem*.

24. *Despiciam.* Tanquam stolidum
& ignavum. Scipsum, suas substantias
& divitias, quouique se extendant igno-
ret, & sumtus suis facultatibus majores
& ditioribus æquales faciat. *Des-
piciam, &c.* Notatur *analogia* *analogia*
& sui ignorantia: qui extra se & foris
sapit; intus & domi suæ hospes. *Atlas*.
Mons Mauritanie miræ altitudinis. Sa-
tyr. 13. vers. 48. *Idem*.

25. *Hic tamen.* Id est, qui pauper
ignorat, &c. *Idem*.

26. *Quantum, &c.* Erant arcæ terro-
randique munitæ, nam in his opes & the-
sauros suos habebant repositos in foro,

B b 2

ui

Et cito casurus jam perluciente ruina.
 Interca gustus elementa per omnia quaerunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
 Attendas, **MAGIS ILLA** juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est, perituram arcescere summam
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
 Et quadringentis nummis condire gulosum.

Ficti.

VET. SCHOLIAST.

14. *Interca, Gr.*] Hos gustus, masculinum.

15. *Nunquam, Gr.*] Intense, emunt, quæ carius distrahantur. Hæc enim eos plus delectant.

17. *Perituram, Gr.*] Non dubitant munio accipere, quæ perdant magis, quam erogant.

18. *Lancibus, Gr.*] Id est, argentum vendere, ut matris suæ imaginem, si in aëre pida est, aut in argento.

19. *Emunt, Gr.*] Hypallage: nam gulosum, pro eo quod gulosis paratur. Ficti autem pidaem accipiens at catabum, gulosis cibis conpositum.

V. A. R. I. O. R. U. M.

divum est, à Grammaticorum regule alienum, quo & Lucretius usus est:

Nam ubi est egragium, quanto res fuerunt, Gr.
 Priscianus 111.

13. *Extrema, Gr.*] Ad extremam pauperiem redigendus: valet autem hoc loco *extrema*, idem quod *decedens*. Qui enim vergit in pauperiem, *extrema* dicitur. *Jam, Gr.*] Metaphora à rano dicitur & pellucido, qui facile ruit, id est, egestate jam apparet: c. *Latin.*

14. *Interca, Gr.*] Interim licet obstrui, & ruinae proximi sint, tamen per omnia elementa quæram gustus, id est, cibos & potus; in terra nobiles feras, in mari nobiles pisces, in aëre nobiles volucres. *Gustus, Gr.*] Quæ scilicet gustant, & buccas. *Gustus, Gr.*] Id est, nullum magnum parvumque appetens &

desiderio obstat. Etiam pretiosissima emunt, dummodo gula & ingluviæ satisficiant. *Interca, Gr.*] Si penitus, aliquantio interius illorum animos inspicias, quo fercula easiora, eo magis sapient. *Idem.*

17. *Ergo, Gr.*] Reddit jam rationem, quæ plerique ad tantam inopiam redigantur, nimirum per iminentem gulam. *Haud, Gr.*] Cum omnia carissima emergere studeant, facile possunt magnam pecuniam summam, pro pignore in foenus assumere, mox perituram. *Perituram, Gr.*] Quam à creditoribus sanctis argenteis, loco pignoris repositis, accipiunt. Vel: Facile est ita viventibus pecuniam à creditoribus mox perituram acquirere & contrahere, quam mox alii quis perdat. Dam nimirum adhuc habere quod oppignorare possint. *Idem.* nam oppignus est oppignere. *At, legitur appignit.*

18. *Lancibus, Gr.*] Emphatice. Praeterea si quis adhuc lances & alia utensilia habeat, quæ pignoris loco possit opponere. *Matris imagine, Gr.*] Nota forte ex historia sui temporis, quendam hominem extreme gulosum, qui statum matris fractam vendiderat, utique delictos et hos emerit. *Imagine, Gr.*] Ex auro & argento fusa, à filio vendita. *Facile.*] Ne cognoscatur, quod filio & familie fuisset dedecori. *Latin.*

19. *Et quadringentis, Gr.*] Gulosum petulam, & capax aliquod fiale vas, ferculis, quadringentis numis constantibus vel centis, implere. *Gulosum.*] Vel per Hypallagen, quod gulosis comparatur: Vel vas capax. *Condire.*] Id est, cibos in fictili vase condire, delictissimeque præparare. *Idem.*

30. 52

Fictile: sic veniunt ad Miscellanea ludi.
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & a censu famam trahit. illum ego jure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus: hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab arca

20

25

Sac

VET. SCHOLIAST.

20. *Sic, &c.* Id est, cum non habeant unde manducant, distrahunt se ad ludum. genus miserabile ferculi. Miscellanea, cibis gladiatorum, id est, minima cena. Ideo miscellanea, quia omnia quæ apponuntur eis miscent, & sic manducant.

22. *Laudabile, &c.* Bonum nomen, vel famam accepit.

24. *Qui, &c.* Id est, pauper, qui novit quantum distat à divite, & tamen non se agnoscit, & quasi dives luxuriatur. Atlas. Metaphora à montibus.

26. *Quantum, &c.* Id est, à majore patrimonio paupertas, aut mediocri res familiaris.

21. *Refert, &c.* Est egregia sententia. Id est, multum tebet, distet, & interest, dives aliquis an pauper sumtus faciat, & opipare vivat. Nam quamvis eadem & unus sumtus fercula sint, tamen non iidem sunt, qui illa parant: in divite enim laudantur, in paupere vituperantur. *Qui.* Dives scilicet an pauper. *Paret.* Sibi in cenam comparat. *In Rutilo.* Divite & nobili quoddam, jam inope ex luxu. *Lubinus.*

22. *Luxuria, &c.* Ut qui ultra vires suas, cum pauper sit, luxuriatur. *Ventidio.* Divite & polente. *Perfius Satyra 4. vers. 24. Laudabile nomen sumit.* Non censetur luxuria sed honestius accipit nomen, quasi qui nihil superfluum faciat.

23. *A censu, &c.* Si census magnus, liberalitatis; si exiguus, luxurie famam obtinet. *Ilum, &c.* Stultus est, qui novit Atlantem montem sublimiorem esse reliquis, & ignorat ditissimos cives Romanos, qui ferratas arcas in foro habent numis plenas, majores sumtus sustinere possit, quam tu, qui tantum habes sacculum. *Idem.*

24. *Despiciam.* Tanquam stolidum & ignavum. Scipsum, suas substantias & divitias, quouique se extendant ignoret, & sumtus suis facultatibus majores & ditioribus æquales faciat. *Quantum, &c.* Notatur *quantum* & *quantum* & sui ignorantia: qui extra se & foris sapit; intus & domi suæ holpes. *Atlas.* Mons Mauritanie miræ altitudinis. *Satyr. 13. vers. 48. Idem.*

25. *Hic tamen.* Id est, qui pauper ignorat, &c. *Idem.*

26. *Quantum, &c.* Erant atque terro audique munitz, nam in his opes & thesauros suos habebant repositos in foro.

B b 2

21

VARIORUM.

20. *Sic veniunt.* Censeo Poetam vel se, quod luxuriosi dum ita vivant, cogantur denique ob inopiam gladiatores & ludii fieri, & à delicatissimis ferculis sese conferre ad cibum gladiatorum, mixtum ex quam pluribus: *Miscellanea* enim cibi sunt gladiatorum, ita dicti, quod omnia apposta eis miscant. *Miscellanea*, ultimam cenam recte interpretatur *Vet. Scholiast.* quam supremam cenam vocat *Tertullianus.* *Ludi*, pro ludii, sunt gladiatores. *Optimæ Glossæ:* *Lanista, ludovici, & iustitiae* &c. *Salmastius in Trebell. Pollion.* Vel absumtis opibus cogantur fieri ludii & hiariones: quales solent convenire in Miscellaliis. Sic etiam Britannicus interpretatur *miscellanea* ludos & ludicras artes, eademque esse dicit cum *miscellaliis* ludis.

Sacculus. è cœlo descendit *ut ait Socrus*,
 Figendum, & memori tractandum pectore, sive
 Conjugium quæras, vel sacri in parte Senatus
 Esse velis: nec enim lorica poscit Achillis
 Therfites, in qua se transducebat Ulysses
 Ancipitem: seu tu magno discrimine caussam
 Protegere affectas; te consule, dic tibi quis sis,
 Orator vehemens, an Curtius, & Matho buccæ.

30

No-

VET. SCHOLIAST.

27. *Trad. Socrus.* Socris Philo-
 phi dictum. id est, agnosce te qui sis, &
 secundum possibilitatem tuam age.

31. *In, &c.* Idoneum existimabat,
 transferebat.

34. *An, &c.* Jactantuli, qui tan-
 tum buccas insunt, & nihil dicunt.

VARIORUM.

ut à furibus & incendio tuti essent. Vide
 Satyr. 10. vers. 25. *Idem.*

27. *Sacculus.* Crumena. *E calo, &c.*
 Chilonis & Socris præceptum tanquam
 Oraculum è cœlo delapsum, præ toribus
 templi Delphici aureis litteris scriptum
 fuit.

28. *Figendum, &c.* Adeo fixe, ut
 nunquam inde evellatur. *Memori, &c.*
 Ut nunquam obliviscamur, qui & qua-
 ves sumus. *Lub. Sive, &c.* In omnibus
 vitæ partibus hanc sententiam tanquam
 oraculum consule. Quæ sententia in
 contrahendo cum aliquo matrimonio,
 illud tibi insinularet, *qui xatæ quærit*
 29. Tibi parem ducito. *Conjugium.* Con-
 jugem. *Sive, &c.* Sive locum aliquem
 ambias in magistratu, aut senatu. Sane
 qui se vere norunt, & vere etiam hono-
 ribus digni sunt, semper sibi diffidunt,
 & ad honores non facile aspirant, sed
 vires suas prius ponderant, sunt o-
 mnes illis ferendis pares. *Idem.*

30. *Nec enim, &c.* Probat quod di-
 cit exemplo, desumpto ab armis Achil-
 lis. Ut enim illa sibi non exspectabat, vi-
 lissimus ille Græcorum Therfites; sed

Ulysses, qui se tamen ancipitem & du-
 bium traducebat, ecquid etiam illa ar-
 ma jare petere posset, & ecquid etiam
 iidem esset dignus. Flavius Conject.
 cap. 31. *Loricam.* Arma, quæ fabrica-
 verat Vulcanus. Vide Ovid. Met. 13. *Lub.*

31. *Therfites.* De quo Sat. 1. vers. 1269.
Traducebat, &c. Versabat sese dubium,
 an illa etiam petere deberet, vel an illis
 etiam esset par. Commendatur prudencia
 & modestia Ulyssis. Alii *Traducebat*
 exponunt, se sibi exponere, nec enim
 arma Achillis Ulysses decebant. Tur-
 neb. Lib. XVI. cap. 5.

32. *Sen, &c.* Id est, si etiam caussi-
 dicus vel advocatus sis, & magnam caus-
 sam in maximo periculo constitutam
 debeas defendere, tuas vires explora, &
 perpende quid valeant, quid ferre recu-
 sent. *Causam, &c.* Magni discriminis
 & periculi, ut cum de periculo tamæ,
 capitis, & vitæ agitur. *Lubin.*

33. *Te, &c.* Tui ingenii vires prius
 perpende, ne quid in te suscipias cui se-
 tendo impar sis. Vide proverb. *In se de-*
scendere. Dic, &c. Egregia sententia,
 & omnium animis inscribenda; qua
 monemur, ut, velut Persius ait, nobis-
 cum habitemus. *Idem.*

34. *Orator, &c.* Ut Cato, M. Cicero.
Curtius. Montanus, qui jactabat
 & inflatus erat. *Matho.* Hic vilis rabula
 fuisse videtur, cujus meminit Sat. 1.
 vers. 32. & Sat. 7.

Sic Peda conturbat, Matho dicit.
Bucca. Hic de parasitis & iuribus non lo-
 quitur poeta; sed oratori acri & vehementi
 opponit caustidicos viles, plebejos & ra-
 bulas, qualis Curtius Montanus & Ma-
 tho, *Berrat.*

35. *Mag.*

SATYRA XI. LIB. IV.

Noscenda est mensura sui spectandaque rebus
In summis, minimisque: etiam cum piscis emetur,
Ne nullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula, manet exitus; ære paterno
Ac rebus meris in ventrem, scœnoris, atque
Argenti gravis, & pecorum, agrorumque capacem
Talibus à dominis post cuncta novissimus exit
Anulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum

VET. SCHOLIAST.

35. *Noscenda, &c.* Id est, confideranda in omnibus rebus est mensura uniuersumque: & si ad hanc sufficit, sic eam debes adsumere.
36. *Etiā.* Etiam in rebus levissimis.
37. *Ne, &c.* Pretiosum piscem non debes emere cum sis pauper.
40. *&c.* Id est, patrimonio.
44. *Non, &c.* Id est, non magis metuenda mors in iuuenta luxuriantibus, quam senectus.

VARIORUM.

35. *Mensura, &c.* Commendatur etiam mensura, & modus omnium rerum. *Lubin.*
36. *Etiā, &c.* Id est, etiam in rebus vilissimis. Ergo nihil debes infumere ultra vires facultatum tuarum. *Lubin.* Videtur respexisse Poëta ad mul- lum quem Octavius emit quinque millibus HS. Vnde Caro Censorius publice questus, non posse saluam esse urbem, in qua piscis plurius quam bos veniret. *Grang.*
37. *Nec, &c.* Vel ne. Id est, noli desiderare pretiosum piscem nullum, cum tantum numerum solummodo habeas in loculis, quibus gobionem emas, piscem exiguum. *Lubin.*
38. *Qui enim.* Malus profecto exitus talis manet. Quæ enim gula absum- ptu, furto, rapina, latrocinio, aliis-

que malis artibus student recu-
Idem.

39. *Ære, &c.* Omni patri- gula arque ventre absumto. Qui tanquam inexplēbilis vorago, & argenteum, agros absumit, & de-
Idem.

40. *Rebus meris.* Hinc homin- sandæ gulæ dicti gurgites. *Grang.*

41. *Argenti, &c.* Id est, pa- lati, in quo nihil præter pondus mandum. quod à nostro alibi pur- dum. *Grangæus.* *Capacem.* Ve- vere Eresichthonium. Scœptice, & cule. Qui venter omnia potest cap- concoquere, pretiis scilicet in ob- commutatis. *Lubin.*

42. *Talibus, &c.* Gulosis luxu- bona sua paterna decoquentibus. *nis.* Ironicos. Exit *Annulus.* Al- tur, per gulam transit, & postea nihil reliqui habent, denique men- coguntur. *Idem.*

43. *Annulus.* Insigne equestris- gnitatis, qui solus supererat, & c- nemo gestare poterat, nisi qui qua- genta Sestertium possideret, quæ ciunt 10000. coronatos Gallicos. *Decoctor.* Norat nobilissimum qu- dam. *Idem.* *Digito nudo.* Cui ani- jam detractus est.

44. *Non, &c.* Demonstrat tal- xuriosos consumitis opibus denique senectute esse miserrimos. Nulla re- xuriosis magis formidanda est, q- senectus. Utpote quibus in senectus- nullo præsidio sit prospectum. *Pr-*
b b 3

D. JENIOTENALIS

Seculus. è celo dicitur pueri, sive
Figendum, & mensurandus pueri, sive
Coniugium queri, veluti pueri Senatus
Esse velit. nec enim iocundus pueri
Theraps, in qua leuissimum Ulfes
Anaxim: sed in magno discrimine nullum
Progrez afficit: in contile, de qua quis sis,
Oscaretur, in Curia, & Mito buccæ.

VET. SCHOLIAST.

35. *Noscenda, &c.* Id est, confideranda in omnibus rebus est mensura uniuersumque: & si ad hanc sufficit, sic eam debes adsumere.

36. *Etiā.* Etiam in rebus levissimis.

37. *Ne, &c.* Pretiosum piscem non debes emere cum sis pauper.

40. *&c.* Id est, patrimonio.

44. *Non, &c.* Id est, non magis metuenda mors in iuuenta luxuriantibus, quam senectus.

VARIORUM.

35. *Mensura, &c.* Commendatur etiam mensura, & modus omnium rerum. *Lubin.*
36. *Etiā, &c.* Id est, etiam in rebus vilissimis. Ergo nihil debes infumere ultra vires facultatum tuarum. *Lubin.* Videtur respexisse Poëta ad mul- lum quem Octavius emit quinque millibus HS. Vnde Caro Censorius publice questus, non posse saluam esse urbem, in qua piscis plurius quam bos veniret. *Grang.*
37. *Nec, &c.* Vel ne. Id est, noli desiderare pretiosum piscem nullum, cum tantum numerum solummodo habeas in loculis, quibus gobionem emas, piscem exiguum. *Lubin.*
38. *Qui enim.* Malus profecto exitus talis manet. Quæ enim gula absum- ptu, furto, rapina, latrocinio, aliis-

490
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur. inde ubi paulum
Nescio quid superest, & paller scenoris auctor,
Qui vertere solum, Bajæ, & ad Ostia currunt.
Cedere namque foro jam non tibi deterius, quam
Esquilis à ferventi migrare Subura.

Ille

1112 Sub. Ranges.

46. Hi, &c.] Frequenter his rebus
ad futuram ergastulam pervenitur: &
cum mureo acceptum à creditoribus pec-
uniam devoraverunt, in exilium sponte
eunt, id est, ad Bajas, ubi major est lu-
xuria, ubi & reliquam, sicut, pecuniam
perderent. tunc nam cum non superest
aliquid, ne fit facultas repetendi pecu-
niam suam, exilium sibi indicunt. an-
num obesse patris suæ. Venere solum,
est exilium pati.

est exilium pati.
48. *Pallus, Gr.*] Creditur consumpta pecunia.
50. *Cedere, Gr.*] Id est, tantum illis est deferre patriam suam, vel forum, quantum est à Subura frequentissima regione, ad Diocletianas migrare, ubi loquendo est.

47. Et, &c.] 2. Gradus, id est, illa pecunia in foenus sumpta ipsis creditoribus pecuniz videtibus consumitur. *Inde, &c.* 3. Gradus: Cum ex illa pecunia à creditoribus assumpta, paulatim &c. nescio quid, ferme nihil reliqui est, &c.

48. *Pallat.*] Meruit fenerator ne mu-
tuum perdat, cum omnia à debitore di-
lapidentur *Idem.* Brodiei Jurcones qui

49. *Qui*, & *Loc.* Prodigii luronces qui sedem & locum mutant, propter alienam pecuniam confusam, confundunt Bajas ad locum Campaniz amoenissimum. *Ofia*. Ubi portus Tiberis, tribus miliaribus Roma distans; quo confugiunt, ut si urgeantur, navi possint aufugere. Sunt qui legant *ofrea*.
Lubin. *Qui* 7. Invenitur in Roma-

Lubini.
 so. *Cedere*, *luc.* 7 Invehitur in Roma-
 num alienum & impudentiam, qui
 si ob *z* alienum & debita cogentur
 foro *cedere* & Romam relinquere, illud
 turpius non existimabant, quam e Sura-
 rena frequentissima & media urbis reli-
 quione migrare in montem Elquilium.
 Turneb. lib. xvi. Adverf. cap. 5.
 Foro autem *cedere* nil aliud videtur,
 quam *z*is alieni cauffa nil solvere,
 venire & creditoribus non folvere.
 Tribi. 7 Quisquis verfuram fa-
 Grang. 7 *Cedere* Romæ. Lubini.

Grang. Irb.] *Quid*. Romz. Lubin.
 cis. Vel lege ibi, id est, Romz. Elqui-
 51. *Esgualtas.*] Regionem Elqui-
 nam. Que ducuntur a monte editio-
 nis & frigidior. *Ferventi.*] *Affluente*
 propter hominum multitudinem, &
 abundantiam. Vide Sarty. 3. vers. 5.
 52. *Esgualtas.*] Sic dicitur, quod in
 colle Tullus Hostilius excubias po-
 nuerit. vel, quod cum prius neglectum
 excoluerit. *Farnab.*

52. *Ill.*

ARIORUM.

[*enry.*] Non morte prematura illis est,
quam per ingluviem sibi accelerant, sed
fenebris morbis & inopia oppressa luxu-
riosus est misera & timenda. *Fernab.* Imo
felices tales sunt, & cito absumis opibus
mortantur. *Fernus, &c.* Mortis genus
crudelē & dolendū. *Idem.*
[*enry.*] Luxuriosus idem auctor so-

45. *Luxuria*.] *Luxuria*. *Idem*.
46. *h.*, *Gr.*] Recitat tales neq̃q̃es ad-
der 3. gradus quibus iam ad h̃ci vio-
lentiam pauper̃tatem et ad h̃ci vio-
lentiam ac defectum perveniam. *Grati-*
duc.] Perdidi gale in pauper̃tatem sic
perceptantis. *Candebat*, *Gr.*] *Grati-*
perceptantis. *In* foris m̃to ad fi-
des 1. cā. *Pecunia* in foris m̃to ad fi-
luma. *Fari*. *h.*, *Gr.*] *Didinguo* sic:
exulium sic indicant. Et ver̃. 53. *Carnalis*
lucra *lucra* *lucra*.] *Annun* abesse pa-

Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta: morantur
Pauci ridiculum effugientem ex urbe pudorem.
Experiêre hodie nunquid pulcherrima dictu,
Perfice, non præstem vita, vel moribus, & re.
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes

VET. SCHOLIAST.

32. *Ille, &c.*] Hoc tantum dolent.
36. *Experire, &c.*] Intelliges, inquit, Perfice, utrum praeceptis meis vita conveniat, * sed ne dum ego patrimonium laudo. ideo si liquas posuit luxuriz

VARIORUM.

§2. *Ille, &c.*] Id est, qui patriam fugiunt, illi hoc solum & unum dolent, quod ludos Circenses cogantur relinquere. Sic dixit supra Sat. precedenti, vers. 2.

--- duas tantum res anxius optat,
Potem, & Cicerones. Idem.

14. *Sanguinis, &c.*] Civibus Romani ne minima quidem pars pudoris & sanguinis in fionte reliqua est; quos quidem tantæ turpitudinis non pudeat. *Ponitur sanguis* pro pudore. *Morantur.*] Romæ pauci retinent pudorem fugientes ex urbe. *Idem. Morantur, &c.*] Vix reperiæ, qui pudorem, cuius iam plerosque pudet, & qui ex urbe fugit, ut iustitia quondam & verecundia ex orbe, retineat. *Farnab.*

55. *Ridiculum.* Quos enim puder-
vel quibus pudor reliquus est, illi riden-
tur. *Fugientem, &c.* Imo ex orbe, ut
Sat. 6. in principio dixit, pudicitiam &
infamiam simul fugisse. Vult dicere Ro-
manos profus nihil curare, si quis ob
infamiam in exilium abeat, vel ob as-
tutiam. *Farnab.*

56. *Experiēre, &c.*] Huc usque in
perditam Romanorum gulam invecus
et laudavi illud Nosce te ipsum. Jam

ad Perficum, ad quem hanc Satyr-
pfit, se convertit; cumque comp-
horatur, ut sibi in convivio per-
periculum faciat, et quid merito
norum luxum reprehenderit, an
ipse luxuriosus fit, & in illom-
ro, qui sua vitia in aliis repeche-
Pulcherrima dicitur.] De Parfum-
deillo, Nefes te loque, &c.
Experire hodie, &c.] Lige: com-
cjo parfumitatis laque. Ideo filiquis
fuit incensio viciis. Hoc vult: Pot-
ces, hæc me quidem puchre d-
re ipsa non prastari. Verum cum
mhi conviva tuius sit, videbo
non minus frugatis esse comas
quam precepta. Hoc enim est quod
cit verſ. 56. R. uſter.

57. Vita.] Ecquid aliū & ali
à vita mea sermonem geram. Lubi
morib.] Alii nec morib.

58. *Sed, &c.*] Id est, qui palam
bis fungalem vitam commendem,
vero popinas tanquam ganeo,
Sic. Siliqua.] Græcis *ugetia*,
S. Joham broad. Intelligit antiqui
viduum & cibum ex fiquis, & v
gumine. *Siliqua* ergo pro legumin
vel pro involucrio feminis & frum
Ocultus.] Qui gultæ mæ luxum
morum. *Ganeo.*] Lurco, vorax
neum. *Sedator*, popino, qui cup
lectetur, & cui vitæ modulus est
Pater, &c.] Vides, faciles & fru
des cibos coram aliis, ut fru
dear, mihi parari iubeam per p
dell clam ipsi in aurem infusus
delicatissimas placentas mihi pacer
ter.] Ex farina, quali cibo olim gr
sini usum Latini videbant. *Idem.*

Coram aliis dictum puero, sed in aure placentas.
 Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
 Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hospes, & ipse tamen continges sanguine cœlum:
 Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
 Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguis agros
 Hœdulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti:

69

65

Qui

VET. SCHOLIAST.

59. *Coram, &c.* Id est, ante alios. ut frugi videatis, pultes aut legumina jubes pareri tibi, in aurem autem puero alia dicis tibi parari. Siliquis, id est, parciatorem. Nam proprie siliqua est qua legumina continentur.

60. *Nam, &c.* Qui te mihi convivam futurum promissisti. Nunc Poeta vult hoc intelligi: Cum, inquit, sis vir magnus, excipieris tamen à me hospitio paupere, ut scilicet Hercules ab Evandro, aut Æneas: hæc, inquit, legumina visor Alcides.

61. *Alter, &c.* Æneas qui in Numicium fontem lapsus, creditur consecratus. ideo ait, aquis: flammis vero, Hercules: qui in Oeta monte se incendit, non tolerans ardorem vestis, quam in sanguine Nessi Centauri rinctam, uxor sua caussa pellicis Deianeiræ vestiendam porrexit.

66. *Inscius, &c.* Laetans, quia adhuc herbam non contigit. ut Virgilius, *Una die ficiant ovis ubera.*

VARIORUM.

59. *Dictum.* Mandem, præcipiam. *Placentas.* Melle illutas, quas Caro luxuriosæ gulæ esse dicit, & veteres in deliciis habuere. *Idem.*

60. *Nam, &c.* Innuit illud Virgilii Æneid. octavo, ubi recitatur, quod Evander primo Herculem Hispania redeuntem; deinde Æneam convivio exceperit. Id est, cum te mihi hodie con-

vivam venturum receperis, & promiseris egote, qui vir magnus es, excipiam ut Evander Herculem & Æneam, hospitio frugali atque tenui, pro tua conditione. *Habebis Evandrum.* Excipieris me frugalem hospitem, qualis fuit Evander. *Idem.*

61. *Tirynthius.* Hercules, à Tirynthe oppido Argivo, Hercules patria. *Minor ille.* Hercule, Æneas scilicet, qui ætate, magnitudine famæ, & nominis, minor fuit ipso Hercule. *Lubin.*

62. *Et, &c.* Qui licet minor, & ipse tamen à Diis originem duxit, utpote Veneris filius, quæ Jovis filia. *Idem.*

63. *Alter, &c.* Æneas scilicet, qui in Numicium fontem lapsus interit, inque eo submersus creditur, qui fons Deo consecratus. *Alter, &c.* Hercules in Oeta monte. *Ad sidera missus.* in cœlum translatus, mortuus.

64. *Fercula, &c.* Recenset jam Persico, ad quod frugale convivium, & ad quæ fercula ipsum invitarit, *Nullis, &c.* Non condita, non constructa libis venalibus, aut obsoniis delicatis in macello emtis. ut Virg. 4. Georg.

Dapibus mensas enervabas inermis. *Lubin.*

65. *Tiburtino.* Ex agro prope opidum Tibur. *Idem.*

66. *Hœdulus.* Parvus hœdus, pullus capræ. *Toto, &c.* Omnium tenerissimus in universo caprarum grege. *Inscius, &c.* Laetans adhuc, qui herbam non attingit. Tales enim in deliciis habebantur. *Idem.*

67. *Nec, &c.* Qui ob teneram ætatem nondum consuevit salices, in imo & hu-

mili

SATYRA XI. LIB. IV.

Qui plus lactis habet, quam sanguinis; & montani
Alparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia præterea, tortoque calentia fœno
Ova adsunt ipsi cum matribus, & servatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
Signinum, Syriumque pyrum, de corbibus isdem
Æmula Picens, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatur frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.

I. JUNII JUVENALIS

Sæculus
Figenda
Com
E

... sed in aure placenta
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

VET. SCHOLIAST.

61. *Er, &c.* Id est, ante aliam
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

VET. SCHOLIAST.

61. *Er, &c.* Id est, ante aliam
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

VARIORUM.

61. *Er, &c.* Id est, ante aliam
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

71. *Ipsi, &c.* Cum gallini
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

VARIORUM.

71. *Ipsi, &c.* Cum gallini
... habebis
... ant minor illo
... sanguine cœlum:
... ad sidera missus.
... ornata macellis.
... pinguissimus agro
... infans herba,
... mordere saluti:

Hæc olim nostri jam luxuriosa Senatus
 Cæna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula: quæ nunc
 Squalidus in magna fastidiat compede fossor,
 Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ.
 Sicci terga suis, rara pendencia crate,
 Moris erat quondam festis servare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,

VET. SCHOLIAST.

77. *Hæc, &c.*] Veteres licet adhuc parce biberent, tamen jam egrediebantur antiquam parsimoniam.

78. *Curius.*] De hoc Cicero in Catone majore: Curius ad focum sedenti magnæ auri pondus Samnites cum obtrullissent, repudiati sunt. Non autem habere præclarum sibi videri dixit, sed qui haberent aurum, imperare.

82. *Sicci, &c.*] In crate pendens lardum.

VARIORUM.

77. *Hæc, &c.*] Commendat jam collatione dissimilium, veterum frugalitatem & parsimoniam; contra sui seculi luxuriam condemnans. *Hæc olim nostri.*] Id est, hæc tenuis & frugalis mea cæna olim nostri majoribus, etiam senatoribus, luxuriosa videbatur. *Idem.*

78. *Curius parvus.*] Probat hæc luxuriosa esse, si reterantur ad frugalem virtutem M. Curius Dentari optimi Dictatoris, qui oluscula, quæ in parvo suo horto ipse collegerat, ponebat, & coquebat in exiguis suis focus. *Parvo.*] Laudat continentiam eorum, qui parvis optime & beatissime vivebant. *Idem.*

79. *Ipse.*] Emphaticæ. Samnus Imperator & Dictator ipse hoc faciebat. *Quæ nunc.*] Quales villes cibos cum fastu aspernarentur etiam fossores, immundi ex opere, longis carenis & compedibus vincti, in agris opus facientes. *Vide Sat. 8 vers. 83, & Pers. 6. vers. 40. Idem.*

81. *Qui, &c.*] Notat suo tempore

etiam vilissimos fossores Romæ lautius vivere, quam olim maximi Consules & Dictatores. Id est, qui fossor hisce luxuriosis temporibus est expertus, qualem laporem habeat porcina vulva in popina calida cocta. *Calidæ, &c.*] In loco ubi carnes delicatæ assantur & præparantur. *Lub. Vulva.*] Posterior porci pars, & crassæ atque pingues pulpe in summis deliciis sunt habitæ. Alii intelligunt verum suis escæritium delicate præparatum in popina. *Martial.*

Me materna gravi de sue vulva capis.
Vide Plin. libro XI. capite 37. & libro 8. cap. 51. Ejusmodi autem vulva est, quæ extrahitur utero suis prægnantis, porcaria postquam peperit.

82. *Sicci, &c.*] Notat jam delicias præcorum, quibus diebus festis usi fuerunt, quæ respectu sui temporis tantum fuissent meræ frugalitates, in pauperes. Id est, Lardum porcinae succum & fumo induratum, in cratæ lignea, in qua raræ trabes, ut fumum & ventum capere possit, dependens; illud tanquam delicatius in dies festos tantum servabatur. *Lubia.*

84. *Et, &c.*] Lardum in die festo, aut natali, quo delicatius vivebatur, moris erat cognatis & amicis invitatis apponere. *Lubia.*] Omnia fere gentium mos, natalitia celebrare convivio. *Idem.*] Thracæ natalem lacrymis proferebantur. *Græci.*] Et natalitium cognatis ponere lardum. *Sed quidnam esse causæ dicemus, cur suilla & lardum potissimum natalitiis apponatur? An quia dapibus ad modum carere ac teneræ? vel quia ad patrum ætatem ani-*

male.

Accedente nova, si quam dabat hostia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque
Castrorum imperiis, & Dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem
Et Scauros, & Fabritios, postremo severos

VET. SCHOLIAST.

85. *Accedente, &c.* Id est, recenti, ut,

-- *Duo lasso novo.*

87. *Castrorum, &c.* Dux, magister exercitus.

88. *Solito, &c.* Citius solito ante horam nonam.

89. *Erectum, &c.* Sola dignitate clari: nam nec superbi nec divites, & domito, id est, fosso & subactio monte.

91. *Et, &c.* Fabritium Centorem dicit, cui in Censura Maximi nomen obvenit, à collega Publico Decio postularit, ut aut ipse quemadmodum ei videretur, mores hominum emendaret, priorum Censuram negligentia perditos, aut pateretur se revocare pristinum civitatis statum. quorum si neutrum faceret, minitatus abdicaturum se eum magistratu. Decius ergo exterritus, permisit ut quemadmodum vellent, Remp. administraret se consentiente.

VARIORUM.

mal, cui, ut Chrysippus dicebat, *anima pro sale est ne putrefcat.* auctor Cicer. 2. de natura Deorum. Schottus.

85. *Accedente nova.* Id est, ad hoc lardum, accedebat vel addebatur nova & recens caro, si quæ forte ex victima die natali oblata, remaneret. *Hostia.* Die natali, genio oblata. *Lubin.*

86. *Cognatorum, &c.* Ulterius priscoorum paritoniom commendat. Id est, aliquis ex cognatis illius, qui diem natalem celebrabat (qui ter consulatum & Dictatorem gesserat) ad hoc lardum & re-

centem carnem & ad hanc tractat die natali festinabat, tanquam ad eas lautitias. *Tirulo.* Id est, qui consul fuit. *Idem.*

87. *Castrorum, &c.* Qui dux, perator exercitus fuit. Summi co & imperatores tales cibos olim habebant in deliciis.

88. *Solito, &c.* Ante horam nonam vel quod ad insolitas illas deliciaus convivia festinavit. *Idem.*

89. *Erectum, &c.* Id est, in gestans aliquem ligonem in sublidum, cum quo fodit & opus ru exercuit in monte aliquo vel agro. olim habitum fuit honestissimum priis enim manibus terram subag ipsi Imperatores Romani. *Dam.*

90. *Cum, &c.* Illo tempore tenius commendat majores, à similitudine suppellectilis, & contra carum sui temporis. *Tremerent.* Rerum formidarent. *Fabios.* Patrem Fabium Maximum cunctatorem, cilio: qui erat temperantissimi. *Ca. &c.* Censorium, de cuius vita gregia apud Plutarchum. Qui lux primis interfectus erat. Erant autem sores, ad cuius centum & arbo populus censebatur. Hocce ergo Romani olim maxime metuebantur. *Lubin.*

91. *Et, &c.* Marcum Aemilianum, cum reliquis. De quibus Sat. 2. *Fabritios.* Intelligit Censuram, qui in censura nomen invenit. De hoc dictum Satyrag.

Sed quæ Fabritius censor vocat. Hic minitabatur se collegam D. magistratu remotorum, nisi in ex-

VET. SCHOLIAST.

85. *Accedente nova.* Id est, recenti, ut, -- *Duo lasso novo.*

87. *Castrorum, &c.* Dux, magister exercitus.

88. *Solito, &c.* Citius solito ante horam nonam.

89. *Erectum, &c.* Sola dignitate clari: nam nec superbi nec divites, & domito, id est, fosso & subactio monte.

91. *Et, &c.* Fabritium Centorem dicit, cui in Censura Maximi nomen obvenit, à collega Publico Decio postularit, ut aut ipse quemadmodum ei videretur, mores hominum emendaret, priorum Censuram negligentia perditos, aut pateretur se revocare pristinum civitatis statum. quorum si neutrum faceret, minitatus abdicaturum se eum magistratu. Decius ergo exterritus, permisit ut quemadmodum vellent, Remp. administraret se consentiente.

90. *Cum, &c.* Illo tempore tenius commendat majores, à similitudine suppellectilis, & contra carum sui temporis. *Tremerent.* Rerum formidarent. *Fabios.* Patrem Fabium Maximum cunctatorem, cilio: qui erat temperantissimi. *Ca. &c.* Censorium, de cuius vita gregia apud Plutarchum. Qui lux primis interfectus erat. Erant autem sores, ad cuius centum & arbo populus censebatur. Hocce ergo Romani olim maxime metuebantur. *Lubin.*

91. *Et, &c.* Marcum Aemilianum, cum reliquis. De quibus Sat. 2. *Fabritios.* Intelligit Censuram, qui in censura nomen invenit. De hoc dictum Satyrag.

Sed quæ Fabritius censor vocat. Hic minitabatur se collegam D. magistratu remotorum, nisi in ex-

centem carnem & ad hanc tractat die natali festinabat, tanquam ad eas lautitias. *Tirulo.* Id est, qui consul fuit. *Idem.*

87. *Castrorum, &c.* Qui dux, perator exercitus fuit. Summi co & imperatores tales cibos olim habebant in deliciis.

88. *Solito, &c.* Ante horam nonam vel quod ad insolitas illas deliciaus convivia festinavit. *Idem.*

89. *Erectum, &c.* Id est, in gestans aliquem ligonem in sublidum, cum quo fodit & opus ru exercuit in monte aliquo vel agro. olim habitum fuit honestissimum priis enim manibus terram subag ipsi Imperatores Romani. *Dam.*

90. *Cum, &c.* Illo tempore tenius commendat majores, à similitudine suppellectilis, & contra carum sui temporis. *Tremerent.* Rerum formidarent. *Fabios.* Patrem Fabium Maximum cunctatorem, cilio: qui erat temperantissimi. *Ca. &c.* Censorium, de cuius vita gregia apud Plutarchum. Qui lux primis interfectus erat. Erant autem sores, ad cuius centum & arbo populus censebatur. Hocce ergo Romani olim maxime metuebantur. *Lubin.*

91. *Et, &c.* Marcum Aemilianum, cum reliquis. De quibus Sat. 2. *Fabritios.* Intelligit Censuram, qui in censura nomen invenit. De hoc dictum Satyrag.

Sed quæ Fabritius censor vocat. Hic minitabatur se collegam D. magistratu remotorum, nisi in ex-

centem carnem & ad hanc tractat die natali festinabat, tanquam ad eas lautitias. *Tirulo.* Id est, qui consul fuit. *Idem.*

87. *Castrorum, &c.* Qui dux, perator exercitus fuit. Summi co & imperatores tales cibos olim habebant in deliciis.

88. *Solito, &c.* Ante horam nonam vel quod ad insolitas illas deliciaus convivia festinavit. *Idem.*

89. *Erectum, &c.* Id est, in gestans aliquem ligonem in sublidum, cum quo fodit & opus ru exercuit in monte aliquo vel agro. olim habitum fuit honestissimum priis enim manibus terram subag ipsi Imperatores Romani. *Dam.*

90. *Cum, &c.* Illo tempore tenius commendat majores, à similitudine suppellectilis, & contra carum sui temporis. *Tremerent.* Rerum formidarent. *Fabios.* Patrem Fabium Maximum cunctatorem, cilio: qui erat temperantissimi. *Ca. &c.* Censorium, de cuius vita gregia apud Plutarchum. Qui lux primis interfectus erat. Erant autem sores, ad cuius centum & arbo populus censebatur. Hocce ergo Romani olim maxime metuebantur. *Lubin.*

91. *Et, &c.* Marcum Aemilianum, cum reliquis. De quibus Sat. 2. *Fabritios.* Intelligit Censuram, qui in censura nomen invenit. De hoc dictum Satyrag.

Sed quæ Fabritius censor vocat. Hic minitabatur se collegam D. magistratu remotorum, nisi in ex-

centem carnem & ad hanc tractat die natali festinabat, tanquam ad eas lautitias. *Tirulo.* Id est, qui consul fuit. *Idem.*

87. *Castrorum, &c.* Qui dux, perator exercitus fuit. Summi co & imperatores tales cibos olim habebant in deliciis.

88. *Solito, &c.* Ante horam nonam vel quod ad insolitas illas deliciaus convivia festinavit. *Idem.*

89. *Erectum, &c.* Id est, in gestans aliquem ligonem in sublidum, cum quo fodit & opus ru exercuit in monte aliquo vel agro. olim habitum fuit honestissimum priis enim manibus terram subag ipsi Imperatores Romani. *Dam.*

90. *Cum, &c.* Illo tempore tenius commendat majores, à similitudine suppellectilis, & contra carum sui temporis. *Tremerent.* Rerum formidarent. *Fabios.* Patrem Fabium Maximum cunctatorem, cilio: qui erat temperantissimi. *Ca. &c.* Censorium, de cuius vita gregia apud Plutarchum. Qui lux primis interfectus erat. Erant autem sores, ad cuius centum & arbo populus censebatur. Hocce ergo Romani olim maxime metuebantur. *Lubin.*

91. *Et, &c.* Marcum Aemilianum, cum reliquis. De quibus Sat. 2. *Fabritios.* Intelligit Censuram, qui in censura nomen invenit. De hoc dictum Satyrag.

Sed quæ Fabritius censor vocat. Hic minitabatur se collegam D. magistratu remotorum, nisi in ex-

Censoris mores etiam collega timeret.
 Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum;
 Sed nudo latere, & parvis frons ærea lectis
 Vile coronati caput ostendebat afelli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.

95

Tales

VET. SCHOLIAST.

93. *Nemo, &c.*] Inter necessaria.
 94. *Oceani, &c.*] Ut lectum testudineum haberet. Lectos nam antiqui testudine Oceani ornabant.
 95. *Et, &c.*] Nobilior dixit, quam lectum.
 96. *Sed, &c.*] Non ornata sponda.
 97. *Ruris, &c.*] Rustici infantes.

VARIORUM.

tionem morum Romanorum consentiret. De hoc enim sequens versus intelligendus. Valerius libro 11. capite 4. *Pro postremo*, alii leg. *rigidique. Fabri- cius, &c.*] *A collega Pub. Decio, &c.*] Hoc solum est. Neque enim ullus Fabriciorum fuit, qui aut cum Decio Censor fuerit, aut cui Maximi cognomen obtigit. Sed scribend. *Fabium*, & notula reponenda est ad versum præcedentem, scilicet. *Cum tremorens autem Fabius.* Fuit autem Fabius Maximus Censor A.V.C. ccccxix. cum P. Decio Mure, & xvi. lustrum condidit. *Rutgers.*

93. *Nemo, &c.*] Illis temporibus nemo de lectis discubitoris per luxum ambitiose exornandis sollicitus erat. *Inter, &c.*] Inter necessaria, de quibus merito quispiam curiosus & sollicitus sit. Ut lectum testudineum haberent, non curabant, *Lubin.* *Seria.*] Ac si res seria esset & necessaria.

94. *Oceani, &c.*] Indici potissimum. Alii legunt *Oceano fluctu. Testudo.*] Concha marina. Scheg. v. Cujus putamina seminare in laminas, lectosque iis ornare Carvilius Pollio instituit. Plin. 9. lib. 21. cuiusmodi lectos Clemens Alexand. *Coronatus pampinibus* *latus* vocat.

Farnab.

95. *Clarum, &c.*] Unde fiat nobilibus Romanis à Trojanis oriundis eximium lecti fulcrum. *Fulcrum.*] Sustentamentum in lecto discubitorio putaminibus concharum coopertum. *Lubin.*

96. *Sed, &c.*] Prisci non adeo ambitiose exornabant illa fulcra in quibus ad mensam discumbebant, sed frons vel altior pars lecti (ad quam caput inclinabant, qui in illo latere summus erat) erat ex ære, & formam gerebat capitis asinini, tertis coronati. *Nudo.*] Nudo latere explicant sine fulcro aut latere, ad quod inclinent. Imo *latus* est sponda & fulcrum lecti; *nudum*, non testadiæ, aut auri aut argenti laminis indutum. Frons autem lecti, diversa à Sponda terrar. *Parvis.*] Non ita amplis & capacibus, ut jam, *Lubii.*] Triclinariibus.

97. *Coronari.*] Nam festa è pampinis illi capiti circumdabantur. *Ostendebat.*] Alii *distendebat*, id est, protendebat & prominere faciebat. *Afelli, &c.*] Hoc caput in fronte spondæ erat. *Lubin.* *Vile coronati.*] Ideo vile illud caput præfixum tradunt Interpretes, quod Etrusca disciplina eo incommoda agrorum arceri credebant. Sed cur in lectis & non in agro id amuletum positum esset? Ergo ab Hygino hujus ritus causa petenda est, quamvis locus mutilus & defectus sit. *Fab. cclxxiv.* *Antiqui nostri in lectis triclinariibus, in fulcris capita asellorum vite alligata habuerunt, significantes. Suavitatem invenisse.* Ad eam lacunam suppleendam conjicio simile quid asseri posse: *quod pampinos prærodendo putare vites decuerit, atque ita vini suavitatem inveniret.* Vite ergo coronatam caput fuit. *Ferrat.*

98. *Ad quod.* Id est, circa quod aselli caput in fronte spondæ, filias

...non solum collegae timere.
 ...sunt, si terra cultu habendum,
 (Quod) ...dactu testudo nasceret,
 ...futura ac nobile fulcrum;
 ...et parvis frons arces lectis
 ...apud ostendebat illi,
 ...habeant rursus alumni.

PER SCHOLIAST.

(Faint handwritten notes visible through the paper)

SAIORUM

[illegible]

Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Grajas mirari nescius artes,
Urbibus eversis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus, cæлатаque cassis
Romulæ simulacra feræ mansuescere iussæ
Imperii fato, geminos sub rupe Quirinos,

VET. SCHOLIAST.

99. *Tales, &c.*] Talia convivæ eorum, quales & res familiares.
100. *Et, &c.*] Signa, sive alias ornatus.
101. *Magnorum, &c.*] Magno artificio confecta pocula.
103. *Us, &c.*] id est, ut de poculis fractis phaleras, & alia ornamenta militaria fabricaret.
104. *Fere, &c.*] A Diis, ut pueros nutretet Remum & Romulum.

VARIORUM

milia ruri educari lascivientes lude-
bant. *Lascivi.*] Petulantes, agiles,
lati, puerorum more. *Rurii, Gr.*]
Non in urbe inter supinas delicias edu-
cati. *Idem.*

99. *Tales ergo.*] Id est, priscis fuerunt frugales cibi, vel ut etiam frugalis, rudis, vilis & simplex supellex. *Domus.*] Res familiaris in domo. *Idem.*

100. *Tunc, Gr.*] Id est, miles Romanus rudis & simplex, praeas non in vestibus & corporum ornamentum adhibebat, sed ad equorum & armorum ornamenta. *Græci, Gr.*] Intellegit artificia magnorum artificum in Græcia, vel etiam ipsum luxum, & alia scelera à Græcis ad Romanos translata. Mira enim Græcorum ad omnes artes fuisse ingenia. *Mirari, Gr.*] Id est, simplex & ad luxum ingenuis, qui non poterat dignoscere artificia ab rudibus, ut aurea & argentea via artificiosè celata. *Idem.*

101. Urbibus, &c.] Postquam urbes

diripiebant captas, & prædas ag-
Prædatorum, &c.] Quæ inter præd.
venerant. Idem.

102, *Magnum, &c.*] Ut PH
Myronis, Mentoris, Praxitelis, &
rum insignium artificum. *Frang*
&c.] Non enim bibax erat, nec
ciola pocula in magno pretio habens,
quorum artificium ignorabat. Sed
gebat illa, ut equis iarena & phaleris
deconfereret, quibus equi triumphantes
& exsultarent. *Idem.*

103. *Ut phaleris.*] *Ut inde phaleris*
conferretur, & czlaret cassi
Caletaque, &c.] *Est autem his talis*
Frangebat miles aurea pocula, ut cassi
galea, auro & argento czlata, hosti
turo ostenderet simulacra Romulez
id est, Lupz illius, quz in fatum
perii Romani iussa est manescere
ut lupz effigiem in galea gestaret au
& argenteam. Idem.

104. *Romulus, &c.*] Lupz à qua-
mulus & Remus expositi, alti fin-
tor admodis uberibus. *Manfue-*
] Quz lupz à Diis in incremen-
imperiij Romani iussa est manufacta
et Romulus & Remus alerentur, &
manz urbis moenia fundarent, & in
Romanoz fundaretur, quod
vel voluntate Dei instaurandum
est. *Manfue.*] More manufactorum
Romul & Remus. *Iussa.*] A M-
cujus filii erant Romulus & Remus.

105. *Sub, &c.*] Projecti enim
rupe Quirinalis montis, Quirini
ni Romulus & Remus à lupa nutr
alti sunt. Talia autem solebant cura
calide depingi. *Idem*

D. JUVENIS JUVENALIS
 quidam effugit chelys venientis, & hatta,
 nientisque Da penaro ostenderet hosti,
 enti quod era, tollis fulgebant in armis.
 ebant igitur Tuko harrata canoo
 na tunc: quibus miridos, filivulus sis.
 lorum quoque majelis pferentior, & vox
 ere maut, mactamque audita per urbem
 i Ocean Gallis venientibus, & Diis

SCHOLIAST.

109. Ponebat, et. ¶
quo amicum tantum o-sumentia fip-
dabantur; vasa aurea & argentea con-
terminabant. Sed Theodo cuius vel rati-
ficidi omnia lra ferula apponitur
vel more Theodo ponebat cibaria
farre, Sec. Perf. Sany. 2. perf. Co. fo-
rata omnia. ¶ Pulvis & fofo trunent,
vel cibaria ex farre, quibus populus
manus trecentis annis in apomina lu-
matus, ut ait Varro. vide Sat. 14. ra

172. *Ladine*
110. *Quibus, &c.*] Nam parvo co-
tenti, beatissimi et fortissimissimi exan-
tado ut melius iam illis irridesmus.
Si iridesco.] Si etiam parum omnino
iridesco *ist.* *Idem.*
111. *Temper, &c.*] Ostendit iam
membris Des

U. M. ge religiosius vivisse, & Divi comitari
huisse. Mariæ, etc.] Deum

menem de sapientia, qui in tempore
innuit, hominibus erat prior, sum-
tor, singulis praeiens et auxiliaris. Er-
or. Probat quod dicit, historia aliq-
quam recitat Livius lib. 5. Quod M. Ce-
lius non audierit vocem in Capite lo-
quentis, Colles adveniens Seneca.

113. *Littere, &c.*] *Alfi ab Acad. Ab*
illa enim parte immutata. Devis con-
habet littere et non Oceano. Impletur atque com-
plectitur hoc Oceanum terrarumque orbem
totumque gentes. Livius lib. v. Et Dux, &c.]
hunc Oceanum. Livius lib. v. Et Dux, &c.]

Idem, cum ipse Dux, qui pericula
erat, imminere...

VET. SCHOLIAST.

114: *Officium, &c.*] *Officium sacer-*
dotis, & auspicii dñi fecerunt, & sa-
cerdotum more fugientibus. Ipsorum
enim fuerat imminente Romanis Peri-
cula nunciare.

116. *Et nullo, &c.*] Id est, cum nec-
dum auro textus esset, sed fictilis tota
Jovis compago, magna pro nobis cura
vigilabat.

119. *Siforte nucem.* | *Ut mensas fac-*
ient nucas.* *Id est, faciens.*

VARIORUM.

annunciarent: (quod vatum officium erat) idque propter sanctam simplicitatem Romanorum. *Idem.*

114. *Officium vatis.* Desperatum forte
vultus Vet. Schöl. habet, quod hoc
modo lennipoſet: Sacerdorum more
ſagittibus. Officium ſacerdotis & aru-
piſid quid fecerunt. Iſorum enim fuerat
imminentia Romanis pericula nunciare.
Sagittis quid fit docet Cic. lib. 1. de Di-
vinatione. *Rut. Var. lect. His manuit.*
Antea ſolius Jupiter à periculis nos im-
munes cuſtodiebat, & hanc curam no-
bis præſtabat. *I dem.*

125. *Curiosus, &c.*] Ut vel media nocte
 infantibus periculis Romanos admo-
 neter. Id est, prisco & simplici seculo,
 Diffidit magis amabant. *Idem.*
 126. *Curiosus, &c.*]

716. *Filic.] Ex huro figuli rota*
conformatus. Et malle, &c.] Perius:
Dilecti Patricius in factis quia facti sunt.

Ecce Dii auro violentur, ob quod om-

nia scelera & flagitia passim pertran-
tur. Sane revera tum aureum seculum
erat, cum nihil auri usquam fuit. *Vio-*
latum.] Cum Deo statuz fiant ex auro
furto, sceleribus, rapinis, latrocinii
parto. Vel quod homines magis aurum
quam Jovem colerent. Sat. 3. vers 20. *Id.*

117. *Ilia, &c.* Illa prima secula men-
sas citreas, acernas, vel ex ebore non
morabantur, sed faciebant menses ex ar-
bore, domi vel in Italia nata, non aliun-
de ex Grecia allatas. *Nosque, &c.*
Quæ crevit in Italia, non in Africa aut
Maunitania; ubi gignuntur Citri & Cu-
prelli. *Beroldus* Annotat. cap. 41.

118. Tempora.] Prisca patrum nostrorum. Hos, &c.] Arbores in Italia crecebant in talem ulum, ut inde mensæ & alia supellex fieret. Lubin. Alii pro his habent hoc:

119. *Annasam, Gr.*] Si forte anno-
sam aliquam arborem, quæ facile dejici
poterat, lubrifieret. Ubi nucinas men-
tas Vetus Scholiastes vocat, quæ ex nuce
fierent. *Salmasius.* *Ennius.*] Impetuosus
ille & turbulentus ventus ab ortu flans.
Embin.

120. *Arunc, &c.* Antapodosis dissimilium, notat luxuriam sui temporis. Id est; contra nostro tempore divites Romani nullam voluptatem in cena ex cibo & potu capiunt, nisi fercula in aurea mensa apponantur, cujus fulcrum sit eburneum. *Idem.*

121. *Rhombus*.] *Piscis delicatissimus*,
de quo dictum Sat. 4. *Dama*.] *Capra sil-*
vestris; & ipsa in deliciis habita. *Pusere*,
Er.] *Fortere & male olere*. *Idem*.

122. *Unguenta.*] Quibus inunguntur
60-

400 D. JUNII JUVENALIS
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Jam nimios, capitique graves. hinc surgit orexis,
Hinc stomacho vires: nam pes argenteus illis,

125

VET. SCHOLIAST.

129. Grande, Or.] Eburnea mensa
ex ebore facta. Pardus, Or.] Pardus,
qui sustineat orbem.

ex eborē latat
qui sustineat orbem.
Parta, &c.] Civitas Aegypti
et Mauri-

ex eborē faciat.
qui fūfincat orbem.
124. *Porta, &c.*] Civitas Aegypti
125. *Er, &c.*] Nam & apud Mauri-
taniā interiorem dicuntur nafci Ele-
phanti. unde & Hannibal habuit. Prae-
terea hoc nam addunt, quod cum fenfe-
rit le grandes habere dentes, in terram
eos figit, & inde abdufto capite eos a-
gittit.
[*Porta, &c.*] Locus in India,

126. *Nabashree, Gr.*] Locus in India,
ubi nascuntur Elephanti.
Libido vescendi hinc

127. *Hinc, &c.* Libido vescendi hinc
delectat cibum capere, si menta est e-
burnea.

VARIORUM.

ecematari, cum existent e belneis. *Rosa.*
Senta & corollæ ex rotis quibus corona-
buntur convivæ. *Latoz. Gr.* Nisi latam
& spaciolam mentæ citreæ superficiem,
pes eburneus grandis sustineat. *Latoz.*
qbus. [Tabulas vel mentas citreas rotun-
das. *Bernad. Annot. cap. 41.*
Grande. *Gr.* Menstrum pedes

123. *Grande, &c.*] Menſuram pedes
ex ebore facti. Vel robuſus pes ex ebore.
Et, &c.] Eſt ergo *pardus* hoc loco ſul-
eant mentis, ex ebore in figuram vel
effigiem pardi ſculptum, mealam ſuſti-
nens loco pedis. *Hiatu.*] Cum magno
ſiſtu & apertura oris. Ut effigietur quale
eſt, grande animal & horrendum.
Fabricatus par-
dus, &c.] Fabricatus par-

124. *Dentibus, &c.*] Fabricatus par-
tus ex dentibus Elephantis, qui ex In-
sula Aethiopia, vel urbe Syene, quam
mediam aequator secat, Romam mittun-
tur, vel qui per Syenem tanquam portam

mittuntur in alias Aegypti partes, inde
Romam. Parnab. Mittit.] Romam [el-
licet. Idem.] Nam in Mau-

125. *Et Mauri, &c.*] Nam in Mauritania multi Elephanti, unde etiam Annibal suos habuit. Nomina autem omnes regiones ubi sunt Elephant: *Coleres.*] Intelligit *Aethiopes Trogloditas*, qui mirapedium celeritate sunt. *Obscurus.*] Nigrior nam Indi adhuc nigriores quam Mauri & Aethiopes.] = natura ele-

Mauni & Æthiopes.] Ex natura elephanthorum hoc dicit; nam illi cum feli- grandiores & capiti nimis graves & incommodos dentes habere leantur, illos in terram aut in arborem infixos frangunt & ita deponunt. *Nathææ*, &c.] In regione Arabiz, Syriz contermina. Arabiz autem tres partes. 1. Deserta, quæ Septentris. 2. Felix, quæ Saba. 3. Fertias, quæ Nabathæa. *Fernab. Bellucæ*.] Elephanthus. *Salus*.] Loco propriæ filvas incolit. *Lubin*.

127. Jam, &c.] Quando ob-
pud summi operis sunt. *Hinc, &c.*
Redit ad luxuriam Romanorum
scopice exagandam. Quasi dicat: Si
mensa pes eburneus sit, Romani nostri
vescendi desiderium & appetitum concipi-
unt, & magnam edendi libidinem.
Hinc.] Ex hac lanua suppellectilis, ex
ebore.

128. Virri.] Alii leg. *bilis*. Scopice.
Quasi stomachus iratus ipas cibis, avi-
de omnia jugulet, & deglutiat. Nam
per, &c.] Scopice & hæc. Id est, non
pluvias faciunt nunc pedes argenteos in
mensis, quam annulos ferreos in digitis,
qui certe nullius sunt pretii. Idem nam
temporis eburneos pedes in majori tunc
pretio, quam argenteos. Lubin. 129.

Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his unquam obsonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem

130

135

Su-

VET. SCHOLIAST.

128. *Nam, &c.*] Mensis scilicet. Ut est, inquit, nobis vilis anulus ferreus, ita illis mensis pes argenteus, nisi fuerint elephanti dente compositus.

130. *Qui, &c.*] Id est, qui me ex comparatione contemnat, non cum invito.

135. *Rancidula,*] Quia ossea sunt manubria.

136. *Cui, &c.*] Cui quasi magistro subiaceant omnia.

137. *Pergula,*] Coquina, qua boletaria ponuntur.

VARIORUM.

129. *Ergo, &c.*] Ego juvenalis cum hanc luxuriam, qua jam vivitur, damnam, fugio & evito luxuriosum aliquem & superbum convivam, qui pedes mensæ eburneos requirat, mensas ligneas contemnat, & non nisi magnifice tractari velit. *Idem.*

130. *Qui me, &c.*] Qui me sibi similem putat: Qui postulat ut ego eadem luxuria sumtus faciam, & qui me putat non minorem cenam paraturum, quam ipse solet. *Idem.*

131. *Exiguas.*] Quales meæ sunt moderatæ, eas contemnit. *Adeo.*] Idcirco & propterea. *Nulla, &c.*] Ne exigua quædam pontiuncula. *Lubin.*

132. *Tessella.*] In abaco seu alveolo luforio. Sunt enim parvæ tessellæ, ex quatuor lateribus, quæ ex ebore sole-

bant facti, ut & tali. *Calculus.*] Qui jam dicitur Scacchus latrunculus. *Materialis:*

Hic mihi bis seno numeratur tessera punita.

Calculus hic gemino discolor busto perit.

Idem. Ex hac, &c.] Ex ebore.

133. *Quin ipsa, &c.*] Imo & ipsa cultellorum manubria sunt ossea tantum, & non ex ebore.

134. *Nam, &c.*] Quamvis manubria cultellorum meorum ossea tantum sint, non tamen, dum illis scinduntur obsonia illa, communtur propterea, aut sunt rancida: vel nihilo tamen vilius capiunt fercula. *Idem.*

135. *Rancidula.*] Insuperiora, rancore putrida. *Hand, &c.*] Alii, aut. Quod non sint eburnæ, *Pejor.*] Non sit pejor dum dissecatur. *Lubin.*

136. *Sed nec, &c.*] In cena mea, vel convivio non erit aliquis structor, qui artificiose obsonia incidat & membratim dissecet. *Structor, &c.*] De quo vide Sat. 5. vers. 118. *Cui cedere.*] Cui obartificium omnes discipuli in schola Trypheri debeant concedere, id est, qui inter omnes structores sit doctissimus. Alii leg. *cedere.* *Lubin.*

137. *Pergula.*] Est hoc ideo locus ubi præceptores discipulos suos docebant, vel locus sub tectis dio expositus, per quem commeari licet. Doctissimus Scalliget inquit, Pergulæ ædificiorum pulchrum spectabant: & ob id artifices & magistri, qui minus noti erant in illis primum solebant opera sua propendere

Cc

ant

Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens,
Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat ulmea cœna Subura.
Nec frustum capræ subducere, nec latus Afræ

140

No-

VET. SCHOLIAST.

138. *Et, Gr.*] Pygargus fera est speciei cervi, quæ retriores partes albas habet. Ideo & pygargus dictus est, quia Græce nates *πυγ* dicuntur.

139. *Et, Gr.*] Fasianus, *Σαῖος* & *φάσις* = tur & alvum Argo navis. Py-largus, avis genus, clagalopes appellatur. *Et, Gr.*] Genus avis, quæ habet pinnas colore phœnicio. in aqua semper est, abundans in Africa. Hujus rostrum tam proximum est & curvum, ut, nisi mero capite, aqua in os ipsius non possit intrare.

140. *Et, Gr.*] Oryx animal minus quam bubulus, quem Mauri Uccem vocant: cuius pellis ad citonas proficit, scutula Maurorum minor.

141. *Ulmea, Gr.*] Quia lanionum codices maxime ex ulmis sunt omnes.

142. *Nec, Gr.*] Hoc est, quod vult dicere, Interior noster furtum facere ignorat, neque aut capræ carnis participulam, aut alicujus avis lubrahens: nec aliud novit rapere nisi ossellam, quod dicit.

VARIORUM.

aut docere, ut populo innotescerent. Et hic luminar pro iis qui in pergulis sunt instituti. *Discipulus.*] i.e. qui structor est discipulus Tripheri. *Trypheri.*] Qui senem scindendi obsonia docebat in Subura vico. Nam omnis generis animalia & volucres à ligno habebat, in qua ulmea vel ligneæ cœna, discipuli ligno cultello discabant artem incidendæ. *Apud, Gr.*] di. Vide Sat. 1. vers. 120. In cuius pergula vel schola hæc omnia sequentia inveniuntur & ipsi præsto sunt, facientia simul ligneam cœnam. *Idem.*

138. *Somino.*] Proprie sumen ventis suillus, qui in deliciis erat, præsertim si esset ejedicius. Persius:

— *Calidum seis ponere sumen.*

Pygargus.] Fera cervi speciei, vel capræ silvestris, non dissimilis damis. *Idem.*

139. *Scythica*] Ut Phasiani à Phaside flumine nominati. *Phœnicopterus.*] Avis ita dicta, ab alis puniceis, in Africa abundans, in aquis semper degens, cui rostrum tam proximum & incurvum est ut nisi toto capite in aquam immerio bibere nequeat. *Idem.*

140. *Gætulus, Gr.*] Animal in Gætulia bifidum, & unicomne, non dissimile capris. Alii intelligunt Gallinam Nule midicam. *Plin. lib. 11. cap. 46.* *Hebeti, Gr.*] Ligneo cultello tanquam terreo, vel etiam hebes admodum ferrum vel cultrellus fuisse intelligitur. *Lautissima, Gr.*] Ridicule & Satyricæ. Nam hæc, ut dixi, non sunt vera obsonia, sed simulacra eorum ex ligno confecta, & filo connexa, ita ut cultello obtuso membratim dividi potuerint. *Lubin.*

141. *Sonat.*] Dum versant animalia lignea: Sic quidem interpretes; sed aliter Ver. Schol. Sed omnino aliter Grægorius, qui intelligit hoc modo: Discipulos à doctores suis cœnos ulmeis flagris, si quando cibos hos ligneos non apposite scinderent, ipsosque ulmorum ictus per totam Suburam resonare, quos facere cœnam ulmeam vocet, quod cum edicerent sic scindere, cœnam primi sed ulmeam prægustarent. *Ulmea cœna.*] Fercula omnia à ligno facta. *Subura.*] In nobilissimo vico, in quo sub pergula tales magistri docebant. *Lubin.*

142. *Nec, Gr.*] Id est, ille meus structor adhuc rudis est hujus artis: qui nulla solertia scilicet de capræ cultello

10

*Pastoris durus hic filius: ille bubulci
 Sulpirat longo non visam tempore matrem,
 Ex casulam, & notos tristis desiderat hœdos.
 Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit:
 Nec pugillares desert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas,
 Crassæ nec oppposito pavidus tegit inguina gutto.
 Hic tibi vina dabit, diffusum in montibus illis,*

A qui-

VET. SCHOLIAST.

151. *Pallor.*] Duobus his generibus
Poeta convivium deformat, quod rusti-
ci ministrare pueros.

132. *Suspirat.*] Quia diu abest à pa-

153. *Deficiat, &c.*] Ut pastoris fi-
llas. *Modestus, &c.*] Modestus, bene

153. *legumini, &c.*] Modestissimi, bene
154. *legumini, &c.*] Qui preteritati sunt.

154-155. *Qui prae-textati sunt.*
155. *Quae, &c.] Qui prae-textati sunt.*
155. Quae, &c.] Qui prae-textati sunt.
155. Quae, &c.] Qui prae-textati sunt.

ius: *Terraeque ardebat murex lana.*
Id est, quales ha-

156. *Na papillares.*] Id est, quales habent hi qui patres non habent, scilicet in licentia pueritiae; sed castus

[illegible], &c.] Majorem po-

mem. 12. 61.] Talis puer tibi erit

159. Hæ, 0.11 J
cinema.

VARIORUM.

Præcincti pueri, recti castitque muni-

Hom. Serm. 8. lib. 2. Idem
Pastor, &c.] Hic est pastor
Pastor, &c.] Hic est pastor
Pastor, &c.] Hic est pastor

Cur, i. e. horridi & inculti, filius. —
horridi filius est, fuscipat &c.

Ex 2. *Suspirat.*] Ex affectu patris
diu à parentibus absunt. Id est, cum
parentibus exorat & desiderat.

gemitu & suspirio exoptat & tunc

153. *Es castus/an.*] In qua natu,
 & nutritus est. Natus, &c.] Quos
 & propterea pater.

... & enutritus ...
... & custodit, & propitius ...

Defiderat.] Omnia enim asueta jucundissima. *Idem.*

154. *Ingeni, &c.*] Qui, quamvis
servus, vultum, frontem, animum, &
pudorem, non servilem, sed liberalem
& ingenium habet. *Idem.*

159. *Quales, Gr.*] Nobiles, quos decet non tam genere, quam vultu & animo ingenuos esse. *Quas, Gr.*] Quibus praetexta & purpura fulgente, & flammigante vestiuntur. *Ardeni.*] A colore ardentis & igneo dicitur.

156. Nec pugillares.] Manifeste ostendit puerum esse simplicem & castum. Nec habet, inquit, genitaliagrandiora, quæ assidue libidinis usu excreverint, testiculis in magnitudinem pugni prægrandibus. Pugillares.] Crassitudine pugni. Sunt qui legant, pugillares. Præinquit Vet. Schol.

Tumentes, ut inquit Vet Schol.
Nam illic potissimum ad ci-
vibus spectabantur, Oculis deventibus
Dracuncis, ut Martialis ait. Britann. Rau-
] Ex frequenti coitu, qui vocem
servat. Malo legere Dracuncis, id est
natura infusus. Vide Satyr. 4.
et C. L. L. L.

157. Nec, &c.] Non illi ob ztatem
 abaxillis ori pili, quos per tonsorem
 celli curet. Inde enim scōtor & lirim
 b alis. Perf. Satyr. 5. verl. 19. Idem.

158. *Craffa, &c.*] Id est, grandia sunt
intra membra, non abscondit vasculum
in quo oleum gestat, cum balneum
parat. Velez pudore, vel po-
tius ex timore; tales enim rapiebantur
stuprandos alios, saepe non sine peri-
culo.] Quia Gmelin ingenuus,

19. *Fig.*] Puer simplex, ingenuus, pueri-

Summe cum magno
Et Scythice volucri
Et Græculus arce
Caditur, & sapientia
Nec fructum opus

SATYRA XI. LIB. IV.

A quibus ipse venit, quorum sub vertice lufit:
Namque una atque eadem est vini patria, atque ministri
Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plaufuque probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis urticæ: major tamen iſta voluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur, & mox

VET. SCHOLIAST.

160. *A quibus, &c.* De eadem villa vinum, unde & miniſter eſt.
162. *Forſitan, &c.* Id eſt, ſperas forſitan, quod incipiant ſaltare delicatæ ac pulchre puellæ Syriz. quoniam de Syris & Afriſ, Gadis comita eſt. Nunc, inquit, exſpectas apud me panromimas aut lyſitrias de Gadibus, quod laſciviant.
Maxialis:
Nos de Gadibus improbis puella Vibrabant ſine ſing prurientes Laſtivos docili tremore lumbos.
163. *Incipiant, &c.* Quæ ſuo motu faciunt barbaros pati pruriginem.
167. *Magis, &c.* Ad Venerem illis ſaltantibus.

VARIORUM.

- puſculus, tibi pincerna erit. *Diffuſa.* Expreſſa ex ovis, & in dolia diſfuſa. Sic Sat. 4.
Ipsæ capillatæ diſfuſum conſule potat.
160. *A quibus.* Id eſt, ex eadem villa vinum eſt, unde & miniſter. *Sub, &c.* Id eſt, ſummitate montis. *Idem.*
162. *Forſitan, &c.* Id eſt, tu, o Perſice, forte exiſtimas, apud me quoque jam convivio meretricem quandam ex Gadibus, cantu aliquo, aut ſaltatione pœtœorum libidinis in animis convivium excitaturam eſſe? Quæſi dicat: Falſeris. Martial. libro 1. Epit. 42. & lib. 5. Epit. 79. *Gaditana.* Puella e Gadibus, unde innumeraſtes meretrices. Romæ. *Labin.*
163. *Prurire.* Pruritus, & urticam libidinis excitare in convivium ammis. *Canoro choro.* Ut ſimul canter & ſalter, per chore aliquot meretricum ſimul canentium. *Plauiſque, &c.* Aspa-

viviſ ſpectatoribus approbantibus huius modi libidinoſos choros & cantus: ab improbo magiſtro, qui ſaltatricum has circumducebat ad quæſum, & ſaltandum provocabat, plauiſu rem bene habere ſignificans. *Plauiſu* autem lebant rem quampiam approbare. P. 6. verſ. 78. *Idem.*

164. *Ad, &c.* Poſtea ad tæpe procumbant, quaſi ad ſeſe ſupratæ admiſſuræ, idque, ut magis intuenti convivas leitent, clune tremulo & ciliante, impudico corporis motu. *Nam autem clunem,* in Maſculino dictum. *Idem. Speltan, &c.* Duo verſus in quibusdam exemplaribus hoc in loco adduntur, in quibusdam inferius poſt illuſtrum 200: *Sponſio quæ culta decet aſcedi puella.* In vulgatis præterius deſideratur.

165. *Irritamentum.* Id eſt, quæ etiam in ægrois & languidis & decrepitis ſenibus Venerem & libidinem incenderit. *Idem.*

166. *Acres urticæ.* Id eſt, pruriginæ, & excitatrices ſtimuli libidinis acres & vehemens irritationes. Sic I. perius Sat. 2.

Hæc teſtigis Gradi veruon urtica nepotes Divitis. Nam non niſi divites hæc Veneris irritamenta adhibebant. quia pauperibus per inopiam non licebat. *Magis tamen.* Id eſt, libido quæ ex tam oſceno ſpectaculo provenit, illa longe major eſt in ſeminis, quam in viris & unde mulieres citius in libidinem excitantur. Sic Sat. 6. dixit:
--- Nam quantula noſtra voluptas!

Labin. *Alterius ſexus.* Fornicariæ.

Scire cum magis
Et Servitorem
Et Genuum
Cucurbitam,
Nec fuisse

Ne

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

Idem, Gr.] Turpiter

SATYRA XI. LIB. IV.

Namque ibi fortunæ veniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,

VET. SCHOLIAST.

174. Namque, Gr.] Divitum, quasi liceat illis peccare.

165. Hæc, Gr.] Id est. si alea luserit pauper, aut adulterium commiserit, dammandus est: si dives horum aliquid fecerit, jocosus appellatur.

180. Quæ, Gr.] Bona, an mala.

VARIORUM.

an alius in toto scriptorum genere locus extet, in quo vexando plus sibi critica lascivia indulserit, quam hic juvenalis; ut mira & inaudita verborum commenta, artisque hujus ineptias reputanti mihi rubor suffunderetur: Pytisma, pytysma, popysma, peitisma, pygisma, pedema, pettema, proptysma; quorum Auctores cum non minus ineptis interpretationibus traducere & otio legentium abuti, illiberale tacinus est. Quid autem eos impulerit ut à Veteris interpretis explicatione discederent non video, quæ ut brevis simplexque, ita ad Poetæ sententiam proximè accedit. Divitum enim luxum carpit, quorum tristiciâ Lacedæmonio maiore contrata, oris excrementis fœdabantur. Quæ autem apud Vet. Interp. sequuntur, quasi ideo spuro lubricaretur pavimentum, ut facilius & velocius saltatriculæ discurrerent, vel ex glossæmæ irrepti, vel ineptis solens. *Erratum.*

174. Namque, Gr.] Id est, illis divites ignoscimus, cosque turpe aliud admittentes excusamus propter fortunam, Alea, Gr.] Id est, vilibus &

plebeis hominibus alea est turpis famis. Lubin.

175. Eadem illi.] Divites & nati. Si pauper alea luserit, aut a rium commiserit damnatur. Si o laudatur, aut saltem excusatur. Idem.

176. Hilares, Gr.] Liberales, di, lauti, magnifici. Idem. Nitidi. Clari & splendidi.

177. Nostra, Gr.] Antapodosis militum demonstrat, suum convitium longe aliud futurum esse: & simularatur Persicum, ut omnibus curis sitis ad lætitiâ convivales sese perter, Alia, Gr.] Longe alios & flores, non autem turpes & lascivi. Idem. Iudos.] Hilaritates & recreati.

178. Conditor, Gr.] Id est, Hæc, recitabitur in meo convivio. quæ Maronis, Gr.] Aneida inter.

179. Altisoni.] Prægrandis, a qui, sublimis, cornuti. Dubia. Idem.] Id est, Virgilii versus taciturnis quis metito dubitet, utri palma sit buendâ, Homero an Virgilio. Idem non ita, si credatur Propertio eleg. lib. 17. Quantum enim à plebeja in que muliercula matrona distat, tam summus Homerus à divino Virgilio perarunt. Scalig. Poet. v. cap. 12.

180. Quid, Gr.] Quasi dicat, nuntiatio illos versus non comprehendit sed seipsa commendat suavitate iustitio sub. Quæ voce.] Bona an Certe vox est animæ pronuntiaria. Videtur autem respondere objectioni Rudem & simplicem habes puerum male pronuntiabit illos versus. Idem.

181. Sed, Gr.] Monet jam per-

Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem: non scenoris ulla
 Mentio, nec, prima si luce egressa, reverti
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
 Humida suspectis referens multitia rugis,
 Vexatasque comas, & vultum, auremque calentem.
 Protinus antemcum, quidquid dolet, exue limen:

185

Pone

VET. SCHOLIAST.

184. *Nec, &c.*] Mire nec ipsi rei pepercit Poëta. Ne uxor tibi bilem contrahat si tarde regreditur, quæ à prima luce processerat, & ita regressa ut se prodar ignis quibusdam concubuisse cum mœcho. solent enim aures & vultus sub ora eis rubere.

186. *Humida, &c.*] Terentius. *Postquam ludificatus est virginem, vestem scidit.*
 Vexata igitur à mœcho, qui cum ea concubuit.

VARIORUM.

ut omnem tristitiam, & quidquid molestum est deponat, ut lætus frontem secum possit exporrigere, missis curis. *Dilatit.*] In aliud tempus transpositis. *Averte, &c.*] Domesticarum rerum administrationes, & negotia in aliud tempus differ. *Lubin.* Sic Horat. ad Meccenat. *Mitte civiles super urbe curas.*

182. *Et, &c.*] Vacationem ab omnibus curis. *Dona.*] Concede. *Quando, &c.*] Quoniam per totum diem hilares erimus. *Cessare.*] Otiari.

183. *Non, &c.*] Noli cogitare multo minus loqui de lucro & argento, quod in fœnus alicui concedas. *Idem.*

184. *Nec, &c.*] Est jocus nimis acerbis. Est autem hic ordo: Uxor tua si prima luce domo egressa nocte solet reverti, referens humida multitia rugis suscitatis & comas vexatas ab adulteris, tibi vultum contrahat, & zelotum. Sed hæc omnia conviciacellus deponat. *Lubin.*

bin.

184. *Tacito.*] Notat miseram viri patientiam, qui hæc flagitia videat, & tacere cogatur. *Bilem, &c.*] Iram & indignationem exlucit. Id est, ne sis zelotypus. *Idem.*

186. *Humida, &c.*] Quæ refert ad te in domum mariti humidas vestes, propter concubitum adulteri effusa genitura super ipsius veste, idque suspectis rugis, (Belgice, gekreuckt, gekneut) quasi illæ propter concubitum cum adultero sint factæ, amplectendo illum & osculando. *Multicia.*] Mollia nimis delicatarum mulierum vestimenta pellucida. vide Sat. 2. vers. 66. *Lubin.* Et quidem serica. serica autem cum dico, subserica intelligi volo, non alia tunc in usu. ideo verus interpret eo loco recte exponit multicia, vestes molli intextas subtemine. Multicium enim adjectivum, quod in substantivum transit, nam & multicia vestis & simpliciter multicium. unde multicia Juvenali, tenues & pellucidæ vestes. *Salmas.* in Fl. Vopisc.

187. *Vexatas, &c.*] A petulante adultero extra ordinem redactas, & confusas. Quæ luctatiunculas & pressunculas amantium significant. Quas Suetonius vocat, *recentes lascivia & peralta libidinis notas.* cap. 36. Calig. & August. cap. 69. *Vultum, &c.*] Ex lascivia adulteri mortuunculis, ex libidinosa contrectatione, & osculis. Vel rubentem post admissum facinus. *Lubin.*

188. *Protinus.*] Id est, quidquid est, quod animi exgritudine in te conditare possit, illud dum zdes meas ingrederis, ante limen deponat & exue. *Lubin.*

189

Pone domum, & servos, & quidquid frangitur illis
Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales. 190
Interea Megalesiacæ spectacula mappæ,
Idæum solenne colunt similisque triumpho
Præda caballorum Prætor sedet: ac, mihi pace
Immensæ, nimixque licet si dicere plebis,

To-

VET. SCHOLIAST.

191. *Interea, &c.*] Hoc ideo, quia Megalesia Circenses ante solem prope edebantur.

192. *Idæum, &c.*] De Ida matre Deum.

193. *Præda, &c.*] Pompa. Quoniam Circensibus illis, quos Prætores edunt, quos est missas, qui ordinarius dicitur: ideo præda caballorum, quia hordeum pro illo die aurigæ tollunt equorum. aut ideo præda dixit, quoniam multi equi frangebantur iisdem Circensibus.

VARIORUM.

189. *Pone, &c.*] Curas domesticas donec. *Er, &c.*] Malignos & nequam. *e. cogitationes sollicitas de illis. Er, &c.*] Ex re domestica vel suppellectili, quam assidue frangunt non sine rixa & contentione dominorum. *Frangitur illis.* i. e. ab illis, & illorum negligentia.

190. *Aut, &c.*] Quidquid ab illis inquitur. *Ingratos, &c.*] Id est, inter convivandum ne memineris illorum, qui tibi malam gratiam retulerunt. *Ante, &c.*] inprimis: Illa enim ante omnia bene merentibus bilem solent parere.

191. *Interea.*] Dum nos (scilicet convivamur, alii ludos spectant. Est autem ordo: Spectacula mappæ Megalesiacæ colunt Idæum solenne. Id est, spectacula Circensia instituta in honorem Magnæ Deæ matris indicata per mappam, colunt Deam phrygiam. Erant autem quatuor agitatorum factiones, Vicia, Albata, Rosea, & denique Præfina,

Spectacula.] Pro rebus spectandis, vel pro ipsius spectatoribus, qui sibi sunt spectaculo. *Megalesiacæ.*] In honorem Deæ Phrygiæ magnæ Deæ matris ex Ida Romam advectæ. *αὐτὴ τῆς μεγάλης τῆς φρυγίας. Mappa.*] Hæc suspendi solebat in signum ludorum Circensium, quod tali casu fluxit in morem. Cum Nero prandium protenderet, & celeritatem ut asfolet avidus spectandi populus flagitaret, ille mappam, qua tergendis manibus utebatur, jussit abjici per fenestram. Hinc tractum est ut ostensa mappa certa videatur esse promissio Circensium furororum. Quidam legunt, *Palma.* Caldezin. Observat. lib. 3. cap. 14.

192. *Idæum solenne.*] Festum usitatum in honorem Deæ Idææ. *Similisque, &c.*] Id est, in his ludis sedet prætor in sublimi curru triumphali, tanquam triumphaturus. Hujus Satyr. 10. meminit:

Quid si vidisset prætorem in curribus altis, &c. Lubin. Triumpho ergo pro triumphanti.

193. *Præda.*] *Præda* vel *præda caballorum* dicitur Juvenali ob largum equorum curullum sumptum, qui & ingenti pretio parabantur, & in cursu auriterbant aut debiles fiebant. Nam qui *perdam* insolens latinis auribus verbum inculcat, oleum & operam perdit. *Fervat. Prætor.*] Qui his ludis præerat; quibus antea Aedilis, ut patet apud Livium. *Ac, &c.*] Venisse plebem flagellet, invidiam dicto deprecans; ostendit totum ejus studium esse in spectaculis & ludorum celebratione.

194. *Immensa.*] Illo enim tempore immensa Romanæ plebis multitudo. *Lubin.*

Ge 3

195. Id.

Grande ebur, & magno sublimis pardu
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syce
 Et Mauri celeres, & Mauro obscurior
 Et quos deposuit Nabathæo bellua salt
 Jam nimios, capitique graves. hinc furt
 Hinc stomacho vires: nam pes argente

VET. SCHOLIAST.

123. *Grande, Gr.*] Eburnea mensa
 ex ebore facta. *Pardus, Gr.*] Pardus,
 qui sustineat orbem.

124. *Porta, Gr.*] Civitas Egypti

125. *Et, Gr.*] Nam & apud Mauri-
 taniam interiorum dicuntur nasci Ele-
 phanti. unde & Hannibal habuit. Prz-
 terea hoc nam addunt, quod cum fense-
 rit se grandes habere dentes, in terram
 eos figit, & inde abdueto capite eos a-
 mitit.

126. *Nabathæo, Gr.*] Locus in India,
 ubi nascuntur Elephantia.

127. *Hinc, Gr.*] Libido vescendi hinc
 delectat cibum capere, si menta est e-
 burna.

VARIORUM

ecumturi, cum existens e belucis. *Rosa.*
 Seta & corollæ ex rotis quibus corona-
 bantur convivæ. *Latos, Gr.*] Nili latam
 & spaciosam mensæ citrex superficiem,
 pes eburneus grandis sustineat. *Latos*
qter.] Tabulas vel mensas citreas rotan-
 das. *Bernard. Annot. cap. 41.*

123. *Grande, Gr.*] Mensarum pedes
 ex ebore facti. Vel robustus pes ex ebore.
Et, Gr.] Est ergo *pardus* hoc loco ful-
 crum mensæ, ex ebore in figuram vel
 effigiem pardi sculptum, mensam susti-
 nens loco pedis. *Hiatu.*] Cum magno
 nictu & apertura oris. Ut effigietur quale
 est, grande animal & horrendum.

124. *Dentibus, Gr.*] Fabricatus par-
 dus ex dentibus Elephantis, qui ex In-
 sula Æthiopiz, vel urbe Syene, quam
 mediam æquator fecit, Romam mirtun-
 tas, vel qui per Syenem tanquam portam

mittuntur in
 Romam. *Pari*
licet, Idem.

125. *Et M*
 ritania multi
 Annibal suo
 omnes regi-
 teres.] Intre-
 qui mirape
 Nigrior n-
 Mauri & f-

126. *Phantoru*
 grandiore
 commod
 in terram
 & ita de-
 gione Al-
 bir aut
 Sepasile
 quæ Ma-
 phantia
 cultu. *Latosia.*] Infidition. *127.*
 127. *Alit, Gr.*] Alit, *Gr.*] *Alit*
 dus *Gr.*] *Alit*
 Redig
 pice
 mens
 refect
 piunt
 Hinc
 ebor
 12
 Quas
 de os
 plus
 men
 qui es
 temp
 precio

127. *Alit, Gr.*] Alit, *Gr.*] *Alit*
 dus *Gr.*] *Alit*
 Redig
 pice
 mens
 refect
 piunt
 Hinc
 ebor
 12
 Quas
 de os
 plus
 men
 qui es
 temp
 precio

11. XI. Lira IV.

421

130

135

Su-

ut sed, ut & tui. *Colonia.*] Quid
in facie scilicet insinuat. *Mat-*

Et non in facie insinuat in facie per-

Colonia hoc genus dicitur in facie per-

Idem. Ex ut, *Or.* Ex chore.

131. *Quo rse, Or.*] Iste & ipsa cul-

domi in manu sunt officia tantum, &

134. *Idem, Or.*] Quamvis manubria

obsequium in manu officia tantum sunt,

non tamen, dum illis scinduntur obso-

lia illa, committuntur propterea, aut

135. *Ravetula.*] Insidiaria, rancor-

penda. *Hand, Or.*] Alii, *ant.* Quod

non sunt ebrietas, *Prior.*] Non sit pejus

136. *Sed nec, Or.*] In cena mon-

ad convivio non erit aliquis structor,

qui artificiose obsequia incitat & mem-

oratum dissecet. *Structor, Or.*] De quo

nde Sat. 5. vult 118. *Construere.*] Qui ob ar-

tificium omnes discipuli in schola Ty-

phern debeant concedere, id est, qui tunc

omnes structores sit docilissimus. Alii

leg. *condere.* *Lubin.*

137. *Pergula.*] Est hoc locus in quo ubi

praeceptores discipulos tunc docerant,

vel locus sub rectis discipulis per-

Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
 Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens,
 Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro
 Cæditur, & tota sonat ulmea cœna Subura.
 Nec frustum capræ subducere, nec latus Afræ

140

No-

VET. SCHOLIAST.

138. *Es, &c.*] Pygargus fera est specie cervi, quæ retriore partes albas habet. Ideo & pygargus dictus est, quia Græce nates *πυγ* dicuntur.

139. *Es, &c.*] Fafianus, *ὄξυς* & *αἶψυμ* Argo navis. Pygargus, avis genus, clagalopes appellatur. *Es, &c.*] Genus avis, quæ habet pinnas colore phœnicio. in aqua semper est, abundans in Africa. Hujus rostrum tam prolixum est & curvum, ut, nisi merso capite, aqua in os ipsius non possit intrare.

140. *Es, &c.*] Oryx animal minus quam bubalus, quem Mauri Uncem vocant, cujus pellis ad citonas proficit, scuta Maurorum minora.

141. *Ulmea, &c.*] Quia lanionum codices maxime ex ulmis sunt omnes.

142. *Nec, &c.*] Hoc est, quod vult dicere, Inferior noster sument facere ignorat, neque aut capræ carnis particulam, aut alicujus avis lubtrahens: nec aliud novit rapere nisi ofellam, quod dicitur.

VARIORUM.

aut docere, ut populo innotescerent. Et hic sumitur pro iis qui in pergulis sunt instituti. *Discipulus.*] i.e. qui structor est discipulus Tripheri. *Trypheri.*] Qui artem scindendi obsonia docebat in Subura vico. Nam omnis generis animalia & volucres à ligno habebat, in qua ulmea vel lignea cœna, discipuli ligneo cultello dicebant artem incidendi. Vide Sat. 1. vers 120. *Apud, &c.*] In cuius pergula vel schola hæc omnia sequentia inveniuntur & ipsi præsto sunt, facientia simul ligneam cœnam. *Idem.*

138. *Sumine.*] Proprie sumen venter suillus, qui in deliciis erat, præsertim si esset ejestitius. Persius:

— *Calidum scis ponere sumen.*

Pygargus.] Fera cervi specie, vel caprea silvestris, non dissimilis damis. *Idem.*

139. *Scythica*] Ut Phasiani à Phaside flumine nominati. *Phœnicopterus.*] Avis ita dicta, ab alis puniceis, in Africa abundans, in aquis semper degens, cui rostrum tam prolixum & incurvum est, ut nisi toto capite in aquam immerito bibere nequeat. *Idem.*

140. *Gætulus, &c.*] Animal in Gætulia bisulcum, & unicomne, non dissimile capris. Alii intelligunt Gallinam Numidicam. *Plin. lib. 11. cap. 46. Hebeti, &c.*] Ligneo cultello tanquam ferreo, vel etiam hebes admodum ferrum vel cultrellus fuisse intelligitur. *Lautissima, &c.*] Ridicule & Satyrice. Nam hæc, ut dixi, non sunt vera obsonia, sed simulacra eorum ex ligno confecta, & filo connexa, ita ut cultello obtuso membratim dividi potuerint. *Lubin.*

141. *Sonat.*] Dum versant animalia lignea: Sic quidem interpretes; sed aliter Vet. Schol. Sed omnino aliter Grangæus, qui intelligit hoc modo: Discipulos à doctores suis cæcos ulmeis flagris, si quando cibos hos ligneos non apposite scinderent, ipsosque ulmorum ictus per totam Suburam resonare, quos facete *cœnam ulmeam* vocet, quod cum edicerent sic scindere, cœnam primi sed ulmeam prægustarent. *Ulmeacœna.*] Fercula omnia à ligno facta. *Subura.*] In nobilissimo vico, in quo sub pergula tales magistri docebant. *Lubin.*

142. *Nec, &c.*] Id est, ille meus structor adhuc rudis est hujus artis: qui nulla solertia suillum de caprea cultello

10

Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebejos calices, & paucis assibus emtos
Porriget incultus puer, atque à frigore tutus;
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus,
Quisquam erit in magno. cum posces, posce Latine.
Idem habitus cunctis, tonfi, rectrique capilli,
Atque hodie tantum propter convivium pexi.

145

150
Pasto-

VET. SCHOLIAST.

145. *Paucis, &c.*] Vile emtos.
146. *Incultus, &c.*] Bene Poëta ostendit vestitum puerum, non tamen ornatum.
147. *Non, &c.*] Quales vendunt care manciparii, pro *mancipes*: ut *legatarii pro legatis, sic consulares pro consulibus*.
148. *Posce.*] Non Græce, quia nescit.
149. *Idem, &c.*] Id est, pueris similes vestes. *Tonfi, &c.*] Non comati.
150. *Pexi.*] Deducti pectine capilli.

VARIORUM.

- Io novit subducere. *Latini.*] Aliquam partem de latere vel corpore. *Afra, &c.*] Gallinæ Numidicæ. *Luben.*
143. *Novit.*] Abscindere. Nam artis erat juncturas membrorum solenter posse invenire & incidere. Ordo est, *nec tirunculus noster novit subducere frustum caprea, nec latus avis Afra. Tirunculus.*] Rudis puer hac in arte. *Rudis, &c.*] Qui nunquam hæc vanitates addiscet. *Lubinus.*
144. *Et exigua.*] Qui tantum doctus est frusta vel fragmenta carnis jurulentæ distribuere. *Frustis.*] Alii, *Furtis.*] Quæ fiebat e carne porcina.
145. *Plebejos, &c.*] Vitreos, non erythralinos, & exiguos emtos pretio. *Idem.*
146. *Incultus.*] Non ambiciose or-

natus. *A frigore, &c.*] Crasso tantum indutus panno, qui illum magis à frigore muniat, quam ornet. *Idem.*

147. *Non Phryx.*] Apud me non habebis ministrum elegantem, quales emuntur à mangonibus, ut Delphici, Phrygii, Mitilenei, Lycii. Id est, habeo solummodo ministrum rusticum, in agro mihi natum, & illum tamen à natura optimum. *Mangone.*] Qui exorant & vendebant pueros. *Idem. Peritius.*] Pretio. Mango, proprie *κωκυθ*, canum nutritor: sed & longius tractum, puerorum altor & negotiator dicitur. Vide Persii Sat. 6. vers. 76. *Farnab.*

148. *Quisquam, &c.*] Pincerna meus. *Magno.*] Pretio petitus & redemptus formosissimus & cultissimus, qui sæpe multis millibus emebantur. Sat. 5.

--- *Nescit tot millibus emtos.*

Com, &c.] Aliquid scilicet ab ipso, posce Latine. Nam Italus est, non Phryx, aut Lycius, non Græcus, aut aliunde advectus. *Idem.*

149. *Idem, &c.*] Omnibus meis pueris similes vestes. Alii variis vestibus ornabant suos pueros ad ostentandam luxuriam. *Tonfi.*] Non nimis longi. Nam molles & delicati alebant comas. *Rectrique.*] Non crispi, aut calamistræ crispati. Aut circumati in orbem aut cornu. *Luben.*

150. *Atque, &c.*] Ex consuetudine dixit. Nam in conviviis omnia solite magis ornabantur. *Pexi.*] Capilli, deducto pectine: ut,

404
Pastoris duri est hic filius: ille bubulci
Suspirat longo non visam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desiderat hœdos.
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura vestit:
Nec pugillares desert in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas,
Crassâ nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit, diffusâ in montibus illis,

155

A qui-

VET. SCHOLIAST.

151. *Pastor.*] Duobus his generibus Poeta convivium deformat, quod rusticos dicit ministrare pueros.
152. *Suspirat.*] Quia diu abest à parentibus, tristis est.
153. *Desiderat.* &c.] Ut pastoris filius.
154. *Ingenui.* &c.] Modestii, bene nati.
155. *Qui.* &c.] Qui prætextati sunt. Ardens purpura, pro fulgens: ut Virgilius:
— Tyriusque erubet murice lana.
156. *Nec pugillares.*] Id est, quales habent hi qui patres non habent, scilicet rumentes in licentia pueritiae; sed castus est.
158. *Inguina.* &c.] Majorem penem.
159. *Hic.* &c.] Talis puer tibi erit pincerna.

VARIORUM.

- Præcincti pueri, vestis carotique ministrant.
Horat. Serm. 8. lib. 2. *Idem*
151. *Pastor.* &c.] Hic est pastoris filius, i. e. horridi & inculti, filius: ille, qui bubulci filius est, suspirat &c.
152. *Suspirat.*] Ex adfectu puerorum, dum diu à parentibus absunt. Id est, cum gemitu & suspitio exoptat & desiderat.
153. *Et casulam.*] In qua natus, educatus & nutritus est. *Notus.* &c.] Quos propriam & custodit, & propter ea potes.

Desiderat.] Omnia enim assueta jucundissima. *Idem.*

154. *Ingenui.* &c.] Qui, quamvis servus, vulum, frontem, animum, & pudorem, non servilem, sed liberalem & ingenuum habet. *Idem.*

155. *Quales.* &c.] Nobiles, quos decet non tam genere, quam vultu & animo ingenuos esse. *Qui.* &c.] Qui prætexta & purpura fulgente, & flammi-gante vestiuntur. *Ardens.*] A colore flammeo & igneo dicitur.

156. *Nec pugillares.*] Manifestè ostendit puerum esse simplicem & castum, Nec habet, inquit, genitalia grandiora, quæ assiduo libidinis usu excreverint, testiculis in magnitudinem pugni prægrandibus. *Pugillares.*] Crassitudine pugni. Sunt qui legant, *pugillares.* Tumentes, uti inquit Vet. Schol.

In balnea.] Nam illic potissimum à cinctis spectabantur, Oculis devorantibus *Draucos*, ut Martialis ait. *Britann. Rancus.*] Ex frequenti coitu, qui vocem enervat, Malo legere *Draucus*, id est, bene à natura instructus. Vide Satyr. 4. vers. 514. *Lubin.*

157. *Nec.* &c.] Non illi ob ætatem sub axillis omni pili, quos per tonforem avelli curet. Inde enim fortior & hinc sub alis. *Perf. Satyr. 5. vers. 19. Idem.*

158. *Crassa.* &c.] Id est, grandia sua virilia membra, non abscondit vasculo, in quo oleum gestat, cum balneum intrat. *Pavidus.*] Vel ex pudore, vel potius ex timore; tales enim rapiebantur ad stuprandos alios, sæpe non sine periculo.

159. *Hic.*] Puer simplex, ingenuus, pud-

SATYRA XI. LIB. IV.

A quibus ipse venit, quorum sub vertice lustr:
 Namque una atque eadem est vini patria, atque ministr
 Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro, plausuque probatæ
 Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
 Irritamentum Veneris languentis, & acres
 Divitis urticæ: major tamen ista voluptas
 Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox

VET. SCHOLIAST.

160. *A quibus, &c.* De eadem villa
 vinum, unde & minister est.
 162. *Forsitan, &c.* Id est, speras
 forsitan, quod incipiant saltare delicatæ
 ac pulchræ puellæ Syriz. quoniam de
 Syris & Afris, Gadiis condita est. Nunc,
 inquit, expectas apud me pantomimas
 aut lyristas de Gadibus, quod lasciviant.
 Martialis:
*Nec de Gadibus improbis puella
 Vibrabit sine fine prurientes
 Lascivos docilis tremme lumbos.*
 163. *Incipiant, &c.* Quæ suo motu
 faciunt barbaros pati pruriginem.
 167. *Magis, &c.* Ad Venerem illis
 saltantibus.

VARIORUM.

puellens, tibi pincerna erit. *Diffusa.*
 Expellæ ex avis, & in dolia diffusa. Sic
 Sat. 4.
Ipse capillato diffusum consule potat.
 160. *A quibus,* Id est, ex eadem
 villa vinum est, unde & minister. *Sub,*
 &c. Id est, summitate montis. *Idem.*
 162. *Forsitan, &c.* Id est, tu, ô Per-
 sice, forte existimas, apud me quoque
 in convivio meretricem quandam ex
 Gadibus, cantu aliquo, aut saltatione
 pruritus libidinis in animis conviva-
 rum excitaturam esse? Quasi dicat: Fal-
 leris. Martial. libro 1. Epist. 42. & lib. 5.
 epist. 79. *Gaditana.* Puella è Gadibus,
 unde innumerales meretrices Romæ.
 Lubin.
 163. *Prurire.* Pruritus, & urticam
 libidinis excitare in convivium ami-
 cis, *Concerto choro.* Ut simul cantet &
 saltet, vel choro aliquot meretricum si-
 mul canentium. *Plausuque, &c.* Aspon-

vivis spectatoribus approbantibus ha-
 modi libidinosos choros & cantus:
 ab improbo magistro, qui saltatio-
 nes circumducebat ad quæstum, &
 saltandum provocabat, plausu rem
 bene habere significans. *Plausu* autem
 leban rem quampiam approbare. 1.
 6. vers. 78. *Idem.*

164. *Ad, &c.* Postea ad ter-
 procumbant, quasi ad sese suprat
 admittunt, idque, ut magis intus
 convivas incitent, clune tremulo &
 saltante, impudico corporis motu. *N*
 autem clunem, in Masculino dictu
Idem. Spectant, &c. Duo versus in
 huiusmodi exemplaribus hoc in loco
 duntur; in quibusdam inferius postil-
 luntur: 200: *Sponsa quos culta decet aspi-*
puella. In vulgatis prorsus deside-
 tur.

165. *Irritamentum.* Id est, quæ ex
 in ægrois & languidis & decrepitis
 bus Venerem & libidinem incendit.
Idem.

166. *Acres urticæ.* Id est, prur-
 nes, & excitatrices stimuli libidin-
 acres & vehementes irritationes. Sic
 perius Sat. 2.

*Hæc te tigris Gradi ve tuos urtica nepotes
 Divitis.* Nam non nisi divites hæc
 neris irritamenta adhibebant. quia p-
 peribus pro inopiam non licebat. *M*
tamen. Id est, libido quæ ex ram-
 sceno spectaculo provenit, illa lo-
 major est in feminis, quam in vi-
 & unde mulieres citius in libidinem
 citantur. Sic Sat. 6. dixit:
 --- Nam quantula nostra voluptas?

Lubin.
 167. *Alterius sexus.* Foeminarum
 G C 3

404
Pastoris
Suspirat
Et casti
Ingen
Qual
Nec
Tel
Cr
H

D. JUNII JUVENALIS

Annos, atque oculis concepta urina movetur.
Non caput has mugas humilis domus: audeat ille
Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans 170
Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur
Vocibus obsecris, omnique libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytimate lubricat orbem:

Nam-

VET. SCHOLIAST.

169. Urina, Gr. Irritata scilicet chondus saltantium pocellorum.

170. Testarum, Gr. Testes nam annos percussiones saltantibus panonimidis quidem hic noverit ut in esochori percuterent manibus.

171. Peristis, Gr. Divites cantilenis rumpunt ac tam obsecris, ut illis meretices abstineant.

172. Qui, Gr. Qui caput supra manum Lacedaemonium, quo stratum est peristitum, ut leve sit, ut saltantibus pocellorum impatit. pro paula, huius pocellorum impatit.

VARIORUM.

Mugis, Gr. Exigitur ac movetur ad libidinem. Ille, Sc. alter ferus. Mal- dem legere loquuntur. Idem. Es, Gr. Nam lasciva voce, lasciva cantabant, & lascivos motus corpore exprimebant.

168. Concepta, Gr. Urina seu semen genitale conceptum, per aures & oculos commoverit, ut scilicet per nimiam libidine urina non retineant. De hac re Sat. 6.

Tuica vesica non imperat. Idem.

169. Kom, Gr. Vana libidinis, Mecerbas, & turpitudinem. Nempe, stultitiam parientur opes. Adus. Alii legunt Andis, Gr. Dives aliquis habet & videat & audiat, qui domum habet & pavimentum Mistro opere ornatum, & Lacedaemonis lapidibus interstratum & variegatum; illiusque pavimentum cum exspuit, vel cum ariditate, vel ariditate Falis inquam crepitus, huius tympana & esochorum crepitus, a quibus etiam verba obsecris, ut olido & vel turpissimum stans abstinet. Lu-

bis.

170. Testarum, Gr. Tympanorum & cymbalorum. Lubin. & plures. Testes enim antea percutiebant saltantibus panonimidis: quoniam tunc non erat ut meretices percuterent manibus. Ita emendandus Schohastrae locus, qui vulgo cor- ruptissimus: quomodo autem manibus percuterent esochori, docet Salma-

sius; digitis scilicet dextre manus con- tactis & in unam reducis. Ista sub- iecta palmam percutiebant, ut sic in- vicem comploris cymbalorum in mo- vicem resonarent, & reliquis inde auspi- cium canendi, incipere darent. Sal- maeus in Vopisc. Testarum, Gr. Cro- tala sunt & testis & conciliis, quibus in India foeminas in saltationibus usus saepius vidi. cojusmodi crepitaculis & motibus utuntur Hispani vocantque ca- scabados, huius crepitaculis. Ari- stoph. in Bares. vide Jul. Caf. Sca- lig. 1. Poet. 18. Farnab. Sed Gran-

gus Crepitus testarum genus esse plausus dicit, & hoc quidem ex Suetonii Ne- rone, ubi tria plausuum genera dista inventas, bombos, imbrices & testas: quas testas Calaub. distas esse putat ad simi- litudinem crepitus, quem edunt coilli- stis testis. Cum, Gr. Turpissima can- titenz. Bradans 9. cap. 17. Nudum.] In lupanaribus enim meretrices nudae, praeter papillas, quas vincebant & vi- siva. Oido.] In foedo & maleolenti lupanari. Lubin.

171. Mancipium.] Vere mancipium, quod suum corpus vendit, & pretio ab- utendum profuit. Idem. Ille fruatur.] Ille dives, non pauper, gaudet & de- lectat in illis omnibus illicitis.

172. Omnisque, Gr. Qualibet ex- stimulatur. Idem. Nam in libidine ang- eriam, & quidem infanda.

173. Qui Lacedaemonium.] Huius scia

an

Namque ibi fortunæ veniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,

175

180

Et

VET. SCHOLIAST.

174. *Namque, &c.*] Divitum, quasi liceat illis peccare.
165. *Hæc, &c.*] Id est. si alea luserit pauper, aut adulterium commiserit, dammandus est: si dives horum aliquid fecerit, jocosus appellatur.
180. *Quæ, &c.*] Bona, an mala.

VARIORUM.

an alius in toto scriptoram genere locust exet, in quo vexando plus sibi critica lascivia indulerit, quam hic juvenalis; ut mira & inaudita verborum commenta, artisque hujus ineptias reputanti mihi rubor suffundatur: *Pytisma, pitysma, pappysma, peirisma, pygisma, pedema, pettenma, propysma*; quorum Auctores cum non minus ineptis interpretationibus traducere & otio legentium abuti, illiberale tacinus est. Quid autem eos impulerit ut à Veteris interpretis explicatione discederent non video, quæ ut brevis simplexque, ita ad Poetæ sententiam proxime accedit. Divitum enim luxum cæripit, quorum tristiciâ Lacedæmonio marmore contrita, oris excrementis fœdabantur. Quæ autem apud Vet. Interp. sequuntur, quasi ideo spuro lubricaretur pavimentum, ut facilius & velocius saltatriculæ discurrerent, vel ex glossariæ interpre, vel ineptis solens: *Erratius*.

174. *Namque, &c.*] Id est, illis divitiis ignoticum, eosque turpe aliquid admittentes excusamus propter fortunam. *Alea, &c.*] Id est, vilibus &

plebeis hominibus alea est turpis & intamis. *Labin.*

175. *Eadem illi.*] Divites & fortunati. Si pauper alea luserit, aut adulterium commiserit damnatur. Si dives, laudatur, aut saltem excusatur. *Idem.*

176. *Hilares, &c.*] Liberales, jucundi, lauti, magnifici. *Idem. Nitidique.*] Clari & splendidi.

177. *Nostra, &c.*] Antapodosis disjunctum demonstrat, suum convivium longe aliud futurum esse: & simul hortatur Persicum, ut omnibus curis depositis ad læticia convivales sese præparet. *Alibi, &c.*] Longe alios & honestiores, non autem turpes & lascivos. *Idem. ludos.*] Hilaritates & recreationes.

178. *Conditor, &c.*] Id est, Homerus, recitabitur in meo convivio. *Atque Maronis, &c.*] *Æneida* intelligit. *Idem.*

179. *Altiſoni.*] Prægrandis, altissimus, sublimis, cothurnatus. *Dubiam palmam.*] Id est, Virgilius verſus tacuit, ut quis merito dubitet, utri palma sit attribuenda; Homero an Virgilio. *Idem.* Sed non ita, si credatur Propertio eleg. ult. lib. 11. Quantum enim à plebeja ineptaque muliercula matrona distat, tantum summus Homerus à divino Virgilio superatur. Scalig. Poet. v. cap. 12.

180. *Quid, &c.*] Quasi dicat. pronuntiatio illos verſus non commendat, sed se ipsa commendat levitate & artificio suo. *Quæ voce.*] Bona an mala. Certe vox est animæ pronuntiationis. Videtur autem respondere objectioni. Rudem & simplicem habes poemam, quæ male pronuntiabit illos verſus. *Idem.*

181. *Id, &c.*] Mones jam Persicum.

Cc 3

ut

Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem: non foenoris ulla
 Mentio, nec, prima si luce egressa, reverti
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
 Humida suspectis referens multitia rugis,
 Vexatasque comas, & vultum, auremque calentem.
 Protinus ante mecum, quidquid dolet, exue limen:

Pone

VET. SCHOLIAST.

184. *Nec, &c.*] Mire nec ipsi rei pereperit Poëta. Ne uxor tibi bilem contrahat si tarde regreditur, quæ à prima luce processerat, & ita regressa ut se prodar ignis quibusdam concubuisse cum mœcho, solent enim aures & vultus sub ora eis rubere.

186. *Humida, &c.*] Terentius. *Postquam ludificatus est virginem, vestem scidit.*
 Vexata igitur à mœcho, qui cum ea concubuit.

VARIORUM.

ut omnem tristitiam, & quidquid molestum est deponat, ut lætus frontem secum possit exporgere, missis curis. *Dilatit.*] In aliud tempus transpositis. *Averte, &c.*] Domesticatum rerum administrationes, & negotia in aliud tempus differ. *Lubin.* Sic Horat. ad Meccenat. *Mitte civiles super urbe curas.*

182. *Et, &c.*] Vacationem ab omnibus curis. *Dona.*] Concede. *Quomodo, &c.*] Quoniam per totum diem hilares erimus. *Cessare.*] Otiari.

183. *Nam, &c.*] Noli cogitare multo minus loqui de lucro & argento, quod in foenus alicui concedas. *Idem.*

184. *Nec, &c.*] Est locus nimis acerbis. Est autem hic ordo: Uxor tua si prima luce domo egressa nocte solet reverti, referens humida multitia rugis suspectis & comas vexatas ab adulteris, &c. ne tibi vultum contrahat, & zelotypiam excitet. Sed hæc omnia convitiis mecum accessurus deponere. *Lubin.*

bis.

185. *Tacito.*] Notat miseram viri patientiam, qui hæc flagitia videat, & tacere cogatur. *Bilem, &c.*] Iræm & indignationem exultat. Id est, ne sis zelotypus. *Idem.*

186. *Humida, &c.*] Quæ refert ad te in domum mariti humidas vestes, propter concubitus adulteri effusa genitura super ipsius veste, idque suspectis rugis, (Belgice, gekyeuckt, gekneut) quasi illæ propter concubitum cum adultero sint factæ, amplexando illum & osculando. *Multicia.*] Mollia nimis delicatarum mulierum vestimenta pellucida, vide Sat. 2. vers. 66. *Lubin.* Et quidem serica, serica autem cum dico, subserica intelligi volo, non alia tunc in usu. ideo verus interpretes eo loco recte exponit multicia, *vestes molli intextas subtermine.* Multicium enim adjectivum, quod in substantivum transit, nam & multicia vestis & simpliciter multicium, unde *multicia* Juvenali, tenues & pellucidæ vestes. *Salmas.* in Fl. Vopisc.

187. *Vexatas, &c.*] A penulante adultero extra ordinem redactas, & confusas. Quæ lustratiunculas & pressiunculas amantium significant. Quas Suetonius vocat, *recentes lascivia & peracta libidinis notas.* cap. 36. Calig. & August. cap. 69. *Vultum, &c.*] Ex lascivia adulteri mortuunculis, ex libidinosa contrectatione, & osculis. Vel rubentem post admissum facinus. *Lubin.*

188. *Protinus.*] Id est, quidquid est, quod animi ægritudinem in te conditare possit, illud dum ædes meas intraderis, ante limen deponere & exue. *Lubin.*

Q. R. M. JUVENALIS

Pone domum, & servos, & quidquid frangitur illis
Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales.
Interea Megalesiacæ spectacula mappæ,
Idæum solenne colunt similisque triumpho
Præda caballorum Prætor sedet: ac, mihi pace
Immentæ, nimisæque licet si dicere plebis,

190

To-

VET. SCHOLIAST.

191. *Interea, &c.*] Hoc ideo, quia Megalesia Circeses ante solem prope edebantur.

192. *Idauri, &c.*] De Ida matre
Deum.

193. *Præda, &c.*] Pompa. Quoniam
Circensibus illis, quos Prætores edunt
unus est missas, qui ordinarius dicitur:
ideo præda caballorum, quia hordeum
pro illo die aurigæ tollunt equorum. aut
ideo præda dixit, quoniam multi equi
frangebantur iisdem Circensibus.

VARIORUM.

189. *Pene, &c.*] *Curas domesticas de-*
pone. Et, &c.] *Malignos & nequam.*
i. e. cogitationes sollicitas de illis. Et,
&c.] *Ex re domestica vel suppellectili,*
quam assidue frangunt non sine rixa &
contentione dominorum. Frangunt il-
lis.] i. e. ab illis, & illorum negligē-
tiis.

190. *Ante, &c.*] Quidquid ab illis amittitur. *Ingrates, &c.*] Id est, inter convivandum ne memineris illorum, qui tibi malam gratiam retulerunt. *Ante, &c.*] inprimis: Illa enim ante omnia bene merentibus bilem solent movere.

191. *Inferna.*] Dum nos scilicet convivamus, alii ludos spectant. Est autem ordo: Spectacula mappæ Megalesiacæ colunt idæum soleiunc. Id est, spectacula Circensia instituta in honorem Magnæ Deæ matris indicata per mappam, colunt Deam phrygiam. Erant autem quatuor agitorum factiones, Væsta, Albata, Rofea, & denique Prælina,

Speellanula.] Pro rebus *spectandis*, vel pro ipso *spectatoribus*, qui sibi tantum *speculo*. *Morsalis*.] In honorem Deæ Phrygiæ magnæ Deæ matris ex Ida Romam advectæ. *ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς ἰδέας*. *Mappa*.] Hæc suspendi solebat in lignum ludorum Circenium, quod tali caux fluxit in mortem. Cum Nero prandium protenderet, & celeritatem ut asfolet avidus *spectandi* populus flagitaret, ille *mappam*, quatergendis manibus utebatur, jussit abjici per fenestram. Hinc tradium est ut *ostentia mappa* certa videatur esse *promissio* Circenium furorum. Quiddam legit, *Palme*. Calde- rin. Observat. lib. 3. cap. 14.

192. *Ideum soleum.*] *Festum usitatum*
in honorem Deæ Idææ. *Simillique, &c.*]
Id est, in his ludis sedet prætor in su-
blimi curru triumphali, tanquam tri-
umphaturus. Hujus Satyr. 10. memi-
nit:

*Quid si vidisses prætorem in curribus al-
tis, &c. Lubin. Triumpho ergo
pro triumphanti.*

193. *Præda.*] *Prædo vel præda caballo-*
rum dicitur Juvenali ob largum equo-
rum curiulum sumptum, qui & ingen-
tibus pretio parabant, & in curiulo au-
tentant aut debiles fiebant. Nam qui
perdam insolens latinis auribus verbum
inculcat, oleum & operam perdit. *Fer-*
rar. *Prætor.*] Qui his ludis præerat;
quibus antea *Ædilis*, ut patet apud Li-
vium. *Ac, &c.*] Venisse plebem fla-
gellos, invidiam dicto deprecans; o-
stendit totum ejus studium esse in spe-
culis & ludorum celebratione.

194. *Immensa.* Illo enim tempore im-
mensa Romanæ plebis multitudo. *Lu-*
bin.

663

W. J. T. -

ET. SCHOLIAST.

Mr. St. Mair nec ipsi rei pe-
re. Neque enim talem con-
suetudinem, quæ à primis
est, à ea regenda ut se po-
tissimum concubitus cum
uicinis aures et vultus sub
(St.) Tertius.
ut de iuribus, regibus
et ceteris cum eis con-

FORUM.

[illegible]

18. *Tanto.* Notat misericordiam vin-
centiam, qui heretici vident, & a-
gere cogunt. *Etiam, &c.* Item & in-
quisitionem extinguit. *Id est, ne sis*
loquax Idem.

136. *Humida, &c.* Quod in
re in domum maris humidas refert
propter concubitum adulteri clula p
nitura super ipsius veste, idque suspens
ingis, (Belgice, gekrooch, gekroent
urati illi propter concubitum cum
utero sunt facti, amplectendo illu
Mollia nist

Matricium enim adjectum in substantivum transit, ut Matricia vestis & simpliciter Matricia vestis. Juvenali, tamen Matricia vestis, in Fl. Vopisc. Matricia vestis, in Fl. Vopisc. Matricia vestis, in Fl. Vopisc.

ordinem redactas, & con-
luctariunculis & prefrenis
sum significent. Quas Suet-
recentes lascivias & prae-
cap. 36. Calig. & Augu-
lustras, &c.] Ex lasciv-
artiunculis, ex libidini-
ne, & osculis. Vel mabe-
niffum faciens. Lelvi-
in p. 1.] Id est, quicquid de
exgritudine in re consti-
tuit dum zdes meos
tamen deponat & am.

1394

Totam hodie Romam Circus capit, & fragor aurem 195
 Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
 Nam si deficeret: mœstam, attonitamque videres
 Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 Consulibus, spectent juvenes, quos clamor, & audax
 Sponsio, quos culturæ decet ascedisse puellæ: 200
 Spectent hoc nuptæ juxta recubante marito,

Quod

VET. SCHOLIAST.

196. *Eventum, &c.*] Id est, Præsini, ex clamore magno colligo victoriam.

197. *Nam, &c.*] Id est, si vinceretur Præsini: aut si hoc spectaculum deficeret, ut non essent Circenses, sic tristitem urbem videres, ut si esset bello victa.

198. *Veluti, &c.*] Locum in Apulia, ubi Romani ab Hannibale sunt victi.

199. *Vilius, &c.*] Varronem Terentium dicit, & Paulum, quorum Paulus semper occidit, Varro autem fugit, cui triumphus decretus est; quia non penitus desperavit. *Spectent, &c.*] Juvenibus spectacula concede, qui propter certamina, sponsiones ponunt, & delectat eos juxta puellas spectare. Quia antiquitus solebant mulieres cum viris, omnibus interesse spectaculis indifferenter.

VARIORUM.

195. *Totam, &c.*] Quippe Romani nihil optant præter panem & Circenses, ut dixit Sat. 19. *Et fragor, &c.*] Id est, ex immenso spectantium in Circo clamore, colligo aliquem equo, victorem fuisse, vel ex factione viridi, &c. Videtur mihi semper audire sonitum in Circo victori congratulantium. *Idem.*

196. *Eventum.*] Unde, vel ex quo fragore, colligo aliquem ex factione viridis vel præfati panni victorem extitisse: & alicui præmii, mappam scilicet concedi. *Plin.* lib. 4. Epist. 6. De Præsina tigide. *Sat.* vi. 584. ex Festo atrulimus.

197. *Nam, &c.*] Scopice hoc dicit. Id est, si ludii Circenses Romæ deficerent, urbem nimirum Romam non se-

cus antonitam videres, quam fuit cum Romani ab Annibale ad Cannas victi essent. Deficere, *Asterid.* *Massam.*] Plane confusam & perturbatam.

198. *Cannarum.*] In Apulia, ubi ab Annibale cæsi Romani. *Lubini.* *In pulvere.*] Signate & ex historia. Namque ventus quem Vultumum Apuli vocant, adversus Romanos coortus, multo pulvere in ipsa ora volvendo prospectum ademittit. *Liv.* 22. *Farnab.* *Vidit.*] Paulo Emilio, & Terentio Varrone: ubi Paulus sese occidit, Varro fugit, cui triumphus decretus est, quia non penitus desperavit.

199. *Spectent, &c.*] Est quasi concessio. Quasi dicas: Juvenes tamen hos ludos Circenses spectent, nos seniores eorum curemus. *Clamor.*] Solebant enim victoribus acclamare. *Idem.* *Audax Sponsio, &c.*] Ultra factio vinceret. Intelligit contentionem & altercationem juvenum inter se, quæ fiebat depositis pignorum, cum hic illum, ille alium victorem fore adfirmarent. *Ovid.* in Arte:

Es quaris postro pignora vincat iter.

Audax.] Vel quod temerarium esset pecuniam fortunæ ita committere, vel quod quidam satis amplam pecuniam summam deponerent. *Turneb.* lib. 1. c. 4. & 18. cap. 37.

200. *Quos, &c.*] De juvenili ætate hæc intellige, cui concedenda esse innuit. *Lub.*

201. *Spectent, &c.*] Al. Spectant. Sensus est: in conviviis Romanorum, tam obscena & libidinosa oculis passim exponi, per introductas mulieres, idque accumbentibus honestis maritis, quæ merito quempiam narrare pudeat, ne dum gestibus exprimeret, illis iidem matrimonii præsentibus. *Idem.* Sed hos duos

SATYRA XII.

ARGV M. Hac Satyra juvenalis potissimum agit de Catulli reditu, qui perge-
profectus, maxima in mari pericula expertus erat: sed salvus tandem crasis.
Pro cujus salute sacrificium, quod se solummodo voverat, peragit, idque ani-
mo amico & benevole, non eo animo, quasi Catullum hereditarum more
inefcare velit, ejusve hereditatem capiet. Qua occasione alium captivum
impudentiam perfingit. Scribitur autem ad Corvinum quendam.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa Deis animalia cespes
Exspectat: niveam Reginæ cædimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.

Sed

VET. SCHOLIAST.

3. *Regina, &c.*] Junoni alii Fortu-
nx. & ducimus, ad sacrificium, ducen-
dam ad aram. Minervæ similis

4. *Pugnanti, &c.*] Minerva similis
agna. & Maura, quoniam in Maurita-
pia juxta Atlantem à Perseo est occisa
Gorgon Medusa.

VARIORUM.

1. *Natalis, &c.*] Initio adfectum suum erga amicum declarat. Erat autem natalis dies cuique gratissima & acceptissima, qua genialiter & hilariter genio indulgebant. Quasi vellet dicere, amicus Carullus mihi dulcior est, quam ego mihi. *Dulcior.*] Gravior & jucundior: translatio a gustu. *Hec huius.*] Hic dies quo sacra pro Carulli salutis vota solvo, & quo Sc. Iuce salvus rediit Carullus. *Lubin.*

2. *Qua, &c.*] Ordo est: *Qua festus cespes exspectat animalia promissa Deis. Festus, &c.*] Ara festi & solennis, & quidem subita ex vivo & viridi cespite. *Promissa.*] Quae promissi pro incolumi reditu Catulli. *Animalia.*] Hæc post paulo recentiora. *Idem.*
3. *De festis.*] Ut adducantur, & ma-

3. *Idem.* Ut adducantur, & ma.

centur. *Nivam*, &c. J. Junoni, vel
ut alii, Fortunæ, nivcam agnam pro-
missam credimus, ad sacrificium duci-
mus, & macramus. *Labin. Regina.* J.
Juno Poëtis absolute *regina* dicitur, &
regina Deum : & quidem *nivcam*, ut
uni e Inperis, infens enim hostia pulla
dabatur.

4. *Parvulus, &c.*] Similis agna nivea & candida dabitur Minervæ, vel Palladi: qui pugnat cum clypeo, in quo caput Medusæ vel Gorgon. *Pugnantis, &c.*] Est periphrasis Palladis vel Minervæ quæ in futo, vel clypeo Gorgonis Mauræ vel Medusæ caput gestat, quo influentes omnes in fax convertit. Fabula vult, sapientiam sui spectaculo reddere homines stables, immobiles, & constantes. Vide; quæ ex Alex. Myndio referat Athenæus, l. 5. cap. 20. *Gorgone.*] Quidam indoste Hesperidas & Gorgones confundunt. Fuerunt autem tres Gorgones Phorci & Cerus sororis filiæ, Medusa, Euriale, Sthenone. *Mauræ* dicitur, quia iuxta Atlantem, ad fines Mauritanizæ, à Minervæ vel Persæ interfecit est. *Idem.* Vel potius, à patria, quia Cyrenalis erat. Medusa enim Phorcyæ Cyreni filia; at Cyreni inter Æthiopes numerati: vel, quia habebat vires in mari Atlantico; est autem Æthiops Mauritanizæ.

5. Find

SATYRA XII.

1. *De hoc Jovis petulanti mactis agri de Cavalli rectum, q. mactis. mactis enim petulanti exponebat: sed Jovis tandem i. de hoc agri mactis, quod i. solentis roboris, petulanti, q. mactis i. mactis, non eo mactis, quod Cavallum hereditatem mactis est, esse hereditatem caput. Quia occasione mactis caput mactis petulanti. hactis autem ad Cavallum quondam.*

ITALI, Corvine, die mihi dulcor hæc lux,
Quæ intacta promissa Deis animalia cespem
Ereptæ arcam Regineæ cedebat agnam:
Ipsæ abitur pugnanti Gorgone Mauræ.

VET. SCHOLIAST.

1. *Italici, Corvine, die mihi dulcor hæc lux, quæ intacta promissa Deis animalia cespem Ereptæ arcam Regineæ cedebat agnam: Ipsæ abitur pugnanti Gorgone Mauræ.*

VARIORUM.

1. *Italici, Corvine, die mihi dulcor hæc lux, quæ intacta promissa Deis animalia cespem Ereptæ arcam Regineæ cedebat agnam: Ipsæ abitur pugnanti Gorgone Mauræ.*

1. *Italici, Corvine, die mihi dulcor hæc lux, quæ intacta promissa Deis animalia cespem Ereptæ arcam Regineæ cedebat agnam: Ipsæ abitur pugnanti Gorgone Mauræ.*

Sed

VET. SCHOLIAST.

5. *Petulans, Gr.]* Id est, juvenescens, qui funem quo ligatus est, rumpit.
6. *Frontemque, Gr.]* Movet sicutellum quod conscat.
8. *Quem, Gr.]* Lac lugere.
9. *Qui vexat, Gr.]* Fetus, indomitus, maturus ad sacrificium. Ut Virgilius: *atque irasci in cornua discit Arboris innixus truncus.*
10. *Similisque, Gr.]* Voto, voluntati æquales.
11. *Pinguior, Gr.]* Matrona pinguis fuit.
12. *Nec, Gr.]* Non in his partibus, sed de peregrinis.

VARIORUM.

5. *Sed, Gr.]* Aliud animal, juvenescens, qui fune procul extenso, & longiori alligatus est, & præ petulantia funem quatit, & rumpere conatur. Ordo est: Sed hostia Jovi Tarpeio servata, &c. *Procul, Gr.]* Victimam ad aram ducebatur fune quidem longiore & lato, non arde ligato, ne videretur ad aram invitari trahi, quod mali erat omnis. *Petulam.]* Lacticiens & conspueta candidus bos. *Idem.*
6. *Tarpeio, Gr.]* Qui in arce Tarpeia, vel Capitolio colitur. Hæc tria numina, quæ nominat, Juno, Pallas, Jupiter, in Capitolio celebrabantur. *Servata.]* Destinata, & parata. *Conscat.]* Frontem candidam concutiendo vibrat & conscat. *Idem.*
7. *Quippe, Gr.]* Utpote qui bos jam grandior, & ob id torvus, terrox &

SATYRA XII. LIB. IV.

Sed procul extensum petulans quatit hostia funem,
Trapeio servata Jovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus, & aræ,
Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matri
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque adfectibus esset,
Pinguior Hæpulla traheretur taurus, & ipsa
Molepiger, nec finitima nutritus in herba,

petulans, qui nunquam jugum Templis, Gr.] Jam satis grandis & tus, qui sacrificiis adhibeatur. *Idem. plis & aræ.]* Endiadis, hoc est, arborum.

8. *Spargendus, Gr.]* In fronte vertice puro vino imbuendus imbuta cornua: ut solet in lacris. *V. lib. 4.*

9. *Patrem media inter cornua sudit. Mero.]* Non sine causa mero, uno pro puro vino. *Quam, Gr.]* Quia junior grandiorque est, lac ex uberibus exsurgere cum potest. Loquasi ex adfusu humano. *Idem.*

9. *Vatæ.]* Ex petulantia frequenter cornu petit robora & arborum fronte enascitur. *Idem.*

10. *Sires, Gr.]* Illustrat amoris adfectum & ingenuam voluntatem Catullum, id est, si facultates miliores essent, & tantæ, quantus est res adfectus in Catullum, pinguissimus & maximum taurum offerrem. *Pinguissimus enim facultatibus sic & Diogenes. Grang. Similis, Gr.]* Amoris desiderio, & voluntati, qua Catullus ne volo par esset census. *Labin.*

11. *Pinguior, Gr.]* Obiter satirizat mulierem sui temporis crassam & maxime obesam, de qua Juv. 6.

— *Hæpulla Tragæda*

Gaudet. — Traheretur.] Ad sacrificium ducere. *Idem.*

12. *Mole, Gr.]* Sua crassitudine pinguedine tardus & segnis. *Grang. autem sunt pignora. Nec, Gr.]*

Accidit & nostro similis fortuna Catullo.
 Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam, 30
 Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem: decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 Testiculorum: adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus:
 Præ-

VET. SCHOLIAST.

31. *Alternum, &c.*] Latus labat na-
 vis & arbore coacta.

33. *Rectoris.*] Gubernatoris. *Decide-
 re, &c.*] De periculo & de vita cœpit
 pacisci cum ventis, & jacturam mentium
 facere.

34. *Imitatus, &c.*] Castorem, be-
 drum dicit, qui cum videtur se obsideri,
 & non posse evadere, testiculos suos
 morfu avullos projicit. Intelligit enim
 ob hanc rem se capi, quia ad medicami-
 na valde sunt necessarii.

37. *Fundite, &c.*] Projicite in mare
 res meas,

VARIORUM.

pingunt, & in Ididis templo collocant,
Labin.

29. *Similis, &c.*] Ut bona sua abji-
 ceret. *Idem.*

30. *Cum, &c.*] Exponit jam, quo-
 modo Catullus bona sua abjecerit. Cum
 carina navis jam tota aqua maris plena
 esset, & nulla spes in navis gubernatore
 resisteret, cœpit Catullus bona sua abji-
 cere. *Medius, &c.*] Tota interior na-
 vis capacitas. *Idem. Et, &c.*] Id est, cum
 vis unde vel fluctus maris, alternis vi-

gis unde vel fluctus maris, alternis vi-
 gibz latus puppis alternum, & modo
 hoc, modo illud subverterent latus, ar-
 boris vel navis jam errantis & dubiz.

31. *Alternum.*] Modo dexterum, mo-
 do sinistrum. *Labin.*

33. *Arboris, &c.*] Id est, navis, quæ

non amplius regebatur, sed certo errore,
 incerto casu a ventis impulsâ huc illuc
 ferebatur. Est autem hic ordo: Cum
 dubiæ, fluctuantis & vacillantis navis
 cani adeoque petiti gubernatoris experi-
 entia nullam opem amplius naviganti-
 bus conferret. *Idem. Arboris.*] Simplici-
 ter de malo navis intelligi præstat.

33. *Decidere jactu.*] Id est, ibi Catul-
 lus incœpit projectione bonorum suo-
 rum cum vento & fluctibus causam li-
 tis decidere, & cum ventis de vita sua
 projectis bonis pacisci, quasi venti bona
 Catulli tanquam raptores & prædones
 appeterent. *Idem.*

34. *Cum, &c.*] Satyrice leviter irri-
 det Catullum. *Imitatus, &c.*] Fibrum
 dicit, qui cum se obsideri videt & eva-
 dere non posse, testiculos suos morfu
 avullos objicit. vide Plin. lib. 1. cap. 30.
 quod tamen negat idem Plin. lib. 32.
 cap. 2. Solin. cap. 23. & Marcellin. l. 17.
 quod tamen multi saltum asserunt: nos-
 ter autem hoc ex recepta opinione. Velut
 autem Castor, ut leâ venatoribus redimat,
 testiculos sibi amputat, sic Catullus ut
 se à periculis ventorum liberaret, bona
 sua mari & ventis projicit, quasi propie-
 rea sibi insidiz struerentur. *Idem.*

35. *Eunuchum.*] Ridicule. Semetipsum
 sibi testiculos prætorrendo castrat. *Da-
 mno, &c.*] Propter eorum amissionem
 & jacturam. *Idem.*

36. *Adeo.*] Usque adeo, in tantum
 medicamentis aptos cognovit suos testi-
 culos, quod propterea obsideatur.

37. *Fundite qua.*] Exponit jam, quo-
 modo

Accipit & nostro limbo sordida Catullo.
Cum plenus stincto saxis iter alveus, & jam
Abertum populeas ostendens undas
Arboreas exeat, nullum pulchrum cani
Rectoris confertis opes: decidit jactu
Coram ceteris, interius Castor, qui se
Exercent quicquid, capere evadit damno
Tentatorem: alio medicorum intelligi inguen.
Fuit: per nos hinc, dicitur, Catullus: Pr

Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque Mecænatibus aptam,
Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem
Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci.

VET. SCHOLIAST.

VET. SCHOLIAST.

11. *Abertum, &c.* Locus ubi
12. *Abertum, &c.* Locus ubi
13. *Abertum, &c.* Locus ubi
14. *Abertum, &c.* Locus ubi
15. *Abertum, &c.* Locus ubi
16. *Abertum, &c.* Locus ubi
17. *Abertum, &c.* Locus ubi
18. *Abertum, &c.* Locus ubi
19. *Abertum, &c.* Locus ubi
20. *Abertum, &c.* Locus ubi
21. *Abertum, &c.* Locus ubi
22. *Abertum, &c.* Locus ubi
23. *Abertum, &c.* Locus ubi
24. *Abertum, &c.* Locus ubi
25. *Abertum, &c.* Locus ubi
26. *Abertum, &c.* Locus ubi
27. *Abertum, &c.* Locus ubi
28. *Abertum, &c.* Locus ubi
29. *Abertum, &c.* Locus ubi
30. *Abertum, &c.* Locus ubi
31. *Abertum, &c.* Locus ubi
32. *Abertum, &c.* Locus ubi
33. *Abertum, &c.* Locus ubi
34. *Abertum, &c.* Locus ubi
35. *Abertum, &c.* Locus ubi
36. *Abertum, &c.* Locus ubi
37. *Abertum, &c.* Locus ubi
38. *Abertum, &c.* Locus ubi
39. *Abertum, &c.* Locus ubi
40. *Abertum, &c.* Locus ubi
41. *Abertum, &c.* Locus ubi
42. *Abertum, &c.* Locus ubi
43. *Abertum, &c.* Locus ubi
44. *Abertum, &c.* Locus ubi
45. *Abertum, &c.* Locus ubi
46. *Abertum, &c.* Locus ubi
47. *Abertum, &c.* Locus ubi
48. *Abertum, &c.* Locus ubi
49. *Abertum, &c.* Locus ubi
50. *Abertum, &c.* Locus ubi
51. *Abertum, &c.* Locus ubi
52. *Abertum, &c.* Locus ubi
53. *Abertum, &c.* Locus ubi
54. *Abertum, &c.* Locus ubi
55. *Abertum, &c.* Locus ubi
56. *Abertum, &c.* Locus ubi
57. *Abertum, &c.* Locus ubi
58. *Abertum, &c.* Locus ubi
59. *Abertum, &c.* Locus ubi
60. *Abertum, &c.* Locus ubi
61. *Abertum, &c.* Locus ubi
62. *Abertum, &c.* Locus ubi
63. *Abertum, &c.* Locus ubi
64. *Abertum, &c.* Locus ubi
65. *Abertum, &c.* Locus ubi
66. *Abertum, &c.* Locus ubi
67. *Abertum, &c.* Locus ubi
68. *Abertum, &c.* Locus ubi
69. *Abertum, &c.* Locus ubi
70. *Abertum, &c.* Locus ubi
71. *Abertum, &c.* Locus ubi
72. *Abertum, &c.* Locus ubi
73. *Abertum, &c.* Locus ubi
74. *Abertum, &c.* Locus ubi
75. *Abertum, &c.* Locus ubi
76. *Abertum, &c.* Locus ubi
77. *Abertum, &c.* Locus ubi
78. *Abertum, &c.* Locus ubi
79. *Abertum, &c.* Locus ubi
80. *Abertum, &c.* Locus ubi
81. *Abertum, &c.* Locus ubi
82. *Abertum, &c.* Locus ubi
83. *Abertum, &c.* Locus ubi
84. *Abertum, &c.* Locus ubi
85. *Abertum, &c.* Locus ubi
86. *Abertum, &c.* Locus ubi
87. *Abertum, &c.* Locus ubi
88. *Abertum, &c.* Locus ubi
89. *Abertum, &c.* Locus ubi
90. *Abertum, &c.* Locus ubi
91. *Abertum, &c.* Locus ubi
92. *Abertum, &c.* Locus ubi
93. *Abertum, &c.* Locus ubi
94. *Abertum, &c.* Locus ubi
95. *Abertum, &c.* Locus ubi
96. *Abertum, &c.* Locus ubi
97. *Abertum, &c.* Locus ubi
98. *Abertum, &c.* Locus ubi
99. *Abertum, &c.* Locus ubi
100. *Abertum, &c.* Locus ubi

VARIORUM.

modo Catullus bona sua abiecerit. Et
simul exprimitur optimi animi indi-
cium in Catullo, qui vitam suam bonis
omnibus præposuit, quo ipso nomine
postea ipsum laudat. *Labin.*
39. *Teneris, &c.* Viris mollibus, &
delicatis. Nam Mecænas mollitie ve-
stium ab Horatio notari creditur, quem
Maltinum appellavit. Plura de hoc dicta
Sat. 1. ad illa verba:
Et multum referens de Mecæno supino.
Idem.

40. *Atque alias.* Vestes colore nativo,
non artificiali, ex lana Bætica in Hispa-
nia. Porro in ovibus Bæticis lana erat ru-
sila. Gramen enim vel herba ejus regio-
nis illo colore tingeat ovium vellera,
ut adiectio colore non opus esset. Est au-
tem hic ordo: Quorum colore scilicet,
natura generosi graminis, ipsum pecus
vel lanam pecoris infecit, vel tinxit, &
imbuit, & cetera fontis aqua, & Bæti-
cus aër, quæ omnia ad illum Bæti-
cum colorem absolvendum requiruntur.
Porro color Bæticus alias appel-
latur pullus, vel spanus, vel hiberus,

ferrugineus, & constat ex atris & r-
mifura. *Plin. lib. 8 cap. 48. Quorum*
Id est, quorum vestium ipsum pecu-
lanam, natura generosa herbe tinxit
coloravit. Generosa, &c.] Cuius s-
pastæ oves talem in lana sua colorem
nerosum contrahunt. Lab. Ipsum, &
Ipsum lanam ovium rutilo colore
buit, & infecit.

41. *Sed, &c.]* Uterius hujus rei
naturalem causam ad rationem indaga-
minum ex potu aquæ fontis in regi-
Bætica, & ex mira æris temperie,
occulis & latentibus viribus colorem
lum absolvant. *Idem.*

42. *Viribus, &c.]* Mirandis potius, quæ
rimandis. *Idem.* Et Bæticus adjuvat
Schol. *Id est, Spanus. Bæticus, Pithoneus*
est, Spania Bætica. Ego, Bæticus id est,
Spanus pro Hispanus, eodem mo-
do Spania pro Hispania. Rugerf.

43. *Ille, &c.]* Reddit ad Catullum bo-
næ præsentem, Argentum. Vasa
pocula ex argento. *Mittere.]* Vel s-
nere & relinquere, vel in mare abjici
Idem. Lances, &c.] Egregia vasa argen-
ta Parthenio artifice cæata.

44. *Urnæ, &c.]* id est, craterem
gentis capacitatis, qui urnam capere
let, id est quatuor congios, vel 24
tarios. *Idem.*

45. *Fr, &c.]* Id est, qui plenus
ficeret Pholo illi bibaci centauro
tienti. Historiam de Pholo centauro
citat Diodor. libro 5. Junius animi
vers. 4. cap. 5. *Vel, &c.]* Hujus,
unus consiliariorum Domitiani fuit,
mixt Satyra 4. cum dixit:

Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
 Cælati, biberat quo callidus emtor Olynthi.
 Sed quis nunc alius, quam mundi parte, quis audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima: sed nec
 Damna levant. tunc, adversis urgentibus, illuc
 Reci.

VET. SCHOLIAST.

45. *Adde, Gr.*] Vasa ubi calices lavabantur, & cacabus.

47. *Pallidus, Gr.*] Philippus pater Alexandri Magni, cui Olynthum Macedonia civitatem Læthene & Eurycrates prodiderunt; qui cum à Philippo proditores se nuncupari læpe audissent, vitam laqueo finierunt.

51. *Sed, Gr.*] Id est, multi sunt, qui ob hanc causam colligunt patrimonia, tantum ut habeant, non ut tamen utantur, sed avaritiæ satisfaciunt.

53. *Tunc, Gr.*] Absolute. quod adversa sunt naufragantium fata.

VARIORUM.

Fusus marmorea mediatas prælia villa.
 Hujus conjugem vinosam & bibacem
 suo more obiter notat. *Labin.*

46. *Adde, Gr.*] Erant vasa escaria Britannica vel Anglica. Martial. 14. 99. *Ep. Gr.*] Hadrianus Junius ex vetustissimo codice, legit *escaria*, quod adjectivum est & ad vasa referendum. Est autem escaria idem quod vas escarium. *Labin.*
Multum, Gr.] Auri & argenti à nobilissimis artificibus cælati. Intelligit autem simis artificibus cælati. Philippus pocula, & ex quibus poculis Philippus rex Macedonum biberat, qui dato præmio à proditoribus Læthene & Eurycrate Olynthum emit. Est autem Olynthus Macedonia civitas.

47. *Callidus.*] Nam singularum fere civitatum proditores pecunia solebat corripere. alii leg. *pallidus*. *Labin.*

48. *Sed, Gr.*] Laudat jam Catullam

quod pro sua vita, externa bona profunderi non dubitaverit, cum alii contra suam vitam pro externis bonis profunderent. Id est, quis vel ubi nunc alius præter Catullum invenitur, tantæ magnanimitatis. *Quis, Gr.*] Quis solet vel convexit. *Idem.*

49. *Argento, Gr.*] Suam vitam potiore existimare, quam argentum. *Rebusque, Gr.*] Rebus & facultatibus externis suam vitam. *Idem.*

50. *Non, Gr.*] Id est, multi existimant se propterea vivere, ut patrimonia tanciant & colligant, non propterea patrimonia ampla possidere, ut recte vivant. *Idem.*

51. *Vitio cæci.*] Id est, qui sunt immentæ cupiditatis & avaritiæ. Atque ita incæcati sunt & stupent vitio. Putant enim se eo nomine vivere, ut opes colligant, quas non habent; sed à quibus habentur, & qui sunt,

Inter opes inopes.
Propter, Gr.] Colligenda & augenda. *Idem.*

52. *Jactatur rerum.*] Recitat quomodo eo angustiarum redacti sint, ut non tantum navis onera, sed & res maxime necessarias projecerint, atque sic navis malum tæro persecuerint. *Sed nec, Gr.*] Illa jactura & damna, navim à periculo non liberant, neque tempestatem levant vel imminuunt. *Idem.*

53. *Tunc, Gr.*] Id est, tunc Catullus demum extrema fortuna, & periculo urgentibus eo angustiarum devenit, ut malum navis securi deiceret, & sterne-
ret. Idem. Vel *adversis* supp. ventis, i. e. contrariis.

Sic se besciunt, tamē dicit, multum
 Cuius, bibere cavetis, emor Olynthi
 Sed quis nunc istis, qui nunc parte, quis est
 Argento prociū apte, reliquie salutem?
 Non propter nam dicitur parvitas quidam,
 Sed nec ulla propter parvitas vixit.
 Iamque rebus ulla pars statuit: sed nec
 Dives istius, cui, a vestis argenteus, illuc

Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Prædia afferimus, navem factura minorem.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confusus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda.
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ

Adspis

VET. SCHOLIAST.

THE SCHOLIAST.

54. *Recidit, &c.*] Res pervenit ad hoc, ut arborem succideret, & per hoc breviorē faceret.

ss. *Acise, &c.*] Sensus hic est, ultima praeidia angustum discrimen habent, post ejectionem rerum omnium, ut faciam navem minorem. Fit autem minor navis, sublata arbore, id est, levis.

57. *Inunc.*] Castigatio ab exemplo-
rum eventu.

§ 8. *Digitis, &c.*] Cum inter te & mor-
tem quatuor sit digitorum distantia.

59. Si, &c.] Id est, navis de pinu,
pro qualibet posuit materia: ut,

Pinea filva mihi. --
60. *Max, &c.*] Quod nautæ sibi scilicet ad sumtum viaticum ponunt.

VARIORUM.

54. *Recidit.*] Pervenit vel processit illuc angustiarum. Alii legunt, *Decidit*, ut confiter versus. *Idem.*

§5. *Explicit. Or.*] Succiso & ejecto malo. Stipulium illa animi angustia liberat. Id est, & te arcum, impeditum & in angustia redactum propter malum expeditorum facit, impeditum mali removens. *Discrimini. Or.*] Ordo & sententia est: Ultimi discrimini & periculorum tunc lumen in maris & navigationis adversis casibus, quando illa praeidia, & auxilia adferimus, quae navim minorem faciunt, amputata parte navis, hoc est, ejecto malo. *Lubin.*

36. *Minorum.*] Leviores & minus

vento expositam. *Idem.*

57: *Idem.*] Acris & acerba oburgatio in illos, qui exigui lucelli gratia in vitæ pericula temere sese conjiciunt, & navigant. *periculosa*, & suæ vitæ prodigiis contemtores. *Dolata, &c.*] Navis factæ ex lignis asseribus dolabra levigatis, & elaboratis. *Idem.*

58. *Digitis*, Gr. | Cum inter te & mortem quatuor tantum sit digitorum distantia, quanta scilicet crassities est asslerum ipsius navis. Alludit ad illud quod refert Lælius lib. i. *Tantum* (inquit Anacharsis) *a morte absunt, qui navi-
gant.*

59. *Ant. &c.*] Vel *ac.* Ad summum, t
navis affires vel tabulae sint crassissima
Teda] Tabula ex teda vel pino, qua
hic ponitur pro navi. Quia potissimum
naves tum temporis erant à pinu.

60. *Max.*, &c.] Cum viaticum tecum
in mare deportas, accipe una tecum se-
curum, quam in tempestate sumas, ut
cum illa navis dejicias malum. *Lubinus*.
Quasi diceret, scito mortis periculum
tempus naviganti imminere. *Britannicus*.
Max. | Cum scilicet navigaturus, te ex-
pedis & pararas adire. *Retulius*. | Par-
vum rete erat reticulum, hoc loco per-
est, ad modum retis texta, in qua nau-
tes viatores & milites panem & cibaria se-
cum terebant. *Horat.* Sat. 1.

*Resiculum panis venales inter onusto
Forte vehas humero.*

Peri, Satyr. 5. vers 240.
Ventre, &c. | Id est, cum ventrosa & capaci lagena. Id est, cum panem & vinum viatici loco tecum in navim deportas. *Lubin.*

Dd 2

61. Aspre

[illegible]

FALLON

[illegible]

ft. 20.

Accipere fumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera vectoris, sumque valentius Euro,
 Et pelago, postquam Parce meliora benigna
 Pensa manu ducunt hilares, & flaminis albi
 Lantificæ: modica nec multum fortior aura
 Ventus adest: inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, &, quod superaverat unum,
 Velo prora suo: jam deficientibus Austris,

Spes

VIT. SCHOLIAST.

61. *Accipe, &c.*] Inter sanctum
 & fecerit necessarium putato ad na-
 vem vehendum.

62. *Est, &c.*] Tranquillum factum
 est, & summa vestitus spectavit ventum
 & mare.

64. *Parce, &c.*] Fata minora.
 65. *Et, &c.*] Non mortem mini-
 strantia.

67. *Ventus, &c.*] Ventus prosperus.
 68. *Vestibus, &c.*] Vestibus: aut ve-
 stitus, velis accipe, quod dicunt ante-
 montem.

69. *Velo, &c.*] Id est, attemone solo
 velis accipere.

VARIORUM.

61. *Accipe.*] Vide & memento, ut
 etiam secures recusa pones. Mallem hoc
 loco legere, *Accipe.* Id est, unapocum
 porta secures, quas in tempestate sumas
 ad malum praecidendum. *Lutius.* Sed
 pater vulgarem illam interpretationem
 posuit ex mente Grangæ etiam hic locus
 sic explicari. Cogita media in tempestate
 de accipendis honoribus Magistratus;
 nam hoc sunt cuncta mortalium, hoc vota
 magnarum cogitationum.

62. *Factum.*] Tranquillum factum &
 factum, non amplius vi ventorum &
 tempestatis spectatum. *Plinius.* Nullis
 fluctibus inaequale & horridum. *Lutius.*

63. *Prospera.*] Atque adeo, cum post
 subleuachus. *Velluri, &c.*] Id est,

cum vel postquam factum vectoris Ca-
 telli speravit ventum & mare, illorum-
 que inclementiam. *Fatum.*] Cui vectori
 noxandum erat in facis ibi mori. *Idem.* *Ve-*
lentius Euro, & Pelago.] Potentius ven-
 tis & mari, vel ipsa tempestate.

64. *Postquam, &c.*] Id est, postquam
 ira furorum vel Parcarum jam mitigata
 est, & Parce jam late faventes atque hi-
 lares, minora & propiora fila vel telas
 benigna manus ducere incipiunt. Post-
 quam vitæ tempus Canullo magis pro-
 sperum obtigit. *Idem.*

65. *Hilares.*] Non tristes & immites,
 ut ante. *Stemonis albi.*] Id est, cum Par-
 ce non nigre amplius, sed albe & can-
 didæ late flamen ducunt. Non amplius
 mortem & nigrum exitum minitantur.
 Fingunt autem Poëtae Parcas felicitum
 alba, infortunatis nigra flamina trahere.
 Id est, postquam fata concedunt secundam
 vitam, non amplius adversam.
Martial. l. 4. Epigr. 73. Idem.

66. *Modica, &c.*] Postquam medio-
 cris tantum, non autem nimius ut ante
 ventus flaret. *Idem.*

67. *Inopi, &c.*] Id est, tunc truncata
 & miserabilis prora vel navis cucurrit,
 non velis extensis, illa enim fulgure &
 naufragio perierant, sed vestibus nauru-
 rum & Catulli extensis. *Inopi arte.*] Loco
 velorum sua vestimenta extendunt. *Idem.*

68. *Et, &c.*] Et prora vel navis cucur-
 rit uno suo velo extenso, quod in prora
 est, & Dolon dicitur, illud enim unum
 velum adhuc erat reliquum. *Idem.*

69. *Jam, &c.*] Circa matutinum tem-
 pus

Spes vitæ cum Sole redit: tum gratus Iulo,
Atque novercali sedes prælata Lavino,
Conspicitur sublimis apex: cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum,
Quæ

VET. SCHOLIAST.

71. *Atque, &c.*] Albam longam significat, quam condidit Iulus Ascanius: concessa novercæ sui nominis civitate: id est, Lavinio.

72. *Cui, &c.*] Montes Albanenses.

73. *Miserabile, &c.*] Aut mirabile, quia triginta ferus habuit: aut, miserabile, quod miserum sit Phrygibus.

74. *Et, &c.*] Nunquam inventa cum triginta mamillis.

75. *Lactusa, &c.*] Postum Augusti dicit, sive Trajani.

76. *Porrectaque, &c.*] Quia Trajanus portum Augusti restauravit in melius, & interiori tutiorem, sui nominis fecit.

VARIORUM.

Spes austri impetuosi venti mitiores facti: spes vitæ cum Sole exoriente, nautis rediit. *Idem.*

70. *Cum Sole.*] Matutino exoriente, vel discussis nubibus apparente. *Farnab.*

Tum, &c.] Tum caelo serenior factus, conspicitur urbs Italiz Alba, vel apex atque editor locus, qui gratus erat Iulo vel Ascanio. *Farnab.*

sedes novercali Lavino ab Ascanio prælata, & præposita. Unde illam civitatem appellat *novercalem*. Erat enim Lavinia noverca Iuli, quam mortua Cæcusa, postea in Italia Æneas duxerat. *Idem.*

71. *Novercali.*] Lavinium enim nomen habebat à noverca Lavinia. *Seder, &c.*] Id est, illa sedes Albæ Longæ, quæ ab Ascanio prælata est Lavinio. *Lubin.*

72. *Conspicitur.*] A Catullo & reliquis nautis. *Sublimis apex.*] Id est, mons

Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam. *Cui, &c.*] Propter albam porcæ ibi ex oraculo inventam cum 30. porcellis, ubi postmodum urbs condenda erat. Oraculum legitur 3. *Æncid.*

--- inventa sub illicibus
Triginta capitum ferus enixa jacebit,
Hic locus urbis erit.

Lubin. Facit illam quidem nigram Lycophron, sed propterea merito reprehensus est à Zetze. *Grang.*

73. *Latis, &c.*] Hoc per Parenthesin legi potest. *Latis* propter varicinium de ea sue datum, quam jam invenerant.

Is locus urbis erat, requies ea certa laborum.

Mirabile.] Ob incredibile multitudinem porcellorum. *Sumen.*] Sus: Vel ipsius venter fecundus: Britannicus putat *trâ sumen* hic per appositionem esse, quasi ex qua sus optimum potuerit haberi sumen. Pars pro toto.

74. *Et nunquam.*] Id est, quæ sus clara & nobilis erat propter 30. mamillas, nunquam antea in una alia sue vilas. *Lubin.* *Grang.* *sumen* pro porcis sumit; quia non tot mamillas quot porcos habebat.

75. *Tandem, &c.*] Exponit jam quomodo navis tandem ingressa sit Hostensem portum. Hunc portum Claudius Cæsar exstruxit, undecim annis continuis triginti hominum millibus laborantibus. Sueton. Claud. 21. c. *Paglas, &c.*] Intrat brachia illa magnis molibus in mari ab utraque parte porrecta. Nam moles illæ prolixo ambitu etiam maria & æquora includebant. Intelligit autem oblongos aggeres, portus. *Idem.*

76. *Tyrrhenamque Pharon, &c.*] In Tyrrheno.

Quæ Pelago currunt medio, longeque relinquunt
 Italiam, non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
 Interiora petiit Bajanz pervia Cymbæ
 Tuti stagna sinus, gaudent ibi vortice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Ite igitur pueri, linguis animisque faventes,
 Sæptaque celubris, & farra imponite cultris,

VET. SCHOLIAST.

77. *Quæ, Gr.*] Intran mare, & a-
 mirantur terram solidam.

78. *Nm, Gr.*] Id est, non sunt ita
 mirandi portus naturales, quam qui ma-
 rina sunt.

79. *Trunca, Gr.*] Truncata nave.

80. *Garrula, Gr.*] Quia libenter fre-
 quenter narrat: tempestatem perpeffi,
 postquam deveniunt in portus securi.

81. *Sæptaque, Gr.*] Coronas immola-
 tis hostiis.

VARIORUM.

mari positam. Id est, nutrit, quæ in por-
 tu Hostiensis creta erat à Claudio, in ex-
 sculationem Phari Alexandrinæ, ut ad
 nocturnos ignes cursum navigia dirige-
 rent, & ad prænuncianda vada portus-
 rent, & ad prænuncianda vada portus-
 que introitum: cuius nomine omnes re-
 liquæ turres, quæ compluribus locis sta-
 gnant noctu, Phari sunt appellatæ. *Britann.*
Pompejanæ, Gr.] Errant, qui à Traiano,
 vel alio aliquo hunc portum auctum,
 ad quod *Portus* referunt. Imo *russum*
 illud ostendit, ultra Pharon rursus
 porticæ seu continuatæ brachia portus:
 nam ad quæ introitum turris extructa e-
 rat. *Græc.*

77. *Quæ, Gr.*] Longe enim in mare
 portendebatur, ut procul ab Italia distare
 viderentur. *Curruet.*] Alii dicuntur.
 i. e. extenduntur in altum mare, longe
 à liore italico. *Farnab.*

78. *Nm sc.*] Laudat obiter illum por-
 tum. Id est, non usque adeo demirandi
 sunt portus à natura facti, quam hic arte
 & industria Claudii elaboratus.

79. *Sed, Gr.*] Id est, gubernator vi-
 sis petiit mutilata navi interiora. Hostien-
 sis portus, quæ pertransiri possunt etiam
 cymba Bajana, vel parva navicula, quan-
 tula apud Bajas in sinu Lucino ureba-
 tur. *Lubin.*

80. *Bajana, Gr.*] Id est, petiit interio-
 riora stagna illius portus, quæ tutum si-
 num habent. Et quæ adeo tuta sunt, ut
 etiam Bajana navicula transire possit. Alii
 legunt: *Tunc stagnante sinu.* i. e. por-
 tus tranquillous habente fluctus, tempe-
 state jam sedata. *Tunc.*] Sc. quum in por-
 tum venire.

81. *Gaudet ibi.*] Id est, nautæ Ca-
 tullii socii, jam à periculo naufragii tuti,
 recitant ibi amicis notis pericula in mari
 perlata. Prætorum enim malorum
 gratissima est memoria. *Ibi.*] In portu,
 vel jam navi egressi. *Vertice raso.*] i. e.
 depositis capillis, cum urgeret tempestas
 & desperata salus esset. Ritum antiquum ca-
 pillis radere in omni seculu: quod sa-
 men in pacato mari ominis erat insulti.
Petron. Arbiter, & Ad. Junius de Coma.
Garrula pericula.] Quia eos garrulos faci-
 unt: nam qui evaserunt aliquod peri-
 culum multoties & libenter de eis gar-
 rulant.

83. *Ite, Gr.*] Hortatur jam pueros
 servos suos ad sacrificium præparan-
 dum, quia Catullus amicus salvus rediit.
 De hac solenni in sacrificiis formula,
 quæ fiebat boni ominis gratia, vide Bris-
 sonium. Omnia bona & prospera dis-
 cite & cogitare votis & ominibus. *Lubi-
 nus.*

84. *Sæptaque.*] Templorum foribus
 sæptæ & coronas è floribus imponite.
Farra.] Molam saliam ex farre, fave, &
 aqua.

Ac molles ornate focos, glebamque virentem:
Jam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
Tura dabo; atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operitur festa lucernis.

90

Nec

VET. SCHOLIAST.

85. *Et, &c.*] Molles focos Deorum dicit, qui de ture facti sunt.
86. *Et, &c.*] Sacrificio completo.
88. *Accipiunt, &c.*] Incerato signa Deorum.
90. *Atque, &c.*] Violæ nam multorum sunt colorum, purpureæ, albæ, aureæ.
91. *Longos, &c.*] Coronatæ janua lauro.

VARIORUM.

- aqua. Id est, molz salsa imponite cultos, quibus hostia ceditur. *Idem.*
85. *Et, &c.*] Ob viridem cespitem, multo gramine & longis herbis virentem, & mollem. *Græci* vult Focum hic pro ara poni, quæ vitris mollibus circumdari solita: mollis autem vitra, quia lanca. *Focos glebamque, &c.*] Aram intelligit, ex herboso cespere. *Idem.*
86. *Jam, &c.*] Id est, mox ego vos pueris insequar. *Et, &c.*] Quod sacrum melius est & excellit omni ritu, & solemnitate observata. Si legas, *Præstat*, erit, quod optimum est, & intellige magna illa sacra quæ initio meminit, Junoni, Palladi, & Jovi. Alii legunt, *quod præstat*. *Idem.*
87. *Graciles, &c.*] Ubi domi mez parva sacrificia etiam peragam Diis domesticis. Ubi parva Deorum familiarium simulacra & fragili cera nitida facta mediciores coronas accipiunt quas illis imponam. *Porro Larcs* (quos pro-

pterea Horat. vocat *residentes*) etiam publice in compitis celebrabantur, traditum à Servio Tullio, quoniam ex Lare conceptus putabatur. Vide *Petl. Sat. 5. 31. Idem.*

89. *Hic nostrum.*] Id est, hic domi mez Jovem familiarem colam. *Nostrum.*] Latium, aut faventem, aut quem peculiari cultu domi veneramus. *Laribusque, &c.*] A patribus acceptis, quibus etiam majores mei usi. *Idem.*

90. *Atque, &c.*] Violæ plurimum sunt colorum, & præcipue trium. *Fallaba.*] i. e. Spargam. *Omnes, &c.*] i. e. Viglas omnis colorum generis.

91. *Cuncta, &c.*] Exornata sunt, ut in sacrificiis fieri consuevit. Hæc ita interuntur à Poëta, quasi illico omnia à ministris parata essent ad sacrificium. *Longos, &c.*] Fromidium & herbarum, in signum festivitatis. *Idem.* Non autem sine causa dicit *longos*, quia interdum etiam integræ arbores suspendebantur januis.

92. *Et, &c.*] Id est, janua mea vel domus operatur festa, vel celebrat festivitatem, & rem divinam facit matutinis lucernis à principio diei etiam ante lucem incipiens. Ita hunc locum vulgus interpretum intelligit, qui legunt operatur. Sed legendum cum *Lipii* operitur, id est, tegitur, vel vestitur. Et sic conjungenda sunt *festa janua*, in nominandi casu. Ex consuetudine hoc ait, quia omni publica & privata latria receptum erat januam ornari lauro & lucernis: & Satyrice addit *Matutinis*, ut quæ clara luce sunt supervacua. *Idem.*

D d 4

93. Nec,

100
Porti.

92. *Quercus, etc.* Sacrificant. 1st
Figs: 1st name

VARIORUM.

95. *Tes, etc.*] Et proinde non colitur a ceteris tantis. Demonstrat se norum quod facere, et in solutur, qui pro salute altissimus patris, liberos habentis, et non orbis, vota faciat. *Liber, etc.*] Male hic interpretes acceperunt, quasi Ironicè dicatur: Libet mihi expectare donec moriantur illi tres Carulli liberi. Et autem hic sentis: Volebam ut illi expectarent.

100. *Legitime, &c.*] Rite & ordine
suspensus. quasi vero, jure quodam &
lege

SATYRA XII, LIB. IV.

Porticus. exsistunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec venales elephantis,
Nec Latio, aut usquam sub nostro fidere talis
Bellua concipitur: sed furva gente petita
Arboribus Rutilis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli servire paratum
Privato: siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali, & nostris Ducibus, Regique Molosso,
Horum majores, ac dorso ferre cohortes,
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrēm.

VET. SCHOLIAST.

101. *Exsistunt, &c.*] Hecatomben promittunt, ut moriantur illi à quibus se heredes scibi possunt. alii vero comperito hoc quod pro ipsis vota faciunt, heredes eos scribunt.

102. *Nec, &c.*] Quos immolet.

104. *Sed, &c.*] Nigra de India.

105. *Arboribus, &c.*] Apud Lavinium, id est, in Hetruria.

106. *Nulli, &c.*] Nili regi.

107. *Si, &c.*] Et ipse dicit:

Dum Catula ducem portares bellua lusum.

108. *Regique, &c.*] Pyrrho Epirotarum regi, qui pro Tarentinis adversum Romanos bis pugnavit, & victus bis exutus est castris, ex cuius nomine est Pyrrhica. Et ipse Elephantis vechus est per triumphum.

109. *Ac, &c.*] Elephantis nam pugnabant.

VARIORUM.

lege. *Videtur.*] Operitur, tegitur tabellis, quibus captores promittunt Diis, se se ampla sacrificia facturos. *Idem.* Vide Sat.

10. vers. 55. *Non deserviant qui depugnati vos se armis pro salute agri, quique capita sua titulo propositio vo verent.* Sueton. Caligul. cap.

14. ab opinione illa veterum: *Mortem morte posse radimi, ortz istz devotiones & xxi. *Secundum* orde. Farnab.*

101. *Exsistunt qui, &c.*] Centum bonum sacrificium, pro salute orbis Diis promittunt.

102. *Quatinus.*] Quandoquidem Romanæ Elephantis quos offerant non habent

venales. *Idem.* Quam veteribus esset commutatio literarum E & differenter scripserunt *quatinus* & *quatinus*; Quicquid contradicat Corn. to, & qui cum eo faciunt.

103. *Nec Latio.*] Id est, in Italica vel climate & polo Latio.

104. *Bellua.*] Sic Sat. præcedent *Vel quos depugnat Nabathas bellua saltu concipitur.*

Id est, postea generatur furva, &c.] Ex Mauritania vel Arabia, ubi homines sunt furvi & Autab Indis, quorum in corpora scribit Apul in Florid.) Color nodi

105. *Arboribus, &c.*] Circa Ar. quæ Rutulorum metropolis. Turni.

& ipse quondam Rutulorum rex.

106. *Cæsaris, &c.*] Elephantis, Imperatoris grande pecus, immo constans sumtibus, & ob id non pecujus privati, sed monarchæ Cæsaris.

107. *Siquidem Tyrio.*] Id est, Carthaginiensi. Nam Carthago duce Didorlonia è Tyro deducta est. *Idem.*

108. *Nastri ducibus.*] Ut Curio dicit, qui primus duxit elephantos in umpho, Lucio Metello & reliquis. *Regi, &c.*] Pyrrho Epirotarum regis adventu Italia primum vidit phantes. Molossi enim teste Plinio Epiri populos numerantur. Id est, Elephantorum, qui jam sunt, majus solebant Annibali, Pyrrho, & nostris (nulli privato) inservire, & turresterre, è quibus cohortes mi pugnabant. *Lubin.*

110. *Partem, &c.*] In bello

dd;

4:6 D. JESU SEVARIUS
Nulla igitur mora per Novum, mora nulla per lura
Pacuvium, quoniam debet ducatur ad aras,
Et cadat ante Laris Galliae victima sola,
Tantis digna Deis, & opatoribus horum.
Alter enim, si coeetis macrare, vovebit
Degregae fervorum magna, aut pulcherrima quaeque
Corpora, vel poens, & frontibus ancillarum
Imponet vitas: &, si qua est nubilus illi

Iphi-

GET. SCHOLIAST.

III. Kala, Cr. 1/2 lb. each, such as
— brown, 1/2 lb. each, such as

113 E. St. JAMES HILL DISTRICT

[illegible]

114. E. C. - Encomium regis
non deus et hominem, quoniam
aut non cum patre coeque a Deo, et
filius.

ГЛАВНОМУ

REPORT OF THE BOARD OF DIRECTORS

100-443887-100

... the ...
... the ...
... the ...
... the ...
... the ...

[illegible]

... ..

Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, et si
Non speret tragicæ furtiva piacula cervæ.
Laudo meum civem, nec comparo testamento
Millerates: nam si Libitinam evaserit æger
Delebit tabulas, inclusus carcere nascæ,
Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
Forfan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus
Incedet victis rivalibus. ergo vides quam

120

125

Gran-

VET. SCHOLIAST.

124. *Post, &c.*] Post Iphigeniam immolatam non verbo facit hæredem, sed vero.

126. *Vidit, &c.*] Æmulis hereditatem captantibus.

VARIORUM.

qualis Iphigenia erat filia Agamemnonis, & illa à patre in Aulide mactanda: illam artis pro salute divitis orbi admovebit. *Lubin. Et, &c.*] Fore scilicet ut ope Dianæ, filia ejus liberetur, & pro ea cervæ immolanda substituitur: qualiter Iphigenia Agamemnonis filia liberata fuit.

119. *Altaribus.*] Sacrificio tanquam victimam adhibebit. *Lubin.*

120. *Tragica, &c.*] De qua multæ Tragediæ scriptæ sunt. *Furtiva, &c.*] Id est, pationem vel placationem per furtivam filiz ablationem, & suppositionem cervæ. Iphigenia enim furtim per Dianam morti subducebatur, proque ea cervæ substituebatur. *Idem.*

121. *Laudo, &c.*] Ironice. Romanum scilicet Pacuvium, magis quam Agamemnonem, qui quidem sua filia, quam immolare voluit, testamentum divitis orbi sortitus est, cum quo testamentum mille rates Græcorum, quas Agamemnon non immolata filia servavit, comparandæ non sunt. Scopitice ridens dicit: Majus esse habere testamentum alicujus orbi divitis mactata filia, quam mille rates servare, immolata Iphigenia. *Idem.*

122. *Nam, &c.*] Id est, si æger ex morbo convalescit, existimabit se pro-

pter sacrificium Pacuvii fuisse liberatum. *Idem. Libitinam.*] Montem. Libitina enim Dea funerum est, in cujus æde quæ ad funera pertinent, venerunt. *Farnab.*

123. *Delebit, &c.*] Testamenti prioris, quibus aliis etiam bonorum suorum partem legavit, ut Pacuvius solus hæres constituitur. *Inclusus, &c.*] Id est, ipse dives orbis, hoc tam admirando amici merito, devinctus, iretutus, & captus tanquam piscis nascæ capitur, unde egredi non datur: vel tanquam piscis à Pacuvio incatus, & veluti nascæ inclusus, id est, obligatus Pacuvio ob maximum votum. *Nascæ,* ut Festus ait, est piscatorii valis genus, quo cum intraverit piscis, exire non potest. Solent autem Poëtæ, pisces pro orbis ponere, & piscatores pro captatoribus. *Idem.*

124. *Meritum, &c.*] Ita ut mirum non sit, si omnia bona relinquat Pacuvio, qui ne quidem propriæ filiz, pro salute alterius pepercit. Qui propriam filiam pro alterius vita morti dare paratus fuerit. *Atque, &c.*] Reliquis omnibus præterhabitis & exclusis. *Idem.*

125. *Breviter.*] Post paulo, prope diem. parvo negotio, & sine multis ambagibus vel ex affe, i. e. ex toto (ut putat Britannicus) nam qui omnia uni relinquit, brevibus & paucis verbis condit testamentum. *Ille, &c.*] Id est, ille Pacuvius hoc admirandum suum meritum frustra non impendit, sed tanquam victor de reliquis hæreditatum æmulis & competitoribus suis triumphabit, cum solus ex affe hæres omnium bonorum constitutus sit. *Idem.*

126. *Vidit, &c.*] Qui frustra diviti orbi

HYALIS

Myceus:

Neque eorum:

Neque eorum:

Neque eorum ab ullo.

... , tamquam boni
... . Virat itaque
... , & omnia
... precationis is-
... ipsi co-
... : Longam vitam
... non invidet
... nihil peius
... longa &
... & conti-
... Midæ,
... : vel
... inops &
... consti-
... cui-
... adit,
...] To-
... ,
... Vile Sa.

... in-
... & piva-
... . Mos-
... inmensa

... extreme
... dicit : Nec
... orbem
... vere amat
... , nec si

D. JU.



D. JUNII JUVENALIS SATYRARUM

LIBER QUINTUS.

SATYRA XIII.

ARGUM. In hac Satyra longe præclarissima, consolatur Juvenalis amicum suum Calvinum se miris modis excruciantem, quod depositum sibi à quoquam interceptum esset, cui tanquam fideli amico magnam pecuniarum summam, decem scilicet H. S. concessiderat. Et ostendit initio quod non sit adeo tenuis fortunæ, ut tantillæ jacturæ ipsum mergat onus, deinde multis illud obtigisse, & ejusmodi fraudes Romæ jam esse usitatissimas. Quippe ubi rari boni, omnes fere mali & improbi; qui vel nullum numen esse credant. Denique in fine probat omnes malos à Deo punitum iri.

EXEMPLE quodcunque malo committitur, ipsi displicet auctori. prima est hæc ultio, quod se judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis

Gratia

VET. SCHOLIAST.

1. **Exemplo.**] Ita male virtutem esse ait, ut displiceat crimina ipsi, qui male commisit.

VARIORUM.

1. **Exemplo, &c.**] Hæc initio sententia est, quod unusquisque, qui male aliquid malo vitio & exemplo commiserit, statim perpetrato facinore animam suam judicem, damnatorem, sepe etiam ultorem habeat. Vel **Exemplo**, facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet. *Farnab. Lubin.*

2. **Displicet, &c.**] Et sic testis Seneca:

semper sceleris in scelere supplicium. Et hæc est conscientia, quam improbi libenter sepe ex animis suis extirparent si possent. Sic dici consuevit:

Post factum parietet altum.

Prima, &c.] Conscientiæ quæ post factum litem peccanti intendit. Nam conscientia tanquam animorum lancina, qua illi qui impie scelestæque egunt, cruciantur, & quasi furiarum tædis ardentibus agitantur. **Sd, &c.**] Hinc Aufonius egregie dixit:

Turpe quid ausurus te sine teste time.

Lubin.

3. **Judice.**] Immo vindice, *improba, &c.*

Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante Lares Gallitæ victima sola,
 Tantis digna Deis, & captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit
 De grege fervorum magna, aut pulcherrima quæque
 Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
 Imponet vittas: &, si qua est nubilis illi

115

Iphi-

VET. SCHOLIAST.

111. *Nulla, &c.*] Id est, nulla mora
 exit hereditatis, si etiam hoc genus eme-
 reliceat & immolare, quin & ipsum fa-
 ciant.

113. *Et, &c.*] Ante aras Deorum pe-
 natium.

115. *Alter, &c.*] Id est, Etiam ali-
 quanti deis, si liceret, de servis sacrifi-
 cium facerent.

118. *Et, &c.*] Etiam filiam virgi-
 nem devoverat ad sacrificium, quamvis
 sciat non eam posse eripi à Diana, ut
 Iphigeniam.

VARIORUM.

legiones: legionis autem unius decima
 pars cohors. *Grang. Et turrem.*] Et res no-
 ta est de Elephantis turrigeris. *Lubin. alii*
turram leg. Al. Turbam.

111. *Nulla, &c.*] Revertitur jam ad
 avaros captatores, indicans illos non so-
 lum pro salute orborum Elephantos vo-
 tuos, si venales Romæ existerent; ve-
 rum etiam, si lex non prohiberet, ser-
 vos, ancillas, imo proprias filias exem-
 plo Agamemnonis, qui filiam Iphige-
 niam mactare voluit. *Nulla, &c.*] In
 hereditate Novio & Histro Pacuvio,
 nulla mora est. *Lubin.*

112. *Quin, &c.*] Id est, quin Ele-
 phantum, ex cuius dentibus ebur, ad aram
 ducerent & immolarent, si forte legibus
 interdictum non esset privato Elephan-
 tem immolare. *Idem.*

113. *Et, &c.*] Id est, immoletur
 Diis domesticis Gallitæ matronæ ditis-
 simæ & orbis, de qua supra. *Victimæ,*

&c.] Ironice. Vel in extenuationem
 Larum Gallitæ, quibus minutis Diis
 tam vasta fiant sacrificia. Vel potius in
 irrisum Gallitæ & Pacci orbonum,
 qui nimirum indigni sint quibus talia
 sacrificentur, & cum etiam indigni sint
 illi, qui sacrificant. *Lubin. Sola.*] Alii
sacta.

114. *Diis.*] Videtur intelligere ipsos
 orbos, quos captatores tanquam Deos
 quodammodo colebant. vel Laribus
Idem. Horum.] Sc. Divitum orbonum.

115. *Alter enim.*] Notat insaniam &
 impiam malitiam captatorum, qui etiam
 homines si legibus prohibitum non esset,
 immolarent, ut inescerent orbos. *Alter.*]
 Ex duobus quos dixi. Intelligere videtur
 Pacuvium. *Si, &c.*] Legibus enim in-
 terdictum erat, inde à tempore Hercu-
 lis. *Vovebit.*] Votiva tabella pollicebi-
 tur. *Idem.*

116. *De, &c.*] Opinio veterum fuit,
 mortem morte posse redimi; unde ægro-
 tos postea eripi periculo putabant, si vi-
 tam aliquorum, ægrorum loco proje-
 cissent. *Grangæus. Magna.*] Spectabilia, &
 excellentiora. *Lubin.*

117. *Vel, &c.*] Servulos domesticos,
 & ancillas pro salute orborum mactare
 non dubitabit. *Frontibus, &c.*] Id est,
 ancillas in sacrificia adornabit. Sic Siwon
 de se se ait, *Æneid. 2.*

--- *Mihi sacra parati*

Et salsa fruges, & circum tempora vitta.
 Talia enim capitis ornamenta sacrifican-
 dis imponebantur. *Idem.*

118. *Et, &c.*] Mira hic Poëtæ festi-
 vitas & amarities. Si captator Pacuvius
 filiam aliquam domi nondum elocatam
 habeat, quæ matura jam viro & nubilis,
 qualis

Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, et si
 Non speret tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Millerates: nam si Libitinam evaserit æger
 Delebit tabulas, inclusus carcere nascæ,
 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus 125
 Incedet victis rivalibus. ergo vides quam

VET. SCHOLIAST.

124. *Post, &c.*] Post Iphigeniam immolatam non verbo facit hæredem, sed vero.

126. *Vitis, &c.*] Æmulis hereditatem captantibus.

VARIORUM.

qualis Iphigenia erat filia Agamemnonis, & illa à patre in Aulide mactanda: illam aris pro salute divitis orbi admovebit. *Lubin. Et, &c.*] Fore scilicet ut ope Dianæ, filia ejus liberetur, & pro ea cerva immolanda substituat: qualiter Iphigenia Agamemnonis filia liberata fuit.

119. *Altaribus.*] Sacrificiorum tanquam victimam adhibebit. *Lubin.*

120. *Tragica, &c.*] De qua multæ Tragediæ scriptæ sunt. *Furtiva, &c.*] Id est, piationem vel placationem per furtivam filia ablationem, & suppositionem cervæ. Iphigenia enim furtim per Dianam morti subducebatur, proque ea cerva substituebatur. *Idem.*

121. *Laudo, &c.*] Ironice. Romanum scilicet Pacuvium, magis quam Agamemnonem, qui quidem sua filia, quam immolare voluit, testamentum divitis orbi sortitus est, cum quo testamento mille rates Græcorum, quas Agamemnon immolata filia servavit, comparandæ non sunt. Scoptice ridens dicit: Majus esse habere testamentum alicujus orbi divitis mactata filia, quam mille rates servare, immolata Iphigenia. *Idem.*

122. *Nam, &c.*] Id est, si æger ex morbo convalescit, existimabit se pro-

pter sacrificium Pacuvii fuisse liberatum. *Idem. Libitinam.*] Mortem. Libitina enim Dea funerum est, in cujus æde quæ ad funera pertinent, veniunt. *Farnab.*

123. *Delebit, &c.*] Testamenti prioris, quibus aliis etiam bonorum suorum partem legavit, ut Pacuvius solus hæres constituatur. *Inclusus, &c.*] Id est, ipse dives orbis, hoc tam admirando amici merito, devinctus, irretitus, & captus tanquam piscis nascæ capitur, unde egredi non datur: vel tanquam piscis a Pacuvio inescatus, & veluti nascæ inclusus, id est, obligatus Pacuvio ob maximum votum. *Nascæ,* ut Festus ait, est piscatorii valis genus, quo cum intraverit piscis, exire non potest. Solent autem Poætæ, *piscis* pro orbis pōnere, & *piscatores* pro captatoribus. *Idem.*

124. *Meritum, &c.*] Ita ut mirum non sit, si omnia bona relinquat Pacuvio, qui ne quidem propriæ filia, pro salute alterius pepercit. Qui propriam filiam pro alterius vita morti dare paratus fuerit. *Atque, &c.*] Reliquis omnibus præterhabitis & exclusis. *Idem.*

125. *Breviter.*] Post paulo, prope diem. parvo negotio, & sine multis ambagibus vel ex assè, i. e. ex toto (ut putat Britannicus) nam qui omnia uni relinquit, brevibus & paucis verbis condit testamentum. *Ille, &c.*] Id est, ille Pacuvius hoc admirandum suum meritum frustra non impendit, sed tanquam victor de reliquis hæreditatum æmulis & competitoribus suis triumphabit, cum solus ex assè hæres omnium bonorum constitutus sit. *Idem.*

126. *Vitis, &c.*] Qui frustra diviti orbo

Gran-

Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis:
Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum:
Possideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo. 130

VET. SCHOLIAST.

127. *Jugulata, Gr.*] Filia Agamemnonis, veluti filia imperatoris, Iphigenia. Ionia.
128. *Vel, Gr.*] Tribus seculis.
129. *Quantum, Gr.*] Proscribendo.
130. *Montibus, Gr.*] Id est, in patrimonio habendo.

VARIORUM.

orbo palpati sunt, & quos ille anteverit. *Rivalibus.*] Competitoribus hereditatis. *Ergo, Gr.*] Et hæc Ironice dicuntur. Vides ergo quantas facultates, quam amplissimum testamentum illis captatoribus conferat filia aliqua in sacrificium ut vestima immolata, quemadmodum Mycenis Agamemnonis filia Iphigenia à patria sic dicta. *Lubin.*

127. *Grande opera pretium.*] Quam grandem & magnam utilitatem. Est autem translatio sumpta à mercenariis, quibus suave est post laborem, mercedem accipere. *Britann. Jugulata.*] Forte, non quod jugulata sit; sed quod pater promptus fuerit ad ipsam jugulandam pro vita & salute orbi. *Idem.*

128. *Vivat, Gr.*] Subjungit jam di-
gram imprecationem, qua imprecatur Pa-

cavio longam vitam, tanquam homini malo, avaro, & misero. Vivat itaque precor in cruciatum sui, & omnium odium. Et sic sub specie precatationis infelicitissima quæque imprecatur ipsis captatoribus. Quasi dicat: Longam vitam homini malo & misero non invidéo. Cæterum avaris hujusmodi nihil pejus accidere & contingere potest longa & diuturna vita, id est, diuturno & continuo tormento: qui quidem velut Midæ, auro strangulantur & suffocantur; vel ut Tantalus inter maximas opes inopes & miserime vivunt, & sæpe inedia contabescunt. Quid autem pejus accidere cuiquam potest, quam hic *ἄλγος ἐσθλόν, καὶ τυχὴ ἀτυχίας*. *Nestora, Gr.*] Totos trecentos annos, vel totas tres ætates, quas Nestor vivendo implevit. Vide Sat. 10. vers. 150. *Idem.*

129. *Quantum, Gr.*] Habebat infinitas opes Nero. Nam publicas & privatas rapuit, etiam templa spoliavit. *Montibus, Gr.*] Accumulet montes immensa auri copia. *Idem.*

130. *Nec, Gr.*] Quod est extreme mali & miseri. Recte autem dicit: *Nec amet*, quoniam cum divitiis orborem tantum amet, neminem vere amat. *Idem.* Ovid. *Sis que miser semper, nec sit miserabilis ulli.*



D. JUNII JUVENALIS SATYRARUM

LIBER QUINTUS.

SATYRA XIII.

ARGUM. In hac Satyra longe præclarissima, consolatur Juvenalis amicum suum Calvinum se minis modis excruciantem, quod depositum sibi à quopiam interceptum esset, cui tanquam fideli amico magnam pecuniarum summam, decem scilicet H. S. concediderat. Et ostendit initio quod non sit adeo tenuis fortunæ, ut tantillæ iacturæ ipsum mergat onus, deinde multis illud obtigisse, & ejusmodi fraudes Romæ jam esse usitatissimas. Quippe ubi rari boni, omnes fere mali & improbi; qui vel nullum numen esse credant. Denique in fine probat omnes malos à Deo punitum ini.

EXEMPLO quodcunque malo committitur, ipsi displicet auctori. prima est hæc ultio, quod se judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis Gratia

VET. SCHOLIAST.

1. **Exemplo.**] Ita male virtutem esse ait, ut displiceat crimen ipsi, qui male commisit.

VARIORUM.

1. **Exemplo, Gr.]** Hæc initio sententia est, quod unusquisque, qui male aliquid malo vitio & exemplo commiserit, statim perpetrato facinore animi suum judicem, damnatorem, sæpe etiam ultorem habeat. Vel **Exemplo**, facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet. *Farnab. Lubin.*

2. **Displicet, Gr.]** Et sic recte Seneca:

Semper sceleris in scelere supplicium. Et hæc est conscientia, quam improbi libenter sæpe ex animis suis extirpant si possent. Sic dici consuevit:

Post factum paries altum.

Prima, Gr.] Conscientiæ quæ post factum litem peccanti intendit. Nam conscientia tanquam animorum lancina, qua illi qui impie scelerateque egerunt, cruciantur, & quasi furiarum tædis ardentibus agitantur. *Gr., Gr.]* Hinc Antonius egregie dixit:

Torpe quid ausurus es sine testis time.

Lubin.

3. **Judice.]** Immo vindice. *Improba, Gr.]*

Gratia fallacis Prætoris vicerit urnam.
 Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
 Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus,
 Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Pona-

VET. SCHOLIAST.

4. *Vicerit, &c.*] Nihil prodest corrupisse judicem, vel subposuisse pro sorte.

6. *Sed, &c.*] Id est, A quo animo hoc ferre debes, quia nec tantum pauper es ut te damni, quod contingit, adfigat pondus, nec tibi soli hoc contigit, sed jam apud homines vetus est hæc causa.

VARIORUM.

&c.] Quamvis humana judicia subterfugiat. Ordo & sententia est: Quanquam improba & injusta gratia fallacis & corrupti prætoris vel judicis, qua nocentes sæpissime absolvuntur, urnam, & judicium, jus & æquitatem sæpe vicerit, & superaverit. *Idem.*

4. *Fallacis.*] Corrupti & iniqui judicis. Melior hæc lectio Alii legunt *fallaci urna*: alii *fallacem urnam*. *Urina.*] In hanc suffragia conjiciebantur. Ponitur hic pro judicio, id est, judicium ipsorum judicium forte electorum. Nam fortes in urnam conjecit in reos educabantur. *Prætoris.*] Qui centum viralibus præsidet. *Vicerit.*] Tamen non absolutus est animi cruciatus & tormento. *Labin.*

5. *Quid, &c.*] Secundum argumentum, quo consolatur Calvinum. Quod omnes homines factum illud amici depositum inficiantis & amicitiam violantis, tanquam sceleratissimum damnent, & detestentur. Nonne censet omnes illum execrari & detestari? *Recenti, &c.*] Quod recens contigit. *Re-*

centi.] Jan. Rutgersius lib. 3. Var. lect. cap. 17. legendum autumat *Recenti*, id est, depositum, abnegati ac non redditum. *Idem.*

6. *De scelere.*] Ejus scilicet qui tibi non reddit depositum. *Fidei, &c.*] Illius qui depositum denegavit. *Idem.* Sic appellatur perfidix crimen in jure civili. Fidei non solutæ, non servatæ, non præstitæ. *Sed, &c.*] Testium argumentum, quod Calvinus satis dives, & in re adeo tenui natus non sit, ut hujusmodi levem bonorum iacturam oblivisci, & perferre non possit.

7. *Tenuis, &c.*] Exigua divitiæ, & vilis rerum possessio. *Mediocris, &c.*] Decem nimirum H. S. valent 250. Coronatos Gallicos. *Idem.*

8. *Mergat.*] Obruat, ad desperationem adigat, ut obid spem prorsus abjicias. *Nec, &c.*] Quarta consolatio ab exemplis aliorum, quod hujusmodi damnum non ipse solus sit expertus, sed quod idem alii multi perpeffi. *Labin.* Communia illa sunt, sic vivitur, omnes fere depositum inficiantur, si quis quid reddit, magna habenda est gratia.

9. *Casus, &c.*] Hic casus multis hic cognitus est, qui eandem fortunam experti. *Idem.*

10. *Tritus.*] Metaphora à via. Tritus per assiduum usum Frequentatus. *Et t, &c.*] Non è summis fortunæ incommodis. V l, inter hominum fortunas frequentissimus & ideo ferendus. Vel è medio omnium incommodorum numero, quibus homines vexari solent. *Acervo.*] *Acervo* dicit, multos enim & varios casus habet fortuna. *Idem.*

11. Pe-

Ponamus nimios gemitus : flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum. stupet hæc, qui jam post terga reliquit
Sexaginta annos Fontejo Consule natus?
An nihil in melius tot rerum proficit usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,

Victrix

VET. SCHOLIAST.

11. *Ponamus, &c.*] Pone quod de-
beas tristari, sed ita ut oportet secundum
dammum.

14. *Spumantibus, &c.*] Flagrantibus,
Iritis.

16. *Stupet, &c.*] Interrogative ipse
inceptat. hæc seni nova videri non de-
bet.

18. *An, &c.*] Tanti temporis usus
non tibi proficit.

VARIORUM.

11. *Ponamus, &c.*] Monet Calvi-
num, ne nimis impatienter hoc quid-
quid est damni ferat, cum adeo grave
non sit. Deponamus itaque illos dolo-
res, qui majores sunt, quam calamitas
vel damnum. *Flagrantior.*] Vehemen-
tior, & major quam par est, & dolor
non debet major & levior esse quam i-
psum vulnus. *Idem.* In tuis quoque ma-
lis id agere te oportet, ut dolor tantum
des, quantum pollicitus.

12. *Viri.*] Prudentis, magnanimi.
Cum illa imbecillitas in muliere quo-
dammodo possit excusari. *Idem.*

13. *Tu, &c.*] Ordo & sensus est : Tu
ita & fervore ardens, intimis visceri-
bus spumantibus, & inflammatus, quod
depositum tibi denegatum sit, vix potes
ferre exiguum malorum, quamvis le-
vium particulam. Quasi hoc viro parum
conveniat, tam levibus de causis suc-
cumbere. Est autem æcis objurgatio.

Levium, &c.] Pecuniarum & rerum ex-
ternarum jactura, & quam jacturam
multi sapientes malum non appellarunt.
Lubin.

14. *Spumantibus.*] Ira æstuantibus vis-
ceribus, quasi bilis, ira & fervore spumet.
Idem.

15. *Sacrum, &c.*] Quod sollicitè &
sanctè conservandum & reddendum; ut
pote quod sacri & non violandi sacra-
mento jurisjurandi adhibito, se tibi red-
diturum est pollicitus. *Idem.*

16. *Depositum.*] Est autem depositum
Id quod custodiendum alicui datum est.
Stupet hæc.] Cum interrogatione, &
quasi admiratione objurgat Calvinum,
dicens quod viro seni hujusmodi nova
esse non debent. Sensus est. An Calvi-
nus, qui Fonteio consule natus est, &
jam sexaginta annos vixit, hæc & consi-
milia quæ passim, & ubique fiunt, cum
stupore demiratur? *Lubin.*

17. *Fontejo, &c.*] Vixit L. Fontejus
Capito sub Nerone, collega ipsi in con-
sultu C. Vipstani. Hinc promptum est,
conjectare, quo tempore Javenalis vixe-
rit, & hæc scripserit, nempe secundo
anno Hadriani, Anno urbis 872. Vide
Lipsum lib. 4. Epist. Quæst. Epistola 20.
Idem.

18. *An, &c.*] Anne nihil profecti
arte vitæ humanæ, tot rerum usu, &
tanta ætate? *Idem.* Cum abierit etiam in
proverb. *Experientia rerum magistra.*

19. *Magna, &c.*] Demonstrat quod
homines non solum Sapientiæ studio,
verum etiam longæ vitæ experientia ca-
lamita-

Victrix fortunæ sapientia. Ducimus autem
 Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
 Nec jactare jugem vitā didicere magistra.
 Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quæsitum, & parvos gladio, vel pyxide nummos?
 RARI quippe boni: numerus vix est totidem, quot

VET. SCHOLIAST.

21. *Hic, &c.*] Profapientes, posuit.
 22. *Nec, &c.*] Translative. qui non
 reluctantur contra necessitatem.
 23. *Quæ, &c.*] Quid tam sacrum ce-
 lebratur, ut non quotidie delinquant in-
 scientes homines.
 25. *Gladio, &c.*] Veneno, vel gladio.
 26. *Numerus, &c.*] Septem portas ha-
 bent Thebæ, & septem ostia Nilus, &
 septem sunt sapientes.

VARIORUM.

lamitates ferre debeant discere. *Magna, &c.*] Id est, Philosophia moralis vel stu-
 dium humanitatis, fortunæ domina &
 victrix, quæ dat vitæ & morum præcepta
 venerandis & sacris libellis Ethicis, ma-
 gna quidem, potens ac valida est, adversus
 omnia hæc adversæ fortunæ tela. *Præ-
 cepta.*] Vitæ rite & recte gerendæ & ad-
 ministrandæ. *Idem.*

20. *Victrix, &c.*] Vitæ dux, virtutis
 indagatrix, expultrixque vitiorum; Imo
 profligatrix. Ubi enim sapientia ibi ex-
 cussat fortuna. *Sapientia.*] Philosophiam
 moralem intelligit, quæ libris Sapientum
 continetur. *Dicimus, &c.*] Id est, illos
 quæram merito felices & sapientes dicimus
 & putamus, qui sine libris Philosopho-
 rum per se, per vitæ humanæ usum, &
 experientiam omnia vitæ incommoda
 prospicere & ferre didicerunt. *Idem.*

21. *Quæ, &c.*] Seneca Epistola 99.
*Et hoc ipsum, si intelligimus, solatium
 est, aquo animo perdere, quod perituum
 præst. Incommoda vitæ.*] Res adversas.
 22. *Nec, &c.*] Necessitatis iugo non

teludari, adversitatis onus abjicere, ferre
 æquo animo, quæ humanitus eveniunt.
Vita, &c.] E longa vita tanquam ex
 præceptore didicerunt, ferentia non
 culpanda esse, quæ mutari nequeant.
Lubin.

23. *Quæ, &c.*] Id est, quæ dies adeo
 sacra & festa est, qua non aliquis in fur-
 ro, scelere, aut fraude deprehendatur.
 Id est, quæ non prodat aut manifestet
 aliquod sceleratum facinus cuiusdam fur-
 ris, vel perituri. *Idem.*

24. *Atque, &c.*] Ex omni scelere
 quæsitum emolumentum. *Idem.*

25. *Et, &c.*] Id est, qua die non ali-
 quis ob nummos, gladio vel veneno in
 pyxide parata interemtus sit. Hoc loco
 notandum, quod peiora flagitia censue-
 rint, die festo commissa. *Gladio.*] La-
 trones & sicarios notat. *Pyxide.*] Intel-
 ligit veneficas, & venenum in pyxide
 clausum, *Idem.* Sunt qui per pyxidem in-
 telligant pyrgum aleatorium, fritillum
 sive phimum.

26. *Rari, &c.*] Probat illud viti sapien-
 tis dictum, Πλάτῳ ἔχουσι. Dicit autem
 vix in tota urbe Roma septem bonos in-
 veniri. Alludit ad Græciæ sapientes, qui
 numero septem fuerunt: ut & fuere se-
 ptem portæ Thebarum, & totidem Nilii
 ostia. Intelligo autem de Thebis in Boro-
 tia. Nam Thebæ in Ægypto centum por-
 tas habebant. *Idem.*

27. *Divitis.*] Nam suo limo egros fere-
 ces & fertiles reddit, illos inundans. *Idem.*
Grangæus divitem dicit, quia fuit aue-
 rea arena: Vnde à Cedreno dictus sit
 Chrysiroas, q. aurifluus. *Ostia Nilii.*] Illa
 septem sunt: Pelusiæ, Canopicum,
 Bolbiticum, Sebeniticum, Phanniti-
 cum, Mendesium, Taniticum.

424 D. JUNII JUVENALIS

Quas habeat Veneres aliena pecunia? nefcis,
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum
Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus tugiens. tunc, cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Juppiter antris.

RET. SCHOLIAST.

34. Nefcis, &c.] Id est, ignotas quas veneris populo parvas, cum perfringere solent.

35. Træque rubenti, &c.] Sanguinolentæ, vel, ex igni.

36. Priusquam, &c.] Id est, temporibus, quibus Saturnus regnum tenuit, sed non homines exhibebant.

VARIORUM.

34. Quas, &c.] Id est, in quantis delictis sit aliena pecunia, per fraudes occupata. Eo dicit, quia sceleratis alienam rem per fraudem occupare est longe iurisdictionum. *Feuer.*] Quæ illicita, quam iocundatorem.

35. Quam, &c.] Id est, tu exigis & desideras idem ab illo qui Deum esse non credit, & ob id merito tanquam puer imbecille. *Lubinus.* Quam, &c.] Dicitur homines quondam virasse, pietatis fidei-que cultores: nunc vero tantam esse in omni pervertentem, ut si quis forte iurandi religionem teneatur, Deumque iuramentum fore perjurii credat, ejus simplicitas, ut stobida, nisi excipiantur. *Rogatus.*

36. Et, &c.] Id est, ut falcem in uno atque altero templo coeleste aliquod munus credat, aliquem deum, qui res hominum intueatur. *Lubinus.*

37. Rubenti, &c.] Vel ob ignem rufum, vel viduarum sanguine. *Lubinus.*

38. Quondam hoc.] Ostendit prius seculis ante ætatem Jovis. Fidem & iustitiam in hominibus viguisse, quas virtutes nemo sapiens his ætate ab homi-

nibus confederatis jure possit exigere. *Hoc.*] Hoc more, quem tu jam ab hominibus exis, vivebant olim antiquissimi Italæ populi, cum adhuc Saturnus regnaret. *Indigenæ.*] Latini, Aborigines, antiquissimi populi Italæ, *airæque*, quæ inde geniti, nec aliunde venientes. *Priusquam, &c.*] Imperante adhuc Saturno, quo aurum seculum fuit, cum Saturnus nondum à filio Jove, regno esset pulsus, qui profugus e Creta in Italiam pervenit, ibique à Iano hospitio acceptus est, cum nondum in Latium pervenisset, ibique latitaret. *Idem.*

39. Diademate.] Corona, regali insigni. *Satyr.* 5. vers. 159. *Lubinus.* *Falcem.*] Hanc Saturno vel Chronoi, & temponi, attribuerunt. Ille enim omnia domat & computat, omnia etiam devorat & absumit, unde pingi solet *ut dicitur.*

40. Tunc, &c.] Supp. erat: Cum nondum matrona fratri suo Jovi nupserat, nondum adulta Junone & Jove. Dicitur enim Jupiter argenteo seculo paulatim omnia scelera proprio exemplo invenisse. Testatur hoc auctor etiam *Satyræ* 6. cum dixit;
Viderunt primos argentea secula mores.

Lubinus.

41. Et, &c.] Aurea ætate, qua Saturnus, & nondum Jupiter regnabat, homines fidem & pietatem colebant. Cum Jupiter nondum rex esset, sed privatus in Idæis antris à Rhea matre abscondebatur, ne à patre Saturno ex pasto cum Titane fratre, masculus partus devoraretur. Fabula est notissima. *Idem.* *Idæi antri.*] An montis Idæ, qui est in Creta? An qui est in Phrygia? nam utrumque fuisse

Nul
Nec
Ad
Bra
Pre
Ta
Nu

40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Nulla super nubes convivium Cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & jam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.

45

Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus, miserum urgebant Atlanta minori

Pon-

VET. SCHOLIAST.

42. *Nulla, &c.*] Inrisiones per immutationes formarum.

43. *Herculis, &c.*] Hebem dicit, *Nec, &c.*] Ganymedes.

44. *Et jam, &c.*] Ut bene placeat etiam exsiccatum, seculento, aut liquefacto.

46. *Prandebat, &c.*] Non in convivio communi, sed privatum.

48. *Miserum, &c.*] Quia dicunt eum cœlum sustinere. ut Virgilius,
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

VARIORUM.

fuisse Jovis cunabula diversi Auctores diverse asserunt.

42. *Nulla, &c.*] Supp. Tunc erant. Obiter suos Deos more suo irridet. Cum Dii nondum incontinentes & luxuriosi essent, nullaque adhuc delicata & lasciva convivium in cœlo agerent. *Idem.*

43. *Nec, &c.*] Cum Ganymedes nondum in cœlum raptus, cinædus & pincerna Jovis. Sat. 5. vers. 56. *Iliacus.*] Fuit enim Ganymedes Troia filius, Asaraci frater, qui Tros rex Ilii vel Troja fuit. *Formosa, &c.*] Heben juventutis Deam intelligit, quæ ante Ganymedem Jovi cyathos ministrabat. Hinc autem odium Junonis in Troianos, non solum ob Paradisi judicium, verum etiam ob Heben ab illo ministerio remotam propter Ganymedem. Erat autem Hebe filia Junonis, quæ postea in cœlum recepto Herculi nupsit. *Idem.*

44. *Et jam, &c.*] A nectare & convivium Deorum ad officinam revertis.

Vel: Cum nondum esset Vulcanus Deorum faber, qui jam post remotas epulas & mensam ubi nectar Deorum, vinum siccavit, & exhausti in mensa, surgit manus aqua tergens & lavans, manus inquam & brachia nigra ex fuligine officinæ suæ fabrilis in Lypara Vulcania Insula. Verum illud *Tergens* commodius & rectius explico madefaciens & irrigans nectare epoto & exsiccatum. Non enim verisimile est sese in nectare purgasse, & manus abluisse, cum ad tam sordidum & immundum fabrilis opus reverteretur. *Lubin.*

45. *Liparæa.*] A Lipara insula in tretto Siculo, cui rex Liparus nomen dedit. Omnes vero illæ Siculæ insulæ Vulcano sacræ. quæ à Græcis Ephesiz, à latinis Vulcaniz appellantur. In his vero officinam suam habere, & Jovi fulmina fabricare à Poëtis fingitur. *Idem.*

46. *Prandebat, &c.*] Unutquisque Deus sibi privatum vivebat, nulla communia convivium instituebantur *Sibi.*] Emphasin habet. Nondum enim Dii luxuriosi erant. *Nec, &c.*] Contentum dicit *turba*, id est, tum temporis nondum tam multiplex Deorum vulgus erat. Cum hoc tempore totam fere cœlum genere humano repletum sit. *Lubinus.*

47. *Talis.*] Tam luxuriosa & libidinosa. *Contentaque, &c.*] Vehementer Deos suos irridet. Cum nondum tot homines inter numina & sidera collocassent. *Idem.*

48. *Miserum, &c.*] Scopitice. Qui jam pondus & onus tot Deorum solus cogitur sustinere, sine ullo Hercule adjuvante. Hoc dicit, quia fingunt Atlanta, Regem Mauritaniz, qui in montem versus sit, cœlum sustinere, quem hic tanta Deorum in cœlum transjatorum

E c 2

mul-

434 D. JUNII JUVENALIS

Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis,
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
 Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis
 Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
 Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
 Sumeret agrestem posito diademate falcem
 Saturnus fugiens. tunc, cum virguncula Juno, 40
 Et privatus adhuc Idæis Juppiter antris.

Nulla

VET. SCHOLIAST.

34. *Nescis. &c.*] Id est, ignoras quas voluptates populo præstas, cum perfidiam miraris.

37. *Aræque rubenti. &c.*] Sanguinolentæ, vel, ex igni.

38. *Prisquam, &c.*] Id est, temporibus, quibus Saturnus regnum tenuit, si dem homines exhibebant.

VARIORUM.

34. *Quas, &c.*] Id est, in quantis delictis sit aliena pecunia, per fraudes occupata. Eo dicit, quia sceleratis alienam rem per fraudem occupare est longe jucundissimum. *Veneres.*] Quæ illicia, quam Jucunditatem.

35. *Quem, &c.*] Id est, tu exigis & desideras fidem ab illo qui Deum esse non credit, & ob id merito tanquam puer irrideris. *Lubinus.* *Quem, &c.*] Dicit homines quondam vixisse, pietatis fideique cultores: nunc vero tantam esse morum perverstitatem, ut si quis forte jurisjurandi religione teneatur, Deumque ultorem fore perjurii credat, ejus simplicitas, ut stolidi, risu excipiat. *Rigaltius.*

36. *Et, &c.*] Id est, ut saltem in uno atque altero templo cœleste aliquod numen credat, aliquem deum, qui res hominum intueatur. *Lubin.*

37. *Rubenti.*] Vel ob ignem rufum, vel victimarum sanguine. *Lubin.*

38. *Quondam hoc.*] Ostendit præcis seculis ante ætatem Jovis, Fidem & Justitiam in hominibus viguisse, quas virtutes nemo sapiens sua ætate ab homi-

nibus consceleratis jure possit exigere. *Hec.*] Hoc more, quem tu jam ab hominibus exigis, vivebant olim antiquissimi Italici populi, cum adhuc Saturnus regnaret. *Indigenæ.*] Latini, Aborigines, antiquissimi populi Italici, aut ex bonis, quali inde geniti, nec aliunde venientes. *Prisquam, &c.*] Imperante adhuc Saturno, quo aureum seculum fuit, cum Saturnus nondum à filio Jove, regno esset pulsus, qui profugus e Creta in Italiam pervenit, ibique à Iano hospitio exceptus est, cum nondum in Latium pervenisset, ibique latitaret. *Idem.*

39. *Diademate.*] Corona, regali insigni. *Satyr. 5. vers. 159. Lubinus.* *Falces.*] Hanc Saturno vel Chrono i. e. temporis, attribuerunt. Ille enim omnia domat & computat, omnia etiam devorat & absumit, unde pingi solet *vorax & pascuus.*

40. *Tunc, &c.*] Supp. erat: Cum nondum matrona fratri suo Jovi nupisset, nondum adulta Junone & Jove. Dicitur enim Jupiter argenteo seculo paulatim omnia scelera proprio exemplo invenisse. Testa ut hoc aucto etiam Satyra 6. cum dixit;

Viderunt primos argentea secula matres.
Lubinus.

41. *Et, &c.*] Aurea ætate, qua Saturnus, & nondum Jupiter regnabat, homines fidem & pietatem colebant. Cum Jupiter nondum rex esset, sed privatus in Idæis antris à Rhea matre abscondebatur, ne à patre Saturno ex pacto cum Titane fratre, masculus partus devoraretur. Fabula est notissima. *Idem.* *Idæi antri.*] An montis Idæ, qui est in Creta. An qui est in Phrygia? nam utrumque suil

Pondere. nondum aliquis fortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton. 50
Nec rota, nec Furia, nec saxum, aut vulturis atri
Poena: sed infernis hilares sine regibus Umbræ.
Improbis illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non asurrexerat, & si
Barbato cuicumque puer, licet ipse videret

55

Plu-

VET. SCHOLIAST.

49. *Nondum, &c.*] Id est, cum adhuc nec Jupiter regnum cœlestē tenebat, nec Neptunus mare, nec Pluto in fœna cum Proserpina.

51. *Nec, &c.* Rota, in qua Ixion dicitur volvi. Saxum, quod Sisyphus volvit. Vultur qui jecur Tityi comedit.

52. *Hilares, &c.*] Nam non erat opus iudicibus, dum scelera procederent.

53. *Improbis, &c.*] Mirabile fuit si quis illo tempore improbus inveniretur.

VARIORUM.

multitudine, copia & pondere defatigatum pene oneri succumbere dicit. *Urgebant.*] Premebant. *Idem.*

49. *Nondum, &c.*] Id est, cum nondum Deorum aliquis triste profundi maris imperium fortitus esset. Tres Saturni filii, Jupiter, Neptunus, Pluto, fratres de imperio universi sortiti sunt: Quo Jovi cœlum, Neptuno maris imperium, & Plutoni inferorum regnum obtigit. *Triste.*] Alii de Plutone intelligunt, & regno inferorum squalido horrenti. Sed melius est hæc intelligi de Neptuno, cum Plutonis statim nominatim mentionem faciat, quia etiam profundum absolute pro mari ponitur: Seneca, *Non necesse est omne perferantur profundum.*

50. *Sicula, &c.*] Cum nondum esset Pluto Deus ille inferni immitis horrendusque cum Cereris filia, uxore Proserpina, in Ætna Siciliæ monte raptus. *Idem.*

51. *Nec, &c.*] Cum nondum inferni & poenæ infernales essent, ut rota,

qua Ixion, qui Junoni stuprum inferre voluit, volvitur, quia hospitii jura violare voluit. *Hygin. Fab. 62. Furia.*] Tres ultrices scelerum, Aleo, Tisiphona, Megera, quæ face, ferro, & flagris nocentes persequuntur. *Saxum.*] Sisyphi ob furta, & fraudes. *Vulturis, &c.*] Quis jecur Tityi apud inferos lancinat, eoque Latonam de stupro sollicitasset. *Virgilius:*

Viscera praebebat Tityus lanianda, novemque

Jugibus distractis erat.

Hunc Diana sagittis confecit. *Lab.*

52. *Hilares, &c.*] Sui juris, læti, innocentes, sine sceleribus, ut regibus & iudicibus infernalibus nihil opus sit. *Sine, &c.*] Sine Plutone, sine iudicibus, Æaco, Rhadamantho, Tæptolemo. *Lubinus.*

53. *Improbis, &c.*] Describit ulterius tempora aurei seculi, & contra suæ ætatis scelera incescit. Improbis enim illo ævo fuit rara & nova, & inusitata. *Idem, &c.*] Emphatice, non nostro. *Idem.*

54. *Credebant hoc.*] Commendat prisci aurei seculi erga seniores reverentiam. *Morte, &c.*] Supplicio capitali puniendum. *Idem.*

55. *Vetulo*] Cuicumque seni. *Non asurrexerat.*] Surgendo honorem non exhibuerat.

56. *Barbato.*] Si juvenis seniori non asurrexerat, & puer juveni cui prima genas lanugo inumbrabat. Barbulam enim juvenes usque ad virilitatem nutriebant. *Ferrar. Licet, &c.*] Licet puer semet ipsum, suos que parentes diviores sciret illo

Plura domi fraga, & majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacræ lanugo senectæ.
 Nunc, si depositum non inficietur amicus,
 Si reddat veterem cum tota æruginе follem,
 Prodigiosa fides, & Thuscis digna libellis,
 Quæque coronata lustrari debeat agna.

60

Egre-

VET. SCHOLIAST.

57. *Plura, &c.*] Quamvis ditior esset.

Virgil.

-- *Et humi nascentia fraga*

divitiæ autem in fragis & in glandetabuntur.

58. *Tam, &c.*] Ita, inquit, videbatur venerabilis ætas, ut pueri majoribus annis quatuor deferrent * ut sicut prius lanugo, id est, juvenes deferre senibus iustarent.

61. *Cum, &c.*] Ætis vitium ærugo dicitur, ferri rubigo.

62. *Prodigiosa, &c.*] Quasi monstrum.

63. *Quæque, &c.*] Quasi tam miras sacrificiis lustrari debeat.

VARIORUM.

lo, tamen honorem ipsi deferbat. Illo enim tempore divitiæ non spectabantur, dicitur virtus & prudentia. *Idem.*

57. *Fraga.*] Alii habent *sarra*, & eximunt, licet ipse ditioribus ac magis suspiculis parentibus natus esset. *Tor.* n. Vel quasi farre & pulte, Saturno sperante vixerint. Et Farnabius Poëma respexisse credit ad versum illum *vid. s. Metamorph.*

-- *quo non possederat alter*
Laius, aut totidem tollebat sarri acervos.

illum hoc, & legendum *Fraga*. Illi enim in temporis frumenta nesciebant, sed agibus, silvestribus pomis, fragis, glandibus victabant, & hisce illorum divites censabantur. *Lubinus. Glandis acervos.* isticorum censum.

58. *Tam, &c.*] Aliquem potest ire

ætate alium, & quamvis tantum, quatuor annis. *Idem.*

59. *Primaque.*] Eadem ratione pueri pubescens lanuginem prosequantur, qua juvenes senectæ canos referant. *Ferrar.*

60. *Nunc, &c.*] Id est, si quis jam quid reddit magna habenda est gratia, & si quis depositum apud se custodiendum traditum non inficietur, aut se accepisse neget, sed bona fide restituat, & veterem pecuniarum follem & pecuniarum ex corio sacculum cum tota pecunia æruginosa reddat, hujus fidem & probitatem demiramur tanquam prodigium. *Lubin.*

61. *Veterem, &c.*] Crumenam, & sacculum, è corio tanquam follem *Cum, &c.*] integrum & nulla parte diminutum. Id est, cum crumenam tam sancte conservavit, ut æruginem pecunia contraxerit, vel quem tanto tempore apud se retinuerit. Ætis vitium ærugo, ferri rubigo dicitur. Pôluit autem follem pro loculis, æruginem pro pecunia. *Idem.*

62. *Prodigiosa, &c.*] Monstrum & prodigio similis. *Thuscis, &c.*] Digna quæ ob inusitatam novitatem scriptis haruspicum Thulcorum inferatur, cum rebus quibus portentis & prodigiis. Vel expianda tanquam monstrum ex disciplina Etrusca. *Thuscis.*] Ab Etruscis enim rationem expiandi & aruspicinam didicerunt. *Idem.*

63. *Quæque, &c.*] Quæ fides merito aliquo sacrificio expiatur per agnam quandam. *Coronata.*] Ad sacrificium destinata; ut moris erat. *Lustrari.*] Circumiri, per circuitum purgari & expiari. *Idem. Debeat.*] Putabam, *Qua res Fidei in ade, sacrificiis lustrari debeat.* Sed *Jot.* *Ecce* *Scæ*

SATYRA XIII. LIB. V.

Sacrilega? quid si bis centum perdididit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & proum est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat, adspice, quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, & Cirrhæi spicula vatis:

VET. SCHOLIAST.

73. Hoc, &c.] Perdidit commodatam.
tragerabulum.

75. Tam, &c.] Id est, facilius contemnuntur Dii, si hominis testimonium interfit, qui in iudicio dicat, vidi.

77. Quæ, &c.] Pro, quanta sit: ut Terentius:
Num ejus vultus pudoris signum usquam indicat.

Vultus, negantis vultus.

78. Tarpejaque, &c.] Capitolini Jovis.

VARIORUM.

72. Fraude Sacrilega.] Amici tui, apud quem illa depoluit. Forte quod perjurio sese purgarit in iudicio. *Quid, &c.* Consolator cum aliorum exemplo, graviora perpessus sum. Id est, tu tantum decem perdidisti. Contra inveniuntur alii, qui pari modo vel ducenta festeria amiserunt. Id est, qui vices plus damni sunt perpessi. *Idem.*

73. Hoc modo.] Inficiatione depositi, fraude, sacrilegio, perjurio. *Arcana.* Vel secreto data, & fidei alterius tacite commissi sine ullis testibus; vel *arcana*, quod non multum conquestus sit de hac iactura, quod illa aliis non innotuerit. *Majorem, &c.* Plus quam viginti festeria, & prope centum equestre. *Idem.*

74. Quam, &c.] Quam summam angulus vel capacitas amplæ arcæ vel ciuitatis vix continere poterat, ob magnitudinem. Hoc eo dicit, nam ditiores suas opes arcis includebant, *Idem.*

75. Tam, &c.] Egregia sententia, qua notat impios facile contemnere ipsos Deos, si quid turpe faciant, modum homines ignorent. Id autem ex nulla causa fit, quam quod plerique dum esse non credunt. *Proum.* Proclivem enim homines sunt ad fallendum. *Superos, &c.* Qui omnia vident tanquam testes, & quos homo juxta sapientiam non solum male agens fallit, sed ne cogitans quidem. *Idem.*

76. Aspice, &c.] Accurate & graphicè depingit talium hominum constantem malitiam, & inauditam audaciam & impudentiam: qui neque Deorum hominum præsentia impediri fastidiosa & mendacissima jurare non erubescant. *Quanta voce.* Magna & peritaci voce, tanquam talia nunquam cogitaverint. Id est, quam audacter & pertinaciter perjurii pejerent. *Lubin.*

77. Quæ sit &c.] Quam impudentissimum, & quantopere notitiam suam effingere, gravem & severam compingere, tanquam si essent vix integerrimi sanctissimi. *Ficti.* i. e. simulati vultu. *Constantia.* Non mutat vultum, est sua malitia confirmatus. *Idem.*

78. Per, &c.] Jurat per supera, infera, cœlestia, inferna numina. *Tarpeia, &c.* Per Capitolini Jovis fulminem. *Briffon.* vix de formul. Plin. lib. 11. cap. 7. Nam & alii Dii, Mars, Pallas, Vulcanus, Summanus, fulmina culantur. *Grang.*

79. Frameam, &c.] Tacitus Germanici hætam esse dicit angusto brevique ferebat. *Lubin.* Hic autem pro gladio ponitur, nam Martis est insignis: ubi insignis est Palladis, Agelli. 10. 15. &c.

Per calamos venatricis pharetramque puellæ;
 Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem:
 Addit & Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quidquid habent, telorum armamentaria coeli.
 Si vero & pater est, comedam, inquit, flebile gnavi
 Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
 Sunt in Fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri
 Natura volvente vices & lucis, & anni,

VET. SCHOLIAST.

30. *Per, &c.*] *Kami saai.* Per omnes Deos jurat.
 31. *Armamentaria, &c.*] In quibus arma posita sunt.
 34. *Comedam, &c.*] Id est, per filios suos jurat, sic non eos comedat.
 35. *Pharioque, &c.*] Ægyptio, fortis.
 36. *Sunt, &c.*] Dicit quam ob causam homines perierunt, cum dicant quod non Dns agitur, sed fortunæ casibus. Quid ergo Dni nocetum laxi, si fortuna disponent, vita hominum regitur.
 38. *Natura, &c.*] Ut natura disponit.

VARIORUM.

- namur. Cirrhæi, &c.*] Per Apollinis vatis sagittas, qui in urbe Cyrrha ad radicem montis Parnassi colitur. *Labin.*
 30. *Per, &c.*] Per sagittas, quæ ex calamis fiebant, & spicula leviora ipsius Diane. *Idem.*
 31. *Perque, &c.*] Neptuneus enim pater Ægei, qui pater Thesei. *Hygin. Fab. xvi. Tridentem.*] Fuscinam. *Labin.*
 32. *Armentum.*] Sagittas, sine quibus Troja expugnari non posuit, quarum hares fuit Philoctetes. Male quidam legerunt artus: nam de telis loquitur, ut pagant artus. *Quicquid habent, &c. Hastam, &c. sup.* *Quicquid habent, &c. Hastam, &c.*] Quam cum clypeo gerit. Antiqui enim per hastas jurare solent. *Turnebus lib. 8. cap. 16.*
 33. *Armamentaria.*] *Jocole.* Id est, jurat per omnia Deorum arma, quorum quot reponuntur in armorum depositis in caelo. *Labin.*
 34. *Si, &c.*] Id est, si ille qui jurat liberos habet, tunc jurans ita dicit: Si mentior aut iurans falso, contingat mihi omnium horribilissima, qualis Thyetæ contigit, ut filii mei carnes & caput elixum comedam. *FleBILE.*] Florentis & lacrymis deplorandum. *Idem.*
 35. *Sinciput.*] Pantem aliquam frontem mei cocti & bulliti. *Lixam veteres* quam nominant à liquore. *Pharioque,* quam nominant à liquore. *Pharioque,* quam nominant à liquore. *Idem.*
 36. *Sunt, &c.*] Reddit jam rationem tantorum scelerum & perjuriorum, quam demonstrat esse impietatem qua homines omnia casu, nihil autem providentia Dei fieri censeant. *In, &c.*] Juxta Epicurum, qui Deum & providentiam sustulit. Qui miseri & infelices ignorant Seneca illud dicentis: *Natura, fatum, fortuna, casus, sunt omnia nomina & ejusdem Dei nomina.* *Idem.*
 37. *Et, &c.*] Incredibilis hæc est cæcitas, infra etiam bruta. Certe nulla herbatam exilis, quæ creatorem suum non demonstret. Egregie autem Avicennas: *Qui Deum in natura non vident, non solum ratione carent, sed etiam sensu.* *Idem.*
 38. *Natura, &c.*] Quasi natura bruta &

Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Est alius metuens, ne crimen poena sequatur:
Hic putat esse Deos, & pejerat, atque ita secum:
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro:

Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram

Nec

VET. SCHOLIAST.

89. *Atque, &c.*] Sine ullo timore pejerant.

90. *Eſt, &c.*] Qui credit delictum poſſe puniri voluntate Deorum, ſed veram ſperat.

93. *Feriat, &c.*] Id eſt, cæcum etiam faciat.

94. *Dummodo, &c.*] Id eſt, ſi pro ingenti pretio ferenda eſt cæcitas, dummodo magnum ſit quod negetur.

96. *Sunt, &c.*] Melius eſt ægrotare cum divitiis, quam eſſe ſanum pauperem.

VARIORUM.

ta & irrationalis ſit cauſa rerum naturalium, & omnium rerum viciffitudinem, ortum & interitum producat. Cum tamen vere loquendo, *Natura* nihil ſit aliud quam Deus. *Idem. Et lucis.*] Diei, anni temporum, motuum.

89. *Atque, &c.*] Ob eam rem, quia non putant eſſe Deos, quos offendant, ſine ullo metu & timore pejerant. *Altera.*] Eo enim dicit, nam in templis ad aras ſolebant conceptis verbis jurare, eaſque tangere. *Macrob. 3. Sat. cap. 3. Virg. 4. 6. & 12. Æneid.*

90. *Eſt, &c.*] Secundum genus hominum, qui Deum quidem credunt, eaſque iram expaveſcunt, ſed tamen pejerant. Pecuniam ſcilicet iræ & offenſæ Deorum anteponentes, vel quod credant eſſe placabiles. Cuſpam enim poena premit comes. *Lubin.*

91. *Hic, &c.*] Id eſt, non proſius eſt impius, conſtitetur quidem deum eſſe,

ſed tamen fiducia longanimitatis vel miſericordiz Dei peccat. *Atque, &c.*] Secreto in animo ſuo cogitat & rationatur. *Idem.*

92. *Decernat.*] Id eſt, Iſis vel Harpocrates, vel quicumque alius Deus de meo corpore conſtituat, tanquam iudex decernat, & quodcunque volet ſupplicium ſumat, dummodo perjurio, aliorum nummos obtineam, nihil curo. *Lubin.*

93. *Iſis.*] Hæc Dea cum Harpocrate corporibus morboſis immittere credebatur. Ad hos *Perſius* repexit, cum inquit Sat. 5. verſ. 186.

Incuſſere Deos inſtantes corpora. Irato, &c.] Inſenſo & inſeſto. Hypallage, pro ipſa irata. Eſt autem *ſiſtrum* inſtrumentum æreum, vel etiam aureum & argenteum, quo in ſacris Iſidis arguto ſtrepitu reſonabant. Iſis enim ſiſtrum gerobat dextra manu, & *παιδί τῷ οὐλίῳ*, id eſt, ab agitando derivatur. *Turneb. lib. 26. cap. 33. Ferias, &c.*] Oculis me privet, & cæcum reddat.

94. *Dummodo vel, &c.*] Si ſaltem pecuniam illam quam accepiſſe nego, & propter quam perjurium facio, etiam oculis caprus re-incam.

95. *Eſt, &c.*] Id eſt, tamine reputanda eſt Phthiſis & alii morbi, quos Iſis immittere creditur, ut ob id nummos congerere deſinam. Et autem *Phthiſis* lenta illatabes, quarumvis epotis debilitata, corpus paulatim atteritur: vel quæ ſit ex erulceratione pulmonum. *Vomicæ, &c.*] Ulcera, apoſthema, abſceſſus maligni & lacerantes, putridi, & puris pleni. *Dimidium crus.*] Reliquo crure diſſecto. *Lubin.*

96. *Sunt, &c.*] Judicanda ſcilicet &c.

Etc.

241.

Per calamos venar
Perque tuum pat
Addit & Hercul
Quidquid habet
Si vero & pate
Sinciput elixi.
Sunt in Fortu
Et nullo cred
Natura volv.

VET. SC

80. Per, &c
mnes Deos jura

83. *Armanu*
irma posita sui

84. *Comede*
uos jurat, si

85. *Phario*
86. *Sunt*

am homin
quod non
ibus. Qui
ortuna dis
itur.

88. Na
lit.

89. *Armanu*
otislag

90. *Armanu*
ces tr

91. *Armanu*
clain

92. *Armanu*
iana

93. *Armanu*
ster

94. *Armanu*
ib.

95. *Armanu*
s

96. *Armanu*
o

97. *Armanu*
ti

98. *Armanu*
i

99. *Armanu*
no

43
Nec dubitet Laxa, & non per Arctura, nec
Archigene, quod gloria plantæ
Præter, & cetera. *Pisæ* ramus olivæ?
U: in magna, inter cetera ira Deorum est.
Si cetera, inter cetera nocentes,
Cetera, & cetera. *Arctura* & exorabile Numen

For.

100. *Arctura*, quod gloria ex velocitate pedum
ipsi ad famem sedandam nihil conferat.
Idem. Vel quò mihi in Olympicis pal
lida, si interea famelicus peream? *Farnak*
99. *Præter*.] Quid confert, prodest
Et, &c.] Id est, quid adfert commodi
ramus eluricens, vel elucenti cursori
pauperi contingens. *Pisæ*.] Pisa & Elis
civitates sunt Peloponnesi, inter quas
jacet campus vastissimus, qui Olyn-pia
nominatur, ubi ludi celebrabantur,
quinto quoque anno incunte, qui à lo
corum propinquitate dicuntur & Pisci
& Elzi & Olympici, non autem, ut falso
quidam putarunt, ab Olympo monte.
Britan. Ramus.] Corona ex ramo oleæ,
victoribus data nihil prodest si victor
eluriat. Talis corona dabatur cursori vi
ctori. *Lubin*.

100. *U: &c.*] Verba sunt perjuri,
cum concessione conjuncta. Id est, licet
Dei ira sit vehemens & gravis, tamen
consolatur me quod lenta & tarda sit.
Egregie Valerius Maximus: *Lento qui
dem gradu ad vindictam divina procedis
ira, sed tarditatem supplicii gravitate
compensat*. Hac de re vide Plutarchi li
brum aureolum, De tarda numinis vin
dicta. *Certe, &c.*] Interea nos genio &
voluptati indulgebimus. *Lubin*.

101. *Si, &c.*] 2. Consolatio, quod
Dii si omnes nocentes velint punire tar
de & post longum temporis intervallum,
tandem ad omnes pervenient. Ridicule.
Illi nimium homines cogitant, Deum,
more hominum per temporum interval
la agere. *Curant*.] Illud curiose agunt &
student. *Idem*.

102. *Quando, &c.*] Multo s enim pu
nient, & ob id tarde circumum abso
luent. *Sed, &c.*] 3. Consolatio. Quod
Dii forte placabiles, veniam scelerum da
turi sint. *Idem*.

103.

Experiar: solet his ignoscere. multi
tunt eadem diverso crimina fato:
cem sceleris pretium tulit, hic diadema.
um diræ trepidum formidine culpæ
ntmant, tunc te sacra ad delubra vocantem
ecedit, trahere immo ultro, ac vexare paratus.
am cum magna malæ superest audacia causæ,
reditur à multis fiducia, nimium agit ille,

VET. SCHOLIAST.

103. *Fortasse, &c.*] Fortasse, inquit, placabile numen, quod omnia diverso sunt fato: usque adeo ut in eodem crimine deprehensi, alter crucem mereatur, alter imperium.

105. *Hic, &c.* Ut Romulus pro commisso scelere non dedit poenas, sed imperium adeptus est.

109. *Nam, &c.*] Nam cum, inquit, homini, qui malam causam habet, id est, qui *denegat* alienum, vix fuerit improba contentio, audacia creditur innocens, ut minimum urbaniscurræ agere hac infensio audaciz videatur. Talis est enim mimus, ubi servus fugitivus dominum suum trahit. Catullus mimographus fuit.

VARIORUM

103. *Solet his.*] Quibusdam sceleratis ignoscit. *Idem. Multi, &c.*] Id est, eadem scelera iidem homines sæpe committunt, sed diversa sorte, eventu, successu.

104. *Eadem, &c.*] Exempli gratia, si
fuit quisquam è plebe quatuor aut quin-
que florenos furto auferat, suspenditur;
alii vero magni fauces impune evadunt,
juxta illud:

Das veniam cervis, vexat censura co-
lumbas. Idem.
Ios. Diadema.] Coronam laudem

Солониха, Гидеиш,



honores. *Idem.*

106. Sic, Gr.] Poëtz verba. Id est talibus & similibus consolationibus in scelere adversus pœnam confirmant. *Trepium.* Alias, quod vindictam metuat. *Idem.*

107. *Tunc, &c.*] Id est, postquam
animum ita obfirmarunt, cum tu illos
ad iuramentum compellis, de depositis
illi confidentes & perversas ad aram
ubi jurent, ultro te precedunt, te ultro
provocant. *Delabra.*] Ubi celebrari sa-
cramenta consueverant, velut praesenti-
bus & audientibus Dñis. *Vocantem prece-*
dit.] Ut ad aram te iuramento purget

108. *Trahere, &c.*] Imo vero cum
stantem traxit, licet sit noxius, & tunc
ire recusus, tibi molestus est, & immo
pellit, & te interim coram aliis ludibrio
habet. Exprimitur incredibilis desolatio
lertorum malitia & confidentia. *Idem*

109. *Nam, &c*] Id est, ubi cum
mala sceleratissimorum hominum causam
sa, sepe audacia conjungitur, illa audacia
ciapud multos speciem habet innocentie
tix & integritatis: putant enim ex re
confidentia & fiducia, tantam audaciam
proficisci. *Briannic. Superst.*] Ad
præfatio est, & quasi abundat. *Lubin.*

110. *Fiducia.*] Bonz conscientiz cun-
inviolata virtute conjun&z. *Mimum*
Et.] Alius quisquam perjurus, imitatu
illum mimum de quo videre est in Pha-
mate Catulli, ubi servus aliquis fugiti-
vus & confidens, dominum suum trahit
& vexat. Ita perjurus illos, quos mali-
artibus decepit. *Idem*,

Google

Digitized by Google

Urbani qualem fugitivus scurra Catulli:
 Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 Vel potius, quantum Gradivus Homericus. audis
 Juppiter hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras vel marmoreus, vel æneus? aut cur 115
 In carbone tuo charta pia tura soluta
 Ponimus, & sectum vituli jecur, albaque porci
 Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est

VET. SCHOLIAST.

112. *Tu, &c.*] *Præcones Græcorum* : quia antiqui tubas non habebant.

113. *Quantum, &c.*] Mars cum plangatus est à Diomede.

115. *Vel, &c.*] Cujus statua vel marmorea, vel ænea sit.

117. *Albaque, &c.*] Ut quid sacrificamus, si vocem non redditis?

VARIORUM.

111. *Urbani Catulli.*] Secundum Domitium, est Catulli cognomen. *Idem.* Sic quidem Lubinus; sed longe aliter & recte dicit Scaliger ad Catull. Quia, inquit, Scenarici homines, quos *ῥητορὶ* vocant Græci, diæteria funditabant, ad visum spectatoribus movendam, propterea factum, ut Mimi, scurrae & Urbani vocarentur.

112. *Tu, &c.*] Id est, Tu ex altera parte, qui à perjurio & scelerato innocens traheris & vexaris, conscius malitiæ & fraudis adversarii, Deos inclamas voce Stentorea. Homer. *Iliad.* 5. *Exclamas.*] Et adversum Deos indignaris, quod talem sceleratum non puniant *Stentora.*] Hic in exercitu Græcorum ad Trojam, tantum vocis altitudinem habuit, ut solus tantum clamaret, quantum alii quinquaginta. Hinc Proverb. *Stentore clamator.* *Idem.*

113. *Vel, &c.*] Imo vero quantum Mars exclamavit apud eundem Homerum à Pallade, vel à Diomede vulneratus, qui tantum clamabat, quantum decem millia homines.

115. *Vel, &c.*] Sic Jovem com-

pellas, vides & audis hæc & non punis? Audis tam manifesto falsa & perjurya? *Lubinus.*

114. *Nec, &c.*] Nec indignaris & iram tuam ostendis movendo labra vel inflando buccas: nam serunt Jovem, cum hominibus irascitur, promptere in maximos clamores, & buccas inflando mittere fulmina; Jovem ipsum increpat, ut socordem: & hominum stuporem arguit, qui simulacris æneis & marmoreis numen inesse aliquod sibi persuaserant. *Rigalt. Cum, &c.*] Id est, licet marmos vel æs stupidum & furdum sit, tua statua ex quo tula est, tamen vocem debere emitte. *Lubinus.*

115. *Aut cur.*] Id est, si perjurya non vis punire, & nos non audire non etiam dignus es cui nos sacrificemus. *Idem.*

116. *In, &c.*] In thuribulo vel acerra, in qua igniti carbones. *Tuo.*] Tibi dicato, in honorem tuum. *Fia, &c.*] In usum pium & rem divinam, tura tuis maribus accendenda, exempta papyro, cui inclusa erant. *Charta, &c.*] In qua iurata involuta fuerunt, id est, cucullo chanaeco, soluto. Ian. Rurgerius lib. 5. Var. lect. cap. 5. vel intelligit de ea charta, in qua vota obsignata fuerant, jam soluta. *Idem.*

117. *Sectum, &c.*] Id est, dissectum, & sectione divisum in sacrificiis. Id est, extra alicujus vituli, in quibus jecur primum locum obtineret. *Albaque, &c.*] Pinguis. Id est, pinguem membranam, quæ à medio ventre dependet. Hic ponitur pro intestinis. *Idem.* Vel alba, albi porci, per Hypallag. *Farnab.*

118. *Ut video, &c.*] Recte hæc, (quamvis alio sensu) in stitios illos Deuculos Ethnorum dicuntur. *Idem.* Senfusch, tam negli-

D. JUNII JUVENALIS

urbani qualem fugitivus furra Catulli:
tu miser exclamas, ut Stentor vincere possis,
et potius, quantum Graivus Homericus. audis
propter haec, nec labra moves, cum mittere vocem
ebrietas vel marmoreus, vel aeneus? aut cur
carbone tuo charta pia tuta soluta
pennis, & sacrum vituli jecur, albaque porci
centa? ut video, nullum discrimen habendum est

ET SCHOLIAST.

110. *Accipe, &c.*] Quae valeat adter-
resolata Juvenalis tibi.
111. *Es, &c.*] Dicit Cynicorum &
Stoicorum dogma convenire, tantum
velite distare. Nam Cynica haereticis mater
Stoica. Cynici absque tunica & pallio
erecto brachio.
112. *Exiguus, &c.*] Qui in hortis de
otio & voluptate disputat.
114. *Curentur, &c.*] Per Allegoriam
littere se dicit in solatium amico da-
num merenti.

VARIORUM.

110. *Accipe, &c.*] Ut video, in-
quit, inter vos & Vagellium, qui ut vos
stultissimus accepit statuam.
111. *Es, &c.*] Dicit Cynicorum &
Stoicorum dogma convenire, tantum
velite distare. Nam Cynica haereticis mater
Stoica. Cynici absque tunica & pallio
erecto brachio.
112. *Exiguus, &c.*] Qui in hortis de
otio & voluptate disputat.
114. *Curentur, &c.*] Per Allegoriam
littere se dicit in solatium amico da-
num merenti.

VET. SCHOLIAST.

110. *Accipe, &c.*] Ut video, in-
quit, inter vos & Vagellium, qui ut vos
stultissimus accepit statuam.
111. *Es, &c.*] Dicit Cynicorum &
Stoicorum dogma convenire, tantum
velite distare. Nam Cynica haereticis mater
Stoica. Cynici absque tunica & pallio
erecto brachio.
112. *Exiguus, &c.*] Qui in hortis de
otio & voluptate disputat.
114. *Curentur, &c.*] Per Allegoriam
littere se dicit in solatium amico da-
num merenti.

VARIORUM.

negligentes vos Diis humanas curatis,
& tam stupidi estis, ut nullum putem di-
scrimen habendum inter statuas vestras
& Bathylli.
119. *Vagelli.*] Hominis stultissimi. *Lub.*
Alii legunt *Bathylli*, qui Citharædus &
Pantomimus, statuam in Samo, in Ju-
nonis templo habuisse dicitur, à Polycra-
ter tyranno ipsi dedicatam.
120. *Accipe quæ.*] Jam Juvenalis con-
tra dolorem remedia adfert, non ex Philo-
sophorum Stoicorum monumentis
deprompta, sed unicuique parabilia in
promptu & facili. Quasi dicat, unusquis-
que vel rudis potest se & se ipsum in ista
pecuniae amissione consolari. *Contra.*]
Dolorem scilicet & indignationem ad-
versus homines peccantes, & Deos non
panientes. *Solaria, &c.*] Id est, re-
media fortitæ adversæ sibi comparare,
consequi, reportare. *Lubin.*
121. *Qui, &c.* Cynicorum & Stoico-
rum seque gravissimus ille Antisthenes,

Socratis discipulus incept; Diogenes
Crates Thebanus absolvit. Porro Cum
Stoicis opes contemnebant, cen-
tes Virtutem nulla se indigere
sibi sufficere ad beatam vitam. *Lub.*
Dogmata.] Sententias & opinionones
corum. *Et qui nec Cynicos, nec Stoica.*
Non quod Stoici simplici pallio ut-
tur, Cynici duplici, ut vult Inter-
sed quod hi sine tunica essent, q-
illi gestabant, in doctrina conveni-
Ergo idem pallium utriusque sedz
est Tribunal. Stoicos ergo à Cy-
sola tunica distinctos tradit Juven-
Ferrat.

122. *A Cynici, &c.*] Cynici
duplex pallium gestabant, Stoici
tantum tenue & simplex. Cæterum
doctrina nihil erat discriminis. *Lub.*
Stoici ergo tunicas, ut reliqui Philo-
& Græci omnes, gestabant, quibus
bant Cynici. Hi tamen sub pallio
non erant, ne quis id censeat; nec pal-
lii *ypaui* gerebant, sed interulas
lineas tuniculas induti habebant. *San-*
Non, &c.] Non veneratur, & per-
non legit Epicurum in voluptate & in
quillitate summum bonum ponere.

123. *Exiguus, &c.*] Paucis contentus
fuit autem Epicurus, teste Seneca,
brius admodum, parvo hortu & olei
contentus: ejusque schola fuit in *h-*
Latum.] Non sine voluptate contentus
Plantaribus.] Olusculis *Lubin.*

124. *Curentur, &c.*] Gravibus af-
zrumnis gravem possunt philosophi
qui consoleretur & curet. *Farnab.* Per-
legoriam à medicis desumptam den-
strat Calvino damnum suum adeo-
gnam non esse. *Dubii, &c.*] De quo
valitudine recuperanda dubitatur. *L-*
ligit ipsos, qui magna damna sunt pe-
li. *Medici, &c.*] Intellegit præst-

Tu venam vel discipulo committe Philippi.
 Si nullum in terris tam detestabile factum
 Ostendis, taceo, nec pugnīs cædere pectus
 Te veto, nec plana faciem contundere palma:
 Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
 Et majore domus gemitu, majore tumultu
 Planguntur nummi, quam funera: nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam

125

130

Con-

VET. SCHOLIAST.

129. *Claudenda, &c.*] Quasi lugentes januas claudunt, cum damnum pertulerunt.

131. *Nemo, &c.*] Sed vere plangunt damna.

VARIORUM.

Philosophos Stoicos, medicos animum. Quasi dicat, in tam exigua jactura te non conlabor rationibus Philosophicis. *Idem.*

125. *Tu, &c.*] Id est, tu venam incidendam, teque curandum trade etiam rudi medico, ut discipulo Philippi. Id est, ego etiam rudis & plebeus, non animi medicus aut Philosophus te conlabor. Id est, tu cujus damnum levius est, non ita gravi consolatore opus habes. *Idem.*

126. *Si nullum, &c.*] Id est, si demonstrares alium non similia, imo graviora esse perpeßum, causam non dico, quin ægerime damna tua feras. *Tam, &c.*] Quale ejus est factum, qui te decepit, cum tamen longe detestabiliora passim inveniantur. *Idem.*

127. *Taceo.*] Te consolari desino, non prohibeo te plorare, & muliebri more plangere. *Nec, &c.*] In signum animi gravissime dolentis & perturbati; quod & in maximis doloribus fieri solitum. *Idem.*

128. *Nec plana.*] Id est, aperta manu faciem contundere & percutere, id est, plangere & lamentari. *Idem.*

129. *Quandoquidem, &c.*] Non veto inquam te dolere, quandoquidem janua ex claudenda: id est, quandoquidem lubet addere dolorem damno, vel quandoquidem nulla tibi amplius est habenda spes, illud domum rediturum, quod amisiisti. Videturque sumtum ex vulgato Proverbio, quod solet dici in eos, qui pecoris sui diligentes non fuere custodes, quibus per derisum imperatur, ut accepto damno stabulum claudant, per hoc sciant, sibi creptam esse spem recuperandi, quod amiserunt. *Britannicus. Claudenda janua.*] Lugentes enim in luctus signum solebant & adhuc solent, januas & fenestras claudere. *Lubin.*

130. *Majore, &c.*] Imo vero morte amicorum plurimorum, plurimi lætantur, jactura vero externorum bonorum omnes lamentantur.

131. *Nummi.*] Et ratio est: *Χρηματα γὰρ ψυχῇ πᾶσι δειλοῖσι βεβήλοισι.*

Et plerique nummos magis amant, quam homines. *Lubin.*

132. *Fingit, &c.*] Est autem ordo. Nemo, ut in funere fieri aliquando solet, contentus est in hoc casu, cum pecunia amissa est, vestem summam deducere, & oculos lacrymis invitis, vi extortis & expressis vexare & torquere, nemo fingit dolorem. Alii legunt, *Figit. Schegkii* proem. 5. *In hoc casu.*] In amissione bonorum. *Diducere.*] Distrahere, & conari dilacerare, summam vestem, vel simbram vestimenti, in signum luctus vel mœoris magni. *Idem.* Vel aperire, ut pectus appareat.

133.

Contentus, vexare oculos, humore coacto.
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
 Si decies lectis diversa parte tabellis
 Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos litera, gemmaque princeps
 Sardonychum, loculis quæ custoditur eburnis:
 Ten' ô delicias extra communia censes

135

140

Po-

VET. SCHOLIAST.

133. *Humore, &c.*] Lacrymis extortis.
 Terentius:

Una hercle falsa lacrymula.

Virgilius:

Mens immota manet, lacryma voluntur inanes.

136. *Si, &c.*] Si sæpius lectis cautionibus negant suas esse manus.

138. *Gemmaque, &c.*] Pretiosa, signum suum.

139. *Loculis, &c.*] Quia in locellis eburneis gemmas solent reponere.

V A R I O R U M.

133. *Contentus.*] Ut hoc modo dolori suo satisfaciat. *Humore, &c.*] Falsis lacrymulis per vim ex oculis expressis. *Idem.*

134. *Ploratur, &c.*] Non fictis & falsis. *Idem.*

135. *Similia, &c.*] Id est, Si jam Roma, universa curia, talibus querelis de dolis & fraudibus hominum plena sunt. *Simili.*] Hominum, qui de pari & confimili injuria sibi illata conqueruntur. *Lubin.*

136. *Si decies, &c.*] Si usitatissimum Romæ est, ut instrumenta obligatoria in ceratis tabellis inscripta coram diversis testibus vel decies legantur, obsignenturque, tamen illa sua chirographa vana esse dicunt, suasque manus negant. Si hoc, inquam, Romæ adeo usitatum est, cur te adeo excrucias, cum hujus tui mali plures socios habeas. *Diversa parte.*] Vel *diversa in parte*: quod Lubinus & Farabius pro diversis testibus sumunt, expli-

candum est, in parte contraria, id est, à Creditore adversus ipsum debitorem. *Tabellis.*] Ceratis cautionibus, quæ debitores propria manu scripserunt, adhibito etiam sigillo. *Idem.*

137. *Vana.*] Debitores negant se unquam illas tabulas scripserunt, esse adulterinas, & quas ajunt esse vanas & supervacuas, nihil utilitatis habentes. *Chirographa.*] Propria manu scripta signa, id est, tabellas à ligno ceratas, in quibus scribebant veteres. *Farnab. Ligni.*] Simpliciter *Lignum* pro tabula: Tabulæ enim illæ erant ligneæ & ut plurimum è pino. *Grang.*

138. *Arguit.*] Id est, quos manus & signum ab illis impressum perjurii & mendacii convincit. *Litera.*] Characteres literarum propriæ manus. *Gemmaque.*] Id est, pretiosa gemma, in qua sigilla sua insculpebant. Id est, Sigillum in Sardonyche gemma pretiosa, *Princeps.*] Non quod sit princeps lapidum, sed quod in signaculis principem locum obtineat. *Plin. lib. 37. cap. 6.* quoniam solæ fere gemmarum sculptæ ceram non auferrent. *Sardonychum.*] Alii, *Sardonyches.*

139. *Loculis, &c.*] Id est, in capulis vel repositoriis ex ebore tactis, in quibus gemmas suas reponunt. *Lubin.*

140. *Ten' ô, &c.*] Alii, *Te nunc.* Facile ludit & irridet Calvinum. Quasi dicat, vides tu mores hominum Romæ, quam parum fidei in plenisque, & tu tamen adeo mollis & delicatus es, tæque adeo delicatumpergeris, ut illa quæ communia sunt, una cum reliquis perferre & pati nolis. *Te delicias.*] Epexegetis. Sic dixit Satyra 6.

Deo

Ponendum : quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina: confer
 Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
 Atque dolo, primos tum janua colligit ignes:
 Confer & hos veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
 Dona, vel antiquo politas à Rege coronas.

VET. SCHOLIAST.

141. *Gallina, &c.*] Proverbium vulgare. id est, nobilis.
 142. *Nos, &c.*] Virgilius:
 — *Nos anima viles.*
 143. *Et, &c.*] Damnum, quod debeas contemnere.
 144. *Majora, &c.*] Hunc qui depositum tibi negavit, compara.
 146. *Primos, &c.*] Sulphuratas esse januas ab incendio.
 147. *Qui, &c.*] Qui templum spoliant.
 148. *Pocula, &c.*] Antiquitatis merito adorandæ.

VARIORUM.

Delicias hominis

- Extra, &c.*] Non vis esse intra aliorum hominum fortunam, quasi tu peculiaris hominis, albæ gallinæ filius, non vulgaris homo, ut nos reliqui. *Lubin.*
 141. *Gallina, &c.*] Proverbium in illos, qui aliquid peculiare esse volunt. Vel, tibi videris supra alios feliciter natus vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam albam, quam rapam aquila in gremium Livæ demisit. vide Sueton. Galbam, 1 cap. & Plin. l. 15. cap. ult. Vide Erasmum in Proverb. *Idem.*
 142. *Nos, &c.*] In allegoria perfectat. Id est, tu tanquam singularis & nobilis communem hominum sortem detrectas, quam nos reliqui & vili turba sustinere cogimur. *Viles, &c.*] Homuncululi, qui communia serimus &

ratimur, & nullius pretii homuncululi.

Lubin.

143. *Rem, &c.*] Repetit superius argumentum, quod damnum illud tantum non sit, propter quod animum debeat despondere, idque probat callatione majorum damnorum. *Idem.* Et mediocri &c.] Et propter quam non ita infici debas.

144. *Majora, &c.*] Quæ alii perperamint, alii passi sunt. *Confer.*] Comparatum tuo damno & periculo credideris. *Idem.*

145. *Conductum, &c.*] Sicarium, quod ab aliquo conductus est ad altum iterandum. *Incedia, &c.*] Quod faciunt pulvere tormentario. Et quæ lothæ à Nerone parata fuerint, vide Sueton. cap. 38. in Nerone. *Idem.*

146. *Primos, &c.*] Cum ab incendiis sulphur cum materia quæ incit accenditur, ad januam apponitur, quæ janua primum omnium ardere incipit. *Lubin.*

147. *Confer, &c.*] Comparatum denegato deposito spoliationem templorum, quod gravius scelus, quam alienatio depositi. *Qui, &c.*] Qui reutilissimorum Deorum delubra spoliant. *Idem.*

148. *Adorandæ, &c.*] Quæ pocula ob antiquitatem, quæ æruginem contraxerunt, veneranda & in pretio habenda, & quasi adoranda sunt. nota, quod prima in rubigo seu rubigo sit anceps. *Populorum, &c.*] Dona à populis vel regibus missa, religiose & pie in templis conservabantur. *Idem.*

149. *Dona.*] A *rubigine*, donaria

Dia

hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui
 cadat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
 Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
 non dubitet solitus totum conflare Tonantem?
 Confer & artifices, mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, tum quo
 clauditur adversis innoxia simia fatis.
 hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
 Usque

VET. SCHOLIAST.

151. *Radat, &c.*] * Dropacitz di-
 , qui cera de inauratis statuis aurum
 lunt.
 153. *An, &c.*] Id est, qui non dubi-
 etiam ipsius Jovis statuam conflare.
 154. *Mercatoremque, &c.*] Dubium,
 aditorem an emptorem dicit.
 155. *Et deducendum, &c.*] Culleo
 m insui consueverant, qui hæc scelera
 tarent, id est, parricidæ cum simia &
 pente, & in mare mitti. Innoxia, pro
 nocens.
 157. *Qua, &c.*] Nomen Praefecti vi-
 um, qui institutus est postquam Galli
 pitoliuni ceperunt.

VARIORUM.

- is consecrata. *Postitas, &c.*] Utpote à
 mulo cæterisque regibus, quorum co-
 sz in eorum memoriam templis Deo-
 n affigebantur. *Britann.*
 150. *Hæc, &c.*] Si ibi in templis tam
 igna donaria, quæ sacrilegio auferat
 n inveniuntur, non deest minor sa-
 legus, qui saltem aliquid auri abra-
 & divellit à femore inaurato statuz
 reulis. *Idem.*
 151. *Faciem, &c.*] Qui Neptunus,
 cujus statua auream habebat barbam,
 am illi sacrilegi interdum perebant.
 m.
 152. *Qui, &c.*] Tenuem aliquam
 animam de statua Castoris aurea vel ar-
 uca. *Idem.*
 153. *An, &c.*] Tam tennes bracteas
 adere, scilicet, minor sacrilegus esse,

qui maximus esse non dubitat- quam
 aulus sit totam Jovis statuam furto aufer-
 re & liquefacere.

154. *Confer, &c.*] Subjungit jam alia
 graviora, quorum collatione dolorem
 suum facile possit lenire & sublevare. Id
 est, com, ara cum periuro tuo veneficos,
 qui venenâ parant, & aliis vendunt. Porro
 hominem è medio tollere longe gravius
 scelus est, quam ejus bona fraude occu-
 pare. *Mercatorum.*] Venditorem simul
 & emptorem. *Lubinus.*

155. *Et, &c.*] Parricidam intelligit,
 de cujus supplicio dictum superius Sat. 8.
 vers. 214. *Corio, &c.*] Culleo includen-
 dum cum gallo, cane, simia, & serpen-
 te. *Politianus* Miscell. c. 20. Culleus enim
 est sacculus factus è coriis. *in mare.*] Quod
 si abesset longius, in proximum amnem.
Magius 4. cap. 8. *Cum quo.*] Parricida
 clauditur, & una culleo insuitur.

156. *Adversis, &c.*] Ingeniose dictum.
 Quæ quidem simia adverso & intesto fa-
 to in pœnam getrita, quæ cum tam
 scelerato homine mori cogatur innocens.
Rhodiginus lib. 6. cap. 13. *Innoxia.*] In
 sociam pœnam destinata, cum ipsa non
 occidit parentem. *Farnab.*

157. *Hæc, &c.*] Id est, hæc quæ tu
 pateris, si cum illis conferantur, quæ
 custos Gallicus per totum diem audire
 cogitur, videbis adhuc particulam esse
 omnium minimam. *Quota, &c.*] Mi-
 nima scilicet. *Custos, &c.*] Rutilium
 Gallicum intelligit, qui apud Domitia-
 num primas dignitatis partes obtinebat,
 ad tumque totius urbis jura ab aliis ma-
 gistratibus deferebantur. Ob id *custos*, dicit
Lubius.

448

Ponendum
Nos viles
Rem paten
Si flectas o
Conducitur
Atque dol
Confer & l
Pocula ad
Dona, vel

VET. S

141. *Gallina*
gare. id est, dol
142. *Nos, &*
— *Nos amicos*
143. *Es. &*
beas contemas
144. *Majore*
in mibi neg
146. *Pris*
jannas ab in
147. *Qua*
Frant.
148. *Pe*
rio adores

Extr
homin
homin
gari
i
ill
v
i

Si Celera & fla
 gitia hominum agnoscere desideras,
 nonne deus est uicem Romam
 tuam? Quis Gallia Rutili domus,
 ad quem dies quosque dies contuleris,
 & totus mundus, & iudices alios longe
 quosque phara, ait. *Idem.*
 Si potes. Quasi diceret,
 non potes se ipsum dicere, quam
 alioque re iust calamitosiore.
 Probat aliquem ab
 hominibus tacere, qui celera hominum
 ex se non demittit, ubi Celerrimis nihil
 frequentius, non secus ac si quis in
 aequos homines innumeros demittit,

D. *VENI JUVENALIS*

45

Usque à Lucifer. *Lucifer occidit, audit?*
 Humanis generis mors est adeo violenti
 Sufficit una dies, paucis quædam dies, &
 Dicere te nullum, *Quidam tunc veneris, mihi*
 Quis tumulum parat? *Alphus? aut qui*
 In Mæne crasso *conspicitur arillam?*
 Carula quis itaque *Gens? non Ravam*
 Cæcinem. & *quidam tunc veni cirro?*
 Nempe quod hæc *his non est una.*

VET. SCHOLIAST.

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

PARIORM.

manead
madie ice.
a et fla
tueras,
domam
domus,
e, tibi
lenis,
longe
ter,
um
Grang
166. *Nempe quod? Eo nemmoles
miratur, quod omnis una sit
ra; ita nobis Romulus una est omnis
natura, societasque.* Lact.

167. Ad,

tas Thracum volucres, nubemque sonoram
 us parvis currit bellator in armis:
 apar hosti raptusque per aëra curvis
 us à fæva fertur grue. si videas hoc
 s in nostris, risu quatiare: sed illic,
 am eadem assidue spectentur prælia, rider
 ubi tota cohors pede non est altior uno.
 : perjuri capitis, fraudisque nefandæ
 rit? abreptum crede hunc graviore catena 175
 s, & nostro (quid plus velit ira?) necari

Arbi:

C. SCHOLIAST.

[1, &c.] Ad flavium Strymo-

mans, &c.] Aut quis debet
 mzos cum gruibus pugnantes,
 oc est studium semper?

[2, &c.] Quia parvi sunt cor-

isu, &c.] Id est, rideres, si
 pos possis videre. At quia o-
 slant, nemo ibi de alio ridere

[Nulla, &c.] Anthypophora, quasi
 Ergo nulla poena manet eos,
 ant?

[Abreptum, &c.] Id est, puta
 majoribus poenis afficitur. quam
 nitustus exposcit quid tibi pro-
 nec damnum ex hac re resarciri
 A. puta igitur hunc continuo vinculis

VARIORUM.

[67. Ad, &c.] Subjungit jam alia
 pygmæis in extremis Indiz partibus.

[8. Abreptum, &c.] Nemo pugnam Pygmarum cum
 gruibus demiretur, eo quod ibi nihil sit

[9. Subreptus, &c.] Ex improviso; re-
 pente apparentes. Thracum.] Grues in

[10. Abreptum, &c.] Quæ cum ingenti clangore
 strepitum maxima copia instar nubis in

[11. Abreptum, &c.] Quorum populi, te-

ste Plinio, ternos dodrantes longitudine
 non excedunt. Vide Plinium lib. 7. c. 3.
 Gellium lib. 9. Sat. 6. vers. 505. Parvis,

&c.] A gruibus infestantur, oppugnan-
 tur, adversus quas expeditionem su-
 mantes, caprarum arietumque dorsis in-
 fidunt, armati sagittis; tempore veris
 cum agmine ad mare descendunt, ova,
 pullosque eorum consumunt, ternis
 mentibus eam conficiunt expeditionem,
 aliter gruibus futuris resistere non pos-
 sent. Britanni.

[169. Max, &c.] Cum parvus admo-
 dum sit, à grue superatus. Curvus, &c.]
 Ab infesta & hostili græ à terra in altum
 sublati, per aëra fertur & vehitur. Di-
 cit autem auctor noster hæc fabulose &
 ridicule in consolationem Calvini. Idem.

[171. Rifu, &c.] Per nimio risu tam
 ridiculi spectaculi, tonus toto corpore
 quatereris. Idem.

[172. Eadem, &c.] Aspidum enim
 illis cum gruibus bellum. Lubin.

[173. Pede, &c.] Pygmaenim dicun-
 tur à wuspa. Nam cubitum longitu-
 dine non excedunt. Lubin.

[174. Nullane.] Obiecit. Nūquamne
 ergo perjurum illud caput punitur?
 Itane vero ille impune evadet? Idem.

[175. Abreptum.] Subaudi iri. Re-
 spondet juvenalis: Crede in carcerem, &
 ad inferos à furiis deductum. Gravior.]
 Seneca: Perpetrato scelere ejus magnitudo
 demum cognoscitur. Certe nullum truci-
 tentius supplicium Confidentia.

[176. Proinus.] Statim post perju-
 rium, tum enim statim conficietur fla-
 grum

F f 2

Arbitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam
 Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
 At vindicta, bonum vita jucundius ipsa.
 Nempe hoc indocti, quorum praeordia nullis
 Intendum, aut levibus videas flagrantia caussis.
 Quantulacunque adeo est, occasio, sufficit irae.
 Chrysippus non dicit idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto,

VET. SCHOLIAST.

177. *Sed, Gr.*] Id est, etiam si de-
 cedemus, nihil inde laci habebis, nisi
 infinitum delectationem. Sed dicit, Bo-
 num res est vindicta.
 181. *Nempe, Gr.*] Imperiti, qui nul-
 lis causis parvas expostant. Sapientis
 est damnum quaecunque usque ad in-
 cunctiam ut procedat non etiam ad vin-
 dictam debere reddi poenam.
 184. *Chrysippus, Gr.*] Non hoc præ-
 cipit Philosophia, ut rependatur malis
 vices.

VARIORUM.

- gram inceptit. *Nostro, Gr.*] Quasi dicat,
 Iam vero ille plura patitur, quam nos
 quidem. Ille vero, animus & conscien-
 tia illa tormentum experitur, cum quibus
 illius corporis tormentum confere-
 dam. *Quid, Gr.*] scilicet *nostra*, quam
 ut poenam ita ut volumus.
 177. *Manet, Gr.*] Est objectio se-
 cundi Calvini, quod tamen interea
 damnum aliud sibi manet pecuniae de-
 positæ, quam perdidit; nec hoc modo
 sufficit: Ut rei maxime ille puniatur à
 condimento tormentis. *Idem.*
 178. *Sign.*] Integrum & saluum, ut
 tibi restantur. *Sed, Gr.*] Rogat Juve-
 nalis inceptus ejus servitiam: Si videres
 eum corpus poenam subire, & mutilato
 equare, vel decollatum jacere, an tum
 haberes damnum solatia? *invidiosa sola-
 tia, i. e. irascenda, solatia amplissima,*
*quæ merito aliquis mihi posset invidere,
 vel, quæ mihi invidiam & odium con-
 trahent. Idem.*
 179. *Maximus, Gr.*] Quantulibet
 parvas, tamen potior tibi foret omni-
 bus illis animi tormentis.
 180. *At, Gr.*] Et hæc per objectio-
 nem. Id est, vindicta quæ in oculos in-
 currit, vel per carnificem, vel per nos-
 metipsos exercetur. *Idem.*
 181. *Nempe, Gr.*] Respondet Poëta
 ad has objectiones, & dicit, homines
 ad has obnoxiosos imbecilles ira esse
 fluctus ac indoctos cupidos; non viros sapien-
 tes. *Indocti.*] Rudes, imperiti, qui le-
 pe etiam ob nullas causas irascuntur &
 poenas exigunt. *Quorum, Gr.*] Id est,
 quorum cor ita præter rem, ob nullam
 causam videas incandescere, & ira fla-
 grare. *Idem.* Ex opinione Stoicorum,
 qui volunt iram in pectore moveri esse
 velente circa cor sanguine. Senec. l. 1.
 de ira, cap. 19.
 182. *Levibus, Gr.*] Verissime dictum,
 quo quisque animo imbecillior, hoc ci-
 tius irascitur. *Idem.*
 183. *Quantulacunque.*] Quibus etiam
 quævis occasio, quamvis minima &
 nullius momenti ad iram provocandam
 sufficit. *Sufficit.*] Ad iram & indigna-
 tionem animo concipiendam, vel ma-
 teriam irascendi præbet. *Idem.*
 184. *Chrysippus.*] Hic mitissimi in-
 genii Stoicus, omnes adfectus impro-
 batur. Fuit dialecticus subtilissimus,
 Cleanthis & Zenonis discipulus, adeo
 ut de illo dictum sit, Si Di Dialectica
 uteremur.

Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
 Accusatori nollet dare. plurima felix
 Paulatim vitia, atque errores exuit omnes,
 Prima docens rectum sapientia: quippe minuti
 Semper, & infirmi est animi, exiguique voluptas 190
 Ultio. continuo sic collige, Quod vindicta
 Nemo magis gaudet, quam foemina. cur tamen hos tu

Eva-

VET. SCHOLIAST.

186. *Qui, &c.*] Socrates philosophus Atheniensis cum argueretur proditiōis, receptus est in carcere cum accusatore, qui cum sibi daret venenum, accusatori potenti noluit dare.

187. *Plurima, &c.*] Generaliter, pro Quicunque felix, id est, doctus & sapiens. Potior ergo est sapientia, quam felicitas. Si quidem illa paulatim amittitur, hæc statim purgat.

188. *Atque, &c.*] Sapientia.
 189. *Quippe minimus, &c.*] Fœminei dicit.

192. *Nemo, &c.*] Quia vincitur animus sexus iracundia.

VARIORUM.

uterentur, præceptis Chryssippi usuros. Hic tisu effuso expiravit. *Non dicit idem.*] Sc. Vindictam esse bonum jucundius vita. *Mite, &c.*] Sapientes idem non sentiunt, qui injuriam contemnendam esse dicant. Thales autem non facile ad iram ulla injuria commovebatur, qui fuit unus de septem sapientibus Græciæ. *Idem.*

186. *Dulcique, &c.*] Id est, Socrates Atheniensis, qui sub falso crimine, quasi de Diis male sentiret, capitis damnatus, datam à ministro publico cicutam, intrepidus hausit. *Fern. Vicius.*] Prope istum natus. Est autem *Hymettus mons* in Attica prope Athenas, mella producens, & maxime nobilis. De eo *Lærtius. Idem.*

186. *Qui, &c.*] Qui Socrates quamvis injuste condemnatus, mori non recusavit, & cum à Lysia oratore defendi potuerit, noluit: nec voluit

set par pari referre, quamvis potius. Nullius enim injuria commovebatur, & semper eodem vultu apparuit, quem ne quidem cum cicutam biberet, mutavit. Semper contendens misericordem esse qui facit, quam qui afficitur injuria.

187. *Accusatori.*] Pro accusatoribus suis: nam tres fuerunt, Anytus, Lycon & Melitus. *Britannicus. Plurima, &c.*] Commendat sapientiam & Philosophiam, quæ prima omnium recta docet, quæ plurima vitia paulatim animis hominum eximit, & paulo post omnes errores, & animi perturbationes. *Felix.*] Felices & fortunatos faciens. *Idem.*

188. *Paulatim.*] Pedetentim, & successively. *Errores.*] Perturbationes. *Idem.*

189. *Docens, &c.*] Al. docet. Justum, & naturæ rationique conveniens. *Sapientia.*] Philosophia de moribus, quæ imprimis iræ, & reliquis adfectibus frenam incit, & vindictam docet committere. *Labin. Quippe, &c.*] Illa voluptas, ultio, est fœminei & ægri animi, qui scilicet non potest præ impotentia moderari vehementiæ iræ: Contrà alti & sublimis animi, injurias & contumelias contemnere, ut recte à Mantuano dictum sit.

Fortior est, qui se quam fortissima vincit.

Mania, nec virtus altius ire potest. Id.
 191. *Continuo, &c.*] Ergo statim, breviter hoc puta. Probat quod dixit, vindictæ cupiditatem esse animorum imbecillium, ut sunt mulieres. Quo enim minor est animus, eo adfectibus magis percellitur & superatur. *Labin.*

Collige.] Argue, concludere.

192. *Quam, &c.*] Fœminæ maxime. *Et 1*

gau-

... S. mudo verberare cecidit
... flagellum?
... Rhadamanthus,
... peccare in peccore testem.

Haud

quam conscientia semper ante oculos
ponit. Satis, etc.] Id est, tacito & la-
tente tormento, ab aliis non intellecto,
sacrum & interius addigant, quod
vocant sacrum flagellum. Hic sunt il-
li Fœderales, quibus Orestes, Alce-
stis & alii tuentur apud. Idem
[Satis, etc.] Præstante officio
est. Quæ: Quo nullum tormentum
trahitur. Unde Democritus dicit,
[Satis] quæ adeo locum & magna
miseria est, quem non mala consci-
entia cruciatur. Ad leporem refer-
[Satis, etc.] Unde & aliam rem in peccore ge-
[Satis] ex parte vehementer. Valens.
[Satis] carceribus, quæ in un-
[Satis] mundo angustia parit. Labe-
[Satis] Index illius temporis
[Satis] Interorum Index ju-
[Satis] & maxime severus, Jovis ex
Europa filius, rex Lycie fuit. Labe-
[Satis, etc.] Tethem sci icet, qui
[Satis] reum contri-
[Satis] de illo impicium sumere, quo
[Satis] nullus cruciatur, nullum
[Satis] prorsus & truculentius ex-
[Satis] cogitari possit, & quod ipsum
[Satis] poena infernalis. Tethem. Conscientiam
[Satis] Unde egypti Ausonii illud:
[Satis] Tempus quod auctorum te sine te habet.
[Satis] Ex illo Quantiani, conscientia
[Satis] Glasco. Perhi-
[Satis] Actum ostendit fieri non posse, ut qui
[Satis] abiecit, poenam elugiat.
[Satis] Cum Glasco Spartacus cum roa do-
[Satis] suo interire, non solum quia depo-
[Satis] sitionem non reddiderit, sed quod cogi-
[Satis] taverit.

aud impunitum quondam fore, quod dubitaret
positum retinere, & fraudem jure tueri
ando: quarebat enim quæ Numinis esset
ens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
dididit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
occein adyti dignam templo, veramque probavit; 205
stinctus tota pariter cum prole domoque,
quamvis longa deductis gente propinquis.
as patitur pœnas peccandi sola voluntas.

Nam

VET. SCHOLIAST.

201. *Depositorum, &c.* Non reddere
ei commissum, sed pejorare.

204. *Reddidit, &c.* Timens pœnam,
non pro voluntate.

205. *Vocem, &c.* Quæ illi Apollo
erat minitatus.

206. *Cum, &c.* Cum omnibus suis
propinquis eradicatus est.

208. *Hæc patitur, &c.* Qui, in-
dignus, animo scelus cogitat, tanquam
commiserit, sic cum conscientia sua tor-
quetur.

VARIORUM.

taverit tantum de eo non reddendo.
Hanc historiam recitat Herodorus lib. 6.
Pythia. Apollinis sacerdos fatidica, qui
Pythius dictus à serpente Pythonæ occiso.
Idem.

200. *Haud, &c.* Non inultam tan-
dem aliquando illam malam volunta-
tem fore & quod Deum tentaret. *Quod
dubitaret.* Nam consuluisse dicitur o-
ræculum, an reddere deberet; deinde et-
iam repetensibus regessisse, quod non
meminisset de accepto, sed melius ta-
men se consideraturum.

201. *Depositorum, &c.* Fidei commis-
sum non reddere. *Fraudem, &c.* Id est,
suum scelus ac dolum iuramento palliare
& excusare. *Idem. Jure.* Timens, pro
jurjurando.

202. *Quæbat.* Explorabat & ten-

tabat, ecquid etiam Deus hanc fraudem
esset approbaturus. *Labin.*

203. *Suaderat.* Summum facinus e-
rat, tentare Deum, an etiam injustitiam
approbaret, qui ipsius justitiæ idea videri
volebat. *Idem.*

204. *Metu, &c.* Metu pœnarum
quas oraculum minitabatur, juxta il-
lud.

Oderunt peccare mali formidine pœne.

Non, &c. Non amore virtutis & justi-
tiæ, quia timuit, non quia sponte vo-
luit. Secundum illud,

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Et, &c. Quamvis reddiderit. *Idem.*

205. *Vocem, &c.* Id est, totum ora-
culum verum fuisse demonstravit. *A-*

dyti. Varis ex adyto, id est, ex loco
templi intimo, inaccesso, ab a & *diva.*

Dignam, &c. Quia Deo & illo tem-
plo dignum erat malitiam odisse, & vera
prædicere. *Veramque.* Id est, sensit ver-
um esse, quod ex oraculo audiverat: ipse cum tota familia paulo post extin-
ctus est. *Labin.*

206. *Exstinctus tota.* Ut apud He-
rodianum, Leocythidas recitat l. 6. *I-*

dem. 207. *Et quamvis.* Id est, licet illi
propinqui longa serie propagati essent. *I-*

dem. 208. *Hæc, &c.* Ex Oraculo hoc di-
cit. Nam illud iterum responderat, vel
ob id ipsum pœnas soluturum, quod vo-
luisse fraudulenter agere, Deumque
tentasset. *Sola voluntas.* Hinc *Idem* *Idem*
illud: *Pari sorte scelus & sceleris voluntas.*
ff 4

Evasisse putes, quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos, & furdo verberare cecidit
 Occultum quatiente animo tortore flagellum
 Poena autem vehemens, ac multo saevior illis
 Quas & Caeditus gravis invenit, & Rhada
 Nocte, dieque suum gestare in pectore tes
 Spartano cuidam respondit Pythia vates;

VET. SCHOLIAST.

194. *Mens, &c.*] Id est conscientia
 sua poenis & verberibus addicit.

197. *Quas, &c.*] Caeditum aulicum
 Neronis crudelissimum fuisse vult intel-
 ligi latellitem.

199. *Spartano.*] Glaucum dicit ge-
 nere Spartanum, qui creditum fidei Iu-
 thelaurum, à Milelio quodam, & re-
 perentibus hanc pecuniam heredibus si-
 lis ejusdem Milelii, reddere dubitavit.
 cum Apollinem consulisset quid sibi
 suaderet, fraudaretne pejunio quod ad
 sacramentum vocaretur, an sine sacra-
 mento fidei commissum redderet: cui
 Deus respondit, poenas soluturum hoc
 ipso quod dubitavit creditum restituere.
 Quo responso Glaucus territus, paravit
 se citra sacramentum reddere. Hæc nar-
 ratio in vii. historia Herodoti est. Red-
 didit ergo Glaucus, quia timuit, non
 quia voluit: unde poenas dignas sceleris
 non effugit. Hoc est apud Herodotum.
*ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἔσμεν περὶ τῆς ἀπορίας ἀλλὰ περὶ τῆς
 εὐχῆς.*

VARIORUM.

gaudent vindicta: Sed sternunt sunt in-
 firmi animi. Ergo &c. *Fornab. Cur, &c.*]
 Non est, inquit, quod putes hos perjuratos
 effugere supplicium & non torqueri. Bri-
 tanna.

193. *Quas, &c.*] Nam, ut gravissi-
 me Seneca ait, maximas peccantium poe-
 na est, peccasse. *Idem.*

164. *Attentum.*] Id est, quos con-
 scientia de diris sceleribus & flagitiis
 perpetuatis semper pavidos, anxios, &
 perturbatos habet formidine poenas,

quam conscientia
 ponit. *Sardo, &c.*
 temi tormento,
 animum & inno-

minat occul-
 lz Furiz inter-
 mazon & ali-

195. *Att-*
 um tortore
 truculentia
 neminem
 nimum e-
 tia redd-

196.
 Nocte
 stare,
 Gravis
 verso r.

197.
 apud
 per
 Rhada-
 hisim
 Europ-

198.
 nunqu-
 cere,
 nulla
 tormi-
 cogita-

poena
 carali-
 Turp

Idem
 mille
 199.

storia
 depp
 Cum
 mo i-
 suum

CON-

in via respi-

ch, non ali-
 quon effect, &
 gnare quon. ut
 dentes creta,
 am frandum con-
 contaminat, etiam
 ma. 17, &c.] Pre-
 ate, & continuo cot-
 dunt & comedere non

] Vinum pretiosum tu-
 m exipit. Ob animi cru-
 cupas paulatim obdormit
 ac lass faculantes integras
 nam suavisima illis ama-

, &c.] Vina veritate spa-
 Quod vinum Albanum
 & optimum omnibus
 soli displicet, Plin. lib. 17.

199.
 tendas, &c.] Id est, si ipsi me-
 po porrigas, tum indignatio-
 didii signum, rugas in fronte
 Lubin.

199. *Idem.*] Non secus ac si h-
 accrimo vino accrimum bibisset.
 quidem Lubinus, sed aliter
 Duo, inquit, genera Falerni,
 genum, dulce alterum; au-
 alinare & mitigare solebant,
 alium coactere, non tamen
 aliter, quin aliquid austerita-

199. *Idem.*] Id est, si solici-
 tudo

SATYRA XIII. LIB. V.

455

220

A
 Dicitur Itevali
 Itevali...
 Mon...
 (V...)
 Per...
 Qu...
 N...
 Itevali...

impunitum quondam fore, quod dubitaret
 retinere, & fraudem jure tueri
 aurebar enim quæ Numinis esset
 hoc illi facinus suaderet Apollo.
 meu, non moribus, & tamen omnem
 legnam templo, veramque probavit;
 panter cum prole domoque,
 deductis gente propinquis,
 peccandi sola voluntas.

ra pallent,
 armure coeli:
 sed
 Iratus

Cum
 Judant praecordia culpa.
 sit, & persequitur. Forte le-
 idem.

Nam

inbat, ac quid etiam Deus hanc fraudem
 esse approbaturus. *Lubin.*
 203. *Suadent.*] Summum facinus o-
 rat, censare Deum, an etiam injustitiam
 approbaret, qui ipsam justitiam idem videt
 volebat. *Idem.*
 204. *Mera, Or.*] Meru poenarum
 quas oraculum minabatur, juxta il-

Quem fessellit, & cui
 denegavit. *Sacta.*] Exsecra-
 ribilis, tanquam cujusdam in-
 ariz. Illorum enim facies qui-
 am fecerunt, semper illis ob-
 versantur. Hinc Orestes furio-
 enet suam matrem semper sibi à
 esse. *Lubin.* Ordo est, tua imago
 & major humana, turbat pavi-
 1. Nam existimat se videre imagi-
 n amici circumventi, sacra quadam
 generabili specie, & majore humana
 agie, quales solent apparere umbræ,
 ritann.

222. *Fateri.*] Se scelus summum ad-
 misisse, & summa etiam poena dignum
 esse. *Lubin.*

223. *Hi, Or.*] Mali nimium nun-
 quam sunt quieti, semper sunt pavidī &
 meticulosi. Aureum profecto illud Ili-
 dori: VIS NUNQUAM TRISTIS ESSE,
 RECTE VIVE. *Ad, Or.*] Quoties ful-
 gura audiunt, quæ mitti à Jove putant,
 sceleratis puniendis: quod & de Caligula
 refertur. *Lubin.*

224. *Exanimis, Or.*] Scilicet sunt, vel
 concidunt, cum primum tonitru murm-
 rare incepit. Omne enim peccatum
 meticolosum & pavidum. Contra bona
 conscientia nihil securius, quæ murus
 athenus. *Idem.*

225. *Non, Or.*] Ordo est & sensus: exa-
 nimes sunt, quasi ignis cadat non for-
 titus, nec rabie ventorum, sed iratus,
 ut vindictæ. Dicendo autem *fortuitus*
 vel *fortuin* sequitur Epicureos, qui divi-
 nam providentiam tollentes omnia casu
 movet

Orantem peccare mali formatione poene.
 205. *Or.*] Non amore virtutis & justitiae,
 quia sunt, non quia sponte vo-
 unt. Secundum illud,
 Dederunt peccare boni virtutis amore.
 206. *Or.*] Quamvis reddiderit. *Idem.*
 207. *Vocem, Or.*] Id est, torum ora-
 culum verum fuisse demonstravit. *A-*
 208. *Or.*] Vix ex adyto, id est, ex loco
 templi intimo, inaccessio, ab a & sibi
 dignum erat malitiam odisse, & vera
 prædicere. *Veramque.*] Id est, censit ve-
 rum esse, quod ex oraculo audierat,
 tale cum tota familia paulo post contu-
 rus est. *Lubin.*
 209. *Exanimis tua.*] Ut apud He-
 rodotum, Leontechides recitat l. c. l.
 210. *Es quavis.*] Id est, fieri illi
 propinquo longa serie propagati efficit. l.
 211. *Flas, Or.*] Ex Oraculo hoc di-
 ca. Nam illud iterum responderet, sed
 ob id ipsam poenam solutam, quod res-
 piciat fraudulenter agere. *Drumpe*
 tentasset. *Sola voluntas.*] Hinc sibi
 illud: Pari forte scelus & facinus caute.

quem
 Parentis angrie-
 Sudari-
 indicium
 em sudaret
 praecordia;

Iratus cadat in terras, & judicet ignis.
 Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
 Proxima tempestas: velut hoc dilata sereno.
 Præterea, lateris vigili cum febre dolorem
 Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum. 230
 Infesto credunt à numine: saxa Deorum
 Hæc, & tela putant. pecudem spondere facello
 Balantem, & Laribus cristam promittere galli
 Non audent. Quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum? vel quæ non dignior hostia vita? 235
 Mobilis, & varia est ferme natura malorum.

Cum

VET. SCHOLIAST.

230. *Si, &c.*] Si coeperit agrotare.
 231. *Infesto, &c.*] Irato, lælo numine.
 232. *Pecudem, &c.*] Sacrificia promittere pro sanitate recuperanda, non audet tanquam reus.

VARIORUM.

4 moveri putabant. *Britannic. Venturum, &c.*] Cum illi violenter inter se confligunt. *Physici* scribunt, quod ex collisione ventorum & nubium, non secus ac lapidum, ignis eliciatur. *Idem.*

226. *Iratus.*] Scleribus hominum, tanquam vindex eorundem. *Ut, &c.*] Ut supplicium de sceleratis sumat. *Idem. Judicet.*] Alii vindicat. *Ignis.*] Fulmen, quod est vis ignea quædam.

227. *Illæ, &c.*] Si prima tempestas vel fulgur nihil nocuit, proxima quæ sequitur sollicitudine majori timetur: velut illa tempestas, quæ ipsi poenam adferet, in diem præsentem sit dilata. *Cura, &c.* Majori anxietate. Hujus exemplum habuimus in *Caligula, Lubin.*

228. *Velut hoc, &c.*] Quasi ex composito in hunc serenum diem, & propterea alias minus metuendum, dilata esset. Pro hoc ergo mallem legere huic.

229. *Præterea, &c.*] Præterea si in morbum incidant, sentiant illum vindi-

cat loco à Deo immissum. *Lateris, &c.*] Pleuritida. *Vigili, &c.*] Utpote in acuto morbo, quæ febris dormire non sinit. *Idem.*

231. *Infesto.*] Irato, lælo, & graviter sceleribus offenso. Nihil autem miserius quam Deum sibi offensum credere. *Saxa, &c.*] quæ irati in homines sceleratos conjiciant, quibus nocentes percutiant & puniant. *Idem.*

232. *Pecudem, &c.*] Non audent votum facere. Nam Deum sibi infestum credunt, & desperant de Dei misericordia, quo nihil esse potest miserius. *Idem.*

233. *Balantem.*] Non audet ovem, vel agnum sacrificio offerre, tanquam reus. *Cristam, &c.*] Gallorum fibz Diis gratissimæ credebantur, quibus Læres & Penates præcipue placari credebantur. *Plin. 10. cap. 19.* Gallum & Esculapio solvebat, qui convalescerat.

234. *Quid, &c.*] Nihil enim illi sperare possunt. Miserimi sane quibus illud negatum, quod omnibus hominibus relictum credebatur. *Sperem in sola remanet humo. Nocentibus, &c.*] Agrotis & sceleratis. *Lubin.*

235. *Vel, &c.*] Quam ipsi nocentes: Quæ hostia tam vilis est, quæ pro sceleratorum vita mactari debeat, quæ non potius vivere debeat, quam homines impii & scelerati? *Lubin.*

236. *Mobilis.*] Nulla constantia est in malis. Illi enim ante tacitus & in ipsa faci-

Cum scelus admittunt, superest constantia: quid fas,
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa, & mutari nescia. nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, & nigri patietur carceris uncum, 245

Aut

VET. SCHOLIAST.

237. *Cum, &c.*] Cum ad perpetrandum scelus venerint, in eadem constantia perstant, ut sperent etiam illicita debere omni modo fieri. peracto facinore, ex ipsa conscientia animi eorum ab illa deiciuntur constantia.

239. *Tamen, &c.*] Sentiant se malefacere, & tamen faciunt. Nam ipsam consuetudinem verteret in naturam.

243. *Quisnam, &c.*] Quis est hominum, qui cum semel peccaverit, non hoc frequenter desideret?

244. *Dabit, &c.*] Ligabitur in catcerem.

245. *Carceres, &c.*] Unco nam terreo trahebantur à populo, qui merebantur sic puniri.

VARIORUM.

facinore sunt constantes & confidentes, post perpetratum scelus pavidi, meticolosi, & sibi sceleris male conscii respiscere volunt; non tamen possunt, ipsi ad vitia prona, dulcedine jam & consuetudine præpediti, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. *Nullum enim vitium definit ubi incipit. Senec. Farnab. Malorum.*] Sceleratorum & nocentium hominum.

237. *Superest, &c.*] In scelere perpetrando sunt constantissimi: abundat in illis confidentia. *Idem. Quid, &c.*] Gravissime Seneca: *Quid egeris, tum patebis cum animum ager.* Id est, quantam sceleris magnitudinem admiserint, demum apud se reputare incipiunt, peracto scelere. *Idem.*

239. *Tamen, &c.*] Id est, licet scelerum suorum tormenta laqueant, à sceler-

re tamen abstinere nequeunt, & semper flagitiosos suos mores natura repetit, quia habitum malitiae contraxerunt, ad vitia redeunt, tanquam sus lauta ad volutabrum, & canis ad vomitum. *Natura, &c.*] i. e. ipsi scelerati, quasi depravatae naturae imperio. *Mores.*] Sceleratos, & damnandos, quibus adjuerunt. *Idem.*

240. *Fixa.*] In prava consuetudine & malitia confirmata. *Lubinus. Nam, &c.*] In malo enim & immoderato finis & modus non est. Et ratio est, quia recte agere tantum uno modo possumus, male infinitis. *Nam bonum simplex, malum multiplex.*

241. *Quando, &c.*] Ille tunc perfidus, qui semel verecundiz, matris virtutum, limites præterit, nunquam pudorem recipiet, quem semel de perfida fronte dejecit. *Lubinus.*

242. *Ejectum.*] Qui semel transversim ad vitia abreptus est, nunquam ad bonam frugem revertetur. *Attrita, &c.*] Perfida: Martialis,

Aut cum perficimus frontem, posuitque pudorem. Idem.

243. *Quisnam, &c.*] Id eo dicit, nam cum quis semel peccavit impune, scilicet & frequentius peccare desiderat. *Lubinus. Uno, &c.*] Ut unum scelus semel admittat, & non idem frequentius repetat.

244. *Dabit, &c.*] Pedibus vincietur olim, & ligabitur qui te decepit. Hoc ergo in consolationem Calvini. *Vestigia, &c.*] Pedes suos in catcerem diriget. *Lubinus. Noster perfidus.*] Fraudulentus ille & perjurus, de quo nobis sermo fuit.

245. *Et, &c.*] Id est, in tenebrosa carcere

Aut maris *Ægæi* rupem, scopulosque frequentes
 Exsulibus magnis. pœna gaudebis amara
 Nominis invisi: tandemque fateri lætus
 Nec furdum, nec *Tiresiam* quenquam esse Deorum.

VET. SCHOLIAST.

247. *Exsulibus*, Gr.] *Keræ* *ægæi*.
 Id est, pœnarum exilium: in insulam ex-
 lio deportabitur.

248. *Nec*, Gr.] *Dignus* es & po-
 tentes & exaudibiles esse Deos.

VARIORUM.

carcere unco ferreo constringens. vide
 Sat. 10. vers. 66. *Idem*.

246. *Aut*, Gr.] In insulam ejus ma-
 ris exilio deportabitur. In illis insulis
 rupes & scopuli erant. *Scopulosque*, Gr.]
 Quæ insula frequentata sunt à magnis
 civibus exulantibus. *Gyram* & vicinas
Cycladas intelligit. *Gyram*. Notæ tem-
 pora sua, quibus multi & magni cives
 relegabantur.

247. *Pœna*, Gr.] Crudele & horri-
 do supplicio, quo sceleratus ille puni-
 tur, tu te delectare poteris & recreare, con-
 siderans Deum esse justum malorum vi-
 dicem.

248. *Nominis*, Gr.] Hominis sceler-
 ati, & tibi invisi, cujus nomen non nisi
 ingenti stomacho, & indignatione au-
 dire queas. *Tandemque*, Gr.] Denique
 libens & lætus Dei justitiam predicabis,
 & resciques Deum non esse furdum nec
 cæcum.

249. *Nec*, Gr.] Omnino audire & non
 negligere perjurii & scelera hominum, &
 preces vindictam contra malos imploran-
 tium. *Tiresiam*, Gr.] Id est, aliquem
 cæcum, ut *Tiresias*, qui res hominum
 intropicere nequeat. De *Tiresia* vide
Metamorphosis Ovidii. Hic à Junone
 vita privatus fingitur. Hygin. Fab. 75.

SATYRA XIV.

ARGV M. Parentes reprehendit, qui minus pie ac caste coram liberis viventes,
 malis exemplis & institutione iis aurores sunt alicui, gula, crudelitatis, libidinis,
 luxus in ædificiis extruendis, superstitionis & potentioris avaritiæ.

PLURIMA sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
 Et nidiis maculam ac rugam figentia rebus,

Quæ

VET. SCHOLIAST.

1. *Plurima sunt*.] Contraria mala in-
 stitutio in naturam ventu. Hora-
 tius:

Utunque defecere mores;
 Dederunt bene nata culpa.

VARIORUM.

1. *Plurima*] Hac antepenult. Sary-
 ra, quæ adiuncta, *sanctissima*

& pulcherrima est, reddit causam Juve-
 nalis, quare tot passim flagitiosi & iccle-
 rati existant. Initio hic lenius est: Pla-
 rima sunt mala facinora, & famosa sce-
 lera, sinistra fama digna, quæ ipsi paren-
 tes pueris à se natis monstrant, & tan-
 quam hæreditaria tradunt. *Fuscine*.] Ad
 hunc Satyra hæc scripta, quis vero ille
 fuerit, non legi. *Fama*, Gr.] Infamia, mi-
 pia, famosa, vel quæ malam famam ad-
 ferunt, & maculam sinistra famæ alicui
 adpergunt. *Lachis*.

2. *Fa*

Quæ monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,

Et

VET. SCHOLIAST.

1. *Pueris, &c.*] Filiis. ut Virgilius :
Tuque puerque tuus.
2. *Bullatus, &c.*] Adhuc parvulus. *Parvo-*
que, &c.] Fritillus pyxis comea, qui si-
mus dicitur Græce. Fritinnire aves di-
cuntur strepere, aut sonare. Apud anti-
quos in cornu mittebant tesseras, mo-
ventesque fundebant, aut fritillum, pyx-
um dixit.
3. *Mergere, &c.*] Id est, à patre di-
dicit luxuriosus, & gulosus.

VARIORUM.

2. *Es, &c.*] Quæ rebus bonis & can-
didis aliquam turpitudinis maculam in-
iunt, quæ rebus politis rugam & in-
æqualitatem aliquam addunt. *Maculam,*
&c.] Alii legunt *maculam basoram*, id
est, non facile eluendam. In quibusdam
exemplaribus post primum aut secun-
dum verbum ex MSS Canterus & Pulma-
nus hunc interi volunt :

*Et quod majorum vitio, sequiturque mino-
res.*

Quem jure Lipsius removere, ineptum di-
cens & sententia turbatorem. Epist. 15.
lib. 4. Fuit enim hic versus pro argumen-
to Satyræ. *Idem.*

3. *Quæ, &c.*] Qui sane plus exem-
plo, quam peccato nocent. *Idem.*

4. *Si damnosa.*] Primum facinus &
scelus alea est. Si pater senex aleæ lusu
delectatur, tum puer ejus adhuc bulla,
inigni ingenuorum puerorum ornatus,
eodem lusu delectatur. *Damnosa.*] Qua
integra pactimonia læpe perdebant. *He-
res, &c.*] Nobilis puer adhuc admodum
parvulus, & bulla ornatus, quæ com-
mis

effigiem habebat. *Bernald. Annot. cap. 22.*

5. *Parvoque, &c.*] Id est, eadem ar-
ma, talos, & ludendi instrumenta,
parvo alveolo vel tabula (postea cum a-
dolesceret majori usurus) in qua tessera
discurrit, movet, & exercet. *Lubin.*
Parvoque, &c.] Arma aleatorum sunt
tessera, tali, aleæ, quæ fritillo moventur
& agitantur priusquam jaciuntur in
abacum, vel alveum. *Fritillum* ergo
instrumentum est, vel vasculum, in quo
tesserae fritinnunt, & cum sono sub-
siliunt, concussaque agitantur. Nam
fritillum, juxta vocabuli veriloquium, est
did e frittum fritinnus vetus vox est, quæ
motitationem & subsultationem cum so-
no significat; à fritinnus igitur dimi-
nutivum fritillus: inde fritinnire Nonio,
subsistere cum sono. Salmasius in Fl. Vopi-
scum.

6. *Nec, &c.*] Filius patre suo melior
& frugalior non erit, qui incontinentiam
à patre didicit. *Lubinus. De se.*] Quam
de patre.

7. *Radere, &c.*] Id est, qui tubera
terræ radere, & in cibum præparare ad
excitandum appetitum. Alii *radere* le-
gunt, id est, vorare cum aviditate. *Tu-
bera.*] De his dictum Sat. 5. Hæc enim
habebantur in maximis deliciis. *Lubin.*

8. *Boletum.*] Delicatissimum luxu-
riorum ferculum. Est autem boletus
genus fungi inter omnes optimi. De hoc
etiam Sat. 5.

Vilibus ancipitis fongi ponentur amicis,

Boletus domino.

Eodem jure, &c.] Delicatissimo condi-
mento, quo boletum condit. *Natantia,*
&c.] Hoc pertinet ad abundantiam & ni-
mum luxum.

9. *Ficedulas.*] In summis deliciis habi-

doet Rutilus, qui gaudet acerbo
strepitu, & nullam Sirena flagellis
, Antiphates trepidi Laris, ac Polyphemus? 20
, quoties aliquis tortore vocato
enti duo propter lintea ferro.
et juveni lætus stridore catenæ,
e afficiunt inscripta ergastula, carcer

Ru-

SCHOLIAST.

Dulciorem esse flagello-
quam captum Sirena-

[*Gr.*] Carnifex potius,
suz, quam dominus.
ex Antiphates, & Poly-
s, qui homines comede-

[Id est, sic servus cru-
uo fabana.

[Paterna crudelitate.
Quamquam ibi includun-
t.

[Lætum faciunt, de-

RIORUM.

iz sunt ab elementis; imo
quatuor, terra, aqua, ære &

vire &c.] Vel, an potius cru-
oet pater sævus? ut supra
cul dubio crudelitatem. *Ruti-*
simus illa ætate, quem obi. ex
ro quocunque crudeli parente

[*Gr.*] Qui dulciorem esse cen-
am strepitum, quam Sirenum
Notat animum immitem &
Sirena.] Accusativus pro Sire-
Sirenum numero, quod tres
& quæ porro fabulantur Poetæ,
r. Sensus Auctoris est, quod voces
am nihili faciat præ sono & stre-
quem edunt flagella, dum servi
at.

Antiphates.] Domus suæ carni-
Antiphates Læstrygonum rege non

mitior. Qui carnifex & latro potius est
domus & familiaris suæ ob sævitiam tre-
mentis & trepidantis, quam dominus.
Porro Antiphates Læstrygonum rex &
Polyphemus Cyclops, crudelissimi, hu-
manis carnibus vesciebantur. De Poly-
phemo Virgil. 3. *Æneid.*

Visceribus miserarum, & sanguine vesti-
tur atro.

Hygin. 111. Fab. 125. *Trepidant, &c.*] Do-
mesticorum & familiarium ob crudeli-
tatem domini trepidantium & concre-
mescientium. *Labin.*

21. *Tum, &c.*] Tum suo iudicio felix
& beatus sibi videtur, quoties servi ad
supplicium rapiuntur; quoties carnifex
vocato, servo cuidam nequam stigma
inuri curat. *Idem.* Lipsius etiam hæc ad
frontis inscriptionem seu stigma refert;
sed Passeratius ad quæstionem; nam an-
tiquis adhibito igne usos in quæstionibus
constat.

22. *Duo, &c.*] Furto abducta, vel a-
missa. *Farnab.*

23. *Quid, &c.*] Sensus est, Pater qui
lætus est tormentis suorum servorum,
quam viam vivendi aliam ostendit ju-
veni, nisi quam ipse tenet? *Catena.*] i.
e. Compedium, quibus coninetur servus
in ergastulis.

24. *Quem, &c.*] Sc. juvenem mirifi-
ce delectant. *Inscripta, &c.*] quorum
frontibus notæ stigmatum inscripæ vel in-
ultæ sunt. *Ergastula.*] Hoc loco pro man-
cipiis ipsis, & servis qui sunt in ergastulo,
ut Sat. 8. 180. *Carcer, &c.*] Nam ruri
servi catenis vindictæ opus exercebant. *Idem.*
Vel, quia ergastulum locus in villis sub-
terraneus erat ad carceris formam, ut val-
Lipsius 2. *claus. c. 19.*

25. *Æt.*

SATYRA XIV. LIB. V. 463
 scire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
 arum strepitu, & nullam Sirena flagellis
 parat, Antiphates trepidi Laris, ac Polyphemus 20
 felix, quoties aliquis tortore vocato
 r ardenti duo propter lintea ferro.
 suadet juveni latus stridore catenæ,
 mire efficiunt inscripta ergastula, carcer

T. SCHOLIAST.

Gr.] Dulciorem esse flagello-
 um, quam cantum Sirena-
 hares, Gr.] Carnifex potius,
 nus suz, quam dominus.
 in rex Antiphates, & Poly-
 ops, qui homines comede-

Gr.] Id est, sic servus em-
 duo sabana.

Gr.] Paterna crudelitate.
 Quamquam ibi includun-
 sunt.

Gr.] Latum faciunt, de-

I O R U M.

[unt ab elementis; imo
 101, terra, aqua, aer &

Gr.] Vel, an potius cru-
 pater servus? ut supra
 hinc qualiter. Ruti-

lione, quem obi. et
 compendii parare

Gr.] Vel, an potius cru-
 pater servus? ut supra
 hinc qualiter. Ruti-

lione, quem obi. et
 compendii parare

Gr.] Vel, an potius cru-
 pater servus? ut supra
 hinc qualiter. Ruti-

lione, quem obi. et
 compendii parare

Gr.] Vel, an potius cru-
 pater servus? ut supra
 hinc qualiter. Ruti-

lione, quem obi. et
 compendii parare

mitior Qui carnifex & latro potius est
 domus & familia suz ob savitiam tre-
 mentis & trepidantis, quam dominus.
 Porro Antiphates Læstrygonum rex &
 Polyphemus Cyclops, crudelissimi, hu-
 manis carnibus vesciebantur. De Poly-
 phemo Virgil. 3. Æneid.
 Visceribus miserorum, & sanguine vestia-
 tur atro.

Hygin. 111. Fab. 124. Trepidus, Gr.] Do-
 metlicorum & familiarium ob crudeli-
 tatem domini trepidantium & contre-
 miscientium. Labeo

21. Tum, Gr.] Tum suo iudicio felix
 & beatus sibi videtur, quoties servi ad
 supplicium rapiuntur; quoties carnifice
 vocato, servo cuidam æquam stigma
 inuritur. Idem. Lilius etiam huc ad
 frontis inscriptionem seu stigma refert;
 sed Paterfamilias ad questionem; nam an-
 tiquos adhibito igne ulos in questionibus
 coactos.

22. Duo, Gr.] Furto abducta, vel a-

23. Quid, Gr.] Sensus est, Pater qui
 latus est tormentis suorum servorum,
 quam viam vivendi aliam ostendit ju-
 venci, nisi quam ipse tenet? Carus. 1. i.

Compendium, quibus constricti servus
 in ergastulis.

24. Quem, Gr.] Sc. interemmi miris-
 ce delectant in, ripes, Gr.] quorum
 frontibus notæ signate inscripser vel in-
 uris sunt Ergastula. Hoc loco pro man-
 cipis ipsis, & servis qui sunt in ergastulo,
 ut Sat. 8. 180. Corer, Gr.] Nam ruti
 servi carceris vinculi opus exercebant. Idem
 vel, quia ergastulum locus in vitiis sub-
 terraneus erat ad carceris locum, ut vult
 Lilius 2. de off. c. 15.

Ru-

1
1-
uo
to-
alla
qua-
d vi-
nalis
vel
R. 98:
us serv.
Hparte
m op-
has op-
98:

NIL DICTU foedum, visuque hæc limina tangat,
 Intra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
 Lenonum, & cantus pernoctantis parafiti.
 Maxima debetur puero reverentia. si quid
 Turpe paras, ne tu pueri contemferis annos:
 Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam si quid dignum Censoris fecerit ira,
 Quandoque, & similem tibi se non corpore tantum,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius, & qui
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,

Cor.

VET. SCHOLIAST.

45. *Intra, &c.*] Ubi filios habes.
 46. *Puella Lenonum.*] Meretrices.
 49. *Sed peccaturo.*] Impediatur te, ne
 eum videris hæc, imitemur.
 50. *Censoris, &c.*] Ut à Censore cor-
 rigi mereatur aut damnari, tamen filius
 patri non solum corpore, sed & moribus
 æmuletur.
 51. *Omnia, &c.*] Deterius quam tu,
 aut eo deterius quam te magistro.

VARIORUM.

- ponit, *Brui, &c.*] Id est, Cato Uticen-
 sis, ex cuius ore Servilia, natus Bru-
 tius. *Idem.*
 44. *Nil, &c.*] Sanctissimum profes-
 so, & divinum præceptum, omnibus
 cubiculis & conclavibus inscribendum,
 ne teneros pueroꝝ animos, & castas
 aures aliquo scandalo verbi vel operis ot-
 tendamus. *Disu, &c.*] De verbis intel-
 tendamus. *Disu, &c.*] De factis turpibus. *Limina.*
] Conclavia, loca. *Lubin.*
 45. *Procul hinc.*] Subaudi fiat, vel fa-
 cessant. Utitur cum singulari decore
 solenni illa formula, qua à sacris
 profanis arcere solebant. Quasi etiam
 ad sacrum illum locum, ubi pueri sunt,
 profani accedere non debeant. *Brisson.*
 46. *Puella, &c.*] Meretrices; ne
 turpe aliquid videant, vel audiant à be-
 stis illis.
 46. *Cantus, &c.*] Scire & nebuloso-
 nis, qui totam noctem commellando
 cantibus, & turpibus obscenis obsequiis
 canit. *Lubin.*
 47. *Maxima, &c.*] Hoc est, quod
 sapia dixit, possimam rationem esse,
 ut quis à scelere abstineat, ne malum
 exemplum sint suis liberis. *Pueri.*] Qui
 semper patris exemplum producit, imi-
 quens: Tamen pater hoc facit. *Idem.*
 48. *Turpe, &c.*] Puere impediatur, ne
 cum videat hæc imitetur. *Nec tu, &c.*]
 Quod parvulus admodum sit. *Idem.*
 49. *Sed, &c.*] Id est, si vel infans
 tibi turpe aliquid ausuro adit, à pecca-
 to ejus præsentia te revocare debet, ne
 illa videns olim te imitetur. Scribit
 Plutarch: *Caronem sciorem à verborum
 turpitudine præsentis filio sic temperasse,
 quasi Vestalibus virginibus arbitris locutu-
 rus esset, nec cum filio unquam lavisse.* *Idem.*
 50. *Nam, &c.*] Subiungit aliam caus-
 sam, ob quam quis vitio debeat abstinere.
 Nimirum ut liberos suos male agen-
 tes libere possit reprehendere. *Si quid.*]
 Si peccaverit filius tuus, ut à Censore
 puniri & damnari mereatur, tu ipsam
 objurare, & exheredare non poteris,
 quia tuus est filius, teque imitatur.
 51. *Quandoque.*] Judicio & poena seu nota Censoris.
Idem.
 51. *Quandoque.*] Hostes versus qui-
 dam Parenthesi includunt. Quasi dice-
 ret: Quid mirum est, si peccet, inque
 Censoris poenam incurrit, quandoqui-
 dem patrem suum imitatur: teque præ-
 sentem non corpore solum & vultu præ-
 sentem, verum etiam animo & moribus.
Idem.
 52. *Omnia, &c.*] Id est, cum non
 solum

SATYRA XIV. L

Corripies nimirum, & castigabis acerbi
Clamore, ac post hæc tabulas mutare
Unde tibi frontem, libertatemque par
Cum facias pejora senex, vacuumque co
Jampridem caput hoc ventosa cucurbi
Hospite venturo, cessabit nemo tuoru
Verre pavementum: nitidas ostende co
Arida cum tota descendat aranea tela:

VET. SCHOLIAST.

54. *Corripies.*] Filium turpiter agen
tem.
56. *Unde, &c.*] Terentius:
Quo ore illum objurgabis, dic mihi.
58. *Jampridem, &c.*] A medicis qui
sanus non est. Cucurbita, *strûa*.
60. *Verre, &c.*] Hoc dicis tuis.
61. *Arida, &c.*] Mundentur parietes,
vel camarz.

VARIORUM.

solum tua vestigia strenue ingreditur. sed
etiam pecando superat. *Idem.* Tua per,
&c.] Imitando tuos mores, tanquam
vestigia.

54. *Corripies, &c.*] Hæc cum supe
rioribus conjungenda, quæ scoptice &
ironice legenda sunt. Tanquam absurd
um sit patrem nequam, filium suum
peccantem velle reprehendere. *Acerbo*,
&c.] Vehementi objurgatione & incre
patione. *Lubinus*.

55. *Post hæc.*] Ubi nimirum peccando
tasque progreditur. Vel, ubi delieris cla
mare, pro insuper. *Tabulas, &c.*] Fi
lium ob delicta exheredaturus.

56. *Unde, &c.*] Id est, unde castigan
dis severitatem, & objurgandi audaciam
tibi sumes, quo ore & fronte filium
tuum objurgabis, cum tu ipse pessimus,
& infans sis. *Frontem.*] Ut non crube
scas filium tuum objurgare. *Libertatem.*]
Parentes enim liberrime filios suos ca
stigan. Jam vero carere debet omni vi
rio, qui in alterum dicere paratus est.

Idem.
57. *Vacuumque, &c.*] Id est, cum tu

jamdudum pe
habeas cui
ex occipito s
Ratione sana

58. *Ventosa*
sanæ mentis h
ira stultum &
quæzere juber
huic morbo
per cucurbita
quæ sumta
nem impiedie
rui oritur, &
qua sanguis le
Celsus enim li
niticis, occipit
vendam esse. I
cum ventosa
rat hoc caput

59. *Hospite*
parentes. Qui
per familiares
exornareat, n
lam domum
labe filius inh
te forte invita
pist. 5. qui do
tus miretur,
stram. *Cessalut*,
nes occupati
que opere *Idem*

60. *Verre,*
fremit: Virg
domus. *Lubini*
fac nitidas. Si
Christos, id
ghoffis, *Moll*
Salmasius.

61. *Arida*
deat, vel poti
G

4111

५

2. 2. 2. ~~unpublished~~ 12

...veneramus homines possit dicere, et
que acutius morere. *Idem.*
ss. B. &c. Quasi dicit: De his
confessionibus, que tamen tacite con-
fiteri possunt. *Idem.*

6. *Sander, Cr.* Dimidio modo tri-
sacramenta & firma deciderunt. Tri-
sacra: cum non solum quod & ligat tri-
sacra decernit, verum etiam quod & ab-
solvit habet, & quod decal-
tor & ecclesie. Tria autem scribe vel poi-
nent: sacramenta in decibus solent re-
gi. *Lumen. Iamvis probet hoc emendat*,
Puto legendum, emendat. Schop-

76. *Idem, &c.*] Hoc est, quod Christus
Theodorus, si in aliquam populosam civi-
tatem venisset, se proclamatum diceret.
77. *&c.*] Ut filius tuus sine labe domus
incedas, & vitio carentem inhabites, in
quo neque peccat peccet, neque filius à
patre ad peccandum invitetur. *Idem.*
78. *Genium est.*] Commendat incho-
tandum propagandæ liboliti nile etate
falsitate Reipub. si modo filii recte edu-
cati studiosi sunt Reip. *Idem.*
79. *Si, &c.*] Si cum accurate in-
stans, circum bonum reddas, qui opem
et consilio pariter posui prodesse. *Agri.*
] Agricultrice, qui postrema & maxime
necessaria pars vite humana. *Idem.*
80. *Primum, &c.*] Reperit locum
potissimum superius tractatum. Quod
tunc utilissimo maxime momento
libet

Mor
Nur
lli
Vu
Ad
Hi
Pa
Se
In
Po
Pro

7
dic
fer
nu
an
d
n
h

ibus instituas, serpente ciconia pullos
trahit, & inventa per devia rura lacerta:
eadem sumtis quærunt animalia pinnis.
Igitur jumento, & canibus, crucibusque relictis,
foetus properat, partemque cadaveris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
scantis, propria cum jam facit arbore nidos.
Inde leporem, aut capream famulæ Jovis, & genero
salto venantur aves: hinc præda cubili
conitur: inde autem, cum se matura levaret
rogenies, stimulante fame, festinat ad illam,

Quæ

VET. SCHOLIAST.

76. *Illi, &c.*] Quæ à parentibus di-
cuntur.
77. *Vultur, &c.*] Exemplis docet hoc
servare filios, quod à parentibus accepe-
runt.
78. *Partemque, &c.*] Hominum. Nam
antiqui crucibus figebant.
79. *Hic, &c.*] Quem parentes tradi-
derunt.
80. *Cum, &c.*] Cum coepit vola-
re.
84. *Festinat, &c.*] Id est, ad venatio-
nem; unde nutrita est.

VARIORUM.

- habeat in vita humana. Id est, multum
interest, quibus artibus & moribus filium
tuum à teneris instituas. *Idem.*
74. *Moribus.*] Malisne, exemplo Ci-
conis & Vulturis; an Bonis, exem-
plo Aquilæ & accipitrum? *Ser-
pente, &c.*] Probat exemplis aliorum
animalium, à teneris adfuerere multum
esse. Et autem primum exemplum à
ciconiis. Porro Plin. lib. 10. de ciconia
ait: *quod illis in Thessalia tantus bonus
serpentum vitio habitus sit, ut ciconiam
occidere capitale fueris, eadem legibus po-
na, qua in homicidas.*
75. *Devia, &c.*] A via & turba homi-
num remota.
76. *Sumtis, &c.*] Jam adultiores &
perant. *Animalia.*] Serpentes, lacer-

- tas, ranas, anguillas, &c. *Idem.*
77. *Vultur, &c.*] Secundum ex-
plum de vulture. *Jumento.*] Mori
cadavere jumentum. *Crucibus.*] Cada-
veris hominis in crucem astiti. Porro vultur
ta sagacitate cadavera infestat, ut
duo ante illum locum ubi cadaver fu-
it, circumvolet. *Idem.*
78. *Ad, &c.*] Ad pullos in
relictos. *Idem.*
79. *Magni, &c.*] Qui è pulso
adolevit. *Idem. Se, &c.*] Se ipsu
ne adminiculo parentum, jam g-
dior.
80. *Nidos, &c.*] Si Plinio stand
non in arbore, sed in excelsissimis
bus nidificant. *Lubia.*
81. *Sed, &c.*] Tertium exem-
plum ad aquilas, quæ viva animalia ve-
solent. *Famula, &c.*] Jovis enim
migeræ: fulmina illi ministrare su-
bantur. *Plin. lib. 2. cap. 55. & x. cap.*
Sed & in aliis Jovi intersunt, ut in n-
Ganymedia. Generosa, &c.] Accipit
falcones. *Idem.*
82. *In, &c.*] In loco ubi salpant
justi modi feræ. *Cubili.*] In nido
apponitur comedenda. *Idem.*
83. *Inde, &c.*] Cum jam maturi
& grandiores pulli aquilæ, inde è
se levant, & volant, & jam ad vo-
dum apti, volando se in altum fi-
vant, tum cibos confectos, quibus
eriti sunt, quærunt. *Idem.*
84. *Festinat, &c.*] Ad lepores
preas, & alias minores feræ. *Idem.*

Gg 2

55

Quam primum prædam rupto gustaverat ovo. 85
 Edificator erat Cetronius, &, modo curvo
 Litore Cajetæ, summa nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
 Culmina villarum, Græcis, longèque petitis
 Marmoribus, vincens Fortunæ, atque Herculis ædem: 90
 Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides,
 Dum sic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relicta

Partis

VET. SCHOLIAST.

86. *Edificator, &c.*] Cupidus fabricæ.

87. *Litore, &c.*] In Campania Cajeta.

90. *Vincens, &c.*] Apud Præneste & Fortunæ, & Herculis habens ædes. aut certe quod in Capitolio, post ædem Dianæ & Jovis secundam de miraculo operis habent gloriâ, Fortunæ atque Herculis ædes. Fortunæ apud Præneste ædem pulcherrimam ferunt fuisse, Herculis enim ædem Tiburtis dicit.

91. *Ut, &c.*] Hic Posides spado, libertus Claudii Imperatoris, tantæ gratiæ & potentiæ fuit, ut eum Claudius in Britannico triumpho inter militares viros hasta pura donaverit: cohortibus quoque & aliis provinciis Judææ præposuerit; & læticiæ per urbem vestandi, spectacula quoque publice edendi jus tribuerit. Legitur in Suetonio.

92. *Imminuit rem.*] Minuit patrimonium fabricando. Secutus patrem sciit: & quod remanserat de patrimonio, suis omne in ædificiis impendit.

VARIORUM.

85. *Rupto, &c.*] Ex quo aquilæ pulvis natus, & unde exclatus. *Idem.*

86. *Edificator, &c.*] Quintum vitium quod luxuriosa ædificia extruere filii patris exemplo distant. *Cetronius.*] Alii, *Centronius.* Hic villis & domibus ædificandis delectatus, suas ingentes opes arripit, quas ad nihilum postea profusus redegit. Alii, *isidem studis, &c.*

lectatus. Lubin. Modo.] Paulo ante.

87. *Cajeta.*] Hic portus erat à nutrice Æneæ ita dictus, ut quidam volunt, in sinu Bajano, ubi illa Cajeta hinc sepulta. Alii dicunt Cajetam in Campania fuisse ita dictam, teste Strabone, quod curva sit. Nam Lacones omnia curvæ *Cajetas* appellarunt. *Tiburis. &c.*] Civitas in Sabinis 16 ab urbe lapidibus in monte Tivoli sita. *Idem.*

88. *Prænestinis.*] Non procul à Præneste, urbe Latii, ita dicta à Præneste Ulyssis nepote, & Latini regis filio. In Romæ conspectu sunt, Tybur, Præneste, Tusculum, Sat. 3. vers. 190. *Britannic.*

89. *Longèque petitis.*] Ex Ægypto, Numidia, &c.

90. *Vincens &c.*] Superans & excedens sumtus impensis in tam pretiosa ædificia. *Fortuna, &c.*] Quæ ædes fuere nobilissimæ, Præneste Fortunæ, Herculis Tibure, Utriusque etiam Romæ erant ædes. *Fortuna.*] Quam Nero ex matre Phengite sumtuosissime extruxit. *Herculis.*] Quam Martius Philippus, Augusti vitricus extruxit. *Idem.*

91. *Ut, &c.*] Sic Centronius suis ædificiis Herculis & Fortunæ ædem extruxit, ut Spado Posides Capitolium. *Nostra.*] Vel Romana, vel nostræ temporis. *Idem.*

92. *Dum sic.*] Edificat continuo, vel in multis locis habitat. *Habitat.*] Extruxit ædificia, quæ habitat. Sed *Agitat* mallem legere. *Imminuit, &c.*] Divitias suas, quamvis amplissimas. *Lubin.*

93. *Fregit.*] Absumit, dilapidavit. *Nec*

Partis erat: totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas.
 Quidem fortiti metuentem fabbata patrem,
 Nil præter nubes, & cœli numen adorant;
 Nec distare putant humana carne suillam;
 Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt.
 Romanas autem soliti contemnere leges,
 Judaicum ediscunt, & servant, ac metuunt jus,

95

100

Tradidit

VET. SCHOLIAST.

97. *Cali, &c.*] Nuda contemplatione colentes.

98. *Nec, &c.*] Tanquam humanam, porcinam putant.

99. *Præputia ponunt.*] Id est, *circumcisi*.

102. *Tradidit, &c.*] Sacerdos: vel Rex ejus gentis, aut ipse quidem religionis inventor: cuius Cornelius etiam Tacitus meminit.

VARIORUM.

Nec parva, &c.] Erat adhuc aliquid reliquum:

94. *Turbavit.*] Dissipavit, absumsit. *Amens.*] Insanus ædificandi studio. *Lubin.*

95. *Dum, &c.*] Non contentus paternis. Sumtuosiora adhuc & magis excelsa domicilia in villis ædificat.

96. *Quidam, &c.*] Sextum vitium, quod liberi à parentibus superstitionem discant, & exteras religiones, id est, quidam liberi patrem Judaica superstitione imbutum somni, qui Judaicas caerimonia, Sabbata, & septimum quemque in hebdomade diem colant. *Merventem.*] Superstitiose colentem. Sicque Poëta per transitum religionem Judæorum & ejus cultores irridet atque subannat. *Sabbata.*] Judæorum festa: hinc Judæi Sabbatarii. *Idem.*

97. *Nil, &c.*] Quippe inter precandum cœlum suspicientes; unum tantum Deum agnoscunt Judæi. & Tacit.

lib. 5. Judæi sola mente unumque numen

intelligunt. Porro quod ait Judæos nubes adorare, calumniose dicit, ut & Aristophanes Scurra, Socratem *νέφελας* adorare mentitur. *Lubin.* Aut revera ad id respexit, quod Deus apparuit Moysi in nebula, totum montem Sinai regente; ubi à Deo accepit tabulas lapideas & legem & mandata quæ scripsit Deus, ut doceret filios Israël. Judæi ergo nubes adorare dicuntur, quia Deus in nubibus semper iis apparebat: unde illud Moysi in Numeris. *Nubes tua proteget illos, & in columna nubis præcedet eos per diem, & in columna ignis per noctem.* Britannicus. Legendum autem videtur *Cali numen*, id est, cœlum, *ἀεὶ ἀφ' οὐρανόθεν.* Canterus Novar. lect. 4. cap. 2.

98. *Nec, &c.*] Exemplo parentum Judaizantium à suilla carne tam relig. ose abstinent, non secus atque si humana esset; quasi inter suillam & humanam carnem nihil sit discriminis. Sat. 6. 161. *Lubin.*

99. *Quæ, &c.*] Qui religionem Judaicam tanquam hæreditariam filio legavit. *Tacitus de Judæis lib. XXI. Mox, &c.*] Postquam in religione Judaica confirmati sunt, circumcisionem adhibent & priorem virilium cuculam deponunt. *Idem.*

100. *Romanas.*] Duodecim tabularum. Indignatur Romanos, patriis ritibus & sacrificiis contemnis, & legibus majorum suorum, externam aliorum populorum religionem capessere. *Idem.*

101. *Judaicum.*] Divisit diphthongum, ut dicimus Hebraicum, Achai-cum; pro Hebræo, Αἰθίο. *Idem.*

G g 4

102. *Idem.*

Tradidit arcano quodcunque volumine Moyses.
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:
 Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causa: cui septima quæque fuit lux 105
 Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera: solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis, & umbra,
 Cum sit triste habitu, vultuque, & veste severum, 110
 Nec

VET. SCHOLIAST.

103. *Non, &c.*] Id est, non confitei religionis secreta.

104. *Quæsitum, &c.*] Ubi baptizantur. *Deducere, &c.*] Judæos, qui sine pellicula sunt.

105. *Sed, &c.*] Causa hujus metus, pater est. *Cui, &c.*] Qui semper sabbatis nihil faciunt.

109. *Fallit, &c.*] Sæpius sub specie virtutis, avaritia tegitur. Multi enim avaros tanquam frugi laudant, sperantes quod frugalitate faciente, patrimonium sua custodiunt: & non sentiunt eos causam avaritiæ facere. Frugalitas quippe avaritiæ contemnit, & mediocritatem amat.

VARIORUM.

102. *Arcano volumine*] Pantateucho, vix ulli ethnicorum viso, Judæis sacro & sancto: vel multa mysteria continente. *Moyses.*] Propheta ex sacra pagina notus.

103. *Nas, &c.*] Nullis nisi suæ religioni addictis, officium præstant: nec viam vel fontem, vel aliud quid, monstrant. *Lubin.*

104. *Quæsitum, &c.*] Respicit ad Judæam, ubi aquarum penuria, quod viatori sitiienti fontem quæsitum non monstrant, nisi verpus vel apella recutus & circumcilius sit. Quod vetus Scholiastes baptizari eos dicit, de lotionem & purgationem intelligit. *Verpos.*] Id est, Judæos. Verpus alias significat mentulam. Hic idem est quod apella sine

pelle, vel mentulam habens cute denudatam. *Turnebus.* lib. xxviii. *Advers.* cap. 21. Scalig. libro 1. de causis L. L. 28.

105. *Cui, &c.*] Pater in causa est, quod filii aliena religione imbuantur, qui septimo die ab omni opere feriatus est, vel qui die Sabbati nihil egit. *Lubin.*

106. *Ignava.*] Sine opere. *Et partem vita &c.*] i. e. nihil fecit, quo vita humana indigeat, ut quidem diebus profectis.

107. *Sponte, &c.*] Subjungit jam septimum vitium, quod parentes suis liberis avaritiæ auctores sicut. Id est, reliqua omnia vitia supra dicta sponte & ultro imitantur filii, ad prava enim omnes procliviores, unam avaritiam inviti exercere coguntur, quæ juvenibus natura liberalibus, est contra naturam. Illa enim senum vitium: qui, quo minus vix restat, hoc plus viatici congerunt. *Idem.*

108. *Jubentur.*] A parentibus instruantur.

109. *Fallit, &c.*] Ratio, quare patres avaritiam filiis suis inculcent, quod illam illis commendant tanquam patriam & frugalitatem. Id est, sub specie & umbra frugalitatis & virtutis, avaritia imponit hominibus. Multi enim avaros tanquam frugi homines laudant, putantes quod frugalitate patrimonium sua conservent. Decipimur ergo specie recti. *Umbra.*] Nam obscuram imaginem virtutis habet. *Idem.*

110. *Triste, &c.*] Avaritia externis habi-

Tradidit arcino quodcumque volumine Moysa
Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:
Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in causa: cui septima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attingit ullam.
Sponte cæmen juvenes imitantur cætera: solam
Invinquoque avaritiam exercere jubentur.
Falli: enim vitium specie virtutis, & umbra,
Cum tristite habui, vultuque, & veste severum,

Ne

VET. SCHOLIAST.

103. Nos, &c.] Id est, non conficere
104. Quæsitum, &c.] Vni baptis-
105. Dedit, &c.] Judæis, qui sine
106. Sine, &c.] Causa hujus motus,
107. Sine, &c.] Qui semper libenter
108. Sine, &c.] Sapiens sub specie
109. Sine, &c.] Sapiens sub specie
110. Sine, &c.] Sapiens sub specie
111. Sine, &c.] Sapiens sub specie
112. Sine, &c.] Sapiens sub specie
113. Sine, &c.] Sapiens sub specie
114. Sine, &c.] Sapiens sub specie
115. Sine, &c.] Sapiens sub specie
116. Sine, &c.] Sapiens sub specie
117. Sine, &c.] Sapiens sub specie
118. Sine, &c.] Sapiens sub specie
119. Sine, &c.] Sapiens sub specie
120. Sine, &c.] Sapiens sub specie
121. Sine, &c.] Sapiens sub specie
122. Sine, &c.] Sapiens sub specie
123. Sine, &c.] Sapiens sub specie
124. Sine, &c.] Sapiens sub specie
125. Sine, &c.] Sapiens sub specie
126. Sine, &c.] Sapiens sub specie
127. Sine, &c.] Sapiens sub specie
128. Sine, &c.] Sapiens sub specie
129. Sine, &c.] Sapiens sub specie
130. Sine, &c.] Sapiens sub specie
131. Sine, &c.] Sapiens sub specie
132. Sine, &c.] Sapiens sub specie
133. Sine, &c.] Sapiens sub specie
134. Sine, &c.] Sapiens sub specie
135. Sine, &c.] Sapiens sub specie
136. Sine, &c.] Sapiens sub specie
137. Sine, &c.] Sapiens sub specie
138. Sine, &c.] Sapiens sub specie
139. Sine, &c.] Sapiens sub specie
140. Sine, &c.] Sapiens sub specie
141. Sine, &c.] Sapiens sub specie
142. Sine, &c.] Sapiens sub specie
143. Sine, &c.] Sapiens sub specie
144. Sine, &c.] Sapiens sub specie
145. Sine, &c.] Sapiens sub specie
146. Sine, &c.] Sapiens sub specie
147. Sine, &c.] Sapiens sub specie
148. Sine, &c.] Sapiens sub specie
149. Sine, &c.] Sapiens sub specie
150. Sine, &c.] Sapiens sub specie
151. Sine, &c.] Sapiens sub specie
152. Sine, &c.] Sapiens sub specie
153. Sine, &c.] Sapiens sub specie
154. Sine, &c.] Sapiens sub specie
155. Sine, &c.] Sapiens sub specie
156. Sine, &c.] Sapiens sub specie
157. Sine, &c.] Sapiens sub specie
158. Sine, &c.] Sapiens sub specie
159. Sine, &c.] Sapiens sub specie
160. Sine, &c.] Sapiens sub specie
161. Sine, &c.] Sapiens sub specie
162. Sine, &c.] Sapiens sub specie
163. Sine, &c.] Sapiens sub specie
164. Sine, &c.] Sapiens sub specie
165. Sine, &c.] Sapiens sub specie
166. Sine, &c.] Sapiens sub specie
167. Sine, &c.] Sapiens sub specie
168. Sine, &c.] Sapiens sub specie
169. Sine, &c.] Sapiens sub specie
170. Sine, &c.] Sapiens sub specie
171. Sine, &c.] Sapiens sub specie
172. Sine, &c.] Sapiens sub specie
173. Sine, &c.] Sapiens sub specie
174. Sine, &c.] Sapiens sub specie
175. Sine, &c.] Sapiens sub specie
176. Sine, &c.] Sapiens sub specie
177. Sine, &c.] Sapiens sub specie
178. Sine, &c.] Sapiens sub specie
179. Sine, &c.] Sapiens sub specie
180. Sine, &c.] Sapiens sub specie
181. Sine, &c.] Sapiens sub specie
182. Sine, &c.] Sapiens sub specie
183. Sine, &c.] Sapiens sub specie
184. Sine, &c.] Sapiens sub specie
185. Sine, &c.] Sapiens sub specie
186. Sine, &c.] Sapiens sub specie
187. Sine, &c.] Sapiens sub specie
188. Sine, &c.] Sapiens sub specie
189. Sine, &c.] Sapiens sub specie
190. Sine, &c.] Sapiens sub specie
191. Sine, &c.] Sapiens sub specie
192. Sine, &c.] Sapiens sub specie
193. Sine, &c.] Sapiens sub specie
194. Sine, &c.] Sapiens sub specie
195. Sine, &c.] Sapiens sub specie
196. Sine, &c.] Sapiens sub specie
197. Sine, &c.] Sapiens sub specie
198. Sine, &c.] Sapiens sub specie
199. Sine, &c.] Sapiens sub specie
200. Sine, &c.] Sapiens sub specie

VARIORUM.

103. Nos, &c.] Pantarcheo,
104. Quæsitum, &c.] Pantarcheo,
105. Dedit, &c.] Pantarcheo,
106. Sine, &c.] Pantarcheo,
107. Sine, &c.] Pantarcheo,
108. Sine, &c.] Pantarcheo,
109. Sine, &c.] Pantarcheo,
110. Sine, &c.] Pantarcheo,
111. Sine, &c.] Pantarcheo,
112. Sine, &c.] Pantarcheo,
113. Sine, &c.] Pantarcheo,
114. Sine, &c.] Pantarcheo,
115. Sine, &c.] Pantarcheo,
116. Sine, &c.] Pantarcheo,
117. Sine, &c.] Pantarcheo,
118. Sine, &c.] Pantarcheo,
119. Sine, &c.] Pantarcheo,
120. Sine, &c.] Pantarcheo,
121. Sine, &c.] Pantarcheo,
122. Sine, &c.] Pantarcheo,
123. Sine, &c.] Pantarcheo,
124. Sine, &c.] Pantarcheo,
125. Sine, &c.] Pantarcheo,
126. Sine, &c.] Pantarcheo,
127. Sine, &c.] Pantarcheo,
128. Sine, &c.] Pantarcheo,
129. Sine, &c.] Pantarcheo,
130. Sine, &c.] Pantarcheo,
131. Sine, &c.] Pantarcheo,
132. Sine, &c.] Pantarcheo,
133. Sine, &c.] Pantarcheo,
134. Sine, &c.] Pantarcheo,
135. Sine, &c.] Pantarcheo,
136. Sine, &c.] Pantarcheo,
137. Sine, &c.] Pantarcheo,
138. Sine, &c.] Pantarcheo,
139. Sine, &c.] Pantarcheo,
140. Sine, &c.] Pantarcheo,
141. Sine, &c.] Pantarcheo,
142. Sine, &c.] Pantarcheo,
143. Sine, &c.] Pantarcheo,
144. Sine, &c.] Pantarcheo,
145. Sine, &c.] Pantarcheo,
146. Sine, &c.] Pantarcheo,
147. Sine, &c.] Pantarcheo,
148. Sine, &c.] Pantarcheo,
149. Sine, &c.] Pantarcheo,
150. Sine, &c.] Pantarcheo,
151. Sine, &c.] Pantarcheo,
152. Sine, &c.] Pantarcheo,
153. Sine, &c.] Pantarcheo,
154. Sine, &c.] Pantarcheo,
155. Sine, &c.] Pantarcheo,
156. Sine, &c.] Pantarcheo,
157. Sine, &c.] Pantarcheo,
158. Sine, &c.] Pantarcheo,
159. Sine, &c.] Pantarcheo,
160. Sine, &c.] Pantarcheo,
161. Sine, &c.] Pantarcheo,
162. Sine, &c.] Pantarcheo,
163. Sine, &c.] Pantarcheo,
164. Sine, &c.] Pantarcheo,
165. Sine, &c.] Pantarcheo,
166. Sine, &c.] Pantarcheo,
167. Sine, &c.] Pantarcheo,
168. Sine, &c.] Pantarcheo,
169. Sine, &c.] Pantarcheo,
170. Sine, &c.] Pantarcheo,
171. Sine, &c.] Pantarcheo,
172. Sine, &c.] Pantarcheo,
173. Sine, &c.] Pantarcheo,
174. Sine, &c.] Pantarcheo,
175. Sine, &c.] Pantarcheo,
176. Sine, &c.] Pantarcheo,
177. Sine, &c.] Pantarcheo,
178. Sine, &c.] Pantarcheo,
179. Sine, &c.] Pantarcheo,
180. Sine, &c.] Pantarcheo,
181. Sine, &c.] Pantarcheo,
182. Sine, &c.] Pantarcheo,
183. Sine, &c.] Pantarcheo,
184. Sine, &c.] Pantarcheo,
185. Sine, &c.] Pantarcheo,
186. Sine, &c.] Pantarcheo,
187. Sine, &c.] Pantarcheo,
188. Sine, &c.] Pantarcheo,
189. Sine, &c.] Pantarcheo,
190. Sine, &c.] Pantarcheo,
191. Sine, &c.] Pantarcheo,
192. Sine, &c.] Pantarcheo,
193. Sine, &c.] Pantarcheo,
194. Sine, &c.] Pantarcheo,
195. Sine, &c.] Pantarcheo,
196. Sine, &c.] Pantarcheo,
197. Sine, &c.] Pantarcheo,
198. Sine, &c.] Pantarcheo,
199. Sine, &c.] Pantarcheo,
200. Sine, &c.] Pantarcheo

Nec dubiet tanquam frugi laudetur avar
Tanquam parcus homo, & rerum tute
Certa magis, quam si fortunas servet
Hesperidum serpens, aut Ponticus. ad
Quo loquor, egregium populus putat at
Artificem: quippe his crescunt patrim
Sed crescunt quocumque modo, major
Incude asfidua, semperque ardente ca
Et pater ergo animi felices credit avar
Qui miratur opes, qui nulla exempl

VET. SCHOLIAST.

113. Certo, &c.] Tunc illi qui
114. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
115. Incude, &c.] Metaphora à fa-
116. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
117. Incude, &c.] Metaphora à fa-
118. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
119. Incude, &c.] Metaphora à fa-
120. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
121. Incude, &c.] Metaphora à fa-
122. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
123. Incude, &c.] Metaphora à fa-
124. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
125. Incude, &c.] Metaphora à fa-
126. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
127. Incude, &c.] Metaphora à fa-
128. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
129. Incude, &c.] Metaphora à fa-
130. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
131. Incude, &c.] Metaphora à fa-
132. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
133. Incude, &c.] Metaphora à fa-
134. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
135. Incude, &c.] Metaphora à fa-
136. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
137. Incude, &c.] Metaphora à fa-
138. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
139. Incude, &c.] Metaphora à fa-
140. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
141. Incude, &c.] Metaphora à fa-
142. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
143. Incude, &c.] Metaphora à fa-
144. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
145. Incude, &c.] Metaphora à fa-
146. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
147. Incude, &c.] Metaphora à fa-
148. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
149. Incude, &c.] Metaphora à fa-
150. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
151. Incude, &c.] Metaphora à fa-
152. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
153. Incude, &c.] Metaphora à fa-
154. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
155. Incude, &c.] Metaphora à fa-
156. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
157. Incude, &c.] Metaphora à fa-
158. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
159. Incude, &c.] Metaphora à fa-
160. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
161. Incude, &c.] Metaphora à fa-
162. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
163. Incude, &c.] Metaphora à fa-
164. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
165. Incude, &c.] Metaphora à fa-
166. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
167. Incude, &c.] Metaphora à fa-
168. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
169. Incude, &c.] Metaphora à fa-
170. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
171. Incude, &c.] Metaphora à fa-
172. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
173. Incude, &c.] Metaphora à fa-
174. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
175. Incude, &c.] Metaphora à fa-
176. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
177. Incude, &c.] Metaphora à fa-
178. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
179. Incude, &c.] Metaphora à fa-
180. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
181. Incude, &c.] Metaphora à fa-
182. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
183. Incude, &c.] Metaphora à fa-
184. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
185. Incude, &c.] Metaphora à fa-
186. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
187. Incude, &c.] Metaphora à fa-
188. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
189. Incude, &c.] Metaphora à fa-
190. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
191. Incude, &c.] Metaphora à fa-
192. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
193. Incude, &c.] Metaphora à fa-
194. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
195. Incude, &c.] Metaphora à fa-
196. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
197. Incude, &c.] Metaphora à fa-
198. Quippe, &c.] Fabris patrimo-
199. Incude, &c.] Metaphora à fa-
200. Quippe, &c.] Fabris patrimo-

VARIORUM.

- habitu valde sæpe honesta apparet, ut
quæ luxuria condemnaret, & frugalita-
tem & parsimoniam commendaret. Avari
enim patre seferunt tristem, gravem, &
severum habitum. Lubin.
111. Nos, &c.] Quasi nemo dubi-
taret de virtute ejus, quod sit frugi & dili-
gens homo. Tanquam, &c.] A parsi-
monia commendandus. Idem.
112. Rerum, &c.] Avari enim accu-
ratisime res suas custodiunt, & quidem
tantis curis, quibus pervigiles dracones
poma aurea Hesperidum, vel aureum
vellus in ponto, ut supra dictum est
Sat. 1. & 4. Idem.
113. Certo, &c.] Quas res longe dili-
gentius custodiunt. Fulchre autem hoc lo-
co avaros cum pervigilibus Draconibus

Pauperis esse patat: juvenes hortatur, ut illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuat, & cogit minimas edificere sordes:
Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
Servorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam
Mucida cœrulei panis consumere frustra,
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ 130

Alte-

VET. SCHOLIAST.

122. *Ire, &c.*] Perseverent in avaritia.
124. *Er, &c.*] Eum sequi in avaritiâ,
quæ nullis satiatur divitiis.
126. *Modio, &c.*] Prava mensura.
127. *Neque*] Id est, omnia sustinet.
Duo negativa confirmativum faciunt.

VARIORUM.

tamen sæpe longe beatiores divitibus. Seneca: *totum est etiam & beatissimus animus sub quavis cute latere.* Lubin.

122. *Ire, &c.*] Ut in avaritia perseverent, quam feliciter ingressi sunt. Et eandem avarorum sectam sequantur. *Eidem, &c.*] Metaphora. Professione & studio avaritiæ. Lubin.

123. *Vitiorum, &c.*] Avaritiæ & sordium principia, initia, & quasi quædam primordia, quibus bene perceptis facile ulterius progrediantur, & ad summas opes perveniant, quibus à teneris filiorum suorum animos imbuunt. Dicit autem recte *vitiorum* in genere: Nam avaritia radix omnium malorum, ad omnia vitia viam longe & late itemit. *Protinus*] A primis annis. *Idem.*

124. *Minimas.*] Etiam in puerorum minimis optibus, in nucibus, talis vel in genere, etiam in minimis numulis, &c. Vel quia avaritia sordes omnium contemnitissimæ sunt. *Edificare.*] Ut puer elementa linguarum ediscit. Vide Theophrasti charact. Eth. *Vel pueræ gratias* 124. *Septembri, &c.*] *Idem.*

125. *Mox.*] Ubi fundamenta mediocriter sunt jacta. *Insatiabile, &c.*] Desiderium, more avarorum, totius mundi opes acquirendi. Avari enim animos nullo satiatur lucro. *Idem.*

126. *Servorum, &c.*] Sequuntur jam in specie avaritiæ exempla, quibus patres filiis suis ad avaritiam viam sternunt. Id est, prava, iniqua, & injusta mensura; qua demensum servis suis distribuit, servos defraudat, eorumque ventres attenuat. *Iniquo.*] *Quædam mensura* nimis parva mensura, qua singulis mensibus frumentum illis dat.

127. *Ipse, &c.*] Graphice Tantalos depingit, qui in omnium rerum copia & abundantia mento tenuis obruti, interea egent, & fame atque siti conturbantur: *Inter opes inopes.* *Neque, &c.*] Ex nimia avaritia non indulget sibi tantum, ut omnia mucida fragmenta cœrulei panis consumat, & recte semel famem sedet, sed semper illa sollicitè conservat, quæ posteaiple tamelicus devorat. *Idem.*

128. *Mucida.*] Situ & mucore delibuta. *Cœrulei.*] E mucore, & sic viscidissimi. *Lubin.*

129. *Hesternum, &c.*] Id est, qui condimentum ex rebus minurim concisus, ut pisce, liquamine, oleo, vino, porro, mense Septembri, quo talia facile corrumpantur, & hominum corpora maxime morbis sint obnoxia, diu conservare, donec computrescant, solent. *Idem.*

130. *Næ næn.*] Qui viscidissimos cibos

hæperis esse perit, et cetera, ut illi
 te vram perget, et cum nomine fidei.
 Sane quidam vram dixerit: his proximis
 lachryis, si non meritis, sed
 Merito autem perit, et cetera
 Sane vram vram vram, et cetera
 Iamque vram vram vram, et cetera
 Namque vram vram vram, et cetera
 Namque vram vram vram, et cetera
 Namque vram vram vram, et cetera

VET. SCHOLIAST.

131. Alterius, &c.] Id est, fabam
 eodem, quæ illi remansit, in alium
 diem cum sardina servat. Cum parte,
 &c.] Genus piscis falsi.
 134. Filaque, &c.] Bene, scilicet;
 quia quando ponitur cultoribus hortorum,
 tunc secatur. Aliquis, &c.] Quia
 mendicæ in pontis itinere sedent.
 135. Sed, &c.] Id est, ubi sunt divitiæ,
 si non ipsius uteris?
 137. Ut, &c.] Id est, cum egestate
 vitam tolerant, ut divites moriantur.
 VARIORUM.
 ex una cena in aliam servare solet.
 Idem.
 131. Conchem.] Fabam coctam cum
 cortice elixam, vilissimam. Hinc Sat. 3.
 vers. 293. dixit:
 Cujus conche tumes, quis teum scibile
 porrum, &c.
 Magius 2. cap. 10. Alii legunt Conchem,
 & piscem esse dicunt de genere testaceo-
 rum. Britannicus. Estivam.] Alii leg.
 Estivi, &c. Piscis illius vilis, æstatis
 calore putrescentis & corrupti. Lubi-
 nus.
 132. Signatam.] Ad ulteriorem avari-
 tiam refer. Id est, sigillo custoditam
 & observatam, ne tales delicias possint
 imminui. Idem. Cum parte lucerti, &c.
 putrique siluro.] Silurum pro piscis ge-
 nere vulgaris, atque non magni, videtur
 posuisse in characterismo hominis de-
 parci. Hoc enim facit ad exaggerandas
 sordes hominis ultra modum parci, qui
 dimidiatos pisciculos minatos in altero
 diem servat, ac mensæ reponit,
 cum æstiva conche, qui vilis est cibis
 pauperum hominum. Nam Silurus
 ipse qui Sturio est, vel Glanis, non vi-
 detur admodum familiaris hujusmodi

Alterius concham æstivam cum parte 1
 Signatam, vel dimidio, putrique siluro,
 Filaque scilicet numerata includere porr
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte, nega
 Sed quo divitias hæc per tormenta coac
 Cum furor haud dubius, cum sit manif
 Ut locuples moriaris, egenti vivere fat

VET. SCHOLIAST.

131. Alterius, &c.] Id est, fabam
 eodem, quæ illi remansit, in alium
 diem cum sardina servat. Cum parte,
 &c.] Genus piscis falsi.
 134. Filaque, &c.] Bene, scilicet;
 quia quando ponitur cultoribus hortorum,
 tunc secatur. Aliquis, &c.] Quia
 mendicæ in pontis itinere sedent.
 135. Sed, &c.] Id est, ubi sunt divitiæ,
 si non ipsius uteris?
 137. Ut, &c.] Id est, cum egestate
 vitam tolerant, ut divites moriantur.
 VARIORUM.
 ex una cena in aliam servare solet.
 Idem.
 131. Conchem.] Fabam coctam cum
 cortice elixam, vilissimam. Hinc Sat. 3.
 vers. 293. dixit:
 Cujus conche tumes, quis teum scibile
 porrum, &c.
 Magius 2. cap. 10. Alii legunt Conchem,
 & piscem esse dicunt de genere testaceo-
 rum. Britannicus. Estivam.] Alii leg.
 Estivi, &c. Piscis illius vilis, æstatis
 calore putrescentis & corrupti. Lubi-
 nus.
 132. Signatam.] Ad ulteriorem avari-
 tiam refer. Id est, sigillo custoditam
 & observatam, ne tales delicias possint
 imminui. Idem. Cum parte lucerti, &c.
 putrique siluro.] Silurum pro piscis ge-
 nere vulgaris, atque non magni, videtur
 posuisse in characterismo hominis de-
 parci. Hoc enim facit ad exaggerandas
 sordes hominis ultra modum parci, qui
 dimidiatos pisciculos minatos in altero
 diem servat, ac mensæ reponit,
 cum æstiva conche, qui vilis est cibis
 pauperum hominum. Nam Silurus
 ipse qui Sturio est, vel Glanis, non vi-
 detur admodum familiaris hujusmodi

mensis, quales
 nec magnæ hæc
 esset, ingentem
 rio, dimidium si
 Salmast.

133. Filaque
 pitati sed scilicet
 merata.] Mirè
 fordissimi Eu
 capitati porri ni
 quo promtuarie
 referretur. Idem

134. Invitatus
 las etiam menac
 se venturos ne
 Ad, &c.] Ad so
 ad epulas tæda
 In hoc mendic
 vers. 116. & 5.

---- Dirum

Idem.
 135. Sed,
 diffimis & turp
 divitias; sub
 tum, qui inter
 Quo, &c.] i. e.
 finem divitiar
 vis habere, si
 Avaritia nec hal
 piditate quære
 rum & tui ipsi
 miseriam. Coat
 acervatas tot en

136. Cum, &
 manifeste argu
 tissimo & man
 rime & fameli
 splendidus mo
 Furor & ament
 Lutin.

137. Ut, &
 gustia; & ege

Interca pleno cum turget sacculus ore,
CRESCIT amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur 140
Altera villatibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, majorque videtur
Et melior vicina leges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliva:
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 155
Nocte boves macri, lassoque famelica collo

155

Ju-

VET. SCHOLIAST.

139. *Crescit, &c.* Id est, quanto plus additur divitiis, tanto plus crescit avaritia.
140. *Ergo, &c.* Coëmuntur plures possessiones, quia una non sufficit.
142. *Et, &c.* Producere, protendit.
143. *Et, &c.* Semper avaris res alienae meliores & ampliores videntur.
144. *Et, &c.* Hyperbole, id est, integram montem Oliveti comparas.
145. *Si, &c.* Non consentit ad dimrahendum, id est, cum vicinum agrum non poterit pretio elicere, ita agit, ut cogatur vicinus vendere, non patiens importunitatem animalium, quae ille dimittit ut segetes ipsius depascantur.

VARIORUM.

- moriaris. *Egredi fatis.* Sorte & statu fatali, ut egeas. Alii, *egredis.* Idem.
137. *Interca pleno.* Subjungit aliud genus stultitiae in avaris, quod cum opibus illis crescat. Id est, licet sacculus & locus nummis adeo plenus sit, ut os vel summimas ejus colligari, & claudi nequeat, tamen pecuniam sitis nondum expleta est. *Turget.* Tumidus & discentus est. Idem.
139. *Crescit, &c.* Alii, *crescit.* Id est, quanto plus additur divitiis, hoc etiam cupiditatis avaritiae. Horat.
Cupiditatem sequitur cura pecuniam,
Majoremque furorem. Lubin.
140. *Et minus, &c.* Hoc ex praecedenti consequitur. Seneca: *Et minime eget mortalis, qui minimum cupit.*

Nam:
Semper avarum eget.
Ergo. Quia insatiabilis es, plures possessiones tibi coëmis, cum una possessio tibi non sufficiat. Idem. *Altera.* Adhuc una & plures.

142. *Proferre.* Agrorum & ruris tui limites prolongare & extendere. Horat.
Os sanguinis iste Proximus accedet.
Majorque. Si vicini ager fertilior tibi videatur, & illum coëmis. Idem.
143. *Vicina seget.* Ex natura hominum, & cum primis avarorum, hoc inquit, quibus res alienae semper ampliores videntur. Idem.
144. *Arbusta.* Loca amoenitatis & utilitatis gratia arboribus confita. *Et, &c.* Integrum oliveti montem: *densa,* id est, frequenti olea. *Cavet.* i. e. Alibicat. Eo dicit, quia flores oleae candidi, & quasi cani. Idem.
145. *Quorum, &c.* Exprimuntur sceleratae artes, quibus vicinorum agros, si vendere illos noluit, ad se transferant, illosque vendere cogant. Si nullo pretio potest pellere vicinum, saltem injuria pelleret, immittendo voraces & damnosos boves & jumenta in lata vicini, & id quidem clandestine. *Dominus.* Possessor montium & arborum, si nullo pretio induci potest, ut illa vendat. *Lubinus.*

146. *Nocte, &c.* Ita agit, ut cogatur vicinus vendere. *Macri.* Et ob id voracior. *Lasso, &c.* Aratro aut iugo priorum die fatigata armenta, ut famelica sint.

Pariter esse parat: jumenta ad virides hujus mittentur ari
 he vram pergit, & nec prius inde domum, quam tota ne
 Sane quamvis vicinia In ventres abeant, ut credas falcibus a
 lumbis, & confinis Dicere vix possis, quam multi talia pl
 Mox avaritia ferit Et quot venales injuria fecerit agros.
 Servare vult Sed qui sermones? quam foedæ buccin
 Ipse quod nocet hæc, inquit, tunicam mil
 Mactare non vincto illo, Quam si metoto laudet vicinia pago
 Hæc tamen collo Exigui ruris paucissima farra fecantem
 Scilicet & morbis, & debilitate careb

VET. SCHOLIAST.

148. *Quam tuta, &c.* Agros semi-
 149. *Falcibus, &c.* Metum.
 151. *Et quot, &c.* Molestia confinii
 152. *Sym, &c.* Quam mala fama
 153. *Siquid, &c.* Mala fama, quæ de
 154. *Quam, &c.* Sine quæstio aliquo
 156. *Scilicet, &c.* Id est, si me-
 diocriter possideas quod tibi ad vitam
 sufficiat, omnibus rebus malis care-
 bis, & quietus eris. *Debilitate carebis:*
Exigua, &c.

VET. SCHOLIAST.

148. *Quam tuta, &c.* Agros semi-
 149. *Falcibus, &c.* Metum.
 151. *Et quot, &c.* Molestia confinii
 152. *Sym, &c.* Quam mala fama
 153. *Siquid, &c.* Mala fama, quæ de
 154. *Quam, &c.* Sine quæstio aliquo
 156. *Scilicet, &c.* Id est, si me-
 diocriter possideas quod tibi ad vitam
 sufficiat, omnibus rebus malis care-
 bis, & quietus eris. *Debilitate carebis:*
Exigua, &c.

VARIORUM.

sint, nam per laborem contrahitur
 tames.
 147. *Jumenta.* Alii leg. *Armenta.*
 148. *Nec, &c.* Abcunt. *Tota, &c.*
 149. *In ventres abeant.* non nisi de-
 passis & devoratis omnibus fructibus &
 non segere universi agri.
 150. *Talia à malis vicini*
 151. *Venal*
 152. *Sed q*
 153. *Quid*
 154. *Exigui*
 156. *Sciti*

falcibus fit fu
 150. *Talia*
 à malis vicini
 151. *Venal*
 venderentur.
 potentis qui
 vendere agro
 152. *Sed q*
 rum, quod p
 gantur, om
 loquantur, q
 injurias para
 quasi turpis
 fama cum tul
 153. *Quid*
 vulgi de se se
 Horatius:
 - populus m
 ipse domi p
 arca.

Tunicam, &c.
 vilissimum le
 laudes totius
 gar. Quasi di
 lissima. Alii,
 155. *Exigui*
 paucissimum
 Idem.
 156. *Sciti*
 avaro, per an
 tionem. Qu
 ves fueris, e
 bis, infirmi
 sine vives. C
 cas, quæ ho
 agitudine p
 tem etiam a

Et luctum, & curam effugies, & tempora vitæ
Longæ tibi posthæc fato meliore dabuntur:

Si tantum culti solus possederis agri,

Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.

160

Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis

Prælia, vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos,

Tandem pro multis vix jugera bina dabuntur

Vulneribus. merces hæc sanguinis, atque laboris.

Nullis visa unquam meritis minor, aut ingrata

165

Curta fides patriæ. saturabat glebula talis

Patrem

VET. SCHOLIAST.

157. *Et, &c.*] Mala vitiosa.

160. *Quantum, &c.*] Si tantum possides solus, quantum populus Rom. possedit, Campum Martium.

161. *Prælia, &c.*] Epirotarum regem Pyrrhum dicit. Gladios Molossos, Epiroticos.

164. *Merces, &c.*] Deductis in coloniam viris.

165. *Nullis, &c.*] Id est, nunquam visa sunt dona minoræ meritis, in duobus jugeribus. id est, par merces laboribus visa est illis quibus dabatur.

VARIORUM.

157. *Et, &c.*] Perironiam. Nam divitiæ hæc omnia inducunt. *Tempora, &c.*] Quæ avaris poena sunt, quo enim diutius vivunt, hoc diutius excruciantur.

158. *Meliore.*] Id est, prosperiore, quia dives es, imo vero fato iniquissimo. *Lub.*

159. *Si, &c.*] Id est, Si etiam amplissimas divitias comparaveris, & adeo magnum agrum solus possideas, quantum olim universus populus Romanus arabat sub Romulo, cum Tarius Sabinorum rex ejus imperii socius, & in urbis partem à Romulo acciperetur. *Lub.*

161. *Mox, &c.*] Jam obiter commendat frugalitatem majorum suorum; qui paucissimis contenti beatissime vixerint. *Max.*] Post tempora Romuli & Tatii.

Luc.] Minibus Romanis erat

debilitatis, & militia consumtis, & Annibalem, Pyrrhumque, eorumque prælia passis. *Punica.*] Primum, secundum, & tertium, quo Carthago diruta, usque esse desiit. *Lub.*

162. *Pyrrhum, &c.*] Imperatorem laudatissimum, qui bello Romanos subegit, cum quo Dentratus Consul ad Asculum in Piceno bis conflixit, & sexaginta millia militum Romanorum perdidit, *Molossi.*] Chaones & Molossi, Epirotarum gentes: Molossia enim pars Epiri. *Idem.*

163. *Tandem, &c.*] Finitis bellis post maxima pericula, vix singulis militibus in coloniam deductis, dabuntur duo jugera. Est autem jugerum tantum agri, quantum duo boves, vel jugum bovis uno die arando potest invertere. *Lub.*

Sanguinis.] In præliis effusi.

165. *Meritis, &c.*] Sed par & æqualis, quasi pro illis laboribus satis superque satisfactum sit. Id est, par merces pro laboribus visa est illis, quibus dabatur. *Aut, &c.*] Id est, merces illa non fuit impar, neque à militibus habita fuit fides curta & inminuta ingrata patriæ. *Lub.*

Vel, neque ingrata aut parca moris videbatur patria, quæ tam bene meritis tantulam rependeret mercedem. *Farnabius.*

166. *Curta, &c.*] Qualls est ingratorum, quibus beneficium præstatur spe & fiducia gratitudinis. Quæ gratitudo ubi defecit, merito fides beneficium recipientis accusatur. *Glebula.*] Exiguam terræ, postmodum duorum jugerum, m-

scie-

Patrem ipsum, turbamque casæ: quæ facta jacebat.
 Uxor, & infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 A scrobe, vel sulco redeuntibus, altera cœna 170
 Amplior, & grandes fumabant pulvis ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde tere scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
 Humanae mentis vitium, quam sæva cupido 175
 Immodici census. nam dives qui fieri vult,

Et

VET. SCHOLIAST.

168. *Unus, &c.*] Ante nam unum ser-
 vum plures domini habebant, qui erant
 parvuli.

170. *A scrobe, &c.*] Qui colebant
 terram. Hoc nam dicit alios in bello
 àliosterram colere.

171. *Amplior.*] Parabatur scilicet.

172. *Nunc, &c.*] Bene dixit plus
 nunc possidere in horto, quam tunc in
 agro.

173. *Inde, &c.*] Ex institutione avari-
 tiaz. quæ interficit veneno, aut ferro.

175. *Sæva, &c.*] Avaritia.

VARIORUM.

faciebat multis hominibus, marito cum
 uxore gravida, &c. Plin. lib. 18. cap. 2.
Idem.

167. *Turbamque, &c.*] Totam fami-
 liam in domo rusticana, *Idem.* *Quæ facta,*
&c.] in qua casa pera cum partu jacebat.
 inconcinne itaque Lubinus facta gravi-
 dam intellexit.

168. *Unus, &c.*] Commendatur ma-
 jorum continentia & frugalitas. Id est,
 inter quos quatuor pueros, unus verna
 erat ex serra natus, reliqui tres erant filii-
 familias. *Idem.*

169. *Tres domini.*] Filii familias inge-
 nue nati. *Sed, &c.*] Id est, trium do-
 minorum fratribus natu majoribus à la-
 boribus rusticis redeuntibus, pulvis in ci-
 bum dabatur.

170. *A scrobe, &c.*] Id est, à fodien-
 do vel aratione revertentibus domum.
 Est autem scrobs fossula, in qua pangun-
 tur plantæ vel vites. *Altera, &c.*] Nam
 prior parvulis data, minor erat & exi-
 gua. *Idem.*

171. *Et grandior, &c.*] Et grandiores cacabi
 repleti calentibus pulvis apponuntur
 eis. *Pulvis.*] Emphaticè. Nam ante
 usum panis, trecentis annis pulve victita-
 bant. Plin. lib. 18. c. 8. Val. Max. lib.
 2. cap. 5. *Idem.*

172. *Nunc, &c.*] Adeo crevit luxuria,
 ut ampliores nunc habeamus hortos,
 quam antiqui habuerunt agros. *Modus*
pro mensura. *Agri.*] Prætorum fundi,
 id est, duorum jugerum.

173. *Inde, &c.*] Ex tanta cupiditate.
Causæ.] Supp. Sunt, unde latrocinia,
 furta, veneficia, homicidia, &c. *Nec plura*
&c.] Ordo & sensus est, nec ullum
 vitium humanæ mentis miscuit plura
 venena, aut sæpius grassatur ferro, quam
 avaritia, & immoderate habendi cupi-
 ditas. *Venena.*] Quæ fere miscebantur
 ob acquirendas opes. *Lubin.*

175. *Sæva cupido.*] Immanis, atrox,
 truculentaque avaritia. *Virg.*

— quid non mortalia pectora cogis
 Auri sacra fames? *Idem.*

176. *Immodici.*] Alii, *Indamiti,* qui
 sedari & expleri non potest. *Nam, &c.*]
 Hoc ait ex natura avaritiz. Nam avari
 non paulatim aut pederentim divitiis
 exoptant acquirere, sed subito per fas &
 nefas. *Idem.*

177. *Sed,*

Et cito vult fieri. sed quæ reverentia legum,
 Quis metus, aut pudor est unquam properantis anni?
 Vivite contenti casulis, & collibus istis
 O pueri, Marfus dicebat & Hernicus olim, 180
 Vestinusque senex: panem quæramus aratro,
 Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
 Quorum opæ & auxilio, gratæ post munus ariste,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per

VET. SCHOLIAST.

177. *Exito*, Gr.] Per sceleratissimos.

Sed, Gr.] Exclamatio.

180. *Et Hæmum olim*.] Virgilium:

Hæmum sene coluit.

181. *Vestinusque*.] Oppidum est Italæ.

Panem, Gr.] Id est, hoc perfructabantur:
 Hoc tantum ex labore quæramus, quod
 nobis ad victum sufficit. hoc enim &
 Diis placet.

184. *Contingunt*, Gr.] Quia ante itagæ
 & glandem homines comodebant.

185. *Nal*, Gr.] Is nam non vult ea
 quæ indicata sunt administrare, sed sua pau-
 perum contentus esse.

VARIORUM.

177. *Sed*, Gr.] Exclamatio, Avaritia
 nullas leges curat, omnes leges atque iura
 violat. *Idem*.

178. *Quæ*, Gr.] Nimirum avari ne-
 que Deos, neque homines curant, &
 modo opes acquirunt, nihil pensi ha-
 bent. *Idem*. *Properant*.] Qui cito vult
 discedere.

179. *Vivite*, Gr.] Laudat rusticum pri-
 scorum parsimoniam, qui paucis con-
 tenti beatissime vivunt, demumque
 contra sui temporis inexplebilem in ple-
 risque avaritiam. *Casulis*.] Domumculis
 rusticis, & parvis agellis. *Idem*.

180. *Pueri*.] Pro filiis, Græci con-
 siderant. *Marfus*.] Quilibet paterfa-
 milias in illis Italæ locis. Erant autem
 Marfus prope Albam, Hernici etiam Lavi-
 nio & Alban vicini erant. *Sabinus vero*

& Marfus Vestini. *Lubini*.

181. *Panem*, Gr.] Sic Seneca, Pa-
 nem & equam naturæ displicet, nemo ad hoc
 pauper est. *Aratro*.] Optima & iustissima
 ratio. Nullam autem vitæ genus agri-
 cultura est præstantius. *Idem*.

182. *Qui satis*, Gr.] Qui sufficit ad
 victum. *Laudant*, Gr.] Id est, ipsi Diis
 hoc vitæ genus placet. *Hor.*] Aratro pa-
 nem quærent. *Nomine*, Gr.] An Liber
 & Ceres. ut Virg. *Geor.*

Liber & alius Ceres, vestro si memore
 talis

*Chamæum pingui glandem maturæ vi-
 tis*. An vero *Sepa*, *Sergesta* & *Tu-
 tilina*? *Græg.*

183. *Quorum opes*.] Quorum doctæ &
 suspicio homines ulum frumenti, & pa-
 nem didicerunt, & cum fastidio relique-
 runt glandes, quibus victabant ante.

Munus, Gr.] Post munus & donum
 iaventi frumenti & panis. *Lubini*.

184. *Contingunt*, Gr.] Id est, accidunt
 illi fastidium & nausea. *Veteris*, Gr.]
 Dicit hoc, quia ante hæc, quæ notæ,
 tempora, rudes adhuc erant, & arbo-
 rum herbærumque fructibus vivebant.

Lubini.

185. *Nil*, Gr.] Qui laborum pa-
 tiens & paucis contentus est, & mavult
 mediocritas, quam nimia, ille nihil illi-
 citum vult admittit per avaritiam, quod
 naturæ atque legibus sit contrarium.

Quem, Gr.] Qui tener, mollis, & super-
 bus non est, & quem non pudet rustico
 calce contra nives, imbres, & frigora
 muniri. *Alto*.] Alto super genus lubdu-
 m. ut apud nos piscatores. *Idem*.

186. *Per*

SATYRA XIV. LIB. V.

Per glaciem perone regi, qui summovet Euro:
Pellibus inverſis. peregrina, ignotaque nobis
Ad ſcelus, atque nefas, quæcunque eſt, purpu
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumnæ media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat: accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege rubricas
Majorum leges, aut vitem poſce libello.

VET. SCHOLIAST.

186. *Per, &c.*] Virgilius:
-- *Crurum tegit altera pero.*
187. *Ignotaque, &c.*] Quæ à hœbis
ignota, alios inducit ad ſcelus.
189. *Hæc, &c.*] Poſteris ſuis dabant.
190. *Supinum.*] Dormientem.
192. *Perlege, &c.*] Rubricas Juris.
193. *Aut, &c.*] Ut Centurio ſuas, da
libellos: id eſt, milita. vitis nam inſigne
Centurionum eſt, à Libero patre inven
tum, qui primus triumphavit, & inven
tor vitis eſt.

VARIORUM.

186. *Per, &c.*] Dum glaciem pene
trat, & dura operattractat. *Perone.*] Pero
calceus ruſticus è crudo corio ſupra ge
nua ſe extendens. Virg.
-- *Crudus tegit altera pero.*
Qui, &c.] Qui arcer, avertit & à ſe de
pellit frigidum & impetuoſum ventum
Eurum. *Idem.*
187. *Pellibus, &c.*] Ut ſit incalus qui
dem, ſed à frigore tutus. Id eſt, ovium
pellibus, lanam, villos, vel pilos inter
ius habentibus. *Peregrina.*] Jam vero
purpureæ velles, peregrinæ, Tyriæ, A
fricanæ, & Laconicæ omnia ſcelera in
vexerunt. *Ignotaque.*] Utpote quæ Ro
mæ non conſcitur. *Idem.*
188. *Quæcunque, &c.*] Dicit eo, nam
dixit ſupra, peregrina & ignota; ob id

ait, quæcunque illa eſt
nota. Melius forte legitur:
id eſt, ad omne vitium & ſce
189. *Hæc, &c.*] Demon
rius majores ſuis liberis co
frugalitatis auctores fuiſſe.
trario demonſtrat ſua ætate
ge alia liberis ſuis præcipere
190. *Poſt, &c.*] Antequam
lucubrationem incipiebant ſi
tummi, quamvis de more ſi
menſe Auguſto Vulcanalibus
inciperent: ſed *ad hoc*
rique faciebant. *Muret.* ipſa
ubi frigus urget, & intem
perat excitat & ad avaritiam
191. *Accipe, &c.*] Verba
bus filium ſuum ad opes acci
perat. *Idem.* Verba
que exerce ſcribendo & co
Lubini.
192. *Cauſas age.*] Litiga
ſendendas in foro conduc, ti
cias. nam ut ait Mart. *Illic are
bras.*] Tituli & principia le
omnium quæ ſcribebant veter
notata erant. Hiſce plerumq
pro ipſis legibus.
193. *Majorum, &c.*] A maj
vitem, &c.] Libello ſupplic
mine in laudem Imperatoris
poſce tibi centurionatum.
inſigne vitis erat, qua milit
Unde noſter Satyr. 3. verſ. 24
Nodoſam poſt hæc frangebas
tem.
Liv. lib. 57. Plin. lib. 14. cap.
H h

Et cito
Quis mi
Vivite ei
O pueri,
Vestimenta
Qui facit
Quorum
Contingit
Nūc veniat

VST.

177. *Idem, Or.*
178. *Idem, Or.*
179. *Idem, Or.*
180. *Idem, Or.*
181. *Idem, Or.*
182. *Idem, Or.*
183. *Idem, Or.*
184. *Idem, Or.*
185. *Idem, Or.*
186. *Idem, Or.*
187. *Idem, Or.*
188. *Idem, Or.*
189. *Idem, Or.*
190. *Idem, Or.*
191. *Idem, Or.*
192. *Idem, Or.*
193. *Idem, Or.*
194. *Idem, Or.*
195. *Idem, Or.*
196. *Idem, Or.*
197. *Idem, Or.*
198. *Idem, Or.*
199. *Idem, Or.*
200. *Idem, Or.*

VARIJ

177. *Idem, Or.*
178. *Idem, Or.*
179. *Idem, Or.*
180. *Idem, Or.*
181. *Idem, Or.*
182. *Idem, Or.*
183. *Idem, Or.*
184. *Idem, Or.*
185. *Idem, Or.*
186. *Idem, Or.*
187. *Idem, Or.*
188. *Idem, Or.*
189. *Idem, Or.*
190. *Idem, Or.*
191. *Idem, Or.*
192. *Idem, Or.*
193. *Idem, Or.*
194. *Idem, Or.*
195. *Idem, Or.*
196. *Idem, Or.*
197. *Idem, Or.*
198. *Idem, Or.*
199. *Idem, Or.*
200. *Idem, Or.*

B. [Hoc] [Hoc] [Hoc]

Sed et vultus eius. *Idem, Or.*
Amor, & *Idem, Or.*
Dicitur *Idem, Or.*
Ut *Idem, Or.*
Sic *Idem, Or.*
Cuius *Idem, Or.*
Pueri, *Idem, Or.*

UT [Hoc] [Hoc] [Hoc]

177. *Idem, Or.*
178. *Idem, Or.*
179. *Idem, Or.*
180. *Idem, Or.*
181. *Idem, Or.*
182. *Idem, Or.*
183. *Idem, Or.*
184. *Idem, Or.*
185. *Idem, Or.*
186. *Idem, Or.*
187. *Idem, Or.*
188. *Idem, Or.*
189. *Idem, Or.*
190. *Idem, Or.*
191. *Idem, Or.*
192. *Idem, Or.*
193. *Idem, Or.*
194. *Idem, Or.*
195. *Idem, Or.*
196. *Idem, Or.*
197. *Idem, Or.*
198. *Idem, Or.*
199. *Idem, Or.*
200. *Idem, Or.*

UT [Hoc] [Hoc] [Hoc]

177. *Idem, Or.*
178. *Idem, Or.*
179. *Idem, Or.*
180. *Idem, Or.*
181. *Idem, Or.*
182. *Idem, Or.*
183. *Idem, Or.*
184. *Idem, Or.*
185. *Idem, Or.*
186. *Idem, Or.*
187. *Idem, Or.*
188. *Idem, Or.*
189. *Idem, Or.*
190. *Idem, Or.*
191. *Idem, Or.*
192. *Idem, Or.*
193. *Idem, Or.*
194. *Idem, Or.*
195. *Idem, Or.*
196. *Idem, Or.*
197. *Idem, Or.*
198. *Idem, Or.*
199. *Idem, Or.*
200. *Idem, Or.*

Ulin
Neu
Ung
Qua
Veri
Un
Hoc
Hoc
T
Sic
Felt

20
tra
7
2
bore
ca
2
dax
2
ut
fol
bet
mo
fice

6
be
ce
ta
9
h
A
c
f
n

legandæ Tiberim ultra,
 ndum aliquid discriminis inter
 rium. LUCRI bonus est odor ex re
 o sententia semper in ore 205
 atque ipso Jove digna, Poëtæ:
 uærit nemo, sed oportet habere.
 etulæ pueris poscentibus assem:
 es ante alpha & beta puellæ.
 em monitis, quemcunque parentem 210
 dic, ô vanissime, quiste
 nelio rem præsto magistro

Disci.

LAST.

sportandz ul-

ontemnas vi-
 puteat, id est,

est, Jovis di-

a nutrix dici-
 nsfantibus, sed
 aditiam adhi-
 sta infantibus

te ætatem di-

M.

si sint distra-
 ur ultra Ti-
 rans Tiberim
 alphurata, &
 . Martial. Ep.
 cap. 43.e olentes, &
 Lucr., &c.]
 id Suetonium
 ensus à Tito filio
 itus esset, pecu-
 nariis admoveit,
 fenderetur. Illo
 , è latio est. I-

illium sequen-

tem Ennii versum, tanquam Deo di-
 gnum & oraculum. *Idem.*206. *Poëta.*] Ennii. Supp. quæ est.207. *Unde, &c.*] Unde habeas divi-
 tias, ex fœdis an male olentibus merci-
 bus, iuste & iniuste, nemo sollicitus sit.
 Dixit autem hoc Ennius ironice avariti-
 am pestringens. *Idem.*208. *Hoc, &c.*] Id est, non so-
 lum patres, sed etiam matronæ ve-
 tulæ inculcant hoc pueris suis parvulis,
 assem petentibus ad nuculas, pyra, po-
 ma, & alia emenda. Satyr. 3. vers. 143.
 Rectius verò Probus legit, *Paeris repon-*
tibus Asse. *Asse* autem nutrix est, quæ
 lac infantibus non præstat, sed sicca est
 nutricula, tantum curam puerorum ha-
 bens. Ita dicta, quod adsit iis quos nutrit,
 nec vel exiguo tempore ab iis divellatur.
 Lud. Catio Emendat. libro 2. capite 9.
*Lubin.*209. *Ante, &c.*] Antequam funda-
 menta & elementa linguæ & literarum
 addiscunt, fundamenta avaritiæ & o-
 mnium malorum jam posuerunt. *Lu-*
binus. Puella.] Ergo non tantum fi-
 liolos, sed & filiolas docent avaritiæ:
 nisi forte *sicpuelli* legendum.210. *Infantem, &c.*] Avaritiæ præce-
 pta sæpius inculcantem.212. *Festinare.*] Filium ad avaritiæ
 urgere & instigare, vel ante tempus fi-
 lium avarum reddere, cum sponte & ul-
 tro maturiori ætate illam sit addisciturus.
Malierem, &c.] Præstabo & exhibebo

H h 2

filium

D. JUNI JUVENALIS

Sed cupit intus hunc,
 Adnotet, & gravis auctor
 Dirae Memoriam auge,
 Ut locupletem apula sit
 Affera. aut, longis olivae
 Si piger, & trispiciam saltem
 Cum laus aucti, parca,
 Plura dando, nec te fatis

VII. SCHOLIAST.

ut. ad. de.] Scelus hic est: Sic
 quae te fustibus parci mactant, &
 duntaxat intus, & via Com-
 de silent.
 ut. illud, de.] Contra Lellum
 Comiti, sed quo mactatus, ut erant
 ab obsequio Memoriam.
 ut. dignum.] Gallicum.
 ut. W. de.] Ut signatur sit
 duntaxat Exequio, quo sit
 pueri duntaxat.
 ut. de. de.] Si pueri duntaxat,
 duntaxat, vultu tibi solvitur.
 ut. de. de.] Illo negatione.
 ut. de. de.] Plura modo parca.

VARIORUM.

ut. de. de.] Il est, in regem
 duntaxat Lellum, & quo Comiti duntaxat.
 duntaxat, & duntaxat regem duntaxat.
 duntaxat, in tunc te fustibus duntaxat.
 duntaxat collum duntaxat. duntaxat
 duntaxat duntaxat. Plura tunc obsequio.
 duntaxat.] Ille hominem duntaxat.
 duntaxat. duntaxat.
 ut. de. de.] Impetum. Qui te
 duntaxat duntaxat. Et pueri
 duntaxat duntaxat. Lellum
 duntaxat duntaxat.
 ut. de. de.] Il est, mactatus.
 duntaxat, duntaxat.
 duntaxat duntaxat & duntaxat.
 duntaxat duntaxat & duntaxat.
 ut. de. de.] Impetum. Lellum.]

ATYRA XIV. I

is! nam quæ terr
 brevior via con
 magni sceleris lab
 sim, nec talia su
 tamen est, &
 ni census præc
 deros producti
 patrimonio cor

T.

per som
 homici
 in perpe
 est.
 scelera
 avigiam
 Pro
 p31:
 ipfi
 filio
 com
 ratio
 am
 filios
 lis m
 gii C
 faci
 culd
 xan
 ren
 si fi
 let
 vel
 a
 D.
 tis

iblegandæ Tiberim ultra,
ndum aliquid discriminis inter
rium. LUCRI bonus est odor ex re
sententia semper in ore
tque ipso Jove digna, Poëtæ:
erit nemo, sed oportet habere.
tulæ pueris poscentibus assem:
ante alpha & beta puellæ.
n monitis, quemcunque parentem 210
ic, ô vanissime, quiste
liorem præsto magistro

183

nquam
225

e.

Dat

ices: Ego nun-
, ut veneficia,
spetraret. Idem.
Aliquando dices:
, i. e. antehac ul-

Disci.

187. tem Enni vedunt, inquam Deo di-
gnum & oraculum. Item.
ocanda ul- 206. Pœta; Enni. Supp. que est.
207. Unde, Or.] Unde habent dis-
tinas vi- tias, ex fœdis an male oraculis men-
cat, id est, bus, julle & injulle, nemo indicat. In-
Dixit aggan hoc Ennius uterque avari-
tiam possingens. Idem.
Jovis di- 208. Sic, Or.] Id est, non so-
lum parres, sed etiam matrones ven-
is dici- tute inculcant hoc pueris suis parvulis,
as, sed tute inculcant hoc pueris suis parvulis,
adhi- assem precantibus ad nucas, pira, po-
ribus ma, & alia emenda. Sany. l. ver. 143.
Ratius vero Probus legit, Pueri repen-
tibus. Affe. Affe autem nactus est, que
lac infancibus non præstis, sed sicca est
nutricula, tantum curam puerorum ha-
bens. Ita dicta, quod addit in quæ nutula,
per vel capio non potest ab his divellatur.
ad. Carno Emenda. libeo 2. capite 9.
utia.
209. Aut, Or.] Antequam funda-
am & elementa lingus & literarum
dicunt, fundamenta avaritiæ & o-
am malorum jam poluerunt. La-
Pœta.] Ergo non tantum si-
s, sed & sibilas docent avaritiæ:
ure fix pœtis legendum.
i. Infamem, Or.] Avaritiæ pœco-
pius inculcantem.
Folmare.] Filium ad avaritiæ
& insignire, vel ante tempus si-
arum reddere, cum sponte & ul-
riori etate illam sit addidit.
n, Or.] Præstabo & exhibebo
H h a

Respondet Poëtæ:
& veneficia filio tuo
is, tamen avaritiæ
e omnia hac necessa-
ac ratione exordium
illius tui, penes te est,

.] Probat quod avari
scelerum auctores sint
t, quicunque avaritiæ
, eique summas opes
cepit etiam ei & apena
llæ acquirantur.

unius &c.] ille iple eti-
rava doctrina paulatim
as efficit.

.] Per malas artes, ma-
tunc versum liber colle-
non habet. Idem.

Or.] Id est, ille idem
gæ, qui equis cum curti-
us frenâ & habenas la-
curum velocissime cur-
re velis, non potes: ita
jam pleno gradu per sec-
as properantem revocare
tes. Tum enim, ut Poëtæ
is anrige, nec audit curruis ha-

in loco Es, quod in vulga-
nferitur. Lubin.

3

212. Et 3

Dat libertatem, & totas effundit habenas
 Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisque relictis,
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni, stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet, attollatque propinqui;
 Et spoliare doces, & circumscribere, & omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est,
 Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
 Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus: 240
In

VET. SCHOLIAST.

230. *Dat, &c.*] Auctoritatem & nequitiam permittit.

231. *Quem, &c.*] Virgilius:

Fertur equis auriga.

232. *Et, &c.*] Patre vel rectore. Qui jam fuerit deditus avaritiz, revocari non potest.

233. *Nemo, &c.*] Nemo se putat satisfecisse, nisi amplius delinquant, quam non permittas, adeo plus peccare cupiunt.

235. *Cum, &c.*] Si reprehendas eum beneficientem, quid illi suadeas nisi ut criminofus sit.

238. *Quarum, &c.*] Divitiarum & avaritiz tantum amoris habes, quam Decii habuerunt civitatis suæ.

240. *Menœceus.*] Qui pro civibus suis mortem elegerunt.

VARIORUM.

232. *Et, &c.*] Quemadmodum invito auriga, cultus ex præcipiti deorsum latus rapitur cum impetu. *Metisque, &c.*] Ultra terminos à te sibi præscriptos. *Idem.* Emphasis videtur in *que*, ut sit, ipsis etiam metis relictis.

233. *Nemo, &c.*] Id est, nemo existimat, se satis tunc peccasse, cum tantum solum peccat; quantum tu permittis. Existimat enim sese, licet ulterius

peccet, non peccaturum. *Idem.*

234. *Adeo, &c.*] Id est, usque adeo omnes homines semper plus peccare gaudent: & etiam ultra patris præcepta peccandi licentiam sibi arrogabunt. Et ratio est: Nam in immoderato modus non est. *Idem.*

235. *Cum, &c.*] Id est, cum puerò ratiò discit stultum esse, qui aliis benefaciat; vel si proximo suo beneficientem reprehendas, ille non solum non benefaciet, verum insuper etiam malefaciet, & crudelis erit, atque fraudulentus. *Idem.* *Circumscribere.*] Decipere. *Idem.*

238. *Quarum, &c.*] Tanti in te divitiarum amor est, quantus patriæ amor erat in Decii, patre & filio, qui pro patriæ salute sese devoverunt, ut tu te pro pecunia devoves. Sat. 8. vers. 258. *Lubin.*

239. *Deciorum.*] De his dictum est Sat. 8. ad illa verba:

Plebeia Deciorum anima.

Lubin.

240. *Si, &c.*] Obiter perstringit vanitatem Græcorum, eorumque frigida commenta, quorum tamen, teste Plinio, nullum mendacium, quod tectio careat. Unde & superius Sat. 10. vers. 174. dixit:

— & quicquid Græcia mundum

Andet in histore.

Menœcem.] Creontis filius, cum Thebarum civitas obsessa ab Argivis esset.

Idem.

In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capeffunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis. 245
Nec tibi parceret misero, trepidumque magistrum
Ir cavea magno fremitu leo tollet alumnus,
Nota Mathematicis genesis tua; sed grave tardas

Ex.

V E T. SCHOLIAST.

241. *Legiones, &c.*] Virgilius:
Satis immanis dentibus hydra,
Nec galeis, densisque.
243. *Tanquam, &c.*] Qui eos exci-
et ad prælium. Invidet Græcorum au-
laciâ paratam in omni mendacio.
247. *Tollet, &c.*] Filius, allegoricos.
ioc est, & in te malitiam cum scelere
exercebit.
249. *Expellere, &c.*] Calatos.

V A R I O R U M.

- respondit oraculum, salvam illam fore
sultimus ex Cadmi familia sponte tua
& se interemisset. Quod cum ad se per-
tine videret Menœceus, suo se trans-
xit gladio. Papin. libro x. Thebaid. *Idem.*
141. *In quarum.*] Alii, *In quorum.*
Ordo & sensus est, *In quarum (Thebarum)*
plcis legiones cum clypeis nascuntur à dentibus
inguis. Hoc jam refer ad illud, quod su-
perius dixit: Si Græcia vera. Græci enim
innumerabiles fabulas historiis suis in-
fuerunt, ut & hæc de Cadmo. Cadmus
enim cum Draconem interemisset, ejus
dentes excussos seminavit, ex quibus ar-
mati milites prodierunt: qui mox inter
se configentes mutuis vulneribus ceci-
derunt. Vide Ovidium 3. Metamorphos.
Idem.
243. *Continuo.*] Statim ut natæ sunt.
Tanquam, &c.] Qui illos ad bella &
mutua vulnera excitaret & accenderet.
Idem.
244. *Ergo ignem.*] Avaritiæ flam-

mam. Prior allegoria à curru fuit; se-
quitur altera ab igne. Ut aliquis ignem
excitatum extinguere nequit, ita neque
divitiarum amorem in pueris excita-
tum, & quasi inflammatum. Ille enim
amor omnia per fas & nefas ad se rapier,
etiam bona tua, te prius sublati. *Scintil-
las.*] Fomenta. Filio enim tuo semina
avaritiæ dedisti quasi scintillas, unde in-
extinguibilis ille avaritiæ ignis omnia
depascens & rapiens. *Idem.*

246. *Nec, &c.*] Id est, non solum
decipiet omnes alienos, quos poterit ve-
rum te etiam, qui illum docuisti, edu-
casti, informasti. Non secus atque leo
alumnus, magistrum suum in caveam
abripit & devorat. Martial. lib. Spect.
Ep. 10. *Idem.*

247. *Alumnus.*] Allegorice filium no-
tat, qui parem malitiam in patrem su-
um sit exerciturus. *Lutib.*

248. *Nota, &c.*] Id est, vitæ tuæ
longitudo & duratio, ex hora nativita-
tis vel genesi, Mathematicis nota est: &
Mathematici ex illa tibi longam vitam
promittunt. Verum filius tuus illum
astrorum cursum interpellabit, & Par-
cas fila vitæ tuæ secasse morantes & ar-
dantes, præveniet, *Sed, &c.*] Filio tuo
avaro molestum est, prolixas Parcarum
colos expectare. *Lucretius.*

249. *Mortalis.*] Nondum à Parcis præ-
secto, id est, non naturali morte
moris, sed à filio tuo veneno, vel alio &c.
lere extinctus. *Idem.*

250. *Jam, &c.*] Filio tuo tua longa
vita molestus es. *Vita, &c.*] Opum &
facularum; vel vitæ filii, qui te jam da-

H b 4

Qua

Exspectare colos. morieris stamine nondum
 Abrupto. jam nunc obitas, & vota moraris: 255
 Jam torquet juvenem longa, & cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
 Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est,
 Sorbere ante cibum quod debeat, & pater, & Rex. 255
 Monstro voluptatem egregiam; cui nulla theatra,
 Nulla æquare queas Prætoris pulpita lauri,
 Si spectes quanto capitis discrimine consistit

In

VET. SCHOLIAST.

251. *Jam, &c.*] Odiosus est filio.
Servina, &c.] Quosusque ad nongentos annos vivere dicunt. Longivivax.

252. *Ocyus, &c.*] Medicum. Nam pater qui perniciosum filium habet, æque debet timere salutem suam, sicut Rex.

253. *Si vis, &c.*] Id est, antidotum, quod veneno obstat.

256. *Monstro, &c.*] Nulla theatra tibi tantam voluptatem dabunt, nulla promissio dabit cuiquam, quod accipiet hic de qua pecunia.

258. *Discrimine:*] Periculo.

VARIORUM.

dum exstinctum cupit. Ovid.

Filius ante diem patris inquisit in annos. Idem.

251. *Jam, &c.*] Excruciat eum longæva tua vita, & senectam tuam, cervinam appellat. Cervi enim ad nongentos annos vivere dicuntur. Forte & legi potest *corvina*. Vide proverbium Junii. Idem.

252. *Ocyus, &c.*] Id est, si volueris diutius adhuc vivere, Antidotum Mithridaticum tibi contra venena comparata, quæ filius tuus tuis bonis inhiat tibi parabit. *Archigenem.*] Hujus præstantis medici jam ter meminit, *Mithridates.*] De hoc rege Ponti, ejusque medicamento adversus venena, diximus in calce Sat. 6. Idem.

253. *Si, &c.*] Si vis adhuc per an-

num vivere, vel alium autnumnum videre, ut novus ficus decerpas. Idem.

254. *Alias, &c.*] Utiq; ad proximum ver vivere, quod rosas & flores præbe *Medicamen.*] Antidotum in promptu ei habendum. Idem.

255. *Ante cibum.*] Ut remedium adversus venenum, antequam quicquam ex apposito cibo capiat. *Ex pater, &c.*] Alli leg. *Ant pater, &c.* Id est, pater qui avarum filium habet, æque venenum timeat, ut re Mithridates. *Lubin.* Nam eadem sententia est ratio, patrisfamilias in gubernatione domus lux, quæ regis in regni administratione; nisi quod hic plures ille regit viciarias, ideoque utrumque posuit, ac si diceret, non esse patri minus metuendum à liberis male institutis aut servis, quam regi à civibus aut domesticis, aliisque qui ejus invident potentia. *Britannicus.*

256. *Monstro, &c.*] Id est, avarorum pericula, labores, curas, sollicitudines si animadvertas, majorem voluptate afficeris, quam in theatris ludos spectans. *Monstro.*] Quando hujusmodi avarum demonstro. *Voluptatem.*] In consideranda stultitia avarorum. *Lubin.*

257. *Pulpita.*] Scenicos ludos, mimos aut pantomimos. *Lauri.*] Magnifici, celsi, supini; ob magnas impensas, quas in iis conducendis faciebat. *Farrar.*

258. *Si spectes.*] Quantis periculis & laboribus opes sint contrahendæ. Idem.

259. *Incrementa.*] Augmenta opum

Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi, 260
Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit servare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquo,
Tanto majores humana negotia ludi,
An magis oblectant animum jactata petauro 267
Cor-

VET. SCHOLIAST.

260. *Fiscus.*] Pecunia sacculi. *Et ad,*
Ec.] ad Templum Castoris.

261. *Ex, Ec.*] Ex illo pecuniam am-
mat, ex quo Mars à furibus spoliatus est.
Antea solebant arces æratas facere, &
ibi mittere pecuniam suam Senatores, &
sic in foro Martis ponere. Verum per
noctem à furibus exspoliata sunt arces,
& coeperunt ex eo ad templum Castoris
ponere. Ideo dicit, Mars ultor galeam
perdidit.

262. *Omnia, Ec.*] Ludos Theatrales,
qui in honorem Deorum exhibentur.

264. *Tanto, Ec.*] Negotia hominum
majores ludos habent, quam vota so-
lemnitates.

VARIORUM.

in domo, quæ avarus studet accumulare.
Ærata, Ec.] Multi pecuniarum sacculi
in arca inclusi. Ferrata autem arca, opes
suas ditiores custodiebant. *Idem.*

260. *Et, Ec.*] Ad templum Casto-
ris. Solebant enim in templis veteres
suos thesauros recondere, rati à Diis
melius custodiri, uti quoque foedera, pa-
ctiones & cetera ejusmodi. *Vigilem.*]
Hic excubiae per vigiles erant, pro cu-
stodiendis rebus ibidem repositis. *Brod.*
4. *Miscellan.* 17. *Lipsius* ad *Annal.* *Taci-*
ti.

261. *Ex quo.*] Postquam, in templo
Martis compilata fuerunt arces. vide
Martial. *Epigr.* 72. lib. 6. *Ex quo, Ec.*]
Deriso Marte, vanitatem fabulae per-
stringit, & Romanos ignavie accusat,
qui nihil amplius armis quaerere; sed

& olim quaesita, sibi eripit turpiter pa-
rentur. *Rigaltius.* *Mars, Ec.*] Forum
enim illud ab Augusto constructum,
Martis ultoris appellabatur. *Galeam, Ec.*]
Ridicule, quæ forte ipsi per fures de ca-
pite ablata. nam cum nummos & cetera
diriperent, ne ipsi quidem Marti pe-
percisse perhibentur, ei etiam insignia
sua auferentes. *Res suas.*] Scoprice irri-
det Deum. Quasi dicat: Propria sua ar-
ma in corpore sibi retinere non potuit.
Lubin.

262. *Ergo, Ec.*] Floralia. Id est,
omnes ludos alios merito relinquo,
præ stultitia redicula avarorum. Erant
autem *ludi Florales* jocosus, dulces, cum
summa vulgi licentia, à meretricibus
celebrabantur. *Perf.* *Satyr.* 5. vers. 178.
Idem.

263. *Cereris.*] Ludos Cereales, qui-
bus equorum cursus in circo celebraban-
tur, primisque eos *Cajus Memmius* *Æ-*
dilis Curulis exhibuit. *Ang. Politian.*
Misc. cap. 85. *Cybeles.*] Ludos Megalenses
à Junio Bruto institutos, in æde magnæ
Deum matris Cybeles. quia in ludis
aulæorum usus; hinc pro ipsis ludis *au-*
læa. *Relinquo.*] Contemnas & postha-
beas, aulæa illa, quæ in ludis hisce ex-
tenduntur. *Satyr.* 6. vers. 69.

264. *Tanto, Ec.*] Negotia humana
avarorum & immodici labores ad au-
gendam omni modo rem, in tantum su-
perant omnia ludorum genera. Quomo-
do enim fabula, sic vita. *Seneca.*

265. *An, Ec.*] Id est, petauristæ,
numquid magis aliquem delectant,
quam insani illi & ridiculi mercatores,
qui ventis semper jactantur & undis.
Petauro.] Petauristæ per ligneam circu-
lunt

H h 5

luna

Corpora? quique solent rectum descendere funem?
 Quam tu, Corycia semper qui puppe moraris,
 Atque habitas, Coro semper tollendus, & Austro,
 Perditus, ac vilis sacci mercator olentis?
 Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ
 Passum, & municipes Jovis advexisse lagenas? 270
 Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
 Victum illa mercede parat, brumamque, famemque
 Illa recte cavet: tu propter mille talenta,

Et

VET. SCHOLIAST.

266. *Quique, &c.*] Funambulum.
 267. *Quam, &c.*] Corycus civitas
 Ifauriz. Id est, negotiator, qui omni
 tempore navigas.
 269. *Ac, &c.*] Opobalsamum, aut
 malobatrura, fortidæ alicuius mercis. ut
 ex sententia tali, tu fertide.
 271. *Lagenas.*] Creticas, quia suppi-
 ter ibi nutritus est.
 272. *Hic, &c.*] Funambulus ex hac
 ante victum sibi comparat.
 273. *Brumamque, &c.*] Horatius:
Frigus, quo duramque famem depellere
possit.
 274. *Illæ, &c.*] Supra quam ambulat
 scilicet.

VARIORUM.

Iam admodum angustum, tam magna
 solentia manibus & pedibus directis
 transvolabant, ita tamen ut vix circulum
 corpore tangerent, & tamen ita cade-
 bant, ut pedibus insisterent. Alii dicunt
 fuisse genus ludi, quo homines rotarum
 pulsû, per aëra jactabantur. Turnebus
 lib. 8. *Advers.* cap. 4. Sed Scalig. ad Ma-
 nil. explicat de rota ip sublimi posita,
 quæ à duobus vertebatur, quorum alter
 superne, alter inferne nitebatur, ita ut
 alternis agitati nunc penderent, nunc
 sæcti sederent.

266. *Quique, &c.*] Funambulos intel-
 ligit. *Idem.*
 267. *Quam tu.*] Nave Corycium pe-
 nant, ad crocum adpositam. *Idem.*

tem *Corycium* promontorium Cretæ &
 portus Æthiopiz: vel, ut alii, mons Ci-
 liciz in quo antrum Coryceum, ubi
 optimum nascitur crocum. *Farnab. Co-
 rycia, &c.*] Qui illa navi inhabites, ab
 illa navi nunquam discedas. *Idem.*

268. *Coro.*] Argeste, ab occasu solsti-
 tiali. Intelligit quemvis ventum. *Tollen-
 dus.*] Jactandus & agitandus. *Idem.*

269. *Perditus.*] Homo stultus & æ-
 rumnosus. *Ac vilis.*] Alii legunt, a *Si-
 culis. Sacci, &c.*] Mercium olentium,
 quæ saccis inferciuntur. Fortè etiam in-
 telligit aromata & opobalsama, vel cro-
 cum. *Idem.*

270. *Pingue, &c.*] Passum est liquo-
 ris vel vini genus quod ex uva passa co-
 gitur. Columell. libro. 32. cap. 39. *An-
 tigna, &c.*] Utpote Jovis patriz. *Idem.*

271. *Municipes, &c.*] Ejusdem pa-
 triz, & ex eodem municipio & loco, ex
 quo olim Jupiter, qui in Creta natus est.
 Intelligit autem vinum Creticum in la-
 genis, quod jam Malvaticum dicitur.
 Sic Sartyr. 4. vers. 33. Siluros appellavit,
Crispini municipes. *Idem.*

272. *Ancipiti, &c.*] Qui dubie &
 periculose in fune incedit, dubius, an-
 domum incolumis sit rediturus. *Lubin.*

273. *Victum.*] Omnia necessaria sibi
 comparat illa recte, & prospicit sibi de
 amictu & victu. *Mercede.*] Quam reci-
 pit ab spectatoribus. *Brumamque.*] Fri-
 gus brumæ. *Lubin.*

274. *Tu, &c.*] Tu longe funambulo
 staltior, non ob famem vel frigus vitan-
 dum labores, sed ut immediatè & su-
 per.

Et centum villas temerarius, aspice portus,
 Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est jam
 In pelago, veniet classis quocunque vocarit
 Spes lucri, nec Carpathium, Getulaque tantum
 Equora transiliet: sed longe Calpe relicta,
 Audiet Herculeo stridentem gurgite Solem. 280
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Inde domum possis, tumidaque superbus aluta
 Oceani monstra, & juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor; ille sororis

In

VET. SCHOLIAST.

276. *Plus, &c.*] Id est, qui naufragium pertulerunt.

279. *Sed longe, &c.*] Urzæ similis mons, inde Calpe in extrema Spania.

280. *Audiet, &c.*] Gaditano Oceano Sol mergens stridet, ut si ferrum candens in aqua tingas. ultra Herculis columnas dicit ad mare mortuum, ultra quod navigare non conceditur. Nam sic subiungit,

Oceani monstra, & juvenes vidisse marinos.

281. *Ut, &c.*] Ut pleno sacculo revertaris.

282. *Tumidaque, &c.*] Manticula, id est, mercibus.

283. *Oceani, &c.*] Tritones & Ne-reides.

284. *Ils, &c.*] Furens Orestes. In-genia soror Orestis.

VARIORUM.

perfluas opes habeas, per omnia maria discurrens. *Mille, &c.*] Cum unum talentum & una villa tibi sufficiat. *Idem.*

275. *Aspice, &c.*] Probat autem, quod dixit, ob avaritiam mercatorum, portus & mare passim plena esse.

276. *Magnis, &c.*] Navibus, vel etiam navibus fractis. *Plus, &c.*] Maxima pars hominum navigationi addicta est.

277. *Veniet, &c.*] Ubique lucrum est, eo naves penetrabunt. *Idem.*

278. *Nec, &c.*] Hoc mare se extendit præ Rhodum, Cretam, & Cyprum, ab

insula Carpatho ita dictum, Getula, &c.] Mare Libycum. *Idem.*

279. *Calpe.*] Longe post se relinquet & errans navigabit columnas Herculis, Calpen & Abilam, illam in Hispania, hanc in Mauritania. Miratur Priscianus quod Juvenalis Calpe ablativum corripuerit. Nullus dubito, quin Calpe, hic sit tertie declinationis, à Calpes Calpis. *Vossius.*

280. *Audiet.*] Hoc est, Nautæ, qui longe post se reliquerunt Herculis columnas, audient in mari Atlantico, &c. *Farnab.* Hoc ait ex Possidonii & Pœtæarum figmentis, qui solem in finitimis Oceani litoribus ingenti strepitu occidere ajunt, ac si in illo reslinguendo pelagus effervescat, non aliter atque si ferrum candens aquæ immergas. *Cal. Rhodigin.* lib. 24. cap. 13. *Herculeæ.*] Ultra Herculis columnas. *Lubin.*

281. *Grande, &c.*] Censes te mercedem labore & opere dignam consecutum, si in illis locis pisces & marina monstra videas, & inde redeas multis opibus onustus. *Tenso, &c.*] Distento & pleno pecuniarum sacculo. Follis enim Latinis est, quod *βαλάνος* Græcis; Sacculus nempe quo reconduntur nummi. *Salmas.*

282. *Tumida, &c.*] Pellicula maxupii, pecunia turgenti.

283. *Oceani, &c.*] Ut Tritones, Ne-reides, balænas, & alia. *Juvenes, &c.*] Tritones, qui præ se humanam effigiem ferunt. *Plin.* lib. 9. cap. 5.

284. *Nec, &c.*] Cum variis delictis ho-

In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni: 285
 Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,
 Aut Ithacum. parcat tunicis licet, atque lacernis:
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, & tabula distinguitur unda:
 Cum sit causa mali tanti, & discriminis hujus, 290
 Concisum argentum in titulos, faciesque minutas.
 Occurrunt nubes, & fulgura: solvite funem
 Frumenti dominus clamat, piperisque coëmiti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur:

Æsti.

VET. SCHOLIAST.

286. *Hic, &c.*] Ajax, quia & ipse insanit.

287. *Aut, &c.*] Ulixem. *Parcat, &c.*] Quamvis se non " confcidit, tamen insanit.

291. *Concisum, &c.*] In argenteolos sive nummos.

292. *Occurrunt, &c.*] Ergo hoc dicit, non insanit.

294. *Nil, &c.*] Nubes ducta per cœlum.

VARIORUM.

homines passim vexentur, demonstrat avaros mercatores omnium maxime stolidissimos & insanos esse. Horatius:

Danda est ellebori multo pars maxima avaris.

Ille, &c.] Respicit ad fabulam Euripidis de Oreste, quem furentem custodiebat Electra soror, hic putabat se videre furias, quæ tace & flammis sese infecerentur. *Idem.*

285. *Eumenidum.*] Furiarum, quas putat se videre: & cum Orestes illas placasset, nominabat Eumenidas à benevolentia, Sophocles in Oedipode in Colono. *Idem. Igni.*] Facibus. *Farnabius.*

286. *Hic, &c.*] Intelligit Ajacem, qui in judicio armorum Achillis ab Ulyssæ victus, sibi manus intulit: furiosus in boves & porcos sæviebat, quos putabat esse sibi invisos Ulyssæ & Agamemnonem. *Idem.*

287. *Parcat, &c.*] Avarus licet non ut alii furiosi vestes suas laceret & lacernas, tamen insanus est, & curatore vel custode indiget, dum bona sua & se ipsum vento & fluctibus committit. *Idem.*

288. *Curatoris.*] Ut insanus & furiosus. Hominibus vero nequam, malefantis interdicti bonis solebat, curatore dato. *Idem.*

289. *Ad, &c.*] Usque ad summam rem lateris navium. *Et, &c.*] Id est, una tabula ab unda vel monte, quatuor digitis distinguitur, ut supra dictum Sat. 12. vers. 58. Alii pro unda, legunt, una. *Idem.*

290. *Cum sit, &c.*] Id est, cum tot labores & pericula tantum instigantur propter numos, non autem numorum usum, quem avari ignorant. *Lucretius.*

291. *Concisum, &c.*] Periphrasis numorum. *Titulos.*] Rerum gestarum, dignitatum & officiorum. *Facies.*] Principum, Cæsarum, Regum. *Idem.*

292. *Occurrunt, &c.*] Tanta est avari cupiditas, ut licet cuncta tempestatem impetuosam minentur, tamen imperet ut navigent. *Solvite, &c.*] Sunt mercatoris, & divitis avari verba. Id est, remanacula navis solvite, & vos ad navigandum accingite. *Idem.*

293. *Frumenti dominus.*] Mercium, quæ in navi vehuntur, dominus. *Coëmitor.*] Qui undique piper coëmit. *Latius.* Alii coëmiti.

294. *Nil, &c.*] Hic color niger &c.

Æstivum tonat. infelix, hac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, & zonam læva morsuque tenebit,
Sed, cujus votis modo non suffecerat aurum,
Quod Tagus, & rutila volvit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguusque cibus, merfa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuque

300

Servati

VET. SCHOLIAST.

295. *Æstivum, &c.*] Naturaliter. hæc dicit negotiator.

297. *Et, &c.*] In qua tert solidos.

299. *Quod, &c.*] Fluvii, unus Spanix, alter Asix.

300. *Frigida, &c.*] Uda. aut nuda.

302. *Et, &c.*] Dum picturam naufragii sui portat in tabula, ferens calus sui historiam.

VARIORUM.

terribilis, & hæc nigra nubes quæ falciæ instar cælum cingit, nihil periculi vel mali nobis minatur. Per *fasciam nigram*, intelligit atrum nubis circulum. *Idem.*

295. *Æstivum, &c.*] Brevi tempore est hoc tonitru, ut tempore æstivo, cum summus calor est, fieri consuevit. Verbis hæc mercator nautas consolatur. *Infelix.*] Infelix ille & infaustus avarus mercator, forsitan illa ipsa nocte naufragium passus cadet, inque mare prolabetur.

296. *Fractis, &c.*] Id est, navi fracta, maris fluctibus obruetur & mergetur. *Idem.*

297. *Et zonam.*] Ita dicit, nam in zona vel cingulo aurum recondere, & loco viatici secum portare solebant. Cum ad terram naufragus natabit, morsu, vel læva manu zonam auro plenam tenebit, & dextra manu natabit.

298. *Sed, &c.*] Id est, cujus desiderio & cupiditati ante naufragium, ne to-

tius quidem mundi divitiæ satis erant. *Modo.*] Paulo ante, cum navim ingrederetur. *Idem.*

299. *Tagus.*] Lusitaniz fluvius auferit. *Pactolus.*] Lydiz fluvius aureis arenis fluens. *Rutila.*] Aurea, fulva. *Idem.*

300. *Frigida, &c.*] Id est, illi sufficiet tantum vilis panni, quo nuda, & ex aqua marina uda & frigida inguina Possit tegere & abscondere. Nudi enim plerumque sunt naufragi, quia ut facilius natent, vestes suas abijciunt. *Sufficient.*] Post naufragium. *Velantes.*] Tegentes & abscondentes. *Lubin. Inguina.*] Pudenda, quæ maxime egent teginine, & sic reliquum corpus.

301. *Exiguusque, &c.*] Nimirum tum frugi esse discet. *Merfa, &c.*] Dum navi fracta, naufragium suum depingit curavit, & obvios quosque hac miserabili pictura ad misericordiam commoveret, & assem ab illis petit. Persius Sat. 1. vers. 86.

— cantas cum fracta te in trabe pictum

Ex humero portes? *Idem.* Hoc faciunt, ne mendicantes deplorandam suam fortunam toties repeterent. Alias truncum ferebant fasciis involutum.

302. *Et picta, &c.*] Dum pictura naufragii, mendicando sese sustentat. Sat. 12. vers. 28. *Idem.*

303. *Tantis.*] I. e. Res partz tantis incommotis. Demonstravit quantis ærumnis atque periculis divitiæ acquirantur. Avari enim non solum acquirendi sollicitudine vexantur, verum etiam

Servantur. MISERA est magni custodia census.
 Dispositis prædives hamis vigilare cohortem
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,
 Atque ebore, & lata testudine. dolia nudi
 Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit. 310
 Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui

Nil

VET. SCHOLIAST.

304. *Misera, &c.*] Misera est custodia magni patrimonii.

305. *Dispositis, &c.*] Per translationem disciplinæ militaris, Sparteoli Romæ, quorum cohortes in tutelam urbis cum hamis & cum aqua vigilias consueverunt curare vicibus.

306. *Servorum, &c.*] Licinus ille ex liberto Claudii, de quo superius dixit:

--- Ego possideo plus,

Pallante & Licinis.

307. *Phrygiaque, &c.*] Marmorea.

309. *Non, &c.*] Id est, Diogenis, qui in dolio dormiebat.

311. *Sensit, &c.*] Macedo.

VARIORUM.

iam amittendi metu. *Cura, &c.*] Quam acquisita vel parva sunt. *Lubin.*

304. *Misera, &c.*] Egregia sententia: ex qua felicitas divitum, præsertim avarorum, perpicitur. *Idem.*

305. *Dispositis, &c.*] Probat quod dixit exemplo Licini, qui libertus Claudii fuit, qui non solum hamos ferreos hinc inde domi suæ disposuerat ad fures capiendos; sed servorum suorum multitudinem vigilare jubebat, ut thesauri custodiretur: sed prima syllaba in *hamis* est longa. *Hamis.*] *A hamis xpi evadit*, ab hama: id est, Uncinis ferreis, ut mucrones sunt sagittarum reflexi. *Turnebus* lib. 2. cap. 29. *Brodeus* 10. cap. 16. & *Leopard.* lib. 9. cap. 22 intelligit vasa aquaria rotundioris figuræ, & ventris globosis, quibus ad incendia restinguenda utebantur. *Salmas.* Britannicus legit *quævis*.

306. *Licinus.*] Ignem reformidans,

cui non minimum obnoxia Roma.

307. *Electro.*] Vasa & phialas ex electro intelligit. *Signis.*] Statuas ex auro & argento intelligit. *Phrygia, &c.*] Marmorea, ne incendio consumatur. *Idem.*

308. *Ebore.*] Pro mensis, aliaque suppellectile ebore ornata. *Lata, &c.*] Lectos ait discubitorios, testudinum putaminibus coopertos. *Bereald.* Annotat. cap. 36. *Dolia, &c.*] Id est, Diogenes ille Cynicus nudus & pauper non sollicitus est de opibus & dolio suo. Quomodo autem Diogenes in dolio vixit, vide Laërtium in vita Diogenis. Erant autem antiquis dolia non è ligno, sed fictilia è terra tenaci, vel ex creta. *Plin.* lib. 31. cap. 12. *Lubin.*

309. *Non, &c.*] Quia non magni momenti: incendiarios non metuit. *Si, &c.*] Id est, Diogenis domus non ardebit, quia è terra: si quis fregerit, vel nova fingetur altera, vel partibus & fragmentis conjunctis, restaurabitur eadem.

310. *Plumbo.*] *Plumbo committi* intellexit plumbaturam vel ferruminationem, quam simili Græci verbo *μολύβδωτον* vocant, erat ergo fictilis. *Lipsius.* Pro *Atque*, alii legunt, *Aut.*

311. *Sensit, &c.*] Sensus est; Alexander facile animadvertit, quanto felicior esset Diogenes in illa paupertate qui nihil cuperet, quam ipse esset, qui multa appeteret, unius mundi non contentus imperio. *Britann.* *Testa.*] Dolio testaceo. *Lubin.*

312. *Magnum, &c.*] Diogenem, cuius animus omnibus mortalibus major, utpote

Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.
 Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te, 315
 Nos facimus, Fortuna, Deam. mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam;
 In quantum sitis, atque fames, & frigora poscunt,
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 Quantum Socratici ceperunt ante penates. 320
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere. misce

Ergo

VET. SCHOLIAST.

313. *Quam, &c.*] Id est, Alexander.
 314. *Gestis, &c.*] Cum magnis periculis magna res efficitur.
 316. *Mensura, &c.*] Si vis nosse, patrimonii modus quantum debet esse.
 321. *Aliud, &c.*] Poscit philosophia.
 322. *Acribus, &c.*] Id est, video te nolle consentire ad philosophorum patrimonium.

VARIORUM.

- utpote qui omnes divitias prorsus contemneret. *Lubin. Felicius hic.*] Sc. esset.
 Alludit ad illud: *Alexander nisi esset, Diogenes esse velim.*
 313. *Nil, &c.*] Utpote caduca omnia excello animo spernens. *Quam, &c.*] Imo fiebat cum audiisset plures mundos esse, quod reliquorum etiam dominus non esset. *Sat. 10. vers. 168.*
 314. *Passurus.*] Qui cum res immensas gereret, immensa etiam pericula subire cogebatur, & magnis rebus æquanda. *Lubin.*
 315. *Nullum, &c.*] O Fortuna, nullam habes potentiam, si saltem nos simus prudentes. Hæc sub finem Satyræ 10. fuse explicata sunt. Eo autem hoc dicit, & repetit, quod vir sapiens & prudens omnia habeat, & à nullo Deorum destituatur, quamvis in exigua re constitutus, ut Diogenes. Alii leg. *abest.* *Nos, &c.*] Alii, *Sed te.* Nos stultitiam & ignorantiam nostram tanquam Deam colimus. *Lubin.*
 316. *Mensura.*] Id est, si vis scire, quid patrimonii modus esse debeat. *Idem,*

317. *Edam.*] Docebo, edisseram.
 318. *In, &c.*] Id est, tantum quantum. Est adverbium. *Flavii Conject. cap. 77.*
Sitis, &c.] Id est, quantum ad victum & amicum sufficiat, quod tamen & brumam caveat. *Lubin.*
 319. *Epicure.*] Hic teste Laëntio, aqua & cibario pane contentus vixit, & ole-ribus victitabat. *Idem.*
 320. *Quantum, &c.*] Testatur Laëntius; quod cum tota urbs Athenarum pestifera lue infecta esset, solus Socrates obtemperantiam & frugalitatem immunitis fuerit. *Ceperunt.*] Tenuerunt, possederunt. Non enim plura possidere voluit, quam ipsa natura efflagitaret. *Ante.*] Nam ante Epicurum vixit Socrates. *Idem. Penates.*] i.e. Socratica domus, pro ipso Socrate, & deinceps secta Socratica.
 321. *Nunquam, &c.*] Imo ex natura Philosophia desumpta est. Id est, quicquid Socrates & Epicurus sapientes consuevere, idem natura dicitur, & approbat. Sane quæ paucissimis contenta est. *Idem.*
 322. *Acribus, &c.*] Id est, videor, quod te velim ad nimiam frugalitatem cogere, & quidem exemplis Philosophorum, qui acerrime frugalitatem vitam expresserunt. Nimis angustis Socraticis & Epicuri Philosophorum terminis, exacte & acriter viventium. *Tr.*] Qui nolis consentire ad Philosophorum tenuissima patrimonium. *Cludere.*] Quasi aimis ardore intra frugalitatis terminos coercere. *Lubin. Misce, &c.*] Devari-

nia

Ergo aliquid nostris de moribus: effice summam
 Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
 Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum: 325
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra:
 Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi,
 Indulsi Cæsar cui Claudius omnia, cujus

330
 Paruit

VET. SCHOLIAST.

324. *Bis, &c.*] Id est, gradibus equitum Romanorum.

325. *Si, &c.*] Si displicet, & tristem facit, duorum equitum patrimonium fac.

328. *Nec, &c.*] Cræsus ille est cui Solon dixit, *ἄρα τίς σε μακρὸν βίη*: cuius filius cum ipse Trallibus victus esset à Cyro rege Persarum, adolescens usque id mutus, intentum jugulo patris gladium cum vidisset, subito exclamavit, Homo Cyre parce homini.

329. *Nec, &c.*] Narcissus libertus Claudii potentissimus, idemque ditissimus Eunuchus.

VARIORUM.

ria, & opum cupidine. Liberius indulge opibus accumulandis & velificare divitiis, quod nos hodie facimus.

323. *Nostri de moribus.*] Qui immodicas divitias avidè appetimus. Id est, adquire aliquid ultra illud, quo contentus vivere poteras. *Effice, &c.*] Id est, compara tibi censum equestrem, quem juxta Othonis legem equites habere debent, qui in quatuordecim gradibus theatri sedebant. Erat autem census equestris ut supra dictum 400000. H. S. quam summam ubi consecutus es, non plura expectas. Quasi dicat: Hic terminum tibi constitue, ne in infinitum cupiditas possidendi producat. vide Sat. 3. vers. 154. *Lubin.*

324. *Othonis.*] Rotii. Hujus legislatoris superius meminit, cum dixit;
Sic libitum vano qui nos distinxit Othoni.
Lubin.

325. *Hæc, &c.*] Summa scilicet census equestris. *Rugam, &c.*] Frontem tuam indignatione in rugam contrahit, te tristem facit, cum tibi nondum satis esse videatur: vel non tibi arrideat. *Lubin.* Vel potius, metaphora est desumpta à sacco, qui, quum plenus non sit, rugam trahit, & laxum est os illius. *Britannicus.* *Extenditque, &c.*] Sumtum ab iis, qui tanquam famelici labra oris extendunt, ad cibum capiendum. *Lubin.*

326. *Sume, &c.*] Indulgeo tibi, ut compares tibi octingentes sestertium: seu duorum equitum census. *Tertia, &c.*] Et cum tuo quem modo habes fac trium equitum census.

327. *Si, &c.*] Id est, si tot & tantas divitias tibi indulgens nondum cupiditati tuæ satisfeci. *Si, &c.*] Si tibi major fames, quam venter. Si gremium tuum adhuc panditur plurium desiderio, & quasi hiat, & quasi aperto ore divitias captat, tunc nulla unquam re satiaberis, ne Cræsi quidem, aut Xerxis divitiis. *Idem.*

328. *Cræsi.*] Qui rex Lydorum ditissimus. *Persia, &c.*] Darius, Xerxes erant reges Persarum ditissimi. De quorum incredibilibus divitiis vide Justinum. *Idem.*

329. *Animo.*] Behe dicit, animus enim homines divites facit, non rerum abundantia. *Divitia, &c.*] Hic Narcissus fuit Eunuchus & libertus Claudii Cæsaris ditissimus & potentissimus, quem per transitum notat. *Plin.* libro. 33. *Florid.* sub. 3. cap. 5. Suetonius Claud. cap. 28. 330. *Indulsi, &c.*] Hic enim omnia potuit apud Claudium. *Cujus, &c.*] Obiter notat Claudium, qui imperator, paruit

Paruit imperiis uxorem occidere iussus.

VARIORUM.

merit imperio liberti sui, etiam cum
juberetur uxorem occidere. Tacit. An-
nal. 12. Lubin.

331. *Iussus.*] Scoptice, quasi libertus
& servus imperatorem iussit id facere.
Idem.

SATYRA XV.

ARGV M. In hac penultima Satyra, primum in Ægyptiorum ridiculam super-
stitutionem invehitur, deinde in immanem eorumdem crudelitatem. Qui prapo-
stera religione feras colunt, homines jugulant, ferinis carnibus abstinere, hu-
manis vescuntur.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc: illa pavet saturam serpentibus ibin.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,

Dimi-

VET. SCHOLIAST.

A D Volusium scribis de Ægyptiorum
sacris; odio Crispini qui Ægyptius
erat, egens, & modo magister peditum
atque equitum factus est.

2. Crocodilon, &c.] Qui ab ichneu-
mone perit dormiens.

3. Illa, &c.] Ibin propterea Ægyptii
colunt; quod illi naturale cum serpenti-
bus bellum est. Nam cum Ægyptum
Nilus etiam serpentibus inundaverit,
illa eos omnes devorat simul & aspides.
De huiusmodi animalium genere Ci-
cero in libro de natura Deorum primò,
sic ait: Ipsi qui inridentur Ægyptii, nul-
lam beluam, nisi ob aliquam utilitatem,
quam ex ea caperent, consecraverunt:
veluti Ibin. Ibes maximam vim serpen-
tum conficiunt, quasi aves excelsæ, cru-
ribus rigidis, corneo proceroque rostro:
avertunt pestem ab Ægypto, cum volu-
eres angues ex Libya vastitate vento A-
fricano in vestas interficiunt, atque con-
sumunt: atque fit, ut illæ nec morlu nec
vivæ noceant, nec odore.

VARIORUM.

1. *Bithynice.*] Ad hunc Satyram hanc
scripsit. Est autem Bithynia Asia
regio. Strabo lib. 12. *Demens, &c.*] Quæ
quidem bruta & monstra colat, & ab iis

studio se abstineat, hominem vero de-
voret. Lubin.

2. *Portenta.*] Σίκου Ἰβίτου πορο-
δύλας, κυνάς, αἰλίρας, λόκας, πῆ-
ρα, ἰβιδας καὶ ἰερακας. ἰχθυόν, &c.
Philo Jud. lib. de decalogo. *Portenta.*] *Idem.*
Numinum; ut sunt animalium, sespen-
tum, ferarum, ut sunt Crocodilus, Ibis,
Cercopithecus. *Crocodilon, &c.*] *Idem.*
Id co-
dicit, nam Tentyritæ illum necabant,
teste Plinio & Strabone. Crocodilus in
aqua acutissime videt, extra quam hebes-
tes habet oculos, sine lingua. Ab Ichneu-
mone dum dormit aperto ore, qui in ejus
intestina per gulam penetrat, & per ven-
trem rursus exit, occiditur. Pomp. Melæ,
libro 1. *Idem.*

3. *Pars hæc.*] Pars autem illa quæ Cro-
codilon adorat ea est, quæ circa Thebas;
nam qui circa Elephantinam urbem cro-
codilos comedunt. *illa.*] *Supp. pars.*
Pavet.] Cum pavore tanquam numen
veneratur. Est autem Ibis avis foedissima,
de qua vide Ovidium in Ibin: Ciconiæ
non omnino dissimilis. Hanc propterea
Ægyptii colebant, quod illi naturale
cum serpentibus bellum sit, quibus Ægy-
ptus ob calorem abundat. *Plin.* libro 8.
cap. 28. 30. *Diod. Sicul.* lib. 1.

4. *Cercopitheci.*] Simiæ caudatæ. *Plin.*
lib. 8. cap. 20. *Cercopithecus* ait esse nigri
capitibus, reliquo corpore pilo asini. Hæc

11 quoque

O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis 10
 Numina! lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa. nefas illic foetum jugulare capellæ:
 Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
 Tale super coenam facinus narraret Ulysses
 Alcino, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 Moverat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
 Hunc abicit, sæva dignum, veraque Charybdi,
 Fingentem immanes Læstrygonas, atque Cyclopas?

Nam

VET. SCHOLIAST.

13. *Carnibus, &c.*] Usque adeo de Ægyptiis vanum aut incredibile est * ut Ulixi similia de Læstrygonibus referenti credi jam fuit in mensa Alcinoi. hæc cum exclamatione legenda sunt.

15. *Fortasse, &c.*] Simul discumbentibus.

16. *Ut, &c.*] Virgilius:

Artificis scelus. ---

In mare, &c.] Dicebant Phæaces.

18. *Læstrygonas atque, &c.*] Quos perhibent hominibus pastis exinsectis.

VARIORUM.

10. *O sanctas, &c.*] Irridet falsæ & jucunde hanc ridiculam substitutionem. *Lubin.*

11. *Lanatis.*] Ovisbus Diodorus lib. 2. ait Sacerdotes Ægyptios cibo maxime simplici usos, solum vitulum & anserem in deliciis habuisse; ab ovisbus autem omnino abstinuisse. *Idem.*

12. *Nefas illic.*] Cum stomacho pronuntiandum, hinc enim totius Satyræ indignatio asurgit, quod cum rebus vilissimis religiose abstinerent, in hominem omnium animalium nobilissimum, tam atrociter sævirent. *Fatum capella.*] *Hædum.* *Idem.*

13. *Attonito cum.*] Cum Ulysses apud Homerum Alcino, Odyss. 9. tale facinus de Polyphemo & Antiphate narraret, illos homines focios suos devorasse. Ob incredibile rei enormitatem apud quosdam risum, apud quosdam etiam indignationem forte excitavit. *Attonito, &c.*] Obsupectato atrocitate facinoris. *Idem.*

15. *Alcino.*] Erat autem Alcino Phæacum rex. *Bilem.*] Indignationem, tanquam qui absurdis fabulis accumbentes naso suspendere & ludificari vellet. *Risum.*] Tanquam qui ridiculam fabulam recitaret. *Quibusdam.*] Simul accumbentibus Phæacibus. *Lubin.*

16. *Aretalogus, &c.*] Qui ridiculis sermonibus placere studet, & nilum capiat. Ab *ἀρετὴ* dicitur, id est, gratus & placens, & *ἀλγος*, dico, qui fabellas acroamataque auribus auditorum grata loquitur: proinde & nugatores eo etiam nomine & garrulicensesur. *Tur-nebus* lib. 2. cap. 12. *Casaubonus* tamen ad Suet. August. cap. 74 *aretalogos* exponit, *parasitos philosophos*, & quos Seneca epistol. 29. vocavit *circulatores philosophos*, qui in conviviis lautiorum, quæ frequentabant, de virtutibus & vitiis discereptabant. qualem Antidoti refert Athenæus lib. 6. c. 9. vide etiam quæ Joseph. Scalig. ad Aufonium lib. 2. c. 5. *Farnab.* *In mare, &c.*] Mimesis, quasi dicat auctor: ita dicere poterant indignabundi Phæaces: Nemone hunc circulatorem mendacem in mare projecit, dignissimum naufragio illo, in quod se incidisse conqueritur, & vera Scylla atque Charybdi, quæ sese perpersum fingit, qui tam impudenter Læstrygonas & Cyclopas carnibus humanis vesci fingit. *Homerus* Odyss. ix. & x. *Lubin.*

17. *Veraque, &c.*] Non ficta vel falsa: sed vera immergendum. Hæc omnia dicuntur ad sceleris enormitatem explicandam. *Idem.*

18. *Immanes.*] Qui immanitate omnia

Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
 Cyanes, plenos & tempestatibus utres
 Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
 Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
 Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
 De Corcyraë temetum duxerat urna:
 Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

20

25

Nos

VET. SCH. LIAS.

19. *Vel, &c.*] Symplegadas, inter quas Argo evasit; quæ in Ponto concurrere dicuntur. numquid & ad hæc Ulixes accessit.

22. *Er, &c.*] Unum de sociis Ulixidis porcis à Circe factis.

23. *Tam, &c.*] Inani capitis, ut *ut* *ut* *ut*.

25. *De, &c.*] Vinum de insula Phzacum.

26. *Nullo sub, &c.*] Qui cum redargueret mendacio. Merito ergo non credebatur illi, qui ea sine teste narrabat.

VARIORUM.

omnia superant, utpote *ἀδραντοπόροι*, quique Formis in Italia & in Sicilia esse dicuntur.

19. *Nam, &c.*] Id est, longe facilius credam Scyllam & scopulos marinos per naufragium ejus socios devorasse, quam Polyphemum hominem, alios homines. *Scyllam.*] Scopulus est in freto Mamertino inter Siciliam & Italiam. *Lubin.*

20. *Cyanes,*] Intelligit scopulos insulæ Cyanes sub Thracio Bosporo, non multum à se distantes, & ideo navigantibus concurrere videntur. dicuntur & Symplegadas. *Farnab. Plinius lib. 4. c. 13. Plenos, &c.*] Reciratenim Alcinoos Ulysses, quod ab Æolo utres ventoplenos acceperit, ut citius ad Ithacum perveniret: & qui à sociis dormiente Ulysside commissi, tempestatem excitarunt. *Lubin.*

21. *Aut, &c.*] Elpenora, cum aliis Ulyssidis sociis, à Circe tenui verbere magice virgæ percussam, & in porcum

conversum, grunnisse. *Lubin.*

22. *Cum, &c.*] Cum reliquis remigibus Ulyssidis lociis in porcos conversis. Quasidicat: Omnia illa fabulosa adhuc volo credere. *Scheg. proem. 5. Grunnisse.*] Porcorum vocem edidisse. Fabula est notissima ex Homero, & Ovidio xiv. *Metamorph.* Hæc omnia dicuntur ad abominandam sceleris ægyptiorum magnitudinem. *Idem.*

23. *Tam, &c.*] Quasi dicat, merito indignor, quod populum Phæaca seu Corcyreum tam stolidum putavit, quibus se absurdissima persuasurum est arbitratus. *Virgilius:*

Non obtrusa adeo gestamus pectora Panni, Vacui, &c.] *Κενταυροί.* Erant autem Phæaces Corcyrae populi, sub ditione Alcinoi. Corcyra autem insula in mari Ionio, Venetorum ditionis, hodie Corfu. *Grangæus.*

24. *Sic, &c.*] Cum indignatione merito dicere poterat, convivarum dicumbentium. *Nondum, &c.*] Ebrii enim alias facile sibi aliquid persuaderi patiuntur. *Er, &c.*] Qui minimum adhuc in convivio Alcinoi ex urna Corcyraë bibisset, id est, minimam partem optimi vini. *Idem.*

25. *Corcyrae.*] Vinum de insula Phzacum, quæ Corcyra dicitur. *Duxerat.*] Bibendo exhauferat. *Idem. Urna.*] *Φιθίλι* lagena.

26. *Solus, &c.*] Quasi dicat: Ulyssis Ithacensis merito quis diffidisset, cum nemo ante tale monstrum vidisset, & testatus esset. Illa vero quæ ego profero, & ipse vidi, & toti populi sciunt vera esse. *Solus.*] Utpote solus ex naufragio evaserat. *Idem.*

27. Nos,

Nos miranda quidem, sed nuper Consule Junio
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos vulgi scelus, & cunctis graviora cothurnis.
Nam scelus à Pyrrha, quanquam omnia firmata volvas, 30
Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.

Inter finitimos vetus, atque antiqua simulas,

Inimor-

VET. SCHOLIAST.

27. *Nos, &c.*] De se dicit Juvenalis, quia in Ægypto militem tenuit, & ea promittit se relaturum quæ ipse vidit.

29. *Nos, &c.*] Referimus. Et &c.] Non cyclopi, sed Tragediarum narrationis.

30. *Quanquam, &c.*] Vestes tragicas. Tragedias.

32. *Dira, &c.*] Quod apud Ægyptum factum est à populo.

VARIORUM.

27. *Nos, &c.*] Attentionem sibi captat Poëta, quod non fabulosa, sed vera narraturus sit, quæ ipse viderit, & quæ infiniti homines testari possint. Et quæ adhuc longe atrociora, quam quæ Ulysses recitant. *Miranda quidem.*] Mira quidem, sed vera. Et ad facti veritatem tempus etiam definit, quo hæc facta sint, & sub quo consule. *Miranda, &c.*] Vet. Scholiast. dicit Juvenalem ibi de se loqui, quia in Ægypto militem tenuit, &c. Dicit militem tenuisse, qui militem recit, qui militibus præfuit. Nam, ut refert auctor vetus vitæ Juvenalis, per honorem militiæ quanquam octogenarius urbe summatu, missusque ad præfecturam cohortis in extrema parte tendentis Ægypti. Syenem omnino intelligit, quæ in fine imperii & extrema Ægypti parte, in qua tres cohortes prædebant. At vis doctus legi volebat, miles vitæ tenuit, quod verum non est. Vitæ gestamen Centurionum proprium, non præfecti cohortis. Et ubi fuerit cum Satyras sua scriberet, videre est apud Salmasium in Plinianis Exercit. pag. 449. *Junio, &c.*] Ita libri omnes, non *Vince, Vel Junce.*

disyllabum est *Junio*; ut *Vindemiator* tetrasyllabum Horatio, ut, *tenuia*, trisyllabum Lucretio, Virgilioque. *Q. Junium Rusticum* intelligit, qui consul fuit cum Hadriano, tertio ejus imperii anno, urbis autem conditæ DCCC LXXI. Itaque paulo post consulatum Junii illa Satyra scripta. Sunt, qui voluerint Junium Sabinum cum Domitiano consulem fuisse, A. V. 836. Salmasius Plin. Exercitat.

28. *Super, &c.*] Coptus in Ægypta Arabiæ vicina. *Calide*, inquit, ob locum & regionem calidam, nam Tropico subjacet. *Lubin.*

29. *Nos, &c.*] Vulgi hoc loco Emphasis habet. Non unius hominis, ut Antiphatidis & Polyphemi, sed totius civitatis scelus, & facinora cunctis Tragediis atrociora. Id est, pejora quam ullus Tragicorum confinxit. *Cothurnis.*] Tragediis cothurnatis. *Idem.*

30. *Nam, &c.*] Id est, licet omnia exempla Tragica ab illo tempore, quo genus humanum per Deucalionem & Pyrrham revocatum est, consideres, nullum facinus Tragedia dignum universus populus facit, sed semper unus tantum. Ut cum una Medea filios suos, unus Orestes aut Alcymon matrem suam occidit. *A Pyrrha.*] Ab exordio prope mundi, scilicet à diluvio. *Symata.*] Vestes Tragicas posuit pro Tragediis. Sat. 8. vers. 229. *Idem.*

31. *Accipe, &c.*] Quid apud Ægyptum meo tempore universus populus fecerit. *Idem.*

32. *Feritas, &c.*] Immanitas plus quam belluina. *Idem.*

33. *Inter, &c.*] Initio vero recitat occasionem hujus sceleris, quod inter duos illos Ægypti vicinos populos contraversa nata sit ex diversitate religionis. *Idem.*

li 2

Interr.

Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus
 Ardet adhuc, Ombos & Tentyra, summus utrinque **35**
 Inde furor vulgo, quod Numina vicinorum
 Odit uterque locus, cum solos credat habendos
 Esse Deos, quos ipse colit. sed tempore festo
 Alterius populi rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus, ac ducibus: ne **40**
 Lætum, hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
 Sentirent positis ad templa, & compita mensis,

Per.

VET. SCHOLIAST.

35. Ombos, &c.] Inter hos Ombos, & Tentyra, accusativus pluralis ut Mænala, civitas Ægypti.

36. Quod, &c.] Quod illi alios Deos colunt vicini.

38. Sed, &c.] Cum diem festum habeant.

VARIORUM.

Inter, &c.] Plinius Tentyra insulam vocat, quam alii urbem. Sed omnes fere urbes Ægypti ad Nilum sitæ, totidem erant insulæ, manu factis canalibus cinctæ, cum excreverat Nilus. Caterò cum crocodilus, in plerisque Ægypti urbibus, instar numinis coleretur, Tentyritæ insensibilissimo animo, non tantum eos prosequabantur, sed etiam naturali quadam potentia ad eorum perniciem pollebant. Hinc ergo bellum illud inter Tentyritas & Ombitas natum. Colebant Ombitæ crocodilos, quos contra Tentyritæ infestabantur & necabant. Ex eo illud internecivum odium vicinos inter populos. Sensus enim est: Inter finitimas urbes, Ombos & Tentyra, ardet adhuc vetus simultas & nunquam sanabile odium. Salmas. Plin. Exerc.

34. Nunquam, &c.] Offensio nunquam remittenda, Lubin.

35. Ombos, &c.] Civitas communis Ægyptiis & Arabibus, ubi Crocodilus colebatur. Tentyra. Accusativus pluralis, ut Mænala. Erat urbs Ægyptiorum & Arabum communis, ubi Isthmus in mare rubrum porrigitur, crocodilis me-

tuendus. Strabo libro 17. *Utrinque.* Ab utraque parte, utraque civitate, Ombis & Tentyritis: hinc simultas & odium natum est, quod alii alios Deos colerent, & unus alteri impietatem obiectaret. Lubin.

36. Quod, &c.] Ergo vicini secundum Juvenalem, Ombitæ & Tentyritæ. Universa tamen veterum Geographorum natio contra stat, quæ longe Ombos à Tentyris summovet. Primum non in eodem Nili latere istæ urbes: nam Ombi prope Syenem in Arabia & Orientali parte: Tentyra in Libyco latere ad occidentem fluminis. Vide latius ea de re differentem, clarissimum D. Salmasium in Plinianis suis exercitationib. pag. 477.

38. Sed, &c.] Narrat ulterius quod Tentyritæ festo tempore occasionem aliquam invadendi & ulciscendi hostes arripuerint. Ordo est: *Cunctis primoribus & ducibus inimicorum* Tentyritarum, *ocasio* hostes suos invadendi *rapienda & occupanda* visa est, *tempore festo alterius populi* Omborum. Lubin.

39. Alterius, &c.] Omborum scilicet. *Ocasio.* Aggrediendi & ulciscendi illos quibus graviorissime intensi erant. Idem.

40. Primoribus.] Tentyritarum. Ne, &c.] Ex invidia & livore hoc fecerunt, ut hostibus suis gaudia, & lætiam turbarent. Idem.

42. Positis, &c.] Quibus convivæ agitabant, ad templa Crocodili, cujus festum celebrabant, & in locis ubi plurimæ viæ competunt, in triviis & quadriis, Idem.

Pervigilique toro, quem nocte, ac luce jacentem
 Septimus interdum Sol invenit. horrida sane
 Ægyptus: sed luxuria, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde quod & facilis victoria de madidis, &
 Blæsis atque mero titubantibus. inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, & flores, multæque in fronte coronæ: 50
 Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ.

Dein

VET. SCHOLIAST.

44. *Septimus interdum.*] Festivitas
 sacrorum per septem dies solet celebrari.

46. *Barbara, &c.*] Alexandria. *Ca-*
nopo.] Latina ripa.

48. *Blæsis, &c.*] Ex parte ebriosum.
 Terent.

Namque neque pes, neque mens satis suum
officium facit.

49. *Nigro, &c.*] Æthiops neque de-
 lectarent.

51. *Hinc, &c.*] Ab inimicis infesta
 sobrietas.

52. *Hæc, &c.*] Tuba rixæ, inquit,
 convitia, sunt.

VARIORUM.

43. *Pervigili, &c.*] Lecto discubi-
 torio tortis herbis strato, perperuis vi-
 giliis celebrato, in quo per integros se-
 ptem dies perpetuo genio indulgebant.
Lubin.

44. *Septimus, &c.*] Septimo die post
 initium festi. Obiter notat luxuriam Æ-
 gyptiorum. *Horrida, &c.*] Sensus est:
 Hæc Ægypti pars, in qua ego sum, &
 res gesta est, est inculta quidem & hor-
 rida, sed tamen non minus luxuriat, &
 lascivit, quam ea Ægypti pars, quæ
 est ad Canopum. Hic autem ad Cano-
 pium erat Serapidis templum, quo navi-
 gabatur per fossam quæ nocte & de die
 naviculis virorum & mulierum plena
 erat, luxuriosissime & turpissime viven-
 tium & canentium, ut dictum ex Stra-
 bone Sat. 6.

Prodigia & mores urbis damnante Cano-
po. *Lubin.*

46. *Canopo.*] Nequissimæ civitati, in
 qua Serapidis templum. vide Satyr. 1.
 vers. 26.

47. *Adde, &c.*] Secunda ratio, cur
 occasionem illam Tentyritæ usurpan-
 dâ deduxerint; quod et rios, quorum
 neque pes, neque mens suum officium
 faciebat, facile luperare potuerint. *Ma-*
didis.] Ebriis & unguento delibutis Om-
 nis. *Lubin.*

48. *Blæsis.*] Sermone titubantibus
 propter vinum. *Inde, &c.*] Comparat in-
 ter se hostiles hæce partes. Quod Ombi
 incolæ læti & hilares in festo suo fue-
 rint: Tentyritæ contra jejuni, tristes,
 & infesti. *Inde.*] Ab Ombi incolis, qui
 festum celebrabant. *Idem. Virorum, &c.*]
 Tripudia, & pedum plautus.

49. *Nigro, &c.*] Æthiops & Arabe
 Mauro, ad cujus tibiam saltabant.
Qualiacunque.] Qualibuscunque un-
 guentis delibuti erant, quæ alias in
 Ægypto erant pretiosissima, teste Plinio.
Idem.

50. *Flores.*] Qui in mensis & lætis
 sparsi. *Multaque, &c.*] Floribus enim
 ornati convivabantur. *Idem.*

51. *Hinc.*] A parte Tentyritarum erat
 infesta sobrietas. *Sed, &c.*] Principium
 pugnæ à jurgiis plerumque, quæ quasi
 tuba & incitamentum fuit rixæ vel præ-
 lîi futuri. *Jurgia.*] A contentu religio-
 nis utriusque populi. *Idem.*

52. *Ardentibus.*] Odio flagrantibus
 propter Deos suos contemtis. *Hæc, &c.*]
 Hæc jurgia tanquam tuba ad pugnam
 accenduntur. Proverbium: *Classicum ca-*
nere. *Idem.*

Dein clamore pari concurritur, & vice teli
 Sævit nuda manus: paucæ sine vulnere malæ,
 Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
 Integer. aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent;
 Et sane quo tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
 Saxa inclinatis per humum quæsitâ lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditione

55

60

VET. SCHOLIAST.

54. *Sine, &c.*] Sine pugnis genæ.
 55. *Ac nulli, &c.*] Subauditur, *est*.
 57. *Alias facies, &c.*] Mutatæ ex
 cruore.
 59. *Ludere, &c.*] Cum adhuc mani-
 bus res agitur, lulum putant.
 60. *Quod nulla, &c.*] Mortuorum.
 61. *Rixantis, &c.*] Bene scilicet cre-
 dunt se ludere, ubi tot rixantibus nul-
 lus moritur.
 46. *Domestica, &c.*] Competentia
 vicini furori. nulla nam sic sunt dome-
 stica rixantibus tela, ut saxa.

VARIORUM.

53. *Dein.*] Postjurgia. *Clamore, &c.*]
 Vociferatione intesta & hostili animo
 ab utraque parte. *Et, &c.*] Loco teli vel
 gladii manibus & pugnis inter se sæ-
 viunt. *Lubin.*
 54. *Paucæ, &c.*] Paucæ certantium
 maxillæ unguibus non dilaceratæ. *Idem.*
 55. *Vix, &c.*] Ordo est: In toto cer-
 tamine vix cuiquam, imo nulli nasus
 erat integer. *Idem.*
 56. *Integer.*] Sine vulnere, non ali-
 qua ex parte imminutus. *Cunila, &c.*]
 Utriusque populi inter se rixantis. *Idem.*
 57. *Dimidios.*] Naribus & auribus
 violenter inde direptis & ablati. *Alias,*
&c.] Ex vulnere, tumore, & cruore, ita

Tela :

immutatas, ut non agnoscas easdem esse.
Et &c.] Id est, ipsius faciei ossa aperta
 & hiantia, cum genæ perforatæ & ruptæ
 essent. *Idem.*

58. *Oculorum, &c.*] Indicat, quod
 oculis sibi murus euerint. *Idem.*
 59. *Ludere.*] Licet tam immaniter
 inter se sæviant: cum manibus pugnant,
 & nullos interfectos vident, putant se
 pueriles ludos exercere & nihil agere.
Idem.
 60. *Quod nulla cadavera.*] Quam-
 diu neminem interfectum perspiciunt.
Farnab.

61. *Et, &c.*] Hæc vera & perspicua
 læsio. Id est, quorsum tot millia in-
 ter se rixantur & pugnant, si omnes
 adhuc vivunt, & nemo trucidatus est?
Idem.

62. *Ergo, &c.*] Belli scilicet utrinq-
 ue exoritur. *Impetus.*] Rixæ & pugnæ
 ab utraque parte influitur. *Idem.*

63. *Inclinatis.*] Lacertis *inclinatis*, ad
 terram demissis, ut saxa tollant. Dum
 inclinant se ad terram ut saxa elevent,
 vel attollant. *Per, &c.*] In terra, in pla-
 teis quærruntur saxa. *Idem.*

64. *Domestica, &c.*] Id est, saxa,
 quæ sunt in seditione usitata, familia-
 ria & consuetâ tela. Testatur hoc Vir-
 gilius:

Jamque facies & saxa volant.
 Talia enim tela seditionis sunt in prom-
 ptu. *Lubin.*

65. N4

Tela: nec hunc lapidem, qualem & Turnus, & Ajax, 65
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Æneæ: sed quem valeant emittere dextræ
 Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
 Nam genus hoc vivo jam decrefcebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat, atque pusillos. 70
 Ergo Deus quicumque aspexit, ridet, & odit:
 A diverticulo repetatur fabula. postquam
 Subsidii aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis:
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus, instant 75
 Qui

VET. SCHOLIÆ.

65. Nec, &c.] Id est, non tam magna saxa jactant, qualia antiqui.

72. A diverticulo, &c.] Propter excessum.

74. Pugnam, &c.] Commovēri & à sagitta.

VARIORUM.

65. Nec, &c.] Id est, non tam magna saxa jactant, qualia Turnus, Ajax, aut Diomedes projecerunt in hostes suos, sed leviores pro vitium ratione. Quales, &c.] In singulari certamine cum Æneæ. Virgil. lib. 12.

Nec plura effatus, saxum circumspicit ingens.

Est autem hæc vera lectio. Id est, quales lapides tossit Turnus. Ajax.] In monomachia cum Hector. Iliad. 6. & 7. Lubin.

66. Tydides.] Diomedes lib. 8. Iliad. ο γρηγορότερος ἅλκις κρείττε Τυδείδης, μίγχα ἴσθ' ὅτι. Qui in Monomachia Æneæ saxo prostravit, sed postmodum à matre Venere caligine fuit absconditus. Idem.

67. Sed, &c.] Qualem lapidem tenuiores & imbecilliores illi emittere valeant. Idem.

68. Illis, &c.] Non ita magnæ & validæ, ut heroum illis præcis temporibus viventium. Nostro, &c.] Quo homines non tam robusti & validi. Idem.

69. Nam, &c.] Ait enim Homerus libro 6. Iliad. quod tale pondus Diomedes sustulerit, quod sua ætate vix bis septem juvenes tellure moverent. Et Plinius lib. 7. cap. 17. ostendit hominis staturem indices decrefcere. Indicium certissimum mundi ortus & interitus. Florid. subc. 2. cap. 2.

70. Terra, &c.] Verissima & egregia sententia. Schoppa Collect. 2. cap. 2. Quæri ergo posset, an primi homines majores, & paulatim minores facti sint. Lips. Philos. Stoic. lib. 3. Dissert. 5.

71. Ergo, &c.] Hanc pugnam aspexit. Ille ridet illos pusillos homines immania & ingentia molientes, & odit illos quia mali. Lubin.

72. A diverticulo.] Dixit superius post pugnos, ipsos lapidibus certasse. Interposuit postea paucula de pugnis heroum, qui & ipsi saxis & lapidibus concertarint. Diverticulo.] Digressiuncula, quia paullum ab historia digressus est, ait se ad historiam velle redire. Fabula.] Ridicule, de vera historia. Idem.

73. Subsidii, &c.] Postquam altera pars Tentyritæ auxiliis aucti, missis pugnis & lapidibus gladios promunt, & sagittis pugnant, Ombivicti sunt, quibus fugientibus acriter Tentyritæ instant. Lubin.

75. Fuga, &c.] Effulse fugantibus. Instant.] Tentyritæ, & hostes fugientes acriter urgent, & impellunt. Alii loquunt: Præstant instantibus Ombis. Idem.

76. Qui

Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hinc quidam, nimia formidine cursum
 Præcipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
 Frusta, & particulas, ut multis mortuus unctus
 Sumeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba, nec ardenti decoxit æno,
 Aut verubus: longum usque adeo, tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hic gaudere libet, quod non violaverit ignem,

Quem

VET. SCHOLIAST.

77. *Labitur, &c.*] Cadit fugiens.79. *Frusta, &c.*] Cruda membra hominis capui.81. *Nec, &c.*] Id est, tanta infamia est illorum, ut nec in caccabis cocta, nec in verubus fixa coquant: sed cruda consumant.84. *Hic, &c.*] Id est, præstitit, inquit, nobis, quod extra hominis focum communem immolaruat.

VARIORUM.

76. *Qui, &c.*] Periphrasis Tentyritanum. Palmetum enim ipsis Tentyris vicinum erat. Aliàs ibi maximus palmarum præventus. *Tentyra*, accus. plur. *Lubin.* Terga fuga celeri præstant instantibus *Ombis*, *Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.*] Ita enim legendum vidit V. C. Jos. Mercerus ex veteri scriptura, quæ habuit, præstant instantibus omnes. Loci vero nomen hic proprium desideratur, cui vicina Tentyra. Nam ridiculum est *umbrosam palmam*, pro palmetis intelligere. Scriptum fuisse suspicor *Pampa* pro *Pampa*, unde *Palma* tecerunt. *Pampa* vicus vicinus Tentyris. Legendum ergo:

Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra Pampa.

Παμπα vocatur Ptolemæo. Ergo Tentyra illa sunt Juvenali, quæ *Pampæ* vicina, longe utique ab *Ombis* sita, quæ tamen propinqua statuit. Quid si Poëta *Oxyryncharum* & *Cynopoularum* hi-

storiam sub nominibus *Ombitarum* & *Tentyritarum* traduxit? sane & tempus convenit, nec res disconvenit; ut videre est apud *Plurarchum*, Juvenali contemporaneum, in lib. de *Iside* & *Osiride*. Tum denique *Ombi* & *Tentyra* versum melius & mollius incunt, quam *Cynopolis* & *Oxyrynchus*, quæ prorsus *Heroicum* metrum negant intrare. Vide *salmas.* *Plin.* *Exercitat.* pag. 452. b.

77. *Labitur, &c.*] Ex *Ombis* fugientibus, quem *Tentyrita* capsum, & in minuta frusta dissectum (ut omnes inde aliquam particulam caperent) & calidum adhuc devoravit, nec tam diu donec coqueretur expectare potuit. *Nimia, &c.*] Dum nimium properat formidæ gladiatorum & sagitarum. *Lubin.*

78. *Præcipitans.*] Quasi præceps fugiens, quæ fuga nimia sese præcipitem dedit. *Capiturque.*] Ab insequentibus & instantibus Tentyritis. *Sectum.*] Gladiis minutatim & frustillatim concisum. *Idem.*

80. *Corrosis, &c.*] More canum, ut ne minima quidem particula relinqueretur. Crudelissimum revera & immane facinus. *Idem.*

81. *Aëno.*] Lebate ardenti, aut bullienti. *Castalio Var. cap. 5.*

82. *Verubus.*] Non innoxium venibus, cadaver allavit. *Lubin.*

83. *Expectare, &c.*] Ut concoquerent hominis cadaver. *Idem.*

84. *Quid, &c.*] Id est, hominem coquendo, vel affando. Si enim concoxissent cadaver hominis, ignis violæus esset. *Idem.*

Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donavit terris. elemento gratulor, & te
Exultare reor, sed qui mordere cadaver
Sustinuit, nil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto nequæras, & dubites, an
Prima voluptatem gula senserit: ultimus autem
Qui stetit absumto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, hæc fama est, alimentis talibus olim

90

Pro-

VET. SCHOLIAST.

86. *Elemento, &c.*] Gratulari te ipsum
elemento, igni scilicet

90. *Ultimus, &c.*] Qui venit jam novissimus.

91. *Qui, &c.*] Si ulterius senserit voluptatem.

93. *Vascones, &c.*] Obsessi Saguntini ab Hannibale, coacti sunt cadaveribus suorum pasci. Lucanus:

Obsessum Pangessit qua Marte Saguntum.
Cæsis scilicet imbellibus. Alii nam non ab Hannibale, sed à Metello obsessos dicunt.

VARIORUM.

85. *Quem, &c.*] Respicit ad fabulam de Jove, qui iratus mortalibus ignem subtraxit. Prometheus autem ignem flum concava ferula ad currum Solis ad-mota, rursus furto ex cœlo abstulit, & in terram ad homines detulit. Vide Hesiodum 1. *ἔργων. Lubin.*

86. *Elemento, &c.*] Quod tam nefando scelere violatus non sit, & existimo te etiam, ô Volusi, ob id exultare, quod ignis saltem sit inviolatus. Vel, te ô Volusi, igni gratulari credo, qui tam infandi sceleris officio non fuerit violatus, *sed ὃ μυστικὸν ἴδωρ ἐν ἱμαίῳ*, inquit Persa ille in Epigr. Diolcorid. Antholog. lib. 1. cap. 13. Persæ autem & Chaldaei ignem venerabantur inter summa numina, ut & aquam; tanquam rerum principia. Ab his per Trojanos, perpetuus ille ignis Vestæ sacer fluxit ad Romanos. *Lubin. Farnab.*

87. *Sed qui, &c.*] Notatur crudelitas Ægyptiorum. Id est, homo effra-tus, qui naturam in se violavit, & se-mel natura repugnante hoc cadaver hominis inordere sustinuit, nihil unquam hac humana carne libentius comedit, *Idem.*

89. *Nam, &c.*] Et ratio est, quia in maximis sceleribus, dum perpetrantur, hominibus sceleratis maxima est volu-ptas. *Idem.*

90. *Ultimus, &c.*] Qui tardius, toto cadavere jam consumto, supervenerat; sanguinem ex terra protusum haurit, & gustat. Unde facile existimare fas est, quanta aviditate & voluptate priores car-nem devoraverint. Potest autem forte legi, *qui sitit. Idem.*

92. *Per, &c.*] Digitis per terram cruentam ductis, haurit sanguinem & ita gustat. *Idem.*

93. *Vascones, &c.*] Fatetur autem hu-manis carnibus vesci, alibi etiam con-tigisse, sed non ex simili causa, famo-nimirum intolerabili urgente. Sunt au-tem Vascones Hispaniæ citerioris popu-li, ad Gallicum & Britannicum Ocea-num, à Metello Romanorum duce ob-sessi, & in tantam necessitatem compul-si, ut carnibus humanis vescerentur. Alii dicunt ab Hannibale fuisse obsessos. Alii quod bellis Sertorianis obfessi, ex-trema fame, ne fidem populo Romano datam violarent, in cadavera sua sevic-rint compulsi, quo tempore Q Metellus adversus Sertorium bellum gererat Phu-tarchus, Appianus, Florus libro 3. ca-pite 22.

94. Rq.

Produxere animas: sed res diversa, sed illic
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus
 Extremi. longæ dira obsidionis egestas. 95
 Hujus enim, quod nunc agitur miserabile debet
 Exemplum esse cibi. sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia quidquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem, ac maciem, ac tenuis miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum
 Viribus abnuerit dira, atque immania passis.
 Et quibus illorum poterant ignoscere Manes, 105
 Quorum

VET. SCHOLIAST.

95. *Fortuna, &c.*] Quæ ad hoc eos deduxit. *Bellorumque, &c.*] Cum obsiderentur à Metello.

97. *Hujus, &c.*] De quo loquebar modo,

98. *Sicut, &c.*] Vascones Saguntini quorum dictum sit ut si * major invidia facti exemplum, quod soleas non quod horreas.

100. *Ventris furor.*] Famis inopia.

104. *Dira, &c.*] Saguntinis.

VARIORUM.

94. *Produxere.*] Vitam suam prolongarunt. *Sed, &c.*] Hos enim intolerabilis fames, Ægyptios vero animi feritas, & hostilis crudelitas compulsi. *Lubin.*

95. *Fortuna, &c.*] Odium & inclementia fortunæ, quæ illos ad tantam calamitatem perduxit. *Bellorumque, &c.*] Ut sunt egestatis & famis angustia. Quid enim amplius in bello, quam compelli ad humana cadavera devoranda. *Casus extremi.*] Quibus nihil addi potest miserius. *Idem.*

96. *Obsidionis.*] Vel à Metello, vel potius ab Annibale. *Idem.*

97. *Hujus, &c.*] Exemplum hujus cibi, quem Vascones fame compulsi comederant: debet merito esse miserabile & venia dignum. *Miserabile.*] Hi enim sua fortitudine in tantas calamitates &

zumnas inciderunt. *Idem.*

98. *Sicut, &c.*] Vasconum & Saguntinorum, quibus in dira obsidione omnia depasta erant. *Idem.*

99. *Cuncta, &c.*] Etiam impura, ut canes, glires, feles, mures, &c. *Idem.*

100. *Vacui, &c.*] Rabiosa fames. Nihil autem fame atrocius, ut exempla non desint, propria brachia & lacertos devorantium. *Hostibus, &c.*] Ut ipsi obsidentes hostes miseriam & calamitatem obsessorum miserarentur. *Idem.*

101. *Tenuis, &c.*] Fame & inedia absumptos. *Lubin.*

102. *Membra, &c.*] Cadaverum & hominum, vel à se, vel ab hostibus intersectorum. *Fame.*] Cogente, instigante. *Esse, &c.*] Edere. Fame instigante & jam prompti erant propria sua membra comesse. *Idem.*

103. *Quisnam, &c.*] Quis unquam hominum aut Deorum tam crudelis sit, ut veniam illis urbibus indulgere nequeat, si carnem humanam comedant, qui dira atque immania sint perpassi. Videtur melius legi, *Urbibus:* alias, *viribus*, pro viris tam fortibus. *Idem.*

104. *Dira, &c.*] Idque propter constantiam suam & animi fortitudinem. *Idem.*

105. *Et, &c.*] Illorum umbræ & defunctorum animæ, quorum corporibus velcebantur, his ignoscere poterant, nedum Dii & homines. *Idem.*

106. *Maluit.*

Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent. nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat. sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Grajas, nostrasque habet orbis Athenas. 110
Gallia caussidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute,

VET. SCHOLIAST.

107. *Zenonis, &c.*] Zeno Stoicz se-
ctæ * ab eorum qui quod honestum
esset, id summum & solum bonum esse
dicebat.

108. *Pro, &c.*] Sed per honestatem,
sicut Stoici dicunt, melius erat mori,
quam cadaveribus pasci.

109. *Stoicus, &c.*] Unde poterat tan-
tum sapere quantum Zeno, ut cadaveri-
bus abstinere, scelus putando commit-
tere pro vitæ cupiditate?

110. *Grajas, &c.*] Romanas litteras,
& Græcas.

112. *De, &c.*] De adhibendo ne-
gotiis suis oratore. *Thule, &c.*] Civitas
in Oceano, insulâ in qua brumæ tem-
pore dies nulli, perinde solstitiali æstivo
nox nulla.

V A R I O R U M.

106. *Melius, &c.*] Quasi dicat: Nos
Romani illis Cantabris & Vasconibus
sumus sapientiores, qui ex Zenonis alio-
rumque Philosophorum doctrina sci-
mus, longe satius esse mori, quam im-
manissime cadavera amicorum devorare.
Sed unde Vascones illam sapientiam ha-
bere poterant, qui prisco illo tempore
rudes erant barbari. *Lubinus.*

107. *Zenonis.*] Optimi Philosophi,
qui existimabat satius esse mori, quam
naturæ leges in se violare. Egregie Vir-
gilius:

Usque adeo mori miserum est?

Neque, &c.] Non omnia, sed quædam
tantum, quæ contra humanitatem, &
naturam non pugnent. *Idem.*

108. *Pro, &c.*] Ut malum poenæ
effugiatur, non est admittendum ma-
lum culpæ. Sic Seneca: *Non omni pro-*

cio vita emenda est. Sed, &c.] Unde
Valko, vel Cantaber, vel Saguntinus,
Stoicam hanc disciplinam didiceris, sci-
licet moriendum potius esse, quam tam
immani scelere & piaculo vitam protra-
here. *Idem. Cantaber.*] Hodie *Gasconi.*

109. *Antiqui, &c.*] His verbis satis
indicat Saguntum à Metello fuisse obsei-
sam: qui à Sulla dictatore contra Sertio-
rium in Lusitaniam & Celtiberiam mis-
sus, cui postea additus à senatu fuit
Pompejus. *Florus lib. 3. cap. 22. Lubin.*
Farnab.

110. *Nunc, &c.*] Quasi dicat: No-
stra ætate scire potuit Cantaber Philoso-
phiæ præceptis imbutus, à carne huma-
na abstinendum esse. Quasi dicat: Hoc
tempore homines longe doctiores &
cultiores sunt. *Nostras, &c.*] Romano-
rum sapientiam & litteras. *Lubinus.*

111. *Gallia, &c.*] Gallia facunda &
oratoria, docuit Britannos vicinos cau-
sas agere & oratoriam exercere. Quod
autem Lugduni declamaverint, dictum
Satyr. i. vers. 45. deinde dixit Sat. 7.

— *Accipias te*

*Gallia, vel potius nutricula Confidico-
rum*

Africa, —

Idem.

112. *De, &c.*] De adhibendo nego-
tiis suis oratore. Hyperbolice hæc dicit.
Est autem *Thule* illa regio quæ jam Nor-
wegia dicitur. Vel Oceani septentriona-
lis insula supra Orcadas, nonnullis *Schoe-
land.* *Idem.*

113. *Nobilis, &c.*] Post digressionem
revertitur ad Vascones & Saguntinos
excusandos. Id est, licet Vascones vel
Saguntini fame compulsi sint ad carnes
hominum

Virtute, atque fide: sed major clade Saguntus;
 Tale quid excusat, Mæotide sævior ara 115
 Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix, homines, (ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas,) tantum immolat: ulterius nil,
 Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus 120
 Impulit hos? quæ tanta fames, infestaque vallo
 Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
 Audere? anne aliam terra Memphitide sicca

Invi-

VET. SCHOLIAST.

115. *Tale, &c.*] Juxta Mæotim paludem Taurici sunt, quorum rex Thoas advenas immolare consuevit, usque in adventum Orestis & Pyladis: quibus agnitis Ifigenia, quæ erat templi sacerdos, ablato inde Dianæ signo, aufugit, idque Anciz consecravat. Et Salustius: Namque omnium ferocissimi ad hoc tempus Achæi atque Tauri sunt: quod quantum conjicio locorum egestate, sapto vivere coacti.

120. *Quæ, &c.*] Id est, quomodo Saguntinos coëgit obsessio.

122. *Anne, &c.*] Quam, inquit, invidiam facient Nilo cessanti defluere aliam, quam hanc, quam fecerunt, eadem vera devorantes tanquam fame coacti?

VARIORUM.

hominum comedendas, tamen ille populus nobilis est, & nobis Romanis virtute & fide par, sed clade nobis major. Quia illorum civitas ab Annibale prorsus delecta est, quod nobis Romanis nondum contigit. Hæc ex ætate Livius describit. Florus libro 2. cap. 2. Valerius Maximus lib. 6. cap. 6.

114. *Saguntus.*] Civitas ultra Iberum in Hispania, Rom. socii, ab Hannibale expugnata. *Morvedre.* Farnab.

115. *Tale, &c.*] Tale immane facinus, quidnam excusare potest. Quippe cæcis civis si humanis vescerentur carnibus excusandi sunt: huc, obsidione, constantia, fide adducti, sed Ægypt. &c. Farnab.

Mæotide.] Sævior est quam ara Dianæ Tauricæ ad Mæotidem paludem. Fuit autem juxta Mæotidem Ponti paludem Taurica ara, Dianæ sacra, ad quam homines, hospites advenas immolabant vivos. Diod. Sicul. libro 4. cap. 3. *Labinus.*

116. *Quippe.*] Probat Ægyptios atrociores esse ipsis Tauricis. Id est, Diana Taurica inventrix infandi illius Sacrificii, hominestantum immolat, non autem devorat. *Idem.*

117. *Ut jam.*] Nisi forte illa fabulosa & Poëtica sint. Vel illa à Poëtis decantata posse vera esse, cum multa videamus immaniora fieri in Ægypto. *Farnabius. Carmina, &c.*] De ara Taurica. *Labinus.*

118. *Homines tantum, &c.*] Homo immolandus ibi nihil alterius vel gravius timet, quam cultram quo immoletur. Hoc est, non veretur, ut insuperetiam devoretur. *Labinus.*

119. *Quis, &c.*] Indicat Ægyptios nullam sui sceleris causam habuisse, ut Vascones. Nimirum Ægyptii nihil ad sui excusationem possunt producere. id est, quod intortanium, quæ adversa calamitas. *Idem.*

120. *Quæ, &c.*] Fuit Ægyptiorum, qua compulsi, homines devorarent, ut Vascones & Saguntini? *Infestaque, &c.*] Arma hostilia vallo & obsidione urbem undique cingentia. Nihil horum Ægyptios impulit. *Idem.*

121. *Tam, &c.*] Facinus tam crudele atque immane, ut homines comedant. *Britannus.*

122. *Anne, &c.*] Si Nilus terram Memphitide sicca

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
Hac fecit rabie imbellis & inutile vulgus,
Parvula scitilibus solitum dare vela phaselis,
Et brevibus pictae remis incumbere testae,
Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt

125

130

Et

VET. SCHOLIAST.

123. Surgere, &c.] Inrigare Aegyptum.

124. Cimbri, &c.] Gentes diversae barbarorum.

125. Sauromatae.] Sarmatae.

126. Imbellis, &c.] Aegyptiorum.

127. Dare vela, &c.] Testeis navigis. talibus enim navigiis in Nilo utuntur.

VARIORUM.

Memphidem vel Aegyptiacam inundare nollet, illique suam fertilitatem invideret, vel ob hoc unum scelus, satis causa haberet. Potuissent enim aliam graviolem offensionem, invidiam, & similitatem Nilo creare, quam cum hominem devorant? Quasi dicat: Merito Aegyptii ob hoc ipsam scelus fame & annonae caritate premerentur. Terra, &c.] Est autem Memphis secunda urbs post Alexandriam nobilis Aegypti civitas, Gran Cairo. Idem.

123. Invidiam.] Ut suam fertilitatem ipsi inviderent. Vel possentne facinore crudeliori irritare Nilum non inundantem siccam Aegyptum quam hoc quod suasit Bafiridi Thrasius? Farnab. Nolenti, &c.] Inundare & fertilem reddere, & fertilitate ponere ipsam Aegyptum. Idem.

124. Quae, &c.] Ordo est: Vulgus Aegyptiorum & Tentyritarum imbellis, inutile atque ignavum, dum tantum scelus perpetravit, hac immanitate & rabiosa feritate servit, quae nulli unquam Cimbei, nulli Sarmatae in hostes suos servierunt. Satyr. 8. vers. 249. Terribilis, &c.] Qui metum & terrorem Romanis incutiant, utpote quos seque-

runt. Illi jam Holsati atque Dani, Gallica lingua *latrones* olim dicebantur. *Lubi Britones.* Germaniae populi, quos nunc Britannos appellamus, à Britone terrae filio, cujus filius erat Mannus. Populus Galliae Celticae: Armoici, Britones. Tacitus.

125. Sauromatae.] Sarmatae, & Scythae, ubi jam Moscovii, Moldavii, Transilvani, & pars quidam Poloniz. Sat. 2. vs. 1. *Immanes Agathyrsi.* Populi Scythiae juxta Sarmatas, ita dicti ab Agathyrio Herculis & Echidnae filio. Virg. *piscique Agathyrsi.* Lubin.

126. Haec, &c.] Aegyptus, quae vilissima est respectu aliorum populorum. *Vulgus.* Tentyritarum, Aegyptiorum. Idem.

127. Parvula, &c.] Testatur hoc Strabo libro 17. quod in Insula Della, quae à mari & duobus Nili fluentis circumdatur, tanta facilitate navigetur, ut nonnulli testaceas scaphas habeant. Notat molliorem & imbecillitatem Aegyptiorum, qui tamen usque adeo immanes sunt. Idem.

128. Et, &c.] Fosse aliae in Aegypto erant tam facile navigabiles, ut scaphas testaceas & scitiles haberent. *Pisces, &c.* Navis testaceae, variis coloribus distinctae. *Brevibus, &c.* Hoc pertinet ad parvitatem & imbecillitatem Aegyptiorum denotandam. Idem.

129. Non poenam, &c.] Concludit immanitatem Aegyptiorum omnem poenam excedere, & superare. Quibus laetis magna poena imponi nequeat. Idem.

130. In, &c.] Illi enim per viam fecerunt, quod Valcones & Saguntini per incredibilem & fusiolaam famem. *Lubinus.*

131. In;

Et similes, ira, atque fames. mollissima corda
 Humano generi dare se natura tatetur,
 Quæ lacrymas dedit. hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam dicentis amici,
 Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum tunus adultæ
 Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
 Et minor igne rogi. quis enim bonus & face dignus 140

Arcana,

VET. SCHOLIAST.

131. *Ira, &c.*] Eorum scilicet qui hoc compulsi fecerunt, id est, Vascones & Saguntini. *Mollissima, &c.*] Humanitatem & misericordiam natura hominibus non negavit.

133. *Hæc, &c.*] Pars optima est naturæ vel mentis nostræ, miserum fletu.

136. *Circumscriptorem.*] Curatorem suum.

137. *Ora, &c.*] Puellares capilli, tristitia & squalore longiores. Cum enim rei tenemur. & capillos dimittimus; qui faciunt nos interdum vultum habere tanquam puellæ.

138. *Cum, &c.*] *Ō palas* Viro matrem.

139. *Vel, &c.*] Sepelitur.

140. *Et, &c.*] Infans mortis.

VARIORUM.

131. *Ira, &c.*] Nam ira illis famem suppeditavit ad devorandos homines.

Mollissima, &c.] Dum hominem lacrymari jussit natura, dedit ipsi clementiam, humanitatem, misericordiam. Lacrymæ autem sunt indicio, homines ad misericordiam, condolentiam, & *συμπάθειαν* efficiunt. *Lubin.*

133. *Hæc, &c.*] Misericordia. Naturæ vel mentis nostræ optima pars, quod homines miseres debemus & miseramus. *Nostri, &c.*] Animi nostri. Hinc tæce ille dixit:

---Αἰσθὲς ἀποδιδούς ἀνδρῶν,
 ἴδω.

134. *Plorare, &c.*] Ipsa natura, ipsa humanitas. *Casum ingentis.*] Qui calamitatem & ærumnas suas desit. *Lubin.*

135. *Squalorem rei.*] Cum reum, ad iudicium sublellia protrahunt extrema fortuna stare videmus, cum ipsum metu supplicii, & iudicii attonitum videmus, & miserando habitu deformem & squalidum. *Pupillum, &c.*] Id est, miserum illum qui parentibus orbus est, qui ad iudicium vocat tutorem suum, qui misere illum deceptit & circumscripsit. *Idem.*

136. *Circumscriptorem.*] Tutorem, qui deceptit pupillum. *Cujus, &c.*] Cujus pupilli longiores & puellares capilli, ora ejus fletu & lacrymis manantia, incerta faciunt, sintne juvenis, an vero puellæ. *Idem.*

137. *Incerta.*] Ambiguum vultum, puer ne sit an puella. Propter capillum passum & in faciem protensum. *Capilli.*] Hosce solebant illi qui tristes erant, dimittere. *Idem.*

138. *Natura, &c.*] Natura cogente & imperante gemitum edimus, cum virgo quædam nubilis moritur. *Idem.*

139. *Terra, &c.*] Cum sepelitur infans, qui minor est, quam ut comburatur. Pueri enim quibus dentes nondum nati, non solemni ter comburebantur. *Beroald. Annotat. cap. 29. Plin. libro 7. cap. 17.*

140. *Et minor.*] Hoc est, neque sepelitur, sed reconditur in suggestuario. Sed an commune nomen sepulchri illis competit? negat Rutilius. cur a illis competit? opinor, quod hujusmodi non sub pulvere

Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos;
Ulla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinatorumque capaces,
Atque exercendis, capiendisque artibus apti
Sensum à coelesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia. mundi
Principio indulgit communis conditor illis

145

VET. SCHOLIAST.

141. *Arcana, &c.*] Facē arcana dignus sacerdotii, ac per hoc iustus. Arcana, imbutum sacris dicit Pontificem: aut arcana, dicit mystica, cum in templo Cereris sibi invicem facem cursores tradunt.

143. *A grege, &c.*] Animalium pecorum.

145. *Atque, &c.*] Discendi artificii faciles.

146. *Sensum à, &c.*] Quem animum esse dicunt partem coelice divinitatis.

147. *Prona, &c.*] Animalia.

148. *Conditor, &c.*] Deus.

VARIORUM.

pulvere aut terra humabantur; sed in urnulis vel similibus vasculis, & in ipsis locabantur suggrundis Turn. Plin. l. 7. Narbist. docet, nefas fuisse homines, quibus nondum dentes enati, cremare. *Delrio.* *Quis, &c.*] Sensus est: Quis vir bonus, alterius incommodo non moveatur? & qui non cogitat sibi accidere posse, quod alteri accidit. *Lubin.*

141. *Qualem, &c.*] Qualem se vel suum maritum, vel quemvis alium hominem vult esse sacerdos Cereris. Porro in sacris Cereris inatōnarum pudicitia requirebatur, ut etiam virorum integritas. Qui enim currentes faciem tenebant, castissimi & integerrimi eligebantur: Satyr. 6. vers. 50. qualem se vel suos esse vult Cereris sacerdos. *Lubinus.* *Cereris, &c.*] Ut epopta fiat. Duplicia enim Cereris mysteria, minuscula, quæ quocumque instaurabantur: & maiuscula,

quæ quinto quoque anno, mense Boëdromione. Initiandi autem per totum quadriennium dicebantur mystæ. Ad ipsa autem sacra admitti epoptæ, ab eo scilicet, quo illis sacra inspicere permitteretur. Scaliger ad Tibull.

142. *Ulla, &c.*] Nullus vir bonus humani aliquid à se alienum putat. Dicit ergo nullum esse bonum, qui idem non sit pius & misericors. *Separat, &c.*] Naturalis pietas, humanitas, misericordia commendatur. Hæc humanitas & misericordia distinguunt nos à brutis. *Lubin.*

143. *Venerabile, &c.*] Divinum & excellens ingenium, ut alter alterius ope sublevetur. Id est, ut misericordiam & humanitatem exerceamus, rationem adempti sumus. *Lubin.*

144. *Divinorum, &c.*] Rerum divinorum intelligentes. Nullum enim animal præter hominem, Dei notitiam habet.

145. *Atque, &c.*] Mixtæ hominum artes, quæ quotidie inveniuntur, indicant hominem, nobilius quid esse, quam quæ e signi, crassa, & terrestri materia constitutus sit. Hæc omnia propter humanitatem exercendam hominibus attributa. *Idem.*

146. *Sensum, &c.*] Non enim animæ nostra è traduce, sed ex mente divina. *Virgilius:*

Ignescit est ollis vigor & coelestis origo.

Idem.

147. *Cujus, &c.*] Sensus vel animæ rationalis. *Prona.*] Bruta intellige. *Mundi, &c.*] Deus initio mundi, illis brutis animalibus tantum dedit animas, vegetativam & sensitivam nimirum, quas potentius, bruta nobilium communes habent. *Idem.*

Kk

149. *Nobis,*

Et similes, ira, atque fames
 Humano generi dare nata
 Quæ lacrymas dedit. hæc
 Plorare ergo jubet causas
 Squaloremque rei, pur
 Circumscripserunt, c
 Ora puellares faciunt
 Naturæ imperio ger
 Virginis occurrit,
 Et minor igne rog

VET. SCHO.

131. *Ira, &c.*] Eor
 compulsi fecerunt,
 Saguntini. *Malissim*
 tem & misericordi
 non negavit.

133. *Hæc, &c.*
 ne vel mentis no
 136. *Circumsi*
 suum.

137. *Ora, &*
stittia & squalor
rei tenemur. ?
 faciunt nos i
 tanquam pur
 138. *Cum*
 tuz.

139. *Vel*,
 140. *Et*,

137. *Ira*
 suppeditat
Malissima
 mari iussi
 humanit
 autem si
 cordiar
 essent
 139
 vel r
 mir
 ad
 ?

VET. SCHOLIAST.

131. *Et, &c.*] Homines.
 131. *Dispersi, &c.*] In unum colli-
 ger in civitate.
 134. *Tutus, &c.*] Securos, vicinitate
 aliorum confidentes.
 135. *Proferre, &c.*] Defendere bello.
 136. *Jubere civem.*] Pro, civem.
 138. *Ferturum, &c.*] Custodia por-
 tatum.
 139. *Sed, &c.*] Id est, nec serpens
 irremtentem comedit, nec fera sui gene-
 ris heram. Varrò: Canis caninam non
 ed.

VARIORUM.

149. *Nihil, &c.*] Mentem, intelle-
 ctum, rationem, quam soli homines
 Deo beneficio consecuti suus. *Lubin.*
 Anima ergo est qua vivimus & senti-
 mus: animus autem, quo intelligimus
 spiritualesque. *Bent.*
 150. *Mores, &c.*] Eo
 nomine anima rationali à Deo donati su-
 mus, ut virtus benevolentis & amo-
 ris adfectus, nos tempore necessitatis ab
 aliis auxilium peteret, & auxilium vici-
 nis aliis prestare juberet. *Et sic dicitur,*
Sim aliis prestare. Lucan.
 151. *Dispersi, &c.*] Ut mutuis amo-
 ris adfectus, homines in unum populum
 & hinc inde vagantes in civitatem con-
 trahi & colligi juberet, in civitatem con-
 venire, & ad civilem societatem conve-
 nire. *Algerius, &c.*] Respicit ad plica
 stricula. *Clavio; Pico quendam hominem*

cum in agris pessimi homines bestiarum non
 vagabantur, & sibi vitam feram vitam pro-
 pagabant. Vide & Athenarum lib. 1.
 cap. 23.

152. *Et, &c.*] Illas silvas relinquere
 & deserere, quas proavi inhabitantes
 Lubin.

153. *Adificare, &c.*] Ut non
 plus in curribus & mapalibus viret
 Laribus, &c.] Id est, urbes & civi-
 tates locietatem condere. *Idem.*

154. *Tutus, &c.*] Id est, ut fides
 propter lumen & domum vicinam colligit
 & adausa, rixos & securos somnos pro-
 starent. *Idem.*

155. *Fiducia.*] Vicinitate aliorum
 confida. Ut multi una societate conju-
 gerentur, & unus aleri, confideret.
 156. *Comuni, &c.*] Jussit scilicet mutuis am-
 ris adfectus. Hinc civica corona. *Val-*
 lib. 2. cap. 8.

156. *Nutantem.*] Gravi vulnere in bo-
 lo accepto nutantem & cadentem. *Lubin.*

157. *Communi, &c.*] Sub commu-
 vexillo tubæ concentu excitari ad pug-
 nam. Sub uno imperatore bellum gere-
 Defendi, &c.] Eo dicit, nam ex turribus
 civitatum initio in hostes depugnabatur.
Idem.

158. *Una, &c.*] In una communi
 civitatis custodia & tutela conservari. *Idem.*

159. *Sed, &c.*] Id est, horribilibus
 Draconibus major inter se con-
 cordia

Cogni
 Forti
 Expi
 Indi
 Perp
 Ast
 Proc
 A
 Na
 Ar
 Cogni

152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159

Amilis fera. quando leoni
 itam leo? quo nemore unquam
 majoris dentibus apri?
 git rapida cum tigride pacem
 lævis inter se convenit urfis.
 ferrum lethale incude nefanda
 ic parum est, cum rastra, & sarcula tantum
 coquere, & marris, ac vomere lass
 erint primi gladios extendere fabri.
 icimus populos, quorum non sufficit iræ
 cidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum
 Cre-

VET. SCHOLIAST.

12. *Majoris dentibus apri.*] A sua
 13. *Indica, &c.*] De India. Ut Te-
 14. *hantis quem Indseis profecerat.*
 15. *Prodixisse, &c.*] Nam invicem
 16. *abluunt dentibus. non tantum*
 17. *o.*
 18. *Nescierint, &c.*] Primo tempo-
 19. *qui fuerunt regnante Saturno.*
 20. *Aspicimus, &c.*] *Egyptios.*

VARIORUM.

ia est, quam hominibus. Adeo ut
 ordia & mutus amor in brutis re-
 adhuc esse videatur, ab homini-
 vero prorsus extolet. Hisc fatisin-
 ur quod cum reliqua omnia anima-
 sua perfectione & officio perissent,
 homo à suo officio exorbitavit, &
 sit. Et Cicero: *Nulla est tam detesta-*
ta quam homini ab homine non nasci-
ubini. Parci, &c.] Id est, similis
 idem speciei fera, parci cognatis
 em speciei feris, eadem maculas,
 m formam & colorem habentibus.
 tus Miscellan. lib. 3. cap. 28.
 1. *Cognatis maculis.*] Ut pardus &
 parci pardis & lyncibus. *Quando,*
 Hoc enim nunquam tactam est.
 1. *Exspiravit.*] Mortuus, comestus
 oratus est. *Idem.*

163. *Indica, &c.*] Et hæc tamen ani-
 malia ferocissima sunt, & tamen con-
 cordia inter se, & mutuos amoris & be-
 nevolentiz adfectus retinent. *Solus homo*
est homini lupus Idem.

164. *Asp, &c.*] Jam dissimili demon-
 strat, solum hominem de recta disce-
 dere. Id est, homini non satis est homi-
 nem interemisse, sed insuper etiam de-
 vorat. Id est, parum est homini gladios
 fabricasse, in alterius hominis pernici-
 ciem. *Nefanda.*] Super scelera incude,
 Idem.

166. *Prodixisse.*] Fabricasse. *Sarcula.*
 Id est, cum primi fabri proavorum no-
 strorum temporibus nescierint gladios
 fabricare, nimirum qui solummodo in-
 strumenta ad agriculturam necessaria fa-
 bricare potuerunt. *Sarculum* alii expli-
 cant fermentum bicorne, quo com-
 moveatur terra, à *sarriendo*, id est, fo-
 diendo ita dictam. *Idem.*

167. *Marris.*] Instrumentis ferreis ex-
 cidendis inutilibus herbis comparatis.
Lubin. Vomere lassi.] Id est, lassii cudendo
 marris & vomeres. *Britan.*

168. *Nescierint primi.*] Nondum enim
 sævitia erat inter homines. *Extendere.*
 Alii, *excudere.* *Idem.*

169. *Aspicimus, &c.*] Quales Tenty-
 ritæ, de quibus dictum, & quales no-
 stro tempore, sunt Caribes, Cannibales,
avregrepa 271. Idem.

171. *Quid, &c.*] Quibus diis hos
 homines devoveret, quantum illos de-
 testaretur, si jam viveret Pythagoras? ni-
 mirum

Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulgit non omne legumen.

VET. SCHOLIAST.

173. *Pythagoras, &c.*] * Samius philosophus propter cognationem inter se mandandi, omnibus abstinuit animalibus, averfatus & fabam, quæ ex sanguine humano orta esset. * Nam flores ejus in sanguinem vertuntur si sic ponatur.

174. *Et ventri, &c.*] Qui & legumina timeret edere. Antistrophe, qui abstinuit.

VARIORUM.

mirum ille indagando, cælum & terram commoveret. *Idem.*

172. *Vel, &c.*] Vel ultra Sauromatas, ne videret hominum scelera, & talia scelerrum monstra portenta prodigia. *Idem.*

173. *Cunctis, &c.*] Id est, qui religione & reverentia hominum, etiam à

brutis animalibus abstinuit, neque illis solum, verum etiam à quibudam leguminibus. nimirum à fabis. Cum autem ille sentiret animos hominum post mortem migrare in nova corpora, quod ille *μετεμψύχοι* appellavit, brutorum etiam carnibus abstinuit, ne forte edendo in animos hominum, qui forte in illorum corpora migrassent, sequeretur. Opinio vel pueris ridicula, tanto certe Philotopho indigna. Lips. *Manuduct.* 1. Dissert. 6. Laët. in ejus vita. Gellius lib. iv. cap. xi.

174. *Non, &c.*] Refertur inter Symbola ejus, *A fabis abstinet.* Quoniam, ut ait Cicero, inflationem adficerent, & animum perturbarent. Vide proverbium, *A fabis abstinet.*

SATYRA XVI.

ARGUM. Militiæ commoda & privilegia dum Ironice laudat, nimiam mirum insolentiam taxat. *Satyram hanc plerique Juvenali abjudicant.*

Quis numerare queat felicitis præmia, Galle,
Militiæ? nam si subeuntur prospera castra, Mc

VET. SCHOLIAST.

Ita à plerisque exploditur, & dicitur non esse Juvenalis.

1. *Felicitis, &c.*] Quanta in te habeat bona, militia.

2. *Nam, &c.*] Ut nihil periculi patiar in bello, vel non interit præliis: vel si sint pericula, quamvis timidus sum, tamen eo ad militandum.

VARIORUM.

JUVENALIS quod *Paridem illum hisfrionem Sat. 8. versibus illis:*

Quod non dant proceres dabit histrio, &c.

ostendisse, per honorem militia, quamquam

oloxenarius, urbe summotus missusque ad præfecturam cohortis in extremam Aegypti partem tendentis. Id supplens genus placuit, ut levi & joculari delicto par. Hinc et Aegyptio precedentem Satyram, & hanc scripsisse existimatur.

1. *Quis, &c.*] Quasi illa militia commoda, præmia, utilitates, & emolumenta sint infinita & innumeralia.

Lubin.

2. *Nam, &c.*] Id est, cum quis prospera castra & felicem militiam subit, licet tyro pavidus essem, tamen cupissem in illam militiam exiipi, & transcribi. Vel, Si mihi militiae stipendium

Me pavidum excipiat tironem porta secundo
Sidere: plus etenim fari valet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genitrix, quæ delectatur arena.

Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: immo & si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excuslos Prætori ostendere denteis,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos,

10

VET. SCHOLIAST.

6. *Et, &c.*] Id est, Juno.
11. *Et, &c.*] Panis.
12. *Medico nil, &c.*] Desperante :

VARIORUM.

aspiciant benigna affluerit consel-
lario, non dubium etiam à puero om-
nem in castris ætatem degere. *Farnab.*
Prospera, &c. Qualia hæc sunt, quæ jam
intravi. *Idem.*

3. *Excipiat.*] Optantis est. Quasi di-
cat: Causam non dico quin excipiat.
Porta.] Introitus castrorum. Dux autem
erant castrorum portæ, quarum altera
decima dicebatur. De portis castrorum
consule Lippii Comment. ad Tacit. de
milit. Rom. Dial. 5. *Secundo, &c.*] Diis
faventibus, qui adversi sunt, militia est
miserrima. *Lubin.*

4. *Plus, &c.*] Nihil magis in militia
requiritur, quam ut felici sidere & be-
nigno fato militiam capeffamus, quod
plus valet, quam si vel ipsum Martem
belli Deum nobis habeamus vel maxi-
me propitium, & faventissimum inter-
cessione Veneris. *Fari benigni.*] Benigni
sideris, & secundæ constellationis.
Idem.

5. *Quam, &c.*] Quæ Marti carissima,
& cui libenter gratificatur. Cum enim
amica ejus sit, ejus commendatio merito
multum ponderis apud ipsum habet.
Idem.

6. *Samia, &c.*] Juno Martem ex

Jove, vel, ut alii, ex nullo viro peperit.
Colebatur autem Juno in Samo insula.
Virg. l. Æneid. Lubin.

7. *Commoda, &c.*] Sigillatim jam mi-
litiæ comoda recitat, & primo qui-
dem communia. Quorum primum est
quod maximam habeant nocendi licen-
tiam & impunitatem. *Idem.*

8. *Ne, &c.*] Id est, ne togatus aliquis
militiam non exercens, te militem pul-
sare audeat, & si à te milite ipse verberetur,
te coram prætoris non accusare au-
deat. Qui non militabant, toga uteban-
tur. Contra milites utebantur sago mili-
tari. *Idem.*

9. *Et, &c.*] Id est, si à te vapulet,
aut verberetur. *Dissimulet, &c.*] Se
pullatum esse, vel vapulasse. Quid enim
agar: Satius enim est dissimulare, quam
nihil proficere. *Idem.*

10. *Excuslos.*] Dentes à te milite sibi
per rixam excuslos. *Prætori.*] Judici mi-
litum. *Idem.*

11. *Et, &c.*] Indicat in atrocissimis
injuris militem non accusari. *Nigram.*]
Lividum carnis tumorem obiectum vibri-
cosum, id est, maculis plumbei coloris.
Offam.] Frustum carnis nigrum, vibico-
sum, & tumidum, quales nigra offæ
sunt, cum ad partem percussam sanguis
defluit. *Idem.*

12. *Atque, &c.*] Id est, oculos istos
exlinctos, medico, de recuperando vi-
su, nihil promittente. *Nihil promittente.*

13.] Nil salutis aut remedii. *Relictos.*]
Metaph. Deperditos. *Lubin.* Alii legunt
Oculos relictos.

Kk 3

13. *Bardai.*

Ultio, si justæ deferatur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli
Consensu magno efficiunt, curabilis ut sit
Vindicta, & gravior quam injuria: dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagelli,
Cum duo cruro habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe?
Præterea quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Et veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se

EX-

VET. SCHOLIAST.

19. Si, &c.] Si justam causam habueris.

21. Curabilis ut sit Vindicta.] Ut satis cures quemadmodum effugas illos.

23. Mulino, &c.] In alio, Mutinensis. Rhetor aliquis de Mutina. ignavus de mulino.

VARIORUM.

19. Si justa, &c.] Etiam si justa causa nececlerat. Farnab.

20. Tota, &c.] Id est, licet centurio æquissimam sententiam contra militem pronunciari: ægerime tamen ferunt omnes commilitiones, quod aliquid contra militem sit pronunciatum. Manipuli.] Milites manipulares, qui idem signum sequuntur. Idem.

21. Consensu, &c.] Unanimi consensu, summo nisu & conatu. Quidam hic legunt, officium, scilicet querelam deferrent. Curabilis, &c.] Sunt verba militum increpantium togatum, qui alium militem velit accusare. Quasi dicat: Injuria militis parvula est, pro qua vos magna & gravem vindictam polcitra. Vel possunt esse verba Poëte, dicentis: Vos efficietis ut damnosius vobis sit, cum vindictam petitis, quam prius accepta injuria. Vel ut miles quem accusatis, dum vos ulciscitur, majorem vobis injuriam inferat, quam est prior. Alii legendum esse censent, curabitur, sc. 6 togati. Lubin.

22. Vindicta.] Petita. Injuria.] Jam accepta. Dignum, &c.] Opus & audacia Vagelli e Mutina cujusdam temerarij cauidici. Farnab.

24. Cum, &c.] Quæ clavis caligarius pungi à militibus possint. Vel cum tu solus tantum sis, & velis accusare militem, offenderet tot milites commilitiones, qui clavos in tibialibus habent, & togato militem acculanti, obstabunt. Offendere.] Irritare, si ipsi intencos & iratos reddere. Dum enim cogeatur per illos transire, illum talibus clavis pangebant. Hinc superius dixit Sat. 3. vers. 249. Et in digito clavus mihi militis habet. Lubin.

Tot, &c.] Id est, tot milites, qui caligas ferunt, in quibus clavi. Tuthebus libro 4. capite 7. Caligari autem proprie milites gregarii sunt, à caliga, militum vulgari calceamento. Caligæ autem illæ clavis dispersæ: sed in clavia differentia: alii enim ferreos, argenteos, aureos gestabant in caligis, ut quisque dignitate antecellebat. Grang.

25. Quis, &c.] Id est, quis adeo solidus, & tantum absit à prudentia urbana, ut hoc sibi faciendum judicet. Vel quis jam civium inter milites injurias nescit? Est proverbialiter dictum. Sunt qui legunt, ausit. Lubin.

26. Præterea, &c.] Aliud rogatorum contra militem incommodum, quod nullam amicorum tam fidelem habeant, qui officii gratia ipsos in castra comitari velit. Pylades.] Id est, tam fidelis amicus, qualis Pylades Orestis fuit, qui pro amico periculum velit subire, ut Pylades fecit pro Oreste, Molem, &c.] Ut veniat intra castra, testis contra militem, ultra aggerem, & vallum. Liptius s. de milit. Rom. Dialog. 5.

27. Lacrymæ.] Id est, rogi si læsi

¹²⁰
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, judex cum dixerit: audeat ille
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, vidi,
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum. citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam vera loquentem,
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. convallem ruris aviti
Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,
Et sacrum effodit medio de limite saxum,

Quod

VET. SCHOLIAST.

29. *Da, &c.*] Fortasse dicia, Habeo testes.

31. *Et, &c.*] Si audebit dicere: Dicco illum ex illis esse antiquis* si testimonium tibi præbeat.

36. *Sacramentorum.*] Id est, militiæ: quia jurabant.

37. *Improbis.*] Militaris. *Campum.*] Terminum, id est, si egeris contra aliquem quod terminos effoderit, & transfulerit.

VARIORUM.

à milite sint, dissimulent, amoveantque lacrymas, utporè nihil protuturas: nec cum lachrymis amicos sollicitent, ut officii gratia in castra se comitentur. *Lubin. Sc, &c.*] Propter periculi magnitudinem.

28. *Sollicitemus.*] Ut officii gratia nobis præsto sint. *Idem.*

29. *Da, &c.*] Id est, si tu rogatus testem à iudice dare justum produxeris, & ille liquido testetur & audeat sincere testimonium proterre & dicere, ego vidi, & testor hoc esse verum, ego credam cum testem esse hominem antiquæ fidei. *Quem, &c.*] Jussit te producere. *Audeat, &c.*] Si quis unquam tantæ magnanimitatis & confidentiæ est. *Idem.*

30. *Nescia, &c.*] Nimirum talis nullus & nullquam fuit. *Idem.*

31. *Et, &c.*] Existimabo illum esse severitatis & gravitatis antiquorum præ-

ditum, & incorruptæ gravitatis fidei esse, & qui pro justitia & veritate, capitis periculum adire non dubitaret. *Idem.*

32. *Citius, &c.*] E contrario demonstrat, longe facilius esse falsum testem invenire contra paganum & rogatum, quam verum contra militem. *Producere.*] Ad testimonium dicendum. *Idem.*

33. *Paganum.*] Togatum, Quiritem à militia remotum. Vel rusticum, militiæ non adscriptum. *Vera, &c.*] Verum testem. *Idem.*

34. *Contra, &c.*] Res, opes, & facultates armati militis. *Pudorem.*] Famam, existimationem, honestatem. *Lubin.* Contra id quod possit esse pudori & dedecori ipsi militi. *Britan.*

35. *Præmia, &c.*] Progreditur ulterius ad alia militiæ commoda. Quod milites litigantes brevissimo temporis spacio causam ad finem possint perducere, quæ togatis in multos sæpe annos producat. *Lubin.*

36. *Sacramentorum.*] Militum, qui sacramento obligati sunt summo belliduci. Jurabant autem milites se pro Republica facturos, nec prius discessuros, nisi finitis stipendiis. *Convallem.*] Rus, campum, vel agrum in valle positum, quem avi mei possederunt in bona pace multis annis. *Idem.*

37. *Improbis.*] Avarus, alieni cupidus, vicinus. *Mibi.*] Togato, vel à militia remoto. *Lubin.*

38. *Aut, &c.*] Id est, si saxum, quod termini,

Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
 Debitor aut sumtos pergit non reddere nummos, 40
 Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Expectandus erit: qui lites inchoat, annus
 Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
 Tædia, mille moræ toties subsellia tantum
 Sternuntur, jam facundo ponente lacernas 45
 Cædicio, & Fusco jam micturiente, parati
 Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
 Ast illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,

Quod

VET. SCHOLIAST.

43. *Mille, &c.*] Odia.44. *Subsellia, &c.*] Substornuntur, ponuntur aut parantur.

VARIORUM.

termini, vel limitis loco erat positum inter meum & vicini agrum, si illum effoderit & in meum agrum transtulerit, ita ab agro meo aliquid abradens. *Sacrum.*] Hosce limites Jovi terminali solebant sacrificare, iisque quotannis liba & pultes in sacrificio offerre. Illum autem terminum violare vel movere loco, sceleratissimum habebatur. Nam fabula est, *Terminum* ne ipsi Jovi quidem voluisse cedere. *Medio, &c.*] Ubi infossus erat. *Lubin.*

39. *Quod mea cum.*] Quod saxum ego quotannis pulte mea & libis colui. *Vetulo*] A multis annis usitato. *Lubin.* Alii legunt, *paulo.*

40. *Debitor, &c.*] Si debitor se mihi quidquam debere neget.

41. *Vana supervacui,*] Sat. 13. vers. 137. idem verus.

42. *Expectandus, &c.*] Tum lente mea causa dijudicanda suscipitur & finitur. *Lubinus.* Anni centum tempus quo conveniant iudices, & totius populi causæ agi incipiant. vide Pithœi *Adversar.* cap. 22. *Farnab. Expectandus erit.*] Tantam scilicet Romæ forensium rerum copiam dicit, tantamque litigantium multitudinem, quorum lites singulæ, ordine dirimuntur, ut eo anno, quo quis nomen alicujus ad Prætorum

retulerit, in ordinem venire non possit, ita ut ad annum sequentem, cum res redeunt, illi expectandum sit, quod tempus Servius vocat, *litium annum*. Grægorius.

43. *Tasius, &c.*] Certo enim anni tempore universi populi Romani causas incipiebant agitari. *Sed, &c.*] Innumera molestiæ interim sunt devorandæ. *Lubin.*

44. *Mille, &c.*] Justa illud nostrorum; *Peto dilationem in sequentem. Tædies, &c.*] A ministris tanquam actio futura sit, cum interea nihil agatur, & milites non compareant. *Idem.*

45. *Jam sacundo.*] Qui æstu defatigatus, lacernas & vestes tanquam lassus deponit, vel agendo vel expectando defatigatus. *Idem.*

46. *Fusco, &c.*] Hic apud Martialem ebriosus notatur. Dicitur Aurelius Fuscus, qui mictum exiret, ut vesicam distentam exoneret, & tardius redit. *Macrobius*, 3. Saturn. 16. *Parati, &c.*] Qui alias ad agendas causas accincti & parati eramus, digredimur ab invicem, propter iudices impeditos. *Idem.*

47. *Lenta, &c.*] Lite lente procedente, & sæpe dilata. Vel ita actio, ut prælium, nocte interveniente dirimitur. Est *Metaph.* à gladiatoribus sumpta. *Lubin.*

48. *Ast illis, &c.*] Militibus. Jam dissimili demonstrat, longe meliorem conditionem militum, quibus quodcumque tempus tandem placeat, ad agendas causas præstetur. Militum enim causæ

Quod placitum est, ipsis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo subflamine litis. 50
 Solis præterea testandi militibus jus
 Vivo patre datur: nam quæ sunt parta labore
 Militiæ, placuit non esse in corpore census,
 Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum
 Signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
 Quamvis jam tremulus, captat pater: hunc labor æquus
 Provehit, & pulcro reddit sua dona labori.
 Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
 Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem,
 Ut læti phaleris omnes, & torquibus omnes, 60

VET. SCHOLIAST.

52. *Nam, &c.*] Castrense peculium liberum habent.

VARIORUM.

causæ non diu differebantur. *Baltus.*] Militare cingulum. *Labin.*

49. *Præstatur.*] Indulgetur. *Idem.*

50. *Nec, &c.*] Id est, opes illorum non consumuntur prolixis litium disceptationibus. Dum enim rota circumire non potest impedita sufflamine, inferior ejus pars qua in tetra trahitur, atteritur. Est ergo *sufflumen* hoc loco idem quod impedimentum litis finiendæ. *Sufflamine.*] Litis mora & oppositione. Sat 4. *Idem.*

51. *Solis, &c.*] Subjungit jam aliud commodum, quod miles vivo patre testamentum possit condere de peculio castrensi, quod aliis integrum non est. *Idem.*

52. *Nam, &c.*] Peculia enim castrensia erant libera. *Idem.*

53. *Non, &c.*] Non esse in essentia patrimonii, vel in censu illarum opum, quarum dominum pater habet. Cujus torus arbitrium est. *Census.*] Id est, illorum que censentur, vel ad patrimonium spectant. *Idem.*

54. *Ergo, &c.*] Explicat exemplo Corani, quod dixit, qui illo tempore satis notus fuit miles. *Idem.*

55. *Signorum, &c.*] Qui vexilla ducis

& imperatoris sectatur. *Castrorum, &c.*] Peculium, vel stipendium.

56. *Captat, &c.*] Blanditiis & muneribus filium captat pater, licet ætate tremulus, ut filius si forte moriatur, ejus hereditatem pater adire possit; cum jure ejus bona obtinere nequeat. *Hunc, &c.*] Id est, militis laudatus labor, hunc Coranum ad opes & dignitates evehit. Vel ex æquo & merito redditur honos labori. *Idem.*

57. *Et pulcro.*] Retribuit sua dona promerita egregio labori.

58. *Ipsius certe, &c.*] Id est, hoc certe spectat ad dignitatem & majestatem ipsius Imperatoris, ut unusquisque miles pro ratione virtutis & fortitudinis condigna præmia accipiat, quibus exemplis alii milites & ad præmia & virtutes easdem invitentur. *Labinus.*

59. *Ut, &c.*] Ut quo quis maiori virtute & fortitudine præditus est, hoc etiam ampliora præmia & honores adcat. *Idem.*

60. *Ut, &c.*] Ut qui pro Rep. corpus suum toties periculis obsecant, ii meritis etiam eminentioribus apud Imperatorem excellent, & excellentissimis muneribus eniteant. *Phaleris.*] Ornamentis equorum. *Torquibus.*] Carenis vel circulis aureis ex collo in pectus dependentibus. *Idem.*

F I N I S.



S U L P I C I Æ
S A T Y R A.
D E

Statu Reipubl. temporibus Domitiani, cum
edicto Philosophos urbe exegisset.

MUSA, quibus numeris heroas & arma frequen-
Fabellam permitte mihi detexere paucis. (tas
Nam tibi secessi, tecum penetrale retractans
Consilium. quare nec carmine curro Phaleuco,
Nec trimetro Jambo, nec qui pede fractus eodem 5
Fortiter irasci didicit duce Clazomenio.

Cetera quinetiam, quot denique millia lusi,
Primaque Romanas docui contendere Grajis,
Et salibus variare novis constanter omitto:
Teque, quibus princeps & facundissima calles, 10
Aggredior. precibus descende clientis, & audi.

Dic mihi Calliope, quidnam pater ille Deorum
Cogitat? an terras, & patria secula mutat?
Quasque dedit quondam, morientibus eripit artes?
Nosque jubet tacitos, & jam rationis egenos, 15
Non

4. **P** *Halense.*] Scribe *Phalaco*, quan-
quam in hujus nominis scriptu-
ra apud Athenzum, Hephæstio-
nem, Victorinum, Diomedem, Tere-
ntianum, Aufonium magna est varie-
tas.

10. *Teque, &c.*] Sic distinguendum.

Carmina Calliope libris heroica man-
dat. Cæterum & ante Sulpiciam, sub
Augusto Cornificia versus scripserat, sed
non Phalæcos, jam Scæzontas Hippona-
ctios, & alios Lyricos, quibus prima
Sulpitia Poëtrix nomen inter Latinos
meruit.

19. *Re. mu.*

Non aliter, primo quam cum surreximus ævo
 Glandibus, & puræ rursus procumbere lymphæ?
 An reliquas terras conservat amicus, & urbes,
 Sed genus Ausonium, Remulique exturbat alumnos?
 Quid reputemus enim? Duo sunt quibus extulit ingens 20
 Roma caput, virtus belli, & sapientia pacis.
 Sed virtus agitata domi, & socialibus armis,
 In freta Sicania, & Carthaginis exiit arces.
 Ceteraque imperia, & totum simul abstulit orbem.
 Deinde, velut stadio victor qui solus Achæo. 25
 Languet, & immota secum virtute fatiscit:
 Sicutidem Romana manus, contendere postquam
 Destitit, & pacem longis frenavit habenis.
 Ipsa domi leges & Graja inventa retractans,
 Omnia bellorum terra quæ sita marique 30
 Præmia consilio, & molli ratione regebat.
 Stabat in his, neque enim poterat contitare sine ipsis:
 Aut frustra uxori, mendaxque Diespiter olim,
 Imperium sine fine dedi, dixisse probatur.
 Nunc igitur qui res Romanas imperat inter, 35
 Non trabe, sed tergo prolapsus: & ingluvie albus,
 Et studia, & sapiens hominum nomenque genusque
 Omnia abire foras, atque urbe excedere iussit.
 Quid facimus? Grajos, hominumque reliquimus urbes,
 Ut Romana foret magis his instructa magistris: 40
 Nunc Capitolino veluti turbante Camillo
 Ensis & trutina Galli fugere relicta,
 Sic nostri palare senes dicuntur, & ipsi
 Ut terale suos onus extirpare libellos.
 Ergo Numantinus, Libycusque crêavit in isto 45
 Scipio, qui Rudio crevit formante magistro,

Cetera

19. *Remulique*, &c.] Vulgo, *Remi-*
que, unde malim, *Remique*. quod &
 Vineto, nostro placuit.

33. *Aus frustra*, &c.] Est hoc vitium
 memoriz, majorum etiam gentium

scriptoribus eo usque frequens, ut non-
 nunquam affectasse videri possint.

45. *Rudio*.] Scribe *Rhodio*, ut de
 Pauzio potius minore quam de Ennio
 intelligatur.

47. *Pella*

Cetera & illa manus bello fecunda secundo,
 Quos inter prisca sententia dia Catonis
 Scire adeo magni fecisset, utrumne secundis, 50
 An magis adversis staret Romana propago.
 Scilicet adversis, nam quum defendier armis
 Suadet amor patriæ, & captiva penatibus uxor,
 Convenit ut vespis, quarum domus arce Monetæ,
 Turbarigens strictis per lutea corpora telis.
 Ast ubi apes *secura* rediit, oblita favorum 55
 Plebs, materque una somno moriuntur obeso.
 Romulidarum igitur longa & gravis exitium pax.
 Hoc fabella modo pausam facit. optima posthac
 Musa, velim moneas, sine qua mihi nulla voluptas
 Vivere, uti quondam Lydus dum Smyrna peribat, 60
 Nunc itidem migrare velint. vel denique quidvis,
 Ut Dea, quære aliud. tantum Romana Caleno
 Mœnia, jucundos pariterque averte Sabinos:
 Hæc ego, tum paucis Dea me dignatur, & inquit,
 Pone metus æquos, cultrix mea. summa tyranno 65
 Hæc instant odia, & nostro periturus honore est.
 Nam laureta Numæ, fontesque habitamus eosdem,
 Et comite Egeria ridemus inania cœpta.
 Vive, vale. manet hunc pulchrum sua fama dolorem.
 Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo. 70

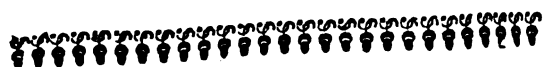
47. *Bello fecunda, &c.*] Sic malo,
 quam *fecunda*. Vide *Animum Gallium*. lib.

19. cap. 21.

56. *Materque.*] Vulg. *fraterque*. Pli-

nus crabronum duo genera facit. ple-
 bem, opifices, & matres, quod an
 vespis quoque conveniat, videndum
 est.

F I N I S.



I N D E X

ABSOLUTISSIMUS OMNIUM VOCABULORUM

QUÆ IN D. JUNII JUVENALIS

Satyris, reperiuntur.

*Numerus in hoc Indice prior isto charactere i.ij. v. x. & c.
Satyram, posterior vero arithmeticus 1. 2. 3. 4. 5. 6. & c.
numerus versuum cujusque Satyra, designat.*



- A.**
 j. 14. 36. 99. iij. abcondere, xii. 18.
 71. 89. 106. iiii. abcondit, viii. 203. ix. 33.
 3 v. 44. 109. vi. abcondente, vi. 120.
 26. 35. 69. 527. abfenti, j. 123.
 138. 252. 375. abfit, iiii. 130. xvi. 25.
 502. ix. 115. abfolvitur, xiii. 3.
 abftinet, vi. 534. xi. 171. xv. 11
 abftineas, xiv. 38.
 abftinuit, xiv. 99. xv. 173.
 abftuleris, vi. 330.
 abftulit, iiii. 19. 151. viii. 242. x. 286.
 abfumto, xv. 91.
 abundat, ij. 8.
 ac, j. 65. 98. ii. 34. 43. 64. 72. 113. 161. &c.
 Acne, vi. 70. Acci,
 accedente, xj. 85.
 acceptiffima, iiii. 58.
 accidit, xii. 29.
 accipere, x. 225.
 accipis, vi. 76.
 accipit, iiii. 103. vi. 472.
 accipimus, ix. 31.
 accipiunt, iiii. 133. x. 229.
 xii. 88.
 accipies, j. 99.
 accipient, ii. 83.
 accipe, iiii. 187. 295. iiii. 65.
 vii. 36. 165. 243. xiii. 120.
 xiv. 191. xv. 31.
 accipiat, j. 42. 55. viii. 88.
 accipiat te, vii. 147.
 abrupto, xiv. 250.
 acceptz, xii. 186.
 accepto, xiii. 129.
 accurrat, iiii. 275.
 acculare, iij. 54.
 accusat, vi. 143.
 accuset, ii. 27.
 accusator, j. 161.
 accusatori, xiii. 187.
 acer, ii. 77. vi. 190.
 acris, x. 252.
 acre malum, vi. 109.
 acri xiii. 216.
 acres, xi. 165.
 acribus, xiv. 322.
 acrior, xv. 62.
 acerbum, xi. 44.
 acerbi, vii. 57.
 acerbo, xiv. 12. 54.
 acerfcomes, viii. 128.
 acervus, viii. 100.
 acervo, xiii. 10.
 acervo pleno, vi. 363.
 acervos glandis, xiii. 57.
 Accites, vii. 235.
 aceto, iiii. 292.
 aceto montē rumpit, x. 153.
 aceto Phario, xiii. 85.
 Achz facis, iiii. 61.
 Achilles, j. 163. viii. 271.
 xiv. 214.
 Achilles jam grandis vir-
 gx memens, vii. 210.
 Achilljs, xi. 30. Achil-
- ab.** 1. 49. ii. 31. iiii. 109. v. 125. 135. 155. xi. 113. &c.
 abaci, iiii. 204.
 abditus, vi. 236.
 abdomine, ii. 86.
 abdomine tardus, iiii. 107.
 abest, vi. 293.
 abir, vi. 127.
 abeunt, i. 132. vi. 311.
 abi, xiv. 213.
 abeant, i. 132. xiv. 149.
 abicit, xv. 17.
 abies longa, iiii. 255.
 ablegandz, xiv. 202.
 abluct, vi. 523.
 abnego, xiii. 94.
 abnuat, vi. 539.
 abnuerit, xv. 104.
 abollā raptā, iiii. 76.
 abollz majoris facinus.
 iiii. 115.
 abortivo, vi. 367.
 abortivis, ii. 32.
 abreptum, xiii. 175.
 abumpere, ii. 116.
 abupta, vi. 648.

INDEX.

Achillem raptum, x. 256.
acies lata, ix. 55.
acies puciles, xv. 60.
Acilius, iiii. 94.
Aconomzus, vii. 218.
aconita, i. 158. vi. 638.
aconita misit, xiii. 219.
aconita nulla bibuntur si-
cilibus: tunc illa time,
&c. x. 25.
acquirenda, xiv. 223.
adum, vi. 58. xiv. 149.
adum nihil est, x. 155.
adta, ii. 136. vii. 104.
adurum, ix. 84.
Adoris, ii. 100.
Adiaca carina, ii. 109.
adu, vi. 497.
adu obliqua, ii. 94.
adumen priscum, iiii. 102.
aduma, v. 89.
acuta, v. 89.
acutos ungues, v. 41.
atregias Mauros, xiv. 196.
ad. i. 41. 44. 57. 90. 104. 131.
iia. 47. 156. iiii. 32. 39. 45.
65. 75. 79. 140. vi. 295.
526. ix. 131. xi. 49. &c.
adamus notissimus, vi. 155.
adde, xii. 46.
adde quod, xiv. 114. xv. 47.
addat, i. 118. 147.
addit, xiii. 82.
additur, x. 151.
ademir, xvi. 37.
adeo, iiii. 84. 274. vi. 59. viii.
183. x. 297. xi. 131. xii. 36.
xiii. 59. 183. xiv. 234.
adferi, xiv. 211.
adfectus mutus, xv. 150.
adfectibus, xii. 10.
adfers, vi. 167.
adfert, vi. 609. vii. 215. ix. 91.
atruit, iiii. 75.
adferre, vi. 416.
adfertur, v. 87.
adfixit, ix. 149.
adhibere, v. 16.
adhibet, ii. 135.
adhuc, iiii. 111. 215. iiii. 10. vi.
192. 128. 228. 501. vii.
196. viii. 36. x. 116. xii.
15. xiii. 41. xv. 35. &c.
adipal livida, vi. 630.
adjuta, vi. 505.

adjuuat, xii. 42.
adjutor, iiii. 322.
admirari, vii. 31.
admirabilis, xiii. 53.
admirabile, iiii. 39.
admirandisque, x. 11.
admiratio, vi. 645.
admittere, xiv. 217.
admittimus, iiii. 171.
admittitis, i. 21.
admittunt, iiii. 235. xiii. 237.
admisit, vi. 493.
admitte, vi. 328.
admittas, x. 340.
admisit, x. 255.
admittentia, v. 70.
admissa, iiii. 64.
admotaque, vi. 496.
admototauro, viii. 82.
admotum, vi. 426.
admovet, x. 329.
admoveas, ii. 148. xiv. 12.
adnotet, xiv. 195.
adnuat, iiii. 318.
adperta, viii. 145.
adora, vi. 47.
adorat, iiii. 300. vi. 321.
adorat crocodilem, xv. 2.
adorant nihil prater nubes,
&c. xiv. 97.
adoratum, x. 62.
adoradz iobiginis, xiii. 148.
apolitam, vii. 192.
atque, xiv. 188.
adquirendi, xiv. 115.
adquirendi votum infatua-
bile, xiv. 125.
Adriacirhombi, iiii. 39.
adsecula, ix. 48.
adspicere, vii. 68.
adspice, ii. 166. v. 80. vi. 260.
x. 193. 209. xii. 61. xiii. 76.
adspiciat, xiv. 69.
adspiciendus, x. 241.
adspicli, iiii. 143.
adspiclu, vi. 460.
adstringit, viii. 148.
adlueti, xv. 167.
adsum, j. 102.
adest, iiii. 107. v. 63. vi.
219. x. 25. xii. 67.
adsumt, xi. 71.
adsumt, ix. 40.
adfectz, ix. 233.

adfectus, iiii. 83.
adverxisse, xiv. 271.
adventum, vi. 517.
adversis, xiii. 156. urgen-
tibus, xii. 53.
adulandi, iiii. 86.
adulator cæcus, iiii. 116.
adultz, xv. 138.
adultez, j. 78. ij. 29. iij. 45.
iij. 4. vi. 328. 403. 566.
ix. 80. x. 318.
aditus & secretus, vi. 236.
nocturnus, viii. 144.
publicus, x. 311.
adultera, xiv. 25.
adulterium turpe medio-
cribus, xi. 175.
advocat, vi. 235.
advolat, vi. 225.
adyti vocem, xiii. 205.
Æacus, j. 10.
Æacidz similis, viii. 270.
zdem, vj. 527.
zdem conducere, iiii. 31.
zdem Fortunæ atque Hēr-
culis vincens, xiv. 90.
zde Musarum & Apollinis,
vii. 37. flagranti, iiii. 139.
zdes, iiii. 222. iiii. 7. Maculo-
nis, vii. 40. cgregias, x. 17.
zdicula, viii. 111.
zdicicare, x. 264. domos,
xv. 153.
zdicat, vi. 502.
zdicator, xiv. 86.
Ædilis, x. 102.
zdiibus, iiii. 162. summis,
iii. 179.
Ægzi pater, xiii. 81.
Ægzi matris, xiii. 245.
æger, iiii. 232. iiii. 3. xii. 123.
ægra, vi. 579.
ægi, x. 207. veteris, ix. 16.
dubii, xii. 124.
ægro, vii. 52. ix. 18.
ægram, xii. 95.
ægris nocentibus quam spe-
rare concessum, xiii. 234.
sperantibus quantanam,
iij. 57.
ægros, x. 221.
ægrotaute viro, vi. 388.
Ægeriz, vide Egeriz.
Ægyptus, xv. 116. horni-
bile;

INDEX

- da barbarâ, xv. 45.
mens, xv. 2.
Ægypti, vi. 526.
Ægyptius, j. 130.
Ælia pauper, vj. 72.
Æmilianos stantes, viij. 3.
Æmilio, vij. 124.
Æmilius pons, vj. 32.
Æmo, vj. 197.
Æmula Picenis, xj. 74.
Ænea lampas, iij. 285.
Æneas parvulus, v. 139.
Ænea coxam, xv. 67.
Æneam, j. 162.
Ænigmata, legum, viij. 50.
æno, viij. 86.
æno ardenti, xv. 81.
æneus, xij. 115.
ænio carcere, x. 181.
æoliis, j. 8.
æquus, xvj. 56.
æqua, viij. 177. potestas, iij. 71.
æquales, iij. 177.
æquare, xiv. 257.
æquat, iij. 88. vj. 322.
æquanda pericula, xiv. 314.
æquantem, iij. 16.
æquor, j. 81.
æquore, viij. 61. æquore toto, iij. 54.
æquora Getula, xiv. 279. inclusa, xij. 75.
ærfummus, vj. 99. Bzticus, xij. 42.
æra, vj. 305. xiii. 169.
ære crasso, x. 50.
ætis, vj. 61.
ætē, ij. 118. 152. ix. 122. domat, vj. 234. minuto, vj. 545. paterno, xj. 39.
ætā, vj. 125. 441. vij. 217. catrorum, xvj. 95.
ætata, xiv. 259.
ætā, frons, xi. 96.
ætugine tota, xij. 61.
ætumnæ, iij. 210.
ætumnas herculis, x. 361.
ætibus, iij. 87.
ætivum, xiv. 132.
ætivum, j. 28. ætivum to-
nat, xiv. 295.
ætuo, ij. 71. iij. 103.
ætuat, iij. 50. infelix, x. 169.
ætās, viij. 71. xij. 28. feri-
rea, vj. 23. digna super-
cilio, v. 61. defuit, vj. 32.
ætate, vj. 498. xiv. 161.
ætelli, xv. 109.
æthiopis, vi. 599.
æthiopem, ij. 23. cynam-
vocalus, viij. 33.
æthiopum, x. 150.
ætē ejusdem, iij. 94.
ætō, vj. 324. longo, x. 255. illo, xij. 53. no-
stro, xv. 32.
ætēdare, ij. 106.
ætēdas, xj. 33.
ætēdas, x. 209.
ætēdas, vi. 213.
ætēdu, viij. 161.
ætēre, iij. 85.
ætēt, xiv. 78.
ætēti, v. 144.
ætērat, xiv. 198.
ætērimus, xij. 56.
ætērit, vj. 85.
ætēciunt, viij. 268. xiv. 24.
ætēmat, vj. 58.
ætēnus, v. 40.
ætēna, x. 133.
ætēna naticula caussidi-
coram, vj. 149. per-
cussa Manro Oceano,
Natioque admota, repen-
ti, x. 148.
ætē avis, xj. 142.
ætē, v. 152.
ætē temues, viij. 120.
ætē, Agamemnona, xiv. 286.
ætē, Agamemnonidæ, viij. 215.
ætē, Aganippes vallibus defertis,
vj. 6.
ætē, Agathyrū, humanes, xv. 145.
ætē, Aggeris molem, xvj. 26.
ætē, Agger, v. 153. vj. 187. ven-
toso, viij. 48.
Agere, ix. 43.
Agit, iij. 94. v. 157. iij. 110. rem. iij. 305.
Agimus, ij. 51. viij. 41.
Agant, j. 85.
Agebas, ix. 9.
Agebat, vj. 143.
144.
egisti, vj. 122.
egit, viij. 187.
egimus, vj. 125.
Age, xiv. 192.
Agite, vj. 20.
Agas, ij. 71. iij. 291. iij. 14. viij. 76.
Agant, j. 9. vj. 402.
Ageres, viij. 186.
Agere, iij. 49.
Agitur, iij. 35. xij. 28. xv. 97.
Agatur, iij. 66. vj. 394.
499.
Agerentur, vj. 331.
Agendis, xvi. 49.
Agendis, xiv. 72.
Agentem, xij. 32.
Agaven, vj. 87.
Ager Tripholinus, ix. 56.
Agri, iij. 141. xiv. 172.
culti, xiv. 159.
Agro, vj. 56. Lauremi, j. 107. Tiburtino, xj. 61.
Tum, xij. 105.
Agum, ix. 45. Regis, vj. 524.
Agrotumque, xj. 41.
Agri, ii. 79. xiv. 71.
Agros, iij. 27. gelidos,
iij. 322. venales, xiv. 151.
Agello, viij. 109. paternoy
vj. 57.
Agili, ij. 142.
Agitare, x. 33.
Agitas, xiv. 68.
Agitar, xiv. 284.
Agitant, vj. 168. clancum,
ij. 21.
Agitem, j. 52.
Agitet, vj. 250.
Agitent, v. 70.
Agitentque, vj. 474.
Agm inis longi, x. 45.
Agmine

INDEX.

- Agmice, liij. 162. x. 280.
 magno, liij. 245. fa20.
 x. 218.
 Agmina, liij. 258. cuncta
 xv. 56.
 Agna aperta. vj. 391. co-
 ronara, xiiij. 63. Eu-
 ganca, viij. 15.
 Agnam niveam, xii. 3.
 Aguatorum, x. 241.
 Agnosco, viij. 26.
 Agnosci, vj. 467.
 Agnoscit, x. 234.
 Agnus, j. 99.
 Agnoscendus, viij. 206.
 Agnum, ij. 123.
 Agrestem, xiiij. 39.
 Agrippa, vj. 157.
 Agrippinæ, vj. 519.
 Ajax. x. 84. xiv. 213. xv.
 65. pallidus, vij. 115.
 Ait, ii. 22. liij. 131. v. 18. ix.
 63.
 Alabandis, iii. 70.
 Alanta, viij. 32.
 Alapas Mamercorum,
 viij. 192.
 Alas, liij. 25. vellendas, xi.
 157. grandes, xiv. 195.
 Alis madidis, x. 178.
 Alba diruta, liij. 61.
 Albana, liij. 100.
 Albanam arcem, liij. 145.
 Albanis veteris, xiiij. 214.
 Albanis montibus, v.
 33.
 Albaque, xiiij. 117.
 albus, ii. 23.
 alba, vi. 176.
 Albx. liij. 179. xiiij. 141.
 Albi, xii. 65.
 Albo, ij. 112.
 Albis. j. 111.
 Albinam, liij. 130.
 alcestim, vj. 652.
 Alcinoo, xv. 15.
 Alcyonem Bacchi. vij. 12.
 alca, i. 88. turpis, xj. 174.
 pernox, viij. 10. damno-
 la. xiv. 4.
 Alexander, xiv. 311.
 alge, liij. 48.
 Alger, i. 74.
 algentem, vij. 183.
 alimentis raliibus, xv. 93.
 Aliptes, liij. 76. callidus,
 vj. 421.
 aliquando, liij. 184. vj.
 359. ix. 28.
 Aliquis, j. 74. liij. 120.
 vj. 586. 631. xi. 86. xiiij.
 49. xiv. 21. 134. xv. 24. &c.
 aliqua, vi. 15.
 alicquem, liij. 126. vi. 280
 xi. 202. xv. 170.
 aliquam, xij. 110.
 aliquo, viij. 173.
 aliquos, ii. 149.
 aliquid, j. 73. ij. 2. 82. liij.
 24. 217. 297. liij. 147. v.
 33. 65. 166. vii. 24. 220.
 viij. 41. 68. ix. 139. x. 207.
 354. xiv. 203. 323. xv. 92.
 &c.
 aliquid plus, liij. 180, ma-
 gnum, viii. 263.
 aliquod, xiiij. 37.
 aliter, liij. 281. vi. 11. 618.
 viij. 220.
 alius, i. 10. v. 67. viij. 178.
 x. 257. xii. 48. xiii. 90.
 Aliud, liij. 78. viii. 199. xii.
 24. xiv. 321.
 alii, vj. 166.
 aliam, v. 52. vj. 503. xlv.
 253.
 aliamque famem, liij. 138.
 alii, ij. 66. liij. 46.
 aliz, vi. 67.
 alius, xi. 59. xiv. 254. xv. 57.
 alios, xi. 177.
 allas, iii. 315.
 aliena, v. 2. xiii. 34. xv. 142.
 arca, iii. 101.
 alienum, liij. 105. vi. 21.
 alieni. vi. 477.
 alieno, viij. 246.
 alienis, x. 229.
 aliunde, vii. 22.
 Alledius, v. 118.
 Allobroga, vii. 214.
 Allobrogici, viii. 13.
 alnum, iii. 266.
 alots plus quam mellis,
 vi. 180.
 Alpemque, x. 152.
 Alpes savas, x. 166.
 Alpibus, xiiij. 162.
 Alpha & Beta, xiv. 209.
 alter, iii. 132. 149. 246. liij.
 11. vi. 426. vii. 95. ix. 66.
 145. x. 22. xi. 63. xii.
 115. xiiij. 72. xiv. 33. 62.
 altaria, viii. 156. xii. 94.
 quacunque, xlii. 89.
 altatibus, xii. 119.
 altera, iii. 255. vi. 147.
 439. 494. vii. 16. ix. 133.
 xiv. 141. 170. 309. xv.
 73.
 alterius, vi. 17. 340. x. 210.
 xi. 167. xiv. 131. xv.
 39.
 alternaque jurgia, vi.
 267.
 alternum, xli. 31.
 altilis, v. 115. minor. 168.
 altum, vi. 501. 635.
 alium, i. 16.
 alta, iii. 69. 136. liij. 131. vi.
 430. xiv. 88. &c.
 altaque, viii. 131.
 alti. vi. 414. vii. 125.
 alto. viii. 40. x. 185.
 altior, vi. 491. x. 106. pe-
 de uno, xlii. 173.
 altisoni Maronis, xi. 179.
 alveus medius, xli. 30.
 alveolis vestris, v. 18.
 alveolos, vii. 73.
 alumnus, xiv. 247. ma-
 gnus, i. 20.
 alumni, xi. 98.
 alumnos, vi. 608.
 alvo inani, v. 7.
 alata tumida, xiv. 282.
 alutæ nigre, vii. 192.
 amara, xiiij. 247.
 amaras leges, li. 30.
 amas, vi. 252. 807. x. 320.
 amatur, vi. 142.
 amant, vi. 112.
 amavi, x. 68.
 ames, vi. 62. vii. 9.
 amet, vi. 403. xii. 130.
 ametur, vi. 75. xii. 130.
 amaverit, x. 220.
 amans, iii. 228.
 amantis, vi. 208.
 amanti, vi. 207.
 amati, iii. 286.
 amatus, vi. 200.

L l amata;

I N D E X.

- amatx**, x. 241.
amator, ii. 168.
amatorum tenerum, vi. 547.
ambiguz, viij. 80.
ambit, xvi. 48.
ambitio, viii. 135.
ambitiosa paupertas, iij. 182.
ambitiosi vii. 50.
ambo, ij. 153. ix. 66.
ambz, x. 328.
ambos, x. 217.
Ambrosiusque, vj. 77.
ambular, vj. 304.
amens, xiv. 94.
amethystina, vij. 136.
amicus, ij. 134. iij. 107. v. 134. vj. 213. xij. 15. 60. pathicus, ix. 130.
amici, iij. i. 87. 101. 112. viij. 152. ix. 62. x. 234. xii. 16. locuturi, iij. 88. magni, j. 33. dicentis, xv. 134. venientis, xiv. 65. veteres, vj. 345.
amico, iij. 57. v. 173. vij. 74. xiv. 235. cardiaco, v. 32. sterili. xij. 96.
amicum, iij. 116. 121. 279. carum. v. 140.
Amicus, j. 146. vilibus, v. 146 modicis, v. 108. pauperamicis, 113.
amicos, x. 46. magnos, vj. 312. conjugis, vi. 509. excusafuros, xvi. 28.
amicz, iij. 12. vii. 82. la- cernatz, j. 62. magnz, iij. 20. opicz, vi. 454.
amicas, vj. 352. 480.
amicitia, vj. 557.
amicitiz miserz pallor, iij. 75. magnz fructus, v. 14.
amor patriz, xiv. 238. nummis, xiv. 139.
amorem, xiv. 227. vi. 274.
amore, iij. 114.
amicus, j. 142.
amicu, ij. 82.
amissa, xij. 134.
Ammonis fonte, vi. 554.
amnis, xij. 69.
amnem hibernum, vi. 521.
amnibus, viii. 170.
amnes altos, x. 177.
amoeni, iii. 4.
Amphion, vi. 173.
amplectitur, x. 141.
amplexu, vi. 65. ix. 75.
amomo matutino, iij. 108. assiduo, viii. 159.
amplior, vi. 628.
amplior, xiv. 171.
amplius, v. 148.
amplius, vi. 119.
Amydone, iii. 69.
an, ii. 76. 121. vi. 61. 75. 472. ix. 43. x. 43. x. 100.
an non, j. 154.
an hoc, xiii. 203.
anabeta, vii. 46.
Anchiz, vii. 234.
Anci, v. 57.
ancilibus, ii. 126.
ancilla una, vi. 519.
ancilla natus, viii. 259.
ancillarum, xii. 117.
ancillas, vi. 319.
ancipiti, xiv. 272.
ancipitem, xi. 32.
ancipites, v. 146.
Ancon Dorica, iiii. 40.
Andra ix. 37.
Andro, iii. 70.
Andromachen, vi. 502.
anguis, xiv. 241.
anguem, i. 43.
anguilla cognata colubz, v. 103.
augulus, xij. 74. frictus, vi. 578.
angusta, iii. 165. vi. 356.
angustz, ix. 127. x. 117.
angusto lintine, x. 169.
angustos, vi. 78.
anheles, vi. 37.
animal, j. 141.
animalia mutagenerosa, fortia, viii. 56. promissa, xii. 2. cadem. xiv. 76. 2. lia cuncta, xv. 99.
animalibus lanatis, xv. 11. 173.
anima, i. 83.
animz, ii. 156. iii. 261. vi. 500. plebeiz, viii. 254.
animam, vi. 653. viij. 83.
animam committe ventis, xii. 57.
animam optimam exhalas- set, x. 381.
animas, vi. 629. ix. 122. xiv. 16. xv. 94. 149. cla- ras, Illustretique, iiii. 132.
animante tuba, i. 169.
animus, iii. 50. vii. 57. de- ditus vni, vi. 206.
animi, vii. 124. x. 240.
animi fecera, vi. 189.
verba, iiii. 91. caligo, vi. 612. latentis, ix. 16. minuti, infirmi, exi- guique, xiii. 190.
animoi, i. 152. 169. xi. 15. xiv. 329. superbo, vi. 179. tortore, xiii. 195.
animum, ii. 12. xiv. 265. xv. 149. forttem prae- stant rebus quas turpi- ter audent, vi. 97. for- tem mortis terrore ca- sentem, x. 357. trepi- dum formidine culpae, xiii. 106. mitem, xiv. 15.
animorum, x. 350.
animis, ii. 139. ardentibus, xv. 52.
animisque faventes, xii. 83.
animos, i. 89. vi. 284. vii. 34. 85. xiv. 33.
annalibus, ii. 102.
annz, iij. 78. vii. 179. 199. x. 207. xv. 122.
annona cara veneni, ix. 100.
annus, vii. 242. xvi. 42. sextus & octogessimus, vi. 191. septimus, xiv. 10. sexagesi, xiv. 197.
anno, i. 117. uno, xi. 53.
annum, iii. 225. totum, vi. 520.
anni, xi. 73. xij. 88.

I N D E X.

- Annis multis**, x. 239. **qua-**
tuor, xiiij. 58.
Annos, iiij. 129. vj. 198.
 vij. 39. 235. x. 249.
 xiv. 48. **multos**, x. 187.
Annosam nuncem, xj. 119.
annua, xvj. 39.
annua praeant, vj. 479.
annuct, viij. 153.
anferre magno, vj. 539.
anferis magni, v. 114.
anferibus, ib.
Antium, iiij. 89.
ante, ij. 44. 169. iiij. 111. 243.
 iiij. 40. v. 56. 114. 148. vj. 167.
 427. vij. 143. viij. 11. 18.
 22. 61. 156. 228. x. 339. **apex**
 xj. 188. 190. xij. 113. **Apici**,
 xiv. 255. **apium**, viij. 226.
ante aram, vj. 389. x. 268. **apium**
 diem, ix. 108. **omnia**, **aplustre**,
 x. 191. & **β. xiv.** 209. **Apollo**,
antē, iiij. 111. vj. 416. 565. **Apollinis**,
 589. 631. xiv. 320.
antennas, xii. 19.
Anticatonēs, vj. 337.
Anticyra, xiiij. 97.
Antigonē, viij. 229.
Antiochi acris, x. 253.
Antiochus, iiij. 98.
Antiphates, xiv. 20.
antiqua, xv. 33.
antiquz, xiv. 270.
antiquaria, vj. 453.
antiqui, xv. 109.
antiquo, vj. 528. viij. 72.
 xiiij. 149.
antiquo ritu, x. 336.
antiquis, j. 138. vj. 45.
antiquissime divum, vj. 392.
antiquum, vj. 21.
antistes sacrorum, ij. 113.
Antonius, viij. 105.
Antoni, x. 123.
Antrum vicinum, j. 8.
antro Picrio, vj. 59.
antro cluso, liij. 21. **toto**,
 vj. 327.
antis Idzis, xiiij. 41.
Anubis, vj. 533.
anulus, x. 166. **novissimus**.
 xj. 43. **ingens**, vii. 140. **in**
digito ferreus, xi. 129.
anxias, x. 80.
- anxia**, iiij. 149. x. 290.
anxietas perpetua, xiiij. 211.
anxietate, viij. 57.
Aonidum fontibus, viij. 59.
aper, v. 116. xj. 138.
majoris dentibus apri,
 xv. 162.
apri clunibus, v. 167.
aprum figat, j. 23.
apros, j. 141.
aperire, iiij. 110. ix. 98.
aperit, vj. 466.
aperta, vj. 391.
apertz, viij. 103.
apertius, iiij. 69.
aperto, vj. 18.
apex sublimis, xij. 72.
Apici, iiij. 23. **pauper**, xj. 3.
apium, viij. 226.
apium examen, xiiij. 68.
diem, ix. 108. **omnia**, **aplustre**,
 x. 136.
Apollo, j. 128. xiiij. 203.
Apollinis, viij. 37.
appellas, viij. 158.
apellat, ix. 64.
Appi, vj. 384.
apponere, ix. 98.
aptusque, viij. 58.
apti, xv. 145.
aptam, xij. 39.
aptior, vj. 580.
aptissima, x. 349.
apud, vj. 91. 388. xv. 31.
apud quem, xj. 137.
apud vos, vj. 394.
Apula, vj. 64.
Apula pradia, ix. 55.
Apulia, iiij. 27.
aquz, iiij. 19.
aquam, iiij. 198. v. 52.
aquis, xj. 63.
aquas, vj. 527.
aquarius conductus, vj. 331.
aquilas, viij. 52.
aquilam locupletē, xiv. 197.
Aquilone Decembri, ix. 611.
Aquino, iiij. 319.
ara, ij. 89. **magna**, viij. 13.
arz, xij. 7.
arazque rubenti, xiiij. 37.
aram, vj. 389. x. 83. 268.
aramque, xiv. 219.
aram Lugdunensem, j. 44.
arab, vj. 307.
- ara Midotide scavidr**, xv. 175.
aras, iiij. 145. vj. 344. xij.
 112. xiiij. 219.
aras nummorum, j. 114.
Arabrachē, j. 130.
arabat, xiv. 160.
Arachne, ij. 56.
aranea arida, xiv. 61.
aratro, xiiij. 65. xiv. 181.
sterili, viij. 49. **alieno**, viij.
 249. **ingrato**, x. 270.
aratri, ij. 74.
arbitrē idem, viij. 79.
arbitrio nostro, xiiij. 177.
arbor, iiij. 16.
arboris, vj. 544. **incertz**,
 xij. 32.
arbores ex nostra, xj. 117.
proptia, xiv. 80.
arboribus Rutulis, xij. 105.
arbuta, xiv. 144.
arca, iiij. 343. **posita**, j.
 90. **aliena**, iiij. 181. **ex**
hausta, vj. 362. **nostra**,
 x. 25. **terrata**, xj. 26.
zrata, xiv. 259.
arca patula, xiiij. 74.
Arcadico juveni, vj. 160.
arcanum, ix. 116.
arcano, xiv. 102.
arcana, ij. 61. xiiij. 73. xv. 141.
arcanam, vj. 542.
arcano loro, ij. 125.
arce, iiij. 192. **lava**, x.
 307. **summa**, xiv. 87.
coriethi, xv. 146.
arce Alabanam, iiij. 149.
arcescere, xj. 17.
Archemori, viij. 235.
archetypos, ij. 7.
Archigene, xiiij. 98.
Archigenen, vj. 235.
Archigenem, xiv. 252.
Archimagiri, ix. 109.
arcto inflexu, liij. 236.
arcus, iiij. 11.
arcus Herculeos, xiiij. 82.
arcum, vj. 173.
arcu summo, x. 136.
ardet, ij. 70. iiij. 21. vj. 141.
 ix. 96. x. 62. & xv. 35.
ardent, j. 156. vj. 138. xiv.
 306.
- L l 2 Argcbant

INDEX.

- ardebant, vi. 617.
ardcat ira, i. 45. vi. 208.
arderet iiii. 139.
ardebit, liii. 201. x. 27.
ardens, i. 165. vi. 128. xiii. 14.
ardens sanguine, xi. 6.
ardens purpura, xi. 155.
ardentis, x. 130.
ardente, xiv. 118.
ardenti, ii. 165. iii. 234.
xiv. 22. xv. 81.
ardentibus, xii. 22. xv. 52.
ardor, vi. 316.
arena Tagi, iii. 55. tota,
viii. 206. rutila, xiv. 299.
Samia, xvi. 6.
arena tori lenta, xvi. 47.
ascenz, iii. 34. vi. 216. ve-
rez, vi. 250.
arenam, i. 157. ii. 144.
arenâ Albana, iiii. 100.
arecologus mendax, xv. 16
argentum, i. 76. vii. 133.
xii. 43. xiv. 291. tenue,
ix. 31. laret, xiv. 62
argenti, iii. 220. viii. 123.
xi. 108.
argento, xii. 49.
argenteus, xi. 123.
argentea, vi. 537. facula,
vi. 24.
argenti paterni, vi. 354.
argenti vascula puri, ix.
141. x. 19. gravis, xi. 41.
argillam, iiii. 134.
arguit, xiii. 132.
arguerint, i. 105.
arguitur, vii. 159.
argumenta, ix. 85.
Aricinos, iiii. 187.
arida, vi. 143. xiv. 61.
aristæ gratæ, xiv. 183.
aristas virides, xiv. 147.
Aristotelem, ii. 6.
arma, ii. 159. viii. 124. 270.
x. 267. xiv. 5. xv. 121.
nocturna, viii. 232.
armato, iii. 306.
armigero, i. 92.
armatum, ii. 203.
armis, iiii. 93. vi. 263. 291.
viii. 200.
armenii, viii. 109.
Armenias, viii. 169.
Armenius, ii. 164. vi. 549.
Armenio, vi. 406.
armentum Cæsaris, xii. 106.
Armillato, iiii. 53.
Arpinas novus, viii. 237.
alius, 245.
arridens, vi. 605.
Artaxata, ii. 370.
artis, vi. 559.
arte, i. 123. vi. 498. x. 110.
xi. 172. xii. 67. benigna.
xiv. 34.
artem, vii. 177. Palzmo-
nis, vi. 451.
artes, vi. 594. viii. 36. viii.
224. patricias, iiii. 101.
Grajas, xi. 100.
artibus, iii. 21. xiv. 73. e-
xercendis capiendisque,
xv. 145.
artificis, iiii. 18. x. 238.
artificem egregiū, xiv. 116.
artifices, xiii. 154.
artificum magnorum, xi.
102,
artoptæ, v. 72.
Attorius, iiii. 29.
artus tenues, xv. 101.
arva cuncta, vi. 409.
Arviragus, iiii. 127.
Auruncæ alumnus, i. 20.
Arunci, ii. 100.
arundinis motæ, x. 21,
ascendit, i. 82.
asello imposito, vi. 333.
aselli coronati, xi. 97.
atellum alium bipedem, ix.
92.
asellas, vi. 468.
Asiæ flos, v. 96.
Asiam cadenticam, x. 266.
Asiani, vii. 14.
Asianorum, iiii. 218.
asparagi montani, xi. 69.
asparagis, v. 82.
aspera, xiv. 62.
aspermatur, iiii. 4.
asperus, v. 104.
aspice, xiv. 275.
aspicimus, xv. 869.
asperit, xv. 71.
aspiceres, xv. 96.
Assatæ, x. 299.
assem, xiv. 301. 208.
assemque rogatum, v. 144.
asse, x. 116.
asibus paucis, xi. 145.
Assedisse puellæ, xi. 200.
asere duro, iii. 245. lom-
go, vii. 132.
assidua, xiv. 118.
assidus, ix. 36.
assidue, xiii. 172.
assiduo, i. 13. viii. 159.
assiduus, vi. 247. v. 95.
assiduus, iii. 8.
assurrexerat, xiii. 55.
Assyrio orbe, ii. 108.
ast, iii. 69. vi. 66. viii. 46.
Asturici, iii. 212.
Astrea, vi. 19.
astro, vi. 69.
astro Martis, x. 313.
astorum, vi. 589.
astrorum motus, iiii. 43.
astrologus, vi. 553.
Asyli, vi. 266.
atque, viii. 273.
at, i. 50. iii. 246. iiii. 264.
iii. 120. v. 86. &c.
atavos, iiii. 312.
Athensæ, vii. 205. x. 127.
Athenis, iiii. 80. ix. 101.
Athenas Grajas, xv. 110.
athletis, vi. 355.
Athos, x. 174.
Atlas sublimior, xi. 24.
Atlanta miserum, xiii. 48.
atque, i. 65. 67. 115. 129.
130. 134. 144. 159. 171. ii.
15. 31. 61. 86. 102. 129.
151. iii. 3. 23. &c. 160. 241.
255. 283. 313. iiii. 78. 105.
&c. 134. &c. vi. 69. 85.
112. 122. 139. 244. 432.
436. &c. viii. 224. 231.
atque ideo, viii. 251.
atque utinâ, iiii. 150. vi. 334.
Atreus, vii. 73.
Atreus caurus, vi. 659.
Atidem, iiii. 65.
atria, vii. 7. viii. 20. ma-
gna, vii. 19. fœda flexo-
re canino, xiv. 65.
atrocem, ii. 12.
atrum, vi. 349.
atri, xiii. 51.
Astellanz, vi. 78.

I N D E X.

- attendas, x. 255. xl. 16.
attendit, vi. 66.
atteritur, xvi. 50.
attritus, vi. 108. viii. 16.
Atticus lautus, xi. 1.
attigit, xiv. 106.
attigerant, viii. 253.
attollit, vi. 320. xiv. 95.
attollatque, xiv. 236.
attollens, ii. 95.
attonitus, xii. 21. xiv. 306.
attonitx, iiii. 77. vi. 315. vii. 67.
attonito, xv. 13.
attonitamque, xi. 197.
attonitis, vii. 239.
attonitos, iiii. 146. xiii. 194.
attulit, iii. 75.
avarus, vii. 30. xiv. 111.
 mollis, ix. 38.
avari properantis, xiv. 178.
avaro, vi. 140.
avarx, i. 77.
avaros, xiv. 119. 228.
avaritix pone frena, viii. 89.
avaritix finis, i. 88.
avaritiam inviti exercere jubentur, Judxi, xiv. 108.
aucti, xv. 73.
auctio, vi. 254. commissa, vii. 10.
auctor, x. 30. xi. 43.
auctori ipsi, xiii. 2.
auctores omnes, vii. 231.
auct oribus Deis, viii. 216.
 magnis, xiv. 33.
audax, v. 74. 198. xi. 199.
audaces, x. 264.
audacia, xiii. 109. perdita, iii. 73.
audacius, vi. 283.
audeo, i. 153.
audere, xv. 122.
aude, i. 73. xiii. 165.
audes, viii. 165.
audet, x. 175. 305. xii. 48.
 xv. 74.
audeat, xi. 169. xvi. 9. 10.
 29.
audent, ii. 2. v. 131. vi. 97.
 xiii. 234.
audebant, vi. 644.
audebis, ii. 82.
auderet, iiii. 47.
aufus, i. 129. vi. 344. xi. 67.
aufa, vi. 117.
aufx, vii. 206.
aufi, viii. 235.
audio, vi. 345. x. 81.
audis, xiii. 113.
audir, vi. 480. vii. 108. viii. 191. xiii. 158.
audi, vi. 115. 219. xi. 64.
 xii. 24.
audiat, vii. 166.
audiret, ii. 74.
audiet, ix. 108. xiv. 280.
auditur, vii. 86.
audita, xi. 112. xiv. 200.
auditor, i. 1.
 166.
avelli, iiii. 223.
avem, Junonis, vii. 32.
aves famulæ Jovis & generosæ, xiv. 82.
Aventini, iiii. 85.
averte negotia, xi. 181.
aversus, vi. 475.
Ausidio, ix. 25.
augere, iiii. 189.
augur, iiii. 77. vi. 584.
Augusta meretrix, vi. 118.
Augusto, iiii. 9.
Augustum, x. 77.
augusta rupe, x. 93.
aviam, iiii. 112.
avis Afræ latus, xi. 143.
avistara, vi. 164.
aula, iiii. 93. v. 138. Sicula, vi. 485.
aulza, xiv. 263. recondita, vi. 69. Sarrana, x. 39.
aura modica, xii. 66.
auris, x. 215.
aurem, vi. 542. xi. 195.
 facilem, iiii. 122. facilem præbeat, v. 107. miseriam, ix. 113.
autemque calentem, xi. 187.
aure, i. 104. iiii. 86. xi. 59.
aures, x. 141.
auribus, xi. 168. extensis, vi. 458.
aureculis, viii. 5.
Auralla, v. 97.
Auroram, x. 2.
aurum, j. 10. iiii. 55. v. 39.
 vii. 243. xiv. 298. ætli-vum, j. 28. Etruscum, v. 164. latum, vi. 481.
 longum, vi. 588.
aurum exzquet montibus, xii. 129.
auri, viii. 123.
auro, vii. 89. scripto, vi. 204. nullo, xi. 116. lato, x. 27.
aurata, vi. 429. x. 212.
auratam, vi. 48.
auratum, ii. 96.
aurato, vi. 593.
Aureus unus, vii. 122.
aurca, iiii. 108. viii. 207.
 xv. 4.
Auruncæ, j. 20.
auspex, x. 336.
Auster, iv. 59. v. 100.
Austri, vi. 516.
Austro tollendus, xiv. 268.
Austri deficientibus, xii. 69.
aut, j. 5. 43. 53. ii. 52. iiii. 295. iiii. 47. v. 22. &c.
aut Ithacum, xiv. 387.
autem, iiii. 209. vi. 180.
 viii. 119. x. 295. 314. xi. 90. xiii. 20. 196. xiv. 83.
 100. xv. 90. &c.
Automedon, j. 62.
Autonoes, vi. 72.
autumnus Phzacum per-petuos, v. 151.
autumni finem, xiv. 190.
autumno letifero, iiii. 57.
 uno, x. 221.
autumnum, xi. 76.
autumnos, vi. 229.
avus, i. 95. viii. 143.
avos vetustos, vi. 162.
 squalens, viii. 17.
aviti curia, xvi. 36.
avunculus, xiv. 43. Nero-nis, vi. 614.
auxilium, xv. 150.
auxilio, xiv. 183.
auxiliis omnibus, viii. 256.
axis, iiii. 258. Gallicus, viii. 116.
 116.

I N D E X.

- axem Hyperboreum , vi. 469.
 axe , xiv. 42.
 axe citato , j. 60.
 axes Anticinos , iij. 177.
 B
 Acca , Sabina , iij. 85.
 bacchamur carmen grande , vi. 635.
 Bacchanalia , ij. 3.
 Bacchi , vij. 12.
 baculo , ix. 140.
 bacillo , iij. 28.
 Baticus aer , xij. 42.
 Bajanz cymbz , xij. 89.
 Bajarum , iij. 4.
 Bajas , xj. 49.
 balana Britannica , x. 14.
 balantem pecudem , xij. 233.
 balnea , j. 143. vi. 373. 418. vij. 131. 178. 133. xi. 156. 240.
 balneolum , vii. 4.
 Balteus , vi. 255. xvi. 48.
 baltea , ix. 112.
 Baptz , ij. 92.
 barba gravis . j. 25. x. 226. prima. viij. 166. uda. ix. 4.
 barba dignum , xvi. 31.
 barbz desperatio , vi. 366.
 barbam , vi. 214. ardentem . x. 253.
 barbam pectere , xiv. 216. merit , iij. 186.
 barbato , iij. 103. vi. 16. cuicumque , xij. 56.
 barbato , xiv. 12.
 barbarus , vi. 157. x. 138. 181.
 barbara , xv. 46.
 barbara lupa , iij. 66.
 Bardaicus iudex , xvi. 13.
 Baream , iij. 116.
 Bareas , vij. 91.
 balcaudaq , xij. 46.
 balia , vi. 383. iactaret . iij. 118.
 Basilo , vij. 46.
 Basilum , vij. 147.
 Basilus , vii. 145. x. 222.
 Baravi , viii. 51.
 Baravi domiti , viij. 51.
 Bathylio molli , vi. 63.
 beata , vi. 203.
 beaurum , i. 67.
 beatz vetulz , j. 39.
 beati , xiv. 120.
 beatus , x. 279.
 Bebiaci Palati , ij. 106.
 Belides multz , vi. 654.
 Bellerophonti , x. 325.
 Bellona , iij. 124.
 Bellonz furentis , vi. 511.
 bellum , vi. 163.
 belli , ij. 103.
 belli partem . xij. 110.
 bello , iij. 169.
 bella horrida . xiv. 242.
 bellorum , ij. 156. xiv. 72. popa. x. 281. exuviz , x. 133.
 bellorumque , xv. 95.
 bellis socialibus , v. 31.
 bellator Pygmzus , xij. 168.
 bellatore feroci , vij. 127.
 bellatorum , viij. 10.
 bellua , vij. 77. xi. 126. xij. 104. dextra , iij. 121. peregrina , iij. 127. Gztula , x. 158.
 bene , iij. 107. v. 166. vij. 194. viij. 187.
 bene dicentem , vij. 147.
 bene habet , x. 72.
 Beneventani tutoris , v. 46.
 benigna , x. 301. xij. 64.
 benigni , xvi. 4.
 Benerices , vi. 155.
 beryllo inxqualis , v. 38.
 Beta , xiv. 209.
 bibit , j. 49. ij. 95. vi. 431. x. 250.
 bibimus , ix. 128.
 bibebar , ix. 117.
 bibeabant , v. 36.
 biberat , xij. 47.
 bibet , v. 33.
 bibe , v. 130.
 bibat , xi. 203.
 bibendum , vi. 596.
 bibendis fontibus , vij. 58.
 bibitur , vi. 303.
 bibuntur , x. 25.
 Bibulz , vi. 141.
 bidentis amans , iij. 228.
 bigarum , x. 59.
 bile mediocri , xij. 143.
 bilem , vi. 432. xv. 155. contrahat uxor , xi. 185 . cfundere v. 159.
 bilibres , vi. 371.
 bimembri puero , xij. 65.
 bina , xiv. 143.
 bipedem , ix. 92.
 bipennem , vi. 656.
 bis , v. 164. septem , xiv. 124. centum , xij. 72. quingenta , vi. 136.
 Bithyno tyranno , x. 162.
 Bithynice Volusi . xv. 1.
 blazis , xv. 48.
 blanda , vi. 125. 196.
 blandaq , iij. 118.
 blandz , ix. 36.
 blandiar , iij. 126.
 Bocchorz , v. 90.
 boletus , v. 147. vi. 620.
 boletum condire , xiv. 8.
 bombycinus panniculus , vi. 259.
 bonus , v. 109. vi. 210. viij. 79. xiv. 104. xv. 140.
 bonum , xij. 180.
 boni , xij. 36. rati , summi-que voluptas . vi. 179.
 Bonz secreta nota dez . vi. 313.
 Bonam Deam , ij. 86.
 bona , i. 55. 59. animi . viij. 24. diversa vera , x. 3. tota . ib. 237. summa pura aliena vivere quadra , v. 2.
 bonorum , viij. 260.
 bonis , iij. 13. humanis , x. 157.
 bonos quanta pramia maneant , viij. 92.
 Bootz pigri . v. 23.
 bos , ij. 123. vetulus , x. 268.
 bovis corio , xij. 155.
 bovem magnum , creta- tumque , x. 66.
 bove percusso , xiv. 286.
 boves macri , xiv. 146.
 boum , viij. 108.
 braccz , ij. 169.
 Braccatorum pueri . viij. 244.
 brachia , ij. 12.
 iij. 89.

INDEX.

lila, 89. xv. 176. *laffata*.
vl. 420. porrecta, xii.
76. nigra, xiiij. 45.
*bacteq*lam de Caftore du-
 cat, xiiij. 152. brevis, iij.
 226.
 brevis, iij. 226.
 brevis, iij. 286. vi. 503.
 brevis fit quod turpiter au-
 des, viij. 165.
 brevem xiiij. 217.
 brevis, vi. 288.
 brevisbus, xi. 79. xv. 128.
 Cyaris, i. 73.
 brevior, v. 9. xiv. 223.
 brevior coma, ij. 15.
 breviorque, vi. 504.
 breviffima, ix. 127.
 breviter, xij. 12.
 Brigantum caftella, xiv.
 196.
 Britannica balzna, x.
 14.
 Britannice generose, vi.
 124.
 Britannos, iijij. 126.
 Britannos ij. 161. xv. 111.
 Britones, xv. 124.
 Bromium, vi. 377.
 brumz, iij. 102.
 brume mense, vi. 152.
 brumamque, xiv. 273.
 bruma fpirante, ix. 67.
 Brutia, ix. 14.
 Brutus, xiv. 43.
 Bruti avunculus, ib.
 Brute, iijij. 103.
 Brutorum, v. 37.
 Brutumque, viij. 182.
 Brutidius pallidulus, x. 83.
 bubulci, xi. 151.
 bubulco judice, viij. 116.
 bucca, iij. 262. vi. 515.
 vetula, x. 195. buccz,
 xi. 34. notz, iij. 35.
 buccina farda, viij. 71.
 buccina famz, xiv. 152,
 buccula, x. 234.
 bulbi veteres, viij. 120.
 bulla, xiiij. 33.
 baffa, iij. 22.
 buxo, xiv. 194.

C.

C Aballi Gorgonei,
 iij. 1:8.
 cabellorum, xi. 193.
 caballis, x. 60.
 cachinni rigidi, x. 31.
 cachinno majore, iij, 100.
 xi. 2.
 cacoethes infanabile fcri-
 bendi multos tenet,
 xij. 52.
 Cacus, v. 125.
 cadaver, iij. 32. xv. 87.
 obtritum vulgi, iij. 269.
 cadaveris, xiv. 78.
 cadavere toto, x. 288.
 cadavera majora, vii.
 252. contenta. xv. 83.
 denfa, x. 186. nulla, xv.
 60.
 cadit, ij. 80. vi. 439. xiv.
 296.
 cadunt, iij. 271. viij. 123.
 cecedit, ij. 40. iij. 212. x.
 69.
 ceciditque, x. 287.
 ceciderunt, vi. 420.
 cadet, xij. 98.
 cadat, xii. 113. xiiij. 226.
 caderet, iijij. 12.
 caderent, vii. 70.
 cadentem, x. 266.
 cafurus, xi. 13.
 caducum dulce, ix. 28.
 caducis, ix. 89.
 cadurci nivei, viij. 221.
 cadurco violato, vi. 536.
 cade, iijij. 154. vi. 48.
 caci, xij. 51.
 cacos, viij. 170.
 cactus iij. 116. xiiij. 94.
 cadibus affiduis, viij.
 243.
 cadere, vi. 446. pectus
 xiiij. 127.
 czdit, vi. 482, 483. viij.
 213. viij. 156. x. 60. xiiij.
 194.
 czdimus, xij. 3.
 czcidit, iij. 278.
 czditur, xi. 141.
 czduntur, ij. 1.

czdentibus, vi. 483.
 czfi patris, viij. 217.
 Czditus gravis, xiiij.
 197.
 Czdiofacundo, xvi.
 46.
 celare, ix. 93.
 celataque, xi. 103.
 czlati, xii. 47.
 czlator, ix. 145.
 czlum, i. 38. 11. 25. iij. 78.
 84. vi. 622. xi. 62. xii.
 18.
 czli, vi. 544. xiiij. 224.
 czli otia magna, vi.
 393. armamentaria,
 xiiij. 83. color, xiv.
 294. numen, xiv.
 97.
 czli parte, xv. 85.
 czlo, ii. 25. 40. xi. 27.
 czloque, ix. 47. 2 centi.
 vi. 11. Latino, vi. 636.
 czloque locamus, x.
 366.
 czleffi, xv. 146.
 Czlicularum convivia nul-
 la, xiiij. 42.
 cznofi, iij. 366.
 czrulea fcutulata, ii.
 97.
 czrulei, xiv. 128.
 czrulcos, xv. 7.
 czrula lumina, xiiij.
 164.
 Czfar, iijij. 135. viij. 171.
 xiv. 330.
 Czfaris, iijij. 51. vi. 337. x.
 86. ad menfas iniquas,
 v. 4. uxor, x. 330. ar-
 mentum, xij. 106.
 Czfare, viij. 1.
 czfariem flavam, xiiij.
 195.
 Czfonis, vi. 615.
 Cajetz littore, xiv.
 87.
 calamos, viij. 27. venatri-
 cis, xiiij. 80.
 calathifque, ii. 54.
 calcas, vi. 311.
 calcaram, 5. 31.
 calcem, iij. 295.
 calcibus, j. 43.

I N D E X.

- calcemus, x. 86.
 calcens, xv. 60.
 calceus, i. 119. iii. 149. xvi. 14.
 calcor, iii. 248.
 calculus, ix. 40. xi. 132.
 calculis, ix. 61.
 calendis femineis, ix. 53.
 calet, vi. 148. x. 218.
 caluerunt, i. 83.
 calentem, xi. 187.
 calentia, xi. 70.
 Calenum, j. 69.
 calicem, i. 57. v. 47.
 calices, viii. 168. plebeios xi. 145.
 calida, vi. 368.
 calidaque, vi. 526.
 calidum, vi. 121.
 calidæ, v. 63. v. 548. xi. 81. xv. 28.
 calidi, ix. 14.
 caligantes, vi. 31.
 caligatus, iii. 322.
 caligas, xvi. 24.
 caligo, vi. 555. animi, vi. 612.
 callebat, iii. 142.
 callidus, i. 123. vi. 421.
 Calliope, iii. 34.
 calorem, xii. 98.
 Calpe relicta, xiv. 279.
 Calvinæ, iii. 133.
 Calvine, xiii. 5.
 calvo, vi. 531. Neroni, iii. 38.
 Camœnis, iii. 16.
 Camœnastrius, vii. 2.
 Camerinus, viii. 38.
 Camerinos, vii. 90.
 Camilli, ii. 154.
 Camilli more, xvi. 15.
 camino ardente, xiv. 118.
 caminis, x. 61.
 cammarus constrictus, v. 84.
 Campania provida, x. 283.
 campum, xvi. 37.
 campi severi, ii. 132.
 campo, i. 19. ii. 106.
 canagula, xiv. 10.
 candelæ, iii. 287.
 candelam, ix. 98.
 candida, iii. 216. vi. 525. x. 345. xii. 72.
 candiduli, x. 355.
 canebat, xv. 26.
 canet, xiv. 144.
 canentem, ii. 64.
 cani rectoris, xii. 32.
 canities, x. 208. nova, iii. 26.
 canis, ix. 104.
 canem, vi. 417.
 canem venerantur, xv. 8.
 canibus, xiv. 77. pigris, viii. 34.
 canini, v. ii.
 canino, x. 271. xiv. 64.
 canitibus conlectis, v. 74.
 canna, v. 89.
 Cannarum vindex, x. 165.
 Cannarum in pulvere videtur, xi. 198.
 Cannis, ii. 155. vii. 163.
 Canopi verna, i. 26.
 Canopo, vi. 84. famolo, xv. 46.
 canoro choro, xj. 162.
 canoris, vii. 18.
 Cantaber Stoicus, xv. 108.
 Cantare, vi. 74. vii. 59.
 cantat, vii. 194. x. 178.
 cantabat, vii. 211.
 cantaverat recto are, ii. 118.
 cantabit, vii. 133. x. 22.
 cantabitur, xi. 178.
 canter, vi. 397.
 cantandum, iii. 35.
 cantante, x. 210.
 cantus, xiv. 46.
 cantum galli, ix. 107.
 cantu, vi. 378. fœdo, viii. 225.
 cantus magicos, vi. 609.
 Siculos, ix. 150.
 Cantharus parvulus, iii. 205.
 Canusinam ovem, vi. 149.
 capacem, xii. 44. agrorum, xi. 41.
 capaces, i. 63. v. 37. xv. 144.
 Capella hirsuta, v. 155.
 capellæ foetum nectas jugulare, xv. 22.
 Capenam, iii. 11.
 capessas, viii. 270.
 capessunt, xiv. 242.
 capæ, iii. 69.
 capilli tonfi, restique, xi. 149. puellares, xv. 137.
 capillis laceratis, vi. 489.
 capillis majorum dignum, xvi. 11.
 capillato, v. 30.
 capis, v. 13. ix. 88.
 campis Thessalix, viii. 242.
 capis, x. 148. xi. 169. 195.
 capiunt, vii. 78.
 capiturque, xv. 78.
 caperat, xiii. 74.
 ceperunt, xiv. 320.
 capies, iii. 126.
 capiendi, i. 55.
 capiendo, vi. 579.
 capiendisque, xv. 145.
 capistro maritali, vi. 43.
 Capito, viii. 93.
 Capitolia nostra, xiv. 91.
 Cappadoces, vii. 15.
 caprez frustum, xi. 142.
 capream, xiv. 81.
 Capreanum fœde, x. 93.
 Capreis, x. 72.
 caprum, i. 75.
 capse angustæ, x. 117.
 capta, vi. 104.
 captas, ii. 160.
 captat, xvi. 56.
 captator, v. 97.
 captatori, x. 202.
 captatore, vi. 40.
 captatoribus, xii. 114.
 captivus, x. 136.
 captivorum, x. 280.
 captivis, vii. 201.
 capto, viii. 109.
 captos, vii. 84.
 captum, v. 162.
 caput, i. 126. iii. 33. v. 172. vi. 27. 206. 390. 502. 537. ix. 98. 133. xii. 49. timidum, vi. 523. tremulum, vi. 621. marmorum, vii. 161. marmoreum, viii. 55. adoratum, x. 62. laxæ, x. 199. servatum, x. 286. velle scelli, xi. 97. vacuum, cerebro, xiv. 58. intantum, xiv. 124. morbi, iii. 236.
 capitis, vi. 300. xiv. 258. pudici,

I N D E X.

- pudici, vi. 42. perfuri, Carthagine tota, vi. 170.
 xiiii. 174. vacui, xv. 23. victa, x. 277.
 capit, iii. 246. 252. Carus, i. 36. iii. 53.
 capirique graves, xi. 127. cara, ix. 100.
 Capitolia, x. 65. carum, v. 140.
 Capitulinam quercum, vi. carior, x. 350.
 386. Carybdi lava, veraque, xv. 17.
 Capitolinis, ii. 145. casca candida, vi. 153.
 carbone, x. 131. xiii. 816. casca turbam, xiv. 167.
 cancre, x. 276. ruficus, casulam, xi. 135.
 xiv. 24. casulus, ix. 61. xiv. 179.
 carceris nigri, xiii. 245. Cassandra, x. 262.
 carcere, i. 73. xii. 123. v. 101. Cassi, v. 37.
 uno quondam contem- cassis calata, xi. 103.
 ta Roma, iii. 314. long- cassidis, vii. 33.
 go. vi. 560. Aelio, x. casside tracta, x. 134.
 181. castella Briganum, xiv.
 carcere fornicis, x. 239. 196.
 cardiaco amico, v. 32. castigas, ii. 9.
 cardine facili, iiii. 63. castigat, vi. 454. xiv. 126.
 caret, i. 59. castigabis, xiv. 54.
 caruit, x. 287. castigata, ii. 35.
 carebis, xiv. 166. Castora, qui eunuchum
 careas, iii. 56. se ipse facit, xii. 34.
 caruisse, vi. 563. xi. 53. Castora vigilem, xiv. 260.
 carens, vii. 57. Castore, xiii. 152.
 carentem, viii. 5. xiv. 69. castra, iiii. 135. vi. 418.
 cariturus, vi. 39. 574. viii. 12. 249. do-
 Carinia, ii. 69. mestica, x. 95. prospera,
 Carina Adriaca, ii. 109. xvi. 2.
 carinas audaces, x. 264. castrorum, vi. 560. xi. 87.
 carmen, vii. 82. triviale, xvi. 15.
 vii. 55. grande baccha- cestrorumque zra mere-
 mur, vi. 635. tem, xvi. 55.
 carmenque, vi. 132. castrorum longos labores, xiv. 198.
 carmine, vii. 63. castris, vi. 170.
 carmina, xv. 117. divina, castravit, x. 307.
 iii. 207. sublimia, vii. castum ingenium, x. 300.
 26. facientia, xi. 179. casto quid forma nocet, x.
 carnem, ii. 116. 324.
 carne, vii. 76. xv. 88. no- castas, vi. 286.
 va, xi. 85. humana, xiv. casus, iii. 214. x. 107. xii.
 98. 17. xiii. 9. xv. 119. sub-
 carnibus humanis vescili- ti, iii. 273. extremi, xv.
 cet, xv. 13. 95.
 carnifices, viii. 175. casum i. 90.
 Carpathium, xiv. 278. casu, xiii. 132.
 carpento volucris, viii. cassibus fortunæ, xiii. 86.
 247. catellæ, vi. 653.
 carpentis, ix. 132. catelli, vi. 550.
 Carpophoro, vi. 198. catello confusore, ix. 61.
 carptores, ix. 110. catena graviore, xiii. 175.
 Carrinatis, vii. 205.
 charta sulcata, xiii. 116.

- catenz, iii. 309.
 catenz stridore, xiv. 23.
 catenatz, iii. 304.
 cathedra, i. 65. longa, ix.
 52.
 cathedra sterilis pœnituit
 multos, vii. 303.
 cathedris, vii. 47.
 cathedras molles, vi.
 91.
 Catienæ, iii. 133.
 Catilina, ii. 27. viii. 231.
 jacuit cadavere toto, x.
 288.
 Catinensi pumice, viii.
 16.
 catinum nigrum, vi. 142.
 catino Tusco, xi. 109.
 Carotertius cœlo cecidit,
 ii. 40.
 Catonem durum, xi. 90.
 Catnis, iiii. 147.
 Catulus, iii. 30.
 Catuli, ii. 146.
 Catulla, x. 322.
 Catullam, ii. 49.
 Catulla, x. 322.
 Catullam, ii. 49.
 Carullus, xii. 37. 93.
 Caulli, vii. 186. xiii.
 111.
 Carullo, iiii. 113. nostro
 xii. 29.
 cavat, vi. 247.
 cauda, v. 82. vii. 212.
 cavea, xiv. 247.
 caveo, xi. 130.
 caver, iii. 283. xiv. 274.
 cavebis, viii. 37.
 caulis, i. 134. v. 87.
 caulibus, vi. 18.
 caupo, ix. 108.
 caupone relicto, vi. 590.
 caussa, ii. 154. vi. 201. 248.
 viii. 215. xiv. 105. 226.
 290. xvi. 19. iusta, ix. 91.
 causam, xv. 134. protege-
 re, xi. 32.
 caussæ, vii. 155. male, xiii.
 109. scelerum, xiv. 173.
 caussis, ix. 119. levibus
 nullis. xiii. 182.
 caussas, ii. 15. iii. 147. viii.
 48.
 L 1 5 84. x.

I N D E X.

84. x. 199. alias plu-
 reis, iij. 315.
 caussas hinc habuere, x.
 278.
 caussas age, xiv. 192.
 caussidicus, vi. 438. pusilli
 sanguine nunquam ro-
 fra maduerunt, x. 121.
 caussidici, i. 32. x. 121.
 caussidicum, vii. 136.
 caussidicum vendit pur-
 pura: vendunt amethy-
 stina, vii. 135.
 caussidicorum, vii. 113.
 caussidicorum nutricula
 Africa, vii. 148.
 caussidicos, vii. 106.
 caussidicos Britannos, xv.
 111.
 cavi, vii. 111.
 cautus, vi. 660. vii. 163.
 cauta, vi. 347.
 Cecropiam, ij. 92.
 Cecropis, vi. 186.
 Cecropides, viij. 46. 53.
 cedo, vi. 57. 503.
 cedo, xij. 240.
 cede, ij. 131. vii. 219.
 cedit, iij. 123. vii. 38. xv. 46.
 cellit, iij. 63.
 cedunt, vi. 437. 514.
 cedat, j. 110.
 cedamus patriâ, iij. 39.
 cedere foro, xi. 50. 136.
 cedente, iij. 239. iij. 56.
 Celadi, vii. 215.
 celebres, vii. 3.
 celebretur, iij. 249.
 Celzno, viij. 130.
 celeri, xv. 75.
 celeres, xi. 125.
 cella, vii. 24.
 cellam, vj. 352. vacuam,
 vi. 122.
 cellam claudit, vi. 127.
 Celsi prætoris, viij. 194.
 Cello, vi. 244.
 cenna, ij. 120. v. 24. fera-
 lis, v. 85. una, vi. 640.
 humusola, xi. 78. ulmea,
 xi. 141. amplior, xix.
 170.
 cenz, j. 133. v. 9. x. 230.
 cenzica, iij. 30. hestica,
 ix. 44. alterius, xiv. 130.
 magna, xv. 41.
 coenam iij. 273. vi. 201.
 coenas, v. 362. majores,
 v. 117.
 coenacula, x. 18.
 coenatio, vii. 183.
 coenula, iij. 167.
 coenare, iij. 168. lauto pa-
 ratu, xiv. 13.
 coenat, iij. 142. xi. 112.
 coenas, i. 145.
 coenavit, i. 95.
 coenes, v. 112.
 coenet, viij. 85.
 coenandi, v. 166. xi. 120.
 Cæfennia, vi. 135.
 censes, iij. 130. xij. 140.
 censebunt, vi. 499.
 censeri sanguine longo,
 viij. 2. 74.
 censor, ix. 142.
 censoris, xiv. 50.
 censoris mores severos,
 xi. 92.
 censore opus est, ij. 121.
 censura, ij. 63. x. 31.
 census, v. 17. xiv. 317.
 xvi. 53. magni, xiv. 227.
 majoris, vii. 137. im-
 modici, xiv. 176. ma-
 gni, custodia misera,
 xiv. 304. exsuperans,
 x. 13. tenuis, xij. 7.
 censum, iij. 140. percun-
 tem, vi. 360.
 censu, j. 60. iij. 160. xi. 23.
 centone veteri, vi. 121.
 centum, j. 92. 120. iij. 229.
 vi. 517. viij. 113.
 centum convivæ, iij. 250.
 centum ostrea, viij. 85.
 centum villas, xiv. 275.
 centum portis, xv. 6. bis
 centum, xij. 72.
 centena, x. 335.
 centurionum, xvi. 17.
 cepe nefas violare, xv. 9.
 cera, vii. 238. fragili, xij.
 88.
 ceram, iij. 19.
 ceræ veteres, viij. 19.
 ceras, xiv. 191. peritas,
 ix. 149. puellas, xiv. 29.
 ceras implere, j. 63.
 Cercopitheci lacri, xv. 4.
 cerdoni, viij. 182.
 cerdonibus, iij. 253.
 cerebrum, iij. 269.
 cerebræ, xiv. 57.
 Cereris, vi. 50. xiv. 263.
 Cereris generum, v. 112.
 Cereris tangens aramque
 pedemque, vendes pec-
 juria, xiv. 219.
 Cereris sacerdos, xv. 141.
 Cererem, ix. 24.
 Cererem Heluinam, iij. 320.
 cesso, xij. 64.
 cernia, iij. 127. vi. 773.
 ceroma femineum, vi.
 245.
 ceromatico, iij. 68.
 certamine toto, xv. 55.
 certè, vi. 28. ix. 6. 73. x.
 94. 363. xij. 100. xvi. 56.
 cervæ tragicæ, xii. 120.
 cervina, xiv. 251.
 cervical, vi. 352.
 cervix ulla, x. 40. cæsa, x.
 120. pulchra & candida,
 x. 345.
 cervice, j. 64. v. 150. para-
 ta, vi. 206. locata, ix.
 143. obstricta, x. 88.
 cervicibus, x. 260. iij. 88.
 nudis, vj. 588.
 celspes festus, xij. 2.
 cessare, xi. 183.
 cessat, vi. 197. xij. 211.
 cessant, vi. 67. 554. ix.
 33.
 cesset, xij. 23.
 cessabit, xiv. 59.
 cessaret, v. 17.
 cessantia, viij. 176.
 cætera, ix. 70. xij. 28.
 xiv. 107.
 Cethegus cecidit, x. 267.
 Cethegi, viij. 231.
 Cethegum, ij. 27.
 Cetrionius, xiv. 96.
 ceu, vi. 572. viij. 237. x.
 326.
 cevet, ix. 40.
 ceventum, ij. 26.
 Chzrippe, viij. 96.
 Chaldeo grece, x. 94.
 Chaldisia

INDEX.

- Chaldæis**, vi. 552.
chartæ peritura, i. 18.
Charybdim, v. 102.
chirographa vana, xij.
 137. xvi. 41.
cheironomon, vi. 63.
cheironomonta, v. 121.
Chionem, iij. 136.
Chiron, iij. 250.
chlamys Spartana, viij.
 101.
choraulæ, vi. 77.
chordæ, vi. 381. **magicæ**,
 xv. 5.
chordas, iij. 63.
chorus, vi. 511.
choro canoro, xi. 163.
Chrysippus, xij. 184.
Chrysippi gypsa, ij. 5.
Chrylogonus quanti do-
ceat, vij. 176.
Chrylogonum, vi. 74.
crystallina grandia, vi.
 154.
cibus, v. 14. xiv. 79. im-
 perfectus, iij. 233. exi-
 guus, xiv. 301.
cibi, x. 203. xv. 98. tales,
 xi. 99.
cibo, iij. 211. vi. 580.
ciboque, v. 49. difficili,
 xij. 213.
cibum, vi. 427. x. 229. xiv.
 255.
cicadas, ix. 69.
cicatrix, iij. 151.
Ciceronis eloquium, x. 114.
 hunc letho dedit, 119.
Ciceroni, vii. 139.
Cicronem, vii. 214. viij.
 244.
ciconia serpente pullos nu-
trit, xiv. 74.
cicutæ acceptæ, xij.
 186.
cicutas gelidas, vij. 206.
cicmus, xij. 31.
Cilicis, iij. 121.
Cilicium, viij. 94.
Cimbri terribiles, xv.
 124.
Cimbros, viij. 249. 251.
cincinns altior, vi.
 491,
cinzdo, iiii. 106.
cinzdis eisdem, xiv. 30.
cinzdos Socraticos, ij. 10.
cinzdo, ix. 37.
cineres, viij. 146. præma-
 turi, xi. 44.
cinenum, x. 144.
Circes, xv. 21.
Circæis, iij. 140.
Circus, xi. 195.
circi, x. 37.
circo, vi. 187. viij. 118.
rauco, viij. 59. **clamoro**,
 ix. 144.
Circeïes, x. 81.
Circensibus, iij. 223. xi.
 53.
circuit, ix. 8.
Circum, iij. 65.
circumagas, ix. 81.
circumagat, vij. 164.
circumagunt, v. 23.
circumdedit, vi. 457.
circumdat, vi. 532.
circumducitur uxor, j.
 122.
circumducto, x. 280.
circumligat, vij. 89.
circumscribere, xiv. 237.
circumscriptiferit, x. 222.
circumscriptorem pupi-
lum ad iura vocantem,
 xv. 136.
circumfilit, x. 213.
circumspice, viij. 96.
circumspicit, vij. 20.
Cirrha, vij. 64.
Cirrha spicula vatis, xij.
 79.
cirro madido, xij. 165.
cista, vj. 44. **vetus**, iij.
 206.
cistas, vij. 11.
citari, ij. 43.
ciabero, viij. 80.
cithara, vj. 390.
citharam, viij. 230.
citharædus, vj. 76.
citharædi, vj. 212.
citharædo, viij. 198. x.
 211.
citrò, j. 34. ix. 146. xi. 13.
 xiv. 27. 177.
citius, j. 125. iij. 134. x.
 225. xiv. 31. xv. 19. xvi.
 32.
civis, ij. 105. iij. 90. ma-
 gnus, vi. 558. **cgregius**,
 vii. 28.
civem, iij. 3. **meum**, xij.
 121. **mutantem**, xv. 156.
patriz, xiv. 70.
cive illo, x. 178.
civilis, ij. 103.
civilia, vij. 106. **iura**, ij.
 51.
civiliter, v. 112.
clade, iij. 34. x. 244. xv.
 114.
clamar, vi. 173. 637. viij.
 29. ix. 63. xiv. 293.
clamant, j. 12.
clamatur, ij. 90.
clames, vj. 282.
clamantem, ij. 37.
clamante, iij. 75.
clamo, vi. 327. xi. 199.
clamore, x. 215. xij. 31. 4.
cerbo, xiv. 55. **pari**, xv. 53.
clamosus, xiv. 191.
clamoto, ix. 144.
clamolam, viij. 186.
clarus, ij. 129.
clara, viij. 151. xij. 74.
clarissimeque, viij. 139.
cladum, xi. 95.
clari honoris, iij. 178. iij.
 125.
claras, iij. 151.
classis, xiv. 277. **numero-**
sa, vij. 151.
classibus eisdem, x. 175. 1.
claudæ, ix. 104.
claudit, iij. 131.
clauditur, xij. 156. xv. 139.
clausit, vj. 128. x. 16.
clauderet, iij. 19. vj. 4.
claudenda, xij. 129.
claudentem oc. xij. 96.
clausus, vi. 153. x. 170.
clausa, iij. 242.
clausam, j. 124.
clausoque, vj. 68.
clauso labello, iij. 189.
clausis, iij. 303.
Claudius, v. 147. vi.
 115. **Cæsar**, xiv. 330.
clave, xv. 158.
claustra

INDEX.

- claustra prodita, viij. 261.
 clavus militis, iij. 248.
 clavorum, xvi. 25.
 Cleanthas, ii. 7.
 Clio, vii. 7.
 Cleopatra, vij. 109.
 clementia stulta, i. 17.
 vetus, vi. 159.
 cliens devotus, ix. 72.
 magnus, mirandusque, x. 161.
 clientis, 125. exhausti, ix. 59.
 clienti veteri, v. 64.
 clientem neglectum, v. 16.
 clientes, i. 132. iij. 188.
 Clitumai, xii. 13.
 clivôque pendente, vi. 649.
 cloaca, v. 105.
 Clodius, ii. 27. vi. 349.
 Clorho, ix. 135.
 cludere, xiv. 322.
 claudit latus, iij. 131.
 clude, vij. 26.
 clauderet, iij. 19.
 clauso antro, iij. 21.
 clunem agitant, ij. 21.
 clunem summat asello, vi. 333.
 clune tremulo, xi. 164.
 clunibus apri, v. 167.
 Cluviam, ii. 49.
 Cluvienus, i. 80.
 clypeo, viij. 201. xi. 106.
 clypeis, ii. 125. xiv. 242.
 Clytemnestram, vi. 655.
 Coa conchylia, viij. 101.
 coccina, iij. 283.
 Colchide torva, vi. 642.
 Coelice, viij. 264.
 coctusque, vi. 471.
 coctumque venenum, vi. 132.
 coctice, ij. 37. grandi, vii. 110. saxo, x. 236.
 Codrus, iij. 208.
 Codro, iij. 203.
 coemti, xiv. 293.
 coepit, iij. 114. vi. 433. xij. 34. 99.
 coeperunt, vi. 371.
 coepere, xij. 230.
 coeperat, iij. 154. vi. 106. x. 264.
 coepit, xiv. 217.
 coepisset, vi. 113.
 coepta, xij. 545.
 coeptum, ix. 79.
 coercet, viij. 236.
 coetus, vi. 389. vij. 239.
 cogitat, xij. 209.
 cogit, xiv. 124.
 cogitque, xij. 222.
 cogitur, vi. 478. xij. 216.
 cogimur, iij. 189.
 cogebat, xv. 100.
 coegit, vi. 422.
 coegerunt, xv. 121.
 cogetur, vij. 18.
 cogat, iij. 291. v. 73.
 cogatis, v. 160.
 cogente, viii. 193. xi. 7.
 coactz, vj. 133.
 coactas, xiv. 135.
 coactos, iij. 146.
 cogitat, vi. 39.
 cognata, v. 103.
 cognatorum, xi. 86. aliquis, xi. 86.
 cognatis, xi. 84. xv. 160.
 cognitio, xvi. 18.
 cognitione, vij. 228. peracta, vi. 484.
 cognoscere, vi. 473.
 cognosce, iij. 288.
 cognitus, xij. 9.
 cognita, xij. 26.
 cohibere, v. 71.
 cohibe, vi. 346.
 cohors rauca, vi. 514. sancta, viij. 127. tota, x. 18. xij. 173. inimica, xvi. 20.
 cohortis, j. 58.
 cohortem, v. 28. servorum, xiv. 305.
 cohortes, x. 94. xii. 109. madidas, vij. 164.
 coitus, x. 204.
 colaphum incurimus, ix. 5.
 coliphia, ij. 53.
 colis, vii. 37.
 colit, iij. 61. x. 116. xv. 38.
 colitur, i. 115. iij. 173.
 colimus urbem, iij. 193.
 colunt, xi. 192. xv. 76.
 coluit, xvi. 39.
 coluerunt, ii. 91.
 colat, xv. 2.
 colenti, xiv. 103.
 collapta, viii. 77.
 collata fiducia, xv. 155.
 collaria, vi. 306.
 collega, iij. 130. viii. 197. 253. xi. 92.
 collei, iij. 71.
 colles Sybaris, vi. 295.
 collibus, ix. 131. istis, xiv. 179.
 colligo, xi. 196.
 colligit, xii. 146.
 collige, vi. 145. xii. 191.
 colligat, iij. 132.
 Collina turris, vi. 290.
 collum, iij. 88. tenue & terribile præter, x. 269.
 collo, ii. 85. iij. 68. vi. 457. trito, viii. 66. hirsuto, ii. 41. lasso, xiv. 146.
 collyria, vi. 578.
 color, vii. 155. xiv. 214.
 coloris duri, crassique, ix. 29.
 colorem, v. 75. vi. 279.
 colores omnes, xii. 90.
 colosso marmoreo, viii. 230.
 colubræ longæ, v. 103.
 calubris, vi. 29.
 columbæ molles, iij. 202.
 calidæ pulmonæ, vi. 548.
 columbas, ii. 63.
 columina Phrygia, xiv. 307.
 columnæ ruptæ, i. 13.
 columnis longis, vii. 182.
 subductis, viii. 77.
 columnas Phalæas, delphicorumque, vi. 589. nitidas, xiv. 60.
 colos, xiv. 249.
 coma brevior, ii. 15.
 comæ sicæ, ix. 13.
 comas vi. 495. vexatas, xi. 187.
 comis, ii. 96.
 comedit, iij. 294.
 comedunt, j. 138. ii. 53.
 comedam, xii. 84.
 comesa, j. 34.
 comes, iij. 47. iij. 84.
 comitem signorum, xvi. 55.
 comite, vi. 20. 119.
 comites, j. 119. iij. 35. vi. 352. vij. 107. decem vij. 192.
 comitum,

INDEX.

- comitum, j. 46. vii. 44.
comitum ordo, iii. 284.
cohors, viii. 127.
comites acellas, vi. 468.
comitantibus, i. 89.
comitata, vi. 82.
comis, ii. 96.
comitem, vi. 406.
cominus, iii. 99.
Commagene, vi. 49.
commendare, vi. 396.
commendat, xvi. 5.
commercium, ii. 166.
committere, vi. 377.
committit, vi. 439.
committunt, xiii. 104.
committitur, v. 39. xiii. 1.
commisit, vi. 458.
commiserat, ix. 96.
committit, xii. 57. xiii. 125.
committas, i. 163.
commissa, v. 29. vii. 10.
ix. 93. x. 337. xiv. 310.
commoda, ix. 89.
communio, xvi. 7.
commodat, vii. 40.
commota, iii. 317.
communis, xv. 148.
commune, ix. 124. vitium
iii. 182.
communi, vi. 4. vii. 55.
xv. 157.
communia, viii. 177. xiii.
140. xvi. 7.
comœdus uxorem agit,
iii. 94.
comœdi, vi. 73.
comœdis, vi. 395.
comœdia natio, iii. 100.
comœdia, v. 157.
compago fixa, iii. 304.
compago fracta, vi. 617.
compagibus, vi. 501.
comparo, xii. 121. mifi. 66.
comparat, vi. 435. xi. 130.
xiv. 20.
compede magna, xi. 80.
compedibus, x. 182.
compresce, i. 160.
compita, ix. 112. xv. 42.
complexibus, vi. 278.
componere, ix. 110.
componis, vii. 25.
componis, iii. 263.
componunt, vi. 243.
componitur, iii. 10.
composuit, xiv. 253.
componat, vii. 185.
compositive, vi. 13.
computat, vi. 198. 650. ix.
40. x. 249.
computer, i. 117.
conatus, iii. 156. x. 6.
concedet, xiv. 7.
concedas, xii. 115.
concedatur, i. 170.
concessit, x. 316.
concessum, xiii. 235.
concentus, x. 219.
conclia, vi. 303.
conchas, vi. 418.
conche, iii. 293.
concham ælivam signa-
tam, xiv. 131.
conchyliæ, iii. 81. Coa,
viii. 101.
concideret loris, vi. 413.
conciditur, iii. 130.
concisus, iii. 300.
concisum, xiv. 291.
concilium, iii. 73.
concilio misso, iii. 145.
concupis, x. 5.
concupitur, xii. 104.
conciperet, viii. 42.
concepta, xi. 168.
conclamant, vii. 167.
Concordia, i. 116. ii. 47. x.
297. falva, vi. 230. ma-
jor. xv. 159.
concubitus, vi. 317.
concubitu, vi. 535. tragico,
ii. 30.
concumbat, vi. 405.
concumbunt Græcè, vi.
190.
concurrentia saxa, xv. 19.
concutere, vi. 22.
concutitur, iii. 101. con-
cursitur. xv. 53.
concussere ambz, x. 328.
condire, xi. 19. boletum,
xiv. 8.
condit, vi. 586. vii. 185.
conditâ pyxide, ii. 141.
condit Iliados, xi. 178.
conditor mundi commu-
nis, xv. 148.
conducere, vii. 4. xdem,
iii. 31.
conducis, iij. 225. conducit,
vi. 351. 352. 396.
conducunt, iii. 38.
conducendus, ii. 114.
conducendâque, vi. 557.
conducendo, xv. 112.
conductus, vi. 585. aqua-
rius, vi. 331.
conducta, vii. 143. vlti-
43. xi. 46.
conductum, xiii. 245.
conducto, vii. 46.
conductas, i. 108.
conduplicare patrimonium,
xiv. 229.
conferre, vii. 206. x. 302.
confert, i. 106. viii. 94.
contulit, viii. 200.
conferet, iii. 51. xiv. 223.
confer, xiii. 144. 147. 154.
conferat, iii. 216. vii. 36.
conferret, xii. 33.
conferri, xii. 21.
configite, vi. 172.
confirmant, xiii. 107.
confisus, x. 11. xii. 58.
confiteor, vi. 638.
confiare, xiii. 153.
confundas mare cœlo, vi.
283.
confundat, vii. 68.
confusus, iii. 1.
congesta, x. 12.
conjectat, v. 163.
conjungere, xv. 153.
conjux, vi. 98.
conjugis, vi. 85. 254. 312.
amat, x. 242.
conjuges, i. 124. viii. 128.
relicta, v. 77. invita, vi.
211. Fulci, xii. 45. Sicu-
la, xii. 50.
conjugium, xi. 29. penè
solutum sæpe servavit ad-
ulter, ix. 80.
conjugium petimus cœco
cupidine ducti x. 352.
conjugii, viii. 219.
consulore catello, ix. 61.
conor, vi. 543.
coneris, x. 205.
conatus, iii. 166. x. 6.
conata]

INDEX

tomenta, iiij. 318.
topoepeo, vi. 80.
transcendere naviem, vi. 98; *consumere*, vi. 128.
tondicius, iij. 49. vi. 318.
tondicia, xiv. 28. *occulit consumitur*, xj. 47.
facti, vi. 270. facti, xij. *consummentur*, j. 4.
193.
consensu magno, xvi. 21.
considerat, v. 281.
considerare, iij. 34.
conferre dices, vii. 115;
confederat, xij. 68.
confilium, iij. 86. x. 346
anile, ix. 124.
confiliis dedimus j. 16.
confilio, iij. 162. vi. 496.
confilia, vij. 172.
confidam, iij. 296.
confpectus, viij. 140.
confpexit, iij. 101.
confpicitur, xij. 72.
confpctum, x. 230.
confpecta, iij. 31.
confpicuum longe, vi. 373.
confpicuum, iij. 54. 119.
confpicue, x. 125.
confpcuraque, vij. 112.
confami pectore, v. 93;
constare, xiv. 17.
constar, vi. 625. vii. 77.
constant, vi. 165.
constabit, vij. 188.
constet, vij. 230.
consent, vi. 364. vij. 45.
xv. 288.
constantia, ij. 105. xij.
237. *vultus fuit*, xij. 77.
continui, vi. 486.
continebat, iij. 12.
continuarum, x. 175.
contritus, v. 84.
consecudo mali, vij. 51:
consecutus, v. 74.
consuetudinis, v. 74.
consul, vij. 197. viij. 148.
236. x. 41.
consulis, viij. 288.
consulis rer titulo, xi. 86.
consulit, vij. 198. viij. 23.
xij. 17. me. x. 122. te.
xi. 33. capillato, v. 30.
luto, xv. 27.
consolidus videtur, xi. 899.
consultibus, vij. 395. 564-573.

confultat, xiv. 51.
confultur, vi. 374.
consume, iij. 68. xij. 160.
consumitur, xj. 47.
consummat, j. 4.
consumta, ij. 155.
consumptis opib. viij. 185.
conspigit, vi. 506.
consulo, iij. 150.
consulta, v. 128.
contagio, iij. 78.
contemnere, iij. 145, vi.
22. ix. 123. x. 123. xij.
75. xiv. 100.
contemniti, iij. 288.
contemnant, iij. 35. v. 102.
contemnit, vi. 90.
contemnerat, ibid.
contentinas, ix. 99. 120.
contenteris, xiv. 48.
contentio, xiv. 232.
contentor, vi. 341.
contentus, iij. 170. vij. 79. x.
172. xij. 133. modico, ix. 9.
contenta, vi. 54. xv. 83.
contentaque, xij. 47.
contentum, xij. 243.
contenti casualis, xiv. 179.
contente, iij. 277.
contentam, iij. 314.
contentos, ij. 161.
centerit, vij. 224. 349.
contentix, iij. 195.
contentexer, xiv. 27.
contentor, v. 100. x. 80.
contingere, vi. 50. vii. 60.
vij. 7.
contingis, viij. 28.
contingunt, xiv. 184.
contingit, v. 164. vi. 563.
vij. 122. xij. 7.
contingat, vi. 216. x. 341.
contigenti, vi. 49.
contingi, vi. 287.
contingens, iij. 62.
continuo, vi. 492. xij.
191. 219. xiv. 243.
continuus, x. 190. xi. 207.
contra, j. 166. iij. 89. vi.
643. viij. 138. ix. 12. 91.
xij. 120. xlv. 43. 34.
contrahit, vi. 173.
contracta, x. 403.

contulic, x. 265.
contum, iij. 150.
contumque, x. 190.
contundere, xij. 121;
conturbat, vii. 139.
convallera rus, xvi. 36.
convenit, vij. 136. v. 164.
conveniat, vi. 280.
conveniatur, ix. 132.
conveniat, x. 348.
conventus, viij. 129.
conventum, vi. 25.
convelle, iij. 321.
convertit, iij. 120.
convictus, iij. 237.
convictus omnis, xi. 4.
conviva, v. 25. regis. v. 161.
faceret, ix. 10. andax. v. 74.
mibi promissis, xi. 60.
convivam superbum ca-
veos, xj. 130.
convivaz, iij. 250. *miseri*,
vi. 423.
convivia, j. 141. v. 82. xi.
150. notha, xl. 177. mul-
la, xij. 42.
convomit, vi. 102.
convulsas, j. 12.
cophinus, iij. 14.
cophino, vi. 541.
copia victorum, j. 87.
Copri, xv. 28.
coquere, xiv. 167.
coram, vi. 139. viij. 9. xl.
47. 39.
Coranum signorum co-
nitem, xvi. 54.
corbisbus iidem, xi. 73.
Corbulio, iij. 251.
Corcyra, xv. 25.
corde xgro, vij. 52. *mul-*
lo, xvi. 13.
corda mollissima, xv. 135.
Codrus, iij. 208.
Codri rauci, i. 2.
Codro, iij. 203.
Cosphithi Rupidi, viij. 197.
Colithu unclum, viij. 113.
corium, xiv. 204.
corio bovis, xij. 155.
Cornelia mater, vi. 166.
cornice, x. 247.
cornicines, ij. 34. 344. 314.
Cor-

INDEX

- Cornicini, ii. 118.
 cornu, ij. 90. vi. 314. na-
 scenti, xii. 9.
 cornua, xiii. 165. xiv. 199.
 Coro tollendus & Austro,
 xiv. 268.
 corona, vi. 319. tenui, ix.
 118.
 coronæ, xv. 50. Graiz,
 viii. 226. magnæ, x. 39.
 coronam, vi. 51.
 coronas, ix. 85. graciles,
 xii. 87. postas, xiii. 249.
 coronata, xiii. 63.
 coronatum, vi. 296.
 coronati, v. 36. xi. 97.
 corpus, iii. 48. vii. 62.
 corporis egregii, x. 296.
 corporis ornatum, x. 321.
 corpore, ii. 75. xiv. 51. xvi.
 53. sano, vi. 234. falso,
 vi. 604. ægro, ix. 19. ge-
 lido, x. 217. nostro, xiii.
 92. trunco, xiii. 178. 10.
 10, xv. 91.
 corpora, ii. 139. xii. 117.
 xiii. 230. xiv. 266. no-
 stra, xiv. 16.
 corporibus, iii. 259. xv.
 106.
 corpuscula quantula, x.
 173.
 corrumpunt, xiv. 32,
 corripas, x. 292.
 corripies, xiv. 54.
 corrolis, xv. 80.
 corrupta, vi. 179.
 corruptor, j. 77. iii. 8.
 corruptoris, x. 304.
 corruptore, vi. 232.
 corruptus, vi. 540.
 Corlica, v. 91.
 corvi, viii. 252.
 corvo quoque rarior albo,
 vii. 202.
 corvis dar veniam, ii. 63.
 Corvinus, j. 108.
 Corvine, xii. 1. 93.
 Corvinum, viii. 7.
 Corum, x. 180.
 conular, j. 254. fron-
 tem, xii. 6.
 Corybanta, v. 25.
 Corycia puppe, xiv. 267.
 Corydon, ix. 102.
 corymbos densos, vi. 52.
 Coythæ, viii. 62.
 Cotyton, ii. 92.
 Colmetæ, vi. 476.
 Cosmi, viii. 86.
 Cossus, viii. 21.
 Cossum, iii. 184.
 Cossio captatori, x. 202.
 cothurnum altum, vi. 633.
 cothurno antiquo, vii. 72.
 cothurnis, vi. 505. xv. 29.
 Cotta, v. 109. vii. 95.
 cotrona, iii. 83.
 coturnix nulla, xii. 97.
 coxa debilis, x. 227.
 coxæ pudentis, vi. 320.
 coxam flectæ, xv. 66.
 crambe repetita, vii. 154.
 cras, ii. 132. iii. 23. v. 33.
 xiv. 310.
 crassa, xi. 158.
 crassique, ix. 29.
 crasso, xiii. 163.
 crasloque aëre, x. 50.
 Crassus, x. 108.
 crassum, iii. 150.
 crate rara, xi. 82.
 cratera capacem urnæ,
 xii. 44.
 erarere magno, ii. 87.
 crebrum, vi. 583.
 credo, vi. 1.
 credis, vi. 274. x. 68. 346.
 credit, vi. 529. xiv. 115.
 232. 286.
 credimus, iii. 53. x. 176.
 credunt, ii. 152. xiii. 231.
 creditur, iii. 93. 146. x. 173.
 xiii. 110.
 creduntur, x. 137.
 credebant, xiii. 54.
 credidit, x. 184.
 crede, viii. 83. xiii. 175.
 xiv. 220.
 credite, vi. 629. viii. 126.
 credam, j. 51. xvi. 31.
 credent, vi. 553.
 credas, iii. 7. v. 156. xiv.
 149. 203. xv. 118.
 credat, x. 361. xv. 37. 142.
 credamus, vi. 642. viii.
 207.
 credant, xiii. 87.
 credet, xii. 28.
 crediderim, xv. 21.
 crediderint, xv. 171.
 credere, iii. 70. v. 5. 154.
 creditor, vii. 108. xi. 10.
 Cremeræ, ij. 115.
 crepat, x. 62.
 Crepercius, ix. 8.
 crepido, v. 8.
 crepitar, j. 116.
 crepitum dare, iii. 107.
 crepitus tellurum, xi.
 170.
 crescere, v. 95. vi. 370.
 crescit, vi. 228. vij. 108.
 xiv. 139.
 crescunt, xiv. 116. 117.
 crescant, x. 24.
 crescente, xiii. 213. xi. 39.
 Cressa, x. 327.
 Cretæ antiquæ, xiv. 270.
 cretatimque, x. 66.
 Creticus, viii. 38.
 Cretice, ij. 67. 78.
 crimen, vi. 293. 492. viii.
 141. 215. ix. 110. xii. 90.
 210. omne, vi. 23. nul-
 lum, viii. 128.
 crimine, iii. 15. vi. 218.
 284. x. 69. xiii. 6. omni.
 xii. 24. xiv. 238.
 crimina, viii. 266. qua-
 dam condonantur ju-
 venibus, viii. 166. no-
 stra, xiv. 39. eadem, xiii.
 104. majora xiii. 144.
 criminibus, j. 75. 167. xiii.
 239.
 cinem, iii. 186. vi. 489.
 nigrum, vi. 120.
 crinémque totant, vi. 315.
 crine, ii. 112.
 crinibus, vii. 70. catus,
 vi. 163.
 crisantis, vi. 325.
 Crispi senectus, iii. 81.
 Crispinus, j. 27. iii. 1. so-
 dans, iii. 103.
 Crispinum, 4. 14.
 Crispine, iii. 24.
 Crispum, vi. 381.
 cristæ, vi. 255. vi. 422.
 cristæ surgebant, iii.
 70.
 cristamine

[illegible]

INDEX.

cutis, viii. 91. Martis, ix.
101.
Curius, ii. 151. xi. 78.
Curius simulans, ii. 3. di-
midios, viii. 4.
currere, iii. 128.
currit, vi. 533. viii. 160.
xiii. 168.
currunt, iii. 308. xi. 49.
cucurrit, v. 77.
cucurrit, xii. 67.
curre, x. 166.
currite, iii. 76.
curramus, x. 85.
curntur, vii. 82.
curnus, vii. 67. 125.
curriculo, xiv. 231.
curru eodem, x. 42. Ten-
tonico, x. 282.
curribus, viii. 3. altis, x. 36.
curruca, vi. 275.
curdor, v. 52.
cursum precip. xv. 77.
curfu. iii. 253. cauto, xiv.
27.
curules summas, x. 91.
curta, iii. 270. xiv. 166.
curnum, x. 135.
Curtius, xi. 34.
curvatum, vii. 127.
curvetur, vi. 261.
curvus, ix. 145.
curvum, vi. 448.
curvo, xiv. 86.
curvis, viii. 129. unguibus,
xiii. 169.
cuspide, ii. 130.
custos, vii. 218. x. 127. af-
fixus, v. 40. Gallicus
urbis, xiii. 157.
custodem, vi. 374.
custode, x. 303. armato,
iii. 306.
custodes, vi. 234. viii.
51.
custodibus cinerum, x.
144.
custodia misera magni
census, xiv. 304.
custodit, i. 107. ix. 122.
custoditur, xiii. 139.
custodiet, vi. 346.
custodie, vi. 639.

custodes, vj. 347.
cutis arida, vi. 143.
cutem curare, ii. 105.
cute, x. 192. lota, vi. 463.
tota, ix. 13.
cuticula nostra contracta
xi. 203.
Cyane succinea, viii.
162.
Cyanes, xv. 20.
cyatho, ix. 47.
cyathum, v. 32.
cyathos, xiii. 44.
Cybeles turpis, ii.
111.
Cybeles aulza, xiv.
263.
Cyclada, vi. 562.
cyclade tenui, vi. 258.
Cyclopes immanes, xv.
18.
cycno nigro, vi. 164.
cylindros, ii. 61.
cymba una, ii. 151.
cymba, iii. 45. Bajanz,
xii. 80.
cymbala, ix. 62.
Cyniciniudi, xiv. 309.
Cynicis, xiii. 122.
Cynicos, xiii. 121.
Cynthia, vi. 7.

D.

Dacicus, vi. 204.
Dacis, iii. 111.
Dardalus, iii. 25.
Damasippe, viii. 185.
damnum, x. 210. tempo-
ris, ix. 125.
damno, vi. 372. x. 233.
xii. 35. accepto clau-
denda janua, xiii. 129.
dama, xi. 121. xii. 53.
damnosum, vi. 508. viii.
99.
damnis, vi. 570.
damnare, iii. 85.
damnat, vi. 555. viii. 202.
damnequr, ii. 69.
damnante, vi. 84. senatu,
viii. 93.
damnatus, i. 47.
damnata, ii. 70.
damnatus, x. 74. xiii.
240.
damnandis, xiv. 38.
damnatio, viii. 94.
damnola, vii. 101. xiv. 40.
do, vii. 165.
dare, iii. 229. vi. 567. vii.
43. x. 295. 363. xiii. 187.
xv. 103. 132. 137. vela,
xv. 127.
dari, v. 150.
das, iii. 181.
dat, ii. 19. xiv. 230. veniam
corvis, ii. 63. parnas, iii.
279.
datur, v. 40. 88. 99. vi. 203.
damus, viii. 70.
dant, vii. 90.
dabat, x. 78. xi. 85.
dabantur, xiv. 163.
dedi, ix. 39.
dedisti, vi. 27. ix. 124. xiv.
70. 244.
dedit, i. 158. ii. 78. i. 17. vi.
136. 156. 358. 382. 541.
xii. 73. xv. 133. crepitu,
iii. 108.
dedimus, viii. 70. ix. 86.
confilium, i. 16.
dederat, x. 283.
dabo, xii. 90.
dabit, ii. 79. iii. 219. v.
53. 166. vi. 213. 585. vii.
45. 90. 104. 171. xi.
159. xii. 119. 125. xiii.
179. 244.
dabitur, x. 340. xii. 4.
dabunt, vii. 201. x. 164.
349. xi. 177.
dabuntur, x. 335. & xiv.
158.
da, i. 101. iii. 137. v. 135.
viii. 68. x. 43. 188. ven-
am, v. 42. testem, xvi. 29.
det, vi. 353.
detur, vi. 652.
dentur, vi. 570. & viii.
211.
daret, vii. 104. xv. 155.
darentur, ii. 157.
dederit, ii. 59. vi. 580. vii.
140. x. 319. xiv. 52.
dedisset, iii. 150.
data sunt, x. 146.
M m cristam

INDEX.

- datum, vj. 33.
 datus. x. 49.
 de, 34. 66. 137. ij. 2. 20. 24.
 62. iij. 123. 140. viij. 49.
 60. &c. ix. 149. &c.
 debere, iij. 51. iij. 52.
 debes, v. 171. viij. 24. 70.
 debet, ij. 44. vi. 445. xiii.
 12. xv. 97.
 debetur, iij. 133. vi. 536.
 646. xiv. 47.
 debent, j. 75. x. 313.
 debuit, viij. 213. 222.
 debueras, xiii. 125.
 debuerant, iij. 163.
 deberat, v. 20. xi. 136. xij.
 63. xiv. 255.
 deberet, vi. 386.
 debitor, xvi. 40.
 debilis, x. 227.
 debilitate, xiv. 156.
 decem, vii. 142. xlij. 71.
 decies centena, x. 335. xij.
 136.
 Decembri, ix. 68. toto. vii.
 97.
 decens, vi. 161.
 deest, xi. 155.
 decebat, iij. 13.
 decerunt, viij. 182.
 decerant, ij. 76.
 deceret, viij. 263.
 decentius, vi. 416.
 decernat, xij. 92.
 decerpere, xiv. 253.
 decidere. xij. 33.
 decidit, vj. 431.
 Decii. viij. 258.
 Deciorum, xiv. 239. ani-
 maz plebeiz. 254.
 decipit, v. 166. vi. 233.
 decipiat, vj. 403.
 decepta, vj. 602.
 deceptas, ix. 126.
 declamare, viij. 150.
 declamatio, x. 167.
 declamatoris, xvi. 23.
 decolor, vi. 599. vij. 226.
 decolor, xv. 81.
 decocta, v. 50.
 decretere, vii. 220.
 decresebat, xvi. 69.
 decurrere, j. 19. ix. 126.
 deens rerum, vi. 254.
 decoris, vi. 500.
 dedecus, iij. 131. viij. 200.
 x. 342.
 deditus, vi. 205. autem,
 vi. 180. esse. ix.
 71.
 deducere, iij. 136. 286.
 vii. 54. xiv. 104. lanam,
 vii. 224.
 deducis, viij. 273.
 deduxit, x. 109.
 deducendum, xiii. 155.
 deductis, xij. 207.
 defendere. j. 103. viij.
 48.
 defendit, xv. 157.
 defendit, ii. 46.
 defensus, x. 85.
 defensor, viii. 163.
 defert, xi. 156.
 defertur, xvi. 19.
 detulit, vi. 219.
 deferat, vi. 551.
 delator, j. 33. iij. 116.
 x. 70.
 delatore multo, iij. 48.
 deficit, vii. 129.
 defecit, v. 93.
 deficiat, iij. 311.
 deficeret, xi. 197.
 defecisse, v. 7. x. 177.
 deficiente, xi. 38.
 deficientibus, xii. 69.
 defuit, vij. 32.
 defluxit, iij. 62.
 deformis, iij. 87. iij.
 78.
 deformem, x. 191. 192.
 deformia, vi. 107.
 defossa, x. 46.
 defunditur, iij. 227.
 degenerare, xiv. 14.
 deiecerat, xi. 119.
 deia, xv. 53.
 deinde, j. 101. 128. iij. 280.
 298. vi. 19. 155. 417.
 viii. 110. ix. 39. 41. x.
 59. x. 63. &c.
 delapsa, iij. 118.
 delectant, viij. 118.
 137.
 delectant, vj. 266.
 delectatur, xvi. 69.
 delevit, v. 35.
 delebit, xii. 123.
 dele, vii. 27.
 deliberat, vii. 162.
 delicias, iij. 4. vi. 47. 359.
 x. 291. xiii. 140.
 delinquere, xiv. 233.
 Delphis, vi. 554.
 delphinis, x. 14.
 delphinorumque. vi.
 589.
 delubri, xij. 69.
 delubra, iij. 13. sacra, xiii.
 107.
 delubris, vi. 82.
 demens, vi. 221. x. 166.
 xi. 2. xv. 1.
 demissum, xv. 146.
 demens maior, x.
 233.
 Demetrius, iij. 99.
 Democritus, x. 34.
 Demodhenis famam, x.
 114.
 densa, xiv. 144.
 densaque, ix. 16.
 densa tenebrz, xii. 18.
 densa, vi. 380.
 denso, vi. 262.
 densa cadavera, x. 186.
 densissima, j. 120. xij.
 215.
 densos, vj. 52.
 dentem, ix. 134.
 dente omni renato, xiv.
 11.
 dentes obscuri, vi. 144.
 dentes excusillos praeoti
 ostendere, xvi. 10.
 dentibus, xiv. 241. xv. 162.
 paucis, iij. 301.
 dentibus illis quos mi-
 tit porta Syenes, xi.
 124.
 depastumque. iij. 51.
 depositum, xij. 60. sacrum,
 xij. 16. solpes, xij.
 178. retinere, xij.
 201.
 deponis, j. 142.
 deponit, iij. 186.
 deponunt, j. 131.
 deposuit, xi. 126.
 depone, vi. 171.
 deprehendere, iij. 142. vii.
 60.

INDEX.

112.
 deprendas, ix. 18. 19.
 depreñsus, ix. 3.
 depreñsa, vj. 639.
 depreñsa, vj. 284.
 detexit, iiii. 89.
 derideat rectus loripedem, deuncem, j. 40.
 1j. 23.
 derisor, vj. 533.
 descendere, x. 282. xiv. 266. in celum, vj. 621.
 descendit, vij. 173. xj. 27.
 descendimus, iij. 17.
 descendunt, x. 58. 113.
 descendit, vj. 521.
 descendat, xiv. 61.
 descendant, xj. 164.
 desertis, vj. 6.
 desiderat, viij. 78. xi. 153.
 desiderio, vj. 141.
 desidia, iiii. 44.
 desipis, vj. 611.
 desisti, viii. 164.
 desperanda, vj. 236.
 desperatio barba, vj. 366.
 despicit, xj. 131.
 despiciam, xj. 24.
 despiciet, j. 159.
 despicias, viij. 112. 114. ix. 99.
 despiciat, v. 82.
 destinat, x. 331. iij. 45.
 destinet, iij. 3.
 desunt vj. 332.
 desuit, iij. 128. vij. 75.
 dectat, iij. 72.
 deerrat, ij. 168. iij. 303. ix. 112. 130. xvi. 18.
 deesset vii. 69.
 desit, v. 120.
 desint, iij. 311.
 deteret, iij. 24.
 deterior, ij. 22. ix. 121. x. 323.
 deterius, iij. 7. 90. xj. 50. xiv. 53.
 detestabile, ij. 48. xij. 128. xv. 121.
 deteges vulnera, v. 27.
 Deucallion, j. 81.
 devehat, j. 10.
 devehum, vj. 121.
 devehx, iij. 118.
 devia, xiv. 75.
 devotisque cliens, ix. 72.
 Deus, v. 122. unicus, viij. 111. quisque, xlii. 46. quicunque, xv. 71.
 Despondentis, xj. 107.
 Dii, vi. 530. vii. 207.
 Dcüm, vj. 511.
 Deorum, vii. 67. x. 55. 184. xiii. 249. xv. 103.
 Asianorum, iiii. 218.
 Deorum turba, xlii. 46.
 ira lenta, xlii. 100. fara xlii. 231.
 Deis, xii. 2. tantis, xii. 114. auctoribus, viij. 216.
 Dils, iiii. 146. iiii. 71. v. 132.
 Deos, iiii. 146. xiii. 91. xv. 58. Vide Dii.
 Dcx, ii. 89. vi. 309. Bonaz, vi. 313.
 Deam Bonam, ii. 87.
 Deam te Font. fac. xiv. 316.
 dextera, vi. 559.
 dextra, iiii. 120. x. 249. librata, viii. 204.
 dextra, vi. 657.
 dextra, iiii. 48. xv. 67.
 dextram, iiii. 28. v. 71.
 dextro pede, x. 5.
 diadema, xlii. 105.
 diadema Quirini, viii. 259.
 diademate posito, xlii. 39.
 Diana pulcra, x. 292.
 Dianam, xv. 8.
 Dianam vestram, iiii. 320.
 dicere, i. 153. iiii. 297. iiii. 50. v. 131. viii. 275. xi. 194. xiii. 161. xiv. 26. 150. xvi. 30.
 dici, vi. 104.
 dicis, xiv. 235. xlii. 184.
 dicite, vii. 62.
 dicitur, vi. 477. 643.
 dicunt, xlii. 137.
 dieqbat, iiii. 143. xii. 37.
 xiv. 180.
 dixit, iiii. 65. 119. vii. 214.
 diximus, xv. 113.
 dices olim, xiv. 225.
 dicet, vi. 143. 404. viii. 163.
 diceret, vi. 472.
 dic, iiii. 295. vi. 29. 278. 779. x. 338.
 dic 6. xiv. 211.
 dic mihi, vi. 392. viii. 56.
 Dic igitur, vii. 106.
 dic passer, ix. 54.
 dic lenior, xlii. 53.
 dicite, vi. 264.
 dicam, ix. 68.
 dicas, i. 150. iiii. 96. 312. vi. 197. 446. vii. 13.
 dicat, vii. 233. 235. x. 216.
 dicat regi, v. 130.
 dicant, iiii. 28.
 diceret, x. 76. xv. 171.
 dixeris, iiii. 103.
 dixerit, i. 161. vi. 553. viii. 30. xvi. 29.
 dixisset, x. 124.
 dixisse, iiii. 36.
 dicendi, vi. 448.
 dicendi copia torrens, x. 9.
 dicens, xvi. 41.
 dicentis, xv. 134.
 dictu fordam, xiv. 44.
 dicturus, i. 44. iiii. 148. vii. 116.
 dicta mihi gens, xv. 98.
 dictum, ii. 119. iiii. 71.
 dictis, i. 154.
 dictisque, viii. 25.
 dictare, vi. 244.
 dictem, xi. 59.
 dictet, viii. 82.
 dictabitur, vi. 217.
 dictante, xiv. 29.
 dictaque, vi. 390.
 dictata magistri, v. 122.
 dictatoris honore, xi. 87.
 dictatore, viii. 8.
 diducere, xlii. 132. dictum, x. 236.
 M m a diducit

INDEX.

- di. facit*, i. 157. x. 153.
di. s. b. 127. *genialis*, iii. 17. lon-
 67. quarta, ix. 17. lon-
 g2, x. 165. *fedla*, xiii.
 23.
diem, i. 4. vi. 182. vii. 84. *digressu*,
 totam, xi. 183. *latum*, Dij, vi. 530. vii. 207. x.
 hularumque, xv. 41.
die, vii. 161. *roto*, vi. 474. *Diis*,
 uno, x. 224. *natali*, xii. 1.
 I.
dicque, iii. 105. xiii. 198.
dicram, iii. 172. *paucorum*,
 x. 343.
dicbus, xi. 83. *observan-*
dis, vi. 335. *quinque* con-
 tinuis, xi. 106.
di. s. paucos, xiii. 160.
di. s. terre, xiv. 330.
di. s. t., iii. 213. xi. 26.
di. s. t., x. 249.
di. s. t., xiii. 228.
di. s. t., xi. 181.
di. s. t., i. 30. xi. 17.
di. s. t., xiii. 213.
di. s. t., xi. 159.
di. s. t., v. 30.
di. s. t., i. 160. iii. 245. vi.
 22. 176. xi. 129. *modo*, *di. s. t.*,
 xi. 45. *modo* *kalendae* ca-
 put, ix. 228.
di. s. t., ii. 107. v. 44. xii.
 54. xv. 222. *Indicantur*, *di. s. t.*,
 i. 25. *di. s. t.*, x. 229. *di. s. t.*,
di. s. t., xv. 92.
di. s. t., vi. 150. 422. vii.
 22.
di. s. t., vii. 232.
di. s. t., vii. 117. v. 123.
 17. vii. 20. xv. 140.
di. s. t., vii. 25. *reca* cru-
 ce, vii. 25.
di. s. t., i. 17. 136. v. 62.
 17. 136. x. 157. xii. 114.
 vii. 22. xiv. i. 306.
di. s. t., xv. 129. *si. de*, xv.
 123.
di. s. t., i. 73. ix. 47. xii.
 49. xiv. 50. xv. 17. xvi.
 22. 31. *stigmat*, x.
 183.
di. s. t., xiii. 205.
di. s. t., viii. 67.
di. s. t., vi. 50.
dignior, xiii. 235.
dignissima, vi. 248.
dignissime, xiii. 33.
dignatur, xiv. 324.
digredimur, xvi. 47.
digressu, iii. 1.
 349. *faciles*, x. 8.
Diis, iii. 71. xiv. 206.
Diis, una, *syll.*, j. 49. *infer-*
nis, viii. 257. *adversus*,
 x. 129. *peragentibus*, xi.
 113. *Vide Deus*.
diligit, vi. 72.
diligatur, iii. 49.
dilexit, xiv. 240.
dilecti, x. 318.
diluvio magno, vi. 410.
dimidium, vi. 256. *cius*;
 xiii. 95.
dimidia, v. 9.
dimidio, v. 24. xiv. 132.
 201. xv. 5.
dimidius, viii. 4. xv. 57.
diminere, v. 20.
dimite, i. 125.
diminatur, vi. 469.
diminente, vi. 126.
di. s. t., x. 229. *di. s. t.*,
di. s. t., i. 53.
Di. s. t., iii. 120.
di. s. t., iii. 89.
di. s. t., xiv. 196.
di. s. t., vii. 161.
di. s. t., iii. 116.
di. s. t., i. 14. xii. 26. xv.
 22. 96. 104.
di. s. t., xii. 193.
di. s. t., xiii. 106.
di. s. t., x. 15. *temp.* iii. 80.
di. s. t., ix. 79.
dirimente, vi. 163.
diruta, iii. 60.
discinaxerit, viii. 120.
disceit, v. 155. vi. 66.
discant, xiv. 209.
dicicir, vii. 30. xiv. 9.
didicere, xiii. 22.
discipulus Trypheri docto-
ris, xi. 137.
discipuli, ii. 28. vii. 218.
discipulo, xiii. 125.
discipulum, iii. 117. *me-*
liorem, xiv. 213.
dilectas, vii. 50.
discipulos, x. 224.
discerimen, vi. 499. vi. 591.
 nullum, xiii. 118.
discriminis, x. 139. xii. 24.
 55. xiv. 203. *magui*, vi.
 519. *hujus*, xiv. 290.
discrimine, viii. 54. xiv.
 258. *minimo*, v. 123.
magno, xi. 32.
discrimina, vi. 300. x. 196.
 311.
discumbere, v. 12. vi. 433.
discursus, i. 86.
discutienda, x. 144.
disertos, vii. 31.
disjungeboves, v. 119.
dispensio, iii. 287.
dispensat, vii. 219.
dispensatore, i. 91.
dispersi, iii. 48.
dispersos, xv. 151.
displecti, xiii. 2. 215.
displectuit, vi. 494.
displeceat, ii. 26.
diepliceant, xiv. 65.
disponere, vii. 44.
disponit, vi. 419.
disponat, vi. 162.
dispositis, xiv. 305.
diffimilem, viii. 216.
diffimilemque sui, x. 192.
diffimiles, iii. 18. xv. 68.
diffimules, ix. 70.
diffimulet, xvi. 9.
distare, xiv. 98.
distat, vii. 194.
distet, xi. 26.
distantia, iii. 97. xiii.
 122.
distendere, vi. 597.
distendat, v. 80.
distinguatur, i. 127. xiv.
 289.
distinxit, iii. 159.
diu, iii. 51. v. 160. vi. 2. viii.
 87. x. 243. xiv. 37.
diurni longi, vi. 482.
diversa, iii. 268. vi. 256. x.
 3. xiii. 136. xv. 94.
diversum, vii. 172.
diverso, x. 263. xiii. 104.
diversis, vii. 156.
diventiculo, xv. 72.

INDEX.

- diversis, iij. 148.
 dives, ij. 60. iij. 240. vi.
 161. 459. vii. 50.
 dives tibi pauper amicis,
 v. 113.
 dives qui fieri vult, xiv.
 176.
 divinus, iij. 131. ix. 102. xi.
 166. xij. 27. orbi, vi.
 547.
 divitibus, iij. 58. vi. 584.
 xi. 120.
 divitiz, j. 110. x. 24. mol-
 les, vi. 299. Narcissi.
 xiv. 329.
 divitiarum, j. 112.
 divitas coactas per tormen-
 ta, xiv. 135. omni crimi-
 ne acquirere, xiv. 238.
 divina, iij. 207.
 divina, x. 125. x. 355.
 divinonumque, xv. 144.
 divinat, iij. 124.
 divorum, vi. 115.
 Divumque, xij. 31.
 Divum antiquissime, vi.
 392.
 doces, vij. 150. xiv. 237.
 docet, vi. 231. 232. vii.
 224. xiv. 18. 125.
 docuit, xv. 115.
 doceat, vii. 176.
 docentis culpa scilicet ar-
 guitur, vii. 158.
 docens, xiii. 189.
 dociles fumus imitandis
 turpibus ac pravis, xiv. 40.
 doctæ, vii. 184.
 doctioris, xi. 137.
 doctus, i. 56. 57.
 docta, vi. 444.
 doctique, vii. 215.
 dogmata Stoica, xiii. 121.
 Dolabella, viii. 105.
 dolabra, pigra, viii. 248.
 dolato ligno, xii. 57.
 dolet, iij. 102. xi. 188.
 doleas, v. 157.
 dolia, xiv. 308. alta, vi.
 430. plura, ix. 58.
 dolo, xiii. 146.
 dolor ille, x. 315. solus, xi.
 52. viri non debet esse
 flagrantior æquo, xiii. 12.
 doloris, ix. 90.
 dolori, x. 315.
 dolorem, xiii. 131. lateris.
 xiii. 229.
 domat, vi. 234.
 domique, viii. 51.
 domiro, xl. 89.
 domitum, vii. 77.
 domitos, x. 109.
 dominus, v. 137. vii. 179.
 xiv. 145.
 domini, ii. 98. iij. 72. iij.
 96. v. 91. 137. x. 269.
 xiv. 169. instantis, vir-
 gamque tencitis, xiv.
 63.
 domino, v. 71. 81. 147.
 dominum, ii. 42. iij. 231.
 iij. 52. vi. 416. viii. 161.
 ix. 46. pavidum, x.
 88.
 dominis, vii. 64. xi. 47.
 talibus, xi. 42.
 dominos, vi. 4. viii. 65. ix.
 111.
 domina, iij. 33. vi. 375.
 376.
 dominam, vi. 30.
 dominz, vi. 422. 529. ix.
 78.
 dominas, vi. 322.
 Domiti, viii. 228.
 domus, iij. 10. 113. iij. 224.
 vi. 85. vii. 184. x. 144. 342.
 xiii. 130. xiv. 259. nota,
 j. 7. plena, iij. 187. v. 66.
 viii. 100. magna, iij.
 212. secura, iij. 261. pri-
 vata, vi. 114. ferrata, vii.
 41. horrida imitata, x.
 299. qualis, xi. 99. hu-
 milis, xi. 169. una, xiii.
 160. plumbo commissa,
 xiv. 310.
 domus, præfectura, vi. 485.
 domi, i. 120. ii. 84. iij. 165.
 vi. 151. 356. 464. x. 65. xi.
 117. xii. 119. xiii. 57.
 domi res ampla, xii. 10.
 domum, xi. 189. xiv. 282.
 Veneris, iij. 40. sine la-
 be viriisque carentem,
 xiv. 69.
 domum repetam, xii. 87.
 domoque, xiii. 206.
 domuum magnarum vi-
 scera, iij. 72.
 domibus, viii. 233. ix. 80.
 clautis, iij. 303. altis, vi. 606.
 domos, vi. 224. 311. par-
 vas, vi. 3. totas, x. 7.
 domos ædif. xv. 153.
 domestica, ix. 17. x. 95.
 xiv. 32.
 domestica, xv. 64.
 dona, vii. 25. xiii. 149. sua,
 xvi. 57.
 donare, iij. 3. ix. 49. 59. x.
 91.
 donat, iij. 133. vi. 355.
 donant, ii. 61.
 donavit, i. 59. xv. 86.
 donabis, vi. 211.
 donabitur, iij. 55.
 dones, vi. 190.
 donet, iij. 215. vii. 75. ami-
 co, xiv. 235.
 donaret, v. 133.
 donavcrit, vi. 518. vij. 236.
 donandi, v. 111.
 donanda, vi. 202.
 donec, v. 122. vi. 483. x. 162.
 xii. 158.
 Dorica, iij. 40.
 Dorida, iij. 94.
 dormire, j. 77. iij. 196.
 281. vi. 116. viij. 11.
 dormis, ii. 37.
 dormit, ij. 60. vi. 34. 328.
 dormiet, iij. 241.
 dormiat, vj. 375.
 dormisset, vi. 89.
 vata, vi. 114. ferrata, vii.
 41. horrida imitata, x.
 299. qualis, xi. 99. hu-
 milis, xi. 169. una, xiii.
 160. plumbo commissa,
 xiv. 310.
 Drusus, viii. 21.
 Drusus, iij. 238.
 Druforum, viii. 40.
 dubie, vi. 374. xiv. 111.
 dubitas, iij. 136.
 dubitat, ix. 99. xij. 97.
 dubitant, viij. 194. ix. 180.
 dubitabat, xij. 43.
 dubita, vi. 305.
 dubitemne, i. 103.
 dubites, xv. 89.

INDEX

[illegible]

F

[illegible]

cōmisi, vi. 274.
 claritas, xiv. 220.
 cōfite, xiv. 323.
 cōfiteant, xvi. 21.
 cōpēs, viiij. 9. 22. 227. 28
 xiv. 54.
 cōpēs, xi. 131.
 cōpōmōr, vii. 309. m.
 am, xi. 106.
 cōpēs pētras, xiiij. 118.
 cōpēs, xiv. 38.
 cōpēs, ix. 190.
 cōpēs, xiv. 157.
 cōpēs, cōpēs rogam, xi. 204.
 cōpōmōm, xi. 55.
 cōpēs pētras, iii. 277.
 bēnē, v. 159.
 cōpōmōr, iii. 43. xiv. 230.
 cōpōmōr, vi. 189.
 cōpōmōr, viii. 205. x. 78.
 cōpōmōr, xiii. 67.
 cōpōmōr, ix. 33.
 cōpōmōr, vi. 161.
 cōpōmōr, vi. 68. xiii. 97. xiv. 211.
 cōpōmōr, x. 147.
 cōpōmōr, vii. 229.
 cōpōmōr, xiv. 137.
 cōpōmōr, x. 96.
 cōpōmōr, xi. 17.
 cōpōmōr, v. 51. 52. 60. 102. 108.
 m. 16. 21. 27. 31. 32. 289.
 320. 32. 37. 81. 8c. 286.
 32c. ix. 143. 144. 145.
 32c. xi. 7. 25. 113. 133. 1295.
 317. vi. 282. 493. vii.
 160. viii. 24. 163. 8c.
 ix. 145. x. 68. 8c.
 xi. 145. 12. 159. ii. 51. 119.
 55. 193. vi. 637. viii. 163.
 viii. 11c. 8c.
 9c. ii. 62. 120. iii. 92.
 8c. 243. vii. 71. ix. 115.
 348. xi. 831. xiv. 40.
 87. xv. 149. 8c.
 xiv. 1. 101.
 xiv. 28. xi. 12.
 ii. 41.
 xiv. vii. 53. xiii. 644.
 ix. 115.
 xiv. 256.
 xiv. 2. 95.
 xiv. 2.
 x. 296.
 vi. 634.

INDEX.

ecessum, xlii. 242.
 eicctis, iiii. 16.
 elapsum, iiii. 52.
 Electrix jugulo, viii. 218.
 electro, xiv. 207.
 elegos, j. 4.
 elemento, xv. 86.
 elementa, xiv. 123. omnia,
 xi. 14.
 elementis patibus, xiv. 17.
 elenchos magnos, vi. 458.
 elephanti venales, xii. 102.
 elephantos altos, x. 150.
 eliceret, vii. 212.
 elige, x. 329.
 Elifz periturz, vi. 434.
 elivi, iiii. 294.
 eloquium, vocale, vii. 19.
 Cicconis, x. 114.
 eloquio, vii. 139. x. 118.
 Elpenora, xv. 22.
 elulus, xi. 9.
 eluviem succandam, iiii. 32.
 emendat, xiv. 67.
 emere, iiii. 47.
 emis, ii. 41.
 emit, ii. 6. iiii. 15. 22.
 emjitur, vi. 139. 465.
 emi, iiii. 26.
 emetur, vi. 112. xi. 36.
 emuntur, xi. 16.
 emc, xiv. 252.
 emat, v. 97.
 ematur, vi. 151.
 emeret, vii. 76.
 emerit, iiii. 7.
 emturus, vii. 133.
 emtus, v. 60.
 emtos, xi. 145.
 emendus, i. 134. ix. 66.
 emptorque veneni, viii. 17.
 emtor callidus, xii. 47.
 emergunt, iiii. 164.
 emerita, vi. 497.
 eminus, vii. 129.
 emittere, xv. 67.
 emolumenta, iiii. 22.
 emolumenta alia, xvi. 35.
 emungeris, vi. 146.
 en, ii. 72.
 en animam, vi. 530.
 Endromidem, iiii. 103.
 Endromidas, vi. 245.
 Endymion, x. 318.
 enim, i. 48. 89. ii. 8. iiii. 15. xiv
 208. iiii. 41. 46. 101. v. 88. 26
 163. vi. 178. 195. 529. vii. 17
 2. 59. 125. 134. 158. 194. erigi
 viii. 73. 202. 221. 258. ix. cxxx
 21. 84. 110. 126. xii. 115. 91
 xiv. 38. 73. 109. 224. xv. cxxx
 26. 97. &c.
 Enanfigzum, x. 182.
 ense stricto, i. 165.
 enihymema curvum, vi. 449. Eni
 ephebum deformem, x. 71.
 306.
 Ephebis, ii. 164.
 Epheborum, ix. 37.
 ephemeridas, vi. 573.
 ephredia, viii. 66.
 Epicurum, xiii. 122.
 Epicure, xiv. 319.
 epimonia, vii. 120.
 epittola, xvi. 5. anxia, iiii. 149. erre
 verborum & grandis, x. 71. erre
 Eponam solam, viii. 157.
 epotaque flumina, x. 177.
 epulum, iiii. 229.
 epulis, v. 173.
 epulas, iiii. 28. xi. 88.
 equestri, iiii. 154.
 equus, xi. 103.
 equum volucrum, viii. 58.
 equos, vii. 67. flexit, j. 20. esse
 equz, vi. 625.
 equarum, viii. 108.
 eques municipalis, viii. 238.
 equitis, vi. 278.
 equitem vernam, ix. 10.
 equites, xiv. 326. Afiani, es a
 vii. 14. Bithyni, vii. 15. Est
 equitum, iiii. 32. vi. 624.
 viii. 8.
 equites egregios, x. 95.
 equitant, vi. 310.
 ereper, vi. 525.
 ergastula, vi. 150. viii. 180.
 inscripta, xiv. 24.
 erga, vi. 388.
 ergo, i. 3. 15. 109. 158. 168.
 ii. 15. 131. iiii. 104. 276. ex
 281. 318. iiii. 55. v. 15. eri
 158. vi. 174. 223. 370.
 531. 619. 171. viii. 37. 68.
 &c. 209. ix. 101. 114. x.
 54. 103. 159. xi. 17. 21. 99.
 119. xii. 126. xiii. 204. cl

I N D E X.

expulsa, xiii. 214.
 existantem, x. 37.
 existens, x. 263. xiii.
 206.
 extinguat, iii. 42.
 extinguendus, x. 332.
 exul, i. 49. vi. 469. 556.
 exulibus, viii. 262. ma-
 gnis, xiii. 247.
 exulium, x. 160. 276.
 exultat, viii. 59.
 exurgit, vi. 304.
 extra, vi. 550. x. 355.
 extendere, ii. 107. xv. 168.
 extendit, vi. 495.
 extenditque, xiv. 325.
 extenditur, xi. 167.
 extremum, xii. 5.
 ententis, vi. 458. xii. 68.
 extiterint, vi. 15.
 extollit, iii. 40.
 extorquebis, vi. 54.
 extortamque, viii. 33.
 extra, i. 76. xiii. 140.
 xvi. 16.
 extremum, x. 358.
 extremi, xv. 96.
 extrema, vii. 43.
 exuit, iii. 25. xiii. 188.
 exuit, x. 320.
 exue, xi. 182.
 exultare, xv. 87.
 exundans, x. 119.
 exuperans, x. 13.
 exuviz bellorum, x. 133.

F.

Faber, vii. 123.
 fabrūmque, i. 54.
 fabri primi, xv. 168.
 fabris, xiv. 116.
 fabros, viii. 175.
 Fabius, vii. 95. viii. 14.
 Fabii, vi. 265.
 Fabiis, 2. 146.
 Fabios, vii. 191. xi. 90.
 Fabratene, iii. 224.
 Fabricius, ii. 154.
 Fabricius Censor, ix. 142.
 Fabricio, iii. 129.
 Fabricios, xi. 91.
 fabula, i. 145. xv. 72.
 Fabulla, ii. 68.

face, v. 112.
 facis Achez, iii. 61.
 fano torto, xi. 70.
 Fandium agentem, xiii.
 32.
 facere, xi. 206.
 facis, vii. 28. xiv. 71.
 facit, i. 79. ii. 57. iii. 153.
 282. 242. vi. 408. 646.
 651. vii. 38. 57. 238. viii.
 215. xii. 35. xv. 31.
 facimus, x. 366. xiv. 316.
 faciunt, ii. 45. 163. iii. 299.
 vi. 133. 172. viii. 1. xii. 472.
 50. xv. 137.
 feci, vi. 637.
 fecit, ii. 109. iii. 52. iii. 23.
 vii. 83. viii. 143. x. 46.
 fecimus, viii. 163.
 fecerat, i. 68.
 faciam, iii. 41.
 facies, ix. 20.
 faciet, vi. 551. vi. 615. ix. 34.
 facientque, i. 148.
 facient, i. 119. ii. 66. v.
 117. viii. 115.
 fac, xiv. 326.
 facias, viii. 179. xiv. 57.
 faciat, xii. 127.
 faciant, ii. 166. vi. 474.
 vii. 14. 15. 240. xi. 176.
 faceres, vi. 281.
 faceret, vi. 387.
 facerent, xv. 123.
 feceris, viii. 41.
 fecerit, vi. 114. 221. 404.
 xiv. 50. 51.
 fecisset, iii. 12. vi. 618.
 fecisse, iii. 23. i. vi. 455. xiii.
 185.
 faciens, ix. 117.
 facientia, xi. 179.
 facturus, vi. 427.
 factus, vi. 156. 375.
 facta, iii. 33. vi. 185.
 facienda, xv. 108.
 factum detestabile, xiii.
 126
 facti diri, xiii. 193. occul-
 ti, vi. 270.
 facti crimen habet, xiii.
 210.
 facto, iii. 162.
 factis, viii. 25. levioribus,
 fallit, x
 M m

INDEX

- felices*, ii. 179.
ferens, ii. 11. vi. 32.
 xii. 191. *digna* vi.
 120. vi. 60. *prospici*
ferat personam co-
 sum, vi. 361. *duo* i.
notabilis, vi. 415. *il*
non *ficere* *sibi* *pau*
can *gemmas* *culo* *ci*
candedit, vi. 456. *qo*
templo *non* *profuit* *il*
 24. *deterior*, x. 323.
feruiscens, vi. 245.
feruiscis, ix. 53.
ferus *lammom*, vi. 422.
Herculis, xii. 151.
fenestra *clausa*, iii. 242.
fenestra, iii. 175. *mollet*
 104. *altz*, *caligantes*
que, vi. 31.
fenestris, iii. 170.
fenestras, ix. 104.
fenosque, vi. 541.
fenestris, xi. 40. *antior*, xi.
 48. *nulla* *mentio*, xi. 183.
ferum, iii. 14.
ferro, xi. 70.
fera *parce* *cognatis* *ma*
cule *femilis*, xv. 10.
ferz *Romulez*, xi. 104.
ferarum *vicinarum*, vi. 6.
feralis *corus*, v. 85.
feras *dura*, xv. 32.
ferula, i. 94. vii. 184.
ornata, xi. 64.
ferè, vi. 241. x. 23.
 xi. 112. xiv. 173.
feriti, vi. 416.
ferit, iii. 245. 270. vi. 428.
feriunt, iii. 298.
feriat, vii. 55. xiii. 93.
ferienda, xii. 14.
fermè, viii. 73. xiii. 236.
fermentum, iii. 188.
ferox *vetulus*, xii. 7.
ferocem, i. 163.
feroci, vii. 126.
ferre, iii. 45. 60. v. 170.
 vi. 30. 398. vii. 17. x.
 359. xii. 109. xiii. 14. 21.
 120. xiv. 30. 198. *ju*
gum, vi. 207.
ferz, iii. 68.
ferur, ii. 62. v. 81. xi. 6. xiii.
 170. *feruntur*,

INDEX.

ferantur, vi. 314. 647. vii.
64. x. 237. tulissi, ix. 39.
tulit, ii. 36. vi. 131. x.
267. xiii. 105.
feres, viii. 119.
feret, i. 139. vi. 165.
feras, iii. 276. viii. 47.
ferat, v. 164. vii. 147.
feratur, i. 64.
ferret, iii. 251. tulerim, vi.
650. tulerit, ii. 24. vi.
116. tulisset, v. 4. x. 278.
ferens, ii. 125. vi. 9.
ferentem, ii. 72. x. 38. la-
turos, vi. 604.
ferenda, xvi. 43.
ferendam, xiii. 143.
ferum, vi. 112. 623. ix.
97. lethale, xv. 165.
ferum promere, xv. 73.
ferri, iii. 310. xiii. 28.
ferro, iii. 305. v. 115. vi.
559. 659. x. 316. xii. 54.
xiv. 174. obliquo, vii.
224. hebeti, xi. 140.
ardenti, xiv. 22.
ferroque, x. 266.
ferrata, vii. 41. xi. 26.
ferreus, i. 31. xi. 129.
ferrea, vii. 150.
ferret, v. 29. vi. 137. viii.
59.
ferrent, vi. 630.
fervens, iii. 49. mero. iii.
283.
ferventem, x. 301.
ferventi, xi. 51.
ferulz, i. 15.
ferulas, vi. 478.
festino, x. 273.
festinare, iii. 146. xiv.
212.
festinat, ix. 126. ad illam,
xiv. 84.
festinata, iii. 96.
festus cespes, xii. 2.
fella, vi. 158. xii. 92. dies,
xiii. 23.
festo, xv. 38.
festorum, iii. 173.
festis diebus, xi. 83.
fortes, xiv. 78.
fata uxor, xiv. 167.
fatum capellz, xv. 12.

fortz mulz, xiii. 66.
fibula, vi. 73. 375.
ficedulas, xiv. 9.
fidilis, xi. 116.
fidile gulosum, xi. 20.
fidilibus, iii. 168. x. 25.
xv. 127.
ficus sterilis, x. 145.
ficum, xiv. 253.
fida, vi. 544.
Fidenarum, x. 100.
Fidenis, vi. 57.
fides, i. 115. ii. 8. vi. 559.
prodigiosa, xii. 62.
curta patriz ingratz,
xiv. 166.
fidei tantum habet quif-
que, quantum possidet.
&c. 143.
fidei violatz crimine, xiii. 6.
fidem hominum Divum-
que, xiii. 31.
fide, xv. 114. 118.
fidibus, vi. 387.
fidimus, vii. 139.
fiducia, vi. 552. xiii. 110.
tanta, x. 306. collata,
xv. 155.
fieri, v. 138. vi. 41. 253.
vii. C. xiv. 176. 177.
fit, iii. 98.
fiunt, ii. 162. 167. v. 858.
vi. 228. x. 64. xi. 134.
xii. 22. xiv. 117.
fies, vii. 197. 198.
fiet, iii. 140. vi. 396. 507.
ix. 62. x. 318. 320. xiv. 309.
fient, ii. 135. vi. 323.
fias, x. 167.
fiat, vi. 77. 254. 401. viii.
121. &c.
fiant, vi. 144.
fieres, v. 134.
figere, iii. 2.
figebat, iii. 100.
fige, v. 12. ix. 94.
figam, ix. 139.
figataprur, i. 23.
figamus, vi. 78.
figantur, vii. 118.
figens vestigia, xiv. 272.
figentia, xiv. 2.
figendum, xj. 28.
figa, iii. 304. xiii. 240.

fixo gutture, i. 156.
fixis, xii. 100.
figuli, iii. 135.
figulis, x. 171.
figuram, vi. 340.
filum, iii. 287.
filo Tyrio, vii. 134.
filaque numerata, xiv.
133.
filius, iii. 111. 132. 157.
vii. 188. xiv. 68.
filius morum, xiv. 52.
infans, xiv. 49. amens.
xiv. 94. pastoris duri,
bubulci, xi. 151. egre-
gii corporis, miseros,
trepidôsque parentes
semper habet, x. 293.
filius gallinz albz, xiii.
141.
filios quibus moribus in-
stitus plurimam inter-
est, xiv. 73.
filia, iii. 110. ix. 83. dul-
cior, v. 139. adultera,
xiv. 26.
filiolus, ix. 83.
filiolum, 389.
filiolam turpem, vj. 240.
finem, vj. 443. 526. 634.
vii. 138. xii. 241. animz,
x. 163. autumnj, xiv. 190.
finc, vii. 241.
fines, xiv. 142. imperii.
vii. 265.
finitima, xij. 12.
finitimos, xv. 33.
finitus, j. 6.
finitum, viii. 150.
finito, j. 117.
fingit, xii. 132. ix. 146.
fingimus, vi. 633.
finxit præcordia, xiv. 35.
finxerunt, ix. 109.
finge, v. 72. viii. 195.
fingentem, xv. 18.
fici, xii. 77.
fiscus multus, xiv. 260.
fictos, ij. 34.
fici res est, iii. 55.
Flaccus, vi. 227.
flagellum, ij. 169. viii.
151. occultum, xii.
195.

flagelli

136

for

I N D E X.

flores cadere, xi. 50.
lora, ii. 52. plena, xiii.
135. sola, vi. 68.
tolla, ii. 10.
follor, xi. 80.
fovet, vi. 605.
fovetur, vi. 467. 470.
fovisti erorem, viij. 165.
fraga plura, xiii. 57.
fragor, xi. 195.
frameam Martis , xiiij.
79.
frangere, x. 102. morfa,
xv. 9.
frangis, viij. 136
frangit, v. 478. vij. 219.
frangitur, xi. 189.
frangimus, x. 156.
franguntur, x. 60.
frangebat, viij. 247. xi.
102.
fregit, vij. 86. opes. xiv.
93.
fregerunt, vi. 298.
frange, vij. 27.
fregis, xiv. 309.
fracta, vi. 521. 617. x. 134.
voce, ij. 111.
fractum, v. 68.
fractis, xiv. 296. etate,
xiv. 161.
frangendus, x. 200.
frangenda, viij. 18.
fragili, xij. 88.
fiater, v. 135.
fratres, v. 137.
fratris, x. 242.
fratrum, x. 260.
fratribus magnis, xiv.
169.
fraterculus, iij. 98.
fraudisque nefandz, xiiij.
174.
fraudem jure tueri, xiiij.
201.
fraude sacrilega, xiiij. 71.
fraudes, xiiij. 24. xiv.
229.
fremar, viij. 37.
fremeeret, v. 78.
fremui, vi. 260. xiv. 247.
frena, ii. 169. viij. 88.
x. 45. 128.
fugientes, xiiij. 246

fridus, vi. 577.
fridum, vj. 321.
frigidos, vj. 324.
frigida, v. 2. vi. 2. xiv.
300. mens, j. 166.
frigidior Geticis pruinis,
v. 50.
frigusque, vl. 359.
frigore, xi. 75. 146. non-
go, iij. 44.
ngora, xiv. 318.
fritillo parvo, xiv. 5.
frivola, iij. 198. v. 59.
frondibus, vi. 6.
frons durior, viij. 189.
arca, xi. 96
frontis nulla fides, 11. 8.
frontem, xiiij. 216. xiv. 56.
totam, vj. 615.
frontemque, vi. 582.
frontemque conulcat, xii. 6.
fronte, v. 44. vi. 552. xv.
50. obducta, ix. 2.
falva, x. 205. xiiij.
242.
frontibus, ij. 85. xii. 117.
Frontonis platani, j. 12.
frueris, v. 153.
fruitur, l. 49.
fruat, xi. 171.
fructus, viij. 103. viii. 6.
amicitia, v. 14.
frugalitas, v. 6.
frugi, iij. 23. cenula, iii.
167.
frumentum, v. 118.
frumenti tessera, vilis, vii.
175.
frumenti dominus, xiv.
293.
Frufinone, iij. 224.
frustum caprez, xj. 142.
frusta mucida, v. 68. plu-
rima, xv. 79. panis, xiv.
128.
frustis, xi. 144.
frustra, iij. 210.
frustrante, ix. 15.
fuga clara, vj. 65.
fugaz celeri, xv. 75.
fugaz, ij. 144.
fugere, ii. v.
fugit, v. 252. vi. 338,
viij. 206. x. 160.

fugerant
fugere
fugiam
fugiam
fugeres
fugien
fugien
fugien
fugien
fugitiv
fugitivi
fulcra:
le,
fulcri
fulgen
fulget
fuget
fulferi
fulgur
fulgur
fulgur
fulgig
ma:
fulmi
fulmi
Tat
fultus
82.
fulta
fultan
fumari
fumari
fumal
fumu:
fumo
tumō
130
fumo:
fundū
fundo
fudit,
funda
fundidi
funde
funen
reā
206
fungi
funus
259
ad:
13
fun:

I N D E X.

Digitized by Google

INDEX.

- genitalia, mollia, vi. 513.
 genitus, x. 129.
 geniti, xiv. 40.
 genium, vi. 22. 561.
 gens, iiii. 58. prudent.
 iiii. 86. dicta, xv. 98.
 gentis, iij. 121. totius,
 viij. 115. patricia, x. 332.
 gentem miseram, viij. 18.
 gentem deducit ab iustitia
 alyto, viij. 273.
 gente, vi. 175. furva, xij.
 104. longa, xij. 207.
 gentibus nostris, xij. 171.
 gentes sanctas, xv. 10.
 gentilia, iij. 64.
 gens Deorum, x. 55.
 genibus cruentis, vi. 545.
 genium, v. 69.
 genuit, x. 236.
 genus, vi. 448. vii. 155.
 viij. 131. ix. 27. x. 219.
 humanum, vi. 555. igna-
 vum, vii. 105. aliud, xii.
 24. hoc, xv. 69. cibi,
 xv. 171.
 generis, viij. 6. humani,
 xij. 159.
 generi humano, xv. 132.
 genere, ij. 129. viij. 31.
 geometres, iij. 76.
 Germani lamina czula
 xij. 164.
 Germanicus, vi. 204.
 gestisti, vi. 613.
 gestamen, ii. 99.
 gestare, xij. 198.
 gestetur, vii. 179.
 gesta, xv. 28.
 gestis, xiv. 314.
 gestu, v. 124.
 gestibus, vi. 72.
 Geticis, v. 50.
 Getulus, v. 53.
 Getulum, v. 59.
 Getulæque æquora, xiv.
 278.
 Getulice, viij. 26.
 gibbus, vi. 109.
 gibbosus, x. 309.
 gibbum, x. 294.
 gigas fraxineus, iij.
 98.
 Gille. i. 40.
 gingiva inermi, x. 200.
 glacies Mæotica, iij. 42.
 glaciem, xiv. 186.
 glacie, v. 104. fracta, vi.
 521.
 glaciale, ii. 1.
 gladii, x. 164.
 gladio, x. 345. xij. 25.
 udo, viii. 243.
 gladium, x. 20.
 gladiumque, viij. 123.
 gladiis, iij. 96.
 gladios, viij. 195. x. 123.
 xv. 168.
 gladiosque, x. 131. Mo-
 lossos, xiv. 162.
 gladiator, ii. 144. vi. 110.
 glandis acervos, xij. 57.
 glandem, vi. 10.
 Glaphyrus, vi. 77.
 glebamque vincem, xii.
 85.
 glebula talis, xiv. 166.
 gloria, v. 111. vii. 81. 118.
 xij. 98. oprata, x. 187.
 paucorum patriam obru-
 x. 159.
 glutisc, iij. 18.
 gnati clixi, xij. 84.
 gnatisque, x. 201.
 gnatosplorantes, vj. 86.
 Gorgonei, xj. 27.
 gobio, xj. 37.
 Gorgone pugnanti, xij. 4.
 Gorgonei piana caballi,
 iij. 118.
 Gracchus, ij. 117.
 Gracchi tunicati, ij. 143.
 Graccho, viij. 210.
 Gracchum pugnantem, viij.
 201.
 Gracchorum, vj. 167.
 Gracchos, ij. 24.
 graciles, vj. 465. xij. 87.
 gradus, xj. 46.
 gradibus ab imis, iij. 200.
 Gradivus Homericus,
 xij. 113.
 Gradive, ii. 128.
 Græcæ, vj. 186. 190. 192.
 Græcorum, iij. 114.
 Græcia, xiv. 89. iustare
 pædis, vj. 26.
 Græcos, iij. 206.
 Græcia mendax, x. 174.
 Græcia si vera est, xiv.
 240.
 Græcam urbem, iij. 61.
 Græculus, iij. 76.
 Græcula, vj. 185.
 Grajusque, x. 138.
 Grajusque, viij. 226.
 Grajas artes, 100.
 Athenas, xv. 110.
 graminis generosi, iij. 40.
 gramine, viij. 60.
 grammaticus, iij. 76. la-
 bor, vj. 216.
 grammatici, vi. 437.
 grandis, vj. 210. x. 71.
 grande, iij. 115. vj. 635.
 xii. 127. xiv. 281. ne-
 tas, xij. 44. supercilium,
 vj. 268. cbur, xj. 123.
 grande sonat, vi. 516.
 grandi, vj. 79. viij. 110.
 xij. 14.
 grandes, xiv. 171. 195. xvi.
 14.
 grandia, xij. 147. vj. 154.
 301. 644. ix. 51. xj. 70.
 grandine lava, v. 78.
 grassatur, xiv. 174.
 grassator subitus, iij. 305.
 gratia nulla, viij. 64. im-
 proba, xij. 44.
 gratior, xv. 86.
 gratus Iulo, xij. 70.
 grata, iij. 66.
 grata, xiv. 183.
 gratum, iij. 4.
 gratum est, xiv. 70.
 gratoque, vj. 383.
 gratam requiem, xj. 182.
 gravis, 24. 163. vj. 99.
 146. 269. 417. 510. ix. 124.
 x. 201. 226. xij. 197.
 grave, vj. 71. xiv. 248.
 gravi massa, vj. 420.
 graves fornace, iij. 309.
 graves capiti dentes, xj. 127.
 gravior, vj. 433. xvj. 22.
 gravior, xv. 119.
 graviozem, viij. 209.
 gravioze, xij. 227. catena,
 xij. 175.
 graviosa, vj. 133.
 gravitas

I N D E X.

- edem dulcem, vi. 59.
 edes, x. 237. xii.
 95.
 ermz tranco simillimus,
 viii. 53.
 hernia, vi. 325.
 Hermacus olim, xiv. 180.
 Hesperidum serpens, xiv.
 114.
 * hestern z, ix. 44.
 hesternum minural, xiv. 129.
 heu, ii. 159.
 Hiabz, v. 45.
 hiar, x. 231.
 hiancia, xv. 57.
 hiatum, iii. 175. 195.
 hiam Sophocleo, vi. 635.
 magno, xi. 123.
 hibernum, vi. 521.
 hibernz tegetis, vii. 221.
 hic, j. 4. ii. 46. 216. 217. 219.
 220. &c.
 hic est, j. 168. vii. 129. x.
 148. xiv. 79.
 hzc, j. 169. ij. 41. iii. 92.
 218. 264. 299. vi. 54. 101.
 &c. vii. 166. 242. &c.
 hzc etenim, vii. 111.
 hzc, l. 51. 52. opera, viii.
 224.
 hac in tempora, x. 254.
 hzc eadem, iii. 92. x. 256. xi.
 21.
 hzc olim, xi. 77.
 hzc ibi, xiii. 150.
 hoc, ii. 82. 143. vii. 48. 135.
 x. 189. 197. &c.
 hoc agit, v. 157.
 hoc volo, sic jubeo, sit
 pro ratione voluntas,
 vi. 228.
 hoc ego, ix. 76.
 hujus, vi. 178. 498. 594.
 vii. 125. viii. 46. 182. x.
 99. 218. xiv. 38. 147.
 xv. 97. &c.
 huic, x. 184.
 hunc, ii. 16. iii. 283. v. 136. vi.
 72. 382. 647. vii. 56. x. 69.
 xv. 17. 65.
 ha nc, j. 111. ii. 67. 78. vi.
 451. &c. x. 41. xi. 115.
 xii. 119.
 hac, ipfa, x. 76.
 hi, ii. 45. iii. 34. x. 88.
 horum, j. 136. ii. 5. 18. iii.
 81. 112. vi. 556. x. 71. xi. 13.
 xii. 109. 114. xiv. 169.
 his, ii. 18. 147. vi. 465.
 hos, j. 89. vi. 266. 607. vii.
 186. &c. viii. 22.
 has epulas, xi. 88.
 heic, j. 150.
 hic, ii. 167. 110. 111. iii.
 11. 21. 119. 157. 180. 182.
 vii. 181.
 hinc, j. 65. 119. 144. ii. 1.
 156. vi. 294. 295. 462. vii.
 113. viii. 105. 195. x. 44.
 xi. 127. 128. xiv. 13. 82.
 xv. 51. 77.
 huc, iii. 308. vi. 415. 465.
 hiems deformis stridebat
 iii. 58.
 hiemes multas, iii. 92.
 hilaremque, xv. 41.
 hilares, xi. 170. xii. 65.
 xiii. 52.
 Hippo, ii. 50.
 hippomanes, vi. 132.
 Hippia, vi. 104. 82. 114. x.
 210. 322.
 Hirpini, viii. 63.
 Hirtus, x. 222.
 hirtuo, v. 155.
 hirtuo collo, ii. 41.
 hirundinis, x. 231.
 hircere, v. 127.
 Hispania, x. 152. horrida,
 viii. 116.
 hispida membra, ii. 11.
 Hispulla, vi. 74. pinguior,
 xii. 11.
 Hister, ii. 38.
 historia, ii. 103. x. 175.
 historiarum, vii. 98.
 historias, vii. 231. omnes,
 vi. 449.
 historico, vii. 104.
 bistrio, vii. 90.
 hodie, iii. 23. xi. 150. 177.
 195. xiii. 47.
 Hæmo, iii. 59.
 Homero, vii. 38. magno,
 x. 246. xv. 69.
 Homerum, vi. 436.
 Homericus Gradivus, xiii.
 113.
 homo, vi. 221. libe
 rum, vi. 283. I
 carior. quam sit
 350. parcus, xiv.
 hominis, vi. 47. 22
 homini 'j. 134. xi
 xv. 165.
 hominem, iii. 75.
 homine, xv. 174.
 homines, j. 85. ii.
 iii. 153. v. 1. 1. 1
 32. x. 346. xv. 1
 homines nati com
 luto, vi. 12. nece
 595. malos atq
 los, xv. 70.
 homines defunct, v
 hominum, vi. 341
 173. xiii. 243. xv
 homicida, ii. 26.
 homuncio, v. 133
 honesta, iv. 95.
 honestum, iv. 85.
 honesti, iii. 52.
 honestis, iii. 21. vi
 honestos, vi. 238.
 honestus, v. 10.
 honor summus, j. 1
 honoris, viij. 150.
 178.
 honoris sacro, j. 11
 honorem, v. 136. vi
 88.
 honore, xi. 27.
 honorum, x. 57.
 honores, viii. 69. i
 x. 104.
 hora, vi. 576. vii. 22
 xvi. x. aptior, vi.
 lida, xi. 205.
 horas, x. 216.
 horis, vi. 182.
 Horatius, viij. 62.
 hordea, viij. 154.
 horrere, iii. 7.
 horret, ij. 165.
 horreat, vi. 182.
 horreret, ij. 122.
 horrenti, j. 93.
 horrendaque, xii. 1
 horrendum, vi. 48.
 horrida, iii. 12. viij.
 12. x. 298. xiv. 242
 horrida pellex, ij. 5
 N n h u

I N D E X.

- viii. 216. 260. ix. 45. &c. imitatus, xii. 34.
 lectamen, x. 179. imitata, vi. 340.
 mla, i. 151. 155. iii. 274. ix. imitandis turpib
 39. &c. vis dociles sunt
 40.
 illius, vi. 571. x. 320. immane, x. 107.
 illius lacrimis, vi. 538. immanes, xv. 13.
 illud, ii. 73. iii. 208. vi. 193. immanita, xv. 10.
 8. xii. 112. xiv. 68. xvi. 8. immemor, vi. 8.
 &c. immensa, vii. 11.
 xii. illud enim, v. 88. immensæ, xi. 19.
 xiv. illud quod dicere nolo, immensis, x. 10.
 vii. 275. immo inquit rem, x.
 illam iii. 134. immo, x. 324. xi.
 illum, iii. 74. 232. v. 148. x. xvi. 9.
 26. su- 92. 108 &c. immodiæ, xiv. 1.
 illo, iii. 109. 130. xii. 20. immolat, xv. 118.
 &c. immortale, xv. 3.
 53. illi, ii. 163. iii. 120. viii. 55. &c. impa-cta, x. 59.
 in, iii. 61. illorum, xv. 105. &c. impar, iii. 161.
 xiv. 244. illis, ii. 14. 36. 140. iii. 92. impar hosti, xiii.
 84. 165. iii. 41. viii. 70. x. 3. impatiens acerbi,
 140. &c. impatiensque mori
 23. x. 61. pri- illos, i. 170. ii. 45. 156. 237. 326.
 146. viii. 167. 267. ix. 114. impendere, iii. 9.
 iii. 102. &c. impendat, xii. 96.
 iii. 104. viii. impensa nimia, x.
 iii. 104. viii. illic, i. 91. iii. 98. 170. 177. impensæ, v. 156. v.
 am graviorem, 197. v. 10. 73. vi. 36. impensas, iii. 216.
 19. 409. viii. 199. ix. 44. imperat, vi. 64. 2.
 iii. 43. x. 323. xiii. 171. xv. 7. 12. imperet, viii. 81.
 vi. 568. 94. imperium, x. 79. 1.
 xi. 26. illinc, i. 159. v. 96. x. 44. trille, xii. 49.
 ille, x. 103. xiii. 161. imperii, iii. 137.
 ere, xiii. 103. xv. illuc, ii. 159. iii. 24. vi. 338. imperii fines, viii.
 i. xii. 53. imperii fato, xi. 10.
 icit, vi. 434. illustres, iii. 152. imperio, vi. 134. x.
 iciris, viii. 128. Illyricumque latus, viii. 138.
 oscas, viii. 189. 117. imperitiis, x. 151. xi.
 oscat, i. 154. 331.
 noscentibus, iii. 146. imâ, viii. 47. imperfectus, iii. 23.
 notum, vi. 636. imis, iij. 200. im-etus acrior, xv.
 gnotaque nobis, xiv. xiiij. 221. implere ceras, i. 63.
 187. imagine macra, vii. 29. impleri, v. 75.
 ignotosque, vi. 453. frangenda, viii. 18. fra- implet, ii. 96. vi. 24.
 liacus puer, xiii. 43. &a, xi. 18. vii. 161. ix. 56.
 liados conditor, xi. 178. imbelic, xv. 126. implet, xiv. 30. 28.
 liadum, x. 261. imbelles, vi. 365. viii. impletur, viii. 24.
 libus, v. 136. 113. implet, vi. 309.
 libe, i. 3. 97. ii. 93. 95. 99. imber, xiii. 67. implevi, xiv. 327.
 100. iii. 67. 91. 186. 246. imbutus, xi. 144. implevitque, iii. 4.
 264. iii. 73. iii. 136. &c. v. imitatur, vii. 42. implere, xiv. 21.
 62. &c. vi. 136. 534. 541. imitantur, xiv. 107. impleret, vi. 600.
 implevero, ix. 90.

101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

INDEX.

- iniqua, j. 30.
 iniquo, xiv. 126.
 iniquas mentes, v. 3.
 injuria, v. 9. xiv. 151. xvi. 121.
 22. magna, viii. 121.
 innoxia, xiii. 156.
 innuat, vi. 139.
 inops æris, vij. 61.
 inopi, xii. 67.
 inopeto, vii. 205.
 inopum, viii. 89.
 in primis, viii. 121.
 inquisitores, liii. 49.
 inquis, viii. 41.
 inquit, j. 102. 125. lii. 21.
 153. liii. 125. v. 118. vi.
 280. 415. vii. 242. xiii. 44.
 x. 15. 291. xiii. 84. xiv.
 263.
 insaniabile, vii. 51.
 insania, ii. 71.
 insanum, vj. 619.
 insatiabile, xiv. 123.
 inscius, xi. 66.
 inscripta, xiv. 24.
 inscriptaque, viii. 168.
 insignis, viii. 32. x. 57.
 insignia, viii. 227.
 insistere, vi. 96. ix. 744.
 inspicit, j. 97.
 inspexi, lii. 45.
 inspecta, vi. 578.
 instabile, ix. 79.
 instar, vi. 519.
 instant, xv. 75.
 instantem, vj. 406. xiv.
 210.
 instaurare, viii. 158. xv.
 74.
 institor, vii. 221.
 instituit, j. 71.
 instituas, xiv. 74.
 instruit, v. 95.
 insulsum, vi. 657.
 intracta, vi. 335.
 intractum, xiv. 194.
 intractam, vii. 87.
 intractoque, v. 169.
 intractior, vi. 162.
 integer, viii. 80. x. 288. xv.
 56.
 intelligit, xii. 36.
 intelligat, liij. 101. vi.
 459.
 intellecta, ix. 129.
 intendunt oculos, viii.
 150.
 inter, j. 112. 129. ii. 10.
 47. lii. 157. 191. 264. v. 28
 vi. 101. 322. vii. 186. vii.
 133. 175. 217. x. 260. 351
 xi. 93. xii. 119. 186. xiv.
 203. xv. 33. 164.
 intercepit, xlii. 71.
 interdum, lii. 181. 305. v.
 551. x. 52. 315. xii. 18.
 xv. 44.
 interea, j. 135. ii. 137. ii.
 261. v. 120. vi. 148. 236
 423. 460. 507. viii.
 155. x. 342. xi. 14. 191.
 xiv. 138.
 interiora, xii. 80.
 interius, xj. 15.
 interque, xiii. 212.
 interit plurimum, xiv.
 73.
 internuncia coeli fida, vi.
 544.
 interpres, vi. 143.
 interpres legum sanctiss.
 liii. 79.
 interrogo, x. 78.
 intervenit, vi. 193.
 intestatus, liij. 274.
 intestata tenectus, i. 144.
 intestina, vii. 78.
 intestino loto, vi. 428.
 intolerabile, vi. 412.
 intolerabilis, vi. 459.
 intoner, vi. 484.
 intra, viii. 240. ix. 11. 41.
 55. 94. xiv. 45.
 intra se, xiii. 209.
 intrat, ii. 88. vi. 373. 511. x.
 317. xii. 71.
 intravit, vi. 221.
 intavertit, x. 171.
 intranti, liij. 82.
 intrantes, vi. 125.
 intrepidi, xiii. 89.
 introitum, xi. 10.
 intulit, vi. 298.
 intulerit, vi. 339.
 intus, lii. 241.
 invadunt, ii. 29.
 invalidi, lii. 88.
 invenit, lii. 266.
 N. 3

INDEX

justa ratio, vi. 94.
just, xvi. 19.
justissima, xvi. 17.
justitia inermis, iii.
justique, viii. 1.
just, iv. 4.
just, i. 16.
just, i. 11.

xiv. 81.
xij. 6.
xij. 9.
xiv. 206. barbato
ci. 15.
jurare Græci parati, vi.
16.
jurant, viij. 156. per solis ra-
dios, Tarpæque ful-
mina, xij. 73.
jurescit, vii. 144.
jurante, ii. 98.
jurato testis, x.

gurgis, v. 26.
 ius, i. 56. xvi. 51. x. 57.
 iudicium, xiv. 10.
 ius dicere, x. 104.
 iuris, ii. 139. vi. 216.
 iurisque, i. 128.
 iuris nodos, viii. 50.
 iure, ii. 34. xi. 23. codem.
 xiv. 8.
 iura, ii. 48. 72. xv. 35. ci-
 libus, ii. 41. 51. parens ix.
 87.
 iurando, xiii. 202.
 iuripotentia, vi. 267. pri-
 ma, xv. 51. v. 26.
 iudex, ix. 99.

L Abellum, 325.
labellorol-
spumanti, 1
labellus, v. 12
laben, ii. 8.
labe, xiv. 69
labente, vi. 2
labentibus, ii
labor, xv. 7
labor, vi. 238
lucundior, 1
maticus, vi
viii. 104

5. 25. 134

Julia

INDEX.

laboris, x.
 labori pulc
 laborem ii
 labore mil
 labores, i
 omnes,
 cumque
 x 361.
 im,

laboris, x.
 labori pulc
 laborem ii
 labore mil
 labores, i
 omnes,
 cumque
 x 361.
 im,

INDEX.

Abellum . i. 160. xiv. 325.
 L abello claufo, iiii 185. laetis, xi.
 spumanti, ix. 35. laetis torre
 labellis, v. 128. vi. 275. lacte, vi. 4
 dem. labein, ii. 78. lacunar, i.
 labe, xiv. 69. lacus, iiii.
 135. ci-labente, vi. 202. 602.
 arentis. ix. labentibus, iiii. 194. Ladas, xii
 202. labitur, xv. 77. laedant, iiii
 labor, vi. 258. xiv. 224. fe- Lzlius, xi
 cundior, vii. 93. gram- lagna, v. 1
 maticus, vii. 216. multus. 283.
 viii. 104. aquus, xvi. 56. lagnam, vi
 Ni

[illegible]

INDEX.

- legiones, x. 79. xiv. 241.
 legionibus totis, viii. 255.
 legumen omne, xv. 174.
 lenz lſacæ, vi. 488.
 Lenas, v. 97.
 leno, i. 55.
 lenone, vi. 126.
 lenonum, vi. 319.
 lenonum pueri, iii. 156.
 puellæ, xiv. 46.
 lenonibus, vi. 215.
 Lentulus, vii. 95. viii. 187.
 x. 287.
 Lentule, vi. 80.
 lenrus, viii. 248.
 lentæque, xvi. 47.
 lento, vi. 564.
 leo, viii. 36. alumaus, xiv.
 247.
 leoni leo fortior non eripit
 vitam, xv. 160.
 leonem domitum, vii. 76.
 Lepidi, vi. 264.
 Lepidis, viii. 9.
 lepus cum magno ſumine,
 xi. 138.
 leporem, xiv. 81. ſemefum,
 v. 167.
 lepores, v. 124.
 Leſtrigonas immanes,
 xv. 18.
 letale, xv. 165.
 leto, x. 119.
 letifero autumno, iiiii.
 56.
 levant, xii. 53.
 levet, xiv. 236.
 levaret, xiv. 83.
 letus in quo nupta jacet
 Leucade viii. 241.
 ſemper habet, lites, &c. levis,
 vi. 506.
 leve, vii. 240.
 levium, xiii. 13.
 levibus, xiii. 182. vi. 355.
 levius, ii. 56.
 leviusque, x. 344.
 leviori, vii. 77.
 levioribus, iiiii. 11.
 lex, vii. 102. Julia, ii. 37.
 vi. 38. ulla, x. 315. Otho-
 nis, xiv. 324.
 legemque, vi. 634.
 lege ſervata, vi. 452.
 leges, ii. 72. viii. 91. xi. 8.
 amaras, ii. 30. 42.
 levas, vii. 229. Roma-
 nas, xiv. 100. Majo-
 rum rubras, xiv. 193.
 Legum, vi. 543. interpre-
 ſantifiſ. iiiii. 79. zni-
 gnata, viii. 50. prima
 ſecuris, viii. 268. reve-
 rentia, xiv. 177.
 legibus, x. 251. antiquis,
 xvi. 15.
 legitimum, ix. 44.
 legitimis, vi. 199.
 legitime, x. 338. xii. 100.
 libentius, xv. 88.
 liber, ix. 121.
 libri ſummi, i. 5.
 libro, vi. 577. viii. 134.
 denſo, vi. 262.
 librum, iii. 41.
 libris, vi. 450. ix. 84. ve-
 nalibus, iii. 187. pari-
 bus, iiiii. 16.
 libros, iii. 219.
 libelli, i. 86.
 libelli comites, vii. 107.
 libello, xiv. 193.
 libellis ſacris, xiii. 19.
 Thulcis, xiii. 62.
 libellos, vi. 243. Græcos,
 iiij. 206. poſitos, vii. 26.
 librarius, ix. 109.
 libraria, vi. 475.
 liber homo, v. 161.
 libera, viii. 244.
 libera verba, iiiij. 90.
 ſuſſragia, viii. 211.
 libertas, ii. 812. vi. 216.
 æqua, viii. 177. paupe-
 ris, iiij. 299. emitur, vi.
 139.
 libertatis, iiij. 77.
 libertatem, xiv. 230.
 libertatemque, xiv. 56.
 libertate dubia, vii. 116.
 viii. 263.
 libertinus, j. 102.
 libertus, vi. 145.
 liberto, ii. 59.
 libentiorumque, v. 28.
 libertos, vii. 43.
 liberet, j. 152.
 libet, j. 63. ij. i. iiij. 37. viij. 112.
 xiv. 142. xv. 84.
 libet exclamare, viij. 29.
 N n § libet

D
nt gen
ion fug
ras? cu
n homi

SCHO
gerat, &
per cog
nibus ab
ibam, qu
flet. * N
stantur f
vri, &c.
c. Antifi

ARIO
ndagando
t. lerm.
be.] Vel ul
inum fec
a portento
dis, &c.
erentia ho

(. Militie
im taxat.

Jisnum
Militie

r. SCHO
sque expl
alis.
, &c.] Qu
litia.
, &c.) Ut
ello, vel no
vericulo, qua
ad militand
VARIO
ALIS quod P
at. s. verif
non dant pr

, per honorem

INDEX

INDEX

luna, iii. 286. viii. 149.
lone laboranti, vi. 442.
lone, vii. 191. x. 21.
lone tche, vi. 310.
lupa Barbara, iii. 66.
lupanz, xiv. 153.
lupanz cabdom, vi. 21.
lupanz, vi. 131.
lupanz, ii. 142.
lupa, vii. 128.
lupum, x. 158.
lupis, x. 228.
lupis, ii. 157. xii. 61.
lupis, x. 144.
lupis, vi. 91.
lupis, vi. 157.
lupis, vii. 147. vi. 13. recte
vi. 143. perma, 1
66.
lupa mediore fime p
dia Tuan, xiv. 15.
lupo, x. 132.
lupulenta, vii. 131.
lux, xii. 58.
lux hac mihi ducior
li die, xii. 1.
lux quoque septima
vi. xiv. 105.
lucis, xii. 88.
lucis, xv. 43. recte, 1
clara, vii. 151.
xi. 184.
lucis, i. 155.
Luciferi, vii. 12.
Lucifero, xii. 158.
lucis turpi, vi. 198.
luxuria, xi. 21. xv. 45.
ferior armis, vi. 252.
luxuria, i. 140. xi. 41.
luxuriam veterem, vii.
137.
luxuriosa, xi. 77.
Lycia, vi. 123.
Lycius, xi. 147.
Lydeturpida, ii. 141.

M.

Acclii, xi. 10.
macello, v. 1.
scrutante, v.
macellis nullis, xi. 6.
macer, vi. 137.
macia, vii. 129.

101.
 115.
 2.
 104.
 illis, xv. 160.
 , vii. 40.
 t, x. 121.
 , x. ii. 85.
 154.
 12, vi. 318.
 in, ix. 51. madidam,
 1.
 u, x. 199.
 ix, vi. 472.
 do, xiii. 165.
 adâ fuligine, ii. 93.
 didis, x. 178. xv. 47.
 didas, v. 101. vii. 164.
 accenas, vii. 94.
 accenate supino, i. 66.
 accenatibus teneris, xii.
 39.
 Menades Priapi, vi. 316.
 Mzonica glacies, iiii.
 42.
 Mzonide saxior ara, xv.
 1. 115.
 1, mxtam, xi. 197.
 mxtitia, xi. 53.
 Mxvia, i. 22.
 Magis, i. 7. 52. ii. 16. vi.
 87. 187. 412. viii. 222.
 magis, xi. 16. 45. 167. xiii.
 192. xiv. 113. 265.
 5. magister, ii. 77. 114. iiii.
 2. 45. xii. 79.
 5. magistra, formica, vi.
 iii. 360.
 magistri, v. 122. citharcedi,
 vii. 212.
 magistro, vi. 26. xiv. 212.
 41. magistrum trepidum, xiv.
 246.
 magistros miseros, vii.
 154. fumosos, viii. 8.
 barbatos, xiv. 12.
 magus, iiii. 77.
 magica chorda, xv. 5.
 magicos, vi. 609.
 magnus, i. 20. iiii. 133. vi.
 57. 518.
 29. magna,

I N D E X.

- magna**, ii. 42. iii. 39. 171. 194. 212. vii. 91. xii. 116. xliij. 19. 100. 109. xiv. 14.
magnaque, iii. 142. vi. 536. x. 111.
magna libido, ii. 14.
magna sonant, vii. 108.
magnum, x. 65. xiv. 312.
magnum aliquid, viii. 263.
magnum, 33. ii. 113. iii. 31. 125. xiv. 224. 227.
magnum, v. 14. vii. 66. xv. 41.
magnumque, iii. 74. x. 39.
magnum amicis, iii. 20.
magno, ii. 60. iii. 57. 166. 167. 244. vi. 73. 419. xi. 123. 148. xiv. 247.
magnoque, vi. 409.
magno cratere, ii. 87.
magna voce, iij. 32.
magnum, xi. 102.
magnum, iii. 72.
magnis, iii. 235. iij. 17. vi. 167.
magnis, xiii. 247. xiv. 32. 169.
magnos, vi. 312.
magnas, vii. 44.
major, j. 88. 106. iii. 139. v. 111. vi. 552. viii. 141. ix. 133. x. 14. 140. 233. xi. 166. xiii. 12. 221. xv. 114. 159.
majorque, xiv. 142.
majus, vi. 567.
majoris, j. 29. iii. 115. vii. 137. xv. 162.
majorem, xiii. 73. 163.
majore, iii. 100. v. 56. x. 289. xi. 2. xiii. 130.
maiores, iij. 27. viii. 133. xiii. 57. xiv. 264.
majora, ij. 122. iij. 17. 66. viii. 252. x. 137. 311. xiii. 144. xiv. 117.
maiores, xii. 109.
majorum, j. 60. vii. 207. viii. 3. 22. 64. 146.
majorum effigies, viii. 227.
majorum primas quisquis fuit ille tuorum. Aut pastor fuit, aut illud
quod dicere nolo, viii. 274. 275.
majorum leges, xiv. 193.
majorum barba & capillis dignum, xvi. 32.
majoribus, xiii. 124.
maximus, iii. 310.
maxima, v. 66. 95. vi. 154. viii. 112. x. 24.
majestas, j. 113. iii. 174.
majestas templorum praeferentior, xi. 111.
malo, x. 124.
mavis, x. 99.
malunt, ix. 115.
malim, iii. 98.
malus, iii. 42. iii. 8. mala, xiv. 216. xv. 142.
malum acre, vi. 109.
malis, v. 153. vii. 51. tanti, xiv. 290.
malo, vi. 165. 166. viii. 269. xiv. 133.
malo exemplo, xiii. 1.
malis, xii. 109.
malis paucis, xv. 54.
malorum, xiii. 13.
malorum mensura, x. 98.
malorum natura mobilis, xiii. 236.
malis, x. 191. vi. 335.
malos, xv. 70.
male, v. 163. viii. 9. ix. 30. x. 85.
malignis, x. 111.
malum, xii. 54.
mala odoris recentis, metuenda, xi. 74. 75.
Mamercorum alapas, viii. 192.
mammillae, vii. 159.
mammillam infante majorum, xiii. 163.
mammillis, xii. 74. vi. 400. nudis, vi. 490.
mamma nuda, j. 23.
manare, vi. 274.
manantia, vi. 622. fletu, xv. 136.
mancipium, xi. 171.
mancipiorum, ix. 119.
mancus, iii. 48.
mandat, iii. 16.
mandavi, xiv. 225.
mandet, viii. 91.
mandaret, x. 53.
mandata, vi. 353.
mandata flauis, iii. 237.
manè, vi. 170. 65.
manet, v. 103. xi. 39. xiii. 177.
mansit, vi. 560.
manebit, xiv. 310.
maneant, iii. 30.
maneret, iii. 95. ix. 72.
manes, ii. 149. 154. xv. 105.
mangone, xi. 147.
manica, vi. 251.
manifesta, ii. 64. xiv. 136.
Manilia, vi. 42.
manipuli, xvi. 20.
manipulos, viii. 153.
manu facere, xi. 104.
manus, iii. 106. vii. 247. ossa, v. 33. crura, x. 122. nuda, xv. 54.
manum, vi. 545. subduximus, j. 15.
manumque, vi. 582.
manu larga, x. 302. benigna, xii. 65.
manus vexare duraque, vi. 289.
manibus, v. 83. vi. 380. 572. xiv. 285.
manubria ossa cultellorum, xi. 133.
mappa rubra, v. 27.
mappa Megalefiacis, xi. 191.
Marcellis, ii. 145.
mare, j. 54. iii. 55. v. 93. vi. 94. 282. xiii. 69. 155. xv. 16.
mare miscere caelo, ii. 25.
mare solidum, x. 176.
planum jacuit, xii. 62.
plenum magnis trabibus, xiv. 276.
maris Egzi, xiii. 246.
marisque, xiv. 222.
maria, iij. 83.

manhia

I N D E X.

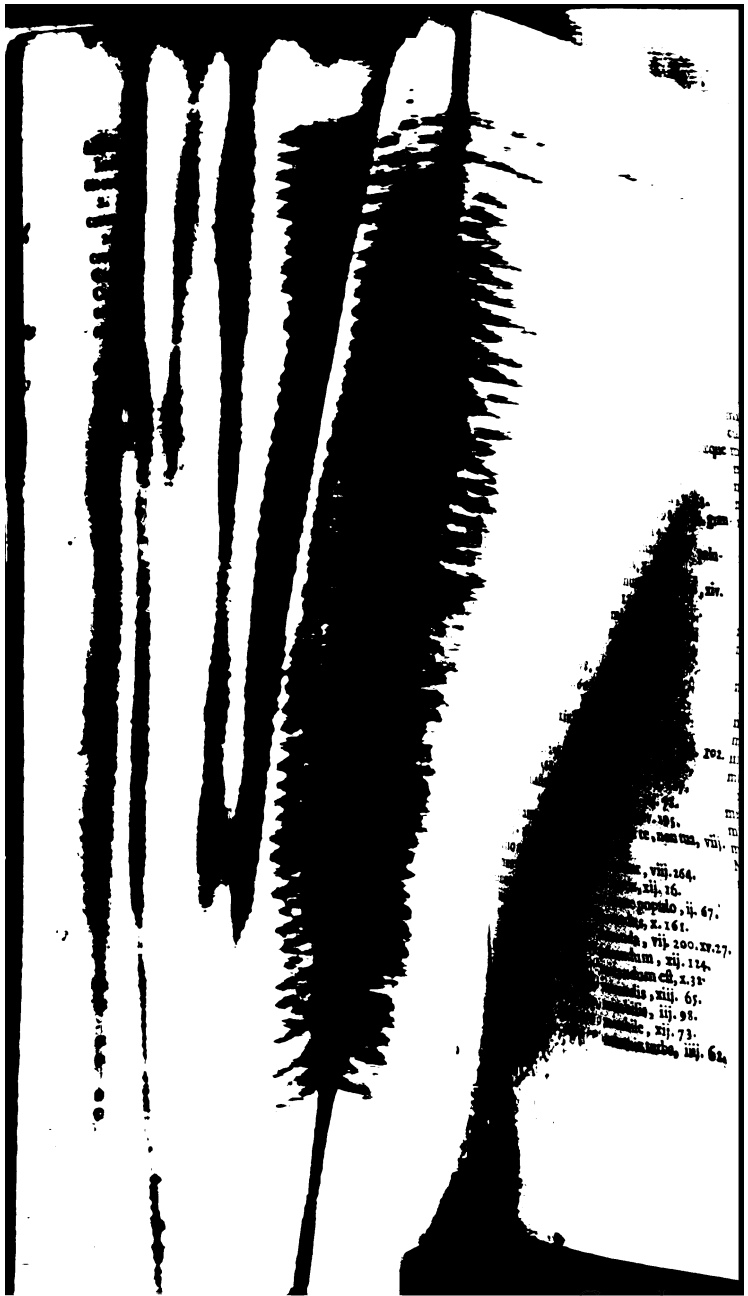
- marinis vitalis*, iii. 238.
marinos, xiv. 283.
margine, iij. 30. plena,
 j. 5. viridi, iii. 19.
maribus, j. 84 ii. 39.
mariscæ tumidæ, ii. 13.
maritus, vi. 431. 474.
 optandus, vi. 210. ma-
 lus ingratusque, vii.
 169.
mariti, ij. 120. vi. 508.
 610. 651. miseri,
 vi. 462.
marito, iii. 91. vi. 455.
 præsentē, vi. 399. Ve-
 neris, vii. 25.
maritum, j. 121. vi. 100.
 148. infanum, 618.
marito ruſtante, vi. 10.
 teste, vi. 135. recuban-
 te juxta, xi. 201. octo
 vi. 228. nudi, 231.
mariti ſtantes, vi. 290.
maritis, vi. 183. x. 312.
maritos, j. 71. ii. 138.
 ipſos, ix. 26.
maritali, vi. 43.
Marius, j. 49. viii. 120.
marmora, iii. 20.
marmore eodem, iii. 205.
 meliore, xiv. 95.
marmora, iii. 215. ix. 104.
 convulſa, j. 12.
marmoribus, vi. 429.
Græcis longèque petitis,
 xiv. 90.
marmoreus, xiii. 115.
marmorea, iij. 112.
marmoreum, viii. 55.
marmoreo, viij. 230.
marmoreis, vii. 80.
Maronis altifoni, xi.
 178.
Maroni nigro, vij. 227.
Maronem, vi. 435.
marzæ, iii. 311.
maris, xv. 167.
Marſus dicebat, xiv.
 180.
Marſos, iii. 196.
Maria viſtus, ix. 2.
Mars, vi. 59. ultor, xiv.
 261.
Martis, ix. 101. x. 83.
Martis lucus, j. 8.
Martis aſtro, x. 314-
 79.
Marti, xvi. 5.
Martique, ii. 31.
Maſſa, j. 35.
maſſæ ardētis, x. 130.
maſſa gravi, vi. 420.
mater, iij. 212. vi. 166.
 238. x. 195. jejuna, x.
 237. anxia, x. 290.
matris, iij. 176. vi. 564.
 xi. 18. xii. 8. adveſtæ,
 ix. 23.
matrisque Deum, vi. 511.
matrī, xiv. 28.
matrem, vi. 172. ſen-
 tem, vii. 146. viſam,
 xi. 152.
matre, vii. 196. ix. 61.
matribus, xi. 71.
materno, vi. 630.
maternos mœchos, xiv.
 26.
matrona, j. 69. iii. 110.
 vi. 49. 249. 496. 447.
matronæ dilectæ, x. 319.
matronis, viii. 267.
materiam, iii. 147. x.
 47.
materiamque, vii. 21.
materia hac, xi. 133.
materia conſtare, xiv. 17.
mareriz, j. 151.
mathematicus, vi. 561.
Mathematici, & qui præ-
 ſtigis dæmonum utun-
 tur, tandem ſcleris poe-
 naſcuntur, vi. 561.
mathematicis, xiv. 248.
Matho, vii. 129. xi. 34.
Mathonis, j. 32.
maturus, viij. 169. tem-
 plis & aræ, xij. 7.
matura, vi. 368. xiv. 83.
maturius ſolito, xi. 88.
matutino, iij. 108. vi. 522.
matutinis, xij. 92.
Maurus, iii. 79.
Maura, vi. 306. xii. 4.
 longa, x. 224.
Mauro, x. 145.
Maurz, vi. 306.
Mauro obſcurior Indus,
 xi. 125.
Mauri, vi. 336. nigri, vi.
 53. celeres, xi. 125.
Maurorum, vij. 120.
Maurorum attegias, xiv.
 196.
Medicamen, xiv. 254.
medicamina, vi. 594-
 660.
medicaminibus, vi. 471.
medicatum, xii. 36.
Medicus, iii. 77.
medici, vi. 46.
medico, ii. 13. nil promit-
 tente, xvi. 12.
medicis, vi. 369. trifti-
 bus, vi. 388. majori-
 bus, xiii. 124.
medicatur, vii. 128.
meditatus, iiii. 112.
meditaturque, vi. 538.
medius, xii. 30.
media, xi. 112. xiv. 190.
 diamque, xi. 112.
mediâ Suburâ, x. 156.
medio, j. 63. ix. 106. xii.
 77. xiii. 10. xiv. 129.
 xvi. 38. cruce, vi. 445.
 in pulvere, x. 37.
mediz, v. 106. vii. 222.
mediumque, x. 53.
mediam, ii. 144. iii. 219.
 v. 54. 102.
mediam arenam, i. 157.
 venam, vi. 46.
media pocula, viii. 217.
mediis Athenis, iii. 80.
mediisque, vi. 108.
medias, iiii. 138.
Medo prandente, x.
 177.
Medos, vii. 132.
mediocris, vi. 581. xiii. 7.
mediocri, xiii. 143.
mediocribus, xi. 175.
medullis vacuis, viii.
 90.
medullas, xiv. 215.
Medullinz, vi. 321.
Megaleſia, vi. 69.
Megaleſiæz mappæ, xi.
 191.
Meſſæ, i. 131.

INDEX.

- magna*, ii. 42. iii. 39. 171. 194. 212. vii. 91. xii. 116. xiiij. 19. 100. 109. xiv. 14.
magnaque, iii. 142. vi. 536. x. 111.
magna libido, ii. 14.
magna sonant, vii. 108.
magnum, x. 65. xiv. 312.
magnum aliquid, viii. 163.
magni, ij. ii. 113. iii. 31. 125. xiv. 224. 227.
magna, v. 14. vii. 66. xv. 41.
magnaque, iii. 74. x. 39.
magna amicæ, iii. 20.
magno, ii. 60. iii. 57. 166. 167. 244. vi. 73. 419. xi. 123. 148. xiv. 247.
magnoque, vi. 409.
magno crater, ii. 87.
magna voce, iii. 32.
magnoorum, xi. 102.
magnanum, iii. 72.
magnis, iii. 235. iiiij. 17. vi. 167.
magnis, xiii. 247. xiv. 32. 169.
maguos, vi. 312.
maguas, vii. 44.
major, ij. 88. 106. iii. 139. v. 111. vi. 552. viii. 141. ix. 133. x. 14. 140. 233. xi. 166. xiii. 12. 221. xv. 114. 159.
majorque, xiv. 142.
major, vi. 567.
majoris, j. 29. iii. 115. vii. 137. xv. 162.
majorem, xiii. 73. 153.
major, iii. 100. v. 56. x. 289. xi. 2. xiii. 130.
maiores, iii. 27. viii. 133. xiii. 57. xiv. 264.
majora, ij. 122. iiii. 17. 66. viii. 252. x. 157. 312. xiii. 244. xiv. 117.
maiores, xii. 109.
majorum, j. 60. vii. 207. viii. 3. 22. 64. 146.
majorum effigies, viii. 227.
majorum primas quiquis fuit ille tuorum. Aut patios fuit, aut illud
quod dicere uolo, viii. 274. 275.
majorum leges, xiv. 193.
majorum barba & capillis dignum, xvi. 32.
majoribus, xiii. 124.
maximus, iii. 510.
maxima, v. 66. 95. vi. 154. viii. 112. x. 24.
majestas, j. 113. iii. 174.
majestas templorum presentior, xi. 111.
malo, x. 124.
mavis, x. 99.
malunt, ix. 115.
malim, iiii. 98.
malus, iii. 42. iii. 8. mala. xiv. 216. xv. 142.
malum acre, vi. 109.
mali, v. 153. vii. 51. tanti. xiv. 290.
malo, vi. 165. 166. viii. 269. xiv. 183.
malo exemplo, xiii. 1.
malæ, xiiij. 109.
malæ pauca, xv. 54.
malorum, xiii. 13.
malorum mensura, x. 98.
malorum natura mobilis, xiii. 236.
malis, x. 191. vi. 335.
malos, xv. 70.
male, v. 163. viii. 9. ix. 30. x. 85.
malignis, x. 111.
malum, xii. 54.
mala odoris recentis, metuenda, xi. 74. 75.
Mamercorum alapas, viii. 192.
mamilæ, vii. 159.
mamillam infante majorem, xiii. 183.
rem, xiii. 183.
gammillis, xii. 74. vi. 400.
nudis, vi. 490.
mamma nuda, j. 23.
manare, vi. 274.
manantia, vi. 622. flecta, xv. 136.
mancipium, xi. 171.
mancipiorum, ix. 119.
mancus, iii. 43.
mandat, iij. 16.
mandavi, xv. 111.
mandet, viii. 31.
mandaret, x. 51.
mandata, vi. 351.
mandata flantis, ii. 237.
manet, vi. 106. 65.
manet, v. 103. xi. 315. 177.
manfit, vi. 560.
manebit, xiv. 310.
mancant, iiii. 30.
maneret, iiii. 95. ix. 72.
manes, ii. 149. 154. xv. 105.
mangone, xi. 147.
manicæ, vi. 251.
manifesta, ii. 64. xiv. 136.
Mantilia, vi. 242.
manipli, xvi. 20.
maniplos, viii. 153.
manifeste, xi. 104.
manus, iii. 106. vii. 247.
ossea, v. 33. cæsi. x. 122. nuda, xv. 54.
manum, vi. 145. subdusimus, j. 15.
manumque, vi. 582.
manu larga, x. 302. benigna, xii. 65.
manus vexatæ duræque, vi. 289.
manibus, v. 83. vi. 380. 572. xiv. 285.
manubria ossea cultellorum, xi. 133.
mappa rubra, v. 27.
mappæ Megalesiacæ, xi. 191.
Marcellis, ii. 145.
mare, j. 54. iii. 55. v. 93. vi. 94. 282. xiii. 69. 135. xv. 16.
mare miscere cælo, ii. 25.
mare solidum, x. 176.
planum jacuit, xii. 62.
plenum magnis trabibus, xiv. 276.
maris ægæi, xiii. 246.
marique, xiv. 222.
maria, iiii. 83.
marthia

INDEX.

- marinis vitalis*, iii. 238.
marinos, xiv. 283.
marginis, iiij. 30. plena
 j. 5. viridi, iii. 19.
maribus, j. 84 ii. 39.
mariscz tumidz, ii. 13.
maritus, vi. 431. 474.
 optandus, vi. 210. ma-
 lus ingratusque, vii.
 169.
mariti, ij. 120. vi. 508.
 610. 651. miseri,
 vi. 462.
marito, iii. 91. vi. 455.
 presente, vi. 399. Ve-
 neris, vii. 25.
maritum, j. 121. vi. 100.
 148. infanum, 618.
marito rudante, vi. 10.
 teste, vi. 135. recuban
 te juxta, xi. 201. octo,
 vi. 228. nudi, 231.
mariti flantes, vi. 290.
maritis, vi. 183. x. 312.
maritos, j. 72. ii. 138.
 igfos, ix. 26.
maritali, vi. 43.
Marius, j. 49. viii. 120.
marmora, iii. 20.
marmore eodem, iii. 205.
 meliore, xiv. 95.
marmora, iii. 215. ix. 104.
 convulla, j. 12.
marmoribus, vi. 429.
Gzrcis longeqe petitis,
 xiv. 90.
marmorcus, xiii. 115.
marmorea, iiij. 112.
marmoreum, viii. 55.
marmoreo, viij. 230.
marmoreis, vii. 80.
Maronis altisoni, xi.
 178.
Maroni nigro, vij. 227.
Maronem, vi. 435.
marz, iii. 311.
maris, xv. 167.
Marfus dicebar, xiv.
 180.
Marfos, iii. 196.
Marfia vittus, ix. 2.
Mars, vi. 59. ultor, xiv.
 261.
Martis, ix. 101. x. 83.
Martis lycus, j. 8.
Marris astro, x. 314.
Martis framcam, xiii.
 79.
Marti, xvi. 5.
Martique, ii. 31.
Maffa, j. 35.
maffz ardentis, x. 130.
maffa gravi, vi. 420.
mater, iij. 212. vi. 166.
 238. x. 195. jejuna, x.
 237. anxia, x. 290.
matris, iij. 176. vi. 564.
 xi. 18. xii. 8. adveftz,
 ix. 23.
matrisque Deum, vi. 511.
matr, xiv. 28.
matrem, vi. 172. flen-
 tem, vii. 146. vifam,
 xi. 152.
matre, vii. 196. ix. 61.
matribus, xi. 71.
materno, vi. 630.
maternos mcechos, xiv.
 26.
matrona, j. 69. iii. 110.
 vi. 49. 249. 496. 447.
matronz dicebz, x. 319.
matronis, vii. 267.
maternam, iii. 147. x.
 47.
maternamque, vii. 21.
materia hac, xi. 133.
materia conflare, xiv. 17.
mareriz, j. 151.
mathematicus, vi. 561.
Mathematici, & qui prz-
 fligiis dzmonum utun-
 tur, tandem sceleris pce-
 nasluunt, vi. 561.
mathematicis, xiv. 248.
Matho, vii. 129. xi. 34.
Mathonis, j. 32.
maturus, viij. 169. tem-
 plis & arz, xij. 7.
matura, vi. 368. xiv. 83.
maturius solito, xi. 82.
matutino, iiij. 108. vi. 522.
matutinis, xij. 92.
Maurus, iii. 79.
Maura, vi. 306. xii. 4.
 longa, x. 224.
Mauro, x. 148.
Maurz, vi. 306.



74-

200. xlv.

ix. 113.

viiij. 122.

4. x. 296.

xj. 12.

213.

ii. 12. xij.

iii. 166. 276.

147. xv. 97.

or, ix. 6.

viii. 89. xij. 25.

bus, xv. 101.

enium, iij. 82.

84.

xiv. 15.

vi. 485.

x. 183.

ridates, xiv. 252.

ra pida, iij. 66.

tere, xij. 43. vocem.

xij. 114.

tti, vj. 562.

ttit, iij. 45.

mittit, vj. 465.

mittabantur, v. 108.

mitte, ii. 148. iij. 20.

v. 91. x. 132.

mittentur, ii. 169. xiv. 147.

mitte, viij. 171. 172.

214

[The page contains several columns of text, which are heavily obscured by horizontal black bars, likely representing redacted information or severe scanning artifacts. The text is arranged in a structured format, possibly a list or a table, but the specific content is illegible.]

- mulcūm, j. 66. x.
 166.
 exelati, xii. 46.
 x. 169. xii. 48.
 que, vi. 185.
 conductor, xv.
 17.
 andx, vii. 181.
 andum, xii. 87.
 manus, xiv. 183.
 munere, j. 35. ii. 149, tan-
 to, iii. 18.
 munera, iii. 36. secreta, ix.
 53. natura, x. 359.
 mor- mueribus, x. 306.
 manipula nulla, vj. 36.
 vi. municipes, iij. 33. Iovis,
 xiv. 171.
 mores municipalis, iii. 34. viii.
 112. & 218.
 munimenta, ix. 29.
 non vult muniser, viii. 248.
 463. munitam, x. 171.
 tunc est, muræna, v. 98.
 xvi. 23. mures Opici, iii. 207.
 15. xi. murmur, v. 67. x. 290. cz.
 que, vj. 40. li, xiii. 224.
 159. labor, murmura meditata, vi.
 j. 164. iii. 285. 538. secreta vulgi, x.
 43. 113. xiv. 150. 89.
 103. muro tenui, iij. 132.
 iij. 47. muros. viii. 240.
 ii. 59. iij. 22. vi. myrrhina, vii. 133.
 vii. 76. viii. 7. ix. mus, vj. 538.
 vii. 101. Musarum, vii. 37.
 x, vi. 654. mustacca, vi. 201.
 que, xv. 50. mustum novum, x. 250.
 itis, vi. 33. vii. 48. 96. musto viçuro, ix. 58.
 ix. 27. 80. x. 9. 239. 244. mutare, viii. 65. xiv. 55.
 xii. 26. xiii. 9. 110. xiv. 143. murari, xiii. 240.
 163. xv. 79. res angusta mutandum, vi. 94.
 domi vi 356. mutatis, vi. 470.
 multos, ii. 135. vii. 51. x. 81. muta, viii. 56.
 188. mutatorum grege, xv.
 multos vides, xi. 9. 149.
 multicia, ii. 66. 76. hu- Mycenis jugulata, xii.
 mida, xi. 126. 127.
 multo favior xii. 196. Mycale, v. 141.
 multas, iiii. 92. Myronis tignis, viii.
 102.
 Myrrhina vii. 133. maxima,
 vi. 155. j. Myr-

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

INDEX.

- ucu, xiv. 203.
 ni, iii. 321. ix. 71. x. 339.
 niceterna, iii. 68.
 nidore culinæ, v. 162.
 nido salutato, i. 116. 10-
 quaci, v. 143.
 nidos, xiv. 80.
 nigra, vi. 170. xiii. 45. xiv.
 294.
 nigrum, vi. 120.
 nigrumque, vi. 342.
 nigri, v. 53. xiii. 245.
 nigre, vii. 192.
 xiii. nigro, vi. 369. 227. xv.
 49.
 xiii. nigrum in candida ventura,
 iii. 30.
 205. nigrum, xvi. 22.
 204. nigros, i. 72.
 5. nigras canas, ii. 150.
 xii. 128. Nil erit, i. 147. ii. 139.
 79. &c. nil, iii. 51. 142. 208. 295.
 vii. 92. nil, xiii. 32. v. 148. vi. 58.
 vii. 59. xiv. 172. 221. 233. 323.
 2. vij. 56. vii. 54. xi. 181. ix. 34.
 138. &c.
 196. Nil-non, vi. 456.
 v. 216. nil salit Arcadico juveni,
 vii. 160.
 viii. 105. Nil nisi, viij. 53. nil. 64.
 87. vii. 97. nihil, viii. 75.
 30. xi. 48. nil horum, x. 71.
 xiii. 41. nil, plus, x. 72.
 s, xvi. 30. nil dubium, x. 82.
 200. v. 159. xiii. nil ergo, x. 346.
 60. vi. 246. vi. nil unquam, xv. 88.
 v. 231. nihil, iii. 84. 109. 112. 209.
 x. 360. iii. 70. 99. v. 6. vi. 212.
 xv. 168. 283. 330. v. 459. vii. 71.
 xi. 100. x. 360. xiii. 38. 227.
 xiii. 240. nihilo, v. 134.
 308. xii. 129. Nili divitis, xiii. 27.
 s, x. 15. noctes, iii. Nilo tepenti, x. 149. no-
 ayunculus, vi. 614. centi, xv. 123.
 12. & ejus compa- Nilum, vi. 83.
 cum Oreste, viii. Niliacæ plebis, j. 26.
 &c. segg. nimbo muko, v. 79.
 calvo, iij. 38. nimbis, j. 81.
 em, viii. 70. nimbos, vij. 163.
 propinquo, viii. nimbofo, iij. 87.
 nullo rogente, viii. nimia, x. 12. xii. 97.
 nimia, xv. 77.
 nimios, x. 104. ab 127.
 xiii. 11.
 nimias, x. 105.
 nimirum, ij. 104. vii. 76.
 x. 248. xiv. 54.
 nimis, vi. 444.
 Niobe, vi. 176.
 Niphatem, vi. 408.
 Nisæque, vii. 64.
 nisi, ii. 152. iii. 49. 172. vi.
 185. 249. 517. 580. vii.
 63. 87. 140. viii. 53. 57.
 199. x. 155. 238. xi. 122.
 xiv. 103. &c.
 nitet, vii. 181. xv. 4.
 nitentia, xii. 88.
 nitidi, iii. 157.
 nitidique xi. 176.
 nitidis, xiv. 2.
 nitidos, vi. 8.
 nitidas, xiv. 60.
 nitor, iii. 180.
 nivernique, x. 152.
 nullus, ix. 12.
 199. x. 155. 238. xi. 122.
 niveus, v. 70.
 niveique caducei, vii.
 221.
 niveam agnam, xii. 3.
 niveos, x. 45.
 nobilis, vi. 81. vii. 191. viij.
 41. 199. 258. xv. 143. in-
 docti, viii. 49. 60.
 nobile, xi. 95.
 nobiliter latens gente,
 vi. 175.
 nobilium, vii. 91.
 nobilitas, viii. 20. 139.
 nobilitate, i. 34. iij. 97.
 nobiscum, i. 101.
 nocet, x. 324. xiv. 153.
 nocui, iij. 154. xiii. 227.
 nocens, vi. 649.
 nocens, vel se iudice, ab-
 solvitur nemo, xiii. 5.
 nocentem, vi. 646.
 nocentibus, xiii. 234.
 nocentes cunctos, xiii.
 101.
 nocitura, x. 8.
 noctis pericula, iii. 368.
 noctis mediz hora, vii.
 222.
 noctem, iij. 279. mediam.
 v. 54.
 nocte, ii. 161. iij. 105. 127.
 198. 275. vi. 412. 419. 474.
 O e 2 320

nullus, vi. 107. vii. 219. vii.
 nullus, vi. 107.
 nullus, vi. 113.
 nullus, i. 114. &c.
 natus, iij. 130.
 natus, xi. 169.
 Natus, iij. 12. iij. 138.
 Natus, vi. 34. iij. 156.
 Numantinus, iij. 12.
 Numidas, iij. 100.
 numen, i. 169. aqua.
 iij. 19. apud, iij. 37.
 exornat, iij. 102. &c.
 iij. 97. nullum, iij.
 pudentia, iij. 319.
 natus, iij. 130. vi. 134.
 Numantinus, iij. 12.
 vobis, iij. 219.
 Numantinus, iij. 12.
 231.
 nummus, iij. 157. rursus.
 162. mactantur in
 tis, xv. 11. vicinorum
 xv. 36.
 nummibus malignis,
 iij. 147. paucis oc-
 tenta olim fidata,
 48.
 numerus, iij. 46. xii.
 jngens, vii. 102.
 numero, iij. 584.
 numerum, iij. 50.
 numeris, vi. 228. 175.
 numerus, vi. 248.
 numerate, iij. 1.
 numeras, vi. 168.
 numeratur, vi. 381.
 numera, iij. 41.
 numerus, iij. 31.
 numeret, v. 41.
 numeratur, iij. 42.
 numerata, iij. 133.
 numerosa, iij. 105. clai
 vii. 151.
 Numidarum, vii. 182.
 Numidas iulos, iij.
 100.
 Numitor, vii. 93. inf
 vii. 74.
 nummus recidivus, vi
 163.
 nummij, iij. 136. xii. 13.
 nendi, iij. 260.
 cretici quantum i

pec. cre, xiv. 139.
nummorum, ij. 143.
nummorum arx, j. 114.
nummorum accrevusin-
gens, viij. 101.
nummis, j. 48. quadrin-
gentis, xi. 26.
nummes, vi. 645. vii. 140.
viij. 130. x. 319. xiii.
94. partos gladio aur-
pysside, xiii. 25. sumptos
xvi. 40.
nunc, j. 39. 95. ij. 37. 162.
iij. 236. &c. 225. 268. iij.
i. v. 113. 141. vi. 291.
305. 344. 392. 658. vii.
36. 94. 140. viii. 108. ix.
12. 125. x. 43. x. 79. 210.
225. 310. xi. 79. 120.
181. xii. 60. xiv.
29. 87. 88. 172. 189. 250.
xv. 97. 110. 172. xvj.
35. &c.
nunciet, x. 216.
nunquam, j. 1. iij. 44. 121.
iij. 89. 114. v. 32. vj. 600.
viii. 152. 183. 220. 252.
ix. 100. 130. x. 68. 181.
214. xj. 15. xii. 74. xiv. 26.
224. 321.
nunquid, ij. 51. xj. 56.
nunquam, ij. 125. v. 8.
nuper, j. 111. ij. 29. iij. 9.
viij. 120. ix. 22. xii. 16.
xv. 27.
nurus, j. 77.
nurum, xiv. 220.
nutare, vi. 410.
nutant alte, iij. 256.
nutantem, xv. 156.
nutantia, ij. 125.
nutrit, xiv. 75.
nutricus, iij. 117. xii. 12.
nutrita, iij. 85.
nutricis, vi. 592.
nutricem, vi. 353. vii. 234.
nutricula caudicorum.
viij. 148.
Nurtia, x. 74.

1567. ruris, xiv.
 feuntur in hor-
 11. vicinorum
 us malignis, x,
 47. paucis con-
 plim fidara, xiii.
 as, ii. 46. xiii. 26.
 ms., vii. 102.
 10. vj. 584.
 tum, ix. 90.
 eris, vi. 228. 575.
 eros, vi. 248.
 erare. xvi. 1.
 eras, vi. 168.
 nerantur, vi. 381.
 mela, ix. 41.
 meres, viii. 131.
 meret, v. 41.
 merentur, ix. 42.
 amarata, xiv. 133.
 numeroza, x. 105. classis,
 vii. 151.
 Numidarum, vii. 182;
 Numidasulos, iiii.
 100.
 Numitor, viii. 93. infelix
 vii. 74.
 nummus recidivus, vi.
 363.
 Nummi, v. 136. xiii. 131. po-
 nendi, xiv. 260. amor
 crescit quantum ipsa

7.
oidam,
vi. 379.
ii. 91.
xiv. 216.
ignis, viii. 44.
oryx Gazulus,
ornamentum,
ornamenta vete
ornati, vi. 437.
ornatur, viij.
ornatur, vi. 7.
ornate, xii. 8.
ornata, xi. 64.
ornatas, vi. 2.
ornatum corp
ornos, j. 11.
oro, ix. 67. x.
orandum est,
orator, x. 118.
xi. 34. maxi
Orontes, iii. 6.
orna, viii. 21.
ofcula, vi. 51.
vi. 366.
Ofiris, vi. 540.
Ofiri invento, v.
ofia, iii. 259-viii.
ofa, viij. 99 hi
58.
ofibus corrosis
ofica, v. 53. xi.
ostendere, viii.
ostendis, xiii.
ostendis, j. 84. ii.
ostenditque,
ostendebat, x.
ostende, xiv.
ostendas, xiii.
ostendatur, v.
ostenderet, j.
ostendens, j.
otia, iii. 43.

D. JUNI
nt genus effec
ion fugeret, si
ras? cunctis ani
a homine, & v

SCHOLIAST.
poras, &c.] * Sami
pter cognationem
tibus abstinuit anima
bam, quæ ex langu
bet. * Nam flores
rtuntur si sic ponatur
tri, &c.] Qui & leg
Antistrophe, qu

ARIORUM.
ndagando, cœlum &
t. Idem.
re.] Vel ultra Sauroma
inum scelera, & talia
a portenta prodigia
dis, &c.] Id est, qu
rentia hominum, e

SAT

. Militie commoda &
um taxat. Satyram hanc

Is numerare que
Militiæ? nam si

SCHOLIAST.
que exploditur, & dicitur
alii.
, &c.] Quanta in le
itia.
, &c.] Ut nihil perico
illo, vel non interit pre
ericula, quamvis timida
ad militandum.
VARIORUM.
illis quod Peridem illum
u. s. verbum illis
non dant proceres dabit
, per honorem militiæ, &c.

DEX.

137. ostia
vi. 501. xiv. 324. ostrea
x. 238. gra
uno, vii. 167. Gau
x. 232. tuo Othor
lex.
iii. 35. stulta, Othor
antia fletu, 154.
oria mag
scriptus, ovo dim
xiv. 35
ova, iii.
vi. 427. 71.
ovis infel
oranti, vi
ovis, vi. 5
ovem, vi.
oves, j. 10
ovili, vi. 5
a. 18.

P Accius,
Pactolus
padum,
padum, vi. 1
321. Pacuvius, xiv
Pacuvio, xiv. 7
Pacuvium, xiv
Pean, vi. 171.
pagina, iii. 123
393. pane, j. 65. vi. 5
penant multos
sterilisque ca
203.
penitcat, x. 6.
paganum, xvi. 3
pagina, vii. 100.
que insignis, x
v. pago toro, xiv. 1
palam, ii. 136. x
Palamon, vii. 22
Palamonis artem
docti, vii. 215.
Palati Bebrici, j
magni, iiii. 33.
palato, xi. 11. 109.
203.
palatia secreta, ix.
palatino, vi. 117.
Palfurio, iiii. 53.
palla cissa, x. 262.
Pallante, j. 109.
pallere, vii. 47.
Oo 4

Considerat quod dicitur in libro ergo,
 Vbi quo non regit, sed in nostra vita
 Propter quod in multis habuit qui
 Tunc in hoc, sed in omni

[illegible]

CATYRA XVI

... 2. März 1944 ...
... 2. März 1944 ...
... 2. März 1944 ...

[illegible]

[Faint, illegible handwritten notes]

[Illegible handwritten notes]

100

THE

INDEX.

- rtibus, liii. 148. ix. 32.
articulum exiguum, xiii.
14.
articulus, xv. 79.
anticipem, lii. 52.
artitutus, lii. 121.
artam, x. 116.
arta labore, xvi. 52.
arta malis tantis cura a maiore
metuque servantur,
xiv. 103.
artus nummos, xiiij. 25.
Parthenio, xii. 44.
Parthoque, vi. 406.
partus, vi. 625.
partumque uxoris, x. 352.
partu, li. 138.
parum, xv. 166.
parumper, liii. 63. x. 250.
parvus, viii. 108.
parvulus, lii. 204. v. 138.
parva, vi. 183. 287. 563. vii.
28. xii. 87. xiv. 93.
parva sportula, j. 96.
parvique Seripho, x. 170.
parvula, vi. 89. xv. 127.
parvi, vi. 503. ix. 137.
parvo, xi. 78.
parvoque, xiv. 5.
parvis, xi. 96. xiiij. 168.
xiv. 319.
parvos, xii. 94.
parvas, vi. 2.
pasci, xii. 28.
pascitur, ix. 136. xii. 105.
pascit servos, lii. 141.
pascunt, vii. 93.
pascatis, v. 150.
pascendi, ix. 67.
pascendum, vii. 76.
pascētus, xiv. 80.
pascua, ix. 55. lata, xii. 13.
pastor, viii. 275.
pastoris duri filius, xi.
151.
pastores, vj. 149.
pastoribus, ii. 127.
passer, ix. 54. extinctus,
vi. 8.
passum, xiv. 271.
patella exigua, v. 85.
patellæ, x. 64.
patellas, lii. 161. fragiles,
vi. 343.
pater, ij. 126. vj. 51. 77.
393. 599. vii. 166. 239.
viii. 109. 269. x. 130.
xiii. 81. 84. xiv. 99. 105.
119. 255. xvi. 54.
pater es, ix. 86. pater cla-
mosus, xiv. 191. iam tre-
mulus, xvi. 56.
patris, li. 43. v. 142. cxli,
viii. 217.
patri, li. 131. vij. 188.
patrem patris Ciceronem
Roma dixit, viii. 244.
patrem ipsum, xiv. 167.
labbara metuentem,
xiv. 96.
patre, xii. 53. vivo, xvi. 52.
patres, viii. 266. exclusi,
liij. 64.
patrum vestigia, xiv. 36.
patres miros, vi. 624.
paterna, vi. 82.
paterno, vi. 55. 57. xi. 39.
paternis, xii. 89.
patria, liij. 24. xi. 161.
patria vervecum, x. 50.
patriæ, lii. 123. vi. 86. xiv.
71. ovanti, viii. 28.
patriæque, vi. 111.
patriæ civem, xiv. 70.
antor, xiv. 239.
patriæ ingratis fides curta,
xiv. 166.
patriam, liii. 129. v. 34.
viii. 45. x. 142. xi. 52.
patriamque, vi. 574. vii.
234.
patria cedamus, lii. 19.
patriis, vii. 211.
patriæ gentis, x. 332.
patriçiorum, viii. 190.
patriçios, j. 24.
patriçias, liij. 102.
patrimonia, i. 138. vii. 113.
x. 13. xii. 50. 51. xiv.
116.
patrimonia conduplicare per
fraudes, xiv. 229.
patere, vii. 220.
pater, ii. 89. iii. 150. x.
364.
patent, lii. 275. vi. 639.
patuit, j. 88.
patuunt, lii. 63.
pateant, vi. 31.
patens, i. 63.
patulæ, xii. 74.
pathicus amicus, j.
pathici Orthonis, i.
pati, v. 3. 25. 173.
pateris, xii. 9. 14.
patitur, j. 77. lii. 2.
xiii. 208.
patimur, vi. 291.
patere, vii. 220.
patiens, i. 31. pela-
castidis atque liij.
vii. 33.
passum, xiv. 271.
passi, xii. 15.
passis, xiv. 161. x.
passos, x. 181.
passurus, xiv. 31.
patinæ, lii. 133.
mensura, liii.
patruo, li. 33.
patriis j. 158.
patruos, vi. 566.
patulas, iii. 277.
paucos dies, xiii.
pauca, v. 107. x.
pauci, x. 2. 112.
paucæ, ii. 53. vi.
154.
paucorum, x. 344.
paucis, lii. 307. i.
145. xiii. 47.
paucissima, xiv. 1.
paver ibin', xv. 3.
pavent, vi. 188.
pavidus, xi. 158.
pavidoque, vi. 9.
pavidum, x. 87.
xvi. 3.
pavimentum. xiv.
paullatim, ij. 84.
xiii. 188.
paullatimque, j.
paullo ante, vi.
114.
paullum, xi. 47.
Paulus, viii. 21. v.
Pauli, ii. 146.
pavonem, j. 143.
pauper, lii. 145. i.
ix. 147. xi. 3. 3.
pauper amici dotes
113.
Q o j

[illegible]

INDEX.

audis, v. 36.
 aulæ, vi. 302. luto, xiv.
 36.
 auro, x. 194.
 aulæ omnis, xj. 137.
 aulæ, xij. 17.
 aulæ, xij. 16.
 aulæ, vi. 94.
 aulæ, xij. 8. xi. 76. alia
 ac diversa, xij. 268. sam-
 ma, viij. 249. garrula,
 xii. 82. aquanda rebus
 gaudis, xiv. 314.
 perimit, viij. 151.
 perit, xij. 260. vj. 294.
 562. viij. 85. x. 118. xj.
 190.
 perit, xij. 153. vi. 47. x.
 11.
 perierunt, xij. 124.
 perierat, xij. 56. viij. 174.
 222. 229.
 perierantem, vj. 361.
 perituri, vj. 44.
 perituræ, j. 18. vj. 434.
 perituro, xi. 107.
 perierantem, xj. 17.
 perituros, x. 81.
 perierundum, x. 339.
 perituri, j. 128. astrologum,
 mundique, vj. 585.
 perijuri capitis, xij. 174.
 perijuria, viij. 82. summa
 vendet, xiv. 218.
 periclege rubras majorum
 leges, xiv. 192.
 perlucet, xj. 78.
 perlucet, xi. 13.
 permissum, viij. 174.
 permittit, vi. 456.
 permittes, x. 347.
 permittas, xiv. 234.
 permittatque, vj. 224.
 permutatio humilis, vj.
 652.
 pernitiosa, x. 54.
 pernoctantis, xiv. 46.
 pernox, viij. 10.
 peronetege, xiv. 286.
 perores, ii. 67.
 perpetuus, v. 151.
 perpetua, xij. 211.
 perpetuum, viij. 208.
 perpetui, xij. 35.

perpe tuo, x. 33. 245.
 perpetuum, xv. 164.
 Perficus lautissimus, xij. 231.
 Perfice, xi. 57.
 Perfica regna, xiv. 328.
 persona, xij. 96. Dita, &
 foedior, xij. 15.
 personæ pallentis, xij. 275.
 personam, vj. 70. viij. 229.
 pertunde, vj. 26.
 pertundite, vj. 46.
 pertusa, v. 131.
 pervenit, v. 02. ix. 79.
 pervia, xij. 80.
 pervigilique, xv. 43.
 pervigiles, viij. 158.
 pervolat, j. 60.
 pervolet, vj. 397.
 pes argenteus, xj. 128.
 pedemque, xiv. 219.
 pedem unum, x. 30.
 pede, vj. 158. dextro, x.
 non altior uno, xii.
 173.
 pedes, vj. 143. xij. 228.
 pedibus, xij. 27. vj. 349.
 416. ix. 69. albis, j. 111.
 pessima, ix. 120.
 pestis, xij. 84.
 pestisculus, viij. 119.
 pestifero, xiv. 265.
 pesto aux. xv. 150.
 petit, j. 121. 123. v. 128.
 vi. 534. viij. 233. viij.
 51. xij. 80.
 petitur, v. 50. viij. 99.
 petimus, x. 352.
 petunt, xij. 71.
 petuntur, x. 8. x. 54.
 petebas, ix. 114.
 petet, viij. 124.
 petat, viij. 162.
 petente, vj. 574.
 petitas, x. 110. xj. 147.
 petita, xij. 204.
 petitos, vj. 602.
 petimus, ix. 149. vj. 526.
 Petrosyris, vj. 580.
 petulans, xij. 278. vj. 296.
 xij. 5.
 Phazaca, xv. 23.
 Phazacum, v. 151.
 phalanges, xij. 46.
 Phalaris licet impetor,

viii. 81.
 Phalaris, vj. 589.
 phalaris, xi. 103.
 phanaticus senex, xj. 111.
 pharetramque puella, xij.
 80.
 pharetris venetis, vj. 157.
 pharetrata, xj. 108.
 Pharon, vj. 83. Tyrhenam,
 xij. 76.
 phascis fistilibus, xv. 127.
 Phario aceto, xij. 85.
 phasima clamoribus, viij.
 186.
 Phidiascum ebur, viij.
 103.
 phialas, v. 39.
 Phialen, x. 238.
 Philippi, xij. 125.
 Philippi divina, x. 125.
 Philomela, viij. 92.
 philtia, vi. 610.
 Phorbi, viij. 333.
 phoeniceus ingens,
 vi. 139.
 Pholo, xij. 45.
 phoeniceus manifesta, xiv.
 136.
 Phrygia tyana, vi. 115.
 Phrygiac columna, xiv.
 307.
 Phrygio, ii. 115.
 Phryx, xi. 147. augur, vi.
 584.
 Phrygius, viij. 236. latius,
 xij. 73.
 phthifis, xij. 95.
 phithura, xij. 116.
 piacula fustiva, xij. 120.
 piandum morte, xij. 54.
 Picenis, xij. 74.
 Picenis, xij. 65.
 Pico, viij. 131.
 Pieria arca, viij. 8.
 Pierio antro, viij. 60.
 Pierides puella, xij. 36.
 piger ipsa mole, xij. 12.
 pigra, viij. 248.
 pigri, v. 23.
 pigris, viij. 14.
 piger, xiv. 199.
 pignus, vi. 27.
 pignibus positus, ix.
 141.
 pignem,

INDEX.

[illegible]

INDEX

Digitized by Google

57.
479.vi

[illegible]

INDEX

211. vii. 114. viii. 22.
18. 19. 21. 2. 64. 24.
189. 190.

one, vii. 146.

one, vii. 132. 2. 24.

one, 2. 3. 8.

one, 2. 4.

one, 2. 5.

one, 2. 6.

one, 2. 7.

one, 2. 8.

one, 2. 9.

one, 2. 10.

one, 2. 11.

one, 2. 12.

one, 2. 13.

one, 2. 14.

one, 2. 15.

one, 2. 16.

one, 2. 17.

one, 2. 18.

one, 2. 19.

one, 2. 20.

one, 2. 21.

one, 2. 22.

one, 2. 23.

one, 2. 24.

one, 2. 25.

one, 2. 26.

one, 2. 27.

one, 2. 28.

one, 2. 29.

one, 2. 30.

one, 2. 31.

one, 2. 32.

one, 2. 33.

one, 2. 34.

one, 2. 35.

one, 2. 36.

one, 2. 37.

one, 2. 38.

one, 2. 39.

one, 2. 40.

one, 2. 41.

one, 2. 42.

one, 2. 43.

one, 2. 44.

one, 2. 45.

one, 2. 46.

one, 2. 47.

one, 2. 48.

one, 2. 49.

one, 2. 50.

one, 2. 51.

one, 2. 52.

one, 2. 53.

one, 2. 54.

one, 2. 55.

one, 2. 56.

one, 2. 57.

one, 2. 58.

one, 2. 59.

one, 2. 60.

one, 2. 61.

one, 2. 62.

one, 2. 63.

one, 2. 64.

one, 2. 65.

one, 2. 66.

one, 2. 67.

one, 2. 68.

one, 2. 69.

one, 2. 70.

one, 2. 71.

one, 2. 72.

one, 2. 73.

one, 2. 74.

one, 2. 75.

one, 2. 76.

one, 2. 77.

one, 2. 78.

one, 2. 79.

one, 2. 80.

one, 2. 81.

one, 2. 82.

one, 2. 83.

one, 2. 84.

one, 2. 85.

315.

314.

o.

iii. 68.

o7. viii.

23. 126.

2. 189. xv.

i. 99.

senectus, iiii.

o7e, vi. 203.

1576.

168.

95. iiii. 142. v.

224.

12. ii. 133.

viii. 166.

vi. 24. vii. 195.

146.

iii. 4. 44. vi. 370. vii.

viii. 68. xiv. 85.

eps, xiii. 138.

eps equitum, iiii. 32.

ncipis, vi. 616. x. 76. 93.

341. generosi, vii. 224.

ncipe citharedo, vii.

198.

ncipium, vi. 244.

ncipio, xv. 143.

prior, i. 102. iiii. 81. 130.

244. vii. 153.

prior, i. 97.

prior, ix. 21.

priorum, i. 151. vi. 694.

prior, i. 168. 217. 143.

INDEX.

urbi, vi. 289.
 uxorina, v. 95. xi. 32. x. 289.
 226. xii. 22.
 pudens, iij. 113.
 prudentia, x. 42. 367. xii. puer, i. 61. 61. vii. 69. 12.
 32. xiv. 311.
 prudentissima, ii. 86.
 prius, iij. 36. Geisic, Phryx, Lycius, xi. 147. 147.
 v. 50.
 puma, iii. 87.
 purigo impudens morz, 43.
 vi. 34.
 putre, ii. 163.
 putr, 17. 177.
 pfabia, v. 336.
 Rucantelax, vi. 490.
 491.
 pte Latina, viii. 256.
 publicus, x. 41.
 publica, vi. 314. 386. vii.
 53.
 pudet, iij. 162. 321. v. 12. iij. puerum ix. 46. xiv. 11.
 8. xiv. 185.
 pudcat, ii. 42. xi. 202.
 pudendis, viii. 139. 143.
 pudicus, iij. 111. vi. 192. 167. 289. xii. 117.
 pudici capius, vi. 49.
 pudicam, vi. 136.
 pudicitia, vi. 307. x. 298. pofcruitibus, xiv. 208.
 pudicitie vetus veliga.
 vi. 14.
 pudicitiam, vi. 1.
 pudor, ii. 110. iij. 60. 154. pueros, iij. 264. v. 141.
 x. 329. xiv. 178.
 pudoris ingenui puer, xi.
 154.
 228.
 pudori, viii. 13.
 pudorem, iij. 39. vi. 318. 346.
 xvi. 34.
 pudorem ridiculum, edu-
 giem, xi. 55.
 puella, vi. 257.
 puella, ii. 59. iij. 160. iij. pugna ferret, v. 59.
 35. vi. 493. xii. 20. vii. pugnam, vii. 493. xv. 7.
 iij. 214. probat, x.
 164. m. 18. 18. 18. 18. 18.
 132.
 132. si. 132. 132. 132. 132.
 239.
 puella leonem pene
 huc, xiv. 45.
 puellam flavam, vi. 333.
 fupponem, ix. 74.
 puellam parvam, exor.
 itaque, Europen vo-
 pugnamus, xvi. 47.
 canus, viii. 33.
 puellis, vi. 190. x. 289.
 puellas, i. 84. iij. 65. iij. 36.
 vi. 126. ix. 328.
 61. vii. 69. 12.
 64. x. 216. xii. 56. xiv.
 92. incultus, xi. 147.
 nui vultus, atque pude-
 ris, xi. 154. lilius, xii.
 43.
 pueri, iij. 152. iij. 156. v.
 172. 403. 551. vii. 32.
 226. ix. 41. x. 353. xii.
 83. xiv. 180.
 puto, i. 54. v. 164. x. 302.
 xi. 59. bincembi, xii.
 65.
 pueri maxima detur re-
 tentia quid tempo pua-
 xiv. 47.
 puerum ix. 46. xiv. 11.
 puerorum, vii. 240. 12.
 68.
 pueris, ii. 168. vi. 118.
 167. 289. xii. 117.
 3.
 pueris falientibus, vi. 5.
 puerisque, xiv. 208.
 pueris veniam indulge,
 vii. 167.
 pueros, iij. 264. v. 141.
 150. 271. vii. 133. 64.
 iij. 122. avaros, x.
 228.
 pueros laetorum, vii.
 177.
 puellares, xv. 137.
 puellas, xv. 59.
 puellares, vi. 593.
 pugilares, xii. 156.
 pugna ferret, v. 59.
 pugnam, vii. 493. xv. 7.
 pugna in Titanida, vii.
 132.
 pugnis, iij. 300. xii.
 127.
 pugnas, iij. 121.
 pugnos, xvi. 36. pica-
 xv. 58.
 pugnacis, v. 57.
 pugnat, viii. 210.
 pugnamus, xvi. 47.

N D E X.

- camus, viij. 33.
 cellis, vj. 190. x. 289.
 cellis, i. 24. iij. 65. iij. 36.
 vj. 126. ix. 528.
 cer, j. 61. 61. vii. 69. ix.
 64. x. 216. xiii. 56. xiv.
 92. incultus, xi. 146.
 hryx, Lycius, xi. 147. inge-
 nui vultus, arque pudo-
 ris, xi. 154. Ithacus. xiii.
 43.
 pueri, iij. 152. iij. 156. vi.
 172. 403. 551. vii. 32. pullus hirundinis, x. 231.
 226. ix. 41. x. 353. xii. pulli tremuli, vi. 615. viles,
 83. xiv. 180. xiii. 142.
 puero, j. 54. v. 164. x. 302. pullorum, vi. 550.
 xi. 59. bimembrii, xiii. pullos, xiv. 74.
 69.
 puero maxima debetur reue-
 rentia si quid turpe parat,
 xiv. 47.
 puerum ix. 46. xiv. 11.
 pueronam, vii. 240. ix.
 68.
 pueris, ij. 168. vi. 111. x.
 167. 289. xii. 117. xiv.
 3.
 pueris salientibus, vj. 398.
 8. poscentibus, xiv. 208.
 puerisque, vi. 638.
 pueris veniam indulge,
 viii. 167.
 54. pucros, iij. 264. v. 141. vi.
 150. 271. vii. 133. sapto-
 xi. iij. 122. avaros, xiv.
 228.
 pucros lautorum, vii.
 1356. 177.
 puellares, xv. 137.
 edu- pueriles, xv. 59.
 puerpera, vi. 593.
 pugillares, xi. 156.
 10. iij. pugna ferret, v. 29.
 6. vix. pugnam, vij. 103. xv. 74.
 xj. pugnam Titanida, viii.
 c de- 132.
 cs, xiv. pugnis, iii. 300. xiii.
 127.
 ocul. pugnas, iij. 121.
 pugnos, xvi. 30. plenos,
 vi. 353. xv. 58,
 74. pugnacis, v. 57.
 cxros. pugnare, viii. 210.
 open vo- pugnamus, xvi. 47.
 pugnanti, xii. 4.
 pugnantes, viii. 208.
 putcher, vii. 190.
 pulchra, x. 345.
 pulchrum, ix. 47.
 pulchrumque, iij. 54.
 pulchro, i. 127. xvi. 57.
 pulchris, j. 137.
 pulchrior ille, x. 196.
 pulcherrima, xii. 38. 116.
 dictu, xi. 56.
 pullari procetes, iii. 213.
 pullus hirundinis, x. 231.
 pulli tremuli, vi. 615. viles,
 xiii. 142.
 pullorum, vi. 550.
 pullos, xiv. 74.
 pullula, vi. 362.
 pulmentaria, vii. 185.
 puimo, iiii. 138.
 pulmonein, x. 3.
 pulmone, vi. 548. tenui, vi.
 658.
 pulpita, iij. 174. vii. 53. viii.
 195. longa, vi. 78. pere-
 grina, viii. 225. Prato-
 ris, xiv. 257.
 puls annua, xvi. 39.
 pulsare, vj. 611. xvi.
 8
 pulsari, 441.
 pulsas, ij. 130. iij. 289.
 pulsat, vi. 192.
 pulsatur, xvi. 9.
 pulsandum, v. 171.
 pulsatus, iiii. 300.
 pulsantis, ix. 62.
 putribus, xiv. 171.
 pulces, xi. 58.
 pulvinar, vi. 131.
 pulvis primus, viii. 61.
 pulvere, xj. 198. tenui, vii.
 48. Circi, x. 37.
 pulvino equestris, iiii.
 154.
 pulvise, ix. 95. Catinensi,
 viii. 16.
 Punica praelia, xiv. 166.
 punire, viii. 235. xiii. 105.
 xvi. 12.
 punit, vi. 491.
 pupilli, j. 47. vi. 628.
 pupilluni, xv. 135.
 pupillos, x. 223.
 p p
 p p p

INDEX.

- elinquant, xiv. 263.
 elinquentes, vii. 123.
 elicta iii. 69. v. 76. vii. 37.
 xiv. 279.
 elictos, xvi. 12.
 elicto, vi. 541. 590.
 elictæ, xiv. 93.
 elictis, vi. 194. xiv. 232.
 eliquis, v. 149.
 eliquos, xiv. 36.
 elumi, x. 73.
 emige nudo, iij. 49. sur-
 do, ix. 150.
 emigius porcis, xv.
 22.
 emis brevibus, xv. 128.
 emordent, ii. 35.
 emorus, xii. 58.
 emota, x. 1.
 emotior, viii. 178.
 emoto, xiv. 11.
 emovata, x. 243.
 emor, xv. 87.
 emente, ij. 83. ix. 8.
 emerta, xi. 101.
 emeto, ix. 22.
 emetit, vi. 125. vi.
 451.
 emetitus, vi. 327.
 emetam, xii. 87.
 emetas, viii. 272.
 emetratur, xv. 72.
 emomit, iii. 220. vi. 466.
 emnam, j. 1.
 emortandis, vii. 47.
 emagnet, vi. 626.
 emoto, x. 326.
 emot, vi. 364.
 emom, vi. 106. gratam
 emotibi, xi. 182.
 emot, vi. 185.
 emot. iij. 23. 251. xvi.
 quista, iij. 165. ve-
 35. 61ci, iij. 55.
 emotomi, vi. 356.
 emotomi, xii. 10.
 emot, vi. 618. digna,
 emagitur. vi. 658. rena, ii. 148. pendencia,
 viii. 187. haud
 viii. 198. morti-
 ix. 95. nota, x. 340.
 emensa, xv. 94.
 emot, viii. 81. lualorem, xv.
 135.
 rem modicam, xiii. 143.
 re, xi. 57. aghrem, iij. 105.
 rerum, j. 127. vi. 254. 612.
 vii. 22. 102. viii. 249.
 xiii. 18. xiv. 112.
 rerum magna fastigia, iij.
 19.
 rerum utilium jactatur pare
 maxima, xii. 52.
 rebus, vi. 97. ix. 42. xiv.
 2. honestis, vi. 443.
 latis, x. 98. lumnis,
 minimisque meritis in
 ventrem, xi. 35. xi. 40.
 Latis, xi. 115. agendis,
 xiv. 72. gestis, xiv.
 314.
 rebusque, x. 348. xii. 49.
 res duas, x. 80. humanas,
 x. 163. exiguas, xi. 131.
 suas, xiv. 261.
 rescribere, vi. 233.
 rescribar, vi. 140.
 rescentur, viii. 166.
 residens, ii. 57.
 resinata juvenus, viii.
 114.
 resonant, xv. 5.
 respicere, x. 275.
 respicit, vii. 141.
 respexit, vii. 3.
 respice, ii. 44. iij. 268.
 v. 60. vi. 115. viii.
 91.
 respiciat, iii. 185.
 respectus, viii. 64.
 respiret, xiv. 28.
 respondes, iij. 195. vi. 398.
 respondit, xiii. 199.
 responsa dabunt, vi. 584.
 restemque, x. 58.
 reste, iii. 226. xiv. 274.
 restibus salvis, vi. 30.
 relupinat, xii. 112.
 relupinati Galli, viii.
 176.
 retegantur, vi. 277.
 reria, ii. 148. pendencia,
 viii. 204.
 retibus assiduis, v. 94.
 reticulum, ii. 96.
 reticulis, xii. 60.
 retinere, ii. 194. xiii. 207.
 reverenda, vi. 512.

INDEX.

quis &, xiii. 197.
 quinquam, x. 69. xiii. 243. xv.
 103.
 quinquam calpe, vi. 493.
 quinquam, viii. 196. 232. x.
 184. xi. 145.
 quinquam, x. 246.
 quinquam, x. 96. xii. 130.
 xiii. 249.
 quinquam, xiii. 36.
 quinquam, vi. 210. viii. 274.
 quinquam, iv. 54.
 x. 116. 254. xiv. 227.
 quinquam, j. 43. iii. 143. xii.
 20. xiii. 46.
 quinquam, iii. 250.
 quinquam, vi. 405. vii. 213.
 x. 349. xiv. 105.
 quinquam domus, v. 66.
 quinquam, v. 65.
 quinquam, vii. 161.
 quinquam, iii. 75.
 quinquam, vii. 9. ix. 81. xv. 61.
 quinquam, iii. 156.
 quinquam, iii. 34. 313. iii.
 24. vi. 287. xi. 83. xiii. 38.
 300.
 quinquam, iii. 134. vi. 554.
 xiv. 40.
 quinquam, iii. 320. iii. 93. 107.
 115. vii. 193. ix. 75. x. 146.
 xi. 181. 207. xii. 39. xiii.
 224. xiv. 52. 79. 127. 261.
 xv. 149. xvi. 43. 80.
 quot, iii. 141. 274. iii. 7.
 vi. 405. vii. 2. 6. 235. 236.
 x. 147. 216. 220. 221. 222.
 223. xiii. 26. 80.
 quora portio, ii. 51. pars,
 xiii. 157.
 quora, i. 165. ii. 2. 156.
 iii. 40. 270. 306. 318. v. 177.
 24. 145. vi. 67. 179. 193.
 534. 646. vii. 179. ix. 111.
 x. 29.

R.

Rabida, xvi. 163.
 rabidam, vi. 427.
 rabec, xv. 126. iacem-
 demec iocur, vi. 647. iocem-
 forum, xiii. 215.
 radec, j. 109.

radar, xiii. 151.
 rado vertice, v. 171. xii. 81.
 rada, ii. 97.
 radem, vi. 204.
 radem, vi. 380.
 rados, xiii. 78.
 radice, x. 205.
 radus, xiii. 99.
 radus vinides, vi. 227.
 longos, xii. 91.
 radum viscera inspicere,
 iii. 44.
 radas nigras, ii. 150.
 radidius, vi. 184.
 radidula, xi. 135.
 radere, vi. 413.
 radit, vi. 372. viii. 135.
 raditur, viii. 147. xiv. 232.
 raditur miler, x. 332.
 radit, ix. 75.
 radit, x. 308. xii. 129.
 radit, vii. 483.
 raditum, xiv. 245.
 radenda, j. 96. occ alio,
 xv. 39.
 raditur, j. 34.
 raditurque, xiii. 169.
 radit, iii. 76.
 radum, xv. 89.
 radum, iii. 122.
 raditur relicto, vii. 168.
 radura, viii. 130.
 radus, ij. 14. viii. 7. 73. x. 18.
 rada, vii. 145. viii. 63. xi. 82.
 xiii. 8.
 rada, avis, v. 164. merces,
 vii. 228.
 rada est, x. 297.
 radum, ii. 113. v. 15. i. 17.
 rad, vi. 178.
 rada mensa, viii. 104.
 rada, v. 177. alio, vii. 202.
 i. 177. xv. 166.
 rada merda, xiv. 301.
 rates mille, xii. 122.
 rado, iii. 20. vi. 95. vii. 1.
 una, xiv. 39.
 radonem, j. 21.
 radone, vi. 232. 452. x. 4.
 radonibus, j. 118. vi. 510.
 radus, xi. 156.
 rada, vi. 514.
 radii Cedri, j. 2.
 quos hab, xiii. 34.

radco, viii. 59.
 Rayola, ix. 4.
 recedit, vi. 6. 9.
 recessit, vi. 19. 129.
 recedas, iii. 297.
 recessu, iii. 230.
 recens, iii. 151.
 recentis, xi. 74.
 recenti, ii. 102. vii. 180.
 xiii. 5.
 recentem, iij. 58.
 recentes, vi. 407.
 recepit, xiii. 241.
 recidit, xii. 54.
 recidivus, vi. 362.
 recitate folium Sybilla,
 viii. 126.
 recites, vii. 40.
 recitavit, i. 3.
 recitantes, iij. c.
 recondita, vi. 67.
 recte, ix. 118.
 rectus, ix. 83.
 recta, iij. 26. vi. 400.
 rectum, iii. 107.
 xiv. 266.
 rectique, xi. 149.
 recto cantaverat are, iij.
 188. vultu, x. 189.
 recto vertice, iij. 258.
 rectoris cani, xii. 33.
 re dorem, viii. 88.
 rectore nullo, xiii. 87.
 recumbit, vi. 447.
 recumbas, v. 65.
 recumbat, ix. 106.
 recumbet, iii. 82.
 recubans, iii. 205.
 recubante, xi. 201.
 recorrit, xiii. 239.
 reddere, j. 93. xvi. 40.
 reddit, xvi. 57.
 reddunt, iii. 202.
 reddidit, xiii. 204.
 reddet, iij. 319.
 reddat, xiii. 15. xiii. 61.
 redemi, ix. 76.
 redimunt, iii. 2.
 redimicula, ii. 84.
 redit, iii. 174. vi. 4. x. 70.
 redit, x. 179. 185.
 redemuntibus, xiv. 170.
 redium, xii. 15.
 redum, xii. 54.

INDEX.

- molent, iiii. 109.
referre, xvi. 58.
referri in acta, ii. 136.
referri, j. 154. iiii. 5. v. 123.
vi. 65. 6. viii. 193. x. 213.
xi. 21.
referre, ii. 54.
referunt, ii. 170.
eterebant, viii. 106.
eteram. j. 45.
etereimus, xv. 28.
eterat, j. 118.
etereus, j. 66. xi. 89.
186.
elatum, vi. 53.
elici, iii. 319.
egunt, ix. 320.
egenti, iiii. 83.
egia, xi. 8.
egimen, xvi. 54.
egna, vj. 223. vii. 201.
elibertranea, ij. 149. Per-
fica, xiv. 328.
x. j. 136. v. 14. 137. xiv.
255.
x Pylius, x. 246.
gina, xii. 3.
gis, vi. 524. x. 161. con-
viva, vi. 161. ter vidi,
660.
gi, v. 130. barbato, iiii.
103. Armenio, vi.
406.
gique Molosso. xii. 108.
gem, iiii. 126. Ponti,
x. 273.
gemque, viii. 161.
ge, xiii. 149. Saturno,
vj. 1.
ges, vi. 158.
respaui sicca morte de-
cadunt, x. 113.
gum v. 58. vij. 45. ulti-
mus, vii. 90. 240.
gibus, ii. 113. internis,
xiii. 52.
gnat, ii. 119. vi. 148.
gula, vii. 230.
legit, vj. 432.
liquis, x. 260.
inquit, 223.
linquunt, xii. 77.
linqu, vj. 37. viij. 95. xiii.
16.
- relinquas, xiv. 263.
relinquens, viij. 123.
relicta iiii. 69. v. 76. vii. 37.
xiv. 279.
relicto, xvi. 12.
relicto, vi. 541. 590.
relicto, xiv. 93.
relicto, vi. 194. xiv. 232.
reliquis, v. 149.
reliquos, xiv. 36.
Remi, x. 73.
remige nudo, iiii. 49. fur-
do, ix. 150.
remigibus porcis, xv.
22.
remis brevibus, xv. 128.
remordent, ii. 35.
remotus, xii. 58.
remota, x. 3.
remotior, viii. 178.
renato, xiv. 11.
renovata, x. 243.
reor, xv. 87.
repente, ij. 83. ix. 8.
reperta, xi. 101.
repeto, ix. 22.
reperit, vi. 125. vi.
451.
repetitus, vi. 327.
reperam, xii. 87.
repetas, viii. 272.
repetatur, xv. 72.
repona, iii. 220. vi. 466.
reponam, j. 1.
reportandis, vii. 47.
repugnet, vi. 626.
repulso, x. 326.
reputat, vi. 364.
requiem, vi. 106. gratam
dona tibi, xi. 182.
requirit, vi. 285.
rea, ii. 102. iiii. 23. 251. xvi.
50. angusta, iij. 165. ve-
ra, iiii. 35. ficti, iiii. 55.
angusta domi, vi. 356.
ampla domi, xii. 10.
amplior, vi. 628. digna,
vj. 229. agitur. vi. 658. seria, ii. 148. pendentia,
nulla, vii. 187. haud
mira, viii. 198. morti-
fera, ix. 95. nota, x. 340.
diversa, xv. 94.
rei, viii. 81. Iqualorem, xv.
135.
- rem modicam, xiii. 149.
re, xi. 57. agrem, iiii. 305.
retum, j. 127. vi. 254. 612.
vii. 22. 102. viii. 249.
xiii. 188. xiv. 112.
retum magna fastigia, iiii.
19.
retum utilium jactatur par-
maxima, xii. 52.
rebus, vi. 97. ix. 42. xiv.
2. honestis, vi. 443.
latis. x. 98. lumnis,
minimisque meris in
ventrem, xi. 35. xi. 40.
Lariis, xi. 115. agendis,
xiv. 72. gelis, xiv.
314.
rebusque, x. 348. xii. 49.
res duas, x. 80. humanas,
x. 163. exiguas, xi. 131.
suas, xiv. 261.
rescribere, vi. 233.
rescribar, vi. 140.
resecetur, viii. 166.
residens, ii. 57.
resinatu juvenis, viii.
114.
resonant, xv. 5.
respicere, x. 275.
respicit, vii. 141.
respexit, vii. 3.
respice, ii. 44. iij. 268.
v. 60. vi. 115. viii.
91.
respicat, iii. 185.
respectus, viii. 64.
respirat, xiv. 28.
respondes, iiii. 195. vi. 399.
respondit, xiii. 199.
responsa dabunt, vi. 584.
restemque. x. 58.
resse, iii. 226. xiv. 274.
restibus salvis, vi. 30.
relupinat, xii. 112.
relupinati Galli, viii.
176.
retentantur, vi. 277.
retia, ii. 148. pendentia,
viii. 204.
retibus alfidis, v. 94.
reticulum, ii. 96.
reticulis, xii. 60.
retinere, ii. 158. xiii. 207.
reverenda, vi. 512.

N D E X.

- lentes, vij. 43.
 ditione, ij. 24. dome-
 tica, xv. 64.
 leges, vii. 103. vicina vi-
 detur major & melior,
 xiv. 143.
 segmenta, ij. 124.
 segmentatis, vi. 89.
 segnipedes, viij. 67.
 Sejanus, x. 90. ingers, x.
 63. spectandus, 66.
 Seiano, x. 89.
 Se-anum, x. 76. 104.
 Scioque, iiij. 13.
 Sirena nullam, xiv. 19.
 Seleuco, x. 211.
 sella, vij. 142. alta, iiij.
 136.
 68. vi. 24.
 semel, iij. 134. iiii. 143.
 vj. 520. xiiij. 242.
 semestri, vij. 89.
 semesum, v. 167.
 semianimum, iiij. 37.
 Semiramis pharetrata, ij.
 108.
 semita, x. 363.
 semivir ingens, vj. 512.
 semper, j. 1. 13. iiij. 104.
 vj. 109. 177. 266. 272.
 363. 379. 451. x. 73.
 244. 297. xiii. 190.
 xiv. 14. 205. 267. 268.
 &c.
 semperque, iij. 50. xiv. 118.
 senatori, vj. 82.
 senatus sacri, xi. 29. no-
 stri. xi. 77.
 senatu damnante, viii. 93.
 Seneca, v. 109.
 Senecam quis dubitet prae-
 ferre Nerani, viij. 212.
 senectus lacry, xiii. 59.
 senectus interlata, j. 144.
 prima & recta, iij. 26.
 jucunda, iiij. 81.
 v. 34. nuda, & facunda, septima lux, xiv. 105.
 vii. 35. non intel-
 lecta, ix. 129. tuta, ix.
 139. securâ, x. 75. ple-
 tuenda, xi. 45. pretio-
 sa, xiii. 214. longa & sequiturque, j. 125.
 cervina, xiv. 251. cu
 nobilitate est prodigiu
 iij. 97.
 senex, iij. 117. xiv.
 181. phanaticus ii.
 112.
 senis, iiii. 19. vi. 621.
 senem xiv. 4.
 senum facies una, x. 19
 lave caput trementia
 membra, &c.
 senibus, vi. 159.
 senior, vi. 214. 586.
 senescit, vii. 52.
 senescant, x. 245.
 senuerunt, vj. 59.
 Senonumque minores,
 viii. 234.
 sententia, ij. 62. viii. 1
 digna viro, iiii. 136.
 prima, vi. 497. dig
 xiv. 205.
 sentinagavis, vi. 99.
 sentire, xii. 98. xiii.
 238.
 sentio, vii. 56.
 sentit, ij. 153. vi. 360.
 sensir, xiv. 311.
 sensu, xiv. 116.
 sentiat, x. 215.
 sentirem, xv. 42.
 senserit, xv. 90.
 sensus, xv. 133. com-
 nis, viii. 73. animi
 240.
 sentum à caelesti demis-
 sum traximus arce,
 146.
 separat, xv. 142.
 septa, v. 81.
 septem, j. 94. xii. 59.
 Septembris, vi. 516.
 Septembri medio, xiv.
 130.
 septenis, vi. 182.
 septimus, xv. 44. septi-
 mus annus, xiv. 10.
 v. 34. nuda, & facunda, septima lux, xiv. 105.
 vii. 35. non intel-
 lecta, ix. 129. tuta, ix.
 139. securâ, x. 75. ple-
 tuenda, xi. 45. pretio-
 sa, xiii. 214. longa & sequiturque, j. 125.
 sequ

INDEX

magna, ii. 42. iii. 39. 171. quod di
194. 212. vii. 91. xii. 274. 275
116. xlii. 19. 100. 109. majorum
xiv. 14. majorum
nagnaque, iii. 142. vi. 536. lis dig
x. 111.
magna libido, ii. 14. maximu
magna sonant, vii. 108. maxima
magnum, x. 65. xiv. 312. 154.
magnum aliquid, vii. 263. majestas
magni, ii. 113. iii. majestas
31. 125. xiv. 224. 227. lentio
nagna, v. 14. vii. 66. xv. 41. malo
nagnaque, iii. 74. x. 39. malus
nagna amica, iii. 20. malum
agno, ii. 60. iii. 57. 166. malim,
167. 244. vi. 73. 419. malus,
xi. 123. 148. xiv. 247. xiv. 2
ignoque, vi. 409. malum
igno cratere, ii. 87. mali, v.
igno voce, iij. 32. xiv. 2
ignotum, xi. 102. malo, v.
ignatum, iii. 72. xiv. 1
ignis, iii. 235. iij. 17. malo c
n. 167. malz,
gnis, xlii. 247. xiv. 32. malz p
69. maloru
toos, vi. 32. maloru
nas, vii. 44. 91.
161. 166. 106. iij. 139. maloru
111. vi. 552. viii. 141. xii. 2
133. x. 14. 140. 233. malis,
166. xlii. 12. 221. xv. malos,
4. 159. male, v.
tque, xiv. 142. 30. x.
s, vi. 567. malignis
is, i. 29. iii. 115. vii. malum
xv. 162. mala odo
em. xlii. 73. 153. tuenda
c, iii. 100. v. 56. x. Mamerc
). xi. 2. xlii. 130. 192.
es, iij. 17. viii. 133. mamilla
57. xiv. 264. mamilla
ra, ii. 122. iij. 17. 66. rem,
1. 152. x. 157. 311. xlii. mamilla
4. xiv. 117. nudig
ics, xii. 109. mamma
rum, i. 60. vii. 207. manare
i. 3. 22. 146. manant
rum effigies, vii. xv.
7. manci
rum primas quisquis man
ille tuorum. Aut man
lor fuit, aut illud man

INDEX

ma, ii. 42. iii. 39. 171. quod di
194. 212. vii. 91. xii. 274. 275
116. xlii. 19. 100. 109. majorum
xiv. 14. majorum
nagnaque, iii. 142. vi. 536. lis dig
x. 111.
magna libido, ii. 14. maximu
magna sonant, vii. 108. maxima
magnum, x. 65. xiv. 312. 154.
magnum aliquid, vii. 263. majestas
magni, ii. 113. iii. majestas
31. 125. xiv. 224. 227. lentio
nagna, v. 14. vii. 66. xv. 41. malo
nagnaque, iii. 74. x. 39. malus
nagna amica, iii. 20. malum
agno, ii. 60. iii. 57. 166. malim,
167. 244. vi. 73. 419. malus,
xi. 123. 148. xiv. 247. xiv. 2
ignoque, vi. 409. malum
igno cratere, ii. 87. mali, v.
igno voce, iij. 32. xiv. 2
ignotum, xi. 102. malo, v.
ignatum, iii. 72. xiv. 1
ignis, iii. 235. iij. 17. malo c
n. 167. malz,
gnis, xlii. 247. xiv. 32. malz p
69. maloru
toos, vi. 32. maloru
nas, vii. 44. 91.
161. 166. 106. iij. 139. maloru
111. vi. 552. viii. 141. xii. 2
133. x. 14. 140. 233. malis,
166. xlii. 12. 221. xv. malos,
4. 159. male, v.
tque, xiv. 142. 30. x.
s, vi. 567. malignis
is, i. 29. iii. 115. vii. malum
xv. 162. mala odo
em. xlii. 73. 153. tuenda
c, iii. 100. v. 56. x. Mamerc
). xi. 2. xlii. 130. 192.
es, iij. 17. viii. 133. mamilla
57. xiv. 264. mamilla
ra, ii. 122. iij. 17. 66. rem,
1. 152. x. 157. 311. xlii. mamilla
4. xiv. 117. nudig
ics, xii. 109. mamma
rum, i. 60. vii. 207. manare
i. 3. 22. 146. manant
rum effigies, vii. xv.
7. manci
rum primas quisquis man
ille tuorum. Aut man
lor fuit, aut illud man

INDEX

ma, ii. 42. iii. 39. 171. quod di
194. 212. vii. 91. xii. 274. 275
116. xlii. 19. 100. 109. majorum
xiv. 14. majorum
nagnaque, iii. 142. vi. 536. lis dig
x. 111.
magna libido, ii. 14. maximu
magna sonant, vii. 108. maxima
magnum, x. 65. xiv. 312. 154.
magnum aliquid, vii. 263. majestas
magni, ii. 113. iii. majestas
31. 125. xiv. 224. 227. lentio
nagna, v. 14. vii. 66. xv. 41. malo
nagnaque, iii. 74. x. 39. malus
nagna amica, iii. 20. malum
agno, ii. 60. iii. 57. 166. malim,
167. 244. vi. 73. 419. malus,
xi. 123. 148. xiv. 247. xiv. 2
ignoque, vi. 409. malum
igno cratere, ii. 87. mali, v.
igno voce, iij. 32. xiv. 2
ignotum, xi. 102. malo, v.
ignatum, iii. 72. xiv. 1
ignis, iii. 235. iij. 17. malo c
n. 167. malz,
gnis, xlii. 247. xiv. 32. malz p
69. maloru
toos, vi. 32. maloru
nas, vii. 44. 91.
161. 166. 106. iij. 139. maloru
111. vi. 552. viii. 141. xii. 2
133. x. 14. 140. 233. malis,
166. xlii. 12. 221. xv. malos,
4. 159. male, v.
tque, xiv. 142. 30. x.
s, vi. 567. malignis
is, i. 29. iii. 115. vii. malum
xv. 162. mala odo
em. xlii. 73. 153. tuenda
c, iii. 100. v. 56. x. Mamerc
). xi. 2. xlii. 130. 192.
es, iij. 17. viii. 133. mamilla
57. xiv. 264. mamilla
ra, ii. 122. iij. 17. 66. rem,
1. 152. x. 157. 311. xlii. mamilla
4. xiv. 117. nudig
ics, xii. 109. mamma
rum, i. 60. vii. 207. manare
i. 3. 22. 146. manant
rum effigies, vii. xv.
7. manci
rum primas quisquis man
ille tuorum. Aut man
lor fuit, aut illud man

251. cu
prodigium,

xiv. 57.

621.

, x. 198.
mentia

56.

more,

viii. 125.

i. 136.

• digna ,

99.

ii.

360.

commu-
pini, x.

4113-

huif-

Wii.

CC, XV.

107.

509.

9.

9.

xiv.

37.

49.

eti-

3.

Is. alieni,

43.

vi

4. 238.2420

12

Fontes

!~

E X.

iii. 41. vii.
 j. 88.
 . 81.
 186.
 ngis, vi.
 80. xii. 23.
 620. xii.
 i. 93.
 l. 45.
 o.
 22. xi. 28.
 s. ino-
 orenti.
 x. 274.
 solstitia octogesima, iiii. 99.
 solvitur, vi. 73.
 solvunt, xiv. 199.
 solvet, viii. 154.
 solvite, xiv. 292.
 10. solvat, vii. 50.
 is solveret, ii. 33.
 solvere, vii. 157.
 soluta, xii. 116.
 solutum, ix. 79.
 solus, iiii. 122. vii. 2. viii.
 250. xi. 52. xiv. 359.
 xv. 26.
 sol, iiii. 201. viii. 20. xii. 113.
 solaque, iiii. 3.
 solum, iiii. 6. v. 111. vii.
 114. x. 189.
 olam, viii. 157. xiv. 107.
 olo, ii. 58. v. 150. vi. 309.
 li, ix. 93.
 lis, xi. 108.
 is maribus, ii. 89.
 70, xiv. 104. xv. 37.
 m verrere, xi. 49.
 marum, vi. 583.
 rique, vi. 282.
 i alii, vi. 415. alieni,
 xque, vi. 453.
 177.
 iii. 56.
 1. iii. 234. 238. 243.
 civ. 222.
 somnum
 solebant, xii. 107.
 solcat, vii. 54.
 solitus, v. 106. x. 180.
 xiii. 153. xiv. 129.
 solitum, viii. 142. xv. 137.
 soliti, ii. 92. xiv. 100.
 solito, xi. 88.
 solitroque, vi. 486.
 solida, xi. 205.
 solida, v. 68.
 solidam, v. 18.
 solidum, x. 176.
 solenne, xi. 192.
 solennibus, magna, x. 259.
 solers, ix. 65.
 sollicitudo, xv. 38.
 sollicitus, ix. 37.
 sollicitum licet fecisse
 marito, vi. 455.
 Solonia iusti vox facunda,
 x. 274.
 solstitia octogesima, iiii. 99.
 solvitur, vi. 73.
 solvunt, xiv. 199.
 solvet, viii. 154.
 solvite, xiv. 292.
 10. solvat, vii. 50.
 is solveret, ii. 33.
 solvere, vii. 157.
 soluta, xii. 116.
 solutum, ix. 79.
 solus, iiii. 122. vii. 2. viii.
 250. xi. 52. xiv. 359.
 xv. 26.
 sol, iiii. 201. viii. 20. xii. 113.
 solaque, iiii. 3.
 solum, iiii. 6. v. 111. vii.
 114. x. 189.
 olam, viii. 157. xiv. 107.
 olo, ii. 58. v. 150. vi. 309.
 li, ix. 93.
 lis, xi. 108.
 is maribus, ii. 89.
 70, xiv. 104. xv. 37.
 m verrere, xi. 49.
 marum, vi. 583.
 rique, vi. 282.
 i alii, vi. 415. alieni,
 xque, vi. 453.
 177.
 iii. 56.
 1. iii. 234. 238. 243.
 civ. 222.
 somnum
 2. iii. 179. viii. 257.
 46. xi. 6.
 t, xiv. 319.
 erat, xiv. 298.
 dient, vii. 187. xiv.
 50. 329.
 aciat, xiv. 317.
 ficeret, xv. 80.
 affecerit, x. 32.
 sufflamine multo, viii.
 148. longo, xvi. 50.
 sedibus assiduus, vi. 247.
 fudes erectas, iiii. 128.
 suffragia, x. 77. liber
 vii. 211.
 sui, iiii. 194.
 sibi, i. 140. iiii. 23. v. 149.
 vi. 175. 364. 458. 607.
 vii. 171. ix. 92. x. 41.
 xiii. 46. 241. xiv. 313.
 xv. 142. dec.
 sibi, x. 201.
 se, j. 31. 62. 67. 117. 180. 210.
 21. v. 22.

D E X.

.iiii. 41. vii. solchant, nū. 107.
 13. solcat, vii. 94.
 6. solcat, v. 106. x. 130.
 x. j. 80. xiii. 153. xiv. 129.
 xii. 81. solitum, viii. 142. xv. 127.
 186. soliti, ii. 92. xiv. 100.
 longis, vi. solito, xi. 82.
 viii. 80. xii. 23. solitroque, vi. 426.
 xvi. 620. xii. solida, xi. 205.
 xiii. 93. solida, v. 68.
 125. solidam, v. 13.
 o. xii. 45. solidum, x. 176.
 8. sollemnac, xi. 192.
 x. 140. sollemnibus, magnis, x. 259.
 xii. 322. xi. 28. sollemis, x. 274.
 4. sollemis, x. 27.
 iii. 136. ino- sollicitus, v. 20. nū. 67.
 19. sollicitum licet foris
 os. florenti. marito, vi. 477.
 1. Solonis iusti vox facunda,
 x. 274.
 17. sollicita obsequia, iii. 99.
 tes, xiv. solvitur, vi. 73.
 10. solvitur, xiv. 199.
 10. solvet, viii. 154.
 10. solvitur, xiv. 292.
 10. solvat, viii. 50.
 10. solvitur, ii. 32.
 10. solvere, vii. 157.
 10. soluta, xiii. 116.
 10. solutum, ix. 79.
 10. solus, iii. 122. vii. 2. viii.
 10. 250. xi. 52. xiv. 259.
 10. xv. 26.
 10. solus, iii. 201. viii. 20. xii. 112.
 10. solutur, iii. 3.
 10. 114. x. 189.
 10. solam, viii. 157. xiv. 107.
 10. solus, ii. 58. v. 150. vi. 509.
 10. solis, ix. 93.
 10. solis, xi. 106.
 10. solis maribus, ii. 89.
 10. solus, xiv. 104. xv. 37.
 10. solam vertere, xi. 49.
 10. solimanum, vi. 54.
 10. somni, vi. 282.
 10. somni alii, vi. 485. aliam
 10. somnorum, vi. 423.
 10. vi. 477.
 10. somno, iii. 56.
 10. somnorum, iii. 234. 238. 242.
 10. v. 19. xiv. 222.
 somnorum

93.
ma,

466.

bus, con-
9. xv.

olapla,

8.
ibue, iij. 2694
2. 10. 10. 10.
8. hiberant,

vi. 137.
140.
15. 250.
15. iii. 20. 10.
10. 10. 10.

住

१०५

INDEX

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through.]

- vi. 199. tunica punire molestia, viii.
 75. &c. 235.
 72. iij. 52. tunica, viii. 207. alba, iij.
 i. s. &c. 179. farra, iij. 254.
 v. 52. 103. tunicam, i. 93. lupinam,
 4. ix. 48. vo- xiv. 153.
 vi. 264. viij. tunicis, xiv. 287.
 viii. 181. &c. tunicas, vi. 445. 476. 520.
 lorali, vj. 249. tunicari Gracchi, ii. 143.
 i, xv. 157. turba, vi. 195. Remi, x. 73.
 214. deorum, xiii. 46. mira-
 59. vi. 441. trix, iij. 61. salutaris,
 xiv. 241. v. 21. omnis, vi. 438. lu-
 v. 116. 119. terra, tulenta, vii. 131. barba-
 ra, xv. 46. victrix, xv.
 81.
 vi. 64. turba togata, i. 96,
 xij. 201. turba rixantis, xv. 61.
 iij. 201. xiv. 301. turbamque calce, xiv.
 is, viii. 169. 167.
 iij. 93. à frigore, xi. turba cedente, iij. 239.
 6. tenetans. ix. 139. turbat, xii. 222.
 um, iij. 109. turbavit, vi. 8. xiv. 94.
 i, xii. 81. thure minuro, ix. 137.
 ix, iij. 306. thura dabo, xii. 93. pia. xiiij.
 tos, xv. 154. v. 91. 116.
 ator, x. 92. bonus, viij. turget tacculus, xiv. 138.
 79. turgidus, j. 143.
 tutela certa, xiv. 112. tugida, ii. 141.
 Tullius, vij. 199. Turnus, xv. 65.
 Tullia. vi. 306. Turni ager, xii. 105.
 Tulli pugnacis, v. 57. turpis, ii. 71. 151. vi. 130. xi.
 tum, iij. 65. &c. 174. 175.
 tum quoque, x. 47. turpe, iij. 168. iij. 13. vi. 167.
 tumes, iij. 293. viii. 40. 389. vii. 5. xi. 174. 175.
 tumer, vi. 461. xiv. 48.
 tumentem, x. 309. turpe parat, nil, vi. 456.
 tumidaque, xiv. 282. turpem, turpi. vi. 240.
 tumidum, xiiij. 162. turpi laxu, vi. 298.
 78. tomidz manifestz, ii. 13. turpia, ii. 9. vii. 139. cerdo
 tumidis xvi. 11. ni, viii. 184.
 tumultu, vi. 419. majoré, turpibus, xiv. 42.
 xiiij. 130. turpi simus, i. 82.
 tunc, ii. 30. 148. iij. 21. iij. turpiter, vi. 97. viii. 165.
 137. 28. 78. v. 117. vi. 11. 99. turris excelsa, x. 106.
 6. 153. 122. 269. 275. 316. turrem, xii. 110.
 326. 341. 606. vii. 34. 96. turre Collina, vi. 290.
 641. 108. 117. 211. viii. 100. turribus iisdem, xv. 158.
 131. ix. 118. x. 89. 267. xi. turre magno, vj. 39.
 100. 110. xii. 53. xiiij. 40. Tufca, vj. 185. viii. 180.
 24. 107. xvi. 43. &c. Tufco, vi. 280. x. 74. calis-
 124. tundendum, vi. 377. no. xi. 109.
 tunica, xiiij. 122. Jovis, 2. Tufcum, j. 22.
 54. 181. 38. Tufcio libellis, xiiij. 62.

604

.V.

x. 50.

. 240.

. 2. 320.

05

xv. 206.

4.

nam, iii. 320.

, iii. 63.

, vi. 385.

, vi. 481.

. 67. vi. 351. pur-

, xii. 38. summam.

2.

, x. 245. seve-

. v. 110.

extensis, xii. 68.

, i. 132. vii. 126.

xi. 159.

, vi. 515. xii. 100.

. Q 9 3 velt.

b
vi8
viC
viU
viivi
vi
v

I N D E X.

antibus, xv 476
 auctor, ij. 73.
 auctor, ii. 162.
 auctor, vii. 243.
 auctor, j. 50. Fortunæ sapi-
 entia, xiii. 10. turba, xv.
 81.
 ncia fæva, xiii. 186.
 nclis, iij. 310.
 ndes, x. 169.
 ndice, viii. 222. nullo,
 iiii. 152.
 andiſſa bonam vena ju-
 cundius ipla, xlii. 180.
 curabilis & gravior, xvi.
 22.
 indidit nemo magis gau-
 det, quàm toemina, xiii.
 191.
 pinum, v. 24. vii. 97. 121.
 vini, vii. 236. x. 203. vini
 parria eſt, xi. 161.
 vino, vi. 385.
 vironque, v. 49. vi. 314.
 vina, v. 51. diſſuſa, xi. 159.
 expulſi, xiii. 213.
 vinofus, ix. 113.
 vinxerat, x. 182.
 violæ, xii. 90.
 violarent, iij. 20.
 violaverit, xv. 84.
 violatus, xi. 116.
 violati numinis, xiiij.
 219.
 violatz, xiii. 6.
 violato, vi. 536.
 violentius, iij. 86.
 violentiæ, viij. 37.
 vipera ſaviſſima, vj. 640.
 vir unus, vi. 53. vir nolle
 fieri, vi. 253.
 viri, vi. 359. 507. 653. ix.
 85. xiiij. 12.
 viro, j. 70. ii. 129. iij. 136.
 vj. 223. 574. 112.
 virum, vi. 116. egregium
 ſanctumque, xiii. 64.
 viro ægrotante, vi. 388.
 virorum, vi. 398. xv. 48.
 viris, vi. 454.
 viros, ij. 45. vi. 328. x. 223
 304 fummoſ, x. 49.
 virga. iij. 317. multa, viij.
 7. prior, viii. 153.

virgæ metuens, vii. 210.
 Virgilum, vi. 434.
 Virgilio, vii. 69.
 Virgumque, xiv. 63.
 virgas, viij. 23. viij. 136.
 xi. 67.
 virgo, iij. 110. viij. 265. ix. vitæ
 72. conſcia matri, xiv. 29.
 virginie adultæ funus, xv.
 139.
 virgine Pygmæa, vi. 505.
 Virginia, x. 294.
 Virginius, viii. 221.
 virguncula, xiii. 40.
 virentem, xii. 85.
 vires, iij. 180. vi. 252. xi. 128. viii.
 viribus, x. 10. 209. xv. 104.
 occultis, xii. 42.
 viridis, xi. 196. i.
 viridem, v. 143. ix. 50.
 viridi margine, iij. 19.
 virides, vii. 128. xiv. 147. vitio
 virides, vi. 227.
 virides, vi. 457.
 Viro, v. 39. 43. 128. 149. vitæ
 xi. 35.
 Virronis, v. 134.
 Virroni, v. 92.
 Virromibus, v. 49.
 Virronem, v. 156.
 Virtus, j. 115. vi. 322. viii. 20.
 virtutis, x. 141. ſpecie &
 umbra, xiv. 109.
 virtutem, x. 141. 364.
 virute, ij. 20. iij. 2. xv. 114.
 virutibus, iij. 164. ma-
 gnis, vi. 167.
 vis, j. 74. vj. 439. x. 94.
 viſcantur, vi. 46.
 viſcera, iij. 44. 72. iij. 111. Vitul
 ix. 43. magnarum de-
 mum iij. 72.
 viſceribus ſpumanibus,
 xiii. 15.
 viſci calidi, ix. 14.
 vitæ, ij. 57. xiii. 235. xv.
 108. ipla, xiii. 180. ma-
 gitra, xiii. 22. dierum
 paucorum, x. 343.
 vitæ, vii. 172. x. 188. xiii. vivin
 21. anguſtæ miſeræque, vivu
 ix. 127. ſecundæ, x. 247.
 longæ, x. 275. priori
 cancrumque, ix. 28. vixi

15225 :

327. x. 14. 124-126
 uasus, p. 24. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 8

INDEX.

Volfos, viij. 132.
voluceri, viij. 146.
voldcrem, viij. 57. x. 43.
volucres Scythica, xj.
139.
volucres Thracum subit-
tas, xiiij. 167.
volueris, x. 126.
volvitur, iij. 55.
volvit, iij. 40. iij. 69.
xiiij. 299.
volvitque, vi. 451.
volvit in orbem, vj. 495.
volvas, xv. 30.
volvente, xiiij. 88.
voluta, j. 167.
voluntine argano, xiv. 102.
voluntas, vj. 222. volunt-
as peccandi sola has
patitur poenas, xiiij. 208.
voluptas, j. 85. vj. 178.
x. 210. xj. 166. xiiij.
190. quantula, vj. 253.
summa, vj. 367. nulla,
xj. 120.
voluptatem, xv. 90. egre-
giam, xiiij. 256.
voluptates commendat
rarior usus, xj. 208.
Volusi Bithynice, xv. 1.
vomere, iij. 311.
vomere, xv. 167.
vomice putres, xiiij. 95.
vomit, vj. 431.
vorabit, j. 135.
vorace, xiiij. 70.
vorticibus, vi. 523.
vos, vide Tu.
votiva, xij. 27.
votum, j. 85. miserabile,
iij. 176. ix. 147. infa-
riabile adquirendi, xiiij.
125.
votique peracti, x. 6.
voto, vj. 60.
vota, xiiij. 250. prima, x.
23. magna, exaudita, x.
112. publica, x. 284.
votaque, j. 133. decepta.
vi. 601.
votorum summa, v. 18.
delicias, x. 291.
votis, xiiij. 298.
vovebit, xij. 115.

voveasque facellis, x.
354.
vox, vj. 317. ix. 78. do-
mini, xiiij. 63. blanda
& nequam, vi. 196. fa-
cunda, x. 274. audita,
xj. 111.
vocis, viij. 119. viij. 227.
vocem, vj. 379. viij. 185.
mittere, xiiij. 114. an-
guam, iij. 90. jucun-
dam, vj. 82. dignam
templo, xiiij. 205.
Voce, vj. 529. x. 198. xi.
180. facta, iij. 111. ma-
gna, iij. 32. quanta,
xiiij. 77.
Voces, vii. 44.
vocibus obsecris, xi. 172.
vocalis, xiiij. 32.
vocale, viij. 19.
urbis, j. 31. ij. 126. iij.
214. vj. 84. viij. 200.
x. 285. fexv. iij. 9.
urbis cultus Gallicus,
xiiij. 157.
urbi, iij. 151. x. 341. ar-
tonit, iij. 77.
urbem, j. 111. ij. 167. viij.
83. 162.
urbem colimus, iij. 193.
Græcam, iij. 61. toram
vj. 397. faruram, viij.
118. trepidantem, viij.
250. mediam, xi. 112.
mœstam & artonitam,
xi. 198. à sigulis muni-
tam, x. 171.
urbe, ij. 162. iij. 22. 235.
xi. 55. xvi. 25.
urbes, vi. 410. multæ, x.
224.
urbibus illis, x. 34. ever-
sis, xi. 101.
urbani, xiiij. 111.
Urbicus, vi. 71.
urceoli, iij. 203. x. 64.
urget, xiiij. 220.
urgentur, vi. 424.
urgebant, xiiij. 48.
urgeat, iij. 59.
urgente, vi. 592.
urgentibus, xii. 53.
urina, concepta auribus

atque oculis, xi. 168.
urinam, vi. 312.
urit, vi. 259.
urit, xiiij. 22.
urna, vii. 208. xv. 25. ple-
na, vi. 425.
urnæ, xii. 44.
urnamque, i. 164.
urnam, xiiij. 4.
urnæ plenæ fororibus, x.
242.
urnas, vii. 236.
urisdio, vj. 38. 42.
uris fævis, xv. 164.
urios Numidas, iij. 99.
urtica, ii. 128.
urticæ acres, xi. 166.
usque, x. 1. xiiij. 158.
usque ad, x. 291.
usque adeo, iij. 84. v. 129.
vi. 181. x. 201. xv. 82.
usquam, xii. 103. xiiij.
43. viij. 122.
usuram triplicem, ix. 7.
usur, iij. 139. x. 118.
usuram, xiiij. 18.
ut, i. 16. 31. 43. 114. iij. 6.
55. 134. 310. 124. 185.
&c.
utrumque, x. 271.
utenis, vi. 195.
utitur, v. 170.
utimur, viij. 184.
utere, i. 149.
utero, x. 309.
uteram, vi. 598.
uterque, xv. 37. x. 118.
utrumque, ix. 19.
utrôque, ii. 50.
utilis, vi. 209. agris, xiiij. 71.
utile, iij. 48. vi. 239. viij.
96. 235. ix. 27. 124. x. 348.
utile quid sit prospiciunt
aliquando viri, vi. 358.
utilior, iij. 84.
utinam, iij. 150. vj. 334. 637.
utmultum, vii. 157.
utque, vi. 87.
utres plenos, xv. 20.
utinque, vi. 581. xv. 35.
uva longa, xiiij. 68.
uvæque ai. 81.
uvæ lervatæ, xi. 72.
uvam, v. 31.

AULI PERSII FLACCI
SATYRARUM
LIBER I.
CUM
NOTIS
VARIORUM.

SCRIPTORUM VETERUM

D E

PERSIO
TESTIMONIA.

M. Fab. Quintilianus ex lib. x. Institut.
Orator.

*Multum & veræ gloriæ quamvis uno libro
Persius meruit.*

M. Valer. Martialis ex lib. i. Epigram-
matum.

*Sapius in libro memoratur Persius uno,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.*

Hieronimus in Chronicis.

*Anno Imper. Titi xxxii. Olympiade cciii.
Persius Flaccus Poeta Volaterris nascitur, &
Olymp. ccx. moritur : cujus præceptor Cornu-
tus Philosophus à Nerone postea in exilium
pulsus est.*

AULI

AULI PERSII

VITA.

AULUS PERSIUS FLACCUS natus est pridie Nonas Decembris, Fabio Perfico, L. Vitellio COSS. decessit VIII. Kalendas Decemb. Rubrio Mario, Asinio Gallo Coss. Natus in Etruria Volaterris, Eques Romanus sanguine & affinitate primi ordinis viris conjunctus. Decessit ad octavum miliarium via Appia, in praeclis suis. Pater ejus Flaccus pupillum reliquit moriens, annorum fere sex. Fulvia Sisennia mater nupsit postea Fusio, Equiti Romano: & cum quoque extulit intra paucos annos. Studuit Flaccus usque ad annum XII. Volaterris: inde Roma apud Grammaticum Remmum Palamonem, & apud Rhetorem Verginium Flaccum. Cum esset annorum XVI. amicitia cepit uti Annaei Cornuti, ita ut ab eo nusquam discederet: à quo introductus aliquatenus in Philosophia est. Amicos habuit à primâ adolescentia Cesium Bassum, & Calpurniam Staturam, qui eo vivo juvenis decessit. Coluit ut patrem Servilium Numanum. Per Cornutum cognovit Annaeum etiam Lucanum, aequum auditorem Cornuti. Nam Cornutus illo tempore Tragicus fuit, secta Stoica, qui libros Philosophiae reliquit. Sed Lucanus adeo mirabatur scripta Flacci, ut vix retineret se illo recitante à clamore, quin illa esse vera Poëmata diceret. Sero cognovit Senecam, sed non ut caperetur ejus ingenio. Usus est apud Cornutum duorum convictu doctissimorum, & sanctissimorum virorum, acriter tum philosophantium, Claudii Agaturni medici Lacedaemonis, & Petronii Aristocratis Magnetis, quos unice miratus est & amulatus, cum aequales essent, & Cornuto minores. Ipse etiam decem fere annis summe dilectus apud Trascam est, ita ut peregrinaretur quoque cum eo aliquando, cognatam ejus

A 2

Arriam

AULI PERSII FLACCI PROLOGUS.

ARGV M. Scribunt epica, dramatica, lyrica, & id genus poemata; alii ex *deu-
otat* ius opinione, gloriolæ fumo, victus egestate, lucris spe Poëtæ facti: ego
autem Saryras, non tam ad possin ingenio natus, quam temporum corruptioq;
huc adductus.

Nec fonte labra prokui caballino:
Nec in bicipiti somniasse Parnasso

VARIORUM.

EST vero hoc carmen duplicis argumen-
ti, ut & partes illius sunt duæ, versuum
ambæ septenorum. Primi septem versus
mixtum habent argumentum: de se enim a-
git Poëta *mevryu* *id* *id*, obiter vero de a-
qualibus sibi Poëtis, quos traducit: posteri-
ores septem meram continent aliorum Poëta-
rum *irrisi* *id*. Singularis modestia est,
quod negat se Poëtam: quodque se ad tan-
tam gloriam ne aspirare quidem sateatur: &
præmia Poëtis debita aliis aquæ animæ relin-
quere. Casaub.

1. *Nec fonte labra, &c.*] Sic enim sua
extenuat, ut simul ineptorum homi-
num fastidium retundat & urbanc casti-
get. Nota Horati non falsa querimonia:
*Scribimus indocti doctique Poëmata pas-
sim.*

Tulere hoc indigne legiitimi Musarum
mystæ: qui illarum sacra adeo sædæ pol-
luti non poterant non dolere. Quod igitur
ait Persius:

Nec fonte labra prokui Caballino:
non negat præcise modico se haustu
fontis sacri Musarum fuisse potatum;
vixitum fonti Pegaseo labra admovisse:
sed eos irridet, qui videri volebant to-
tum illum exhaustisse. Et fortasse priva-
tim quendam tangit, qui tale quid de se
myrtæ *id*, seculi vitio usus, iactave-
rat. Aliud est, modice de fonte bibe-
re, aliud de fonte proluere. *Casaubonus*,
Nec, &c.] Id est, ego Persius nullum
profusum Musis commercium habeo,
nec unus illorum sum, qui creggi Mu-
sarum sunt amici, qualis fuit Heliodus,

Memi-

& Ennius, ut qui labra mea totius Pi-
renes, Pegasei, vel caballini aqua, bi-
bendo nunquam madefeci vel itrigavi.
Fonte, &c.] Periphrasis est fontis, qui
Græcis *irron* *id*, quasi dicas equi
fons dicitur, & alias *Pegaseus* appellatur,
eo quod equus alatus Pegaseus, cum in
montem Heliconem evolasset, ungula
saxum feriens, eum aperuisse credita
sit. Vide Ovid. 3. Fast. 5. Metam. *Plon*.
lib. 4. c. 7. *Hyginnus*. Erat ergo hic fons
in Helicone Boeotiz monte Phocidi vi-
cinus juxta Thebas, non procul à Par-
nasso, Apollini, & Musis sacer. *Lubius*,
Prokui.] Non aurium tenus ingurgitando
immergi, non plane hausti Musarum fon-
tes, imo vix primis quidem labris fon-
tem Pegaseum leviter attigi. *Bond. Fern.*
Caballino.] Dicit non equino, quia con-
temnenti & subfannanti ea vox erat ap-
tior. *Casaub. Turnebus* lib. x. cap. 13.

2. *Nec in, &c.*] Secunda Protaltea
probatio, quod Persius Poëta non sit.
Nempe quod nunquam dormierit in
Parnasso, monte Phocidos, duos verti-
ces habente, Musis sacros: Tithorea
scilicet & Hyampeum. *Parnassus, &c.*]
Quemadmodum illi fontes de quibus
modo dicebamus, poti, credebatur fa-
cere Poëtæ: sic vicini montes Helicon,
Citheron, & Parnassus, eos qui con-
funderent, aut inibi versarentur: &
præsertim qui in illis montibus som-
niassent, repente Poëtæ existere, ut de
Ennio refertur, qui Homeri animam in
se migrasse somnavit. *Fernab. Casaub.*
Parnassus.] Fuit autem Apollini, Baccho,
Musis, aliisque numinibus consecratus.

A 3

in quo

23. Venter. I

A4.

I N. De

1. il. 42. iii. 39. 171. quod dicitur
 212. vii. 91. xii. 274. 277.
 xlii. 19. 100. 209. majorem
 14. majorem
 que. iii. 142. vi. 536. in dignum
 11. majorem
 libido. ii. 14. maxime
 fontem. vii. 109. maxima
 um. x. 65. 154. vii.
 un aliquo. vii. 267. majestas
 i. 33. ii. 119. majestas
 25. xiv. 224. 227. scilicet
 . vi. 14. vii. 66. xv. 41. maj. x.
 que. iii. 74. x. 39. maris. x.
 amica. iii. 20. malum. ii.
 . ii. 60. iii. 57. 166. malum. iii.
 1. 44. vi. 73. 419. malus. iii.
 3. 148. xiv. 247. xiv. 216
 que. vi. 409. malum ad
 craterem. ii. 17. mali. v. 1
 voce. iii. 32. xiv. 290
 rum. xi. 102. malo. vi. 1
 num. iii. 72. xiv. 133
 . iii. 235. iiii. 17. malo ex
 57. male. xiv.
 . xiii. 247. xiv. 21. male pene
 . vi. 312. adolorum
 . vii. 44. malorum
 . 88. 106. iiii. 139. 98.
 . vi. 552. viii. 141. xii. 230
 3. x. 14. 140. 233. malis. x.
 6. xiii. 12. 221. xv. malos. xv.
 159. male. v. 1
 . xiv. 142. 30. x. 89
 vi. 567. malignis. x.
 . i. 29. iii. 115. vii. matem. xii.
 v. 162. malodori
 n. xiii. 73. 163. macula.
 iii. 100. v. 56. x. Mammeorum
 xi. 2. xiii. 130. 192.
 . iiii. 17. viii. 138. mamilla.
 57. xiv. 264. mathiam
 . ii. 122. iiii. 17. 66. rem. xii.
 252. x. 137. 311. xiii. gamilla.
 . xiv. 117. nudis.
 es. xii. 109. mamma
 um. j. 60. vii. 207. manere.
 . 3. 22. 64. 146. manant
 um effigies. vii. xv. 13
 um primas quisque mancip
 ille tuorum. Aut manes
 or fuit. aut illud mande

INDEX

[The following page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document.]

i-
a-
m
in-
Sa-
, ut
non
casu,
xima
quasi
num
mem-
verius
e exoe-
scriben-
m sed
eius

Nam Romæ est quis non? at, si f
Tunc, cum ad canicem, & nostru
Aspexi, & nucibus facimus quæcu
Cum lapinus patruos: tunc, tunc

VII. SCHOLIAST.

9. *Nobis, &c.*] Figura Græca est,
per nobis riam tristem.
11. *Am, &c.*] Sic Cicero: objurga-
vi Cæsum, ut quidam peritus Cenior.

VARIORUM.

M est, judicium nostrum non merien-
dum ex opinione vulgi. *Nec te, &c.*]
Est autem ultima ratio Apodofeos. Quod
nostrum judicium non in aliis, sed in no-
bis, querendum sit. Id est, noli judi-
cium de te cognoscere querere. *Atque*
aliis de te, quam te tibi credere noli, ut
cum Horatio loquar. Libanus. Nec te
quæris.] Judicia populi Rom. reci-
cienti Perlio, obijci poterat, quis erit
igitur cui te placere studeas? Respondet
his verbis: tunc inquit me vis ex alio-
rum judicii pendere? ego vero de me
& meis, alios non consulo, verum
ipsum me: quod & tu, si me audias, fa-
cies. *Proprium est corrupti qui gloriam*
stentur, tacta sua non ad rectæ ratio-
nis obrutam exigere: sed ad gustum il-
longum à quibus laudari cupiunt. Casaub.
luculentum ergo hac sententia illud de
coelo de lapsum Tristis rursus. Libanus.

8. *Nam Romæ est quis non?*] Quis
non se extra querit, vel, quis non est
corrupti iudici: & indignus cuius ra-
tionem habes: quippe delictis & luxu
perditi, omnes virtutis olores & hone-
storum omnium animam, de quibus tunc
meremur pessime, cum illas suo conta-
ctu sordant. *Casaub. Ac si sit.*] Quam
agere se continere, hæc indicio sunt.
alii liberi, ab si sit dicere, & sic extorpat
sibi licentiam illud dicendi, quod supra
per Apodofeos obtruncat. Quasi dicat:
Unam mihi licet illud impune dice-
re, quod alii impune faciunt. *Libanus.*
Sed sit.] Significans se in proposito per-
severare scribendi satyras.

9. *2 nec curæ ad canicem.*] Quicquid

isti jud
scriben
ob occu
isti se o
re cum
mam
graves
est, u
vita ha
omne
8. 9
Corin
qui
ra
&c.
cani
vera
u
poe
ipfi
à co
gna
tiam
& t
rur
ces
& v
cibus
be a
gia
quo
ruit
sua
ab
for
ne
sua
mi
ali
ra
T
cu
pa
re
pi

si fas dicere: sed fas
nostrum istud vivere triste
quæcunque relictis, 10
, tunc. ignoscite. Nolo.

Quid

isti iudicaturi sint, inquit, ego tamen
scribendas mihi satyras iudico, quoties
ob oculos mihi pono, quibus in studiis
isti se occupent, jam inde ab eo tempo-
re cum excesserunt ex ephobis ad ulti-
mam usque senectutem: cum tamen
graves & severi velint videri. Græcum
est, *nostrum istud vivere*, id est *ipsum*.
vita hæc quam Romæ vivimus pletique
omnes. Sic *vivere triste*, id est *evangelicæ*
stilo, qualis est eorum maxime, *Qui*
Curios simulant & Bacchanalia vivunt,
qui in litteris sacris dicuntur *apostoli*
et profectura. Casaub. Ad canicem,
Græc.] Senes describit à Signo, id est,
canitie, & Effectu: id est, tristi & se-
vera vita. *Lubin.*

10. *Et nucibus, Græc.]* Non contentus
poëta simpliciter dicere, vitam male ab
ipsis collocari: amplius addit, totam
à carcenibus ad metam. quod ipse desi-
gnat extrema illius ponens, adolescen-
tiam & senectutem. Virilia ergo studia
& transitum à puerilibus augis ad viro-
rum curas, hac periphrasi expressit. *Nu-*
ces itaque relinquere dixit, pro vir fieri,
& virilia negotia capessere. *Casaub. Nu-*
cibus facimus.] Cum videam eos impro-
be agere, qui nucibus & putrilibus nu-
gis relictis virilem sumserint rogam: &
quos jam canos existentes sapuisse oport-
uit, nec carminibus, quæ juvenum lu-
sus sunt, immorari. *Farnab.*

11. *Cum, Græc.]* Quarta senum nota
ab adjuncta severitate. Cum sumus cen-
sores & castigatores minorum, cum ho-
nesti, tetrici & severi morum censores
sumus, & viri severi existimari volu-
mus. Cum illa jam ætate sumus, & in
aliorum juniorum vitam & mores accu-
ratus deberemus inquirere. *Sapimus.]*
Tantum sapimus quantum patui, vel
cum representamus & quasi redolemus
patruos, id est, censores, objurgato-
res. Horatius: *Ne sis patruus mihi. Sa-*
pimus.] Subtlimis est reprehensio in
prima

Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet:
Scilicet

¶ ET. SCHOLIAST.

12. *Petulanti, &c.*] Cachinno nomen est, & declinatur per omnes casus, hic Cachiano, hujus Cachinnonis. Cachinnus est cum risus lascivior, quem Græci *μωρολογεγνως* dicunt. Et secundum Phyllos dixit, qui tradunt homines splene ridere, felle irasci, jecore amare, sorde sapere, pulmone jactari.

14. *Anima, &c.*] Animæ prælargus dicit, vento abundans.

V A R I O R U M.

prima persona. Videntur hæc omnia, ab usque (*Sed fas tunc*) non inepte dici posse ex persona Monitoris, poetam monentis, ne sibi jovanis consoriam accipiat virgam; majoris fore auctoritatis & ponderis, si quando canentium & annorum graviores spectabilis & verendus, in vitia inveharat. *Farnab. Tunc, tunc.*] Est quasi conclusio syllogismi superioris. Quasi dicat: Tunc doctum video fas esse, tunc video æquum esse, ut Satyræ scribam: Ego Satyræ scribam. *Lubin. Tunc, tunc.*] Tunc fas esse iudico, urbem Romam satyrico sale defricare. orationem abrumpt, quasi pæ illo macho plura non possit. *Casaub. Ignoscite nobis.*] Excusat ergo se & orat, ut sibi molesti quidem, sed coactio Satyræ conscribere ignoscant. Id est, ignoretote mihi, o Romani, ego nolo quidem sed cogor. *Lubin.* Vel veniam facta peto, quod alter verbo negat.

12. *Quid faciam, &c.*] Quasi dicat: Ego nolo quidem, sed cogor: probat id. Quid enim faciam, quomodo me continebo & temperabo, si in risum tum lascivior, si tant ut furæ, ad risum Satyricum profusior. *Petulantia splene.*] Impebo, incontinenti, procaci, lascivo, & quasi cum voluptate aliorum vitia irridente splene. *Splene.*] Quasi diceret,

Nasorum expellis furas, tamen usque recurres.

Sic enim ait; factum se à natura cachin-

nonem, itaque velit nolit oblata re ridicula, risum sibi necessario oboriri. *petulans splen*, qui iusto majus spatium petat & occupet. *Casaub. Cachinnus.*] Moninandi casu. Homo irrisor & in risum profusior. Et hac usque in genere vanitatem omnium Romanorum arguit. *Lubin.*

13. *Scribimus, &c.*] Jam in specie partitione facta reprehendit Poëtæ & Oratores, eorumque auditores; & initio quidem Poëtæ, argumento sumto à fine, quod scriberent ad populi applausum aucupandos. Id est, nos Poëtæ & oratores Romani passim scribimus & prostra, & vorfa facundia, ingenii nervos exercemus. Loquitur autem in prima persona tanquam etiam de se loqueretur, ut alii minus ægre id ferrent, & liberius vexari possent. *Inclusi.*] Musæis nostris integros dies abdi, in otio & secessu, remoti à strepitu populari. Nam ut Ovid.

Carmina secessum scribentis & otia quaerunt.

Numeros ille.] Poëta versus scribit, qui certis numeris & mensuris constant. *Hic, &c.*] Id est, Orator hic vel Declamator orationes pangit, à versuum pedibus liber & nullis versuum vel numerorum legibus inclusus, adstrictus. Perstringit ergo Causidicos populi applausum captantes. *Idem.*

14. *Grande aliquid.*] Id est, aliquid tumidum, turgidum, inflatum. Petronius quoque in studiosis eloquentiæ reprehendit rerum tumores & sententiarum vanissimum strepitum. Quo nihil aliud quærebant, quam vulgi applausum, & inanem ostentationem. *Quod, &c.*] Illustrat illam grandiloquentiam. Id est, in quo recitandæ pulmo animæ prælargus & vento abundans, & spiritu plenus, turgidus & distensus anhelet & defatigetur, ac pæne rumpatur. *Anima.*] Vento vel spiritu plenus. *Lubin.* Animam pro spiritu posuit, quod Hebræis familiarissimum: Orationemque longis periodis

Scilicet hæc populo, pexusque togaque recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede legens celsa, liquido cum plasmate gurtur

VET. SCHOLIAST.

16. *Ex, &c.*] Ambiguitas in *natalitia*, utrum eam natali suo munere acceperit, ut tantum eo die gerere soleat: quia quidam habent anulos, quos die tantum natali gerunt, &c. *albus*, aut festiva veste indutus, aut recitandi pavore ac meditandi & scribendi tædio perturbatus: vel veste candida nondum purpureum adeptus vestimentum, quod laticlavium dicitur.

VARIORUM.

periodis contextam ita exprimit, quæ recitari non possit absque vexatione pulmonis & anhelitu. *Casaub. Prolargus.*] Id est, discentus, plenus, abundans. *Anheles.*] Anhelando & præ defatigatione crebro expirando proferat. Pulcre hic decorum observat Poeta, qui ut aliorum ampullosam vanitatem ob oculos ponat, ipse utitur dicendi genere turgido & inflato. *Lubin.*

15. *Scilicet, &c.*] Reprehensio Poetarum, quod magno apparatu, loti, uncti, pexi, nitidi, novis vestibus induti, gemma annuloque ornati, illa recitent. Hinc dependet omnis Poetæ indignatio, quod carmina ad laudem populi aucupandam scriberent. *Scilicet.*] Ironia. Terent.

Id populus curas scilicet.

Hæc.] Tam grandia & turgida. *Populo.*] Emphatice. Romano scilicet, qui nec sapi, nec recte judicat. *Pexusque togaque, &c.*] Descriptio recitaturi Poetæ ex Adjunctis. Vexat autem illum ob id, quod corporis potius habitu, quam Carminis dignitate se commendare vellet. *Toga recenti.*] Nova veste indutus. *Lubin.* Togam enim recentem & à fullo ne candentem Romani assumentes die quovis festo, sive publica sive privata solemnitate. Vide Martial. Ep. 58. lib. 2. *Casaub.*

16. *Et natalitia, &c.*] Tertium ad-

Mobile

junctum, quod annulis & gemmis Teste exornarent, & recitaturi suggestum ambitiose ornati adficerent, ut ira in se populi ora converterent, illique placerent. *Natalitia.*] Vel quod alias die natali illam tantum gesserit, vel quod die natali sibi ab amico donata sit. *Sardonyche.*] Pro annulo cui includitur Sardonyx. Est gemma candida. Hujusmodi gemmam Polycrates fortunam adversam experturus in mare projecit. *Tandem.*] Id est, denique vel postremo. *Albus.*] Abjunctum quartum. Id est, festiva veste & candida indutus conspicuus, qualis alias die natali, aut festo incedere solebant. *Lubin.* Vel *albus*, id est, pallidus & de eventu recitationis anxius. *Casaubonus.*

17. *Sede, &c.*] 5. Adjunctum. Leget hoc tumidum & vegrande carmen in loco magis conspicuo, in sublimiore aliquo suggesto, ut ita omnium oculis in se converteret. *Lubin.* Scribendum hic *legi*, etiam aliter antiquæ membranz: dicimus enim quotiens, toties, pro quoties, &c. Ergo hictuorum studiorum & scriptorum est finis, ut recites, & ex recitatione gloriam reportes inanem. *Casaub. Liquido cum, &c.*] Hæc sede legens celsa cum liquida voce & bene flexibili pronuntiaveris, patrantibus oculis, heic videas ingentes Titos trepidare: Πλάτωνα hic sumitur pro hujusmodi voce, quæ sic eliquata & mollis esset, ut per omnes sonos intentionesque variari posset. Quod liquido plasmate gurtur colluere, heic dicit, paulo infra, *eliquare & sereno palato verba supplantare* dixit. at male vir eruditissimus *plasma* ibi accepit, pro medicamento genere leniendis faucibus facto. *Salmasius Plin. Exercit. Turneb. lib. 28. cap. 26.* Etiam Syneffus docet, quantam curam adhiberent recitatores, ut sua vox auditoribus placeret: quosdam referunt solitos tragacanthum edere: quæ herba arteriæ alpe- ximus tollit, aliæ etiam. *Casaub.*

18. *Gur-*

Mobile conlueris, patranti fractus ocello,
 Heic neque more probo videas, neque voce serena
 Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
 Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima verfu.

20

Tun'

VET. SCHOLIAST.

18. *Patranti.*] Patratio est rei vene-
 rez perfectio vel consummatio. unde
 & patres dicti, eo quod parratione filios
 procreant. *Ocello.*] Per *varnig* quia
 quia illum contrahendo minorem facit.
Juvenalis:

— *Oculusque in fine tremens.*

21. *Es, &c.*] In libidinem excitant.
Juvenalis:

— *Quod enim non occidit inguen.*
Vox blanda, & nequam? digitos habet.

VARIORUM.

18. *Guttur mobile.*] In varias pronun-
 ciationes flexibile. *Lubin.* Vel per quod
 vox facile transmittitur, Græce *λίσσ.*
Casaub. *Patranti, &c.*] Septimum Ad-
 junctum, à petulanti & lascivo recitan-
 tium gestu. Id est, ocello nimis pæto,
 lascivo, trementi, petulante, & libi-
 dinose circumlato. *Lubin.* *Frangere.*]
 Latinis idem est ac effeminare, robur
 virile in muliebrem molliorem corrup-
 pere. *Casaub.* *Patranti.*] *A patrare,* quod
 est *μαρτυρῆναι*, Veneri & liberis ope-
 ram dare, unde patres dicti sunt, quod
 parratione filios procreant. Ponitur hoc
 loco pro lascivo, impudico, molli &
 protervo. *Ocello.*] Per diminutionem ita
 dicit. Quia dum oculos lascive & petu-
 lante torquent, & limis oculis audito-
 res proterve intuentur, oculos quasi con-
 trahendo minores faciunt. Ex oculis
 enim animi intima perspicimus, & sunt
 quasi mentis indices. *Lubin.*

19. *Hic neque, &c.*] Id est, ubi hæc
 carmina tanto apparatu recitata sunt: ibi
 vero videas nobiles nostros Romanos
 præ libidine obsceno corporis motu,
 subillire. *Hic.*] Id est, hoc loco vel
 tunc. *Videas.*] Quasi fructum & effe-
 ctum libidinosi carminis libidinosè reci-
 tati. *Neque, &c.*] Perstringit obscænos
 corporis motus, contra bonos mores,
 & severitatem majorum. *Neque voce,*
&c.] Sed voce tremula, seminea, im-

podica, viro honesto & Romano indi-
 gna. De acclamatione intellige. *Lubi-
 nus.*

20. *Ingentes, &c.*] Id est, principes
 & nobiles Romanos magnæ auctoritatis
 & honoris, illos videas libidine trepi-
 dare, & obscænos motus edere. *Tre-
 pidare.*] Veneri inflammari, libidine
 irritati, turpissimo corporis gestu præ
 libidinis ardore subillire. *Lubin.* *Tre-
 pidare* hic de his, qui lætitia elati ge-
 stiunt, & subillunt. *Trepidum* pro tri-
 pudio quoque dixere. hinc *Trepidarii*
equi Vegetio, qui trepidant vel tripe-
 dant. *Salmasius.* *Titos.*] Nobiles Roma-
 nos. *Cum carmina, &c.*] Id est, cum la-
 sciva illa carmina & scædæ voces inte-
 riores tenum recessus ingrediuntur, ad
 intima libidinis adita penetrant, & illa
 incendunt: hæc enim vis est carminis.
Carmina.] Lasciva & obscæna *Lum-
 bum.*] Renes qui in lumbis, qui libidi-
 nis & Veneris sedes, & officina *stri-
 pte*. *Lubin.*

21. *Estremulo, &c.*] Ubi versu tre-
 mulo, molli & lascivo; vel versu tre-
 mula voce recitato, intima membra vene-
 nereo libidinis pruritum, titillantur &
 scalpuntur. *Scalpuntur.*] Metaph. à sca-
 biolis. Id est, ita ut eorum viscera petu-
 riant, tanquam in amplexu. *Lubin.* Et
 recte *tremulum* dicitur, ex quo nascitur
 in audientium animis voluptas quædam
 titillans, contraria gravitati, & constan-
 tiæ, ut ait Cicero. *Intima sunt ei opte-
 sers,* & pars animi qua concupiscimus,
 & quæ, ut loquitur M. Tullius, volu-
 ptate alitur, vel corporis partes quæ con-
 cupiscentiæ illi servant. *Casaub.*

22. *Tun', &c.*] Jam per Apostro-
 phe progreditur ad specialiora, repre-
 henditque Poetas ab Adjuncto ætatis
 senilis. *Tun', &c.*] Hoc gestu irati &
 indignantis pronunciandum est. Re-
 spicit autem ad superius illud: *tunc cum*
ad canitiem, &c. Quasi dicas: *Tunc*
capiti

Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?
Auriculis quibus & dicas cute perditus ohe!
Quo didicisse, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus

Innata

VARIORUM.

capuli decus delirum, siliernium vetus, & veterano senex, aliorum delicatas & lascivas aures obscœnis carminibus studeas pascere? *Vetus.*] Est nomen convitii, & semper in pejorem partem rapitur. Quasi dicat: Senex delirare, decrepitate. *Auriculis alienis.*] Scilicet Auditorum tuorum, qui hac ætate, non aliena, sed propria, & ad te pertinentia spectare debebas, & cujus ætas longe aliam vitam, alios mores postulabat. *Colligis, &c.*] Componis carmina lascivis auribus grata, lasciva & obscœna, quibus lasciviz & libidinis fomentis, tanquam cibo vel esca pascatur. Id est, aliorum lascivas & omni turpitudini patientes aures, turpi, salaci, impudico, & te tuæque ætate indigno carmine delinis, suaviter afficis & quasi pascis. *Labin.* *Auricularum esca* sunt οὐδὲν, *Poëmata* vel orationes. tritissimum est apud Græcos ἀναχρηστικὸν λόγος & ἀναχρηστικὰ ἱερὸν καὶ κοινόν. At animi pabulum, literæ & cœditio. Porro vis hujus reprehensionis maxime in voce *alienis* posita. quippe alienissimum est à sapiente, facere aliquid propter alienam voluptatem. verum hæc propria est miseria gloriam sectantium, quod felicitatem suam in aliena operatione ponunt: hoc est, in voluptate, quam capiunt alii ex ipsorum labore. *Casaub.*

23. *Auriculis, &c.*] Tantum laboras ut placeas aliorum auribus? at quibus auribus? nempe eorum qui adeo sine judicio laudant quos laudant, ut cogaris vel invitus id agnoscere: qui sepe sis expertus, illosus scripta ita magnifice extollere, ut te licet vanissimum suspenderet, adeo ut diceret illis, ohe: factus est. *Casaub.* *Quibus, &c.*] Molestissimum acroasma in os laudari. Ideo Persius de avidissimo gloriæ, & vanissimo loquens, ait: *quibus dicas & tu cute perditus.* Proprie vitium corporis hæc verba designant, *cute perditus*: quæ vel

de scabioso possumus interpretari, vel de eo qui aqua intercute laboret, sed convitium corpori dictum, ad animum referri debet: quod in omnibus linguis familiarissimum est. Convenientissimum erit si de hydropse accipias. Itaque opinio sui & *ohe* vocatur hydrops. *Casaub.* *Cute perditus.*] Perfrictus frontem: impudens: vel studio auri etiam senio curem contractus. *Ohe!*] Vox senis juveniliter exultantis, & sibi in obscœno reneroque carmine applaudentis. & inducit quæ sequuntur. *Farnab.*

24. *Quæ, &c.*] Verba sunt Persii, senem Poëtam scoprice vexantis, & senis causam Satyricæ & Ironice defendentis, quem dum videri vult excusare & defendere, vehementius ipsum exagitat, omnibus deridendum propinat. Quasi diceret: Quis igitur fructus erit studiorum, si is non est, ut per illa ad famam & nomen perveniamus. *Quæ?*] Id est, *ut res*, ad quid, in quem usum. Quasi diceret: Studium suum Poëtices nullum est, & nihili, nisi vana tua scientia, qua tu tanquam fermentum targes, & quæ tanquam caprificus prodire, seque omnibus ostentare gessit, ab aliis cognoscatur. *Nisi, &c.*] Per *fermentum* Allegorice intellegit vanam doctrinam & scientiam in vano senæ Poëta, possessorem suum instantem & turgidum, superbumque reddentem. *Labin.* *Nisi, &c.*] Quia ut fermentum in massa contineri non potest, quin det significationem sui, eamque ferverefaciat, attollat, ac tandem rumpat: item caprificus in saxorum commissuris enata impediri nequit, quo minus saxa disjiciat: ita eruditio in animo levi & inanem gloriam ambiente habitare non potest, quia ut fermentum attollat illum atque inflat, & ut caprificus, foras prodire & agnosci laudarique ab omnibus cupiat. *Es quæ, &c.*] Non displicet *fermentum*, nam cum doctrina, simul ingeneratur ac crescit in horum animis gloriæ trillatio. *Casaubonus.* *Quæ, &c.*] Id est, quæ inutilis & sterilis do-

lis do

Innata est, rupto jecore exierit caprificus?

25

En pallor, seniumque. ô mores! usque adeone

Scire tuum, nihil est, nisi te scire hoc, sciat alter?

At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est:

Ten' cirratorum centum dictata fuisse

Pro

VET. SCHOLIAST.

26. *Usque, &c.*] Hæc periphras apud Luciliium posita est * ut me scire volo mi conscius sum, ne damnum faciam. Scire hoc se nescit: nisi alios id scire scierit.

28. *At, &c.*] Hic requiritur historia Demosthenis, qui cum transiret, & à mercenario tabernæ digito demonstraretur, fertur lætatus esse, quod ab ignobilibus sciretur. Et Horatius libro quarto Carminum sic posuit:

Tantum muneri hoc tui est,

Quod monstrer digito prætercentium.

29. *Ten', &c.*] Occulte tangit Nerone, cujus carmina, quia imperabat, per scholas celebrabantur.

VARIORUM.

lis doctrina tanquam caprificus. Altera Allegoria. Ut enim caprificus sterilis est, & nunquam maturos fructus producit, ut etiam saxi & muris in quibus semel radices fixit, contineri non potest, quin muros, saxa & monumenta percurrat, frangat & foras promineat: ita etiam vana stultorum scientia est inutilis, nec cohiberi potest, quia prouolat, & se aliis ostendat.

25. *Exierit.*] Proruperit, prodierit, divulgata fuerit vana tua scientia. *Jecore.*] Ita dixit, quod in eo etiam sensus & adfectus animi collocatos esse crederent. Utitur autem hic auctor dantioribus Allegoriis, decorum observans, ut absurdam illam talem levitatem & vanitatem, qui in carminibus suis ita loquebantur, eo magis ob oculos poneret. *Lucina.* Vel, *Execore*, id est, è sede scientiæ prodierit tandem in aliorum usum, in meam laudem? *Caprificus.*] Gloriæ cupiditas. *Farnab.*

26. *Enpallor, &c.*] Cum indignatione conjuncta Exclamatio, quasi per com-

misericordiam. Ergone, ait, in ea rem-
poris devenimus, ut non in alium finem
litteris infunderetur, quam ad ostentationem
ingenii, *Casaub.* Quasi dicat: Vide
quæso, ô Poëta, quanta tua sit vanitas!
Quæ enim & quanta tua est ætas, quale
scium tuum, quantus pallor. Hæccine
lasciva & juvenilia à tetanto senectute fieri?
Pallor, &c.] Forte in *die Æt.* En, quam
pallidus senectute sis. Palloris hujus duas
causas affert Philo: laboris assiduitatem
& spem incertam, si neminem optatum
consequendi. *Casaub.* *O mores!*] Exclama-
tio ex ira & indignatione profecta. Quasi
dicat: O mores neque antiquos, neque
probos, sed perditos, deploratos. *Lucina.*

27. *Usque, &c.*] Alio argumento ex
Diffimilibus hanc (cum vanitatem per-
stringit. Quod quamvis nostra scientia
& doctrina aliis non innovescat, idcirco
illa pro nihilo tamen habenda sit. Quasi
dicat: Ergone tua scientia vana, imo
nulla tibi esse videtur, nisi aliis illam
carminum tuorum recitatione ostentes,
aliquæ te illa præditum esse sciunt: &
propterea laudent & attollant? *Sciue.*
Græcismus, id est, scientia. Et est *Ephe-
nodos.* *Nihil est.*] Nihil juvat, nihil
valet. *Idem.*

28. *At, &c.*] Accedit Ironia auctoris
nostri, qua irridet vanos inanis gloriæ
captatores. Quasi dicat: Arcanum etiam
à vulgo cognosci, digito monstrari, &
dici: *Hic est summus ille Poëta qui super-
dulcissimum illud carmen recitabat.* Quasi
diceret, dulcis est fama, & populi præ-
conium ubi prætercentium digito mon-
stror, atque puerorum manibus in schol-
lis teror. *Farnab.*

29. *Ten' cirratorum, &c.*] Alii, *Ten'*
Quasi immensa sit gloria carmina sua in
scholis à tot nobilibus pueris deferri,
& edici. Tangit autem Nerone, qui
sua carmina publice in scholis prælegi
imperabat. Id est, tunc te ipsum pro
nihilò

Pro nihilo pendes? ecce inter pocula quærent

30

Romulidæ saturi, quid dia Poëmata narrent.

Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,

Rancidulum quiddam balba de nare locutus

Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid

Eliquet,

V A R I O R U M.

nihilo pendes & repurabis? & nonne tu potius aliquid magnificum de te senties? cum videas carmina tua Romæ in tanto honore esse, ut etiam centum cirratorum puerorum, vel nobilium discipulorum lectiones & dictata fuerint, quæ à magistris, ut ediscant, ipsis sint injuncta. *Disbata.*] Sunt lectiones ediscendæ & recitandæ. *Cirratorum.*] Id est, calamistratorum, vel cincinnos, cirros aut intonsos capillos habentium. Porro pueri nobilium cincinnos vel cirros, id est, capillos conortos & crispatos alebant, qui grandioribus detondebantur, & Veneri dedicabantur. Turneb. lib. 28. c. 26. *Centum.*] Synecdoche numeri certi, pro incerto. *Lubin.*

30. *Ecce, &c.*] Tanquam rem novam & inauditam incepturus. Dixit antea de publicis recitationibus quæ fiebant in basilicis, exedris: jam reprehendit privatam recitationem inter pocula & convivium. *Inter pocula.*] Emphatice. Hinc enim ardor & indignatio Poëtarum. Quasi dicat, Potestne fieri ut ebrii & vinolenti aliquid laude dignum approbent. *Lubin.* *Inter.*] Vetus hic mos & à Græcis acceptus: sed hoc oblectandi sui causa, non ut accuratius quicquam tractarent. *Casaub.*

31. *Romulidæ, &c.*] Ponuntur quasi duo contraria. Quasi Romani Romulo minime similes, sobrii illius Romuli, vinolenti & saturi posterii. *Saturi.*] Dapibus & vino distenti. Dicuntur & hæc in Neronem. *Dia, &c.*] Id est, sacra illa vatum, & divina illa Poëmata inter pocula in profano loco non agitando, non profananda. *Narrent.*] Id est, quid sentiendum sit de Poëmatibus.

32. *Hic aliquis, &c.*] Erat moris ut in missam intervallis, aut remotis mensis, aliquis convivarum vel memoraret, vel de scripto præter alicujus Poëta

recitaret: unde mox convivis anfa fabulandi nascebatur. Hoc nunc facit iste inter delicatos delicatulus. *cui circum humeros hyacinthina læna est.* *Casaubon.* *Hic.*] Hoc in loco, vel tum, ubi Poëmata facta mentio. *Aliquid.*] Forte, ut dixi, Nero, præcipuum enim quendam notari indicant sequentia. *Circum humeros.*] Sic Virgilius 4. *Æneid.*

-- *Tyrioque ardebat murice læna*

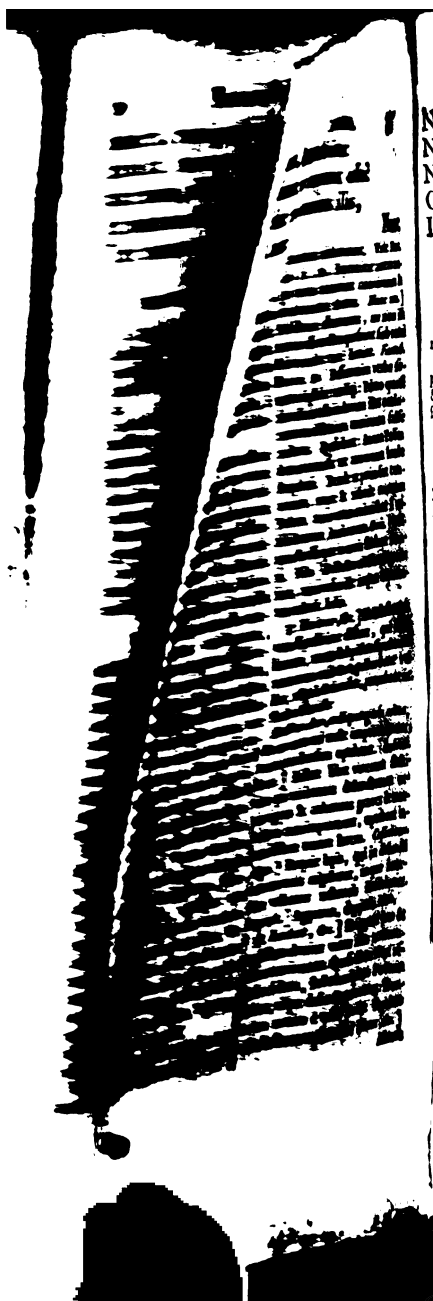
Demissa ex humeris.

Hyacinthina.] Fuit vestis magni precii, ob colorem potissimum, violæ vernæ, quæ ex obscura & purpurea, id est, subrubra, & Hyacinthi coloris persimilis. Alii legunt *lanthina*. *Læna.*] Vestis quæ supra alia vestimenta superindui solebat, villosa palla, qua in convivio & triclinio uti licebat, non in foro. Vel paludamentum. *Idem.*

33. *Rancidulum, &c.*] Reprehensio, quod recitaret rancida, auribus ingrata, insuavia, & putida. Quæ tamen convivæ adulatores laudabant. *Lubin.* *Rancor* est certarum rerum diutius asservatarum corruptus odor: veteres Magistri vertunt *ῥαῖος*, quod oleo vitiato proprium. *Balba, &c.*] Id est, quod versus ita putide referrent, ut vox per nares emitti videretur, hoc autem ex mollicie & lascivia faciebant. *Nare balba.*] Et est *ῥαῖος* prore. Linguz enim proprium est balbutire, & balbus ille dicitur, qui vitio linguz voces male exprimit. *Lubin.* *Balba.*] Hoc enim solum voluit significare, naturalem vocis modum ab istis esse seminari. *De nare loqui dicuntur*, quibus spiritus qui per nares exit non liberè fluit, ob angustiam tramitiss. *Casaubon.* *Turneb.* lib. 28. cap. 26.

34. *Phyllidas, &c.*] Id est, misereabiles Tragicorum materias, ut Phyllidem à Demophonte, Hypsipylem à Jasone desertam, & alia balba de nare eliquas, id est, imperfecte & blæse quodam





N
N
C
I

E
W
G

1

Nunc non è tumulto, fortunataque favilla,
Nascentur violæ? rides, ait, & nimis uncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse: & cedro digna locutus,
Linquere nec scambros metuenna carmina, nec thus?
Quis.

VET. SCHOLIAST.

39. Nunc, &c.] Tumulus dicitur terra aggestio, ubi nulla est memoria.

43. Nec, &c.] Quæ carmina nullum periculum habent apud falsamentarios & turarios. Per scambros significat falsamentarios, per tus pigmentarios.

VARIORUM

Manes posuit pro sepulcro per figuram Adjuncti pro Subjecto. Quod veteres mortuorum animas vel manes, manere crederent in sepulcro. Hinc qui sepulcra demoliebantur, Deos manes violare censebantur. *Idem.*

39. Nunc, &c.] Id est, nonne jure è tumulto & sepulcro ejus violæ nascuntur? *Tumulus* autem proprie est terra aggestio. *Fortunataque, &c.*] Id est, ex reliquis cinerum felicibus & fortunatis, quæ quidem tam sacratissimi vatis sunt reliquæ. *Lubin.* *Favilla.*] Proprie est cinis calidus fovens ignem, &c, ut Poëtæ dicunt, *σπῆρμα πύρεος.* *Casaub.*

40. Nascentur viola.] Id est, rosæ & flores. Hoc ergo tanquam summæ felicitatis loco habendum, optabant amicis defunctis. *Juvenalis Sat. 7.*

Dii majorum umbris tenues & sine pendere terram,

Sperantesque crocos, & in urna perpetuum vet.

quos è sepulcro natos pacatæ & felicit conditionis defunctorum argumentum. *Rides, ait, &c.*] Est *ἀρδύνη* i.e. vani illius Poëtæ, quem irrisit auctor noster. Id est, si nimis rides & perstringis & subannas nos Romanos nobilium Poëtarum scriptores & admiratores. verba sunt vani recitatoris causam suam defendentis, *Et ait, &c.*] Id est, nimium

indulges, ô Persi, protervo tuo risui. Notum est proverbum, *Νῆσε, ἀνὴρ σὺς πρὸς τὸν ἰριδῆναι.* quod est vafre & subdole aliquem irridere. Græci *μυαμῆσαι.* *Uncis* autem eo dicit: nam nares, quos illos soluto risu contrahimus, in ruyas contrahuntur & incurvantur. *Lubin.*

41. *An erit, &c.*] Id est, anne homo adeo bardus atque stupidus invenietur, qui ab aliis ob ingenii sui monumenta laudari nolit? qui aliorum de se famam & existimationem contemnat? Nempe trahimur omnes laudis studio, & optimus quisque maxime gloria ducitur. *Velle, &c.*] Id est, qui nolit & respuat. *Lubin.*

42. *Os.*] Favorem, laudem, acclamationem, quæ ore sit, vel ab ore procedit. *Merniss.*] Sibi devinxisse & conciliasse. *Cedro, &c.*] Id est, carmina perpetua hominum memoria digna post se relinquere & posteritati consecrare. *Cedro.*] Sumptum hoc est ab arboris illius natura, quæ cariem non sentit. Ejus autem arboris succo quæcunque illæ sunt, à carie & tineis immunia sunt. Hinc verbum, *Cedro dignum.* Hoc autem Hemistichio usus est Virgilius *Æneid.*

-- *Et cedro digna locuti.*

Idem.

43. *Nec scambros, &c.*] Id est, quæ nullum periculum habent ob insignem artificium & venustatem, ne chartæ, quibus inscriptæ sunt, iuniles & projectæ ad falsamentarios, pharmacopolas, deferantur, ut inde unguæ, involucra, vel cuculli fiant, quibus scambros, thus, piper & consilia amicianæ & involvant, *Scambros.*] Pisciculos, *anchovas,* dictos; unde laudatissimum sit garum, cujus singuli conglis millibus nummum permutabantur, teste Plinio. *Idem.*

Quilquis es ô, modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte, quid aptius exit, 45
 Quando hoc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est:
 Sed recti, finemque extremumque, esse recuso
Euge tuum, & *belle*. nam *belle* hoc, excute totum.

VET. SCHOLIAST.

44. *Quisquis*, &c.] Mimica & comica exclamatio: quoniam Poëta non nunquam omisso recto sermone, extra scenam soli loquuntur, sustinentes personam suam, aut aliquorum hominum verba interponunt.

VARIORUM.

44. *Quisquis*, &c.] Jam Poëta Persius adversario superius inducitur respondet per concessionem dissimilitudine illustratam. Quasi dicat: Concedo tibi laudem respondendam non esse, ita tamen, quod, quamvis, si quid boni scribo, laudem mihi decerni non moleste feram, tamen ad laudem & gloriam non scribo; Vel eo non scribo ut laudem consequar. *Quisquis es*.] Contemtim dicit, quasi ad ignotum, id est, quicumque es, inquit Poëta, quem induxi modo me monentem & mihi objicientem, cape jam animi mei sententiam manifestam. *Farnab. Modo*.] Paulo ante cum dixit adversarius, *Rides & nimis uncis naribus indulges*. *Ex*, &c.] Mea reprehensione mihi feci è contratio & adversus me dicere, mihi contradicere & resistere. *Lubin*.

45. *Non*, &c.] Est protasis dissimilitudinis, modesta virium suarum extenuatione illustrata. Quasi dicat: Laus quidem si obiter ad me veniat, non est recusanda. *Si*, &c.] Modeste vires suas extenuat. Si quid forte aptius, concinnius, elegantius à me edatur. *Exire* enim hic est, ad finem, ac metam pervenire. *Casaub.*

46. *Quando*, &c.] Singularis Persii modestia, sua extenuantis. Quasi dicat: Forte merito dico, quando *hoc avis*, ut aptius aliquid scribam rara admodum apud me est, id est, rarum pignum & in-

Quid

usitatum est, ut aliquid laude dignum à me scribatur. Vel, licet concinnum poema, rara avis sit, & Phoenix alter. *Farn. Siquis*, &c.] Quasi dicat: Si tamen fieri possit, ut concinnius aliquid à me scriberetur. *Lubin*.

47. *Laudari*, &c.] Id est, nolim vel recusem laudari. Interea vanam illam populi auram non ambitiose confector. *Neque*, &c.] Non habeo animum adeo durum & ab omni humano adfectu aversum, ut nullo honore commovear. *Cornea*, &c.] Proverbium in illos qui nullo adfectu humano tanguntur. Id est, animus insensibilis & stupidus, adamantinus. Cornu enim non lentit. *Idem. Cornea fibra*.] Etià arabibus audimus nos Stoici, amorem tamen non exuimus bonæ famæ: sed tangit & nos ea eura. *Fibra* heic est cor: *cornea* heic pro valde dura. *Casaubonus*.

48. *Sed*, &c.] Id est, interea tamen, licet laudes omnino non respiciam, omnia propter populi laudem tanquam finem extremum & summum bonum faciendum non censeo. Id est, recuso, non admitto, non concedo illud tuum *euge* & tuum *belle*, id est, illas adulantium acclamationes, recti finem & extremum esse. *Recti*, &c.] Pulcri & honesti finem, ob quem reliqua omnia experuntur. *Extremum*.] Scilicet finem, & summum bonum. *Lubin*.

49. *Euge*.] Hæ enim voces erant acclamantium auditorum, & adsentantium adulantium. Est enim interjectio adsentientis & congratulantis. Sic Horatius:

—*Clamabit enim pulcre, bene, recte.*

Tuum.] Hoc enim sine scribis, id unicuique tuum est propositum, cum scribis. *Nam*, &c.] Hoc autem *belle* ingeniose & ambigue repetit. Potest & *requis* & adverbialiter intelligi, id est, univ-

las

Quid non intus habet? Non hic est Ilias Atti
 Ebria veratro: non si qua elegidia crudi
 Dictarunt procures: non quidquid denique lectis
 Scribitur in citreis. calidum scis ponere sumen:

Scis

VET. SCHOLIAST.

50. *Non, &c.*] Accius Labeo Iliadem Homeri versibus foedissime composuit.

VARIORUM.

fas illas acclamationes, & totum illud *Euge & belle*, quod ab auditoribus tibi acclamari raptore expetis, accuratius perpende & considera. Nam quid illud vanitatis, adulationis & irrisiois non intus in te habet? *Excute.*] *Ex mēdōm*, hic pro singula seorsum considerare. *Casaub.*

50. *Quid, &c.*] *Arrogantior*, scilicet ineptiarum, vanitatis, adulationis, sycophantiarum, fraudis. *Non, &c.*] Quasi dicat: Non ut Attius Labeo, & reliqui Romani nobiles: Sic ego quoque ad populi applausus captandos carmina scribo & recito. Ac si diceret: Hic nihil simile insanis scriptis Attii Labeonis reperies. *Hic.*] In meis Carminibus & Satyris. *Ilias, &c.*] De Insulso hoc verisum compilatore, superius dictum est. *Lubin.*

51. *Ebria, &c.*] Id est, mea carmina nullam laudem captant, ut insana illa & elleboro digna Ilias Attii Labeonis. Per insanum illud Poēma Satyrice denotat, quod multum Ellebori ad ebrietatem ulque potarit. Solent autem furiosis & insanis elleborum, Latinis veratrum, propinare, ad melancholiam expurgandam, quo phrenetici sanitati restituebantur. Turnebus lib. xxvi. 11. cap. 26. Vel, *Ilias veratro ebria* dicitur, ad quam scribendam multa portione ellebori Attio fuerit opus. *Casaub.* *Non, &c.*] Id est, non mea carmina sunt lasciva, foeda & obscena, qualia vilissima illa poemata, quae nobiles Romani cibo & potu distenti, crudi & tumidi in conviviis consueverunt dicere & recitare. *Elegidia.*] Scopitice dictum per diminutionem, significans elegias lascivas, molles. *Crudi.*] *Eae* cruditate laborantes, vel crudum

adhuc in stomacho cibum gerentes. Quasi dicat: Gulz procures, computationibus assueti, & quorum venter cruditate laborans subtilia carmina non poterat gignere. *To Crudi* etiam ad studia potest referri vix bene adhuc inchoata istis, nedum perfecta: sic accipit Petronius. *Casaub.*

52. *Distarunt.*] Dum inter mensas & pocula nugas esturiunt. malle legere. *Rustarunt cum essent crudi. Procures.*] Intelligit principes & nobiles Romanos. Hos supra vocavit *Romulidas saturos*, & *Ingentes Titos*. *Non, &c.*] Id est, vana assentatoria carmina, quae Romani in tanto habebant precio, ut citreis lectia discubitoriis illa inscriberent. Vide Juvenalis Satyr. 7. vers. 104. Alii lectos thalami intelligunt & eorum citreas tabulas cera indutas, in quibus noctis tempore, quidquid in animum veniret, statim notarent, nevis ingenii periret. Erat autem arbor *Citrus* lignum magni precii, materiam lautis mensarum orbitibus suppeditans. Quae in tanto precio Romae fuit, ut eodem auxi ponderere rependeretur. *Lubin.*

53. *Calidum, &c.*] Reprehendit illos, & quod magnificis coenis, largitionibus & muneribus auditores convivas tanquam adulatores & parasitros conducere, eorumque applausum quasi emerent. *Lubin.* Divitum omnes nugas, qualescunque tandem essent, laudari solitas indignatur Persius. *Levis citrei*, opulentorum proprii. *Casaubonus.* *Scis ponere.*] Dare coenam lautam. Id est, novisti apponere, novisti alios ad coenam vocare, & lautissimis impensis liberaliter tractare, & postea quæris ex illis, quid de te rursus carminibus sentiant. *Calidum.*] Quia cibos quam ferventissimos mensis inferre moris erat. *Casaubonus.* *Sumen.*] A sugendo dictum, quasi *Sugimen*, suis mammam significans, & quidem sua primiparæ post primum

B 3

parum.

Engr
Surr
Al f
Te

Quanto è o, molto per
Me ego, che amo,
Quanto ha per me
L'occhio mio che
Sei tu, che
Ecco me, che

... in mare lacru
... in mibi dicite
... cum tibi calve
... tripode exet
... conia pifit,

an international market place. In

2. Quali dei: Quomodo dei

[illegible]

Ormai dico: Si vorrete sapere ad

[illegible]

[Faint, illegible handwritten text]

... verbo dice: Tu perdes la...

... magis de amicis scribis. Latine

... **COMPTES. AGENCE** ...

...: 40 de italiani provenienti
... ad emigrare verso

... groups & invited people

scribi debent: imprimis

... expenditure, & vitamin complex.

plus equo operatus. (Lafontaine)

ex. *Pentagonia sulcata* Latr. 1854
calvaria & *cranium* Poe

gati dhat: Tu inepitā tātān
gati dhat: Calve, pīnāt

er tanquam aqualiculos tan-

Alia reliquam corpus promi-

o, & virtus ac delictis pingui,

tic, acurati și bine-

max.] Ponitur hic pro Hispania
[Spanish town.]

Laus conveniens Satyrice

Est autem Aquatilis pro
posi. vel etiam pro recepta.

in. Ponitur hic pro ventu
"dominis Pontificis."

... , експорт. Сопри-

...mensura autem possit tam
...medio. Tuncus lib. 26

7 Proximal.

100

Digitized by Google

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum sitiât canis Apula, tantæ, 60
Vos ô patricius sanguis, quos vivere jus est
Occipiti cæco, posticæ occurrîte sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim? nisi carmina molli

Nunc

V A R I O R U M.

ambrosias istorum & stuporem admiratur. *Casaub. O Iane.*] Est autem Ellipsis, & lubinelligendum: Quam tu scilicet & prudens es, qui vides *exponit* *exponit*, ô te beatum. Fuit autem Janus antiquissimus Italiz Deus, & Latii rex, à quo *Janiculum* dictum. Per *Janum* intelligit cordatos & prudentes. *A tergo, &c.*] Trias irrisiionum vel sannarum genera ponuntur. Primum, Manu ciconiam significare. Secundum, Apposito ad tempora pollice asininas aures denotare. Tertium, Linguam sitientis canis imitari. *A tergo.*] Illud enim fieri non poterat, nam & in tergo habebat oculos. *Ciconia.*] Refer hoc ad digitos in modum rostri ciconini coactos. *Pinsit.*] Pinsere est avium, dum rostrum alicui rei crebro impingunt, & crebro aliquid percutiunt: ab antiquo verbo *Pindo*, id est, serio, unde pistor & pistillum. Diomedes legit, *Pinsat*. Lubin.

59. *Nec, &c.*] Secundum irrisiionis genus, cui non à tergo manus irrisorum proterva, albas asini aures expressit & capiti apposuit. *Mobilis.*] Noratione significat asini aures ex motu manus, hominis enim aures sunt immobiles. Deinde asini aures interius albis pilis hirsutæ sunt. Tales ergo manus capiti applicatæ movebantur instar asininarum aurium. Respicit autem ad fabulam de Mida. *Idem.*

60. *Nec lingua, &c.*] Hoc est, tertium genus sannæ, linguam nimirum longissime exserere, quod Saxones vocant, Caput Leonis imitari. *Quantum, sitiât.*] Id est, quantum sitiendo exserit. *Apula.*] Eo dicitur, Apulia enim regio est calidissima, unde Siticulosa dicitur ab Horatio. *Tanta.*] Non aliter membra: puto tamen scripsisse Petrum,

Tantum. Quæ lectio & elegantior longe est & planior. Ut nimirum quantum canis sitiens linguam extendat, tantæ etiam sint linguæ ardellionum & irrisorum. *Casaub. Lubin.*

61. *Vos.*] Id est, vos nobiles Romani, quibus illa felicitas Jani non concessa est, ut qui in antreion, non etiam in posteriori parte capitis oculos geritis, ne adulatores post tergum vos ludibrio habeant, sedulo cavete. *Quos vivere, &c.*] Id est, quibus natura nullos oculos in occipitio collocavit, & ita ratio est apodoseos ex adjunctis, quod Romani facile possunt decipi, respicite ergo & irrisoribus posthac nolite credere. *Lub. Vivere, &c.*] Quos natalium humilitas non cogit spe alicujus commodi scribere ac recitare: sed licet tamam iis artibus quæsitam continere, & eximere vos eorum cachinnis, qui miseros recitatores palam laudant, clam sublannant. *Vivere occipiti cæco illis fas,* qui nihil coguntur admittere, cujus gratia optare debent Jani oculos, de quo modo dictum. *Casaub.*

62. *Posticæ, &c.*] Id est, obviam ito & resistite illi irrisiioni, quæ sit à tergo. *Sanna.*] Sanna, est os cum vultu distortum, per irrisiionem. *Lubin.*

63. *Quis, &c.*] Vani Poëtæ proloporia, qui adulatorem interrogat: Quid populus de me loquitur? Qui sermo & quod judicium vulgi de me & meis carminibus? *Populi.*] Vanum populi judicium non ex certa ratione, sed ex opinionione proficiscens, & quod optimus quisque semper contempnit. *Quis enim.*] Responder irrisor donis atque muneribus corruptus. Quasi dicat: Quis enim alius de tuis carminibus populi sermo esset, nisi illa adeo polita, adeo perfecta & limata esse, ut vel Momi judicio nihil addi, nihil demi possit? *Nisi carmina, &c.*] Nisi quod carmina tua currant

Nunc demum numero fluere, ut per læve severos
 Effundat junctura unguēs. scit tendere versum
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno :
 Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
 Dicere res grandes nostro dat Musa Poëtae.

65

Ecc

VARIORUM.

& fluant versu facili & bene conjuncto.
Lubin.

64. *Molli numero.*] Id est, mira facillime, dexteritate, in quibus nihil durum, rigidum, asperum. *Fluere.*] Sine ullo labore à te componi. *Lubin. Fluere.*] Judicia auditorum caput, qui eam solam orationem probabant, sive *ἁμυγγοῖ* sive *ἀμύλεγ*, quæ tenera quadam elocutionis cute esset operata. *Casaubon.* Et ergo hic sensus: Adeo polita sunt tua carmina, ut velut in marmoribus, quidquid dextere junctum & coaptatum est, & affabre commissum, & nulla asperitate relicta perlæve & perpolitum est & junctum, si unguibus pertentetur, unguēs etiam severos & accurate inquirentes & judicantes, non intromittit, sed effundit, & transmittit, ac nulla junctura sentiat: ita in compositione versuum tuorum nulla est inæqualitas, & illi exactum Criticorum judicium facile sustinent. Ordo autem est: Ut junctura (vel commissura marmoris) effundit unguēs severos *per læve*, id est, per politum & levigatum marmor transmissos: velut autem unguis non intromittitur in commissuram, ob aptissimam conjunctionem: ita etiam censura vel judicium Criticorum in carmen non admittitur, ob accuratam compositionem. *Lubin.*

65. *Effundat.*] Non intromittat, sed excludat, cum nulla ibi rima, vel juncturæ veſtigium appareat. *Mallet Effundit:* Id est, non remoratur vel impedit unguēs per marmor transmissos nulla obſtante asperitate. *Severos.*] *Severum* vocamus, qui iustitiam ad unguem vel ad vivum reſecat. *Junctura.*] Allegorice compositionem versuum sine ulla asperitate & inæqualitate poliſſimam intelligit. *Ungues.*] Hinc proverbium, *ad unguem*, pro re perfecta & omnibus

numeris absoluta. *Scit, &c.*] Secundum argumentum à comparatione ſimilium. id est, tam recte versum ſcribit, quam fabri lignarii lineam, normam, aut perpendiculum rubrica & creta notant. Significat optimum carminis opificem & artificem. *Tendere.*] Deducere, dirigere, collimare, ut & ſagittarii clauditor unus oculus, ne viſus dividatur. *Idem.*

66. *Non secus.*] Non aliter, atque ſi faber lignarius opus ad amuſſim & regulam examinet, & lineam rectam, normam per rubricam notata dirigat & apponat. *Rubricam.*] Solent enim fabri lignarii amuſſim rubrica, creta vel ſtamento notare, & illud ad lignum transferre, ipſa norma lignum verberando, ut designent quid amputandum ſit, & quo paſſo opus ſit dirigendum. *Ordo.*] Uno nimirum clauſo, altero aperto, ut lineæ rectitudinem examinent, ne vago amborum oculorum obſtutu, norma rectitudinis turberetur. *Turneb.* lib. 28. cap. 26.

67. *Sive, &c.*] Tenuis argumentum, à quavis materia ſubjecta, de qua graviſſime & poliſſime carmen ſcribat. Declarat id cauſa efficiens; Muſarum ſcilicet inſpiratione. *Lubin.* *Opus in, &c.*] Tò opus biſariam poteſt exponi: ſive opus ſit in mores evehi: vel, ſive opus fuerit inſtitutum ab illo, adverſus mores. *opus autem in mores & luxum*, interpretor de ſatyrico ſcripto: quod videntur ea zte multi tentare, partim carmine heroico, ut Perſius, partim per ſatyram mixtis oratione & verſu, ut Petronius. Non aſſentior veteri interpreti & aliis qui mores de comœdia accipiunt, *luxum* de ſatyra. *Casaubon.* *Ex prandia regum.*] Intelligit Tragœdias ut prandium Terei, cœnam Thyſtæ. *Lubin.*

68. *Res grandes, &c.*] Quæ intelligenda tantum de Tragœdia. Satura enim poſu-

Ecce modo heroas sensus afferre docemus
Nugari solitos Græce, nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & fumosa Parilia fœno:

70

Unde

VET. SCHOLIAST.

72. *Palilia, &c.*] Varro: Palilia tam privata quam publica sunt apud rusticos: ut congestis cum fœno stipulis, ignem magnum transiliant, his Palilibus se expiari credentes.

VARIORUM.

populare & humile scriptum est. Intel-
ligit autem per *Res grandes*, magnas, &
ponderosas, sublimes, & verba decoris
& gravitatis plena. *Lubin.* *Nostro dat,*
&c.] Huic de quo loquimur: sunt enim
populi verba recentis adhuc Poëtæ cu-
jusdam recitatione: sed Neronem præ-
cipue intelligi existimantibus, assenti-
mur. *Casaub.*

69. *Ecce, &c.*] Aliud Poëtice vani-
tatis argumentum, quod majora vi-
ribus aggrederebatur, & cum ne humi-
libus quidem materiis dextere tractan-
dis sufficerent, materiis gravissimis ma-
nus admolirentur: Præclare de his Ho-
ratiis:

*Summe materiam vestris qui scribitis
aquam*

*Viribus, & versate diu, quid ferre recu-
sent,*

Quid valeant humeri.

Ecce.] Quasi rem novam & inauditam
incepturus. *Heroas sensus.*] Intelligit he-
roicas materias, quales tractant Epici,
sententias & materias graves, sublimes.
posuit autem *Heroas* pro *Heroas* vel *He-
roicas.* *Adferre.*] Proferre, scribere, &
producere. *Docemus.*] Legitur in aliis,
videmus. *Lubin.*

70. *Nugari, &c.*] Qui antea vana
quzdam Poëmata & Epigrammata Græ-
ca solebant condere, illi jam omnia ten-
tant sublimia. *Nugari solitos*, id est, qui
Græce solebant versus scribere. *Lubi-
nus.* Vel intelligit puerulos vix adhuc
primas litteras doctos. Ea enim ætate
Romani, puerorum studia à Græcis li-
teris auspicabantur. *Casaub.* *Nec, &c.*]

Pueri cum primum rhetorum Scholam
salutaverant, egressi è Grammatico lu-
do, exercebant stylum in descriptioni-
bus ac narrationibus historicis. *Casaub.*
Qui ne tantum quidem in arte Poëtica
profecerunt, ut lucum recte possint
describere, & rus saturum, & ubertate
fructuum amœnum laudare. *Artifices*
ponere est, non satis gnari & periti artifi-
ces ad ponendum. *Turneb. lib. 9. cap. 31.*
Lucum.] Silvam aliquam amœnam &
incaduam, alicui Numini consecratam.
Lubin.

71. *Nec rus, &c.*] Scilicet sunt ar-
tifices. Id est, qui ne possunt quidem
rus omnis generis fructibus & latissè-
getibus abundans, recte describere:
quod tamen laudare cupientibus, su-
turum sit benigna materia. *Ubi.*] Id
est, in quo rure sunt corbes, &c. Quæ
à Varrone, & Columella describuntur.
Lubin.

72. *Et focus.*] Scilicet luculentus,
culina uncta. *Et porci.*] Species pro ge-
nere omnis generis greges & armenta
significat. *Et fumosa, &c.*] Id est, in quo
rure etiam sunt loca sacrificiis destinata,
in quibus pastores publicè & privatim
20. Aprilis die, quo Romulus olim ur-
bem fundaverat, magnæ suæ Dez Pali-
festa *Palilia* dicta celebrabant, & illi
liba sacrificabant. Eadem festa & di-
cta *Parilia*, quoniam pro partu peco-
ris eadem fiebant. *Athenæus libro 8.*
capite 16. *Fumosa fœno.*] Nam pyras
ex stipulis & fœno extructas in-
cendebant, & per excitatum fumum
transiliebant, se hoc sacrificio expiari
credentes, morbos depelli à se & à pe-
core, item lupos abigi. *Lubinus.* Quid
aridius aut jejuniis fingi potest, quam
si cum institueris rus saturum laudare,
circa corbes, focum, porcos, & fœnum
immoreris? Izvia enim ista sunt ac ni-
hil, præ Bacchi Cererisque muneribus,
fructuum copia, gregibus atque armen-
tis aliisque multis, in quibus fixæ sunt
agro-

Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Quem trepida ante boves Dictatorem induit uxor:
 Et tua aratra domum licitor tulit, euge poeta,
 Est nunc, Brisæi quem venosus liber Acci,
 Sunt quos Pacuviusque, & verrucosa moretur

7)

V A R I O R U M.

agrorum divitiæ ac suavitates. *Casau-
 bonus.*

73. *Unde Remus.*] Id est, ex quo rure
 saturo Romulus, Remus, & alii anteo-
 res Romani generis sunt oriundi, &
 nati. Unde patres nostri ad imperium
 prodierunt, & illud virtute sua amplia-
 runt. Innuens priscos patres non mol-
 licie & luxu vitæ, sed labore & virtute
 veram sibi gloriam comparasse. *Sulco-
 que, &c.*] Id est, ex quo jure olim sum-
 mi Imperatores & Dictatores prodie-
 runt, atque adeo tu ô Dictator Quinti
 Attili Cincinnate, quem rure arantem,
 ad Dictaturam contra Samnites S P Q R.
 per licitorem in urbem vocavit, qui Con-
 sulem Romanum à Samnitibus obse-
 sum obsidione liberavit. Vide Liv. lib. 3.
Sulco, &c.] Arans Nam inter arandum
 dentale vel lignum cui vomer inducatur,
 continua aratione atteritur. *Quinti.*] Vo-
 candi casus. *Lubin.*

74. *Quem, &c.*] Sudans enim & nu-
 dus rusticorum more arabat, cui ob id
 uxor Raelia trepida & rei novitate per-
 cussa, è vicino tugurio propere vestem
 attulit, & virum suum Dictatorem jam
 à Senatu Romano delictum, induit.
Trepida.] Festinans. Vel metu percussa:
 utique cum legatos exponentes audis-
 set, qui terror esset in exercitu: Omnia
 enim trepidationis plena. *Casau-
 bonus. Ante
 boves.*] Et prope aratrum quibus arabat.
Lubin.

75. *Et tua, &c.*] Id est, cum publi-
 cus minister à senatu missus, aratrum
 tuum domum humeris sublatum repor-
 tavit. *Licitor.*] A ligando, quod vel fa-
 sces virgarum ligarent & Consulibus
 præferrent; vel quod quem Consules
 prehendi jussissent, prehenderent & li-
 garent. *Euge.*] Respexit ad superius il-
 lud adulatorum *Euge.* Quasi dicat: Ego
 etiam tibi adulator, & tibi acclamabo

Antiope,
 homo vanissime. Egregios vero Poetas
 qui grandia & sublimita aggredi nos
 erubescunt, cum ne hæc quidem tam
 minuta, tam pusilla recte explicare poi-
 sint. *Idem.*

76. *Est nunc, &c.*] Aliud Poeticæ
 vanitatis argumentum à factis, quod at-
 fessent obsoleta & antiqua verba, &
 Poetas vetustissimos & antiquitate signa-
 lentes, Accium, Pacuvium & alios imi-
 tentur & legant, spreis recentibus, &
καταφύλας eorum vitia pro virtutibus
 æmularentur. *Lubin.* *Brisæi.*] Bacchi,
 & furentis, à Baccho, qui Brisæus di-
 ctus, quod Accius scripsit Bacchas Tra-
 gœdiam. *Farnab.* *Brisæi, &c.*] Ita ve-
 tus lectio: non *Brisæi*, neque *Atti* vel
Atti. L. Accium veterem Poetam tra-
 gicum Pacuvii *κρίστην* intelligit. pro
Brisæi lego *Brisæi*: notissimum scæviæ
 nomen ex Homero & aliis Poëtis: ejus
 casus tragœdiæ convenire nemo potest
 negare. *Brisæi igitur liber venosus & An-
 tiopa verrucosa*, duarum Tragœdiarum
 nomina sunt, quarum hæc Pacuvius
 composuerat, illam Accius figurate ve-
 ro omnia illorum scripta designabantur
 duabus illis vocibus. *Venosus liber.*] Tul-
 gens & sufflatus: Vel deformis, tibe-
 rosus, ut sunt homines macri & tene-
 vici quibus dedit longa ætas deformem
pro cute pollem. Itis enim venæ exstant,
 carne senio absumpta: *venosus* autem
 omnes membranz non *navosus*, ut su-
 spicabatur Hadrianus Turnebus lib. 28.
 cap. 36. lux & decus suæ ætatis. *Casau-
 bonus.*

77. *Pacuviusque, &c.*] Poëta fuit
 Tragicus Brundisinus, maximus, anni-
 quissimus, pictor etiam egregius, Ennii
 Poëtæ ex sorore nepos: Tragicorum o-
 mnium princeps apud Latinos. Pauca ejus
 restant fragmenta. *Moretur.*] Detineat,
 juvet, delectet. *Verrucosa, &c.*] Tumi-
 da, tuberosa, aspera, horrida, & in-
 apta

Antiope, ærumnis cor luctificabile fulta:
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærisque unde hæc sartago loquendi 80
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exultat tibi per subsellia lævis?

Nilne

VET. SCHOLIAST.

82. *Troffulus.*] Troffulum oppidum fuit Hetruriz, non longe à Volscis. Hoc equites Romani sine peditibus expugnaverunt Numio quodam duce. Unde equites Romani Troffuli dicti sunt.

VARIORUM.

pra digit, venosa. Nam *Verruca* ut & tuber, iniquitatem gignit. *Casaub.*

78. *Antiope.*] De hac eximia Tragœdia inquit Cicero lib. 1. de Finib. initio : *Quis Ennii Medeam & Pacuvii Antiopeam contemnat & rejiciat?* Petrus tamen illam ob nimiam duritiam parum probavit. Intelligit ergo Tragœdiam de Antiope uxore Lyci regis Thebarum, qui eam à Jove sub specie Saryri compressam repudiavit, superinducta Dirce, à qua multis modis cruciata est Antiope. *Ærumnis cor.*] Nempe cum à Dirce tot calamitatibus vexaretur, tot ærumnarum cor ejus cingebant & angebant, ut illis ipsis ærumnis & miseris, cor fultum, nixum, & incumbens habere videretur. Et hic Persius de industria duras Pacuvii voces imitatus est. *Cor fulta.*] Synecdoche Grammatica. *Luctificabile.*] Miseris & ærumnis cor luctuosum habens, miserabile, calamitosum, luctificum. *Fulta.*] Durissima metaph. Fulcitur enim rebus gratis & salutaribus. *Fulcire*, pro cingi & opprimi undique posuit. Turneb. lib. 28. cap. 26.

79. *Hos pueris.*] Id est, cum videas lippos, senes, & cæcos patres, pueris filiis suis hosce monitus proponere & antiquitatem monendo & hortando commendare, & omnibus modis inculcare, nihil mirum est, quod magna sit confusio & miscella Latini sermonis. *Hos monitus.*] Verborum exhortationes intellige. *Infundere.*] Instillare, quasi

cum matremolacte, & assiduo inculcare. *Lubin.*

80. *Quærisque.*] Quasi dicat : Non est mirum si pueri corrumpantur, cum hæc à parentibus acceperint & didicerint. *Unde.*] Id est, unde hæc confusio & mixtura obsoletorum & usitatorum in linguam & sermonem Latinum venerit. Ducta metaph. à sartagine, quod ut in illa patella variorum animalium carnes commixtæ frignantur & torrentur, ita nova & vetera, usitata & obsoleta passim ridicule & inepte conjunguntur. Vel sumitur pro locutione confusa, aspera & odiosa instar strepitus sartaginis. *Farrab.* Turnæbus libro 28. cap. 26. Alii leg. *farrago.*

81. *In linguas.*] In communem hominum sermonem deveniret. *Unde.*] Illa ratio Latini sermonis fracta, efforminata & viro Romano indigna. *Dedecus.*] Loquendi corruptela. *In quo.*] Qua corrupta loquendi consuetudine Romani mirifice delectantur. *Lubinus.*

82. *Troffulus.*] Ita dicti Equites Romani qui sub regibus *Celeres* : Deinde *Flexumines* ; postea *Troffuli* dicti sunt, teste Plinio lib. 32. cap. 2. quod scilicet sine peditibus duce Numio, Troffulum Hetruriz opidum non procul à Volscia expugnassent. Vel *Troffulus*, ut Nonius ait Torosus, bene habitus, & in cure curanda plus æquo operatus, cujus Deus venter, quasi Torosulus, à torosa & musculola pinguedine. *Casanebonus* dicit, *Troffulos* vulgo vocari, qui cultu & tota vitæ genere cæteris præstare vellet. *Exsultat.*] Terram pede tundit, plaudit, vehementer delectatur. *Tibi.*] Vaso nimirum Poëtæ, veterum sermone obsoleto utenti. *Lavis.*] Mollis, politus, delicatus, glaber. *Irrisorie.* *Per.*] Theatri scilicet vel etiam ædificii in quibus Fabulas recitas. *Lubin.* *Exultat.*]

Justa

Nilne pudet, capiti non posse pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire, *Decenter*?

Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis 85
Librat in antithetis. doctas posuisse figuras

Lau.

VET. SCHOLIAST.

86. *Librat, &c.*] Antitheta sunt hæc:

Fantia neglecti velabant colla capilli:

Et per neglecti volitabant colla capilli.

Aut quotiens umbra porrexì brachia mota:

Aut quotiens umbra reduxi brachia mota.

Antitheta autem ista sunt, quæ contra se ponantur: ut, hinc pudor, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum: istinc fraudatio, illinc fides.

VARIORUM.

Jactat sese inter eruditos, ut cum in subsellis sedet, aut cum transit per subsellia, habita recitatione. Quid, si hoc accipias de auditoribus? *Lavis.*] *Λείψ,* mollis ac *τρυφερά,* proprie. ὁ *πατριπλάσιος,* vulsus & refinatus. *Casaub.*

83. *Nilne pudet, &c.*] Obiter jam & quasi per parenthesin ad oratores & causarum forensium actores & patronos progreditur, in quibus eandem vanitatem exagitat. Id est, nonne te pudet ubi de periculo capitis agitur, te non posse senem canum & miserabilem in judicio defendere, nisi verborum fumos, tuis auditoribus vendas, & illas acclamationes *Euge, belle, recte, decenter,* tibi expetas atque exoptes? *Capiti cano.*] Ibi enim simplicibus verbis fletu & miseratione opus erat, nulla verborum & figurarum sollicita cura. *Cano.*] Vel alieno cujus patronus es. Vel potius tuo ipsius. Quasi dicat: Turpissimum est canos senes ejusmodi ineptias & nugas adhuc confectari. *Lub.* Vel vere *Cano:* quod augeat *νῆστις*? vel atrato & squalido reorum more: quæ etiam res canitiem solet accelerare. *Casaub. Pericula.*] Crimina objecta & poenas. *Lubin.*

84. *Pellere.*] Arcere, avertere & profigare. *Lubin. Quin, &c.*] Quin gloriæ tuæ servias, & id præcipua cura agas, ut plausum teras: quod insistoris elo-

quentiæ proprium, non viri sapientiæ. Vocantur autem *repida*, dicta modocria, nec primæ notæ. ut sit *audire tepidum decanter*, velle laudari, vel modica laudatione. sensus hic erit: cum detendens reum capitis, carminibus suis infamem, sperare non possis eas acclamationes, quas mereri solet bonæ causæ disertus patronus: tu tamen adeo vixores es, ut ne sic quidem gloriolæ studium ponas: sed omni studio id conaris efficere, ut vel repide lauderis, si pleno ore non potes. *Casaub.* Est enim *decenter*, vox acclamationum, quam in capitalibus etiam sibi quærebant. *Tepidum*, inanes, minus validas, tepidas & frigidas & viles laudes. *Lubin.*

85. *Fur es, &c.*] Quod dixit, exemplo Pedii declarat, qui à Cyrenensibus furti & sacrilegii accusatus, hujusmodi malis artibus se defendit. *Ait.*] Adversarius accusator Cyrenensis. *Pedius quid?*] Id est, Pedius, ubi hujusmodi crimen sibi objectum, quid tum responderet, qua ratione se excusaret, & defendit? *Crimina, &c.*] Quasi dicat: Ille vero non directe ad crimen sibi objectum respondet, sed missis veris & solidis argumentis, quibus forte destituitur, solummodo verborum flosculis & lenociniis, figuris & Antithetis crimina sibi objecta librat, ponderat, & trutinat, & nescio, qua circumfusione à se removet. *Lubin. Crimina, &c.*] Ad concinnitatem Periodorum est referendum, quibus includebat, objecta sibi crimina, ut videretur periodos appendere in bilance. Id est, quadam moderatione, verba trutinat, ita ut numerum syllabarum, pedum, casuum, & omnia denique consideret, ne plus sit in uno quam in altero membro. Sperans se his ornamentis simul & una opera & abolutionem & laudem consecuturum.

86. *Rasis.*] Ingenti cura limatis, perpolitis, summa industria. Est metaphtora

Landatur. bellum hoc. hoc bellum? an Romule ceves?
Men' moveat. quippe, & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes: verum, nec nocte paratum 90
Plorabit, qui me volet incurvasse querela.

Sed numeris decor est, & junctura addita crudis.

Clau-

VARIORUM.

phora desumpta ab eborariis, & statuariis. *Casaub.* *Antisthetis.*] Id est, figuris & contrapostis. *Doctus.*] Laudatur à circumstante corona, quod verborum flores & picturas orationi suæ doctè inferuerit. Alii leg. *Doctus posuisse*, id est, laudatur tanquam vir doctus in ponendo, vel ad ponendum. *Lubin.*

87. *Bellum hoc.*] Verba auditorum, Pedii orationem impudentissime comprobantium, tanquam dicerent: Hoc Pedius belle dicit, hoc est pulcrum, hoc decorum. *Hoc bellum?*] Verba Persii cum indignatione & stomacho vulgo pronuntiata. Quasi dicat: Estne hoc bellum? imo est longe turpissimum. *Lubin.* *An Romule.*] An adhuc vir es? minime vero, sed mollis & effeminatus. *Romulus.* est quivis Romanorum. mollia facta distaque, nec Romano nec masculi spiritus viro conveniunt. *Casaubonus.* Quasi dicat: Adeone vos Romani nobiles à virtute & prudentia majorum vestrorum degenerastis, ut impudenti rabulæ & impostori, canum more adblandiamini? *Ceves.*] Est autem *cevere* proprium canum, elunes adulando agitantium. Inde etiam ad res venereas transtertur. *Lubin.*

88. *Men' moveat.*] Quasi dicat: Me ne ad misericordiam teus commoveat, si magnificis & lequipedalibus verbis, ambitiosa oratione utatur, quem oportet miserabili voce iudicum commiserationem implorare? Nunquam profecto. Hinc Horat. inquit:

--- Si vis me flere, dolendum

Primum ipse tibi,---

Et cantet.] Quemadmodum naufragus si stipem à me emendicet, & vultu hilari atque lato cantet, nec numulum quidem vel assem à me accipiet: ita nec reus, magnificis verbis si utatur, me ad

misericordiam commovebit. Solebant autem naufragi naufragium suum depingi curare in tabella quadam, & illam humero portare, & obvios miserabili illa pictura & lamentabili voce ad stipem sibi erogandam & commiserationem impellere & commovere. Hanc tabulam pictam postea illi Deo suspendebant, cujus ope se naufrago liberatos credebant. *Lubin.*

89. *Cantas, &c.*] In eadem similitudine perseverat. Quasi dicat: Si reum videro tali verborum lenocinio se tuentem, perinde ad misericordiam movebor, atque si naufragum casus suos in tabula depictos circumferentem, cantare audirem. *Pistum.*] Nam ne læpius in eroganda stipem suam calamitatem narrare cogerentur, naufragium suum in tabula aliqua depictum ex humero portabant. *Lubin.* Quia magis afficiunt quæ oculis, quam quæ auribus percipiuntur: ideo picturam adhibebant ad movendam misericordiam, non naufragi solum, quod multi testantur: sed etiam patroni quidam in foro. *Casaub.*

90. *Verum, &c.*] Id est, qui me sua querela ad misericordiam commovere, & ad sublevandum lapsum, & humi dejectum incurvare & flectere velit: ille mihi non lamentabile aliquid nocte comparatum & excogitatum plorabit, nec elaborata, & præmeditata oratione, sed naturali, vivida, & simplici, suas mihi calamitates recitabit. *Idem.*

91. *Plorabis.*] Lamentabili voce recitabit. *Incurvasse.*] Ad dejectum sublevandum & erigendum inflectere, id est, movere ad misericordiam. Est Metaph. ab eo qui dejectum ex misericordia sublevare nititur. *Idem.*

92. *Sed numeris.*] Hunc versum profert is, qui tota hac Satyra vulgarem Poëtarum causam agit, *Casaubonus.* Est

ergo

Claudere sic versum didicit, *Berecynthius Atys*.

Et qui caruleum dirimebat Nerca Delphin.

Sic, costam longo subduximus Apennino.

Arma virum, nonne hoc spumofum & cortice pingui? 95

Ut ramale vetus prægrandi subere costum.

VET. SCHOLIAST.

96. *Sic, &c.*] Omnia Epicorum carmina, ita fere sunt composita, ut proximus pes ab ultimo dactylus sit, exceptis admodum paucis, quos *πρωτοδίστοχος* appellant, ut apud Cornelium Severum:

Pinea frondosa coma murmurat Apennini.

97. *Subere, &c.*] suber cortex arboris. Virgilius:

Hinc natam libro, & sylvestri subere clausam.

VARIORUM.

ergo aliud quoddam Poëticæ vanitatis argumentum, quod nimiam soni & concinnitatis verborum, nullam subiectæ sententiæ rationem habeant. Quod confirmat versibus aliquot ex Poëtarum sui temporis libris depromptis. *Cruditi.*] Est Metaphora ab incoctis cibis, & immaturis fructibus. Intelligit autem versus temere effusus, nec matura meditatione satis decoctos. Quasi dicat: Immaturis, acerbis, ingratis, incultis. *Numeris.*] Id est, versibus, qui certis numeris & mensuris constant. *Decor.*] Ornatus, Suavitas, & Dulcedo. Non *τιμωμενος*, sed *τιμωμητος*. *Iunctura.*] Connexio & structura coagmentatio æquabilis. Turneb. lib. 28. cap. 26.

93. *Claudere, &c.*] Id est, egregius ille Poëta Romanus (Ironice sic loquitur) versum ita didicit concludere & absolvere. *Lubin.* *Claudere, &c.*] Bene mones, inquit respondens Persius: sane enim præclare isti de Musis Romanis sunt meriti, qui non contenti solutam orationem corripisse, etiam Poëticæ sacra pelluerunt, invento hoc genere novo versuum rhythmicorum. *Berecynthius Atys.*] Sic legendum est: quod pridem monuit Josephus Scaliger. *Cassaub.* *Berecynthius Atys.*] videntur ista citari ex Attine Neronis: de quo Dio. Verum hoc hemistichion, ut nimis

molle, auctor noster ridet. Notat autem fabulam de Atys puero Phrygio formosissimo, à Cybele vel Berecynthia adamum, qui ipsi Cybelæ fidem dederat, & nalam unquam aliam amaturum. Vide Ovidium Metamorph. lib. 10. Turneb. lib. 28. cap. 26.

94. *Et qui, &c.*] Hic etiam versus turgidus & adfectatus. Notat autem fabulam de Arione, quomodo illum Delphin per mare ad litus transverexim, *Delphin.*] Quos Musicis instrumentis latari gravissimi auctores testantur. *Dirimebat.*] Pro transiebat, vel nando scabab caruleum Nerca, vel mare. *Dirimere Nerca*, pro natate in mari. *Lubin.*

95. *Sic.*] Poëta verbum est. Quasi dicat: Ejusdem farinae & hic verus est *Costam.*] Id est, lateris partem Apennini montis avulsimus & excussimus, perque illam transitum nobis fecimus. Est autem Metaphora inepta & adfectata. Est autem *Apenninus mons*, qui mediam Italianam dividit. *Idem.*

96. *Arma, &c.*] Respondet jam Persio, turgidorum ille carminum admirator. Quasi dicat: Sic tibi adeo turgida & vana videntur, quælo quid de illo Maronis carmine statuas, cujus est hoc principium, *Arma virumque cano*: nonne hoc quoque inflatum, horridum & scabrum. *Arma virum.*] Synecdoche partis pro toto. Ponitur hoc pro tota Poëmate. *Nonne, &c.*] Id est, vanum turgidumque iustar spumæ. *Lubin.* *Nonne, &c.*] Meminerit lector eius quod ante monebamus, cum qui Persio contradicit; sic animi sui sentia eloqui, ut verbis tamen utatur ex mente Persii. *Cassaub.* *Cortice pingui.*] Crasso, inornato, multa redundantia habens, crassa & minus elaborata. *Lubin.*

97. *Ut, &c.*] Hæc verba sunt Poëtæ Persii

Quid

Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?

Torva Mimalloneis impleverunt cornua bombis,

Et raptum vitulo caput ablatura superbo

100

Bassaris,

VET. SCHOLIAST.

99. *Torva, &c.*] Versus Neronis sunt. *Mimalloneis.*] Mimallones dicuntur ministri Liberi patris, *Verbo & puerorum.* Calandrus Illyriorum Rex ad Macedoniam cum exercitu venit: Macedones cum parvum exercitum haberent, plurimas mulieres cohortatis & thyrus in modum Bacchatum oraverunt. Illi credentes exercitum adventare, discesserunt.

VARIORUM.

Perſii, adverſario, tanquam indigno cui ſerio aliquid dicat, reſpondentis. Quasi dicat: Tu recte iudicas, verſus ejus crassi sunt & pingues, ut annosum aliquid ramale, v&grandi subere, densissima cortice & crusta, calore solis coctum & exsiccatum. Vel ut Farnabius exponit: Est sane ramus vel arbor grandis corticis, sed cujus humorem decoxit ætas, id est, sublime carmen & solidum est. *Ramale vetus.*] Id est, annosus ramus arbore dejectus, qui non facile flectitur. *V&grandi, &c.*] Alii dicunt, quod particula *Va* voci præfixa, significationem semper augeat & intendat, ut *vasanus, vapallidus.* Alii legunt, *pr&grandi Subere.*] Suber arbor glandifera, crasso admodum cortice, *K&rk. C&ctum.*] Id est, calore solis exsiccatum. *Lubinus.* Quicquid laudare vellent, *co&ctum*, vocabant: ut contra quæ vituperabant, cruda. *Cas&anbonus.*

98. *Quidnam, &c.*] Quoniam ergo, ô Perſi, omnia vana, turgida, & ad rumores populi aucupandos, tibi comparata videntur: quidnam igitur tandem tenerum, molle, minusque asperum & tamidum. Quasi dicat: Age quidnam tandem est concinnum & tenerum & non tale carmen, quod pinguem corticem habeat. *Laxe, &c.*] Id est, in quo

pronunciando, utpote turgido & inflato, non pulmo anima prælargus anheles. Id est, quod non sit turgidum, & non tam magnis laterum viribus & magna vocis contentione pronuncietur, sed laxa cervice, non nimis firma, contenta & rigida. *Lubin. Laxe, &c.*] Alludit ad recitationes quæ fiebant de scripto. Qui molliter recitabant, etiam cervicem suo quodam & peculiari modo inflectebant: is quippe mos ac gestus delicatorum & *tr&phantor. Cas&anb.*

99. *Torva, &c.*] Respondet Perſius per Ironiam. Quasi dicat: Tunc hoc quæris? Nempe hoc divinum & omnibus numeris absolutum Poëma ex Neronis officina depromptum. Sunt autem sequentes versus insulsi, turgidi & affectatiæ fabula Neronis *Nrobs* dicta, deprompti. *Torva Cornua*, pro tibiis ingentibus & terribilibus, adiectatæ & inepte. *Torva*, pro torta. *Impleverunt, &c.*] Pro inflarunt. *Lubinus. Bombis.*] Tubarum & instrumentorum sonos Latini *bombos* vocant, aliterquam Græci. *Cas&anbonus. Mimalloneis bombis.*] Pro sono Bacchico, quo tubas inflarunt. Sunt enim Mimallones Bacchi sacerdotes, à Mima Afiz minoris monte, ubi Bacchus colebatur. Vide Strab. lib. x.

100. *Et raptum, &c.*] Id est, Bacchi sacerdos, ipla furiosa Baccha, ipsi Pentheus ab irato Baccho in vitulum transformato caput ablatura, ipsamque disceptura. Vocat autem Bacchum hoc loco *Bassaridem. Raptum caput.*] Id est, caput Penthei à cervice violenter ablatum & revulsam. *Vitulo superbo.*] Id est, Pentheo à Baccho in vitulum transformato, quem furiosa mater vitulum ut Ovidius dicit, Aprum esse existimans, miserrime intermit. *Superbo.*] Eo dixit, nam superbe Liberi vel Bacchi sacra conviciabatur & contemnebat. *Lubin.* Atque hinc intelligimus Bacchas Neronis, ejusdem argumenti fuisse cum Bacchis Euripidis, *Cas&anb.*

201. Bass

Bassaris, & lyncem Manas flexura corymbis

Euion ingeminat: reparabilis adsonat Echo.

Hæc fierent, si testiculi pars ulla paterni

Viveret in nobis? summa delumbe saliva

Hoc natat in labris: & in udo est Mænas, & Atys: 100

Næ

VET. SCHOLIAST.

101. *Bassaris.*] Bassarides, Bacchæ, quibusdam videtur à genere vestis, qua Liber pater utitur, demissa ad talos, quam Thraces Bassaria. Quidam à vulpibus, quarum pellibus Bacchæ succingebantur. Vulpes Thraces *Bassaræ* dicunt.

VARIORUM.

101. *Bassaris.*] Agave mater Penthei. *Bassaris* verò est Bacchi ministra, dicta à *Bassaræus*, quod nomen Bacchi est, à *βασσα*, id est, vociferando. Alii, à pelle vel genere vestis qua induebantur Bacchi sacerdotes, *Farnab. Et lyncem, &c.*] Est descriptio alicujus Bacchæ. Hæc insana Bacchi sacerdos (*Manas* enim dicitur *μανία*, furere.) lyncem animal illud maculosum acutissimi visus, Bacchi curram vehementem, corymbis hederarum racemis flexura & curram rectura. Illa *Euion* ingeminat. *Lubin. Flexura, &c.*] Fingunt Poëtæ curram Bacchi à lyncibus trahi. Nero autem fecerat à lyncibus vehi Bacchas, tantæ facilitate animal ferum ab illis regi, ut pro frenis essent ipsi hederæ: nam *flexura* heic est *ἡνίοχος*, *Ca.* ut recte quidam sunt interpretati: corymbi *ἡνίοχος* pro tota hederâ, non enim *nuptius* accipiendum. Hoc autem spectat eo, ut divino afflatu furere Bacchæ probarentur, non impulsu humano ferri. in quam sententiam multa apud Euripidem. *Cassanb.*

102. *Euion, &c.*] Id est. Bacchum sublata voce sæpe inclamat. Bacchus *Euion* dicitur, vel quod in pugna contra Gigantes à Jove patre in leonem conversus, Rhœtum Gigantem discerperit, ad quod factum pater gratulans dixerit *Εὐών*, id est, euge fili, vel quod ibi occisus sit, & pater dixerit, heu uide, id est, heu mihi o fili. *Reparabilis, &c.*]

Id est, tanta voce Bacchum sæpe inclamavit Bacchi illa sacerdos, curram ingens, ut Echo vel concava conuallium & montium, sonum reddiderint. *Reparabilis.*] Eo dicitur, qui voces *reparatas* reparat, hoc est, iterum repetit. *Adsonat.*] Id est, una sonat. *Echo.*] Hanc Ovid. *Metamorph. lib. 3.* dicit virginem fuisse, à Junone vel ob garrulitatem, vel quod Junonem delusisset, in vocem mutatam. *Lubin.*

103. *Hæc, &c.*] Sunt hæc Persii verba, indignationis, exprobrationis & stomachi plena, quibus vanitatem illam Poëtarum vehementer ulciscitur perstringit. Quasi dicat: Hæc ne tam vana & flagitiosa à nobis fierent & scriberentur, si vel gutta paterni sanguinis, virilitatis, virtutis & sapientis in nobis esset reliqua? *Parsi ulla.*] Alii, *Ulla vera.* Id est, si vel exigua reliquæ, vel levæ saltem vestigium, paternæ virilitatis & gravitatis in nobis superesset. *Testiculi.*] Obscenior Metaphora, qua paternum sanguinem, virtutem & gravitatem intelligit. *Lubin.*

104. *Summa, &c.*] Hoc vanum & elumbe, nescio qua molli, tænera & liquata voce pronunciare conantur; & in summis labris, & summa saliva recitantibus natat. *Delumbe.*] Alias elumbe, molle, lascivum, minime virile. Intelligit talia carmina, qualia superius recitavit. *Saliva.*] Respicit ad superius aiquat. *Lubin. Elumbe hoc,* id est, delicatuli hujus Poësis. *Natat summa saliva in labris,* nullum habet solidæ eruditionis fundamentum; sed in extremis labris ex superficiali doctrina quadam nascitur temere & sine arte. Vel hæc enervia non petuntur ex imo pectore, blæse tantum & tenerè formantur in extremis labris & primore lingua, quæ saliva scaret. *Cassanb. Farnab.*

105. *Hoc natat.*] Hoc vanum nobilibus

Nec pluteum credit, nec demorfos sapit ungues.

Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? videsis, ne majorum tibi forte
Limina frigeant: sonat hic de nare canina
Littera. Per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror. euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.

Hoc

V A R I O R U M.

bus nostris semper in ore est. In lingua
& labris, verba eximantur molliter ex-
pressa, & in summa saliva natantia.
Et in, &c.] Semper in ore talia clumbia
habetis, sive in summa saliva, quasi &
in extremis labris, sive in pleno ore.
In udo est Mens, &c.] Humida enim
lingua, & multo humore & saliva sca-
tens, non fortiter aliquid, sed molliter,
teneriter, & enervate, pronunciat. Vel
Poëta in illos invehitur, qui nulla cura
& industria Poëmata sua elaborant, quic-
quid scribunt, in udo tantum ore super-
ficie linguæ natum videtur. Turneb. li-
bro 18. cap. 26.

106. Nec, &c.] Versus temere effun-
dunt, carmen vanum & clumbe, & nul-
la cura elaboratum, in quo condendo
Poëta cogitabundus caput non scabit, &
Pluteum, vel librorum armarium præ ita,
non succedente vena, cædit & pulsat, nec
lingues cogitabundus atrodit. Solliciti
autem meditantes aliquid, lingues atro-
dunt, caput scabunt. Lubin.

107. Sed quid, &c.] Sint hæc ita
sane, quid ad te, rube solus contra ibis
& irritabis nobiles, mordaci tua repre-
hendendi libertate offensos? Farnabius.
Quid opus.] Quasi dicat: potes illa, licet
vera sint, silentio prætere, ut alii fa-
ciunt, ne tibi damna crees. Teneras.]
Salle tangit insimul molliorem prin-
cipum Roman. quorum aures assuetæ
blandis palpitationibus, averfabantur
mordacem veritatem, ob quam teneræ
aures magis indignarentur. Mordaci vero.
Veritas enim iniquos mordet, & odium
parit. Radere.] Mordere, lacere, Metaph.
Idem.

108. Vide si, &c.] Cave, Persi, ne à
limine & ædibus patronorum tuorum
excludaris, & spoliatus, 100 quadran-

tes, dum illos mane salutas, non accipias.
De, in vide, hoc loco corripitur, ut cave
apud Horatium. Majorum.] Potentio-
rum & patronorum tuorum. Lubin.

109. Limina, &c.] Aedes non am-
plius frequententur, nec sportulam con-
sequaris, & ita ad inhospitali rediga-
ris. Frigeant.] Sint clausa, ne ex-
cludaris e domo potentium amicorum,
& amicitia tua renuncient. Sic Culina
frigida, in qua nihil coquitur. Lubinas.
Vel ne quis potentiorum tibi mortem
frigidam inferat; allusumque volunt ad
illud Horatii Satyr. 1. lib. 2. Opus, ut
si Vitalis metuo majorum ne quis ami-
cus Frigore feriat. nec male. Farnab.
Vide, &c.] Ne incipias potentibus ac
Neroni imprimis odiosus esse. refer ad
quodammodo salutationum morem.
nam qui parum grati erant, durius tracta-
bantur ab ostiariis & admissionum magi-
stris. hoc vocat Persius eleganter, limina
frigescere. translaturum à civis pridianis &
frigidis, qui minus placent. Casaubonus.
Sonat, &c.] Quasi dicat: In Satyris tuis
summa inest acrimonia & mordacitas:
hic autem in nobilium domibus litera
& frequenter sonat. Id est, divites faci-
le irritantur. Allegoria abstratis canibus,
Raptum litera est irritant & irritantis ca-
nis. Lubin.

110. Per, &c.] Concessio & permissio
Ironica. Per me.] Quantulum ad me spe-
ctat, attinge. Omnia.] Sive bona, sive
mala, omnia laudabo. Protinus.] Nunc;
nunc, alba, honesta, pulchra, laudabilia. Al-
bum enim pro bono, & pro malo sepi-
us positum videas. Turneb. lib. 28. cap. 35.

111. Nil moror.] Nil impedio, con-
cedam omnia honesta esse, omnia fieri
tanquam proba. Elige, omnes, &c.]
Omnes res Romanorum egregie eritis,
& optime vos habebitis, Assentientis
scopice.

Hoc iuvat; hic, inquis, veto quisquam *saxit olectum*.
 Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
 Mejite. discedo. secuit Lucilius Urbem,
 Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis:
 Omne vaser vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit, & admissus circum præcordia ludit,

Callidus

VARIORUM.

scoprice. Totum autem per Ironiam cum
 risu legendum. Nam tacite ipsum ridens,
 omnia mortalium vitia se notaturum si-
 gnificat. *Lubius*.

112. *Hoc iuvat.*] Hæc mea verba &
 hæc mea oratio te iuvat & delectat, cum
 neminem reprehendo. Nam illa quæ dis-
 placent, non libenter audis. *Hic inquit.*]
 Protopopœia vani Poëtæ sua carmina
 reprehendi verantis. *Hic.*] In carmini-
 bus meis, quæ tanquam locus sacer, re-
 ligiose colenda, & non contaminanda.
 Vel vero, quasi ad Neronem respicit, cu-
 jus erat vetare & imperare, ne quis mala
 reprehenderet. Nolo me quisquam vitu-
 peret, reprehendat. Similitudine ducta
 à locis consecratis, ubi ne quid obscœni
 fieret à pueris, duo dracones ad illos fu-
 gandos pingebantur. *Olectum.*] Stercus
 humanum, *aisb.* Id est, alvum exo-
 neret. *Lubius*.

113. *Pinge, &c.*] In vestibulo carmi-
 num tuorum tanquam loco sacro pingere
 duos dracones & adde interdictum, *pu-
 ri sacer est locus extra*, id est, pingere ali-
 quod signum, quo monear, à quibus
 mihi sistablinendum; vel si non vis cat-
 quina tua reprehendi, ea aliquo signo ut
 à me cognoscantur, tibi notanda sunt.
Pueri, &c.] Apostrophe ad pueros per
 Ironiam, quasi dicat, carmina nostrorum
 Poëtarum, religiosa sunt, & non tangen-
 da. *Extra mejita.*] Satyrice & obscœne.
 Sic ante dixit. *Veto quisquam saxit o-
 lectum.* *Lubius*.

114. *Discedo.*] Tanquam è loco ve-
 titio. Neminem tango & vitupero. Qua-
 si dicat: Quid hic agas, ubi si quid be-
 ne præcipias, nemo est qui obtemperet.
Secuit.] Quasi dicat: Nam quo iure vel
 qua injuria id mihi non liceat, quod

aliis ante me licuit, idque cum aliis fecerint ante me, & lacerarint, &
 -- ego tantum leviter tangam.

Secuit.] Secuit linguz flagellis. *Arripuit*
 culpavit, laceravit, momordit. *Lubius*
Lucilius.] Demonstrat exemplo Lucii
 & Horatii ex collatione parium, quod
 sibi etiam liceat. *Urbem.*] Mores Rom-
 urbis.

115. *Te Lupe.*] Heliuonem impre-
 bum & infamem, de cuius interitu &
 poëna Dii consilium habere introducebatur.
 Fuit dux primarius in Repub. Ro-
 mana. *Te Muti.*] Est autem T. Mutus
 Albutius. *Es, &c.*] Non levi mortis
 facili ictu illos pupugit, sed genuinum
 & omnium firmissimum dentem in illos
 mordendis & dilacerandis fregit, omnes
 irarum & indignationis habenas in illos
 effudit. Est autem geminus dens, qui
 à genis dependet. *In illis.*] Notandum
 autem hoc loco *δ'ανάλαβ'.* Dicendum
 erat, *in vobis.* Sed pro *istis* tamen, alios
 etiam à Mutio & Lupo possumus intel-
 ligere. *Lubius*.

116. *Omne, &c.*] Secundum exem-
 plum ab Horatio, qui mira solertia vitia
 amicorum etiam perstrinxit, ut amici
 se reprehendi vix intelligant. *Vaser.*]
 Callidus & versutus. Quem tam recte
 tangit, ut se tangi non animadvertat,
 ut quem serio quidem reprehendit, sed
 jocando. *Lubius*. *Ridenti.*] Non indi-
 gnanti.

117. *Tangit, &c.*] Non rejectus, sed
 receptus. Et sic inter ridendum mordet,
 ac pungit. *Lubius*. *Τῶν κατὰ Λυκα-*
δο admittitur circum præcordia. *Cajamb.*
Præcordia.] Intima vitia intelligit. *Cy-*
cum, &c.] Contraria alias videntur la-
 dere & præcordia tangere. Sed hoc faciebat
 Horatius jocando & ridendo. *Ridentem*
dicere vere, quid videret *Lubius*.

118. *Callidus*

Callidus excussio populum suspendere naso:
 Ieni' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe? nusquam.
 lic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle: 120
 auriculas Asini quis non habet? Hoc ego opertum,
 hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
 liade. Audaci quicunque afflate Cratino,

Iratum

VET. SCHOLIAST.

119. *Nec cum, &c.*] Midæ historiam
 ingit.

122. *Nulla, &c.*] Non tibi illud
 em, si mihi Iliada Labeonis, aut Nero-
 is Tricon tradas. Scripsit Nero Troi-
 on.

VARIORUM.

118. *Callidus.*] Doctus & ingeniosus
 iritex alios emuncto naso suspendere,
 & false irridere & recte, naso in iras &
 risiones non rugato. vide supra vers. 40.
Excussio.] Emuncto & verso. Emunctæ
 naris prudentes, ut mucosi stulti appel-
 lantur. *Callidus suspendere.*] Est Græcis-
 mus. *Suspendere.*] Ad Horatii istud re-
 spicit:

Naso suspendere adunco.
 Lubinus.

119. *Men', &c.*] Mene leviter Ro-
 manorum vitia tangere, tantum scelus.
Mutire.] Hiscere, submissa voce loqui,
 tantillum loqui. *Nec, &c.*] Et illud ne
 occulte mihi quidem facere licitum,
 quod alii palam impune tegerunt. *Nec,*
&c.] Ut illa vitia Romanorum in hunc
 librum, tanquam Midæ tonsor in scro-
 bem vel fossiam, turpitudinem heri sui
 Midæ clam insusurrem. *Cum scrobe.*]
A'cupis, pro in scrobe. *Casambonus.*
Nusquam.] Verbum vel monitoris, quo
 monet, non tutum esse, ulla ratione Ro-
 manorum vitia perstringere. Vel etiam
 Persii interrogantis cum indignatione ob-
 prohibitionem. *Lubini.*

120. *Hic, &c.*] Concludit se Satyræ
 scripturam, quomodocunque eveniat.
Hic.] Id est, in hoc carmine, sive hoc
 libro, non autem in scrobe ut ille ton-
 sor. Ideo sequitur, *vidi, vidi ipse libelle.*
Infodiam.] Id est, consignabo, & huic
 chartæ credam, deinde etiam oculam, ac
 quasi apertis humo obruam. *Casambonus.*

Infodiam.] Notabo & perstringam Ro-
 manos principes, qui sunt corrupto ju-
 ditio. Alludit enim adhuc ad Midæ
 fabulam. Ponit, *libellum*, pro scrobe.
Vidi, vidi ipse.] O libelle, ut Midæ ser-
 vos dicebat scrobi. *Lubini.*

121. *Auriculas.*] Hoc autem est quod
 superius per Apollipsein obtulit, cum
 dixit:

Nam Roma quis non? --
 Scilicet habet auriculas asini. Id est, quis
 non Romæ est corrupto & pravo iudicio?
 Prius scripsisse dicitur:

Auriculas Asini Midæ veni habet.
 Cornutus vero præceptor, ne Claudius
 & Nero Imp. in se dictum putarent,
 ita mutavit. *Hoc, &c.*] Occultum &
 secretum libello meo do, & infero. *Lubinus.*

122. *Hoc, &c.*] Quod solutiori nisa
 insector, & reprehendo, quod nemo le-
 get. *Memus.*] Quasi solius. Quamvis alios
 lectores non morer. *Tam nil.*] Quamvis
 vile meum poema nullos lectores sit ha-
 biturum, tamen illud meo certe iudicio
 Accii Labeonis Iliadi antepono. Id est,
 hæc meas nugæ pluris æstimo, quam
 insuffam illam Atii Labeonis vel Nero-
 nis Iliada. *Idem.*

123. *Audaci, &c.*] Hucusque Persii
 de scribenda Satyra consilium. Deinceps
 quem lectorem vestre & nolite suarum
 Satyrarum, indicat ex dissimilibus.
 Non Polydamantem & Trojades, sed
 in veteribus Comicis Græcis veriatum,
 Vult aliquem in Cratini, Eupolidis,
 Aristophanis carminibus veriatum, non
 vitiosum, procacem & superbum. *Ad-
 flate.*] Imbuere, quasi Enthusiasmo, sua
 quasi divino instinctu audax Cratinus:
 mentem imbuir, & quasi adflavit. *As-
 flate, &c.*] Pro, o tu, quicunque es
 affatus Cratino: qui scilicet maxime
 veteris

Iratum Eupolidem prægrandi cum fene palles;
 Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
 Inde vaporata lector mihi ferveat aure,
 Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere gessit
 Sordidus, & lusco qui possit dicere, lusce,
 Seque aliquem credens, Italo quod honore supinus

VARIORUM.

veteris Comœdiæ libertate, Athenien-
 sium vitia carpebat. Dicitur *afflatus*
Cratino, is qui Cratini fabularum le-
 ctione assidua fuerit affectus, & amo-
 rem virtutis inde conceperit. *Casaub.*

124. *Iratum, &c.*] Cogitandum cur
 Eupolidem vocet *iratum*, quem testan-
 tur veteres critici remissiorem & Crati-
 no fuisse & Aristophane, jocos enim ac
 salibus abundasse, qui non conveniunt
 iratis. An *iratum* dixit pro tristis ac se-
 vero? quod epithetum commune est
 omnium qui vitia reprehendunt; an ad
 peculiarem aliquam illius fabulam respi-
 cit, cujus scripTIONem suscepit iratus?
Casaub. Eupolidem.] Vitiis Athenien-
 sium intensum & infestum. Perit pu-
 gna navali inter Lacedæmonios & Athe-
 nien-ses, cujus mors tantum luctum urbi
 attulit, ut publico edicto cautum sit, ne
 Poëtæ in posterum militare liceret. *Præ-*
grandi, &c.] Aristophanem intelligit,
 qui jam ætate grandior Satyras scripsit:
 vel ad dicendi genus refer. *Palles,*] Di-
 ligenter evolvis, & studio nimio tibi
 pallorem & inaciem contrahis. Vel pal-
 lorem studio & assiduitate legendi Eu-
 polidis comœdias contractum palles.
Turnebus lib. v. cap. 3. in fine. & lib. x.
cap. 1.

125. *Aspice.*] Hasce meas Satyras
 quoque inspicere dignare, si quid lima-
 tus, politius, & longo studio & indu-
 stria decoctum & maturum, & minime
 erudum, quod cum solertia illa Græca-
 nica comparari queat. *Decoctius.*] Ma-
 turus. Metaphora à fructibus. Id est,
 elaboratum diligentius. *Lubius.*

126. *Inde, &c.*] Inde ex lectione
 Græcorum Satyricorum, lector calefa-

cta & quasi præparata aure, mea quoque
 carmina cum fervore & ardore audis.
 Quasi dicat: Tepefacta & leviter cal-
 facta aure, & quasi primum excitata in-
 de ex lectione veterum comicorum. *Va-*
poreta.] Illorum scriptis accensa, vè
 potius purgata & præparata. *Mibi, &c.*
 Fervere enim negotium dicitur, quod
 urgetur diligentius. id est, *Mibi* sic tre-
 quens & studiosius cum fervore & ar-
 dore mea legat. *Turnebus libro 28. ca-*
pite 26.

127. *Non, &c.*] Dixit quales lecto-
 res velit. Jam dicit quos nolit & respicit.
 Et primo quidem indocti philosopho-
 rum irrisores, *Lubius.* Persius Græco-
 rum nominans, totum intelligit Græco-
 rum studium *καλακάλῃς* circa cultum.
Casaub. Non hic.] Non illum scilicet,
 lectorem volo, moros, aut requiro,
 qui est rudis & indoctus Sannio. *Græ-*
sis.] Delectatur, *Snoder.* *Lubius.*
Sordidus.] Vel ad avaritiam potest re-
 ferri: vel ad nimiam cultus negligen-
 tiam. *Casaub.*

128. *Et, &c.*] Qui petulans & super-
 bus naturæ vitia aliis objicit. Natura-
 lia vero corporis vitia non sunt in aliis
 reprehendenda. Plato in Protag. com-
 miseratione potius digna. *Arist. Ethic.*
Nicom. lib. 3. cap. 5. Casaubonus hic le-
git, possit.

129. *Sepe, &c.*] Id est, superbus, se
 quantivis precii vitum ratus, eo quod
 in aliquo municipio Italici, & diluvius
 honore functus sit. *Lubius.* *Supinus.*] *Supinus.*
 Arrogans, & animi vitium ipso gestu
 corporis palam faciens. est genus homi-
 num superbia inflatorum, qui ingre-
 diuntur adeo erecto corpore, atque
ὀψάμενοι, ut in cælos oculi eorum fer-
 rantur, non multo secus ac resupinato-
 rum. *Casaub.*

Fregerit heminas Areti ædilis iniquas:
Nec qui abaco numeros, & secto in pulvere metas
Scit rississe vaser, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Calliroëndo.

AD

VET. SCHOLIAST.

133. *Nonaria*] Nonaria dicta meretriz, quia apud veteres à nona hora prostabant, ne mane omnia exercitatione, illo ierent adolescentes.

VARIORUM.

130. *Fregerit, &c.*] Ædiliū enim erat venditum rabiem coërcere, annonam curare, de mensura jus dicere, vasa minora frangere. Testatur idem Juvenalis, Sat. 10.

Et de mensura jus dicere, vasa minora frangere, pannosus vacuis Ædilis Ulubris.

Heminas.] Ab ἡμισυ, eo quod dimidia pars sextarii: hic pro omni mensura. Turnebus lib. 29. cap. 20. *Areti.*] Oppidi in Tuscia. Alii legunt *Eretis*, quod Sabinorum oppidum. Stephano, ἡμισυ.

131. *Nec, &c.*] Id est, qui humaniores artes contemnit, & studia Philosophiz ridet, & Arithmeticorum numeros. *Abaco.*] Arithmeticorum tabula. Arithmeticos numeros & figuras Mathematicas intelligit. *Secto, &c.*] Geometrix enim stylo in terra vel pulvere figuras Mathematicas depingere solent. Vel quod pulvis ille numeris & figuris sectus, vel divisis sit. hoc autem est extreme dementiz & impudentiz, res per se laudatas deridere velle, artibus & philosophis illudere. *Lubin. Farnab.*

132. *Multum, &c.*] Quinulla uberiore voluptate afficitur, quam cum videt procacem aliquam meretricem Philosopho procaciter illudere, & barbam vellere. *Idem.*

133. *Cynico.*] Vivebat tum Demetrius Cynicus, cujus singularem ac stupendam virtutem dilaudat Seneca, & apud Artianum Epictetus, in hujus honorem

& similibus, qui fuerunt omnibus seculis oppido pauci. *Cynicus* heic dicitur pro philosopho ponitur. In genere vero de Cynicis, quorum ea tempestate uberrimus erat proventus, male senserunt, non solum isti otores Græcarum disciplinarum, sed etiam è Græcis sapientissimi quique. non enim vera virtute admirationem vulgi colligebant: sed vultus torvitatem & tristitiam ac dissentientem à cæteris habitum pessimis moribus atque imputæ obicœnitati prætedebant. *Cynico.*] Pro Philosopho. Hi Philosophi reliquis patientiores, & injuriarum contentiores. *Barbam vellat.*] Quia indolentiam ac vacuitatem affectuum profitebantur Stoici atque Cynici, propterea quum in publico conspiciabantur, quo specimen darent suæ virtutis ab obviis varie irritabantur. alius eos sannâ excipiebat, alius convitium dicebat, alius vestem trahebat, aut barbam vellebat, aut alio quovis modo molestus erat. *Casaulen. Barbam, &c. vellat.*] Id est, extreme contemnat, turpiter illudat. *Nonaria.*] Sic dicta meretrix, quod hora nona in lupanari proflaret, ne mane omnia exercitatione, eo juvenes migrarent. Alludit hic ad Diogenem, cui barbam vellebat Lais. *Idem.*

134. *His, &c.*] Hos omnes virtutum & literarum insillos contemtores repudio, & his mando, ut mane edictum prætoris ob ea alienum vel culpam audiant; post prandia autem vel horam nonam, famolam meretricem Calliroëno, & alias corporis voluptates concedo, & ab omni honesto exercitio & meis imprimis Satyris, quibus vira & mores emendantur, abstinere jubeo. *Lubin. His mane.*] Studia eorum exponit, quibus satyrarum suarum lectione interdicebat: aut istos duo solum curasse: forum, propter avaritiam: & lupanaria.

PLOTIUM MACRINUM,

DE

BONA MENTE

SATYRA II.

ARGUM. Gratulatus Macrino sapientiam, quæ sola recte orare docet: aliorum impia, stulta & inutilia vota damnat. Illos deinde taxat, qui aliud voto vel aliud re agere videntur. Eos denique ridet, qui Deos, cupiditatis suæ modo eos metientes, opimis hostiis & muneribus colunt: cum revera dii non manus sed mentem, non plenas, sed puras respiciant manus.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponet candidus annos.

Funde

VARIORUM.

panaria, amore voluptatis, hæc igitur studia se illis relinquere sine invidia satyricè ostendit. De, valet, mando: quod apparet ex Horatio:

-- forum pateatque Libonis
Mandabo fieri.

Edictum intellige prætoris; & ab ea specie jurisdictionis cæteras omnes que manebant iudicia exercebant & tunc Calpurnius voce hic (nomen id icon quondam celeberrimi) universa voluntuariorum studia atque occupationes eiusmodi per se intelliguntur. *Cassiodorus.*

VET. SCHOLIAST.

1. **H**unc Macrine, &c.] Alloquitur Plotium Macrinum, hominem sancte eruditum, & paterno se affectu diligentem, qui in domo Servilii didicerat, à quo agellum comparaverat, indulto sibi pretio aliquanto.

VARIORUM.

HAC Satyra secunda Persius amicum suum Plotium Macrinum virum doctissimum & integerrimum hortatur, ut genio indulgeat & sacrificet, quod natalis dies sit, & ut frugalior illud faciat, quod non ut principes Romani, impia vota faciat, nec opus habeat ut magnis sacrificiis impensis Deos corrumpat. Inscribitur autem DE BONA MENTE, & desumpta est ex Platoni Alcibiade, qui impia & scelerata hominum vota damnat.

1. Hunc diem,] Natalem scilicet tuum.

Numera, &c.] Inter dies vite tuæ bestissimos habe, & candidiore calcibus numera. Ex Cretensium vel Thracum more loquitur, qui dies lætos albo, tristes nigro lapillo, in cistam coniecto indicabant. Postea computatione facta videbant, quot dies anni lætos habuissent, & eis se tantum vixisse putabant. *Meliore.*] Candidiore. Veteres enim omnia alba bona censebant. *Lætus.* Numerare ergo alba lapillo, locutio metaphorice, ad cuiuscunque gaudii significationem. *Cassiodorus.*

2. Qui, &c.] Qui natalis dies candidus, felix, & auspiciatus tuæ vite annos labentes & fugaces addit tibi & adponit, id est, annum præteritum claudendo tibi reliquis superioribus adiungit. *Læta.* Labentes.] Pro lapsis: nisi eo respectu, quod sæpe inchoatus annus pro absoluto numeratur: cum xx. annos natum dicimus cum, qui agat vigesimum. *Cassiodorus.*

Cassiodorus.

unde merum genio, non tu prece possis emaci,
 quæ nisi seductis nequeas committere divis.
 Et bona pars procerum tacita libavit acerra.
 laud cuius promptum est, murmurq; humilesque susur-
 collere de templis, & aperto vivere voto. (ros
 leas bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat hospes:
 la sibi introrsum, & sub lingua murmurat: ô si

Ebullit

VARIORUM.

ndidus.] Albus & felix. *Adponit.*] Jam videlicet novos inchoat & præteritis claudit, & sequentes præcedentibus iungit. *Lubinus.*

3. *Funde, &c.*] Emphatice, vinum tantum, non hecatombas adfer; sacrificium tantum vino, non mactata hostia. hunde hoc explicat *Censurinus*, quem sequitur. *Genio.*] Qui Deus. ut Varro, vim abet rerum pignendarum, & cui Natali die sacrificabant, utpote cum ejus beneficio essent olim geniti. *Turneb.* libro 16. capite 19. & libro 26 cap. 14. *ten tu.*] Id est, tu illa à Diis petis, ut etiam sine sacrificio tibi donarint. quasi dicat: Quia animus purus est, absque sacrificii dispendio valebunt tui reces. Est ergo ratio quod vino tantum sacrificare debet; quia iniqua à Diis non petat, nec opus habeat, ut voris & sacrificiis ingentibus, Deorum obsequium sibi emat, & Deos muneribus corrumpat. *Prece emaci.*] Opima hostia, sumtuoso sacro. Metaphora à rebus quæ precio comparantur. *Posis.*] Tanquam tibi debitum efflagitas. *Lubinus.*

4. *Seductis.*] Diis dono corruptis, jam ante tuis muneribus & sacrificiorum impensis corruptis. *Lubinus.* Hoc est, turpia vota non facies, & ejusmodi quæ palam non possis nuncupare & voce alta. *Casaub.* Vel *seductis*, in secretum quasi locum paululum à turba seductis, cum nolis arcana scelera tuorum votorum ab aliis cognosci & audiri. *Committare.*] Concredere, aperire. *Lubinus.*

5. *At bona pars.*] Magna. Carpit nobiles per Antisthenem ipsius Macrini. Id est, contra omnes nobiles Romæ in i m-

piâ ad Deum vota concipiunt, quia tacita acerra libant, & submissa voce Deum orant, ut iniqua eorum petitio non audiat. *Tacita, &c.*] Metonymia, pro voto tacite & submissa voce facto, quod cum fiebat, in acerra vel thuris arcula thus incendebatur. *Casaubonus Libabit* legit, id est, libare solet, leviter degustare, & attingere. *Lubinus.*

6. *Haud, &c.*] Quæ deinde vota alia dissimilitudine declarat, quod honesta vota elata, impia vero vota submissa voce conciperentur. *Murmurque.*] Impiorum votorum & precum. A Diis enim petunt quæ homines nescire volunt. *Humiles susurros.*] Suppressos, submissos, cum juxta Horatium:

Labra mavent metuentes audiri.

Idem.

7. *Tollere, &c.*] E tuis votis, & precibus in templis factis, eximere, demere. *Es, &c.*] Ita vivere, ut preces tue & vota omnibus nota & aperta sint. *Lubinus.* Vel, nullum votum facere quod nolis esse apertum. *Casaubonus.*

8. *Mens bona.*] Honesti enim clara voce a Deo petebant, impia contra submissa. *Mens bona.*] Deest autem, utinam contingat tibi, vel simile quid. Sic *Juvenalis Sat. 10.*

Optandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fides.] Quæ justitiæ fundamentum, & sine qua nihil constans in mortalibus. *Hæc clare.*] Ut quisvis affans audire possit. *Hæspes.*] Omnis præteriens. *Lubinus.*

9. *Ille, &c.*] Contra mala & pernicioiosa vota. *Sibi.*] Quorum neminem conscium velle, nisi se & Deum. *Cebant enim multi homines ipsa Deos,*

Ebullit patrum præclarum funus! &, ô si
 Sub rastro crepet, argenti mihi seria dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus here
 Impello, expungam! namque est scabiosus, & acri
 Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.

Hr

VET. SCHOLIAST.

12. *Proximus, &c.*] Traçum à militibus, qui expuncti dicuntur, dum foras à militia emittuntur. Item metaphora à bello, in quo, cadente qui primus est, succenturiatur alius.

14. *Nerio, &c.*] Nerius morte conjugum locupletatur, sœnator est factus notissimus: de quo Horatius:

Scribe decem Nerio.

Dos enim à cive Romano data, non patrio dicta nomine, si repudium non intervenierit, post mortem uxoris ad maritum pertinet.

VARIORUM.

ut pravo iudice muneribus corrumpl. *Sibi.*] Vel, tanquam sibi hæc dicant, cum Dii illa impia non sint audituri. *Introrsum.*] Inter dentes & sub lingua immurmurat. *Sub lingua.*] Ut extra os non prodeat. Græci *ἐν ὀδόντι* dicere amant, non *ἐκ τῆς ὀδόντος*. *Casaub.*

10. *Ô si, &c.*] Ita membranz Puteani & aliz, non *ebullit*, pro *ebullierit*, *ἐξαρμύε*; ut *axim* pro *egerim*. *Casaub.* *Si.*] Id est, utinam. *Horat.*

Angulus ô si

Proximus accedat, qui nunc denormat agellum.

Ebullit.] *Bullare* aquarum est, cum in bullas insurgunt, & bullare, cum illæ pereunt, ut ita patruus in modum bullæ evanescat, ad bullæ similitudinem exeat vel expiret, vel ut patrum funus repente se prodat tanquam bulla. Est autem votum avari, ut patruus moriatur. *Lubin.* Porro *Ebullire*, quod proprie in aqua fervente locum habet, ad omnia repentina transferri eleganter solet, varie constructum. *Præclarum funus.*] Hic de morte patris vota faciens, benevolum tamen animum ostendit, cum defuncto pollicetur præclarum funus, hoc est, magnum funeris atque exequiarum ap-

paratum. *Casaub.* Vel *præclarum*, quia præclarum dat hæreditatem. *Turnebus lib. 1. cap. 14. Et ô si.*] Secundum votum avum ut thesaurum inter arandum inveniret. *ria, &c.*] Oblongum fistile vas, argenti plenum, & in terra defossum. *Lubin.*

11. *Sub, &c.*] Inter arandum exoptatissimum mihi sonum edat. *Dextro.* Hercule favente & propitio, ut omni dextra felicia, sinistra & læva inaudita. *Lubin.* *Dextro* hic *καὶ* positum pro *καὶ*. Græci vocant lucrum præter speciem oblatum atque eventum. *Casaub.*

12. *Hercule.*] Opertorum thesaurum prælide vel *παιδίσκος*, cui eo nomine decimæ penduntur. *Farnab. Pupillumve, &c.*] Tertium votum avum, ut pupillus moriatur: utinam pupillo cui hæres proximus in secunda cera constituturus sum, moriatur, & expunctus, locum proximo mihi succedenti relinquat. *Lubin.*

13. *Impello, &c.*] *Impello* dicit, quæ obstant, impellimus, ut removemus. *Expungam.*] Per mortem extindam & amoveam. Vel etiam deleam illum è tabula, ut cum ille in hæreditate primus sit, ei mortuo & expuncto proximus succedam. Id est, ut ita illum Testamenti tabulis expungam, ut miles ex bello expungitur. *Namque, &c.*] Ratio voti ex adjuncta facilitate; quod facile mori possit, cum natura valetudinarius sit, scabie obfusus, & bile suffusus & tumidus. *Lubin.* Omnia enim quæ viruperabant, scabiola dicebant, *Casaub.* *Acrid.*] Vehementi & accensa. *Turneb. lib. 6. cap. 25. & lib. 26 cap. 14.*

14. *Nerio, &c.*] Quartum votum avum, ut uxore mortua, alia cum nova dote ducatur, & ita conjugum dotibus locupletetur. Quasi dicat: Nerius ille sœnator adeo felix, ut jam tertiam uxorem

Ec sancte ut possas, Tiberino in gurgite mergis
 ane caput bis, terque, & noctem flumine purgas.
 Heus age, responde, minimum est quod scire laboro,
 e Jove quid sentis? estne, ut præponere cures
 unc. cuinam? cuinam? vis Staio? an scilicet heres?
 quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis?
 locigitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,

Dic

VET. SCHOLIAST.

19. *Vit. &c.*] Staius tutor pupillarius
 ut: Gatta & Albus, & ceteri præ-
 ositi, fuerunt iudices: qui in Juniano
 iudicio corrupti, Oppianicum damna-
 erunt.

VARIORUM.

rem ad sepulturam efferat, & retentis ea-
 rum dotibus dives & opulentus evaserit.
Conditur.] Sepelitur, efferatur ad rogam.
Ducitur alias legitur, eodem fere sensu.
Lubin.

15. *Hec. &c.*] Verba Poëtæ stulta
 avarorum vota iridentis. Quod impii
 etiam sancte petere studeant. *Sanctæ.*]
 Ritè & legibus ac ceremoniis observa-
 tis, quibus cautum ne hesterni Venere
 inquinari Deos adirent, sed prius mane
 pure lavarent, idque vivo flumine. Ti-
 berino in, &c.] In Tiberi flumine bis
 terve caput tuum abluis *Idem.*

16. *Et. &c.*] Nocturnum concubi-
 tum, illecebras Veneris, sordes è no-
 cturna Venere contractas, purgas. *Bis.*]
 Binarius numerus olim in sacrificiis
 usurpatus. *Terque*] Qui numerus per-
 fectus, quo impare Deus gaudet. *Lubinus.*

17. *Heus. &c.*] Apostrophe ad avarum,
 quem jam ad sibi respondendum
 invitat ex adiunctis, quod id quod ro-
 gaturus sit, exiguum sit. *Heus* impie,
 stolidè, flagitiose. *Minimum.*] Quasi
 dicat: Non diu te interrogando detinebo,
 parvum est, quod à te scire exopto.
Alii legunt minimum est. Idem.

18. *De. &c.*] Dialogismus Poëtæ
 cum avaro, ubi docet impia hominum
 vota Diis ingrata esse. *Lubin. Estne. &c.*]
 Pro præponas. Et distinguendum post

vocem *hunc.* Nondum Persius sensum
 absolverat, cum volentem sciscitari ab
 isto, an non Jovem quovis iudice hu-
 mano putaret justiorum, anteverit pe-
 titione sua iste, & ait *cuinam?* quasi
 suspensæ novitate huius interroga-
 tionis excipit vero Persius, *cuinam?*
Casaubon.

19. *Vit Staio?* Quasi dicat, quærit
 cui hominum Jovem anteponendum
 censeam, possem dicere nullum; sed
 dico quod negare non potes, Jovem
 Staio saltem præstare. *Casaub.* Fuit au-
 tem hic Staius Albius Oppianicus, qui
 veneficiis Oppianicum fratrem & uxorem
 Cluentiam ejus gravidam, appropin-
 quante partu sustulit. Contra quem
 Cic. pro Cluentio. *Lubin. An scilicet.*]
 Hæc ita uno spiritu continuanda, subla-
 ta interrogationis nota, quæ vulgo po-
 nitur post *heres.* scilicet, inquit, dubi-
 tare aliquis potest, hoc est, omnino
 dubitare nemo potest, quin melior sit
 futurus iudex, quam Staius. *Casaubon.*
 Ei apud deliberanti, ecquid Jovem
 etiam Staio vellet præponere, ob id in-
 dignatur Poëta. Quasi dicat: An dubi-
 tas adhuc, quis inter Jovem & Staium
 potior & justior iudex sit, & pueris or-
 bis, vel pupillis aptior, vel utilior tu-
 tor futurus sit? *Lubin.*

20. *Quis. &c.*] Ad scelera Staii re-
 spicit. Quasi dicat: Cui dubium, quin
 Staius omnium iudicum & tutorum sit
 perditissimus, Juper vero optimus ac
 immenso intervallo hic illi præferendus
Idem.

21. *Hoc igitur. &c.*] Si ergo illa vota
 etiam sceleratis ingrata sunt, quo ma-
 gis Jovi? *Impellere.*] Inducere, perius-
 dere, vel urgere. *Idem.*

ACTI PERSI

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

VER SCHOLIAST.

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

VARIOR.

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

Enle perui primum fims! & q
Sio rano crece, qm mlti fira d
Hercule! pupuare unan, qu
Impello, expugnat, nique m
Buc tunc. Nro p m m m m

SATYRA II.

re? aut quidnam est, qua tu m
riculas pulmone, & lactib
via, aut metuens divum m
puerum: frontemque, atque u
ami digito, & lustralibus ante sal
expiaz, urentes oculos inhibere peri
Tunc manibus quatit, & spem macra

VARIORUM.

29. Aut, Gr.] Tertia prolepsis. Oc
tunc rursus tacite objectioni, ergo
Deos maximis sacrificiorum impensu ita
mibi devinsi, ut mibi non solum ira
fi non possint, sed aures etiam prbere
oranti cogantur. Quidam, Gr.] Quid
nam est quod tantum munus a te offerri
potest, cuius confidentia illud audeas
petere. Labia.

30. Emeris, Gr.] Mercede data re
demeris & conduxens, ut quasi ob mer
cedem, suas tibi aures potrigere cogan
tur. Pulmone, Gr.] An illud optimis
victimis, & pinguius pecudum vilice
ribus fecisti? Ironia. Laetis, Gr.] Intestina
pinguia, vel membrana quibus illa co
haerent, alias illa dicuntur. Idem.

31. Ecco, Gr.] Haecenus avorum
vota Satyrica mordacitate scdatus, ca
dem nunc festivitate muliercularum pro
libeis & nepotibus suis vota precelque
superstitiosa & impia perstringit, lu
dit & exagitat. Orabant autem illi non
virtutem & probitatem, sed vitiorum
fomenta. Metuens.] Superstitiosa. Omnis
autem superstitio Deum meruit. Pul
chra est hac diei lausici hypotyposis,
qui puellarum oclarus est, pueroorum
nonus; quo die puerum lustrabant, vo
tis pro eo conceptis & nomine illi indito,
unde & Nomenalis dicitur. Farnabius.
Matertera.] Maledictio. Matris su
ror, quasi mater alta. Laetis, Gr.]
Ut praesens susteris ad lera, quz pro
ipius salute, tum aliis Diis Deabusque
fiebant, tum etiam Deo Cuninz. Ca
saon.

32. Frontemque, Gr.] Exprimit jam
superstitiosos illos ritus, quibus vetulz

in precibus
nepotes &
cio vani co
gebant, p
tem media
frontem
Uvida &
edentalis
nus.

33. In
pudico;
le Sat.
lib. 26. c
illis puel
venefici
diar. Sa
ficam im
cet Plin.
quam ori

34. E
Ventes,
stilent
expiatio
avertere.

35. Tu
illas supe
rur, post
na precat
te relig
preces,
Expiati
quantita
ta facie
bant,
derent
spem
fallace
ves ev
spem,
pro pu
nus.

Tiberino in gurgite mergis
& noctem flumine purgas.
minum est quod scire laboro,
ut proponere cures
Statio? an scilicet heres?
quis aptior orbis?
impellere tentas,

mercede Deorum

quis?

cunis

ella

supplice voto 35
Nunc

& lustrationibus suis tapes
& natos utebantur, nempe si
coloris cervicem illorum un-
, postea turbatum spato pulve-
medio digito tollebant, & eorum
item ac labella signabant. *Uda.*
rida & humida labella. Nam pueris
dentulis continuo saliva fluit. *Lubi-*

Dic

Nonnam Perisiam Isoniam
cum vocem scilicet an ab
Isonis capitis mader her-
monica, sacerdos pe-
& ut vocem? quod
hunc interpo-
perisiam, mader?

Quod dicit, quod
ex-
gan-
pimis
visce-
ntestina
s illa co-
em.
s avarorum
edatus, ca-
rcularum pro
vota precesque
perstringit, lu-
at autem illz non
n, sed vitiorum
perstitiosa. Omnis
eam meruit. Pul-
lustrici hypotyposis,
avus est, puerorum
uerum lustrabant, vo-
tis & nomine illi indi-
nalis dictus. *Farnabius.*
Asleudalqu. Matris so-
r altera. *Lubin. Cunis, &c.*
deseretur ad sacra, quz pro
tum aliis Diis Deabulque
n etiam Dez Cuniaz. *Ca-*

semque, &c.] Exprimit jam
os illos ritus, quibus vetulz

33. *Infami, &c.* Id est, medio, im-
pudico: cur infamis vocetur in Juvena-
le Sat. x. vers. 53. exposuimus. Turneb.
lib. 26. cap. 6. *Lustrabimus, &c.* Quod
illis puerum lustrat, & expiet, ut ita
venencia & fascina prohibeat & impe-
diat. Salivz enim vim quandam miri-
ficam inesse existimabant, ut fide doc-
cet Plin. lib. 28. cap. 4. *Ante.* Scilicet
quam orare incipiat. *Lubin.*

34. *Expiat.* Purgat, tingit, inficit.
Vrentes, &c. Id est, quz noxios, pe-
sistentes & virulentos oculos ejusmodi
expiatione perire impedire novit, &
avertere. *Idem.*

35. *Tunc, &c.* Ulterius ridiculas
illas superstitiones & ineptias persequi-
tur, postquam depulit mala, jam bo-
na precatur, varie agitatis manibus mo-
re religiosorum; illas quz sequuntur
preces, ore concipit. *Lubin. Quatit.*
Expiatio precedit preces; hz jam se-
quuntur, cum autem pro infantibus vo-
ta faciebant, manibus quare eos sole-
bant, quasi presentibus Diis illos offen-
derent. *Casaubonus. Es, &c.* Id est,
ipem de puero exilem, dubiam &
fallacem. Suppliciter igitur orat, ut di-
ves evadat, ut Licinius vel Crassius.
Spem, &c. Alii per Metonymiam spem
pro puero explicant, non male. *Lubi-*

36. *Nunc.*

1. NAME
2. DATE
3. TIME
4. PLACE
5. REMARKS

[illegible]

*Quamvis vel
... more la-
... rebus ope-
... facinus cau-*

*Reverendissimi
... vora & ultra-
... Romae
... Romanorum
... quod
... robur & legem
... quam mentis
... quod dicit
... quod
... prodigis
... obsequio
... Nemo
... corpore
... Cuius
... que de
... et alijs*

64 f. 8v

matinæ, tucetaque crassa
 uere, Jovemque morantur.
 xeso bove, Mercuriumque
 inare penates,
 us fortum. quo pessime, pacto,
 mis junicum omenta liquecant?
 , & opimo vincere fertor

Inten-

L I A S T.

[Tuceta apud
 ula dicitur, con-
 crastis oblita, ac
 o anno durat. So-
 odem jure condita
 um jura. Hinc Flo-
 in eadem regione
 ca.

O R U M.

ermisso & concessio.
 improbo bona, quæ
 petis. Nam

ut sis meus sana in corpore

asi dicat: Ut vel maxime
 bona Dei boni largiri, &
 audire, quomodo possunt,
 in valetudinem, quam oras,
 la cotrumpas? *Grandes, &c.*
 s corporis non resciantur,
 antur variis opsoniis plenæ.
 etonymia Continentis pro
 id est, ipsæ dapes regales &
 arneb. lib. 1. cap. 18. *Tuceta-*
 x regis, ut ait Fulgentius, ge-
 minis, è carnibus suillis minu-
 tis. *Crassa.*] Pinguia, copiosa.

Annueret, &c.] Quia tu contra-
 as, & contraria facis, lubentes
 & vota tua exaudituros, impe-
 quo minus illis, quæ petiisti, suc-
 in largiantur. *Idem.*

Rem, &c.] Transiit jam ad illos,
 cultis hostiis cæcis divitiis exopta-
 quos ejusdem stultitiæ damnat,
 matione & profusione pecudum,
 abant pecudes suas arguit. *Rem.*
 uiliarem, pro opibus & divitiis pō-
 in Græci *ωεζα*. *Struere.*] Ag-

gere, coacervare, amplificare. *Caso bo-
 ve.*] Notabilis contrarietas. Divitiis
 exoptant, sacrificiis patrimonia dilapi-
 dant. *Mercuriumque.*] Illum Deum, qui
 rebus augendis & lucro præesse creditur,
 fibris & intestinis victimarum, *arcessit*,
 in auxilium vocas & imploras. *Lubus.*
 Ut multus tibi, quæstus obveniat, vel ex
 mercimoniis, aut nescio unde exino-
 pinato. *Cassius.*

45. *Arcessit, &c.*] *Fibra*, pro extia
 & intestinis. *Da, &c.*] Protopopœia
 rustici, felicitatem à Mercurio precantis.
 Id est, concede ut penates vel Dii dome-
 stici res, fortunas & facultates meas se-
 cundent, & prosperent. Id est, da, ut
 penates me fortunatum faciant. *Lubus.*

46. *Da, &c.*] Id est, da pecus nu-
 merosum, copiosum, & fecundum.
Quo, &c.] Vehemens Persu in rusticum
 objurgatio, ex Repugnantibus. Quasi
 dicat: Vis illa amplificari quæ tu ipse
 minuis. Id est, qui fieri potest ut greg-
 augeatur, cum tu indies illum immi-
 nuere & atterere tuis immodicis sacrifi-
 ciis studeas? *Pessime.*] Sic Græci *γέρω*.
Idem.

47. *Tot, &c.*] In flammis inter fi-
 crificandum, *Junicum.*] Junices bobus
 minores, & vitulis majores, juvenæ
 teneræ. *Omenta.*] Synecdoche partis in-
 testinorum pro ipsis intestinis & extis,
 quæ in sacrificiis aræ imposita crema-
 bantur. Veterum in sacrificiis consuetu-
 do erat, ut quas hostiæ partes adolesteret,
 eas omento & adipe operirent, ut faci-
 lius arderent, pinguedine ignem alente.
Liquecant.] Consumantur ignis calore.
 Turneb. lib. 7. cap. 23.

48. *At sament, &c.*] *Quævis* In-
 nis his sacrificiis videat *augmentum pe-*
cedum

SATYRA II.

Calabrum coxit, vitiatum murice vel
 et baccam conchæ rasillo, & string
 ferventis massæ crudo de pulvere ju
 peccat & hæc, peccat: vitio tamen u
 Dicite pontifices, in sancto quid faci
 Nempe hoc, quod Veneri donatæ à
 Quin damus id superis, de magna qu

NOTA CHOLIAST.

67. Er.] Solabant virgines
 etiam nubent, quædam virgini
 dona Veneri conleceant. Hoc
 & patro leabit.

VARIORUM.

65. Er. &] Nempe hæc delicata
 nostra caro, ut co speciosius ornatur,
 Calabrum vellus, vellanas Tarentinas,
 vitiatum murice vel conchylio corrupto,
 & cocto, infecti, & purpuræ colorem
 ipsi indidit. Calabrum, Er.] Lana Ta
 rentinas. Tarentum enim civitas Cala
 bria ubi lana optima, teste Plin. lib. 8.
 cap. 48. Vitiatum.] Sic procedenti versu,
 corrupto olivo. Murice.] Muræ è ge
 nere conchyliorum, cupis sanguine tin
 gunt color, purpuræ similis. Labia.

66. Hæc, Er.] Id est, hæc caro impe
 ritia conchas manigæ, hæræ, unionem,
 vel gemmam mædæ, polire, & levigare,
 & vestibus in corporis ornamentum in
 ducere & inserere. Hæræ.] Proprie
 in vestibus lauro, myra. Hic Metaph
 pro unionem. Strigere.] In unum co
 gere & coardare, vel mædæ ita tundere,
 ut eliciantur strigæ, hoc est, auris. Hæc.
 Hinc ferri massæ vel lamina, striguntur
 dicuntur. Labia. Strigunt ergo de au
 ro usurpavit, quod igne liquatum in
 unam massam conditum & coit. Salmas.
 Vnde.] Proprie in corpore. Per Metaph.
 Subterranei meatus ubi aurum. Cum il
 la venæ, id est, nudis materia ex venis
 exuta, inque tornace cocta, in massam,
 illam coquunt, ferventem & ignitam
 redigunt. Rasillo.] E concha radere
 conchæ enim adhærescunt, neque avelli
 queunt, nisi rasilis. Plin. 9. l. 35. c. Labia.

67. Er.] Solabant virgines
 etiam nubent, quædam virgini
 dona Veneri conleceant. Hoc
 & patro leabit.

68. Pe
 mali aucto
 animam
 sibi quoc
 luxuria q
 tur, vitia
 Virtus, &
 care sen
 non obt
 perieret
 profui.

69.
 fas erat
 lere, vo
 piention
 in temp
 sacro. M
 sacro tem
 lacia.

70. N
 pe tantu
 tuis pro
 cerez po
 virgine
 tem Vir
 guncula
 offerre
 valedio
 spargere
 tui, b
 suspens

71.
 Quam
 que illi
 dissim
 aat de

Hæc Lycinia
 Hanc optat
 Hanc rapit
 Ast ego nunc
 Iuppiter hic illi
 Polus operatur

VIT. SCHOL.

67. Er.] Solabant virgines
 etiam nubent, quædam virgini
 dona Veneri conleceant. Hoc
 & patro leabit.

68. Pe
 mali aucto
 animam
 sibi quoc
 luxuria q
 tur, vitia
 Virtus, &
 care sen
 non obt
 perieret
 profui.

69.
 fas erat
 lere, vo
 piention
 in temp
 sacro. M
 sacro tem
 lacia.

70. N
 pe tantu
 tuis pro
 cerez po
 virgine
 tem Vir
 guncula
 offerre
 valedio
 spargere
 tui, b
 suspens

71.
 Quam
 que illi
 dissim
 aat de

SATYRA IV
SATYRA I
CREPATIO DI

Sub prelo Stoici philosophi, monet ju-
venes, sedam patrimonii & natalibus freni,
non morbis medetur, virtutem & honestatem
viam felicitatem largitur.

E hæc assidue? Jam claru
erat, & angustas extendit lu
bras, indomitum quod despu
nit, quanta dum linea tangitur
phylagis? siccas insana canicul

VET. SCHOLIAST.

[Hæc, &c.] Hanc satyram Poëta
in Lucillii libro quarto transla-
vit, quædam divi autem lutoriam & vi-

VARIORUM.

[Hæc, &c.] Legendum est cum
imaginatione & reprehensione,
reprehensionis pectus est adjuvan-
tium deludiam hac Satyra in-
venit, qui tempus illud, quod datum
est, & literas capeffendas,
sotino perdunt. Inirium au-
tem Dramaticum. Personæ enim
describuntur. *Labin.* Heic ergo
philosophus, juvenes sibi in-
venit, & post longam
inveniam trahens illis, quod se-
cundum more tulerent. *Cassaub.*
[Hæc vero semper ad mediam
satyræ hinc flexus? Nunquamne flagi-
tiosus illius socordiz & inertiz finis &
supremus erit? *Assidue.*] Hinc indignatio.
Quod assidue illud faciat. *Jam, &c.*
[Est, lucis matutina splendor; clara
conspicitur lux cubilis sanctitas intrat.
Labin.] Adverbium per nomine posi-
tum. *Labin.*

2. *Et, &c.*] *Laboris* apparere facit.
Labin enim extendit, transmittente
Sole solis suæ per finis. *Cassaub.*
3. *Strepitus.*] Hoc est, vos juvenes
strepitis: apta enim obprobrii pri-

ma perso-
scenit,
monito
depinge
bri quæ
miendi
ram. 1.
Intellig
limpha
homini
biles re
Camp
Deter
stomas
seu rec
spamas
4. 2
quintz
mon o
oro se
hora e
merid
Labin
5.
perio
furge
tu ag
hoc
Nec
usque
mer
Ror
nacu

E.

litz & mollietudine
studia negligant,
et, animum be-

ne fenestras
rimas.

Falernum

ora.

esses

Jam

Non sunt ergo verba adole-
scens suum defendentis, sed
sunt, in dormitum somnum
agis. *Labinus*. Facitis ergo so-
mnum ebrios debeat, quibus edox-
et est crapula. *Cassiodorus*. *Indomi-*
Metaph. à bellis quæ domantur.
agit autem merum vinum, non
naturum. Vel Meron. causæ. Quod
hines bibentes indomitos & intracta-
tes reddat. Est autem *Falernum vinum*
companiz nobilissimum. *Despamare*.]
deservescere, digerere, concoquere in
stomacho, edormiscere. *Metaph.* à musto,
seu recenti vino, quod, dum excoquitur,
spumas agit. *Labinus*.

4. *Quinta. &c.*] Periphrasis horæ
quintæ. Dum in solari horologio gno-
mon quintæ lineæ umbram facit. Et
orto sole audiebatur hora prima. Sexta
hora erat meridies. Notat ergo illos ad
meridiem ferme somnum produxisse.
Labinus.

5. *Agis?*] Id est, agitis. Cum su-
periori castigatione correptus nondum
fugeret, gravius instat monitor. Quid
tu agis interea, quid studii, & negotii
hoc tam præclaro tempore trahas?
Nempe dormis, & quidem ad mediam
usque lucem. *Sicca*.] Ardentissimum
meridiei tempus diebus canicularibus
Romæ desingit. Quod illo tempore ca-
nacula segetes suo usu ad maturitatem
perducant.

Non possit magni Messalæ lippa propago,
Compositum jus, fasque animo, sanctosque recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto?
Hæc cedò, ut admoveant templis, & farre litabo.

VET. SCHOLIAST.

72. *Messala, &c.*] Cottam Messalinum dicit, qui tam vitiosos oculos in senectute habuit, ut palpebræ ejus in exteriorem partem verterentur. Hic ab Aurelio Cotta adoptatus, Aurelius maximus dicebatur, originem trahens ab Aurelio Messala, qui septies fuit consul. qui cum à quodam Gallo ad monachiam in prælio vocaretur, corvus super galeam in capite ejus sedit, & victo hoste Corvinus vocatus est.

VARIORUM.

quisque, si modo dives offerre potest, sed animi candorem, & vitæ integritatem. *De, &c.*] Quod Messalæ filius degener, in magno, divite, lato, & rotundo vase Diis consecrare, & offerre nequeat. Erat autem *lanx* vas rebus divinis aptum. Id est: quod nullis opibus parabile est, animus rectus & *suavitas*. *Labin.* *Lance.*] Parella. Divites enim è lance, pauperes ex æra libabant.

72. *Magni, &c.*] Intelligit Cottam Messalinam, majoribus suis indignum & degenerem. Et pro quovis nobili & divite ponitur. *Lippa.*] Lippi interdum pro improbis; ut & hic. *Idem.*

73. *Compositum.*] Versus egregii, & à multis Christianis, Laetantio, & aliis laudati. *Labin.* *Compositum jus.*] Notum est, jus ad officium inter homines referri,

fas vero ad pietatem erga Deum. membranz nostræ *animi legem*, *animi*. *Casaub.* *Compositum.*] Compositum est dissolutum. Id est, animi compositæ justitiæ & æquiritatis. & compositi mores. *Sanctusque, &c.*] Id est, interiores illos abditos, & protodos mentis anfractus, abditæ illa & creta animi adyta, sancta, & sine omni macula, scelere pura, candida. *Labin.*

74. *Et, &c.*] Pectus nobili illo, & generoso honesto, virtute, pietate, integritate, non leviter tinctum, sed pingue & plene imbutum, coloratum, incoctum. Metaph. à vellere vel lana, cui colores incoquantur. *Labin.* *Incoctum* ergo Persius, constantem sibi atque immutabilem virtutem. *Generosum* dicit *honestum*, quia verè pietas generosa est bona spei plena & *inadmixta*. *Idem.* corruptio superstitionis meticulosa, & in humanis dejecta. *Casaub.*

75. *Hæc, &c.*] Hoc pectus candidum & purum offer Deo in sacrificium, & cedo, exhibe mihi, ut *aris vel templi* Deorum in sacrificium exhibearis, & admoveam. *Farre.*] Boni etiam farre fictili religiosi sunt. Erat autem *far* mollis, qua teste Plinio pauperes qui thura carent, licare solebant. *Farre.*] Id est parvo sacrificio cum innocentia. *Idem.* ero, quam magno adhibito sacrificio, cum impietate & scelere. *Litabo.*] Litare est rite sacrificare & impetrare quod Diis petimus. *Labin.*

INCREPATIO DESIDIÆ.

ARGUM. Sub persona Stoici philosophi, monet juvenes, ne desidiz & mollietate indulgentes, nedum patrimonii & natalibus freti, philosophiz studia negligant, quæ vitiorum morbis medetur, virtutem & honesta officia docet, animum bene consciunt & vite felicitatem largitur.

NEMPE hæc assidue? Jam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Sertimus, indomitum quod despumare Falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas infana canicula menses

VET. SCHOLIAST.

1. **N**empe, &c.] Hanc satyram Poëta ex Lucillii libro quarto transtulit, castigantis divitum luxuriam & vitia.

VARIORUM.

1. **N**empe, &c.] Legendum est cum indignatione & reprehensione, & pronuntiationis gestu est adjuvandum. Juvenum desidiam hac Satyra infectatur, qui tempus illud, quod datum est ad virtutem & literas capeffendas, epulis & somno perdunt. Initium autem Satyræ Dramaticum. Personæ enim loqui introducuntur. *Labin.* Heic ergo inducitur Philosophus, juvenes sibi in disciplinam datos excitans, & post longam patientiam irascens illis, quod serius pro suo more surgerent. *Casaubon.* *Assidue.*] Itane vèro semper ad mediam usque diem stertes? Nunquamne flagitiosius socordiz & inertiz finis & modus erit? *Assidue.*] Hinc indignatio. Quod assidue illud faciant. *Jam, &c.*] Id est, lucis matutinz splendor; clara matutina lux cubilis fenestras intrat. *Mani.*] Adverbium pro nomine positum. *Labin.*

2. *Et, &c.*] Lassos apparere facit. Lumen enim extenditur, transmittente Sole radios suos per rimas. *Casaub.*

3. *Sertimus.*] Hoc est, vos juvenes stertitis: apta enim obijugationibus pri-

ma persona. Non sunt ergo verba adolescentis, soporem suum defendentis, sed monitoris sunt, indomitum somnum depingentis. *Labinus.* Facitis ergo sobrii quod ebrios deceat, quibus edormienda est crapula. *Casaubon.* *Indomitum.*] Metaph. à bellis quæ domantur. Intelligit autem meram vinum, non limphatum. Vel Meton. causæ. Quod homines bibentes indomitos & intrastabiles reddat. Est autem *Falernum vinum* Campaniæ nobilissimum. *Despumare.*] Deservescere, digerere, concoquere in stomacho, edormiscere. Metaph. à musto, seu recenti vino, quod, dum excoquitur, spumas agit. *Labin.*

4. *Quinta, &c.*] Periphrasis horæ quintæ. Dum in solari horologio gnomon quintæ lineæ umbram facit. Et orto sole audiebatur hora prima. Sexta hora erat meridies. Notat ergo illos ad meridiem ferme somnum produxisse. *Labin.*

5. *Agis?*] Id est, agitis. Cum superiori castigatione correptus nondum surgeret, gravius instat monitor. Quid tu agis interea, quid studii, & negotii hoc tam præclaro tempore tractas? Nempe dormis, & quidem ad mediam usque lacem. *Siccas.*] Ardentissimum meridiei tempus diebus canicularibus Romæ depingit. Quod illo tempore canicula segetes suo aestu ad maturitatem

ANXI PERSI

Vox vocis vocis Melle lipo propago
 Compositum est. Melle lipo, lipo
 Melle. & lipo. lipo. lipo. lipo.
 lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.

THE SCIENCE

in Regis de. Compositum est. Melle lipo propago
 Compositum est. Melle lipo, lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 Melle. & lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.

VALGUTA

Compositum est. Melle lipo propago
 Compositum est. Melle lipo, lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 Melle. & lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.

Compositum est. Melle lipo propago
 Compositum est. Melle lipo, lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 Melle. & lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.
 lipo. lipo. lipo. lipo. lipo. lipo.

SATYRA III.

SATYRA III. PATIO DESIDIÆ.

Jam clarum tunc lætæ lætæque
 virtutis hinc pennis
 desuperat & abstrahit
 pennis & abstrahit

14. *Dilutus, &c.*] Tertia frigida ter-
 verlatio ignavi juvenis, qui conqueri-
 sur, & præterdit, quod fistula pennæ,
 aut scriptorius calamus, guttas atra-
 menti nimia aqua diluui & dissolui, ge-

lofaque venit arum
 quod pende
 sympha;
 fistula gutt
 buccine r
 que c
 m

on n
 ne aug
 ulte
 er. Huccin
 aus, ut qui
 z virtutis lunt
 an eo recidit sp
 entes & præceptore

16. *Aut cur non.*]
 verso à studiis, ut n
 deseras, cur animi
 cur amorem virtutis
 Philosophiæ operam
 non pbtius voluptat
 tanti facis, te imm
 lam renuntias? Tu
 apud Philolophum c
 beris; sed domi in su
 columborum, quos
 alunt, &c. *Casaubon*

17. *Pappare, &c.*
 fantium, pupas mi
 à nutrice præmast
 comedere. Est enim
 commanducatos ci
 les nutrices infant
 enim & pappas, cib
 rum vocabant. Id
 mam pueritiam &
 sum.

Poscis, & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur: effluvis amens.
Contemnere. sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.

UDUM

VET. SCHOLIAST.

18. *Lallare.*] Nutrices infantibus, ut dormiant, solent dicere tæpe, Lalla, lalla, lalla. Aut dormi, aut laete.

21. *Contemnere.*] Hæc ab Horatio male translata inemptiva sunt:

---Quinto

Invidiam placare paros, virtute relicta?

Contemnere miser.

Et sonat.] Ut Virgil.

Nec vox hominum sonat.

VARIORUM.

18. *Poscis.*] Cui non minutos, delicatos, & teneros cibos, more puerorum, appetit? infantium tenellorum morem imitando. *Mamma.*] Non dandi, sed gignendi casu. *Mamma* Græcis *μηρῶν*, aviam, matrem, & nutricem inter alia significat. *Lallare.*] Id est, cui recusas crebrum illud lalla audire, ut *lallare* sit nutricum lalla crebro occinatum, id est, crebram illam lallationem vel cantationem lalla mamma, aviz, matris vel autricis tuæ, more puerorum irarum recusis audire, vel molis ab illa in somnum dari. Hoc enim petulantium & supine delicatarum puerorum proprium. Turnebus libro 18. capite. 34. & l. 19. 12.

19. *An, &c.*] Verba ignavi adolescentis, ignaviam suam calamo minus bono exculantis. An tali calamo studeam, tali atramento, tali charta aliquid scribere sustineam? Respexit ad illud Horatius;

Culpantur frustra calami.

Cui verba?] Verba præceptoris, quibus ignavi adolescentis frigida exculatio refutatur ex dissimilibus. *Cui verba?*] Protasis est. Cui tu verba das? certe non mihi, sed tibi ipsi facis injuriam. *Idem.*

20. *Succinis.*] Fortis occinis, reperis & obgannis illos frigidos prætextus.

Metaph. à labyrinthis, qui varias angustias, flexus, & mazeros habent. Sic pro verborum circuitu, qualis in exlandis & velandis criminibus adhiberi solet. *Tibi, &c.*] Te ipsum decipis. Quod si dicat: Tua res agitur, de tua re in hoc do exposto luditur, tua istuc, ut aliquid studeas, & doctus, honestusque evadas, refert maxime. *Effluvis amen.*] Sic legendum, non *Esfluis*. Comparat enim juvenem mollicie depravatum cum valse sibi, multis modis corrupto. primum hoc est, quod effluit. hoc de eo accipiendum qui sit moribus depravatus, & voluptatibus dissipatur. *Casus.* Vel tu stolidus & vane, una cum tempore, quod solum tuum est, & quod tam male collocas, effluvis & transis. *Lubinus.*

21. *Contemnere.*] Quasi dicat: Cum nihil in te studio & labore adquisitum, *audis dæmon*, & laude dignum deprehendatur, non injuria ab omnibus viris cordatis & prudentibus tanquam *pondus insule terre*, contemnere, & flocci nihilque fies. *Sonat vitium.*] Gnome est. Vitiosi & stulti homines nequitiam stultitiam, & vitia sua celare possunt & regere, sed semper sonant, non secus ac inaniam vala magis tinnunt: sic & vanus tu, semper majorem strepitum edes, & vanitatem tuam deteges. Respicit ad illud, quod dici solet, *Sermo animi indicium & character.* *Percussa, &c.*] Constructio & sententia hæc est; *fidile vas*, vel *fidelia* si ex argilla vel limo viridi, & crudo non satis probe cocta sit, ab emittore digito leviter percussa, statim vitium, & simas sonat, nec clero tinnit, sed tracto, rauco, & absurdo sonitu, maligne spondet & prodit vitium suum, ita tu suilli & rudi sermone ignorantiam tuam. *Maligne.*] Rauco, non acuto & tinnulo. *Lubinus.*

22. *Fidelia.*] *Fidile vas*, quod insula fideliter

UDUM, & molle lutum es, nunc, nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rota: sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum. 25
Quid metuas? cultrixque foci secunda patella est:
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,

Stemmata

VET. SCHOLIAST.

26. *Cultrixque foci.*] Quia delibantiz dapes in ea possunt ad focum feruntur.

V A R I O R U M.

fideliter continet, dicta. Percussa.] Significans hominem nulla re magis cognoscit, quam ex sermone. *Sopas vitium.*] Vitium accusandi casus. Sic vox hominem sonat. Id est, repræsentat. *Viridis.*] Quali dicat, ex crudo, non satis cocto; vel è crudo & viridi limo facta. *Idem.*

23. *Udum, &c.*] Quasi dicat: Cum igitur tu hac juvenili ætate cereus sis, & udo & molli luto, & argillæ similis, quæ in omnes formas fingi & refingi potest, ab accurato sapientiz & virtutis magistro, tanquam à solerti figulo, propere omni virtute & honestate instituendus, & ad omnem honestatem formandus, firmandus es & formandus. *Nunc, nunc, &c.*] Ut ille:

Dum tener est natus, generosos insere maret.

Properandus.] Magna festinatione instituendus, & formandus ad virtutem. *Properandus* dicit, eo quod in virtutis & sapientiz studio nihil differendum, aut in crastinum rejiciendum. *Acri rasa.*] Accurata & levis disciplina & institutione. Perseverat in Metaph. à figulo, qui rota vasa sua fingunt.

24. *Sine fine.*] Nunquam enim in virtutis informatione ad finem pervenitur: vel sine fine, sine mora, sine intermissione & continuo opera. *Sed, &c.*] Quasi dicat: Verum tu objicies, quod virtute majorem tuorum dives facis sis, nec honesta disciplina tibi opus sit.

25. *Far, &c.*] Synecdoche speciei pro genere. *Medicurn.*] Emphatice. Tu habes mediocres divitias, ob id opus non

habes, ut aliquid discas. *Purum.*] A majoribus non fraude quaesitum, vel ex argento puro, id est, non ex latro. *Faznab. Purum, &c.*] A sordibus, & avaritiæ labe alienum; vel pauper non es. Supellex etiam tibi domi est satis sufficiens, mundata, & nitida. *Lubinus.* Vel *Purum*, quia sali vis incit contra putredinem, inde purum vocant Poetæ. *Ca. sanbonus.*

26. *Quid, &c.*] Nimirum tu extra omnem fortunæ aleam positus, fortunæ & invidia major es, adeoque major, quam cui posset fortuna nocere. Nimirum habes quod venti sufficiat & corpori, ut animi bonis nihil tibi sit opus. *Lubinus.* Possunt hæc Philosopho adscribi, *Ad. mitor* orationem juvenis interfant. *Ca. sanbonus.* *Cultrixque foci.*] Est tibi præterea patella foci & laris cultrix, *sauna*, & ab omni sollicitudine immunis, ut nulla re indigeas, nihilque metuas, nec sapientia tibi opus sit. *Patella.*] Erat patella vas, in qua delibant dapes Divi domesticis offerebantur. Hoc loco pro mediocribus divitiis ponitur, per meton. effectus pro causa, quod homines securos reddat. *Patella.*] Videtur poni pro cibis in patella appositis, qui ad victum sufficiant. *Lubin.*

27. *Hoc satis?*] Quasi dicat: Nonne ad bene beatæque vivendæ plura requiruntur? Ut, dummodo venter habeat unde victetur, animi nullam omnino rationem habendam putes. *An deat.*] An te superbiere, anquos attollere, & intumescere, & sapientiam negligere oporteret, si vel esses nobilissimus. Quasi dicat: Minime. Multo minus cum modicæ tantum divitiis habeas. *Pulmonem, &c.*] Superbiere. Fastuosi enim ita turgescunt, ut pene rumpantur. *Turnebus lib. 23. cap. 23.* *Ventis* appellat spiritus. *Rumpere, &c.*] Hic est, implere supra modum, *quæq. casus.*

D 4

28. *Sicm.*

Poscis, &
An tali sit
Succinis
Conterr
Respor

Sciant quod Turo millesime duci:
 Et morem tuum vel quod trabeate salutas?
 Ad populum patens: ego te intus, & in cunctis
 Non pueri ad morem discant vivere Nattæ?
 Sed Ruper hic vino, & fibris increvit opimum

Pin

VET. SCHOLIAST.

18. I
dormis
lalla, b
21.
le gran

Inc
Co
Es /
;

*quod in aliis
millefimis, & rannum
generatim numerant obvias :
et Romanorum recogniti-
onem concolor donis militari-
bus assignatas : Cognito enim qui-
bus Romanorum Censoribus erat sub-
jecti, sua tunc Consulum est officii.*

FACTORUM.

26. *Quamvis*.] Hoc loco pro genea-
logia, consanguinitate, unde Germa-
nici *Stam. Tufco*.] *Tufco* dicitur, quia
provenit ab *Romanorum* ferme ab He-
braeorum *Stam. Romanum*.] Respicit ad ad-
versarios avorum, & tamem pro successio-
nis loco ponit. *Millefimo*.] Vocandi ca-
de. Nunc antiquissimum in genealogiam,
in quo principi generis millefimus sis-
ter.] Obineas millefimum gradum,
obineas stirpis. vide Sat. 8. Juvenal.
ncl. i. Lucina.

sc. [infirmorum.] Scribendum, *Centifurium*. Quocumque duplex dicitur: *Altra*: Eo ne tibi places, quod ortus es prope questui? equites in transvectione traherant, centisem prætendunt ac fastidiant. *Castuba*. *Centifem inermis*.] Ex sua familia & origine exortum. Quasi dicitur: Non ob id superbie, & honestas ioceras debet contemnere, quod in familia tua nobiles habes, ipse tu nobilissimatus. In atrio interit imagines maiorum. Vel, in recognitione equitum, tu eques traheratus. vide Juvenal. Satyr. 8. vers. 259. *Fernab*. Eratrabes, purpuree species, & nobilitum tantum, & quæ regum olim ulit. *Trabeste*.] Vocandi pro *perminatus* casu. *Labin*.

30. *Phaleræ*.] *Extrema illa*
& fortunæ ornamenta, quæ vulgus
magni æstimat, id populum illud
populo sua illa bona viduo. *Ego illa*
moror, cum interna animi bona intus
quæ in te non deperibo. *Sunt enim*
Phaleræ equorum ornamenta. *Laudantur*
Fuscæ & inter ornamenta virtutum
fictum, hæc qui erant confectum cum
solentius se jactarent, proverbialis locu-
tiones locum fecerunt: quæ res inani-
fastuosæ appellatur *phaleræ*. *Incipit*
Ergo, &c. Animi tui mores cum res
& icelere iniquitatos, persequitur *laudat*.
Vide proverb. apud *Ezraim. libro*

31. *Pro, &c.* Tefclitque, qui no-
liffimus videriuis. *Ad morem.* Ita
mores ignobiliffimus Nauis imitari, &
adde fivie imptemperantis. *Difpofit.*
Metaph. à veffe dimiffa & laxa. Etenim
fincitius, luxu diffoluit. *Nauis.*
Alii *Nacca*, alii *Nacca*, alii *Nacca*.
quidam *Roinz* prodigus & diffoluit.
torpore fic vocabant qui fordidas are
exercebant, ut fullones, &c. *Turnes*
b. 33. cap. 33.

32. *Sed, &c.*] Sordidus inquit, & nequam fullo natus, qui non est naus, ignorantia & infamia peccat : ruperdens scientique virtutem deseris. *Shuper.*] *Aversus* flagitium, sensum non habere. Sensus significatorum non habet, & ignorans peccat. Id est, ita à virtutis possidetur, ut de virtute ne cogitet quidem. *Id, &c.*] Id est, opimum illud vitiorum pingue, altissimas in corpore ejus radices, & intimis jecoris fibris increvit, seque inferuit. *Fibri.*] Id est, animi sensibus & adfectibus. *Intrauit.*] Radices egit, calum obdixit. *Operatus, &c.*] Ex naturali causa dicit. *Pinguendo* enim sensum adimit: Adeps enim non sentit, & frigidus est natura, quod superbie dicit, notans sensum flagitii adeps.

21. *Pine*

caret culpa: nescit quid perdat: & alto
us, summa rursus non bullit in unda.
igne Pater divum, sævos punire tyrannos
alia ratione velis, cum dira libido
verit ingenium ferventi tincta veneno;
tutem videant, intabescantque relicta.
nem magis Siculi gemuerunt æra juvenci,

VET. SCHOLIAST.

37. *Ferventi, &c.*] Metaphora à lana,
quæ corrupta ad pristinum colorem re-
verti non potest.

VARIORUM.

33. *Pingue.*] Substantive positum,
non vitio & stupore. *Caret, &c.*] Quia
ignorantia peccat. *Nescit quod, &c.*]
Ob vitii stupiditatem, ignorat qualium
quantarum rerum jacturam faciat, ut
vita, famæ, virtutis &c. *Lubin. Et, &c.*]
Immensa vitiorum pelago & barathro
obrutus, & flagitiorum mole gravatus
& sepultus, æternum in profunda vi-
tiorum voragine sepultus manet, nulla-
que penitentia tangitur, propterea etiam
sanari non potest. *Alta.*] Pro mari
profundissimo. *Immersus.*] Vitii obru-
tus, sepultus. *Pullis.*] Emergit, ut aer e-
fundo aquæ ebullit. Hic igitur emendari
nequit, & eo nomine est acculandus.
Idem.

35. *Magne, &c.*] In virtutis laudem
brevis digressio, quod illa sit summum
bonum. Quasi dicat, Tu vero deplorate
adolescens, non, ut Nacta, ignorans
peccas, sed prudens & sciens virtutem
deleris, olium miserrimus futurus, quippe
qui virtutem habentibus, ipse non
habens, invisurus sis, & omnium mi-
serrimus futurus. *Magne.*] Apoptrophe
ad Jovem per imprecationem & exclama-
tionem. *Saver, &c.*] Quales Busris,
Phalaris, &c. Perstringit forte ipsum
Neronem. Nulla alia ratione vel trucul-
entissimos tyrannos puniri, quam per-
tulantem hunc juvenem, nulli rectius
momenti obtemperantem puniurus es,
ut nempe virtute carentes, invidia con-
tabescant. *Idem.*

36. *Alia, &c.*] Non dissimili pœna-

rum genere, quam flagello conficit
& metu, qui eam necessatio sequi
Casaubon. Nihil enim miserius invi-
quippe qui sibi ipsi intestus. Et recte
ratiuss:

*Invidia Siculi non invenere Tyranni
Majus tormentum.*

Cum, &c.] Descriptio crudelitatis
rannicæ. Cum terra, immanis & e-
nis animi crudelis cupiditas, ardenti
deliratis veneno tincta, & imbuta, in-
nium tyrannorum trisite, & crudele
citaverit, illosque in omnis generis
lera & fraudes præcipitavit, & impul-
Lubin.

37. *Ferventi.*] Ardenti, excitato
inflammatum. *Tincta, &c.*] Metapho-
lana, quæ colore tingitur. *Veneno.*]
mi enim venenum, inhumanitas &
delitas. *Idem.*

38. *Virtutem, &c.*] Quam ut vid
virtutem. Alii legunt *Virtuti invidi*
quam scilicet ab aliis cultam ipsi d-
ruerint. *Farnab.* Sequitur gravissima
pœna, nimirum invidia, qua olim i-
vus adolescens, adiciendus sit. *(*
dius.

--- *Video meliora proboque,*

Detiora sequor.

Intabescant.] Macrescant, doleant,
gantur, dum alios virtute & doct-
praditos, & se relictos vident. *Idem*

39. *Anne, &c.*] Id est, an magis
ritaus, vel, ut alii, Perillus, æreo t-
inclusus à Phalaride gemuit, quam i-
diz & conscientiz stimulis agitat
Siculi, &c.] Siculi tauri. Dixit S-
ob Phalaridem, qui tyrannus fuit A-
genti in Sicilia. *Æra, &c.*] Hom-
æreo tauro inclusi, metron. subiecti
adjuncto. *Idem.*

Et magis auratis pendens laquearibus ensis
 Purpureas subter cervices terruit, Imus,
 Imus præcipientes, quam si sibi dicat, & intus
 Pallcat infelix, quod proxima nesciat uxor?
 Sæpe oculos, memini, tingebar parvus olivo,
 Grandia si nollem morituro verba Catoni
 Dicere, non sano multum laudanda magistro,

45

VET. SCHOLIAST.

45. *Morituro, &c.*] Medio, inquit, mihi lippitudinem arcessebam, ne Catonis deliberativam orationem recitarem, utrum moriatur an non: aut quibus verbis uti posuit, cum se destinaret interficere.

VARIORUM.

40. *Et, &c.*] De auratis laquearibus. Est autem *laquear* superius cubiculi vel comaculi convexum. Quod variis picturis, & sculpturis ornari consuevit, & à quibus lychni dependi solent. *Pendens.*] De seta equina dependens, singulis momentis periculum foret, ne seta illa rupta, ensis ille fulgens in caput subjecti Damoclis decideret. *Lubin.*

41. *Purpureas, &c.*] Damoclis, scilicet regis vestimentis induti, *Subter.*] Exade illi fulgenti gladio suppositas & subjectas. *Terruit.*] Exanimavit, & constrictnavit. *Idem. Imus, &c.*] Ordo est: *quam si sibi dicat. Imus, imus præcipientes* in vitia & exitium, nulla virtute sustaminandi, omni salutis spe destituti. *Farnab.*

42. *Imus, &c.*] Id est, anne ullum Phalaridis, vel Dionysii supplicium gravius unquam fuit, quam si quis invidiz & conscientiz stimulis de mente deturbatus dicat: Perimus, urimur, absumimur. *Imus, imus*, inquam, in exitium, & perniciem præcipientes, & omni salutis spe miserrime distinquimur. *Quam si, &c.*] *Sibi*, *Emphatice*. Intro se, in animo suo, vel quod homo sceleratus sibi ipsi soli conscius sit, cum sua flagitia aliis non dicat, sed illa ob turpitudinem revelare erubescat. *Conscientia enim mille testes. Imus.*] In animo, & conscientia

Quæ interna, ob vitiorum turpitudinem cum pavore extimescat, & pallescat. *Lubin.*

43. *Quod, &c.*] Quem motum ob scelus poenam contraxit, etiam conjunctissimis, & amicissimis detegere, & aperire erubescat, atque adeo quod proxima, & fidissima uxor nesciat. *Lubin.*

44. *Sæpe, &c.*] Id est, incipere ego adhuc, quod parvus puer cum essem, oculos oleo intingerem & illinexem, & ita fluentes oculos, aut lippitudinem, & alios morbos simularem, ut ita radiosum discendi laborem subterfugerem. Est enim lippitudo oculorum fluctium, vel lachrymantium vitium, quod ille oleo imitatus est. *Tingebar.*] *Metaph.* ab insectoribus. *Cassianus* contendit legendum esse *tingebam*, & de interioris oculi tactu accipiendum. *Parvus.*] *Emphatice*. Puer hoc feci, in quo alienior à studiis animus excusari ob ætatem puerilem, quæ laborum scholasticorum impatientior, potest. *Lubin.*

45. *Grandia, &c.*] Si discendi radio grandia illa, sublimia, & animosa Catonis Uticensis de morte verba, quæ in scholis loco exercitii proponebantur, audire, & edificare nollem. *Lubin. Dicere verba.*] Est Chriam componere hoc titulo. *Cassanb. Morituro.*] Alii, *Moriturus Catonis Dicens*. Deliberabat enim Cato, satiusne foret sibi violentas manus Uticæ inferre, quam se sibi, patriæ, & Reipublicæ conservare. *Lubin.*

46. *Dicere.*] Alii, *Dicens ab infano. Infano.*] Id est, nimis severo & concitato, & ob nimiam diligentiam & vehementiam, qua nos ad studia excitabat, pene infano. *Lubin.* Stoicis enim præter sapientem unum, omnes infani. *Cassanb.*

47. *Quæ*

et adductis sudans audiret amicis,
 nim id summum: quid dexter fenio ferret,
 at in voto: damnosa canicula quantum
 t, angustæ collo non fallier oræ:
 50
 uis callidior buxum torquere flagello.
 Id tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 que docet sapiens brachatis inlita Medis

Porti-

VET. SCHOLIAST.

Quid, &c.] Senio major missus:
 wa, Immerito, inquit, sibi cum
 semper laudarem.

VARIORUM.

Qua, &c.] Quæ parens meus
 vocatis amicis, ob hanc meam reci-
 piem ingenti lætitia sudans & inca-
 dens, & præclaram de filio suo spera-
 micipiens, summa cum admiratione
 lîret. *Pater.*] Solebant enim illi inter-
 c. *Lubin.*

48. Jure, &c.] Jure, non significat
 & hoc factum à Persio: sed valet con-
 venienter vitæ quam agebat, puerilibus
 scilicet annis, & fini quem ob oculos
 propositum habebat. *Casanubius.* Id est,
 puerili ætate non injuria summum bon-
 num & maximum bonum mihi videba-
 tur talorum ludum nosse, & quid ejus-
 que tali casus valeret, scire. *Quid, &c.*]
 Id est, puer summo voto scire expe-
 bam, quid in talorum jactu senio ille
 dexter, utilis & fortunatus, lucri adfer-
 ret. Erant autem apud Romanos tessera
 rum & talorum ludi. Et tessera sex
 lateribus (ut apud nos talus quatuor) con-
 stabat. *Quid, &c.*] Nam ut quisque talis
 jactatus senionem miserat, vincebat:
 sin canem, vincebatur: Ideo *senionem*
ferre, dicit, hoc est, lucrum conciliare:
 at *canem radere*, id est, damno illato rem
 minuere. *Casanub.*

49. Damno, &c.] Id est, unitas ja-
 cta, quantum de reliquis jactis numeris
 detraheret, vel quantum lucro adimeret,
 vel abradere. *Lubin.*

50. Raderet.] Recipit ad vicinitatem
 & ambiguitatem nominis caniculæ: ca-
 num enim est radere vel abrader. Sole-

bant autem reliquo jactuum talorum
 numero quinque detrachere, vel quan-
 tum ludentes pepigerant. *Angusta, &c.*]
 Puerilem nucum lulum intelligit. *Orca*
 enim fictile vasculum erat pecora cor-
 pore, in quod pueri in terra defixum
 mediocri distantes intervallo nuces im-
 mittebant. Id est, ne à collo, vel ore
 angusti illius vasculi inter conjiciendum
 aberrarem: quascunque enim in Orcam
 conjecerat, tanquam suas, tollebat. *Ovid.*
de Nuce:

*Vas quoque sapiens curvum spatio distante loca-
 tur,*

In quod missa levis nux cadit una manus.

Alii de pyrgo intelligunt, non rectè.
Idem.

51. Nux, &c.] Ludum turbinis vel
 trochi intelligit. Dabam operam ne quis
 omnium puerorum in tota vicinia majore
 calliditate, & solertia buxum, tur-
 binem vel trochum flagello torquere &
 agitare posset. *Callidior torquere.*] *Ustra-*
tus Hellenismus. *Buxum.*] Pro turbine
 vel trocho è buxo facto.

52. Haud, &c.] Antapodosis dissimi-
 litudinis: quod adolescens pueritiam
 præterere nequeat, cum jam grandis æ-
 tatis sit. Id est, vel ætate, vel doctrina
 experientiam habes, qua pravos à rectis
 moribus possis discernere. *Inexpertum.*]
Incognitum, Curvos.] Intortos, corrup-
 tos, pravos, & ad rectæ rationis ob-
 ruitiam non exactos. *Deprendere.*] Co-
 gnoscere, & à bonis & probatis discer-
 nere. Id est, nec tibi inexpertum vel
 inexploratum est, quæ & qualia doceat
 sapiens illa porticus Athenis, quæ illita
 vel depicta est braccatis Medis, cum
 Themistocle pugnantis. Id est, Stoi-
 cas disciplinas nosti. *Idem.*

53. Sapiens, &c.] Meton. qui ex
 sub-

Porticus, insomnis quibus & detonsa juventus
 Invigilat filiquis, & grandi pasta polenta.
 Et tibi quæ Samios deduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem
 Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
 Oscitat hesternum, diffutis undique malis?
 Est aliquid quo tendis, & in quod dirigit arcum?

V A R I O R U M.

Subiecto adjunctum notatur. Eo quod sapientes Stoici in illa disputarint. *Braccatis, &c.*] In qua depicta est à polygnoto & Mycone pugna Perxis, & Darii regum Persarum. Hæc porticus, *παιδα*, ob picturæ varietatem dicebatur. *Braccatis Medus.*] *Bracca*, vel *bracha* peculiaris Medorum vestis à lumbis usque ad talos protensa, *Lubin.*

54. *Insomnis.*] Quibus juvenes vel discipuli Stoicorum, somni expertes omni studio & cura, die ac nocte invigilant. *Insomnis.*] Emphatice. Nimirum qui ita somno non indulgent, ut vos ignavi, & somnolenti. *Et, &c.*] Sic enim legendum, non *detonsa* (ex Turnebo) lib. 23. cap. 23. Erant enim Stoici ad cutem ulque tonsi. Porro delicatioris comam utebant, & calamistrati incedebant. *Idem.*

55. *Invigilat.*] Emphatice. Tu contradormis, & quidem ad mediam lucem. *Siliquis.*] Commendat victum facilem, & frugalitatem Stoicorum. Porro illi cibus naturalibus, leguminibus & farre utebantur, ut Pythagorici, non vero carne, quod nefas putabant. Est autem synecdoche speciei pro genere. *Siliqua* enim folliculus leguminis. *Grandis.*] Quæ crassa polenta, tenui, facili cibo, victu parco utitur, & alicur. *Lubin.* Vel *grandis*, quia multo pane vescuntur, quibus solus panis cibus est: signum etiam valetudinis bonæ, grandem panis quantitatem posse comedere. *Cassanbon.*

56. *Et, &c.*] Alia causa efficiens cognitionis honesti, & turpis, Pythagorica nimirum disciplina. Id est, nec via virtutis, modo eam velis insistere, tibi ignota. Nam littera illa Y Pythagoræ

Samii, quæ duos ramos in utrumque latum diduxit, virtutis viam dextro limite surgentem tibi monstravit: Vitiarum viam, sinistro. *Samios.*] Ob Pythagoram ejus litteræ inventorem, qui Samius fuit, dixit. *Diduxit, &c.*] Metaph. ab arboribus, id est, ab utraque parte expandit.

57. *Surgentem.*] Dixit, quia dexter ramus qui virtutis viam vel tramonem denotat, arduus, sublimis, & difficilis adsurgit, & se attollit. *Idem.*

58. *Stertis adhuc?*] Interrogatio. Quem æquum erat vigilare, & insomnem esse Stoicorum exemplo. *Lubin.* Vel tu qui Philosophiæ pridem operam das, cur Philosophice non vivis. *Cassanbon.* *Laxumque caput.*] Id est, tu tamen adhuc somnias, & laxum tuum caput ad utrumque latum somnolentorum more dependens, & dissolutum se non sustinens, quasi compagibus ejus, & juncturis tractis & solutis. *Compagē.*] Commissura, junctura laborum & maxillarum soluta, & diducta, id est os in rictum extensum, & diductum. Describit autem oscitationem. *Lubin.*

59. *Oscitat, &c.*] Id est, ob hesternam crapulam, ignavus, torpidus, & marcidus adhuc more somnolentorum oscitat, id est, hesternam crapulam oscitando exhalat, edormit, evaporat, oscitando concoquit. *Diffutis, &c.*] Id est, maxillis vel genis ab utraque parte male conjunctis, vel quod oscitantes faciunt, sorde labris distortis, & in rictum diductis, & distrahitis.

60. *Est aliquid.*] Ita accipienda ejus interrogatio: quid mirum si dissolue vivis? quod ante omnia faciendum tibi fuerat, ut de summo bono decerneres & finem certum tibi proponeres, de eo

needum

non passim sequeris corvos, testaque, lutoque,
securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?

Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
poscentes videas: venienti occurrite morbo.

Et quid opus Cratero magnos promittere montes? 65
Discite ô miseri, & causas cognoscite rerum,

Quid

VARIORUM.

necdum cogitasti. *Casaubon.* Est aliquid, &c.] Quasi dicat: Non tu, ut sagittarii certum scopum sibi præstituunt, certum vitæ genus tibi deligis, sed corvos, rem vagantem, & incertam sequeris. *Et in quod, &c.*] Allegoria à sagittariis. Proposui sine tibi aliquam metam, vel scopum, ad quem collimes, vel in quem arcum dirigas. *Lubin.*

61. *An, &c.*] Eum ergo, qui ita vivit similem illi esse dicit, qui corvos & id genus aves secleretur, capereque intendat, non arcus, sed testæ lutive jaculatione: quod quia per rerum naturam, nec solet, nec potest fieri, qui id tentant Græco proverbio notati sunt τὸ πρὸ τοῦ σκοποῦ δίωκεν; quod in stultos & frustra laborantes dicitabant. *Casaub.* Testæ lutive.] His utimur quoties non certo consilio ad capiendas aves prodimus, sed temere ac per lasciviam aves obvias, eo arrepto quod primum in manus veniat, petimus. *Casaub.* Vide proverb. Nullo scopo jaculari. *Lubin.*

62. *Securus, &c.*] Parum sollicitus quo te pedes ducant: cum corvum in aëre volantem secleris. More eorum qui sine proposito vagantur. *Atque, &c.*] Id est, in diem, sine omni futurorum sollicitudine vivis. Sine omni cura. Hujusmodi vitam Græci κατὰ τὸν βλῶν vocant. *Lubin.* Vel, ἀνὰ τὸν βλῶν, id est vivere sine proposito & ultimo fine, & ut loquitur Seneca, aliud agenda vivere. *Casaubon.* Vide proverb. In diem vivere. Quod dicitur de illis, qui ne de crastino quidem cogitant. *Lubin.*

63. *Helleborum, &c.*] Quemadmodum morbis corporis in tempore reme-

dio subveniendum est, sic animi morbis & vitiis, in tempore præceptis sapientiz occurrendum. Quasi dicat: Ut cum quis hydropis habitum sibi contraxit, jamque cutis ægra & languida, aqua inflatur, & intumescit, & jam incurabilis reddita est; frustra postmodum Medici opem, & remedia Ellebori implorat: sic qui vitiorum habitum contraxit, frustra postea per sapientiam ad virtutem reverti nititur. *Elleborus* pro omni remedio; & *hydrops* hoc loco pro omni morbo ponitur. *Cum jam, &c.*] Ubi jam ad ἀνάλυσιν pervenit, id est, ubi invaluit, & incurabilis redditus est. *Idem.*

64. *Poscentes.*] Cum amplius remedio locus non est. *Venienti, &c.*] Egregium Epiphonema, id est, incipienti animi vel corporis morbo, in tempore remediis occurrere.

65. *Et, &c.*] Quid prodest te Medicis quantumvis præstantissimis, ut sanitatem restituant, multa magnifica & auri montes polliceri, ubi jam sis deploratæ sanitatis & desperatæ valetudinis. Quod autem de corpore dixit, de animo accipe. *Cratero.*] Synecdoche speciei pro genere. *Montes.*] Metaph. Id est, ingentia præmia: ut sanitatem deploratam restituat. *Idem.*

66. *Discite, &c.*] Quare ô miseri, somnolenti, & vagi juvenes, discite aliquid, & animum honestis studiis, contra tot ingruentia vitia & mala confirmate. *Miseri.*] Quia sine virtutis & sapientiz studio vita hominum miserrima. *Er, &c.*] Quæ à Physicis explicantur, Sic Virgil.

Felix qui potuit rerum cognoscere causas. Vel discite omnium rerum causas singulas, ob quam rem unaquæque res condita: atque ideo quare vos ipsi conditi sitis. *Idem.*

67. *Quid*

Quid sumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
 Quis datus, aut metæ qua mollis flexus, & unde:
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Utile nummus habet: patriæ, carisque propinquis 70
 Quantum largiri debeat: quem te Deus esse
 Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
 Disce: nec invidias, quod multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
 Et piper, & pernæ, Marfi monumenta clientis, 75

Mæna.

VARIORUM.

67. *Quid, &c.*] Commendatur sui cognitio, & illud *πρόβι σναυθέν*. *Quidnam.*] Id est, ad quem usum. *Ordo, &c.*] Quo ordine, ratione, modo, vita cuiusque instituenda. *Casaubonus* defato hoc accipit. nam ita passim *ordo*, aut rerum *ordo* est *fatum*.

68. *Qua, &c.*] Quæ sit optima, & expeditissima ratio cursum vitæ humanæ flexendi & dirigendi, ut commodissime ad metam vel finem vitæ humanæ perveniamus. *Lubin.* Per *flexum* *metæ* intelligit artem moderandæ vitæ humanæ. *Mollis* hic *flexus* dicitur, qui cito & rapide peragitur. *Casaub.* Turneb. lib. 23. cap. 23. *Et unde.*] Ex quo loco & tempore flexus ille commodissime instituendus sit. Vel unde mors? nempe à natura. *Casaub.* *Lubin.* Pro *unde*, quidam *unda*. ut sit quasi meta ad quam circumflexenda est remigatio in navali certamine. *Farnab.*

69. *Quis, &c.*] Ne more avarorum illis ad cumulandis infomnes incumbamus: nec prodigiorum more inutiliter consumiamus. *Argento.*] Inquirendo. Modus autem ex Stoicorum doctrina is est optimus ac legitimus, qui naturæ conveniat. *Quid, &c.*] Quid à Deo petendum sit. Id est, quænam vere bona sint. *Quid, &c.*] Quid divitiæ & opes hominibus recte utentibus, & cum honestate dispensantibus, commodi adferant. *Asper.*] Recens, & bene percussus. percussio enim & signi impressio aurum exasperant. Turneb. lib. 18. cap. 28.
70. Patria, &c.] Quid patriæ, pa-

rentibus, cognatis, vicinis, ex *maxima* vel divitiis comparatis, debeas. *Lubin.*

71. *Quem, &c.*] Utin qua conditione, vel officio quisque à Deo collocatus sit, discat, & suam Spartam & dulo ornate, & suæ vocationis officio diligenter obire student. *Idem.*

72. *Qua, &c.*] Qua conditione. Ne plus minusve facias, quam conditio præferat. *Lubin.* *Locutus.*] Velut in statione positus, quam curare debemus, ne deserere, nisi iussu Imperatoris Dei. *Casaub.*

73. *Disce.*] Ultimum dogma, in quo quis sua sorte contentus vivat, quod per contrarium explicat, ne nimirum ditionibus invideat. *Lubin.* *Neque, &c.*] Id est, noli putare ea bona, quæ vulgo tanta contentione quærantur, esse vera bona. Illa igitur ne optes, neque doleas si uberior copia horum bonorum alii sit potius, quam tibi. *Casaub.* *Mæna, &c.*] Omnis generis vasa intelligit. *Petr.*] Ob copiam nimiam, eo quod vasa illa tota raro exhauriuntur, & cibus in illis corrumpatur, & putere incipiat. *Lubin.*

74. *In, &c.*] Divitis advocati. Metonym. adjuncti pro subiecto, pro cella penuria, in qua conditur & observatur penus. *Defensis, &c.*] Eo nomine quod divites illos Umbros in iudicio defendit patrouns, vel advocatus. *Etenim autem Umbri* antiquissimi Italici populi. Turneb. lib. 14. cap. 8.

75. *Et, &c.*] Id est, quod in illorum advocatorum penu & cibario conditum sit piper, pernæ, & mænæ, Marfi consultoris & clientis in iudicio defensis monumenta & donaria. Est autem *Mænæ*

as vilis

Manaque quod prima nondum defecerit orca.

Hic aliquis de gente hirtosa Centurionum

Dicat, Quod sapio satis est mihi: non ego curo

Esse quod Arcefilas, ærumnosque Solones,

Obstipo capite, & figentes lumine terram,

Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,

Atque exporrecto trutinantur verba labello,

Ægroti veteris meditantes somnia, gigni

De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.

80

Hoc

V A R I O R U M.

na vilis marinus piscis. *Lub.* Plin. lib. 9: cap. 26. Causidicis enim solitè donari lagenæ vini & salsamenta, atque ejusmodi tenuia muntuscula, quorum hic meminit Persius. *Casaub.*

76. *Quod, &c.*] Orca bellua marina appellatur, balznis infesta, quam in frustra dissectam salsamentarii in vasibus adservabant. *Prima Orca* pro priori vase ponitur, quod in illo pisces illi nondum defecerint, nec illud exhaustum sit: cum insuper adhuc alia offerantur, & jam alia donarentur. Vel pro parte prima ac superiore Orca, *Lubin.*

77. *Hic aliquis.*] Impatiens meæ seriz admonitionis, & libertatis, vel Philosophiz studium irridens. *Hirtosa.*] Elipida, hirsuta, inculca, illuviem illorum & *dogæpiar* notans. Vel *hirtosa*, turpia & fœda, quod fœdum odorem spirarent. *Turneb.* lib. 23. cap. 23. *Centurionum.*] Et recte militum heic meminit, propter contrarium studium. Nihil enim retragatur Philosophiz magis, quam vita militaris; ubi & ipsa virtus exulat. *Idem.*

78. *Quod, &c.*] Proserpocia militis recordiam suam & mentem à Philosophia alienam excusantis: primo quidem ex adjunctis, quod satis sibi sapiat. *Idem.*

79. *Esse, &c.*] Id est, nūquam Arcefilas, Soloni, & reliquis iustis & ærumnosis Philosophis similis esse voluit. fuit autem Arcefilas, Vel Artestilais Scythi filius ex Piræne civitate Æolica, Cratæotis discipulus. *Ærumnosus, &c.*] Et quod multis ærumnis &

laboribus ad sapientiam perveniant. *Solones.*] Solon Atheniensis unus è septem sapientibus, & legislator; & *Solones* pro Philosophis dixit. *Idem.*

80. *Obstipo, &c.*] Descriptio Philosophorum, quos vanus & rudis Centurio ridet. *Obstipo.*] Id est, rigido collo & cervice, & in humerum capite inclinato; quod attenti & cogitabundi signum est. *Obstipare.*] Contorquere, incurvare. *Et, &c.*] Oculorum lumine intente terram intrantes: Quod illi faciunt, qui attentius quid apud se meditantur. *Idem.*

81. *Murmura.*] Tacitas meditationes, quas verbis submissis apud se murmurando exprimunt. *Secum.*] Soli. Qui tanquam insani soli secum disputant. Vel quod fere in rabiem agantur, cum non inveniunt quod quaerunt. *Rodunt.*] Quod murmura & meditationes, & inventiones cum silentio secum rodant, attenuent, expendant atque expoliant. *Idem.*

82. *Exporrecto.*] Per Metaph. Exprimens Philosophorum gestum, qui dum secum meditantur, ita labia extendunt, ut illis verba adpendere videantur. *Trutinantur.*] Tanquam in libræ lance pensitant. Metaph. à trutina vel libra. *Idem.*

83. *Ægroti, &c.*] Quod Philosophi talia animo agitent, & rimentur, qualia ægroti somniant, id est, ridicula & nugacia. *Vetris.*] Ad senum & ægrotorum insomnia respicit, quæ ab Horatio pro delictis ponuntur. *Idem.*

84. *Stigi de nihilo, &c.*] Atrox physicon vulgæ sententia. *Idem.*

85. *Hoc,*

Hoc est, quod palles: cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multumque torosa juvenus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Inspecte: nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exsuperat gravis halitus: inspicere fodes,
Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De majore domo medice sitiente lagena

I. cni

VET. SCHOLIAST.

89. *Inspecte, &c.*] Sodes, antiquæ
affectionis est: adeo ut soluto eo qui-
dam usi sint: ut Plautus, qui per solu-
tionem sic ait:

*Dic mihi, si audes, qua est, quam du-
cere vis uxorem?*

VARIORUM.

85. *Hoc, &c.*] Id est, hæc naniæ
sunt, quas tamen scire nec juvat, nec
prodest. *Cui pallas.*] Id est, quas nugas
tantopere demitaris, tanto studio adte-
ctas, ut inde pallorem tibi contrahas?
Cur, &c.] Amara irrisio. Ob hæc nu-
gacissimas nugas impransæ & incœnati
tanquam ob rem ingentis precii se mace-
rant, minimoque cibo contenti vivunt.
Lubin.

86. *His.*] De talibus Philosophorum
verbis, populus Romanus tanquam af-
faniis & ineptiis ridet. Alii legunt, *His.*
Multumque.] Juvenius militæ dedita,
corpulenta, & torosa. *Tersa.*] Valde
corpulenti, & torosi, id est, fortes &
robusti juvenes. *Torus* enim pulpam car-
nis musculosam significat. *Idem.*

87. *Ingeminat.*] Egregia *μυνηγορία*,
vel soluti risus descriptio. *Lubin.* Id
est, ita vehementer irridet ac cachin-
natur, ut totum corpus concutiat, &
natum in rugas contrahat. *Casaubon.* Vel
ad habitum ipsius risus respexit, quo il-
lud *haha ha ha*. sæpe tremula voce repeti-
tur. *Naso crispante.*] Ob effusum risum,
naso in rugas contracto. *Lubin.*

88. *Inspecte, &c.*] Respondet jam mo-
nitor seu doctor, objectioni vanissimi
centurionis, demonstrans Philosophiæ
consilium parandum esse, nisi quis olim

animi morbis miserrime velit perire: id
que ex similibus. Ut enim ægri neglecta
Medici curatione intereunt, sic isti dum
Philosophiam, quæ animorum Medi-
cina est, aspiciunt, in vitia præcipi-
tes ruunt, quæ ipsos male tandem per-
dant. *Casaubon. Inspecte.*] Explora, per-
pende. *Nescio quid.*] Nescio ob quam
causam pectus mihi horrore concutitur.
Trepidat.] Vel horrore concutitur ob
frigus vel ob vehementem cordis pal-
pitationem. *Lubin.*

89. *Ægris, &c.*] Ægre spirantibus,
vix spiritum ducentibus. *Exsuperat.*]
Abundat, superest, gravis halitus, &
graveolentia. *Turneb. lib. 23. cap. 23.*
Gravis.] Vel quod graviter & ægre
ducatur: vel quod halitus maleolens gra-
viter spiret, ut in pulmonum putre-
factionibus. *Sodes.*] Blanditur medico: *so-*
des enim blandienti. *Lubin.*

90. *Qui, &c.*] Qui talibus & confi-
milibus verbis medicum compellat.
Jussus, &c.] Ubi prius certum medi-
camentum à medico sumit: in quartum
diem eventum expectare jussus est à
medico. *Requiescere.*] A luxu, nimio
cibo, & potu cessare. *Idem.*

91. *Tertia, &c.*] Meton. subjecti
pro adjuncto, æger tertia nocte vidit.
Compositas, &c.] Id est, mitigatas, va-
lidas; vel rite, compositas, æqualiter
jam palpitare, & moveri. *Tenas.*] Arteriarum
pulsus; vel venas simpliciter. *Lubin.*

92. *De, &c.*] Ibi tanquam jam omni
morbo profligato, medici ejusque con-
siliiorum oblitus, vinum Surentinum
tanquam mitius & lenius è domo majo-
re alicujus amici divitis, lagena capa-
ciori sibi exhiberi rogavit: jamque ad
balneum

Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.

Heus bone, tu palles. Nihil est. Videas tamen istud,

Quicquid id est. furgit tacite tibi lutea pellis.

95

At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:

Jampridem hunc sepeli: tu restas. Perge, tacebo.

Turgidus, hic epulis, atque albo ventre, lavatur,

Guttare sulfureas lente exhalante Mephites.

Sed

VARIORUM.

balneum properat. *Modice, &c.*] Quæ quia mediocriter fuit, plus etiam aliquanto capit & pro capaciore ponitur, & describitur lagena mediocri capacitatis.

93. *Loturo, &c.*] Sibi ad balneum properanti. Nihil autem ægrotis periculosius, quam balneum. *Lubin. Surrentina.*] Vina intelligit ex Campaniæ oppido Surrento, quod à Græcis conditum. *Idem.*

94. *Heus bone, &c.*] Verba medici, qui ex improvviso intervenire fingitur, & ægrotum secus, ac iussus erat, agere, & balnea, & vina adhibere. *Tu palles.*] Ægrotum adhuc esse denotat ex adjuncto pallore. *Nihil est.*] Respondet ægrotus, suum pallorem excusans. *Videas, &c.*] Respondet medicus: Quamvis hic pallor nihili tibi esse videatur: tibi tamen prospicere debes, id est, quæso videas & consideres quod tacite, sensim, & paulatim lutea illa & flava pellis tibi fergat, & corpus tuum sensim intumescat, quæ signa hydropicæ. *Idem.*

95. *Surgit.*] Intumescit, & turgescit. *Tacite.*] Sensim & paulatim. *Lutea.*] Dixit lutea, quia hydropicæ color luteus est, & subrocceus: tum luteus color, pallidus & albus passim confunduntur. *Cassaub.*

96. *At, &c.*] Respondet stomachas, & iratus ægrotus, ægre ferens sibi à medico veritatem esse dictam. Quasi dicat: Tu longe deterius palles, quam ego, quare te ipsum cura, mihi molestus ne sis, nec tutor vel patruus esse velis. Idem faciunt perditii, qui correpti maledicta ingerunt. *Tutor.*] Qui datur ei, qui propter statem se nondum tueri potest.

Noli mihi esse curator, pædagogus, aut patruus censor, nec mihi tanquam pupillo præscribas quid facere, quid omittere debeam. *Lubin.*

97. *Jampridem, &c.*] Ergone duos tutores habui, nam ille unus tutor, qui mihi relictus erat, jamdudum mortuus est, & à me sepultus. Id est, non amplius sub tutore me esse existimavi, quia quem habui, sepelii. *Tu restas?*] Est interrogatio Ironica. Ignoravi, quod tu mihi adhuc tutor restares? Vel sine interrogatione. Quasi dicat: Quantum video, tu mihi adhuc tutor restas. *Hunc.*] Hunc, ait Philosophus, incontinentem ægrotum, medicos continentem, jamdudum sepelii, essetetur mox mortuus tam scio, quam si jam extulissem. *Tu restas.*] Tu contemtor Philosophorum restas essendus. *Farn. Perge.*] Verbum medici, qui, quia ægroti pertinaciam videt, ad vina & balnea pergere jubet, ut nimirum brevi moriatur. Est ergo Ironica permissio. *Tacebo.*] Verbum medici. Quasi dicat: Ego vero tacebo & abibo. Nam quid hic agas, ubi, si quid bene præcipias, nemo est qui obtemperet. *Idem.*

98. *Turgidus, &c.*] Jam Poëta demonstrat, quomodo adolescens ægrotus ob intemperantiam perierit. *Turgidus, &c.*] Qui gulæ incontinentia tor epulis se distendit. Et Juvenal.

Turgidus, & crudum patrum in balneo portas;

Hinc subita morietur.

Albo ventre.] Id est, hydrope pallido.

99. *Guttare, &c.*] 2. Hydropis adjunctum, halitus graveolentia. Id est, cum interea guttur ejus lente & ægre exhalet & expiret sulphureas mephites, graves, & tetros odores, & anhelitus.

E

Ed

Sed tremor inter vina subit, calidumque triental
 Excussit e manibus: dentes crepuere relecti;
 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelæ: tandemque beatus alto
 Compositus lecto crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit: at illum

104

105

Hestern

VET. SCHOLIAST.

103. *Tandemque, &c.*] Ambitionem irridet, non quia *uxoribus* & *maribus* dicuntur mortui. non est enim Romanæ consuetudinis. sed quia pretiosa in funebribus veste stragula, ceterique etiam pauperculi exponebantur. Beatus autem, qui nunquam splendidiore habitu fuit. aut certe, quia Romanæ consuetudinis fuit simpliciter sepelire.

VARIORUM.

Est autem *Mephitis* proprie terræ putor ex aquis maxime corruptis & sulphureatis proveniens. *Lubin.*

100. *Sed, &c.*] Id est, inter potandam, dum genio indulget, pavor & tremor jam instantis & imminantis mortis illum juvenem intemperantem subit & invadit. *Calidumque, &c.*] Id est, manus trepidatio, calidum triental vel calicem manibus ægri excussit. *Calidum.*] Portio calida plenum. *Triental.*] Alii *trientem* legunt, intellige poculum, quod tertiam partem sextarii capit. *Idem.*

101. *Excussit, &c.*] Languidis & morte futura trepidantibus. *Dentes, &c.*] Id est, dentes nimio rigore relecti, stridorem excitantur. *Lubin.* Vel *relecti*, excisis gingivis. *Crepuere* autem ob tremorem capitis & laxa labra, ut subjicit, hoc est, ob corporis totius compagem solutam. *Cusaub.*

102. *Uncta, &c.*] Describitur vomitus ægroti, id est, omnis generis lauta, *uncta* & delicata fercula, paullo ante devorata, necdum digesta, per vomitum exgurgitare, ore & laxis, pendulis, languidisque *labris excurrent.* *Lubin.*

103. *Hinc, &c.*] Morbum ex intemperantia natum sequitur mors: quam indicat descriptio funeris. describit autem *uxoribus* & *maribus* *exponebantur.*

Nam tuba ad *sepulchrum* spectat: prius autem quam efferuntur, humi deponuntur, lecto ubi animam egerant extracti, deinde lavabantur, ungebantur, componebantur, lecto feraci *apertabantur.* tum autem collocati in vestibulo, per aliquot dies complorabantur, nuntias dicentibus amicis & præfatis cum iis ad quos funus pertinebat: postremo efferuntur. *Cusaub.* *Tuba.*] Quæ in nobilitate funeribus adhiberi solebat, ut in prætoriorum tibia. *Candela.*] Quæ in sepultura ante mortuos præcedebat. *Tandemque, &c.*] Scoptice & Saryrice, id est, tandem tam præclaro habitu felix lectus & beatus, dum in alto superboque retro, & lecto compositus, & crassus, multis & præfatis amomis aliisque odoratis herbis; & unguentis largitus latus, unctus, & imbutus, rigidus & gelidos pedum calces in januam versus urbis portam extendit. *Lubin.*

104. *Crassus.*] Multis, copiosis, laetis, & abunde adhibitis. *Lutrum.*] Unctus, delibutus, unguentatus. *Amomis.*] Erat amomum frutex labruscæ similis in Syria, & Armenia proveniens. *Lubin.* *Amomis.*] Amoma hic pro quibuscumque unguentis posuit, quibus ungebant corpora mortuorum. Inde *Amomium* recentiores vocaverunt illud omne quo medicabantur corpora defunctorum & condiebantur. *Mumiam* & Mumiam jam vocant. *Salmaf.* Turnebus libro 23. capite 23.

105. *In, &c.*] Id est, extra portam urbis prolatis pedibus ad rogum efferuntur. Vel cadaver in feretro compositum, versus domus januam pedes protendebat, & facie januum respiciebat: quo habitu extremam & ultimam abitionem denotabant. Turneb. libro 23. cap. 25. *Rigidus.*] Rigidus, gelidos, & perfrigens.

605

Hesterni capite induto subiêre Quirites.

Tange miser venas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic: summosque pedes attinge, manusque.

Non frigent. visa est si forte pecunia, sive

Candida vicini subrixi molle puella.

Cor tibi rite salit. Positum est, argente catino

Durum

VET. SCHOLIAST.

106. *Hesterni, &c.*] Hesterni, ait à defuncto pridie manumissi, id est, liberti, & cives Romani facti. *Capite, &c.*] Quia manumissi ante manumissionis corpus pileati incedeabant.

VARIORUM.

gore duos. *Illum.*] Qui paulo ante medicum suum objurgabar; & se zgotum negabar. *Lubin.*

106. *Hesterni, &c.*] Admodum novi cives Romani. Heri vel pridie civitate donati servi, postea inter Quirites vel cives Romanos adscripti. *Capite, &c.*] Hoc est, pileati. Notat servos, qui aperto capite incedeabant, jam pileum adsumpsisse, libertatis indicium. *Subiêre illum.*] Hoc est, patroni tui phetretro novi liberti subiere. *Casaubonus.* Exulerunt cadaver ad rogum. Moris enim erat, ut libertate donati servi domini sui funus curarent, & ad se ultiram efferrent. *Subire,* significat inter alia onus dorso suscipere. *Lubin.*

107. *Tange, &c.*] Obiecit enim monitori adolescens se zgotum non esse, nec illi, cui comparatur, similem. *Tange.*] Quasi dicat: Quod si miser id credere reculas, quæso, tange venas, & in pectus dextram tuam collige & pulsus cordis explora. Et hæc verba sunt juvenis. Possunt etiam monitori attribui, quibus juvenes admonent, ut diligenter apud se explorent, nam aliquis morbus in se reseat. Et sequentia. *Nil valet, & non frigens,* juvenis respondens essent, se se zgotum negantis. *In, &c.*] Sinistro scilicet, & cordis palpitationem explora, & si calidum detineat. *Idem.*

108. *Nil, &c.*] Si prior versus juveni petulantia attribuitur, Medici verba hæc essent: Sin monitori attribuitur, verba juvenis sunt. *Summos.*] Extremas partes manuum & pedum, quos omnium primo frigus invadit.

109. *Non, &c.*] Verba vel juvenis vel medici. *Visa est.*] Responder jam monitor; forte corpore non zgotas, nec nimius tibi calor vel frigus ex febris adest. At nunquid etiam animo bene & recte vales? Nulli animi morbo detinearis, avaritia, libidine, ira, &c. *Id est,* si forte ingens pecunia, aut maxima aurum & argenti copia à te conspicitur; ecquid tunc etiam cor tibi rite & recte salit? *Idem.*

110. *Sive, &c.*] Secundus morbus libido voluptatis. *Id est,* si vicini tui virgo, candida, formosa & amabilis, te præsentem mollius & blandius tibi adriserit; ecquid tunc etiam cor, & vena tua recte micant? Docet ergo Poëta non sanum esse eum, qui animi perturbationibus se obnoxius. *Lubin.*

111. *Rite, &c.*] Compositè. Per interrogationem legendum dicitur Turneb. libro 23: capite 23. *Positum.*] Tertius morbus mollities, *Id est,* si tibi in catino vel patina argenti, vili, & sordida, durum & tenue olus, & vills brassica apposita est in cibum, & atres, plebeius, & secundarius panis, ex farina populi, & pauperum cribro decussa, multo adhuc sursum immixto: tunc tuas fauces tentemus an sane adhuc sint, & recte se habeant. *Argente.*] Ollis ipsi in catina argenti, *Id est,* frigidum. *Vili:* Vili; misero, & egeno. Sic catina frigida, in qua nihil coquitur. Sic hic *Alpinus* pro rudis cultor. *Latino.*] Catinus vas immentum escarium, in quo pulcem, aut juvenilem quid ponebant. *Idem.*

Æ 2

112. *Durum.*

Durumolus, & populi cribro decussa farina.
 Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
 Alges, cum excussit membris timor albus aristas: 115
 Nunc face supposita fervercit sanguis, & ira
 Scintillant oculi: dicisque, facisque, quod ipse
 Non fani esse hominis, non sanus juret Orestes.

VET. SCHOLIAST.

112. *Populi, Gr.*] Farinam, panem non delictiosius cribro decussum, sed plebeium, de populi annona, id est, fisticalem dicit.

VARIORUM.

112. *Durum olus.*] Tenuis herba, aut viles brassicæ, utrica, & alia id genus olera. *Populi, Gr.*] Significat panem cibarium & pene fursureum. Nam cribrum populare transmittit multos fursures. Est materia pro materiato. *Lubin.*

113. *Tentemus, Gr.*] Id est, age videamus quomodo placebit tibi hic viduus. Sumit per Allegoriam *ulcus* pro animi vitio & morbo luxuriz, quod accurate notandum, eo enim hæc omnia spectant, ut demonstret, ipsum animo ægrotare. *Tentemus.*] Id est, videamus an sanz sint. *Tenero.*] Ibi in gula, & faucibus suis adeo tenellis & delicatis, putre aliquid, & insanabile delirium & mollitiei hulus. *Lubin.*

114. *Putre.*] Non unquam sanabile, quod te totum corrupt & infecit, & quod populari cibo, radere & exasperare minime decet. *Radere.*] Ostendere, fatigare vili cibo. *Beta.*] Synecdoche speciei pro genere, pro vilissimo cibo: Est enim *beta* herba nullius saporis & precii: unde *beta*, pro vilissimis, & nauti hominibus sumitur. *Idem.*

115. *Alges.*] Quartus juvenilis animi morbus, Timiditas, id est, ob levissimum quodque & nullum periculum frigore concuteris, trepidas, inhorrescis & alges. *Alges.*] Hoc dicit, quia superius se æ-

grotum negarat, & de membris suis exacerat: *Non frigem. Excessit.*] Concussit, commovit, erexit. Timor enim pilos erigit & stantes inhorrescere facit. *Virg. Obsupui, feteruntque coma.*

Timor albus.] Timor enim homines albos & pallidos facit, ob sanguinis accessum. *Aristas.*] *Meta.* h. à spicis: quod capilli aristarum more inhorrescant, quod appellant horripilationem. *Lubin.*

116. *Nunc, Gr.*] Quintus animi morbus, iracundia, quæ ex adjectis describitur: quo & ipso juvenem non recte valere convincit. Quia autem, *Nunc calet hic: & non frigent,* dicit: hic cum falsi coarguit. *Face.*] Tanquam igni subiecto. *Fervercit.*] Iræ nulla alia causa est, quam ebullitio sanguinis circa cor. *Et ira.*] Id est, præ furore, & rabie et universo corpore crudelitas emicat. *Lubin.*

117. *Dicisque, Gr.*] Concludit Monitor jam adolescentem insanum & aggram esse & sapientiz medicina opus habere. Demonstret illud ex factis: Quia ea dicit, & faciat, quæ insani hominis sint. Quod testimonio Orestis insani confirmat. Id est, ea dicis & facis quæ ipse etiam furiosus furiosus videatur. *Idem.*

118. *Nam, Gr.*] Animi ægroti, nec rationis compositi. *Juret.*] Maximum enim insaniz argumentum, quod Orestes etiam & insani juramento adfirmant. *Orestes.*] Hic Agamemnonis & Clytemnestraz filius, matrem cum Agamemnon adultero occidit, patrem suum ultus, qui dolo à matre, & Agamemnon occisus erat. De hoc vide Eurip. in O. recte. *Idem.*

SATYRA

S A T Y R A IV.

ARGUM. Sub persona Socratis, Alcibiadem oburgantis, invehitur in Neronem, qui nobilitatis suæ ostentatione & populi assentione inflatus, reipubl. est aggressus: ad cuius administrationem (bene licet ad tempus dissimulet) nullis prudentiæ civilis, ne scientiæ quidem moralis sit remis instructus.

R Em populi tractas. barbatum hæc crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox

Ante

V A R I O R U M.

1. **R** Em populi, &c.] Principium abruptum, per Apostrophæ ad Alcibiadem, cum interrogatione & increpatione, per admirationem legendum. Quæso ô magni illius Pericli Pupille Alcibiades, dic mihi hoc: Tunc Rempubl. administras? Tunc imperium Atheniensium regendum capelcis? Quæso, quoniam fretus, qua fronte, talem & tantam rem in te suscipis? *Barbatum.*] Sensus est: O Alcibiades, quæ hoc loco dicuntur tibi, Socratem tuum magistrum dicere existima, quem dirus cicutæ haustus e medio sustulit & peremit. *Barbatum.*] Primum Socratis adjunctum. Dixit autem barbarum: vel quod vere barbam, ut reliqui Philosophi aluerit. *Lubini.* Vel quod Romani cum majores laudabant, soliti dicere, *casci barbari* Calaub. *Magistrum.*] Secundum adjunctum. Fuit enim Alcibiadis prædagogus. *Lubinus.*

2. *Sorbitio.*] Tertium adjunctum mortis generis efficiente causa declaratum. Fuit autem *Socrates* Sophronici & Phænareæ obstetricis filius, Philosophorum, vel Apollinis oraculo, sapientissimus. *Dira.*] Deorum ira immissa, illos enim contemnerat. *Cicuta.*] Quæ herba noxio semine, & frigore extinguit. *Lubinus.* Cicutam enim probe tulsam ac dilutam propinabant in calice, more medicamentorum: idque *meî edipsus* dicebatur. *Casaub.* Cicutam enim publice servabatur Athenis ad puniendos fontes. *Lub.*

3. *Quo, &c.*] Prosopopœia Socratis mortui. Id est, qua virtute, prudentia, & auctoritate, tantam imperii molem in te suscipis. *Dic hoc.*] *Prosopopœia* describit hic Alcibiadem, qui Atheniensium imperator summus, forma corporis incomparabilis, summis ingenii dotibus egregie ornatus, insuper adeo disertus, ut nemo ei dicendo resistere posset. Rursus tanto victorum agmine deformatus, ut si vitia virtutibus penes, merito addubites, laudene an vituperi dignior fuerit. *Magni, &c.*] Fuit Pericles, parvus, vel avunculus Alcibiadis. *Magni* dicit. Novies enim hostes superavit, & inter alia Samios Ionum potentissimos devicit, illorumque urbem dejecit. De quo vide Justinum. Potest autem legi *Pericli* & *Periclis*. *Pupille.*] Emphatice. Quia enim pupillus adhuc, administrandæ Reipub. inhabilem notat. *Idem.*

4. *Scilicet.*] Sequentes decem versus Ironice legendi. Aggreditur autem disputationem, demonstraturus, Alcibiadem (per quem Neronem intelligit) nullam sapientiam præditum, & Reip. administrandæ inutilem esse. *Lubinus.* *Ingenium.*] Hoc loco liberalium artium noticiam interpretor. *Casaubonus.* *Rerum, &c.*] Multarum rerum usus & experientia. *Velox.*] Quasi solito citius, & celerius, quam aliis, illi contigerit, quia ante legitimum tempus imperium occupavit. *Velox.*] *Præcox,* ante statem, præmatura. *Lubinus.*

ATILI PERSEI

Inter nos vest, iunctis, utraque calles.
 Exerit unum quondam inter plebsula bile,
 Fuit amicus unum secum iuncta turba
 Mactare natus: qui deinde loquere: Quintus,
 Fuit. post, non postquam ex. una male, rectius illud
 Sic enim iustum gentem suspendere lance
 Amicus inter, iunctis iunctis, ubi inter

10

Curri

VEL ICHTHYAST.

In hoc de Perseis utitur in
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter
 Interitum. In hoc autem inter

VARIORUM

1. Inter, &c. Interitum. Inter
 ut Inter, &c.

Interitum, &c. Interitum. Interitum
 quod Alcibiades interitum Interitum, et
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

6. Ego, &c. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

7. Ferreus. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

8. Glyceria, & vultus re
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

9. Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

10. Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

11. Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum
 Interitum. Interitum. Interitum. Interitum

Curva subit; vel cum fallit pede regula varo.
 Et potis es nigrum vitio prætigere theta.
 Quin tu igitur summa nec quicquam decorus
 Ante diem blando caudam jactare popello
 Definis, Anticyras melior forbere meracas?

15

Quæ

VET. SCHOLIAST.

13. *Nigrum, &c.*] Judices literam Thera apponunt ad eorum nomina, quos supplicio afficiunt. Merito Θήρα τὸν τῷ θανάτῳ, eo quod quasi habeat reum suum, ideoque triste intelligitur, vel mortis signum: unde quidam ait:

O multum ante alias infelix littera Theta.

VARIORUM.

curvis se inserit, & abscondit, quæ species ejus obscurent, & pari vitio pravitateque detorment. *Lubin.*

12. *Subit, &c.*] Later, & se abscondit. *Nec, &c.*] Ironia amara. Id est, si regula curvati tibi in manum detur, quæ aliorum judicia fallit, & quod rectum est, curvum mentitur: tu solus illam coarguere potes: ostendit magni eum ingenii & prudentiæ esse, qui vera & recta falsis & curvis admixta, possit discernere. *Pede varo.*] Intorto, curvo, pravo. *Vari* dicuntur, quorum pedes intorsum, vel crura obtorta sunt. *Fallit, &c.*] Cum regula ob necessarias exceptiones sit vara. Exempli gratia: Depositum redde, juris regula est, sanus apud me ensem deposuit: insanus repetit. hic fallit regula. *Regula pede varo*, est regula quæ obliquari patitur & incurvatur. *Regula* hic est norma seu *prosumus*. *Casaub.* Turneb. lib. 30. cap. 8.

13. *Et, &c.*] Sextum argumentum. Quod nesciat vere noxios condemnare. innocentes defendere. *Vitio.*] Id est, Vitiosum hominibus. Adjunctum pro subiecto. *Nigrum, &c.*] Id est, damnationis literam, mortiferum illud & infelix signum & præponere. Quo θανάτῳ, id est, mori præcipiebant. & etiam infamata nota erat, & alicui præfixa laqueum mandabat; quia laqueum refert.

Nigrum.] Ut alba & candida fausta, ita nigra infelicia & infortunata credebantur. *Præfigere.*] Apponere in tabulis tua suffragationis, vel notam domnatoriam annotare. *Lubinus.*

14. *Quin, &c.*] Hic Ironiæ finis, quæ sex argumentis Socrates Alcibiadem, vel potius Persius Neronem imperio Romano administrando ineptum demonstrat. Sensus est: Quin tu igitur juvenum stolidissime, qui per statem nulla adhuc prudentia, auctoritate, eloquentia præditus es, nec quid dicendum, quid tacendum, nec quæ poenæ, quæ præmia bonis vel malis debeantur, scis, adeoque extrinsecus tantum comtus & decorus: cur Imperium Romanum adfectare non desistis? *Summa, &c.*] Hac de forma corporis, & superficie corporis externa intelligenda sunt. Frustra autem imperator pulcher & formosus, nisi animo virtus adsit. *Lubin.*

15. *Ante diem.*] Ante tempus & ætatem maturam. *Blando, &c.*] Desine populi favorem captare, & Elleborum potius bibe, ut insanus, ad sanitatem redeas. Insanus enim es, dum cupis, quæ non capis. *Blando.*] Qui tibi nunc blanditur. *Caudam, &c.*] Metaph. à canibus, qui ad blandientes dominis, caudam movent & agitant. *Jactare, &c.*] Quod Græci dicunt ἀγέλλω, & ὑπερμενίζω: cum si quid laude dignum facimus in oculis hominum, id facimus gloriæ avidi, qua etiam cupide nimis fruimur. *Casaub.* Turneb. lib. 9. cap. 6.

16. *Anticyras, &c.*] Qui longe digniores, ut mentis insaniam Elleboro purges, & insaniam illam regnandi libidinem ejicias. *Anticyras.*] Meton subij, pro adj. Insulam enim Anticyram pro Elleboro ponit *Meracas.*] Id est, meras, puras, non aliis mixtas. *Meracas* dicit, ut insanæ vehementiam noceat. *Lubin.*

E 4

27. Qua

Quæ tibi summa boni est? uncta vixisse patella
Semper, ~~et~~ assiduo curata cuticula sole.

Exspecta, haud aliud respondeat hæc anus. I nunc
Dinomaches ego sum. Suffla. sum candidus. Esto : 10
Dum ne deterius sapiat pannucea Baucis,
Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.

U:

VET. SCHOLIAST.

18. *Curata, &c.* Curata, scilicet à Chromatiariis. Nam Chromatiarii, dicuntur colorarii, vel qui toto die in arena sunt, vel in sole. Antiqui enim ungebant se, & in sole erant, ut oleum corpus imbiberet: ut Juvenalis:

*Nostra bibat vernum contracta cuticula
Solem,*

Effugiatque rogam.

VARIORUM.

17. *Quæ, &c.* Quærit Persus ex Nerone, quidnam summum hominis bonum putet. *Summa.* Bonorum finis, quo omnia referuntur. Et de summo Bono Varro 280 sententias fuisse, id est, 107 philosophorum sectas tradit. *Summa.* Hic pro re principali & præcipua ponitur. *Uncta, &c.* Responsio Neronis. Nempe voluptas summum mihi bonum videtur & vivere uncta patella, id est, lautis & delicatis cibus, quæ patella continentur. *Lubinus.*

18. *Et, &c.* Id est, toto die in sole se apicari, & cuticulam probe curare. Ex antiquo more dixit: quo *ἡλιόχαλοι* gaudebant, & sole cutem curabant, quod *ἡλιόων* vel insolationem vocabant, & inter remedia numerabant. *Idem.*

19. *Exspecta, &c.* Sensus est: certe si volueris tam diu istam deponere & expectare, & anum hanc prætereuntem audire, invenies eam interrogatam nihil aliud responsum: & te non minus delirare, & insanum esse quam anus decrepita. *Haud aliud.* Quam summum bonum in voluptate corporis esse situm. *Hæc anus.* *Δειπνῶ.* Fingit enim eam transire. *I nunc.* Postquam ostendit, non plus sapere illum, quam decrepitam vetulam: jam potestatem abeundi facit. *Idem.* Poteratne magis saltum retundere info-

lensis juvenis, quam cum illum *affinis* aniculæ olitrici. *Casaub.*

20. *Dinomaches, &c.* Poterat anus hæc in se dicta existimare Neros. Ideo statim reprehensionem ad Alcibiadem iratum jam converterit, ita respondentem. Atqui sciotamen, me esse Dinomachos filium generosissimum. Sic Nero à Julia & Aenea, genus deducebat. *Suffla.* Verbum Poëtæ. Tu vero hac tua nobilitate intumesce, buccas infla, & alios spernere. *Sum, &c.* Subdit Alcibiades, sum vultu elegans, formosus. Fuit enim formosissimus Alcibiades, ut *superius* dictum. *Esto.* Verbum Poëtæ. Concessio est. Esto, hoc facile concedo nobilitate generis, & pulchritudine neminem tibi parem esse, dum tu sis interea homo nihili. *Lubinus.*

21. *Dum es.* Dum ipse mihi concedas vicissim, bonis animi, quæ vera sunt & sola bona, non magis te esse instructum, quam quivel omnium minime. *Casaubon.* *Deterius, &c.* To sapientia æquet. *Pannucea.* Pannosa, panis & annis obrita. Vel, ut Casaubonus vult, quæ panem & olera in toto vendit. *Baucis.* Pro quavis annu vilissimis. *Tur- nebus lib. 15. cap. 3.*

22. *Cantaverit, &c.* Poëtice dictum. pro dicere atque ingerere servulo opprobria, & ea quæ solent cantari cum ocyma feruntur, hoc est, maledicta. *Plin. libro 19. cap. 7. Nihil ocimo secundius: cum maledictis & probris secundum præcipiunt, ut latius proveniat.* Casaubonus. Lubinus referendum credit ad mulierem olerum venditricem, quæ olera, ocyma & alias herbas odoratas & hontenses alta & clara voce ementibus quasi occinit, & cum clamore ad olus emendum servos invitat. *Bene, &c.* Elata voce, tanquam canens suas merces commen-

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo!

Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Quæsieris, Nostin' Vectidî prædia? cujus?

25

Dives, arat Curibus quantum non milvus oberret.

Hunc ais? hunc, Dis iratis, genioque sinistro,

Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,

Seriola

VET. SCHOLIAST.

26. *Quantum, Gr.*] Secundum pro-
verbium :

Quantum milvi volant.

28. *Pertusa, Gr.*] Compita sunt lo-
ca in quadrivis, quasi turres, ubi sa-
crificia, finita agricultura, rustici cele-
brabant. Merito, pertusa, quia per om-
nes quatuor partes pateant, vel venu-
sta. vel compita non solum sunt in urbe
loca, sed etiam viz publicæ ac diverticu-
la aliquorum confinium, ubi ædicu-
læ consecrantur patentes. In his juga fra-
cta ab agricolis ponuntur, emeriti &
elaborati operis indicium.

VARIORUM.

darit, & vendiderit. *Ocyra.*] Herbam
vel olus intelligit, quod recentioribus
Græcis βασιλική dicitur, quæ ita à ce-
leritate nascendi dicta. *Disinfecto.*] In-
temperanti, dissoluto, libidinolo ne-
quam. *Verna.*] Servo; per Synecdochen
speciei pro genere. *Lubin.*

23. *Ut nemo.*] Est hoc loco digressio
quædam ab instituta insolentis juvenis
incredatione; cujus digressionis scopus
peti debet ab ultimis verbis illis, sic no-
vimus. *Casaubon.* *Ut, Gr.*] Est autem
particula ut, hoc loco admirantis, idem
valens, quod *quemodo*, vel *quantopere*.
Quasi dicar: Quonam hujus seculi fato
fieri dicam, quod nemo seipsum potius,
quam alium nosse desideret? *Tentat.*]
Cupit, vult, studet, desiderat. *In se, Gr.*]
Seipsum cognoscere, se & suam vitam
intueri, & introspicere. *ἑαυτοῦ σπουδῆς.*
In se.] In pectus, & cordis intima. *Lub-
inus.*

24. *Sed, Gr.*] Alludit autem Socra-
tes ad Æsopi fabulam, qui unumquem-
que duos sacculos vitiiis plenos secum
gerere, in anteriori aliena, in posteriore
nostra vitia reponi. Unde fit ut nostra

ipsi non videamus, aliena vero semper
ob oculis habeamus. *Præcedenti.*] Præ-
cedentium, quia vitia cernuntur à se-
quenribus. *Lubin.*

25. *Quæsieris.*] Instituitur Dialogi-
smus, id est, si tu aliquem Romanum
verbis compelles, & ex ipso quæras:
Heus tu: nosline prædia Vectidî? *Ve-
ctidî.*] Sic enim legendum, non *Venti-
dî.* Fuit autem Vectidius Sabinus agro-
rum ditissimus, sed, extremè avarus.
Idem.

26. *Dives.*] Id est, qui dives & lo-
cuples, & tantum agri possidet, quan-
tum milvus non circumvolare possit.
Arat.] Tantum agrorum scilicet possidet.
Curibus.] In, vel circa Sabinorum
oppidum, *Curis* dictum, non procul à
Roma. *Quantum, Gr.*] Proverbialis
hyperbole, de homine supra modum
locuplete. *Oberret.*] Volando circumest.
Turneb. lib. xv. cap. 3.

27. *Hunc, Gr.*] Id est, de hocine
Vectidio quæris? qui natus est Diis ad-
versis, vel vivit infelicitissime, quamvis
ditissimus. Avari enim homines sunt om-
nibus exosi. *Hunc.*] *Hunc* dico scili-
cet, & de hujus prædiis quæro. *Genia-
que, Gr.*] Adverso & infelici. Quia
avarus ne sibi quidem est amicus: sed
genium suum misere defraudans, vitam
pro poena habet. *Casaub.*

28. *Quandocumque.*] Quandocumque vel
quotiescunque. Ad compitalia referen-
dum, ut compitaliorum periphrasis sit:
ubi rustici finita agricultura ad compita
ararris suspensis, magna animi relaxatio-
ne, latibus, quæ in compitis celebraban-
tur, sacrificabant, & genialiter vivebant.
Casaub. censet, Persium hic tangere
ritum aliquem compitaliorum, cujus
ignoratione, obscura nobis esse ipsius
verba. *Jugum.*] Ligneum instrumen-
tum

E 5

tum

Seriolæ veterem metuens deradere limum,
Ingemit, Hoc bene sit : tunicatum cum sale mordens :
Cæpe : & farrata pueris plaudentibus olla,
Pannosam faciem morientis sorbet aceti?

At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores: penemque, arcanaque lumbi

RUL

VARIORUM.

tum quo iunguntur & coarctantur bo-
ves. Solebant autem iuga & aratra fra-
cta, quasi elaborati & emeriti operis,
Diis laribus dedicare, & ad compita ad-
figere. *Pertusa.*] Protrita, conculcata,
vel per omnes quatuor partes patentia, &
in multas vias secta. Ut in Quinta, *ra-
posa compita*, *παραρριπυμένα πεσπιδία*. *Com-
pita.*] Ita dicta teste Varr. ubi mul-
tae viæ vel plura itinera competunt. *Fi-
git.*] Suspendit. *Lubin.*

29. *Seriola.*] Vasis sordilis, vel dolii,
diminutivum, à *seria*, quod est terreum
vinarium. Terentius:

Seria omnes relevi.

Diminutivo utitur ad vasis parvitatem,
& Vestidii sordes exprimendas. *Vete-
ris.*] Et hoc Emphatice; quod non so-
lum parvum vini cadum, sed ne vete-
rena quidem, & in multos annos ob-
a avaritiam servatum relinere audeat. *Li-
num* vocat picem. hac enim linebant
dolla & serias. Picationis modum de-
scribunt Columella lib. xii. & alii. In-
de *serias relinere*, quod noster: *deradere
limum*. *Casaub.*

30. *Ingemit.*] Ob avaritiam, tanquam
rem magni sumptus faciat, tristi voce il-
lus solemne pronuntiat. *Hoc, &c.*] Pro-
sopopœia Vestidii avari, sibi suisque
servis, ob appositam pulcem & cæpe
gratulantis, ut intelligatur quotidiana
ejusdem victus tenuitas, & sordes. Vide
Brisson, *Hoc bene sit. Tunicatum.*] Cæ-
pe quod multa involucria, tanquam tu-
nicas habeat. *Mordens.*] Avide come-
dens, tanquam lautitias. *Lubin.*

31. *Farrata, &c.*] Pro pulre è crasso
faure in olla cocta. Metonym. Subiecti
præ adjuncto. Alii, *farratam* legunt. *Pne-*

ris, &c.] Hoc est, latantibus, & per
magnis lautitiis habentibus, quod plu-
tis ossa satiarentur, die saltem testis. *ac*
qui pauperatis extrema erat meta, & pe-
nis ossa loco panis vesci. Quid igitur isti
diebus profectis? *Casaub.*

32. *Pannosam, &c.*] Egregia extre-
me avari descriptio, id est, mucidam &
spissitudinem quasi coherentem forcen.
Vel quod faeces ejusmodi albis stocis
tanquam panno obducantur. *Morna-
tis, &c.*] Id est, jam deficientis & ipsi
vetustate corrupti. *Sorbet.*] Avide, qui
Deorum potum & nectar. *Turnebus*
lib. xxi. cap. 23.

33. *At si, &c.*] At quoniam Vesti-
dii avaritiam tam graphice depinxisti,
non ægre feras si alius eadem acrimo-
nia in vitia tua inquirat. *Undus.*] Pre-
cioso unguento & oleo perfusus. *Cessa-
tis.*] Ignavus ocium agis, & feriaris. *Es, &c.*
Antiqui enim, ut superius dictum, un-
gebant se, & postea in sole vel ad ignem
stabant, ut oleum corpus imbibere.
Figere ergo in cute, pro exhibere eum
ad Solem, cum diuturniore mora. *In
cute.*] Ut illam jucundam, & nitidam,
muliercularum more reddas. *Turneb.*
lib. xii. cap. 4. & lib. xv. cap. 21. *Casaub.*

34. *Est prope.*] Id est, alius tibi pro-
xime adstat, quamvis tibi ignotus, &
de quo minime cogitaveris. Hic rursus
ostendit homines ad aliena vitia cognos-
cenda valde promptos esse. *Te cubito, &c.*
Qui te latenter acerbissime increpet. *A-
cre.*] Pro acriter. *Lubin.*

35. *Despuat.*] Expurgando morum
tuorum turpitudinem exclecrat, & de-
testetur. *Penemque.*] Est descriptio ho-
minis Cimerii. Id est, qui mores tuos
& te despuat: te, inquam, hominem
Cinzdum,

Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.

Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,

Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?

Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,

Elisæque nates labefactent forcipe adunca,

40

Non tamen ista filix ullo mansuefcit aratro.

Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis:

Vivitur hoc pacto: sic novimus. Illa subter,

Cæcum

V A R I O R U M.

Cinædum, & Pathicum execrabilem, qui, (ut amatoribus tuis glaber, lævis & imberbis pulsio videatis) penem, & virile tuum membrum depilés, & reliqua lumbi & narium arcana & pudendas partes, trunces, & pilos inde radicibus extirpes; & te universo populo Romano horrendo & nefario concubitu, contra naturam prostituas *Lubin.*

36. *Runcantem.*] Pilos inde stirpitur evellentem. *Runcare* enim significat proprie herbas inutiles, & frutices noxios evellere ex agro. *Marcantes.*] Horrendo illo concubitu putridas & contabescētes. Anum intelligit illa nefaria venere attritam. *Pondere.*] Abutendas exhibere multitudini. *Vulvas.*] Podicem & anum, tanquam vulvas, & membra muliebria. *Idem.*

37. *Tu cum.*] Reprehendit ipsum alterius, demonstrans eum hominem esse turpissimum, argumento à repugnantibus. Quasi dicat: cum natura virum te fecit, quare te ipsum effeminasti? *Maxillis.*] In mento & genis tuis. *Balanatum.*] Id est, Barbam tanquam gausape. Casaubonus, capitis comam per gausape intelligit. *Gausape* enim vestis militaris, & straguli villosi genus est, quo in castris utebantur. *Balanatum.*] Oleo, ex balano facto, vel oleo balanino inunctum. *Idem.*

38. *Inguinibus.*] Inguina propriè pro pudendis virorum & foeminarum ponuntur hic autem significant concavas illas partes utriusque pubi vicinas, cum ipsa pube, in quarum medio membrum virile, vel muliebre eminet. *Gurgulio.*] Pro virili membro. Sic autem dicitur carup-

cula illa vel columella, quæ in fine palati inter tonsillas dependet. Persius respicit ad curculionem vermem frumentis inimicum, qui se contrahens & extendens, membri virilis formam representat. *Detonsus.*] Ut amatoribus tuis mollis appareas. *Extat.*] Proëminet. *Idem.*

39. *Quinque, &c.*] Sed frustra operam impendis. Quamvis enim vel quinque robusti palæstritæ & Athletæ, pubis tuæ plantaria purgent, & ibi pilos & seras, tanquam inutiles herbas evellant & runcent, & nates tuas assiduâ balneis pene elixas & coctas, adunca, & incurva forcipe labefactent, & assiduo dolore afficiant, & pilis spoliēt: non tamen illa pilorum plantaria & pili, tanquam filix in agro, multo aratro mansuefcunt, nunquam penitus extirpabuntur, & eradicabuntur. *Idem.*

41. *Filix.*] Herba agris maxime inimica. *Aratro.*] Nulla forcipe tanquam aratro penitus evellitur. *Mansuefcit.*] Suam feram naturam deponit, miscet & domatur. *Idem.*

42. *Cædimus.*] Quasi dicat: Omnes in aliorum vitam & mores inquirimus, & in nostram rursus aliis inquirendi ansam præbemus: & ita hostes cædimus, & invicem ab illis vulneramur, & sagittis crura præbemus. *Inque vicem.*] Et invicem rursus. *Præbemus, &c.*] Id est, nostra membra & crura, nostram vitam & mores aliorum sagittis, calumniis & maledictis feriēda & proscindēda præbemus & exponimus. *Idem.*

43. *Vivitur, &c.*] Hoc modo, vel ratione. *Sic, &c.*] Sic didicimus vivere, ut alter alterius vitam & mores carpat, ille rursus idem ab altero experiantur. *Idem.*

Cæcum vulnus habes: sed lato balteus auro
Prætegit: ut mavis, da verba, & decipe nervos, 45
Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? Viso si palles improbe nummo,
Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cantus vibice flagellas.

Nequic.

VET. SCHOLIAST.

44. *Cæcum, &c.*] De gladiatoribus tractum, qui accepto vulnere, inaurato balteo tegunt.

49. *Puteal.*] Fœneratores ad puteal Scribonis Licinii, quod est in porticu Julia ad Fabianum arcum, consistere solebant.

VARIORUM.

Ilia.] Partes sunt imi ventris inter coxam & pubem positæ. Hoc loco intimos illos & abditos cordis & animi recessus & penetralia intelliguntur. *Lubin.*

44. *Cæcum, &c.*] Hæcigitur ratione interioriorem tuam vitam cognovimus, & flagitia tua, quæ jam in publicum erumpere incipiunt, quamvis diu à te dissimulata, habemus nota. *Vulnus cæcum subter ilia*, appellat libidinem & flagitia clam solita à Nerone committi. *Casaub.* *Sed lato, &c.*] Id est, militare cingulum ex corio bubulo, bullis aureis late inductum, & exornatum. Duarum rerum hic symbolum est, potentis & divitiarum; quæ duo sunt vitiorum magna tegumenta. *Casaubon.*

45. *Prætegit.*] Tegit, abscondit, celat. *Ur, &c.*] Concessio. Ut tibi libitum & complacitum est. *Da, &c.*] Non aliis solum, quod facillimum, cum te non noxint, sed tibi ipsi etiam. *Decipe, &c.*] Esto, si ita vis: tu qui animo periculosissime ægrota, pro sano te jacta & vendita. Id est, nunc & temperantis & modestis laudem affecta. *Decipe, &c.*] Translatam ab iis qui nervorum infirmitate laborantes & morbis articularibus, &c. sano tamen se fingunt, quo liberius & Baccho & Veneri ferviant. *Casaub.*

46. *Si potes.*] Quasi diceret, atqui non poteris; & dum aliis te verba dare

putabis, dabis tibi: tandemque hujus stultitiz tuæ penas meritas dignas lues: quod etiam evenit. *Casaub.* *Vicinia.*] Pro omnibus vicinis, id est, universus populus & cives. Dum adhuc læcebant flagitia Neronis, omnes illum laudabant. *Lubin.*

47. *Non, &c.*] Famæ scilicet hominum de me. Omnes enim famam, pauci conscientiam curant. *Viso, &c.*] Respondet jam Persius, & refutat hanc objectionem, vel hanc hominum famam, & testimonium. Et docet conscientis suæ, quam alienæ famæ potius credendum esse. *Si palles.*] Numi desiderio. Si homo sordidus sis & avarus. *Lubin.*

48. *Si facis.*] Id est, si Cinædus, & Draucus es turpissimus & libidinofissimus, & libidinituz morem geris. *Lubin.* Si nullum est tam foedum, tam obscœnum genus libidinis, quo te quotidie non inquines, *Amarum dixit* propter amantium amara, quia vere *amarum* ipsæ ajunt Poëtæ: Vel propter trikes casus, qui luxuriosis sæpe contingunt. *Casaub.* Turneb. lib. 15. cap. 3.

49. *Si, &c.*] Non audiendus vir magnus qui *Puteal*, pro Tribunali & *Stegæ* accipit. Immo de fœneratore exponendus. Ad Puteal Libonis confiscebant Toculliones Romani, & qui argentum bonis nominibus & idoneo ipsonu locare quærebant. De more autem sit, ut qui frequentes ad locum aliquem conveniunt, ibique diu desident, per otium sæpe dum aliud agunt & loquuntur, vel stylo parietem conscribunt, vel unguibus detadant, vel aliquid nugarum faciant. Hinc lepide dictum & *supra*, de fœneratore, qui totam diem ad Puteal consistere, expectans qui pecuniam accipere vellet, multa vibice cum Puteal flagellare. *Salmasius*
Pin.

Nequiequam populo bibulas donaveris aures.
Respue quod, non es, tollat sua munera cerdo,
Tecum habita; noris, quam sit tibi curta supellex.

VARIORUM.

Plin. Exerc. Turnebus libro. 13. cap. 5. *Cautus.*] Acutus, & callidus, cui debitor non facile imponat. *Puteal.*] Pro debitoribus qui ad forneratores ad puteal conveniebant, quod locus erat Romæ, ut ait Varro, in porta Basilica, juncta curiæ Hostiliz, non procul ab arcu Fabiano. *Multa, &c.*] In debitorum obtratorum bonis & fortunis ejusmodi cicatrices & vulnere vestigia relinquit, quæ non facile postea integritati queant restitui. Est enim proprie *vibem*, cicatrix & vestigium, quod relinquit leucica. *Labin.*

50. *Nequiequam.*] Si tibi ipse vitiorum & flagitiorum confcius es, frustra assentatorum vocibus aures accommodaveris, ut illis potius, quam tibi dete credas. *Populo.*] Falsas tuas laudes prædicanti. *Bibulas.*] Hoc est, avidas laudationis, quia *Βίβυλος* a *βίβω* *βίβω* *βίβω*. *Casaub.* *Donaveris.*] Exhibueris, porrexeris. *Labin.*

51. *Respue.*] Claudis jam Satyræ Epiphonemate proverbiali. id est, quicquid fama hominum & populus de te loquitur & sentit, & quicquid tu non es, nec in te non habes, nec agnoscis, illud respue, & repudia, nec pro tuo agnosce. Alii legunt *respice*, sed minus bene. *Tal-las, &c.*] Laudes immeritas vocat *munera* assentatorum: ipsum nominat *Cerdonem*: quia parasitum agere, & per assentationem laudare, proprium est abjecti hominis & nullius rei. *Casaub.* *Cerdo.*] Proprie artifex sordidus, qui omnibus rationibus lucrum querit, *δὲν* *τὸν* *αὐτὸν*. *Labin.*

52. *Tecum, &c.*] Egregia & Persio digna sententia, *ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΤΟΝ*. Sic Sat. 1.

Nec te quasiveris extra.

Nolce quam sis præditiis necessariis ad vitam bene agendam, & administrandam Rempub. destitutus. *Casaub.* *Curta.*] Metaphora ab angusta re familiari, ad inopiam virtutum, & quanta verè laudis tibi sit penuria. *Labin.*

SATYRA V.

AD

CORNUTUM,

MAGISTRUM EQUITUM.

ARGUM. Gratum erga Cornutum præceptorem suum testatur animum. Deinde quæ sit vera libertas ostendit, idque juxta Stoicorum paradoxon: *Solum sapientem liberum esse.*

Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces,

Centum

VARIORUM.

1. *Vatibus.*] Hujus Satyræ duz sunt partes: Prior Encomiastica; qua Cornuti præceptoris Persii Encomia continentur; altera Satyrica, qua captata ex elegio Cornuti occasione, de vera

servitute, & libertate ex sententia Stoicorum egregie disputat, & demonstrat omnes multos servos esse, omnes sapientes liberos. *Hic mos est.*] Ut Poetæ res grandes scripturi, centum ora, linguas & voces sibi dari postulent, sic ergo mihi, ut præceptoris mei elegia digna decri-

Centum ora, & linguas optare in carmina centum,
 Fabula seu mæsto ponatur hianda tragædo,
 Vulnere seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
 Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
 Grande locuturi, nebulas Helicone legunto,
 Si quibus aut Procnēs, aut si quibus olla Thyestæ
 Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.

Tu

VET. SCHOLIAST.

91. *Cœnanda, &c.*] Glycon Tragædus populo mire placuit: & ideo à Nerone manuissus est, datis Virgilio Tragæ-
 V A R I O R U M.

describam, & amorem meum declar-
Lubinus. Centum. voces.] Scio so-
 lere Poëtas, etiam in rebus nihili, aut
 certe non adeo magnis, de infantia sua
 queri, quasi magnitudine subiecti ob-
 suantur, & centum linguas, centum
 voces sibi optare: ego vero de te scriptu-
 rus Cornute, opto quidem mihi centum
 linguas, &c. *Casaub.*

2. *In, &c.*] Grandia & sublimia con-
 denda, quibus sublimis materia digne
 exprimitur. *Lubin.*

3. *Fabula.*] Id est, Tragœdia. Sive
 carmen Tragicum sive Heroicum con-
 dituri sint, centum ora, linguas & vo-
 ces sibi expostulant. *Ponatur.*] Scribatur.
Hianda.] Magno spiritu & grandi hiatu
 pronuncianda. Quia Tragœdia constat
 altiloquo stylo. *Mæsto.*] Ad naturam.
 Tragœdiæ respicit, cujus cum luctuosus
 sit exitus, Tragædus quoque mæstus ac
 tristis inducitur. *Lubin.*

4. *Vulnere.*] Quæ aut ipso accepit, aut
 aliis intulit. Vel cruenta bella cum Par-
 this, qui etiam letiferatela ab inguine
 educunt, & fugientes in hostem retor-
 quent. Vel *Vulnere*, pro bello, in quo
 vulnere figuntur. *Parthi.*] Ferocissimi
 in Oriente populi à Scythiis oriundi, ab
 Augusto demum devicti. In quo bello
 describendo multi procul dubio intenti
 fuere. *Ducentis.*] Id est, extrahentis ab
 inguine percusso. *Ferrum.*] Pro sagittis
 parcis.

5. *Quorsum, &c.*] Mirari enim Cor-

nutus, cum humilem tantum Saryram
 Persius conscribat, quod tanquam Epicæ
 & Tragica tractaturus, tot ora & lin-
 guas sibi exoptet. *Quorsum hæc.*] Sub-
 audi: dicis. *Quantas, &c.*] Id est, tu-
 mores, globos, ampullas. Dicunt in
 vituperationem operis, quod nimium
 turgescat, & tumeat. Quidquid enim
 intumescit, ossa dicitur. *Lubinus. Oss.*
&c.] Est carmen non deductum & cas-
 so filo compositum, ampullatum, tur-
 gidum atque inelaboratum. *Casaub.*

6. *Ingeris.*] Infers, paras, aggregas.
Ut, &c.] Ut æquum, & necessarium
 sit te centum linguis, oribus, vocibus
 niti, & adjuvari. *Lubin.* Quidam
gugite. Niti, pro habere, sultum esse. *Ce-
 saubonus.*

7. *Grande, &c.*] Quicumque grande,
 tumidum, & inflatum poemata Tragi-
 cum, ut Procnēs & Thyestæ cœnata,
 aut Epicum locuturi aut scripturi sum
 Poëtæ; illi demum in monte Helicone,
 Musis sacro, varios spiritus, nebulas,
 fumos, nugas, & inania Poëtarum si-
 gmenta fumis & nebulis similia legun-
 to, & captant. Tumeat. lib. 20. cap. 1.
Lubin.

8. *Si, &c.*] Sensus est: Si cûm Tra-
 gœdia Procnēs aut Thyestæ describen-
 da sit quàm Glycon Tragædus in thea-
 tro agat. *Procnēs.*] Nota fabulæ ex 6. Me-
 tam. Illa ut vim Philomelæ sorori à Pe-
 reo marito turpiter illatam vindicaret,
 filium suum Irym coctum patri in cibum
 apposuit. *Thyestæ.*] Vide Senecæ Trage-
 diam. *Olla.*] Cibus in olla coctus, & ap-
 positus. *Lubin.*

9. *Fervebit.*] Intumescet, & ebulliet.
 Vel maxima animi concitatio desce-
 bens

Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,
 Colle premis ventos: nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicarit inepte,
 Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris: junctura callidus acri,
 Ore teris modico, pallentes radere mores

15

Doctus,

VET. SCHOLIAST.

do domino ejus, pro parte dimidia, quam possidebat, sesteriorum tercentis millibus. Hic fuit stature longæ, fusci corporis, labio inferiori demisso: antequam subornaretur detormis: nescius joculari, propter quod cum insulsum Persius dixit.

14. *Verba, &c.*] Toga est purum pallium, forma rotunda & tufiore, atque inundante sinu: de sub dextro veniens; super humerum sinistrum ponitur; cujus similitudinem in operum mentis simulacrorum, vel picturarum aspicimus, eaque statuas togatas vocamus. Toga vero Romani in pace utebantur, in bello paludamentis. Mensura togæ juxta senas ulnas habebat.

VARIORUM.

benda est. *Sape, &c.*] Qualis fervens, & ebulliens olla insulso & saturo illi Tragædo Glyconi sæpe coenanda, agenda & representanda est. *Lubin.* *Cantare* hic est agere fabulam cupiditate coenæ sive mercedis, unde se ipse alat.

10. *Tu, &c.*] Id est, Tu materias mediocres conscribis, neccum scribis, inflas te ut follem. *Lubin.* Id est, tu non & ambitione tumidus, sicut folles concepto vento tument, ab illa impelleris ad scribendum. *Casaub.* Porro anhelanti, ad folles referendum, quod illa crebris singulisque ventum spiret. *Coquitar.*] Allegoria à ferrarii fabri officina, in qua ferri massa agitatione follium igneicit, & emollitur, id est, non scribis Tragædiam, cujus pronuntiatio multum spiritus requirit. *Lubin.*

11. *Ventus, &c.*] Ventosum, inflatum & tumidum carmen, tumido ore pronuntias. *Nec, &c.*] Graphice illos depingit, qui Poëmata grandia molliuntur: interea enim dum cogitant, non cogi-

tantes & imprudentes raucum sonum & strepitum inepta voce edunt; quod hoc loco inepte cornicari vocat. *Clauso, &c.*] Raucio, confuso & abssono sono. *Raucus.*] Voce enim submissiore & depressa utuntur. *Lubin.*

12. *Grave.*] Sublime, tumidum, ut Tragicorum meditata. *Cornicaris.*] Garbis, & cornicum more obstrepis, & obmurmuras. Vel cornicari, est solum ambulare more cornicis. *Virgil.*

Et sola in sicca secum spariatur arena. *Casaubonus.*

Inepte.] Adverbialiter, non vocandi casu. *Lubin.*

13. *Nec scloppo.*] Nec inter recitandum inflatas, & tumidas buccas rumpere studes, & intendis. Est autem scloppus sonitus ex buccarum inflatione erumpens: *Casaubonus* legit *scloppo* vel *sclopo*. *Intendis.*] Proponis. Id est, non talia scribis, quæ ventosis & inanibus verbis inflata sunt.

14. *Verba, &c.*] Sed tu, ô Persi, vengrandia illa & tumida vanorum Poëtarum adspernaris & averſaris, & verba roga, quibus in communi, populari, & quotidiano utimur, sequeris & imitaris. Vel quibus utuntur oratores in foro. *Verba, &c.*] Paci convenientia, non bellorum formidabiles eventus. *Callidus.*] Acutus, ingeniosus. *Junctura, &c.*] Allegoria à marmorariis, qualis fuit Satyra 1.

Et per lave severos

Effundis junctura unguis. *Lubins.*

15. *Ore, &c.*] Verba togæ scilicet, quæ acri junctura sequeris, & modico ore teris, id est, non plenis & nimis infixis buccis, sed ore modesto, & non nimis tumido sermone. *Teris.*] Expolis. *Ore teris, &c.*] Teris scribibus cum

Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
 Hinc trahe, quæ dicas: mensasque relinque Mycenis
 Cum capite, & pedibus: plebeiaque prandia noris.
 Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
 Secreti loquimur: tibi nunc hortante camena
 Excutienda damus præcordia: quantaque nostræ

Pars

VET. SCHOLIAST.

22. *Quandoque, &c.*] Sententia à Pythagora tracta, dimidiam animæ suæ partem dicit Cornutum, ut Horatius Virgilium:

Es servus anima dimidium mea.

VARIORUM.

membranis Jac. Bongarsii. *Terres* enim oratio, Horatio est, ore retundo loqui. Sin vero *teris*, legas: erit ore terere verba, idem ac loqui, verba usurpare sive scribendo, sive loquendo. *Casaub.* *Pallentes.*] Sensus est, tu, Persi, didicisti Satyræ scribere, & doctus es, virtutem & sapientiam, ejusque majestatem commendare, & mores hominum pravos & ob malam conscientiam pallentes & tregidantes sadere, mordere, & insectari. Sic Horatius:

Nil conficere sibi, nulla pallescere culpa.

Radere.] Perstringere, notare. *Lubin.*

16. *Dolus.*] Ingeniosus & potest esse Particip. pro *diduxisti*. *Es ingenuus.*] Aliorum culpam & crimina, non petulanter & rustice, sed ingenuo, liberali & urbano joco & salibus defigere & notare, quasi ridens ludensque vitia carpere. *Defigere.*] Notare, vel potius ferire, & transfodere. Salibus & acrioribus jocis ceu colaphis petere. *Casaub.*

17. *Hinc, &c.*] *Hinc* ex corruptis & depravatis hominum moribus, tuz Satyræ convenientia deprome: & illas tragicas materias, cornam & mensas Thyætas & Procnæ, cum capite & pedibus, aliis grandibus & tumidis Poëtis relinque. *Relinque, &c.*] Ne sume tibi Tragœdiam, quæ describit mensam, in qua caput & pedes, & reliqua membra filiorum, patri Thyestæ in cibum apposita fuerunt. *Mycen.*] In civitate Laconiz,

ubi Atreus Thyestæ fratri, filium exlandum patri apposuit. Alii legunt *Mycenæ*, quod esset pro *Mycenæ*. *Lubinus.*

18. *Plebeiaque.*] Quicquid ad vitam communem & populum emendandum spectat, Omite ergo argumenta impia & omnem orationis vanum tumorem. *Casaub.*

19. *Non, &c.*] Responder Pectus iam ad Cornuti sui præceptoris objectionem. Non hoc ago, ut centum ora & linguas nasus, grandia, & sublimia deliramenta Poëtarum describam. *Bullatis.*] In modum bullæ inflatis, & turgidis, sed inanibus. *Lubin.* In Mss. quibusdam legitur *pullatis*: pullatæ nuge, quæ pallatis & vilis popelli judicio sunt probandæ. Nec male vetus interpret quilibet illi fuit, de tragicis argumentis interpretatur; semper enim in tragœdiis reges pallati, hoc est, mœsti & aliquo ingeni casu tristes indocuntur. *Casaub.*

20. *Pagina, &c.*] Carmen. *Dei, &c.*] Quæ pagina fumum & res leves & vanas extollat. Turneb. lib. 20. cap. 1.

21. *Secreti, &c.*] Hæc non omnibus, sed tibi dico. Ne scilicet quis existimet me aliquid auribus tuis daturum, & recoram aliis laudaturum, quod ad aliorum speciem haberet. *Tibi, &c.*] Sensus est; Intima pectoris mei penetralia tibi, ô Cornute, idque Musa exhortante & instigante, nunc excutienda & exploranda exhibeo, meque tibi totum pando & aperio. *Camena.*] Musæ, quasi castæ mentis præsides. *Lubin.*

22. *Excutienda.*] Examibanda, inspicienda. *Præcordia* pro animo, *Quartaque, &c.*] Quantum ego tuus sum, & demonstrem, huc mihi tot ora, tot res & linguas exopto.

23. Car-

Pars tua sit *Corante* animæ, tibi dulcis amito
 Ostendisse juvat: pulsa dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ. 25
 His ego centenas ausim deposcere voces,
 Ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham pura: totumque hoc verba resignent,
 Quod latet arcana non enarrabile fibra.
 Cum primum pavidō custos mihi purpura cessit, 30

Bulla-

VARIORUM

23. *Cornute*.] Fuit Philosophus Stoicus, Persii præceptor, quarto post Persii mortem anno à Nerone in exilium pulsus. *Lubin*.

24. *Ostendisse, &c.*] Quam vere amice ergate adfectus sim. *Pulsa, &c.*] Quasi dicat: Si minus hæc credis, tantum fac modo periculum, & explora, qui satis doctus es, fictum amicum à vero discernere. *Pulsa*.] Allegoria ab illis, qui tinnitu & pulsu, fictilium integritatem explorant. *Dignoscere, &c.*] Satis doctus, & peritus dignoscere, & discernere. *Idem*.

25. *Solidum, &c.*] Quod integrum & sincerum sonet. Fictilium enim sonus si rimosa sint, surdus & raucus: sin sincera, acutus. *Et, &c.*] Altera allegoria ab expositionibus patietum, quibus opus tectorium ad ornamentum illinitur. *Tectoria*.] Tegumenta, & fucati colores. *Idem*.

26. *Hic, &c.*] Fiqs & consilium voti hic exprimitur. Ut nimirum, quanto amore intimo præceptorem suum prosequatur, pura & non fucata oratione, eloqui & proferre possit. *Hic*.] Ob hoc, vel ob hanc causam. *Lubinus*. Alii legunt: *his*, ad ista, ad declarandum meum in te animum & iudicium de te. *Casaub.*

27. *Sinuoso, &c.*] Hoc est, in omnibus etiam intimis animi recessibus. *Casaubonus*. *Fixi*.] Firmiter, & nunquam inde extirpandum inferni. *Lubinus*.

28. *Voce, &c.*] Candida, sincera. Re-

spicit ad illud superius, *pictæ tectoria lingua*. *Lubin*. *Traham*, in publicum proferam & palam faciam. *trahere* pro dicere. *Casaub.* *Totumque, &c.*] Id est, universum hoc quantum quantum est. *Resignent*.] Aperiant, ex aperto in apertum proferant. *Lubin*.

29. *Quod*.] In arcanis cordis mei penetrabilibus, & jecoris fibris, latet, & absconditum est: quamvis id nulla orationis vis possit exprimere. Quocirca non enarrabile dicit, magnitudinem amoris exprimens. *Idem*.

30. *Ut, &c.*] Hactenus quasi præfatio & prælusio, qua amorem suum erga Cornutum præceptorem declaravit. Jam hujus amoris causas explicat, & beneficia Cornuti in se collata enumerat. Describit autem primo tempus, quo se præceptor Cornuto instituendum tradidit. *Pavido*.] Ob ætatem, metum, & magistrum. Nam ad annum ætatis 14. usque sub disciplina præceptoris erant. *Lubinus*. *Custos, &c.*] Quando primum posui purpuram, id est, togam prætextam: quæ puero mihi, pro custode fuit. Ea enim vestis sacra habebatur, dicebaturque *à iis idis*. Quare qui purpura utebantur, eo ipso nomine venerabiles & sancti habebantur: ut si quis contumeliosè causa purpura insignitos attrectasset, non hominum tantum, sed & Deorum jura violasse intelligeretur. *Casaubonus*. *Prætexta* autem erat genus vestimenti oblongum, & talare, quod nobiliores pueri cum bulla gerebant, ad annum ætatis 16. *Cessit*.] Abiit, deposita est, locum dans virilitatē. Vide Macrobi. lib. 1. Saturnal. cap. 6.

31. *Bulla-*

Bullaque subcinctis laribus donata pendit:
 Cum blandi comites, totaque impune Suburra
 Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo:
 Cumque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
 Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
 Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
 Socratico Cornute sinu: tunc fallere solers
 Apposita intortos extendit regula mores:

Et pr:

VET. SCHOLIAST.

31. *Succinctis, &c.*] Quia Gabino habitu, cinctusque Diipenates formabantur, obvoluti toga super humerum sinistrum, dextro nudo.

33. *Candidus umbo.*] *Συναιδὲς* pro toga. Alioquin & in prætexta candidus umbo est.

VARIORUM.

31. *Bullaque.*] Erat bulla aurea insignis puerorum prætextatorum, cordis figuram referens, inque pectore dependens. Cum autem prætextam deponerent anno 16. ætatis, hanc bullam Diis domesticis consecratam solebant adfigere, ut virgines nupturæ pupas suas Veneri. *Succinctis.*] Cassina pelle velatis & luccinctis, supra humerum sinistrum, dextro humero nudo *Lubin.*

32. *Cum, &c.*] Cum assentatores & similes, juvenum latera cingere solent, nudata a paedagogis, qui erant comites ingrati. *Tranque, &c.*] Cum toga libera & virilis assumpta, stat potestatem, a mori, si ita lubeat, indulgendi: & toto illo infami Suburra vico, quærendi Lesbiam aliquam vel Laidem. *Casaub.* Tum. l. 20 c. 1. *Suburra.*] Vicus Romæ in antiqua urbe nobilissimus, ubi meretricum diversorii erant, quæ hic *Suburrana* dicuntur. *Lub.*

33. *Candidus umbo.*] Toga virilis alba erat sine purpura. *Umbo toga,* est centrum plicarum in toga. sic enim lautiorum toga componebatur, ut corrugata in multa *πλύματα*, clypei speciem præberet: cujus centrum proprie appellatur *umbo.* *Sparsisse, &c.*] Omnia impune perclustrare & pervagari. *Casaub.* Turneb. lib. 20, cap. 1,

34. *Cumque, &c.*] Respicit ad fabulam Herculis Prodicti. Vide Cicer. 1. offic. Xenoph. 2. *Ambiguum.*] Ubi nimirum ambigitur, quæ via insitenda sit. *Ambiguum.*] Quod animos distrahit & ambiguos reddit. *Et vitæ.*] Quasi vitæ nescius error. Descriptio juvenilis ætatis, in qua maxima consilii imbecillitas. *Error* seu ignoratio eorum, quæ sunt necessaria ad vitam bene instituendam. *Casaub.*

35. *Deducit.*] Illa enim ætate vitæ genus eligendum. *Trepidat.*] Alternantes, modo hoc, modo illud capientes, dubias, incertas. *Ramosa, &c.*] In bivium duorum ramorum, virtutis à vitii, in litera Y Pythagoræ expressione *Ramosa* respicit ad Y, quæ duos quosdam arbor habet. *Casaub.*] Sane bene de quibus dictum Sat. præcedenti. *Lub.*

36. *Me, &c.*] Illa ætate me tibi supposui, meque tibi instituendum exhibui. *Teneros annos.*] Pro Persio in teneris annis, & ætate tenera constituto. *Lubin.*

37. *Socratico sinu.*] Suscipis me fovendum in sinu tuo, qui es Socraticus Philosophus. quare *Socraticus sinus* est institutio in morali philosophia. *Tum, &c.*] Tunc disciplina tua, quæ me imbuisti, dixerit pravos meos mores fecim, atque ita, ut aspectum novæ discipline vix ullam sentirem. *Casaub.* Salutaria virtutum præcepta, velut solerti & accurata vitæ humanæ regula, demonstravit, intortos & pravos mores fallere, & in errorem & exitium inducere. *Solers.*] Ingeniosa. *Idem.*

38. *Apposita.*] Metaph. à fabricarum norma vel regula, id est, recta via regendi.

Et premitur ratione animus, vincique laborat,
 Artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
 Atque verecunda laxamus seria menta.
 Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo 45
 Consentire dies, & ab uno fidere duci.
 Nostra vel æquali suspendit tempora Libra

Parca

VET. SCHOLIAST.

47. *Nostra, &c.*] Hoc secundum Astrologos dicit. Et hic sensus tractus est ab Horatio:
Sens libra, seu me scorpium afficit.

VARIORUM.

adposita, demonstravit curvos mores non esse rectos, & fallere, & à recto aberrare.

39. *Et, &c.*] Certissimum enim profectus documentum, ubi quis sibi ipsi imperare incipit, & appetitus vel animus subicitur. *Premittitur.*] A recta ratione subjugatur. *Animus.*] Hoc loco pro ira & aliis affectibus ponitur. *Lubin.* *Vincique, &c.*] Rectè laborat. est enim labor ingens & certamen arduum, quando vitia domare nititur. *Casaub.*

43. *Artificemque tuo.*] Animus meus rudis & informis, sub tua disciplina & institutione, tanquam sub pollice, & manu artificis, artificiosum vultum ducit, & suscipit. *Labinus.* Animus ducere vultum dicitur, quando bonis moribus informatur: quorum persæpe dat significationem vultus. *Casaub.* *Artificem.*] Arte factum, vel magna cura atque arte elaboratum. Mallet legi artificis. *Sub pollice.*] Sub institutione & informatione tua. *Idem.*

41. *Tecum, &c.*] Sensus est: Quin etiam, & Comute, quotidiana consuetudine & familiaritate adeo conjunctissime tecum vixisse memini, ut etiam longos dies colloquiis familiaribus tecum contriverim. *Idem.*

42. *Et, &c.*] Nec diurno solum tempore tibi adesse memini, sed sæpe tecum cornare, & inier epulandum primas noctis partes & horas decerpere. *Labinus.* *Primas, &c.*] Convivia paulo ante noctem, hoc est, post horam decimam à sobriis adibantur, & in primam noctem protrahabantur. *Primas itaque noctes,* sive unam aut alteram horam noctis, cibo sumendo impendebant.

43. *Unum, &c.*] Id est, iisdem studiis exercemur, eodem ocio fruimur. Eadem studia uterque appetimus, & averſamur. *Casaub.*

44. *Atque, &c.*] Id est, honestis & modestis ad mensam sermonibus, jocis & salibus, seria illa & severa graviorum studiorum, laxamus & temperamus. *Lubin.*

45. *Non, &c.*] Sensus est: Non dubito quin archissima, atque adeo fatalis hæc sit animorum conjunctio, & occulto aliquo stellarum fœdere amborum natales dies consentire, convenire, & ab uno eodemque fidere, & stellarum conjuncture & inclinatione provenire & deduci. *Amborum.*] Tui & mei. Effectus colligit, utrumque sub eodem fidere natum esse, cum utriusque sit eadem fortuna, idem studium, ac proinde idem quoque nascentis horoscopus. *Idem.*

46. *Uno, &c.*] Una stellarum dispositione, quæ utrique communis sit. Sive sub Libra, sive sub Geminis, vel quocunque alio fidere nati simus, hoc unum constat, nos cujusdam sideris beneficio certa morum qualitate conjungi. *Idem.*

47. *Nostra, &c.*] Tempora nostra in diversas libras lances imposita, ad æqualitatem

Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum:
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 5
 Nescio quod certe est, quod me tibi temperat, astrum.
 MILLE hominum species, & rerum discolor usus:
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italica mutat sub sole recenti

Rugo

VET. SCHOLIAST.

51. *Mille, &c.*] Et Horatius:*Quot caput vivunt, totidem studio-
rum Millia.*

Et Terentius:

*Quot capita, tot sententia.*53. *Velle suum, &c.*] Et Virgilius:*Trabit sua quemque voluptas.*54. *Sub, &c.*] Et hic sensus ab Ho-
ratio tractus:*Hic mutat merces surgente a sole.*

VARIORUM.

Itatem animorum demonstrandam, eli-
git sidera æqualia, ut libra & Gemini.
Plures sunt constellationes quæ inter se
homines jungunt; sed duæ illæ præci-
pue, quarum hic fit mentio. *Casaubon.*
Libra.] Æqua lance, & libratione su-
spendit, trutinavit, & æquavit. *Tempora.*]
Nativitatis, vel conceptus potius. *Idem.*

48. *Parca.*] Pro fato ponitur. *Tenax.*
&c.] Id est, severa & immutabilis. Ho-
ratiis:

Parca non mendax.

Sen, &c.] Ita dicit ex opinione Astro-
logorum, qui censent, horam illam qua
Gemini oriuntur, fidelissimis amicis
nascendis maxime accommodatam. *La-
binus.*

49. *Dividit, &c.*] Vitas & studia no-
stra, quæ ex fatiis dependent, inter se
æqualia, in Geminos dividit, ut quam-
vis diversis temporibus, sub eodem ta-
men sidere nati. *Distribuit.*] Dividit, &
ad Geminos consulto derivat, vel divi-
dendo conjungit. *In Geminos.*] Ambigue
& ingeniose. Potest enim non solum ad
sidus cœleste transferri, sed etiam ad
Perlium, & Corvinum. *Concordia.*] In-
ter se convenientia. *Labin.*

50. *Saturnum.*] Sive denique Saturni

gravitatem, & inclementiam, Jovis be-
nignitate & clementia una frangimus,
& pariter mitigamus. *Gravem.*] Male-
cum. *Nostro.*] Nobis propitio: est enim
ἀγαθόμοιρος, ut Saturnus malebrosus. A-
pud Firmicum sæpe legas, Saturnum ra-
diationibus Jovis mitigari. *Frangere* &
temperare Astrologorum voces, in co-
rem usitate, cum sinister affectus sus-
sideris, impeditur contraria vi alterius
Casaub.

51. *Nescio, &c.*] Vel certe hæc
gna, hanc tantam inter nos amicitiam
conciliarunt: vel certe aliquod aiunt:
nam omnium aliquid fidus est, modo
nostræ amborum voluntates studiumque
pendent, & inter se adeo amice mutuo
conspirant. *Temperat.*] Misceat, cor-
jungit, *ὁμιλῶν.* *Casaubon.* *Astrum.*
Sydus proprie ex pluribus stellis. Intra-
dum tamen & pro una stella ponitur
Labin.

52. *Mille, &c.*] Sensus est: Tu stu-
dium Philosophiæ tantum sequeris, cum
alii aliis studiis detineantur. Tibi unum
sapientiæ studium aridet. *Species.*] Sunt
proposita vitæ, artes vel scientiæ quas
homines profitentur:

*Quot capita tot sententia, suas cuique
mos est.*

Et, &c.] Varius & diversus. Cum variis
rebus in vita exerceantur. Intelligit
artes diversas ac scientias quæ circa
res versantur. *Idem.*

53. *Velle suum.*] Id est, unusquisque
sua voluntate ac studio ducitur. *Nota,*
&c.] Non omnes unum & idem voto
optant, & desiderant. *Labin.*

54. *Mercibus.*] Hic mercaturam exer-
cet, & in Oriente suas merces Italiam alius
mercibus permutat. *Mutat.*] Antiquo-
rum

SATYRA V.

um piper, & pallentis grana cumini.
ur, irriguo mavult turgescere somno
impo indulget, hunc alea decoquit:
nerem putret: sed cum lapidosa chirag
rit articulos veteris ramalia fagi,
crassos transisse dies, lucemque palul
i jam feri vitam ingemuere relictam.
nocturnis juvat impalescere chartis.

VARIORUM.

orem respicit, ubi mercimonia
atione mercium constabant. *Sub*,
ub Sole surgente & oriente. Cum
nitur Sol recens, adhuc, & quasi
est. In India scilicet Orientali.

Rugosum, &c.] Solis enim calore
, & arefactum, rugas contrahit.
Lentes.] Vel quia id pallidum est:
ia, qui id bibunt pallefcere faciunt.
inum sativum Aethiopicum intelli-
gyptium. *Casaub.* Cuminum.]
omnibus aromatis, quæ in oriente
untur. *Idem.*

6. Hic, &c.] Alius delectatur luxu
oluptate, & genio indulgere, &
nus ac satur humectante & irriguo
somno turgescere, & pinguis fieri, & cu-
en potius curare, quam opes congerere
avult. *Irriguo.*] *Euphrasius*, qui ir-
at seu humectat. *Turgescere.*] Trans-
tum à plantis, quæ irrigatæ crescunt;
a homines somno dediti solent turge-
cere ac præpingues fieri. *Casaub.*

57. Hic, &c.] Ludis & certaminibus
campestribus, quibus in campo Mario
trans Tyberim exercebantur. *Indulget*
campo. hoc est, multus est in campo &
eo oblectatur. *Casaub.* Turn. lib. xx. c. 1.
Hunc, &c.] Alium infamis illa alea ju-
vat, & sua bona lusu alæ decoquit &
consumit. *Lubin.*

58. Ille, &c.] Alius voluptati Vene-
rez indulget. *Putret.*] Quod libidine re-
solvatur, enervetur, & quasi putrefcat
& corrumpatur: nam putredo est *98. 99.*
Turnebus libro xvi. c. 27. *Sed, &c.*]
Quis sit voluptatum fructus ostendit:
luere nempe senes eorum poenas, quæ

peccaverint juvenes. *t*
neque senesque hort:
Cornuto *miseris viatic*,
certam rationem ita vi-
ut senes facti, nulla præ-
peccata perpetiantur inc
Lapidosa.] Id est, Ta-
enim articulos, & of-
materia calculosa & g-
dentibus interdum ab-
gra.] Morbus ille in a-
chiragra, pedum podag-
59. Fregerit.] Diss-
los.] Juncturas, & mei
Veteris, &c.] Brevis sim-
stis arboribus, cujus rar
frangi & decidere incip-
60. Tuo, &c.] An-
sero ingemiscunt dies
obscurus, caliginosus
præterisse, & præterita
ta damnant. *Craffos.*]
obscuram & ingloriam
nocti & morti similem
tempus intelligit, in æ-
qualis est aer vaporariorum
locorum, quos Sol suis
strat. *Casauban.* *Lucemq*
veluti nubo involutan-
est, qui vivi mortui sunt
opponitur Soli puro, q
in illis voluptuosus locis
Casaub.

61. Et sibi.] Gravi-
ciantur, ob vitam acri-
men pro adverbio, &
elapsa revocari nequit.

62. At te, &c.] Sei-
Cornute, vitæ ac studio:
ge aliam subductam

Cultor enim es juvenum, purgatas inferis aures
Fruge Cleanthea. petite hinc juvenesque senesque
Finem animo certum, miserisque viatica canis.
Cras hoc fiet. Idem cras fiet. quid? quasi magnum
Nempe diem donas: sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.

Næ

VARIORUM.

quem juvat humanioribus disciplinis,
dies & noctes immori & immorari. *Te.*]
Emphatice. qui longe alia quam vulgus
tractes. *Nocturnis, &c.*] Libris Stoi-
corum, quos nocturno etiam tempore
evolvis. Sic Horatius:

-- Vos exemplaria Græcæ

Nocturna versate manu, versate diurna.
Impalescere.] Nocturnis vigiliis & stu-
diis pallorem contrahere. *Lubin.*

63. *Cultor, &c.*] Tu enim juvenum
præceptor, cultor & informator, illorum
aures ab omnibus sordibus & opinionibus
purgatas, fruge Cleanthea, & Stoica
disciplina inferis & implantas. *Lubin.*
Purgatas, &c.] Colis, inquit, juvenum
animos: atque ut petitus colonus, pri-
mum a vitiorum sentibus eos purgas;
deinde fruge inferis moralis Philosophiæ
Stoicorum. Pro animo aures nominat,
quia auditu doctrinæ percipiuntur. *Inse-
ris, &c.*] Variata per hypallagen locutio:
non enim arva serimus in fruge, sed fru-
gem in arvis. Sic & auribus fruges, id est
disciplinæ inferuntur, non frugibus au-
res. *Cleantheam* dixit; pro Stoica. *Cassanb.*
Fuit Cleanthes Phanis filius, Zenonis, cui
succesit, auditor. Hujus diligentia abiit
in proverbium. Nam ubi quid summa
cura & industria elaboratum signifi-
camus, ad Cleanthis lucernam elaboratum
dicimus. *Lubin.*

64. *Petite.*] Sensus est: Vos omnes,
quibus vita & salus curæ est, quicunque
etiam estis, hinc ex sapientia, & quidem
disciplina Stoica certum finem, ad quem
vestra dicta & facta spectent, diligite, &
vobis senio confectis canisque, viatico
hoc prospicite. *Juvenesque, &c.*] O-
mnium rationis & singularium interest, ut
sapientia.

65. *Finem.*] Hoc enim compertum
Philosophia docet, ne jactemur, sed
quid certi, voto expectamus. *Horatius.*
Certum voto pete finem.

Miserisque.] Senibus canescensibus *Me-
seris*, quia senes nisi sapientiæ rivo
muniti sint, miseri sunt futuri. *Viatica.*
Philosophiam & sapientiam. Aliud ad
apophthegma Biantis: Certe optimum vi-
tus viaticum. *Lubin.*

66. *Cras, &c.*] Inferitur jam &
sidis ejusdem juvenis dialogismus:
dicentis: Quod jubes, cras ex-
quar, & cras virtutis & sapientiæ fe-
dum serio, & sedulo capeſſam. *Idem.*
Cum illud jam venit, ibi rursus idem
quod se hodie facturum pollicebamur,
cras fiet. *Quid, &c.*] Quid? nimirum
adeo me urges? Quasi magnum & im-
mentum aliquid temporis *ſpaciū*, pe-
tam? Nempe unicum tantum diem
donas. *Quasi, &c.*] Sic juvenes admo-
niti, ut vitia corrigant, studiaque vir-
tutis & litterarum suscipiant, diem ex die
ducunt, nam quia dies unus vitæ vel
modicæ pars multesima est: ideo jacta-
ram unius diei pro nihilo pendunt. *Cas-
ſanbon.*

67. *Sed cum lux.*] Respondet Persius,
cum jam ex illo cras hodie factum, &
lux illa altera, qua te inceptum pro-
mittebas, venit, tu nondum incipis, &
aliud atque illud cras tibi postulas. *La-
binus.*

68. *Cras, &c.*] Cras enim cum transiit,
jam heri esse incipit. *Eccæ, &c.*] Ut cras
illud nunquam tibi hodie fiat. Sic crasti-
na dies finem nullum habet.

69. *Egerit.*] Egeris hic est de totius
vitæ summa paulatim absumere: ut qui
condita in penu per partes promunt. *Cas-
ſanbon.* Et semper.] Sensus est: Et ſemper
hoc

Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est, non hac, ut quisque velina
Publius emeruit, scabiosum tessera far
Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
Vertigo facit. hic Dama est non tressis agalo,

Vappa,

VET. SCHOLIAST.

73. *Quisque, &c.*] Velina tribus numero aliarum tribuum accessit & qui circa Velinum lacum habitabant, Romam translati sunt. Romæ autem erat consuetudo, ut qui ex manumissione cives Romani efficiebantur, in numero civium Romanorum frumentum publicum acciperent.

75. *Quibus, &c.*] Quos manumittebant, eos alapa percussos circumagebant, & liberos confirmabant. Unde manumissio dicta, quod manu mitteretur. Quiritem autem singulariter abusive dixit, licentia Poëtica. Nam sicut pater conscriptus non dicitur, ita nec Quiritem dicere possumus.

V A R I O R U M.

hoc cras, paulum tuæ vitæ, ac ætatis ultra, præteritum & præteritum erit, quod nunquam rursus adsequi possis. *Lubinus.* Vel, paulatim semper erit tibi ætas grandior, & propius ad metam accedes. *Cassianus.*

70. *Nam, &c.*] Sensus est: Cras illud paulo ante prius vel ultra erit, & tibi nunquam apprehendi potest. Non magis quam rota in curribus posterior, priorem quamvis assidue sequitur, nunquam tamen assequitur. Quanto enim posterior magis progreditur, hoc prior magis præcedit. *Temone sub uno.*] Lignum est currus inter equos intermedium, jugum continens. *Canthum.*] Ferrum, quo rotæ extremitates vinciuntur, & apud asides manuantur. *Lubinus.*

73. *Libertate, &c.*] Indicat, quidnam Philosopherum votum & illud adeo sit, quod Sapientiarum studio affectetur: Nimirum vera libertas. *Libertate.*] Animi scilicet non corporis. Id est, ad libertatem homo, si verus homo es, adspice oportet. *Non hac.*] Non hac corporis li-

bertate, quam per manumissionem etiam vilissima quæque mancipia consequuntur. *U.*] Id est, ubi, vel cum. *Quisque, &c.*] Jam factus Publius, qui jam prænomen, utpote liber adeptus est. Non soli liberi prænominibus utebantur. Servi autem cum liberabantur, solebant familiarum prænomen accipere, & consequentur tria nomina, ut reliqui Romani liberi. Prænomen enim familiarum & patroni capiebant, & suum retinebant, & à fine tribus nomen solebant adungi, ut P. Licinius, Velina. *Velina.*] Solebant manumissi in tribus distribui, ut in Tarentinam, Stettinam, Fabiam, Velinam, & alias. Erat autem hæc tribus, vel circa Velinum lacum, aut Velium collem. Est autem auferendi casus, id est, in tribu Velina. *Lubinus.*

74. *Emeruit.*] Meruit, nactus est, simul ac servitutem exiit, & servus esse desuit. *Scabiosum.*] Vile, asperum, vel etiam corruptum, qualia illa frumenta publica. Solebat autem civibus Romæ frumentum publice per tesseram dari, & quidem gratis in singulos modios, Publici Clodii beneficio. *Tessera.*] Signo frumentario, quo exhibitio frumentum à principe dabatur. *Lubinus.*

75. *Heu, &c.*] Id est, heu cives Romanos, veritatis steriles & inanes, ac à vero & recto alienissimos. *Quibus una.*] Ratio, cum veritatis ignari sint. Id est, quibus vel una vertigine pessimus quisque circumactus, & in gyrum ductus Quiris, & civis Romanus, redditur. *Lubinus.*

76. *Vertigo.*] Inter alios manumissionum ritus, fuit, quæ hic *vertigo* dicitur, Græcis *ἀνδράνοτος* & *ἀνδρὸς ποτὴ*, cum manumittendus dextra prehensus, à domino in urbem rotabitur. inde *circumagi*, pro liberari. *Cassianus.*

Vappa; & lippus, & in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama. papæ! Marco spondente, recusas
 Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
 Marcus dixit: ita est. adsigna Marce tabellas.
 Hæc mera libertas, hoc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sum
 Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit
 Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

Hæc

VARIORUM.

Hic, &c.] Sensus est: Si hæc libertas vera est, quid obstat quo minus etiam vilissima quæque mancipia libera sint. Etenim hic Dama vilissimus est agaso, insullus, stupidus, & mendax: simul dominus cum in gyrum circumverterit, & circumduxerit, à vestigio in ipso temporis articulo liber exit. *Dama.*] Pro quovis vilissimo servo. *Non, &c.*] Ne trium quidem assium æstimandus, vilis, nihili. *Agaso.*] Est equorum vel asinorum agitator. *Lubin.*

77. *Vappa.*] Proprie quod neque vinum, neque acetum est. Hoc loco pro insullo & insipido nebulone ponitur. *Et, &c.*] Conjungit vitia corporis, vitii animi, ut ipsum minoris, & denique nihili ostendat. Est autem *lippus* cui oculi fluunt. Turnebus lib. 26. cap. 14. pro improbo. *In, &c.*] In re vilissima, ac nullius pretii. Est proprie *farrago*, quadrupedum pabulum. *Mendax.*] Fraudulentus, perfidus, qui jumentorum cibariis se non temperet. *Lubin.*

78. *Verterit, &c.*] Subintellige *simul*, vel *ubi*, in gyrum verterit & circumegerit. *Hunc, &c.*] Damam, mancipium nequissimum. *Momento, &c.*] Puncto illo temporis, quo turbo ille, vel gyros, & circumactio fit, liber evadit. *Idem.*

79. *Marcus Dama.*] Manumissis enim prænomina dabantur, ut Marci Publici Quintii. *Papæ!*] Est interfectio admirantis per Ironiam. *Marco, &c.*] Quasi indignum hoc sit ejusmodi egregio viro erodere non velle. Ironia vehementis, &

sunt verba vilis parasiti, qui illum ut turpiter adulabatur, *Cassambon.* Turnebus lib. 2. cap. 19. *Spondente.*] Fidem facit pro alio interponente. *Lubin.*

80. *Marco, &c.*] Tunc palles, & trepidas, & injustam sententiam capitis iudice tam sapiente & accurato? *Idem.*

81. *Marcus, &c.*] Est etiam ut Marcus noster, quem nemo unquam rejecerit. *Adsigna.*] Potest etiam Marcus tabellas obsignare, & testamentum condere. *Idem.*

82. *Hæc, &c.*] Ironia. Hæc sine omni dubio est sola, genuina, & vera libertas, quæ nobis donatur, cum pilea accipimus. Illud potro pilcum in Ferontis templo raso capite induebant. Pileam autem libertatis indicium. *Idem.*

83. *An, &c.*] Sensus est: An quisquam alius liber est, vel liber etiam ceteri potest, nisi ille qui sub nullius imperio & dominio, suo arbitratu vivit. *Idem.*

84. *Licet, &c.*] Assumptio syllogismi est, quam poetica negat Stoicus.

85. *Bruto, &c.*] Qui & ipse liberimus fuit, & populo Romano ex actis Regibus, libertatis auctor exiit. *Mendose, &c.*] Respondet ad hunc syllogismum Persius. Propositionem admittit, adsumptionem negat. *Idem.*

86. *Stoicus hic.*] *Hic, i. d. d. d.* Vel ego Stoicus, & hic pro ego. etiam de Cornuto ad quem scribit, potest accipi. *Acetum* pro acrimonia iudicii. *Cassambon.* *Aurem, &c.*] Cujus aures mordaci aceto, accurata, & acuta disciplina, & in-

genti

Hoc reliquum accipio: LICET illud, & UT VOLO, tolle.
Vindicta, postquam meus à Prætoris recessi,
Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
Excepto, si quid Masuri rubrica vetavit? 90
Disce: sed ira cadat naso, rugosaque fanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.

Sam-

VET. SCHOLIAST.

88. *Vindicta*.] Virga est, qua manumittendi à Prætoris in capite pulsantur: ideo dicta, quod cum vindicat libertati. Masurius autem hic Sabinus legis consultus fuit: & Rubricas, vocat minium, quo tituli legum annotabantur.

VARIORUM.

genii sagacitate, lotz, purgat ac eruditur sunt. *Lubin*.

87. *Hoc, &c.*] Verba Stoici, vel Persii. Majorem propositionem accipio, & concedo: sed quod inde colligis, quod tibi vivere liceat ut velis, illud pernego, & cum tuum non sit, tu illud tolle. *Idem*.

88. *Vindicta, &c.*] Assumptionem libertati negat Persius, quare ipsam probare Dama libertus admittitur ex adjunctis, quod vindicta prætoris liber pronunciat, jam ut velit, & libeat, sibi licetatem vivere *Vindicta*.] Pro genere illo manumittendi. Erat enim virgula lignea, qua caput manumittendi percutiebatur, cum his verbis. *Liber esto*. Dicitur autem *vindicta* à vindicare, id est, in libertatem asserere. *Meus*.] Liber, mei juris & arbitri. *Idem*.

89. *Cur mihi, &c.*] Hæc, ut dictum, de libertate civili intelligenda. *Lubin*.

90. *Excepto*.] Omnia facere mihi licet, unico exempto, nein leges peccem. Est autem hic *excepto*, non nomen auterendi casu, sed verbum. *Masuri*.] Masurium Sabinum Jctum intelligit, qui Tiberii tempore doctissimus & eques Romanus. *Rubrica*.] Pro legibus, cujus initia minio, aut rubrica notabantur. Turneb. lib. 4. cap. 5.

91. *Disce, &c.*] Quando, quid vera libertas sit, ignoras, disce, sed ut discere possis,

anilia deliramenta, adfectus, iram, & dolorem, qui veritati officiant, tam diu deponere, & exire. *Naso*.] Alludit ad canem naturam, qui corrugatis naribus iram indicant. *Rugosaque, &c.*] Sanna, ut Sat. 1. dictum, est nasi corrugatio. *Lubin*.

92. *Dum, &c.*] Tam diu illa deponere, dum te meliora & veriora edoceo, & veteres avias, inveteratas, & diu conceptas animo opiniones, aniles ineptias, quas tanto tempore animo concepisti, & fovisti, tibi de pulmone, pectore & præcordiis, in quibus illæ altas radices egerunt, extraho & evello. *Avias*.] Quæ tanto tempore in animo ejus habitarent, ut jam avix censei possint, & alias atque alias opiniones e se produxissent. vel quas puer ex avia didicerit. Calanbonus per veteres avias intelligit opinionem nobilitatis & arrogantiam ventotam, cujus sedes in pulmone. *Lubin*.

93. *Non, &c.*] Refutat jam Damæ objectionem, quod non prætoris sit, hominibus stultis, sapientiam, & hominibus animo servis, libertatem animi concedere, sed sapientum & philosophorum. *Lubin*. *Tenuia, &c.*] Scelera & majora flagitia vetant leges. *Officia rerum*, id est, servanda in rebus agendis, non docent leges nisi præcepta. Philosophi vero accurate explicant, quæ boni viri sint officia, in omni re etiam minima: puta victu, vestitu, aliisque etiam minutioribus. *Calanbon*. Vel *tenuia* quæ subtiliter, & acute iustum ab injusto, decorum ab inhonesto discernere possint. Turneb. lib. 20. cap. 1.

94. *Atque, &c.*] Id est, artem & scientiam permittere, & concedere. Id

F 3

est,

Sambucam citius caloni aptaveris alto.
 Stat contra ratio, & secretam garrit in aurem,
 Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
 Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas:
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus:
 Diluis helleborum, certo compescere puncto
 Nescius examen: vetat hoc natura medendi,
 Navem si poscat sibi peronatus arator

LUC

VET. SCHOLIAST.

100. *Certa, &c.*] Non ad trutinam, sed ad stateram retulit, quæ punctis, & uncis signatur.

VARIORUM.

est, rationem qua aliquis sciat hac veloci vita recte uti. *Lubin.*

95. *Sambucam, &c.*] Longè citius & facilius sambucam, aut aliud quodvis Instrumentum Musicum, alto, prægrandi, & vasto alicui militum seruo, & caloni (qui tamen Musicam nunquam didicit) aptaveris, & vel asinum lyre & fidibus canendis aptum reddideris. *Sambucam.*] Nos nablium vel harpam vocamus: potest etiam intelligi de Machina bellica, quæ cytharæ in morem funibus intenditur, qua utebantur in expugnatione oppidorum. *Caloni.*] Calones militum servi, qui vallum, aquam & ligna ferebant. *Æger* enim lignum significat. *Alto.*] Procerò, longo, & barado. Illi enim magni plerumque stupidiore. *Idem.*

96. *Stat, &c.*] Sensus est: Quin ipsa etiam humana ratio contra stat, & repugnat, & unicuique in secretam aurem tacite gannit, & insusurrat, ne illud facere cuiquam liceat, & ne quis illud teneat, quod ignorat, & nunquam didicit, & quod si quis tentet agere, illud agendo vitiabit. Est enim *gannio*, vulpium proprium. Hic pro secreto admonet, & in aurem immurmurat & insusurrat. *Lubin.*

97. *Quod, &c.*] Egregie dixit: Quod quis agendo contaminat, & feedat, ut si Medicus fabulilla tractet. Ita etiam Præ-

tor, si ipse forè stultus, stultis sapientiam conetur impartiri. *Idem.*

98. *Publica lex.*] Publica hominum lex non scripta, sed nobiscum nata, & ipsa natura hoc fas, id est, hanc justitiam & aequitatem continet & unicuique dicitur, ut unusquisque alteram quam discit, exerceat. *Continet.*] In se comprehenditur. *Lubin.*

99. *Ut, &c.*] Naturæ gentium jure constitutum est, ut debilis ~~in~~ *in* ~~se~~ *se* ~~con~~ *con* ~~stit~~ *stit* ~~ut~~ *ut* ~~im~~ *im* ~~per~~ *per* ~~itus~~ *itus* ~~im~~ *im* ~~po~~ *po* ~~tens~~ *tens* ~~ad~~ *ad* ~~illam~~ *illam* ~~exer~~ *exer* ~~cendam~~ *cendam* ~~im~~ *im* ~~per~~ *per* ~~itia~~ *itia* ~~ad~~ *ad* ~~juv~~ *juv* ~~am~~ *am* ~~p~~ *p* ~~er~~ *er* ~~it~~ *it* ~~am~~ *am* ~~est~~ *est* ~~;~~ *;* ~~teneat~~ *teneat* ~~vetitos~~ *vetitos*, id est, habeat pro vetitis actibus interdixit, *actus* nempe quos nescit. *Cassamb. Teneat.*] Id est, contineat, inhibeat, & quasi remoretur, & realim, *Ut teneat*, substituere. *Vetitos actus.*] Sublimes, difficiles, suis humeris & viribus majores, & ob ignorantiam tibi prohibebis & vetitos. *Idem.*

100. *Diluis, &c.*] Confirmat superiore propositionem adhuc similibus ab arte medica, & navem agendi. *Diluis.*] Cum aliis pharmacis commisceat & temperas. *Elleborum.*] Quo infans vel ægros purgetur. Hic pro quovis medicamento ponitur. *Certo, &c.*] Metaph. à statera. Id est, debito pondere, mensura, & proportionem, ad stateram examinata, ne plus minusve medicamenti, quam par est, ægroto propines. *Compescere.*] Temperare, corrigere, emendare. *Idem.*

101. *Natura medendi.*] Ars & ratio medicinz. *Idem.*

102. *Peronatus.*] Perone calceatus. Est autem pero genus calcamenti rusticum. *Idem.*

103. *Luci*

Luciferi rudis, exclamet Melicerta periisse
 Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
 Ars dedit? & veri speciem dignoscere calles, 105
 Ne qua subærato mendolum tinniat auro?
 Quæque sequenda forent, quæque evitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox hæc carbone notasti?
 Et modicus voti, presso lare, dulcis amicis:
 Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes: 110
 Inque luto fixum possis transcendere nummum,

Nec

VET. SCHOLIAST.

104. *Frontem, &c.* Pudorem. Temp-
 lum enim pudoris est frons.

VARIORUM.

103. *Luciferi rudis.* Astrozum, stellæ
 polaris, & Cynosuræ igneus & imperi-
 tus. hic pro omnium stellarum cogni-
 tione ponitur. *Exclamat.* Pro ira & in-
 dignatione. *Melicerta.* Fuit Inus & A-
 thamantis regis Thebarum filius, qui,
 cum pater Athamas furiosus, matrem
 persequeretur, una, cum matre se in
 mare præcipitem dedit, & miseratione
 Deum in marina numina transmutati.
 Quasi ille ægre ferat suam ditionem, ma-
 re, ab rudibus adeo, & imperitis navi-
 gari. *Periisse.* Remotum & ablatum est.
Casaub.

104. *Frontem.* Id est, pudorem. Hinc
perfricare frontem. Id est, pudorem &
 verecundiam remove. *Tibi, &c.* Sensus
 est: si ars vitæ humanæ tibi recto talo
 vivere, id est, certo, excelso & erecto
 gradu in virtutis & honestatis via in-
 cere, dedit, & concessit, liber es. *Recto,*
&c. Metaph. ab illis qui non sunt Scav-
 ri, nec obtortis pedibus incedunt, ad
 animum. Græcis *ὁρθοποδοῦν* ἐστὶν ὁρθῶς
 ἰέναι. Est enim *salus* hic ima pars pedis, sive
 os quod juxta calcaneum extruberat. Tur-
 nebus lib. 12. cap. 12

105. *Ars.* Ratio & Sapientia, ars
 vitæ humanæ. *Et, &c.* Id est, ita ve-
 rum à falso, bonum à malo discernis &
 dignoscis, ut falsa veritatis & vitia vir-
 tutis specie, nulla ratione te possint de-
 cipere tibi que imponere. *Lubin.*

106. *Subarato.* Quod subtus vel in-

terius, 22 loco auri habeat. *Mendosum,*
&c. Id est, non solidum crepat, sed
 malignè responderet percussum, ut Sat. 3.
 dixit, & absurdum sonum edat. Ut & tu
 ira quid verum aut fictum, quid genui-
 num, & adulterinum, possis discernere
 & internoscere. *Idem.*

107. *Quæque, &c.* Id est, si in o-
 mnibus rebus quid bonum, quid ma-
 lum, quid faciendum, quid demitten-
 dum exactè adeo discernere, & digno-
 scere novisti. Solebant enim bona tan-
 quam candida, albo lapillo, mala tan-
 quam atra & adverbia, nigro signare. *Vi-
 cissim.* Id est, & contra, vel rursus.
Idem.

108. *Illæ, &c.* Quæ sequenda nimi-
 rum, colore albo, & benigno. *Mox hæc.*
 Mala nimirum & fugienda, nigro. *Idem.*

109. *Es, &c.* Id est, si moderata
 à Diis exoptas, & tua sorte contentus vi-
 vis. *Presso lare.* Re domestica non ni-
 mis magnifica, sed mediocri, & humili.
Dulcis, &c. Facilis, benignus, & libe-
 ralis. *Idem.*

110. *Jam, &c.* Definitio liberalis
 hominis, ex effectis: Ut jam granaria
 & horrea, quibus frumenta condis, a-
 stringas, nec nimis patetacias: jam nunc
 eadem laxes, & liberalius inde largiaris.
Jam, &c. Id est, modo. *Idem.*

111. *Inque, &c.* Id est, si nullum
 avaritiæ & sordium signum in te appa-
 reat, & adeo es excelli animi, ita ut in
 trivio nummum fixum in luto à pueris,
 ut sordidos cognoscant, & irideant,
 possis transcendere & præterire. *Lubin.*
 Vel, si is es, tu, qui possis contemnere
 lucrum

[Faint, illegible text from bleed-through]

[illegible]

1. The first of these is the fact that the
2. second of these is the fact that the
3. third of these is the fact that the
4. fourth of these is the fact that the
5. fifth of these is the fact that the

... de ...
... de ...
... de ...
... de ...
... de ...

— Lubin.
de omnia tere exemplaria, non
tunc & minus continet hinc

1. Affirmationis confirmatio
 2. secundum rationem
 3. et veritatem
 4. et veritatem
 5. et veritatem
 6. et veritatem
 7. et veritatem
 8. et veritatem
 9. et veritatem
 10. et veritatem
 11. et veritatem
 12. et veritatem
 13. et veritatem
 14. et veritatem
 15. et veritatem
 16. et veritatem
 17. et veritatem
 18. et veritatem
 19. et veritatem
 20. et veritatem
 21. et veritatem
 22. et veritatem
 23. et veritatem
 24. et veritatem
 25. et veritatem
 26. et veritatem
 27. et veritatem
 28. et veritatem
 29. et veritatem
 30. et veritatem
 31. et veritatem
 32. et veritatem
 33. et veritatem
 34. et veritatem
 35. et veritatem
 36. et veritatem
 37. et veritatem
 38. et veritatem
 39. et veritatem
 40. et veritatem
 41. et veritatem
 42. et veritatem
 43. et veritatem
 44. et veritatem
 45. et veritatem
 46. et veritatem
 47. et veritatem
 48. et veritatem
 49. et veritatem
 50. et veritatem
 51. et veritatem
 52. et veritatem
 53. et veritatem
 54. et veritatem
 55. et veritatem
 56. et veritatem
 57. et veritatem
 58. et veritatem
 59. et veritatem
 60. et veritatem
 61. et veritatem
 62. et veritatem
 63. et veritatem
 64. et veritatem
 65. et veritatem
 66. et veritatem
 67. et veritatem
 68. et veritatem
 69. et veritatem
 70. et veritatem
 71. et veritatem
 72. et veritatem
 73. et veritatem
 74. et veritatem
 75. et veritatem
 76. et veritatem
 77. et veritatem
 78. et veritatem
 79. et veritatem
 80. et veritatem
 81. et veritatem
 82. et veritatem
 83. et veritatem
 84. et veritatem
 85. et veritatem
 86. et veritatem
 87. et veritatem
 88. et veritatem
 89. et veritatem
 90. et veritatem
 91. et veritatem
 92. et veritatem
 93. et veritatem
 94. et veritatem
 95. et veritatem
 96. et veritatem
 97. et veritatem
 98. et veritatem
 99. et veritatem
 100. et veritatem

sed nullo ture litabis,
ut semuncia recti.
cum sis cætera fossor,
nos satyri moveare Bathylli:
hoc fumis tot subdite rebus?
nisi quem vindicta relaxat?
Crispini ad balnea defer.

Si

T.
us panto-

tamen stultum
minimū
movere po-
tensionem
ap. 1.
illige, vel in
] Sensus est:
tabis, nullis
a Deo impe-
nuncia rectæ
, & sapientiz,
is hæreat. Ca.
non accipienda
nulla argumen-
tatione. Trans-

] Ut sapiens ulla
totus sapit: Ratio
tutes te mutuo con-
dium est inter vir-
] Sub. Semuncia, &c.]
sapientiz. Est autem
cia, poniturque hoc
lum exigua. Lubin.
] Id est, non miscen-
, &c.] Ut quicunque
t, & rusticus, tantum
minimū, & artificiosum
detur, ut ne quidem ad
numeros, tonos, & ryth-
s Bathylli Pantomimi Sa-
apte, & congruenter sal-
neque tu, cum malus, &
vel in minimis secundum
xeris. Cætera.] Id est, in
omnibus. Locutio Græca.

Nam Græci κατὰ subintelligunt. Id est,
quo ad cætera. Fossor.] Homo agrestis,
servus, imperitus, idiota. Idem.

123. Tres, &c.] Ita dicit, ut exigui-
tatem rei exprimat. Id est, non obtine-
bis, ut qui reliqua tota vita pro insipien-
te ac stulto te geras: in quibusdam ta-
men actionibus sapiens dicaris. Nume-
ros.] Ita dicit, quod in hujusmodi sal-
tationibus sunt cæteræ pedum dimensio-
nes. Satyri, &c.] Fuit Bathyllus Chi-
ronomus Pantomimus, & saltator ge-
sculatione utens, & fuit Mæcenatis
libertus, quem a Satyra saltatione, &
pedum agilitate, cum eximius saltator
esset, Satyrum vocat; non qui saltat Sa-
tyrum, sed qui non minus bene quam
Satyrus aliquis saltat. Casaub. Tres, &c.]
Ubi satyrum Bathyllum vocat pantomi-
mum Bathyllum. Ita omnes antiqui li-
bri in eo versu legunt: ar doctissimi viri
satyrum ibi malunt. Salmasius.

124. Liber ego.] Altera Dama pro-
lepsis, qui nullis Persii argumentis edo-
mitus, liberum tamen se esse contendit.
Unde, &c.] Quæso unde hoc tibi furis
& usurpas, quod te liberum dicas, cum
tot rebus, tot imperiosissimis dominis
subditus & subiectus sis. Lubin.

125. An, &c.] An tu adeo bardus
& stupidus es, ut existimes nullum a-
lium esse dominum, nisi a quo vindicta
prætoris te liberat. Dominum.] Allum
scilicet, quam corporis. Corporis do-
mini sunt homines: animi, vitium &
affectus. Vindicta, &c.] Cujus domi-
natum virga, servi caput tangens, dissol-
vit. Idem.

126. Puer.] Sensus est: Ubi ego
vel alius quisquam dominus imperiosa
voce pronuncio: I puer, & strigiles de-
fer ad balnea Crispini. Cæteris ad hac nu-

gare

pr
tra
nu
tier
fed
ci
ave
Ca
de
Se
he
tis
H
de
m
cy
ni
a
m
le
ce
u
g
S
L

SATYRA V.

jura. Sed Iuppiter audiet. Et
atum digito terebrare salinum
erages, si vivere cum Iove tem
pellem succinctus, & œnophoru
avem: nihil obstat, quin trabe v
pias, nisi solers Luxuria ante
moneat: Quo deinde insane ruis

CHOLIAST.

Gr.] Negotiare, & spe
commuta.

Gr.] Lingua Gallorum
varones dicuntur servi mi
que stultissimi sunt, servi
orum.

Gr.] Œnophorum vas vi
enim vinum est, de

phoris fundus, sententia nobis.

VARIORUM.

& anteverte, ut eo carius dis
sente, Gr.] Qui è navi do
in forum piper deportet. Si

Non simplicitate pueri, si
sim diu tolerat. Gafamb.

Verte, Gr.] Negotiare, & spe
o specie commuta. Vel verte pro

id est, decipe, circumscribe.

Gr.] Pejora talia enim sua
ritia, omnium malorum radix.

Gr.] Respicit autem eo, quod
anes poenarum metu, non honesta

ore plerumque peccatis abstineant.

Gr.] Alii legunt Eben. Respon
Avaritia: Heu tibi misero, heu ho

uarde & stolide, si cum Jove vivere,
que mandata exsequi contendas

quam rem facies, & vitam inopem
miseram perages. Lubin.

138. Baro.] Hujus vocibuli quater
eminit Cic. ep. ult. libro ix. Quidam

gant Vars & Vars: ut Metaph. dit à
osore ad animam. Baro.] Barde, stul

re, & stolide. Regusbarum. Quod ali
quoties cum eodem sale appositum sit.

Sic dicimus: Ale regusbarum. Lubin.

Lubin. Digito, Gr.] Inopiam sum

nam notat, cui ut mē
quas salino tenaciter
lat, salinum perterebrat
lib. x. cap. 22.

139. Perager.] Vitar
Id est, si sancte & pi
jusjurandum colere. Idem

140. Jam pueris, Gr.
ritia peruasus, ad iter l
ratus, pueris & servis t
lem & œnophorum acc
ptas. Alii legunt hic:

Idem.] Manticam intelli
crum, cui vestes & ali
ria includebant. Œno
narium, quasi vinum

lib. xx. cap. 1.

141. Ocyus, Gr.] D
vel ut sint verba Dam
pellantis: Ocyus hæc ad
fente. Vel sunt Poëtæ: O

festinas, & properas. N
Poëtæ. Nihil te remora
gio mare Ægeum vasa

navibus rapias, & traj

142. Ægeum.] Pri
enim Ægeum pars m
prope Græciam, Euro
dens. Rapias.] Velo

de scætes. Hyperbole.
hil te navigaturum rem

Luxuria. Solers.] Blar
contra Avaritiz persuas
prædulce malum. Ant

viges. Idem.

143. Seductum.] Ni
navem conscendas, l
ductum, & à proposi
tia deturbatum movea

Gr.] Quasi dicat: Qu
stolide tanta animi c
quid tibi vis, & quid c

SATYRA V.

rio, carpatum dulcia: nostrum est;
cinis, & manes, & fabula fies.
hor leti. fugit hora: hoc, quod loquor, ind
is? duplici in diversum scinderis hamo:
an hunc sequeris? subeas alternus oportet
obsequio dominos: alternus oberres.
cum obstiteteris semel, instantique negaris
nperio, Rupi jam vincula, dicas.
luctata canis nodum arripit: attamen illi

T. SCHOLIAST.

in quod, &c.] Horatius:
uitur fugit in vida atas.

VARIORUM.

Damam ad voluptatem ex ad-

Carpamus, &c.] Delitiis fru-

Est autem Metaph. à fructibus.

&c.] Ex Epicureorum senten-

it, qui illud tantum tempus se vi-

surabant, quod genio indulgissent.

ea demum pars vitæ tux, quam

id est, voluptatibus, impendis,

est vita. *Cassaubon.* Turneb. lib. xx.

11.

52. Cinis.] Mortuorum enim corpo-

cremabantur, & in cinerem resolve-

ntur. *Et manes.*] Sic Horatius:

fam te premet nox fabulaque manes.

omit autem manes pro exequiis, & cor-

sore funerato. *Fabula.*] Id est, sermo

tantum de te supererit, præterea nihil.

Lubin.

153. Vive memor, &c.] Sic Horatius:

Dum licet, in rebus jucundis vive beatum,

Vive memor, quamvis tui brevis.

Fugit, &c.] Id est, tempus vitæ celeriter

elabitur. *Hoc, &c.*] Hoc ipsum tempus

momentum, quo hæc tibi dico, pars

est decrepta inde, & quæ ubi perierit,

namquam sit reditura. *Cassaub.* Turneb.

lib. xx. cap. 1.

154. En quid, &c.] Jam Poëtæ verba

sequuntur. En egregie & liberrime liber-

te M. Dama, quid jam agis? quid ad hæc

respondes? Nimirum omnium vilissi-

um es mancipium, & ab his d
imperiis dominis in dive
ecu hamo piscis, distraheris. *D*
&c.] Diversis blanditiis & ille
Avaritiæ & Luxuriæ. *In, &c.*] I
trarias partes traheris. *Lubin.*

155. Huncine, &c.] Subintelligi
mum vel dominum potius. *Subeas.*
Id est, necesse est, ut alternatim
ternis vicibus modo Avaritiæ, &
Luxuriæ dominium subeas, & ut
nis vicibus Avaritiæ, & Luxuriæ se
Alternis.] Egregium vocabulum p
ces. Nomen pro adverbio. *Idem.*

156. Oberres.] Ita dicit, quia du
incerti errant. *Idem.*

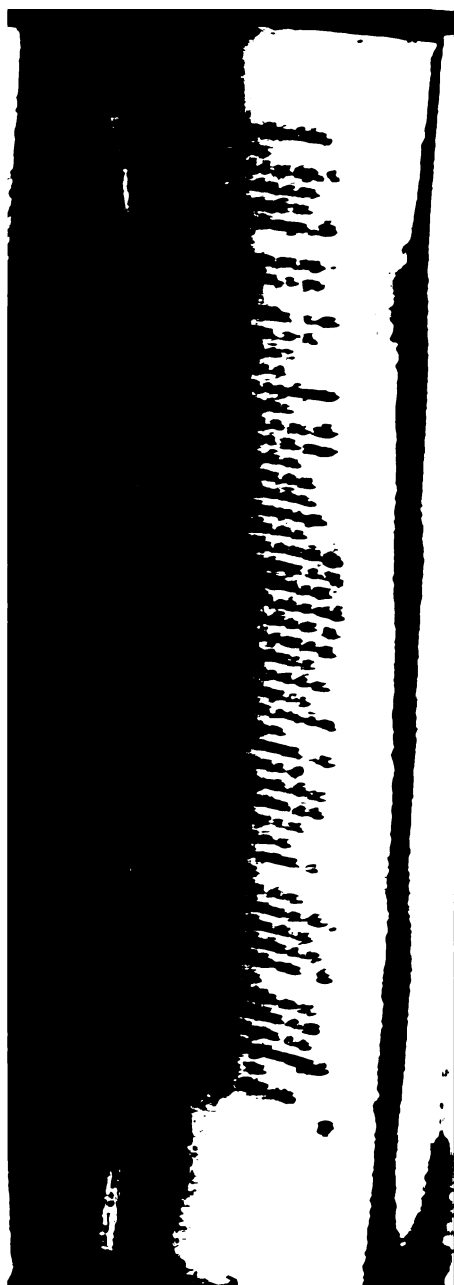
157. Nec, &c.] Nectucum uni
rum dominorum sive Avaritiæ, sive
xuriæ obstiteteris, eiusque servitii ju
semel excussetis, & imperio instat
impellentis parere negaris: statim vi
la servitutis te omnino rupisse, &
liberum esse dicas. *Semel.*] Non
semel aliquid recte fecisse satis est
requiritur virtutis &c. *Instanti, &c.*]
gento domini Avaritiæ, & Luxuriæ.

158. Rupi, &c.] Id est, jam
sum, & omne servitutis jugum ex
Idem.

159. Nam, &c.] Ut canis ad fu
vel vinculum alligata, ubi diu multi
que cum sine & vinculo luctata est,
dem eludatur, & nodum vinculi
pit, abhumpit, & aufugit. Et tamen
canis cum fugit, longa vinoali &
næ pars, qua rursus facile compreh
& ad antiquum dominum reduci po
illi à collo trahitur: Ita daga tu h

G





Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum
 Herodis venere dies, unctaque fenestra
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:

VET. SCHOLIAST.

189. *Herodis, &c.*] Herodes apud Judæos regnavit temporibus Augusti, in partibus Syriæ. Herodiani ergo diem natalem Herodis observant, ut etiam Sabbara: quo die lucernas accensas, & violis coronatas in fenestris ponunt.

VARIORUM.

Maxime propter officia salutationum, quas ante diluculum inchoabant. de labore & vigiliis candidatorum multa Cicerone variis locis. *Casaub.* Vel ita dicit, quia ambitio hominem non facile finit quiescere. *Et, &c.*] Solebant ambitiosi ludis, viscerationibus, congiariis, & largitionibus, populi gratiam captare. *Lub.*

178. *Rixanti, &c.*] In legendis leguminibus inter se rixanti, contententi, & litiganti. *Floralia.*] Festa in honorem Floræ meretricis instituta, obscena, & infanda. Erat autem *Flora* Dea, quæ floribus præest, & leguminibus colitur. De cujus obscenis sacris vide Lactant. lib. 1. cap. 20. *Lubin.* Sed hic intelliguntur omnes ludorum species, quos edebant Magistratus, popularem gratiam captantes. *Casaub.*

179. *Aprici, &c.*] Solent senes in sole hiberno apricantes *ἡλιόθεοι*, circa meridiem calidiorē, de nugis hoc genus garrere: unde Græcorum proverbium *ῥαδιόματι ἡλιόθεοι*. *Casaub.* Turneb. l. 20. c. 1. *Quid, &c.*] Quam populo placere, & in admiratione & gratia esse. Ironice. *Lubin.*

180. *Herodis dies.*] Persius de superstitione hic agens, exempla ponit eorum hominum, qui Judæis aut Asiaticis & Ægyptiacis ritibus Romæ uterentur; Judæica religio Romæ peregrina

Lat censebatur, solis Judæis urbem incoctibus permittita. *Herodis dies.* *Turneb.* quos colit populus qui Herodi pariter Judæi nempe. Sed præstat interpretari de propria illorum Judæorum festa: ab Herode magno, pridem vita defuncto, Herodiani sunt dicti, qui Herodem pro Christo colebant. *Dies.* *ergo Herodis,* appellat natalem diem Herodis, non quidem veræ *Herodis*, sed *Herodis* regni apud Judæos: nam & illi dies vocabantur natales. *Casaub.* *Unctaque,* &c. Modum ostendit, quo ille dies ab Herodiæis colebatur. Omnium pene rituum communis fuit ritus, ad gratificationem ignem accendere: nec alium in templis lumina accendebant, etiam domi quisque suæ, eaque jacebant in fenestris appendebant. *Casaub.* *Turneb.* lib. 22. cap. 12. *Unctæ ergo dicitur oboleum,* quod ex lucernis exudabat. *Lubin.* 181. *Dispositæ.*] In fenestra ordinatæ, & ordinatæ. *Pinguem.*] Lucem pingui nebula aut fumo emissit. *Vomuere.*] Pro emittere.

182. *Portantes, &c.*] Græci scriptores celebrationes diei festi duabus vocibus designare solent, *ἑσθία* & *σπονδαί*, sponsum luminibus & coronamentis. *Casaub.* *Violas.*] Coronabant autem & aras, & simulacra Deorum, & fores & januas suæ. *Lubin.* *Rubrum.*] Catinum rubro colore tinctum intelligit, quod forte apertæ genus rubrum fuerit, unde illa scyllia conficiebantur, quod cauda thynni complectebatur. Est autem Hypallage, pro *vas amplius candens thynni*, & *canis* pro toto pisce. *Lubin.*

183. *Natat.*] Respicit forte ad præceptum Horatii, pisces in magna patina poni debere. *Lubin.* Vel cum ait, *natat*, ostendit ex jure solitum comedi. *Casaub.* *Thynus.*] *Turneb.*

Labra moves tacitus, recutitaque sabbata palles.
 Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto:
 Hinc grandes Galli, & cum sitro lusca sacerdos,
 Incussere Deos instantes corpora, si non
 Prædictum ter mane caput gustaveris alli.
 Dixeris hæc inter varicosos centuriones,

185

VET. SCHOLIAST.

184. *Recutitaque, &c.*] Instituta Judæorum significat, propter circumcilionem: quam, auditores suos secuti, faciunt.
 185. *Ovoque, &c.*] Sacerdotes, qui explorandis periculis sacra faciebant, observare solebant ovum igni impositum, utrum in capite, an in latere defudaret. Si autem ruptum effluerat, periculum ei portendebat, pro quo factum fuerat, vel rei familiari ejus.
 186. *Cum, &c.*] Sistrum sacerdos Isidis portant. Lusca autem, ideo, quod nubes deformes cum maritos non invenerint, ad ministeria Deorum se conferant.

VARIORUM.

184. *Labra, &c.*] Id est, tacito murmure preces tuas superstitiosas concipis & emittis. *Lubinus.* Vel frequentas Judæorum profechas & una cum ipsis, murmure vota tua ibi concipis. *Casaub.*
Recutita, &c.] Recutita dicit ob Judæos apellas, circumcisos, recutitos & præputiatis. *Lubin.*
 185. *Tunc, &c.*] Id est, postquam pervasit & occupavit anile hoc vitium: nigri lemures, supplet inmentur. *Casaub.*
 Mox una, mox alia superstitione servum te sollicitat: Tunc enim nigri Lemures, & spiritus nocturni mortalibus adversi & noxii, & pericula ovq in sacrificiis vel inter sacrificandum rupto: Tunc grandes illi venerandi, & longævi Cybeles matris magnæ Deum sacerdotes & lusca Isidis sacerdos alia superstitione te anxium habent, &c. *Ovoque, &c.*] Sacerdotes, qui explorandis periculis sacra faciebant, observare extrema aliqua superstitione solebant ovum igni im-

positum, utrum in capite, an in latere defudaret. Si autem ruptum effluerat, periculum ei portendebat pro quo factum fuerat, vel familiaris ejus. *Lubin.*

186. *Hinc, &c.*] Galli sacerdotes Cybeles erant, à Gallo Phrygiæ flumine, cujus aquam qui bibissent, reddebantur insani. Et in illo furore genitalia sibi amputabant. *Grandis.*] Pingues sacrificiis, vel grandævi. *Lubinus.* Postquam animus superstitione depravatus est, tunc adeuntur Matris Deum sacerdotes, & Isiaci. utrumque genus hominum male audiebat. *Casaubonus.* Et, &c.] Crepitaculum erat Isidis sacerdotum, &c. *ææææ,* à quatiendo. *Lusca.*] Nam nubes deformes vel aliquo corporis defectu vitiatæ, cum maritos non invenirent, ad ministeria Isidis se conferbant. *Lubin.*

187. *Incussere Deos.*] Inculcaverunt & denunciarunt unicuique iram & poenam Deorum, vel pericula à Diis, qui hujusmodi superstitionis remediis se non præmunivissent. *Lubinus.* Deos, &c.] Deos Syrios intelligit, Venerem & ejus filium, fortasse etiam Adonidem, qui Veneri præpositus. *ææææ.* Turneb. libro 40. cap. 8.

188. *Si non.*] Vel ter à te, antequam gustes, nominatum. *Alli* enim caput a jejunis gustatum, contra artem magicam valere credebatur. *Lubin.*

189. *Dixeris, &c.*] Si hæc inter stultos milites, & varicosos & corruptos centuriones dixeris, continuo Pulsenius bardus ille Centurio, illa cachinno excipit, & crassum & immane ridet, & omnem Philosophiam vix uno obulo emerit: & centum Græcos Philosophos & sapientes vix curto centulle, centum curratis, & imminatis assibus liceat, & ultimæ. *Varicosos.*] Proprie illi, qui venas tumidiore habent, *Idem.*

G 2

199. *Græf.*

Continuo crassum ridet Pulsenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

VARIORUM.

190. *Crassum*.] Pro *crasse*. Alii, *Cras-*
sum, nomen proprium esse censent. *Pul-*
senius.] Nomen proprium bardi militis.
Alii legunt *Vulsenius*. *Centum*, &c.] Phi-
losofos Stoicos intelligit. *Curto*, &c.]
Centum assibus curtatis & imminutis.

Est enim *Centus* 100. asses, qui id
valent quod 40. Sestertii H. S. *Licet*
Licet vel *licitari* est *precium* poni
vel ultro in auctione *deferre*, *das*:
rebus emendis alius alio majus *preti-*
um pollicetur. Hic idem est, quod *al-*
tanti facit, emit. *Lubin*.

SATYRA VI.

A D

CÆSIUM BASSUM

ARGUM. In avaros, qui parce & sordide vivunt, ut relinquant heredibus, qui
nequiter profundant.

Admovit jam bruma foco te, Basse, Sabino?
Jamne lyra, & tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum,

Atque

VET. SCHOLIAST.

1. **A**dmovit.] Hanc satyram scribebat
Persius ad Cæcium Bassum Poë-
tam Lyricum, quem fama est, in præ-
diis suis positum, ardente Vesuvio mon-
te Campaniæ, & late ignibus abundante,
cum villa sua ustum esse. Hic ergo dum
viveret, Roma ad sabinos necessario
transibat, ubi brumali tempore in cali-
do loco carmina scribebat.

VARIORUM.

In hac ultima Satyra in incredibilem
Romanorum avaritiam invehitur, ad
quam notandam, occasionem capiat à dis-
similitudine studiorum Persii & Cæcii Bassi
Poëtarum, & imperita multitudinis Ro-
mana. Lubin.

1. *Admovere*.] Ubi jam demum, o
Cæsi Basse, te hyemare credam, admo-
vitne te hyems suo frigore, & aëris in-
clementia foco Sabino in agrotuo, in
quem te secessisse mihi relatum est? Vel:
Utrum agis in Sabinis? *Bruma*.] Seu

frigoris inclementia te ad focum comp-
lit. *Basse*.] Cæcium Poëtam Lyricum
telligit. *Idem*.

2. *Jamne lyra*.] Ecquid jam lyra
vivit & viget? Ecquid jam severo, præ-
vi, & tetrico pectine chordas lyrae pe-
curis, & pulsas? *Tetrico pectine*.] *G-*
vem & severum stylum, vel carmen
notat. Vani vero qui *tetricum* hic in-
telligunt de Sabino monte *Tetrico*. Ad
pro *Tetrico* legunt, *trita*. *Vivunt*.] *Me-*
taph. personarum vel pulsantur. *Idem*.

3. *Mire*, &c.] Admirandus es ar-
tífex & opifex, qui mira ingenii dexte-
rate veterum vocum primordia, nume-
ris & versibus excitare, & marem stre-
pitum, masculinum & virilem sonitum
fidis & lyra à Græcis ad Romanos tran-
slata, & Latine intendisse. *Numeris*.]
Carmine Veterum, &c.] Vel quod anti-
quius fuerit hic Cæsius, antiquitatis
dictionibus usus sit, vel quod Poëta
scribat, quæ omnium prima apud Ro-
males credita. Horat.

Fuit hæc sapientia quondam.
Turneb. lib. 3. e. cap. 7.

4. *Atque*

Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
 Mox juvenes agitare jocos, & pollice honesto
 Egregios luisse senes? Mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli, & multa litus se valle receptat.
 Lunai portum est operæ cognoscere cives.
 Cor jubet hoc Ennii, postquam destertuit esse
 Mæonides Quintus, pavone ex Pythagorea

Hic

VET. SCHOLIAST.

6. *Mihi, &c.*] Scilicet Persius significat secessisse in Liguriz fines, videlicet propter Fulviam Sifenniam matrem suam, quæ post mortem prioris viri ibi nupta erat.

7. *Hibernat.*] Sævire, vel à navigiis vacat. Sicut enim naves hibernare dicimus, sic & mare, cum non navigatur.

10. *Cor jubet, &c.*] Hunc versum ad suum carmen de Ennii carminibus transtulit.

VARIORUM.

4. *Atque, &c.*] Denotat Lyricorum Poëtarum subjectum. Fontem & animum sonitum, ut Pindari & aliorum heroicorum, & fortium virorum facta præclara. *Intendisse.*] Intensione nervorum, eorumque pulsu expressisse, & accinxisse. *Latina.*] A Græcis, per te & Horat. ad Latinos translatz. *Lubin.*

5. *Mox, &c.*] Id est, qui mirus es artifex ad juveniles jocos, & amores versibus agitando. Et honesto pollice decore, & docto Poëmate egregios senes, eorumque sales, & joca describendo. *Idem.*

6. *Luisse.*] Jucunde versibus descripsisse. *Mihi, &c.*] Verba Persii de se; & est *ut a Mæonide*. Ego nunc fruor tepore maris Ligustici commoti vehementius, ut per hyemem solet. Erat autem apud matrem Fulviam Sifenniam, quæ Liguriz cuidam aut Lunensi nupsit. *Casaub. Turneb. Nunc.*] Alias enim Romæ dego. *Ligus ora.*] Pro Ligustica. Est autem Ligus hoc loco sceminiū, & ad ora refertur *Lubin.*

7. *Intepet.*] Temperatiorem, & mitionem ætatem præbet. Indicat Liguriam

magis tepidam hyemis tempore esse, quam in aliis regionibus. *Meum, &c.*] *Herruscum* vel *Ligusticum* intelligit. *Hibernat.*] Sævire, & à navigiis vacat. *Qua, &c.*] Lunæ opidi amœnitas declaratur ex adjuncto portu, id est, ubi summa loci amœnitas, qua nimirum altissimi scopuli ingens ab utraque parte latus dant & efficiunt. *Qua.*] Id est, ubi. *Latus, &c.*] Id est, ingentes sui partes, vel ingentia brachia ab utraque parte protendunt, & porrigunt. *Idem.*

8. *Et litus.*] Id est, ubi litus in se recipit mukam vallem, & planiciem & riuum à ventis & frigore quasi suum, & gremium. *Multa, &c.*] Videtur *valiem* appellare curvaturam lunati litoris, unde & *Luna* dictus. *Casaubonus.*

9. *Lunai, &c.*] Inscrit versum Ennii, qui & ipse hunc portum collaudavit, & commendavit: & cives ad mercaturam invitavit. *Est, &c.*] Precium scilicet. *Lubin.*

10. *Cor, &c.*] Pro Ennio cordato, & ingenioso. *Destertuit.*] Id est, somnandi finem fecit. Obiter Ennii vanitatem perstringit. Id est, postquam expers factus non amplius delirat, sed jam cor habet; id est, cordatus & sapiens est. Quamvis sint qui *cordis* mentione respiciant ad illud Ennii, quo dixit sibi tria corda esse, quia tres linguas calleat, Latinam, Græcam & Oscam. *Idem.*

11. *Mæonides.*] *Homerus.* Somniavit autem Ennius se *Homerum* esse factum. *Quintus.*] Non numeri, sed Ennii prænomen est. Id est, jam rursus *Quintus Ennius* ex pavone *Pythagoreo* factus. Aniles *Pythagorice* nugæ. *Turneb. lib. 3. cap. 7.*

G 4

12. Hic

Heic ego securus vulgo, & quid præparet **Auster**
 Infelix pecori: securus, & angulus ille
 Vicini, nostro quia pinguior: & si adeo omnes
 Ditefcant orti pejoribus, usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
 Et signum in vapida naso tetigisse lagenâ.
 Discrepet his alius. Geminos horoscope varo
 Producis genio. Solis natalibus, est qui
 Tingat olus siccum muria vaser in calice empta,

VARIORUM.

12. *Heic, &c.*] *Hic*, in hoc loco, ego dego in tranquilla pace, & ocio: vulgi, & quid populus de me sentiat, securus. *Et, &c.*] Nec curo quid **Auster** ventus ille meridionalis suo calore pecudi infelix, innoxius & pestilens, præparet, & portendat: indicat autem se vita stoicum esse, & nullis adfectibus perturbari. *Lubinus.*

13. *Securus, &c.*] Non curo, non invideo, quod vicinus meus me ditior, & quod ejus agelli angulus, nostro vel meo longe pinguior & fertilior est.

14. *Et si, &c.*] Etsi omnes homines mali & ignobiles ditefcunt, ego tamen miseresse, usque invidere nolim.

15. *Usque, &c.*] Id est, semper ego nolim. *Lubinus.* Vel nunquam adducas, ut dolorem ex ca re ullum capiam. *Cassaubonus.*

16. *Curvus.*] In terram pronus more tristitium & dolentium. *Ob id.*] Eo nomine, quod alii fortunati sunt, & ditefcunt. *Minui, &c.*] Id est, tadio, & dolore, & aliorum rebus secundis consumi, & contabescere. *Senium pto* tadio ponit. *Sine uncto.*] Uncto & delicato cibo. *Lubinus.*

17. *Et, &c.*] Solebant avari esculenta & poculenta annulo obfignare, ne furtim aliquid auferretur. *Lubinus. In, &c.*] Duplex nota minutissimarum sordium est, quam heic recenset: prior, obfignare lagenas in quibus non vinum sit, sed vapida, id enim est *vapida lagena*. Deinde cum obfignande sunt, tanto studio observare an salva & integra sint signa, ut

naso contingat lagenas. *Cassaubonus. Turnebus. lib. 30. cap. 7.*

18. *Discrepet, &c.*] Sensus est: Ego quidem ita vivo, nec contra dico, quæ alii aliter vivant, & illi quidem discrepent, & dissideant ab hisce meis moribus. Est autem concessio. *Geminus, &c.* O Horoscope, qui unus & idem es, tu men producis in lucem geminos eorum parentibus, eodem tempore factos, & natos, vario ingenio, dissimilibus studiis, diversis moribus. *Horoscope.* Illud temporis momentum est, intra quod quisque nascitur: quasi temporis inplexio. *Varo.*] Vario, dissimili, dissensu ingenio. *Lubinus.*

19. *Producis*] In lucem ex utero materno proteris. Contra alogos illos astrologos, qui purant eodem tempore, & sub eadem constellatione natos similes esse adfectos. *Solis, &c.*] Inde fit, & inter geminos etiam alter sit, & inveniat, qui adeo vafre & callide suas opes adferret, ut alius extreme sordidus & avarus, misere & renitenter victiret, alius siccum sine ullo liquamine olus comedat, solis autem diebus natalibus longius aliquanto vivere sustineat, olus aliud siccum tingat, & ungat. idque magis genere liquaminis vilissimo, illaque in calice empta. *Lubinus.*

20. *Tingat.*] Leviter tangat, & imbuet. *Siccum.*] Aliud, & nullo uncto vel liquamine imbutum. *Muria.*] Liquaminis generis vilissimum, quod ex thynnorum fabe conficiebatur, ut garum ex leombrorum. Est etiam aqua salsa & qua aliquod fuit maceratum, aut servatum. *In, &c.*] Id est, in exiguo vasculo

lo pace,

Iple sacrum inrorans patinae piper: hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.
 Messetenus propria vive: & granaria (fas est) 25
 Emole. quid metuas? occa: & seges altera in herba est.

A 4

VET. SCHOLIAST.

24. *Turdorum, &c.*] Cognoscere turdorum saporē. Solent enim quidam gula dediti, tantæ subtilitatis habere palatum, ut dignoscant turdos, an cellanus, an tertarius sit: an masculus, an foemina. Turdorum dixit abusive, cum turdorum debuerat, ut Horatius ponit:

Pene macros, arsis, dum turdos versat in igni.

VARIORUM.

lo parce, ne diebus profectis aliquid superfit. Muria autem & similia in calice emere, moris fuit. *Lubin.*

21. *Ipsē, &c.*] Id est, adeo avarus, & sordidus, ut piper tanquam rem sacram & religiosam minimeque tangendam, parce admodum, & minutatim patinae instillet, & quasi lrozet. *Ipsc.*] *ΕμψαCte* Aliis enim hæc non concedit. *Hic, &c.*] Exemplum prodigi. At hic alius, vel alter puer ex geminis tanquam magnanimus bonorum suorum possessor, grandia bona, ingentes opes, dente, gula, peragit, dilapidat & absumit. *Idem.*

22. *Magnanimus.*] Avaritiam pusillanimes, ut qui habeantur, non habeant divitias. *Lubin. Puer.*] Hic pro stulto, non ætate, sed moribus. *Casaub. Utar, &c.*] Id est, ego autem contra utar meis facultatibus, utar inquam illis, sed tamen ita ne illis abutar, & in luxuriam vitium incidam, nec nimis laurus & delicatus libertis meis & servis, rhombos, & preciosos pisces per extremam luxuriam apponam. *Lautus.*] Liberalis nimis, delicatus, prodigus. *Lubin.*

23. *Rhombos.*] Piscis plani genus, Romanæ olim in delitiis habitus. *Een Tarboe.* *Ponere.*] In cibum apponere.

24. *Nec, &c.*] Id est, nec more ex-

treme delicatiorum & luxuriosorum nimium solersim, & subtilis meo palato, ut salivam tenuem, & saporē minimo discrimine distantem turdorum juniperis pastorum, & aliorum possim dignoscere, & discernere. Dixit autem turdorum abusive pro turdorum. *Lubin. Salivam.*] *Salivam* pro gustu ponunt. Hinc *salivam maverē* Latini dicunt, quæ gustum excitant & proritant. *Salmaf. Turneb. lib. 30. cap. 7 Solers, &c.*] Et maxima solertia internoscam & discernam. *Lubin.*

25. *Messe, &c.*] Id est: faciendus est sumtus pro ratione facultatum, & sumtus messe propria vel annuis priorum agrorum proventibus metendi sunt. *Lubin. Vivere messe tenuis.*] nihil quicquam de reditu reliquum facere, id enim est *tenuis*, totum enim semper includit illud de quo dicitur. *Casaubonus. Er, &c.*] Contra parsimoniam nimiam. *Fas est* quod terra nascitur, granaria, & frumenta tua emolere, & panes inde conficere, vel ad alios usus adhibere. *Granaria.* pro frumento in granario recondito. *Lubin. Fas, &c.*] Quid cogitas, inquit, ô stulte, dum assidue bona congeris in horrea & granaria? quin potius promissis quæ servas condita, & amicis pauperibus illa largiris? *Casaub.*

26. *Emole, &c.*] Pro exhausti molendo, ac quotidie liberaliter insumendo. *Casaub. Quid, &c.*] Occurrit objectioni avari. At metuo, ne consumto illo frumento, paupertate premar. Respondet Persius: Tu tantum officia tua ac munia fideliter exsequere, & nihil ibi defuturum est: tu tantum ara, sere, occa, & rustica opera diligenter obi, & altera messis, altera seges, aliud frumentum tibi in herba est, tibi in agro resurget & creset. Recte metuas dixit: avari enim cupiunt & metuunt, unde pusillanimes;

G 5

Ast vocat officium: trabe rupta, Bruttia saxa
 Prendit amicus inops: remque omnem, surdaque vos
 Condidit Ionio: jacet ipse in littore, & una
 Ingentes de puppe Dei: jamque obvia mergis
 Costa ratis laceræ. nunc & de cespite vivo
 Frange aliquid: largire inopi, ne pictus oberret
 Cærulea in tabula. Sed cœnam funeris, heres
 Negliget iratus, quod rem curtaveris: urnæ

Ossa

VET. SCHOLIAST.

30. *Ingentes, &c.*] Navium tutelam dicam, quam in puppibus habent, vel pingunt.

V A R I O R U M.

Ianimes; ut contra prodigus, magnanimus superius dicitur. *Ossa.*] Grandes glebas cadere, & lignibus frangere. *In, &c.*] Vide Proverbium:

- tua messis in herba est.

Turneb. lib. 30. cap. 7.

27. *At, &c.*] Hæc sequentia interpretes, Persii verba, esse censent. Sed sunt avari, perfimoniam suam defendentis, eique honestissimam rationem prætextentis, qui simulat se accumulare opes, ut olim amicis egenibus possit benefacere. Sensus est: Ego quidem libenter liberalius mea bona infunderem; At hominis officium mihi contradicit, & vocat, exigit & requirit, ut egenti At vocat, exigit & requirit, ut egentibus & naufragis amicis opituler. *Trabe, &c.*] Descriptio naufragi. *Amicus meus inopi,* calamitosus, & naufragus, *trabe rupta,* & navi fracta, vix enatando evadens, *saxa Bruttia,* & scopulos Luceani, & Brutii maris, *prendo,* & ne submergatur, amplectitur. Et sic rem suam omnem & spem & vota sua surda, & Diis tanto naufragio non audita, Ionio mari condidit, & naufragio amisit, & perdidit. *Lubin.*

29. *Ionio.*] Pars maris mediterranei, quæ supra fauces Adriatici inter Siciliam & Cretam expanditur. *Jacet, &c.*] Naufragus amicus. *Et, &c.*] Dii in quorum tutela navis fuit. Quorum statuas & simulacra de puppe ablata, secum e naufragio eripuit, & ad litus detulit. Turneb. lib. 19. cap. 2.

30. *De, &c.*] Ex consuetudine veterum, qui in puppi sacrarium, velut isarium quoddam habebant. *Jamque, &c.*] Id est, ratis lacere, & fractæ parti, & costa ipsis mergis & avibus marinis, dum se aquis immergunt, obvia est. *Lubinus.*

31. *Cessa, &c.*] Pro parte navis. *Nunc, &c.*] Verba avari. Hic jam opus est in tanta calamitate amici, ut liberalitatem exerceas; nunc opus est ut non tantum ex messe, redditibus & fructibus, sed & de vivo cespite, & virenti agello aliquid auferas & frangas, particulam aliquam fundi & prædiorum amico inopi largiaris, & distribuas, unde vitam, victum & amicum sibi sustentet. Est autem *Cesper vivus*, propriæ herba, una cum terra avulsa. *Idem.*

32. *Ne, &c.*] Naufragi calum sumus in tabula depictum, stipem mendicantes, circumferebant. *Oberret.*] Ut mendicantes, ab uno ad alium cret. *Idem.*

33. *Cærulea.*] In qua aqua pelagi cærulea depicta. *Sed, &c.*] Si liberalius vestitaveris, heres tuus insensur & iratus, quod rem, hereditates, & opes tuas imminueris & curtaveris, ubi mortuus fueris parum honorifice te sepeliet. *Cœnam, &c.*] Silicernium intelligit, quæ cœna in mortuorum solatium Diis manibus interebatur, & una cum funere cremabatur. *Silicernium.*] Quasi silentis umbræ eam cernerent. *Idem.*

34. *Curtaveris.*] Imminueris, consumseris. *Urnæ ossa.*] Vetus sepeliendi ratio innuitur, quæ cremati cadaveris reliquiæ, ossa, vel cineres, multis odoribus, aromatibus, & unguentis pertundebantur, & condebantur. *Idem.*

35. *h.*

Oſſa inodora dabit: ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
 Seu ceraſo peccent caſiæ neſcire paratus.
 Tune bona incolumis minuas? Sed Beſtius urget
 Doctores Graios. Ita fit, poſtquam ſapere urbi
 Cum pipere, & palmis venit noſtrum hoc, maris experts,
 Fœniſecæ craſſo vitiantur unguine pultes.
 Hæc cinere ulterior, metuas? at tu, meus heres
 Quiſquis eris, paulum, à turba ſeductior audi.
 O bone num ignoras? miſſa eſt à Cæſare laurus

Inſignem

VET. SCHOLIAST.

35. *Oſſa, &c.*] Sine unguentis: vel inhonora, ſepulturæ honore carentia.

40. *Craſſo, &c.*] Solent ruſtici cum oleum deſuerit, adipe pecudum in pul-tem miſſo, pro oleo uti.

VARIORUM.

35. *Inodora.*] Quæ nullum odorem emittunt, & ſurdum ſpirant. *Dabit.*] Ad ſepulturam exhibebit. *Cinnama.*] Synecdoche. pro omni aromate, cinnama & caſia hic ponuntur: Vel. pro unguentis ex illis. *Surdum, &c.*] Quorum odor obtuſus, ſurdus, & inſenſibilis. *Spirent.*] Rodolcant, fragrent. *Lubin.*

36. *Caſia.*] Quibus nōs pro cinnamomo utimur. Quod hic vocat: *Peccent ceraſo*, id eſt, ceraſo admixto adulteratæ ſint. *Neſcire, &c.*] Diſſimulans, negligens, nihil curans. *Idem.*

37. *Tunc, &c.*] Verba futuri hæredis, indignatione plena: Tune opes, & bona tua adhuc ſalvus & incolumis, imminues & atteres, cum ea ſervare deberes in apparatum funeris tui. *Cæſaubonus.* *Beſtius.*] Nomen hæredipetæ, aut avari cuiuſdam, quem per proſopopeiam loquentem introducit. *Urget.*] Accuſat, damnat, & reprehendit. Turn. l. 30 c. 7.

38. *Doctores.*] Periphras ſ Philoſophorum. *Iraſi.*] Verba Beſtii cum indignatione proferenda. *Poſtquam?* &c.] Id eſt, poſtquam hæc noſtra ſapientia maris experts & Romana, nobis cum peregrinis mercibus venit, & admiſſa eſt in urbem. *Lubin.*

39. *Cum, &c.*] Emphaſin habet. Illo enim delicatioribus cibis condiebant, *Palmis.*] De arbore intelligit. Vide Plin. libro 13. capite 4. *Neſtrum, &c.*] Id eſt, noſtra hæc ſapientia ciſmarina & Romana, non amplius Græca. *Lubin.* *Maris, &c.*] Id eſt mollis & eſtreminata. Vel ſapientia quam vulgo doceimur, tranſmarina, id eſt, Græca. *Cæſaubonus.* Turneb. lib. 30. cap. 7.

40. *Fœniſecæ.*] Ruſtici ſœnum ſecantes, *Craſſo, &c.*] Pingui condimento. Solebant enim ruſtici, cum oleum deſſet, adipe pecudum olei loco uti. *Vitiantur.*] Infecerunt, condierunt. *Lubin.* *Craſſum unguen.* pro exquisitis delitiis, ut ſupra craſſa amoma, id eſt, eximia, aliter autem locus hic accipieandus, quam ut verba ſonant: nam Romani cum luxuriæ aſſueverunt, non unxere impenſius pulres ſuas: verum iis neglectis, lautiores cibos expetiverunt. *Cæſaubonus.*

41. *Hæc.*] Vel quid hæres de te ſentiat: vel ut mortuus honorifice ſepeliaris. Malim hæc legi ſine interrogatione: ut conſeſſo ſit ironica, ad irridendam eorum fatuitatem, qui vivunt miſere, ſuum aſſidue genium deſraudantes, eo impulſi metu, ne coram funeris iratus heres negligat. Hoc ſane, ait Perſius, jure metuas: ſed tum cum eris cinere ulterior, id eſt, cum fueris fato ſunctus. *At tu, &c.*] Heus tu, quiſquis meus hæres futurus es, illa quæ dicturus ſum aliquantro à turba ſeductior, & remotior audi, & auſculta. *Lubin.*

42. *À turba.*] Remotis arbitris. *Idem.*

43. *Miſſa, &c.*] Senſus eſt: Num tu ignoras,

Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
 Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma,
 Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
 Effedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:
 Diis igitur, genioque ducis, centum paria, ob res
 Egregie gestas, induco: quis vetat? aude.
 Væ, nisi connives. Oleum, artocreasque popello
 Largior: an prohibes? dic clare: Non adeo, inquis:
 Exossatus ager juxta est. Age, si mihi nulla

Jam

V A R I O R U M.

ignoras, quod à Claudio Caligula Cæsare laurus victoriæ index, cum litteris ad senatum missa est, ob egregiam Romanorum victoriam, & insignem cladem, & stragem Germanæ pubis. Cui victoriæ jam sacrificia & victimæ in triumphum parantur, & ab omnibus aris vetus & frigidus cinis, & pulvis excutitur, & altaria ad sacrificia præparantur. *Laurus.*] Pro laureata Epistola qua suam victoriam, S. P. Q. imperatores annuntiabant. *Lubinus.*

44. *Germana, &c.*] Pro Germanis puberibus. *Idem.*

45. *Frigidus, &c.*] Vetus, qui longo tempore igni sacrificiorum non incaluit. *Excutitur.*] Ad nova sacrificia reparanda removetur. *Postibus.*] Quibus captivorum arma in judicium victoriæ adhibebantur. *Lubinus.*

46. *Chlamydes.*] *Chlamys* erat militaris vestis, pallio astrictior, & brevior. *Lutea, &c.*] Vestes militares villosæ, quibus utebantur in hybernis. *Idem.*

47. *Effeda.*] Erant vehicula Gallica vel Belgica, corio vel panno cooperta. *Locat.*] Accommodat ducibus Germanis captivis. *Cæsonia.*] Caligulæ uxor, effrenatæ libidinis mulier. Hæc Caligulæ poculum amatorium porrexit, quo ille in furorē versus. *Rhenos, &c.*] Germanos, Rheni accolæ. *Idem.* Dorleas legit, *rhedæ.*

48. *Diis, &c.*] Quare Diis immortalibus hujus victoriæ & triumphus auguriis, & Caligulæ ducis Genio, ob res præclare & egregie gestas, centum

paria gladiatorum in theatrum & arcenam inducere & producere confitens. Munera autem gladiatoria, & ludos adeo cruentos in religionis parte numerabant. *Genio.*] Naturæ Deo, cujus ductu & auspicio res tam feliciter cessit. Turneb. lib. 30. cap. 7.

49. *Quis, &c.*] Scilicet quo minus hæc faciam. *Aude.*] Tu autem hæc sume tantam animi confidentiam, & aude mihi contradicere. Eo magis & majoribus sumptibus hæreditatem, cui inhias, exhaustiam. *Cæsanus.*

50. *Væ, &c.*] Væ tibi, nisi mihi assentiaris. *Oleumque, &c.*] Quin etiam oleum, & artocreas, cibum ex pane & carne, atque adeo epulum, & congiarium populo largior. *Idem.*

51. *An, &c.*] An tu, o heres, illud fieri vetas & prohibes. *Dic, &c.*] Quasi hæres ringatur ad hæc & murmuret: ideo dicit, dic clare, quid mullas, ecquid hæc res tibi molesta est? *Nam, &c.*] Verba hæredis, & dicit, se non adeo impedire, vel prohibere, quominus animo morem gerat. Et sequentia Persii sunt: Est mihi ager exossatus & satis fertilis soli, ut facile hæredem invenire possim. *Idem.*

52. *Exossatus, &c.*] Fœcundus & fertilis, & probe cultus à lapidibus & saxis repurgatus. Turnebus lib. xxx. c. 7. *Age, &c.*] Sensus est: Age si jam nullus mihi cognatus, nullus, qui mihi consanguinitate conjunctus fiet, non interea tamen omni hærede destitutor: secum Appiam peto, & ad pauperem vicum Bovillas, & in valle Aricina acclivum Viibii accedo: ibi vero Manis

Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet, patruj sterilis matertera vixit,
 Deque avia nihilum superest: accedo Bovillas,
 Clivumque ad Virbi: præsto est mihi Manius heres,
 Progenies terræ: quare ex me, quis mihi quartus
 Sit pater, haud prompte, dicam tamen: adde etiam unum,
 Unum etiam, terræ est jam filius: & mihi ritu
 Manius hic generis prope major avunculus existat.
 Qui prior est, cur me in decursu lampada poscas?

Sum

VET. SCHOLIAST.

55. *Accedo, &c.*] Bovillæ sunt vicus ad undecimum lapidem Appiz viz: quis aliquando in Albano monte ab aratugiens taurus jam consecratus, ibi comprehensus est. Inde Bovillæ dictæ.

56. *Clivumque, &c.*] Quatuor millibus ab urbe est Virbii clivus, qua iter est ad Aticium, & ad nemus Dianæ, ubi Virbius colitur, id est, Hippolytus, quod bis in vitam prolatus sit. Nota autem apud Virgilium fabula est. *Mannius.*] Mannium dicit deformatem & ignotum hominem, eo quod Maniæ dicuntur indecorivultus personæ, quibus pueri terrentur.

61. *Qui, &c.*] Apud Athenas cum juvenes ludos cursu celebrabant, qui victor esset, primus facem tollebat: deinde sequenti se tradebat, & secundus tertio: similiter omnes, donec currentium numerus impleretur.

VARIORUM.

heres ultro mihi præsto est. *Bovillas.*] Pauper vicus erat Romæ proximus, ubi Clodius à Milone interfectus est. MSS. *Bovilla;* non *Bobilla.* Lubin.

56. *Clivumque, &c.*] Qui quatuor millibus ab urbe aberat, quæ ad Arctiam & Nemus Dianæ, ubi Virbius, vel Hippolytus colebatur, ibant. *Mannius.*] Hic Mannius, cujus posteri hic habitabant, Atreidam lucum Dianæ consecravit. Vide Erasimum in Proverbio. *Manni Manni.* Dicit autem hic Mannium pro quovis ibi habitante. Turneb. lib. xxx. cap. 7.

57. *Progenies, &c.*] Objecto. Verum

ille est terræ filius, homo obscuro loco natus, & à tua familia alienus: qualem heredem scribere absurdum est. *Quare, &c.*] Respondet Persius: Et si terræ filius est & ignotus, non tamen est alienus, quia atavus meus item ignotus est, & terræ filius: nam & ejus genus incertum est. His adde etiam unum, & adhuc etiam unum, & quare quis quintus vel sextus pater & atavus, aut tritavus meus fuerit, ille vero jam mihi æque est ignotus & obscurus. *Quartum pater,* est atavus. Lubin.

59. *Ritu, &c.*] Ratione, vel ordine cognationis, si steinma spectemus. *Idem.*

60. *Maniæ.*] Ista ratione Mannius mihi cognatus probatur esse, non ille quidem proximus; sed tamen cognatus. *Casaubon.*

61. *Qui, &c.*] Reprehendit jam hereditatem, cujus impudentiam perstrinxit, qui major natu ac senior, junioris mortem ævide ejusque bonis inhære non erubescit. *Qui, &c.*] Omitto Mannium, inquit, sed tu mi heres, quæ naturæ propiorum mihi fecit, quam sit Manius, & ad quem lege naturali mea hereditas prius perventura est quam ad illum, cur de hereditate mea, vivens adhuc es sollicitus? Tum in agonibus, posterior curior facem poscebat priorem, non contra, quare inepte exposeris, qui prior es in cursu. Lampades autem tradebant non currentes, sed decurso spatio: sicut hereditatem non tradit, qui vivit, sed qui vixit. *Casaubon. Prior.*] Natu major, annosior. *Idem.* In hoc emulo, vel studio domo

vixit

Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille
 Pingitur, an renuis? vin' tu gaudere relictis?
 Deest aliquid summæ. minui mihi: sed tibi totum est;
 Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quondam
 Legarat Tadius, neu dicta oppone paterna.
 Fœnoris accedat merces: hinc exime sumtus:
 Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius unge,
 Unge puer caules. Mihi festa luce coquatur
 Urtica, & fissa spumofum sinciput aure:

70
Ur

VET. SCHOLIAST.

67. *Fœnoris, &c.*] Tractum est hoc à patribus qui dicunt filiis suis: hoc, quod vobis lucri de fœnore accessit, ad fructum, id est, ad utrum vitæ vobis proficiat: reliquum vero pecuniæ reservate integrum.

VARIORUM.

vitæ humanæ. *Lampada.*] Allegorice, pro ipsis bonis & facultatibus. *Labin.*

62. *Sum, &c.*] Dialogismus Persii & hæredis ad finem usque. Sensus est: ego sum tibi hæres, tanquam lucri Deus, qui mea bona gratuito tibi offeram. Ego huc ad te, utile Mercurius, dextra tenens marsupium pingitur, cum bonis meis tanquam Deus venio, eaque tibi gratis, sine tuo merito, offero. *Mercurius.*] Lucri Deus. *Idem.*

63. *Pingitur.*] Pingebatur Mercurius dextra marsupium tenens, quod supra caput hirci jacebat, sinistra caduceum tenebat. Ad pedes hircus & gallus erant. *An, &c.*] An recusas accipere quicquid ego tibi gratis offero? *Gaudere.*] Hilari animo accipere, tanquam lucrum adventitium. *Idem.*

64. *Deest, &c.*] Verba hæredis Persii hæreditatem adire recusantis, ex adjunctis, quod summa bonorum Persii aliqua parte imminuta sit. *Minui.*] Respondet Persius: si aliquid deest, mihi deest, non tibi; mihi minui, non tibi: tibi autem quicquid id est, quod reliqui, totum & integrum est, nihilque tuæ summæ deest, nam nihil tibi debebatur. *Idem.*

65. *Ubi, &c.*] Id est, si scias ô hæres,

cave & fuge illud ex me quærere, ubi illud sit, vel ubi illud reliquerim, quod Tadius mihi olim in testamento reliquit. Non enim teneor tibi rationem reddere. *Idem.*

66. *Nec, &c.*] Nec patronus mihi esto, nec dicta imperiosa, censoria, & paterna, quibus uti solent patres in repetenda rerum filiis creditarum ratione, mihi pro meis facultatibus quas tibi relinquo, reponere, & retribue. *Idem.*

67. *Fœnoris.*] Olim cum relictam à me hereditatem administrabis, rem amplificas; & fœnoribus auge tuam sortem. *Fœnoris merces,* est merces mutuo datæ pecuniæ. *Hinc, &c.*] Hinc ex fœnore, non ex sorte. *Sumptus,* id est, expensæ. *Idem.* *Cassanb. lib. xxx. c. 7.*

68. *Quid, &c.*] Verba hæredis hæreditatem imminutam esse molestissime ferentis. *Reliquum.*] Verbum Persii cum stomacho pronunciandum. Hæres puer nunc delicatiora fercula mihi compari, jam cibos meos lautos pingues impensius unge. Quasi dicat: Nihil tibi relinquare, & omnia ante mortem consumere, stat sententia. *Labinus.* *Nunc, &c.*] Quando video divitias meas pluris à te fieri, quam vel amorem meum, vel etiam virtutes. *Cassanb.*

69. *Mihi, &c.*] Egone, ut ulcere dardo & fassamentis misere viditem, quo filius tuus partas servatasque opes sudore meo, abdomini serviens, dilapidat? hoc placet mi heres? *Cassanb. Festus.*] Cum lautius vivendum. *Labin.*

70. *Urtica.*] Ex qua tenuioribus vilissimum olus. *Labin.*

71. *Nepos.*]

Ut tuus iste nepos olim fatur anseris extis;
Cum morosa vago singultiet inguina vena,
Patriciæ immeiat vulvæ. mihi trama figuræ
Sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter.

Vende animam lucro, mercare, atque excute solers 75
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues plaussisse catasta.
Rem duplica. Feci, jam triplex: jam mihi quarto,

Jam

VET. SCHOLIAST.

77. *Cappadocas, &c.*] Gladiatores dicit. Nam apud antiquos venales gladiatores in catasta ponebantur, ut in eis possent omnia membra inspicere. Vel quia Cappadoces dicerentur habere studium naturale ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in tormentis, à pueritia, æquuleum sibi facere dicuntur, ut in eo se invicem torqueant, & cum in poena perdurarent, ad falsa testimonia se bene venundarent. *Pavisse.*] Legitur & *plavisse*: quoniam venales atque in catasta imponantur, cantant universi pariter more gentis suæ.

VARIORUM.

71. *Nepos.*] Ambigue & ingeniose dixit. Aliquis ex posteris tuis nepos & luxuriosus hæres. *Anseris.*] Quæ olim in summis delitiis habebantur. Intelligit autem jecur. *Lubin.*

72. *Cum, &c.*] Ut cum ceperit fastidire plebeiam & vulgivagam Venerem, pecuniæ vi intrumpat in thalamos nobilium virginum ac matronarum. non dicit hoc Persius ex doctrina Stoicorum, quibus peccata omnia paria; sed ex vulgi opinione, quæ latum discrimen inter ista ponebat. *Singultire*, hic est, fastidire copiam alicujus rei. *Casaubonus.* Vel palpitabit. *Vago.*] Varia vel concessa & licita Venerè.

73. *Patritia, &c.*] Rem habeat cum nobili formina. *Mihi, &c.*] Egone ut me macerem ac fiam ossa ac pellis, iste nepos ventrem ingluvie promittat? *Trama* hæc quæ Prudentio *verværum textura*, Eten Geraemte. *Casaubon.* Turneb. lib. 30. cap. 7.

74. *At, &c.*] Hæredi, vel nepoti.

Omento.] Pinguedine, qualis in omento. Sunt autem *popa* victimarii, qui se hostiarum visceribus prope curabant. *Lubinus.*

75. *Vende, &c.*] Concludit Satyræ Ironica concessione, ut aliquis per fas nefas hinc inde opes accumularet, nullumque finem accumulando inveniat. *Casaubon.* Vel, redime omnes lucri faciendi occasiones, vel jactura animæ, id est, vitæ. *Idem.* *Excute, &c.*] Perivagare, perstrata. *Solers.*] Ad lucrum prudens, & circumspiciens. *Lubin.*

76. *Omne, &c.*] Extremos indos, ultimam Thülen. *Ne sit.*] Argumentum à fine, ne quis alter ditior & opulentior videatur, & ne quis magno præstantior & numerosior sit Cappadocas pueros pingues & bene habitos, & inamœna machina, in qua venales exponantur pavisse, & majores quantus fecisse. *Præstantior, &c.*] Hellenismus.

77. *Cappadocas*] Synecdoche, pro omnibus mancipiis. Magna enim servorum multitudo inde ex Cappadocia Romanam advehebatur. *Lubinus.* *Plavisse.*] *Plaudere*, palpo percutere, aut plana manu ferire: quod videntur fecisse manganones, ad ostentandam *disilar* & bene curatam cutem suorum mancipiorum: & confirmat hanc interpretationem, vox *pingues*. *Casaub.* Turneb. lib. 22. cap. 8. & lib. 30. cap. 7. Regio Armeniæ *gnitima*. *Lubin.* *Catasta.*] *Pegma* ligneum, in quo suos venales collocabant, cum illos vendebant, aut ad venditionem parabant. *Casaubon.* *Rigida.*] Inamœna vel robusta. *Lubin.*

78. *Rem, &c.*] Verba Persii ad avarum, opes tuas conduplica. *Feni.*] Respondet

Jam decies redit in rugam. Depunge, ubi sistam,
Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi.

VET. SCHOLIAST.

80. *Inventus, &c.*] Chrysippus philosophus Stoicus. Syllogismum *ovgirtu* vocavit, quem per adjunctionem & deductionem ex acervi frumentarii similitudine ostendit.

VARIORUM.

sponder avarus. *Redit, &c.*] Quasi in plicam, ut decuplex sit. Metaph. à vestibus. *Lubinus.* Vel quæ nondum tendit neque explet marsupium: sed adhuc hians & laxum est os illius. *Casaub.*

79. *Depunge, &c.*] In editione Pithœi est *depunge*, quod perplacet. Translatum à libræ scapo: ubi punctis notata sunt ponderum mensuræ. Hic igitur Persius avarum heredem urget, doceat se ubi sistat: nimirum id voluit paucis

ostendere, avaros finem consequi nequam. *Casaubonus.*

80. *Inventus, &c.*] Specie præter hoc dicitur quasi diceret: Doce me inveni tux avaritiæ: atqui modum imponere tux avaritiæ non magis potest, quam olim potuit Chrysippus finem lenis invenire, & ubi restitendum esse definire. Ait vero Persius, tui *Chrysippe acervi*: quia multum in eo Chrysippus laboraverat, ut finitorem acervi inveniret sed frustra. *Casaub.* Turnebus lib. 30. cap. 7. *Chrysippe.*] Stoicus hic Philolophus Cleantes discipulus. *Acervi.*] Syllogismi cervicalis vel foritis, qui cum esset capiosus infinitis quæstionibus; excogitavit Chrysippus rationem, quomodo illi respondendum esset. Dixerat enim oportere *non respondere*, quiescere: quod hic Persius vocat *sistere*, priusquam in immensum creseat. *Lubinus.*

F I N I S.

INDEX

INDEX

VERBORUM PERSII OMNIUM

Quaecunque in Satyris extant.

p. prodromum significat, numeri virgulâ (.) separati.
Satyram, reliqui Satyræ versus.

A.					
A	Baco	1, 131.	afflere,	p. 7. amico	1, 116
	ablatura	1, 100.	agam	1, 49. amicus,	6, 28
	abrodens,	5, 163.	agaso,	1, 123. amittis,	5, 53
accedam,		5, 173.	age	5, 134. amo	1, 55
accedas		1, 6.	agedum	5, 76. amomis	3, 104
accedat		6, 67.	agendor.	2, 17. 42. 6, 52.	5, 182
accerfat.		8, 55.	ager	2, 22. ancipiti.	5, 156
acoi,		5, 172.	agis	5, 97. ancipitis	4, 11
accipio		1, 76.	agitare	2, 49. 6, 52.	1, 113
accerra		5, 87.	agiter,	3, 55. 5, 154.	6, 13
accervi		2, 5.	agnam.	6, 5. angustæ	3, 50
aceri		6, 80.	ahentus	5, 129. angustas.	3, 2
aceto.		4, 32.	ais	5, 167. anhelanti	5, 10
aceto.		5, 86.	ait	2, 56. anhelct.	1, 14
acre		4, 34. 5, 127.	alba,	1, 2. 4. 27. animæ	1, 14. 2, 61. 5
acri		1, 13. 3, 23. 5, 14.	albas	23. 23.	
actus		5, 99.	albata	1, 49. amicam.	6, 75
ad	p. 7. &c.	albo		1, 59. animor	2, 73. 5, 68
adde,		6, 58.	albus	2, 40. animus	4, 74. 39
addita		1, 92.	alea	3, 98. anne	3, 39
adductis		3, 47.	algentæ	1, 16. 3, 115.	annos.
adeo	1, 26. 6, 14.	5, 11.	alges	5, 57. annuere	2, 48
adhuc		3, 58.	alta	3, 111. asferis.	6, 71
admissus		1, 117.	alienis	3, 115. ante	1, 74. 2, 38. 4, 6, 15. 30.
admoveant		2, 75.	aliquem	3, 36. 115. 142. 5, 146.	
admovit.		6, 17.	aliquid	1, 22. antiopa.	1, 78
adligna		5, 81.	5, 137. 6, 32. 64.	1, 122. Anticyras	4, 16
adlit		3, 7.	aliquis	1, 60. antithcus	2, 86
adsonat		1, 102.	alius,	anus	4, 19
advehe		5, 134.	aliud	1, 32. 3, 8. 77.	apennino
adverso		1, 44.	alk.	5, 83. 6, 18.	aperto
adunca		4, 40.	alter	4, 19. 5, 68.	apponet
ades		2, 36.	altera	5, 188.	apposita
adilis		1, 130.	alterius,	1, 27. 6, 70.	aplici,
agrum		5, 142.	aleo	5, 67. 6, 16.	aptas,
agra		3, 65.	amarum	5, 155. 196.	aptaveris.
agris		3, 81.	ambages	3, 33. 103. 5, 95.	aptior
agro		5, 129.	ambiguum	4, 48.	aptius
agrori		3, 83.	ambitio,	3, 20.	apula
atnos		2, 56.	ambo	5, 34. aqualiculus	1, 57
equali.		5, 47.	amborum.	5, 177.	atæ
ara		2, 59. 3, 99.	amens	5, 43.	arator
arumnis		1, 78.	amice	5, 45.	aratra
arumnisque		3, 79.	amicis	3, 10.	aratio
				5, 23.	arcadiz
				3, 47. 5, 109.	arcana

H.

INDEX.

Digitized by Google

I N D E X.

traverit	4, 22.	ceſtas,	5, 127.	committre,	2, 4.
ter-	1, 88.	ceſſes,	4, 33.	commota	4, 6.
thum	5, 71.	ceſſit,	5, 30.	compage	3, 58.
to	5, 166.	ceves	1, 87.	compellere	5, 100.
tus	4, 49.	Chæreſtratus,	5, 162.	compita	4, 28. 5, 35.
ullis	3, 10.	chariſque	p. 8.	Compoſitas	3, 91.
ute	3, 89. 106.	1, 25.	3, 70.	compoſitum	2, 73.
piti	1, 83.	chartz	3, 11.	compoſitus	3, 104.
ut	2, 16.	3, 58.	5, 62.	conari	p. 9.
ppadocas,	6, 77.	chiragra	5, 58.	conceſſit	5, 119.
prificus	1, 25.	chlamydes,	6, 46.	conchz	2, 66.
pis	6, 46.	chorda	6, 2.	concordia	5, 42.
put	1, 100.	5, 188.	5, 165.	condidit	6, 29.
rbone	5, 108.	Chryſippe,	6, 80.	conditur	2, 14.
ret	3, 33.	cicer,	5, 177.	conlueris	1, 18.
rmen	p. 7.	ciconia	1, 58.	conſives	6, 50.
rmina	1, 20.	43.	4, 2.	conſentire	5, 46.
rminis	5, 5.	cinere,	6, 41.	conſumere	5, 41.
rpamus	5, 151.	63.	5, 152.	conſampſimus	5, 68.
ſuz	6, 36.	cinna	6, 35.	contemnere	3, 21.
ſiam	2, 64.	cippus	1, 37.	contentus	5, 139.
ſſes.	5, 170.	citratorum	1, 29.	continet	5, 98.
ſtiges,	1, 7.	circum	1, 32.	continuo	5, 190.
ſtoreum	5, 155.	citius	5, 95.	contra	5, 96.
taſta.	6, 77.	cito,	5, 161.	convivz	1, 38.
renz	5, 160.	citreis	1, 53.	coquatur,	6, 68.
itino	3, 111.	cives,	6, 9.	coquit	3, 6.
tinum	5, 182.	cladem,	6, 44.	coquitur	5, 10.
atoni	3, 45.	clam	1, 119.	cor	1, 78. 2, 54. 3, 111. 6.
iuda	5, 183.	clamet	2, 22. 23.	10.	
iudam	4, 15.	clare	2, 8. 6, 51.	corbes	1, 77.
iules	6, 69.	clarum	3, 1.	cornea	1, 47.
iufas	3, 66.	claudere	1, 93.	cornicaria	5, 12.
iutus	4, 49.	5, 24.	5, 11.	cornua	1, 99.
ido.	2, 75.	cleantha	5, 64.	cornute,	5, 23. 37.
dro	1, 42.	clientis	3, 75.	corpora,	5, 187.
elſa	1, 17.	clivumque	6, 56.	corpus	2, 47.
enſen	5, 168.	Coa	5, 135.	corrupto	2, 64.
enforemne	3, 29.	coſta	3, 22.	corrice	1, 96.
entenas	5, 26.	coſtum	1, 97.	corvos	p. 13. 3.
enteno	5, 6.	Coena,	5, 147.	61.	
entum	1, 29. 5, 1.	2, 191.	6, 33.	corymbis	1, 107.
6, 48.		Coenam,	5, 9.	Coſta	6, 33.
Centuriones.	5, 189.	coenare,	6, 16.	coſtam	1, 94.
Centurionum	3, 77.	cognatis,	5, 164.	coxit	2, 64.
Centuſſe.	5, 191.	Cognofcere,	6, 9.	Cras	5, 68. 68.
Ceraſo	6, 36.	cognofcete	5, 66.	Cratſa	2, 42.
Cerdo	4, 31.	colligis	1, 22. 5, 85.	Cratſa	2, 16.
Certe	5, 51.	collo	3, 50.	Cratſa	3, 104.
Certo	4, 45.	100. 160.	Cratſo	6, 40.	
Certum.	5, 65.	columbo	3, 16.	Cratſos	5, 60.
Cervice	1, 98.	comitem	1, 54.	Cratſum.	5, 190.
Cervices	3, 41.	comites	5, 32.	Cratſus	3, 12.
Celpite	6, 31.	cornitum	3, 7.	Cratſus	2, 52.

I N D E X.

etatero	3, 65.	D.	deque,	6, 51
etarino	1, 123.	A	2, 45. 4	4, 29
credam	4, 47.	dabit	4, 45. deradere	4, 23
credas	p. 14. 3, 9. 5, 161.	dabitur	6, 31. descendere	4, 16
crede	4, 1.	dama	2, 50. desinis	4, 28
credens,	1, 129.	damnoſa	5, 76. 79. deſpuat	4, 28
credere.	5, 80.	danius	3, 49. deſpumare	3, 49
crepet	2, 11. 5, 25.	dant.	2, 71. 5, 21. deſcendit,	6, 22
crepidas	1, 127.	dare	6, 8. deſcendit	3, 96. 4, 22
crepuere	3, 101.	dar	2, 71. 5, 20. 93. deſonſa	3, 42
creſcit	2, 49.	darum	1, 68. deſonſus	4, 23
creta	5, 108.	datus	5, 174. deſonſus	5, 100
eretata ambitio,	5, 177	dave,	3, 68. Deuſ	3, 71. 6, 60
eribro	3, 112.	de	5, 161. 168. dexter	3, 41
crimina	1, 85.	67. 71. 3, 77. 84. 92. 5,	1, 33. 55. 109. 2, 7. 18. dextram	3, 107
crispante	3, 87.	104. 6, 30. 31.	dextro, 2, 11. 3, 57. 5, 114	1, 31
Criſpini	5, 126.	debilis	5, 99. dic	2, 21. 4, 3. 6, 51
crudi	1, 51.	deceat	3, 27. 71. 114. dicam	1, 56. 6, 54
crudis	1, 92.	decenter	1, 84. dicas	1, 23. 5, 17. 158. 174.
crudo	2, 67.	deceptus	2, 50. dicat	3, 42. 78. 4, 40.
crudum	5, 162.	deſperere	3, 42. dicendaſque calles	4, 40
crura	4, 42.	decies	6, 79. dicere	1, 8. 44. 68. 128. 3, 40.
cubito	4, 34.	deſcipe	4, 45. 4, 2.	
cui	1, 32. 3, 19. 5, 84.	decoſſius	1, 125. dicier	1, 24
cuienam	2, 19.	decoquit	5, 57. dicisque	3, 107
cuique	5, 53.	decor	1, 92. dicit	3, 94
cuius	2, 6.	decorus	4, 14. dicite	1, 55. 2, 64.
cujus	4, 25.	decurſu,	6, 61. dicta	6, 66.
culpa	3, 33.	decuſſa	3, 112. dictarunt	1, 52.
culpam	5, 16.	dedecus	5, 163. dictata	1, 29.
eultor	5, 63.	dederam	5, 118. dictatoreſ	1, 74
cultrixque	3, 26.	dedit	5, 105. didiciſſe	1, 24.
cum.	2, 9. 1. 16. 17. &c.	deducit.	5, 35. didiciſſe	2, 93.
cumini	5, 55.	deduxit	3, 56. diem	2, 1. 4. 15. 5, 67.
eunis	2, 31.	deſt	6, 64. dies	3, 15. 46. 60. 180.
cur	3, 16. 85. 5, 89. 6, 61	deſecerit	3, 76. digito	1, 28. 2, 33. 5, 135.
curas	1, 1.	deſenſus	3, 74. digitum.	5, 119.
curata	4, 18.	deſer	5, 126. digna	1, 42.
cures	2, 18.	deſigere	5, 16. dignoſcere	3, 24. 105.
cunibus	4, 26.	dei,	6, 30. diſſe	2, 63. 4, 27. 5, 167. 6, 48.
euro	3, 78.	deinde	4, 8. 5, 143. diluis	5, 100
curras	5, 72.	delumbe	1, 104. dilutas	3, 14.
curre,	3, 91.	delphin	1, 94. dinomaches	4, 20.
curra	4, 52.	demerſus	3, 34. dira	3, 36. 4, 2.
curtaueris,	6, 34.	demorſus	1, 106. dirigat	1, 66.
cutto	5, 191.	demum	1, 64. dirigia	3, 60.
curva	4, 12.	denique	1, 52. dirimebat	1, 94.
carvz	2, 61.	dentalia	1, 73. diſce	3, 73. 5, 91.
curvos	3, 52.	dente	6, 21. diſcedo	1, 114.
curvus	6, 16.	dentis	3, 101. diſcernis	4, 11.
cutoſ	5, 30.	deorum	2, 29. diſcincti	3, 31.
eute	1, 23. 3, 30. 4, 31.	deos,	5, 187. diſcincto	4, 22.
cuticula	4, 18.	deſpellentibus,	5, 167. diſcite	3, 66.
cutis	3, 63.	depoſcere	5, 26. diſcolor	3, 52.
cynico	2, 133.	deſpondere	3, 52. diſcrepet	6, 12.
		deſunge,	6, 79.	deſuſa.

I N D E X.

Mentitur	2, 25.	E.	euge	1, 49. 75. 111. 5. 167.
isponimus	4, 43.	E	evion	1, 102.
ispositæ,	5, 181.	E	eviranda	5, 107.
issolvit	2, 64.	E	evitandum	2, 27.
issutus	3, 59.	ebullit	funus	2, 10. Eupolidem
itefcant,	6, 15. ecce	1, 30. 69. 2, 31. 5, 68.	ex	1, 44. 90. 2, 63. 31
iverfum,	5, 154.	echo		1, 102. 62. 6, 11. 53. 57.
ives	4, 26. edictum		examen	1, 134. 1, 6. 5. 101.
ividit	5, 49. effluus		excepto si quid Maluri &c.	
ivis	2, 4. effundat			1, 65. 5, 90.
ivum	2, 31. 3, 35. egerit,		exclamet,	5, 109.
ixeris	5, 113. 189. egit		excussit	3, 115.
ixit	5, 81. ego	1, 45. 121. 2, 79. 3, 30. 78.	excusso	1, 118.
o	1, 134.	4, 20. 5, 26. 124. 6, 12. 62.	excit:	1, 49. 6, 75.
ocemus	1, 69. egregie,		excitias	2, 54.
ocet	3, 53. egregios,		excitenda	5, 23.
oetas	1, 86. egregium		excitit	3, 101.
oetores,	6, 38. cheu		excititur.	6, 45.
oetus	5, 16. eja,		exemit	2, 32.
ocuit	p. 9. elargiri		exere	5, 119.
olores,	5, 161. elegidia		exhalante	3, 99.
olofi	p. 12. elevet		exhalet,	5, 148.
omini	5, 130. eliquat		exieras,	5, 173.
ominos.	5, 156. elixasque		exierit	1, 25.
ominum.	5, 125. emaci		exime	6, 67.
ominus,	5, 78. emeris		exii	5, 130.
omo	3, 92. emenuit.		exis	1, 45. 46. 5, 78.
omum	1, 75. emole,		exoptas	2, 44.
omus	2, 25. empta,		exollatas,	6, 52.
ona	2, 53. en	1, 26. 3, 5. 5, 154.	expecta	4, 19.
onant	5, 82. enarrabile,		expedivit	p. 8.
onare	1, 54. enim	1, 47. 63. 5, 63.	expers	6, 39.
onas	5, 67. Enni.		expiat	2, 34.
onata	5, 31. enlis		exporrecto	3, 82.
onataz	2, 70. epulis	3, 98. 5, 42.	expungam.	pupillum, 2, 13.
onavoris	4, 50. equidem	1, 110. 5, 19. 5, 45.	exipes	2, 50.
oncc	2, 50. erat	3, 49. 5, 93.	exluperat	3, 89.
ubires.	5, 45. Ergennaque		extat	4, 38. 6, 60.
ucentis	5, 4. ergo.		extendit	3, 2. 10. 5, 38.
ucere	2, 63. 5, 83. eris.		extet	1, 57.
uci.	5, 46. erit	1, 41. 5, 69.	extinxerit	5, 145.
ucis	3, 28. 6, 44. eritis		extincta,	5, 168.
lucit.	5, 40. error.		extris	2, 48. 6, 71.
ludum	3, 6. es	1, 44. 85. 3, 23. 72.	extra	1, 7. 113.
lulcia	5, 151.	4, 13. 51. 5, 63.	extremumque	1, 48.
lulcis	5, 23. 109. efcas		extrinsecus,	5, 128.
lum	3, 4. 4. 21. 5, 10. 92. esse	1, 48. 3, 71. 79. 118. 6, 10.	exultat	1, 82.
165.	elledaque			6, 47.
lucio	1, 3. est	1, 18. 46. 47. 50.	F	
luorum.	5, 49. 59. 61. &c.		Abula	5, 3. 152.
luos	1, 113. esto	2, 42. 4. 26. 5. 113.	face	3, 116. 5, 166.
luplica,	6, 78. et	p. 9. &c.	facere,	5, 97.
luplici	5, 154. etenim	3, 48. 4. 10. 5, 41.	faciam	1, 12. 5. 172.
lurum	3, 112. etiam	6, 58. 59.	facimus	2, 56.

I N D E X

Digitized by Google

INDEX.

maria	5, 110. 6, 25.	hinc 2, 55. 3, 103. 5, 19. 64.	ideo	6, 23.			
cande	1, 14. 5, 7.	186. 6, 67.	idonea	5, 20.			
candis	1, 68. 2, 42. 5, 186.	hircola	3, 77.	jecore	1, 25. 5, 129.		
randi.	3, 55.	his 1, 134. 2, 43. 3, 86.	igitur	1, 98. 2, 21. 4, 14.			
randia	3, 45. 6, 22.	5, 26. 6, 18.		5, 172. 6, 48.			
rave	5, 12.	hoc 1, 24. 27. 46. 49. 84.	ignoscite	1, 11.			
ravens	5, 50.	87. 96. 105. 112. 121. 122.	ignoras	5, 125. 6, 43.			
ravis	3, 89.	2. 21. 62. 70. 3, 27. 85.	ignotus	4, 34.			
regibus	2, 46.	4, 3. 9. 30. 43. 5, 19. 5.	ignovisc	2, 24.			
regulio,	4, 38.	28. 5, 45. 66. 5, 82. 87.	ilca	2, 24.			
argite	2, 15.	98. 101. 124. 153. 161. 6,	ilia	4, 43.			
reveris,	5, 188.	10. 39.	ilias	1, 50.			
ittas	2, 54. 3, 14.	hominis	3, 118.	llaide	5, 123.		
stetur.	5, 17.	hominum	1. 1. 5, 52. 92. 98.		1, 6. 2, 9. 5, 108.		
stature	3, 99. 5, 6.	honesto	2, 74. 6, 5.		3, 13. 16. 5, 57. 176.		
H.		honore	1, 129.		5, 18. 62.		
H	Abes 4, 44.	hora	5, 48. 153.	alli	2, 40. 5, 159. 6, 74.		
	habet 1, 50.	horoscope.	6, 18.	illinc	5, 173.		
	3, 70. 5, 176.	horridulum	1, 54.	illis. p. 5, 138.	115. 2, 58.		
abita	4, 52.	hortante	3, 21.	illud	2, 55. 4, 9. 987.		
ac.	2, 63. 4, 73.	hos	1, 70. 5, 69.	illum.	3, 105.		
ac	1. 2. 15. 80. 103. 125.	hospes,	2, 3.	imagines	p. 5.		
	2, 8. 35. 64. 66. 68. 75.	huc	3, 8. 6. 62.	imitata	1, 59.		
	3, 1. 4, 1. 19. 39. 5, 5.	huccine	3, 15.	immetat,	6, 73.		
	82. 108. 113. 122. 163.	hamana	qua parte	locatus	inmittere		
	189. 6. 41.	es in re		imo	2, 51.		
areat	5, 121.	humero	1, 90.	impallefcere	5, 62.		
ares	2. 12. 19. 6, 33. 41.	humeros	1, 32.	impellere	2, 21.		
alitus	3, 89.	humilefque	2, 6.	impellit,	5, 128.		
amo	5, 154.	humor	3, 12.	impello	2, 13.		
aud	2, 6, 8, 36. 52. 114.	hunc	2, 1. 19. 37. 38. 3, 97.	impentius	6, 68.		
	4, 19. 5, 171. 6, 58.		4, 27. 5, 57. 5, 78. 155.	imperio	5, 152.		
rebanum	5, 135.	hyacinthina	1, 32.	implerunt	1, 99.		
edens	p. 6.	hybernatque,	6, 7.	imprimis	1, 37.		
icic.	1, 19. 6, 12.	hypfipylas	1, 34.	improbe	4, 47.		
elicoone	5, 7.	hunccine,	5, 155.	improbum	1, 6.		
eliconiadafque.	p. 4.			impulit	2, 59.		
elleborum	3, 63. 5, 100.	I.	4, 19. 5, 126.	impune	5, 32.		
eminas	1, 130.	I	jaces	2, 27.	impunitior	5, 130.	
erba.	6, 26.		jacet.	6, 29.	imus.	3, 41. 42.	
Hercule	1, 2. 2, 12.	jacere	4, 15. in. p. 2.	1, 53. 67. 81. &c.			
erilis	5, 131.	jacat,	5, 175.	inane	1, 14.		
heroas	1, 69.	jam	2, 14. 40. 50. 3, 1. 6.	inanes	2, 61.		
Herodis,	5, 180.	10. 63. 5, 33. 61. 68. 110.	includi	1, 13.			
Hefterni	3, 106.	140. 158. 6, 1. 45. 46. 53.	incoctum	2, 74.			
hefternum	3, 59. 5, 68.	59. 78. 79.	incolumis	6, 37.			
heu	5, 75.	jamne	6, 2.	increpuit,	5, 127.		
heus	2, 17. 3, 94.	jampridem	3, 97.	increvit	3, 32.		
hianda	5, 3.	jamque	6, 30.	incurvaffe	1, 91.		
hiantem,	5, 176.	jane	1, 58.	inaculaque	2, 52.		
Hici	13. 28. 32. 50. 80. 9. 112.	id. 2, 71. 3, 48. 25. 5, 57.	inculfere,	5, 187.			
	120. 127. 38. 40. 48. 3, 6. 16. 05.		inde	1, 124. 5, 153.			
	32. 77. 98. 108. 5, 154.	idcirco	2, 28.	indomitum	3, 33.		
	56. 57. 76. 86. 131. 149.	idem.	5, 66.	induco,	6, 48.		
	173. 6, 21. 60.		H 4	induit			

I N D E X.

induit	1, 74.	inter	1, 30. 2, 56. 3, 100. 4,	juventus	3, 54. 86
indulge	5, 151.	inter	11, 5, 34. 13p.	juvenum	5, 63.
indulgere	1, 41.	intima	1, 21.	juxta	6, 52.
indulget	5, 57.	intortos	5, 38.		
induto	3, 106.	intrans	1, 21.		
ineptè	5, 12.	intrat	3, 2, 5, 128.		
ineptus	5, 175.	introrsum	2, 9.		
inexpertum	3, 52.	intumuit	5, 145.		
infamii	2, 33.	intus	1, 24. 50. 3, 30. 42.		
infelix	3, 43. 6, 13.		5, 129.		
inflantes	5, 187.	inventas	6, 80.		
intodiam	1, 120.	invidias	3, 73.		
infundere	1, 79.	invigilat	3, 55.		
infusa	3, 13.	jocos	6, 5.		
ingeminat	1, 102. 3, 87.	sonio	6, 29.		
ingemit	4, 30.	Jove	2, 18. 5, 50. 114. 139.		
ingemuere	5, 61.	Jovem	2, 43.		
ingeniique	p. 10.	Jovis	2, 21.		
ingenium	3, 37. 4, 4.	ipse p. 6.	1, 120. 2, 23. 3, 117.		
ingens	5, 190. 6, 7.		6, 21. 6, 29.		
ingentes	1, 20. 6, 30. 47.	ira	3, 116. 5, 91.		
ingenuo	5, 16.	isatis	4, 27.		
ingere.	5, 177.	itatum.	1, 124.		
ingeris	5, 6.	itatus	3, 18. 6, 34.		
inguina,	6, 72.	ixiguo	5, 56.		
inguine	5, 4.	irrorans	6, 21.		
inguinibus	4, 38.	illa	4, 11.		
inhibere	2, 34.	istas	3, 19.		
iniquas	1, 130.	iste	6, 71.		
inlita	3, 53.	istud	1, 2, 9. 81. 3, 94.		
innata	1, 25.	ita	3, 7, 5, 81. 6, 38.		
inodora	6, 35.	Italis	5, 54.		
inopi.	6, 32.	Italo	1, 129.		
inops,	6, 28.	jubente	2, 26.		
inquis	1, 55. 112. 6, 51.	jubco,	5, 161.		
inquit,	5, 85. 132. 133.	juber,	6, 10.		
inrorans.	6, 21.	judez	2, 20.		
insana	3, 5.	judice.	5, 80.		
insane.	5, 143.	jugum	4, 28.		
inscitia	5, 99.	junctura	1, 65. 92. 5, 14.		
inferis.	5, 63.	juncum	2, 47.		
insignem.	6, 44.	Jupiter	2, 22. 23. 29. 40. 5.		
insomnis	3, 54.	137,			
inspice	3, 88. 89.	jura	5, 137.		
instantes.	5, 187.	jure	3, 48.		
instantique,	5, 157.	juret	3, 118.		
instat	5, 133.	jus	1, 61. 2, 73. 5,		
insulso	5, 9.	176.			
intabescantque	3, 38.	jussit	2, 67. 3, 71. 5, 89.		
inreger,	5, 173.	jussus	3, 90.		
intendis	5, 13.	justum	4, 9. 10.		
intendisse.	6, 4.	juvat	1, 112. 2, 62. 5, 24. 62.		
intendit	2, 49.	juvenci	3, 39.		
intepet.	6, 7.	juvenes	5, 64. 6, 5.		

I N D E X.

sis	3, 102. littore	6, 29.	M.
sumque	3, 53. litus	6, 8.	
stis	1, 52. locat,	6, 47.	M
cto	3, 104. locatus	3, 72.	Acrine
ctor	1, 126. locuplete penu	3, 74.	macram
garat	6, 66. locus	1, 113. Mzonides,	mznas 1, 101. 105.
gendum	1, 98. locuturi	5, 7. mznque	6, 11.
gena	1, 17. locutus	1, 33. 42. magis	3, 76.
get	1, 2. longa.	5, 160. magister	3, 39. 40.
gunto.	5, 7. longo	1, 95. magistro	p. 10.
emures,	5, 185. longos.	5, 41. magnum	3, 46.
nia	3, 93. loquendi	1, 80. magna,	4, 1.
nte	3, 99. loquere	4, 8. magnanimus	2, 71.
ri	5, 153. loquimur	5, 21. magne	6, 22.
vior.	1, 37. loquor,	5, 153. magn	3, 35.
x	5, 98. loturo	3, 93. magna	3, 72. 4, 3.
bavit	2, 5. lotus	5, 86. magnam.	3, 65.
ibelle	1, 120. lubrica	5, 135. majestate	5, 66.
iber 1, 13. 76-3, 10. 5, 83. luce	lucem	6, 69. major.	4, 8.
124.	5, 114. lucernaz,	5, 60. majore	6, 60.
iberque	5, 85. luciferi	5, 181. majorum	3, 92.
ibertas	5, 82. lucilius	5, 103. male.	1, 108.
ibertate.	5, 73. lucis	1, 114. maligne	4, 9.
ibertis,	6, 23. lucro	2, 27. nialis	3, 21.
ibido	3, 36. luctara,	6, 75. mammar	3, 59.
ibra	5, 47. luctificabile	5, 159. mando	13, 18.
ibrz	4, 11. lucum	1, 78. mane 1, 134. 2, 16. 3, 1. 5,	2, 39.
ibrat	1, 86. ludere	1, 70. 132. 118.	
iceat	5, 89. 97. ludit	1, 127. manes,	5, 152.
icet	4, 39. 5, 84. 87. luditur	1, 117. inanet	6, 54.
icetur,	5, 191. ludo	3, 20. manibus 1, 38, 2, 35. 3, 101.	
icini	2, 36. lumbi	5, 16. manius	6, 56. 60.
ictor	1, 75. 5, lumbum	4, 35. mansuescit	4, 41.
175.	lumine	1, 20. mantica	4, 24.
igus,	6, 6. lunai	3, 2. 80. manus 1, 59. 3, 11. 108. 4, 8.	
imen,	5, 165. lupe	1, 69. marce.	5, 81.
imina	1, 109. lutca	1, 115. marcentes	4, 36.
inite	3, 57. lufce,	5, 186. marco.	5, 79. 80.
imo	3, 22. lufco	1, 128. marcus.	5, 79. 81.
imum	4, 29. lufiffe.	1, 128. mare,	5, 146. 6, 7.
inca	3, 4. luftralibus	1, 6. marem,	6, 4.
ingua	2, 9. lutatus	2, 33. maris.	6, 39.
inguz	1, 60. 5, 25. lutea	3, 104. Marfi	3, 75.
inguas	1, 81. 5, 2. luro	3, 95. 6, 45. mafcula	5, 144.
inquere	1, 43. III.	3, 61. 5, mafia,	5, 10.
ippa	2, 72. lutum	mafia,	2, 67.
ippos	1, 79. lux	3, 23. mafuri	5, 90.
ippus.	5, 77. luxum	5, 67. matertera	2, 31. 6, 54.
iquefcant	2, 47. luxuria	1, 67. mavis	4, 45.
iquido	1, 17. lyra	5, 142. mavult	5, 56.
itabis	5, 120. lymph	6, 2. maxillis	4, 37.
itabo	2, 75. lyncem	3, 13. me 1, 55. 91, 110. 4, 46. 5,	
itera	1, 110. 3, 56.	1, 101. 36. 51. 6, 57. 61.	
		mea	5, 113.
		H ;	medendi

I N D E X.

medendi	5, 101. mille	5, 52. moveare	5, 12
medico	3, 90. millesime	3, 28. moveat	2, 8
medis	3, 53. milvus	4, 26. moveat	3, 31
meditantes	3, 83. minalloneis.	1, 99. moves	5, 12
meditor.	5, 162. min'	1, 2. movet	5, 108. 6, 1
mejite	1, 114. minimum	2, 17. multa	3, 73. 4, 49. 6, 1
melicerta	5, 103. minus	6, 37. multum	1, 132. 2, 46. 3, 1
melior	4, 16. minui	6, 16. 64. mundi,	6, 78
melioze	2, 1. minutum	3, 17. munera	4, 51
melos pegaseium	p. 14. mirz	1, 111. muria	5, 20
membrana	3, 10. mire	6, 3. murice	2, 67
membris	3, 115. miscere	5, 122. murmurat	2, 4
memini.	p. 3. 3. 44. 5. miser	3. 12. 107. murmura	3, 11
41.	miserabile	1. 3. murmur	2, 6
meminisse.	5, 179. miseri	3, 66. murmure	5, 11
memor,	5, 153. miseris	5, 65. mula	1, 68
men'	1, 88. 119. missa	6, 43. mutat	2, 60. 5, 54
mendax.	5, 77. mittit	2, 36. muri	115
mendose	5, 85. mixunt	2. 57. mutire.	1, 119
mendosum	5, 106. mobile	1, 18. myccais	5, 17
mens	2, 8. mobilis	1, 59.	
mensa.	5, 44. modesto	5, 149.	N.
mensas	5, 17. modice	3, 92.	
mentes	5, 35. modico	5, 15.	N Am f. 8. 49. 2, 13.
mentis	2, 74. modicum	3, 25.	56. 5, 70. 156.
Mephites	3, 99. modicus	5, 109.	Nare 1, 33. 109.
metra	5, 82. modo	1, 44. 69. nanibus	1, 41.
metracas	4, 16. modus	3, 69. narrent dia poemata	1, 31
mercare	6, 75. moesto	5, 3. nalo	1, 118. 3, 87. 5, 91. 6, 17.
mercere	2, 29. molle	3, 23. 110. nascantur	5, 150
merces	6, 67. molli.	1, 63. nascentur	1, 40
mercibus	5, 54. mollis	2, 68. natalibus	6, 19
mercurialem	5, 112. momento	5, 78. natalitia	1, 16
mercurium	2, 44. moneat	5, 141. nata	5, 48
mercurius	6, 62. monitus.	1, 79. natat	1, 105. 5, 183.
mergis	2, 15, 6, 30. monstrari	1, 28. nates	4, 40
meruisse	1, 42. monstravit	3, 57. nattz	3, 31
merum	2, 3. montes	3, 65. natura	5, 98. 101
messiaz	2, 72. monumenta	3, 75. navem	5, 102. 5, 141.
messes,	3, 5. mora	5, 171. naufragus	1, 88
messicenus propria	6, 25. morantur	2, 43. nebulam	5, 181
metz	3, 68. morbo	3, 64. nebulas	5, 7
metas	1, 131. mordaci.	1. 107. 5, 86. nec p. 1. 2. 1. 7. 43. 59. 60	
metuam	1, 47. mordens	4. 30.	8cc.
metuas	3, 26. 6. 26. 41. more	1, 19. 2. nefas	1, 119. 5, 133.
metuens	2, 31. 4. 29. morem	3, 31. negaris,	5, 157.
meruentia	1, 43. mores	1, 26. 67. 2, 61. 3. negas	5, 131.
metus	5, 131. 52. 4. 35. 5, 15, 38.	negaras	p. 11.
metum	1, 122. 6, 7. moretur	1, 77. negato	2, 39.
meus	5, 88. 6, 41. morientis	4, 32. negliget	6, 34.
mihi	1. 4. 47. 55. 126. 2. morituro	3, 45. nemo	1, 2. 3. 3. 8. 4. 23.
11. 3. 78. 88. 96. 5, 19. 27. moror.		1, 111. nempe	2, 70. 3. 1. 5. 67.
30. 89. 6, 6. 52. 56. 57. 59. morosa		6, 72. nepos	6, 71.
64. 65. 69. 73. 78.	mos	5, 1. neque	1, 19. 47. 5. 10.
			nequeas

I N D E X.

neq;	2, 4.	nugari	1, 70.	oliam	6, 7, 8.
uicquam	2, 51. 4, 50.	nugarie	1, 56.	olivo	2, 64. 3, 44.
ca	1, 94.	nugator	5, 127.	olla	4, 31. 5, 3.
io	2, 14.	nugis	5, 19.	olus	3, 112. 6, 20.
vis	2, 41.	nulla	1, 58. 122. 6, 52. 53.	omenta	2, 47.
vos	4, 45. 5, 54.	nullo	5, 120.	omento,	6, 74.
ciat	3, 43.	num	6, 43.	omne	1, 116. 3, 6. 6, 76.
cio	3, 88. 5, 12. 51. 129.	Numz	2, 59.	omnem	6, 28.
cire	6, 36.	numera	2, 1.	omnia	1, 111. 6, 14.
cit.	3, 33.	numera	1, 92. 6, 3.	opem	2, 41.
cius	5, 34. 101.	numeroq.	1, 64.	operz	6, 9.
a	8, 51. 6, 66.	numeros	1, 13. 131. 5, 123.	opertum	1, 121.
gra	3, 13.	nummi	p. 12. 5, 149.	opifex	6, 3.
gri	5, 184.	nummum	5, 111.	opimo	2, 48.
grum	4, 13.	nummus	2, 51. 3, 70.	opimum	3, 32.
il	1. 27. 3, 94. 5, 128.	nummo	4, 47.	oportet	5, 155.
143.		numinos	5, 80.	oppone	6, 66.
hilne		nunc	1, 36. 37. 38.	optare	3, 69. 5, 2.
hilo	1, 30. 3, 84.	nufquam	1, 119.	optent	2, 37.
hilum	3, 84. 6, 55.	nutrici	2, 39.	optes	1, 84.
l	1, 83. 111. 122. 3, 84.	nutricas	5, 150.	opus	1, 67. 107. 3, 65. 5.
108. 5, 119.					43. 73.
mis	1, 40.	O			
ti	5, 6.				
li	1, 24. 27. 63. 2, 4. 5.				
83. 125. 142. 6, 50.					
obis	1, 104. 5, 82.	ob,	6, 16. 44. 48.	ora	5, 2. 6, 6.
oate	1, 90.	Obba	5, 148.	orbis	2, 20.
oatem	2, 16.	oberres	5, 156.	orca	3, 76.
oates	5, 42.	Oberret	4, 26. 6, 32.	ore	3, 50.
oaturnis	5, 62.	objurgabere	5, 169.	Orestes	3, 113. 5, 15.
odolaque	3, 11.	obsecenum	5, 165.	orti,	6, 15.
odum	5, 159.	obsequio	5, 156.	os	1, 42.
olo.	1, 11.	obstat	5, 141.	olcitaz	3, 59.
ollem	3, 45.	obstem,	5, 163.	ossa	1, 37. 6, 35.
on	1, 5, 8. 36. 37. 38.	&c. Obftipo capite.	5, 163.	ostendere	5, 24.
onaria,	1, 133.	obftiteris	5, 157.	ostendisse	2, 55.
ondum	3, 76.	obvia	6, 30.	oyato	2, 49.
onne	1, 96.	occa	6, 26.	ovile	2, 26.
oris	4, 52. 5, 18.	occipiti	1, 62.	ovium	5, 185.
osse	6, 24.	occurrere	1, 62. 3, 64.	ovoque	
ostin'	4, 25.	ocello	1, 18.		
ostia	p. 9. 5, 47. 173.	oculi	3, 117.	P	
ostre	5, 22. 115.	oculo	1, 66.		
ostro	1, 68. 5, 50. 6, 14.	oculos	2, 34. 3, 44. 5, 33.		
ostros	2, 62.	ocyma	4, 22.		
ostrum.	p. 7. 1, 9. 5, 151.	ocynus	2, 24. 3, 7. 5, 141.		
6, 39.		ocnophorum	5, 140.		
		ofas	5, 5.		
notati	5, 108.	officia	5, 94.		
novi	8, 30.	officium	6, 27.		
novimus	4, 43.	ohe	1, 23.		
nox	3, 91.	pletum	1, 12.		
nucibus relictis	1, 10.	alcump	6, 50.		
nugz	1, 5.				

INDEX.

pallor	1, 38.	pecunia	3, 9.	piger	5, 12.
palucis	6, 39.	pecunia	3, 109.	pila	5, 4.
palpo	5, 176.	pecus	2, 46, 3, 6.	pilos	4.
palastrem	5, 60.	pede	1, 13, 4, 12.	pingitur,	6, 2.
pandere	4, 36.	pedes	3, 108.	pinge	8, 12.
pannosam	4, 32.	pedibus.	5, 18.	pinguam	3, 1.
pannucea	4, 21.	pedio	1, 85.	pingues,	5, 187.
papæ	5, 79.	pegasium melos	p. 14.	pingui.	4, 96.
pappare	3, 17.	pejoribus	6, 15.	pinguibus	3, 2.
par	5, 6.	pellem	5, 140.	pinguior	6, 4.
paratum	1, 90.	pellere	1, 84.	pinguis	8, 17.
paratus	1, 132, 6, 36.	pelliculam	5, 116.	pinlit	1, 1.
parca	5, 48.	pellis	3, 95.	piper	3, 75, 5, 55.
parere	5, 158.	penates	2, 45.	pipere	6, 3.
paria	6, 48.	pendeat,	3, 12.	pirenem.	P. 4.
parilia	1, 72.	pendens	3, 40.	pituita	2, 57.
pariter	5, 43.	pendes	1, 30.	plantaria	4, 39.
parnasso.	p. 2.	penem	4, 35.	plasmare	1, 17.
pars	1, 103, 2, 5, 5, 23.	penu	3, 74.	plaudentibus	4, 31.
parte	3, 72.	pendit	5, 31.	plautiss	6, 77.
parthi,	5, 4.	peragit	9, 22.	pleberula	4, 5.
parvum	5, 120.	perages	5, 139.	plebeia	3, 114.
parvus	3, 44.	percutsa	3, 21.	plorabile	1, 34.
passim	3, 61.	percut	5, 168.	plorabit	1, 91.
passa	3, 55.	perdat	3, 33.	plurum	1, 104.
patella	3, 26, 4, 17.	perditus	1, 23.	pocula	1, 30.
pater	3, 35, 47, 6, 58.	perducis	2, 56.	poemata	1, 31.
paterna	6, 66.	perge	3, 97.	poeta	P. 3.
paterni	1, 103.	pericli	4, 3.	Poëtz	1, 36.
paterno	3, 24.	pericula	1, 83.	poetas	P. 13.
parinz	2, 42, 6, 21.	perisse	5, 103.	poetridas picas.	P. 13.
patrandi	1, 18.	perit	2, 34.	polenta	3, 10.
patres	3, 70.	permissit	5, 33.	pollice	5, 40.
patriz	5, 164.	pertimittere	5, 94.	pollydamas	1, 4.
patriam	6, 73.	periz	3, 75.	ponatur	5, 3.
patriuz	1, 61.	peronatus	5, 102.	pone	3, 107.
patrius	6, 53.	pertrepidum cor	2, 54.	ponere	1, 53.
patruelis	2, 10, 6, 54.	pertula	4, 28.	pondus	5, 20.
patru	1, 11.	pes	3, 42.	pontifices	2, 69.
patruos	3, 6.	pestime	2, 46.	ponto	5, 134.
patula	5, 30.	peris	5, 149.	popa	6, 74.
pavido	5, 115.	petite	5, 64.	popelle	4, 15.
paulo	5, 69.	petulans	1, 133.	populi	1, 42.
paulum	6, 11.	petulanti	1, 12.	populo	1, 15.
pavone	5, 119.	pexusque	1, 15.	populum	1, 118.
peccas	2, 68.	phaleras	3, 30.	populas	3, 66.
peccat	6, 36.	phyllidas	1, 34.	porci	1, 72.
peccent	6, 13.	picas	p. 13.	portam	3, 105.
pecori	4, 37.	picasque	p. 9.	portantes	1, 122.
pectas	2, 74.	pice	5, 148.	portes	1, 90.
pectus	6, 2.	pictæ	5, 25.	porticus	1, 54.
pectine	2, 53.	pictum	1, 89.	portum	6, 9.
pectore	27, 117.	pictus	6, 32.	poscat	5, 102.
				poscas	

I N D E X.

ofcas.	2, 15. 6, 61	prendit	6, 28.	pulmone	2, 36. 5, 92
ofcentes	3, 64.	presso	5, 109.	pulmonem	3, 27.
oscere	5, 1.	prima	3, 76.	pulpa	2, 63.
ofcis	2, 3. 4, 1. 3, 18.	primas	5, 42.	pulla	5, 24.
ofitis	3, 10.	primordia	6, 3.	pultes	6, 40.
ofium	3, 11.	primum	5, 30.	pulvere	1, 131. 2,
ofse	1, 83. 3, 84.	primus	5, 136.	67.	
ofsimt	5, 178.	prior	6, 61.	puncto	5, 100.
ofsis	5, 111.	prius	5, 108.	punire	3, 35.
ofsit	1, 128. 2, 72.	pro	1, 30. 2, 22.	pupille.	4, 3.
ofsidet	5, 75.	probe	1, 19.	pupillum	2, 12.
ofst	1, 134.	proceres	1, 52.	puppa	2, 70.
ofterior	5, 72.	procerum	2, 5.	puppe	6, 30.
ofstibus	6, 45.	proceres	5, 8.	puta,	5, 28.
ofsticiz	1, 62.	prodirem	p. 3.	purgas	2, 16.
ofstquam	3, 90. 5, 88.	productis	6, 19.	purgatas	5, 63.
38.		progenies	6, 57.	purgatissima	2, 57.
ofsuille	1, 86.	prognos.	5, 8.	purpura	5, 30.
ote	1, 56.	prohibes	6, 51.	purpureas	3, 41.
otes	4, 46.	prolui	p. 1.	purum	3, 25.
otior	2, 10.	promittere	3, 65.	putas	2, 24.
otis	4, 13.	prompte	6, 58.	puteal	4, 49.
otius	3, 16.	promptum	2, 6.	putet	3, 73.
prabemus	4, 42.	proneptia	6, 53.	puto,	4, 9.
prabet	2, 28.	propago	2, 72.	putre	2, 114.
pracedenti	4, 24.	prope	4, 34. 5, 70.	putret	5, 58.
prapripes	3, 42.	propenso	1, 57.	pyrenem	p. 4.
prapipui	2, 58.	properandas	3, 23.	lythagorco	6, 18.
prapclarum funus	2, 10.	propinquis	3, 70.		
prapcordia	1, 117. 5, 22.	propria	6, 29.		
pradia	4, 21.	protinus	1, 110.		
prapdictum	5, 188.	protulerim	1, 89.		
prapfigere	4, 13.	proxima	3, 43.		
prapgrandi	1, 97. 1, 14.	proximus hares	2, 12.		
praplargus	1, 14.	prudencia	4, 4.		
prapparet	6, 12.	psittaco, quis expedit	quis expedit		
prapponere	2, 18.	suum	χαιμ p. 8.		
prapstantior	6, 76.	pubis	6, 44.		
prapsto	6, 56.	publica	5, 98.		
prapregit	4, 45.	publius	5, 74.		
praprenitos	5, 162.	puder	1, 83. 3, 31.		
praptons	5, 93.	puella	3, 110.		
prapzore	5, 88.	puella	2, 37.		
prapztoribus	5, 114.	pueris	5, 145. 175.		
prapztoris	5, 93.	69.			
prapzrepidum	2, 54.	pueri,	1, 113.		
prapzulerint	1, 5.	pueris	1, 79. 2, 20. 3, 17.		
prapndeat	3, 85.	4, 31. 5, 140.			
prandia	1, 67. 134. 5,	puerum	2, 32.		
18.		pulchrius	5, 179.		
prapce	2, 3.	pulchrum	1, 22.		
prapremere		pulfenius	4, 26. 5, 27.		
prapremis	5, 11.	pulmentaria	5, 190.		
prapremia	5, 39.	pulmo	3, 102.		
			1, 14.		

I N D E X.

quasi,	5, 66.	quorum.	p. 5.	relinque.	3.
quarite,	2, 35.	quot.	1, 61.	77. 5, 149.	6, 53.
qucem.	1, 44.	58.	74.	76.	87, 61.
	2, 12.	3, 71.	4, 2.	5, 125.	rem.
	31.	174.	176.		2, 44.
					1-5, 164.
quco.	5, 133.				28. 34-78.
querela.	1, 91.	R	Abiofa	3, 81.	remitto.
querimur.	3, 12.		radere	1, 107.	3, 114.
qui.	1, 41.		radet	5, 15.	remus.
	128.		ramale	8, 50.	reparabilis.
	131.		ramalia	1, 97.	repente.
	2, 57.		ramos	5, 59.	repero
	34.		ramosa	3, 56.	requiem,
	60.		ramum	5, 35.	requiescere
quia,	2, 24.		rancidulum	3, 28.	resum
quibus.	1, 23.		rapianæ	3, 15.	66. 4, 4.
	75.		rapide	3, 33.	72. 93. 6, 1.
quicquam.	4, 14.		rapies	2, 38.	res
quicquid.	1, 52.		raptum	5, 94.	resignat
	2, 38.		rara	5, 142.	responde
	95.		ratis	1, 200.	respondet
quid.	1, 5.		raus	1, 46.	respondet
	12.		raus	1, 85.	respon
	46.		raus	2, 66.	restas
	50.		raus	2, 11.	retecti
	85.		raus	4, 96.	retines
	107.		raus	3, 36.	39.
	62.		raus	6, 31.	reverti
	69.		raus	5, 11.	rex
	3, 1.		raus	3, 72.	rhemos
	19.		raus	1, 1.	104.
	26.		raus	5, 136.	ridenti
	33.		raus	1, 15.	5, 34.
	120.		raus	6, 8.	rides
	134.		raus	5, 88.	ridet
	149.		raus	2, 73.	rigida
	154.		raus	1, 48.	5, 121.
	179.		raus	4, 9.	rimas,
	6, 12.		raus	5, 104.	risale
	68.		raus	4, 23.	sire
quiddam,	1, 33.		raus	3, 18.	5, 79.
quidnam.	1, 98.		raus	6, 15.	rixanti
	2, 29.		raus	3, 41.	robusti
	67.		raus	1, 48.	rodere
quin.	1, 84.		raus	5, 134.	rodunt
	2, 71.		raus	6, 79.	rogaret
	4, 14.		raus	5, 118.	rogavit
	5, 14.		raus	p. 12.	rogitas,
quincunce.	5, 149.		raus	2, 37.	Roma
quinque	1, 23.		raus	4, 12.	5, 38.
	4, 39.		raus	5, 168.	romule
quinta	3, 4.		raus	5, 132.	Romulidæ
quinti.	1, 73.		raus	5, 125.	rosa
quintus	6, 11.		raus	3, 33.	168.
quippe	1, 88.		raus	5, 61.	nubellum
quiritem	5, 75.		raus	1, 107.	6, 65.
quirites	3, 106.		raus		relaxat,
quis,	1, 2.		raus		relicta.
	8.		raus		reliciam.
	63.		raus		relidit.
	121.		raus		
	2, 2.		raus		
	20.		raus		
	3, 51.		raus		
	68.		raus		
	69.		raus		
	85.		raus		
	5, 5.		raus		
	97.		raus		
	6.		raus		
	49.		raus		
	57.		raus		
quisquam.	1, 12.		raus		
	5, 83.		raus		
quisque.	5, 73.		raus		
quisquis.	1, 44.		raus		
	6, 42.		raus		
quo.	1, 24.		raus		
	81.		raus		
	2, 21.		raus		
	46.		raus		
	3, 60.		raus		
	62.		raus		
	4, 3.		raus		
	5, 143.		raus		
quod.	p. 12.		raus		
	14.		raus		
	129.		raus		
	2, 17.		raus		
	55.		raus		
	70.		raus		
	71.		raus		
	3, 12.		raus		
	13.		raus		
	24.		raus		
	28.		raus		
	29.		raus		
	43.		raus		
	60.		raus		
	73.		raus		
	76.		raus		
	78.		raus		
	79.		raus		
	85.		raus		
	114.		raus		
	117.		raus		
	4, 17.		raus		
	51.		raus		
	5, 29.		raus		
	51.		raus		
	97.		raus		
	129.		raus		
	152.		raus		
	153.		raus		
	6.		raus		
	34.		raus		
	65.		raus		
quodcunque,	5, 89.		raus		
quondam.	6, 65.		raus		
quorsum.	5, 5.		raus		

INDEX.

brica	§, 90.	lapiens	3, 53. §, 114.	senio	§, 48. 6, 16.
bricam,	1, 66.	lapius	1, 11.	senium	1, 26.
brumque	§, 182.	lapis	1, 106.	senius	1, 69.
dere	3, 9.	sardoniche	1, 16.	sentis	2, 18.
dis	§, 103.	sartago loquendi	1, 86.	sepli	3, 97.
gam	6, 79.	satris	3, 27. 78.	sepi	3, 13.
gofaque,	§, 91.	satir	§, 56. 6, 71.	sequaces	p. 6.
gofum	§, 95.	satiri	1, 31.	sequenda	§, 107.
is	§, 143.	saturnique	2, 59.	sequeris	§, 61. §, 14. 155.
amore	§, 164.	saturnum	§, 50.	sequi	p. 11.
utmpere	3, 27. §, 13.	saturnum	1, 71.	serena	1, 19.
incantem	4, 36.	satyri	§, 128.	seri	§, 61.
api	§, 198.	saxa	6, 27.	seria	2, 11 §, 44.
apta	6, 27.	scabiosus	2, 13.	seriole	4, 29.
upto	1, 25. §, 185.	scabiosum	§, 74.	sermo	3, 63.
ure	3, 24.	scalpunnur	1, 21.	servas	§, 117.
urfas	3, 34.	scelerata	2, 63.	servitium	§, 127.
us	3, 71.	sciat	1, 27.	sefe	2, 23. 4, 23. §, 71.
		scilicet	1, 15. 2, 19. 4, 4.	sesquiped	1, 57.
		scinderis	§, 154.	sestilis	§, 148.
		scintillant	3, 117.	seu	§, 3. 4, 48. 6, 35. 36.
		scire	1, 27. 2, 17. 3, 49.	severos	1, 64.
		scis	1, 53. 54. 4, 10.	sibi	2, 9. 64. 3, 42. 93. §.
		scit	1, 65. 132.		1. 61. 102.
		scloppo,	§, 13.	fic	p. 3. &c.
		scombros	1, 43.	ficcas	3, 5.
		scopuli	6, 8.	ficcis	§, 163.
		scribimus	1, 13.	ficcum	6, 26.
		scribitur	1, 53.	ficuli	3, 39.
		scribo	1, 45.	fignum	6, 17.
		scrobe	1, 189.	filentia	3, 81. 4, 7.
		scutia	§, 131.	filiquis	3, 55.
		sc	6, 8.	fin	§, 84.
		secetam aurem	§, 96.	similis	3, 17.
		seceti	§, 21.	finciput	6, 70.
		scabere	§, 71.	line	3, 24. 25. 6, 16.
		secto	1, 131.	lingultiet	6, 72.
		secuit Lucilius Urbem	1, 114.	sinistro	4, 27. §, 164.
		secum	3, 81.	sinr,	1, 110.
		secundo	§, 72.	sinu	§, 37.
		secura	3, 26.	sinuoso	§, 27.
		securus	3, 62. 6, 12. 13.	sis	1, 108. 3, 96. §, 122.
		secus	1, 66.	sistam	61, 79.
		fed	1, 17.	sistro	§, 186.
		eductior	6, 42.	fit	4, 30. §, 52. §, 6. 23. 6.
		eductis	2, 4.		§, 8. 65. 74. 76.
		eductum	§, 143.	fitiat	1, 60.
		lega	6, 26.	fitiente	3, 92. §, 136.
		femel	1, 24. §, 157.	live	2, 67. 3, 109.
		femi paganus	p. 6.	focratico	§, 37.
		femper	4, 18. §, 69.	fodes	3, 89.
		femuncia	§, 121.	sole	4, 18. §, 54.
		fene	3, 124. 6, 6.	solea	§, 169.
		fenefta	2, 41.	solcan	4, 31.
		fene	§, 64. 179.		solca

S.

S Abbata recutita §, 184.
 fabino 6, 1.
 facer 1, 119.
 sacerdos §, 186.
 acra p. 7.
 acras 2, 55.
 acro 2, 21.
 acrum 6, 21.
 ape 3, 44. §, 9.
 avos 3, 35.
 agittis 4, 42.
 ale mordens 4, 30.
 alinum 2, 25. §, 138.
 alit 3, 113.
 aliva 1, 104.
 alivam §, 112. 6, 24.
 alivis 2, 33.
 alurus 3, 29.
 ambucam §, 95.
 amios 3, 56.
 ande 2, 15.
 ando 2, 69.
 andos 2, 73.
 anguis 1, 68. 3, 116.
 ani. 3, 118.
 ano 3, 46.
 anus 3, 118.
 anna §, 93.
 anno 1, 62.
 aperdas §, 134.
 apere 6, 38.
 apias §, 167.
 apiat 4, 221.
 apio 3, 78.

I N D E X.

folers	5, 37. 142. 6, 24. 75.	subier	5, 41. 4. 43.	T.	
foles,	5, 41.	subarra	5. 32.		
solidum	5, 25.	succinctis	5, 31.	Abellas	
folis	6, 19.	succinctus	5, 140.	tabula	
solitos.	1, 70.	succinis	3, 20.	tacebo	
solones	3, 79.	sudans	3, 47.	tacchadaque	
soluta	3, 58.	sudes	2, 53.	tacira	
somnia	2, 57. 3, 83.	sudere	5, 150.	tacite	
somniaffe	p. 2.	sufficiat	3, 4.	tacitus	
somno	5, 56.	suffla	4, 20.	tadius	
sonat	1, 109. 3, 21.	sui	5, 176.	tali	
sorbere	4, 16. 5, 112.	sulcoque	1, 73.	talo	
sorbet	4, 32.	sulphures	2, 21.	tam	1, 22.
sorbicio	4, 2.	sulphurcas	3, 99.	tamen	1, 46. 120. 2, 46.
sordidus	3, 128.	sum	1, 12. 4, 20. 6,		3, 94. 4, 41. 6, 58.
sparfisse	5, 33.		62.	tandem	1, 16. 3, 4.
species.	5, 52.	sumen	1, 53.	tangat	4, 1.
spectatur,	4, 24.	sumis	5, 124.	tange	3, 1.
spein	2, 35.	summa	1, 104. 3, 34. 4,	tangit	1, 2.
spes.	p. 12.		14. 17.	tangitur	
spetiem	5, 105.	suminx,	6, 64.	taniz	1, 1.
spirent	6, 35.	summos	3, 108.	tantum	5, 1.
splene	3, 12.	summum	3, 48.	tecloria	5, 1.
spondente	5, 79.	sumptus,	6, 67.	tecum	4, 52. 5, 12. 41.
spumolium	1, 96. 6, 70.	sumus	3, 67.	temone	5, 1.
stajo	2, 19. 22.	sunt	1, 77. 5, 113.	temperat	5, 1.
stat	5, 96.	sunco	2, 58.	templis	2, 7. 62. 7.
stemmae	3, 28.	superbo.	1, 100.	tempora	5, 4.
steriles	5, 75.	superest	6, 55.	tempore	3, 6.
sterilis	6, 54.	superis	2, 71.	tenax	5, 4.
stertimus	3, 3.	superos	2, 43.	teadere	1, 0.
stertis	3, 58. 5, 132.	lupinus	1, 129.	tendis	3, 60. 5, 131.
stocis,	5, 36.	suppelle	4, 52.	teneat	5, 9.
stolidam	2, 28.	supplantat	1, 35.	tenco	5, 11.
streptum	6, 4.	supplice	2, 3.	teneras	1, 10.
strigiles	5, 136. 131.	supplicet	5, 113.	teneo	1, 35. 3, 16. 11.
stringere	2, 66.	supposita	5, 116.	teneros,	5, 3.
struere	2, 44.	supposui	5, 36.	temporum	1, 91.
studeam	3, 19.	supra	5, 118.	tentas	2, 2.
studeo	5, 19.	surdadeque	6, 28.	teniat	4, 2.
stultis.	5, 93. 121.	surdum,	6, 35.	tenemus	3, 119.
stuppas	5, 135.	surge	5, 132. 133.	tenuem	6, 24.
stupet	3, 32.	surgit	3, 95.	tenui	5, 7.
sua	4, 51.	surgentem	3, 57.	tenuia	5, 95.
subarato	5, 106.	sur-rentina	3, 93.	tenuis	1, 62.
subdite	5, 124.	suscipis	5, 36.	tepidum	1, 34.
subduximus	1, 95.	suspendere	1, 118. 4, 10.	rer	2, 16. 5, 116.
subeas	5, 115.	suspendit	5, 47.	retelrare	5, 116.
subere	1, 97.	sulpiret	5, 47.	retelrare	1, 73.
subiere	3, 106.	summus in		terco	1, 58. 4, 24.
subiat	2, 55.	sufurtos		teris	5, 11.
subit	3, 100. 4, 12.	sum.		terre filius	6, 59.
subiisse	3, 110.			terre progenies	6, 59.
subselia	1, 82.	sydese		terram	3, 50.

INDEX.

ris	2, 61. Remat	6, 74. Valle	5, 6, 8.
uit	3, 41. tremor	3, 100. Vannetias	3, 13.
ra	2, 14. 3, 91. tremulo	1, 21. vapida	3, 148. 6, 17.
perula	5, 74. tremulos	3, 87. Vapido	5, 127.
aque	3, 61. trepida	1, 74. Vaporata	1, 126.
iculi	1, 103. trepidare	1, 20. 5, Vappa	5, 77.
icse	6, 17. 170.	varicosus	5, 189.
nico	p. 6. 2. trepidas	5, 35. Vasa	2, 59.
ra.	4, 13. trepidat	3, 88. Varo	3, 12. 6, 18.
ite	5, 120. tressis	5, 76. Vasta	5, 141.
is	1, 43. 5, 135. tridental	3, 100. Varibus hic mos est	5, 1.
estz	5, 8. triplex	6, 77. Vatam	p. 7. 1, 34.
hous	5, 183. tride	1, 9. 2, 27. Ubi	1, 21. 71. 4. 6. 11. 6.
berino	2, 15. trita	1, 54. 65. 79.	
i	1, 56. 82. 168. 122. 2.	1, 4. uda	2, 32.
2,	28. 47. 51. 3, 20. 25. tropulus	1, 82. udas	5, 165.
52.	56. 95. 111. 4, 17. 48. trutina	1, 7. Udo	3, 105.
52,	5, 21. 23. 36. 51. 92. trutinatur	3, 82. udum	3, 23.
104.	119. 144. 146. 6, 2. tua	1, 75. 5, 13. Voctidi	4, 25.
62. 64.	tuba	3, 103. Veientanum	5, 147.
mor	3, 115. tuceraque	2, 42. vel	3, 22. 4. 12. 1. 5. 47.
ngat	6, 20. tulit	1, 75. Velina	5, 73.
agebam	3, 44. tui	6, 80. Velis	3, 36. 5, 170.
icta	3, 37. tuncbit	3, 63. Vellant	4, 39.
inuat	5, 106. tumet	2, 14. 5, 183. vellat	1, 133.
itos	1, 20. tumidas,	5, 13. Velle	1, 41. 5, 53.
ge	5, 14. tumulo	1, 39. Velleré	2, 28.
gaque,	1, 15. tunc, 1, 9. 11. 2, 35. 3, 12. 102. Vellus	Velox	2, 65.
illic	4, 51. 5, 37. 60. 185.		4, 4.
ille	5, 87. 156. tunicatum	4, 30. Vena	6, 75.
illere	2, 7. tuo	5, 40. venas	2, 66. 3, 21. 107.
illit	4, 2 5, 176. tuba	6, 42. Vende	6, 75.
inat	2, 24. turbz	4, 7. vendo	1, 122.
rosâ	3, 88. turbida roma	1, 5. Venceno	3, 37.
arquere	3, 51. turbinis	5, 73. venere	5, 180.
ita	5, 146. turdorum	6, 24. Venerem	5, 58.
irva	1, 99. turgescat	5, 20. Venere	2, 70.
it	2, 47. 5, 124. turgescere	5, 56. Venerit	1, 81.
istaque	5, 32. turgescit	3, 8. venimus	5, 16.
itum	1, 49. 5, 28. 6, 64. turgidus	3, 98. Venienti	3, 64.
ius	5, 173. turpe	1, 3. venio	6, 62.
rabe	1, 89. 5, 141. 6, 27. Tusco	3, 28. Venit. 3, 11. 4, 5. 48. 67. 62.	
rabeate	3, 29. Tuscum	2, 60. 39.	
actas	4, 1. tuum	1, 27. 49. 3, 29. venosus	1, 76.
ragedo	5, 3. tuus	6, 71. Venter	p. 11. 6, 74.
rahe	5, 17. tutor	3, 96. ventos	5, 81.
raham	5, 28. tyrannos	3, 35. ventis	3, 27.
rahitur,	5, 160.	ventre	3, 98.
rama	6, 73.	Vcrato	1, 51.
ranscendere	5, 111.	Verba p. 9. 1, 35. 3, 19. 3.	
rantillas	5, 146.	6, 50. 45. 82. 4, 45. 5, 14. 28.	
ransisse	5, 60.	1, 116. 132. Vere	5, 113.
ranitra	5, 147.	Verecunda	5, 44.
reis	5, 123. Vaga	6, 72. Veni	5, 48. 75. 105.

I N D E X.

Vener	4, 22. Virgine	2, 70. undique	3, 4
vero	1, 107. Viri	1, 36. ungue	6, 68. 4
verrucosa	1, 77. Viridi	3, 22. unguem	5, 14
versu	1, 31. Virtutem	3, 38. ungues	2, 65. 12
versum	1, 65. 93. virum	1, 96. unguine	6, 4
verre	5, 137. vis	1, 56. 2, 19. 5, 144. uno	1, 66. 5, 46. 13, 7
vertentem	5, 71. visa	3, 109. unum	5, 43. 6, 25. 53
vestierit	5, 78. viso	4, 47. unus	3, 1
Vertigo	5, 76. viz	5, 34. 94. Vocat	6, 2
verum	1, 55. 90. 3, 7. vitam	5, 61. 83. Voce	1, 19. 5, 24
Vestalea	2, 60. viniabit	5, 97. Voces	p. 11. 5, 126
vetat	5, 101. 6, 49. vitianum	6, 40. vocet	5, 174
Vetavit	5, 90. vitiosa	2, 65. Valet	1, 91
veterem	4, 29. 5, 116. vitio	2, 68. 3, 32. 4, 13. volo	5, 84. 57
Veteres	5, 92. Vitium	1, 116. 3, 21. voluit	5, 84
veteris	3, 83. 5, 59. Vitrea	3, 8. Voluntas	5, 89
veterum	6, 3. Vitulo	1, 100. vomuere	5, 181
Vetitos	5, 99. Vive	5, 153. 6, 25. vos	1, 61. 2, 62
vero	1, 112. vivere	1, 2. 61. 2, 7. 3, 31. 5. Vota	2, 39. 6, 28
venere	2, 43. 84. 104. 139.	voti	5, 109
Vetule	1, 22. viceret	1, 104. Voto	2, 7. 35. 3, 49. 5, 53
Vetua	2, 97. vivis	3, 62. 5, 15. 2. Urbem	1, 114
Viatrica	5, 65. vivitur	4, 43. 5, 53. urbi	6, 31
Vibice	4, 49. Vivo	6, 31. urget	6, 37
Vicem	4, 42. vivunt	6, 2. urentes	2, 34
Vicini	3, 110. 6, 14. Vixisse	4, 17. urna	5, 145
Vicinia	4, 46. vixit	6, 54. urnz	6, 34
vicissim	5, 107. Ulcus	3, 113. Urnas	2, 60
victuri	1, 67. Ulla	1, 103. Urtica	6, 70
vide	1, 108. ullo	4, 41. Usque	1, 26. 6, 15
videant	3, 38. ulmo	3, 6. Usum	5, 94
videas	1, 19. 80. 3, 64. 94. ulterior	6, 41. usua	5, 52
vidi	1, 120. ultra	3, 15. 5, 69. ut	p. 3. 82
vidit	3, 91. ultro	5, 172. utar	6, 22
vigila	5, 177. umbo	5, 33. utile	3, 70
vis	6, 63. umbra	3, 4. utinam	2, 12
Vina	3, 100. umbris	3, 74. utitur	2, 68
Vincere	2, 48. una	5, 50. 75. 6, 29. vulgo	6, 12
Vincique	5, 39. uncis	1, 40. Vulnere	5, 4
Vincula	5, 158. unda	3, 102. 4, 17. 5, 180. Vultus	4, 44
Vindicta	5, 88. 125. undis	2, 30. Vulpem	5, 117
Violz	1, 40. undos	6, 16. Vultum	5, 40
violat	5, 182. undus	4, 33. Vultz	6, 73
violena	5, 171. unda	3, 34. Vulvas	4, 36
Vino	5, 183. unde	1, 73. 80. 81, 3, 68. 5. Uxor	1, 74. 2, 14. 3, 43
Virbi	6, 56. 124.		

F I N I S.

3 9015 02121 4690



UNIVERSITY OF MICHIGAN

5-00

A 467631 DUPL



Page 405

6/24 '93

MICHIGA

